

СЛОВАРЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ЗІБРАЛА РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛУ „КІЄВСКАЯ СТАРИНА“

упорядкував, з додатком власного матеріалу,

Борис Грінченко.

Словарь буде в ЧОТИРЬОХ ТОМАХ до 150 аркушів друкованих.

Передплата на увесь Словарь приймається тільки до кінця IV-го тому за ціну 7 рублів. Коли вийдуть всі чотири томи, ціна буде збільшена. Кожен том окремо не продається.

Передплату можна засилати на адресу: редакція журналу „Україна“
(Київ, Маринско-Благовѣщенская ул., № 59, кв. 10).

Там-же можна замовляти комплекти журналу „Кієвская Старина“ за роки 1883, 1885, 1887—1899, 1901, 1902, 1903 і 1906, а також журнал „Україну“ за 1907-й рік по 5 руб. за кожний рік. Хто купує за всі роки, тому скидається 25%. Окремі книжки журналу по 1 рублю.

СЛОВАРЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ЗІБРАЛА

РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛУ „КІЄВСКАЯ СТАРИНА“

Упорядкував, з додатком власного матеріалу,

Борис Грінченко.

Т О М III.

О — П.

У КИЇВІ, 1909.

СЛОВАРЬ
УКРАИНСКАГО ЯЗЫКА
ТОМЪ III. ЕК

4824
Д. 4824

1 ~~491~~
СЛОВАРЬ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ЗІВРАЛА

РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛА „КІЕВСКАЯ СТАРИНА“

Упорядкував, з додатком власного матеріалу,

Борис Гринченко.

Т О М ІІІ.

О—П.

У КИЇВІ, 1909.

2076 1074

491
588
СЛОВАРЬ
УКРАИНСКАГО ЯЗЫКА

СОБРАННЫЙ

РЕДАКЦИЕЙ ЖУРНАЛА „КІЕВСКАЯ СТАРИНА“

Редактировалъ, съ добавленіемъ собственныхъ матеріаловъ,

Б. Д. Гринченко.

Россійской Императорской Академіей Наукъ удостоенъ второй преміи Н. И. Костомарова.

Т О М Ъ ІІІ.

О—П.

БІБЛІОТЕКА
Вінницького Педагогічного Інституту
Інв. № 103349

КІЕВЪ. 1909.
Бібліотека Вінницького Українського
Педагогічного Інституту
Інв. № 5441 3706

О, меж. 1) *О! О друже мій добрий, друже незбутний!* Шевч. 2) *Вотъ. О! о! дивись, як хороше!*

О, пред. 1) *Съ вишительнымъ падежемъ:* а) = **Об 1** (рѣдко и лишь въ литературн. языкѣ). *О мур старою головою ударилась і трутом пала.* Шевч. 614. б) при означеніи времени: *въ. О той час; о сю пору.* Желех.; в) при означеніи мѣры: *на. О еден сажень довгий.* Желех. *О два роки молодий.* Желех. г) *обозначаєть цѣль, къ которой направлено дѣйствіє: о, за. Боротися, обати о що.* Желех. *Тяжко о хлѣб.* См. Про. 2) *Съ мѣстнымъ или дательнымъ падеж.* а) = **Об 2а.** *Ой сподівайся мене тоді в гості, як будуть о Петрі бистрій ріки-озера замерзати, об Різді камина в музі процвітати.* ЗОЮР. I. 26. 3) = **Об 2б.** *О шести ногах.*

Оазіс, су, м. Оазъ. *Мов оазіс, в чистім полі село зеленіє.* Шевч.

Об, пред. Если стоящее предъ **об** слово оканчивается гласной (особенно: а, о, у), то **о** часто выпадаетъ. ЗЮЗО. II. 128. *Ударив рукою 'б лавку.* 1) *Съ винит. падежемъ: при означеніи предмета, на который направлено дѣйствіє: о, объ. Ой піду я утоплюся, чи об камінь розіб'юся.* Чуб. V. 229. 2) *Съ мѣстнымъ или дательнымъ падеж.* а) при означеніи времени дѣйствія: *на, объ, въ, около. Об Різді.* ЗОЮР. I. 26. *Крий, Боже, народу якого там зібралось! Як об Іллі в Ромні.* Греб. 372. *Об Миколі продасть кобилу.* О. 1862. IX. 7. *Вітерець схотівсь об обідній порі.* О. 1862. IX. 60. *Жду, не діждусь, як об весні ластівки.* Г. Барв. 119. б) при означеніи количества, мѣры и принадлежности опредѣляемаго предмета: *о, об. Летів птах об восьми ногах.* Ном. стр. 295,

№ 147. *Купи черевички малі невеличкі й об нозі.* Грин. III. 172.

Оба, обі, чис. = **Обое**, обидва, обидві. *Оба хороші, оба богацькі сини.* Федьк.

Обабитися, **блюся**, **бишся**, *гл.* **Оба-битися**, **изнѣжиться**. *Обабивсь ляхівкою окаляний.* К. ЦН. 303.

Обабіч, нар. **По обабіч.** *Съ обѣихъ сторонъ, съ каждой стороны. На підмурку по краях, саме де транки сходяться, по обабіч помуровані стовпи—всіх шість пар.* Св. Л. 26.

Обабок, **беа**, м. *Раст. Boletus Scaber* Bull. ЗЮЗО. I. 114.

Обава, **ви**, ж. *Замедленіє, медленность.*

Обавити, **влю**, **виш**, *гл.* = **Вибавити**. *Я тобі воли обавила.* Борз. у.

Обавлятися, **ляюся**, **ешся**, *гл.* = **Варитися**, **гаються**. Вх. Зн. 42.

Обагрянок, **нку**, м. = **Обаринок**. Ум. **Обагряночок.** *Пішов милий на ярмарок, та й на ярморочок,—принесе мі сорок яблук та й обагряночок.* Гол. II. 431.

Обамбурити, **рю**, **риш**, *гл.* **Ошеломить**, **огорошить**. *Часом засяде хто небудь та з-за дуба булавою як обамбурить по спині, то й пролежши який час.* Брацл. у.

Обапол, **ла**, м. = **Обаполок**.

Обаполи, нар. 1) *По обѣимъ сторонамъ.* 2) *Вокругъ, во всѣ стороны. Упаде на мотилу, тужє, розливається, аж обаполи луна розляється.* Волч. у.

Обаполок, **лека**, м. 1) *Горбыль, крайняя доска при распилкѣ бревна.* 2) *Окраина. Кий там чорт у Харькові горіди! хиба по обапілках города.* Лебед. у.

Обапольний, **а**, **е**. *О доскѣ: отрѣзанная отъ края бревна.*

Обаранити, **ню**, **ниш**, *гл.* **Окружить** со всѣхъ сторонъ, **напасть** со всѣхъ сторонъ. *Діти обаранили мене за гостинцями.* Рк.

Левип. Обараними колісничку: одна в одну цюку цілує, друга—в другу. Мир. Пов. II. 70. Собаки його обараними. Грин. II. 204. Бджоли як обараними його. Мнж. 113.

Обар'яіти, нію, еш, гл. Растеряться.

Обар'інок, неа, м. Крендель, баранка. Ум. Обар'іночок. Як я їла винні япка, ще й обаріночки. Грин. III. 255.

Обар'інець, нця, м.—Обарінок. Вх. Лем. 415.

Обар'яти, ряю, еш, гл.—Варитися. Мил. 221. Та прибувайте, таточку, за мною не обарайте. Мил. 186.

Обар'ятися, ряюся, ешся, гл.—Обаряти. Ой їди ж ти, мій миленький, та не обарайся. Чуб. V. 1196.

Об'ахта, ти, жс. Гауптвахта.

Обат'оритися, обат'уритися, рюся, ршся, гл. Опомнитися, прийти вь себя. Вх. Лем. 440.

Обачити, чу, чиш, гл. 1) Увидѣть. Та скажи мѣ, чи обачу миленького очі. Гол. 769. 2) Замѣтити. М'я з другою в любові обачила. Чуб. V. 376.

Обачитися, чуся, чишся, гл. Выздорівѣть. Вх. Лем. 440.

Обачіння, ня, с. Вниманіе. Мати обачіння на кого. Обращать вниманіе на кого, присматривать, заботитися о комъ. Знайшла мене ой смертонька в чужій стороні,—май же, сестро, обачіння на діти мої. Гол. III. 70.

Обачний, а, е. Осмотрительный, осторожный, внимательный. Гей,—каже,—ти, шинкарко молода, ти, Насте кабашика! Ти,—каже,—до сіх бідних козаків-нетя хоч злая, да й обачна. ЗОЮР. I. 203.

Обачність, ности, жс. Осмотрительность, осторожность, внимательность.

Обачно, нар. Осмотрительно, осторожно, внимательно.

Обашлувати, л'юю, еш, гл. Пооб'ящать, дати об'ятъ. Батько обашлував синові теля на господарство. Рк. Левип. Я обашлував на церкву хоругв зробити.

Обашморити, рю, рш, гл.—Обашпорити. Обашморив другий ґрунт недалеко од Триполля. О. 1862. V. 9. (Варф. Шевч.).

Обашморитися, рюся, ршся, гл. Привыкнуть, освоиться. Деякі запорожці таки згодом обашморились, а деякі знов покритись в дичу (=у дикий степ). Вас. 213.

Обашпорити, рю, рш, гл. Нашупати, отыскать.

Обаясник, ка, м. Злой духъ, летающій къ женщинѣ по ночамъ,—часто это

умершій мужъ, если жена о немъ сильно горюеть. КС. 1890. X. 59. См. Перелесник.

Обб'анити, ню, ниш, гл. Обмытъ. Треба тебе (людину) обб'анити. Мнж. 48. А діжу, як спече хліба, то не вискромале, не обб'ане. Мнж. 99.

Обб'анитися, нюся, нишся, гл. Обмыться. Грій, каже, казан молока! Вона зірїла; він пірнув у його, обб'анився. Мнж. 16. Побіжу... та обб'анюсь. Мнж. 128.

Обб'ивальник, ка, м. У мастеровъ изготовляющих курительныя трубки: молотокъ для чистой отдѣлки и насѣчки зубьевъ металлической крышки. Вас. 149.

Обб'ивати, в'аю, еш, сов. в. обб'іти, обб'ію, еш, гл. Обивать, обить, сбить, стряхивать, стряхнуть. Зіма була і цвіт оббила. Мет. 36. Порош оббивати. Ном. № 11913. Ой не оббивай ранньої роси, нехай обб'є матінка моя. Мет. 245. 2) Бить, побить, отбить. За скоки обб'ію і цюки. Ном. № 12479.

Обб'иватися, в'аюся, ешся, сов. в. обб'ітися, обб'іюся, ешся, гл. Обиваться, обиться. Оббивсь як билина. Ном. № 1852. Пропививсь і як крем'ях той оббививсь. К. МВ. X. 3. Оббилася балачка. Разговоръ стихъ, смолкъ. Оббилася балачка, тим і не чутио стало. Новомоск. у.

Обб'ир'єканий, а, е—Забр'єханий. Сидить у шинку раз-у-раз обб'ир'єканий. Г. Барв. 290.

Обб'іти, ся. См. Оббивати, ся.

Обб'ігати, г'аю, еш, сов. в. обб'ігти, біж'у, жіш, гл. 1) Об'ігать, об'іжати. Переймає мене і обб'іти не пускає. МВ. (О. 1862. III. 61). Андрійко село обб'іжить, вернеться червоний, сміючись, пустуючи. МВ. II. 88. 2) Стекать, стечь, сб'іжати. Вибігла хату,—доц пішов, вона й обб'іла, і в'їять руда. 3) Обходить, обойти, изб'ігати. Тебе михі сусіде обб'іла. К. МХ. 14. Люде (його) обб'іають. Г. Барв. 516.

Обб'ігати, г'аю, еш, гл. Обб'ігати. Усіх подруг сьогодні обб'ігала,—заполочі хотіла позичити. Харьк.

Обб'іліти, л'ю, лиш, гл. Обб'ілить, сдѣлать б'ѣлымъ. Біленькая черемшина чи всі луги обб'ілила. Нп. Васильк. у.

Обб'ілувати, л'юю, еш, гл. Снять шкуру. Іван царевич узав тою зайця, обб'ілував. Рудч. Ск. II. 106.

Обб'ірати, р'аю, еш, сов. в. обб'ірати, оббер'у, р'еш, гл. 1) Обирать, обобрать. 2) Об'їдати, об'їсть, обгладывать, обглодать. Сидить хлопець коло стола, курча обб'ірає.

Чуб. V. 653. Тоді вовчі-сірохманці нахождали і орли-чорнокрильці налітали, в юловках сидам, біле тіло коло жовтої кости обб'ірали. АД. I. 118. 3) Избирать, избрать, выбрать. Собі місця не обб'ірав. Чуб. V. 1014. Ні читати, ні писати, а хотять за короля обб'ірати. Ном. № 7908. Обб'ірали одного з себе і послали до його баби. Мнж. 87. Ой дівчино любя, мила... ти ж то мене обб'ірала і одного в світі покохала. Грин. III. 161.

Обб'іратися, р'аюся, ешся, сов. в. обб'іратися, оббер'уся, р'ешся, гл. 1) Набираться, набратися, набрать много. Не обб'ірайся вати, бо дорога дружка. Полт. 2) Набирать, набрать на себя, убратися. Свиня в реп'яхи обб'іралася. 3) Находиться, найтись, выискаться. К. (О. 1862. III. 23). Обб'ірався такий то хазяїн... Драг. 3. Оттоді ж то не могли обб'іратись, за віру християнську одностайно стати,—тільки обб'ірався Барабаш та Хмельницький. АД. II. 3. У мене оббереться старійший козак на доміні Черкенъ поцуляти. Лукаш. 41. 4) Дѣлать, сдѣлать себя. Обб'ірався трибом, то лизь в борщ. Чуб. I. 243.

Оббресті, д'у, д'еш, гл. Обойти вь бродъ.

Оббрехати. См. Оббріхувати.

Оббріз(ь)кати. См. Оббріз(ь)кувати.

Оббріз(ь)кувати, кую, еш, сов. в. оббріз(ь)кати, каю, еш, гл. Обрызгивать, обрызгать.

Оббріхувати, хую, еш, сов. в. оббрехати, ш'у, шеш, гл. Лгать, налгать на кого, оболгать, оклеветать кого. Оббрехала його. Константиногр. у. Юж мя оббрехали ословецькі баби. Гол.

Оббудовувати, вую, еш, сов. в. оббудувати, д'ую, еш, гл. Обстраивать, обстроить.

Оббурд'южитися, жуся, жишся, гл. Упасть съ высоты. Оббурд'южився, аж земля репнула. Черном

Обб'утися, б'удуся, дешся, гл. Привыкнуть, освоиться. Обб'улась у хаті. Рк. Левип.

Обб'ажити, ся. См. Обб'ажувати, ся.

Обб'ажити, ню, ниш, гл. Отяготить.

Коли б часом не обб'ажити та не росердити людей (більшою платою за треба). Левип. ПНО. II. 299.

Обб'ажніти, нію, еш, гл. Отяжелѣть. І нощі й руки так обб'ажніми, що й михо. Васильк. у.

Обб'ажувати, жую, еш, сов. в. обб'ажувати, жуся, ешся, гл. Отягощать, отяго-

титъ, обременять, обременить. Да не обб'ажуй їх: бики третяки. Борз. у.

Обб'ажуватися, жуся, ешся, сов. в. обб'ажитися, жуся, жишся, гл. Набирать, набрать много тяжести на возъ. Як їхали звідтіл та обб'ажились, а вісь уломила. Канев. у.

Обваліти, ся. См. Обвалювати, ся.

Обвал'ювати, к'юю, еш, гл. Облѣпить глиной.

Обвал'ювання, ня, с. Обваливание.

Обвал'ювати, л'юю, еш, сов. в. обваліти, л'ю, лиш и обвал'яти, л'яю, еш, гл. 1) Обваливать, обвалить, отвалить. 2) Валять, свалять (сукно).

Обвал'юватися, л'ююся, ешся, сов. в. обвалітися, л'юся, лишся и обвал'ятися, л'яюся, ешся, гл. 1) Обваливаться, обвалиться. 2) Сваливаться, свалиться (о сукні).

Обварітися, ся. См. Обварювати, ся.

Обвар'їцкати, каюся, ешся, гл. Испачкаться вь грязи. Вх. Зн. 42.

Обвар'ювати, р'юю, еш, сов. в. обваріти, р'ю, рш, гл. Обваривать, обварить, облить кипяткомъ. Бідна дитина зовсім руку обварила. Васильк. у.

Обвар'юватися, р'ююся, ешся, сов. в. обварітися, р'юся, ршся, гл. Обвариваться, обвариться.

Обвезті, ся. См. Обвозити, ся.

Обверну́ти, ся. См. Обвертати, ся.

Обверт'ати, таю, еш, сов. в. обверну́ти, н'у, неш, гл.—Обгортати, обгорнути.

Обверт'атися, т'аюся, ешся, сов. в. обверну́тися, н'уся, нешся, гл. 1)—Обгортатися, обгорнутися. Плащем з клеїонки обвернувся. Котл. Ен. 2)—Обернутися. Чом до мене білим лицем не обернешся. Чуб. V. 680.

Обвертіти, ся. См. Обв'ірчувати, ся.

Обвеселіти, л'ю, лиш, гл. Развеселить.

Обвеселіти, л'ю, еш, гл. Повеселѣть.

Обвеснітися, ніюся, нишся, гл. Закончить весеннія полевныя работы. Вх. Зн. 42.

Обвесті, см. Обводити.

Обвечеріти, р'іє, гл. безл. Повечерѣть.

Обвив'ати, в'аю, еш, сов. в. обв'іти, обв'ію, обв'іш и обвин'ути, н'у неш, гл. Обвивать, обвить, обматывать, обмотать. Чорним шовком обвила і в китайку сповила (сина). Чуб. V. 888. Теплыми обвинуті хустками.

Обвиватися, в'аюся, ешся, сов. в. обв'ітися, обв'іюся, обв'ішся и обвин'утися, н'уся, нешся, гл. Обвиваться, обвиться, об-

матуватися, обмотатися, *Довга коса чорна, як гадюка, так і обвивається круг тонкого стану.* Стор. I. 101.

Обвидніти, ніс, *м. безл.* Посвітліть (объ утрѣ). Як обвидніло трохи на дворі, зараз зібралися... *люде.* Кв. I. 108.

Обвивати, каю, еш, сов. в. обвивнути, ну, неш, м. Осваиватися, освоиться, привыкать, привыкнуть. *Як кіт у хаті обвивне, то не втіє.* Лебед. у. *Попервах лякались, а там, як обвиви, то ще сами налякають.* Драг. 62. *Втікає молода жінка од свекрухи до матері, поки обвивне в чоловіка.* Г. Барв. 319.

Обвинуватити. См. Обвинувачувати.

Обвинувачувати, чую, еш, сов. в. обвинуватити, чу, тиш, м. Обвинять, обвинить. *Ном. № 13545. Нікою не обвинувачуйте криво.* Єв. Л. III. 14. *Назираю, чи сіймуть у суботу, щоб обвинуватити його.* Єв. Мр. III. 2.

Обвиніти, ся. См. Обвивати, ся.

Обвиняний, а, е. Обвиненний, обмотаний. *Свічка у світилки у руках, обвиняна хусткою.* Мет. 186.

Обвисати, саю, еш, сов. в. обвиснути, ну, неш, м. Повиснуть. *Сидів горобець на вишні, в його крилля обвисли.* Грин. III. 663. *Повна рожка на тину обвисла.* Чуб. V. 398.

Обвіти, ся. См. Обвивати, ся.

Обвихнутися, нуса, нешся, м. Обвиться. *Та срібная сережка—Марусенька, золотий перстенець—Басилечко та й обвихнувся коло ручки, коло її русої кісочки.* Мил. 134.

Обвівати, ваю, еш, сов. в. обвіяти, вію, еш, м. Обвѣвать, обвѣять. *Теплий вітерець... обвивав її свіже рум'яне лице.* Левиц. I. 81.

Обвиватися, ваюся, ешся, сов. в. обвіятися, віюся, ешся, м. Обвѣваться, обвѣяться, быть обвѣваему, обвѣянному; быть оббитому вѣтромъ. *Весна раз красна... обвіялись мої квіточки... залобки вітерець обшморав—замість іграшки.* Г. Барв. 128.

Обвід, воду, м. Контуръ. *Обвід повного кругуватого лица.* Левиц. I. 232.

Обвідка, ки, ж. Ободокъ, каемка (на узоряхъ). Харьк.

Обвідьмитися, млюся, мишся, м. Сдѣлаться вѣдьмой, колдуномъ.

Обвѣрчувати, чую, еш, сов. в. обвертѣти, чѣ, тиш, м. Обворачивать, оборотить, обвивать, обвить. *Треба обвертѣти*

юлсу хусткою. Васильк. у. *Було (її) обвертѣти в подрану ряднину.* Мет. 268.

Обвѣрчуватися, чуюся, ешся, сов. в. обвертѣтися, чѣся, тишся, м. Обвиватися, обвиться, завернутися.

Обвѣстити. См. Обвѣщати.

Обвѣтрити, рію, еш, м. Быть обвѣяннымъ вѣтромъ.

Обвѣтря, ря, с. Воздухъ, атмосфера. *См. Повітря.* Чорний ворон коли не коли скрикував над головою, прорізаючи... обвѣтря своїм дужим крилом. Мир. ХРВ. 70.

Обвѣтряний, а, е. Обвѣянный вѣтромъ. *Осмалений сонцем та обвѣтряний здавався він ще похмурніший, ніж був.* МВ. II. 148.

Обвѣщати. См. Обвѣщувати.

Обвѣщувати, шую, еш, сов. в. обвѣщати, шаю, еш, м. Обвѣщивать, обвѣщивать, увѣщивать, увѣщать. *Торбинками обвѣщаний його повозжаний.* Шевч. 89.

Обвѣщати, щаю, еш, сов. в. обвѣстити, щѣ, стѣш, м. Оповѣщати, оповѣстити. *Поки що, а я панові йду обвѣстити.* МВ. (О. 1862. I. 103).

Обвѣяти, ся. См. Обвивати, ся.

Обводити, джу, диш, сов. в. обвести, ведѣ, деш, м. Обводить, обвести. *Обвів його круг хати.*

Обвозити, жу, зиш, сов. в. обвезти, зѣ, зѣш, м. Обвозить, обвезти.

Обвозитися, жуся, зишся, сов. в. обвестися, зѣся, зѣшся, м. Обвозиться, обвестися.

Обволікати, каю, еш, сов. в. обволікти, лочѣ, чѣш, м. 1) Обволакивать, обволочить. 2) Покрывать, покрыть, обкладывать, обложить. *Кладуть із мертвих тіл костри. Соломою їх обволікають, олию з дьотем поливають на всякий зруб разів по три.* Котл. Ен. VI. 50.

Обворити, рю, риш, м. Огородить вор'ям. *См. Вор'я.*

Обворитися, рюся, ришся, м. Огородить свою усадьбу вор'ям.

Обворожити. См. Обворожувати.

Обворожувати, жую, еш, сов. в. обворожити, жу, жиш, м. Обвораживать, обворожить, околдовать, очаровывать, очаровывать. *Обворожував людей і бувало так, що занепастить чоловіка на весь вік.* Грин. I. 42. *Але часом, кажуть, неначе хто чоловіка обійде або обворожить.* Левиц. Пов. 26.

Обв'язати, ся. См. Обв'язувати, ся.

Обв'язувати, зую, еш, сов. в. обв'язати, жу, жеш, м. Обв'язувати, обв'язати.

Обв'язуватися, зуюся, ешся, сов. в. обв'язатися, жуся, жешся, м. Обв'язуватися, обв'язатися.

Обганяти, няю, еш, сов. в. обігнати, обженѣ, нѣш, м. 1) Отгонять, отогнать. *Любистком мухи обганяв.* Котл. Ен. *Злодій обганяй та гавкай на звірюку.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 84). 2) Обгонять, обогнать (вокругъ чего). *Не позволю волів поганяти! —Позволь, мати, хоч раз обігнати.* Чуб. V. 218.

Обгнати, паю, еш, м. Обшлепать? *Пицуря (пика), решетом не накриєш, за три дні не обгнаєш.* Ном. № 13950.

Обгидитися, джуся, дишся, м. Испачкаться, огадиться. *Юшкою його обмочать, чоловік обгидиться.* О. 1862. VI. 98.

Обгиналки, лок, ж. мн. Бока плоскодонной лодки. Вас. 151.

Обгинати, наю, еш, сов. в. обігнути, нѣ, обігнеш, м. Огибать, обогнуть.

Обгін, гону, м. 1) Свзка и стягиваніє срубленихъ деревьевъ въ кучи. Шух. I. 178. 2) У гудульськихъ пастуховъ: ворота въ помѣщеніи, хлѣвъ для скота. Шух. I. 186.

Обгледжувати, жую, еш, м. Обглядывать. *Пішов обгледжувати.* Волчан. у.

Обглядати, даю, еш, сов. в. обглядати, джу, диш, м. Осматривать, осматрѣть.

Обговорити. См. Обговорювати.

Обговорювати, рюю, еш, сов. в. обговорити, рѣ, риш, м. Обговаривать, обговорять, клеветать, оклеветать. *Та нас же осудять, обговорять кругом.* Левиц. I. 177.

Обговтати, ся. См. Обговтувати, ся.

Обговтувати, тую, еш, сов. в. обговтати, таю, еш, м. Приучать, приучить, осваивать, освоить. *Кінь иноді який дикий, а обговтують.* О. 1862. VII. 37.

Обговтуватися, туюся, ешся, сов. в. обговтатися, таюся, ешся, м. Осваиваться, осваиваться, привыкать, привыкнуть.

Обгодювати, вую, еш, сов. в. обгодувати, дѣю, еш, м. Окармливать, окормить. *Обгодював і уноїв, так що вовк не видержав.* Рудч. Ск. I. 12.

Обголіти, ся. См. Обголювати, ся.

Обголіти, лію, еш, м. Обнажиться. *Обголіли дерева в-осени.* 2) Обдѣлѣть, обнищать.

Обгольня, ні, ж. Дубовая колода, обрѣзанная въ формѣ дуги, на которую пригоняють распаренное дерево для дуги. Кролев. у. Слов. Д. Эварн.

Обголювати, люю, еш, сов. в. обголіти, лію, лиш, м. 1) Обнажать, обнажить. 2) Обривать, обрить. *Взяли його у світлюнку, обголили головунку.* Чуб. V. 983. 3) Забирать, забрать все, обобратъ. *Більше за всіх нас прикащик Сухоперний обголюв.* Г. Барв. 470.

Обголюватися, лююся, ешся, сов. в. обголітися, ліюся, лишся, м. 1) Обнажаться, обнажиться. 2) Обриватися, обриваться. *Вибачайте, що не обголювся, бо тепер гаряча пора, саме жнива.* Левиц. Пов. 205.

Обголяти, ляю, еш, м. Обголювати. *Щоб голови всі обголяли.* Котл. Ен. IV. 54.

Обгонити, ню, ниш, м. Обганяти. **Обгорілий, а, е.** Обгорѣлый. *Стоїть обгорілий пенек.* Рудч. Ск. II. 108.

Обгоріти. См. Обгоряти.

Обгорітися, рѣся, рѣшся, м. Разгорѣться, начать хорошо горѣть. *Обгорітися дайте гнотові.* Константиногр. у.

Обгорнути, ся. См. Обгортати, ся.

Обгорода, ди, ж. Ограда, палисадъ. *Обгороди да шанці робили.* Макс.

Обгородити. См. Обгороджувати.

Обгороджувати, джую, еш, сов. в. обгородити, джѣ, диш, м. Огородивать, огородить, загородивать, загородить, обвести, окружить. *Чоловік виноградник обгородив тином.* Єв. Мр. XII. 1. *Двір дошками обгороджений.* Рудч. Ск. *Мати Марусеньку родила, місяцем обгородила.* Лукаш. 97.

Обгородітися, джѣся, дишся, м. 1) Окружить плетнемъ, заборомъ свой дворъ, огородъ. 2) О лунѣ, солнцѣ: быть окруженнымъ туманнымъ сіяніемъ. *Зійшов місяць із зорею та й обгородився.* Мет. 329. *Як місяць або сонце обгороджено кругом,—буде лютий мороз, а влітку вітер.* Грин. I. 254.

Обгортати, таю, еш, сов. в. обгорнути, нѣ, неш, м. 1) Обворачивать, обвертывать, обернуть, обматывать, обмотать, укрыть кругомъ. *Обгорнув його плащаницею.* Єв. Мр. XV. 46. *Обгорнула дитину ряденцем.* 2) Окучивать, окучить (растение). *3 неділі треба картоплю обортати.* Харьк. 3) Обкладывать, обложить, окружать, окружить, облегать, облечь, обнять. *Обгорни горщик жаром.* Черниг. *Небо хмари обгорнули.* *Обгорнуто таборами Єрусалим.* Єв. Л. XXI. 20. *Обгорнули наливайців леєстровиками.* К. Досв. 8. *Ще більший жалъ обгорнув його.* НВолын. у. *Сміх мене обгор-*

тає. Ном. № 12297. *І обгорнули мене думки та гадки.* Федьк.

Обгортатися, таюся, ешся, сов. в. **обгорнутися, нўся, нешся,** *м.* 1) Обертыватися, обворачиватися, обернутися, закутыватися, закутатися. *Обгорнулася хустиною.* Левиц. I. 27. *І встає перед його очима розніваний Бог, обгорнувшись чорними хмарами.* Мир. ХРВ. 32. 2) Сплошь покрыватися, покрыватися. *Хмарами небо обгорнулося.*

Обгортка, ки, ж. 1) Одежда, носимая въ части Галиціи женщинами вмѣсто юбки: кусокъ шерстяной матеріи, тканой полосами (поперемѣнно черной и темнокрасной), которой обвертывается женщина по рубашкѣ на мѣстѣ юбки, подвязывая ее въ поясищѣ кромкой. Гол. Од. 71. Kolb. I. 40. 2) Обложка книги. *Перегорнув обгортку.* Св. Л. 42.

Обгоряти, ряю, еш, сов. в. обгоріти, рю, рїш, м. 1) Обгорать, обгорѣть. 2) Загорать, загорѣть. *Ти, дівчино чорнявая, ти, дівчино біла, ти у полі не робила, то й не обгоріла.* Чуб. V. 173.

Обгравати, граю, еш, сов. в. обіграти, граю, еш, м. Обыгрывать, обыграть. *Одразу Бабич програвсь, а далі як почав він обгравати того майора.* Грин. II. 291.

Обгребті, ся. См. Обгрібати, ся.

Обгризати, заю, еш, сов. в. обгрізти, зю, зеш, м. Обгрызать, обгрызть, отгрызать, отгрызть. *Така проклята з'їжа, що швидко поїсть воли, обгризе мені вуха.* Левиц. I. 521.

Обгрібати, баю, еш, сов. в. обгребті, бю, беш, м. Огребать, огресть.

Обгрібатися, баюся, ешся, сов. в. обгребтіся, буюся, бешся, м. 1) Огребать, огресть съ себя. 2) Гресть (весломъ).

Обгрузити, жу, зїш, м. Размѣсить грязь вокругъ.

Обгубитися, блюся, бишся, м. Растерять все. *На дорозі я зовсім обгубився.* Зміев. у.

Обгуджувати, джую, еш, сов. в. обгудити, джу, диш, м. Оговаривать, оговорить, очернить.

Обгулятися, ляюся, ешся, м. Проиграться. *Выграла вона в його всі гроші... Вийшов він тоді з хати та й каже: „От, от як раз обгулявся.“* Грин. II. 251.

Обгуркати, каю, еш, м. Обвалить, оббить, произвoдя ударами сотрясение. *Та ще тут буде роботи (стіни обмазувати) скрізь, бо як почнуть бляхарі свою роботу, то*

геть обгуркають не то в середині—і з окола. Могил. у.

Обдальний, а, е. Болѣе далекій, нѣсколько дальше находящійся. *Од ближніх сусід і обдальних.* Вх. Лем. 441.

Обдарити. См. Обдаряти.

Обдаровувати, вую, еш, сов. в. обдарувати, рую, еш, м. Одарять, одарить. *Се він мене обдарував.* МВ. (О. 1862. I. 48).

Обдаряти, ряю, еш, сов. в. обдаріти, рю, рїш, м.—**Обдаровувати, обдарувати.** Левиц. I. 44. *Ой підіте, скриню одімкніте, подарочки та й заберіте, усіх бояр та й обдаріте.* Грин. III. 482.

Обдати, дам, дасї, м. Дать всѣмъ.

Обдѣмкуватий, а, е. Полный.

Обдѣмок, мка, м. Человѣкъ обѣвшійся, со вспученнымъ животомъ (преимущественно дѣтяхъ). Харьк.

Обдѣржани, жин, ж. мн. Счесываемая съ овчины шерсть. *Моток напрядений з обдѣржин.*

Обдѣрти, ся. См. Обдирати, ся.

Обдѣртус, са, м. Оборвышъ, сорванецъ. *Мене все село і вся околиця зове майстром над майстрами, а ви, обдѣртуси, зовете тільки майстром.* Чуб. I. 154.

Обдѣркати, каю, еш, м.—**Обскубити.** *На батькові чисто чуб обдѣрками, що не зосталось і одної волосини—до решти обірвали.* Грин. II. 340.

Обдзюбати, обдзюбати. См. Обдзюбувати.

Обдзюбувати, бую, еш, сов. в. обдзюбати и обдзюбати, баю, еш, м. Обклеивать, обклевать. *Ой надлѣгли райські пташенки, та обдзюбали винограденько.* Гол. *Всі люди на вишині обдзюбали.* Греб. 368.

Обдивитися. См. Обдивлятися.

Обдивлятися, ляюся, ешся, сов. в. обдивитися, влюся, вишся, м. Осматривать, осмотрѣть. *Обзведе хату очима... обдививсь, устав.* Мнж. 130. *Батько заплакав і пішов до комори обдивитися що вкрали.* Рудч. Ск. I. 204. *Ходім, каже, жінко, обдивимось: я тобі скажу, де на цибулю, де на моркву, де на петрушку.* Рудч. Ск. I. 183.

Обдимати, маю, еш, сов. в. обдүти, дую, еш, м. Пучить, вспучивать, вспучить, вздывать, вздуть. *Живіт обдима.* О. 1861. V. 73.

Обдирати, раю, еш, сов. в. обдѣрти и обдирати, деру, рѣш, м. 1) Обдирать, ободирать. 2) Грабить, ограбить. *Мужика вдень обдери, а вночі обросте.* Ном. № 1256.

Церкву обдирає, а корчму латає. Ном. № 11723.

Обдиратися, раюся, ешся, сов. в. обдиратися и обдѣртися, обдеруся, рѣшся, м. 1) Обдираться, ободираться. 2) Обрываться, оборваться (о платѣ), обнашиваться, обноситься. *Чи бачиш, як ми обдирались.* Котл. Ен. I.

Обділіти. См. Обділяти.

Обділяти, ляю, еш, сов. в. обділіти, лю, лиш, м. Надѣлять, надѣлать всѣхъ, раздѣливъ, дать всѣмъ. *Батьюшка вийшов на царські врата да почав проскурою народ обділяти.* Г. Барв. 255. *Як таки можна таким маленьким кусочком вареника та всю вашу громаду обділити.* Кв. I. 256. *Куплю в'язку бубликів, то й буде чим обділити дітей.* Грин. III. 248. *Чи час дари роздавати, короваем обділяти?* О. 1862. IV. 33.

Обдряпати. См. Обдряпувати.

Обдряпувати, пую, еш, сов. в. обдряпати, паю, еш, м. Оцарапывать, оцарапывать; обдирать, ободирать. Харьк. у.

Обдурити. См. Обдурювати.

Обдурь, рі, ж. Обманъ. *Обдурю ти зо мною жила і на мої літа не оглянулась.* Г. Барв. 87.

Обдурювати, рую, еш, сов. в. обдурити, рю, рїш, м. Обманывать, обмануть. *Обдурювати якось ніяково та ще й вріх.* Левиц. I. 108.

Обдүти. См. Обдимати.

Обдүтися, дуюся, ешся, м. 1) Распучнуть, раздуться. *Увесь обдүвся як барило.* Котл. Ен. *Він од гурліки ввесь обдүвся.* Котл. Ен. II. 22. 2) Опиться. *Обдүвся води, аж боки розперло.*

Обезвічити, чу, чиш, м. Изувѣчить. *Лютый, дуже лютый був... безневинно чоловіка було обезвічить.* О. 1862. V. 107.

Обезглуздити, джу, диш, м. Лишить разсудка. *Який вас обезглуздив кат?* Котл. Ен. IV. 50.

Обезглуздити, дію, еш, м. Потерять разсудокъ, опалѣть, рехнуться. *Натамка так обезглуздила, що любить запропастиватися Петра.* Котл. НП. 374.

Обезголовити, влю, виш, м. Обезглавить. *Тільки у Стороженка: Разом з обезголовленим трупом звалився з дуба чоловік.* Стор. МПр. 107.

Обеззубіти, бію, еш, м. Лишиться зубівъ.

Обезлюдити, джу, диш, м. Обезлюждать.

Обезлюдити, дію, еш, м. Обезлюждать. **Обезчестити, шу, стиш, м.** Обезчестить. *Лайдак!.. Против усе добро, а те пер обезчестив мене.* Левиц. I. 529.

Обелець, лця, м. 1) Тонкій берестовый стволъ, цѣликомъ употребляемый на ободъ колеса. Сумск. у. 2) Верхній тонкій конецъ древеснаго ствола. *Пойхав по обелці.* Хата з обелців. Лебед. у.

Обельцаний, а, е. Сдѣланный изъ обелців. *Обельцане колесо.* Сумск. у.

Обембѣрити, обенбѣрити, рю, рїш, м. Бросить оземъ съ силой, сильно ударить. *Як обенбере ж він його (з себе)!* Мнж. 95.

Обенбѣритися, рюся, рїшся, м. Шлепнуться наземъ, тяжело упасть. Мнж. 187.

Обербѣнитися, нюся, нишся и обербѣритися, рюся, рїшся, м.—**Обенбѣритися.** *Сидів-сидів, та мов не свіжий, обербѣнився шкереберть додолу.* Полт. у.

Обербенүти, нү, неш, м.—**Обембѣрити.** Тавр. г

Обербѣритися. См. Обербенитися.

Оберега, ги, ж. 1) Предохранение. *Це найкраща оберега від худоби.* 2) Предосторожность.

Оберегати, гаю, еш, сов. в. оберегті, режу, жеш, м. Оберегать, оберечь, сохранять, сохранить. *Писано, що ангелам на-каже оберегати тебе.* Ев. Л. IV. 10.

Оберегатися, гаюся, ешся, сов. в. оберегтіся, жуся, жешся, м. Быть осторожнымъ, беречься, побережиться. *Та й загрозились у бакаї. Той газяїн аж плаче та того хлопця лає, що не оберіся.* Мнж. 9.

Обережний, а, е. Осторожный.

Обережність, ности, ж. Осторожность. *А Петра взяли тихою ступою з обережністю.* К. ЧР. 177.

Обережно, нар. Осторожно. МВ. (О. 1862. I. 81).

Оберем, му, м.—**Оберемок.** Павлогр. у.

Оберемок, мка, м. 1) Охалка; вязанка. *Оберемок дров.* 2) **Взяти на оберемон.** Взять въ охалку, на руки, взвалить на плечи. *К старій з поклоном приступивши, на оберемок ухвативши, в землянку з валу потаскав.* Котл. Ен. V. 62. *Візьміть її на оберемок да й неситъ.*

Обѣрка, ки, ж. Значекъ для отмѣтки своей овцы предъ выгономъ въ полонину—дыра въ ухѣ овцы. Шух. I. 195.

Обернүти, ся. См. Обертати, ся.

Обертак, ка, м.—**Обертас** 2. Вх. 3н. 42.

Обертання, ня, с. 1) Поворачиваніє, оборачиваніє. 2) Превращеніє. 3) Превращеніє (именованных чиселъ). Кон. Ар. 2, 17.

Обертас, су, м. 1) Оборотъ, поворотъ. (Рак) з вовком закладавсь, хто швидче добіжить до якого там місця. От вовк біжить, а рак і прицепився до вовчого хвоста. Той прибіг до границі та й каже: обертас!—А я давно жду вас. Г. Барв. 325. 2) Танецъ въ родѣ вальса. Подольск. г.

Обертати, таю, еш, сов. в. обернути, ну, неш, гл. 1) Поворачивать, повернуть, оборачивать, оборотить. Треба обернути тоншим боком. Уман. и Гайсин. уу. 2)—на що. а) Употреблять, употребить на что, для чего. Обертати на користь собі всяку тварь. Дещо. Твое святе слово на святе діло обернуть. К. (О. 1861. VI. 33). А добро, що наздирали з убогого люду, на потреби військовій обернене буде. К. Досв. 219. б)—у що. в)—на свій обичай. Повернуть по своєму. Як тивей водч ніхто не може обернути на свій обичай, так щоб мой бжолі жадний уречи не мог. Чуб. I. 73. 3)—у що. Превращать, превратить во что. Князьку будівлю обернули в хлів. К. ПС. 63. **Обернути в ніщо.** Обратить въ ничто. Оберталоци в ніщо слово Боже переказом вашим. Єв. Мр. VII. 13. Также въ арифметикѣ: превращать, превратить (именов. числа). 17216 вершків обернути у верстви. Кон. Ар. 17.

Обертатися, таюся, ешся, сов. в. обернутися, нуся, нешся, гл. 1) Обращаться, обратиться (вокругъ), поворачиваться, повернуться. Обертатися коло мене, як торбинка коло боку. Грин. III. 651. 2) Оборачиваться, обернуться, оглянуться. А ти, Єво, не смутися і до мене обернися. Чуб. I. 147. Обертатися й озиратися Марина. Левиц. I. 83. Куди іду, обернуся, назад себе оглянуся. Чуб. V. 264. Обернімось трошки на себе та поміркуймо, чи не ми сами винні. О. 1862. III. 32. 3)—до кого, чого. Обращаться, обратиться къ кому, чему. На Обрітєннїа оберталоцї птиці до гнізда, хлібороби до плугів. Ном. № 523. 4)—з ним. Только не сов. в. Обращаться съ кѣмъ. Тепер вони будуть знати, як з людьми ся обертати. Грин. III. 641. 5) Возвращаться, возвратиться, успѣть отправиться и возвратиться назадъ. Тебе б по смерть посилати, то б нажився чоловік....—А мені здається, що гопоса наче на крилах обернулася. МВ. (КС. 1902. X.

144). Тричи обернувся з снопами до обід. 6) Находиться гдѣ-либо, проживать. Та Біг знає, де ся моя рибочка обертатъ. Гол. IV. 494. 7) Обойтись, извернуться. Ще хоч би не тровив торік сіна,—було б чим обернутися. Кобел. у. 8)—чим, у що. Обращаться, обратиться, превращаться, превратиться во что. Обернутись зозулю. Мет. 257. Обернися порося на карася. Ном. № 119. В сумне стоїання оберталась речі. К. XII. 52.

Обертнем, нар.=Обертом. Усе пішло обертнем. Все закружилось, пошло кругомъ. МВ. (КС. 1902. X. 155).

Обертом, нар. 1) Круговращательно, кругомъ. 2) Голова обертом іде. Голова кружиться, идетъ кругомъ. Голова обертом іде і у п'ятих раз-по-раз—шпи-шпи. Лебед. у.

Обжалуватися, луюся, ешся, гл. На жаловаться, пожаловаться. Се, бачу, вони вам і обжалувались. Кв.

Обжарити, рю, риш, гл. Обжечь. Чисто всі плечі обжарив. Рудч. Ск. II. 166.

Обжати, ся. См. Обжинати, ся.

Обжера, ри, об.=Обжира.

Обжорливий, а, е Прожорливый. Вх. Лем. 441.

Обжерти, ся. См. Обжирати, ся.

Обживатися, ваюся, ешся, сов. в. обжитися, живуся, вешся, гл. Обживать-ся, обжиться, устроиться живя гдѣ-либо.

Обжидати, даю, еш, гл. Поджидать. То тоді будеш мене.... в гості обжидати. КС. 1882. XII. 491.

Обжинати, наю, еш, сов. в. обжати, обіжну, неш, гл. 1) Обжинать, обжать, сжаты вокругъ чего. Птенниченьку жену, а кукіль обжинаю. Чуб. V. 859. Де-де на стерні і будяк стояв сиротою; обжамі бідолаху. Св. Л. 45. 2) Обгонять, обогнать, работая серпомъ. Вона не хутко жене. Ми як удвох жали, так я її на вісім снопів за день обжинала. Черниг. у.

Обжинатися, наюся, ешся, сов. в. обжатися, обіжнуся, нешся, гл. Оканчивать, окончить жатву. Ой жніте, жєн-чики, обжинайтєся. АД. I. 79.

Обжінки, ків, м. мн. Окончаніє жатвы и празднество по этому случаю. Чуб. III. 226. Ум. Обжіночки. Ой чий же то челядин обжіночки нарядив? Чуб. III. 229.

Обжіра, ри, об.=Обжора.

Обжирати, раю, еш, сов. в. обжерти, жеру, рєш, гл. Обжирать, обжирать, обѣ-

Обжиратися, раюся, ешся, сов. в. обжертися, рұся, рєшся, гл. Обжираться, обжираться. Обжерся та й болить живіт. НВолын. у.

Обжирливий, а, е. Обжорливый.

Обжирство, ва, с. Обжорство.

Обзєл, лу, м. Каждый изъ клинковъ ножницъ. Лебед. у. Один обзел у ножницъ скривився, та й не ріжуть. Лебед. у.

Обзелєнкуватий, а, е. Зеленоватый.

Обзів, ву, м. Отзвѣвъ, откликъ, отвѣтъ. Добре я стряснув двері аж тричи й питаю—хто в хаті? Обзиву не було, наче не було нікого в хаті. Новомоск. у.

Обзиватися, ваюся, ешся, сов. в. обі-зватися, звұся, вешся, гл. Отзываться, отозваться, откликаться, откликнуться, заговорить; о животныхъ: кричать, закричать. Як зовуть, так і обзиваються. Ном. № 7127. Обізвалась стара мати та на тїм боці моря: „Не плач, не плач, дитя моє!“ Чуб. V. 572. Обізався старий батько: „Чого жєдєш небогє?“ Шевч. 72. Обізався в лісі пуч. Левиц. I. 109.

Обзирати, раю, еш, гл. Осматривать. Вони обзирають її з усіх боків. Федьк.

Обзлачний, а, е=Смашний. Вх. Уг. 254.

Обзначити, чұ, чїш, гл. Отмѣтить знаками, обозначить. Просив, щоб означити йому,—де його, а де ні. Новомоск. у.

Обзнобити, блю, бїш, гл. Простудить. Коло проси лобка боса ніжки обзнобила. Гол. IV. 452.

Обзолотити, лочұ, тиш, гл. 1) Озолотить. О. 1862. IV. 38. Сонце обзолотило промінням груші й вишні і квітки. Левиц. Пов. 216. 2) Обогащать. Чи я б тебе, доню моя, не обзолотила? Левиц. I. 169.

Обзори, рїв, м. мн. Осмотръ дома и хозяйства, куда хотятъ дѣвущку выдать замужъ, или гдѣ хотятъ взяти дѣвущку замужъ. Угор.

Обї, сз.=Щоби. (Пуцу) тоту дівчи-ницю з чорними очима, оби мені молодому водичі носила. Гол. IV. 504.

Обиватєль, ля, м. Обыватель, граж-данинъ.

Обїда, ди, ж. Обида. Не стїльки ірка обида, як злїсть намила її очі сльозами. Левиц. Пов. 42. Ум. Обїдонька.

Обїдва, числ.Оба. Бігли ж обидва разом. Єв. I. XX. 4. Дивись в обидва й прислухайся обома. Волосний писарь і канцелярист Скоробреха, як кажуть, жєвжєжєки обидва. Котл. НП. 350.

Обїдві, числ. Обѣ. Маю висїти за одну ногу, волю за обидві. Ном. № 7308.

Обїдвое, числ.=Обое. Скажімо ся поховати обидвое в одну яму Чуб. V. 78.

Обидєнкою, нар. За день. Я обидєнкою справлюсь: уранїї поїду, а на нїч і додому. Харьк. г. См. Обидєнь.

Обидєнний, а, е. Сдѣланный въ одинъ день. Зробіть ви обидєнну сїть, таку, щоб уз один день і прядась, і сукалась, і моталась, і щоб із тїї нитї і сїтка плелась. Мнж. 28.

Обидєнь, нар. На день, за день. Да мені хлїба на багато треба: я на обидєнь поїду. Конот. у. Він обидєнь справиться. Конотоп. у. Обидєнь не вернеться відтіля. Борз. у. Мені трапилося бачити, як обидєнь ховали дочку й матку. О. 1862. II. 58.

Обїдний, а, е. Обидный.

Обїдник, ка, м. Обидчикъ.

Обїдниця, ці, ж. Обидчица.

Обїдно, нар. Обидно. Очам видно, та ногам обидно. Ном. № 11426.

Обїймиця, ці, ж. Узкая дощечка, которая накладывается на дрань, когда изъ нея выдѣлывается коробка, для того, чтобы дрань не ломалась. Сумск. у.

Обїйстя, тя, с. Усадьба. Подивився він у своїм обїйстю,—аж у нього все жити в засїках. Рудч. Ск. I. 81.

Обїхвїст, хвоста, м. Жуликъ? прохвость? Там такий обїхвїст, такий брезгун. Кїев. у.

Обїхїдка, ки, ж.=Обїхїдка. Може якого шага уторював би, то й було б на обїхїдку. Рудч. Ск. II. 25.

Обїхїдчастий, а, е=Обїхїдчастий. Хата обїхїдчаста.

Обичай, чаю, м. Обычай, обыкновеніє. Да поїдем у той край, де хороший обичай. Мет. 30. Не позичай,—злий обичай: як віддає, то ще й лає. Ном. У мене обичай—козацький звичай: хоть побачу, то й не плачу. Чуб.

Обичайка, ки, ж. 1) Ободъ, на который натягивается сито, рѣшето, бубень и пр. Вас. 152, 176. Сим. 91. 2) Деревянный или лубяной ящикъ, покрывающій въ мельницѣ или ручной мельницѣ верхній жерновъ и удерживающій муку. Черниг. у. Шух. I. 146, 264, 284.

Обичайний, а, е. Обыкновенный. МВ. III. 124. Вх. Уг. 254. См. Звичайний.

Обїбрати, ся. См. Оббїрати, ся.

Обїгнати. См. Обганяти.

Обїгнути. См. Обгинати.

Обіграти. См. **Обгравати.**

Обігріти, рію, еш, л. Обогрѣть.

Обід, ободу, м. Ободъ. Рудч. ЧП. 250. Ум. **Обідець.**

Обід, ду, м. 1) Обѣдъ. *Ой був Сава в Немирові в лягів на обіді.* Макс. **Становити обід.** Устраивать поминальный обѣдъ. 2) мн. **Обіди.** Обѣденное время. *Уже обіди. Сонце гріє.* Греб. 352. *Бум вже пізні обіди, а люде з церкви ще не вийшли.* Левиц. I. 25. 3) **До-обід.** До обѣда. *Як би постав до обід, так приснився б ведмідь.* Ном. № 11308. Ум. **Обідець, обідонько.** Рудч. ЧП. 205. *Для тебе тещенька обідець готує.* Грин. III. 526.

Обідання, ня, с. Обѣданіе. *Ой снідання, обідання, іркий мій обіде.* Грин. III. 312. — *Чом не обідаеш, моя душечко? — Біс тебе бери з обіданням.* Чуб. V. 1133.

Обідати, даю, еш, л. Обѣдать. *Чи обідала, чи не обідала, аби рід одвідала.* Ном. № 7274.

Обіддя, дя, с. соб. Ободья. *Вози добрі кінські і чумацькі, обіддя міне.* Левиц. I. 106.

Обідець, дця, м. Ум. отъ обід.

Обідець, дця, м. 1) Ум. отъ обід. **Ободокъ.** 2) Кольцо, колечко. *Ой там Павлусь з крамом стане, з хорошим крамом — обідцями.* Усім дівочкам розпродає, дівці Галочці даром дає. Чуб. III. 127.

Обідітельно, нар. Обидно. Змієв. у.

Обідити. См. **Обіжати.**

Обідник, ка, м. = **Обидник.** Грин. I. 22.

Обідніти, ню, ніш, л. Сдѣлать бѣд-нымъ.

Обіднітися, нюся, нішся, л. Обѣд-нѣть.

Обідній, я, е. Обѣдній. *Та збудила мене мати в обідню годину.* Мет. 20.

Обідніти, нію, еш, л. Обѣднѣть. *Обіднів один чоловік.* ЗОЮР. I. 46.

Обідняшний, я, е. Обѣденный. *І вечері ніколи не варила, усе обідняшню юшку тьопали.* Г. Барв. 505.

Обідонько, ка, м. Ум. отъ обід.

Обідранець, нця, м. Оборванецъ. *Обідраний пішли в танці, голобок пішли в скоки.* Ном. № 12485.

Обідранка, ки, ж. Оборванная женщина.

Обідрати, ся. См. **Обдирати, ся.**

Обіжати, жаю, еш, сов. в. Обиждать, обидѣть. *Старший брат обіжає меншого.* Стор. I. 21. *Обідав я тебе біденьку вчора.* Г. Барв. 282.

Обіждати, даю, еш, л. = **Обіжати.** Г.

Барв. 439. МВ. (О. 1862. III. 36). *Тяжкий гріх обіждати і всякого чоловіка не то що сироту.* Кв. I. 188.

Обіз, обозу, м. = **Обоз.** *За татарми обіз іде, за обозом — кін турецький.* Гол. I. 97.

Обізнатися. См. **Обизиватися.**

Обіздріти, дрю, ріш, л. 1) Увидѣть. Борз. у. 2) **Поки сонце обіздріє.** Пока роса спадець. Мнж. 187.

Обіздрітися, ріся, рішся, л. Оглянутися. Федьк.

Обізнавати, знаю, ёш, сов. в. обізна-ти, знаю, еш, л. 1) Знакомить, познако-мить, ознакомить. 2) Узнавать, узнать кого. *Більш обізнали мене люде, стали наймати.* Г. Барв. 315.

Обізрітися, ріся, рішся, л. = **Обіз-дрітися.**

Обіймання, ня, с. Обниманіе. Левнц. I. 184. К. ЦН. 270.

Обіймати, маю, еш, сов. в. обняти, німу, меш, л. 1) Обнимать, обнять, обхватувати, обхватить. *Обніміте ж, брати мої, найменшого брата.* Шевч. *Одну ручку в чоловоньку, а другую обіймала.* Лукаш. 238. 2) Охватувати, охватить. *Страх обняв його.* Ев. Л. I. 12. *Журба обняла.* Чуб. V. 154. *Стала їй темна нічка обіймати.* АД. I. 118. 3) О водѣ: заливать, залить. *Уже мужики-бережки вода й обняла.* КС. 1883. II. 378.

Обійматися, маюся, ешся, сов. в. обнятися, німуся, мешся, л. Обниматься, обняться. *Ой сидять вони (голуби) та й цілуються, сивими крильцями обіймаються.* Лукаш.

Обійми, мів, с. мн. Объятія. *Маруся сама була в хаті, сиділа на лаві, хитаючи в обіймах недужу свою дитину.* МВ. II. 178.

Обійміти, му, меш, л. = **Обняти.** *Сам так то обіймив.* Федьк.

Обіймище, ща, с. Обхватъ. *Такі дуби вера, що по півтора обіймища.* Рудч. Ск. II. 106.

Обійняти, йму, меш, л. = **Обняти.** *Стара як обійняла її, то й з рук не пускає.* МВ. (О. 1862. III. 35).

Обійстя, тя, с. = **Обийстя.** Св. Л.

Обійті, ся. См. **Обіходити, ся.**

Обіж, нар. Рядомъ, возлѣ. *Здорова була, дівчинонько! — як на струні брязнуло обіж мене.* МВ. (О. 1862. III. 54). *Виступає.* *Обіж його жіночка небога.* Шевч. II. 21.

Обікласти, ся. См. **Обкладати, ся.**

Обікрати. См. **Обкрадати.**

Обіляти, ляю, еш, л. = **Облити.** *Обіляла мене дрібненькій сльози.* Чуб. V. 60.

Обіллятися, ляюся, ешся, л. = **Облитися.** *Ніч настане — сльозинками обілляюся.* Чуб. V. 467.

Обіпёрти, ся. См. **Обпірати, ся.**

Обіпрати. См. **Обпірати.**

Обіпрясти. См. **Обпрядати.**

Обіп'ясти, ся. См. **Обпинати, ся.**

Обірати, раю, еш, сов. в. обрати, оберу́, рѣш, л. Избирать, избрать. *Ми оберем собі ватажком Марка.* Стор. МПр.

Обірвати, ся. См. **Обривати, ся.**

Обірка, ки, ж. Веревка, продѣтая въ крайнія петли нижняго края рыболовной сѣти. Харьк. г.

Обірни́к, ка, м. 1) Навозъ. Вх. Зн. 42. 2) У гудульськихъ мастеровъ (мосяж-ники), дѣлающихъ украшения изъ мѣди: родъ круглаго долотца съ остриємъ трубочкой — для выбивання кружковъ изъ мѣдної пластинки. Шух. I. 278.

Обірок, рку, м. Бракъ, что-нибуль не-годное.

Обіруч, нар. Обѣими руками. *Схопила за плечі обіруч невістку.* Г. Барв. 369. *Вона мене як схопить за шию обіруч.* МВ. (О. 1862. III. 41).

Обіручки, нар. = **Обіруч.** МВ. II. 112.

Обіручний, а, е. На двѣ, обѣ руки. Угор. — **столѣць.** Верстакъ для строганія. Части: **головач** — доска, которая придержи-вается, **цапок** — доска, которая подклады-вается. Вх. Лем. 441.

Обісіти, сію, еш, л. Надоѣсть. *Думаю одружитися, — обісіло вже молодикувати.* Шевч. (О. 1862. V. 12).

Обісмілитися. См. **Обісмілюватися.**

Обісмілюватися, лююся, ешся, сов. в. обісмілитися, люся, лишся, л. Дѣ-латься, сдѣлаться смѣлѣе, осмѣлиться. *Мовчав він, то дівтора обісмілювалась і підійшли до його ступнів з-на десять.* Св. Л. 192.

Обіспати, сплю, спіш, л. Заснуть. *Люде вже облягли та обіспали.* КС. 1883. XII. 698.

Обіссати, сеу, ссеш, л. Обсосать.

Обіссатися, сеуся, ссѣшся, л. Обсо-саться, пососать чрезъ мѣру. *Дитина їмоє, — то воно обіссалось.* Харьк. г.

Обісхнути, хну́, неш, л. = **Обсох-нути.**

Обіска́ти. См. **Обскавати.**

Обіте́рти. См. **Обтирати.**

Обітніця, ці, ж. Обѣщаніе, обѣтъ. К.

Бай. 132. *Давала вона сама собі обітницю до віку вічного не розлучатися з чолові-ком.* Г. Барв. 141.

Обітріти, рію, еш, л. = **Обвітрити.** *Станьмо тутечка підождімо, поки сонце обітріє.* Дума. *Що воно таке, Архине, обітріє?.. — Се як вітром перейде під час ісходу сонця, от сонце і обітріє.* К. Исто-рія возс. Руси. I. 341.

Обітря, ря, с. = **Обвітря.** (Квітки) на-пували пахощами обітря. Мир. ХРВ. 61.

Обітяти, тну́, неш, л. = **Обтяти.** *Вона мені молодому кучерика обітчала.* Грин. III. 629.

Обіхідка, ки, ж. 1) Обиходъ, теку-щий расходъ. *Та є трохи, що треба на обіхідку.* Змієв. у 2) Хата безъ огорожи.

Обіхідливий, а, е. Обходительный. *Вона обіходлива з народом.* Г. Барв. 132.

Обіхідність, ности, ж. Обиходъ, по-требность. *В мене є хліба на мою обіхід-ність.*

Обіхідчастий, а, е. Неогороженный. Мнж. 187. *Хата зробилась обіхідчаста.* Стор. I. 26.

Обіходити, джу, диш, сов. в. обійті, йду́, деш, л. 1) Обходить, обойти. *Обійди, серденько моє, по за вишневим садочком.* Мет. 60. *Я ж тій річеньки та кругом обійшла.* Чуб. V. 539 2) Объ одеждѣ: сходиться. См. **Обходити.**

Обіходитися, джуся, дишся, сов. в. обійтися, дуся, дешся, л. 1) Обходиться, обойтись, довольствоваться. *Як є трохи — розійдуться, а як нема — обійдеться.* НВол-ын. у. *Обійдеться Великдень без гречаної паски.* Ном. № 5201. 2) — з ним. Обходить-ся, об'являється съ кѣмъ. *Свати дуже гарно з нами обіходилися.*

Обіцанка, ки, ж. Обѣщаніе. *Обіцанка — цяцанка, а дурневі радість.* Ном.

Обіцяти, цяю, еш, л. Обѣщать. *Лучше не обіцяти, як слова не держати.* Ном. № 10677. *Ой ніхто ж не винен, іно рідная мати, ой бо вона обіцчала за мене дати.* Чуб. V. 231.

Обіцятися, цяюся, ешся, л. Обѣщать-ся. *Він мені обіцявся теличку, та хоч би свинку дав.* Харьк. *Обіцявся всім друзкам по перстінку дати.* Лукаш. 94.

Обіч, нар. 1) Въ сторонѣ 2) = **Побіч.**

Обіщати(ся), щая(ся), еш(ся), л. Обі-цяти, ся.

Обідати, даю, еш, сов. в. обісти, їм, їси́, л. Обѣдать, обѣсть.

Обідатися, даюся, ешся, сов. в. обіс-

тися, їмся, їсїся, *м.* Об'їздаться, об'їзться.

Об'їзджати, джаю, еш, сов. в. об'їхати, їду, деш, м. Об'їзжать, об'їхать. *Хто просто їде, той дома ночує, а хто об'їзжає, той в лісі блукає.* Ном. № 11404.

Об'їзд, ду, м. Об'їздъ. *Як поїде на об'їзд, то сьогодні дома буде, а як поїде навпростець — і завтра не буде.* Ном. № 11407.

Об'їздити, джу, диш, м. Об'їздити, їздити.

Об'їздити, джу, діш, м. Об'їзджати.

Об'їманка, ки, ж. Об'їмання. Ум. **Об'їманочка.** *Минулися напечки та й об'їманочки, мише, ді, мя не минули тяжкі здиханочки.* Гол. II. 419.

Об'їсти, ся. См. Об'їдати, ся.

Об'їхати. См. Об'їзджати.

Обкаджувати, джу, еш, сов. в. обкадити, джу, диш, м. Кадить, покадить вокругъ чего. Желех.

Обкакати, каю, еш, м. Дѣтск. Зама- рать, опачкати испражненнями.

Обкакатися, каюся, ешся, м. Дѣтск. Омараться, опачкаться испражненнями.

Обкаляти, ляю, еш, м. 1) Испачкати, опачкати. 2) Опачкати испражненнями.

Обкалятися, ляюся, ешся, м. 1) Испачкаться, опачкаться. 2) Опачкаться испражненнями. *Дитина сидить у запічку — обкалялась.* Драг. 14.

Обкапати. См. Обкапувати.

Обкапувати, пую, еш, сов. в. обкапати, паю, еш, м. Окапывать, окапать, закапывать. *Обкапали таки мені ютку свічкою на Страстях.* Харьк.

Обквациятися, цяюся, ешся, м. Испачкаться. *Обквацився як поросля.* Вх. Зн. 24.

Обквітчати, чаю, еш, м. 1) Убрати цвітами, надѣти вѣнокъ. *Ми б її (дівчину).... калиною обквітчали.* Нп.

І. Обкидати, даю, еш, сов. в. обкидати, даю, еш, м. 1) Обкидывать, обкидать. 2) Забрасывать забросать. *Обкидали мене болотом.* 3) Обметывать, обметать. *Обкидай комір заповолоччу.*

ІІ. Обкидати, даю, еш, сов. в. обкинути, ну, неш, м. Откидать, откинуть. *Обкинь сніг коло кошари, щоб можна було випустити овець на двір.* Васильк. у.

Обкидатися, даюся, ешся, сов. в. обкидатися, даюся, ешся, м. Откидывать, откидать отъ себя. *Діла не обкидаєшся.* Столько дѣла, что не успѣешь всего сдѣлать. Мир. Пов. I. 128.

Обкипати, паю, еш, сов. в. обкипати, плію, піш, м. — **крів'ю.** Покриваться, покрываться кровью. *Найайка-дротянка з кілка не звисає, моє біле тіло кров'ю обкипає.* Чуб. V. 621. *Що наша копійка? Кров'ю обкипіла.* МВ. (О. 1862. III. 77).

Обкисати, саю, еш, сов. в. обкиснути, ну, неш, м. Сильно обмокать, обмокнуть. *Рибалка обмокне, обкисне.* Мнж. 172.

Обкліювати, лію, еш, м. Задѣлать, забрать стѣну-вертикально поставленными жердями, сдѣлать стѣну изъ такихъ жердей. Каменец. у.

Обкліски, ків, м. мн. Праздникъ по окончании косбы. Галиц.

Обкліт, коту, м. Время рожденія овецъ. Александров. у. О. 1862. V. Кух. 32.

Обклад, ду, м. Дифтеритъ.

Обкладати, даю, еш, сов. в. обкласти, кладу, деш, м. Обкладывать, обложить.

Обкладатися, даюся, ешся, сов. в. обкластися, обкладуся, дешся, м. 1) Обкладываться, обложиться. 2) Ложиться, лечь спать. *Обклілись ото вже люде й спать, а в моєї хазяйки горить світло.* Грин. I. 60.

Обкладкі, док, ж. мн. — **Обклад.** Харьк.

Обкласти, ду, деш, м. — **Обікласти.**

Обклієти. См. Обклеювати.

Обклеювати, клею, еш, сов. в. обклеїти, клею, іш, м. Обклеивать, обклеить.

Обковувати, вую, еш, сов. в. обкувати, кую, еш, м. 1) Оковывать, оковать кусокъ металла, обдѣлать ковкою. *Я його (залізо) сам буду на горні класти, а ви тільки молотом обковуйте.* Чуб. II. 239. 2) Оковывать, оковать. *Обкували себе золотом.* Левиц. I. 299. 3) Куковать, покуковать вокругъ чего. *Нехай соловейко ніздо в'є, а сива зозуленька обкує.* Нп.

Обкобнати, наю, еш, м. Остричь (овцу). Мнж. 182.

Обколупати. См. Обколупувати.

Обколупувати, пую, еш, сов. в. обколупати, паю, еш, м. Облупливать, облупить, обковыривать, обковырять. *Зане-халні і обколупані неговою будинки-кам'яниці.* К. (О. 1861. II. 233).

Обкопати, ся. См. Обкопувати, ся.

Обкопувати, пую, еш, сов. в. обкопати, паю, еш, м. Окапывать, окопать. 3 *неділі будемо леваду обкопувати.* Харьк.

Обкопуватися, пуюся, ешся, сов. в. обкопатися, паюся, ешся, м. Окапываться, окопаться.

Обкорити, рію, риш, м. — **Обкорувати.** Вх. Зн. 42.

Обкорувати, рію, еш, м. Очистить отъ коры (дерево) *Обкорувати колоду.* Рк. Левиц.

Обкосіти. См. Обкошувати.

Обкосітися, шуся, сишся, м. Окончить косьбу.

Обкошувати, шую, еш, сов. в. обкосити, шу, сиш, м. Скашивать, скосить вокругъ. *Траву коси, а пенки обкошуй.*

Обкотіти, кочу, тиш, м. — **отару.** По-заботиться о стадѣ овецъ во время ягненія. *Обкотили отару, постригли; тепер щитають старихъ особе, а ягнята особе.* О. 1862. V. Кух. 33.

Обкрадати, даю, еш, сов. в. обкрасти и обікрасти, краду, деш, м. Обворовывать, обворовать, обокрасть. *В тім лісі жили розбійники і давно нахвалялись батька її обікрасти.* Рудч. Ск. I. 202.

Обкрутити, ся. См. Обкручувати, ся.

Обкрутнути, ся. См. Обкручувати, ся.

Обкручувати, чую, еш, сов. в. обкрутити, чу, тиш, одн. в. обкрутнути, ну, неш, м. Окручивать, окрутить, окру- нуть вокругъ чего, обвертывать, обернуть, обмотать, кругомъ обвязать. *Його вхопив страшний камінь Крутько (на дніпрових порогах) й обкрутив кругомъ себе.* Левиц. Пов. 351. *Показуючи застромлену в рукаві голку, обкручену ниткою.* Стор. I. 185.

Обкручуватися, чуюся, ешся, сов. в. обкрутитися, чуся, тишся, одн. в. обкрутнутися, нуся, нешся, м. 1) Окручиваться, окрутиться вокругъ чего, кружиться. *Танцюючи, вони разів двадцять обкрутяться по покоях.* Ком. I. 27. 2) Обматываться, обматываться чѣмъ.

Обкувати. См. Обковувати.

Обкуріти, ся. См. Обкурювати, ся.

Обкурювати, рюю, еш, сов. в. обку- рити, рію, риш, м. Окуривать, окурить. *Чого ж він не при собі? Хиба обкурили або обпоїли чимъ вражі дочки?* Мир. Пов. I. 163.

Обкурюватися, рююся, ешся, сов. в. обкурітися, ріюся, ришся, м. Окуриваться, окуриться. *Обсіявся макомъ свяченим, обкурився ладаном.* Рудч. Ск. II. 31.

Обкусати. См. Обкушувати.

Обкутати. См. Обкутувати.

Обкутувати, тую, еш, сов. в. обкутати, таю, еш, м. Окутывать, окутать, плотно завернуть. Рудч. Ск. I. 193.

Обкушувати, шую, еш, сов. в. обку- сати, саю, еш, м. Обкусывать, обкусать.

Облав, ву, м. 1) — **Облава.** 2) **Облава.** Вх. Зн. 42.

Облава, ви, ж. Толпа, окружающая что-либо. *Поперед себе вражих лялів облавою пруть.* Нп. *Ходить по хатах, а жінки облавою його обступили.* Г. Барв. 325.

Облавок, вка, м. Борть (судна). *Тоді козаки у каюки скаками, тую галеру за малавані облавки брали та на пристань стягали.* АД. I. 218.

Облавом, нар. Сплошной массой. *Як почало роставати, то вода йшла рівчачками, а тепер, як дуже ростало, — їде облавом.* Волч. у.

Облагодити, джу, диш, м. 1) Поправить, починить. 2) Приготовить. *Вже й сани облагодив, а снігу й досі нема.*

Облагодитися, джуся, дишся, м. Устроиться; поправить, починить. *Повітка похилилась на бік, покрівля світиться, стріхи обемикані, огорожа силється.* Нема за що облагодитися московці. Левиц. I. 57.

Облада, ди, ж. Недвижимое имущество, имѣніе. *Жити на своїй обладі.*

Обладувати, дую, еш, м. Владѣть, обладать. МВ. I. 137. *Мій брат буде обладувати полем.* Рк. Левиц. *Володимир князь царствомъ всімъ обладує.* Драг. 249.

Обладувати, ду, еш, м. Приготовить, снарядить. *Обладували вози в дорогу.*

Облаз, зу, м. Стремнина, крутизна, обрывистая скала, обрывъ. Угор. Шух. I. 79.

Облазити, жу, зиш, сов. в. облізти, зу, зеш, м. 1) Облѣзать, облѣзть, слѣзати, слѣзть. *Чогось шерсть на собачі облізла.* 2) Лупиться, облупиться. Рудч. Ск. II. 53. *Од сонця шкура на носі облазить.* Харьк.

Облазнити, ню, ніш, м. Одурачить, оставить въ дуракахъ. Вх. Уг. 254.

Облак, ка, м. 1) — **Оболок 1.** Угор. 2) — **Оболок 2.** *Вилетів він трохи, не під самі облаки.* Грин. II. 12—13. Ум. **Облачок.** Гол. III. 409. *Сам сідаєт під облачок, меч сі кладе на столчик.* Гол. I. 172.

Обламати, маю, еш, м. Обломить. *Як сів комар на маковці, весь мак обламав.* Чуб. III. 173.

Облапати. См. Облапувати.

Облапування, ня, с. Ощупывание.

Облапувати, пую, еш, сов. в. облапати, паю, еш, м. Ощупывать, ощупать. *Став він облапувати (кругъ себе).* Мнж. 130. *Треба тебе скрізь облапати, бо мені здається, що проїш в тебе.*

Облатати, ся. См. Облатувати, ся.

Облачування, ня, с. Чинка чьей-либо одежды.

Облачувати, тую, еш, сов. в. обла́ти, таю, еш, гл. 1) Класть, положить заплата, починять, починить, положить заплата. 2) — **ного́.** Постоянно чинить чью-либо одежду, починить чьи-либо одежду и бѣлье (все), положить заплата на чьи-либо одежду и бѣлье. *Нема кому ні обіпрати, ні облапати — треба женитися.* Ном. № 8845. *Та їх (діти) треба обшити, треба й облапати.* Мил. 222. 3) Дѣлать срубъ въ колодѣ? обгородить латами? *Ой у полі криниченка та й облапаная.* Чуб. V. 911. 4) **Облатати бо́ки.** Отколотить. *Мене чиняють, кийом боки облапають.* Грин. III. 159.

Облачуватися, туюся, ешся, сов. в. обла́татися, таюся, ешся, гл. Чинить, починить свою одежду, бѣлье. *Попереду було мене обминає, знать соромиться свого драгтя; а як облапався, обшився, став на панка схожий, тоді почав до мене підступати.* Левиц. I. 143.

Облачок, чка, м. Ум. отъ облак.

Облаяти, лаю, еш, гл. Разругать.

Облаятися, лаюся, ешся, гл. Разругаться. *Він облаявся зо всіми.* Васильк. у.

Облежати, жу, жиш, гл. Пролежать дольше чѣмъ слѣдуетъ. *Як облежит лен, то насія облетит.* Вх. Лем. 441.

Облегшити, шу́, шиш, гл. Облегчить. Желех.

Облесливий, а, е. Лстивый. *Там такий хитрий та облесливий чоловік, що лестками і душою з тебе виїме.* Берд. у. *Лашився мов облеслива собака.* Полт.

Облесливість, вости, ж. Лстивость. Желех.

Облесливо, нар. Лстиво. *Ласкаво та облесливо говорила з ним.* Левиц. Пов. 263.

Облесний, а, е=Облесливий. Мнж. 187. *Подобалась вона Люборацькій, бо облесна була.* Св. Л. 83.

Облесник, ка, м. Лстець.

Облесність, ности, ж.=Облесливість. Желех.

Облесно, нар.=Облесливо.

Облестити. См. Облещувати.

Облетіти, лету́, тиш, гл. 1) Облетѣть (вокругъ); переносно: быстро обѣжать. *Мов сизая голубонька село облетіла.* Шевч. 2) Обсыпаться. *Щось її (грушу) труситъ: вже грушки обсыпались і лисця облетіло.* Рудч. Ск. I. 66.

Облечі, чу́, чеш, гл. Надѣть. *Облечу я жупан.* Вх. Лем. 441.

Облещувати, шую, еш, сов. в. облестіти, шу́, стиш, гл. Лстить, прельщать, прельстить.

Облива́льник, ка, м. Парень, обливающий водой въ обливаній понедѣлок. Желех.

Обливаній понедѣлок. Понедѣльникъ праздни́ка Пасхи, когда существуетъ обычай обливать другъ друга водой. Желех.

Обливання, ня, с. Обливание.

Обливати, ваю, еш, сов. в. обліти, облілю́, ллеш, гл. Обливать, облить. *Як задаю миленького, обливають слюзи.* Чуб. V. 327.

Обливатися, ваюся, ешся, сов. в. облітатися, облілю́ся, ллешся, гл. Обливать, обливаться. *Там дівчина та полощеться, полощеться, обливається.* Мет. 118.

Облігати. См. Облигувати.

Облігувати, гу́ю, еш, сов. в. облігати, гаю, еш, гл. Обманывать, обмануть. *Хто білши і не облігує нашого братчика, як не ця жидова.* Лохв. у. *А це вже облігав його.* Екатеринос. у. Слѣв. Д. Эварн.

Облізати, ся. См. Облизувати, ся.

Облизень, зня, м. Первоначально: облизывание себя. **Ззісти облизня** говорилось сперва о собакѣ: рассчитывала получить ѣду, но ничего не получила, лишь облизалась. Отсюда уже о людяхъ: **піймати, вхо́пити, ззісти облизня.** Получить отказъ, потерпѣть неудачу. Котл. НП. 352. *Рішися, як той цуцик, вхопивши облизня...* Сим. 231. *От же той жевжик піймав у вас облизня: мов тертого хріну понюхав.* Харьк. у. **Дати облизня.** Отказать кому. См. Облизуватися.

Облізування, ня, с. Облизывание.

Облізувати, зую, еш, сов. в. облізати, жу́, жеш, гл. Облизывать, облизать. **Облізати макогін.** Потерпѣть неудачу. Св. Л. 240.

Облізуватися, зуюся, ешся, сов. в. облізатися, жу́ся, жешся, гл. Облизываться, облизаться. *Собака облизується: мабуть щось украв уже та зів.* Харьк. *Потопцький притулювся в куточку і слуха (собі хвалу), — аж облизується, — такъ пріятно ему было слышать похвалы собственной особѣ.* Стор. I. 188. *Усі їдять, а він тільки облизується* — первоначально о собакѣ, а затѣмъ и о людяхъ и не только о ѣдѣ, а о всякомъ положеніи, при которомъ кто-либо не можетъ получить желаемого и имѣющагося у другихъ. *Йому довелося*

тільки облизатися, бачивши, як той кутив собі землю. Отсюда — **облизня піймати.** (См.).

Обліну́ти, ну, неш, гл. Облетѣть.

Обліпати, паю, еш, сов. в. обліп(ну)-ти, ну, неш, гл. Облипать, облипнуть.

Одежа коло вас обліпла. Котл. Ен.

Обліти, ся. См. Обливати, ся.

Облихословити, влю, виш, гл. Очернить, обнести, озлословить. *Та бодай їх путь заклекотіла, як вони мене отак облихословили, хто його зна за віщо і про що.* Богодух. у.

Обліччя, чя, с. Лицо. *Прийняв він (янголь) на себе обличчя цара.* Рудч. Ск. II. 160. *На обличчя був препоясаний.*

Облішити, шу, шиш, гл. Оставить, бросить. *Ні вже, обличте з кожухом, тепер шити ніколи: треба молотити.* Кобел. у. *Облиши уже, не займай його.* Константиногр. у. *Мене облишила любая дівчина.* Чуб. V. 107.

Облішитися, шуся, шишся, гл. Не стать, не хватить. *Сновигає: вже й одержі й харчу облишився.* О. 1862. VI. 54. *У його вода мабуть скоро облишиться.* Валк. у.

Обліг, логу, м. Давно непаханное поле. *А в моєй родині пшениці ланами, в мене молодіє лежить облогами.* Гол. I. 239. *Ой куди були ярїї пшениці, тепер туди облоги.* Чуб. V. 468. См. **Обліжок.** *Унав сніжок на обліжок.* Чуб. V. 401.

Обліжний, а, е. 1) = **Облоговий** 1. 2) = **Облоговий** 2. **Обліжна хвороба; обліжний дощ.**

Обліжок, жка́, м. Ум. отъ обліг.

Облізко́вий, а, е=Обапольний. Облізкові дошки. Кобел. у.

Облізок, зка, м.=Обаполок. Кобел. у.

Облізти. См. Облазити.

Облії, лбо́, м. Протаявшій, покрытый водою снѣгъ.

Облікувати, кую, еш, гл. Признать, счесть. *Його ні за що мають, облікували за ледащо.* Васильк. у. *Його ще за панів усе село облікувало за всьогосвітнього злодія.* Васильк. у.

Облімок, мка, м. У гребенщикова: нижня часть рога отъ основанія его. Вас. 163.

Обліпнати. См. Обліплювати.

Обліплювання, ня, с. Обліпливание, обліпка, оклеивание, оклейка.

Обліплювати, плую, еш, сов. в. обліпнати, плію, пиш, гл. 1) Обліплять, обліпнать, оклеивать, оклѣить. 2) Тѣсно окру-

жать, окружить, обсѣсть. *Дівчата та молодичі обліпили.* Левиц. ПИО. I. 486.

Облітати, таю, еш, гл. Облетать, облетѣть. *Я ж би тую Україну кругом облітала.* Чуб. V. 5.

Облітку, нар. Лѣтомъ. *Це було саме облітку.* Харьк.

Облічити, чу́, чиш, гл. Счесть, считать. *Облічив усе добро.*

Облічитися, чу́ся, чишся, гл. Сдѣлать расчетъ. *Пив, гуляв цілий тиждень, а як облічився з шинкарем, то й нічим заплатити.*

Облога́, ги, ж. 1) Осада. *Намивайком козаки з облоги визволились.* К. ЦН. 309. 2) Каждое изъ наклонно идущихъ бревень, изъ которыхъ сдѣланъ желобъ для спусканія срубленныхъ деревьевъ съ горы. См. **Ризи.** Шух. I. 179. 3) **мн. облогі.** Оконная рама. Вх. Зн. 42.

Облоговий, а, е, 1) Относящійся къ непаханному полю. *Облогове сіно.* 2) Повсемѣстный. *Облогова хвороба на дітей — скрізь мруть.* О дождѣ: обложной, затажной. *Облоговий дощ.* Мнж. 148.

Облогувати, гу́ю, еш, гл. О полѣ: лежать невоздѣланнымъ. *Третє літо вже оці дві десятині облогуєть.* Харьк.

Обложенець, нця, м. Осажденный.

Обложити, жу́, жиш, гл. 1) = **Обікласти.**

Пан обложив біля себе робітників. Грин. I. 217. 2) Уложить (спать). *Я обложив її з дітьми, — було це уночі.* Новомоск. у. 3) Обложить, осадить. *Ой ні, не татари, — християнська сила, мов хмарами ірімучими табор обложив.* К. Досв. 7. 4) **безл. Його обложило.** У него распухла шея — при дифтеритѣ, а также при заушницѣ. *Екатеринославск. г.*

Обложитися, жу́ся, жишся, гл. 1) = **Обікластися** 1. *Стань, кажес, серед церкви, обложись вальками і возьми з собою торбинку грош.* Рудч. Ск. II. 29. *Зеленим то там, то там, обложившись полями, хутирські сади.* Мир. ХРВ. 8. 2) Окружить себя. *Обложився дітьми, як дід онучами.* Ном. № 9185.

Обло́ки, ків, м. мн.=Оболоки. *Буйний вітер, розгонь хмари, облоки очисть.* Чуб. V. 2. *Сидить Господь Ісус Христос на святих облоках.* Грин. III. 148.

Обломіти, млію, миш, гл. Обломать, сломать. *Мій кінь стані не простойть, моя зброя кілка не обломить.* Чуб. V. 151.

Обломітися, мліюся, мишся, гл. Обломиться, сломаться. *Вісь обломилась.* К. I 48.

Облопатися, паюся, ешся, м. Обожратися.

Облуд, да, м. Названіе злого духа. Чуб. I. 191.

Облуда, ди, ж. 1) Лицемѣріе, притворство, обманъ. *Хто облудов віддихав, най ніди щастя не має.* Гол. I. 299. 2) об. Лицемѣръ, лицемѣрка, притворщикъ, притворщица. *Гадалам ся, мій миленький, втопити, щоб з тобою, облудою не жити.* Гол. I. 282. *Ой не жаль же мі того вина й меду, же 'м тив, ой но мі жаль, же 'м з облудов оженив.* Гол. IV. 207. 3) Призракъ; обманный видъ; только видъ внѣшній, а въ дѣйствительности того, что должно быть, нѣтъ. Мнж. 187. *Тремтів, як на дереві облуда.* Полт. *Облуда одна стоїть, а яка хата хороша була.* Екатеринос. г. *Літав до однієї жінки змій, та так її перевів, що тільки одна у неї чоловіча облуда.* Мнж. 9. Ум. **Облудна.**

Облудка, ки, ж. 1) Ум. отъ облуда. 2) Оболочка верхняя, кожица (напр., яблока). *Як положиши кислицю у піч спектись, то шкура її репне. У всякій кислиці у середині є сік і воздух; од тепла сік закипа і з його робиться пара, а воздух роздається.... і вони розривають облудку.* Дещо.

Облудний, а, е. Лицемѣрний, притворный. *Який тепер світ облудний.* Чуб. V. 4. **Облудна мова.**

Облудник, ка, м. Лицемѣръ, притворщикъ.

Облудниця, ці, ж. Лицемѣрка, притворщица.

Облудність, ности, ж. Лицемѣріе, притворство.

Облудно, нар. Лицемѣрно, притворно.

Облудати, заю, еш, м. Ошелушить.

Облук, ка, м. 1) Согнутый прутъ, дуга (отдѣльно и какъ часть снарядовъ). Шух. I. 224, 225. 2) Лука сѣдла. Шух. I. 252.

Облупати, ся См. **Облупувати, ся.**

Облупити, ся См. **Облуплювати, ся.**

Облуплений, а, е. Ободраный. **Знають як облупленого (ного).** Превосходно знають, насквозь видять. Мнж. 168.

Облуплювати, плюю, еш, сов. в. облупити, плю, пиш, м. 1) Обдирать, ободирать, счистить, снять кожу, шелуху. *Дав яечко та ще й облупи.* Ном. № 2700. *Йому облупи та ще й в рот положи.* Ном. № 2700. *Бодай вас луп облупив.* Харьк. г. 2) Ободирать, ограбить.

Облуплюватися, лююся, ешся, сов. в. облупитися, плюся, пишся, м. Обди-

ратися, ободратися, облупитися, обвалитися. *Хати не обмаже: облупитися, обсиплетися.* Г. Барв. 224.

Облупувати, пую, еш, сов. в. облупати, пая, еш, м. Обковыривать, обковырять, отрывать, отбивать, отбить обмазку. *Щоб не облупувало дощем огради, залізом покрили.* Харьк. г. *Облупала стіну,—буду знову мазати, бо поано було.* Харьк.

Облупуватися, пуюся, ешся, сов. в. облупатися, паяся, ешся, м. Объ обмазкѣ: отставъ, отпадать, отпасть. *Стіна облупалася.*

Облюбити, блю, биш, м. Полюбить. *Ой як би я учинив зраду над тобою, коль я собі облюбив тебе ще змолodu.* Гол. II. 413.

Облюдняти, ню, еш, м.—**Вилудняти,** Лубен. у.

Облягати, гаю, еш, сов. в. облягті, ляжу, жеш, м. 1) Ложиться, лечь, расположиться вокругъ. *Облягли собаки кругом стерва.* 2) Окружать, окружить. *Ой уже ж наші славіні запорожці та й невеликі стали: ой облягли їх, облягли москалі та всіма сторонами.* ЗОЮР. II. 256. 3) Осаждать, осадить. *Турки, татари брами облягли і вже патриарсі голову з плеч зняли.* Чуб. I. 160. 4) Ложиться, лечь, улечься. *Люде саме облягли—поснули кріпко, не достукавшись.* Г. Барв. 99. *Вороженьки спать обляжуть,—піду погуляю.* Чуб. 5. 557. 5) Только сов. в. Слечь. *Облі мій братчик, лежить.* 6) О ночи: наступать, наступить. *Як облягла ніч,—він і виїхав.* Мнж. 31. *Отто йдуть та йдуть, і облягла їх ніч,—т. е. застигла ихъ ночь.* Мнж. 42.

Обляги, гів, м. мн. Время, когда ложатся спать. *Як бачилась, так і бачуся з Павлусем в старечі обляги.* Г. Барв. 233.

Облягма, облягома, нар. Въ то время, когда ложатся спать. *А вона вернулася уже додому дуже облягома, а на другий день і захворіла.* Кобел. у.

Облягті, См. Облягати.

Облягтіся, ляжуся, жешся, м. Лечь (спать). *Як вернулася, уже батько й мати обляглися.* Г. Барв. 236.

Облямівка, ки, ж. Кайма, обшивка. Вас. 155.

Облямка, ки, ж.—**Облямівка.** Вх. Лем. 441.

Облямовувати, вую, еш, сов. в. облямувати, мую, еш, м. Окаймлять, окаймить. КС. 1893. XII. 449. *Лице кругом*

облямоване кучерявою білою чуприною та хвилястою бородою. Г. Барв. 251.

Облямуватися, муюся, ешся, м. Окаймляться. *Облямувалося берегами широке озеро.* Щог. Сл. 102.

Обляпати, ся См. **Обляпувати, ся.**

Обляпувати, пую, еш, сов. в. обляпати, пая, еш, м. Забрызгивать, забрызгивать крупными большими брызгами.

Обляпуватися, пуюся, ешся, сов. в. обляпатися, паюся, ешся, м. Обрызгиваться, обрызгиваться большими, крупными брызгами.

Обляскати, каю, еш, м.—**Обляпати.**

Я так обляскала у віск запаску. Кролев. у.

Облячі, ляжу, жеш, м.—**Облягти.** Желех.

Обляшити, ся См. **Обляшувати, ся.**

Обляшувати, шую, еш, сов. в. обляшити, шу, шиш, м. Ополячивать, ополячить. *Ти кажеш, що жінка мене обляшила.* К. ЧР. 217.

Обляшуватися, шуюся, ешся, сов. в. обляшитися, шуся, шишся, м. Ополячиваться, ополячиваться.

Обмазати, ся См. **Обмазувати, ся.**

Обмазувати, зую, еш, сов. в. обмазати, мажу, жеш, м. 1) Обмазывать, обмазывать. *Замісила мину, полізла в піч, обчистила, обмазала.* Рудч. Ск. II. 56. 2) Пачкать, выпачкать.

Обмазуватися, зуюся, ешся, сов. в. обмазатися, жуся, жешся, м. 1) Быть обмазываемымъ, обмазаннымъ. *Поки ще та хата обмажеться до краю, то її тричі доці ополощуть.* Небо сірими хмарами обмазалось,—т. е. покрылось. Мир. ХРВ. 60. 2) Выпачкиваться, выпачкаться.

Обмаіти, См. Обмакувати.

Обмакогнати, ню, ниш, м.—**Обмакотирити.** *Добре обмакогнали дитину—неначе бритвою.* Харьк.

Обмакотіжати, жу, жиш, м.—**Обмакотирити.** Харьк. у. Слов. Д. Эварн.

Обмакотірити, рю, риш, м. Остричь очень низко при самомъ тѣлѣ. *Оце обмакотили хлопця, що й тіло світитися.* Харьк. у.

Обмакувати, нар.—**Обмалъ.** *Та воно таки бач сього борошна обмалкуватом буде, нічого вже тут казати.* Новомоск. у.

Обмалъ, нар. Маловато. *Пишениці у нас тепер обмалъ, не вродила.* Павлогр. у.

Обмалювати, вую, еш, сов. в. обмалювати, люю, еш, м. Окрашивать, окрашивать, расписывать, расписывать красками.

Обмалюватися, лююся, ешся, сов. в. обмалюватися, люся, пишся, м. Обди-

Труну збудувати ще й обмалювати. Чуб. III. 155. 2) Обрисовывать, обрисовать.

Обмалюватися, лююся, ешся, м. 1) Быть окрашиваемымъ, расписаннымъ (красками). 2) Обрисовываться, обрисоваться. *Богиня Сонце (в колядках) обмалюється такими блискучими фарбами.* Левиц. Світ. 10.

Обмана, ни, ж. 1) Обманъ, надувательство. *Як будеш посилати обманою, то будеш в сирій землі пропадати.* Грин. III. 237. *Це вже світова обмана та й годі: учора осьмушечка була піжолти, а сьогодні три привні.* Лебед. у. 2) об. Обманщикъ, обманщица. *Дівчино-рибчино, яка ж ти обмана!* Грин. III. 209. Ум. **Обманьонька.**

Обманіти, См. Обманювати.

Обманний, а, е. Обманный, обманчивый, лживый. *Смерте ж моя возбранная, ой яка ж ти обманная,—чом ти мене не звістила, як до мене приходила?* Грин. III. 144.

Обманник, ка, м. Обманщикъ. *А ти зрадник, ти обманник і тиє мя обманив.* Чуб.

Обманниця, ці, ж. Обманщица.

Обманювати, нюю, еш, сов. в. обманити, ню, ниш, м. Обманывать, обманывать. *Оттак наші сіромахи жидів обманюють: виніс сім мішків із потреби глини та шажка й луп!* Ном. № 10595. *Наталка обманювала вас, коли казала, що ви її не рівня.* Котл. НП. 355.

Обмаріти, рю, риш, м. Произвести галлюцинацію, обмануть, обморочить. *Здавалося шкапа, аж ослі!*—*аже ж обмарило.* *Це він не приходив, а так мене щось обмарило.* Лебед. у. *Блукаю в лісі: відкіля не вийду, знову на те ж місце, неначе нечиста сила обмарила мене.* Канев. у.

Обмаслити, лю, лиш и обмасльонити, ню, ниш, м. Обмаслить, помаслить.

Обмастити, См. Обмашувати.

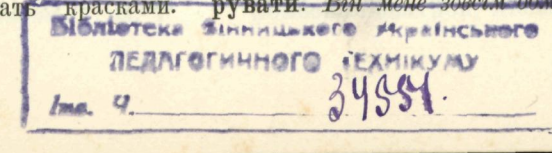
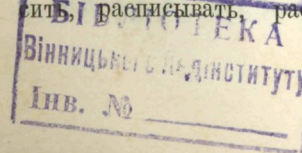
Обмах, ху, м. Обхватъ. *Дуби утовихи на обмах.* Харьк. у.

Обмахало, ла, с. Опахало, которымъ отгоняють мухъ. *Сторожъ бахчи иронично о себѣ: На багтані стій обмахалом цілісний день: птиця клює, дівтора краде.* Лебед. у.

Обмахлярувати, рую, еш, м. Обмощенничать.

Обмахнути, ся См. **Обмахувати, ся.**

Обмахорити, рю, риш, м.—**Обмахлярувати.** *Він мене зовсім обмахорив.* Киев.

Обмахувати, хую, еш, сов. в. **обмахнути**, нў, нєш, *м.* Обмахивать, обмахнуть, смахнуть.

Обмахуватися, хуюся, ешся, сов. в. **обмахнутися**, нўся, нєшся, *м.* Обмахиваться, обмахнуться, отмахнуться. *Обмахувався, оборонявся руками.* Левиц. Пов. 165.

Обмацати, ся. См. **Обмацувати**, ся.

Обмацки, нар. Ощупью.

Обмацування, ня, с. Ощупывание.

Обмацувати, цую, еш, сов. в. **обмацати**, цаю, еш, *м.* Ощупывать, ощупать. Драг. 48. *Він обмацав їй скрізь*

Обмацуватися, цуюся, ешся, сов. в. **обмацатися**, цаюся, ешся, *м.* Ощупывать, ощупать себя или вокруг себя. *Обмацався—шило коло мене.* Грин. II. 336.

Обмащувати, щую, еш, сов. в. **обмастити**, щў стіш, *м.* 1) Обмасливать, обмаслить, обсаливать, обсалить. 2) Обмазывать, обмазывать глиной. *Під до неї і говорять: „Дівко, дівко, обмасти мене!“* Чуб. II. 67.

Обмаювати, маюю, еш, сов. в. **обмоїти**, маюїш, *м.* Украсить зеленью. (Од клечання) *в хаті стало як у садочку: і зелено, і запашно... Отак обмайши, раділа стара, позираючи на прибрану хату.* Св. Л. 273.

Обмежити. См. **Обмежувати**.

Обмежувати, жуу, еш, сов. в. **обмежити**, жу, жиш, *м.* Проводить, провести между вокруг, обмежевать, ограничивать, ограничить.

Обмерзати, заю, еш, сов. в. **обмерзти**, зну, нєш, *м.* Обмерзать, обмерзнуть. *Прийде марець, то обмерзне старцю палець.* Ном. № 413. *Сірий возк тут опинився, обмерз, забовтався.* Греб. 385.

Обмерлий, а, е. Обмерший, впавший в обморок. *Її принесли додому обмерлу.* Мир. Пов. I. 171.

Обмертвіти, вію, еш, *м.* Лишиться сознания, обмереть. МВ. II. 109.

Обмерти. См. **Обмірати**.

Обместі. См. **Обмітати**.

Обмєтиця, ці, ж. 1) Остатки муки на жерновах и ящикѣ, покрывающем ихъ, обыкновенно обметаемые. *Ухопив як собака обмєтиці.* Потерпѣль неудачу. Ном. № 12156. 2) Родъ вышивки. Шух. I. 155, 156.

Обмивання, ня, с. Обмывание, омовение. *Це обмивання треба зробити по заході сонця.* Чуб. I. 123.

Обмивати, ваю, еш, сов. в. **обміти**,

мію, еш, *м.* Обмывать, обмыть. *Узяв чобіт, пішов обмивать до ставка.* Рудч. Ск. I. 67. Значить еще: мыть, обмывать кого либо постоянно, обмыть. *Треба (діти) їй обіпрать, треба їй обчесать, треба їй обмивать.* Мил. 222. *Жінка обмие, обмие, нагодує, ще їй поськав.* О. 1862. IV. 77.

Обмиватися, ваюся, ешся, сов. в. **обмітися**, мійюся, ешся, *м.* Обмываться, обмыться, омываться, омыться.

Обміла, ли, ж. 1) **Помилка**. *Обміла не заплама.* Ном. № 13271. 2) Раст. Омела. Шух. I. 18.

Обмилітися. См. **Обмилиятися**.

Обмилітися, ліюся, ешся, сов. в. **обмили́тися**, лієся, лишся, *м.* Ошибаться, ошибиться. *Це він обмилівся: треба дві копійки, а він дав три* Пирят. у. *Слухайте, тату: у вас, чи пак у мене, буде синок,—сказала я, обмилівшись з радістю.* Г. Барв. 279. *Я бачу, що тута добре обмилівсь.* Греб. 349.

Обминати, наю, еш, сов. в. **обминути**, нў, нєш, *м.* Обходить, обойти, пропускать, пропустить. *Обминає Ганна великі биті шляхи, їде вона ярами та долинами.* Левиц. I. 62. *Кругом тебе живуть воріженьки, та нікуди обминутти.* Мет. 60.

Обминувати, нўю, еш, *м.* **Обминувти**. *Весь мак обламав, тільки одну да маківку да їй обминував.* Чуб. III. 173.

Обминути. См. **Обминати**.

Обминутися, нўся, нєшся, *м.* Разтѣхаться съ кѣмъ въ дорогѣ.

Обміслити, слю, лиш, *м.* Снабдить. *Ми тебе і хлібом, і одежою обмислимо.* К. ЧР. 264. *На попа за се козачтво нарікало... Роковициною його не обмисляло.* К. МВ. X. 3.

Обміти, ся. См. **Обмивати**, ся.

Обмітити, чу, тиш, *м.* Обложить таможенноѣ пошлиною.

Обмінний, а, е, Клеветнический. Желех.

Обмінний, ка, м. Клеветникъ. Желех.

Обмінниця, ці, ж. Клеветница. Желех.

Обміжний, а, е. Пограничный, межевой.

Обміжок, жка, м. Узкая полоса земли между нивами. Харьк. г.

Обміна ни, ж. **Відміна**. Звенигор. у.

Обмінити, нўю, ниш, *м.* 1) Обмѣнить. Рудч. Ск. II. 130. **Хліб обмінити**. При сватовствѣ обрядовый обычай: обмѣнять хлѣбъ сватовъ на хлѣбъ родителей неvěсты. Г. Барв. 257. *Обмінили хліб, а в неділю ї*

весілля. Мир. ХРВ. 14. 2) Купить свѣчу въ церкви. *Свѣчку обмінить, старцям грошенят роздасть.* Кв. *Оце тобі шажок,—свѣчку обміниш Божі Матері.* Сим. 179. 3. **Измѣнить**. *То Савка раду обмінив.* Мкр. Г. 63.

Обмінок нка, м. **Відмінок**. Рк. Левиц.

Одмінча, ча́ти, с. **Відмінча**. Рк. Левиц.

Обмінювати, нюю, еш, сов. в. **обміняти**, няю, еш, *м.* Обмѣнивать, обмѣнять.

Обмінюватися, нююся, ешся, сов. в. **обміня́тися**, няюся, ешся, *м.* Обмѣниваться, обмѣняться. *Самими писанками було обмінююсь, як христосуюсь із подружками.* Г. Барв. 64.

Обмінання, ня, с. Обмѣнь. *Пав'яний вінець до вінчання, срібний перстін до обмінання.* Гол. IV. 548.

Обміняти, ся. См. **Обмінювати**, ся.

Обмірання, ня, с. Летаргія.

Обмірати, раю, еш, сов. в. **обмерти**, обіпру́, рєш, *м.* 1) Обмерять, обмереть; впадать, впасть въ летаргію. *Привели до неї одну нашу таки бабу, стару престаренезну, що недавно обмірала і на тім світі була.* ЗОЮР. I. 304. 2) Впадать, впасть въ обморок. *Як почне пані обмірати та стогнати, та в крик викикувати!..* МВ. (О. 1862. III. 60).

Обмірковувати, вую, еш, сов. в. **обміркувати**, кую, еш, *м.* Обдумывать, обдумать. *Вона ї зробить усе, і доглядить усього, і обміркує все.* МВ. II. 19.

Обмірковатися, куюся, ешся, *м.* Разсудить, обсудить, размыслить. *Обміркуйся гаразд.* МВ. II. 112.

Обмірок, рка, м. Недозрѣвшее, засохшее зерно. См. **Замірок**.

Обмірати, раю, еш, сов. в. **обмірати**, раю, еш, *м.* 1) Измѣрять, измѣрять. 2) Обмѣривать, обмѣривать.

Обмітати, таю, еш, сов. в. **обмести**, мету́, тєш, *м.* Обметать, обмести. *І криниченку обрубить, і василечком обмете.* Чуб. III. 150. *Візьми вінок та обмети біля хати.* Харьк.

Обмітка, ки, ж. **Обметиця** 2. Шух. I. 170.

Обміть, ті, ж. Стремнина или водоворотъ съ быстрымъ теченіємъ. Вас. 173.

Обмішка, ки, ж. Отруби или мука, подмѣшиваемыя къ корму домашнихъ животныхъ. Киев. г.

Обмоба, ви, ж. Злословіе, клевета, наговоръ. *Най же нас обох позовать, нехай же людські обмови устануть.* Гол. I.

202. *Я гордував обмовою людською.* К.ЦН. 259. Ум. **Обмобовня**, **обмобочка**.

Обмобити. См. **Обмобляти**.

Обмобляти, ляю еш, сов. в. **обмобити**, влю, виш, *м.* Наговаривать, наговорить, обговаривать, обговорить, злословить, оклеветать. *Не любить мене свекруха, обмовляє мене.* МВ. I. *Не по правді мене обмовляєте! Я не злодійка, пані.* МВ. (О. 1862. III. 70).

Обмобовня, **обмобочка**, ки, ж. Ум. отъ обмова.

Обмокати, каю, еш, сов. в. **обмокнути**, ну, нєш, *м.* Обмокать, обмокнуть, намокать, намокнуть. *Розсохлась була діжка, а налив води, то ї обмокла.* Сидів горабєць на крокві, в його крильця обмокли. Грин. III. 663.

Обмолітвувати, вую, еш, *м.* Дать молитву роженіцѣ. Рк. Левиц.

Обмолодь, ді, ж. Молодые побѣги. Радом. у.

Обмолот, ту, м. Окончаніе молотѣбы.

Обмолоти, мелю́, лєш, *м.* Обмолотѣ.

Обмолотини, тин, ж. мн. Окончаніе молотѣбы и угощеніе по этому случаю. *Всі обмолотини попили, а вдова ще ї не починала молотити.* Г. Барв. 263. *Таких обмолотин ще нікто не справляв молотничкам.* Г. Барв. 327.

Обмолотися, мелію́ся, лєшея, *м.* 1) Обмолотѣся. *Камінь у млині вже обмолосся.* Васильк. у. 2) Окончить молотѣ.

Обмолотити. См. **Обмолочувати**.

Обмолотітися, чўся, тишея, *м.* Окончить молотѣбу.

Обмолочувати, чую, еш, сов. **обмолотити**, чў, тиш, *м.* Обмолачивать, обмолотить, смолотить. *Треба увесь овес обмолотити.* *Як би навіть обмолотив того озерда, ще б кори́в зо два життя взяв.* Драг. 3.

Обморок, ку, м. **берє когб**. Дурно кому. *Мене обморок бере, так і млію...* Руки, ноги трусяться. Г. Барв. 212.

Обморька, ки, ж. **Морока**.

Обморочити. См. **Обморочувати**.

Обморочувати, чую, еш, сов. в. **обморочити**, чу, чиш, *м.* Одурають, одурить, лишить сознания.

Обмоскалити, ся. См. **Обмоскалювати**, ся.

Обмоскалювати, люю, еш, сов. в. **обмоскалити**, люю, лиш, *м.* Обрусятъ, обрусить. Желех.

Обмоскалюватися, лююся, ешся, сов.

в. обмоска́литися, люся, лишся, *гл.* Ру-
сѣть, обрусѣть.

Обмостити. См. Обмощувати.

Обмотати, ся. См. Обмотувати, ся.

Обмотувати, тую, еш, сов. в. обмо-
тати, таю, еш, *гл.* Обматывать, обмотать.
То росплете, то круг ший тричи обмотає
(коси). Шевч.

Обмотуватися, туюся, ешся, сов. в.
обмотатися, таюся, ешся, *гл.* Обматываться, обмотаться.

Обмочити. См. Обмочувати

Обмочитися, чүся, чишся, гл. Замачиваться, замочиться. *Хоч по шню в воду та до свого роду, хоча й обмочуся—в роду обсушуся.* Чуб. V 474.

Обмочувати, чую, еш, сов. в. обмо-
чити, чү, чиш, *гл.* Обмачивать, обмочить.

Обмощувати, щую, еш, сов. в. обмо-
стити, щү, стиш, *гл.* Обкладывать, обло-
жить чѣмъ. *Посадив у возик, обмостив подушками.* Грин. II. 225.

Обмурзаний, а, е. = Замурзаний.
Лохв. у.

**Обмурзатися, заюся, ешся,—гл. = За-
мурзатися.** Лохв. у.

Обмуровувати, вую, еш, сов. в. обму-
рувати, рүю, еш, *гл.* Обводитъ, обвести
каменной стѣной. *Обмурував двір білим каменем; а ворітешка з жовтої меді.* Мет. 338.

Обмуровуватися, вуюся, ешся, сов. в.
обмуруватися, рүюся, ешся, *гл.* Ограж-
даться, оградиться каменной стѣной.

Обнатужити, ся. См. Обнатужувати, ся.

Обнатужувати, жую, еш, сов. в. об-
натужити, жу, жиш, *гл.* Обременять,
обременить. *Обнатужили його роботою.*
Харьк. г.

Обнатужуватися, жуюся, ешся, сов. в.
обнатужитися, жуся, жишся, *гл.* Обре-
меняться, обремениться, быть обременен-
нымъ. *Обнатужитися роботою.* Зміев. у.

Обнести. См. Обносити.

Обнизати. См. Обнизувати.

Обнизувати, зую, еш, сов. в. обни-
зати, жу, жеш, *гл.* Унизывать, унизать.
*Усі груди так і обнизала намистом з чер-
вінцями.* Київ. г.

Обника́ти, каю, еш, гл. Обойти, вездѣ
заглядывая. *Він там обникає і по сусідь-
ких хатах, і по огородах, і скрізь.* Сим.
198. *Мов собака обникав усе село, загля-
даючи в кожен двір.*

Обниж, жі, жс. = Обнижжя. *Вже бжюла*

за обнижжю летіла, гудучи. МВ. (О. 1862.
I. 72).

Обнижжя, жя, с. 1) Часть стола подъ
крышкой, въ которой находятся выдви-
жные ящики. Вх. Зн. 42. 2) Цвѣточная
пыль у пчелы на ногахъ, Липов. у.

Обнижок, жка, м. 1) = Обмижок. Ном.
№ 10172. *Упав сніжок на обнижок.* Мил.
65. 2) мн. Шерсть съ овечьихъ ногъ. О.
1861. IX. 178. Вас. 198. З. мн.) Перекла-
дины между ножками стола или стула.

Обнимання, ня, с. = Обіймання. Котл.
Ен. *На хвилину з милим обнімання, довгі
роки горя-горювання.* К. Досв. 121.

Обнімати, ся, гл. = Обіймати, ся.

Обнімчити. См. Обнімчувати.

Обнімчувати, чую, еш, сов. в. обнім-
чити, чу, чиш, *гл.* Онѣмечивать, онѣме-
чить.

Обно́ва, ви, жс. 1) Обнова, обновка. *Чого
се тобі так треба сорочки тієї?—Обнови
заманулось.* МВ. (О. 1862. I. 89). 2) От-
кидной воротник шубы. Гол. Од. 17, 76.
Обновець, вдя, м. Первый снѣгъ. Вх.
Уг. 255.

Обновити, ся. См. Обновляти, ся.

Обновляти, ляю, еш, сов. в. обно-
вити, влю, виш, *гл.* Обновлять, обновить.

Обновлятися, ляюся, ешся, сов. в.
обновитися, влюся, вишся, *гл.* Обнов-
ляться, обновиться. *Діла добрих обнов-
ляться, діла злих загниють.* Шевч.

Обносити, шу, сиш, сов. в. обнести,
несу́, сеш, *гл.* 1) Обносить, обнести. *Він
так щиро всіх обносить горілкою.* 2) Зло-
словить на кого, клеветать, оклеветать.
Вх. Зн. 42.

Обно́сити, ся. См. Обношувати, ся.

Обношувати, шую, еш, сов. в. обно-
сити, шу́, сиш, *гл.* 1) Обнашивать, обно-
сить. *Обноси мої чоботи, бо на мене вони
тісні.* 2) Обрывать, оборвать украдкой.
фрукты съ деревьевъ. *Дітвора всі круші
обносила.*

Обношуватися, шуюся, ешся, сов. в.
обноситися, шу́ся, сишся, *гл.* Обнаши-
ваться, обноситься. *Заїсно, у дорозі трош-
ки обносивсь.* Стор. I. 205. *За дорогу при-
пала пилом, обносилась, обтопталась.* Г.
Барв. 241.

Обночувати, чую, еш, гл. Переноче-
вать. *Рідні—крий Божя Мати, та ні в
кого обночувати.* Ном. № 9338.

Обночуватися, чуюся, ешся, гл. Стать
на ночлежъ.

Обнюхати. См. Обнюхувати.

Обнюхувати, хую, еш, сов. в. обню-
хати, хаю, еш, *гл.* Обнюхивать, обнюхать.

Обняти, ся. См. Обіймати, ся.

Обобічний, а, е. Находящийся по обѣ-
имъ сторонамъ рѣки.

Обов'язати, ся. См. Обов'язувати, ся.

Обов'язковий, а, е. Обязательный.
Желех.

Обов'язок, зку, м. Обязательство; обя-
занность, долгъ.

Обов'язувати, зую, еш, сов. в. обо-
в'язати, жу́, жеш, *гл.* Обязывать, обязать.

Обов'язуватися, зуюся, ешся, сов. в.
обов'язатися, жу́ся, жешся, *гл.* Обязы-
ваться, обязаться.

Ободістий, а, е. Согнутый, дугообраз-
ный. *В ободистих олоблях коняка краще
везе як у рівних.* Рк. Левиц.

Ободняк, ка, м. Человѣкъ, дѣлающий
ободья. Радом.

Ободувати, дую, еш, гл. Выгинаться
ободомъ. Мнж. 187.

Ободяк, ка, м. Колесо съ цѣльнымъ
ободомъ. Подляс.

Ободя́рится, ріюся, ришся, гл. Опра-
виться, окрѣпнуть. *Кінь був илохий, та
замучений, а тепер ободя́рився.* Харьк.

Обо́е, обѣх, обѣм, обѣма, числ. Обоѣ.
Въ приложеніи къ людямъ обоѣ употре-
бляется только въ томъ случаѣ, если го-
ворится о мужчинѣ и женщинѣ вмѣстѣ.
*Є в мене криниця край перелазу, та вми-
ємось, милесенький, обоѣ разом.* Чуб. V. 54.
Ум. Обѣйко.

Обѣз, зу, м. Лагерь, станъ. *Сина по-
сила до військового обозу, а сам знав одну
церкву.* К. ЧР. 14. *Пусти мене, коман-
данте, з обозу до дому.* Чуб. V. 332.

Обѣзний, ного, м. Въ старомъ козацкомъ
войскѣ: высшій военный чиновникъ, завѣ-
дывающій обозомъ и артиллеріей, началь-
никъ штаба. *Забрали гетьмана Остря-
ницю, обозного Сурлика.* Стор. М. Пр. 161.

Обѣйко, числ. Ум. отъ обоѣ. *Хлопец
і дівчинка, обѣйко як з воску вилились у
матір.* ЗОЮР. II. 33.

Оболо́к, ка, м. 1) Окно. *По під мій
оболок до другої ходитъ.* Гол. III. 389.
2) мн. Оболо́ки. Лазурь небесная. *Це, що
ми бачим над собою синє, до це ще не
небо, а це оболіки, а те, що ходить по
під оболіками, до то хмара.* Чуб. I. 2. См.
Облак.

Оболо́на, ни, жс. 1) Кожа, оболочка.
Вх. Лем. 441. 2) Оконное стекло. 3) Двер-
ца кареты. ЗОЮР. II. 54. Ум. Оболо́нка.

МВ. (О. 1862. I. 92). *А з оболіками вікно
в садочок літом одчинялось.* Шевч.

Оболо́нь, ні, жс. Низменное луговое
пространство. Мкр. Н. 23. *В чистім полі
на оболіні там іграв коник вороненький.*
Нп. *Приїхав істѣ та й став на поміст,
ропустив коні по всій оболіні.* Ном. стр.
291, № 32.

Обомліти, млію, еш, гл. Обомлѣть.
*То удова, старая жона, коня уздріла,—вся
обомліла.* Макс.

Обопі́льний, а, е. Взаимный, обоюд-
ный. Чуб. VI. 339.

Обопі́льність, ности, жс. Взаимность.
Чуб. I. 275.

Обопі́льно, нар. Взаимно. *Не долюбляв
тільки батько удови, що така вона своє-
умка, непокірлива; не долюбляла і вона його
обопі́льно.* МВ. II. 79.

Обо́ра, ри, жс. 1) Загонъ (загорожен-
ное мѣсто для скота). *Сімсот овець на
оборі.* Нп. *Тобі, мати, новій обори, мені
давай рябії корови.* Мет. 2) Желобокъ въ
видѣ круга, слѣданный циркулемъ или
подобнымъ инструментомъ въ деревѣ—
напр., чтобы вырѣзати дно круглаго со-
суда или для инкрустированія предмета
втискиваемымъ въ желобокъ металломъ.
Шух. I. 250, 277, 281. 3) Круглая дыра
въ обуви, сквозь которую протягиваются
воло́ки. Шух. I. 121.

Обора́ти, рію, реш, гл. Обойти плугомъ.
Обора́тися, ріюся, решся, гл. Окончить
запашку.

Оборі́г, ро́га, м. Крыша на четы-
рехъ столбахъ, подъ которой складываютъ
сѣно или разный хлѣбъ; она опускается
по мѣрѣ убыли находящагося подъ ней.
Гол. Од. 35. Шух. I. 108. *Ой лишу я
косу в стозі, трабі в оборозі.* Гол. II. 418.
Як жито в оборозі, то надія в Бозі. Ном.
№ 10130. **Ходити оборо́га.** Святочная игра
(на праздни́къ Пасхи); въ церковной ог-
радѣ четыре человѣка соединяются внизу,
а два стоятъ у нихъ на плечахъ и такъ
ходятъ. То же см. Вежа, Дзвіниця. МУЕ.
III. 44. Ум. Оборѣжок.

Оборováтий, а, е. Круговидный. Шух.
I. 284.

Оборѣ́жень, жня, м. = Оборѣжина. Желех.
Оборѣ́жина, ни, жс. Столбъ въ оборозі.
Вх. Зн. 42. Желех.

Оборо́на, ни, жс. Защита, оборона. Со-
рока в ворони просить обороны. Ном. № 1566.

Оборѣ́нець, нця, м. Защитникъ, за-
ступникъ. *Мамі пани на Вкраїні добрі*

оборонці, звирілися сотникові уманському Гонті. Нп.

Обороніти, ся. См. Обороняти, ся.

Оборонний, а, е. Защитительный. *Не бійсь, каже батко, оборонна рука є! Він тебе поб'є, то й йому не минеться.* Черниг. г.

Оборонник, ка, м.—**Оборонець.** Ум. **Оборонничок.** *Батечку, мій голубчику, мій оборонничку, моя затулочко, оборони мене від михої юдини, від невірної дружини.* Г. Барв. 274.

Обороняти, няю, еш. сов. в. обороніти, ню, ниш, *гл.* Защищать, защитить. *Він од вовків оборонить.* Чуб. *Оборони мене й мою матінку од лютого ворога.* Стор. I. 77. *Як би оддала дочку заміж, то й мала б, що вас обороняв би.* Котл. Нп. 367.

Оборонятися, няюся, ешся, сов. в. оборонітися, нюся, нишся, *гл.* Защищаться, защититься. *Сей і втікав, і оборонявся.* Стор. М. Пр. 84.

Оборотати, таю, еш. *гл.* Ошелушивать зерно. *Ячмінь оборотать на лозазу. Товчуть у ступі два рази, раз оборотать, другий раз гладять на чисто.* Вх. Зн. 42. *Та оборотай муче, легше буде після гладити.*

Оборотяниня, ці, ж. Пшено оборочене, но еще не віяне и не глажене.

Оборсати, саю, еш, *гл.* Обвязать, перепутывая веревки. *Оборсай ко мені постолі.* Вх. Зн. 17.

Оборуч, нар.—**Обіруч.** *Підняв його оборуч.* О. 1862. VIII. 9.

Обосоніж, нар.—**Босоніж.** *Цілу зиму проходять обосоніж і онучон не знають.* О. 1861. X, 39.

Обочини, чин, ж. *мн.* Боковая часть дороги.

Обпадати, даю, еш, с. в. **обпасти, паду, деш,** *гл.* 1) Опадать, опасть. *Вже лист обпадає з дерева.* 2)—**когó.** Нападати, напасть со всіх сторони.

Обпаліти. См. Обпалювати.

Обпалювати, люю, еш, сов. в. **обпаліти, лю, лиш,** *гл.* Обжигать, обжечь.

Обпарити. См. Обпарювати.

Обпарювати, рюю, еш, сов. в. **обпарити, рю, риш,** *гл.* Опаривать, опарить.

Обпасати, саю, еш, сов. в. **обпасти, пасу, сеш,** *гл.* Выпасать, выпасть хорошо. *Обпасіть же, хлопці, добре коні, бо як рушимо, до тоді їм буде не до їжі.* Васильк. у.

Обпасинкувати, кую, еш, *гл.* Обломать побіги на стеблях табаку, кукурुзы и пр.

Обпаскуджувати, джую, еш, сов. в. **обпаскудити, джу, диш,** *гл.* Опачкивать, опачкать, огадить.

Обпаскуджуватися, джуюся, ешся, сов. в. **обпаскудитися, джуся, дишся,** *гл.* Обмарываться, обмараться, огадаться. *Дитина обпаскудилась.*

Обпасти. См. Обпадати, обпасати.

Обпатрати. См. Обпатрювати.

Обпатрювати, рюю, еш, сов. в. **обпатрати, раю, еш,** *гл.* 1) Обмывать, обмыть, заботиться о чистоті чьего тѣла. *Вона їх обмиває, обпатрює, обмиває, задигає.* 2) Ощипывать перья у птиц, предварительно опарив кипятком.

Обпєрти, ся. См. I. Обпірати, ся.

Обпивало, ла, м. Много пьющий. Рудч. Ск. II. 84.

Обпивати, ваю, еш, сов. в. **обпіти, обпію, еш,** *гл.* Опивать, опить. *Чи може його обпили, або обіли?*

Обпиватися, ваюся, ешся, сов. в. **обпітися, обпіюся, ешся,** *гл.* Опиваться, опиться. *Обпивсь та й заснув у трактирі.* Мнж. 142.

Обпина́ти, наю, еш, сов. в. **обпі'яєти, пнү, неш,** *гл.* Опяливать, опялить, обтягивать, обтянуть, покрывать, покрыть.—**хвартух, попередник.** *Надѣвать, надѣть передникъ. Ой фартушок обпі'яла, чоботоньки вбула.* Гол. I. 59.

Обпина́тися, наюся, ешся, сов. в. **обпі'ястися, пнүся, нешся,** *гл.* Покрываться, покрываться, опялиться. *Обпі'явся рядном.*

Обпінка, ки, ж.—**Обгортка** 1. Гол. Од. 71.

Обписати. См. Обписувати.

Обписувати, сую, еш, сов. в. **обписати, шу, шеш,** *гл.* Описывать, описать. *Приїхали комисари, весь світ обписали.* Ном. стр. 291. № 37.

Обпитати, таю, еш, *гл.* Спросить (всѣхъ). *Обпіав, обпитав усе село.* Васильк. у.

Обпіти, ся. См. Обпивати, ся.

I. **Обпірати, раю, еш,** сов. в. **обпєрти и обіпєрти, обіпру, рєш,** *гл.* Опира́ть, опереть. *Обпєр драбину на стіну.*

II. **Обпірати, раю, еш,** сов. в. **обіпрати, обперу, рєш,** *гл.*—**когó.** Стирать, постирать бѣлье чье. *Діти мої, дітенята, мота зіма буде, а хто мене, стару матір, обпірати буде?* Н. п. *Та їх (діти) треба*

обішити, треба облатати, треба й обіпрати. Мил. 222.

I. **Обпіратися, раюся, ешся,** сов. в. **обпєртися и обіпєртися, обіпруся, рєшся,** *гл.* Опира́ться, опереться, упираться, опереться.

II. **Обпіратися, раюся, ешся,** сов. в. **обіпратися, обперуся, рєшся,** *гл.* Мыть, помыть себя бѣлье.

Обплєскати, плещу, щеш, *гл.* 1) Похлопать кругомъ рукою. *Обплєскала хліб долонею, а тоді і в піч посадила.* 2) Оклеветать, обнести.

Обплєсті, ся. См. Обплітати, ся.

Обпливати, ваю, еш, сов. в. **обпливти и обплісти, ву, вєш,** *гл.* Обплывать, обплывать.

Обплітати, таю, еш, сов. в. **обплєсті, плєту, тєш,** *гл.* 1) Оплетать, оплести. *I василечком обмете, і барвіночком обплете.* Чуб. III. 150. 2) Огораживать, огородить.

Обплітатися, таюся, ешся, сов. в. **обплєстися, туся, тєшся,** *гл.* 1) Оплетаться, оплестися, обвиться. 2) Огораживаться, огородиться. (Максим) *обплівся височною пустою лісою з острішком.* Мир. ХРВ. 168.

Обплутати. См. Обплутувати.

Обплутувати, тую, еш, сов. в. **обплутати, таю, еш,** *гл.* Опутывать, опутать.

Обплювувати, вую, еш, сов. в. **обплювати, плюю, єш,** *гл.* Оплевывать, плевать. *Пху, пху! та й обплює свою погану морду.* Левиц. Пов. 337.

Обпляміти, млю, миш, *гл.* Запятнать, покрыть пятнами.

Обповзати, заю, еш, сов. в. **обповзти, зу, зєш,** *гл.* Оползать, оползти.

Обповивати, ваю, еш, сов. в. **обповіти, в'ю, єш,** *гл.* 1) Обвивать, обвить. *Дивлюсь, аж приятель (хміль) за ніжку зачепився, а трохи згодом глядь—всю розжу обповив.* Греб. 371. 2) Пеленать, спеленать.

Обпоганити, ся. См. Обпоганювати, ся.

Обпоганювати, нюю, еш, сов. в. **обпоганити, ню, ниш,** *гл.* Осквернять, осквернять, обгадить.

Обпоганюватися, нююся, ешся, сов. в. **обпоганитися, нюся, нишся,** *гл.* Обгаживаться, обгадываться, оскверняться, оскверняться.

Обпоіти. См. Обпоювати.

Обпоювати, пою, еш, сов. в. **обпоіти, пою, іш,** *гл.* Чою ж він не при собі? *Хиба обжурили, або обпоїли чим, вражі дочки.* Мир. Пов. I. 163.

Обполіскувати, кую, еш, сов. в. **обполоскати, шу, щеш,** *гл.* Ополаскивать, ополоскать.

Обполіскуватися, куюся, ешся, сов. в. **обполоскатися, шуся, щешся,** *гл.* Обмываться, омыться слегка. *У воду вскочив, обполоскався, убравсь.* ЗОЮР. II. 61.

Обполіти. См. Обполювати.

Обполювати, люю, еш, сов. в. **обполіти, лю, лєш,** *гл.* Опалывать, ополоть, срѣзать или повырывать сорные травы около деревьевъ, овощей. *Діддоа дочка закотила рукава, обполола, обхаточила і нісочком обскалала (яблуньку).* Рудч. Ск. II. 55.

Обпомина́ти, наю, еш, *гл.* Помянуть за упокой. *Треба (покійника) обпоминати.* Мнж. 161, 54.

Обпрядати, даю, еш, сов. в. **обіпр'ясти, обпряду, деш,** *гл.*—**когó.** Прясть, спрясть для кого все ему нужное. *Иноді й дівка стара буває досвітчанною матір'ю... її і обпрядуть, і обсвітять.* Г. Барв. 57.

Обпухати, хаю, еш, сов. в. **обпұхти, хну, неш,** *гл.* Опухать, опухнуть.

Обп'ясті, ся. См. Обпина́ти, ся.

Обрабівувати, бівую, еш, сов. в. **обрабувати, бую, еш,** *гл.* Грабить, ограбить. *А диви, як тя обрабовує.* Каменец. у.

Обра́да, ди, ж. Обсуждение, совѣщаніе; совѣтъ. ЗЮЗО. I. Верес. 29. Ум. **Обрадонька.** *Нема мені обрадоньки од мого нелюба.* Мет. 255.

Обрадіти, дію, еш, *гл.* Обрадоваться. *Обрадіє: тоді співає, всміхається, червоніє.* МВ. II. 97.

Обрадованна, ної, ж. ? *Не мене Рябка обрадованна.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 81).

Обрадонька, кн, ж. Ум. отъ обрада.

Ображати, жаю, еш, сов. в. **образити, жу, зиш,** *гл.* Оскорблять, оскорбить. *Сми-м кою образив, то перепрашаю.* Гол. III. 509.

Ображатися, жаюся, ешся, сов. в. **образитися, жуся, зишся,** *гл.* Оскорбляться, оскорбляться, обижаться, обидѣться.

Образ, зу, м. 1) Изображение. *I перед образом Вонери горить кадило золоте.* Шевч. 2) Картина. 3) Образъ, икона. *Щоб на тебе образи падали.* 4) Образъ, подобіе. *Умийтеся, образ Божий баном не скверните.* Шевч. 5) Лицо. *Не бачив Марусеньки в образ.* Нп. *Хоч не бачила вас у образ, та чула й знаю вас.* Харьк. у. Ум. **Образон, образочок, образець.** *Не бачила м миленького вже третій деньочок; не могла ся надивити, як на образочок.* Грин. III. 162.

Образецъ у нього такий, що він (пан) на жиди схожий. Миргор. у. Слов. Д. Эварн.

Обра́за, **зи**, **жс**. Оскорбление. *Даруйте образи, які котрий має.* Гол. III. 509.

Образецъ, **зця**, **м**. Ум. отъ образ.

Обра́зити, **ся**. См. Ображати, **ся**.

Обра́зливий, **а**, **е**. 1) Оскорбительный. 2) Обидчивый.

Обра́зливість, **вост**, **жс**. 1) Оскорбительность. 2) Обидчивость.

Обра́зливо, **нар**. 1) Оскорбительно. 2) Обидчиво. *Чого ви пристали до мене? гетьте!—образливо одказала Христя.* Мир. Пов. II. 64

Обра́зник, **ка**, **жс**.=Вожник. Шух. I. 99.

Обра́зок, **зка**, **м**. 1) Ум. отъ образ. 2) мн. Обра́ки. Раст. *Calla palustris* L. ЗЮЗО. I. 115. Ум. Обра́зочок.

Обра́мка, **ки**, **жс**.=Облямівка.

Обра́мовувати, **вую**, **еш**, **сов. в.** обрамува́ти, **мю**, **еш**, **гл.**=Облямовувати, **облямувати**. *Кептар обрамований.* Шух. I. 122.

Обра́нити, **ню**, **ниш**, **гл.** Ранить. *То мене так підородяне обраними,—сказав, як я спитав його, чого він закровлений.* Новомоск. у.

Обра́нка, **ки**, **жс**. Оторочка верхньої одяжки снурками. Гол. Од. 75.

Обра́ння, **ня**, **с**. Избрание.

Обра́ти. См. Обірати.

Обра́тисся, **оберу́ся**, **ре́ся**, **гл.** Найтись. *Нехай між вами обереться хто сміливий та пійде вночі на річину могили.* Г. Барв. 459.

Обра́ховувати, **вую**, **еш**, **сов. в.** обрахува́ти, **хую**, **еш**, **гл.** 1) Разсчитывать, разсчитатъ, сосчитывать, сосчитатъ, вычислить. *Обрахуй лишень усе, щоб завтра було готове їхати у Корсун на ярмарок.* Канев. у. 2) Обдумывать, обдумать. *Не обрахувавши діла сього як слід, ми і Бога зневажаєм.* О. 1862. III. 35.

Обра́ховуватися, **вуюся**, **ешся**, **сов. в.** обрахува́тися, **хуюся**, **ешся**, **гл.** 1) Разсчитываться, разсчитаться. 2) = Обраховувати.

Обре́зклий, **а**, **е**. Опухший, брюзглий. *Вони усі такі збрзклі затім, що картоплею живуть.* Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Обре́кти, **ся**. См. Обрікати, **ся**.

Обре́нці, **ців**, **м**. мн. Въ мельничной шестернѣ: два деревянные, желѣзомъ окованные круга, въ которые вставлены цѣпки. Черниг. у. (Седневь).

Обре́патися, **паюся**, **ешся**, **гл.**=Обрепкатися.

Обре́пкатися, **каюся**, **ешся**, **гл.** Обожратъся.

Обре́піжити, **жу**, **жиш**, **гл.** Сильно ударить кнутомъ.

Обре́пшитися, **шуся**, **пишся**, **гл.**=Обрепкатися. Желех.

Обри́в, **ва**, **м**. Обрывъ. *Из хмари тихо выступаютъ: обрив високий, гай, байрак.* Шевч.

Обри́вання, **ня**, **с**. Обрывание.

Обри́вати, **ваю**, **еш**, **сов. в.** обі́рвати, **рву́**, **веш**, **гл.** Обрывать, оборвать. *Терен, терен коло хати, та нікому обі́рвати.* Нп.

Обри́ватися, **ваюся**, **ешся**, **сов. в.** обі́рватися, **рву́ся**, **вешся**, **гл.** Розмова все обривалася. Левиц. Пов. 314.

Обри́вок, **вка**, **м**. Обрывокъ, кусокъ веревки. Ум. Обри́вочок. *Не будь, бичку, на обривочку.* Пом. № 13250.

Обри́да, **ди**, **жс**. Отвращение, омерзение. *Не заду́й тій халепи людя на обриду.* Полт.

Обри́дальний, **а**, **е**.=Обридливый I. Мнж. 187.

Обри́дати, **даю**, **еш**, **сов. в.** обри́днути, **ну**, **неш**, **гл.** Надо́дать, надо́сть. *Годі обридати, бо все однако не віддам.* Полт. *Тепер уже не обридатимуть мені, щоб прийшов.* Стор. МПр. 134.

Обри́дливий, **а**, **е**. 1) Надо́дливый. 2) Противный. *Сякий такий обридливий, да й той до балачки.* Нп.

Обри́дливість, **вост**, **жс**.=Обрида.

Обри́дливо, **нар**. 1) Надо́дливо. 2) Противно.

Обри́длий, **а**, **е**. Опротивѣвший, противный. *Радіючи кинула б вона сей світ: такий він їй іркий та обридлий.* Мир. Пов. I. 117.

Обри́дний, **а**, **е**.=Обридливый.

Обри́дник, **ка**, **м**. Гадкій, протнвний человекъ. *Ти сам неидник, ти сам обридник, що жінки не маеш.* Гол. I. 262.

Обри́дно, **нар**.=Обридливо.

Обри́днути. См. Обридати.

Обри́пати, **паю**, **еш**, **гл.** Оббить, обвалить. *Обрипав стіну.* Вх. Лем. 441.

Обри́патися, **паюся**, **ешся**, **гл.** Оббиться, обвалиться. *Обрипався мур.* Вх. Лем. 441.

Обри́с, **су**, **м**. Силуэтъ. *На темному небі чорним обрисом виявлявся з боку Марків вид.* Стор. МПр. 16.

Обри́штовувати, **вую**, **еш**, **сов. в.**

обри́штовува́ти, **тую**, **еш**, **гл.** 1) Обставлять, обставять лѣсами здание при постройкѣ. 2)—гарматами. Обставлять, обставить. вооружить пушками. *Скавицю гарматами кругом обриштував.* К. ПС. 101.

Обри́вняти, **няю**, **еш**, **гл.** Обровнять. Обри́дити, **джу**, **диш**, **гл.** Разрѣдить, сдѣлать рѣже,—напр. лѣсъ, вырубивъ нѣкоторыя деревья въ густо растущемъ лѣсу. Рк. Левиц.

Обри́дкуватий, **а**, **е**. Рѣдковатый. *Де хліб обридкуватий, той на зерно кращий, а де густий, там ні.* Полт. г.

Обри́дчастий, **а**, **е**.=Обридкуватий. *Оця тишениця густа та хороша, а ця обридчаста.* Кобел. у.

Обри́жка, **ки**, **жс**. Ременная или веревочная часть кнута. Вх. Уг. 255.

Обри́зан, **на**, **м**. Обрѣзанный еврей. Рк. Левиц.

Обри́занаць, **нця**, **м**. Серебряный рубль, обрѣзанный съ цѣлью украсть серебра. *Карбованці—не жидівські обрізанці, а повні.* Сим. 84.

Обри́зати, **жу**, **жеш**, **гл.** Обрѣзать.

Обри́зок, **зка**, **м**. 1) Обрѣзокъ. Ум. Обри́зочок. *Що й обрізочки, то на квіточки, а окравочки, то на хрестики.* Чуб. III. 395.

2) Говори́ти без обрі́зків. Говорить не стѣсняясь, съ полной рѣзкостью. Шух. I. 34.

Обри́й, **рію**, **м**. Горизонтъ.

Обри́к, **року**, **м**. 1) Обѣтъ. *Обрік даю більше цього не робити.* Константиногр. у. *Обреклись оброком нищити край турецькі.* К. МБ. III. 247. *Святому Юру обрік себе оброком.* 2) Овесъ съ рубленой соломой для корма лошадямъ. *Горе мені козакові, нема сіна лошакові, нема сіна і оброку.* Чуб. V. 654.

Обри́ка, **ки**, **жс**. Обѣтъ, обѣщаніе. *Коли вже я дала обріку, то мушу йти пішки до Києва, а не їхати.* Ковельск. у.

Обри́кати, **каю**, **еш**, **сов. в.** обре́кти, **речу́**, **чеш**, **гл.** Обѣщать, пообѣщать. *На заручинах... обрікають молодятм подарунки.* О. 1862. IV. 7.

Обри́катися, **каюся**, **ешся**, **сов. в.** обре́ктися, **чуся**, **чешся**, **гл.** Давать, дати обѣтъ. *Старий обрікався у Київ, одже і не довелося йому.* Харьк. См. Обрік I.

Обри́куватися, **куюся**, **ешся**, **гл.**=Обрікатися. *Обрікувалась почесити рушник на хрест.* Ковел. у.

Обри́чення, **ня**, **с**. Праздникъ Обрѣтенія главы Іоанна Крестителя (24 фев-

раля). *На Обрічення обертаються птиці до мизда, хлібороби до плугів.* Ном. № 523.

Обру́ба, **би**, **жс**.=Обробка. Обру́бити, **ся**. См. Обробляти, **ся**. Обробка, **ки**, **жс**. Обработка, отдѣлка. Желех.

Обробля́ти, **бляю**, **еш**, **сов. в.** обробі́ти, **бляю**, **биш**, **гл.** Обрабатывать, обрабатывать, отдѣлывать, отдѣлать.

Обробля́тися, **ляюся**, **ешся**, **сов. в.** обробі́тися, **бляюся**, **бишся**, **гл.** 1) Оканчивать, окончить работы, покончить съ работами. *Помоглась, що в полі обробилась.* Чуб. III. 234.

Оброді́тися, **джуся**, **дишся**, **гл.** Разрѣшиться отъ бремени. *Да як вона обродилася, то найшлося троє діток—хлопці.* Рудч. Ск. II. 90.

Оброслі́й, **а**, **е**. Обросшій. Оброста́ти, **таю**, **еш**, **сов. в.** обрости, **сту́**, **стеш**, **гл.** Обростать, обрости. *Коло живої кости м'ясом мусить обрости.* Ном.

Обро́сть, **ти**, **жс**. Побѣги. *Обрость на дереві.* Кролев. у. *У нашого роду обрости мало, рід щось не плодovitий.* Г. Барв. 275.

Обро́тъ, **ті**, **жс**. Недоуздокъ, веревочная узда безъ удиль. Чуб. I. 201. Ном. № 11207. *Бодай же тій коні вороній да й обротей не зносили.* Грин. III. 281. Ум. Обро́тька.

Обро́чник, **ка**, **м**. Давшій обѣтъ сдѣлать что либо во искупленіе грѣха. *Колись спокутую (грѣх) або кривавою войною, або роботою на монастирѣ важкою.. Хвалити Бога, задержались іще в нас монастирі блаочестиві: є де оброчники свої оброк з'оброкувати.* К. ЦН. 220.

Обро́чникува́ти, **кую**, **еш**, **гл.** Исполнять обѣтъ. *Не вперше нам оброчникувати, не вперше й покуту одбувати.* К. ЦН. 283.

Обру́б, **ба**, **м**. 1) Отдѣльный кусокъ земли, участокъ. *Моя земля в однім обрубі.* 2) Въ водяной мельницѣ: небольшая возвышенность на поді, на которой лежатъ жернова. Черниг. у.

Обруба́ти, **ся**. См. Обрубувати, **ся**. Обру́бина, **ни**, **жс**. 1) Въ деревянной стѣнѣ хаты: верхнее бревно, которымъ заканчивается стѣна. Шух. I. 91. 2) Каждый изъ брусьевъ, въ которыхъ въ меньницѣ укрѣпленъ нижній жерновъ. Лебед. у. (Залюб.). Мик. 481.

Обру́бка, **ки**, **жс**. Опушка тулупа. Мнж. 187.

Обрубля́ння, **ня**, **с**. Кожанья или

сафьянныя украшенія въ видѣ бордюровъ или кантовъ по краямъ сѣделки. Вас. 160.

Обрубувати, бую, еш, сов. в. обрубати, баю, еш, гл. 1) Обрубать, обрубить. Треба обрубати кригу на колодязі, бач як здорово намерзло. 2)—**криницю**. Вставити срубъ въ родникъ. Чуб. III. 150. *Ой у полі криниченька обрублена*. Чуб. III. 149.

Обрубуватися, буюся, ешся, сов. в. обрубатися, баюся, ешся, гл. Дѣлать, сдѣлать бревенчатую ограду. (Гайдамаки) *кругом обрубались лісом*. ЗОЮР. I. 297.

Обрує, са, м. Скатерть. Левицк. I. 492. МУЕ. III. 39. Грин. III. 512. *Льонній обруси на столі*. О. 1862. IV. 21. *Нехай застилає місовій стол, нехай застилає кружчатій обруси*. Рк. Маке.

Обруч, ча, м. 1) Обручъ на кадкѣ, бочкѣ и проч., въ рыболовномъ снарядѣ назыв. **ятір** и пр. Шух. I. 227. См. также **решітка** 5. Шух. I. 167.

Обруч, нар. Рядомъ съ кѣмъ. *Пійде обруч із панімадкою*. К. ДС. 7.

Обручати, чаю, еш, сов. в. обручати, чү, чиш, гл. Обручать, обручить.

Обручатися, чаюся, ешся, сов. в. обручатися, чүся, чишся, гл. Обручаться. *Як би дав Бог, щоб я з нею шлюбом обручився*. Чуб. V. 25.

Обручка, ки, жс. 1) Кольцо. Грин. I. 109. *Дівчино-рибчино, куплю, серце, обручку, подай, подай крізь кватирочку ручку*. Мет. 7. 2) Браслетъ. Сквир у.

Обрушати, шю, еш, сов. в. обрушити, шу, шиш, гл. Потрясать, потрясти, поколебать; обваливать, обвалить. *Ти нам чисто всю хату обрушив*. Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Обрушитися, шуся, шишся, гл. 1) Взволноваться. *Народ обрушився*. Волын. г. *Уся ватага його обрушилась та збунтувалась*. Ком. I. 54. 2) Двинутися въ путь. Новомоск. у. (Залюб.).

Обрубхкатися, каюся, ешся, гл.—**Обрепатися**.

Обряд, ду, м. Обрядъ. *Чумакування що? Се не козацтво, у чумаків тільки обряд козацький*. Г. Барв. 142.

Обрядити. См. **Обряжати**.

Обряжати, жаю, еш, сов. в. обрядити, джү, диш, гл. Снаряжать, снарядить, устраивать, устроить. **Обряжати понійника**. Обмывать и одѣвать покойника. Новомоск. у.

Обрядно, нар. Подрядъ. Мнж. 187.

Обрямувати, мую, еш, гл.—**Облямувати.** *Лоб, обрямований цути чорним волосям*. Левиц. Пов. 54.

Обрятовувати, вую, еш, сов. в. обрятувати, тую, еш, гл. Спасать, спасти, оборонять, оборонить. Харьк. у.

Обсаджувати, джую, еш, сов. в. обсадити, джү, диш, гл. Обсаживать, обсаживать. *„Ой обсади, мила, вишеньками двір“*. — *„Ой обсаджу, милий, половину двора“*. Чуб. V. 80.

Обсаджуватися, джуюся, ешся, сов. в. обсадитися, джүся, дишся, гл. Окружать, окружить себя, посадить вокругъ себя. *Чумакова жінка—молода удова за чумаком зажурилася, а набрала меду, набрала юрліки, чумаками обсадилася*. Чуб. V. 1032. *Обсади садам, садом виноградом*. Гол.

Обсапати. См. **Обсапувати**.

Обсапувати, пую, еш, сов. в. обсапати, паю, еш, гл. Опалывать, ополоть и окучить.

Обсвідчитися, чуся, чишся, гл. Обвыкнуть, привыкнуть, освоиться. *Славлять, що як обсвідчуться, то живуть і в самому пеклі*. МВ. (КС. 1902. X. 149).

Обсвітити. См. **Обсвічувати**

Обсвічувати, чую, еш, сов. в. освѣтити, чү, тиш, гл. Доставлять, доставить кому освѣщеніе. *Іноді їй дівка стара буває досвітчанною матір'ю... їй і обпрядуть, і освѣтятъ*. Г. Барв. 57.

Обселіти, ся. См. **Обселяти, ся**.

Обселяти, ляю, еш, сов. в. обселіти, лю, лиш, гл. Поселять, поселить. *Жонатих стали обселять слободами*. О. 1862. II. 62.

Обселятися, ляюся, ешся, сов. в. обселітися, люся, лишся, гл. 1) Заселяться, заселиться. *Степ обселівся*. 2) Селиться, поселиться, поселяться. *Люде обселилися над річкою. Як там сваталися, женилися наші чорноморці, обселилися, воювали*. Шевч. (О. 1861. X. 4).

Обсілати, лаю, еш, сов. в. обсілати, шлю, плеш, гл. Обсылать, обослать.

Обсілятися, лаюся, ешся, сов. в. обсілатися, шлюся, плешся, гл. Посылатъ другъ другу. *Обидва ж вони політкуються, подарунками обсіляються, а нішком один на одного чигають*. К. ЧР. 16.

Обсипувати, кую, еш, гл. Изнасилывать. *Він їй обсипкував... зробив віх, хоч вона й кричала*. Новомоск. (Залюбовск.).

Обсипати, паю, еш, сов. в. обсипати, плю, плеш, гл. Осыпять, осыпать.

Обсипатися, паюся, ешся, сов. в. обсипатися, плюся, плешся, гл. 1) Быть осыпaeмымъ, осыпаннымъ. **Обсипатися слізьми**. Облиться слезами. 2) Осыпаться, осыпаться. *Вже гришки обсипались*. Рудч. Ск. I. 66. *Листячко на йому (дубкові) обсипалось*. Грин. I. 148. 3) Окапываться, окопаться (валомъ). *Високим валом воно (село) обсипалось*. К. Хм. 97.

Обсихати, хаю, еш, сов. в. обсохти, хну, неш, гл. Обсыхать, обсохнуть. *Заплакані очі трохи обсохли*. Левиц. Пов. 127.

Обсів, ву, м. Незасѣянное по недо-смотру мѣсто въ полѣ. Лохв. у.

Обсѣвати, ваю, еш, сов. в. обсѣяти, сію, еш, гл. 1) Обсѣвать, обсѣять. *Вам дай Боже дочекати обсѣвати, а нам дожинати*. Гол. *Город скопай, обсѣй*. МВ. (О. 1862. III. 62). 2) Обсыпать, обсыпать. *Парубка до себе принадити,—то... маком всѣячим на Великдень обсѣяти парубка*. КС. 1883. XII. 399. **Обсѣвати молодого і поїжан**. Свадебный обрядъ: обсыпать новобрачнаго и свадебныхъ гостей изъ полы пшубы смѣсью овса, пряниковъ, орѣховъ, подсолнечныхъ и тыквенныхъ зеренъ, сухихъ грушъ, сливъ и хмѣля. МУЕ. III. 113.

Обсѣвнѣ, ного, с. То, чѣмъ обсѣвають молодого и поїжан. См. **Обсѣвати**. МУЕ. III. 113.

Обсѣдати, даю, еш, сов. в. обсѣсти, сяду, деш, гл. 1) Обсѣдать, обсѣсть, сѣсть вокругъ. *Обсѣли мене, як дрібні пташенята*. МВ. 2) Нападать, напасть, тѣснить со всѣхъ сторонъ. *Ледве я в хату, а мене так усі й обсѣли: куди та й куди ходила?* Брацл. у. *Мене ж, старого, вороги обсѣли, як у болоті з дітоньками качку*. К. ЦН. 253. **Важкі дүми обсѣли голову**. Голова была полна тяжелыхъ мыслей. Мир. Пов. I. 117.

Обсѣкати, каю, еш, сов. в. обсѣкти, січү, чеш, гл. 1) Обсѣкать, обсѣчь. 2)—**Обполювати, обполоти**. *Обсѣкают бульбу*. Вх. Зн. 42.

Обсѣктися, чүся, чешся, гл. 1) Лишиться всего. *Обсѣкся, нічого нема*. Ном. № 1852. 2) **Коні обсѣклися**. Лошади оббили ноги.

Обсѣпати. См. **Обсѣпувати**.

Обсѣпувати, пую, еш, сов. в. обсѣпати, паю, еш, гл. Обдергивать, обдергать. **Обсѣсти.** См. **Обсѣдати**.

Обсѣч, нар. Сразу, вдругъ. *А вони до неї обсѣч: хто зробив та й хто*. Уман. у.

Обсѣяти. См. **Обсѣвати**.

Обсѣятися, сіюся, ешся, гл. 1) Окончить сѣяніе. 2) Обсыпаться вокругъ. *Обложився вальками, обсѣявся маком свяченим*. Рудч. СК. II. 31.

Обскакати. См. **Обскакувати**.

Обскакувати, кую, еш, сов. в. обскакати, каю, еш, гл. Обскакивать, обскакать.

Обскочити, чу, чиш, гл. 1) Подско-чить со всѣхъ сторонъ. *Обскочили мене кругом ляхи*. К. ЧР. 112. 2) Отстать, отскочить. *Хто од слова обскочить, коло того шкура обскочить*. Ном. № 10670.

Обскребті. См. **Обскрѣбати**.

Обскрѣбати, баю, еш, сов. в. обскребті, бү, беш, гл. Оскребать, оскрестъ.

Обскубати, баю, еш, сов. в. обскубти, бү, беш, гл. 1) Ощипывать, ощипать (перья, волоса). *Задрипаний такий (півень), обскублений, зребінь на йому по-клований, крила мов деркачі*. Сим. 211. 2) Обрывать, оборвать, обдергать. *Обскубли йому таки добре чуба*.

Обскубатися, баюся, ешся, сов. в. обскубтися, бүся, бешся, гл. О птицахъ: клювомъ расправлять, расправить перья, клювомъ чиститься.

Обскубувати, бую, еш, гл.—**Обску-вати**.

Обслухати. См. **Обслухувати**.

Обслухувати, хую, еш, сов. в. обслухати, хаю, еш, гл. Выслушивать, выслушать (больного). *Лікаръ його обслухував*. Лохв. у.

Обсмажити. См. **Обсмажувати**.

Обсмажувати, жу, еш, сов. в. обсмажити, жу, жиш, гл. Обжаривать, обжа-ривать.

Обсмалити. См. **Обсмалювати**.

Обсмалювати, люю, еш, сов. в. обсмалити, лю, лиш, гл. Опалать, опалить. *Не починайся над свічкою, обсмалиш чуба*.

Обсмалюватися, лююся, ешся, сов. в. обсмалітися, люся, лишся, гл. Опаляться, опалиться.

Обсмѣкати, ся. См. **Обсмѣкувати, ся**.

Обсмѣкувати, кую, еш, сов. в. обсмѣкати, каю, еш и обсмѣчу, чеш, гл. в. **обсмѣкнути, нү, неш, гл.** Обдергивать, обдергать, обдернуть. *Обсмѣч мені свиту ззаду*. Васильк. у.

Обсмѣкуватися, куюся, ешся и обсмѣчуся, чешся, гл. в. **обсмѣкнутися, нүся, нешся, гл.** Обдергиваться, обдернуться, опра-

причитаннями. *Оплакала того парня, оплакала, обтужила.* Чуб. V. 268. *Обтужила мертвого.* Константиногр. у.

Обтулити. См. Обтулювати.

Обтулювати, люю, еш, сов. в. обтуляти, лю, лиш, м. Плотно окутывать, окутать.

Обтягати, гаю, еш, сов. в. обтягти, гну, неш, м. Обтягивать, обтянуть.

Обтяж, нар. Тяжеловато. *Снопів наклав обтяж, насилу вивіз на юру.*

Обтяжати, жаю, еш, сов. в. обтяжити, жу, жиш, м. Отягощать, обременять, обременить.

Обтяжний, а, е. Тяжелый, довольно тяжелый. Вх. Уг. 225.

Обтяжно, нар.—Обтяж.

Обтяти. См. Обтинати.

Обування, ня, с. Надівання обуви, обування. *Чого ти, наймитку, так рано встаєш?—Та я то обуванням, то одяганням надолужу.* Ном № 10851. Ум. Обуваннячко.

Обувати, ваю, еш, сов. в. обути, бую, еш, м. Надівать, надѣть обувь, обувать, обути. *Червоні чоботи обула.* Котл. Ен. *Він мене обував.*

Обуватися, ваюся, ешся, сов. в. обути, обуюся, ешся, м. Надівать, надѣть на себя обувь, обуваться, обути.

Обув'я, в'я, с. Обувь. *Не достоєн я розв'язати ремінь обув'я його.* Єв. М. I. 7.

Обудити, ся. См. Обужати, ся.

Обужати, жаю, еш, сов. в. обудити, джу, диш, м. Будить, разбудить. МВ. (О. 1862. I. 97). *Той ще спить. Він обуває його.* Чуб. II. 188. *Челядку обудити.* Гол. I. 84.

Обужатися, жаюся, ешся, сов. в. обудитися, джуся, дишся, м. Просыпаться, проснуться, пробудиться.

Обуза, зи, ж. Толпа. *Бач якою обузою дівора суне.* Кобел. у.

Обурити, ся. См. Обурювати, ся.

Обуртувати, тую, еш, м. Напасть со всіх сторонь. *Як несла я кішку в мішку,—трохи не обуртували собаки: як кавкнула, а собаки як за мною!...* Черниг. у.

Обурювати, рюю, еш, сов. в. обурити, рю, риж, м. 1) Обрушивать, обрушивать. *Аж підко дивитись на панський двір: ттажети обурені, хати облуплені, тини теж повалились.* О. 1862. V. 109. *Стола і ослона не було, обурені лавки лежали долі.* О. 1862. VII. 31. 2) Возмущать, возбудить негодованіє.

Обурюватися, рююся, ешся, сов. в. обуритися, рюся, рижся, м. 1) Обрушиваться, обрушиться, повалиться. *Упала криша, так і засипало сіни... столя обурилась.* О. 1862. VIII. 10. 2) Возмутиться, вознегодовать.

Обути, ся. См. Обувати, ся.

Обутритися, риться, м. безл.—Обутрити. *До снідання, сказати, тоді ще не дійшло, а вже обутрилось добре—зовсім був уже ранок.* Новомоск. у. *Тоді вже зовсім обутрилось, сонечно вже зійшло.* Александр. у.

Обутрити, рить, м. безл. Наступить утру. *Вже сонце обутрило.* Борз. у.

Обуття, тя, с. Обувь.

Обух, ха, м. Обухъ въ топорѣ; *обух* есть также въ подобныхъ топору инструментахъ.—см. Гельгів, топірець. Шух. I. 175, 289. *Мов собаку уб'ють обухом.* Шевч. Ум. Обушок.

Обучати, чаю, еш, сов. в. обучити, чу, чиш, м. Обучать, обучить.

Обучатися, чаюся, ешся, сов. в. обучитися, чуся, чишся, м. Обучаться, обучиться. МВ. (О. 1862. III. 35). *Ддав у бурсу в Київ обучатись.* Шевч.

Обушник, ка, м. Кузнечный молотъ.

Обушок, шка, м. 1) Ум. отъ обух. 2) Чеканъ. *Став (козак) з під опанчини ролюжової, з під поясины хмелової щиро-золотний обушок виймати.* Мет. 379. *Золотий обушок усякі двері одчинить.* Ном.

Обханючити. См. Обханючувати.

Обханючувати и обхаючувати, чую, еш, сов. в. обханючити и обхаючити, чу, чиш, м. Чисто прибирать, прибрать, привести въ пріятный видъ. *Дівонько-юлубонько, обчисти мене, обханюч мене.* Рудч. Ск. II. 56. *Яблуна каже: „обхаюч мене“.* Рудч. Ск. II. 55.

Обхарчуватися, чуюся, ешся, м. Привыкнуть къ харчамъ. *Обхарчувались солдати у нас: десять год простоляли.* Константиногр. у.

Обхватити. См. Обхватувати.

Обхватувати, тую, еш, сов. в. обхватити, чу, тиш, м. Обхватывать, обхватить. *Тонкою полотна сорочка так і обхватує тини стіно.* Стор. I. 208.

Обхвірюватися, руюся, ешся, м. Обходиться. *У нас дуже мало хліба, не знаємо як їм обхвірюватися.* Борз. у.

Обхистити, щу, стіш, м. Огородить. *У мене двір нічим не обхистений.* Волч. у.

Обхід, ходу, м. Обхождение, обращение, движеніе вокругъ.

Обхідний, а, е.—хата. Хата состоящая изъ хати, світлиці, хатини и хижі. Вас. 195.

Обхідно, нар. Въ выраженіи: обхідно там, туди. Обходъ, кругъ на этой дорогѣ. Туди дуже обхідно. Если туда пойти, то придется сдѣлать большой кругъ. Вх. Зн. 42.

Обхідчатий, а, е. Неогороженный (о зданіи).

Обхитний, а, е. Охотный, склонный къ чему.—до роботи. Прилежный, трудолюбивый. Вх. Уг. 255.

Обхлюпати, ся. См. Обхлюпувати, ся.

Обхлюпнути, ся. См. Обхлюпувати, ся.

Обхлюпувати, пую, еш, сов. в. обхлюпати, паю, еш, одн. в. обхлюпнути, ну, неш, м. Оплескивать, оплескать, оплеснуть, обдать водой, обрызгать.

Обхлюпуватися, пуюся, ешся, сов. в. обхлюпатися, паюся, ешся, одн. в. обхлюпнутися, нуся, нешся, м. Оплескиваться, оплескаться, оплеснуться, обдать себя водой, обрызгаться. *Увійшовши в воду, обхлюпнувся.* Харьк. у.

Обходісвітка, ки, ж. Обходящая міръ—въ загадкѣ такъ называется вода. *Біжить обходісвітка, з шумом круте кормилюда руки (млин.)* ХС. III. 65.

Обходити, джу, диш, м. См. Обіходити. 1) Обходить. *Що день Божий обходила село.* Шевч. 2) Объ одежѣ: сходиться. *Семі ариши поясины коло мене не обходять.* Г. Барв. 481. 3) Праздновать, соблюдать праздникъ. Галиц. 4) Касаться, интересоваться. *Мене це не обходить.* Таращ. у. 5—ного! Ухаживать за кѣмъ, заботиться о комъ. Вх. Лем. 441.

Обходити, джу диш, м. Исходить. *Всі заходеньки обходила і смітнички, і суточки.* Гліб.

Обходитися, джуся, дишся, м. 1—Обіходитися. 1. *Як подадуть їсти, то ї їсть, а не подадуть, то ї так обходиться.* Рудч. Ск. II. *Цурається їх при людях, хоч дома на самоті ще саяк так обходиться з ним.* Левиц. I. 274.

Обхопити. См. Обхоплювати.

Обхоплювати, люю, еш, сов. в. обхопити, плю, пиш, м. Охватывать, охватить. *Обхопила його руками. Небо, наче море, землю обхватило.* Щог. Сл. 15.

Обхрестити, щу, стіш, м. Перекрестить вездѣ. *Усі кутки обхрестила баба.*

Обхреститися, щуся, стішся, м. Перекреститься. МВ. (КС. 1902. X. 155).

Обхудний, а, е. Довольно худой, довольно тощій. *Обхудні воли.* Вх. Лем. 441.

Обцаркувати, кую, еш, м. Огородить. *Наша пасіка стояла ца всі боки обцаркована.* Федьк.

Обцас, су, м. Каблукъ. Гол. Од. 52. *Іден чобіт на підкові, другий на обцасі.* Чуб. V. 1067.

Обцвітати, таю, еш, сов. в. обцвісти, ту, теш, м. Зацвѣтать, зацвѣсти. *Обцвіла вишня, наче снігом укрилася.*

Обцвяхувати, хую, еш, м. Обить гвоздиками.

Обценьки, ків, м. мн. Родъ клешей, щипцы (для вытаскиванія гвоздей и т. п. но не для держанія куящагося металла). Вас. 161.

Обцілувати, лую, еш, м. Расцѣловать. *Хоч оплачу, обцілую мою єдину дитину.* Левиц. I. 61.

Обцінка, ки, ж. Оцѣнка. *Тому млинкові ми обцінки ніякої не робили, а так прямо написав писарь, що він стоїть бути би то сімсот рублів.* Екатеринос. у.

Обцірлювати, люю, еш, м. Обвести кругъ.

Обцірлюватися, лююся, ешся, м. Обвести вокругъ себя кругъ. *Падий на землю і обцірлюйся тим ножем.* Чуб. I. 202.

Обчарувати, рую, еш, м. Очаровать. *Ой у полі криниченька обчарована.* Чуб. III. 149.

Обчастувати, тую, еш, м. Поподчивать (водкой). *Обчастувавши, хазяїн... О.* 1862. IV. 89. *Уже всіх багатших обчастували.* Чуб. II. 273.

Обчѣсати, саю, еш, м.—Обчимхати. Вх. Зн. 43.

Обчепирити, рю, риж, м. Обхватить, Обчепирила його руками і ну просити та молити. Рудч. Ск. I. 136.

Обчепляти, ляю, еш, м. Обвѣщать. *Обчепляв старця торбами.* Васильк. у.

Обчеркати. См. Обчіркувати.

Обчеркнути, ся. См. Обчіркувати, ся.

Обчерніти, ню, ніш, м.—Обчорнити.

Обчѣрети, обчѣрти. См. Обчірати.

Обчѣсати. См. Обчісувати.

Обчество, ва, с. Общество, міръ. (Васильк. у.).

Обчеський, а, е. Общественный, мірской.

Обчикрижити, жу, жиш, м. Обрѣ-

зять, подріззять. Рукава трохи обчиржу. Гліб.

Обчимхати, хаю, еш, м.—**Обчухрати.** Дуби... обчимхані, що гілля на вершину, мов шапка на дрючку. Св. Л. 306.

Обчистити. См. **Обчищати.**

Обчищати, щю, еш, сов. в. обчисти-ти, щу, еш, м. Обчищать, обчистить. Криничка і говорить: „дівчино голубонько, обчисти мене“. Рудч. Ск. II. 55.

Обчікувати, кую, еш, м.—**Очікувати.** Гол. II. 709.

Обчірати, раю, еш, сов. в. обчёрсти и обчёрти, обчтру, реш, м. Обдирать, ободра́ть, кору, кожу. Вх. Зн. 43.

Обчіркач, ка, м. Циркуль. Вас. 147.

Обчіркувати, кую, еш, сов. в. обчер-кати, каю, еш и обчеркну́ти, ну́, неш, м. Очерчивать, очертить, очеркнуть, провести черту вокруг. Обчеркну́ть курячим зубом. Ном. № 13369. Обчеркну́ти тм прикілком кру́ себе, скільки зможеш. Грин. I. 67.

Обчіркуватися, куюся, ешся, сов. в. обчеркну́тися, кну́ся, нешся, м. Очерчивать, очертить вокруг себя черту.

Обчісувати, сую, еш, сов. в. обче-сати, чешу́, шеш, м.—**но́г.** Расчесывать. чесать кого-либо постоянно. Та їх (діти) треба обшити, треба й облатати, треба й обшпрати, треба й обчесати, треба й обшматати. Мил. 222.

Обчівгати, гаю, еш, м. Обтереть, ободра́ть тренієм (обувь). Обчівгав зовсім підшви в чоботях. Васильк. у.

Обчорніти, ню́, ніш, м. Очернить.

Обчу́ти, чу́ю, еш, м. Услышать. Як ю обчули (що співав), так ю обсочили. Гол. II. 700.

Обчу́хати, хаю, еш, м. Почесать вездѣ, вокруг (когда зудить, чешется). Сим. 197.

Обчухрати, раю, еш, м. 1) Обрѣззять, обломать, очистити (отъ листьевъ и мелкихъ вѣтвей). Обчухрай віник. У мене діти обчухрали всі прути в саду. Васильк. у. У Гребинки о крыльяхъ: оборвать. Що дядькові пройшло, ти не роби, небожже, щоб крилець хто не обчухрав. Греб. 381. 2) Отколотить. Обчухраю тобі оцією палицею боки. Левиц. Пов. 190.

Обшарпанець, нця, м. Оборванець.

Обшарпати, паю, еш, м. Изорвать, оборвать (одежду). ЗОЮР. I. 133. Прошля... усе з товаришами, а сам завжди ходив обшарпаний. Грин. II. 290. Такий обірваний та обшарпаний. Стор. I. 204.

Обшарпатися, паюся, ешся, м. Оборваться, обноситься.

Обшхрати, раю, еш, м. Обмошечничать.

Обшхретувати, тую, еш, м. Ободра́ть шелуху на зернѣ передъ помоломъ.

Обшіванка, ки, ж. Лодка, обшита шелевками.

Обшивання, ня, с. Обшивание.

Обшивати, ваю, еш, сов. в. обшито́, шію, еш, м. 1) Обшивать, обшить. 2)—**но́г.** Шить, пошить для кого необходимо: бѣлье, одежду. А четверта хустки пере а п'ята обшиве. Гол. Кто мене буде обшивати? Мил. 221. 3) Покрывать, покрыть обшивать, обшить (кузовъ телѣги лубомъ, крышу и пр.). Обшиті вози. Чуб. VII. 404. Церкву новим лонтом обшив. МВ. I. 65.

Обшиватися, ваюся, ешся, сов. в. обшито́ся, шіюся, ешся, м. Шить, пошить на себя. Облатався, обшився, став на панка схожий. Левиц. I. 143. Ой є тебе полотене, обшивемось, серце. Грин. III. 692.

Обшивка, ки, ж. 1) Обшивка. Левиц. Пов. 242. 2) Воротъ сорочки. Гол. Од 65. Шух. I. 120.

Обшивчастий, а, е. Обшивчасті (установ-ки). Установки особымъ образомъ вышиты. Kolb. I. 48.

Обширь, рі, ж. 1) Пространство. Земля... ходить круи сонця по великій обширі світу Божого. Дещо. 2) Объемъ. Народню мову не жарт обшинути усю в її обширі. О. 1861. IV. 34.

Обшити, ся. См. **Обшивать, ся.**

Обшхрѣбати, баю, еш, м. Обскрестъ. **Обшмагати, гаю, еш, м.** Отстегать, исполосовать. Усю спину обшмагали. Ком. II. 37.

Обшмалити, лю́, лиш, м.—**Обшмалити.**

Обшмарувати, рую, еш, м. 1) Обматывать чѣмъ-либо маслянистымъ, дегтемъ и пр. 2) Обмывать, обмыть (дождемъ). Стіни осінні дощі обшмарували,—голыми ребрами хата світитъ. Мир. ХРВ. 174.

Обшматувати, тую, еш, м. Оборвать, изорвать въ куски на комъ одежду. Всійшов старий у хату обшматований побитий. Грин. II. 171. Обірваний та обшматований який. Мир. ХРВ. 216.

Обшморгати. См. **Обшморгувати.**

Обшморгну́ти. См. **Обшморгувати.**

Обшморгувати, гую, еш, сов. в. обшморга́ти, гаю, еш, одн. в. обшмор-

ну́ти, ну́, не́ш, м. Обдирать, ободра́ть, обтереть, сдѣлать ссадину. От же там є пенюк дубовий обшморганий колесами. ЗОЮР. I. 134. 2) Сжавъ въ рукѣ стебель растения, оборвать движеніемъ руки вдоль стебля его листочки, вѣточки, колосья. Хліба високіі, колос аж до землі, а Бог обшморгує колос, обшморгує. Сим. 210.

Обшпарити. См. **Обшпарювати.**

Обшпарювати, рую, еш, сов. в. обшпа-рити, рю, рш, м. Ошпаривать, ошпарить, обжечь горячей жидкостью. Христя обшпарила руку. Мир. Пов. II. 52.

Обшугати, ся. См. **Обшугувати, ся.**

Обшугувати, гую, еш, сов. в. обшуга́ти, гаю, еш, м. 1) Очищать, очистить отъ шелухи (гречу). Обшугаю гречку на крути. 2) Обрывать, оборвать вѣтромъ, оббить (о листьяхъ дерева). Найдуть на тебе буйніі вітри з лютими морозами, кору оббіють... листья обшугають. МУЕ. III. 132.

Обшугуватися, гуюся, ешся, сов. в. обшуга́тися, гаюся, ешся, м. 1) Очищаться, оббиваться, отлетать. Пил обшугується, як товчуть гречку. Киев. у. 2) Истрачиваться, истратиться, издержаться. Обшугався так, що й шага нема. Борз. у.

Обшукати. См. **Обшукувати.**

Обшукання, ня, с. Обыскивание.

Обшукувати, кую, еш, сов. в. обшуга́ти, каю, еш, м. 1) Обыскивать, обыскать. Істи хочеться (вовкові). Обшукав він скрізь лисичину хатку,—нема нічого. Рудч. Ск. II. 7. Обшукав його та й найшов п'ятсот тисяч. Рудч. Ск. I. 202. 2) Искать, поискать. Та нехай вони та громадою воли обшукують. Ни. 3) Обманывать, обмануть. Жид як не обшукає, то навет і не пообідає. Ном. № 912.

Обшипати. См. **Обшипувати.**

Обшипувати, пую, еш, сов. в. обшипа́ти, паю, еш, м. Обшипывать, обшипать. Я цю черешеньку й обшипала. КС. 1883. II. 378.

Обштити, чу, чш, м. Защитить.

Обшубрати, раю, еш, м.—**Обскупти.** Обшубрати чупер. Вх. Зн. 43.

Обшшати, шу́, шш, м. Облить кровью. Як ударив лев у камінь,—кохті позлізали... Заревів лев, підняв лапи, лапи обшшало. Рудан. I. 75.

Об'явити, ся. См. **Об'являти, ся.**

Об'явка, ки, ж. 1) Сообщение, объявление кому, заявление. Побачила вона, що невістка її в ставку мертва, та й дала

тоді обявку старості, а він і мене кликнув у поняті. Верхнедніпр. у. Пішов один чоловік давати обявку у волость, що в його вкрадено кобилу. Грин. I. 97. 2) Голосъ (при баллотировкѣ). Паньку дали три обявки більше, як Стеценку, то через те й став старшиною. Золотон. у.

Об'являти, ляю, еш, сов. в. об'яви́ти, влю́, виш, м. 1) Объявлять, объявить. Я ж тобі всю правду обявляю. Чуб. V. 825. 2) Предъявлять, предъявить. Тоді зараз його зв'язали, та обявивши у стан, а там уже і oddали на Сібір. Рудч. Ск. I. 209.

Об'являтися, ляюся, ешся, сов. в. об'явля́тися, влю́ся, вишся, м. 1) Являться, явиться, появиться, обнаруживаться, обнаружиться. Вх. Лем. 441. Честі і слава Кийову й Дніпрові, ком об'явиться там новий філософ. Левиц. Пов. 89. Святий Миколай об'явивсь до його стариком. Чуб. 2) Представляться, представиться, явиться. Як єсть у тій хаті відьма, вона тобі тій же ночі сама об'явиться. Мнж. 139. Він пішов у те село, переночував у їдній баби і не знає, що то його село і на другий день об'явивсь громаді. Чуб. I. 182. 3) Дѣлаться, сдѣлаться явнымъ. Нема бо нічого схованого, щоб не об'явилося. Єв. Мр. IV. 22.

Об'язати, ся. См. **Об'язувати, ся.**

Об'язувати, зую, еш, сов. в. об'яза́ти, жу́, жеш, м. Обязывать, обязать. Об'язані вірниками. Стор. МПр. 131.

Об'язуватися, зуюся, ешся, сов. в. об'яза́тися, жу́ся, жешся, м. Обязываться, обязаться.

Об'якоритися, рюся, ршся, м. Твердо стать, укорениться. (Уман. у.); упереться. Мнж. 187.

Об'яснити, ню́, ніш, м. Освѣтити, сдѣлать свѣтлымъ, яснымъ. Москалики степи вкрили, киверями об'яснили, шабелями очорнили. Грин. III. 261.

Об'яд, да, м.—**Овід.** Овад роси боїться. Ном. № 14025.

Об'ядний, а, е.—**Оводний.** Проск. у.

Оваж, нар. Иначе. Єдному Бог даст сая, а другому оваж. Ном. № 1697.

Овалашити, шу, шш, м. 1) Оскупить. 2) Украсть. Прийде та овалашить що небудь та й піде. ЗОЮР. I. 10.

Оваа! меж. выражающее удивление, сомнѣніе, иронію. Эва! какъ бы не такъ! Перевелись тепер рицарі в Січі...—Оваа! пукнув тутъ на всю світлицю Кирило Тур. К. ЧР. 113.

Овдовілий, а, е. Овдовівший. Волч. у. **Овдовіти, вію, еш, м.** Овдовѣть. *Сухобрус овдовів і його дочки хазяйнували в юсподі.* Левиц. Пов. 19.

Оведян, на, м. Раст. *Primula elatior.* Лв. 101.

Овершки, ків, м. мн. Вершина стога. Левч. 10.

Овѣс, вівса, м. Овесъ, *Avena sativa.*—**гѣлий.** *Avena puda.* Вх. Пч. II. 29. *Овес у трьох кожухах, та вітру боїться.* Ном. № 650. *Дає коню сіна й вівса.* Мет. 75. *Не хоче, як кобила вівса.* Ном. № 5009. **Шіти на овѣс.** Шить крупними стежками. Вас. 211. Ум. **Овесець, овесок.**

Овесковий, а, е. Относящийся къ овесу 2. **Овескова кривулька.** Въ вышивкѣ: зигзаговидная линия. (Залюб.). **Овескові клинці.** Половина узора *овесок.* (Залюб.).

Овесок, сѣа, м. 1) Ум. отъ овес. 2) Родъ узора въ вышивкахъ. (Залюб.).

Овеча, чати, с. Ягненокъ; овечка. *Бере (вовк) чи овеча, чи пороса.* О. 1861. VIII. 96. *Пара воликів єсть і овечат трюхи.* Рудч. Ск. I. 207.

Овеченька, овечечка, ки, ж. Ум. отъ вівця.

Овечій, а, е. Овечій. *Овеча натура.* Шевч.

Овечина, ни, ж. Овечье мясо. *Вони не їдять курятини, пусятини, овечини, кабанятини,—нічого того не їдять.* Новомоск. у.

Овечка, ки, ж. 1) Ум. отъ вівця. 2) Мокрица, *Oniscus murarius.* Вх. Лем. 441.

Овечник, ка, м. Хлѣвъ для овець, овчарня. Чуб. VII. 394.

Овійка, ки, ж. Раст. *вьюнокъ, Convolvulus.* Вх. Лем. 441.

Овід, овода, м. Оводъ.

Овін, мнст.—Він. *Взяв овін княнейку попід білі бочки.* Гол. I. 90.

Овіяти, вію, еш, м. Обвѣять. *Вітер каже: я прийду, твої сили овію.* Гол.

Оводень, дня, м.—Овід. Грин. I. 252.

Оводня, ні, ж. соб. Оводы. *Оводня б'є, через те ховаємо волів у курені.* Зміев. у.

Овоц, шу, м. Плодъ. *Принесіть же овоц, достойний покаання.* Єв. М. III. 8.

Овоцѣвий, а, е. Фруктовый.

Оврах, ха, м. Сусликъ. У меншого (брата) або градом виб'є (хлѣб), або оврах понівечить. Стор. I. 18. Ум. **Овражон, оврашон.** Стор. МПр. 44.

Оврашковий, а, е. 1) Принадлежащий

суслику, относящийся къ нему. 2) **Оврашнові хвості.** Раст. *Triticum cristatum* Schrt. ЗЮЗО. I. 139.

Оврашок, шка, м. Ум. отъ оврах.

Овсіна, ни, ж.—Вівсіна. *Тепер треба не в овсіну, а в просіну шити (не рідко).* Ном. № 11138.

Овсіще, ща, с.—Вівсіще.

Овсі, нар.—Зовсім. Харьк.

Овсім, нар. = Овсі. *Борщ не кислий овсім.* Уман. у.

Овсюг, гү, м.—Вівсюг.

Овсяний, а, е.—Вівсяний. *Нажала травини з овсяний стіжок.* Чуб. III. 266.

Овсяник, ка, м.—Вівсяник. Ном. № 122, стр. 294.

Овсяниця, ці, ж.—Вівсяниця. Ном. № 10185.

Овсьанка, ки, ж. 1) = Вівсьанка. 2) Раст. *Bromus arvensis.* L. ЗЮЗО. I. 114.

Овчарик, ка, м.—Вівчарик. Чуб. V. 689.

Овчарь, ря, м.—Вівчарь.

Овчина, ни, ж. 1) Овчина, овечья шкура. 2) мн. Овечья шуба. *Із якої се причини вбралась теща у овчини?* Нп.

Огавний, а, е. Большой, сильный. *Богач огавний.* Вх. Уг. 245. *Огавний дожджє.* Вх. Уг. 255.

Огавно, нар. Сильно, очень. *Огавні ся хвалил.* Вх. Уг. 255.

Огазнути, ну, неш, м.—Ошадіти. *Цілий лїс огазне.* Вх. Уг. 255.

Огана, ни, ж. и пр.—Обгана и пр.

Оганятися, няюся, ешся, м. Отгонять отъ себя (нападающихъ). *Собаки в'їдаються, а бояре оганяються.* МУЕ. III. 217.

Огарь, рю, м. 1) Обожженный пень. *Так як огарь обідрався.* Ном. № 11236. 2) Нас. *Oestrus bovis*, оводъ бычий. Вх. Пч. I. 7. См. **Овід.** 3) Порода утокъ. Херс. у. Слов. Д. Эварн.

Огвара, ри, ж. Что-либо огромное, очень большое. *Корова—огвара.* Вх. Зн. 43.

Огень, огню, м.—Огонь. *Червона шапочка як огонь.* О. 1861. IV. 29.

Огер, ра, м. Жеребець. *Дивця, огерем яким сам пан круг тебе похощає.* Шевч. *Дід їхав навзаводи на вороному арабському огеру.* Стор.

Огіда, ди, ж. 1) Мерзость, гадость. Лукаш. 148. *Вийди, паноньку, до нас, викуп сі вінець у нас... Бо як не вийдеш до нас, не викупиш віця у нас, до корчми*

понесемо, горівки нан'ємо, занесемо до жида,—буде, пане, огида. Лукаш. 148. *Що у людей високе, те огида перед Богом.* Єв. Л. XVI. 15. 2) Отвращеніє, омерзеніє. *Аж огида дивитися,—таке погане.* 3) Противный человекъ. *Лучше б мені, моя мати, ірку редьку їсти, як ледачу жуїнку мати, що гідко й присісти.* *Пошов би я поміж люди, чи Богу молитися,—як здумаю про оиду, забуду й хреститися.* Грин. III. 569.

Огидити, джу, диш, м. 1) Загадить. 2) Опорочить, обезчестить.

Огидіти, дію, еш, м.—Огиднути.

Огидливий, а, е.—Огидний.

Огидливість, вости, ж.—Огидність. *Дмитренко з огидливістю глянув на останніх гласних.* Мир. ХРВ. 374.

Огидлий, а, е.—Огидний.

Огидлість, лости, ж.—Огидність.

Огидний, а, е. Противный, отвратительный, мерзкій, гнусный.

Огидник, ка, м. Противный, отвратительный человекъ. Вх. Зн. 43.

Огидниця, ці, ж. Противная, отвратительная женщина. Вх. Зн. 43.

Огидність, ности, ж. Мерзость, гнусность.

Огидно, нар. Противно, отвратительно, мерзко.

Огиднути, ну, неш, м. Опротивѣть, надѣсть, опостылѣть. *Море так йому огило, що бісом на його дививсь.* Котл. Ен. I. 14.

Огинатися, няюся, ешся, м. Уклоняться, отвлиивать. *Він де кого підмовляв до себе переїздити, так усе огинаються.* Харьк. г.

Огир, ра, м.—Огер. *Прискочив перше до Камилли, як огир добрий до кобили.* Котл. Ен. VI. 61.

Огірковий, а, е. Огуречный. *Напийсь огіркового росолу, то може полекшає.* Харьк.

Огірок, рка, м. 1) Огурецъ, *cucumis salibus.* 2) Родъ игры, въ которой дѣвучки беруться за руки, составляютъ цѣпь, вьющуюся на подобіє стеблей огурцовъ, и поють пѣсни. Чуб. III. 79. 3) мн. Родъ писанки. КС. 1891. VI. 376. 4) мн. Родъ вышивки. Чуб. VII. 427. Ум. **Огірочок.** Ув. **Огірчище.**

Огірочник, огірошник, ку, м. Раст.: а) *Borago officinalis.* Мил. 35. ЗЮЗО. I. 114. б) *Trifolium arvense* L. ЗЮЗО. I. 172. в) *Spiraea ulmaria* L. ЗЮЗО. I. 172. г) Соломонова печать, *Polygonatum multiflorum.* Мнж. 187.

Огірчище, ща, с. Ув. отъ огірок. Лебед. у.

Оглібля, ля, с. и огліблі, мн.—Оголони. Желех. Вх. Зн. 43.

Оглав, ву, м. Уздечка, недоуздокъ. Вх. Лем. 442.

Оглавець, вця, м. Недоуздокъ. Вх. Лем. 442.

Оглас, су, м. 1) Возвѣщеніє, оглашеніє; также церковное оглашеніє о предстоящемъ бракосочетанні. МУЕ. III. 80. 2) Опубликованіє. *Багато лежить у мене писання українського до друку, багато я перечитав його, та ось тільки кришечку до огласу вибрав.* К. (Хата, 2). 3) Возгласъ, крикъ. *Птиця відтіля з веселим огласом летіла.* Мвр. Г. 11. *Брата Лазаря огласом спросив.* Гол. III. 269.

Огласити, ся. См. Оглашати, ся.

Оглашати, шаю, еш, сов. в. огласити, шу, сїш, м.—Оголошувати, оглосити. 1) *Кожне стало оглашати звичний подарунок.* Мвр. Н. 37. 2) *Огласив я друком не одно вже своє й чуже компоновання.* К. (Хата, 1). 3) *Огласили заporожці Брюховицького ґетьманом.* К. ЧР.

Оглашатися, шаюся, ешся, сов. в. огласитися, шуся, сїшся, м.—Оголошуватися, оглоситися. *Огласився дуже жіночий плач, народ загомонів.* Стор. I. 253.

Оглашенка, ки, ж. Церковная сѣни между церковью и колокольнею. Ромен. у.

Оглашений, а, е. Безумный. *Може ти, оглашений, і дитину її задавив?* Стор. МПр. 35. *Крутяться, як оглашенні.* Стор. МПр. 167.

Огледіти, джу, диш, м.—Оглядіти. *Вийди, матенько, огледи, що тобі бояре привезли.* Лукаш. 96.

Огледітися, джуся, дишся, м.—Оглядітися. *Тепер у дворі гості, ніколи й огледіться за мною.* МВ. I. 72.

Оглобѣльний, а, е.—Голобѣльний. *Оглобѣльна аж брикає.* Котл. Ен. I. 28.

Оглобля, лі, ж.—Голобля. Чуб. V. 1074.

Оглух, ха, м. Дуракъ. *Оглух царя небесною.* Ном. № 6306.

Оглух(ну)ти, ну, неш, м. Оглохнуть. *Всі оглухи, похилились.* Шевч. *Оглухи, не чують.* Шевч. 210.

Огляд, ду, м. 1) Осмотръ; обзоръ; смотръ. *Вернувшись після огляду козацької сотні.* Кв. II. 69. *На огляд добрий.* *На вигляд хороший.* *За два огляди.* Дважды

осмотрѣвъ. Харьк. у. Купів за три огляди. Укралъ. Мнж. 166. 2) мн.—Оглядини. Пошел Ванічко в оляди без материной поради. Гол. II. 711.

Оглядання, ня, с. Осматриваніе.

Оглядати, даю, еш, сов. в. оглядіти, джу, диш, м. 1) Осматривать, осмотрѣть. Вийди, матінко, оляди, що тобі бояре привезли. Мет. 230. Козаків піджидає, козаків олядає. Макс. 2) Созерцать, видѣть. Сподоби в небі лицем к лицу Бога олядати. Чуб. Одного ранку, бодай такого нікто не олядав, сказано мені, що на черзі Акдрійко у некрути. МВ. II. 71.

Оглядатися, даюся, ешся, сов. в. оглядітися, джуся, дишся, м. 1) Оглядываться, оглянуться, осматриваться, осмотрѣться. Летить орел по над морем та й не олядається. Мет. 64. Олядайся на задні колеса. Пом. № 4305. 2) Только сов. в. Хватиться. Олядівся пан, уранці вставши, аж у його покращи. Рудч. Ск. I. 197. Візьми, дурний, та й застроми два свердла... Коли сьогодні оляжуся,—аж і сліду не знають, де сиреміли. Мир. ХРВ. 267.

Оглядач, ча, м. Осматривающій.

Оглядини, дин, ж. мн. 1) Осмотръ, осматриваніе. 2) Осмотръ жилья и хозяйства жениха, дѣлаемый родителями невесты послѣ сватовства и оканчивающійся угощеніемъ. См. Розглядини. ХС. VII. 423.

Оглянути, ну, неш, м.—Оглядіти. Ісус, оглянувши все, вийшов. Ев. Мр. XI. 11.

Оглянутися, нуся, нешся, м.—Оглядітися. „Соб, тпру до ярма!“—оглянувся та й нема. Пом. № 1914. 2) —на ко́го. Обратитъ вниманіе, зжалитися, снизить. Потім олянулись і моде на нас і драночок мені назносили. Г. Барв. 355. Олянься на плач дочки своєї. Котл. Ен. Олянулася на мої старощі. Г. Барв. 207.

Огневій, а, б. Огневой. Стор. МПр. 72.

Огневія, ці, ж. Медиц. горячка.

Огнедихатий, а, е. Огнемъ дышачій. Дракон огнедихатий. К. МХ. 35.

Огнекрилатий, а, е. Съ огненными крыльями. Дракон огнекрилатий. К. МБ. II. 137. Як смерти бурний дух огнекрилатий. К. ЦН. 246.

Огненний, а, е. 1) Огненный. Чуб. I. 22. Огненне море. Шевч. 2) Пылкій, горячій. Він до роботи огненний. Лебед. у. Огненний чоловік. Черк. у. 3)—сусіда. Соєдъ, постройки котораго весьма близко. Харьк. г.

Огненно, нар. Горячо, пылко.

Огнепальний, а, е. Горючій. Огнепальна кутина. Левиц. I. 289.

Огніво, ва, с. 1) Стальная пластинка въ замкѣ кремневаго ружья, стоящая противъ курка,—въ нее бьетъ камень. Шух. I. 230. 2) Часть токарнаго станка. См. Токарня. Шух. I. 305, 306. 3) Въ крышѣ оборога: каждая изъ четырехъ горизонтальныхъ жердей, составляющихъ четверугольникъ, являющійся основаніемъ крыши. Вх. Зн. 42. Ум. Огнівце.

Огнівце, ця, с. 1) Ум. отъ огніво. 2) То-же, что и песикъ въ ткацкомъ станкѣ. См. Верстат. МУЕ. III. 24.

Огніе, ка, м. 1) Ум. отъ огонь, огнекъ. 2) Медиц. Пузырчатая сыпь на лицѣ, eczema. ХС. VII. 416.

Огніна, ни, ж. Искра. ХС. III. 53.

Огністий, а, е. 1)—Огненный 1. Сонце як раз... сідало; червоне огнисте коло його так і искрило світом. Мир. Пов. I. 158. 1)—Огненный 2. Серце огнисте. К. МХ. 6.

Огнічок, чка, м. Ум. отъ огонь.

Огніще, ща, с. 1) Костеръ. Спасибі жіночкам, на горі розіклали огнище і всякої страви понаточили. ЗОЮР. II. 286. В огніще вкинутися. Вспылитъ. Сердитий був парубок, так у огнище і вкинувся! Як жар стане. Харьк. г. 2) Мѣсто, гдѣ былъ костеръ. На огнищі не швидко виросте трава. Волч. у.

Огнянець, няця, м. Дьяволъ, чортъ. Бо ти не мій младенец, лем ти з некла огнянец. Гол. I. 210.

Огняний, а, е.—Огненный. Левиц. I. 271. Господь винув їх з раю огняною різкою. Мир. ХРВ. 32. Широка огняна хвиля. Мир. ХРВ. 272. Огняна жертва. Всесоженіе. Ев. Мр. XII. 33.

Огнянік, ка, м. Птица Lanius ruficeps. Вх. Пч. II. 12.

Огняниця, ці, ж. Свѣтлякъ, Ивановъ червякъ, Lampyris postilusa. Вх. Лем. 442.

Ого! меж. выражающее удивленіе. Ого, чудеса! вербовий колеса. Пом. № 7831.

Оговорюватися, рюся, ешся, м. Отговариваться. Оговорюються, що їм багачко діла робити. Пом. № 10064.

Оговтатися, таюся, ешся, м. Освоиться. Трохи оговтався і не боїться нічого. Рудч. Ск. I. 93.

Оголіти, лю, ліш, м.—Обголити.

Оголобля, лі, ж. Оглобля. Чуб. VII. 465.

Оголодити, джу, диш м. Сдѣлать го-

лоднымъ. Поділи ж ти нам цю курочку та й себе не оголоди. Мнж. 66.

Оголо́ни, нів, м. мн. У лошадей на деснахъ пузыри, опухоли. Вх. Зн. 43.

Оголосіти, ся. См. Оголошувати, ся.

Оголо́ска, ки, ж. Объявленіе, извѣщеніе. Оголоски оголошувал у церкві. Вх. Уг. 255.

Оголо́шення, ня, с. Объявленіе.

Оголошувати, шую, еш, сов. в. оголосіти, шу, сиш, м. 1) Объявлять, объявить; возвѣщать, возвѣстять. На весь світ оголосили свої віхи. О. 1862. IX. 25. Король мене банитомо-вниманцем оголосив по Польщі і Вкраїні. К. Бай. 69. 2) Опубликовывать, опубликовать. 3) Избирать, избрать голосованіемъ.

Оголошуватися, шуюся, ешся, сов. в. оголосітися, шуся, сишся, м. 1) Озвукъ: Раздаваться, раздаться. 2) Быть объявляемымъ, объявленнымъ, объявляться, объявиться. 3) Опубликовываться, опубликоваться.

Ого́нь, огнію, м. Огонь. По тім боці огонь горить, по сім боці видно. Мет. 39. **Ого́нь пускати.** Поджигать. **Огнемъ піти.** Сгорѣть. Бодай сіно огнем пішло і коса зломилась. Чуб. Який то він собі дом коштовний збудував,—то він громовим огнем пішов. КС. 1882. XII. 503. Ум. Огник, огнічок.

Ого́нь, ні, ж.—Огоня. Борз. у.

Ого́ня, ні, ж. 1) Обгонъ, объѣздъ плугомъ или раломъ при паханьѣ нивы отъ периферіи къ срединной линіи. Киев. г. 2) Участокъ земли, занимаемый работникомъ при паханьѣ такого рода. Орати в огню. Як доореш цю огню, то випрягай воли. Киев. г.

Огорну́ти. См. Огортати.

Огород, да, м. Огородъ. Високій огороди,—капуста не родить. Чуб. V. 147.

Ум. Огородецъ. См. Город.

Огоро́да, ди, ж. Ограда.

Огороджувати, джу, еш, сов. в. огордіти, джу, диш, м.—Обгороджувати, обгородити. Огородив двір щирим залізом, зробив воріття з щирою зміття. Чуб. III. 295.

Огородина, ни, ж. Овощи, огородныя растенія. Ганна вийшла олядати огородину. Левиц. I. 27. См. Городина.

Огородіти. См. Огороджувати.

Огородник, ка, м. Огородникъ. Чуб. I. 182.

Огородни́жувати, жу, еш, м. Зани-

маться огородничествомъ. А той огородник навчив його огородникувати. Чуб. I. 182.

Огородні́й, я, е. Огородный. Левиц. I. 188.

Огоро́жа, жі, ж. Ограда, плетень, заборъ. Огорожа кругом нова, висока, хазяйська. Левиц. I. 22.

Огорта́ти, таю, еш, сов. в. огорну́ти, ну́, неш, м.—Обгортати, обгорнути. Візьме її та й огорне в ризу золотую. Шевч.

Огорча́ти, чаю, еш, сов. в. огорчи́ти, чу́, чиш, м. Огорчать, огорчить. Чи вам дочки, чи вам синовки гірке слово сказали? Чим вони вас огорчили? Мил. 200. Думаю: як його й огорчати їх. Г. Барв. 202.

Ограбува́ти, бу́ю, еш, м. Ограбить.

Огра́да, ди, ж.—Огорожа. Єсть золотий сад і золотою огорою огорожений. Рудч. Ск. II. 94.

Огребі́ки, ків, м. мн. Остатки корма домашняго скота. Огребки—ті, що на градках накладають. Новомоск. у. (Залюб.).

Огребом, нар.—брати. Загребать, обѣими руками брать. Наш титаръ так огребом і бере гроші з церкви. Волч. у.

Огребті́, ся. См. Огрібати, ся.

Огріза́ти, заю, еш, сов. в. огрізти, зу́, зеш, м.—Обгрізати, обгрізти.

Огріба́ти, баю, еш, сов. в. огребті́, бу́, беш, м.—Обгрібати, обгребти. Огню огребти. Чуб. V. 626. Не хотят гості їсти, треба їй (капусту) обливати,—будут гості огрібати. Гол. II. 118.

Огріба́тися, баюся, ешся, сов. в. огребті́ся, бу́ся, бешся, м.—Обгрібатися, обгребтисся. Сів на човен, сів на човен, а весельцем огрібатися. Чуб. V. 163.

Огріба́ч, ча, м. Палка, которой подгребають горящіе угли. Шух. I. 97.

Огріва́ти, ваю, еш, сов. в. огріти, рію, еш, м. 1) Согрѣвать, согрѣть, обогрѣвать, обогрѣть. Грин. III. 632. Сонце каже: я зійду, твої сини обірію. Гол. I. 187.

Огрі́йливий, а, е. Согрѣваючій, теплий. **Огрі́йливо, нар.** Тепло.

Огрі́х, ха, м. Пропущенное мѣсто при паханьѣ поля. Глядіть же, щоб оранка без огріхів була. Харьк.

Огрі́шитися, шу́ся, шішся, м. Нарушить обрядъ, обычай, благопристойность.

Огрядне́нький, а, е. Ум. отъ огрядний.

Огрядні́й, а, б. Дородный. Огрядний високий парубок. МВ. I. Ум. Огрядне́нький. Хоч низенька, так огрядне́нька. Посл.

Стріла нас панночка вже доросла й огряд-
ненька собі. МВ. I.

Огрядність, ности, ж. Дородність. Не
вважаючи на свою... огрядність, суддя сажив
тропака. Левиц. I. 351.

Огуд, ду, м.=Огудиння. Соняшники,
кущі, огуо всякий. Сим. 225.

Огуда, ди, ж. Хула, поношення. Коб-
зарю, не дивись ні на хвалу темноти, ні
на тисьменницьку оуду за пісні. К. Дз. 207.

Огудина, ни, ж.=Огудиння.

Огудиння, ня, с. Стебли арбузовъ,
дынь, огурцовъ, тыквъ. Левиц. I. 276.

Огудити, джу, диш, г. Охулить, осу-
дитъ. Не хотять на його й глянуть, а
глянуть—огудять. Шевч.

Огузка, ки, ж. Огузокъ, задняя, ниж-
няя часть чего-либо. Там то мелник хо-
роший... ані мірки не просить, сам огузку
заносить. Гол. III. 358.

Огулити, лю, лиш, г. Обмошенни-
чать, надуть. Москаль козака як раз огу-
лить, а москаля і чорт не одуристь. Ном.
№ 846.

Огулитися, люся, лишся, г. Опи-
битися, дати промахъ. Та й пан не огу-
мився, що помилував таку крамю. Лебед. у.
Ізроду шкати не купувавши та сам задумав
купувати,—чи бач і огулився. Рудч.
Ск. II. 276.

Огулом, нар. 1) Оптомъ, гуртомъ. Ба-
чите, щоб було похотніш, сторуємось огу-
лом. Стор. 2) Вообще. Мовлячи огулом,
треба сторожко підступати.

Огуритися. См. Огурятися.

Огурненький, а, е. Ум. отъ огурний.

Огурний, а, е. 1) Строптивый, упор-
ный, упрямый. Огурни дитина. Брацл. у.
2) Непривітливый, несообщительный. Ну,
та й огурний народ тут: і слова не доб'єш-
ся. Брацл. у. Ум. Огурненький.

Огурність, ности, ж. Строптивость,
упорство, упрямство.

Огурно, нар. Строптивно, упорно, упрямо.

Огурство, ва, с.=Огурність.

**Огурятися, ряюся, ешся, сов. в. огу-
ритися, ряся, ришся, г.** Упрямитися,
заупрямитися, противитися, воспротивити-
ся. Щоб козак в військо ходить не огу-
рявся.

Од, пред. См. Від.

Одаль, нар. Вдали, поодаль.

**Одамашковий, а, е и пр.=Адамаш-
ковий и пр.**

Одая, од'ї, ж. Загонъ для рогатаго
скота внѣ села. Литин. у.

Одб... См. слова отъ Відбабувати до
Відбуча.

Одв... См. слова отъ Відвага до Від-
в'язуватися.

Одвір, вбру, м.=Одвірок. МУЕ. III. 45.

Одвір, нар. Возлѣ дверей. Гей стань-
те одвір, щоб лиші собаки не пострікали.
К. ПС. 57.

Одвірець, рця, м.=Одвірок. О. 1861.
XI. Св. 35.

Одвірині, ка, м. См. Лавчастий за-
мок. Шух. I. 93.

Одвірок, рка, м. Дверной косяк. Чуб.
VII. 378. Kolb. I. 57. Золотая брама, а
срібні одвірки. Нп. Ум. Одвірочок.

Одвукінь, нар. На двухъ лошадахъ—
поперемѣнно то на одной, то на другой.
(Вістовець) дітей одвукінь з Нязу день і
ніч. К. ПС. 135.

Одг... См. отъ Відгада до Відгусти.

Одд... См. отъ Віддавання до Від-
дчливий.

Одежа, жі, ж. Одежда, одежа. Одежу
всю цвітну порвала. Котл. Ен. VI. 81. Як
би хліб та одежа,—їв би козак лежа. Ном.
№ 1724. Ум. Одеженька. Чуб. V. 719.

Одежина, ни, ж. 1) Что либо изъ
платья. Г. Барв. 190. 2) Одежина=Одежа.
Жалувати одєжину. Бережъ платье. Нехту-
вати одєжину. Не жалѣть, не бережъ одеж-
ды. Ном. № 11133. Ум. Одежинка. Мир.
Пов. I. 123.

Одека, одеки, одельки, нар. Вотъ
здѣсь. Желех.

Одєн, числ.=Один. Подольск. г.

Одєнки и одєньки, ків, м. мн. 1) Днев-
ное собраніе замужнихъ женщинъ зимою
для руководѣльныхъ работъ. Балт. у.
2) Остатки на днѣ, подонки.

Одєнок, нка, м. Стогъ сѣна. Шух. I.
76, 108.

Оденути, ну, нєш, г. Одѣть. К.
(Желех).

Оденутися, нуся, нєшся, г. Одѣться.
Оденулась молодая та й мелькнула з хати.
Мкр. Н. 21.

Одєнчичка, ки, ж. Пришедшая на
одєнки.

Одєньки. См. Оденки.

Одерачка, ки, ж. Родъ гребня, кото-
рымъ расчесываютъ ленъ послѣ того какъ
очистятъ его отъ кострики. Вх. Уг. 249.

Одєржати, ся. См. Одержувати, ся.

Одєржування, ня, с. 1) Полученіе.
2) Владѣніе чѣмъ, обладаніе.

Одєржувати, жую, еш, сов. в. одєр-

жати, жу, жиш, г. Получать, получить.
Віруйте, що одержите і буде вам. Єв.
Мр. XI. 24.

Одєржуватися, жуюся, ешся, сов. в.
одєржатися, жуся, жишся, г. 1) Полу-
чатися, получиться. 2) Удерживаться, удер-
жаться. Не знаю, де в мене й дух одєр-
жався. Гладка така, що й мии не одєр-
житися. Ном.

Одєрнувати, ную, еш, г. Обложитъ
дерномъ.

Одж... См. отъ Віджалувати до Від-
жухаритися.

Одже, сз.=Отже. Чи чорт видав, щоб
вдмідь щебетав, одже щебече. Ном. № 7909.

Одзвінки, ків, м. мн. Раст. *Thalic-
trum aquilegiaefolium*. Вх. Пч. I. 13.

Одзббати. См. Одзббувати.

Одзббувати, бую, еш, сов. в. одзбб-
бати, баю, еш, г.=Обполювати, обпо-
лоти. Вх. Лем. 442.

Одін, одія, одіо, числ. Одинъ, одна,
одно. З однимъ Богомъ на сто ворог. Ном.
№ 12. Одін одного, одно одного, одін у
одного, один на одного и пр. Одинъ дру-
гого, другъ друга, другъ у друга, другъ
на друга и пр. Вони один одного покохали.
Стор. МПр. 57. Питали один в одного.
Єв. Мр. I. 27. Пастухи казали один до
одного. Єв. Л. II. 15. Одін по одному.
Одинъ за другимъ. ЗОЮР. I. 6. Один по
одному лист у гаї осипається. Дещо. Один
по одному співають. Щог. В. 134. Однимъ
одін. Совершенно одинъ; единственный.
Вона була хорошого роду і однимъ одна доч-
ка у батька дуже багатого. Кв. Однó, в
однó. Не переставая. Левді додому вернувся
та однó стоїне. Грин. I. 285. Я її ну-
жалномъ лишу в одно. Щог. В. 71. Все однó.
Все равно. А що ж, каже царенко, нам
все одно пропадає. Рудч. Ск. Не однó-де-
сять. Не одинъ десятокъ. Не одно-десять
навчив парубків пісень московських співати.
Кв. Одного разу. Однажды. Одного ранку.
вечора. Однажды утромъ, вечеромъ. Одного
ранку... сказано мені, що на черзі Андрій-
ко у некрути. МВ. II. 4. Ум. Однєнький.
Вона у мене однєнька. Лохв. у.

Одина, ни, ж. Одиночество, уедине-
ніе. Та в одині-самотині в садочку буду
спочивати. Шевч. 630.

Одинадцятєро числ. Одинадцать. Ди-
виться—одинадцятєро дочок. ЗОЮР. II. 71.

Одинадцятий, а, е. Одинадцатый. Уже
твої хорти одинадцяті двері призуть Рудч.
Ск. I. 137.

Одинадцятка, ки, ж. Полотно въ 11
пасмъ. Лебед. у. (Залюб.).

Одинадцять, ти, числ. Одинадцать.
Було вас (биших) одинадцять, а бєх два-
надцятий. Чуб. I. 116. Сповідистили про
все се одинадцятьох. Єв. Л. XXIV. 9.

Одинак, ка, м.=Одинець.

Одиначка, ки, ж. 1) Единственная
дочь. Батько й мати любими мене, оди-
начку, вельми. Г. Барв. 230. Що то вже
одиначка! Ном. № 9324. 2) Рублевый кре-
дитный билетъ. Він дав мені троячку, а
я йому здачі одиначку, а мені осталоє
два рублі. Новомосковск. у. (Залюб.).

Одинець, нця, м. 1) Единственный
сынъ. Грин. II. 306. Оттепер то хоч
і вмерти, одинця женивши. Мкр. Н. 2) Одинъ
человѣкъ. Г. Барв. 326. Вони хоч проміж
себе цуряться, а мені, одинцеві, та й ні
сим. Г. Барв. 202. По одінцю. По оди-
ночкѣ, по одному. Сіх ляхів дуків, срібля-
ників по одинцю з хати вивождають. ЗОЮР.
I. 320. 3) Дикій кабанъ, волкъ, ходящій
въ одиночку. Київ. г. Вх. Пч. II. 7. Ум.
Одінчик, одінчичок. Чуб. III. 273. Тим я
тебе помилува, що вь батька одінчик.
Грин. III. 157.

Одинія, ці, ж. 1) Единица. На пер-
вому місці вісім одиниць, на другому чоти-
рі десятки, значить—сорок вісім. К. Грам.
100. 2)=Одиначка. Чи я в шебе, моя ма-
ти, та одна одиниця? Чуб. V. 569. Ум.
Одиничка, одиниченька. Дівка Галочка в сво-
го батенька одиниченька була. Грин. III. 470.

Одинікий, а, е. 1) Одинокій. Він ба-
гатий, одинокій—будеш панувати. Шевч.
Чи ж тобі одинокє життя не обридло? О.
1861. XI. Кух. 37. 2) Единственный. Галиц.

Одиніцтво, ва, с. Одиночество. Се ме-
ні одиноцтво та убожєство так вік ско-
ротило. Г. Барв. 357.

Одінчик, ка, одінчичок, чека, м. Ум.
отъ одинець.

Одиніосінєкий, а, е. Единственный,
совершенно одинъ. Один одиніосінєкий був
син—і того узям.

Одичавіти, вію, еш, гл. Одичать. Оди-
чавів кін у табуні. Міус. окр.

Одібрати. См. Відібрати.

Одіва, ви, ж. Одежда. Е, ні, це не
той, не вь такій одіві, як той, що мене
грабував. Верхнеднѣпр. у. (Залюб.) 2) Оді-
ва. Одѣваніє. Купувала собі для одіві сви-
тину на базарі. Новомосков. у. (Залюб.)

Одівання, ня, с.=Одягання. Ум.
Одіваннячко. Грин. III. 441.

Одіва́ти, ва́ю, еш, сов. в. **оді́ти**, ді́ну, неш, гл. 1) = **Одягати**, **одягти**. 2) **Укрива́ти**, **укри́ти** (од'бляомъ) *Ой м'кая постіль твоя, і м'яко ти послав мені, і леженько одів мене.* Грин. III. 382.

Одіва́тися, ва́юся, ешся, сов. в. **оді́тися**, ді́нуся, нешся, гл. = **Одягати́ся**, **одягті́ся**. *Красна дівчина полощиться, полощиться, одівається.* Чуб. V. 8.

Одіве́ць, вця́, м. **Од'бваю́чий**. *Подай, Петрику, кребінець!—Я тобі, Марушко, не одівець, що подам тобі кребінець.* Грин. III. 535.

Одіво, ва, с. **Одежда**, од'б'яніе. *Грошей треба було для обуви, для одіва і так для чого.* Верхнедніпр. у.

Одіг... **Кром'я** ім'юючагося зд'бсь, еще см. отъ **Відігнати** до **Відігратися**.

Одігати, ся, га́ю, ся, еш, ся, гл. = **Одягати**, ся. *Одігати́ся стала.* Сим. 230.

Одід... См. отъ **Віді...** до **Відідратися**. **Оді́дичення**, ня, с. **Насл'дованіе**.

Оді́дичити, чу, чиш, гл. **Получити** въ насл'дство, унасл'довати.

Оді́ж, жі ж. **Одежда**. *Купив панові якоїсь матерії на одіж.* Грин. I. 99. *Скинув одіж.* Грин. I. 104.

Оді́жний, а, е. 1) Къ одеждѣ относящійся. *А де ж той прибуток? Ні корівного, ні одіжного прибутку.* Г. Барв. 277. 2) **Од'б'тий**, хорошо од'б'тий. *Пластун не зна роскшій, не царзд одіжний.* О. 1862. II. 62. *Народ одіжний.* ЗОЮР. I. 162. 3) Хорошо оперенный, ім'юючий густую шерсть. *Гуска добре одіжна, то їй зімою не холодно.* Міус. окр.

Одіз... См. **Відізва́ти**, ся.

Оді́й... См. отъ **Віді́ймат** до **Віді́йти**.

Оді́м... См. отъ **Віді́мнути** до **Віді́мщення**.

Оді́ння, ня, с. **Од'б'яніе**. *Воду съ мі перепила, оді́ння съ мі походила.* Гол. Ум. **Оді́ннячко**.

Оді́п... См. отъ **Віді́пнати** до **Віді́пнати**.

Оді́р... См. **Віді́рвати**, ся.

Оді́ржини, жин, ж. мн. **Очески** конопли, остаючіеся на гребн'ї или крочкахъ при расчесываніи. Рк. Левиц.

Оді́с... См. отъ **Віді́слати** до **Віді́спати**.

Оді́т... См. отъ **Віді́тнути** до **Віді́тхнути**.

Оді́ти, ся. См. **Одіва́ти**, ся.

Оді́тний, а, е. = **Оді́жний** 2. *У сім селі́ дівки горді, а у другім голі, а у місті та й одітні, але бо голодні.* Гол. II. 299.

Оді́я, і, ж. **Одежда**. *Як зносив еси м'якую одію, тоді зложив еси на Бога надію.* Чуб. I. 177.

Оді́ї... См. отъ **Віді́дати** до **Віді́хати**. **Оді́с...** См. отъ **Віді́кадити** до **Віді́кушувати**.

Оді́л... См. отъ **Віді́лазити** до **Віді́лясок**.

Оді́м. См. отъ **Віді́мага** до **Віді́м'ялити**.

Оді́на. См. **Один**.

Оді́н... См. отъ **Віді́наджувати** до **Віді́няти**.

Оді́нак, нар. **Однако**. *Хоча він був і вдовець, однак же любив закликаати до себе веселих гостей.* Левиц. I. 209.

Оді́накий, а, е. = **Однаковий**. *Я однакий, мамо, не змінився.* Федьк.

Оді́нако, нар. **Одинаково**, равно. *Не всім однако дано: одному ситце, другому решітце.* Ном. № 1690. **Все оді́нако**. **Все равно**.

Оді́наковий, а, е. **Одинаковый**, тотъ же, такой же самый. *В одній руці пальці, та не одинакові.* Ном. № 9221. *Усі стануть однакових літ, тридцятилітками.* Чуб. I. 221.

Оді́наковісі́нький, а, е. **Совершенно одинаковый**.

Оді́наковісі́нько, нар. **Совершенно одинаково**. *Мені однако, чи буду я жити в Україні, чи ні, чи хто задає, чи забуде мене въ снігу на чужині—однаковісінько мені.* Шевч. 389.

Оді́накові́сть, вости, ж. **Одинаковость**, тожество. *Не одна тільки однакові́сть удачі зводить людей до купи.* Левиц. I. 133.

Оді́наково, нар. **Все равно**, безразлично. *Вам однако, що тут, що там.* Гліб.

Оді́наче, нар. = **Однако**. *Одначе ми не втечемо і тебе не ввеземо.* АД. I. 114. *Та вже, каже чмелик, чи винесу, чи не винесу, одначе вам пропадать.* Рудч. Ск. I. 118.

Оді́не́ський, а, е. Ум. отъ **один**.

Оді́нісі́нький, а, е. **Только одинъ, единственный**. *Пливе чоловік день, пливе і другий—не видно ні однісінького корабля.* Рудч. Ск. II. 19.

Оді́ніський, а, е. = **Оді́нісі́нький**. *Оді́ніське добре слово часом примирить лютих ворогів.* Млак. 60. *Всі веселі, лиш сумненько однісі́нькій дівчині.* Млак. 16.

Оді́но. См. **Один**.

Оді́ноба́рвний, а, е. **Одноцв'єтний**. Желех.

Оді́ноба́жник, ка, м. **Монотени́сть**. Желех.

Оді́ноба́кий, а, е. **Однобокий**. **Оді́ноба́риба** = **Оді́нобачна**. Чуб. I. 76.

Оді́ноба́рство, ва, с. **Единоба́рство**. *Столяла все мов нежива коло Чорногорія, дивлячись на страшне одноба́рство.* К. ЧР. 169.

Оді́ноба́чка, ки, ж. **Камбала** (рыба).

Оді́ноба́лити, лю, лиш, м. = **І́льнувати**.

Оді́ноба́рець, рця, м. **Единоба́рний**, той же самой в'бры чоловік. Желех.

Оді́ноба́рний, а, е. **Единоба́рний**. К. Краш. 21.

Оді́ноба́рство, ва, с. **Единоба́рїе**. Желех.

Оді́ноба́рїздки, ків, м. мн. **Изъ одного гв'їзда**.

Оді́ноба́рїе, ків, м. мн. **Ровесники**. *Ми з ним одноба́рїе.* Новомосковск. у.

Оді́ноба́рїсний, а, е. **Единоба́рїсний**. Желех.

Оді́ноба́рїсність, ности, ж. **Единоба́рїсность**. Желех.

Оді́ноба́рїсно, нар. **Единоба́рїсно**.

Оді́ноба́рїй, а, е. **Одноба́рїй**.

Оді́ноба́рїєць, рця, м. **Одноба́рїєць**. *Чи не з міщан ви часом, або чи не з одноворїїв.* Левиц. Пов. 189.

Оді́ноба́рїєський, а, е. **Одноба́рїєський**. **Оді́ноба́рїєвний**, а, е. **Единоба́рїєвний**. Башт. 91.

Оді́ноба́рїєць, мця, м. **Единоба́рїєць**.

Оді́ноба́рїєний, а, е. **Единоба́рїєний**. **Оді́ноба́рїєність**, ности, ж. **Единоба́рїєність**.

Нема одностайности, одностайности в громаді. О. 1861. I. 323.

Оді́ноба, числ. = **Одно**. *Звила собі ніздекко оді́ноба, вивела діток зо двоє.* Грин. III. 534.

Оді́ноба́рїєство, ва, с. **Единоба́рїє**.

Оді́ноба́рїєць, мця, м. **Единоба́рїєць**, соотечественникъ.

Оді́ноба́рїє, ра, м. **Одноба́рїє**. *Бог дав чоловіка: і сопливий, і зайка, оді́ноба і шуля, перебіта нога.* Аф. 415.

Оді́ноба́рка, ки, ж. **Одноба́рка**. Левиц.

Оді́ноба́рїйний, а, е. **Одноба́рїйний**.

Оді́ноба́рїєвний, а, е. **Одноба́рїєвний**.

Оді́ноба́рїєвний, а, е. **Одноба́рїєвний**. Желех.

Оді́ноба́рїєвний, ка, м. **Родственникъ**, **единокровний**. Змієв. у.

Оді́ноба́рїєний, а, е. **Одинаковий**, **одного сорта**, **вида**, **рода**. *Оді́ноба́рїє трава на оцій десятині: самий перій.* Волч. у. (Лобод.).

Оді́ноба́рїє, ки, ж. **Ровесница**. *Маруся... оді́ноба́рїє з нами.*

Оді́ноба́рїєний, а, е. **Одноба́рїєний**.

Оді́ноба́рїє, тка, м. 1) **Одноба́рїєць**, **ровесникъ**. *Вінчай діток—оді́ноба́рїє.* КС. 1883. II. 372. 2) **Ім'юючий годъ** отъ роду. 3) **Одноба́рїєне** **растінє**. (Сумск. у.) *Як ми, серце, зазнавались—сухі дуби розвивались, а тепер, як перестали, оді́ноба́рїє повсихали.* Чуб. *Гнучкий оді́ноба́рїє* *лози.* Шевч.

Оді́ноба́рїєний, а, е. **Одноба́рїєний**. **Кременчуг**. у.

Оді́ноба́рїє, нар. **Одноба́рїє**.

Оді́ноба́рїєний, а, е. **Одноба́рїєний**, **одной масти**. **Одноба́рїє** **земля**. **Любеч**.

Оді́ноба́рїєць, вця, м. **Единоба́рїєний**, **одноба́рїєний**, **соотечественникъ**. *Оді́ноба́рїє* *Боянських*. К. Дз. 105.

Оді́ноба́рїє, а, е. **Съ одной ногой**. Желех.

Оді́ноба́рїєний, а, е. **Одиноба́рїєний**. **Оді́ноба́рїє**, на одну колодку. *У панів все оді́ноба́рїєні чоботи.*

Оді́ноба́рїє, а, е. **Одноба́рїєний**. *Лучче тобі оді́ноба́рїє увійти в царство Боже.* Ев. Мр. IX. 47.

Оді́ноба́рїєний, а, е. **Единоба́рїєний**.

Оді́ноба́рїє, нар. **Сразу**, **вдругъ**. *Пішов і оді́ноба́рїє знайшов його.* Борз.

Оді́ноба́рїєний, а, е. **Одноба́рїєні коні**. **Лошади**, **которые**, **будучи** **впряжені** **вм'єст'ї**, **одинаково** **хорошо** **везуть**. Рк. Левиц.

Оді́ноба́рїє, ла, м. **Генераль**. *Де мій милий ночує? Ой ці з оді́ноба́рїємъ въ чужім краю на залозі?* Голов. I. 285.

Оді́ноба́рїє, ля, с. **Пахота** **одинъ разъ**. **Кролев**. у.

Оді́ноба́рїєський, а, е. **Генеральський**.

Оді́ноба́рїє, рога, м. 1) **Единоба́рїє**. *В святого Юра з буйною тура (труба), в Господа Бога з оді́ноба́рїє.* Гол. IV. 544. 2) **Нас'їк**. **Носорогъ**. 3) **Вили** **съ однимъ рожекомъ**.

Оді́ноба́рїє, ля, с. **Разъ** **вспаханное поле**; **поле** **зас'їянное** **посл'ї** **оді́ноба́рїє** **вспашки**. Вас. 196.

Оді́ноба́рїє, жка, м. **Нас'їк**. **Oryctes naticornis**. Вх. Пч. I. 7.

Оді́ноба́рїє, ка, м. 1) **Чоловікъ** **съ одной рукой**. 2) **Небольшой** **кузнечный** **молотъ**. Сумск. у.

Оді́ноба́рїє, а, е. **Одноба́рїєний**.

Оді́ноба́рїє, нар. **Одной рукой**. *Чого ви дверима грюкаєте?—Та се я оді́ноба́рїє зачинала.* Черниг. у.

Оді́ноба́рїє, ки об. 1) **Одноба́рїєний**, **однорука**. 2) **п'їлка**. **Пила** **съ рукояткою**.

только съ одного конца (садовая и пр.)
Вас. 149.

Одноручний замо́к—**Бганий замок**.
Шух. I. 94.

Односердне, нар. Единодушно. *Односердне статті за євангелію правди*. Шевч.

Односердя, дя, с. Единодушіе, согласіе.

Односкладбий, а, е. Односложный.
Желех.

Однослов, ва, м. Согласный въ словахъ, правдивый человекъ. *Богослов, та не однослов*. Ном.

Однословний, а, е. Согласный, одного и того же содержания.

Однословно, нар. Согласно.

Односта́йне, нар. = **Односта́йно**. К. ЧР. 26.

Односта́йний, а, е. 1) Единодушный, солидарный. *Будьмо одностайні*. О. 1862. III. 25. 2) Однородный, весь, вездѣ одинаковый, пѣльный. Гол. Од. 36. *Як би земля одностайна, а то зверху суніскуват, а там далі влиб солончакуват*. Новомоск. у.

Односта́йність, ности, ж. Единодушіе, солидарность. *Нема одностайности, одностайности в громаді*. О. 1861. I. 323. К. Гр. 40.

Односта́йно, нар. Единодушно. *Славирицарства козацькому війську доставати, за віру християнську одностайно стати*. Дума. *Одностайно бийтєсь*. К. ЧР. 250.

Однѡсталь. См. **В-однѡсталь**.

Одностѣблій, а, е. Съ однимъ стеблемъ. *Пшениця одностебла*. Міус. окр.

Одностѣблиця, ці, ж. Съ однимъ стеблемъ. *Капустця-одностеблиця*. Чуб. V. 1108. Ум. **Одностѣбличка**. *Та посіємо яру пшеничку, яру пшеничку одностебличку*. Kolb. I. 99.

Односу́м, ма, м. 1) Сопечальникъ. 2) Единомышленникъ. Черномор. 3) Товарищъ по работѣ, жилью и пр. *Інші пластуні чоловіка по два й по три живуть в односумстві, в однім курені, то отакі односуми розіходяться на охоту по секту в різні сторони*. О. 1862. II. 63.

Односу́мний, а, е. Единомышленный.
Односу́мство, ва, с. 1) Единомыслие. 2) Житє вмістѣ. О. 1862. II. 63. См. **Односум** 3.

Одноца́льний, а, е. Въ одинъ дюймъ. Одноцальна дошка.

Одноча́сний, а, е. 1) Одновременный. 2) Современный.

Одноча́сник, ка, м. Современникъ (чей).

Одноча́сно, нар. 1) Одновременно. 2) Современно (съ чѣмъ).

Одноа́й, яя, м. Человекъ съ однимъ ядромъ. Рк. Левиц.

Одо... Кромѣ находящихся здѣсь словъ смотри еще отъ **Відо...** до **Відотіть**.

Одоліва́ти, ваю, еш, сов. в. **одолі́ти**, лію, еш, м. **Одолі́вати**, **одолі́ть**. *Турні тяжку боль одоліває*. Котл.

Одомаш, ша, м. = **Могорич**. (Угорск.). Вх. Зн. 43.

Одоробало и **одоробло**, ла, с. 1) Громадина, большой, громоздкой предметъ. 2) Высокій неповоротливый человекъ. *Мамо!—говорила Зося, де ви взяли таке одоробло, а не наймичку?* Левиц. I. 357. Употребляется какъ бранное слово подобно русскому: чучело.

Одп... См. отъ **Відпадати** до **Відпущення**.

Одр... Кромѣ здѣсь находящихся словъ см. еще отъ **Відрада** до **Відрятувати**.

Одробі́на, ни, ж. Кроха.

Одружі́ти, ся. См. **Одружувати**, ся.

Одружувати, жу́ю, еш, сов. в. **одружі́ти**, жу́, жиш, м. Жени́ть, оженіть, выдавать, выдать замужъ. *Ой ожени, ой одружи мене молодого*. Чуб. V. 1005. *Встаньте, батьку, не лежіть, візьміть, мене, одружіть*. Чуб. V. 324.

Одружуватися, жу́юся, ешся, сов. в. **одружі́тися**, жу́ся, жишся, м. Вступать, вступить въ бракъ, жениться, выйти замужъ. *Треба засвататися, одружитися*. ЗОЮР. I. 70. *Удова, що бажав вдруге одружитися, надіва червоний оціпок*. Ном.

Одря́пати. См. **Одряпувати**.

Одря́пувати, пу́ю, еш, сов. в. **одря́пати**, паю, еш, м. = **Оддряпувати**, **оддря́пати**. Зміевск. у.

Одс... Кромѣ здѣсь находящагося, еще см. отъ **Відсаджувати** до **Відсунутися**.

Одсѣ́ч, ці, ж. Отпоръ.

Одт... См. отъ **Відтава́ти** до **Відт́яти**.

Оду... Кромѣ здѣсь находящагося, см. еще отъ **Відумерщина** до **Віду́читися**.

Одубені́ти, нію, еш, м. = **Одубі́ти** 1. *Руки його зовсім охолоділи і весь одубенів*. Стор. МПр. 21.

Одубі́тися, блю́ся, би́шся = **Одубі́ти** 2. *Чи швидко твоя мати одубіється?* Кіев. г.

Одубі́ти, бі́ю, еш и **одубі́ти**, бну, неш, м. 1) Окоченѣть, замерзнуть. *Під таку хвижу не одно одубіє не тільки н'яне, а й тверезе*. О. 1861. V. 72. 2) Умереть, око-

лѣть. *Був батько, та одубів*. Ном. стр. 39. *Опівночі нагайка шуміла, а к світові мила одубіла*. Чуб. V. 729.

Одуба́н, на, м. Название горшка въ загадкѣ. *Як жив одубан, всіх людей одубав, а як пропав одубан,—ніхто й кісток не сховав*. ХС. III. 62.

Одуд, да, м. Птица удо́дь, ирира Вх. Пч. II. 15.

Одуді́ця, ці, ж. Самка удода. *Каже одуд до Бога: „Коли я такий гарний, то зроби, Боже, так, щоб я став богом, а моя одудиця божницею“*. Рк. Левиц.

Одуджува́тий, а, е. Трубчатый. *На городі очерет та й одуджува́тий*. Нп. Харьк.

Одужа́ння, ня, с. Выздоровленіе. *Повернуло на одужання*.

Одужа́ти. См. **Одужувати**.

Одужувати, жу́ю, еш, сов. в. **одужа́ти**, жаю, еш, м. Выздоровливать, выздоравливать. ЗОЮР. I. 14. *Нехай одужав і буде жива*. Зв. Мр. V. 23. *Хворого-недужого як помаслосвятять, та як одужа, то тоді вже неможна йому михословити*. Харьк. г. **Одукова́ний**, а, е. Обученный, воспитанный. *Та й що та панночка одуквана робитиме в моїй мужицькій хаті*. Шевч. (О. 1862. VI. 9).

Одуматися, маю́ся, ешся, м. **Одуматися**. *От кравець як одумавсь, як побі, та на дуба й сховався*. Рудч. Ск. I. 6.

Одур, ра, м. Оду́рь, помраченіе разсудка. *Царицю одур взяв*. Котл. Еп.

Одурі́ти, рію, риш, м. Провести, обмануть. *А найкраще б зробив св. Петро, як би одурих чорта, бо одурити таку погань нема гріха*. Чуб. I. 143.

Одурі́ти, рію, еш, м. Ошалѣть, обезумѣть. *Всі кинулись, мов одурівши*. Котл.

Оду́тий, а, е. Обрюзглый, раздутый. *Одутый, аж посинів*. Шевч.

Одх... См. отъ **Відхамаркати** до **Відхті́тися**.

Одц... См. отъ **Відцарювати** до **Відцу́руватися**.

Одч... См. отъ **Відчалити** до **Відчу́храти**.

Одш... См. отъ **Відшахнутися** до **Відшумува́ти**.

Одщ... См. отъ **Відщебетати** до **Відщі́патися**.

Одяга́ло, ла, с. Одежда. *Ляхматину де найде, приволоче,—тим і ирикриє своє тіло. А то нічого нема, неодягнені ходять, одягала того у орди не було*. О. 1862. V. 86.

Одяга́ння, ня, с. Одьваніе.

Одяга́ти, га́ю, еш, сов. в. **одягті́**, гну́, неш, м. **Одьва́ть**, **одѣ́ть**. *Одягла його в червоний в жупан дорогий*. Шевч.

Одяга́тися, га́юся, ешся, сов. в. **одягті́ся**, гну́ся, нешся, м. **Одьва́тєся**, **одѣ́тєся**. *Одягався як попів челядник*. Ном. стр. 218. *Один чоловік одягавсь у кармазин*. Єв. Л. VI. 19.

Одягненький, а, е. Ум. отъ **одягний**.

Одягний, а, е = **Одіжний** 2. Г. Барв. 380, 104. К. ЧР. 223. *Червона як роза та таки й одяна*. Кв. I. 133. *Сам одягний—таки зовсім як міщанин*. Ном. стр. 219. Ум. **Одягненький**. О. 1862. IX. 68.

Одягну́ти, ну́, неш, м. = **Одягти**.

Одягну́тися, ну́ся, нешся, м. = **Одягті́ся**. *Базатир одягнувся, взяв мотузку і пішов*. Рудч. Ск. I. 110.

Одягті́, ся. См. **Одягати**, ся.

Ож, сз. 1) Вотъ. *Ож побачить*. Левиц. I. 166. 2) Что. *Ай, коби Марька знала, ож її родина іде*. Гол. IV. 409. *Ож би*. Хотя би. *Ож би усі звiзди з неба писарями стали, та еще би мої іадки не перписали*. Гол. IV. 505.

Оже, сз. = **Отже**. Мир. Пов. II. 43. *Не легко було й Максимові, оже він не плакав*. Мир. ХРВ. 143. *Оже ж буду мати швидко невістку, подумала вона*. Левиц. I. 14.

Ожелѣ́да, ди, ж. = **Ожеледиця**. *Не зайду я в полонинку, бо там ожеледа*. Шух. I. 202.

Ожелѣ́дець, дця, м. Ледъ, замерзшій на вѣткахъ. Вх. Лем. 443.

Ожелѣ́диця, ці, **ожеледь**, ді, ж. Гололедица. *Упала ожеледиця*. Мнж. 173. *Вночі і ожеледь і мряка, і сніг, і холод*. Шевч. *Було то в-осени вже пізно; великий холод був, вітри шуміли різно і біла ожеледь, і сніг пішов либонь*. Греб. 385.

Ожелест, сту и **ожелець**, льцю, м. Ледяныя сосульки на деревьяхъ. Вх. Лем. 443. См. **Ожелѣ́дець**.

Ожелі́зь, зі, ж. = **Ожелѣ́дь**. Вх. Лем. 443.

Оженений, а, е. Женатый. *У мене один син нежонатий, а другий оженений*. Лебед. у.

Ожені́ти, нію, ниш, м. Жени́ть. *Оженила мати неволю сина*. Нп. Иногда въ приложеніи къ женщинамъ: *Ой казав пан круль Барвару іміти і святу Барвару з собов оженити*. МУЕ. III. 52. *Нене ж моя, нене, ожени ж ти мене, бо я молоденький літа свої трачу*. Чуб. V. 27.

Оженітисся, нюся, нишся, и.—з ким. Жениться. Як з дороги повернуся, то з тобою оженися. Чуб. V. 4. Я, каже, з тобою оженися. Г. Барв. 58. Оженився з тією дівкою, Грин. I. 183.

Оженіння, ня, с. Женитьба. Ти вже аж обрид мені з своїм оженінням. Ум. **Оженіннячко.** Єсть у вас синки на оженіннячку, єсть у вась дочки на даваннячку. Чуб. III. 468.

Оженічко, ка, с.—**Оженіння.** На оженічку. Вь лѣтахъ жениха. Маю братчика—на оженічку, маю сестричку—на відданечку. Kolb. I. 106.

Оженяний, а, е.—**Оженений.** Ой приїхав козаченько з України не оженяний. Грин. III. 681.

Ожерібитисся, блюся, бишся, и. Ожерібитися, родить (о кобылахъ).

Ожерёд, ду, м. Скирда соломы. Чуб. VII. 397. Хліб вимолотив — сама солома стоїть, завалив увесь город ожередами. Мир ХРВ. 59. Косить, хлопці, очерет та складайте в ожеред. Нп. Усього торік сіна було ожередів з двадцять. Екатеринослав. г.

Оживати, ваю, еш, сов. в. ожити, живу, вѣш, и. Оживать, ожить. Страшно було бачить, як він оживав. Стор. М. Пр. 22. І оживе добра слава, слава України. Шевч.

Оживатисся, ваюся, ешся, сов. в. ожитися, вўся, вѣшся, и. Обживаться, обжиться. Оживсь у нашому селі, та й живе і оженився у нас. Волч. у.

Оживіти, ся. См. Оживляти, ся.

Оживляти, ляю, еш, сов. в. оживіти, влю, виш, и. Оживлять, оживить. Достать там цілющої і живущої води, то я тоді їх оживлю. Рудч. Ск. I. 155.

Оживлятися, ляюся, ешся, сов. в. оживітисся, влюся, вишся, и. Оживляться, оживиться. Ой поїду я, приближуся, на серденьку оживлюся. Чуб. V. 168.

Ожина, ни, ж. 1) Ежевика, Rubus fruticosus. Утирається жаркою кропивою, малое брови синьою ожиною. Чуб. V. 519. Ум. **Ожинна, ожінонька, ожіночка.** Употребляется какъ ласкательное къ женщинѣ. Пестить було її всяк: і голубко моя вірна, і ожинко повная, і перепілко моя утішная. Г. Барв. 107. 2) мн. **ожини.** Раст. Rubus caesius. Лв. 101. См. Колодях, деринник.

Ожинний и ожіновий, а, е. Ежевичный. Квіточко моя ожіновая. Чуб. V. 1146.

Ожінонька, ожіночка, ки, ж. Ум. отъ ожина.

Ожирати, раю, еш, сов. в. ожѣрти, жеру, рѣш, и.—**Обжирати, обжѣрти.** Гушениці ожерли капусту. Вх. Уг. 255.

Ожіти, ся. См. Оживати, ся.

Ожльоди, дів, м. мн.—**Ожелест.** Вх. Лем. 455.

Ожог, ожуг, га, м. Палка для переворачиванья углей или горячей соломы (вмѣсто качерги). Ні Богові свічка, ні чортіві ожог. Ном. Мнж. 187. Ум. **Ожожок.** Приїшов жид по довжжок, бере з хати ожожжок. Чуб. V. 1160.

Озодок, дку, 1) м. Задняя часть туши. З барана озодок. Лохвиц. у. Слов. Д. Эварн. 2) мн. Остатки. Тому чоло, а мені озодки. (Стрижевск.)

Озварь, рю, м.—**Узварь.**

Озвати, ся. См. Озивати, ся.

Озвіз, вбзу, м.—**Узвіз.** Канев. у.

Озвіритисся, рюся, ришся, озвіритисся, чуся, чишся, и. Разъяриться, сдѣлаться звѣремъ.

Озде, нар.—**Ось-де.** Каменец. у. Ум. **Озденька.**

Оздоба, би, ж. Украшеніе. Шевч. II. 236.

Оздобити, блю, биш, и. Украсить.

Оздобний, а, е. Красивый, изящный, украшенный.

Оздобність, ности, ж. Красивость, изящность.

Оздоровіти, ся. См. Оздоровляти, ся.

Оздоровіти, вію, еш, и. Поздоровѣть, выздоровѣть. А воно молоде, то швидко й вигодилося собі, оздоровіло. МВ. (О. 1862. I. 84).

Оздоровління, ня, с. Выздоровление. Повернуло, спасибі Богу, йому на оздоровління.

Оздоровляти, ляю, еш, сов. в. оздоровіти, влю, виш, и. Дѣлать, сдѣлать здоровымъ, исцѣлять, исцѣлить. Бог даст нуждочку, Бог даст, що й оздоровить. Ном. стр. 2. Блавав його, щоб оздоровив сина його. Ев. I. IV. 47.

Оздоровлятися, ляюся, ешся, сов. в. оздоровітисся, влюся, вишся, и. Выздоровливать, выздоровѣть. Тобі (молодиківі) виповняється, а нам оздоровляється. Грин. II. 316.

Озерёт, озерёд, ду, м.—**Ожеред.** Озеред соломи. Драг. 3.

Озѣречко, ка, с. Ум. отъ озеро.

Озерниця, ці, ж. Лиманная, озерная соль (2-й сортъ). А в нас не сімь, а в нас не сімь, а в нас озерниця. Чуб. V. 1037.

Озеро, ра, с. Озеро. Хай тобі риба й озеро. Ном. стр. 99. Ум. **Озѣрце, озѣречко.** **Озерявина, ни, ж.** Высохшее озеро, мѣсто, гдѣ было озеро. Сим. 190. Мнж. 187. Його картопля і баитан як раз біля тієї озерявини, що на заламах, як їдеш у Кам'янку. Новомосковск. у.

Озивати, ваю, еш, сов. в. озвати, зву, вѣш, и. Окликать, окликнуть, позвать. Треба озвати Максима, чи не допоможе нам стягти цю колоду на сани. Радом. у.

Озиватисся, ваюся, ешся, сов. в. озватися, звўся, вѣшся, и. 1) Отзываться, отозваться, заговорить. Де ти, милий, чорнобривий, де ти, озовися. Котл. Нп. Озовється старший брат до середумшого словами. Дума. Не так розмовляє, як озивається до нас ласкавим голосом. Г. Барв. 355. 2)—**за ко́го.** Высказываться, высказаться за кого, въ пользу кого. Козацьке військо надвое розбілось: за Лободу озвались сивоусі, а за царя свого, за Наливай, цвіт молодечий. К. ЦН. 197.

Озізти, зну, неш, и. Обрюзгнуть. Дитина озизла.

Озімий, а, е. Озимый. Та повів же їх на долину, на пшениченьку, на озиму. Мет. 324.

Озіміна, ни, ж. Озимь. Грин. III. 635. Він з осені віддав людям землю: так за отту озимину, що вони посіяли, ми взяли триими. Павлогр. у.

Озімки, ків, м. мн. 1) Весенний морозъ. 2) Породя яблукъ, сохраняющихся зимою. Вх. Уг. 255.

Озімній, я, е. Относящийся къ озими. Озімні жнива. НВолын. у.

Озімніти, нію, еш, и. Охлаждѣть.

Озімовий, а, е.—**Озімий.** Повів жєнцїв долом-доминою до тїї пшєницї до озимової. АД. I. 81.

Озімок, мка, м.—**Вузівок.**

Озірати, раю, еш, сов. в. озирну́ти, ну́, нѣш, и. Осматривать, осмотрѣть, обозрѣть, оглянуть. От пішов я город озирати. Шевч. Озирнуть военну силу. Котл. Ев. VI. 15. Озирне ясную зброю. К. Досв. 129.

Озіратисся, раюся, ешся, сов. в. озирну́тисся, ну́ся, нѣшся, и. Оглядываться, оглянуться. Якось пошмуро озирались вони. Стор. МПр. 50. Озирнеться моя матюнка: чого стоїи, моя донечко. Чуб. V. 553.

Озірк, ку, м. Взглядъ, взглядъ вогругъ. Встрѣчено только у Щоголева: Сумно ти дивилась на високі гори, ход-

ники чинару, лаври й сікомори. В озирку твоєму бачилось жєдання жити і любити. Щог. Сл. 6.

Озиркнўтисся, ну́ся, нѣшся, и.—**Озирнутисся.**

Озирну́ти, ся. См. Озірати, ся.

Озівський, а, е. Азовскій. Коли б мені Господь поміг з сїї тяжкої неволі озівської вітати. АД. I. 115.

Озірка, ки, ж.—**Озерниця.**

Озіа, зіі, ж. Громадина (преимущественно о зданіи, постройкѣ). Така озія (палац) стоїть серед села. Мир. ХРВ. 103. Ото хата озія, хоч вовків іаняй. Там у їх міст зроблений—озія. Міус. окр. Як я можу жити у такій великій хаті: се озія—як я її отоплю. Борзен. у. Ув. **Озі́ще, озія́ка.** Пирят. у. Оце озіще! Станеш в однім кінці, то другого й не видко. Кобел. у.

Озлість, лости, ж. Досада, злость. Кулбашиного взяла озлість. О. 1861. X. 22. Піддружний з озлістю сказав. Алв. 36.

Ознайміти, млю, міш, и. Объявить, извѣститъ. Звізда ясна возсіяла в дорозі, всім ознаймила о Бозі. Чуб. III. 383.

Ознаймувати, му́ю, еш, и.—**Ознаймити.** К. ЧР. 425.

Озна́ка, ки, ж. Знакъ, признакъ. Мир. Пов. I. 131. Гордо і поважно без ознаки жєдної тревоги на лиці. Левиц. I. 211.

Означати, чаю, еш, сов. в. означіти, чу́, чіш, и. 1)—**Значити, позначіти.** Всєй поїзд наш (весільний) означений, а наш князь не означєн. Де б його таку швачку обискати, щоб його означити? Грин. III. 433. 2) Только несов. в. Значить, означать. Що воно означа, нехай письменні розберуть. Стор. МПр. 167.

Озніця, ці, ж. 1) Дыра въ крышѣ, куда дымъ выходитъ. Вх. Зн. 43. 2) Сушильня для сушенія садовихъ овощей, устроенная частью въ землѣ, частью надъ ней. Шух. I. 110.

Ознобітисся, блюся, бішся, и. Простудиться. Вх. Зн. 43.

Озов, зву, м. Окликъ.

Озолотіти, ся. См. Озолочувати, ся.

Озолочувати, чую, еш, сов. в. озолотіти, чу́, тїш, и. 1) Озолачивать, озолотить. Чуб. II. 140. 2) Обогащать, обогащать. Яка б мати не озолотила свого сина. Левиц. I. 261.

Озолочуватися, чуюся, ешся, сов. в. озолотітисся, чу́ся, тїшся, и. Богатѣть,

разбогатѣть. *Озолотитись можна його худобою.*

Озувати, ваю, еш, сов. в. озүти, зүю, еш, гл. Надѣвать, надѣть (обувь), обувать, озуть. *Извечора русу косу чесала, а оівночі черевички озувала.* Чуб. III. 219.

Озуватися, ваюся, ешся, сов. в. озүтисся, зүюся, ешся, гл. Обуваться, обувтисся. *Чи чобіт добуває, чи в постолі озувається.* Мет. 191.

Озьмінъ—Узьмінъ. Козелец. у. Слов. Д. Эварн.

Озюм, му, м. 1) Изюмъ. 2) Городъ Изюмъ. *Летіла зозуля, зозуля, з инчого города, з Озюма.* Грин. III. 535.

Озь-де, нар.=Ось-де. Ум. **Озьдечки.** *Бо вже ж годі цілувати, бо озьдечки йде мати.* Чуб. V. 233.

Ой, межо. Ой, ай. *Ой боляче! Ой страшно! Ой гляди, щоб я тобі чуба не нам'яв!* Въ стихотвореніяхъ очень часто въ началѣ стиха, а иногда, для пополненія размѣра и въ серединѣ его. *Ой здорова, моя мила, ой як ся ти маєш? Ой здається, моя мила, иншого кохавш.* Мет. 8. *Ой сама я, сама, як билина в полі.* Чуб. V. 619. *Ой ляну я, подивлюся, на той, степ, на поле.* Шевч. 422.

Ойкати, каю, еш, одн. в. ойкнути, ну, неш, гл. *Все поле ойкнуло од жаху.*

Ойойкати, каю, еш, гл.=Ойкати. *Ойойкай мов той жид у синагозі.* К. Дз. 75.

Ож, пред.=Іж. Мил. 180. *Коли ж вас, моя матінко, в гості дождидать? Чи вас ок Різду, чи вас ок Великодню, чи вас ок святій неділонці.* Мил. 196. *Прибудь, прибудь, мій батенько, тепер ок мені.* Мил. 112.

Окадькуватий, а, е. Коренастый, плотно сложенный. *Він чоловік окадькуватий собі: не високий і не низький, не тоненький і не товстий, а так собі кріпкий.* Новомоск. у.

Оказатися. См. **Оказуватися.**

Оказія, зі, ж. 1) Случай, особый случай; происшествіе; необычайное событіе, несчастное происшествіе. *Що за оказія?—мов не то село стало.* Грин. I. 290. *Хиба оказія яка, то купе горівки, а то й не кажи.* Каменец. у. *Справедливе небо не сине, а червоне; як коли, до воно ростиняється, тільки на яку небудь оказію: на войну або на помірок, або на голод.* Чуб. I. 2. *Лава тріщить—на оказію в хаті.* Грин. I. 255. 2) Съ измѣн. удар.: **Оказія.** У Мкр. употребл. въ знач.: предвѣщаніе.

По поводу сороки, предвѣщавшей вдовъ гостей-сватовъ, говорится, что она *Оказію на господі про талан свій має.* Мкр. II. 15. 3) Съ тѣмъ же удар., что и 2. Съ верное сіяніе (какъ предвѣщающее необычайное событіе?) Мнж. 148, 187.

Оказуватися, зуюся, ешся, сов. в. оказатися, жуся, жешся, гл. Отзываться, отозваться, объявиться, показаться. *Я до нього: хто там? Окажись—хто!—Не обзивається.* Мяр. у. Слов. Д. Эварн.

Окаїстий, а, е. Съ бѣлыми пятнами вокругъ глазъ. Вх. Лем. 443.

Окайка, ки, ж. Бѣлая овца съ черными пятнами вокругъ глазъ. Вх. Уг. 255.

Окалясом, нар. Вокругъ, окольнымъ путемъ. *Тепер і Бог ходить окалясом, а колись ходив по землі.* Борз. у.

Окань, ня, м. Большеглазый, пучеглазый. Канев. у.

Окаїни, пин, ж. мн. То, что течетъ со свѣчи.

Окарувати, рую, еш, гл. См. Карувати. *Навчи, навчи, бідная вдова, да своєю сина! Як не будеш научати, будем карувати: окаруєм руки й ноги і чорні брови, щоб не ходив до дівчини молодого.* Мет. 241.

Окаряч, нар. Разставя ноги. *А пані ходе по базарю окаряч.* Лебед. у.

Окаїтий, а, е. Большеглазый. Константиногр. у.

Окахтист, та, м. Акаѳистъ. *Найму за вас окахтист Брацькій Богородиці.* Левиц. Пов. 80.

Окація, ці, ж. Акація. *Понасажувано... окацій.* О. 1862. IV. 70.

Окацубнути, ну, неш, гл. Окоченѣть, замерзнуть. Борз. у.

Окаювання, ня, с. Замокъ связывающій два куска дерева. Мнж. 187.

Окайнный, а, е. Окайнный. *Щоб тебе окайного земля не приняла.* К. ЧР. 379.

Окайнець, нця, м. Окайный человекъ. Ум. **Окайнич.** *Майданчики - окайнички, не вмієте хліба з поля їсти.* Мет. 466.

Окайниця, ці, ж. Окайная. *Насупроти сих окайниць квартал був цілий волоцюг.* Котл. Ен.

Океан, ну, м. Океанъ. *Океан колишеться ревучий.* К. МБ. II. 124.

Окид, ду, м. Оставшіеся на убранный нивѣ колосья. *Окид на птицю, нехай і вона поживляється.* Харьк. г.

Окидати, даю, еш, сов. в. окіннути, ну, неш, гл. Окидывать, окинуть. *Сам*

Турн стоїть ні в сих, ні в тих, скрізь ярим оком окидає. Котл. Ен.

Окидь, ді, ж. Легкій весенній снѣгъ (послѣ того, какъ зимній уже растаялъ). Мусск. окр.

Окіннути. См. **Окидати.**

Окипати, паю, еш, сов. в. окипіти, плю, піш, гл.=Обкипати, обкипіти. *У козака серце умліває, а в дівчини кров'ю окипає.* Чуб. V. 154. *Окипіло серце жарчою кров'ю.* Грин. III. 329.

Оків, оківу, м.=Вакарка. Шух. I. 186.

Окіл, окілу, м. Окрестность, окружность. *На увесь окіл є один чинбарь.* О. 1862. I. 53. *На весь окіл цукав.* Греб. 361.

Окільце, ця, с. 1) Ум. отъ **около.** 2) Кольцо. *Ми ж були коровайнички, ми вміли коровай пекти: около—окільцями, в середині—червінцями.* Чуб. IV. 231.

Окіп, окіпу, м. 1) Окопъ, валъ со рвомъ. *Окіп (круг току) розвалила на десять локіт.* Драг. 58. *На долині при окопі дівчина гуляє.* Чуб. V. 2) **Жидівський окіп.** Еврейское кладбище. Житом. у.

(кіст, окосту, м. Лопатка (у людей и животныхъ), Константиногр. у. **Окорокъ.** Харьк. г. *Свинячі окости.* Мир. ХРВ. 68.

Окіян, ну, м.=Океан. *Кит-риба в окіяні.* Чуб. I. 125. *Буйні вітри! возміть ви цю хмару на свої тонкі крила, занесіть ви її за окіян-море.* Чуб. I. 29.

Окладати, даю, еш, гл.=Обкладати. *Труну дорозими сукнами окладали.* Макс. 2) **Бить.** *Виломав сі, витесав бучок відніковий, як прийшов до хати дяка окладати.* Чуб. V. 675. *Ребра києм окладати.* К. ЦН. I. 173.

Окладина, ни, ж. 1) = **Ощепина.** Волч. у. 2) Обложка книги. Ум. **Окладина.** **Окладка, ки, ж.=Окладина.** О. 1861. XI. 110.

Окладѣуватий, а, е. Плотный. *Окладкуватий віл.* Хорол. у.

Окладник, ка, м.=Раст. Буркун. Вх. Пч. I. 11.

Оклѣіна, ж. Брусъ, надѣваемые на копилы в саняхъ и соединяющіе полозья.

Оклѣпанець, нця, м.=Околот 1. Вх. Зн. 43.

Оклепати, паю, еш, гл.=Околотити 1. Желех.

Оклѣпок, пка, м.=Оклепанець. Вх. Зн. 43.

Оклѣцькуватий, а, е. Толстый и низкій.

Оклѣцьок, цька, м. 1) Обрубокъ. 2) Неуклюжее толстое дитя.

Оклігати, гаю, еш, оклігнути, ну, неш, гл. Выздоровѣть, поздоровѣть. Лубен. у.

Оклигати, каю, еш, сов. в. оклигнути, ну, неш, гл. Оглашать, огласить, провозглашать, провозгласить.

Оклигати, каюся, ешся, сов. в. оклигнутися, нуся, нешся, гл.=Озиватися, озватися. *Не расходилась та пісня по світу, не окликалась луною въ лузі.* Мир. ХРВ. 19. *А тут до служби задзвонили, так я окликнувся ун'ятъ: „Хрестітись разом всі за мною!“* Алв. 26. *Козак в лузі окликнувся.* Котл. III.

Оклинцювати, цюю, еш, гл. Колышковъ, клинцевъ набить въ стѣну, передъ обмазкой. *Мелася обмазувала хату, а я її оклинцював хоч помалу.* Г. Барв. 414.

Оклічен, оклічний, а, е. Извѣстный. *А був стариною Грицько Коломниченко—по всьому війську барзе окличен.* АД. I. 177.

Оклічник, ка, м. Глашатай. *Скрізь по віщовому місту почали цукати окличники: У раду! у раду!* К. ЧР. 268.

Оклій, лія, м. и оклія, ліі, ж. Рыба: *Aspius lucidus.* Вх. Пч. II. 18.

Оклоніти. См. **Оклоняти.**

Оклоняти, няю, еш, сов. в. оклоніти, ню, ниш, гл. Осѣнять, осѣнить. *Ті ж їх тричі оклонивши вкупі образами, обмивалися обоє гіркими сльозами.* Мкр. II. 25.

Оклунок, неа, м.=Клунок. *Держи свій оклунок.... От насинав.* Кв. II. 23. Ум. **Оклуночок.** *Деяку шустелину свою зв'язали в оклуночок.* Г. Барв. 238.

Оклякнути, ну, неш, гл.=Оклякнути. *Він оклякнув на ноги, а вони тянуть таки його.* Александров. у.

Око, ока, с. (мн. оці). 1) Глазъ. *Сама робить, а око біжить до дитинки.* МВ. I. 98. *Біжить він, куди очі стоять.* Грин. II. 284. *Тоді я тебе забуду, як очі заплюшу.* Мет. 62. **Очі-на-очі=Віч-на-віч.** Ном. № 7424. **На око.** *На видъ, на взглядъ. На все око.* *Во всѣ глаза. Галя на все око дивиться, як хлопець пручається.* Св. Л. 204. **В оці бути.** *Быть на глазахъ, на виду.* *Тобі добре: ти у бою, а я що раз ув оці, то мені й докоряє, як що не так.* Волч. у. **Очі довбті чим.** *Укорять за что. Тітка було усе мені очі паничем довбе.* О. 1862. VII. 42. **І очу не явить.** *И глазъ не показываетъ.* *Кролев у. І в вічі не бачити і въ глаза не видѣть, совершенно не видѣть, не имѣть.* *Така велика засуха у нашому селі, що не доведи, Боже. Ми вже і в ві-*

чи води не бачимо. Чуб. II. 47. Межі - очі. Въ глаза. Межі очі плюнув йому. Межі очі вилив йому горілку. Константиногр. у. Геть з перед очей! Прочь съ глазъ; Константиногр. у. В очу. Въ глахъ. Дивись у воду, поки в очу тобі стане недобре. Від сонця так тобі позовіє в очу. Борз. у. Свічок, свічок наставили! Мигтить ув очу, мов промінне. Г. Барв. 253. А ні на оч. Видіть не могу, ненавижу. Перше я його любила, а тепер а ні на оч! Подольск. г. Злим, лихим оком дивитися. Сердитися, бытъ злымъ на кого. Батько все таки, на його злим оком дивитися. Чуб. II. 198. Оком не стінати. Не смикать глазъ. Треба позичати в сірні очей. Стыдно въ глаза глядѣть. Мороз з очима. Сильний морозъ. Із очей сталося. Сглазили. Г. Барв. 222. Світле око. Чистая совѣсть. Ном. № 6724. Багачко дечого бракує нам, та світле око. Г. Барв. 439. 2) Петля, глазокъ. У режі малі вічка, а у пров'язі очі великі. Ном. 3) Отверстіє въ порплиці, въ которое входитъ верхній кінець веретена шестерни. Мик. 481. 4) При исчисленіи, послѣ названія десятковъ: одинъ. Двадцять з оком = 21. 5) Мѣра вѣса: 3 фунта. Чуб. VI. 404. Лучче око золота, ніж камінь олива. Ном. № 7287. 6) Мѣра жидкості. Купив за тій гроші یتона, вік зо два горілки. Драг. 64. 7) Волоче око. Раст. Phyteuma orbiculare. Лв. 100. 8) Гусяче око. Родъ узора въ вишивкѣ на сорочкѣ. КС. 1893. V. 278. 9) мн. Гадячі очі. Раст. Myosotis aepetris. Л. 100. Жабіні очі. Myosotis intermedia Лв. 100. Ум. Очко, оченько, очечко. Гляньте хоть одним очечком! Мил. 185.

Оковзнутися, нўся, нєшся, м. Посколзнутися. О. 1861. X. 35.

Окові, оків, ж. мн. Оковы. Шевч.

Оковірний, а, е. Приятний на видъ, аккуратно сдѣланный. Мнж. 187.

Оковіта, тої, ж. Оковіта горілка. Лучшій сортъ водки (Aqua vitae). ЗОЮР. I. 202. Благослови мені, батьку, оковитої напитися. Макс. Меду да оковитої горілки попивати. Мет.

Оковітка, ки, ж. = Оковита. Ум. Оковіточка.

Околєса, нар. Кругомъ. Мнж. 187. См. Околяса, околясоу.

Околєція, ції, ж. Сосѣдні части села, окрестность. Згоріла хата і коло неї уся околяція—усі хати. Рк. Левиц.

Околіця, ці, ж. 1) Околица, окрестность. Розійилась чутка по всій околиці

галилейській. Ев. Мр. I. 28. Мене все село і вся околиця зове майстром над майстрами. Чуб. I. 154. Полупанки роз'їзжали геть по околиці з сурмачами. Стор. МПр. 73. 2) Околышекъ. Вас. 156. До лиця околиця. Ном. Шапка бирка, зверху дірка, шовком шита, буйним вітром підбита, а околиці давно немає. Мет. 377. 3) Огороженное поле. Любеч. 4) Сильно удобренный участокъ земли, представляющій переходъ отъ-города къ полю. Козелец. у. Ум. Околичка. Держать шапочки за околички. Чуб. III. 279.

Околічник, ка, м. Въ циркулѣ или инструментъ, подобномъ ему, тотъ кінець, которымъ проводиться окружность. Шух. I. 277.

Околічний и околішний, я, е. 1) Окрестный, смежный, сосѣдний. Відпусти їх по околичніх хуторах. Ев. Мр. VI. 36. Була дуже велика відьма, вона управляла всіми околичніми відьмами. Чуб. I. 200. То були люде околичні, свої, то ми їх зараз і пізнали. Новомоск. у. 2) Наружный, ви́шний. А є ж таки околичине дерево в скляному ву́лку. Лохв. у.

Околіти, лію, еш, м. Околѣть. А і к світу мила околіла. Чуб. V. 732.

Око́лія, лії, ж. = Околиця 1. Крижан був такий, що вся околія його лякала. О. 1861. X. 26. Усю околію зібрати та й косить. Ном. 14020.

О́коло, ла, с. Наружность, ви́шность. Порається коло хати. Роскрив її, оббив з окола і з середини. Мир. ХРВ. 293. Стіни були не опоряжені; около було оббите дощем. Левиц. Пов. 177. Два хліви мазати, а окола ще скільки! Константиногр. у. Ум. Око́лице.

О́колом, нар. Кругомъ, по сторонамъ, въ сторонѣ. Коли б на мене місяць світив, а зорі хоть нехай і о́колом, то байдуже. Канев. у.

О́колѣт, ту, м. 1) Снопъ соломы; снопъ обмолоченный не развязаннымъ. Грин. III. 526. О. 1862. IV. 85. Є у тебе о́колѣт на току? Рудч. Ск. I. 168. Молотити в о́колѣт. Молотить не развязывая снопа. 2) Семь-восемь сноповъ о́колѣту 1, связанныхъ вмѣстѣ. Вх. Зн. 43. Ум. О́колѣтець.

О́колѣтити, чў, тиш, м. 1) Обмолотити снопы не развязывая ихъ. 2) О́колѣтити хату. Покрити крышу о́колѣтом.

О́колѣтиця, ці, ж. = Околиця 1. Во-

на... на всій околиці перша була ткаля. ЗОЮР. II. 42.

О́колотовати, тую, еш, м. = Околоти-ти 1. Желех. Вх. Зн. 43.

О́коляса, околясом, нар. Кругомъ, во-кругъ, въ обходъ. Я туди й побіг околяса, далеко було, а братуха прямо пішов. Новомоск. у. Не йшов просто, а пішов околясом до дому. Волч. у. См. Око́лєся, окулясом.

О́комкєнўть, нар. Въ одно мгновєніє, мигомъ. Угор.

О́коман и о́комон, на, м. = Оконом. Рудч. Ск. I. 78. О́комани з батогами. Грин. III. 634. Перед паном о́коном били хлопця ма́когоном. Гол. II. 196.

О́комонша, пі, ж. Жена о́конона. У нашої о́комоні червона спідниця. О. 1862. II. 98.

О́кона, ни, ж. Икона. Драг. 177. Коли о́кона впаде... з стіни, чекай мерця в хаті. Грин. I. 255.

О́конити, ню, ниш, м. Дать коня, изъ пѣшаго сдѣлать коннымъ. Въ думѣ вдова, вручая козаку коня, говорить: Де мого сина нагоним, там його о́коним, добрим лицарем настановим; нехай він по походах пізготово не ходить. Мет. 417.

О́коном, ма, м. Экономъ, управляющій економією. Побачив Оксану наш пан о́коном. МВ. I.

О́кономічний, а, е. Экономическій, относящійся къ землевладѣльческому хозяйству.

О́кономія, мії, ж. Экономія, землевладѣльческое хозяйство, а также и самыя хозяйственныя постройки. Левиц. I. 108.

О́кономша, пі, ж. Жена о́конома. Левиц. I. 430.

О́конце, ця, с. = Віконце. Мет. 8.

О́копати, ся. См. О́копувати, ся.

О́кописько, ка, и окопище, ща, с. = Окіп Жидівське окопище, окописько. О. 1861. XI. Свид. 41.

О́копувати, пую, еш, сов. в. окопа-ти, паю, еш, м. = Обкопувати, обкопати.

Обко́пуватися, пуюся, ешся, сов. в. обко́патися, паюся, ешся, м. = Обкопува-тися, обкопатися.

О́корєнитися, нўся, нішся, м. Уко-рєнитися, пустить корни. Переносно: крѣп-ко усѣється. О, вже сів, о́корєнився! А не пора до дому? Константиногр. у.

О́корєнок, о́корінок, нка, м. Часть древеснаго ствола отъ корня до вѣтвей. Ном. № 7149. Ми відрубали три о́корєн-

ки від того хворѣсту, і вони прийимись як раз до пенків у лісі. Новомоск.

О́корм, му, м. Продовольствіє, прові-антъ. Почаи жолніре, консистуючи в го-родах і селах, беззаконні о́корми і напит-ки од людей вимагати. К. ЧР. 10.

О́кєстуватий, а, е 1) Костистый; съ широкими костями. Ном. № 13937. Цей віл худий, але о́кєстуватий. 2) Твердый какъ кость. О́кєстувате дерево—сокіра від-скакує. Вас. 146.

О́кєстїяк, ка, м. Позвоночный столбъ. **О́котїтися, чўся, тишся, м.** О кош-кахъ, овпахъ, козахъ: родить. Чорна візця о́котилась, і корова отємилась. Пп.

О́кошїтися, шўся, шїшся, м. 1) Сдѣ-лать остановку, стать лагеремъ, стать на стоянку, поселиться. Та й ми, кажє, йшли (степом) та тут о́кошїлися; зоставай-тесь і ви тут з нами, будемо жити. КС. 1882. XII. 590. 2) — на ко́мї. Отразиться на ко́мї, пасть на ногу. Коли б на йому усе зле о́кошїлось. Харьк. г. Хто виноват, а на мені о́кошїлось. Ном. № 4069.

О́кравка, ки, ж. 1) Кромка, кайма (суконная). Оторвавъ ее отъ края ткани, єю женщины обыкновенно подпоясывают-ся, поэтому о́кравка—часто женскій поясъ; въ Александр. у.—вязанный женскій поясъ. Картату плазту червоною о́кравкою під-перезали. ЗОЮР. II. 290. 2) Обрѣзокъ. Ум. О́кравочна. Чуб. III. 395.

О́крадати, даю, еш, м. = Обкрадати.

О́краєць, йця, м. Горбушка хлѣба. Ззів о́краєць хлѣба. Ном. № 12217. Ум. О́крайчин.

О́крайка, ки, ж. = Окравка. Kolb. I. 37. Ум. О́краєчна.

О́крайчик, ка, м. Ум. отъ о́краєць.

О́кра́са, си, ж. Украшеніє; прикраса. В Кам'яній хвалі Богу устала, о́кра́са церкви утала. Гол. I. 31.

О́красїти. См. О́крапати.

О́крашати, шаю, еш, сов. в. окрасї-ти, шў, сїш, м. Украшать, украсить. А чим поле о́крашене: чи муками, чи бере-гами? Нп.

О́крашатися, шаюся, ешся, м. Кра-соваться. Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

О́кратїтися, чўся, тишся, м. Огра-диться? О́кратимися собі, ко́шом стали. КС. 1882. XII. 589.

О́кремєзнїти, нїю, еш, м. Поздоро-вѣть, почувствовать себя здоровѣе, силь-нѣе. Драг. 187.

О́крєслити. См. О́крєсляти.

Окресляти, ляю, еш, сов. в. **окресляти, лю, лиш, и.** Очерчивать, чертить.

Окривання, ня, с. Покрываніе.

Окривати, ваю, еш, сов. в. **окріти, крію, еш, и.** Покрывать, покрыв. *Кіска ми плечі окрила.* Лукаш. 167. *Золота грива коня окрила.* Чуб. III. 293. *Окриваючи його гарячими поцілунками.* Мир. ХРВ. 354. *Сміх, реїт окрив усю хату.* Мир. ХРВ. 310. *Пахоці од васильків та мняти окривам всю хату.* Мир. ХРВ. 315.

Окриватися, ваюся, ешся, сов. в. **окрітися, кріюся, ешся, и.** Покриваться, покрываться. *Дніпр льодом окриється.* Яне небо окрилося темними хмарами. Мир. Пов. I. 132. *Блискучі будинки, стіни малювані! Як ви гарно сяєте, окрившись димами.* К. Досв. 25. *Ранами окрився на війні. Славою окриється козак.* К. ПС. 66.

Окривджати, джаю, еш, сов. в. **окривдити, джу, диш, и.** Обижать, обидеть. *Я їй дав усі гроші, а вона мені не дала усього хліба, за що ж вона мене окривджує?* НВолын. у.

Окривіти, вію, еш, и. Сдѣлаться хромимъ. Вх. Зн. 43.

Окрик, ка, м. Крикъ. *Зараз окрик учинив.*

Окрикати, каю, еш, и. Провозглашать. *Черевань усе окрикував Сомка гетьманом.* К. ЧР. 341. См. **Оликати, оголошати.**

Окрилатити, тію, еш, и. Окрылиться.

Окріти, ся. См. **Окривати, ся.**

Окривавити, влю, виш, и. Окровавить.

Окрім, нар. Кромѣ, исключая. *Не маємо царя іного, окрім кесаря ідного.* Чуб. III. 21. *Інчою, окрім тебе, любити не буду.* Чуб. V. 388.

Окрімний, а, е. Отдѣльный, особый.

Окрімність, ности, ж. Отдѣльность.

Окрімно, нар. Отдѣльно, особо.

Окріп, рѣпу, м. 1) Кипятокъ. *Вареники, мученики, в окропі кипіли, велику муку теріли.* Ном. № 12350. 2) Раст. Укропъ.

Окріп'я, п'я, с.=Окріп, 2. *На Прокіп'я (VII, 8) рвуть окріп'я.* ХС. I. 77.

Окріяти, яю, еш, и. Выздоровѣть; поздоровѣть. Вх. Зн. 43.

Окрѣм, нар.=Окрім.

Окрѣме, нар. 1) Отдѣльно. *Вони сидять за столиком окреме.* Грин. III. 536. *Не буду з ним їти, буду собі окреме держатись.* Кв. II. 300. 2) **Крім.** *Ніде не*

вроде мѣн гарно, окреме на цїлинній чорноземі. Волч. у.

Окромішний, а, е.=Окрімний. *Виділила... в окромішню торбинку.* Г. Барв. 156.

Окромішно, нар.=Окрімно.

Окрѣмний, а, е.=Окрімний. *Доріжжу знаю я окромну.* Котл. Ен. V. 44.

Окропяти. См. **Окропляти.**

Окропляти, ляю, еш, сов. в. **окропяти, плію, пиш, и.** Окроплять, окропить. *Холодної води знайди, рани мої постріляні да порубані окропи, охолоди.* Макс.

Округ, нар. Вокругъ, кругомъ. К. ЧР. 5. *Обійде округ хати.* Чуб. I. 58.

Округа, ги, ж. Районъ, округъ, окрестность. *Його земля у нашій окрузі.* Харьк. у.

Округі, нар.=Округ. *Позирнувши Ісус округи, рече.* Єв. Мр. X. 23.

Округлий, а, е. Круглый, шарообразный. *В тій світлиці округлий столик.* АД. I. 43.

Округліти. См. **Округляти.**

Округлість, лости, ж. Круглота, шаровидность.

Округло, нар. Кругло, шарообразно.

Округлянка, ки, ж. Порода круглыхъ сливъ. Вх. Уг. 255.

Округляти, ляю, еш, сов. в. **округляти, лїю, пиш, и.** Округлять, округлить.

Окружати, жаю, еш, сов. в. **окружати, жу, жиш, и.** Окружать, окружить. *Фриійців окружить.* Котл. Ен.

Окружєй, нар.=Округи.

Окружляти, ляю, еш, и. Обойти кругомъ, сдѣлать кругъ. *Замість щоб їти напрямцѣм, він окружляв до мене геть по за вгородами.* Новомоск. у.

Окружність, ности, ж.=Округа. *Водили вже їх (дівчат) там, водили,—переводили зо всієї окружності: не доберуть.* Рудч. Ск. I. 81.

Окрутасом, нар.=Викрутасом.

Окрутити, ся. См. **Окручувати, ся.**

Окрутнути, ся. См. **Окручувати, ся.**

Окручувати, чую, еш, сов. в. **окрутити, чу, тиш, одн. в. окрутнути, нї, нїш, и.=Обкручувати, обкрутити, обкрутнути.**

Окручуватися, чуюся, ешся, сов. в. **окрутитися, чўся, тишся, одн. в. окрутнутися, нўся, нїшся, и.=Обкручуватися, обкрутитися, обкрутнутися.** *Окрутнувся двічі, тричі.* Маркев. 71.

Окрушка, ки, ж.=хліба. Обѣдокъ; ломтикъ, кусочекъ хліба. Рк. Левиц.

Оксамит, ту, м. 1) Бархатъ. *Чорним оксамитом руки вкрила.* Чуб. V. 781. *У золоті, в оксамиті мов та квіточка укрити, росла я, росла.* Шевч. 2) Раст. *Aquilegia vulgaris L.* ЗЮЗО. I. 112. 3) **ноштовий.** Раст. *Thaliatrum strictum Andr.* ЗЮЗО. I. 138.

Оксамітка, ки, ж. Бархатка. *Чорна оксамітка.* О. 1861. XI. 28.

Оксамітний, а, е. Бархатный. ЗОЮР. I. 78. *В червоних штанях оксамітних.* Шевч.

Оксамітовий, а, е=Оксамитний. *Левиц. Пов. 97. Оксамитові жупани.* Шевч. *В оксамитовій траві.* Щог. В. 104.

Окселентувати, тїю, еш, и. Вторить. *Туди ж за дяком і піддячим окселентує.* Кв.

Окублитися. См. **Окублюватися.**

Окублюватися, лююся, ешся, сов. в. **окублитися, блюся, бишся, и.=Свивать, свить гнѣздо.** *Виробляють жиди, де тільки окубляться.* О. 1862. I. 74.

Окувати, окую, еш, и.=Обкувати. *Окує воза, то на чудо.* Чуб. I. 154.

Окукобити, блю, биш, и. Привести въ хороший видъ, устроить. *Мій батько ту хату був окукобив.* Г. Барв. 53. *Двір так окукобив, мов кубелечко.* Г. Барв. 194.

Окукобитися, блюся, бишся, и. 1) Свить гнѣздо. 2) Устроиться, устроить хозяйство. *Так окукобилась, мов та горличка.* Ном. № 10102.

Окульбачити, чу, чиш, и. Осѣдлать.

Окуляри, рив, м. мн. 1) Очки. Мнж. 4. *На очі вставаю окуляри.* Котл. Ен. II. 15. *Шкапа твоя трохи, чоловіче, не добаває дак купи їй окуляри.* Кв. I. 140.—**втерти.** *Провести, надуть.* 2) Синяки подъ глазами отъ побоевъ, фонари. *Так побили мене, що я три тижні носив оттакі окуляри.*

Окулясом, нар. Обходя, уклоняясь. *Пишов наш Савка вихилиасом (у танець) против Тетяни аж тремтить; вона від нього окулясом.* Алв. 32. См. **Околяса.**

Окунь, ня, м. Рыба окунь. **Окунів ловити=Куняти.** *Хто слухає, а хто окунів ловить.* Кв. II. 181. Ум. **Окунєць.**

Окуп, па, м. Выкупъ, выкупный деньги. *Полонян без окупу й тиранства у рідний край до роду відпускати.* К. Бай. 83.

Окупати, паю, еш, сов. в. **окупити, плію, пиш, и.** Выкупать, выкупить.

Окупатися, паюся, ешся, сов. в. **окупитися, пліюся, пишся, и.** Выкупаться, выкупиться, откупаться, откупиться.

Окупити, ся. См. **Окупати, ся.**

Окупний, а, е. Выкупной.

Окур, ра, м. 1) **Окур.** Окуриваніе. У кирпичниковъ, горшечниковъ: первоначальный легкий огонь, при которомъ обжигается окуривается дымомъ. Вас. 180. 2) **Окур.** курило, которымъ подкуриваютъ пчелъ. Шух. I. III.

Окурити, рїю, риш, и.=Обкурити.

Окутати, таю, еш, и.=Обкутати.

Окути, окую, еш, и.=Обкувати. *Самим шовком вишивала, золотом окула.* Шевч.

Окутий, а, е. Окованный. *І вам слава, сині гори, кризою окуті.* Шевч.

Окутити, чу, чиш, и. Окружить колышками гнѣздо для поймки птицы. *Радом. у.*

Окучка, ки, ж. У охотниковъ: огорожа изъ прутьевъ около утиного гнѣзда. (для поймки птицы). *Радом. у.*

Оладка, ки, ж. Оладья.

Оладок, джа, м.=Оладка. Ном. № 7932.

Олгати, олжу, жєш, и. Лгать. *Встрѣчено въ народн. думѣ: А будемо ми, брати, перед отцем, перед маткою олати, так буде нас Господь милосердний і видимо ї невидимо карати.* АД. I. 119.

Оле! меж. Ахъ, охъ! *Оле ж, скільки там товклося за столами писарів!* Котл. Ода. (О. 1861. I. 253).

Оледащити, щїю, еш, и. Облѣниться, нравственно опуститься.

Олєдиця, ці, ж.=Ожеледь. Желех.

Олейкаръ, рїа, м. Детярникъ. *Маларі, або олейкарі, привозять дехоть, у них купують люде.* МУЕ. III. 46.

Олєйник, ка, м. Стекольникъ. Шух. I. 33. См. **Олійник.**

Оленєць, нця, м. 1) Ум. отъ олень. *Зілля спасає сива оленєць.* АД. I. 83. 2) **Оленок.** Вх. Пч. I. 6.

Оленїна, ни, ж. Мясо оленьє. Желех.

Оленїця, ці, ж. Самка оленя. Черном. Вх. Пч. II. 6.

Олєнка, ки, ж. Родъ жука: бронзовка золотистая. *Золотою оленкою пустив тебе Господь на сонечко.* Г. Барв. 354.

Олєнок, нка, м. Насѣк.=Тур 2. Вх. Пч. I. 6.

Олень, ня, м. Олень. *Олень переплив на берег.* Рудч. Ск. II. 160. Ум. **Оленєць.**

Оленїа, нїти, с. Дѣтенышъ - олень. Желех.

Олжа, жі, ж. Ложь. К. Бай. 39.

Олживий, а, е. Лживый. К. Бай. 150.

Оліва, ви, ж. 1) Дерево: маслина. I

обіймалася з виноградою оліва. К. МХ. 31.
2) Деревянное масло. Зеленою оливою очень
ки залито. Мет. 103. Ум. Олівна.

Оливѣць, вѣя, м. Карандашъ. *Нари-
сував я олівцем стяту козацьку чубату
голову.* К. ХП. 33.

Олівка, ки, ж. 1) Ум. отъ оліва.
2) Родъ яблокъ.

Олівний, а, е. 1) Оливный, относя-
щийся къ деревянному маслу. 2) Мас-
личный.

Оливо, ва, с. 1) Олово. 2) Карандашъ.
*Для себе, братики, сплешу, ще раз те оливо
потрачу.* Шевч. 2) Мурава, глазурь, еще
не застывшая (для глиняной посуды).
Шух. I. 262.

Олив'яний, а, е. Оловяный. *От кля-
тий дмухнув—стала юра олів'яна.* Рудч.
Ск. II. 73.

Олив'янка, ки, ж. Бабка, налитая
оловомъ.

Олій, олію, м. 1) Растительное масло.
2) Постное масло, преимущественно ко-
нопляное. Чуб. VII. 439. Ум. Оліюн.

Олійний, а, е. 1) Масляный (о расти-
тельномъ маслѣ). *Намаюваний олійними
фарбами.* Левиц. I. 134. 2) Маслянистый
(о растительномъ маслѣ). *Свиріпа дуже
олійна.* Лебед. у. *Насіння з соняшника
олійне.* Волч. у.

Олійник, ка, м. 1) Приготавливающий или
продающий растительное масло. 2) Птица
иволга. Вх. Пч. II. 13.

Олійниківна, ни, ж. Дочь олійника.

Олійниця, ці, ж. 1) Маслобойня. На-
званія частей: закопанный въ землю стовп
(столбъ), противъ него на извѣстномъ раз-
стояніи большой деревянный гвинт (винтъ)—
оба вкопаны въ землю и для большей
устойчивости имѣютъ на нижнихъ кон-
кахъ перекрестя; гвинт и стовп поддержи-
ваютъ горизонтально лежащее между ними
тяжелое бревно—стрілу, имѣющую ближе
къ бревну вертикально торчащий отъ нея
внизъ товнѣч, а подъ нимъ находится
ступѣ; движеніемъ стріли вверхъ и внизъ
товнѣч толчетъ въ ступі положенныя туда
поджаренныя сѣмена, выжимая изъ нихъ
масло. Екатеринос. у. Залюбовск. Слож-
нѣе олійниця у гуцуловъ: въ деревянной
тяжелой подставкѣ два стовпа, внизу сое-
динены толстой доской, называемой колѣ-
да, въ углубленіи которой лежитъ шер-
стяной нап, въ которомъ находятся сѣ-
мена, выше, параллельно колѣді—стріла съ
заяцемъ (=товнѣчем); сверху надъ вѣмъ

этимъ на столбахъ перекладина—правило
съ обоихъ концевъ которой на скрапкахъ
и скранникахъ висятъ тарани—деревянные мо-
лотки; такъ какъ стріла концами своими
движется въ столбахъ, то подбивая то съ
одной стороны, то съ другой клинъ, можно
стрілу то опускать, то поднимать и заставля-
лять заяцъ выжимать масло въ колѣді, изъ
углубленія которой оно сквозъ отверстие—
цѣвку капаетъ въ поставленную внизу
миску. Шух. I. 163. *У його в дворі—як у
віночку; у олійниці—що в иншої баби у
хаті не так чисто.* Ном. № 14010. 2) Же-
щина приготавливающая или продающая
растительное масло. Ум. Олійничка.

Олійничѣнко, ка, м. Сынъ олійника
Олійничка, ки, ж. 1) Ум. отъ олій-
ниці. 2) Жена олійника.

Олійня, ні, ж. = Олійниця 1.

Олійок, ку, м. Ум. отъ олій.

Олінь, ня, м. = Олень. *Олінь лісний,
бігун бистрий, а людей боїться.* Гол. I. 376.
Ум. Олінець.

Оліпѣти, плію, пиш, гл. = Обліпѣти.
Вх. Лем. 443.

Олія, олії, ж. Постное масло. **Олію біти.**
Приготавливать постное масло. **Олію вибіти**
кому. Побить кого. *Я йому олію вибія.*
Харьк. **Давіти олію.** Игра, то-же, что и
тісна баба (см.). КС. 1887. VI. 480.

Оліярня, ні, ж. = Олійниця. Вх.
Лем. 443.

Олтарь, ря, м. = Вівтарь. *Піп живе з
олтаря, а писарь з каламаря.* Ном. № 212.

Олупіти, плію, пиш, гл. = Облупіти.
Вх. Уг. 255.

Олці, ців, м. мн. Вмѣсто: вовки. Упо-
треблено въ думѣ (какъ подражаніе ц.-слав-
янскому): *Олці-сірохманці з великихъ сте-
тів набіама.* АД. I. 132.

Ольмик, ка, м. Раст. *Dianthus delto-*
ides, Лв. 98. См. Линок.

Ольха, хи, ж. = Вільха.

Ольшіна, ни, ж. = Вільшина. *Дівчи-
на з ольшини виходить.* Чуб. V. 347.

Омѣзкати, каю, еш, гл. Обмазать. Вх.
Лем. 443.

Омаль, нар. Обмаль.

Омѣмити, млю, пиш, гл. Очаровать,
обворожить. *Окаянный пройдисвіт так
усіх омѣмив, так по душі були темному
людові тій лукавій ухватки.* К. ЧР. 268.

Омѣн, ну, м. Раст. а) *Inula Helenium*. Л.
ЗЮЗО. I. 125. б) *Verbascum nigrum*. Л.
ЗЮЗО. I. 140.

Омѣна, ни, ж. 1) Обманъ зрѣнія, ми-

ражъ, призракъ. 2) Заблужденіе. *Журба
світлу свого і омѣна брацтва входять і му-
шуть слово.* Ев. Мр. IV. 19. *Не кидайтесь
ви на ту омѣну городянську, котора вже
тисячу років кози в золоті вам показує.*
К. (О. 1861. II. 229). 3) Обманъ, заблуж-
деніе. 4) Раст. *Verbascum nigrum*. Мил.
35. См. Оман 2.

Омѣнець, нця, м. = Манівець. *Яром,
яром за товаром,—омѣнцями за вівцями.*
Гол. III. 79.

Омѣнити. См. Омѣнювати.

Омѣнний, а, е. Обольстительный; об-
манчивый. *Омѣнна просторік святиня.*
К. МБ. II. 118.

**Омѣнювати, нюю, еш, сов. в. омѣни-
ти, ню, пиш, гл.** 1) Обманывать, обма-
нуть, надуть. 2) Обольщать, обольстить,
очаровать.

Омѣста, ти, ж. Жирная приправа къ
кушанью. *Сіль—омѣста, масло—окраса.*
Ном. № 12378.

Омѣх, ху, м. Вспышка пламени, ог-
ненный языкъ. *Багаття з нори вихвачу-
валось омѣхами.* Полт. у.

Омѣць, омѣцьки, нар. Ощупью. *Омѣць
найшов двері хатні.*

Омѣчка, ки, ж. = Мачка 2. Вх. Уг.
252.

Омѣг, гу, м. 1) Раст. *Conium macu-*
latum L. ЗЮЗО. I. 119. 2) —вѣдяний. Раст.
Oenanthe Phellandrium Lam. ЗЮЗО. I. 129.

Омѣга, ги, ж. Раст. а) *Rhododendron*
myrtifolium. Шух. I. 18, 19. б) *Rhododen-*
dron ferrugineum L. Вх. Зн. 43. в) *Rho-*
diola rosca. Лв. 101.

Омѣла, ли, омѣльга, ги, ж. 1) Раст.
омела, *Viscum album*. ЗЮЗО. I. 141. 2) —
дубѣва Раст. *Loranthus europaeus* L. ЗЮЗО.
I. 127.

Омѣлюх, ха, м. Желтоносый дроздъ,
Turdus viscivulus. Вх. Пч. II. 15.

Омѣлюха, хи, ж. = Намелюшка. Вх.
Пч. II. 9.

Омерзѣтися, жуся, зішся, гл. Сдѣ-
латься мерзкимъ. Шевч.

Омертвѣти, вію, еш, гл. Омертвѣть,
омереть. *Омертвѣють люде від страху.*
Ев. Л. XXI. 36. *Як вистрелили, так він
і омертвів.*

Омѣт, та, м. Ометъ, край, пола одеж-
ды. *Шитій омети, ризи дорогій.* Шевч.
II. 270.

**Омѣвати, вѣю, еш, сов. в. омѣти,
мїю, еш, гл.** = Обмѣвати, обмѣти.

Омѣліти, ся. См. Омѣляти, ся.

Омѣлка, ки, ж. = Помилка.

Омѣлок, лку, м. Раст. *Lolium tenu-*
lentum. Вх. Уг. 255.

Омѣльний, а, е. Ошибочный.

**Омѣляти, лѣю, еш, сов. омѣліти, лѣю,
лиш, гл.** Вводить, ввести въ заблужденіе,
обмануть. *Чого плачеш, моя мила? Мене
доля омѣмила.* Гол. I. 88.

**Омѣлятися, лѣюся, ешся, сов. в.
омѣлітися, лѣюся, лишся, гл.** = Помѣля-
тися, помѣлитися.

**Омѣнати, нѣю, еш, сов. в. омѣнѣти,
нѣю, нѣш, гл.** = Обмѣнати, обмѣнати.

Омѣти. См. Омѣвати.

Омѣрати, рѣю, еш, гл. Замирать. *Сер-
це йому омѣрало.* МВ. (О. 1862. I. 77).

Омѣтати, тѣю, еш, гл. = Обмѣтати.

**Омѣвати, вѣю, еш, сов. в. омѣліти,
лію, еш, гл.** Обомѣловать, обомѣлѣть. *За ним
Морозиха з жалю омѣла.* Мет. 412.

Омѣлок, лка, м. Раст. *Lolium tenu-*
lentum. Вх. Лем. 443.

Оморѣчити. См. Оморѣчувати.

**Оморѣчувати, чѣю, еш, сов. в. оморѣ-
чати, чу, пиш, гл.** = Обморѣчувати,
обморѣчити.

Омоскаліти, ся. См. Омоскалювати,
ся.

**Омоскалювати, люю, еш, сов. в. омос-
каліти, люю, лиш, гл.** = Обмоскалювати,
обмоскаліти. *Омоскалений писарь.* Левиц.
I. 300.

**Омоскалюватися, лююся, ешся, сов. в.
омоскалітися, люся, лишся, гл.** = Обмо-
скалюватися, обмоскалітися. *Він омос-
калювався в школі.* Левиц. I. 313.

Омочіти, чѣю, пиш, гл. = Обмочити.

Омохтіти, тію, еш, гл. Обрости мхомъ.
Вх. Зн. 43.

Омпити, плію, пиш, гл. = Вонпити.
Вх. Зн. 43.

Омпно, нар. Досадно. *Мені омпно.*
Вх. Зн. 43.

Омрач, и омрач, ку, м. Мракъ; по-
мраченіе. К. ПС. 49. *Омрач на землю ніч-
ка напустила.* Мкр. Г. 32. *Лихі, чи не
лихі, а в омрачі вони,—въ умственномъ
помраченіи.* К. Дз. 153.

**Омрачатися, чѣюся, ешся, сов. в.
омрачітися, чѣся, чїшся, гл.** Омрачать-
ся, омрачаться. Ном.

Омрач, см. Омрач.

Омѣрати, раю, еш, гл. Употр. у Шевч.
вм. обмурувати. *За що-ж тебе, світе-бра-
те, в своїй добрій теплій хаті оковано,
омурано?* Шевч. II. 242.

Омшаник, ка́, м. Помѣщеніе для храненія ульевъ съ пчелами въ зимнее время.

Омшѣти, шѹ, шѣш, гл. Заткнути мхомъ щели между бревнами въ стѣнахъ. Вх. Лем. 443.

Ом'яснѣтися, нѹся, нѣсся, гл. Ошибѣться. Вх. Зн. 43.

Он, нар. Вонъ, вотъ. *Он глянѣ!* Шевч. *Он що, сестрице, я тобі скажу.* Рудч. Ск. II. 156. *Так он з якої се причини.* Ном. **Он-он, он-он-он.** Вонъ тамъ.

Онавіснѣти, нѹю, еш, гл. Надоѣсть. *Вже він трохи й онавіснів мені: тільки й мови, що він, тільки й думок,—надокучило!* МВ. II. 89.

Онагр, ра, м. Онагръ, дикій осель.

Она́да, ди, жс. Приманка. Угор.

Она́джити, джу, джиш, гл.—**Оначити.** Вх. Зн. 44.

Она́кий, а, е. Иной. Вх. Лем. 443. *І така, і онака, і геть-пріч пішла, і знов сюди постутай.* МВ. (О. 1862. III. 41).

Она́чити, чу, чѣш, гл. Иначе дѣлать, измѣнять. Желех. **Она́чит.** Ни то, ни се дѣлаєть. **Она́чи з ним.** Поговори съ нимъ. Вх. Зн. 44.

Онде, нар. Вонъ тамъ. *Він онде в шафѣ, але його, відтіль трудно нам достати.* Чуб., Ум. **Ондечки.** Левиц. I. 100.

Ондека, ондечка, нар.—**Онде.** Вх. Зн. 44.

Онѣ, онѣе, мѣст. Это. Употр. въ выраж. **не онѣ, не онѣе** въ знач. не хочетъ (этого): *Та і Тетяна нишком плаче, а до роботи не онѣ.* Алв. 9. *Хоть чоловік і не онѣе, коли же жінці, бачили, тев, так треба угодити їй.* Котл. Ен. III. 47.

Онемо́щѣти, щѹю, еш, гл. 1) Обезсилѣть, изнемо́чь. *Як цілий день у спеку попокошиш, то й онемо́щиєш.* Волч. у. 2) Обѣднѣть. *Був багатий силно Шкварій, а тепер онемо́щів.* Волч. у.

Ониж, нар.—**Аж.** Вх. Зн. 44.

Ониж, ка, м. Нуль. Кон. Ар. 2. Св. Л. 20.

Оніміти, мію, еш, гл. 1) Онѣмѣть. *І язык мій оніміє.* Шевч. 2) Умолкнуть. *Замовкли гармати, оніміли дзвони.* Шевч. 234.

Оно́, нар. Только, лишь. Чуб. II. 78. *Чи всі дівки в танки йдуть? Оно нема одної Марусі молодой.* Чуб. III. 36. *В хаті тихо, оно діти сопуть.* Драг. 63.

Оновѣти. См. **Оновляти.**

Оновлѣння, ня, с. Обновленіе. *Може чави оновлѣння?* Шевч.

Оновля́ти, ля́ю, еш, сов. в. оновѣти,

влю́, ви́ш, гл. Обновлять, обновить. *Твою надію оновить.* Шевч.

Оногди, нар. Недавно, напередни. Вх. Зн. 44. *А чи бачили тоті пістолета, що мені бадіка оногди з-за гори винесли?* Федьк.

Оногдивай, нар. 1)—**Оногди.** 2) Позавчера. Вх. Лем. 444.

Онудніти, нію, еш, гл. Заскучать, силъ без работы.

Онѹк, ка, м. 1) Вну́къ. *Жили наші діди—не знали бід; стали жити онуки—набралися муки.* Ном. № 583. 2) Бабы повитухи называютъ такъ мальчиковъ, при рожденіи которыхъ онѣ помогали. Ум. **Онѹчок.** Грин. II. 128.

Онѹка, ки, жс. 1) Внука, внучка. *Тепер сиди у запічку, колмиши онуку.* Чуб. V. 1187. 2) Бабы повитухи называютъ такъ дѣвочекъ, при рожденіи которыхъ онѣ помогали. Мил. 17. Ум. **Онѹчка, онѹчечка.**

Онѹча, чі, жс. 1) Онуча, портянка. Чуб. VII. 419. *Хвалилися гайдамаки під Умань ідуци: будем драсти, панове молодці, з китаїйки онучі.* Нп. 2) Хлопокъ снѣгу. *Сніг летить онучами.* Вх. Лем. 444. Ум. **Онѹчка, онѹчечка.** *Ми тут вам не надокучи́мо: онучечки пересушимо.* Грин. III. 430.

Онуча́, ча́ти, с. Внучекъ. *Золотою Тамерлана онучата юлі.* Шевч. Ум. **Онуча́тно.** Г. Барв. 125.

Онѹчечка, ки, онѹчка, ки, жс. 1) Ум. отъ онука. 2) Ум. отъ онуча.

Онѹшник, ка, м. Тряпичникъ. Черниг. **Онѹхрист, та, м.**—**Анѹхрист.**

Онѹ, нар.—**Ониж.** Вх. Зн. 44.

Опад, ду, м.—**Ожелест.** Вх. Уг. 256.

Опада́ти, да́ю, еш, сов. в. опа́сти,

опадѹ, дѣш, гл. 1) Опадать, опастъ. *Ой на дубі кучерявім широкий лист опаде.* Мет. 15. *Вітер повіє, сонце припріє, роса опаде.* Чуб. V. 180. 2) Нападать, напасть, наброситься со всѣхъ сторонъ. Г. Барв. 447. *Отсе біда мене опала з тими чужоземцями!* Св. Л. 173. *Лихі, худі собаки опали санки.* Левиц. I. 230.

Опадка, ки, жс. Впадина, углубленіе. Лебед. у. *На опадці гарне житю роде.* Черниг. г.

Опазолѣтися, лю́ся, лишся, гл. Обвариться щелокомъ. Вх. Зй. 44.

Опак, нар. 1) Назадъ. 2) Навыворотъ, наоборотъ.

Опа́костити, шу, стѣш, гл. Опа́костить, обгадить. *Як опа́костить голову летуча мита, то буде лисина.* Чуб. I. 55.

Опал, лу, м. 1) Отопленіе, топливо, дрова. Чуб. VII. 383. *Там йому дають кімнату геть зовсім з опалом, з світлом.* Уман. у. 2) Вспыльчивость, горячность. **З опалу.** Сгоряча. *Як загорілась хата, я бби та з опалу не знаю, за що хвата́тися.* Мѹсск. окр. **З опалу не побачив, хто там був.** См. **З-опалу.**

Опала́ти, ла́ю, еш, гл. Очистить ошелушенное зерно отъ шелухи, сора и пыли: зерно всыпается въ корытце, которое потомъ двигаютъ туда и сюда—весь соръ отлетаетъ. Вх. Зн. 44. См. **Палати.** *Сами дівки крути мелот, сами й опалають.* Гол. II. 299.

Опала́чка, ки, жс. Корытце, посуда въ которыхъ палають зерно. Вх. Лем. 444.

Опа́лий, а, е. Опавший.

Опа́лини, лин, жс. мн. Шелуха, соръ, отдѣляющіеся отъ зерна, когда его палають. Вх. Зн. 44.

Опалѣти, ся. См. **Опаляти, ся.**

Опа́лка, ки, жс. 1) Мѣшокъ для кормленія лошадей въ дорогѣ овсомъ,—подвѣшивается къ мордѣ лошади, у отверстія его, въ края зашиты двѣ палки. Рк. Левиц. Хотин. у. 2) Корзина, плетенка. 3)—**Опалачка.** Желех.

Опа́лубити, блю, биш, гл. Хватить палкой, ударить. Черном.

Опа́люх, ха, м. Обгорѣлое дерево въ лѣсу, обгорѣлый пенъ. Вх. Лем. 448.

Опа́ляти, ля́ю, еш, сов. в. опа́літи, лю́, лиш, гл. 1) Обжигать, обжечь. 2) Отоплатъ, отопить.

Опа́лятися, ля́юся, ешся, сов. в. опа́літися, лю́ся, лишся, гл. 1) Обжигаться, обжечься, опаливаться, опалиться. *Десь він по винницях, по броварнях валявся, опалився, опарнався, обідрався.* ЗОЮР. I. 202. 2) Загорать, загорѣть.

Опа́морочитися, чу́ся, чѣшся, гл. Потерять сознание.

Опам'ята́тися, та́юся, ешся, гл.—**Опам'ятуватися.**

Опам'ятува́тися, тѹ́юся, ешся, гл. Прійти въ сознание, очнуться. Ев. Л. XV. 17. *Голова у мене закрутилась, не опам'ятувався, як він мене і на сей світ виніс.* Стор. МПр. 48.

Опанува́ння, ня, с. Овладе́ніе, захватъ.

Опанува́ти, нѹ́ю, еш, гл. Овладе́ть, завладѣть; охватить. *От як опанували Умань, то й поставили усюди свій караул.* ЗОЮР. I. 299. *І пустиню опанують ве-*

селій села. Шевч. *Опанував страх. Нехай тебе опанує михая година.* Харьк. г. *Завзятість всіх опанувала.* Котл. Ен. V. 68.

Опанува́тися, нѹ́юся, ешся, гл. Воцариться, овладѣть властью.

Опанча́, чі, жс. Епанча, родъ верхней одежды. Гол. I. 7. Гол. Од. 18, 45. Чуб. VII. 419. *Ой скину я опанчу, тобі ніжки заверчу.* Нп.

Опанча́на, ни, жс. Епанча, плохая епанча. *Опанчина рокожовая, поясина хмельовая.* Мет. 377.

Опар, ру, м. 1) Испареніе. Рк. Левиц. 2) Ночной мотылекъ—phalaena. Вх. Уг. 256.

Опа́ра, ри, жс. Опара для печенія хлѣба.

Опа́рати, тів, м. мн. Облаченіе священника. Св. Л. 108.

Опа́рити, ся. См. **Опарювати, ся.**

Опарка́нити, ся. См. **Опарканювати, ся.**

Опарка́нювати, ню́ю, еш, сов. в. опарка́нити, ню́, ниш, гл. Обносить, обнести заборомъ. Желех.

Опарка́нюватися, ню́юся, ешся, сов. в. опарка́нитися, ню́ся, нишся, гл. Огораживаться, огорожиться. *Високим валом воно (село) обсипалось і по валу дубовими палями опарканилось.* К. Хм. 97.

Опа́рювати, рю́ю, еш, сов. в. опа́рити, рю́, риш, гл. 1) Обваривать, обварить кипяткомъ, опарить. *Кричить як опарений.* Ном. № 2384. 2) **Опа́рює лід.** Растаетъ у береговъ. Мнж. 187.

Опа́рюватися, рю́юся, ешся, сов. в. опа́ритися, рю́ся, ришся, гл. Обвариваться, обвариться. *Опарився, як муха на окропі.* Ном. № 1821.

Опарь, рі, жс. **опарь, ря, м.** 1) Незамерзающее мѣсто на болотѣ. Вас. 207. 2) Промоина, продушина во льду. Сим. 119, 147. Мнж. 187.

Опас, су, м. Небольшое мѣсто для пастбища въ саду или огороженномъ лугу.

Опаса́ння, ня, с. 1) Опоясываніе. 2) Сплошная крытая галлерейя вокругъ церкви. Липов. у. Шух. I. 116. См. **Басань.**

Опаса́ти, ся. См. **Опасувати, ся.**

Опасистий, а, е. Жирный, толстый, тучный. Борз. у. К. ЧР. 90.

Опаска, ки, жс. Опасеніе. *Без опаски спати ляги.* Чуб. V. 1051.

Опаску́джувати, джу́ю, еш, сов. в. опаску́дити, джу́, диш, гл.—**Обпаскуд-**

жувати, обпаскудити. Тяжкими гріхами *опаскудив* свою душу. Стор. М. Пр. 26.

Опаскуджуватися, джуюся, ешся, сов. в. **опаскудитися, джуюся, дишся,** м. = **Обпаскуджуватися, обпаскудитися.**

Опасок, ска, м. Ремень для ношенія бандуры через плечо.

Опасти. См. **Опадати.**

Опасть, ти, жс. На деревьях: снігъ, иней замерзшіи. Вх. Лем. 444. См. **Ожедець.**

Опасувати, сую, еш, сов. в. опасати, саю, еш, м. Опоясывать, опоясать

Опасуватися, суюся, ешся, сов. в. опасатися, саюся, ешся, м. Опоясываться, опоясаться. 2) Только несов. в. **Опасатися.** МВ. (О. 1862. I. 105). ЗОЮР. I. 264. *Опасувались, щоб не понаходило бурлацтва і гайдамак.* Стор. М. Пр. 75.

Опат, та, м. Аббатъ.

Опатрати, раю, еш, м. = **Обпатрати.**

Опатський, а, е. Аббатскій. *Маха юловою як опатська кобила.* Канев. у.

Опатіна, ни, жс. 1) Весло на гребномъ судні. Вас. 186. *Половину козаків у окови до опачин посади.* Макс. 2) Тонкая и длинная связка хворосту; также связка лозы или камыша, вставленная въ кучу бураковъ для вентиляции. Пирят. у. *Треба опачини—мостити греблю.* Борз. у.

Опашки, нар. На опашку. *Накинув сирячину на себе опашки.* Полт.

Опека, и пр. См. **Опіка** и пр. К. Кр. 18. Сим. 217.

Опекті, ся. См. **Опикати, ся.**

Опентати, таю, еш, м. Опутать, отуманить голову. *Куди ідеш опентаний?* Чуб. V. 621.

Опеньгати, гаю, еш, м. Шутливо: женить, выдать замужъ. Кролев. у. *Треба його ув-осени опеньгати.* Харьк. г.

Опеньгатися, гаюся, ешся, м. Шутливо: Жениться. *Знайшов таку, що й опеньгався.* Св. Л. 275.

Опеньок, нька, м. Грибъ, опенокъ. *Баби зібрались у ліс по опеньки.* Грин. I. 181. **Велике диво опеньки!** Ирон. Велика важность! Неважная птица. Ном. № 5536.

Операч, ча, м. Кресло. Вх. Уг. 256.

Оперёд, нар. Передъ. Вх. Лем. 443.

Оперезати, жу́, жеш, м. 1) Опоясать. 2) Ударить, стегнуть. *Оперезав на всю масницю.* Ном. № 3979. *Він мене коромислом як оперезе.* Г. Барв. 284. *Дрючком Хведька разів із шість оперезав.* Г. Арт. (О. 1861. III. 110).

Оперезатися, жу́ся, жешся, м. Опоясаться. *А як мені зібратися! Встав, оперезався, та й зовсім зібрався.* Ном. № 11165.

Оперечитися, чуся, чишся, м. Упираться, противиться. *Старшина кликав його у волость, а він оперечивсь, не хотів їти, так ми його взяли та й повели.* Новомоск. у.

Оперітися, ріюся, рішся, м. Оперить-ся. *В колодочки поки вбилося, оперилося.* Шевч. I. 237.

Оперіщити, щу, щип, м. Сильно стегнуть, ударить. *Щось видно ломакою оперіщило.* Сим. 216.

Опернатіти, тію, еш, м. 1) Оперить-ся. 2) Переносно: сдѣлаться зажиточнымъ. *Іван був попереду вбогий, а тепер опернатів: уже й волів нара й корова й овечата.* Волч. у.

Опецьок, цка, м. = **Опецьок.** *Дитина як опецьок.* Чуб. I. 247.

Опецькуватий, а, е. = **Оклецькуватий.** *Опецькувати хлопчики.* Левиц. I. 348.

Опецьок, цка, м. = **Оклецьок 2.**

Опиватися, ваюся, ешся, сов. в. опітисся, опіюся, ёшся, м. = **Обпиватися, обпитися.**

Опідий, а, е. Перепившійся.

Опинатися, наюся, ешся, м. Сопровивляться, упираться. *Я не опиравсь, зараз і пішов.* Екатеринос. у. *Паничі почали прохати паннів до танців, а панни опиналися.* Левиц. I. 348. *Ну, він опирався, опирався, а таки зайхав.* Грин. I. 106.

Опинітися, нюся, нишся, м. Очутиться. *Аж, ось, не знаю я того, як сирій вовк тут опинився.* Греб. 385. *Як дам тобі на відлі, той за дверима опинишся.* Полт. *Земля під тобою розступиться і ти опинишся в пеклі.* Стор. М. Пр. 41.

Опінка, ки, жс. Родъ шерстяной полосатой плахти или запаски. Гол. Од. 61. Kolb. I. 37. Гол. Од. 82.

Опиріця, ці, жс. Колдунья. *Іде чарівниця, опиріця.* МУЕ. III. 45.

І. Опирь, ря, м. = **Упирь.**

ІІ. Опирь, нар. = **Опір.** *Племінник опирь став, затявся.* Мкр. Н. 10.

Опиряка, ки, м. = **Упиряка.** *Дивиться він, аж там єсть опиряки і возять відьом туди, на ту гору.* Грин. II. 77.

Опис, су, м. Описание. О. 1862. IV. 94. КС. 1883. IV. 765.

Описати. См. **Описувати.**

Описка, ки, жс. У горшечниковъ: кра-

сильное вещество—болотная бобовая желѣзная руда. Вас. 182.

Описковий, а, е. Нарисованный опискою (см.) Вас. 184.

Описовий, а, е. Описательный. Желех.

Описувати, сую, еш, сов. в. описати, шу́, шеш, м. Описывать, описать. *Ой писав же я два дні і дві ночі, закінь описав я миченко й чорні очі.* Чуб. V. 35.

Описуватися, суюся, ешся, м. Описываться.

Опит, ту, м. Разспросъ, опросъ. Прил. у. **Опита взяти.** Разспрашивая, разузнать, разспросить. *Ой заплакала мати ідучи до хати, що не можна за сина й опита узяти.* Чуб. V. 1043.

Опитати. См. **Опитувати.**

Опитися. См. **Опиватися.**

Опитувати, тую, еш, сов. в. опитати, таю, еш, м. 1) Разспрашивать, разспросить. *Опитай старих людей, як треба робити.* 2) Находить, найти, разспрашивая. *Може я де опитаю твій мішок.*

Опіус, са, м. Пьяница. *Але почкайно! то такі опіуси, що все попропивають.* Подольск. г.

Опихати, хаю, еш, м. Очищать отъ шелухи. *Ци опиханий, паночку, ячмінь?* О. 1862. X. 34.

Опихатися, хаюся, ешся, м. Очищаться отъ шелухи.

Опійка, ки, м. = **Опіяка.** К. ЦН. 216, 291.

Опівдєнний, а, е. Полуденный. Желех.

Опівдні, опівдній, нар. Въ полдень. *Прилетів опівдні до того чоловіка.* Рудч. Ск. I. 142.

Опівзати, заю, еш, м. Сѣсть верхомъ на коня. *Опівзав коня.* Зміев. у.

Опівзні, нів. См. **Півзні.**

Опівночі, нар. Въ полночь. *Прийди, мій милий, хоц опівночі.* Чуб. V. 4.

Опізнитися, нюся, нишся, м. Опоздать. *Зійшла зірка, зійшла зірка, місяць опізнився.* Нп. 118.

Опій, пою, м. 1) Опой. 2) Болѣзнь у животныхъ отъ горячаго пойла. *Ця коняка заслабла від спою.* Харьк.

Опійство, ва, с. Пьянство. *Не було опійства, бійки, лайки.* О. 1861. VII. 4.

Опіка, ки, жс. Опека. Левиц. I. 284.

Опикання, ня, с. 1) Опеканіє. 2) Обжиганіє, опеканіє.

Опекті, ся. См. **Опикати, ся.**

Опикати, каю, еш, сов. в. опекути, чу́,

чеш, м. 1) = **Обпикати.** 2) Только несов. в. **Опекать.**

Опикатися, каюся, ешся, сов. в. опекутисся, чу́ся, чешся, м. Обжигаться, обжечься, опечься. *Аж одскочила—ніби, вкололась або опекалась.* Левиц. I. 334.

Опекун, на, м. Опекунъ.

Опекунка, ки, жс. Опекунша. *Мусіла слухати старших сестер як опікунок.* Левиц. I. 307.

Опійлок, лка, м. = **Обаполок.** Каме-нець. у.

Опір, опору, м. Сопротивленіє.

Опір, нар. Сопротивляясь. *Йде опір.* Сопротивляется, упрямится. Ном. ст. 269. **Опір стати.** Оказать сопротивление. *Ви проти нас обидва опір стали.* К. ПС. 8.

І. Опірати, раю, еш, сов. в. оперти, опру́, оперш, м. = **І Обпірати, обіперти.**

ІІ. Опірати, раю, еш, сов. в. опрати, оперу́, рэш, м. = **ІІ Обпірати, обіпрати.** *Туа зіма буде, а хто ж її (неньку) в ту пору опірати буде?* Чуб. V. 726. *Тоді тільки поважала матір, як вона її зодягала й опірала.* Борз. у.

Опіратися, раюся, ешся, сов. в. опертисся, опру́ся, рэшся, м. 1) = **І Обпіратися, обіпертисся.** *Ой перестань, чумаченьку, на пужально й опіратися.* Чуб. V. 1033. 2) Сопротивляться, оказывать сопротивление. *Вже біди не опруся.* Гол. I. 178.

Опіром, нар.—**стати.** = **Опір стати.** *Стояли на сеймі опіром против політичної системи єдиности віри в Польщі.* К. ХП. 115.

Опірці, нар. Опираясь. **Опірці ходіти.** *Ходить, опираясь на разные предметы.* *Опірці по ха-ні ходе.* НВолын. у.

Опісля, нар. Послѣ. *Як би не перебірала ізперва, то б опісля не жалкувала.* Ном. ст. 168.

Опічок, чка, м. Мѣсто у печки для каганця. *На опічку маячив каганець.* Г. Арт. (О. 1861. III. 81).

Опішілий, а, е. Лѣнливый, медлительный. *Опішіла служниця.* Вх. Зн. 44.

Опішити, шію, еш, м. Сдѣлаться медлительнымъ (въ ходьбѣ) *Кінь опішив.* Вх. Зн. 44.

Опішний, а, е. = **Опішілий.** *Опішний кінь.* Вх. Зн. 44.

Опіяка, ки, м. Пьяница. Черк. у. К. Бай. 41. Мир. ХРВ. 235.

Оплава, ви, жс. Облава. Мнж. 187.

Оплаканий, а, е. 1) Оплаканый.

2) Несчастный, достойный жалости. *Устимо, серденько! Оплакана годинонька твоя.* М. В. (О. 1862. III. 42). *Весілля одулями оплакане.* Г. Барв. 377.

Оплакати. См. **Оплачувати.**

Оплакувати, кую, еш, сов. в. оплакати, чу, чеш, и. Оплакивать, оплакать. *Як ти будеш у степу помирати, ой хто ж тобі голову оплаче?* Чуб. V. 876.

Оплатити, ся. См. **Оплачувати, ся.**

Оплатки, ток, ж. мн. Подати, пошлины, налоги. *Великі оплатки—ніяк на гроші не зіб'єшся.* Конотоп. у.

Оплать, ті, ж. 1) Расходы. *В хазяйстві оплать велика: на робітника, на вози.* Рк. Левиц. 2) Подать, налоги. *Оплать велика.* Подол. г.

Оплатити, ся. См. **Оплачувати, ся.**

Оплачувати, чую, еш, сов. в. оплатити, чу, тиш, и. Платить, заплатить, выплатить. *Овечку продає, щоб подушине оплатити.* О. 1861. VI. 75.

Оплачуватися, чуюся, ешся, сов. в. оплатитися, чуюся, тишся, и. Платить, заплатить, выплатить слѣдующее, откупиться. Мкр. Н. 3. *Не журіться, вороженьки, на вас безголов'я, я зароблю й оплачуся за своє здоров'я.* Чуб. V. 835. *Буде впитися, прохмелиться, шинкароци оплатитися.* Чуб. V. 1062. **Оплатитися за своєю дівку.** Дать парням угощение за право стороннему парню ходить къ избранной имъ дѣвушкѣ на вечерницѣ. и пр. Мил. 60.

Оплентати, таю, еш, и. 1) Опутать. 2) Сожрать. *Оплентав возк твою кобилу. Оплентами б тебе собаки.*

Оплєну́ти, ну́, нєш, и.—**Оплинути.** Ожила б я, оплєнула і не знала б муки. Мкр. Н. 11.

Оплєснүти, ну́, нєш, и. Омыть. *Оплєснула гарненько руки і почала їй помагати (поратись).* Г. Барв. 156.

Оплєсті, ся. См. **Оплітати, ся.**

Оплєта, ти, ж. Плетенье, плетеная вещь. Вх. 3н.

Оплєтини, тин, ж. мн. Косоплетки, ленточки въ косѣ. Вх. 3. 44.

Оплину́ти, ну́, нєш, и. Пополнѣть, поправиться. Ном. № 4924. *Нагодую їх (дітей), напою... тиженів через кілки,—агу! оплинули мої діти любі.* Харьк. г. См. **Опленути.**

Оплін, ну, м. 1) Въ повозкѣ: деревянная подушка, лежащая на оси; на ней лежит кузовъ. Чуб. VII. 402. 2) Пере-

кладины, положенныя на копылы въ санихъ для связки полозьевъ. Брацл.

Оплінь, ня, м.—**Оплін.** Г. Барв. 522, 523.

Опління, ня, с. Соб. отъ **Оплін.** А в грядинах чотирі копилля і два опління.

Опліт, оплѣту, м. Изгородь, плетень огорожа. *І оплотом його (виноградник огородив. Аби маржина не ростягала сіно із стога, огороджують его оплотом з воріня.* Шух. I. 170, 171. Шух. I. 76, 189. *Пішла в опліт сіна (взяти).* Гол. I. 199.

Оплітати, таю, еш, сов. в. оплестити, тєш, и.—**Обплітати, обплести.** *Виноград оплів навкруги камінь.* Левиц. Пов. 361. 2) Уплетать, уплестъ, ѣсть съ аппетитомъ. *Сидить хазяїн в конці стола, варенички оплітає.* Нп.

Оплітатися, таюся, ешся, сов. в. оплестіся, оплетуся, тєшся, и.—**Обплітатися, обплестися.**

Оплітка, ки, ж. Растение *Convolvulus arvensis.* Вх. Лем. 444.

Опліч, нар.—**Попліч.** *А тепер я їде опліч з тобою, не скаже ні здоров, ні помагай.* Лебед. у.

Опліччя, чя, с. Женская сорочка (у Лемков). Гол. Од. 77.

Оплутати. См. **Оплутувати.**

Оплутувати, тую, еш, сов. в. оплутати, таю, еш, и.—**Обплутувати, обплутати.**

Оповесні, нар. Весеннюю порою, весною. *Матусі дожидаюся, як оповесні ластівки.* Г. Барв. 62.

Оповивати, ваю, еш, сов. в. оповіти, вию, еш, и. Обвивать, обвить, спеленать, окружать, окружить. *Оповита дитина.* Шух. I. 273. *І тьмою німою оповие тобі душу.* Шевч.

Оповіданка, ки, ж. Рассказъ. Вх. Лем. 444.

Оповідання, ня, с. Рассказъ, повѣствованіе. Левиц. I. 213. *З твого серця вийшли ті оповідання.* К. Досв. 53.

Оповідати, даю, еш, и. Рассказывать, повѣствовать. *До серця твого будуть казати і жалі правдивий оповідати.* Чуб. V. 376. *Апостоли оповідали йому, що творили.* Єв. Л. IX. 10.

Оповідач, ча, м. Рассказчикъ, повѣствователь. Левиц. Пов. 146.

Оповідка, ки, ж. Рассказъ. О. 1861. XI. Свид. 50.

Оповідувати, дую, еш, и.—**Оповідати.**

ти. *Нагодимся деякі того часу, оповідаючи йому про ілліейців.* Єв. Л. XIII. 1.

Оповідь, ді, ж. 1)—**Оповідка.** *Довго слухав Остап оповідь братову.* Грин. I. 288. 2) Сообщение, объявление. Шух. I. 41. *Оглашеніе церковное о бракѣ.* МУЕ. III. 50.

Оповістити, ся. См. **Оповіщати, ся.**

Оповістка, ки, ж. Объявление, извѣщеніе; сообщеніе, извѣстіе. Ум. **Оповісточна.** *Чом же ти, мій сину, оповісточки ніякої не дав?* О. 1862. VIII. 17.

Оповістник, ка, м. Вѣстникъ, возвѣститель.

Оповісточка, чки, ж. Ум. отъ **оповістка.**

Оповість, сти, ж. Увѣдомленіе, извѣщеніе. *Жадної оповісти нема.* Черн. у.

Оповіщати, щаю, еш, сов. в. оповістити, щу, стіш, и. Объявлять, объявить, извѣщать, извѣстить, рассказывать, рассказать. Грин. III. 274. *Оповіщає ціну за роботу.* Левиц. I. 106. *Ісус Христос своє слово оповістив усім людям.*

Оповіщатися, щаюся, ешся, сов. в. оповіститися, щуся, етішся, и. 1) Объявлять, объявить о себѣ, являться, явиться. *Я піду оповіщуся у волость.* 2) Заявлять, заявить. *Пішов до попа оповіщатися, що думка сина женити.* Черн. г. *Оповіщуся старостою, старшиною та й до мирового.* НВолын. у.

Опоганити, ся. См. **Опоганювати, ся.**

Опоганювати, нюю, еш, сов. в. опоганити, ню, ниш, и. Осквернять, осквернить, огаживать, огадить. *Нема нічого осторонь чоловіка, що, ввійшовши в його, могло б опоганити його.* Єв. Мр. VII. 15. *Дитина опоганила сорочку.*

Опоганюватися, нююся, ешся, сов. в. опоганитися, нюся, нишся, и. Огаживаться, огадиться, оскверняться, оскверниться. *Чи не між вами ж я, погані, так опоганився, що й не знаю, чи був я чистим коли небудь?* Шевч.

Опідаль, нар. Вдали.

Опоживіти. См. **Опоживляти.**

Опоживляти, ляю, еш, сов. в. опоживіти, влю, віш, и. Придавать, придавать новые силы, оживлять, оживить. О. 1861. I. Слов. 10.

Опѣли, нар.—**Обаполи.** НВолын. у.

Опѣлистий, а, е. 1) Плотный, толстый, широкій. *Опѣлистий стіг наклами.* Волч. у. 2) Вѣтвистый. *Опѣлиста яка тополя.* Кролев. у. *Опѣлиста груша.* Мнж. 188.

Оположитися, жуся, жишся, и.—**Отелитися.** *Оположилась корова.* Хотин. у. **Опѣлок, лку, м.** У кожевниковъ: кожа съ брюха животного. Вас. 158.

Ополѣние, ка, м. 1) Разливная ложка. *Видно між ложками ополѣник.* Ном. № 7339. 2) Головастикъ. Ном. стр. 293, № 105. У нашому ставку нема риби, а жабів та ополѣників—чиртова тись. Лебед. у. Ум. **Ополѣничок.**

Ополѣнити, ню, ниш, и. Обрубить ледъ вокругъ чего-либо стоящаго въ водѣ и вмержаго въ ледъ. Волч. у.

Ополѣничок, чеа, м. 1) Ум. отъ **ополѣник.** 2) Родъ дѣтской игры. Ив. 64.

Ополѣти. См. **Ополювати.**

Оплудень, нар. Въ полуденную пору. *Бігав я, ганявся зранку. Було вже оплудень, як я зустрів одного з них.* Новомоск. у.

Ополювати, люю, еш, сов. в. ополѣти, лю, лєш, и.—**Обполювати, обполѣти.** *Марусина руточка з лободою: чому ж ти її не ополєши.* Грин. III. 527.

Опѣна, ни, ж. Пологъ, занавѣсь. *Пани заслонили опѣнами та килимами піч.* Левиц. I. 188.

Опѣнець, нця, м. Раст. вьюнокъ, *convolvulus.* Вх. Уг. 256.

Опоросітися, шуся, сшся, и. Освинѣ: родить.

Опорѣти, рю, риш, и. 1) Распороть. *Ішов коло тини, зачепився об тин і опорѣв свитину.* 2) Ударить сильно. *Чоловік як опорѣ його кийком.* Грин. I. 42.

Опоряджати, джаю, еш, опоряджувати, джу́ю, еш, сов. в. опорядити, джу́, дїш, и. Приводить, привести въ порядокъ, устраивать, устроить. *Зараз заходилась опоряджати стола, застилав... становить чарочки.* МВ. (КС. 1902. X. 143). *Сухобрус опоряджував нове хазяйство.* Левиц. Пов. 50. *Опорядила все на господарстві.* МВ. I.

Опочивати, ваю, еш, сов. в. опочіти, чию, еш, и. Отдыхать, отдохнуть, почивать, почить.

Опочівка, ки, ж., опочівок, вку, м. Отдыхъ. АД. I. 123. *Над річкою Самарською опочівку собі мають.* АД. I. 127.

Опочінок, нку, м. Отдыхъ. *Проти Кефрі города приставали, там собі великий та довгий опочінок мали.* АД. I. 209.

Опочіти. См. **Опочивати.**

Оправа, ви, ж. 1) Оправа, обдѣлка. *Окунь перекинувся гранатовим перснем у*

золоті оправі. Рудч. Ск. II. 113. 2) Переплеть.

Оправдати, даю, еш, м. Оправдывать, отстаивать кого. Я буду оправдати тебе перед людьми. Волч. у.

Оправдіти, ся. См. Оправдовувати, ся.

Оправдовувати, вую, еш, сов. в. оправдіти, джю, диш, м. Оправдывать, оправдать. Себе оправдовує, що все гарно робить. Змієв. у. Ніхто іменно не доказав на його, так і оправдім. Тепер аби гроші, то хоч якого душогуба оправдять. Черн. г. Нехай тебе й Бог так простить і батько наш, гетьман український оправдить. КЦН. 221.

Оправдовуватися, вуюся, ешся и оправдуватися, дуюся, ешся, сов. в. оправдітися, джюся, дишся, м. Оправдываться, оправдаться. Хто ся оправдує (а зовсім винний), того як юру вздує. Ном. № 7429. Циган оправдився. Мнж. 115. Оправдилась премудрість од дітей своїх усіх. Ев. Л. VII. 35.

Оправити, ся. См. Оправляти ся.

Оправляти, ляю, еш, сов. в. опрăвити, влю, виш, м. 1) Оправлять, опрăвить, обдѣлывать, обдѣлать. Канев. у. Я її опрăвив під скло... і висить у мене в світлиці. Г. Барв. 9. 2) Приводить, привести въ порядок, починають, починають. Збери всі човни, що остались, і гарно зараз їх опрăв. Котл.

Оправлятися, ляюся, ешся, сов. в. опрăвитися, влюся, вишся, м. Приводиться, привести въ порядок.

Оправний, а, е. 1) Обдѣланный, опрăвленный. 2) Переплетенный.

Опрăний, а, е. Въ думѣ: вм. опрăвний 1. Опрăні кульбаки. АД. I. 114.

Опрăцювати, тию, еш, м. 1) Покрывается сифилитическою сыпью. 2) Сильно опротивѣть. Аж опрăцюватиє з тобою балакавши. Кролев. у.

Опрацювати, цюю, еш, м. Обработать. Вх. Зн. 44.

Опрѣляти, ляю, еш, сов. в. опрѣліти, лю, лиш, м. Предназначать, предназначить для кого. На що ж ти діточки покидала (умерла), кому ти їх опрѣлила: чи ти батенькові опрѣлила, чи ти братикам, чи сестриці? Мил. 221.

Опрѣкрий, а, е. Противный, опостылый.

Опрѣкритися, рюся, ришся, м. Опротивѣть. То воно йому так горілка опрѣ-

крилась. Харьк. Тут і своя брехня опрѣкрилась, а то ще й він. Ном. № 6873.

Опріни, рин, ж. мн. Крыжовникъ. Вх. Лем. 444.

Оприск, ку, м. 3 оприском балакати. Вспыльчиво, запальчиво говорить. Ном. № 12893.

Оприскливий, а, е. Вспыльчивый, огрызающийся. Дитина... оприсклива. Сим. 234.

Оприскливо, нар. Вспыльчиво.

Опрішкуватий, а, е. Злой, сварливый. Рк. Левиц.

Опрішок, шка, м. Разбойникъ, бандитъ. Да чи підєм, пане брате, на весні в опрішки. Лукаш. 135.

Опріч, опріче, нар. 1) Кромѣ. Опріч сорочки Бі-ма нічого. Ном. № 1527. Сусід близьких нема опріче вас. Г. Барв. 197. 2) Отдѣльно, особо. Опріч людей собі ходила. Греб. 319.

Опрічний, а, е. Особенный, отдѣльный. Цей чоловік якийсь опрічний од людей. Рк. Левиц. Умом і хвабрістю своєю в опрічне попав число. Котл. Ен. V. 23. Опрічна хата. Рк. Левиц.

Опроваджати, джю, еш, сов. в. опрăва(во)дити, джю, диш, м. Проводить, провести. Мою ірину та душечку в рай опрăваджати. Гол. I. 221. Поможі Боже вам сі свята мирно опрăвадити. Гол. IV. 556. Пошли, Боже, вік і здоров'я, щоб цей празник опрăвводить, нового... дождати. О. 1862. IV. 89.

Опрăстаті, таю, еш, м. Освободить, избавить. Опрăстав мене батько від панської ласки.

Опрăстатися, таюся, ешся, м. 1) Освободиться. 2) Прийти въ себя.

Опрăче, нар. 1) = Опріче 1. Опрăче тих пісень... співають і таких. О. 1861. XI. 9. 2) = Опріче 2. Ні, вони не всі вкуні,—ті опрăче стають. Новомосковск. у.

Опрăшувати, кую, еш, м. = Простувати. Хто опрăшує, той дома не ночує. Ном. № 11406.

Опрощення, ня, с. Прощаніє. Опрощення брати, приймати з ким. Прощатися. Як ми ув охотне військо од отця, од матері, од роду од'їзжали, ми з отцем, з матіррю і з родом опрощення брали. Макс. (1849). 19. То він з своєю матіррю опрощення приймає, у чужу сторону од'їзжав. Чуб. V. 849.

Опруг, га, м. 1) Кругъ. Шух. I. 278. 2) = Упруг. З ранку до снідання опруг,

до обід другий, до полудня третій, до вечора—четвертий. Константиногр. у.

Опрăга, ги, ж. Смерть. Нехай на її опрăга приїде.

Опрăгтіся, жуся, жѣшся, м. Умереть, околѣть. В сей день його отець опрăгся, як чикилдихи обіжрався. Котл. Ен. II. 9.

Опрăдати, даю, еш, сов. в. опрăсти, дү, дѣш, м. = Обпрăдати, обпрăсти. Хто мене буде опрăдати? Мил. 221.

Опрăтати, таю, еш, м. Очистить, прибрать. Вона її (піч), попідводила, помастила, опрăтала. Чуб. II. 67.

Оптѣка, ки, ж. = Аптека. Рудч. Ск. II. 147. О. 1862. I. 52.

Оптѣкар, ря, м. = Аптекарь. Ном. № 7541.

Опүгатися, гаюся, ешся, м. Одѣться тепло, напаялить на себя много.

Опуд, да, м. = Опудало. Шух. I. 112. Проти птахів кладуть по городях опуди... На опуди ставлять хрест із паликів, надивають на нею фелегу—подертий сердак або сорочку і вкривають старою кресанею. Шух. I. 166.

Опүдало, ла, с. Чучело. Годився б у коноплі на опудало. О. 1862. II. 27. Отсе опудало погане. Котл. Ен. VI. 45. Увійшло якесь опудало. К. ЧР. 389.

Опүдитися, джуся, дишся, м. Испугаться. Коні так опудились. Мелитоп. у. Слов. Д. Єварн.

Опук, ку, м. 1) Выпуклость. Харьк. 2) Опүк. Особый видъ крымской бѣлой соли. Мнж. 188.

Опүка, ки, ж. 1) Мячъ. КС. VI. 457. Кинутись, упасти опүкою. Стремительно броситься, упасть. Г. Барв. 296. Онилка кинулась до мене опүкою. Г. Барв. 211. Опүкою з гори—аж вітром зашуміло—орел ушкварив на яня. Греб. 381. Впала опүкою. Мир. ХРВ. 18. 2) Выпуклая, выдающаяся часть, напр. у. бочки. Мнж. 188. 3) Взносъ въ цехъ съ сына цехового, вступившаго въ бракъ. Остер. у.

Опүкий, а, е. = Опүклий.

Опүкуватий, а, е. = Опүклий. Бочка опүкувата. Волч. у.

Опүклий, а, е. Выпуклый, шарообразный.

Опүнок, пка, м. Завязъ (плода). Суджан. у.

Опүскання, ня, с. 1) Опусканіє. 2) Въ орнаментѣ раскрашенной миски—узкія параллельныя полоски, иногда концентрически покрывающія всю миску. Вас. 184.

Опүскати, каю, еш, сов. в. опүстити, опүщу, стиж, м. 1) Опускать, опустить. Як зачали Бондарівну у гроб опүскати, ой то казав пан Каневський ще жалібниці врати. Чуб. V. 428. 2) Оставлять, оставить, покидать, покинуть. Щоби вас Бог не опүскав. Чуб. I. 89.

Опүскатися, каюся, ешся, сов. в. опүститися, опүщюся, стижся, м. 1) Опускаться, опуститься. 2) — діла. Бросать, бросить работу, перестать работать. Г. Барв. 321. Діла зовсім опүстився, ні про що не дбає. Г. Барв. 387.

Опуст, тү, м. Шлюзы. Драг. 5. Стали коло ставу напувати худобу; дивляться, на опусті ходить якийсь пан. Драг. 47.

Опустіти, тию, еш, м. Опустѣть. В тому селі холера була така страшна, що після неї село зовсім опустіло. Васильк. у.

Опүх, ху, м. Опухоль. Драг. 29. Г. Барв. 222. Опүх пішов за долоню, мало не до ліктика. Г. Барв. 530. Нехай вона виїме жало, рану заміже, опүх потушить. Чуб. I. 122.

Опүхати, хю, еш, сов. в. опүх(ну)ти, хну, неш, м. Опухать, опухнуть. Поки багатий стухне, то вбогий опүхне. Ном.

Опүхлий, а, е. Опухший. Опухла дитина голодная мре. Шевч. Роскрила опүхлі очі. Мир. Пов. II. 112.

Опүх(ну)ти. См. Опухати.

Опүцьки, ків, м. мн. Раст. Torilis. Antryseus Gaert. ЗЮЗО. I. 139.

Опүчка, ки, ж. Ум. отъ Опука. Опүша, ші, ж. Раст. репейникъ, лопухъ. Вх. Лем. 44.

Опүшка, ки, ж. Мѣховая обшивка. А у ляха вершюк низький, широкі опүшки. Лукаш. 20.

Оп'яніти, ся. См. Оп'яняти, ся.

Оп'яніти, нію, еш, м. Опьянѣть. Драг. 288.

Оп'яничитися, чуся, чижся, м. = Оп'янитися. Він випив тоді чимало—таки зовсім оп'яничився, що й язиком гаразд не поведе. Новомоск. у.

Оп'яняти, няю, еш, сов. в. он'яніти, ню, ніш, м. Опьянять, опьянить. Пою й погане пиво он'янило. ЗЮОР. I. 205.

Оп'янятися, няюся, ешся, сов. в. оп'янитися, нюся, нішся, м. Напиваться, напиться пьянымъ. Оце оп'янився уже. О. 1862. VI. 34.

Оп'ятеричитися, чуся, чижся, м. Упереться въ землю.

Оп'ять, нар.=Знов. *Оп'ять забули горювати.* Котл. Ен. III. 8.

Ораз, нар.=Враз.

Оранда, ди, ж. 1) Корчма, питейный домъ, кабаць. *Ходить до оранди горілочки пить.* Чуб. V. 752. 2) Аренда.

Орандарка, ки, ж. Содержательница кабака. *Ой дай, орандарко, да горілочки кварту.* Чуб. V. 420.

Орандарство, ва, с.=Орендарство.

Орандарський, а, е=Орендарський. *Орандарські діти.* Грин. III. 692.

Орандарь, ря, м. 1)=Орендарь. 2) Кабатчикъ.

Орандарювати, рюю, еш, ил. Быть орандарем.

Оранка, ки, ж. 1) Паханіе. *А що вже в полі на оранці, так дідові старими ногами за наймитом і не поспішитись.* Г. Барв. 194. 2) Время паханія. Подольск. г.

Оранія, ці, ж. Вспаханное поле. *Понід тоті ораніці студені криниці.* Гол. IV. 489.

Орання, ня, с.=Оранка 1. *Не можуть без плуга і орання хліба їсти.* Чуб. I. 93.

Орап, па, м. Арапъ, негръ. К. Дз. 170.

Орапеня, няти, м. Арапченокъ, негрятенокъ. К. Дз. 170.

Орапник, ка, м=Гарапник. Козелец. у.

Орапський, а, е. Негритянский. К. Дз. 171.

Орати, рю, рэш, ил. Пахать. *Чи не оре милій плугом?* Чуб. V. 1. *Тяжко сіяти, коли ніщо орати.* Ном. *Не сіявши, не оравиши, не буде житю родити.* Мет. 86.

Оратися, рюся, рэшся, ил. Пахаться. *Орася ж ти, моя ниво, долом та горою.* Шевч.

Орація, ції, ж. Праздничное привѣтствіе, поздравленіе, составленное заранее и произносимое ходящими по домамъ на праздникъ Пасхи поздравителями. О. 1861. XI. Свид. 70.

Орач, ча, м. 1) Пахарь. *Взяли би-сьмо бача, то не буде орача.* Чуб. V. 977. 2) Птица. Луговой жаворонокъ *Alanda arvensis.* Вх. Пч. II. 8.

Орачка, ки, ж.=Оранка. Вх. Лем. 444

Орган, ну, м. Органъ. Чуб. I. 179; II. 43.

Органистий, того, м. Органистъ, играющий на органѣ. *Я не органистий—не перебіраю.* Ном. № 12161.

Оргінія, нії, ж. Георгина (цвѣтокъ). Левиц. I. 285. Ум. **Оргінька**.

Оргія, гії, ж. Оргія. *Мерзений Рим з Нероном в паскудних оргіях конав.* Шевч. II. 170.

Органець, нця, м. Встрѣчено въ пѣснѣ: *Ой зарайте, музики - органи, нехай піду з Марусею в танці.* Грин. III. 235. Вѣроятно вмѣсто **варганці**, т. е. играющіе на варгані. (См.).

Орда, ді, ж. 1) Орда. *Піди, сину, геть од мене, нехай тебе орда візьме.* Чуб. V. 890. 2) Перен.: толпа. *Помішників у його ціла орда.* О. 1862. V. 72. **Ордою**—толпой. *За молодого козаки ордою.* Шевч.

Ордань, ні, ж. 1) Рѣка Іорданъ. *Ой на річці, на Ордані плыве образ, виринає.* Чуб. III. 461. 2) Мѣсто освященія воды на Крещеніе, а также и самое освященіе. 3) Изображеніе креста, дѣлаемое на праздникъ Богоявленія Господня. *Дяк тише крейдюю на дверях велику ордань... з Одамовою головою внизу.* Левиц. I. 402.

Орданський, а, е. 1) Іорданскій. *Орданська ріка.* Чуб. I. 129. 2) Богоявленскій. *Прискають хворому в вічі святою орданською водою.* Грин. II. 40.

Ординка, ки, ж. Казанская овчина, рыжеватая, съ грубой шерстью. Вас. 154.

Ординський, а, е. Относящійся къ ордѣ. *Шляхом битим ординським ой там гуляв козак Голота.* АД. I. 168.

Орел, орла, м. 1) Орель. *Ой з-за гори, із-за кручі орли вилітають.* Мет. 106. *Орла не можна бити; а як його стріляти, то треба спитати тричі: чи нажився на світі.* Чуб. I. 64. *Летять сини України вірли і соколи.* Млак. 80. Употребляется какъ ласкательное слово въ приложеніи къ мужчинѣ, преимущественно козаку. *Ой куди ж ти одізжаєш, сизокрилий орле?* Мет. 38. 2) Название вола съ большими, вертикально поднимающимися рогами, концы которыхъ загнуты назадъ. КС. 1898. VII. 45. Ум. **Орлик**, **орличок**, **орлонько**.

Орелі, **орель**, ж.=Релі. Козелец. у.

Оренда ди, ж. Аренда. *Держав у його на оренді кормчу.* ЗОЮР. I. 241.

Орендаренко, ка, м. Сынъ арендатора.

Орендарів, рева, ве. Принадлежащій арендатору. *Орендарева коза.* Левиц. Пов. 112.

Орендарівна, ни, ж. Дочь арендатора.

Орендарка, ки, ж. Арендаторша.

Орендарство, ва, с. 1) Арендаторство. 2) соб. Арендаторы.

Орендарський, а, е. Арендаторскій.

Орендарь, ря, м. Арендаторъ.

Орендувати, дую, еш, ил. Арендовать.

Орешт, ту, м.=Арешт 1.

Орештувати, тую, еш, ил.=Арештувати.

Оридець, дця, м. Ум. отъ ород.

Орілка, ки, ж.=Горілка. Грин. III. 385.

Оріх, ха, м. 1) Орѣхъ. *Був оріх, а тепер свистун.* Ном. № 1866. *Соловійко на орісі, зозуленька на камині.* Грин. III. 178. 2) мн.—**болотяні**, **водяні**, **чортові**. *Раст. Trapa natans* L. ЗЮЗО. I. 139. Ум. **Орішок**, **орішенько**. Чуб. V. 11.

Оріхарка, ки, ж.=Оріхарь. Вх. Уг. 256.

Оріхарь, ря, м.=Лускогоріх. Вх. Лем. 444.

Оріхівка, ки, ж.=Лускогоріх. Вх. Лем. 444.

Оріховий, а, е. Орѣховый. *А скрипочка оріхова, а смичок із руті.* Чуб. V. 969.

Оріхолуп, па, м.=Лускогоріх. Вх. Пч. II. 9.

Орішанка, ки, ж.=Лускогоріх. Вх. Уг. 256.

Орішарка, ки, ж.=Орішанка. Вх. Уг. 256.

Орішарь, ря, м.=Орішанка. Вх. Уг. 256.

Орішення, ня, с. соб. Орѣховыя деревья. *Зеленее орішення по двору.* Грин. III. 534.

Орішець, шця, м.=Орішок 3. Вх. Уг. 256.

Орішина, ни, ж. Орѣховое дерево. *Ой ходила Марусечка по леваді, та садила орішину у три ряди.* Мил. 145. *Зеленая й орішина од сонечка ізов'яла.* Чуб. V. 230.

Орішок, шка, м. 1) Ум. отъ оріх. *Народу зійшлося, міщан, що ніде було й орішку впасти.* МВ. I. 27. 2) Клеверъ. Харьк. 3) Птица=Мишокрілик. Вх. Уг. 252. См. **Мишачок**. 4) Печенье: кусочки тѣста, изжаренные въ маслѣ или салтѣ. 5) Родъ дѣтской игры. Ив. 44.

Орія, рії, ж. Родъ рыболовной сѣти, забрасываемой съ лодки и вытягиваемой въ нее же. Браун. 12.

Оркан, на, м. Арканъ. *Гей будеш ти, коню буланенький, на оркані ходити.* Нп.

Оркис, су, м. Полба. Вх. Лем. 444.

Орлан, на, м.=Орел. *За ним шумули козаки-орлани.* К. МБ. II. 139.

Орленя, няти, с. Орленокъ. *Летить орел і орленя.* Мнж. 37. *Надлетіли орленята, круту гору відкрили.* Чуб. V. 969.

Орлий, е, е.=Орловий. *Орле око.* Шевч.

Орлик, ка, м. 1) Ум. отъ орел. 2) мн. *Раст. Aquilegia vulgaris* L. ЗЮЗО. I. 112. См. **Оксамит**.

Орліний, а, е.=Орловий.

Орлиця, ці, ж.=Горлиця. *Ой я вас, орлиці, за ті вісти скажу соколові живцем вас поїсти.* Чуб. V. 35.

Орлиця, ці, ж. Самка орлиная, орлица.

Орличок, чка, м. Ум. отъ орел.

Орловий, а, е. Орлиный. *Орлове чути здалеку клетання.* К. МБ. II. 134. *Ой коли б мені та орлові крила.* Чуб. V. 74.

Орлонько, ка, м. Ум. отъ орел.

Орлюк, ка, м. Молодой орель. *На широкі крила підхоплюють орлюки орла старого.* К. ПН. 205.

Орля, ляти, с. Орленокъ. *Молоде орля та вище старого літає.* Ном. № 7322. Ум. **Орлятко**.

Орляк, ка, м. Растеніе. *Pteris aquilina* L. ЗЮЗО. I. 133.

Орляка, ки, м. Большой орель. *Тихо знявся орляка з скелі, сизі крила розпустив.* Щог. Сл. 123.

Орлячий, а, е. Орлиный. *Клек орлячий з під хмари чути.* Ном. № 999.

Орнаута, ти ж.=Арнаутка. *Озимини по півтори, а орнауті копу,—треба її змолотити та доброму хлопцу.* Грин. III. 635.

Орний, а, е. Пахатный.

Оробина, ні, ж.=Горобина. ЗЮЗО. I. 137.

Ород, ду, м.=Город. Ум. **Оридець**, **ородечок**. Грин. III. 104. *Ой ходжу ж бо я, да блуджу ж бо я коло ородечка, коло зеленого.* Грин. III. 104.

Орбія, пії, ж. Арава, куча. *А у нього ж дітей ціла орбія.* Херс. у. Слов. Д. Эварн.

Орбх, ху, м.=Горох. Драг. 363. ХС. III. 66. *Напрягла ороху.* Грин. II. 163.

Орбховий, а, е=Гороховий. Грин. III. 102.

Орсаж, ка, м. 1) Страна. *Тільки орсак проходимі, а білий світ не виділи.* АД. I. 87. 2) Дорога вымощенная, шоссе. Вх. Зн. 44.

Ортографія, вії, ж. Орфографія, правописаніе. О. 1862. I. 77.

Орудя, ди, ж. Работа, хлопоты. *Неня*

ляли на постіль припочивати, бо з великої орудни та їй трудні були. Федьк.

Орудник, ка, м. Руководитель. *І те велике, що він починає, орудників грядущих дожидає.* К. ЦН. 200.

Орудкування, ня, с. Завідываніє, руководство, управління.

Орудувати, дую, еш, м. Рзпоряжати-ся, завідывати, управляти, заправляти, владѣть чѣмъ. *Невістка нами орудувала.* Г. Барв. 3. *Пильний, старосто, і дома добре орудуй.* Гол. IV. 439. *Мені, каже, хазяїн велить теж орудувати чортами, щоб скоріш молоді.* Грин. I. 39. *Хто чим орудую, той на тім і сидить.* Ном. № 10423. *Другий тиждень ногою не орудую.* Харьк. *Худорявий,—не ціпом би йому й орудувати.* Г. Барв. 81.

Орудущий, а, е. Командуючий. *Оце ще мені орудущий!* Усе тільки мудрує та коверзує. Харьк. г.

Оружжя, жя, с. Оружіє. (Салдата) у мундир уберуть, оружжя дадуть. Рудан. I. 23. *До оружжя: до хліба та до ножа.* Ном. № 12278. Ум. **Оруженью.** Мет. 239.

Оружіна, ни, ж. Ружье. Мет. 42. *Ой шми чумаки з України, стали на попасі край долини, викресали огню з оружини.* Чуб. V. 915. *Для сильної армії своєї рушниця, мушкетів, оружини наклали повні галазеї.* Котл. Ен. IV. 56.

Оружитися, жуся, жишся, м. Вооружитися. *Коли сильний, оружившись, стереже свого дому, то в спокою добро його.* Єв. Л. XI. 21.

Оружний, а, е. Вооруженний. *Одбиваючи од нас ворогів наших, не з кого, як із нас же, вони оружний люд набирали.* К. (О. 1861. II. 227).

Оружно, нар. Съ оружіємъ. К. ЦН. 277.

Орця стати. Противиться, оказувати спротивленіє. Желех.

Орчик, ка, м. = **Варок.** Kolb. I. 67. *Величається як поросля на орчику—важничаетъ, чванится.* Ном. № 2495.

Орчиківий, а, е. Пристяжний.

Орчій, а, е. О плугѣ: хорошо пахущій. *У мене паху орчій.* Волч. у.

Орябка, ки, ж, орябок, бка, м. Птица Рябчикъ, Tetrao bonatia. Ум. **Орябочок.** Гол. IV. 524.

Оса, сі, ж. Оса, Vespa. *Удливє як оса.* Посл.

Осавул, ла, м. Есаулъ. *Беруть коня осавули, товариство зброю.* Чуб. V. 811.

Осавула, ли, м. 1) = **Осавул.** 2) Помѣщичій разсылный, помѣщичій приказчикъ. *Левец. I. 31. Звелів пан двом осавулам витягти жиду з хати.* Грин. II. 232.

Осад, ду, м. 1) Усадьба, дворъ. *Десь взяла сива зазуленька та й всі осади пооблітала, но у єднім не бувала, де є церков будувала.* Гол. II. 51. 2) = **Осада** 4. Лохв. у.

Осада, ди, ж. 1) Поселеніє, поселокъ. 2) Этажъ, ярусъ. *Він тямить силу у мурівництві, бо то ставляв таку височину, вимуровував панські будинки на дві осади на три осади і на чотирі осади.* Васильк. у. 3) Ложа (у ружья). Балт. у. 4) мн. Всѣ части воза вмѣстѣ, кромѣ кузова, колесъ і люшнями и оглобелъ. Лебед. у. (Залюб.). 5) Поставъ въ мельницѣ. *Млин на 12 осад.* Чуб. II. 149.

Осаджувати, джую, еш, сов. в. осадити, джѣ, диш, м. 1) Сажати, посадити въ заключеніє. *Запали Швачку та й самотою, та до Львова віддали...* Ой вже Швачки нема, вже го осадили в самім риночку в місті. Гол. I. 18. 2) Заселяти, заселити. *Вони узрянниччя лодом осадили.* К. Досв. 20. *Моє Підіріє назад поверну, назад поверну, лучче осажу...* Ой сажав же він та три слободи: одну слободу—старими лодьми... Нп. 3) Осаживать, осадити, останавливать, остановити. *Як прийде злодій, так заніз доганя, а притика осаджує.* Ном. № 11060.

Осадитися, джуся, дишся, м. Поселитися. *Батько мій був з самих найпервіших січовиків, що осадились на Чортмилу.* Стор. МПр. 26.

Осадкуватий, а, е. Приземистий, коренастий. *Молодий ще чоловік, осадкуватий, широкоплечий, ширококостий.* Мир. Пов. I. 140.

Осадник, ка, м. Первый поселенець въ данномъ населенномъ пунктѣ, основатель поселенія.

Осадніти, нѣ, нѣш, м. — коня. *На терегъ лошади сѣдломъ или хомутомъ рану.* Желех. *Осаднений кін.* Вх. Зн. 44.

Осадчий, чого, м. = **Осадник.**

Осапувати, пую, еш, м. = **Обсапувати.** *Тютюн треба осапувати.* Черниг. г.

Осатаніти, нѣ, нѣш, м. Разозлити, взбѣсити. *Махнула швидко до Трояницъ, щоб сиз латинських постоянців по своїому осатанити.* Котл. Ен. IV. 41.

Осатаніти, нѣ, еш, м. Взбѣситися,

сильно разсердиться. *Осатаніла вража баба.* Котл. Ен. IV. 45.

Осаул, ла, м. = **Осавул.**

Осаула, ли, м. = **Осавула.** *Сотенний осаула.* Сим. 226.

Осварюватися, рююся, ешся, м. Огрызаться. *Я його сварю, а він ще й осварюється.* НВолын. у.

Освіданий, а, е. Опытный. *На похороні ютували обід освідані дві молодичі.* Рк. Левиц. См. **Досвідчений.**

Освідувати, дую, еш, м. Освидѣтельствовать. *Спало з його усе тіло; ото його лікарі освідували—аж на йому худя річ.* Васил. у.

Освідчати, чаю, еш, сов. в. освідчити, чу, чиш, м. Изъявлять, изъявить, объявлять, объявить, сообщать, сообщить, выражать, выразить.

Освідчатися, чаюся, ешся, сов. в. освідчитися, чуся, чишся, м. Объявлять, объявить себя.

Освідчення, ня с. Изъявленіє, объявленіє, выраженіє.

Освідчити, ся. См. **Освідчати, ся.**

Освінути, нѣ, нѣш, пр. освѣ, освѣла, м. 1) Разсвѣтъ, начатъся разсвѣту. *Тут будемо ночувати, дочко, а завтра, як Бог освѣне, поїдемо дами у дорогу.* Рудч. Ск. II. 62. 2) Встать, находится при разсвѣтѣ, освѣтитися. *Осмеркла у батенька, а освѣла у свекорка.* Рк. Макс. *Рано встав,—на порозі освѣ (пронія).* Ном. № 13900. *Берегом, берегом (гілка) Дуная приплала, у Марині на столі освѣла.* О. 1862. IV. 26. *На завтра бодайсь не освѣ!* Пожеланіє не увидѣть свѣта завтрашняго дня, т. е. пожеланіє смерти. Вх. Зн. 44. 3) Выздоровѣть. *Був слабій—тепер мало освѣ.* Вх. Зн. 44.

Освіта, ти, ж. Образованіє, просвѣщеніє. *Великою працею доходить чоловік освіти.* Дещо. *Освіту народню скрізь розпростер.* К. (О. 1861. II. 228). *Не науки базжалось для дочки, не освіти.* Св. Л. 53.

Освітити, ся. См. **Освічувати, ся.**

Освітний, а, е = **Освічений.**

Освічати, чаю, еш, м. = **Освічувати.** *Не буду, Божейку, людей освічати.* МУЕ. III. 34. *Сонечко ясне, красне, освічаєш гори, долини, освіти моє личко, щоби моє личко було ясне-красне, як сонечко.* Чуб. I. 93.

Освічений, а, е. 1) Освѣщенный. *Лице, освічене ясним сонцем.* Левиц. I. 158. 2) Образованный, просвѣщенный. *Яків зо-*

сім не письменний, не освічений. Ком. Р. II. 16. *Освічена наукою козачка.* КПС. 5.

Освічувати, чую, еш, сов. в. освітити, чѣ, тиш, м. 1) Освѣщать, освѣтять. *Світло так і б'є... освічує верби й вишні.* Левиц. I. *Зірочка зійшла, усе поле освітила.* Мет. 80. 2) Просвѣщать, просвѣтять.

Освічуватися, чуюся, ешся, сов. в. освітяться, чѣся, тишся, м. 1) Освѣщаться, освѣтяться. *Ні отопитися, ні освітяться.* Г. Барв. 519. 2) Просвѣщаться, просвѣтяться.

Освіщати, щаю, еш, м. = **Освічати.** Чуб. I. 93.

Освятити, ся. См. **Освятчати, ся.**

Освятчати, чаю, еш, и освѣчувати, чую, еш, сов. в. освятити, чѣ, тиш, м. Освящать, освящать. *Що більше: дар, чи жертівня, що освячує дар?* Єв. Мт. XXIII. 19. *Освятити їх правдою твоєю.* Єв. I. XII. 17. *А тим часом гайдамаки нові освятили.* Шевч.

Освятчатися, чаюся, ешся, и освѣчуватися, чуюся, ешся, сов. в. освятитися, чѣся, тишся, м. Освящаться, освятяться. *Без неї вода ніде не освятиться.* Ей до всего дѣло, она во все вмѣшается. Левиц. Пов. 346.

Осѣ, нар. = **Оце.** *Осе ж і я, що хороше ім'я.* Ном. № 2525.

Осѣдок, джу, м. Усадьба съ хатою и хозяйственными постройками, а также съ земельними угодьями, т. е. все недвижимое имущество хозяина - гуцула, обведенное огорожем. Шух. I. 86.

Осѣй, ося, осѣ, мѣст. = **Оцей.**

Осѣл, ослѣ, м. Осель. *Набув, як сокола, а тяжко збути, як осла.* Ном. № 10548.

Оселѣдець, дця, м. 1) Сельдь. *Хоч посолонцювати оселѣдем.* Ном. № 12121. 2) Хохоль, пугъ волосъ на выбритой голѣ. Чуб. VII. 412. *Знати їх (запорожців) було... по доволу оселѣдию з-під шапки.* К. ЧР. 261.

Оселіти, ся. См. **Оселяти, ся.**

Оселість, лости, ж. Осѣдлость.

Оселка, ки, ж. 1) Оселокъ. 2) = **Веселка.**

Осельник, ка, м. Поселенець.

Осельня, ні, ж. Гусеница. *Щоб садовина родила, щоб осельня не об'їдала.* О. 1861. XI. Свид. 66.

Оселя, лі, ж. Жилище. *Нема в його ні оселі, ні саду, ні ставу.* Шевч. *До нашої оселі якийсь москаль припхався.* Ко-

бел. у. *В оселі гріх світити, бо чорт прибіжить.* Васил. у.

Оселяний, а, е. Заселенный. *Оселяний край.*

Оселяти, ляю, еш, сов. в. оселіти, лю, лиш, м. Поселять, поселить.

Оселятися, ляюся, ешся, сов. в. оселітися, люся, лишся, м. Поселяться, поселиться. *Радюк покинув свій хутір і оселився в жіночому домі, в Журбанях.* Левиц. Пов. 148.

Осенія, ці, ж. Осень. *Коби борзо до осені, та й до осені.* Гол. IV. 465.

Осеніти, ніє, м. безл. Начинаться осені. *На дворі осеніє, шевцєві веселіє.*

Осенник, ка, м. Растеніє *Colchicum autumnale*. L. ЗЮЗО. I. 119.

Осердак, ка, м. Тулупчикъ безъ рукавовъ. Вх. Лем. 444.

Осердок, дка, м.—**Осередок 1 и 2.** *Осердок у дереві.* Ном. № 152. ст. 29 5.

Осердя, дя, с.—**Осердок.** Новомоск. у.

Осередок, дка, м. 1) Центр, средоточіє. 2) Сердцевина (дерева, яблука и пр.). Сумск. у. Сердцевина рога. Вас. 163. См. **Середняк.** 3) Начинка, фарш. *Намисник з осередком і без осередку. Жарене порося з осередком.* Лохв. у.

Осередь, нар. Среди. *Та ви такої риби осередь літа не купите.*

Осёт, ту, м.—**Осот.** *Мені Бог дав очерет і осет.* Чуб. I. 72. Лебед. у.

Осетар, ра, м. Щегленокъ, *Tringilla carduelis*. Вх. Уг. 256.

Осетёр, трá, м. Осетръ. Рудч. Ск. II. 172. Браун. 31.

Осетніє, кá, м. Раст. *Juncus effusus*. Шух. I. 21.

Осетрина, ни, ж. Осетрина. *Чорнявая, білявая на вечерю просить... що на рибу осетрину, на білу перину.* Чуб. V. 316.

Осіка, ки, ж. Осина, *Populus tremula*. *Осіка проклята, бо на осіці повісивсь Юда.* Чуб. I. 76. Ум. **Осічка.**

Осіковий, а, е. Осиковый. *Сядь за осиковою бороною, то побачиш мою смерть.* Рудч. Ск. I. 69.

Осіна, ни, ж.—**Осіка.** *Цур тобі, осіна тобі.* Ном. № 5128.

Осиніти, ню, ніш, м. Окрасить въ синій цвѣтъ. *Ми давали ниток осинити аж три хунти.* Пирят. у.

Осіп, пу, ж. Дань, подать зерномъ. *Осіпу (даси) корець жита та півкорця овса і ячменю.* ЗЮОР. I. 143.

Осіпати, паю, еш, сов. в. осіпати,

плю, леш, м.—**Обсіпати.** *Знати, знати козацьку хату скрізь десяту: вона соломоро не покрита, приспою не осіпана.* О. 1861. V. 8.

Осіпатися, паюся, ешся, сов. в. осіпатися, плюся, лешся, м.—**Обсіпатися.** *Половина садів цвіте, половина осіпається.* Чуб. V. 198.

Осіпка, ки, ж. 1) Ячменное зерно измельченное на мельницѣ (каждое на 2—3 части), которое дають баранамъ во время случки и молодымъ барашкамъ. Херс. у. 2) Плата мукой или пшеномъ пастуху. Мирг. у. Слов. Д. Эварн. 3) Корь. Вх. Лем. 444.

Осіротіти, чý, тіш, м. Осиротить. *А вража дочко! ти мене осиротила! Мій Василь од мене одирався.* МВ. I.

Осіротітися, чýся, тішся, м. Осиротѣть. *Ой ну люді, мале дитя, що вчора вранці уродилося, а сьогодні ввечері осиротилося.* Чуб. V. 767.

Осіротілий, а, е. Осиротѣлый. Левиц. I. 404.

Осіротіти, тію, еш, м. Осиротѣть. *Він сирота і не винен, що осиротів.* Св. Л. 324. *Що я на чужій стороні завдовіла і з маленькими дітками осиротіла.* Нп.

Осітній, я, е. Достаточнo давній. *Осітня пора сватати, а й досі не побрались.* Лебед. у.

Осітнійг, гý, м. Растеніє = **Осітняг.** Ум. **Осітняжок.** ЗЮЗО. I. 172.

Осіть, ти, ж. Сушильня для зернового хліба. *Осіть—де жито сушуть. Зроблено таку яму і цілою зимою—як піч. І тоді в піч накидають багато кимок і вони жарко-жарко горять; а зверху поміщено і снопи туди кладуть. Коп дві наклають і посохне, а тоді молотять.* Черн. у.

Осіть, нар. Достаточнo давно. *Осіть, як борці виняли з печі, а він все ще гарячий.* См. **Досить.**

Осічаний, а, е—**Осіковий.** *Ніяк не доступно до осічаного прикілка.* Грин. I. 70.

Осічина, ни, ж. Осинное дерево. *Осічина тим труситься, що на її Скаріот повісився.* Ном. № 316. *Осічино, березино, чом не гориш, тільки куришся?* Чуб. V. 548. *А матері твоїй осічина!* Брань: пожеланіє, чтобы мати бранимаго была пробита, какъ вѣдьма, осиновымъ коломъ. Лебед. у. 2) Осинный лѣсъ. *Ой лѣс-осічина, в тебе жінка позичена.* Нп. *А в м-*

нині та в осічині, там староста траву косить. ЗЮОР. II. 249.

Осічка, ки, ж. Ум. отъ **осіка.**

Осіще, ща, с. Осинное гнѣздо. *А у того чоловіка на горищі та завелись осі... Він до того осіща, аж осі тільки дзз!* Мнж. 13.

Осіяти, яю, еш, м.—**Осіяти.** *Слава Господня осіяла їх.* Св. Л. II. 9.

Осібне, нар. Особо, отдѣльно. *Це осібне покладу; а те докупти.* Камен. у.

Осібний, а, е. Особый, особенный, отдѣльный.

Осігди, нар.—**Завсігди.** Федьк.

Осідати, даю, еш, сов. в. осісти, сяду, деш, м. 1)—**Обсідати, обсісти 1 и 2.** *Чи бач, як медяник мухи обсіли—зжени лишень.* Кобел. у. *Осядуть думи, розіб'ють на стократ серце і надію.* Шевч. 2) Садиться, сѣсть. *Він осівсь на возі.* Мкр. Н. 22. *Ти осядь, осядь, тихий рощку, у вишневого садочку.* МУЕ. III. 97. *Так блись (птахи і звіри) цілий день, а потім увечері осіли усі опочивати.* Рудч. Ск. I. 141.

Не встояла вона на ногах і осіла знов на траву. Левиц. I. 31. 3) Осідать, осѣсть. *Пил на дорозі осів.* Чуб. I. 34. *Ой у Краснім на ставочку туман осідає.* АД. I. 54.

4) Поселяться, поселиться. *Татарський беріг Славутиці... осіло козацтво.* К. Кр. 23. *Пішли вони у лѣс, щоб знайти там собі улоду, щоб осісти.* Рудч. Ск. I. 131. **Злидні осіли.** Бѣдность одолѣла. *Удову середню такі злидні осіли, що живий жалъ.* Кобел. у.

Осідатися, даюся, ешся, сов. в. осістися, сядуся, дешся, м. 1) Садиться, сѣсть. 2) Осаджаться, осѣсть. 3) Поселяться, поселиться. 4) Успокаиваться, успокоиться, умѣрити свой пылъ. *Постаріється, то й осядеться трохи.* Левиц. Пов. 325.

Осідлати, лаю, еш, м. Осідлать. *Сам я коня осідлаю, поїду край Дунаю.* Чуб.

Осідлий, а, е. Поселившійся, осідлый. *Жидови чоловік сот з дві, осідлих і прибудних.* О. 1861. VII. 2.

Осікати, каю, еш, сов. в. осікѣти, чý, чѣш, м. Осѣчь, обрубить.

Осікнѣти, нý, нѣш, м. Усѣчь, отсѣчь. *То так мене смерть ізраднала, як косою осікнула.* КС. 1883. II. 468.

Осілий, а, е. 1) Осідлий. 2) О растеніи: склонившійся. Вх. Лем. 445.

Осілість, лости, ж. Осідлость.

Осіло, нар. Осідло.

Осіщина, ни, ж. Дань, подать зерномъ поміщику отъ крест'янъ осенью.

Осіній, я, е. Осенній. *Прийде ніч осіння, ні з ким говорити.* Чуб. V. 872.

Осінь, бсєни, ж. Осень. *Осінь на строкатом коні їздить.* Ном. № 611. **В осінь, в осені.** Осенью. *Одна пішла в осінь заміж, а друга в м'ясниці.* Мет. 108. *Коли в осені літа багато паутини—на той рік урожайне літо буде.* Ном. № 13412. *В осені ложка води, а дві грізні.* Ном.

Осітняг, гý і осітняк, кý, м. Растенія: а) Ситникъ, *Juncus*. Сим. 146. Вх. Пч. I. 10. б) *Butomus umbellatus*. L. ЗЮЗО. I. 115.

Осіянка, ки, ж. Названіє матки у пчелъ.—**Матна осіянська.** Мнж. 151.

Осіянський, а, е. Испорч. **Сіонський.** *На Осіянській горі.* Мнж. 152. **Матна осіянська,**—въ заговорахъ названіє матки у пчелъ. Мнж. 152.

Осіяти, яю, еш, м. Осіять. *Як увійшла в хату, так і осіяла.* Рудч. Ск. II. 48.

Оскаліти, ся. См. **Оскаляти, ся.**

Оскалок, лка, м. Щепка. См. **Скалка.**

Оскальнѣтися, нýся, нѣшся, м. Одн. в. отъ **осколятися.** *Усміхнуться. Хоч би вона оком оскальнулася.* Кролев. у.

Оскаляти, ляю, еш, сов. в. оскаліти, лю, лиш, м. Оскаливать, оскалить. *Оскалив зуб, на всіх олягнувсь.* Котл.

Оскалятися, ляюся, ешся, сов. в. оскалітися, люся, лишся, м. 1) Оскаливаться, оскалиться. 2) Сміятися, засміятися. *Сказано дитина: як болить, то й плаче; скоро одпустило, вже й оскаляється.* Канев. у.

Оскард, ду, м. и. **Оскарда, ди, ж.** Мотыка; кирка, которой насѣкають жернова. Мнж. 481.

Оскаржити. См. **Оскаржувати.**

Оскаржувати, жу, еш, сов. в. оскаржити, жу, жиш, м. Обвинять, обвинить, пожаловаться на кого.

Оскверніти, ся. См. **Оскверняти, ся.**

Оскверняти, няю, еш, сов. в. оскверніти, ню, ніш, м. Осквернять, осквернить. *Святий Божій міста ксьонзи скажені осквернили.* Шевч.

Осквернятися, няюся, ешся, сов. в. осквернітися, нýся, нѣшся, м. Оскверняться, оскверниться. Вх. Зн. 45.

Оскіпище, ща, с.—**Граблище.** Вх. Зн. 45.

Оскілок, лка, м. Въ выраженіи, **оскілками** дивітись. Первоначально: оскаливт-

зуби, а затімъ—враждебно, недружелюбно смотрѣть. Харон, таких гостей узрівши, оскілками на них дививсь; як бик скажений заревівши, запінився дуже і озливсь. Котл. Ен. III. 35.

Осковзнутися, нўся, нёся, гл. 1) Поскользнуться. 2) Ошибиться, промахнуться. Я тим осковзнувся трохи, що рано посіяв. Міус. окр.

Оскома, ми, ж. Оскомина. Кислиці поїла й оскома напала. Грин. III. 232. Адам зів кисличку, а у нас оскома на зубах. Ном. А на ваші очі оскома. Лебед. у.

Оскомёлок, лка, м. Обломокъ сухой вѣтки. Рк. Левиц.

Оскóмистий, а, е. Производящій оскомину. Борщ кислий, оскомистий, чортзна комшиній. ЗОЮР. I. 217.

Оскóмити, млю, миш, гл. Набивать оскомину. Зелені кислиці їсти, то тільки зуби оскомити.

Оскóмитися, млюся, мишся, гл. Набивать себѣ оскомину.

Оскóрб, бу, м. Обида, несправедливость. Вх. Зн. 45.

Оскорб́ити, см. Оскорбляти.

Оскорб́ляти, ляю, еш, сов. в. оскорб́ити, блю, бйш, гл. Обижать, обидѣть, причинить несправедливость. Вх. Зн. 45. Семен був парубок годний... було й малу дитину не оскорбить. Федьк.

Оскорб́нота, ти, ж.=Оскорб. На нас оскорбнота—ми робили, а нам не заплачено. НВолын. у.

Оскорóмити, ся, см. Оскоромлювати, ся.

Оскорóмлювати, люю, еш, сов. в. оскорóмити, млю, миш, гл. Скоромить, оскоромить.

Оскорóмлюватися, лююся, ешся, сов. в. оскорóмитися, млюся, мишся, гл. Оскоромиться. Як би сьогодні оскоромилась, то не великий був би гріх. Левиц. Пов. 170.

Оскору́вати, рўю, еш, гл. Ободратъ кору (съ дерева) Вх. Лем. 445.

Оскре́бки, бок, ж. Выскребки. Из тіста булки покачали, а оскребки дітям віддали.

Оскромáджувати, джую, еш, сов. в. оскромáдити, джу, диш, гл. 1) Обскабливать, обскалбить, оскрестъ. Шуку... оскромáдила. Чуб. II. 94. Оскромáдила моркву. 2) Обгрѣбать, обгрести. Оскромáдили стіг.

Оскря́к, ка, м.=Віскряк. Утри оскряки.

Оску́бати, баю, еш, сов. в. оску́бити, б́у, б́еш, гл.=Обскубати, обскубити.

Оску́бати, баюся, ешся, сов. в. оску́битися, б́уся, б́ешся, гл.=Обскубати, обскубтисся. От всі голуби їдять тищенню, а один під трушею сам собі надувався та оскубається. Рудч. Ск. II. 110.

Оску́бувати, бую, еш, гл.=Оскубати, оскубуватися, буюся, ешся, гл.=Оскубатися. Качки оскубуються—доцї буде. Ном. № 13401.

Оскірдо́к, дка, м. Маленькая скирда **Оскі́ритися, см. Оскірятися.**

Оскі́ряться, ряюся, ешся, сов. в. оскі́ритися, рюся, ршся, гл. Осклабляться, осклабиться, осклаиваться, осклаливаться. Війшли панічі, слухають та і оскіряються, а пані аж зареготала. МВ. I. 49.

Осла́, л́я, ж. Оселокъ. Угор.

Осла́ба, би, ж. Ослабление. На ослаб на ослабі. Слабо, непритянутый. Чуб. VII. 416. Ланцюг висить на ослабі. Як держиши на ослаб чепігу, то й вивернеться плуг. Волч. у.

Осла́бати, баю, еш, сов. в. осла́бити, бію, еш и осла́бнути, ну, неш, гл. Ослабѣвать, ослабѣть, ослабляться. Мій кончик ослабає, сон голову похляє. Чуб. V. 947. Нехай будуть кайдани коло ніг ослабати, сирая сириця коло рук ослабати. АД. I. 90. 91. І зараз чоюсь попоїм, щоб на путі не ослабѣти. Котл. Ен. Ослабля в колесі дерев'яна букша. Рк. Левиц.

Осла́вити, ся, см. Ославляти, ся.

Осла́влювати, люю, еш, гл.=Ославляти, ся.

Ославля́ти, ляю, еш, сов. в. осла́вити, влю, виш, гл. 1) Прославлять, прославить. Ославили розумно, чесно. Св. Л. 71. 2) Обезславливать, обезславить, опозорить. Мої воріженьки... ославили мене молодю. Левиц. I. 32.

Осла́витися, влюся, вишся, гл.=Вславитися. Ой слазен, тишен молод женишок. Ой чим же він да й ославився?—Огороди двір щирим залом. Чуб. III. 294.

Осли́ця, ці, ж. Ослица. (Плаче) ослиця за осям. Чуб. I. 92.

Ослі́джувати, джую, еш, сов. в. ослі́дити, джу́, ди́ш, гл. Выслѣживать, выслѣдить. Ми ослідили лисицю да й ходили все слідом за нею. Чуб. IV. 633.

Ослі́н, лóну, м. Продолговатая скамья. Вас. 194. Чуб. VII. 387, 388. Ти сядеш на лавці, а я на осліні. Kolb. I. 58. 2) Станокъ у колесника, на которомъ тешуть. Сумск. у. Ум. Ослінець, ослінич, осліник.

осло́нонько. Посаджала на ослононьку. Мет. 200. Ой сядь на ослоник. Грин. III. 498.

I. Ослі́п, пу, м. Ослѣпление. Забувши всю біду, що ми йому не раз ув осліні чинили. К. Дз. 177.

II. Ослі́п, нар. Стѣпо, очертя голову, наобумъ. Біжить од його осліп. Г. Барв. 113. Тиснулися осліп до штурму.

Ослі́пити, плю́, пйш, гл. Ослѣпить.

Ослі́п(ну)ти, ну, неш, гл. Ослѣпнуть. Гіркий світ: тато й мама осліп, а діти помачки ходять. Ном. № 9229.

Ослобони́ти, ню́, нйш, гл. Освободить.

Ослобони́тися, ню́ся, нйшся, гл. Освободиться.

Осло́ник, ка, ум. отъ осліп.

Осло́нонько, ка, м. Ум. отъ осліп.

Ослу́га, ги, ж. Услуга, прислуживаніе. Мені дайте... трьох люкаїв до ослуги. Чуб. II. 646.

Ослу́хатися, хаюся, ешся, гл. Прислушиваться.

Ослу́к, ка, м. Муль, лошаць.

Осла́, ля́ти, с. Осленокъ. Чуб. I. 92. Грин. II. 35. Іздив апостол святий на ослати. О. 1862. V. 84.

Осмалі́ти, ся, см. Осмалювати, ся.

Осмалю́вати, люю, еш, сов. в. осмалі́ти, лю́, лиш, гл.=Обсмалювати, обсмалити. Заходились коло того кабана, осмалили його. Рудч. Ск. I. 157.

Осмалю́ватися, лююся, ешся, сов. в. осмалі́тися, лю́ся, лишся, гл.=Обсмалюватися, обсмалитися.

Осме́ркнути, ну, неш, гл. 1) Находитись во время сумерекъ. Як мені не плакати? Осмеркла у батенька, а освіла у свекорка. Нп 2) безл. Смеркнутись. Не вгадала я, як і осмеркло. О. 1862. VII. 37. Ще не пізно й було, тільки що осмеркло. Пирят. у.

Осме́ркнутися, неться, гл. безл.=Осмеркнути 2. Осмерклося; прийшли старости і молодий увійшов. Г. Барв. 257.

Осмі́кати, ся, осмєну́ти, ся, см. Осмикувати, ся.

Осмі́кувати, ся, кую, ся, еш, ся, сов. в. осмі́кати, ся, каю, ся, еш, ся, одн. в. осмиєну́ти, ся, н́у, ся, н́еш, ся, гл.=Обсмикувати, ся, обсмикати, ся, обсмикнути, ся.

Осмі́лити, ся, см. Осміляти, ся.

Осмів, осмо́ва, м. Трухлый въ серединѣ пень. Шух. I. 111.

Осмі́ляти, ляю, еш, сов. в. осмі́лити,

лю, лиш, гл. Ободирать, ободрить, внушать, внушить мужество, смѣлость.

Осмі́лятися, ляюся, ешся, сов. в. осмі́литися, лю́ся, лишся, гл. 1) Становиться, стать смѣлѣе, ободратись, ободритись. Вона з ним так скоро осмілилась. Уман. у. 2) Осмѣливаться, осмѣлиться. Рука не зведеться, серце не осмілиться тебе рубати. АД. I. 115.

Осмі́х, ху, м.=Усміх. Її очі сміялись, а на губах перебівав осміх. Левиц. Пов. 73.

Осмі́хатися, хаюся, ешся, гл.=Усміхатися.

Осмі́хну́тися, нўся, нёся, гл.=Усміхнутися. Жінка глянула на чоловіка, осміхнулася. Рудч. Ск. II. 128.

Осмш́ікуватися, куюся, ешся, гл. Усмѣхаться. Текля осмшкувалася. Св. Л. 170.

Осмі́ювати, юю, еш, сов. в. осмі́яти, мію́, ёш, гл. Осмѣивать, осмѣять. Осміями подруженьки подругу свою. Шевч.

Осмо́лити, ся, см. Осмолювати, ся.

Осмо́лювати, ся, люю, ся, еш, ся, сов. в. осмо́лити, ся, лю́, ся, лиш, ся, гл.=Обсмолювати, ся, обсмолити, ся.

Осмутні́ти, нію, еш, гл. Опечалиться, сдѣлаться грустнымъ. Осмутніє і похмурій такий стане. МВ. II. 23.

Осна́ч, ча, м. Сплавщикъ плотовъ. Осначі їдять калачі, осначки їдять болячки. Черн. у.

Осна́чка, ки, ж. Жена сплавщика плотовъ. Черн. у. См. Оснач.

Осні́вка, ки, ж. Ум. отъ Основа.

Осні́вний, а, е. О ниткахъ: идущій на основу. Оснівна вовна. Славяносерб. у. **Осні́вниця, ці, ж.** Сновальница, сновалка. Вас. 202. См. Снувавка.

Осні́вонька, ки, ж. Ум. отъ Основа.

Осно́ва, ви, ж. 1) Ткацкое: основа. Шух. I. 255. МУЕ. III. 13. Чия основа—аби мое поткання. Ном. № 9702. 2) Въ водяной мельницѣ: деревянные брусья, положенные на столбахъ, вбитыхъ снаружки мельницы; основа поддерживает ринву, а также валъ съ наружнымъ колесомъ. Мик. 480. Черн. у. 3) Основа, основаніе. Ум. Оснівка, оснівоньна, оснівочна, оснівця. Г. Барв. 449. Ном. № 7547. Чуб. IV. 521.

Осно́вина, ни, ж. Основаніе. Як основина хороша у клуні, то й не заваляється, хоч як товсто укрий. Волч. у. Він пожить основину. Єв. Л. XIV. 29. На такихъ то основинахъ треба нам працювати. КХП. 135.

Основиця, ці, ж. Ум. отъ **Основа**.

Оснóвувати, вую, еш, сов. в. **оснува́ти**, ну́ю, ёш. *г.* Основывать, основать, дѣлать, сдѣлать основу. Рудч. Ск. I. 179. II. 44. *Що журавель намне, а чапля намиче, а сорока оснує, а ворона витче.* Чуб. III. 172.

Осóба, би, ж. 1) Особа, лицо. 2) Лицо св. Троицы. К. Гр. 81.

Осóбе, нар. Особо, отдѣльно. *Бог дихнув духом, і все стало окреме: зерно особе, полова особе, солома особе.* Чуб. I. 157. *Щитають: старих особе, а янята особе.* О. 1862. V. Кух. 33.

Осóбий, а, е. Особый, отдѣльный. *Царедворці дали незнайку особу хату.* Рудч. Ск. I. 113.

Осóбістий, а, е. Личный.

Осóбістість, тости. Личность.

Осóбісто, нар. Лично.

Осóбітний, а, е. Особенный. Вх. Уг. 256.

Осóбливе, нар.=Особе. *Поставте, каже, мені хату особливе.* Рудч. Ск. II. 115.

Осóблівий, а, е=Особий.

Осóбне, нар.=Особе.

Осóбний, а, е.=Особий. К. Хм. 109.

Осóбно, нар.=Особе. *Хай вони собі особно, а ми—особно.* Мир. Пов. II. 68.

Осóбшаний, а, е. Особенный, выдѣляющийся, выдающийся. *Він же добрий кобзарь?—Ні, не дуже особшаний.* Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Осóбше, нар. Въ особенности. Мнж. 188.

Осóвище, ща, с. Болѣзнь у скота: затвердѣніє, опухоль вымени. Мнж. 188.

Осóвити, вію, еш, *г.* Стать похожимъ на сову, осовѣть, стать соннымъ.

Осóвнь, ні, ж.=Осонь. Шух. I. 110, 189.

Осока́, кі, ж. Болотное растеніє: осока. Carex. L. C. acuta, C. vulgaris. Tries. Анн. 85. ЗЮЗО. I. 115, 116.—**ночкова́та**. Carex coespitosa. L. ЗЮЗО. I. 115.—**кринична**. C. praecoх Jacq. ЗЮЗО. I. 115.—**польова́**. C. pseudocyperus. L. ЗЮЗО. I. 115. *З того часу ставок чистий заріс осокою.* Шевч. *Очерет, осока, чорні брови в козака.* Ном. № 12532.

Осокі́р, ко́ру, м. Осокорь, родъ тополя, Populus alba. ЗЮЗО. I. 132.

Осокорі́на, ни, ж. Одно дерево осокоря. Левиц. I. 62.

Осолóда, ди, ж. Услада. К. ЦН. 268. *Він дав таку в печалях осолоду.* К. МВ. XII. 273.

Осолóджувати, джую, еш, сов. в. **осо-**

лодіти, джу́, діш, *г.* Услаждать, усладить.

Осолóдіти, дію, еш, 1) Сдѣлать, сладкимъ. 2) Обратиться въ солодъ.

Осолóдуватий, а е. Сладковатый. *Цюрілка осолодувала.* НВолын. у.

Осóння, ня́, с. Мѣсто освѣщаемо солнцемъ. Нѣж. у.

Осóнь, ни, ж.=Осоння.

Осорóбити, млю, миш, *г.* Осрамить. *Щоб тебе побив невітський сором, як ти нас осоромив.* Ном. № 3664.

Осорóбитися, млюся, мишся, *г.* Осрамиться.

Осорóбляти, ляю, еш, *г.*=Осоромити. *Зазнав я ту нім прокляту, як осоромляла ви хату.* Греб. 338.

Осорóга, ги, ж. Что либо надоѣвшее опостылѣвшее.

Осорóжний, а, е. Надоѣвший, противный, постылый, ненавистный. *Нехай вони будуть розумні, багаті й письменніші о нашого Возного, та коли... вони мені осоружні.* Котл. НП. 363.

Осорóжитися, жуся, жишся, *г.* Опротивѣть, опостылѣть, надоѣсть. *Так мені надоїв і осоружився!* Котл. МЧ. 481.

Осóт, ту, м. Растеніє: а) Cirsium arvense. ЗЮЗО. I. 118, 175. б) Circaea lutiniana L. ЗЮЗО. I. 118. в) Sonchus arvensis L. ЗЮЗО. I. 137.

Осóтий, тия, м. Раст.: а) Carduus nutans. Шух. I. 21. б) Cnicus. Лв. 97.

Оспáлий, а, е. 1) Сонливый. 2) Вялый, лѣнивый, безпечный. *Там то невістка, там то оспала, як би її не збудила, то б рано не встала.* Чуб. V. 757.

Оспі́х, ху, м. Поспѣшность. Для бспіху. Для скорости. О. 1862. II. 65.

Оспóдарь, ря, м.=Господарь.

Оставáтися, таюся, ёшся, сов. в. **остáтися**, тáнуся, нешся.=Зоставатися, zostатися.

Остáвити. См. Оставляти.

Оствáлюк, ка́. Родъ карточной игры. Волч. у.

Оствáляти, ляю, еш, сов. в. **остáвити**, влю, виш, *г.*=Зіставляти, зіставити. *Іж, брате, хліб, та на завтра оставляй.* Ном. № 5287. *Я в дорогу вибираюсь, тебе, мила, оставляю.* Чуб. V. 4.

Остáнній, я, е. Послѣдній. *Поки зберемо, то й останне здеремо.* Ном. № 10626. *Хто хоче першим бути, нехай буде з усіх останнім.* Ев. Мр. IX. 35. **В-остáннє**. Въ послѣдній разъ.

Остáнок, нку, м. 1) Остатокъ, останокъ. *Назбиралось останків ламаного сім кошків.* Ев. Мр. VIII. 8. *Де їх помили? Де лежить останок славного Бойдана.* Шевч. 2) Помилованіє, пощада. *Нехай жінка набірає срібла, золота досить, нехай мене викупляє та й останку просить.* Гол. I. 9. **До остáнку**. До конца, до смерти. *Як не дасть Бог талану змалку, то й не буде до останку.* Ном. № 1749. **На остáнку**, на остáнці. На концѣ, въ концѣ, наконецъ. *Не будь же ти на мене, як я був на останці віка мого на тебе.* Макс. *На останці прикро вузлом прикрутив, щоб ні-хто того не провідав.* Полт. у.

Остáрити, рію, еш, *г.* Постарѣть. Вх. Уг. 256.

Остáтися. См. Оставатися.

Остáтній, я, е=Останній. *Остáтню корову жидам продам.* Шевч.

Остáток, тку, м.=Останок 1. *Та як вони сміють!—викрикну на остатку.* МВ. (О. 1862. III. 53).

Остáча, ці, ж. Остатокъ. *У попа здачі, як у шевця остачі.* Чуб. I. 280.

Остéга, ги, ж.=Остюк. Вх. Зн. 45.

Остень, ня, м.=Ості. Лохв. у.

Остéрбати, баю, еш, *г.* Окрѣпнуть (послѣ болѣзни), выздоровѣть. Мкр. Г. 22. *Хоч остербалю, та плаче, як на річку глянє.* Мкр. Н. 6. *Не журись, молодичко, воно (дитина) остербає, то й будуть моде.* Кобел. у.

Остéрбнути, ну, неш, *г.*=Остербати.

Остерегáти, гаю, еш, сов. в. **остерегáти**, жу́, жéш, *г.* Предостерегать, предостеречь. *Хто остеріг вас?* Ев. Мт. III. 7.

Остерегáтися, гаюся, ёшся, сов. в. **остерегáтися**, жу́ся, жéшся, *г.* Остерегаться, остеречься, побережиться. Г. Барв. 105. *Які лиш не остережуться, а йй на острів попадуться, тих переверне на звірей.* Котл. Ен.

Остивáти, ваю, еш, сов. в. **ості́ти**, сті́ну, неш, *г.* Надоѣдать, надоѣсть. *А вже ж мені, моя мати, парубки остили.* Нп. *Засівали труном поле, поки не остило.* Шевч. 4. *Та й остило мені з собою панькатися!*

Остівно, на, с. Деревянная рукоять в осях. Шух. I. 223.

Остигáти, гаю, еш, сов. в. **ості́гти**, гну́, неш, *г.* 1) Остынуть. 2)=Остивати, остити. *Остило йому слухати жінчину кризю.* Грин. II. 165.

Остиглува́ти, лую, еш, *г.* Остановить для отдыха (скотъ). *Чередники остиглували скотину біля річки.* Змієв. у.

Ості́гти. См. Остигати.

Ості́лий, а, е. Постылый. *Для мене завжди Турн остилий.* Котл. Ен. IV. 39.

Ості́нки, ків, м. Истоптанные постолы. НВол. у. Ум. **Ості́ночки**.

Ості́стий, а, е. Съ длинными остами. *Остиста пшениця.*

Ості́ти. См. Остивати.

Ості́, тів, ж. 1) Багоръ, острога для ловли рыбы съ нѣсколькими зубьями. Колб. I. 73. Части ихъ: **остівно**—деревянная рукоятка, **лі́йна**—железная трубка, въ которую входитъ рукоятка; посредствомъ **в́уха** соединена **лі́йна** съ **зубáми** (трезубцемъ), съ **зáзубцáми** (зебрами) на каждомъ. Шух. I. 222, 223. **Ості́ лету́чі**—тоже, но съ длинной рукояткой, на концѣ которой оставлено два-три ряда вѣтвей. Шух. I. 20. 2) Раст. Cirsium. Шух. I. 20.

Остобі́сити, шу, сиш, *г.* Надоѣсть до крайности. *Гуляв, гуляв аж до кінця курсу! аж остобісіло.* Левиц.

Остовнені́ти, нію, еш, *г.*=Остовніти. *Так той і остовненів.* КС. 1882. X. 186.

Остовні́ти, пію, еш, *г.* Остолбенѣть. *Як побачив вовка, так і остовнів.* Звенигор. у.

Остогі́дити, джу, диш, *г.* Крайне надоѣсть, опротивѣть. Ном. № 6873. *Як бачу, ся річ дуже довга і вже надто мені остогіділа.* *Остогіділи вони мені.* Г. Барв. 86.

Остогі́дливий, а, е. Опротивѣвший, противный. *Сумною та остогідлою здається йй пісня.* Мир. Пов. I. 139.

Остогі́днути, ну, неш, *г.*=Остогідити.

Осто́пранцюва́тити, тію, еш, *г.*=Остобісити. *Мені ця робота вже остопранцюватила.* Александр. у. Слов. Д. Эварн.

Осторóбитися, блюся, бишся, *г.* Испугаться, съ испуга разбѣжаться. Вх. Зн. 45. **Осторóга**, ги, ж. Предостереженіє. К. Досв. 62.

Осторóжність, ности, ж. Осторожность. *Матися на осторóжності.* Быть осторожнымъ. *Як тільки трісне труна, ти читай, а другий раз як трісне, то майся на осторóжності.* Чуб. I. 202.

Осторонь, нар. Въ сторонѣ. *Державсь він осторонь од тєї світлиці.* К. XII. 21. *Василь з Ганною ша Мариню сім осторонь од вулиці.* Левиц. I. 19.

Осточортіти, тію, еш, гл.==**Остобісити.** Ном. Як ти мені осточортіла. Ном. № 2742.

Острах, ху, м. Болзнь, страхъ, ужасъ. *Острах молодих трясє.* Мкр. Г. 53. *Усю ніченьку ні на волос не заснули,—такий острах узав.* ЗОЮР. II. 287. Св. Л. 117.

Острахнутися, нўся, нєшся, гл. Испугаться. *Він устав, немов острахнувся, щоб вона до його не зблизилася.* МВ. (О. 1862. I. 87). *Так онем і наше... Старші ж брати острахнулись, а Іван-царевич пішов.* Мнж. 19. *Як острахнется звір у полі, то зрадується гость у дорозі.* Мет. 184.

Острашка, ки, жс. 1) Страхъ. *Там острашка бере хто його й зна чою,—аж волося став.* Новомоск. 2) Острастка.

Острєва, ви, жс. Стволъ дерева, обыкновенно верхушка, въ нѣсколько аршинъ длины, поставленный вертикально, вокругъ котораго кладуть снопы или сѣно въ стогъ. Шух. I. 166. 170.

Остривний, а, е. Точильный. *Остривний камінь.* Вх. Зн. 45.

Остригати, гаю, еш, сов. в. остригати, жў, жєш, гл.==**Обстригати, обстригати.**

Острий, а, е==**Гострий.**

Остриця, ці, жс. Растеніе *Asperugo procumbens.* L. ЗЮЗО. I. 113.

Острів, рова, м. 1) Островъ. *Стоїть над морем: ніяк на острів не достанеться.* Рудч. Ск. II. 89. *Левиц. Пов. 364.* 2) **Острова.** Желех. Ум. **Острівець.** Левиц. I. 91.

Остриг, рогу, м. Плетень съ остришком. *Новим острогом обгородились.* О. 1861. XI. Св. 63.

Остріжка, ки, жс. Раст. *Delphinium Ajacis.* Вх. Пч. I. 10.

Остріха, хи, жс.==**Остришок 1.** Кішка скрізь по-під острихою на ґрунті білає. Грин. II. 286.

Остришкобий, а, е. Относящийся къ остришку. Волч. у.

Остришник, ка, м. Бревно съ колышками для удержанія соломы на крышѣ.

Остришниця, ці, жс.==**Остришок 2.** Вх. Зн. 45.

Остришок, шка, м. 1) Нижний край соломенной крыши на постройкѣ. 2) Родъ крыши положенной поверхъ плетня. Чуб. V. 593. *Усі кури на сідалі, півень на остришку.* Нп.

Островище, ща, с. Мѣсто, гдѣ былъ островъ. Драг. 218.

Остров'и́ниця, ці, См. Остров'яниця.

Островки, ків, м. Отверстія въ кожаныхъ лаптяхъ, куда вдѣваются веревочки, оборы.

Острововна, ної, жс. Сви́нья. Вх. Зн. 45.

Остров'яниця (остров'и́ниця, остров'яниця) ці, жс. 1) Стволъ дерева съ сучками, вбитый нижнимъ концемъ въ землю,—на сучья его набрасываютъ для просушки сѣно. Шух. I. 170. 2) Родъ копны, въ которую складываютъ для просушки снопы конопля. Шух. I. 147.

Острог, га, м. 1) **Остриг.** 2) Острогъ, тюрьма. *А в Київі острог та без вікон, без дверей.* Чуб. V. 1026.

Острога, ги, жс. 1) Шпора. Гол. Од. 77. *Звонять коні копитами, а вояки острогами.* Гол. I. **Стіснути острогами.** Пришпорить. *Ой як стисне козак Нечай коня острогами, за ним ляхиків сорок тисяч з голими шаблями.* Лукаш. 110. 3) У пѣтуха: задній палець, шпора.

Острогін, гону, м. Раст. *Artemisia Dracunculus.* L. ЗЮЗО. I. 112.

Острожина, ни, жс. Раст. куманика, *Rubus caesius.* Вх. Лем. 445.

Острожжати, жу, жиш, гл. Огораживать заостренными колыями. *В господаря острожжений двір.* Чуб. III. 407.

Острокіл, ко́лу, м. Колъ съ заостреннымъ верхнимъ концемъ. *Прийшли моде до воріт, ворота заперті, з того боку, із подвір'я остроколом підперті.* Чуб. V. 155.

Остроко́льний, а, е. Остроко́нечный. *Остроко́льний лом.* Борз. у.

Оструб, ба, м. Деревянная стѣна постройки. Шух. I. 89, 90.

Остружини, жин, жс.==**Острушки 2.**

Острушки, шок, жс. 1) Цвѣты: кавалерскія шпоры. 2) Стружки. *Чорт взявся стругати вовка, а з остружків зробилися шершні.* Чуб. I. 52.

Острямок, мка, м.==**Настрямок.**

Остуда, ди, жс. 1) Простуда. *Вона йому раз язичок піднімала, удрує остуду знімала.* Кв. II. 138. 2) Темножелтая пятна на лицѣ беременной женщины. Чуб. I. 124. О. 1861. X. 48. 3) Растеніе *Tanacetum vulgare.* Шух. I. 22.

Остуджувати, джую, еш, сов. в. остудіти, джў, диш, гл. Остуживать, остудить, охладить. *Якими зіллями бідне серце моє остудити.* Г. Барв. 394. *Як Бог творив землю, то єї перше варив, а послі разом остудив.* Чуб. I. 39.

Остудник, ка, м. Растеніе: а) *Ononis*

spinosa. Вх. Пч. I. 11. б) *Herniaria glabra.* L. ЗЮЗО. I. 124.

Оступ, пу, м. Лѣсъ вокругъ поляны? *Думка його.... минула.... у ту білу хатину поміж темним ґайовим оступом.* Г. Барв. 143, а описание оступу стр. 135.

Оступати, паю, еш, сов. в. оступіти, плю, пиш, гл.==**Обступати, обступити.** *Поти старець плохий, поки собаки оступлять, а як собаки оступлять, то тоді й кия наїде.* Ном. Турки, татари город оступили. Чуб. I. 161.

Оступатися, паюся, ешся, сов. в. оступітися, плюся, пишся, гл. 1) Сходить, сойти съ дороги, съ мѣста, отступаться, отступиться, отойти. *Оступіться, сторчаки!... оттак, як бачите, стовбичать.* Ном. № 12839. *У городі бузина перерублена—оступися, преполаний, я полюблена.* Чуб. 2)—**за ним.** Заступаться, заступиться. *Він оступається за дітьми.* Левин. ПЙО. I. 386.

Оступачити, чу, чин, гл. Поставить въ тупикъ, одурачить. *Я зо всього викручусь, іще й їх оступачу.* МВ. (О. 1862. III. 37).

Остюк, ка, м. Щетинистый усикъ, ость на колоскѣ хлѣбнаго растенія. Чуб. I. 32. *Чорний хлїб з остюками.* Мир. Пов. II. 90.

Остюкуватий, а, е. Остистый, колючій. *Борода стирчала чорна, остюкувата, давно, мабуть, не бачила скіска.* Мир. ХРВ. 11.

Остяк, ка, м.==**Остюк.** *Вівсяній половинці та й не хоче їсти, а ячина з остяками буде в язик лізти.* Чуб. V. 1126.

Осувати, ся, ваю, ся, еш, ся, сов. в. осунути, ся, нуса, неш, ся, гл.==**Обсувати, ся, обсунути ся.**

Осу́га, ги, жс. На поверхности жидкости плавающіє слои жира, налетъ на водѣ, ржавчина на водѣ. *Як наллєш м'ясний ґорщик водою, то на воді й виступє осуґа.* Мнж. 188. *Червоніла, як залізна осуґа, поверх води.* Левиц. Ум. **Осу́жна.**

Осу́гуватий, а, е. О водѣ: съ маслянистымъ слоемъ сверху. *Ту вербовочку як помочить у воді та потерти в руці, то стане (вода) осуґувата, значить, масна, бо була (вербовочка) коло мішка з салом.* Новомоск. у.

Осуд, ду, м. Осужденіе. Ев. Мр. III. 29. *Пріймуть ще тяжчий осуд.* Ев. Л. XX. 47.

Осу́да, ди, жс. Осужденіе, оговоръ.

Смерть не так страшная, як осуда модська. Чуб. V. 397.

Осуджати, джаю, еш, сов. в. осудіти, джў, диш, гл. 1) Осуждать, осудить, приговорить. *Божий суд правдивий, наїлий, серед шляху тебе осудить.* Шевч. 2) Осуждать, осудить, дурно отозваться. *Сусіди близькі, вороги тяжкі, пийте, гуляйте, не осуджайте.* Чуб. V. 26. *Не я ж його осудила, судять же нас моде, що з нашого закохання нічого не буде.* Чуб. V. 40. *Вона його осудила, він не сподобався.* Мет. 78.

Осуджатися, джаюся, ешся, сов. в. осудітися, джўся, дишся, гл. Быть осуждаемымъ, осужденнымъ, осуждаться, осудиться. Ев. Мр. XVI. 16. *Осудися перше в дому та (тоді) на право йди.* Ном. 7375.

Осуджувати, джую, еш, гл.==**Осуджати.** *Не осуджуйте, то й не будете осуджені.* Ев. Л. VI. 37.

Осудіти, ся, См. осуджати, ся.

Осудливий, а, е. Осуждающий, любящий осуждать. *Хоч вередлива була, та не осудлива.* Св. Л. 125. *Всі моде коло неї понурі й осудливі.* МВ. (О. 1862. I. 104).

Осудовище, ща, с. Скандаль, позоръ. *Таке осудовище!* Волч. у.

Осудок, джу, м.==**Осуда.** *Де вже я тебе без вечері пушу! Щоб собі довільного осудку досягти.* О. 1862. VII. 37, 38. *Діти знов напали на батька, щоб ішов до церкви, щоб не робив сем'ї осудку.* Грин. II. 153.

Осужати, жаю, еш, гл.==**Осуджати.**

Осу́жка, ки, жс. 1) Ум. отъ осуґа. 2) Сливки, сметана. Вх. Зн. 45.

Осу́нути, ся, См. Осувати, ся.

Осу́руга, ги, жс. См. Осоруга.

Осу́ружний. См. Осоружный.

Осу́ружитися. См. Осоружиться.

Осу́х, ха, м. Сухарь изъ овсянаго хлѣба, засохшій кусокъ хлѣба. Вх. Зн. 45. Желех. См. ум. **Осу́шок.**

Осу́шечок, чка, м. Ум. отъ осушок.

Осу́шити, ся, См. Осушувати, ся.

Осу́шок, шка, м. Засохшій кусокъ хлѣба. Ум. **Осу́шечок.** *Дала йому хлїба осушечок, да щоб на день було.* Рудч. Ск. I. 87.

Осу́шувати, шую, еш, сов. в. осушіти, шў, пиш, гл.==**Обсушувати, обсушити.** *Зійде сонце, осушитъ, припріє.* Шевч.

Осу́шуватися, шуюся, ешся, сов. в. осушітися, шўся, пишся, гл.==**Обсушуватися, обсушиться.** *Турн осушивсь тіс-ля купання.* Котл.

Ось, нар. Воть, здѣсь. *Ось послухай, Ганно, мене нерозумної.* Левиц. *Науме! де ти?—Ось. Аж ось.* а) Воть гдѣ. *Де воно подіалося?—Аж ось.* б) Вдругъ. *І тільки що хотів дати драла, аж ось Дідона за чуб хвать.* Котл. **Ось-де, ось-дечки, ось-ось-де.** Воть гдѣ. *Ось-осьде я, коли вам треба.* Котл. Ен. І. 17. **Ось,-так.** Воть такъ, воть такимъ образомъ. **Ось-що.** Воть что. *Той побачите, що ось-що ваші славні Брути.* Шевч. **Ось-ну.** А-ну ко! *Ось-ну вип'ємо по чарці. От задушу я злу личину, ось-ну лиш тільки завертись.* Котл. **Ось-ось, ось-ось-о.** Воть тутъ. **Ось-як.** Воть какъ.

Осьмак, ка, м. 1) Старинная монета въ 4 коп. 2) Восьмая часть. Ум. **Осьмачок.** *В тій камитці три червонці, нам щедричкам, по осьмачку.* Чуб. ІІ. 456. **Пів осьмачка.** ¹/₁₆ часть. См. Восьмак.

Осьмака, ки, ж. 1) = Восьмака. 2) Восьмая часть. Ум. **Осьмачна.** **Осьмерик, ка, м.** = Восьмерик. **Осьмина, ни, ж.** = Восьмина. *А Наум в шинок зайхав, випив там осьмину.* Мкр. Н. 12.

Осьмірка, ки, ж. Въ церковномъ зданіи: осьмигранная часть передъ куполомъ. Шух. І. 116.

Осьмуха, хи, ж. = Восьмуха. *Як дві осьмусі, то й чертка, а як чотирі осьмухи, то буде півхунта.* Луб. у.

Осьон, на, м. Палка съ гвоздемъ на концѣ для понуканія воловъ. Ровен. у.

Осюді, нар. Воть сюда. Желех.

Осюдою, нар. Воть этою дорогою. *Ходім, брате, осюдою.* Рудч. Ск. І. 208.

Осягати, гаю, еш, сов. в. осягти, гну, неш, и. 1) Достигать, достигнуть, достичь. 2) Занимать, занять, овладѣвать, овладѣть. *Осягати під левади вольні займаницини.* К. Досв. 124. *В полках осягли козаки й позаймали землі під сотні.* К. ЧР. 197.

Осягнення, ня, с. Достиженіе.

Осягті. См. Осягати.

Осяйний, а, е. Сіяющий, блестящій. *Стала одержа його осяйна.* Ев. Мр. ІХ. 3. *Куди сей дука осяйний прямує.* К. Бай. 109. *Мрії далекі, осяйні мені веселою замріють.* Г. Барв. 535.

Осятер, тра, м. = Осетер. *Зірвався осятер з гака.* К. ПС. 147.

Осятрина, ни, ж. = Осетрина. *Понавозють було... кав'яру, осятрини, сомини.* О. 1861. Х. 38. Рудч. Чп. 231.

Осяти, сяю, еш, и. Осяять. *Тут ра-*

зом як осяє їх блискавка, як хрясне гро-
мов небо на них упало. Кв.

Осяяти, сяю, еш, и. = Осяти.

От, нар. Воть. *От його то пости-*
мхая юдина. Кв. *Давай тікати, а чорт*
за ним, от-от дожене. Чуб. І. 45. *Ути-*
кайте, пане, а то ляжи от-от-от. Кіев. І
Кінь басує... от-от річку, от-от переско-
чить. Шевч. **От де.** Воть гдѣ. *От де за-*
дій штемпований. Шевч.

Отáборити, рю, риш, и. Расположить лагерьмъ. *Отáборили войовників при мо-*
сті. К. МБ. Х. 19.

Отáборитися, рюся, ришся, и. 1) Расположиться лагерьмъ. *От він (царь) і отáборився над морем.* Рудч. Ск. ІІ. 89. 2) Расположиться обозомъ, установить во-
зы, остановиться. *Пооравши, ми отáбори-*
лись у долині на степу. Борз. у. *Отáбори-*
лись весілляні за ворітьми у батька моло-
дої, бо ворота були зачинені.

Отáбуритися, рюся, ришся, и. Наер-
шиться, сердиться. Мнж. 188.

Отáва, ви, ж. Трава, выросшая вто-
рично на скошенномъ мѣстѣ. Шух. І. 170. *Косіть, хлопці, отáву.* Чуб. V. 1034. *На*
припоні коні отáву скубуть. Шевч.

Отáвиця, ці, ж. = Отава. *Пустив во-*
лики на отáвиці. Чуб. V. 404.

Отáгас, са, м. = Личман 1. О. 1861
Х. 45.

Отáк, нар. = Оттак. *Отак по козаць-*
ки: нема хліба, їсти плячки. Ном. 12291

Отáкелézний, а, е. = Оттакелезний.

Отáкечки, нар. = Оттакечки. Ком. Р
І. 53.

Отáкий, а, е = Оттаки. Ном.

Отáкувати, кую, еш, и. Атаковать. *Не на те я, миле браття, Січ отáкува-*
ла, ой щоб я вам степи - муш та наза-
вертала. Нп.

Отáм, нар. = Оттам. *А батько де?—*
Отам і там. ЗОЮР. І. 250.

Отáман, на, м. 1) Атаманъ, предво-
дитель въ войскѣ. 2) Вообще старшее на-
чальствующее лицо для группы людей
стоящихъ у одного дѣла, староста въ ар-
тели; **отáман** у чумаковъ, косарей, рыбо-
лововъ, щетинниковъ, пастуховъ, среди
приказчиковъ—старшій приказчикъ и пр.
Рудч. Чп. 251. Браун. 34. Вас. 191. *А як*
настане косовиця... поперед у отáман;
за-
ломитъ бріль на бакір, шаркне по косі ра-
зи до два лопаткою і пішов косити. Греб.
401. *Як що буде в одного хазяїна такий*
отар чотирі-п'ять, то ставиться над лич-

манами отáман. О. 1862. V. Кух. 29.
Отáманом артиль кріпка. Ном. № 10748.

Отáманéнко, ка, м. Сынъ атамана.

Отáманити, ню, ниш, и. = Отáману-
вати. *Отáманити—не чарку в руці дер-*
жати: треба в голові багато думок обер-
тати.

Отáманіха, хи, ж. Жена атамана.

Отáманівна, ни, ж. Дочь атамана.

Отáманія, ня, с. соб. Атаманы, ко-
зацкое начальство. К. ЧР. 23. *Чернь-ко-*
заки позбїрались на раду, а отáманія ще
не посподилось.

Отáманіство, ва, с. Званіе, обязанность,
положеніе атамана. Г. Барв. 141. *Добивсь*
до отáманства, та й умер. *Отáманство*
не легке діло.

Отáманський, а, е. Атаманскій. Левиц.
Пов. 235.

Отáманувати, ную, еш, и. Быть ата-
маномъ. *Мій дід десять год отáманував*
у Січі. Над сільським людом з його волі
отáманує. К. (О. 1862. ІІ. 24)

Отáра, ри, ж. Большое стадо овецъ.
На Кубани въ отарѣ отъ 1000 до 1500
штук. О. 1862. V. Кух. 29, 38. *Пастухи*
стерегли сторожею вночі отари своєї. Ев.
Л. П. 8. Ум. **Отáрка, отарочна.** Мнж. 74.

Отарапáтити, тію, еш, и. = Осторопа-
тити. Конот. у.

Отáрка, ки, отáрочка, ки, ж. Ум.
отъ отара.

Отáти, тáну, неш, и. Ослабѣть, обез-
силѣть. *Як покоситься до півдня Хведь,*
то вже й отав-отав, ляга й спить до по-
лудня. Волч. у.

Отвердіти, дію, еш, и. Затвердѣть.
А оце саме отверділо тіло. Волч. у.

Отелітиса, люся, лишся, и. Отел-
иться. *Корова отелиться.* Чуб. І. 50.

Отéмніти, нію, еш, и. Ослѣпнуть.
Годів сім мені було, як я отéмнів. Харьк.
На старість царь той отéмнів і тяжко
нудив світом, не бачив, як красуєсь світ
зимом, а не літом. Млак. 71.

Отепér, нар. = Оттепер. *Отепер же я*
тебе з'їм, кобило. Рудч. Ск. І. 7. Ум. **Оте-**
пérки. Грин. ІІ. 340.

Отерéбини, н, ж. Негодные остатки.

Отерпáти, паю, еш, и. Рвать въ куски.
Вх. Лем. 445.

Отéрпнути, пну, неш, и. Отерпнуть,
замереть. *Отерп і сам, не стало мови.*
Мкр. Г. 56. *Як побачив вовка—отерп, оде-*
рев'янів, а шапка на самому чолопочку.
НВолын. у.

Отérти, трю, рэш, и. = Обітерти. *Омию*
кров суху, отру глибокії тяжкїї рани.
Шевч. *Отерла піну на губах.* Котл. Ен.

Отérтиса, трүся, рэшся, и. = Обітер-
тиса. *Сіла я, підперлася, заплакала, отер-*
лася. Чуб. V. 3.

Отерхáти, хаю, еш, и. Навьючить.
(Гуцульск.).

Отéса, си, ж. Веревка, соединяющая
концы передней оси съ оглоблями. *І отесу*
можна в кишку затянуть, аби не бур-
чала. Ном. № 12172.

Отетеніти, нію, еш, и. = Отетеріти.
Побачили на ньому сорочку крадену у нас,
спитали—де взяв, а він мовчить,—отете-
нів. Екат. у.

Отетеріти, рію, еш, и. Оторопѣть,
растеряться. *Як стояла, так і отетеріла*
стара, а ні ворухнеться. Грин. ІІ. 230.
Як мені сказано: одягайся!—так я й оте-
теріла. Г. Барв. 4. *Отетерів з ляку.* Грин.
ІІ. 226.

Отéць, отця, н вітця, зват. п. óтче.
1) Отець. Ном. № 7088. *По дівонці отець-*
мати плаче. Мет. 96. 2) Отець, титуль
священника, духовнаго лица. *Отець Залізо*
з келії виїшов. Чуб. І. 162. *Когда гово-*
рится обь отцѣ или священникѣ, употребле-
ляется: пан-отець.

Отéцький, а, е. 1) Отцовскій. *Приблудився та до отечького двору.* Чуб. І. 173.

Отéцький син, отéцька дитина. Названіе,
прилагаемое къ добропорядочному сыну
добропорядочныхъ родителей. *Ой Василю,*
Василю, отецька дитино! Грин. ІІ. 689.
Як лучиться отецький син, оддасть мене
мати. Мет. 8. 2) Отеческій.

Óтже, нар. 1) Вѣдь. *Отже збреше бі-*
сів син! *Отже доведеться самому йти.*
2) Поэтому, слѣдовательно, итакъ.

Отирлувати, лую, еш, и. Поставить
стадо овецъ на мѣстѣ, остановитъ для
отдыха. О. 1862. V. Кух. 32.

Отирлуватиса, луюся, ешся, и. О
стадѣ овецъ: расположиться въ полѣ для
отдыха. *Отара отирлувалася, зорює і чи-*
бани поснули. О. 1862. V. Кух. 34.

Отішити, шу, шиш, и. Усмирить,
успокоить.

Отік, отóку, м. Гной (изъ нарыва). Вх.
Лем. 445.

Отіпанка, ки, ж. 1) Оборванная жен-
щина. Зміев. у. 2) = Отіпання. Гол. Од. 35.

Отіпання, ня, и. Очищеніе отъ кост-
рики (конопли). Гол. Од. 38.

Отіпати, паю, еш, м. Очистити оть кострики (коноплю). Гол. Од. 35.

Отісонька, ки, ж. Ум. оть отоса.

Отлас, су, м. Матерія: атласъ.

Отласіна, на, ж. Атласная матерія. Скинула вельможна з себе отласину, та одянула синюю свитину. Нп.

Отó, отóж, нар. Вотъ, вотъ то, вотъ это, вотъ такъ. *Ото вийшов сіяч сіяти.* Ев. Мт. XIII. 3. *Ото ж тая дівчинонька.* Шевч. *Заходить ото він до мельника.* Чуб. I. 5. *Як лихоліття було, то прийшов чужоземець, татарин, і ото вже на Вишгород б'є.* ЗОЮР. I. 3. *Ото цяжована цря.* Ном. № 1549. *Ото ротата на все село.* Ном. № 12983. *Ото ж він приніс. Ото ж ми ся в свого пана вірне дослужили, що на наші білі ручки й ніжски кайдани зложили.* Чуб. V. 996.

Отоді, нар.=Оттоді. *Отоді жінка буде старшою, як сорока побіліє.* Ном. № 9059.

Отой, отá, отé, мьст. Вотъ тотъ. *Побила мене ота чужа нива та позичений серп.* Ном. № 2140.

Отокуватися, куюся, ешся, м. Статъ стоянкой. *Валка отокувалась.* Мнж. 188.

Отопіти, ся. См. Отоплювати, ся.

Отópка, ки, ж. Отопленіє. *Вона в нас хату наймала за 9 руб. на год і отópка наша.* Пирят. у.

Отóплювати, плюю, еш, сов. в. отопіти плію, пиш, м. 1) —щó. Отапливать, отопить. *Отоплюю диявольську корчму.* Г. Барв. 23. 2) —ногó. Доставлять, доставить отопленіє для кого.

Отóплюватися, плююся, ешся, сов. в. отопітисся, пліюся, пишся, м. Отапливать, отопить свое жилье. *Отопитисся нічим.* Г. Барв. 448. *Треба і отопитисся, і одянитися, і прогудуватися.* Г. Барв. 98.

Отóра, ри, ж. Закваска. Котл. Ен. (Изд. 1809). Словарь 10.

Оторопáтити, тію, еш, м. Оторопѣть. *Як я йому розказав, що там діється, — так він так і оторопатів.* Борз. у.

Отóса, си, ж.=Отеса. Ум. Отісонька. *Щоб тебе кониченько не довів, щоб отісонька порвалась.* МУЕ. III. 142.

Оточáти, чáю, еш, отóчувати, чую, еш, сов. в. оточáйти, чý, чиш, м. Окружать, окружить. *Громадяне оточили Кобзу і почали його роснитувати.* Стор. МПр. 50.

Оточáтисся, чáюся, ешся, отóчуватися, чуюся, ешся, сов. в. оточáйтися, чýся, чишся, м. Окружать, окружить себя.

Отóчини, чин, ж. мн. 1) Жиръ на тон-

кой кишкѣ. Конотоп. у. 2) Зерно или муха остающаяся послѣ перетачиванія на решето.

Оточáти, ся. См. Оточати, ся.

Отóчки, чок, ж. мн. Потроха. Вх. Уг. 256.

Отóчувати, ся. См. Оточати, ся.

Отóщати, щáю, еш, м. Отощать. *А котрі воли отощали, то ті марно пропа-ли.* Чуб. V. 1058.

Отрáтитися, чуся, тишся, м.=Утра-титися. *Оженився сіромаха та й думка думає: оженився, отратився, та й щастя немає.* Чуб. V. 382.

Отрímати. См. Отримувати.

Отрímач, ча, м. Инструментъ у бочаровъ, при помощи котораго они при складываніи кленокъ, прижимають первую и последнюю кленку къ обручу. Части его: вильцáта, зáсув, клинѣць. Шух. I. 249.

Отрímувати, му́ю, еш, сов. в. отримáти, ма́ю, еш, м. 1) Держать, удержать. Шух. I. 88. 2) Получать, получить.

Отрíб, рíбу, м. Нутро, внутренности. Вх. Зн. 45.

Отрíбка, ки, ж. Родъ кушанья=Отрíб? *З отрíбки баба - шартанина.* Котл. Ен. IV. 31. (изд. 1809. IV. 18).

Отрóба, би, ж. Поносъ. Волын. Слов. Д. Эварн.

Отрóва, ви, ж.=Отрута. Вх. Лем. 445.

Отрóвний, а, е.=Отруйливий. Вх. Лем. 445.

Отро́їти, ро́ю, їш, м.=Отруїти.

Отруби, бів, мн.—піліні. Опилки. Вх. Зн. 45.

Отру́їти, ся=См. Отруувати, ся.

Отру́йливий, а, е. Ядовитый, отравляющий. *На райськíм дереві отруйлива ниниця.* К. МХ. 41.

Отру́нок, нку, м. Желудокъ. Харьк.

Отрусáти, ся. См. Отрушувати, ся.

Отру́та, ти, ж. Отрава, ядъ. Мет. 90. 88. *Хоч у кубу візьміть: може з отрутою даєть.* Ном. № 11559. Ом. *Отру́тонька.* Чуб. V. 879.

Отру́хнути, ну, неш, м. Потерять присутствіє духа? лишиться силъ? *Убігла вдруге блáда така і як риба в'яла, що аж я їй сама стала розважати: чо́го ти така? Мов отрухла.* Г. Барв. 127.

Отру́шувати, шу́ю, еш, сов. в. отрусіти, шý, сиш, м.=Обтрушувати, обтрусити.

Отру́увати, ру́ю, еш, сов. в. отруїти, ру́ю, їш, м. Отравлять, отравить.

Грин. I. 32, 33. *Нащо медом напоїла, козаченька отруїла.* Чуб. V. 435.

Отру́уватися, ру́юся, ешся, сов. в. отруїтисся, ру́юся, їшся, м. Отравляться, отравиться.

Отру́я, ру́ї, ж.=Отрута.

Отсе́, нар. Вотъ, вотъ это. *Отсе ви, братці, не добре зробили, що напоїло козака цуляти пустили.* Нп. *Отсе тобі, козаченьку, три дороженьки вкупі.* Чуб. V. 940.

Отсе́й, отсá, отсе́, мьст. Вотъ этотъ. *І отсі порошини́й він зробив.* Федьк. *Обридло вештатися... по світу з нудного та отсією торбою.* Стор. М. Пр. 41.

Оттáк, нар. Вотъ такъ, вотъ такъ то. *Оттак Вовчок жене ляхів повчок.* Ном. № 673. *Оттак! не бродячи качку піймав.* Ном. № 1648. **Оттáн-пак.** Вотъ такъ то, вотъ какъ. *Чо́го це ти, о. Хведор, взявся на своїх дочок? Вони ж дурно не їдять твого хлба...—Оттак-пак! Ба це б посідали та руки поскладали.* Левиц. I. 141. Ум. **Оттáкеньки, оттáкєчки.**

Оттаке́лєцький, а, е=Оттаке́лєзний. *А яких я волів маю!... Чи повірите? Оттаке́лєцькі роги!* Левиц. Пов. 194.

Отта́кий, á, é, Вотъ такой. *Оттаке то на сім світі роблять лю́дям люде.* Шевч. Ум. **Отта́кєнький, отта́ксінький.** Грин. I. 118.

Оттáм, нар. Вотъ тамъ. *Оттам на городі вовк свиню зів.* Ум. **Оттáмєчки.**

Отте́пєр, нар. Вотъ теперь. *Оттепер ні до торгу, ні до жінки.* Ном. Ум. **Отте́пєреньки, отте́пєрєчки.**

Оттíм, нар. Поэтому. *Оттим би то, панове, треба люде́й поважати.* Нп.

Оттó, нар.=Ото. *Отто мені щастя, Ганно, як я стою увечорі під вишнями та дожидаю мого милого.* Левиц. I. 48.

Оттоді́, нар. Вотъ тогда. *Оттоді ми заходимося.* Шевч.

Оттоді́шний, ня, не. Тогдашний, вотъ тогда бывшій. Драг. 83.

Оттóй, оттá, оттé, мьст. Вотъ тотъ. *Умер оттой Лисенко, та вдова продавала худобу.* МВ. II. 26.

Оттудí, нар. Вотъ туда. *Оттуди тобі доро́га.* Левиц. Пов. 189.

Оттúт, нар. Вотъ здѣсь, вотъ сю́да. *Оттут тобі, моя доле, оттут пропада-ти.* Мет. 13. *Божє, поможи, оттут і по-ложи.* Ум. **Оттúтєньки, оттúтєчки.**

Отумáнити, ню, ниш, м. Обмануть, одурачить.

Отумáнити, нію, еш, м. Одурѣть, —стать въ тупикѣ. *Отуманіє дівка зовсім.* О. 1862. I. 74.

Отúт, нар.=Оттут. Ум. **Отúтєньки, отúтєчки.** *Отутєньки ставатимем.* Кролев. у. *Ось зараз були отутєчки.* Грин. II. 142.

Отúха, хи, ж. Ободреніє, утѣшеніє. *Тільки його й отухи, що вип'є.* Козел. у. Слов. Д. Эварн.

Отхнáбитися, блюся, бишся, м. Отколоться, отстать. Мнж. 188.

Отцé, нар.=Отсе.

Отцéвий, а, е. Отцовъ, отцовскій. *Не так по отцевóй й матчино́й молитви прохати, як її пронісѣляти.* Чуб. V. 849.

Отцéвський, а, е=Отцевий. *Отцевського хлба-соми з упокоєм уживати.* Грин. III. 693.

Отцéвщина, ни, ж.=Батьківщина. *А той запорожець як неблагополучно стало у Січі, прийшов на отцевщину.* О. 1861. X. 33.

Отцéй, отцá, отцé, мьст.=Отсей. Ном. **Отчемесу́вати, сýю, еш, м.** Отрѣзать большой кусокъ. Лубен. у.

Отчíзна, ни, ж. 1) =Батьківщина. *Кидають отчизну і свою дідизну, свої па-сіки й левади.* АД. II. 48. 2) Отечество, отчизна, родина. *Хоч би ти... для отчизни кинувся із мосту в воду, то й я за тобою.* К. ЧР. 77.

Отчíзний, а, е. Отечественный. *Ворога отчизного скараймо.* К. ЦН. 293.

Отчíна, ни, ж.=Отчизна I. Чуб. V.

Отягáти, гаю, еш, сов. в. отягáти, гнý, гнеш, м. Оттягивать, оттянуть (внизъ своею тяжестью). *Червоні аж кишеню мені отягнули.* Драг. 52.

Отягáтисся, га́юся, ешся, м. 1) Отста-вать. *Він іде попереду, а я отягаюся, отягаюся, та як побіжжу додому.* Камен. у. 2) Откладывать, оттягивать, затягивать дѣло. См. Отягтисся.

Отя́гуватися, гу́юся, ешся, м.=Отя-гатися. *Радюк зрозумів, що Ольга отягу-валась.* Левиц.

Отягáтися, гнýся, нешся, м. Подкор-миться, потолстѣть. *(Худі коні) отяглись, узали тіло, стали коні хоч куди.* Мнж. 22. *Кабан в сажу уже трохи отяся.* Павлогр. у. См. Отягтисся.

Отягчáти, чáю, еш, сов. в. отягчáйти, чý, чіш, м.=Отяжати, отяжити. *Думки так отягчили їй голову.* Г. Барв. 521.

Отяжáти, жа́ю, еш, сов. в. отяжáйти, жý, жіш, м. Отягощать, отяготить.

Отяжіти, жію, еш, м. 1) Отяжелѣть. 2) Обременитися. *В неї очіці отяжали слізьми.* МВ. I. 43.

Отямитися, млюся, мишся, м. Опомнитися. Квит.

Офіра, ри, ж. = **Охвіра.** Чуб. I. 168.

Офірувати, рую, еш, м. = **Охвірувати.** Чуб. III. 376.

Офіція, ції, ж. Служба. *Не хазяйнував він, а терся по офіціях: то за писаря був у скарбу, то коло винниці, то за підлісничого був.* Св. I. 275.

Офіціаліст, ета, м. Служащий. К. Кр. 18.

Офлис, су, м. Тонкій деревесный стволъ, идущій на дрова или на огорожу; хворостина. Вх. Лем. 445.

Ох, межд. Охъ, ахъ. *Ох я нещасний, що маю діяти?* Чуб. V. 116. *Ох мені лихо!* Левиц. I. 144.

Охаб, ба, м. 1) = **Охаба 2.** Желех. 2) = **Охаба 3.** Вх. Лем. 445.

Охаба, би, ж. 1) Гнилая колода. Вх. Зн. 45. 2) Лука, болото, старое русло рѣки. Вх. Зн. 45. 3) Негодникъ, негодница, безпутникъ. Вх. Зн. 45.

Охабиско, ка, с. = **Охаба 2.** Вх. Зн. 45.

Охабити. См. Охабляти.

Охабитися, блюся, бишся, м. 1) — **чогось.** Забыть, потерять что-либо, воздерживаться отъ чего-либо. Вх. Зн. 45. 2) — **дома.** Остаться дома. *Я ся охабив дома.* Вх. Зн. 45.

Охабище, ща, с. = **Охаба 2.** Вх. Зн. 45.

Охаблений, а, е. Никому ненужный, отъ котораго каждый хотѣлъ бы избавиться. **Дідько охаблений.** Окаянный, проклятый чертъ. Вх. Зн. 45.

Охабляти, бляю, еш, сов. в. охабити, блю, биш, м. 1) Оставлять, оставить. *Мене - с охабив фрайречку першу.* Вх. Лем. 445. 2) Портить, испортить. Желех.

Охайливий, а, е = **Охайний 1.**

Охайливість, вости, ж. = **Охайність.**

Охайливо, нар. = **Охайно.**

Охайлүчити, чу, чиш, м. Ополотъ, очистить отъ вѣтвей = **Охаючити.** *Треба цю щепу охайлүчити.* Пр. у.

Охайний, а, е. 1) Опрятный, чистоплотный. *Таке було кукібне, таке було охайне.* Г. Барв. 439. 2) Очищенный, выхоленный. *Зілля мое да охайнее! Дитя мое да кохане! Я ж тебе да охала, Марусеньку да уяла.* Мет. 229.

Охайність, ности, ж. Опрятность, чистоплотность. Сим. 135. *Людам чини шайность, а коло себе май охайность.*

Ном. № 11249. **Мати охайність.** Быть опрятнымъ.

Охайно, нар. Опрятно. **Охайно ходити.** Опрятно держать себя.

Охазяйнуватися, нуюся, ешся, м. Обзавестись хозяйствомъ.

Охаменүтиса, нүся, нешся, м. = **Схаменутиса.** *Е, як би то ви охаменули, та знов взялись за діло—дали б поміч.* Харьк. г. *І не зчується, не охаменеться сам, обудить його, як що перепурхне абшелесне.* МВ. (О. 1862. I. 98).

Охандожити, жу, жиш, м. Очистить, вычистить. *Пора вже поросята охандожити.* Киев. г.

Охандүжити, жу, жиш, м. Одурачить, осрамить. *Не дай, Господи, ек і москалем зчепитися... так і охандүжити.* Рудч. Ск. II. 170.

Оханья, ня, с. Оханіе. *Чулися молоді жарти веселі, оханья голосне між молодіями.* МВ. (О. 1862. I. 101).

Оханүтиса, нүся, нешся, м. = **Схаменутиса.** *Охануся та за діло взявся.* Мкр. Н. 40. *Оханись, Господь з тобою.* Мир. ХРВ. 52.

Охараскуватися, куюся, ешся, м. Отіфкиваться, отговариваться. *Немає мене грошей: щоб мені, та бодай мені... коли я брешу! Немає й не просіть,—охараскується було старий.* Грин. II. 185.

Охати, хаю, еш, м. Охатъ, стонать. *Чує, щось оха.* О. 1862. I. 30.

Охаючувати, чую, еш, сов. в. охаючити, чу, чиш, м. = **Обханючувати, обханючити.**

Охаювати, охаюю, еш, сов. в. охаяти, хаю, еш, м. = **Охаючувати, охаючити.** *Зілля мое та охайнее, дитя мое та кохане! Я ж тебе та охала, Марусеньку та уяла.* Мет. 229.

Охаюватися, охаююся, ешся, сов. в. охаятися, хаюся, ешся, м. Прибираться, прибраться, привести въ чистый и опрятный видъ. Сим. 129.

Охвара, ри, ж. = **Огвара.** Жінка охвара. Вѣдьма, колдунья. Вх. Зн. 43.

Охварт, ту, м. Болѣзнь: стрѣльба въ поясницѣ. Вх. Лем. 445.

Охватіти. См. Охвачувати.

Охвачувати, чую, еш, сов. в. охватіти, чү, тиш, м. = **Обхоплювати, обхопити.**

Охвицер, ра, м. Офицеръ. Чуб. V. 977. Левиц. I. 30. Ум. **Охвицерин, охвицерочко.** Мил. 216.

Охвицерський, а, е Офицерскій. Чуб. V. 1010.

Охвиціни, цин, м. мн. Флигель.

Охвиціант, та, м. Офиціантъ, лакей.

І сказано—у пана охвиціантів тих повно. Рудч. Ск. II. 204.

Охвіра, ри, ж. Жертва. *Яка віра, така й охвіра.* Ном. № 4.

Охвірний, а, е. Пожертвованный. Охвірний образ.

Охвірувати, рую, еш, м. Жертвовать. *Охвірувати Богові. Охвірувати їх (гроші) на яке добре діло.* Грин. II. 143.

Охвіруватися, руюся, ешся, м. Жертвовать собой, обрекать себя.

Охвітний, а, е. Приятный; удобный.

Охвітність, ности, ж. Приятность, удовольствие; удобство. *Прибрав знакомих для поради, охвітності й потіхи ради.* Мкр. Г. 67.

Охвітно, нар. Приятно, съ удовольствіемъ, удобно, безопасно. **Охвітніше.** Приятнѣе, лучше, удобнѣе, безопаснѣе. *Люде прираями, щоб кою за дитину,—все таки, кажуть, охвітніше.* Сим. 234. *Чого... тітусю, з цїпочком?—Охвітніше, каже, од собак.* Сим. 235. *Дівчата були ще раді, що парубки з ними,—і веселіше, і охвітніше.* Мир. Пов. 149.

Охворіти, рію, еш, м. Заболѣть. Вх. Лем. 445.

Охвостуватий, а, е. О бревнѣ, жерди, палкѣ: съ одного конца потоньше, чѣмъ съ другого. *Кажуть, товсті крокви, а вони з одного кінця товщі, а з другого тонші—охвостуваті.*

Охвота, ти, ж. Родъ женскаго верхняго плаття. *Були в свитках, були в охвотах, були в дульетах і в капотах.* Котл. Ен. III. 51. 2) Удовольствіе. *Роби до поту, а їж ув охвоту.* Ном. № 12124.

Охйба, би, ж. Погрѣшность, ошибка.

Охйжа, жі, ж. Защита (въ смыслѣ стренія). Мнж. 188.

Охижіти, жію, еш, м. Разъяриться, озлиться. *Годинокко ж моя! Як вона охижіла, яке страшно зробилося в неї те личко гоме.* МВ. (О. 1862. III. 43).

Охйза, зи, ж. Мокрая вьюга, метель. Мнж. 188. *Охйза поїхала.* Ном. № 628. *Приходить (зіма) в село страшною хуртовиною, приводить за собою своїх діток—сизі й охизи та... морози.* Мир. ХРВ. 125.

Охитний, а, е = **Охотний.** Катерина охитниша від мене до книжок. Левиц. Пов. 285.

Охитниця, ці, ж. Охотница. *Юмця—охитниця, та до сліз доводить.* Ном. № 12561.

Охитно, нар. = **Охоче.** *Якось до діла берусь охитніше.* Левиц. I. 112. *Зоставайся... будемо тут удвох жити... буде нам з тобою охитніше, аби твоя охота.* Чуб. II. 98.

Охично, нар. = **Охитно, охоче.** *Так як я се охично робив, так охично аби у цес сак риба йшла.* Шух. I. 225.

Охкати, каю, еш, м. = **Охати.**

Охляб(ну)ти, ну, неш, м. Ослабѣть (о связи частей въ чемъ либо) *В возі охлябло все.*

Охлянути. См. Охлясти.

Охляп, нар. Безъ сѣдла. О. 1862 X. 111. *Сидя охляп на коні.* Котл. Ен. III. 30. *На коні сидить охляп.* Шевч.

Охляпнути, пну, неш, м. = **Охлянути.** Вх. Лем. 445.

Охлясти и охлянути, ляну, неш, м. Отощать, обезсилѣть, ослабѣть. Котл. Ен. I. 17. *Охляв, як в дощ щеня.* Ном. № 12134. *Охляв уже, не ївши три дні.* Рудч. Ск. I. 137. *Циан здорово охляв, не може (коси) тяти вже ніяк.* Грин. I. 121. *Сиджу сама, серце в мене охляло.* Г. Барв. 299.

Охмайрін, на, м. = **Розмайрин?** *Не неси мя через млин, бо там смердить охмайрін.* Гол. I. 211.

Охманья, ня, с. Желаніе. *У моєму охманню супереки йде.* Г. Барв. 231.

Охматися, маюся, ешся, м. Желать, стремиться. *Іще й не охматється й заміж.* Г. Барв. 9. *Я охмалася йти за його.* Г. Барв. 231.

Охмелятися, ляюся, ешся, м. Вытрезвляться. *Ну к чорту! Швидче охмелайся.* Котл. Ен. V. 29.

Охмиріти, рію, еш, м. Опечалиться, омрачиться. *Як занедужала, так і охмиріла Іва.* Волч. у. (Лобод.).

Охмолостатися, таюся, ешся, м. Привыкнуть, обойтись. Лубен. у.

Охнути, ну, неш, м. одн. отъ охати. Охнутъ.

Охнутися, нуся, нешся, м. *Я так і охнулася і сама не стямилася.* Г. Барв. 127.

Охолба, ди, ж. Прохлада.

Охолоджувати, джую, еш, сов. в. охолодити, джү, діш, м. Прехладжывать, прохладить. *Рани мої постріляні та порубані окропи, охлоди.* Дума.

Охоло́джуватися, **джу́юся**, **ешся**, сов. в. **охоло́дитися**, **джу́ся**, **ди́шся**, *гл.* Прохладжателься, прохладиться.

Охоло́дити, **дію**, **еш**, *гл.*—**Охолоти**. Руки його зовсім охолоділи. Стор. М. Пр. 21.

Охоложа́ти, **жа́ю**, **еш**, *гл.*—**Охолоджува́ти**. Вожа земля, холодне повітря—ніщо її не охоложало. Мир. Пов. II. 74.

Охоло́жувати, **жу́ю**, **еш**, *гл.*—**Охолоджува́ти**.

Охоло́нути, **ну**, **неш**, *гл.* Похолодѣть. Я так і охолов, як забачив вовка. НВолын. у. Ті як почули,—так і охололи, що й слова не вимовлять. Рудч. Ск. II. 36.

Охоро́на, **ни**, *жс.* Охрана.

Охороня́ти, **ня́ю**, **еш**, *гл.* Охранять.

Охо́та, **ти**, *жс.* Охота, желаніє, удовольствие. І до діла не я, до роботи не я,—з хлопцями погулять—то ж охота моя. Грин. III. 356. Як попорибиш до поту, то й їстимеш в охоту. Посл. Волч. у. 2) Охота. Взяв його (хорта) з собою да й пішов на охоту. Рудч. 3) Охотничьи собаки. Сів на коня, забрав свою охоту і поїхав. Рудч. Ск. I. 123. 4) **Охо́тою**. Добровольно. Охотою пішов у москалі. Ум. **Охо́тонька**.

Охо́титися, **чу́ся**, **ти́шся**, *гл.* Желать. Не охотилась їти за Василя. Г. Барв. 390.

Охо́тка, **ки**, *жс.*—**Охота** 1. Та кому й в охотку буде почути за нас, як не нашим таки братчикам-українцям. О. 1862. VI. 84.

Охо́тливий, **а**, *е*—**Охочий**. Найбільше було дітворця охотливого слухати мене. О. 1862. V. 29.

Охо́тний, **а**, *е*. Добровольний. **Охо́тне** військо. Волонтеры, добровольцы. Як ми ув охотне військо од отця, од матері, од роду од'їзджали, ми з отцем, з матір'ю і з родом опроцення брами. Дума.

Охо́тник, **ка**, *м.* 1) Добровольець, волонтеръ. 2) Охотникъ. Раз у-осени пан поїхав на лови; з ним багато було охотників. Рудч. Ск. II. 75.

Охоту́ха, **хи**, *жс.* Охотница, желающая. А я муха полетуша, шить і прясти охотуха. Грин. III. 666.

Охо́че, *нар.* Охотно.

Охочекомо́нний, **а**, *е*. Приналежачий къ вольной кавалеріи — військо. Вольная кавалерія.

Охо́чий, **а**, *е*. 1) Добровольний, желающий, охотный. Хоч гарна як, а все охоча іще гарнішою щоб бути. Котл. Ен. V. 17. Була тут всяка з них охоча пожар щоб

швидче розвести. Котл. 2)—до чо́го. Пакий на что, любитель чего. А ти же, сиде, чув од кого, що я охочий до ляди. Гліб. Кобза не дуже був охочий до розмови. Стор. М. Пр. 116.

Охрест, *нар.* Накрестъ, крестомъ. Охрест склала руки. Гол. I складає собі руки на охрест на груди. Рудан. I. 40.

Охрести́ти, **ті́в**, *м.* Принадлежности крестного хода: хоругви, кресты и пр. Оттут було плачу, як охрести та мари принесли. МВ. (О. 1862. I. 87). ЗОЮР. II. 288.

Охресті́ти, **ся**. См. Охрещати, ся.

Охреща́ти, **ща́ю**, **еш**, сов. в. **охресті́ти**, **щу́**, **стиш**, *гл.* Крестить, окрестить. Що Іван Хреститель воду охрещав. Грин. III. 5. Та ввечері охрестили і Марком назвали. Шевч.

Охреща́тися, **ща́юся**, **ешся**, сов. в. **охресті́тися**, **щу́ся**, **сти́шся**, *гл.* 1) Получать, получить крещение. Чи без щастя уродився, чи без щастя охрестився. Чуб. V. 233. 2) Перекреститься. Тільки ж чодів окрайня й сала четвертинку, охрестився. Мкр. Н. 10.

Охри́плий, **а**, *е*. Охрипший. Охриплим з перепою голос. Мир. Пов. II. 76.

Охри́п(ну)ти, **пну**, **неш**, *гл.* Охрипнуть. Аби була ласка слухати, поки не охрип—співати. Шевч.

Охря́(ну)ти, **ря́ну**, **неш**, *гл.*—**Охлянути**. Здається, я іще не дуже старий, а зовсім охряв, так що ні ніг, ні рук не чую. О. 1862. II. 24.—**на но́ги**. Устатъ, подбитися. Довго перся підтюпцем, поки на ноги охряв, аж підшов не чув. Полт. у.

Охті́ти, **хчу**, **хтиш**, *гл.* Охатъ, жаловаться. Вх. Зн. 45.

Оху́днути, **ну**, **неш**, *гл.* Похудать. Поки гладкий охудне, то худий здожне. Ном. № 5678.

Охух, **ха**, *м.*—**Оглух**. Ном. № 6306.

Оца́пати, **пію**, **еш**, *гл.* Одурѣть. Снм. 12.

Оца́рок, **рка**, *м.* Загонъ для скота. Мирг. у.

Оцарі́тися, **рі́ся**, **рі́шся**, *гл.* Воцариться, поселиться. Пан наш був оцарився собі у нашій хаті. Харьк. г.

Оцве́нок, **неа**, *м.* Кусокъ, обрубокъ (деревя, железа). Мяз. 188.

Оцві́сті. См. Оцвітати.

Оцві́тати, **таю**, **еш**, сов. в. **оцві́сті**, **тү́**, **теш**, *гл.* Отцвѣтать, отцвѣсть. А чи зацвів мак? — Цвіте. — А чи оцвів мак? Маркев. 76.

Оце́, *нар.*—**Отсе**. Оце твої діти. Шевч. **Оце́й**, **оця́**, **оце́**, *мст.*—**Отсе**.

Оцет, **оцту**, *м.* Уксусъ. (Канев. у.).

Несе щуку-рибу з оцтом. КС. 1882. V. 362. Насміхались воїни, подаючи йому оцет. Єв. Л. XXIII. 36. Піднести з оцтом фиш. Котл. Ен. III. 17.

Оциркля́вати, **кля́ю**, **еш**, *гл.* 1) = **Обциркля́вати**. 2) Переносно: поставить въ безвыходное положеніе? Опутать? Здури́в і я на старі літа: кружю себе оцирклявав. Греб. 350.

Оці́лок, **лку**, *м.*—**Кресало**. Вх. Уг. 256.

Оці́нува́ти, **ну́ю**, **еш**, *гл.* Оці́нювати. Оцінував мене добре старий мій: та ти, каже, не стоїш і два шати. Харьк. г.

Оцупало́к, **лка**, *м.*—**Оцупок**.

Оцупі́ти, **пію**, **еш**, *гл.* Затвердѣть.

Оцупок, **пка**, *м.* Обрубокъ, бревно, полѣно. Попроси оцупок березини на веретена, а то й на оплінь. Г. Барв. 523.

Оцю́ді, *нар.*—**Осюди**. Оцюди положиши. Оцюді лишень слухай. Слушай это. Ном.

Оча́, **ча́ти**, *с.*—**Оченя**. Вх. Лем. 455.

Оча́й, *нар.*—**Ачей**. Очай би чи не встала на Чорному морю бистрая хвиля, очай би чи не повирилася якорі в турецької каторги. Чуб. V. 933.

Оча́нка, **ки**, *жс.* Раст. Euphrasia officinalis L. ЗЮЗО. I. 123.

Оча́патися, **па́юся**, **ешся**, *гл.* Придти въ сознание. Поклали стори головою в сніг, і через кілька часу я (п'яний) очапався. Грин. II. 178.

Очарува́ти, **ру́ю**, **еш**, *гл.* Очаровать, околдовать. Ти, дівчино, чаровниченька, очарувала-сь мое личенько, очарувала-сь серце і душу. Чуб. V. 75.

Очеві́дьки, **очеві́дячки**, *нар.* Очевидно, явно, на глазахъ, предъ глазами. Всі очевидки їх поважали. Левиц. I. 385.

Потомок перевертня очевидки вертався до свого роду. Левиц. I. 161. Стережеться він виявити свою тушу очевидячки. Чаше съ предлогомъ у. Вони тебе у очевидки ошукують. К. ЧР. 301. (Вовки) ізли у очевидячки лошака. Рудч. Ск. I. 90. Не приснилось, а в очевидячки явилось. К. ЦН. 230. Христі, мов живе, усе те стало в очевидячки. Мир. Пов. II. 84.

Оче́дірини, **рин**, *жс.* *мн.*—**Похрестіни**. Мил. 27.

Оче́меріти, **рі́ю**, **еш**, *гл.* Одурѣть, прийти въ безсознательное состояние. Вони на мене напали і хотіли виняти; а тут ззаду

кричать: „бережись, бо вдарить тебе кілком!—я й очемерів і не знаю як повернувся, та й ударив її. Екатеринос. у.

Оченько, **ка**, *с.* Ум. отъ око. Чуб. V. 2, 246.

Оченьпати, **паю**, **еш**, *гл.* Выздоровѣть, подняться послѣ болѣзни. Цілу весну мене теплим молоком напували, поки я трохи оченьпала. МВ. (О. 1862. III. 42).

Оченя́, **ня́ти**, *с.* Глазокъ. Вміла мати брови дати, карі оченята, та не вміла на сім світі щастя-долі дати. Шевч. Ум. **Оченя́тко**.

Оче́па, **пи**, *жс.* Крюкъ, багоръ, котормъ притягивають къ берегу плотъ. Вх. Зн. 45.

Очепі́ти, **ся**. См. Очепляти, ся.

Очепі́ритися, **рі́ся**, **рі́шся**, *гл.* Схватиться, уцѣпиться. Так він, як поплав бичок, очепірівся йому за хвіст і поплав з ім. Грин. I. 44. Нахилив вишню, очепірівся та їсть. Харьк. у.

Очепля́ти, **пля́ю**, **еш**, сов. в. **очепі́ти**, **плі́ю**, **пи́ш**, *гл.* Обвѣшивать, обвѣсить кругомъ чего ткань, надѣть—напр. юбку и пр. Василина очепила плахту шовком ткану. Мкр. Н. 24.

Очепля́тися, **пля́юся**, **ешся**, сов. в. **очепі́тися**, **плі́юся**, **пи́шся**, *гл.* Цѣпляться, уцѣпиться, зацѣпиться, пристать, привязаться. Мил. 21. Вона (відьма) давал на його сидати... Очепитися за його, то він і таска її. Драг. 71. А діти як очепились за ший мені, то й не вступаються. МВ. I. Як очепився я жити у пана, то й живу вже сьомий рік. (Міус. окр.). Як очепитися який біс, що на в'руні кінь хоче, то заграбує коня. НВолын. у.

Очепу́рити, **рі́ю**, **рі́ш**, *гл.* Очистить, привести въ порядокъ. Очепурити двір. Рк. Левиц.

Очерві́віти, **вію**, **еш**, *гл.* 1) Очервивѣть. 2) Опротивѣть, надобѣсть.

Очере́дити, **джу́**, **диш**, *гз.* Остепенить, удержать. Оже не очередиш (сина), що хоч йому роби, а не очередиш. Кобел. у.

Очерем́ха, **хи**, *жс.*—**Черемуха**. Мет.

Очере́т, **ту**, *м.* Камышъ. Бодай тая річка очеретом заросла. Чуб. III. 123. Чорт сидить в очереті та полохав жабів. Чуб. I. 106. Ум. **Очеретече́**.

Очерети́на, **ни**, *жс.* Стебель камыша. Біли три дівчини, вирвали три очеретини. Чуб. I. 127. Щоб тебе очеретиною зміряли! Пожеланіє смерті (отъ обычая мѣрять мертвеца камышиною). Мил. 168. Ум.

Очеретинка, очеретиночна. Прямесенька як очеретиночка. О. 1862. IV. 71.

Очеретинка, ки, жс. 1) Ум. отъ очеретина. 2) Трубка изъ камыша.

Очеретува́тий, а, е. Порослий камышемъ. Очеретува́тий степ.

Очерета́ний, а, е. Камышевый. Котл. Ен. V. 8. Очерета́ний басок. См. Басок.

Очеретя́ник, ка́, м. Чертъ, живущий въ тростникѣ.

Очерета́нка, ки, жс. Птица: *Silvia arundinacea*. Вх. Пч. II. 14.

Очеркнѹ́ти, нѹ́, нѣш, ил.=Обчеркнути. Держи мак у правій руцѣ, обси́п себе і очеркни ним себе округи там, де станеш. Чуб. I. 85.

Очеркнѹ́тися, нѹ́ся, нѣшся, ил. 1)=Обчеркнутися. Грин. I. 69. 2) Черкнутися, задѣтъ. Як скочив я через тин, та й не очеркнувся. Нп.

Очерни́ти, нію́, ніш, ил.=Обчернити.

О́черт, ту, м. Кругъ. О́чертом, о́чертою. Кругомъ, въ кружекъ. Очертом сідати, срібло й золото на три частини паювали. Дума. Очертами сідати, тили да гуляти. Макс.

О́чечко, ка, с. Ум. отъ око. Мил. 185.

Очкнѹ́тися, нѹ́ся, нѣшся, ил. Очнутися. Ластівочко-перепілочко, підлетіла під оконечко: очкинься, ісподинечко! Коровочки потелилися. Мет. 341.

Очиншувати́ся, шѹ́юся, ешся, ил. Поселиться на чьей либо землѣ на чиншевомъ правѣ. Очиншувались—тепер день і ніч кленуть свій дурний розум. О. 1862. IV. 105.

Очи́стити, ся. См. Очищати, ся.

Очи́ська, очі́сьє, с. мн. Ув. отъ очі. Ти очіська чорні, ті бровища аж сині. Левич. I. 441.

Очи́ток, теу, м. а также мн. очі́тки. Раст. *Sedum acre*. L. ЗЮЗО. I. 173, 136.

Очи́ці, очі́ць, с. Ум. отъ очі. Глазки. Ранняя пташка зубці тербить, а пізня очі́ці жмури́ть. Ном. № 11309. Орісі аж очі́ці блищать. Св. Л. 40, 41.

Очища́ти, ща́ю, еш, сов. в. очі́стити, шу́, стиш, ил. Вычищать, вычистить. Очищаєш ти, водо явленна, новорожденного од позору. Чуб. I. 132.

Очища́тися, щѹ́ся, стишся, ил. Очищаться, очиститься. Жоден із прокажених не очистився. Єв. Л. IV, 27.

Очище́ння, ня, с. Очищение. Ном. Єв. Мр. I. 44.

Очі́, См. Око.

Очі́кувати, кую́, еш, ил. Поджидать ожидать. Пішов той, а решта сидимо, очі́куємо. Св. Л. 222. Першою торгу не дайсь, а другою не очі́куй. Ном. № 10520.

Очі́пок, пка, м. Головной уборъ за мужней женщины—вродѣ чепчика. Чуб. V. 11. 424. КС. 1893. V. 283. Знаю, що Хістрі нема очі́пка. Ном. № 6538. Ум. Очі́почок. Мил. 195.

О́чко, ка, с. 1) Ум. отъ око. Там т очка як терночок. Чуб. V. 217. 2) Отверстіе въ ульѣ для пролета пчелъ. Не строи лай палічки в очко, бо пчолу вкусить. Васильк. у. 3) Петля въ сѣти (Браун. 9) вообще въ вязаньи. 4) Часть начиння. (См. МУЕ. III. 18, 19. 5) Значекъ на картѣ. 6) Квадратъ на шахматной доскѣ. Канев. 7) Камешекъ въ перстнѣ. Мил. 6, 10. Ой дав мені Іван перстнѣ із трьома очками. Грин. III. 70. 8)—волóве, ріб'яче. Птица *Sylvia nisoria*. Вх. Пч. II. 14. 9) м. о́чки. Растеніе: Пастушья сумка, *Capsella bursa pastoris*. Мнж. 88. 10). О́чка жабіе. Растеніе: *Myosotis intermedia*. Вх. Пч. II. См. Вічно. 11) О́чко волóве. Раст. *Impatiens salicina*. Лв. 99.

О́чкóве, вого, с. Подать съ ульи.

О́чковий, а́, ё. Очковый.

Очкѹ́вати, кѹ́ю, еш, ил. Прививать щиткомъ, глазкомъ.

Очкѹ́р, ра́, м. 1) Шнурокъ, вдѣваемый въ штаны для ихъ поддержанія, гашики. Чуб. VII. 46. КС. 1893. V. 279. Штан на йому без очкѹра й матні. Стор. М. Пр. 169. З переляку очкур луснув. Ном. Били мене скілко влізло—очкур перервали. Чуб. 2) У мѣшанъ: презрительное названіе крестьянина. Міщанин узиває селянина—очкѹр, чубрій, а селянин міщанина—салогуб. О. 1862. VIII. 32.

Очкурні́к, ка́, м.=Очкурня. Шу. I. 153.

Очкурня́, ні́, жс. Верхній край шароваръ зашитый широкимъ рубцемъ такъ, что въ него втягивается очкур. Чуб. VI. 416. Драг. 68. Штани... з очкурнею. Грин. II. 289.

Очма́на, ни, об. Оду́рѣвшій, ошалѣвшій человекъ. Куди ти, очмано, мізеш. Ном. № 2799.

Очма́нити, нію́, еш, ил. Очумѣть. Чи він очманів, чи що з ним діється. Полт. I.

О́чний, я, е. Глазной.

Очорти́ти, тію́, еш, ил. Надо́сть, опротивѣть. ЗОЮР. I. 164. Уже мені очорти

ло красти, піду лучче хазяйнувати. Рудч. Ск. I. 192.

Очува́тися, ва́юся, ешся, ил. Отзывать-ся, чувствоваться. За молодих літ нічого й не боліло, а на старість усе очувається. Васильк. у.

Очу́жілий, а, е. Сдѣлавшійся чужимъ. Знайшов *modus vivendi* з очужілими земляками. К. XII. 26.

Очу́жити, жію́, еш, ил. Сдѣлаться чужимъ.

Очу́матися, маю́ся, ешся, ил. Прийти въ себя, очнуться. Очумався вже в хаті. Мпр. ХРВ. 54.

Очу́нювати, нюю́, еш, сов. в. очу́няти, няю́, еш, ил. Приходить, прийти въ себя, оправиться, выздороветь. Г. Барв. 195. Як поім я його (молока), то здається зараз і очуняю. Рудч. Ск. I. 133. Оце трохи очуняв, а то було так придавило, що трохи не вмер,—кобилоче молоко п'ю. Верхнедніпр. у. Сивилла трохи очуняла. Котл. Ен. III. 15.

Очу́тися, чу́юся, ешся, ил.=Очутитися 1. Вх. Зн. 45.

Очу́тити, ся. См. Очучати, ся.

Очу́тіти, тію́, еш, ил.=Очутитися 1. Він і стрепенеться од того слова її і мов очутіє, заговорить до неї. МВ. (О. 1862. I. 97).

Очу́хатися, хаю́ся, ешся, ил. Обтереться, стереться. Вх. Лем. 443.

Очу́храти, ра́ю, еш, ил.=Обчухрати.

Очу́чати, ча́ю, еш, сов. в. очу́тити, чу́чу́, тіш, ил. Приводить, привести въ чувство. А бідна княжечка сім рази зімліла... баба не тільки паню очучати. Гол. I. 90. Хворий лежить як мертвий, а стали терти, то й очутили його.

Очу́чатися, ча́юся, ешся, сов. в. очу́титися, чу́чу́ся, тішся, ил. 1) Приходить, прийти въ чувство, очнуться. Не знаю, що й робити, як оживити губи її побілілі, як її запомогти очутитись. Г. Барв. 537. 2) Обнаруживаться, обнаружиться, проявляться, проявиться. Я вже тоді взнав, як очутилось, де крадене. Новомосковск. у. Провалилась у ставок... так мабуть через місяць і очутилось: почали ноги крутити. Пирят. у.

Оша́да, ди, жс. и Оша́дина, ни, жс.=Ожелест. Вх. Лем. 455.

Оша́діти, дію́, еш, ил. О деревьяхъ: покрыться инеемъ, обмерзнуть. Желех. Вх. Лем. 455.

Ошалапѹ́тити, пѹ́чу, тиш, ил. Одура-

чить, обмануть. У Харькові тебе швидко ошалапуться. Волч. у.

Ошале́моніти, нію́, еш, ил.=Ошаліти. Ти ошале́моніла, чи що, що таке верзеш. Лохвиц. у.

Оша́лений, а, е. Ошалѣлый, шальной.

Ошалі́ти, лію́, еш, ил. Ошалѣть. Чуб. I. 249. Ой хіба б я ошаліла, щоб я тебе не любила? Чуб. V. 378.

Ошанува́ння, ня, с. Почтение. Моє ошанування, ясновельможний грає! Рудч. Ск. II. 203.

Ошанѹ́ти, нѹ́, нѣш, ил. Охватить. Такий нас ошанув страх, що не знаю. Грин. Изъ устъ 93.

Ошанѹ́тися, нѹ́ся, нѣшся, ил. Обмануться. Чи добре що купив?—Ба, де там—ошанувся. НВолын. у.

Ошанцюва́ти, цѹ́ю, еш, ил. Обнести, укрѣпить окопами.

Ошанцюва́тися, цѹ́юся, ешся, ил. Окопаться, засѣсть.

Оша́ра, ри, об. Оборвышъ. Харьк. у.

Оша́рпанець, нця́, м. Оборванецъ.

Оша́рпати, паю́, еш, ил.=Обшарпати.

Оша́тний, а, е. Нарядный, хорошо одѣтый. Дивіться, люде добрі, який я зодяний та ошатний. Г. Барв. 346.

Оша́тно, нар. Нарядно. Хоч не ошатно, та здатно. Ном. № 11251.

Ошахрати́, ра́ю, еш, ил.=Обшахрати. О. 1861. VI. 76. Мислять все когось ошахрати. О. 1861. VI. 75.

Ошахрува́ти, рѹ́ю, еш, ил.=Ошахрати

Ошварь, рю, м.=Обаполокъ. Желех.

Ошелѣ́ст, сту́, м.=Ожелест. Вх. Уг. 256.

Ошемóніти, нію́, еш, ил. Лишиться сознания. Мене як ударили, то я ошемонів. Екатериносл.

Ошепѹ́лити, лю́, лиш, ил. Оглушить ударомъ. Та він його дрюком як ошепулів—то довенько таки попрослав чмелів. Киев. у.

Ошешелі́тися, лю́ся, лишся, ил. Оборваться и упасть съ высоты. Лохвиц. у.

Ошиба́ти, ба́ю, еш, ил. Страх ошиба́є (кого). Дѣлається страшно (кому). О. 1862. VII. 40. Страх мене ошибав, про таке думав. Г. Барв. 298.

Ошійник, ка, м. Подзатыльникъ. За кожним ступнем брав по парі ошійників, а тамті два, що вели, дали ще по одному, що аж носом заповор у синці. Св. Л. 298.

Ошійо́к, йка, м. 1) Шея сверху. Под.

г. 2) Узкая часть мѣшка въ рыболовномъ сакѣ. Шух. I. 224.

Опшмонок, мѣка, м. Кусокъ хлѣба. *Намала опшмків.* Лохвиц. у.

Опшкѹльно, нар. Обидно? *Послали мене сир продавати, то я мисочку по 2 копійки й оддаю. Далі думаю: опшкѹльно буде по дві, та й стала по 3 коп. продавати.* Лохвиц. у.

Опшмалѣти, лѹ, лиш, м.—**Обшмали-ти.** Котл. Ен. III. 56.

Опшмарувати, рѹю, еш, м.—**Обшмарувати.**

Опшморгати. См. **Опшморгувати.**

Опшморгнути. См. **Опшморгувати.**

Опшморгувати, гую, еш, сов. в. опшморгати, гаю, еш, одн. в. опшморгнути, гнѹ, нѣш, м.—**Обшморгувати, обшморгати, обшморгнути.**

Опшмульгати, гаю, еш, м.—**Обшморгати.** *Так він (мотузок) обшмульгав його молоде, ніжне тіло.* Левинц. Пов. 236.

Опшпирити. См. **Опшпарювати.**

Опшпарювати, рюю, еш, сов. в. опшпарити, рю, рш, м.—**Обшпарювати, обшпарити.**

Опшпѣтити, чу, тиш, м. Обезобразить.

Опшуканець, нця, м. Обманщикъ.

Опшукання, ня, опшуканство, ва, с. Обманъ, мошенничество. *Не знала вона бідна, що то воля була не милосердної царини, а опшуканство дрянїжнихъ езуїтів.* Стор. МПр. 71.

Опшукати, ся. См. **Опшукувати, ся.**

Опшукач, ча, м.—**Опшуканець.**

Опшукувати, кую, еш, сов. в. опшукати, каю, еш, м. Обманывать, обмануть. Чуб. I. 170. *Не йми віри запорожцям—вони тебе у очевидки опшукують.* К. ЧР. 301. *Чи він продає, чи він купує, то все не на користь собі, усяке його опшукає, аби хто схотів.* МВ. II. 21.

Опшукуватися, куюся, ешся, сов. в. опшукатися, каюся, ешся, м. Обманываться, обмануться. Грин. III. 161. *Хочу опшукатися, та там, де всі моде.* Ном. № 10774.

Опшурка, ки, ж. Металлическіе опилки.

Опшуста, ти, м. Обманщикъ, плутъ.

Опшда, ди, ж. 1) Бережливость. 2) Попада. К. ПС. 61.

Опшадний, а, е. Бережливый, экономный.

Опшадність, ности, ж. Бережливость.

Опшадно, нар. Бережливо, экономно.

Опшадок, дку, м. Остатокъ, остатное. *Обрубав скільки, ще опшадок добрий.* Мирг. у. До опшадку. До тла, окончательно.

Опшадити. См. **Опшажати.**

Опшажати, жаю, еш, сов. в. опшадити, джѹ, дѣш, м. 1) Беречь, сберегать, сберечь. *Хлѣб на Петрівку опшажай.* Ном. № 464. 2) Шадить, пошадить, жалѣть. *Царь Навмай не опшадить і брата.* К. ЦН. 238. *Мені оце казав кум, що у його якийсь бѣс випас ячмінъ: не опшажают один одного й ваші барвинчане.* Лобод.

Опшѣнитися, нѹся, нѣшся, м. О собакахъ: оцѣниться.

Опшѣп, пу, м. Срубъ. *Роблять хату або в опшѣп, або в шум.*

Опшѣпина, ни, ж. Въ выведенной деревянной постройкѣ каждое изъ четырехъ бревенъ, положенныхъ свѣрхъ стѣнъ и связанныхъ въ углахъ; на опшѣпинахъ утверждаются потолокъ и крыша. Чуб. VII. 378.

Опшѣпити, плѹ, піш, м.—**хату.** Положить опшѣпини. Рк. Левинц.

Опшѣп, опшѣпу, м.—**Опшѣпини.** Миргор. у. Слов. Д. Эварн.

Опшѣпок, пѣка, м. Плоскій прѣсный хлѣбъ. (Угор.). Вх. Зн. 45.

Опшѣ, на, м. Вьюнъ. *Вертиться як опшѣ в ополонцѣ.* Ном. № 3124.

Пабородки, ків, м. мн. 1) У стариковъ: складки отвисшей кожи подъ подбородкомъ. 2) Моности у индюка на шеѣ.

Пав, ви, ж. 1) Пав, самка павлина, Раво. *Погожає як пав.* Ном. № 2483. 2) Перья павлина. *Люде у файнихъ кресанняхъ з павами.* Гн. II. 72. Ум. **Павонька, павочка.**

Павѣдло, ла, с. Родъ густого варенья изъ растертыхъ ягодъ или яблокъ.

Павѣний, а, е. Павлиний. *Тоді я, мати, приїду до вас, як павине пір'я на спід потоне.* Чуб. V. 881.

Павѣч, ча, м. 1) Павлинь-самецъ. *Ручку з ручкою зчепивши, мов павич і пав, йшли із церкви молодії, роду честь і слава.* Мкр. Н. 2) мн. Родъ вышивки на женской сорочкѣ. Чуб. VII. 427.

Павѣчевий, а, е. Относящийся къ павлину.

Павѣчка, ки, ж. Самка павлина. См. **Пав.** *Впрягла в гринджолята павичку.* Котл. Ен.

Павѣдь, воді, ж. Половодье. Левч. 137.

Павѣко, ка, с. Вѣко глаза. Вх. Лем. 445.

Павѣчайка, ки, ж.—**Павѣко.** Вх. Уг. 257.

Павкати, вчу, чѣш, м. О перепелѣ: кричать. Вх. Лем. 446. См. **Підпідьомкати.**

Павлик, ка, м. 1) Улитка садовая, Helix. *Павлику-равлику, вистав ріжки на чотирі стежки.* 2) Кружка глиняная. Лохв. у. 3) Обувь изъ цѣльнаго куска кожи (б. ч. свиной), загнутаго въ видѣ башмака или туфли. Вас. 162.

Павѣвий, а, е. Павлиний. *Из столика бере да вінок плете, павовий вінок, чистий барвінок.* Чуб. III. 302.

Павѣлоч, чі, ж.—**Волока 1.** Найшов

II.

він постомі золоті і срібні паволочі. Чуб. II. 97. Ум. **Павѣлоченька.**

Павѣонька, ки, ж. Ум. отъ пав.

Павѣорожка, ки, ж. Насѣк. Coccinella, божья коровка. Вх. Лем. 445. См. **Сонечко.**

Павѣроз, за, м. У вьющихся растений: прищѣпа. Угор.

Павѣчка, ки, ж. Ум. отъ пав.

Павѣриця, ці, ж. Жѣлѣзная пластинка съ четырехугольнымъ отверстиемъ по срединѣ; она вставляется въ нижнюю часть верхняго мельничнаго жернова; въ отверстие входитъ конецъ веретена шестерни. Черниг. у.

Павѣук, ка, м. 1) Паукъ, Arachnea.—**волѣський.** Тарантуль. Вх. Пч. I. 7, 16. 2) = **Павич.** Черниг. у. 3) — **летѹчий.** Бабочка мертвая голова. Драг. 12. Ум. **Павѣчѹн.**

Павѣкѣвий, а, е. Пауковый.

Павѣун, на, м. 1) = **Павич.** Вх. Зн. 46. 2) Павлиное перо. Шух. I. 128.

Павѣур, ра, м.—**Павич.** Вх. Лем. 446.

Павѣуриця, ці, ж.—**Павичка.** Вх. Лем. 446.

Павѣурка, ки, ж.—**Павѣуриця**—**Павѣчка.** Вх. Лем. 446.

Павѣутина, ни, ж. Паутина. Чуб. V. 819.

Павѣутіння, ня, с. соб.—**Паутина.** *На бабинѣ літо павѣутіння літа.*

Павѣутиця, ці, ж. Раст. Convolvulus arvensis. Вх. Пч. I. 9.

Павѣутина, ни, ж.—**Павѣутина.** Гн. I. 99.

Павѣчѣк, чѣка, м. 1) Ум. отъ павѣук. 2) мн. Раст. Nigella damascena. Вх. Пч. II. 33.

Павѣяний, а, е—**Павѣвий.** Гол. Од. 73. *Звіяли вінець, вінець павѣяний, звіяли його в тихий Дунаець.* Чуб. III. 302.

Пагілля, ля, с. Тоненькія вѣточки.
Пагін, гону, м. Побѣгъ, ростокъ, отпрыскъ. Ум. **Пагонѣць, пагінчик.** Од доброго коріня добрий і пагонѣць одійде. Ном.

Пагністкя, мн. Родъ растенія. КС. 1893. VII. 80

Пагність, ностя, м. Ноготь. О. 1861. XI. Св. 62. *Добра ні на панисть.* Св. Л. 281.

Паговіння, ня, с.—**Пагоння.**

Пагонѣць, нця, м. Ум. отъ пагін.

Пагіння, ня, с. Соб. отъ пагін.

Пагѣрок, рку, м. Пригорѣць. *Стоїть панна на пагѣрку в червонім каптурку.* Ном. № 163, стр. 295.

Пагуба, би, ж. 1) Пагуба, гибель. *Од пагуби тебе хранимъ, щедротами винае.* К. Псал. 232. 2) Губитель. *Клякай, сповідайся ти, пагубо!*—каже священник (розбійникові). Гн. II. 143.

Пад, паду, м. 1) Низкое мѣсто? *Закувала зозулина в саду на паду.* Мил. 137. 2) мн. Террасы Херс. г.

Падалець, лця, м.—**Веретільник,** *Anguis fragilis.* Вх. Пч. I. 16.

Падалиця, ці, ж. 1) Осыпавшіеся плоды, высыпавшіеся зерно. 2) Растеніе, выросшее изъ падалиці 1. 3) Родъ ужа? гадука? Чуб. I. 65.

Падалишний, а, е, падалишний, я, е. 1) Выросшій изъ высыпавшагося зерна или сѣмени. *Падалишне жито.* 2) Незаконнорожденный. *Андрій з падалишних.* Харьк. г.

Падалник, ка, м.—**Падалець.** Вх. Пч. II. 16.

Падалюк, ка, м.—**Падалець.** Вх. Пч. II. 16.

Падання, ня, с. Паданіе; паденіе. *Падання і вставання.* Зв. Л. II. 34.

Падати, даю, еш, м. 1) Падать. 2) Опадать; выпадать. *Казав еси, листоньку, що не буде падати.* Лукаш. *Падать у скотини зуби.* Грин. I. 16. 3) О перьяхъ, о шерсти: падать, линять. 4) О скотѣ: падать,дохнуть отъ заразы. *Як став у нас скот падать, дак нехай Бог милує, як здорово падав.* Грин. I. 98. 5) Ухаживать. *А коло дитини так і пада, ніби мати.* Шевч. 6) Ні сіло, ні пало. Ни съ того, ни съ сего. *Ні сіло, ні пало, дай, бабо, сала.* Ном.

Падатися, даюся, ешся, м.—**Падати 5.** *Дуже любила падатися коло нас.* Сим. 231.

Падатоньки, м. Ум. отъ падати. *Ой ти казав, кленовий листоньку, що не будеш падатоньки.* Нп.

Падворок, рку, м. Усадьба въ предмѣстѣхъ города. Ворон. г.

Падіволос, са, м. Раст. а) *Equisetum arvense.* Шух. I. 20. б) *Equisetum silvaticum.* Шух. I. 21.

Падина, ни, ж. Падъ, небольшая круглая долина.

Падістий, а, б.? Падиста річка.

Падічій, чія, м. Водопадъ. Мнж. 188

Падіж, жя, м. Падежъ. *Падіж на овочок.* Харьк. у.

Паділ, долу, м. Долина, юдоль.

Падкати(ся), каю(ся), еш(ся), м. Хлопотать, ухаживать, заботиться, печься комъ изъ любви къ нему. *Мати падка за дочкою.* Рк. Левиц. *Падкається хазяй коло коней, бо любе коні.* Рк. Левиц. *Чом се ви, Катре, так падкається без спочинку?* МВ. (О. 1862. III. 62).

Падковитий, а, е. Усердный, ревностный. *Падковитий до худоби, до хазяйства.* Рк. Левиц.

Падкувати, кую, еш, м. 1)—**Падкати.** *Падкує коло хазяйства.* Рк. Левиц. 2) Жаловаться, горевать. *Приходить чиян, як возме падкувати: що ж пан мені скаже? що ти мені наробиш?* Гн. I. 103.

Падкуватися, куюся, ешся, м.—**Заним.** Заботиться о комъ. *Дід падкується за унуком.* Рк. Левиц.

Падло, ла, с. 1) Падаль. 2) Бранное слово.

Падлюка, ки, ж. 1) Ув. отъ падло. 2) м. Подлецъ. *А який він чоловік?—Ат падлюки шматок.* Зміев. у.

Падлючний, а, е. Подлый, испорченный. *От падлючні діти: понехтували хлоп'я,—як побили!* Зміев. у.

Падолист, ту и та, м.—**Листопад 2**

Падонько, ка, м. Судьба (несчастная). Желех.

Падчереня, няти, с. Ребенокъ падчерица. *Щоб мені молодій конопель не брати і білих ручок не дратъ на чужій діти, на падчеренята.* Чуб. III. 192.

Падчерка, падчїрка, ки, ж. Падчерица. *Да не жаль мені теї падчерки.* Чуб. III. 486.

Падъ, ді, ж. 1)—**Падина.** 2) Падежъ скота. Черк. у. 3) Медвяная роса, причиняющая болѣзнь колосевъ. Балт. у. *Падъ пала (шкодлива на хлѣб роса).* Ном. № 585. 4) На мене падъ пала. На меня стихъ нашель. *У всіх дружечок плетена коса, а на мене така падъ пала, що я свою косу розчесала.* Лукаш. 167.

Пажера, ри, об. Обжора. *Як добрий,*

то дасть і другому тїєї калити, а як такий мукавий та пажера, то і сам зїсть, нікому не дасть. Уман. у.

Пажерливий, а, е. Обжорливый. *Кни, сказано, худобина пажерлива.* О. 1861. X. 52.

Пажила, ли, ж. ? *Вишептати (уроки)... од жил. од пажил.* Мнж. 152. *Прибудъ же і мойй корові.. в жили і в пажили.* Грин. II. 31.

Паз, зу, м. Пазъ. Мнж. 138.

Пазати, заю, еш, м.—**коло ногѣ.** Возитися съ чѣмъ, кѣмъ, хлопотать, заботиться о чемъ, комъ, досматривать что, беречь. *Чоловік і батько лежать хворі, а ти все коло їх пазави.* Волч. у.

Паздеристий, а, е. Растрескавшійся; щепистый. Вх. Лем. 446.

Паздерити, рю, риш, м. 1) Очищать отъ кострики. Вх. Зн. 46. Фр. Пр. 178. 2) Разбивать въ щепки, разрывать въ клочки. Вх. Лем. 446.

Паздѣрник, ка, м. Октябрь.

Паздір, ра, м. Содранное лыко или кострика.

Паздір'я, р'я, с. Кострика. Вх. Зн. 46. *Прядіаще чесала... паздір'я відпадає.* МУЕ. III. 51.

Пазинати, наю, еш, м.—**Пазити.** Вх. Зн. 46.

Пазити, зю, зиш, м.—**Пазати.** *Пазъ своє!* Шух. I. 32.

Пазовитий, а, е. Заботливый, хлопотливый, старательный. *До всього прикидлива і пазовита така.* Г. Барв. 526.

Пазілки, пазолки, ків, м. мн. Зола, выбрасываемая послѣ бученья. Мирг. у. *Василева мати саме пазолки з хати виносила та й дивиться, де б той попіл викинути.* Г. Барв. 382.

Пазоліна, ни, ж.—**Печина.** Вх. Лем. 446.

Пазолки. См. **Пазілки.**

Пазоръ, пазуръ, ря, м. 1) Коготь. *Кім думав, що то миш,—як ухопитися за хвіст пазурями.* Рудч. Ск. I. 23. 2) Ноготь. Гн. I. 79.

Пазуха, хи, ж. 1) Пазуха. *Не грій пазуху в пазусі, бо вкусить.* Посл. *А воно, як янголятко, нічого не знає, маленькими ручицями пазухи шукає.* Шевч. 74. 2) См. **Гельгів, сокира.** Шух. I. 175, 176. 3) На большой лодкѣ, называемой дуб—помѣщеніе для пассажировъ и груза. Вас. 151. Ум. **Пазушка.** *Нарвали повнісінькі пазушки опрків.* Левиц.

Пазушіна, ни, ж. 1) Удареніе на 1-мъ слогѣ. Разрѣзъ пазушный въ сорочкѣ. Гол. Од. 43. 2) Удареніе на 3-мъ слогѣ—**Пазуха 1.** *Закожи ручину за пазушину, одірви од серденька злюю гадину.* Чуб. V. 420.

Пазушпя, шя, с. Пазуха, мѣсто за пазухой. *Буде й голому поза пазушину.* Ном. № 7664.

Пай, паю, м. 1) Пай, доля, часть. *Вилітайте, сірі птахи, на базаръ до паю.* Шевч. 2) Счастье, удача. *Куди не кидався, так ні: нема паю.* Лебед. у. Ум. **Пайбн.** Котл. Ен. V. 47.

Пайдя, ді, ж. 1) Приношеніе, благодарность. *А попові у піст саме, значить, пайда йшла.* Харьк. г. 2) Удача. *Як нема пайди, то й з хати не йди.* Волч. у.

Пайдіти, дить, м. безл. Везти, удаваться. Ном. № 375. *Такому господареві пайдитиме у господарстві.* Ном. № 13414. *Йому не пайдить на коні, а на воли пайдить найбільш.* Киев. у.

Пайка, ки, ж. Паекъ, часть. *Я ти шкуру не зїсую, свою пайку відбатую.* Чуб. V. 1173. *Як зародє Богъ лїба, то й ваша пайка буде, хоч і не орами-сте.* Каменец. у.

Пайматка, ки, ж.—**Пані-матка.**

Пайматуся, сі, ж. Ласк. отъ **пайматка.** *Такої б ради, пайматусю, ми і задати не могли.* Котл. Ен. II. 29.

Пайматчин, на, не—**Паніматчин.** *В пайматчину одїся бронь.* Котл. Ен. VI. 74.

Пайбк, йка, м. Ум. отъ пай.

Пайстра, ри, ж.—**Вибійка.** КС. 1893. XII. 447.

Пайстровий, а, е—**Вибійчаний.** *Штани пайстрові.* О. 1861. X. 30.

Пак, Частица, вставляемая въ рѣчь въ значеніи отчасти подобномъ русскому „бишь“. *Як пак його звать? А де ж Ганна, Катерино? Я пак і байдуже.* Шевч. 117. *Я пак і забув те зробити, що ви мені казали.* Кобел. у. *Оттак пак! Іще що вигадай!* Ком. II. 3.

Пакати, каю, еш, м. Курить. *Пакає люльку.* Вх. Зн. 46.

Пакелат, та, м. Родъ головного женскаго убора. *Дали ми тя (молоду), дали в той перлової парті, тепер тя найдеме в білім пакелаті.* Угор. Гол. IV. 441.

Пакіл, кола, м. Колышекъ, колъ. Вас. 147. *Пакіл щось у житі забилло, як орало чи що,—так я оце й косу зломив.* Кобел. у.

Пакілля, ля, с. соб. Колъя. *Німота*

поморилась після дороги, поирипиняла до пакілля коней і лягла спати. Драг. 422.

Пакінь, коня, м. Плохой конь, кляча (въ сказѣ). Рудч. Ск. II. 16.

Пакісливий, а, е. Пакостный. НВолын. у.

Пакісний, а, е—Пакісливий.

Пакість, кости, ж. Пакость. Алв. 24. Чорте, де їдем?—Болота палити.—Не буде горіти!—Добре мені пакість зробити. Ном. № 3120.

Паклен, ну, м. Раст. *Acer campestre* L. ЗЮЗО. I. 109.

Паклун, на, м. Раст. *Teucrium polium* L. ЗЮЗО. I. 138.

Пакнути, ну, неш, м. одн. в. отъ пакати. Тільки раз собі пакнув (люльки). Рудан. I. 79.

Пакоси, сів, м. мн.? Стара за білі пакоси вхотилась. К. МБ. III. 260.

Пакосний, а, е—Пакісний.

Пакосник, ка, м. Пакостникъ. К. ЧР. 245.

Пакта, тів, мн. Договоръ, условіе. Їздили козаки дякувати Богу за свою велику побіду над ляхами та за вимушені в ляхів пакта. К. Кр. 12.

Пакувати, кую, еш, м. Укладувать, упакувувать.

Пакуватися, куюся, ешся, м. Укладуваться, упакувуваться.

Пакунюк, неу, м. 1) Тюкъ. 2) Дорожня вещи, дорожные узлы и пр. Ціла низка жидів проводжала нас через річку, силоміць переносючи наші пакунки. Г. Барв. 28.

Пакут, та, м. Пучекъ, связка. Мнж. 188.

Паламаренко, ка, м. Сынъ пономаря.

Паламарів, рева, ве. Принадлежащій пономарю.

Паламарівна, ни, ж. Дочь пономаря.

Паламарка, ки, ж. Жена пономаря. Скажу Галіці й титарівні, скажу й паламарі. Чуб. III. 179.

Паламарня, ні, ж. Особое отдѣленіе, помѣщеніе для пономаря.

Паламарський, а, е. Пономарскій

Паламарчин, на, не. Принадлежащій женѣ пономаря. Дивлюсь на племінників паламарчиних. О. 1862. V. 53.

Паламарчук, ка, м. Молодой пономарь. Св. Л. 37.

Паламарь, ря, м. Пономарь.

Паламарювати, рію, еш, м. Быть пономаремъ. Ном. № 9694. Сим. 174.

Паланка, ки, ж. 1) Небольшое укрѣп-

леніе, обнесенное частоколомъ. Рудч. ЧП. 252. Пот. III. 15. 2) У запорожцевъ: полковое укрѣпленіе, мѣсто пребыванія полковника съ другими должностными лицами полка, а также и округъ полковой. Рудч. ЧП. 252. Ходімо у паланку до військового судді,—нехай він нас розсудить. Стор. I. 32. 3) Печь въ косарскомъ таборѣ.

Палання, ня, с. Пыланіе. На вдержу в серці полум'я-палання. К. МБ. XI. 146.

Палата, ти, ж. Палата, дворець, барскій домъ. Нащо батько, мати, високі палати, коли нема серця з серцем розмовлять. Шевч.

Палати, лаю, еш, м. 1) Пылатъ. Круней полум'я палало. Котл. Ен. I. 38. Восковая свѣчка цілу ніч палала. Грин. III. 690. Лютим онѣм, яростію палають без міри. Чуб. V. 448. 2) Пылатъ, страстно рваться. Він палає продати воли, а тут купця нема. Волч. у. 3) Очищать ошелушенное зерно (проса, ячменя, гречи) отъ шелухи или зерна подсолнечника отъ пустыхъ и пр. встряхивая ихъ особымъ образомъ въ корытцѣ, отчего легкія части отдѣляются въ верхній слой и отлетаютъ. Черниг. у. См. Опалати.

Палахкотіти, чү, тиш, м. 1) Горѣть, вспыхивая. Свѣчка палахкотить. НВолын. у. 2) Пышать, обдавать жаромъ, пылатъ. Дитина така гаряча, так і палахкотить від неї. НВолын. у. Най погляну на тіличка, що палахкотять. Рудан. I. 19.

Палахнути, ну, неш, м. Вспыхнуть. Иван палахнул наче та полонінь. Федьк. Віхтем піднялося полум'я вгору,—палахнуло на всю хату. Мир. Пов. I. 115.

Палац, цу, м. Дворецъ. Чуб. II. 57. Прийшла туди, у палац царський. Рудч. Ск. II. 50.

Палаш, ша, м. Палашъ. О. 1862. X. 2. В правій руці палаш держе. Гол. I. 99. Палашем посік того змія. Чуб. II. 179.

Палга, гі, ж. Плита. Угор.

Палговатий, а, е. Слоистый, плитообразный. Угор.

Паленій, а, е. 1) Жженый, горѣлый, сожженный. Через тиждень і не пізнаєш паленого ступу,—як рута зеленіє. Греб. 401. 2) Вспыльчивый; гнѣвный. Запримітивши, що Грицько паленій, мерці висунула борці з печі і постановила коло його. Мир. Пов. I. 160.

Паленіна, ни, ж. Выжженное мѣсто.

Паленія, ці, ж. 1)—Паленина. Вх.

Дем. 446. 2) Печеная прѣсная лепешка. Фр. Пр. 137.

Паленка, ки, ж. Водка. Галиц. Жеби м'я не біав, паленку не п'яв. Гол. II. 222. Ум. Паленочка.

Палення, ня, с. 1) Сожиганіе. 2) Выжиганіе, обжиганіе. Шух. I. 261.

Паленчарня, ні, ж. Винокурня. Желех.

Паленя, няти, с—Палаяничка. Вх. Зн. 46. Родъ овсянаго хлѣба. У ступці стовче вовес, місит паленя і їст. Гн. I. 7. См. Палаянка 2.

Палетія, ці, ж. Палица, палка. А я собі на думці: ой коли б він палетичею не подарив. Конотоп. у. Не витече в його розуму таку палетичю зробити. Конотоп. у.

Палець, льця, м. 1) Палець. Ламай собі білі руки, та не зломй пальця. Чуб. V. 265. 2) Зубецъ на зубчатомъ колесѣ, кулакъ въ колесѣ. Мик. 481. Ум. Пальчик, пальчикон. Ой кивали молодий пальчиком на мене. Чуб. V. 652. На пальчинах. На пыпочкахъ. Ой виїшла вельможна на пальчиках тихо. Чуб. V. 1071.

Палѣчний, а, е. О колесѣ: зубчатый или съ кулаками. Мик. 481. Палешне колесо. Міус. окр. Черниг. у.

Паливо, ва, с. Топливо. О. 1861. X. 57. Нема палива, хоч замерзай у хаті. Подольск. г.

Паливода, ди, м. Сорвиголова. Ти знаєш, він який суцїа, паливода і горлоріз. Котл. Ен. I. 8.

Палига, ги, ж. 1) Большая палка. Вх. Зн. 47. 2) Крыша въ шахтномъ ходѣ. Вх. Зн. 46.

Паликопа, пи, м. День св. Пантелеймона (27 іюля). Маркев. 17.

Палимон, на, м. Большая палка. Мнж. 188. Гляди лишець, гадючий сину, щоб я тобі часом палимона не дав. Староб. у.

Палисвіт, та, м. = Паливода. Левч. 153.

Паліти, лю, лиш, м. 1) Жечь, сожигать. Солому палять і зілля варять. Чуб. V. 431. 2) Топить. Ой пали, мила, кам'яніі груби. Чуб. V. 737. 3) Обжигать кирпичъ, глиняную посуду, известь. 4) Курить. Люлечки палити. Грин. III. 652. 5) Палить, стрѣлять. Як узав джура та їзав малий з пистолів палити. Мет. 401.

Палітися, люся, лишся, м. 1) Жечь. 2) Горѣть. У грубі вже паліться.

Паліхвіст, хвоста, м. Пт. = Горихвіст. Вх. Пч. II. 12.

Палиця, ці, ж. Палица, палка. Шух. I. 129. Таке корякувате (дерево), що й на палицю не вибереш. Рудч. Ск. II. 7. Ум. Палічка.

Палій, лія, м. 1) Поджигатель. Він палій, бо підпалив жида. Екатеринос. у. 2) = Паликопа. ХС. I. 77.

Палійка, ки, ж. Поджигательница. Желех.

Палінка, ки, ж. = Паленка. Вх. Уг. 257. Руки, ноги *пріти*, палінки ся напимти. Гол. Ум. Паліночка.

Паління, ня, с. Сжиганіе. Гн. II. 219.

Паліночка, ки, ж. Ум. отъ палінка.

Палінчарня, ні, ж. Винокурня. Вх. Уг. 257.

Паліпля, лі, ж. Горящая солома, уголья. Угор.

Паліток, тку, м. Хорошее, благоприятное урожаю лѣто. І гречки родять під паліток.

Палітра, ри, ж. Палитра. Кв. I. 127.

Палічка, ки, ж. Ум. отъ палиця.

Паліччя, чя, с. соб. Палки. Мнж. 169.

Палія, ліі, ж? У городі шевлія, а на шевлії палія, а на палії ластівка звиласобі міздечко. Грин. III. 534.

Палка, ки, ж. 1) Палка. Варувався кия, та палкою дістав. Ном. № 3967. 2) Шишка (на болотныхъ растеніяхъ). 3) Стебель безъ колоса. Ум. Палочка.

Палкій, а, е. 1) Горючий, удобосгораемый. Березові дрова дуже палкі. 2) Вспыльчивый, горячий. Палкий був чоловік наш пін, але й правда була. Каменец. у. 3) Пылкій. До роботи палка. Г. Барв. 424. Ум. Палкенький, палкесенький.

Палко, нар. 1) Горюче, жарко. Дрова горять палко. 2) Вспыльчиво. 3) Пылко.

Палочник, ка, м. Раст. *Typha angustifolia* L. ЗЮЗО. I. 140.

Палуб, ба, м. = Палуба 1—3. Ум. Палубецъ.

Палуба, би, ж. 1) Повозочная крыша, повозка съ верхомъ. 2) Крыша улья. Подольск. г. 3) Крытый столикъ на базарѣ для продажи товаровъ. 4) Дуплистый пенъ. Вх. Лем. 446. 5) Пустота, впадина. Вх. Лем. 446. Ум. Палуба.

Палубецъ, бця, м. Ум. отъ палуб.

Палубчастий, а, е. О возѣ: крытый. Віз критий, палубчастий. МВ. II. 198.

Палука, ки, ж. = **Лука.** Викосили всі палуки. Гол. IV. 208.

Палустенъ, стня, м. Краюха. Хліба палустенъ як іззім, дак і ні гадки на цілий день.

Паль, лю, м. См. Сапіна. Шух. I. 176.

Палькувати, кую, еш, м. Обозначать колышками. Вх. Зн. 46.

Пальма, ми, ж. Раст. Пальма. Морд. Оп. 63. Не буде він, мов пальма, зеленіти. К. Іов. 34.

Пальмовий, а, е. Пальмовый. Під пальмовим деревом. Левиц. Побрам віття пальмове. Єв. I. XII. 13.

Пальовіско, ка, с. = **Паливо.** Вх. Зн. 46.

Пальок, лька, м. 1) = **Палець 2.** Шух. I. 103. 2) См. Дернач. Шух. I. 166.

Пальонка, ки, ж. = **Паленка.** Пальонки кубком підкрився. Котл. Ен. V. 50.

Пальчак, ка, м. Шестикъ. Вх. Зн. 46.

Пальчатка, ки, ж. Перчатка. Де се ти найшов такі пальчатки? Сумск. у. (Испорченное русское: перчатка?).

Пальченя, няти, с. Пальчикъ. Взв'яши за ручку, цілувала малі пальченята. Мир. Пов. II. 86.

Пальчик, ка, м. 1) Ув. отъ палець. 2) мн. Въ орнаментъ при раскрашиваніи посуду или печей: три короткія лінії рядомъ. Вас. 184. Kolb. I. 156. 3) мн. Раст. *Geranium sylvaticum*. Вх. Пч. I. 10.

Палюга, гі, ж. Ув. отъ палка. Ой не бий мене, мати, товстою палюгою. Нп. Спором батогам, а за вислугу палюгами. Г.-Арт. (О. 1861. III. 85).

Палюх, ха, м. 1) Палець. Ном. № 9266. 2) Большой палець. Вх. Пч. I. 14. 3) Столбъ. См. Струнка. Шух. I. 192, 194. 4) Ключекъ пакли, оческа, который сжигаютъ при гаданьѣ накануне дня св. Андрея (29 ноября). Вх. Зн. 46.

Палючий, а, е. Жгучій. Палюча горілка. НВолын. у. Уже на коневі і хвіст обгорів, такий то палючий той змій. Рудч. Ск. II. 118. Терпіти... од літньої спеки палючої.

Палія, лі, ж. 1) Свая. Ном. № 1232. Поженуть чоловіка п'ятнадцять палі битъ. ЗОЮР. I. 75. Посеред ставу вбито чотири палі товстеньких. Кв. II. 85. Палю забивати. Крімъ прямого значенія: сильно выпивать, напиваться пьянымъ. Не за кожним разом таку палю забивали, хоча й на сухо ніхто не виїжджав. Св. Л. 60. 2) Колъ. На палю вбивати. Сажать на колъ. 3) Дѣтск.

Палка, 4) Ударъ линейкой по рукѣ. Палдати. Ударить линейкой по ладони.

Палія, ляти, с. = **Паленя.** Ум. Палятня. Вх. Лем. 446.

Паляниця, ці, ж. Родъ булки, хлѣба изъ пшеничной муки, или изъ пшеничной смѣшанной съ другою. Чуб. VII. 444. Паляниця—хлібові сестриця. Ном. № 12333. Живе собі з молодичею та їсть книшій паляницею. Рудч. Ск. I. 4. Ум. Паляничка.

Паляничити, чу, чип, м. Печь паляниці? Встрѣчено въ слѣд. пословицѣ: То вже його піч спекла, так його паляничити. Ном. № 2131.

Паляничка, ки, ж. Ум. отъ паляниця.

Палянішниця, ці, ж. Женщина, пекущая и продающая паляниці. Підняли на місто йти бублейниці, палянішниці. Кв. I. 132. Рішив стати під церквою біля бублейниці, палянішниці і крамарів з м'якинями. О. 1862. IX. 64.

Палянка, ки, ж. 1) = **Паленка.** 2) Маленькая лепешка изъ овсяной муки. Б. Лем. 446. См. Паленя.

Паляр, ра, м. Винокуръ. Вх. Лем. 446.

Палярня, ні, ж. Винокурня. Вх. Лем. 446.

Памеги, гів, м. Облака. Волын. г.

Памнятати, тая, еш, м. = **Пам'ятати.** Памнятуцій, а, е = **Пам'ятуцій.** В памнітуцій. Фр. Пр. 70.

Памолодок, дка, м. = **Памолодь 1.** Вх. Зн. 46.

Памолодь, ді, ж. 1) Молодые побѣги. НВолын. у. 2) Молодое поколѣніе. Та рід і плід розмножитися на світі і памолодь кругом тебе ростиме. К. Іов. 13.

Памолоток, тку, м. Цвѣтна метелка цвѣторастеніе въ видѣ метелки, рапсиса.

Паморозъ, зі, м. Иней. Хати, вже помазані й побіляні, сяли під паморозом на сонці. Г. Барв. 122.

Паморока, ки, ж. 1) Туманъ. Паморока упала. Вх. Зн. 46. 2) Памороки збиті = **Запаморочити.** Г. Барв. 436. Ном. № 6509. Так мені памороки забила очі товкотня, що не тямлю, куди йти.

Паморочити, чу, чип, м. Омрачать помрачать.

Паморочка, ки, ж. = **Мряка.** Брменч. у.

Пампұх, ха, м. Родъ пышки—печено или вареной. Маркев. 152. Пливає, як пампұх в олію. Ном. № 1720. Ум. Пампұшо. Така пухната, мов пампұшок. Гн. II. 2.

Пампұха, хи, ж. = **Пампұх.** Ум. Пампұшка, пампұшечна. Чуб. VII. 445. Пампұшки печуть. Ном. № 4656.

Памула, ли, ж. Илъ, тина. Вх. Лем. 446. Ум. Памулна.

Памфіль, ля, м. 1) Родъ карточной игры. Гуляли часто до тівночі в ніска, в пари, у лави, в жгут, у памфіля, в візка і в кепи. Котл. Ен. III. 9. 2) Трефовый валетъ, старшая карта въ этой игрѣ.

Пам'ятання, ня, с. Память, воспоминаніе. На споминку, на вічне пам'ятання. К. Дз. 193.

Пам'ятати, тая, еш, м. Помнить. То дався мені гетьман Хмельницький гаразд добре знати, буду його ввік пам'ятати. Мет. 395. Хто в пір'я поростає, хай на бідного пам'ятає. Ном. № 1457.

Пам'ятатися, таяся, ешся, м. Помниться. Добре довго пам'ятається, а зле ще довше. Ном. № 4433.

Пам'ятка, ки, ж. 1) Память, воспоминаніе. Приятелі їх садили тоді на пам'ятку. Греб. 360. На тобі книжку на пам'ятку. Власти в пам'ятку. Запечатлѣться въ памяти. Вже що вона через те заподіяла миру, того не впало мені в пам'ятку. ЗОЮР. II. 37. Се мені у пам'ятку. Это мѣл памятно. Більше всього в пам'ятку мені, як уже піп приїхав ховати. Сим. 220. 2) Подарокъ на память. 3) Поминальная книжка.

Пам'яткий, а, е. Памятливый. Пам'яткий хлопчик: як прочита в книжці, то зроду не забуде. Константиногр. у.

Пам'ятковий, а, е. Памятный. Дати пам'яткового. Побить, наказать такъ, чтобы помнилъ. Ох, треба тобі дати пам'яткового, щоб ти не забував свого діла. Харьк.

Пам'ятливий, а, е. 1) = **Пам'яткий.** Чуб. V. 289. Хизря пам'ятлива, не забула нічого. Мир. Пов. I. 132. Вже й виріс, а такий тобі пам'ятливий що й Господи. Левиц. I. 275. 2) Памятный, незабвенный. Україно моя мила, краю пам'ятливий. Чуб. V. 328.

Пам'ятній, а, е = **Пам'ятковий.** Дав пам'ятного. Ном. № 5821.

Пам'ятник, ка, м. Памятникъ. Левиц. Пов. 134.

Пам'ятуцій, а, е = **Пам'яткий.** Дай, Боже, щоб дитина була бачуца, видюца і пам'ятуца. Мил. 27.

Пам'ять, ти, ж. 1) Память. Май ти розум, май ти пам'ять в своїй головонці. Чуб. V. 349. 2) Память, воспоминаніе.

Квітчина пам'ять буде свята вівки поміж нами. К. (Хата, IX). 3) **До пам'яті прийти.** Прийти въ память, прийти въ себя. Тоді Олеся мов до пам'яті прийшла. МВ. I. 47. 4) **На пам'яті стати.** Припомниться. Тоді тобі усі діла на пам'яті стануть. Чуб.

Пан, на, м. 1) Господинъ, баринъ, поміщикъ. Коли б пан до плуга взявся, то б і світа одиурався. Ном. Пани б'ються, а в мужиків чуби тріщать. Ном. Употребляется какъ титулъ при обращеніи къ кому либо. Прибавляется при фамилии, имени, родственномъ названіи, служебномъ титулѣ и пр. изъ вѣжливости, какъ русское: господинъ, господа; множ. число, оообенно когда слово употреблено въ видѣ обращенія, будетъ: панове. Ой обзоветься пан Хмельницький, отаман, батько Чигиринський. АД. II. 36. Ей, пане куме, пане Хмельницький, пане писарю військовий! Нащо нам з тобою кролевські листи удвох читати? АД. II. 4. Гей, пане Потоцький! Чом у тебе й досі розум жіноцький? АД. II. 33. Ой одсунув та пан Нечаєнко кватирьку од ринку. АД. II. 71. Ой ходімо, пане брате, на той кут помалу! Мет. 85. Друзі, панове-молоді. АД. I. 183. Правда, панове, полягла Кішки Симіла голова. АД. I. 219. Пане добродію! Милостивий государь. Левч. 4) Съ притязательнымъ мѣстоименіемъ или существительнымъ, указывающимъ на принадлежность женщинѣ, кромѣ прямого значенія, также: мужъ. АД. II. 5. Прилетіла пташка, біля його впала: такі очі, такі брови, як у мого пана. Мет. 103. „Меласю!“ каже Черевань, „чи бачиш, щоб тут у нас діється?“—Бачу, бачу, тишній мій пане! К. ЧР. 49. Паном діло жити. Жить по барски. Мірошник паном діло жив. Греб. 383. 2) Господь. Ой що ж мені пан Бог дав? Чуб. V. 65. 3) Родъ игры. Ив. 16, 19, 38. Ум. Панок, паночок, паноньно.

Панаджин, на, м. Земельное наслѣдство. Вх. Зн. 46.

Панас, са, м. Игра въ жмурки. Ив. 52. І у панаса грали стала, Енея б тільки уловить. Котл. Ен. I. 23.

Панэхати, хаю, еш, м. Разрывать, разсѣкать. Черном.

Панахида, ди, ж. Панихида. Прийшли на гроби, аж пан-отець уже й там і збирається правити панахиду. Кв. I. 86. Также то, что приносится на панихиду: булки, паляниці, медъ, сахаръ. За упокой

своєї бабусі панахиду одніс. Г. Барв. 508. Панахиду поставила. Ном. № 8377. Ум. Панахидна. Та й наняла бабусенька собі панахидку. Чуб. V. 1130.

Панахидник, ка, м. Служащий панихиду. Оце канючить, наче панахидники в проводи.

Панва, ви, жс. 1) Скородо. Желех. 2) Солеваренная скородо. Вх. Зн. 49.

Панва, ві, жс. соб. отъ пан. Понаїздило до волости панви. Миус. окр.

Паненя, няти, с. Барское дитя. Як пани добрі, то й людям добре, — та що з того, що пани добрі? Які ще паненята будуть! МВ. I. 37. А узая я паненя, та й не рівня моя. Грин. III. 685. Иногда употребляется въ томъ же значеніи что и підпанки. Не так пани, як паненятка. Ном. № 1238. Ум. Паненятко.

Паникадило, ла, с. Паникадило, подвѣсная церковная люстра.

Паніти, нить, гл. безл. Нравится. Не паніть. Не нравится. Шух. I. 83.

Панітися, нюся, нійся, гл. Держать себя по барски. Ой ну, мила, не панісь, да в оглоблї становись, бо дворянського ти роду, не ходила в возі зроду. Чуб. V. 1074.

Паніч, ча, м. 1) Баричъ, барчукъ; бѣлоручка. 2) Холостякъ. 3) Иносказ. чортъ. 4) Кручені паничі. Раст. Iromea. Анн. 108. Ум. Паничин, паниченько, паничок. Грин. III. 15.

Паничівський, а, е. Принадлежащій баричу, холостому чоловіку. Панич ви, бачу, і чи не паничівські у вас примхи. МВ. (КС. 1902. X. 149).

Паничок, чка, м. Ум. отъ панич.

Пані, ні, жс. нескл. Барыня, госпожа. Неначе пані превелика. Гліб. Сама Черваниха була пані звѣтлива. К. ЧР. 39. При фамилии, родственномъ или служебномъ титулѣ и пр. прибавляется изъ вѣжливости, какъ русск.: госпожа. Пані Барабашева, тетяманова молода! АД. II. 5. Съ притяж. мѣст. или существительнымъ, указывающимъ на принадлежность мужчинѣ, кромѣ прямого значенія, также: жена. Приїхала в своїмъ ридвані мов сотника якою пані. Котл. Ен. II. 39.

Панібрат, та, м. Короткій знакомый, пріятель. Е, та й дурний же ти, панібрате. Ном. Чого його бояться? Зо мною він як панібрат. Греб. 386. Бути за панібрата. Относится по товарищески, фамильярно.

Панібрататися, таюся, ешся, гл. Входитъ въ пріятельскія, фамильярныя отно-

шенія. З крепаками панібратается. Мир. ХРВ. 132.

Панібратство, ва, с. 1) Товарищество. Шинкове панібратство завжди згидеться. Мир. ХРВ. 196. 2) Фамильярность.

Панів, нова, ве. Принадлежащій барину. Ото прийшла до панової хати. Рудч. Ск.

Панівка, ки, жс. 1) Полка въ ружьѣ. 2) Въ мельницѣ: углубленіе, въ которомъ вращается нижній конецъ веретена шестерни. Мик. 481. 3) Противень. Хотин. у.

Панівна, ни, жс. = Панянка. Чи ти панівна, чи королівна? Чуб. III. 290.

Паніін, панін, на, не. Барынинъ. Перед паніною смертю і пан... О. 1862. X. 17.

Панійка, ки, жс. Ум. отъ панія.

Паникадило, ла, с. = Паникадило.

Паниматка, ки, жс. Мать, госпожа; матушка. Подивітеся, паниченьки, які в мене черевиченьки: отсе мені паніматка дала, щоб хороша я панянка була. Нп. Коли хоч, перескоч, вирви собі м'ятки; коли хоч мене взяти, стипай паніматки. Нп.

Изъ вѣжливости называютъ такъ хозяйку, а также младшія женщины старшихъ, также мужнины женщинъ. А чому же не зумію? — каже дівчина. — Раз мені покажете, паніматко, а друшій і сама знатиму. Рудч. Ск. II. 56. Яка хатка, така і паніматка. Ном. № 7125. Скажи мені, паніматко, щиро. К. ЧР. 55. Ум. Паниматочка. А в нашої паніматочки один синочок. Чуб. III. 273.

Панимату́ня, ні, панимату́ся, сі, жс. Ласкат. отъ паніматка.

Паниматчин, на, нѣ. Матушкинъ. Отцева молитва і паниматчина. АД. I. 191.

Панін, см. Паніін.

Паністарá, ри, жс. Задница. Чи хочеш, щоб тобі я дав по паністарі блискавками. Котл. Ен. VI. 84. Ум. Паністарочка. Ном. № 10207.

Паніти, нію, еш, гл. Дѣлаться бариномъ. Св. Л. 61. Він не паніє. Мир. ХРВ. 350. Станьмо ж, Ясю, попереду панамі, а потім уже будемо паніти. Левиц. I. 216.

Панія, нії, жс. = Пані. На весілля панів, паній понаїздило. МВ. (О. 1862. III. 50). Ум. Панійка. Рудч. Ск. I. 83.

Панна, ни, жс. 1) Дѣва, дѣвица. Хвалиться конем перед королем, перед панною — юстрою шаблею. Нп. 2) Барышня. Озвалася ясна панна, згорда руку простягаючи. К. Досв. Употребляется по отношенію къ

дѣвушкамъ такимъ же образомъ, какъ слова пан, пані по отношенію къ мужчинѣ и женщинѣ. Вам, ясная панно, чолом до самихъ нижок. К. ЧР. 103. 3) Раст. Agaricus Necator. Ум. Панночна, паннуня, паннуненька, паннунечка.

Панночка, ки, жс. 1) Ум. отъ панна. Наша панночка-господиночка. Чуб. III. 402. Се ваша панночка..., — цілуйте її в руку. МВ. (О. 1862. III. 37). 2) мн. Родъ вышивки. Kolb. I. 49).

Панноччин, на, не. Барышнинъ. Кожний же то домагається панноччиного прирѣту. МВ. (О. 1862. III. 44).

Паннуненьна, паннунечка, ки, жс. Ум. отъ панна.

Паннуня, ні, жс. Ум. отъ панна.

Панну́ся, сі, жс. = Паннуня. Гн. I. 195.

Панова, ві, жс. 1) = Панва. 2) Раст. Troaeolum Majus L. ЗЮЗО. I. 173.

Пановітий, а, е. Съ барскими замашками, привычками. Добра наче і людина була його жінка, тільки пановита дуже. О. 1861. VIII. 16. Сей чоловік не простий, щоб усе їз наше, ні, він на се дуже пановитий.

Панок, нка, м. Мелкопомѣстный помѣщикъ. Василь, як москаль, став на самім переду, де звичайно стоять на селах панки да підпанки та попаді з дочками. Левиц. I. 13. Ум. Паночок.

Панонько, ка, м. Ум. отъ пан.

Панота, ти, жс. соб. = Панва. Рудч. Ск. I. 75.

Панотѣць, тця, м. 1) Отець. Подивітеся, паниченьки, які в мене черевиченьки; отсе мені панотець покупив, щоб хоротий молодець полюбив. Нп. 2) Священникъ. Панотець глянув на її щире покаяння, звеліз Мотрі одвести її у монастир. Стор. 2) Хозяинъ, господинъ, сударь, титулъ старыхъ уважаемыхъ людей. Ум. Панотченько. Маркев. 102.

Панотѣцький, а, е. Отцовскій. Зякавсь і батько тоді, забувсь і про свою повагу панотецьку. Г. Барв. 465.

Панотців, цѣва, ве. Принадлежащій панотцеві. А хто буде панотцевого — промовляти — неділевшого обіда дождидати. Макс.

Панотченько, ка, м. Ум. отъ панотець.

Паночок, чка, м. Ум. отъ пан.

Паношитися, шуся, шийся, гл.

1) Превращаться въ барина. Гн. I. 187. 2) Важничать, играть роль барина. Вх. Зн. 46.

Панпұха, хи, жс. = Пампуха. Гречаних з часником панпұх. Котл. Ен. II. 9.

Панство, ва, с. 1) Государство, царство. Хто мені тоє яблучко вирве, тому я половину панства оддам. ЗЮОР. II. 24. 2) Владѣніе. Еней збудує сильне царство і заведе своє там панство. Котл. Ен. I. 13. 3) Дворянское званіе. За такі гроші... тоді в Київї панство можна було купити. Сим. 230. 4) Барство. Вже звісна дівчача натура, хоть у панстві, хоть у мужицтві. Кв. Потурчився, побусурманився для панства великого. АД. I. 208. 5) соб. Баре; господа. Тут де не взялись генерали, сенатори, панства усякого поназбїгалось. Рудч. Ск. II. 10. Ум. Панствечко. Я твоє царствечко да конем витопчу, я твоє панствечко да мечем висічу. Чуб. III. 270.

Панський, а, е. 1) Господскій, барскій, помѣщичій. Колосочка швабська, дитиночка панська. Макс. 2) Крѣпостной, помѣщичій. Чи того ж я сподівалась, ідучи вільна за панського? МВ. (О. 1862. III. 59). Колись, як ще були моде панські... Рудч. Панське право. Крѣпостное право. Се булс ще за панського права.

Пантáрка, ки, жс. Цесарка. Брацл. у. Хотин. у.

Пантелі́к, ку, м. Въ выраженіи: збїти з пантелі́ку. Сбитъ съ толку. Избїй Енея з пантелику. Котл. Ен. I. 7. Зовсім збила його з пантелику. Левиц. Пов. 63.

Пантлі́чка, ки, жс. Петля изъ тесьмы. Красна заставка, красна, як зоренька ясна: сунь по ній пантлічки, як на небі звїздки. Гол. IV. 423.

Панто́фель, фля, м. = Пантохвель. Чуб. I. 235.

Панто́хвель, ля, м. Туфля. Такий чистий, як жидівський пантохвель. Ном. № 11272.

Панто́хля, ли, жс. = Пантохвель.

Пантрити, рю, риш, гл. = Пантрувати. Фр. Пр. 178.

Пантрува́ти, рую, еш, гл. Смотрѣть, присматривать, высматривать; заботиться о чемъ. Не н'є меду, чайки лічить, по морю пантрує. Мет. 374. А цїсарської служби було пантрую, як ока в голові. Федьк. Мотря... дітей пантрує й іодує. Мир. ХРВ. 126. Пантрували отища. Грин. II. 182—183.

Панува́ння, ня, с. 1) Владычество, господство. Карає він і царства, і престולי, щоб зупинити неправе панування. К. Іов. 76. 2) Царствование. 3) Барская

жизнь. *Мое панування—ірке горювання.* Чуб. V. 744.

Панувати, н́ю, еш, м. 1) Господствовать, властвовать. *Біс та його діти панують у світі.* Ном. 2) Царствовать. 3) Жить побарски. *Іди, доно, каже мати,—не вік дієувати! Він багатий, одинокий,—будеш панувати.* Шевч. 14.

Панцер, ра, м. Панцырь, броня. ЗОЮР. I. 159. *Поскидала шляхта панцери й шишаки.* К. Досв. 14.

Панцерний, а, е. 1) Панцерный, броненосный. 2)—військо. Кирасиры. *Кличе пичиний пан Єрема перед себе Голку,—молодою отамана панцерного полку.* К. Досв. 146. *Панцерні бояре* К. ЦН. 290.

Панцерник, ка, м. Кирасиръ, латникъ. *За ним повчок панцерників у ясенькій зброї.* К. Досв. 154.

I. Панча́, чі́, ж.—Опанча. Мнж. 173.

II. Панча́, ча́ти, с.—Паненя. Вх. Лем. 446.

Панчішка, панчішечка, ки, ж. Ум. отъ панчоха.

Панчо́ха, хи, ж. Чулокъ. Гол. Од. 25, 26. *Він і хустку приніс, а далі черевики, панчохи.* Рудч. Ск. II. 63. *Набула без панчіх патинки.* Котл. Ен. II. 25. Ум. *Панчішка, панчішечка.*

Панщани́н, на, м. Крѣпостной чело-вѣкъ. К. Досв. 144. О. 1862. I. 60.

Панщани́й, а, е. Крѣпостной; барщинный. *Мужик панщаний.* Левиц. *Панщанна робота.* Барщина. Грин. III. 639.

Панщар, ра, м.—Панщанин. Вх. Уг. 257.

Панщина, ни, ж. 1) Барщина. *Хоч ти панщини іще і не одбув, то завтра одбудеш.* Рудч. Ск. I. 167. 2) Крѣпостное состояніе. *Дав дві жмені панові срібла та й викупивсь од панщини.* Рудч. Ск. I. 62. 3) Съ удар. на посл. слогъ. соб. Крѣпостные люди. Сим. 149. Ум. *Панщинонь-на.* *Утікала панщинонька із нашого краю.* О. 1862. V. 71.

Панщинний, а, е—Панщаний. *Виходить з того двору чоловік на роботу панщинну.* МВ. (О. 1862. I. 98).

Панщинонька, ки, ж. Ум. отъ панщина.

Панькання, ня, с. Няньченъе, ухажи-ванье за кѣмъ, хлопоты съ кѣмъ. *Коло неї треба панькання та біганини.* Левиц. I. 317.

Панькати, каю, еш, м. Няньчить, уха-

живать. *Всяке діло хоче, щоб коло його паньками.* Ном. № 11018.

Панькатися, каюся, ешся, м. Возить-ся, ухаживать, няньчиться. *Треба мені робити, а не з дитиною панькатись.* МВ. I. 99.

Паньматка, ки, ж.—Паніматка. *Люде добрі, сусіде любезні, панове старики, жіночки паньматки, і ви, парубоцтво чесне, і ти, дівча молоденьке.* Кв. I. 109.

Паньматчин, на, не—Паніматчин. **Паньматусин, на, не.** Принадлежащій паньматусі. *Се паньматусине слово.* Г. Барв. 428.

Паньматуся, сі́, ж. Ласк. отъ пань-матка. *Розказувала покійна паньматуся.* Г. Барв. 426.

Панюга́, ги, м. Ув. отъ пан. *Роскидався на широкій канані мов справдешиій панюга.* Левиц. I. 220.

Паня́, ня́ти, с. Барское дитя. АД. I. 8. *Білеє миченько як у панятти.* Чуб. V. 1147. Ум. *Панятко.*

Паня́, ні́, ж.—Пані. *Хто йому панячи ти, чи я?* Федьк.

Паня́га, ги, м.—Панюга. Вх. Лем. 446.

Паня́йлочка, ки, ж. Пруть для пога-нянія лошади. *Треба побити у міс паняйлочку виломити.* Волч. у. (Лобод.).

Паня́нин, на, м.—Пан. Встрѣчено только во мн. ч. въ слѣд. пѣснѣ: *Як поїдемо через селейко, скажуть селяне: „їдуть міщане“. Як поїдемо через містейко; скажуть міщане: „їдуть паняне“.* Гол. II. 93.

Паня́нка, ки, ж. Барышня. *Були тії там панянки, що наряджались на показ.* Котл. Ен. III. 48. Ум. *Панянонька паняночка.* *Всі дівоньки-паняноньки таночок ведуть.* Чуб. V. 891.

Паня́нство, ва, с. Дѣвство, дѣвствен-ность. *Ой вже моє панянство зачне.* О. 1862. IV. 4. (Маруся) *вже з панянства вистає, до старих людей пристає.* О. 1862. IV. 25.

Паня́нський, а, е. 1) Дѣвственный, дѣвичій. *А як підеш від мене, спаде краса з тебе—з миченька рум'яного, зо ста-ну панянською.* О. 1862. IV. 22. 2)—ма-настир. Женскій монастирь. Левиц. ПЙО. I. 386. *Я проведу вас в монастирь панян-ський.* К. ПС. 61.

Паня́ти, ня́ю, еш, м. Погонять ло-шадь; направляться при їздѣ лошадьми. *А куди поїдем?—Паняї побіля мотили.* О. 1861. V. 70.

I. Па́па, пи, м. Папа, римскій перво-священникъ. Чуб. I. 289.

II Па́па, пи, ж. Дѣтск. Хлѣбъ. О. 1861. VIII. 8. Ум. *Па́пка. Потрошку та з пап-кою.* Ном. № 4845.

Папа́й, пая, м. Человѣкъ, чавкающій губами. Мнж. 188.

Папе́р, ру, м.—Папір. *Книжкоц у його було і паперів усяких страх скільки.* Сим. 216.

Папе́ра, ри, ж.—Папір. Грин. III. 117.

Папе́рець, рцю, м.—Папірець. *Сип перець на паперець.* Мет. 189.

Папе́рник, ка, м.—Папірник. *Пи-шіть і крамарів папірників годуйте.* Г. Арт. (О. 1861. III. 102).

Папе́рина, ни, ж. Листъ бумаги. *Винесла хустину, як ту паперину.* Чуб. V. 1207.

Папе́ро, ра, с—Папір. *Як паперо ж ти родився білий.* Сим. IV.

Папе́ровий, а, е. 1) Бумажный. 2) Бѣ-лый какъ бумага. *Ручки мої паперові, чом не робите?* Чуб. V. 771.

Папе́рушина, ни, ж. Раст. Aspidium, папоротникъ. Вх. Пч. II. 29.

Папі́р, пе́ру, м. Бумага. *Ой моє ті-ло, як папір біле, він нагайкою крає.* Чуб. V. 575.

Папі́ра, ри, ж. Бумага, документъ. *Треба всякую папіру привести як раз до шпину.* Котл. Од. 491.

Папі́рець, рця́, м. Бумажка. *Стоить чорнило і папірець лежить біля його.* Чуб. II. 79. *Ой куплю я тонкий білий папірець, ой сплишу я всю досадоньку свою. Ой хто буде той папірець читати, то той буде всю досадоньку знати.* Грин. III. 349.

Папі́рка, ки, ж. 1)—Папірець. *Па-пірки в руках держали.* Котл. Ен. 490. *Приніс соцький якусь папірку від мирово-ю.* 2) Кредитный билетъ.

Папі́рний, а, е—Паперовий. *Чарочко-повночко, як мені до тебе пристати? Чи папірними руками, чи сахарними устами.* Чуб. V. 1105.

Папі́рник, ка, м. Бумажный фабри-кантъ, торговецъ бумагой.

Папі́рниця, ці́, ж.? *Василева мати пішла щедрувати край стола стала, чес-ний хрест держала, золотую кадильницю, срібную папірницю.* Чуб. III. 446.

Папі́рня, ні́, ж. Бумажная фабрика.

Папі́ровий, а, е—Паперовий. *Папіро-ві ручки.* Чуб. V. 18.

Папі́рок, рка, м.—Папірець. Вх. Лем. 446.

Па́пка, ки, ж. Ум. отъ II Папа.

Па́плюга, ги, ж. Развратная женщи-на, проститутка. Котл. Ен. I. 35. *Звісно, як салдаток шанують,—як саму послідню паплюгу, і ніхто й віри не йме, щоб була салдатка та й чесна.* Кв.

Па́плюжий, а, е. Похабный; распут-ный. Желех.

Па́плюжити, жу, жиш, м. Срамить, позорить кого (словами). Желех.

Па́пля, лі́, ж. Мокрая погода. Вх. Лем. 446.

Па́пляти, ляю, еш, м. Невнятно го-ворить, мямлить.

Па́пороть, ті́, ж. Раст. папоротникъ, Aspidium filit mas. Sw. и—femina Sw. Анн. 55. У Рогова указаны еще слѣдующія ра-стенія съ этимъ названіемъ: Polypodium vulgare L, Pteris aquilina L, Strutioteris germanica Willd. ЗЮЗО. I. 132, 133, 138.—*болотяна.* Раст. Aspidium Thelypteris. ЗЮЗО. I. 113.

Па́поро́ша, ші́, ж. Пороша. Ум. *Папо-рошенька.* *А вчора звечора папорошенька впапа.* Чуб. IV. 99.

Па́портина, ни, ж.—Папороть. Вх. Пч. II. 29. Вх. Лем. 446.

Па́порти́няк, ка, м. Порода насѣко-маго, живущаго на папоротникѣ. Вх. Лем. 446.

Па́прика, ки, ж. Перець. Елисаветгр. у. **Па́пський, а, е.** Папскій. *Папська була-ла.* Шевч.

Папу́га, ги, ж. Попугай.

Папу́жий, а, е. Попугайчій.

Папу́ша, ші́, ж. 1) Связка табачныхъ листьєвъ. *Нав'язали папушу тютюну.* Мнж. 126. *Вийду, вийду, мій миленький, під зелену грушу, та винесу миленькому тютюну папушу.* 2) Беззубый человекъ; вялый человекъ. Подольск. г. Ум. *Папуш-на.* Грин. III. 657.

Па́пушний, ка, м. Пасхальный хлѣбъ, баба. Полт. г.

Папу́шя, шбі́, ж.—Мамалига. Ананьєв. у.

Па́ра, ри, ж. 1) Паръ; дыханіе. *Пара перероблюється на краплі.* Ком. II. 24. *За парю і світа не бачить.* Ном. № 3400. **Ні па́ри з уст.** Ни слова не говоря. *А він мовчить, ні пари з уст.* МВ. *Вона все го-дить, з уст ні пари.* Шевч. 28. 2) Пара, два. *Ой на тобі пару волів мисих.* Чуб. V. 347. 3) Чета, пара. *Ой викопай, мати,*

глибокую яму, та поховай, мати, сю сла-
вную пару. Мет. 96. 4) Пара, подходящий,
похожий предмет. Кінь волові не пара.
Ном. № 1022. Ой ти, козаче! що ти ду-
маєш-гадаєш? Чому не женишся, собі пари
не шукаєш? Мет. 81. Тільки ж мені пари,
що оченьки карі, тільки ж мені до любови,
що чорнії брови. Мет. 18. 5) Женихъ и
невіста по отношенію другъ къ другу.
Спитай Бога, чи діжду я, чи не діжду
пари. Шевч. 17. Що весілля, доню моя?
А де ж твоя пара? Шевч. 6) До пари
бути. Подъ пару быть, парой быть, подъ
стать быть. Питаю, за кого вона думає.—
За Семена Палія.—Ох, дитино моя, чи
то ж до пари? каже.—До пари, до любові
вподобі!—одкаже мені гордо. МВ. II. 20.
Не до пари голубонці горобець. Гліб. До
пари брати, давати, класти і т. и. Четное
число предметовъ брать, давать, класть
и пр. Під курку треба підкладати яєць
не до пари: або одинадцятро, або три-
надцятро. Грин. I. 16. 7) Бути в парі.
Быть мужемъ и женою. Не будемъ ми, се-
рие, в парі, душа моя чує. Чуб. V. 348.
Сімсот овець дам з кошари, аби з ляхомъ
була в парі. Мет. Ум. Парна, паронька, па-
рочка. Голубів парка. Чуб. V. 137. Що дів-
чина та козак,—кажуть моде,—парка.
Мил. 102.

Параван, ну, м. Ширмы.

Пара́дний, а, е. Парадный. Парадні
покої. Левиц.

Пара́дник, ка, м. Франтъ, щеголь.
Вх. Лем. 447.

Пара́дни́ця, ці, ж. Франтиха. Вх. Лем.
447. Не бери парадницю, най ся постаріє.
Гол. IV. 517.

Пара́ліж, жа, парáлюш, ша, м. Па-
раличъ. Чуб. I. 35.

Парасо́ль, ля, м. Зонтикъ. Желех.

Параста́с, су, м. Заупокойное служе-
ніє. Св. Л. 154. Батюшка деє натрудив-
ся на парастасі. Подольск. г. На святі
церкви нічого не накладал, служби божест-
венні, акафисти, парастаси ніколи не най-
мав. Гол. II. 263. Отче Андрею, бери ки-
рею, йди прав парастас. Фр. Пр. 4.

Парата́рь, ря, м. Родъ продолговатаго
ковра вѣшаемаго на стѣнѣ. Балт. у.

Пара́хвія, віі, ж. Приходъ церков-
ный. Чуб. V. 665. Який піп, така його
й паравія Посл.

Пара́хвіяльний, а, е. Приходской.

Пара́хвіянин, на, м. Прихожанинъ.

Дяк собі читає, а паравіане, як звичай-
но. тим часом куняють. Кв.

Пара́хвіянка, ки, ж. Прихожанка.
Ум. Парахвіяночка. Та нехай знає твоя
дочка, що то моя паравіяночка, пока мо-
лодою,—священника свого. Чуб.

Пара́шка, ки, ж. Рыба Rhodeus ama-
rus. Вх. Пч. II. 20.

Пара́нати, наю, еш, м. = Паренити.
Перед Благовіщенням не орють і не сіють,
мит паринають (покладають) поле. МУЕ.
III. 40.

Пара́ніна, ни, ж. 1) Паръ, паренина.
Вх. Зн. 46. 2) Мякина, изрубленная трава
и пр. обваренная кипяткомъ для корма
свиньямъ. Вх. Лем. 447.

Пара́нити, ню, ниш, м. Пахать для
пара, парить. Вх. Зн. 46.

Пара́ни́ця, ці, ж. = Паренина 1. Вх.
Зн. 46.

Пара́нува́ння, ня, с. Вспахиваніє для
пара. Желех.

Пара́нь, рня, м. = Парубок. Звеселила
парня чорними брівочками. Чуб. V. 134.

Пара́ло, ла, с. Раст. Agrimonia Eura-
toria L. ЗЮЗО. I. 110.

Пара́ина, ни, ж. Паръ (поле). Черном.

Пара́истий, а, е. Парный, подъ пару.
Добрі воли, та не паристі: один дужче
сильнистий, а в другого короткі ноги, так
не зійде з ним. Київ. у.

Пара́ити, рю, риш, м. 1) Парить, рас-
паривать, размачивать, размягчать на огні,
въ горячей водѣ. А свекорко дубиньку
паре. Грин. III. 303. Білі руки в окропі
парить. Нп. Кадук парив твою матір.
Чуб. V. 427. 2) безл. Парить. Душино, так
і парить. Ном. 3) Бить розгами. Цю Ган-
ну раз таки і в волости парили. Грин.
I. 32.

Пара́итися, рюся, ришся, м. Парить-
ся. Родився—не хрестився, у лазні не па-
рився, на весь світ прославився. Ном.

Пара́бщина, ні, с. = Парубкування.
Вх. Лем. 447.

Пара́ій, роя, м. Отроекъ. Валк. Желех.
Ум. Пароік. Гол. II. 15, паройо́н. Желех.

Пара́рка, ки, ж. Ум. отъ пара.

Пара́кан, ну, м. Заборъ. О. 1861. XI.
Св. 30. Ударим з гармати як грім по небі,
щоб ся паркани поздрігали. Чуб. III. 313.

Пара́кання, ня, с. = Паркан. Вх. Лем.
447.

Пара́кановий, а, е. Относящийся къ
забору, заборный.

Пара́ко, нар. Жарко, душно. Парко в
хаті,—одчини квартиру. Лохв. у.

Пара́котати, чу́, тиш, м. Болтать.
Стара баба все паркоче. Вх. Зн. 46.

Пара́котлівець, вця, м. Болтунъ. Вх.
Зн. 46.

Пара́котлівий, а, е. Болтливый. Вх.
Зн. 47.

Пара́ло, ла́, с. 1) Паръ въ банѣ.
2) Парла́ завда́ти. Отколотить. Ном. № 3861.

Пара́ний, а́, ё. Душный, парный. День
парний був, у холодку спочити шукав усяк.
Гліб.

Пара́ник, ка́, м. 1) Ящикъ, предохра-
няющий колесо водяной мельницы отъ об-
мерзанія. Радом. у. 2) Парникъ. Левиц.
3) Родъ спиртнаго напитка. Ум. Парничо́к.
Пиво добре задніпровське, виборна дулівка,
камінівочка, вишнівка, парничок, тернівка.
Мкр. Н. 34.

Пара́нище, ща, м. Ув. отъ парень. Чи
знаєш, він який парнище? Котл. Ен. II. 22.

Пара́но, нар. Душно, парно.

Пара́ня, ні́, ж. Помѣщеніє, гдѣ парять
дерево для ободьевъ. Вас. 146.

Пара́няга, ги, м. Ув. отъ парень. Грин.
II. 341.

Пара́бкува́ти, кую́, еш, м. и пр. =
Парубкувати и пр.

Пара́вий, а́, ё. 1) Парный, для пары
лошадей, воловъ. Паровий віз. 2) Паровой.
Парові млини.

Пара́ви́к, ка́, м. Паровикъ.

Пара́вина, ни, ж. Жердь, шесть. Же-
лех. Палка. Вх. Зн. 47.

Пара́вина́, ні́, ж. Поле, выоранное
на паръ. НВолын. у. См. Паренина, паре-
ница. Ум. Паровінка. Унадився чорний ве-
перъ паровинку рити. Гол. IV. 506.

Пара́ви́ця, ці́, ж. 1) Пара воловъ съ
упряжью и возомъ, преимущественно чу-
мацкихъ. Рудч. Чп. 252. Що я приїду
нишино та красно, а ти ще краще—сивою
паровицею. МВ. Паровиця такихъ гарнихъ во-
лів. Г. Барв. 380. Паровиць зо три у йо-
ю волів. Черк. у. 2) Тулупъ и свита, на-
дѣтые вмѣстѣ. А як почались холоди та
смота, що тут робити? В свиті холодно
но, козюха шкóда,—так тоді паровицю
натягнув: козюхъ віє, а свита зверху, то
хоч і мочить та до козюха не пристає.
Брадл. у.

Пара́гач, ча, м. = Олень. Вх. Пч. II. 6.

Пара́йк, ка, паройо́к, йка, м. Ум. отъ
парій.

Пара́онька, ки, ж. Ум. отъ пара.

Пара́ос, са, м. = Парус. Сонце почало
зза гори випливати... як легенькі блискавоч-
ки забігали по землі його пароси. Мир.
ХРВ. 39.

Пара́ост, та, м. 1) Молодой отростокъ;
побѣгъ, ростокъ. Зеленая та дїбрівонько,
чого в тебе та борів мною, зеленого та ні
одного, пароста ні од одного. Мет. 154.
2) Лучъ. Ростустилися парости ясної зорі
Мет. 436. Ум. Паросток, паросточок.

Пара́стїтися, щу́ся, стїшся, м. Пу-
скать побѣги, ростки. Вже житю почало
пароститися. НВолын. у.

Пара́росток, тка, паросточок, чка, м. Ум.
отъ парост.

Пара́рость, ти, ж. = Парост. 1. Вх. Пч.
I. 15.

Пара́рох, ха, м. Приходской священникъ.

Пара́рочка, ки, ж. Ум. отъ пара.

Пара́сона, ни, ж. Персона, лицо, особа.
Ще він (Ю. Хмельн.) возрастомъ малий,
розумомъ не дійшлий.—Будемъ, говорять, по-
пліч його дванадцять парсон сажати, бу-
дуть його добрими ділами науцати, буде
міждо нами, козаками, гетьманувати. АД.
II. 121. Своєю парсоною з'являлась до архи-
рея. Св. Л. 128. Велика парсона, щоб те-
бе слухати.

Пара́су́на, ни, ж. Лицо, физиономія. Пар-
суна роспухла, аж очима не баче. Борз. у.
Його парсуна засоромилась, почервоніла як
рак. Кв. Рушникомъ обтер парсуну. Мкр.
Н. 17. На Короля воно, дитя мое, схоже й
удачею й парсуною. Г. Барв. 483.

Пара́рта, ти, ж. 1) Парта, школьная
скамья. Левиц. Краще бути першимъ за
партою в коллегіі, ніжъ другимъ на Україні.
Морд. Пл. 159. 2) Родъ женскаго голов-
ного убора. Гол. Од. 81. Дівчичій голов-
ной уборъ бархатный съ жемчугомъ. Вх.
Уг. 257. Дали ми тя, дали, в той перло-
вой парті, теперъ ты найдеме в біломъ па-
кулати. Гол. IV. 441.

Пара́тал, ла, парталь, ля, м. Остатки
овцы, съѣденной волками. Скільки вовків
разомъ кинуться міжъ овець... ото вже ку-
щанка і пропала: одірвали кляті вовки і
всю до-цену поб'ють; аж удень схаменеть-
ся чабан, то почне скрізь по степу збирати
партали. О. 1862. V. Кух. 31, 38.

Пара́тач, ча́, м. Пачкунъ, плохой ре-
месленникъ. Пізнає й грача, не партача.
Ном. № 12471.

Пара́тачити, чу́, чиш, м. Вахлять,
дѣлать кое-какъ, портить роботу.

Пара́тес, су, м. Партесъ.

Партесний, а, е. Нотный, по нотах (о пѣніи). *Партесні співи.*

Партіка, ки, ж. Краюха, большой кусок хлѣба. Берд. у. *На ж ти, Адаме, рискаль і мотику, іди робити на хлѣба партіку.* Гн. I. 19.

Партіця, ці, ж. 1) Лента (для украшения). Вх. Зн. 47. 2) **Крайка.** Вх. Лем. 447. Ум. **Партічка.** Гол. III. 712.

Партѳлито, лю, лиш, ил. Дѣлать не особенно тщательно; почти то-же, что и **партачити.**

Партѳрити, рю, риш, ил. **Партолити.** Дивлюся, жінка коло печі щось там партѳритъ на обѣд. Алв. 101.

Партъ, ти, ж. 1) Судьба, участь. *Дай Боже добрий (?) партъ.* Галиц. 2) Часть, доля. *Ой держать мені та партъ велику, а як мене візьмеш, все тото оддадуть.* Галиц.

Парубецъ, бця, м. **Парубок.** *Ой пришили к їй сімсот молодців, ще й парубців.* Чуб. III. 316.

Парубецкий, а, е **Парубоцкий.** *Молодецька хода, парубецкий стан.* Чуб. V. 843.

Парубій, бія, парубійка, ки, парубійко, ка, м. **Парубіка.** *Ви старі, а я парубій.* О. 1862. IV. 75. *Потім умився і убрався, як парубійка до дівчат.* Котл. Ен. I. 22. *Був парубійко здатний,—веселий і жартовливий.* О. 1862. VIII, 18; IX, 69.

Парубіка, ки, м. Молодой парень. *Був парубіка в тому селі вбогий.* Г. Барв. 189. *Охрім догадливий був парубіка.* Гліб. Ум. **Парубічка.** О. 1861. VIII. 19.

Парубків, кова, ве. Принадлежащій парню.

Парубкування, ня, с. Жизнь парня.

Парубкувати, кую, еш, ил. Вести холостую жизнь, быть неженатымъ парнемъ. КС. 1887. VIII, 767.

Парубок, бка, м. 1) Парень, молодой человекъ. КС. 1887. VIII. 767. *Уже вони не діти, а вже стали парубок і дівчина гарненькі—великі вже поросли.* Рудч. Ск. I. 118. 2) Холостой человекъ. *Я думала, що він удівець та сам собі живе, а він ще й досі парубок.* 3) Работникъ наемный. *Мо, каже, останешся в мене за парубка?* Чуб. II. 7. Ум. **Парубонько, парубочок.** Чуб. V. 10.

Парубѳта, ти, ж. соб. Парни. *Чортова парубѳта норовистая.* Грин. III. 656.

Парубѳтво, ва, с. 1) соб. отъ **пару-**

бок. Парни. КС. 1887. VIII. 769. *Ховалося від мене парубѳтво, старі діди стояли повстававши.* К. Юв. 61. 2) Холостая жизнь. *Ой у саду, у садочку та голубчик гуде, там Юрочко парубѳтво здає.* Мет. 230. *Ходить молодий в понеділок увесь день по боярах прощатися з своїм парубѳтвом.* МУЕ. III. 160.

Парубѳцкий, парубѳчий, а, е. Свойственный, принадлежащій парню, юношѣ. *Годину урве-собі на гуляння парубѳцке.* МВ. II. 11. *Парубѳчі юлоси обзивались пісню дець далеко за ставком.* Левиц. Пов. 108.

Парубѳчок, чка, м. Ум. отъ **парубок.** **Парубча, чати, с.** Не вполне взрослый парень.

Парубчак, ка, м. Молодой парень, юноша. *Промовив парубчак, хитаючи головою.* Левиц. Пов. 181.

Парубченя, няти, с. **Парубча.**

Парубчина, ни, м. **Парубок.** *А дівчину парубчина давно вилядає.* О. 1861. XI. 42.

Парубчіско, ка, м. Плоховатый парень. *Сякий-такий парубчіско, та й той до багачки.* Грин. III. 210.

Парубчук, ка, м. **Парубчак.**

Паруб'я, яти, с. **Парубча.** *Пора нашим паруб'ятам селом мандрувати.* Чуб. III. 112. *У мене сини паруб'ята.* Г. Барв. II.

Паруб'ячий, а, е **Парубочий.**

Парування, ня, с. 1) Видѣленіе пара.

2) Соединеніе въ пары; спариванье. Г. Барв. 316. 3) Женитьба, вступленіе въ бракъ. *Витали всі грошенята, що Максим наскладав до парування.* Мир. ХРВ. 165. Ум. **Паруваннячко.** *Через тебе паруваннячко утеряла дівуваннячко.* Грин. III.

Парувати, рую, еш, ил. 1) Видѣлять паръ, дымиться. *Дивись, як тій парув.* Борз. у. *Вареники, знаєте, парують на столі.* Св. Л. 222. *Хлѣви його від молока парують.* К. Юв. 47. 2) Соединять въ пары; спаривать. *Та все воли калмицькі рябії до пари парують.* Нп. 3) Случать.

Паруватися, руюся, ешся, ил. 1) Выбирать пару; спариваться. *Голуби паруються.* 2) Вступать въ бракъ. *Не мені старому з нею паруватися.* Г. Барв. 13. *Діти зоставались нехрещені, парувались не вінчані.* Стор. МПр. 65.

Парус, са, м. Лучъ. *Дивись, які паруси попускало сонце.* Сумск. у. *Буде змій летіти та паруси напускати.* Мнж. 31.

Паруха, хи, ж. 1) Родъ сметаны, по-

лученной отъ смѣшенія паренаго молока съ обыкновенной сметаной. Лохв. у. См. **Колотуха.** 2) Водка. *Ой піду я до корчми, нап'юся парухи.* Грин. III. 661.

Парх, ха, м. 1) Паршъ. *І так вони (жиди) їли засмерджені перепелиці, а з тою подіставали пархи.* Гн. I. 33. Б) Бранное названіе еврея. *Парх пархом їде верхом соли купити, пархи солити.* Подольск. г.

Пархатий, а, е. Паршивый. *Назирив він коненя мале, суше та таке пархате, що аж гречкою усипане.* Рудч. Ск. II. 175.

Пархач, ча, м. 1) Паршивецъ. 2) **Парх 2.**

Парцѳшка, ки, ж. **Варцѳшка.** Вас. 166.

Парча, чи, ж. Парча.

Парчевий, а, е. Парчевой. *Столи ж мої тісові, скатерті парчеві.* Мет. 51.

Паршивий, а, е. 1) **Пархатий.** Ном. № 1035. *Нате і мою мазничку на дьоготъ, бо і моя голова паршива.* Чуб. I. 264. 2) Плохой, скверный.

Парші, шів, м. мн. **Пархи.** (См. **парх 1**) *Тішиться, як жид паршами.* Ном. № 2596.

Пас, са, м. 1) Поясъ, кушакъ. *Од Спаса та й рукавиці за паса.* Ном. № 485. *Не чесався, не вмивався, не мав паса, не впасався.* Гол. III. 80. 2) Ремѣнь, на которомъ виситъ кузовъ кареты или коляски. 3) Полоса. Гол. Од. 58. 4) Лучъ. *Сонце тільки що підбилося; промінята паси косо перерізують усю хату.* Мир. Пов. II. 76. Ум. **Пасѳк.**

Пасаман, ну, м. Тесьма для обшивки одежды, напр. бекеши. Гол. Од. 17.

Пасемістий, а, е. Полосатый. Вх. Пч. I. 15.

Пасемко, ка, с. Веревочка или нить, которой перевязываются пасама нитокъ. Шух. I. 149.

Пасемник, ка, м. **Пасемко.** Гол. Од. 36.

Пасерб, ба, м. Пасынокъ.

Пасербик, ка, м. **Пасерб.** Мнж. 188. *Ні, він їй не рідний,—пасербик.* Новомоск. у.

Пасербиня, няти, с. Дитя отъ перваго брака мужа или жены.

Пасербиця, ці, ж. Падчерница.

Пасердя, дя, с. Сердцевина дерева. Мнж. 188.

Пасіна, ни, ж. Плохой поясъ. Вх. Зн. 47.

Пасинкувальниця, ці, ж. Та, которая пасинкує. Сумск. у.

Пасинкувати, кую, еш, ил. Пасынковать, обрѣзывать, обрывать побочные отростки, листья травянистыхъ растений. Черниг. г.

Пасіння, ня, с. соб. Побѣги боковые травянистыхъ растений.

Пасинок, нка, м. 1) **Пасерб.** 2) Побочные побѣги на растеніяхъ.

Пасістий, а, е. Полосатый. *Бач, яке пасисте полотно.*

Пасісто, нар. Полосами. *Висипав мак пасисто.*

Пасіка, ки, ж. Пчельникъ. *Хто має пасіку, той має мед.* Ном. № 9173. Ум. **Пасічка.** *Божу пасічку певно стереже.* Сим. 225.

Пасічити, чу, чш, ил. Чистить, приготавливать новину подъ посѣвъ. Угор.

Пасічка, ки, ж. Ум. отъ **пасіка.**

Пасічник, пасішник, ка, м. 1) Пчеловодъ. 2) Присматривающій за пчельникомъ. *Борода у його виросла наче у пасічника.* Рудч. Ск. II. 164.

Пасічниківна, пасішниківна, ни, ж. Дочь пасічника.

Пасічникування, пасішникування, ня, с. Занятіе пчеловодствомъ. Сим. 201.

Пасічникувати, пасішникувати, кую, еш, ил. Заниматься пчеловодствомъ. Сим. 224. *У його здавна була охота до бжолки, так тепер певно пасічникує.* К. ЧР. 8.

Пасічниця, пасішниця, ці, ж. Жена пасічника.

Пасішник, ка и пр. См. **Пасічник** и проч.

Пасія, сіи, ж. 1) Пасія, особое церковное служеніе, совершаемое въ первыя 4 недѣли Великаго поста, по пятницамъ, и состоящее въ чтеніи страстныхъ евангелій. Левиц. Пов. 30. 2) Гнѣвъ, раздраженіе. *Впав у пасію.* Вспылилъ.

Паска, ки, ж. Пасхальный хлѣбъ, куличъ, баба. *Коли не прийду до церкви, то все паску святять.* Ном. № 168.

Пасклін, на, м. Клинь, которымъ коса прикрѣпляется къ косовищу. Шух. I. 169.

Паскѳд, ди, ж. **Паскуда.** Вх. Лем. 447.

Паскѳда, ди, об. Брань: дрянъ, пакостникъ. *Ламайте двері, поки вийде старий паскуда.* Шевч. 136.

Паскѳдивий, а, е **Паскудный.**

Паскѳдити, джу, диш, ил. 1) Гадить, сквернить. *Я рук паскудить не хочу.* Шевч. 2) Гадить, пачкать, испражняться. *Помина*

птиця, що своє нїздо паскудить. *Ном.* 3) Плохо дїлать, портить. *Роби добре, не паскудь.* *Ном.* № 2113.

Паску́дитися, *джуся, дишся, л.* Пачкаться, грязниться. *Оце, сказала, смердить повітрям, а я буду коло її паскудитися—не хочу!* *Рудч. Ск. П.* 64. *Не паскудьмось, краще буде!* *НВолын. у.*

Паску́дний, *а, е.* Мерзкій. *До якого зухвальства дійшло паскудне хлопство.* *Стор. МПр.* 100.

Паску́дник, *ка, м.* 1) Сквернавець, мерзавець. *Прийди, прийди, паскуднику, лежить сухарь на суднику.* *Чуб. V.* 1144. 2) Лошадиная болѣзнь. *Сим.* 61, 76. *Карбункуль у скота.* *Шух. I.* 43. **Збити паску́дник.** Пустить лошади кровь з храп, а переносно — разбить носъ до крови. *Сим.* 76.

Паску́дниця, *ці, ж.* Сквернавка, мерзавка.

Паску́дність, *ности, ж.*—Паскудство.

Паску́дно, *нар.* Мерзко, гадко, скверно.

Паску́дство, *ва, с.* Мерзость, гадость. *Нечисте нїздо всякого паскудства.* *Левиц.*

Паслі́на, *ни, ж.*—Паслі́н. *ЗЮЗО. I,* 136.

Паслі́н, *пасльон, льону, м.* 1) Раст. а) *Solanum nigrum* L. *Вх. Пч. I.* 13. *Маркев. 166. Забудь ласощі: паслін і цибулю, а за гірку твою працю візьми під ніс дулю.* *Ном. № 5674.* б)—**жовтий.** *Solanum Dulcamara* L. *ЗЮЗО. I.* 134. 2) Родъ узора въ вышивкѣ. *Чуб. VII.* 427.

Пасма́н, *ну, м.* Полоса. *У пасма́ни.* *Въ полоси (о матерії).* *Гол. Од.* 21.

Пасми́стий а, е—Пасемистий. *Борз. у.*

Пасмо, *ма, с.* 1) Пасмо, мѣра нитокъ: 30 нитокъ. *Вас. 202, 190. Чуб. VII.* 408. *Я колись п'ять пасом валу однесла,—він, спасибі йому, не погордував, узяв.* *Кв. 2)* *Прядь. Коси вилізли з під хустки і теліпались пасмами.* *Левиц. I.* 80. 3) *Гряди. Пасмо гір.* 4) Годово́й слой древесины. *Вх. Лем.* 447.

Пасмуга, *ги, пасмужка, ки, ж.* Узкая полоска. *Як же ми будемо збоку дивитися на тарілку, то побачимо тільки пасмужку від неї.* *Дещо.*

Пасові́й, *а, е.* 1) Относящийся къ поясу. 2)—**чоботи.** Цѣльные сапоги съ неотрѣзнымъ передомъ.

Пасові́сько, *ка, с.*—Пасовище. *Шух. I.* 185. *Приймив ялівочку на пасовиско.* *Гн. П.* 204.

Пасові́ця, *ці, ж.* 1) —Пасовище. 2) Время, когда пасется скотъ. *Ананьев. у.*

Пасові́ще, *ща, с.* Пастбище. *Козаки бідкаються пасовищами.* *К. Бай. 41. Це наше пасовище,—нехай воли пасуться.* *Васильк. у.*

Пасо́к, *ска, м.* 1) Ум. отъ пас. 2) Кожаный поясъ съ пряжкой. *Чуб. VII.* 417, 418. 3) Бритвенный ремень.

Пасо́ка, *ки, ж.* Сукровица, кровь. *Чи бач, що ледві вже він кулює волоче, що так з його юшить і пасока тече.* *Г.-Арт. (О. 1861. III. 87).* **Пасо́кою вмі́тися.** Облиться кровью.

Паста, *ти, ж.* Мышеловка, крысоловка. *См. Пастна. Вх. Пч. II.* 7.

Паста́я, *таї, ж.* Раст. *Lunaria redi-viva* L. *Вх. Зн.* 47.

Паства, *ви, ж.* Пастьба. *Воли при-жсене з пастви.* *Харьк. у.*

Пастерна́к, *кў, м.* Раст. *Pastinaca sativa* L. *ЗЮЗО. I.* 131.

І. Пасті, *сў, сеш, л.* 1)—но́г. Пасті. *Пасла Кася воли й коні.* *Чуб. V.* 908. *От треба тому панові наймита—нікому свиней пасті.* *Рудч. Ск. П.* 9. **Пішов до Бо́га ві́вці пасті.** Умер. *Фр. Пр.* 200. 2)—що. **Сѣ́дять, пасясь.** *Гони ві́вці мої, де підуть, і принесеш того мені, що мої ві́вці будуть пасті.* *Гн. П.* 155. 3)—о́чі (чим), о́ном, очима (ного). Зариться, заглядываться, смотрѣть, не сводя глазъ, на что. *В останне рідними мулами й берегами дід очі приязні пасе й не напасе.* *К. Дз.* 155. *Полю просо за током, а він мене пасе оком.* *Грин. III.* 649. *Сидить нерухома та пасе нас очима.* *МВ. (КС. 1902. X. 145).* 3)—за́дно. Быть позади всѣхъ. *Сем'я моя не буде пасті між модьми задню.* *Г. Барв.* 348. *Тим часом я такий же маю розум, я ні в чому не буду пасті задню.* *К. Іов.* 25.

II. Пасті, *дў, деш, л.* 1) Пасть, упасть. *Троянці всі заму́рмotalи, Дидоні низько в ноги пали.* *Котл. Ен. На серій туга така пала, що йому дух так і захватув.* *Кв. Відразу нав без душі.* 2) Опуститься на землю. *Поминь ти, соколе ясний... Сядь-пади у мого батька й матері перед ворітми.* *АД. I.* 95. *Прилетіла пава, в голово́чках пала.* *Мет.* 104. 3) Припасть, покрыться. *Примивали доріженьку,—таки тилом пала.* *Мет.* 22.

Пастирка, *ки, ж.* Пт. *Motacilla*, трясогузка. *Вх. Лем.* 447. *См. Пастушна.*

Пастися, *сўся, сешся, л.* Пастись. *Ой пасіться, мої сірі воли!* *Чуб. V.* 55.

Пастіве́нь, *вня, м.* Отгороженная подъ пастбище земля вблизи жилья. *Черниг. у.*

Пасті́вник, *ка, м.*—Пастівень. *Шух. I.* 168. *Константиногр. у. Дивлось у пастівник, а він коня собі малодить.* *Федьк. Пустив коника до пастівника, а сам пішов у сад виноград.* *Лукаш. 153. Ум. Пастівничок.*

Пастка, *ки, ж.* 1) Ловушка, западня. *Десь назнала мисниця у лісі пастку (вовківню) і там м'ясо було положене.* *Рудч. Ск. I.* 21. 2) Мышеловка, крысоловка. *Не шастайся, як миш по пастках.* *Ном. № 3163.*

Пастра́ма, *ми, ж.* Солонина изъ баранины. *Св. Л.* 48.

Пастрома, *ми, ж.*—Пастрама.

Пастрбо́ма, *ми, ж.* Кусокъ мяса, сала и пр. положенный въ ловушкѣ для приманки звѣря.—напр. въ мышеловкѣ. *Мнж. 188. См. Пастрама.*

Пасту́х, *ха, м.* Пастухъ. *А овечка й каже: то ж то треба пастуха слухать, як пасе.* *Рудч. Св. I.* 41. *Ум. Пастушок.*

Пастухува́ти, *хўю, еш, л.* Пастуше-ствовать, быть пастухомъ. *Черк. у. Мій син те літо пастухував.* *Волч. у.*

Пасту́шечка, *ки, ж.* Ум. отъ пастушка.

Пасту́ший, *а, е.* Пастушій. *Чиїх батьків я наровні не ставив з пастушими собаками моїми.* *К. Іов.* 63.

Пасту́шити, *шу, шиш, л.*—Пастуху-вати. *Біда ві́вцям, де вовк пастушить.* *Фр. Пр.* 198.

Пасту́шка, *ки, ж.* 1) Пастушка. 2)—Пастирка. *Вх. Пч. II.* 12. *См. Блисканна. Ум. Пастушечка.*

Пастушо́к, *ше́а, м.* 1) Ум. отъ пастух. 2)—Пастушка 2. *Вх. Пч. II.* 12.

Пасту́щина, *ни, ж.* Плата пастуху. Желех.

Пасть, *ти, ж.* 1) Пасть. *А в иншого і зубів нема, сама пасть, що инша голова йому в рот улізе.* *Кв. 2)* *Ловушка для лисиць: деревянный цилиндр—выдолбленный буковый пенъ—осмів лежитъ горизонтально; въ верхнемъ боку его отверстие, сквозь которое можетъ проходить вертикально стоящая надъ нимъ ступа—бревно съ тяжестью на верхнемъ концѣ и двумя желѣзными остріями—зубами—на нижнемъ, въ срединѣ стоитъ зрущик—палочка съ шнуркомъ, удерживающимъ ступу вверху. Ловушка вставляется въ нору лисицы, которая, выходя черезъ цилиндръ, толкаетъ*

зрущик, ступа падаєть и остріями убиваєть звѣря. *Шух. I.* 236.

Пасча́ний, *а, е.* Относящийся къ пасхальному хлѣбу. **Пасча́на лопата.** Лопата на которой сажають въ печь пасхальный хлѣбъ. *Вх. Лем.* 447.

Пасча́н, *на, не.* Принадлежащій пасхальному хлѣбу. *Саджає... паску до печі, а також пасчину посестру.* *МУЕ. III.* 44.

Пасча́нка, *ки, ж.* Кадочка. *Вх. Зн.* 47.

Пате́льня, *ні, пателя, лі, ж.* Скороди. *Бердич. Брацл. у.*

Пате́р, *ру, м.*—Патериця. *Взяла макаку... давай її баба тим патером почицати.* *Мнж.* 140.

Патери́ця, *ці, ж.* Посохъ. *Рудч. Ск. I.* 61. *Чернець мій встав, надів клобук, взяв патерицю.* *Шевч. 372. Козацький бунчук переважить бурмистерську патерицю.* *К. ЧР.* 226.

Пати́к, *ка, м.* Палка, колъ. *Грин. III.* 520. *Аж язык патиком став. Пани, бері черевик на патик.* *Ном. № 9902. Ум. Патичок.* *Чуб. V.* 1140.

Пати́ка, *ки, ж.* 1) Палка. 2) Кляча. *Прокляті цигани усунули тобі в руки таку патикку, що й скінками тидко взяти.* *Кв. 3)* *Нерасторопный. Ну й з тебе патика, нічого не второпави.* *Ум. Патичка.*

Пати́нок, *нка, м.* Туфля. *Бердич. у. Величний, як жидівський патинок.* *Ном. № 2497. Набула без памчїх патинки.* *Котл. Ен. П.* 25. *Подай патинки господи-ні.* *Шевч.*

Пати́чка, *ки, ж.* Ум. отъ патика.

Патичо́к, *че́а, м.* Ум. отъ патик.

Пати́ччя, *чя, с.* соб. Палки, мелкій хворостъ. *Хотин. у.*

Патка́н, *ні, ж.* Зоол. *Mur domesticus*, большая крыса. *Вх. Уг.* 257.

Патла́ма, *мі, ж.* Плохое болотное сѣно съ осокой, камышемъ и пр. *Вас. 207. Мнж.* 188.

Патла́мити, *млю, миш, л.* Приводить въ безпорядокъ. *Мирг. у. Слов. Д. Эварн.*

Патла́нь, *ня, м.* Длинноволосый человѣкъ.

Патла́тий, *а, е.* Длинноволосый, косматый. *Неси, Боже, патлатого, щоб було за віщо скубти.* *Чуб. I.* 245.

Патла́ч, *ча, м.*—Патлань. *Чуб. VII.* 412. *Употр. также какъ насмѣшливое названіе для духовнаго лица.* *Мнж.* 188.

Патла́шки, *шок, ж. м.* Родъ растенія. *Ой на горі, на горі зацвіли патлашки.* *Грин. III.* 231.

Патли, патлі, лів, м. мн. Длинные волосы, космы. *Невістка дівчину так і вхопила за патли.* Г. Барв. 369. *Тоді то жид-рандар стиса підходяє, козака за патлі хватає.* Дума.

Патока, ки, ж. 1) Медъ безъ воску. *Заліз як муха в патоку.* Ном. № 1642. 2) Патока сахарная. Черк. у.

Патолоч, чі, ж. 1) Истоптанное поле, потрава. Рк. Левиц. 2) Мѣсто, гдѣ съѣдено хищнымъ звѣремъ животное съ остатками на немъ. (Вовк) *тут, бо де б йому діваться,—ось свіжа патолоч.* Алв. 92. *Вовк, казав би, задавив лоша,—була б патолоч.* Волч. у. 3) Остатки послѣ сбора конопли. Брацл. у.

Патолоча, чі, ж. Маленькое озеро. Вх. Лем. 447.

Патрамент, ту, м. Поколѣніе. *Як додохне в дворі мамивата скотина: чи то свиня, чи овечка, чи то корова, до вже не буде добра, аж двадцять патраментів передохне.* Кіев. у.

Патрати, раю, еш, м. 1) Очищать птицу отъ перьевъ, очищать отъ шерсти свинью. *То локину кришили, то птицю патрами.* Кв. 2) Потрошить. *Вівчарики прехорошенько найкращого баранчика взяли та й патрають куртом.* Гліб.

Патрахіль, лі, ж. Епитрахиль. Рудч. Ск. I. 198. *На вікні требник лежав з хрестом, в патрахіль замотаний.* Св. Л. 109.

Патрѣт, та, м. Портретъ. *Се й сліпий розгледить, що се патрет, а не живий чоловік.* Кв.

Патрѣтник, ка, м. Портретистъ; фотографъ. Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Патріот, та, м. Патріотъ. *Презивзятий патріот.* Шевч. 463. *Як слід доброму патріотові робити.* О. 1861. IX. 180.

Патріотизм, му, м. Патріотизмъ. О. 1861. IX. 180.

Патріотичний, а, е. Патріотическій. К. Кр. 29.

Патріотка, ки, ж. Патріотка. К. Дз. 87.

Патріярх, ха, патріярха, хи, м. Патриархъ. *Я патріярхові за розрѣшення та за заручини дала сто гривень.* К. Бай. 13. *Написав до її брата патріярхи.* Гн. I. 140.

Патрѣн, на, м. 1) Патронъ. *І торбинка з сахарами, і мунія з патронами.* Чуб. V. 970. 2) Патронъ, покровитель. 3) Святой, имени котораго посвящена церковь. О. 1861. XI. 108.

Патрохати, хаю, еш, м. = Патрати.

Жид заставив жидівку патрохати гинди-ка, а сам побіг по кварту гирілки. Грин. II. 224.

Патрувати, рую, еш, м. = Пантрувати. *Підпали ніч, та патруй, щоб не погасло.* Борз. у.

Патъок, ку, м. Отдѣльная струя, текущая по поверхности, полоса текущей по какому-либо предмету жидкости. *Хата тече,—по стіні патъоки знати.* **Патъоки попустити.** Расплакаться, разревѣться. *Попустив патъоки, патъоки ирких сліз.* Г. Арт. (О. 1861. III. 82).

Патъохи, хів, мн. Болтовня. *Екатериносл. у. Піті у патъохи.* Пуститься въ болтовню.

Патя, меж. выражающее пустой разговоръ, болтовню. *Патя та патя та й розпятакались, неначе цілий вік їм укупи на сьому місті жити.* Кв.

Патякало, ла, с. Многоглаголивый человекъ. Лохв. у.

Патякати, каю, еш, м. Разглагольствовать. *Сидить з п'яницями, патякає.* Г. Барв. 290.

Патяки, ків, мн. Разглагольствованія.—**ропустити.** Начать разглагольствовать. *Ропустили патяки обое.* Мир. Пов. I. 133.

Паужіня, ня, с. То, что высыпается изъ подъ пауза. Вх. Лем. 447.

Пауз, за, м. = I. Рубель I. Вх. Лем. 447.

Паузнук, ка, м. Веревка для привязыванія пауза. Вх. Лем. 447.

Паўк, ка, м. и пр. = Павук и пр.

Паукі, ків, мн. Раст. *Leontodon taraxacum.* Вх. Пч. II. 33.

Паучіна ни, ж. = Паутина. Вх. Уг. 257.

Паучіня, ня, с. = Павутиння. Вх. Лем. 447.

Пах, ху, м. Запахъ. *Крутом пах од трави і квіток.* Сим. 204. *Не люблю пива, ні паху його.* Нп. *У олій свиріпляній гарний пах.* Лебед. у.

Пахъ, хі, ж. = Пахва. *Узяв її по під пахи.* АД. I. 278. *Ум. Пашна. Ой взяв же ї по-під пашки, повів же ї по-під дашки.* Гол. I. 45.

Пахання, ня, с. Нюханіе. Ум. *Паханячно.* *Барвіночок да для дівочок, рутка да м'ятка для паханячка.* Чуб. III. 483.

Пахати, хаю, еш, м. Нюхать, обонять. Угор.

Пахвâ, ві, ж. Подмышка, подплечье. *Несе під пахвою скриньку.* Драг. 180.

Пахвіна, ни, ж. Нижняя и боковая часть брюха животныхъ отъ пупа до паховъ. *Одріжте мені пахвини.*

Пахиття, ті, с. Пахота. *Не пахиття, а поліття.* Ном. № 7267.

Пáхмұрний, а, е. Пасмурный. *Темна та пахмурна із неба злизла чорна ніч.* Котл. Ен. III. 22.

Пáхмурно, нар. Пасмурно. *Пахмурно сьогодні.* Волч. у.

Пахвô, нâ, с. Запахъ.

Пахнотâ, ті, ж. Запахъ, благовоніе. *Ніхто не може одібрати од ладану пахноти.* Грин. II. 322.

Пахнути, ну, неш, м. Пахнуть, издавать запахъ. *Пахне бузком, конвалією.* Стор. МПр. 80. *Щоб твій и дух не пах!* *Чтобъ тебя здѣсь не было.* Ном. № 5142. **Гарбузôм пахне.** Будеть отказъ на сватовство. *І багата, і хороша, хто погляне,—ажне.* *Пішов би я сватати, та гарбузом пахне.* Чуб. V. 37. **Доріженька пахне.** Предстоитъ въ скоромъ времени дорога. *Дощик крапле, чумаченькам дороженька пахне.* Чуб. V. 1029. **Пахне землею (від нôго).** Уже умираетъ. *Од неї пахне вже землею, уже й мене не пізнає.* *Я до попа та до сусіди: привів попа, та не застав—вона вже вмерла.* Шевч. 401.

Пахну́чий, пахну́чий, пахну́щий, пахну́чий, а, е. Душистый. *Пахну́чий перець.* НВолын. у. *Ой ти, дівчино, ти пахну́ще зілля.* Чуб. V. 391. *Пахну́чий ладан до кадилниці.* Гол.

Пахну́чка, ки, ж. Мушкатная груша, мушкатель. Вх. Уг. 257.

Пахóлик, ка, м. = Пахолок. (Паничі) *посилають пахóлика.* Гол. I. 81.

Пахóлок, лка, м. 1) Мальчикъ, мальчуганъ; парень. Чуб. V. 917. *Я малий пахóлок, родився в вівторок, а в середу рано до школи оддано.* Нп. 2) Слуга.

Пахóльсьєий, а, е. Относящійся къ мальчику. К. ЦН. 311.

Пахóля, ляти, с. Маленькій мальчикъ. *Та скажи мені правду, мале пахóля, над якеє зілля і в світі нема?* Мет. 360. Ум.

Пахóлятко.

Пахóщі, щів, ж. мн. Ароматъ, благоуханіе. *Любисточок—для любощів, василечок—для пахощів.* Нп. *Було багачко квіток, багачко пахощів.* Левиц. Пов. 174.

Пахтіти, хчу́, тіш, м. Пахнуть. *А мишенятко під вербою почуло, що м'ясе пахтіть.* Гліб.

Пáхторити, рю, рш, м. = Нюшкувати. *Пес пахторит.* Вх. Зн. 47. *Жид на ярмарку пахторит, кого б ошукати.* Вх. Зн. 47.

Паху́чий, паху́щий, а, е. Душистый. *Хай ваша душка буде між солодкими медами, перед пахучими ладанами.* Ном. № 4573. *Чебрець—зілля паху́ще.* Полт. у. *Паху́ще, як м'ята.* Ном.

Паху́чість, чости, ж. Душистость.

Паху́щий. См. Пахучий.

Паху́щик, ка, м. Родъ растенія. *Ще рожка не провіталає, паху́щик ся не розвиває.* Гол. IV. 286.

Па́цати, цаю, еш, м. —ногáми. Лежа на животѣ, битъ ногами по землѣ. Левиц. Пов. 234.

Паці́к, паці́к! цю́нка-на! меж. для призыва свиней. Вх. Лем. 447.

Паці́кілок, лка, м. Небольшой колъ. Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Пацитися, цюся, цишся, м. О свиньѣ: пороситься. *Свиня пацйтися.* Вх. Пч. II. 7.

Паці́рки, ків, мн. 1) = Пацюрки. 2) —жаб'ячі. *Лягушечья икра.* Вх. Лем. 447.

Паці́рник, ка, м. Раст. а) *Althaea officinalis.* Вх. Уг. 257. б) *дінний.* *Malva silvestris.* Вх. Уг. 257.

Пацні́й. Употр. только въ ж. р.: **пацна́.** Поросая, супоросная. *Льоха пацна.* Вх. Пч. II. 7.

Пацурні́к, ка, м. = Паці́рник. Вх. Уг. 257.

Паць! меж. для призыва свиней.

Пацьор, ра, м. Бусина. Употр. больше во мн. ч. **пацьори,** и гораздо чаще въ ум. формѣ: **пацьорки**—бусы. Чуб. VII. 426. Гол. Од. 77. Шух. I. 130, 215, 306. *Гатунки пацьорки.* АД. II. 312. *А в нашої Олени все пацьори зелені, то по штирі, то по п'ять все на ший шуркотять.* Гол.

Пацьорки, ків, мн. 1) См. Пацьор. 2) Раст. *Malva ratundifolia* L. ЗЮЗО. I. 128. См. Паці́рки, пацюрни.

Пацю́! меж. = Паць. Лохв. у.

Пацю́к, ка, м. 1) а) Поросянокъ. б) Кастрированный свиной семяць. Вх. Пч. II. 7. 2) Крыса. *Стоить борці під лавою із разною приправою: із жуками, цвѣркунами, з великими пацюками.* Чуб. V. 1144. *Діла робити не хочеш, а тика—хоч пацюки бий (т. е. такая толстая).* ЗЮЮР. I. 148. 3) Насѣк. *Tenebrio molitor,* мучной жукъ. Вх. Пч. I. 7.

Пацюрки, ків, мн. 1) = Пацьорки. 2) —у рачиці. *Рачья икра.* Вх. Лем. 447.

Пацючий, а, е. 1) Поросячий. 2) Крысый.
Паця, ці, жс. 1) Дѣтск. Поросяенокъ, свинья. О. 1861. VIII. 8. 2) Кость: бабка. КС. 1887. VI. 478. **Грати в паці.** Играть въ бабки. Маркев. 76. *А доки в паці будеш грати?* Котл. Ен. V. 22.

Паця, цяти, с. 1)—**Пацюк 1.** Під пороюм паця квітит. Гол. II. 684. 2)—**морськѣ.** *Savia sobaya*, морская свинка. Вх. Лем. 436.

Пацятник, ка, м. Матка у свиньи. Желех. Вх. Зн. 47.

Пачервоточина, ни, жс. Труха, выпавшая изъ червоточины. *Летів горобець через безверхий хлівець, ніс четверик гороху без червоточу, без червоточини, без пачервоточини.* Ном. № 6072.

Пачесовачка, ки, жс. Щетка съ болѣе тонкими зубьями для расчесыванія льна. Вх. Уг. 249.

Пачіскі, сокъ, мн.—**Пачоси.**

Пачісувати, сую, еш, гл. Расчесывать лень щеткой. Гол. Од. 36.

Пачка, ки, жс. Пачка, кипа, тюкъ. *Біда тому пачкарові, що він пачки перевозить, бо му комар в ухо брешить: покинь пачки, бо загинеш.* Чуб. V. 1087.

Пачкаръ, ря, м. Контрабандистъ. Чуб. V. 1087. См. Пачка.

Пачкарювати, рюю, еш, гл. Заниматься контрабандой.

Пачковѣз, за, м.—**Пачкаръ.**

Пачбѣси, сів, мн. 1) Очески, вычески. Грин. II. 37. Вас. 201. 2) Начосы. 3 рудими пачосами на голові. Левиц. I. 31.

Пачбѣсній, я, е. Сдѣланный изъ оческовъ. *Полов'яний хліб не голод, а пачосня сорочка не нагота.* Ном. № 5355.

Паша, ші, жс. 1) Кормъ для скота, подножный кормъ. *Та солома ще може піде й на пащу.* Зміев. у. *Ой коні наші сиваші, чи були ви на паші?* Мет. 218. *Займи пащу телуся та пожени на пащу, на панську толоку.* ХС. II. 192. *Да корівка ваша вже стара.—Ні, не стара; яка вона стара? всього сьома паша.* О. 1862. VII. 90. 2) Наживка для удочки. Шух. I. 226.

Пашенний, а, е. Хлѣбный. **Пашенна яма.** Яма для хранения зернового хлѣба; имѣетъ форму колокола, узкимъ концемъ вверхъ, внутри обмазывается глиной и обжигается. Мнж. 188. *Виголодавсь, як собака в пашенній ямі.* О. 1861. XI. Кух. 26. **Пашенна комѳра.** Амбаръ для ссыпки зерна.

Пашіна, ни, жс.—**Пахва.** *Я шапку під пашину.* Грин. III. 653.

Пашістий, а, е—**Пашний.** *Пашиста солома.* НВолын. у.

Пашіти, шү, шіш, гл. 1) Издавать сильный запахъ. *Поана смердюча горілка—аж із рота пашисть.* 2) Пышать, бить (о пламени). *А полум'я з рота так і пашиє, так і пашиє.* Рудч. Ск. II. 31.

Пашка, ки, жс. Ум. отъ паха.

Пашкѣт, ту, м. Паштетъ. Маркев. 157. *І в кашлях понесли пашкети.* Котл. Ен. II. 9.

Пашій, а, е. О соломѣ: съ примѣсю травы. *Пашина солома.*

Пашіна, ни, жс. Хлѣбное зерно.

Пашістий, а, е—**Пашний**—**Пашистий?** *Копи пашисті, снопи рясністі.* Гол. II. 35.

Пашіця, ці, жс. Хлѣбъ въ зернѣ и на стеблѣ. *Роди, Боже, житю, тищенію, усяку пашіню.* Мет. 344. Ум. **Пашнічна.** *Дощик минувся—цебром, відром, дійничкою над нашою пашнічкою.* Ном. № 334.

Пашня, ні, жс. 1)—**Пашница.** *Міх з пашнею.* Котл. Ен. VI. 25. *Куди се Бог носив?—А на базаръ пашню возив.* Гліб.

Пашѣк, шкѣ, м. Родъ карточной игры. *Грати в пашѣк.*

Паштригувати, гую, еш, гл. У портныхъ: метать, сметывать.

Паша, ші, жс. Пашть.

Пашѣка, ки, жс. 1)—**Паша.** *Мовчи мми, а то кулаком так твою пашѣку й заткну.* Канев. у. 2) мн. Лицевыя скулы. Константиногр. у.

Пашікування, ня, с. Многословныя разглагольствованія; дерзкія разглагольствованія.

Пашікувати, вую, еш, гл. Многословно разглагольствовать, дерзко разглагольствовать. *Жінки! коли б ви більше їли, а мені пашікувати уміли,—були б в раю ви за сіє.* Котл. Ен. IV. 61. *Дубцем його, щоб не дуже пашікував.* Полт. у.

Пашікуватий, а, е. Неумѣренно разглагольствующій; дерзко разглагольствующій. *Задала Зосю, горду, пашікувати, хитру.* Левиц. I. 515.

Пашікуха, хи, жс. Болтунья; крикуха. Котл. Ен. VI. 11.

Паювання, ня, с. Дѣлѣжъ. К. ЦН. 243.

Паювати, юю, еш, гл. Дѣлѣть на части. *Срібло-злото на три часті паювали.* Макс. *Будем грукта-хубобу на дві часті паювати.* АД. I. 119.

Паюха, хі, жс. Кровь. *Да ще не зар-*

жавіла і табля моя сваха, хоч вона не аз пюхлю вмилась. КС. 1882. X. 25.

Пѣвен, вна, не—**Певний.** *Як що зробиш, парубче, своє діло як смід,—тоді я брду певен і знатиму, що все у гарзді.*

Пѣвне, нар. Вѣрно, навѣрно, должно быть. *Певне ти, дівчино, иншого кохаеш?* Чуб. V. 318.

Пѣвний, а, е. 1) Вѣрный, надежный. *Признайся мені, дівчинонько, чи будеш ти певна.* Грин. III. 198. *А щоб певна була правда,—нехай шлях покаже.* Шевч. 140. *Певна лодина.* 2) Увѣренный. *Хиба вони не певні в своїм щасті?* К. Іов. 46. 3) Внушающій довѣріє. *Тут певне ніщо ні ходить, ні сидить.* Греб. 369. 4) Извѣстный, опредѣленный. *Анел певного часу спускався у купальню.* Єв. I. V. 4.

Певніти, ню, ніш, гл. Исполнять. *Вони завіт його держали, певнили заповідь Господню.* К. Псал. 227.

Певність, ности, жс. 1) Вѣрность. *Скажи мені, серце мове, чи будеш ти певна? На що ж тобі, мій миленький, той певности знати, коли будеш туго нічку в степу почувати?* Чуб. V. 76. 2) Увѣренность. *Дав Господь їм певність і безпечність.* К. Іов. 54.

Пѣвно, нар. 1) Вѣрно, надежно. 2)—**Певне.** У такому жупані певно дівчина полюбе. Харьк. г. *Уже певно візьме її за себе.* Кв.

Певнѳта, ти, жс.—**Певність.**

Певнякъ, ка, м. Увѣренный. *Тепер я виведу коні на степ та й на всю ніч певнякъ собі, що не будуть у спаші.* Уман. у.

Пейс, са, м. Пейсѣ. (Берко) ходить було, тільки молити довгими чорними пейсами. Левиц. I. 103.

Пейсатий, а, е. Имѣющій пейсы, съ большими пейсами.

Пейстрий, а, е. Пестрый. *Кобила його пейстра—усі добре знають, а він каже ворона.* Борз. у.

Пейстрина, ни, жс. Нанка. Чуб. VII. 416.

Пек, меж. выражающее отстраненіе, отказать, неудовольствіе. *Цур тобі, пек тобі, дяче, чою в тебе серце гаряче.* Чуб. V. 1165. *І васильки мої, і Василь при мені... Пек його матері, сподобався мені.* Нп.

Пекарити, рю, рш, гл.—**Пекарювати.** Вх. Зн. 7.

Пекарівна, ни, жс. Дочь, пекаря, хлѣбника.

Пекарка, ки, жс. Пекарка, булочница.

Пекарня, ні, жс. 1) Пекарня, булочная. 2) Кухня. Св. Л. 60. Сим. 130: К. ЧР. 38. *Пекарня дух любить.* Ном. № 10290. *Ой увійшла пані у свою пекарню.* Чуб. V. 1072.

Пекарський, а, е. Принадлежащій пекарю.

Пекарчүк, ка, м. Мальчикъ въ булочной.

Пѣкаръ, ря, м. Пекаръ, булочникъ.

Пекарювати, рюю, еш, гл. Заниматься хлѣбопеченіемъ.

Пѣкати, каю, еш, гл. Отстранять кого-либо, говоря пек. *А то що такого!—каже бідак та пекає: „пек, осина!“* Гн.

Пѣкатися, каюся, ешся, гл. Отстраняться отъ кого. *Поганий чоловік, я його пекаюся, дарма, що рідний брат.* Міус. окр.

Пекельний, а, е. 1) Адскій. Котл. Ен. II. 32. *Ононь пекельний.* Єв. Мт. V. 22. *Горни тим пекельним вогнем.* Стор. МПр. 14. 2) Мучительный, крайне тяжелый. *Росказав Іван Остапові, яке то пекельне його й людське життя на білому світі.* Грин. I. 288.

Пекельник, ка, м. Житель ада, чортъ. МВ. (КС. 1902. X. 155) *Коли дивиться, аж покійний пан старий, того пана батько, дрова возе у пекло, а вони, пекельники, кажуть...* Рудч. Ск. I. 95.

Пекло, ла, с. 1) Адъ, геенна. *Лучче тобі калікою в життя увійти, ніж дві руки мавши, пійти в пекло.* Єв. Мр. IX. 43. *Приходить він до пекла—аж там чортів такого багатько.* Рудч. Ск. I. 70. 2)—**і рай.** Родъ игры. Ив. 62.

Пеклування, ня, с. Заботы, попечение.

Пеклуватий, а, е. Заботливый.

Пеклуватися, луюся, ешся, гл. Заботиться, печься о комъ.

Пекті, чү, чѣш, гл. 1) Печь, жечь. *Цвісти над ним буду, щоб не пекло чужє сонце.* Шевч. 40. 2) Печь. *Сама пекла паланички.* Рудч. Ск. II. 5.—**рани.** См. Ран. 3) Жарить.

Пектіся, чүся, чѣсся, гл. 1) Жариться, печься. *Мерзла в ніч, а в день пеклась.* Котл. Ен. *Ой косить хазяїн та на степу сіно, та на сонці печеться.* Грин. III. 570. 2) Печься. *Сам міситься, сам і печеться.* Рудч. Ск. I. 136. 3) Жариться. *Курка печеться.*

Пекучий, а, е. Пекучий вѣтер. НВолын. у. *Сонце пекуче.* МВ. *Журба пекуча.* МВ. I. 13.

Пелёвень, вня, м.—**Пелевня.** Вх. Лем. 447.

Пелёвник, ка, м.—**Пелевня.** Вх. Уг. 258.

Пелёвня, ні, ж. Родъ амбара, овина, гдѣ хранится солома, мякина, сѣно, также зерновой хлѣбъ. Желех. *А ци дома 'сте, синове мої? Ой дома, дома на пелевні сунт, на пелевні сунт, злотічко віют.* Гол. II. 70.

Пеленá, ни, ж. 1) Подоль рубахи. *Вареники варила, та й пелену спалила.* Нп. 2) Выступъ крыши надъ стѣною. Судж. у. Ум. **Пелінка, пеліночка.** Чуб. III. 176. Мил. 164.

Пеленувáти, н́ую, еш, м. Пеленать. *Годувала, пеленувала, нічєнки не досипала.* Грин. III. 370.

Пелєх, ха, м. 1) Клокъ волосъ, шерсти. 2) Старый дѣдъ. *Хоч він до пелєха сідю із парубіки молодого не перескочив—перезжив.* Греб. 318.

Пелєхánка, ки, ж. Неряха, неряшливая женщина. Угор.

Пелєхánя, ні, ж.—**Пелєханька.** *Ой у млині два камені,—і один не меле, відібрала пелєханя сокола від мене.* Гол. IV. 506.

Пелєхáти, хáю, еш, м. Рвать что либо въ избитіи. *Добрався до труш—глань, як пелєхав.*

Пелєхáтий, а, е—**Волохатий.** Котл. Ен. V. 7. *Гуси пелєхаті.* Грин. III. 89. *Летить юлѣ коло хати сивий пелєхатий.* Чуб. V. 382. *Кури пелєхаті.* Драг. 28. *Кучерявий пич вимітає, пелєхатий у пич залядає.* Грин. III. 472.

Пелінка, пеліночка, ки, ж. Ум. отъ пелена.

Пелька, ки, ж. Глотка. *Напекла стара моя такого хлѣба, що і в пельку не лізе.* Кобеляк. 7. *Пять літ роблю на чужу пельку.* Г. Барв. 321.

Пелю́стка, ки, ж. 1) Капустный листь. *Та й хороша ж цей рік капуста: ач які немостки!* 2) Кушанье: сваренные капустные листь съ мяснымъ фаршемъ. Маркев. 157. 3) Въ прическѣ гуцульской дѣвушки: прядь, шестая часть волосъ, идущая на косу. Шух. I. 135. 4) Широкій зубецъ, находящийся съ каждой стороны ряда тонкихъ зубьевъ въ прядильномъ гребнѣ. Сумск. у. Ум. **Пелю́сточка.**

Пелю́ха, хи, ж. Пеленка. Вх. Уг. 258.

Пелю́шечка, ки, ж. Ум. отъ пелюшка.

Пелю́шка, ки, ж. Пеленка. См. Пелюха. *Молодая Оленочка синопка родила, по-*

вила його, повила та у білій пелюшки. Чуб. V. 890. Ум. **Пелю́шечка.** Чуб. III. 378.

Пенáрство, ва, с. Домашній скотъ, вообще домашнее имущество. *Нема у мене, щоб хто доглянув і тамтого пенарства.* Ольгон. у. *Як перевозився, то привіз дванадцять возів пенарства.* Аваньев. у.

Пен́дюр, ра, м.—**водити.**—**Лаятися.** Ном. № 13601.

Пен́зель, зля, м. 1) Кисть (у живописцевъ). Левиц. Пов. 217. *Дістав палітру з красками і пензель.* Кв. 2) —**Щітка**, которой бѣлять стѣны. Черниг. у. Ум. **Пен́зли.**

Пензл́ований, а, е. Рисованный масляными красками. Встрѣчено у Кулиша: *Полотно пензловане.* К. XII. 96.

Пен́ний, а, е. Задолженный, имѣющій долги. *Лучше же пенному сіло на шлю зложити, ніж бідних людей правдивих зводити.* Ном. № 2793.

Пень, пня, м. Пень. *Голий, як пень.* Ном. *Ой пішов Опанас по горілку для нас, зачепився за пень та й стояв увесь день.* Нп. **Пнем стáти, на пню стáти.** Упорство-вать, заупрямиться. *Внучечка як на пни стала: лікаря та й лікаря.* МВ. (О. 1862. III. 45).

У-пéнь. До чиста, совершенно. *Рубати у-пень увесь народ.* ЗОЮР. I. 120. *Ляхів, мостивих панів, у-пень рубайте.* Макс. *Та бодай же ти, корчмо... та у-пень зоріла.* Грин. III. 286. **На пні хлѣб.** Хлѣбъ на корню. **Посівіти на пні.** Составіть въ дѣвушкахъ. *А що мені з тою, що ви всі три посівієте на пні.* Левиц. I. 306. 2) При укладкѣ сноповъ въ кладни (см.): каждый изъ четырехъ сноповъ, которые ставятъ въ центрѣ возлѣ острова. Шух. I. 166. Ум. **Пеньо́н, пеньбóч.** *Стоїть у лісі на пеньку якийсь чоловік, а кругом того пенька вовк так скаче, так скаче,—хоче його з'їсти.* Рудч. Ск. I. 72. **Мáти собі на пенькú.** Имѣть въ виду. Ольгон. у.

Пенькóвий, а, е. Пѣнковый. *Пеньковий молька.* Св. Л. 260.

Пенькóвщина, ни, ж. Лѣсъ, опредѣленный на срубъ. Радом. у.

Пенькувáтий, а, е. Упрямый, своенравный. Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Пеньбóк, нькá, м. 1) Ум. отъ пень. 2) Значительной величины деревянные обрубокъ въ видѣ цилиндра, вкопанный въ землю,—вокругъ него загибають колесный ободъ при выдѣльваніи колесъ. Вас. 147.

Пеня́, ні, ж. 1) Напастъ, бѣда. *Пеня́тінках заробляла, щоб шовкову хустку*

придбати та сю пеню звязати. Тепер на тебе пеня напала, що не всіх пов'язала. Кв. *Така нам лучилася пеня! Як на ту пеню і мати приходять. Оце пеня!* 2) Придира, привязчивый человекъ. *Пеня московська.* Чуб. I. 267. 3) **Мáти на пеню́.** Имѣть причину для ссоры. *Я з тобою не мало нічого на пеню.* Ном. 4) **Пеню́ волонти́ на ко́го.** Обвинять напрасно, взводить на кого что. *Хиба я буду на себе пеню волонти.*

Пеня́вий, а, е. Небрежный, неловкій. Угор.

Пеня́кувáтий, а, е. 1) Придиричивый, навязчивый. 2) Упорный, упрямый. О. 1862. V. 82. *Устань, устань, мила, привіз я дубину, тонку та довгу та сукувату, на твою спину пенякувату.* Чуб. V. 644. *І не бачила такої пенякуватої дівчини—щоб по їй було.* Черниг. у.

Пеня́ти, няю, еш, м. 1) Пенять. *На Бога пеняеш, а сам кумуєши.* Ном. № 88. *Хата млинові пеняє.* 2) Быть небрежнымъ, неловкимъ. Угор.

Пер, ру, м. Рыба *Thymallus wexillifer.* Вх. Пч. II. 21.

Первáк, м. 1)—**кá.** Первенець. *Каме-нець. у. Казав Микита-первак—не буде так.* Звенигор. у. 2)—**кá.** Первый рой вылетѣвшій изъ улья во время роенія. 3)—**кú.** Оналивкѣ, квасѣ перваго настоя. *Думівочка-первак така смашна була.* Глѣб. *Первак трушєвий квас.* Котл. Ен. IV. 16. 4)—**кú.** Деготь перваго выдѣленія. *Нехай піде на дістярню—у бору дьоготь робили—та нехай Грицько дасть дьогтю первачку,—самого чистого.* Грин. I. 33, Ум. **Первачóк.**

Первáчечка, ки, ж. Ум. отъ первачка.

Первáчка, ки, ж. Первая дочь. Ум. **Первáчечка.** Г. Барв. 137.

Первачóк, чкá, м. Ум. отъ первакъ.

Пérве, нар.—**Перше.**

Пérвий, а, е—**Перший.** *Перві півні заснівають, то я тебе й ізбужу.* Чуб. V. 535.

Первинá, ні, ж. Случившееся въ первый разъ. *Хиба се первина?* Сим. 216. *Се йому не первина.* Ном. № 7898. Ум. **Пер-вінка.**

Перві́нчики, ків, м. мн. Первое отдѣленіе игры въ креймахъ. Ив. 39.

Перві́чка, ки, ж.—**Первачка.**

Перві́чик, ка, м. Первый рой. *Кладе бджолоньки у три лавоньки, а первіччики у чотире.* Гол. II. 15. См. **Перві́нчики.** **Перві́сний, а, е.** Первоначальный.

Пérвістка, ки, ж. Первенець женскаго пола. *Так то вже кохав та нестить Горпина свою первістку, і з рук не спускає.* МВ. I. 97. *У моєй корови телічка первістка.* 2) Родившая первый разъ. 3) Первый разъ отелившаяся корова. Вх. Пч. I. 15. Вас. 197. Ум. **Пérвісточка.**

Пérвісток, тка, м. Первенець.

Пérвісточка, ки, ж. Ум. отъ первістка.

Пérвітка, ки, ж. 1) —**Первістка.** 2) Первая возлюбленная. *Була і в мене дівка первітка, щиро їй кохав, та не довелося подружитися; тепер вона заміжжю.* Лубен. у.

Пérво, нар.—**Перше.** *Нічого йому не страшино, не боязько, не болєзно стало; а перво з великого жалю так було й обмірає.* МВ. I. 46.

Первові́к, ка и ку, м. Начало вѣковъ. *Гой, чи так тепер, як було здавна, як було здавна, й а з первовіка.* Kolb. I. 96. *Так було з первовіку.* ЕЗ. V. 100.

Первові́чний, а, е. Отъ начала вѣковъ сущій. *Первовічний, як Бог.* Гн. II. 217.

Первож́итель, льця, м. Первый житель. Ном. № 8507.

Первоздáнный, а, е. Только что созданный. *Ніби із за диму пліве місяць кругломиций,—і мир первозданный одпочив на лоні ночі.* Шевч.

Первозі́мки, ків, м. мн. Начало зимы. Волч. у.

Первозі́м'я, м'я, с. Первый санный путь.

Первоб́іток, тка, м. Человѣкъ въ юныхъ лѣтахъ. *Пані наша була не первобіток, та й не яка й стара.* МВ. II. 31.

Первоб́ідста́ва, ви, ж. Первое основаніе, базисъ. Левиц.

Первоб́очін, ну, м. Первое начало. Левиц.

Перворі́день, дня, м. Первородный сынъ. *Поблиз тоді Господь в Євпті перворіднів.* К. Псал. 181. *Народиться у смерті перворідень.* К. Іов. 39.

Перворі́дний, а, е. Первородный.

Перворáдний, а, е. Первостепенный. *Перворядні оперні артистки.* Левиц. Пов. 103.

Первоб́спі, пів, м. мн. Первый сонъ.

Первотв́ір, твору, м. Оригиналъ, подлинникъ. Уман. II. 245.

Первотв́орний, а, е. Оригинальный. Желех.

Первохристия́нський, а, е. Первые время христіанства. К. XII. 11.

Первоцвіт, ту, м. 1) Первый цвітъ растений. 2) Раст. подсніжникъ, *Primula*.

Перга, гі, ж. Цвіточная пыль, приносимая пчелами въ улей. Подольск. г. *Він нам губи чистим медом, не пергою маже.* Мкр. Н. 32.

Пергамон, ну, м. Пергаментъ. *Віковічні пераменти.* К. (О. 1861. II. 230).

Пергач, ча, м. Летучая мышь. Вх. Лем. 447.

Пердіж, жа, м. Испусканіє вѣтровъ. **Пердіти**, джѹ, діш, ил. Испускати вѣтры.

Пердун, на, м. Испускающій вѣтры. Ум. **Пердунецъ**, **пердунчикъ**.

Пердъ, меж., выраж. испусканіє вѣтровъ. Чуб. V. 1112.

Перебалочок, чка, м. Небольшая лощинка. (Залюб.).

Перебалакати, каю, еш, ил. Осилить въ разговорѣ, болтовнѣ. *А ну, хто кого перебалакає?* 2) Разказать, сказать въ разговорѣ (все). *Ще ж бо не все перебалаками — посидьте лишень.*

Перебанити, ню, ниш, ил. Перемыть, вымыть вновь.

Перебанувати, нѹю, еш, ил. Пережить, перенести что-либо горестное. *Ой я тую зиму борзо не перезимую, ой я свого миленького не перебаную.* Гол.

Перебаранчати, чаю, еш, ил. Мѣшать, препятствовать. Ном. № 2545. *Коли б ви пак сиділи нишком та не перебаранчали (робити).* Левиц. Пов. 172.

Перебас, са, м. Въ выраж.: Взяти мішок на перебасá. Неполный мѣшокъ (съ зерномъ, напр.) взять на плечо такимъ образомъ, чтобы содержимое осунулось въ концы мѣшка, а пустая середина лежала на плечѣ. Вх. Зн. 39.

Перебатувати, тѹю, еш, ил. Перерѣзать.

Перебачити, чу, чиш, ил. 1) Перевидѣть, выдывать. *Прожили ви на світі чимало, перебачили всього.* 2) Простить. Угор.

Перебгати, гаю, еш, ил. Перегнута. *Цей пояс на двох перебганий.* Золотонош. у.

Перебѣнда, ди, ж. Шутка, болтовня, балагурство. *Черчик має реверенду та й до мене в перебѣнду.* Гол. III. 351.

Перебѣндувати, дюю, еш, ил. 1) Капризничать, привередничать. *Не перебѣндуй бо так довго, Соломію!* Г. Арт. (О. 1861. III. 94). 2) Болтать.

Перебѣндюха, хи, ж. Привередница.

Перебѣндя, ді, м. 1) Балагуръ. 2) Капризникъ, привередникъ.

Перебенкетувати, тѹю, еш, ил. Окончить пировать.

Перебѣрдина, ни, ж. Лучина, добытая изъ стараго валежника. Радом. у.

Перебздиенути, нѹ, нѣш, ил. Перекувыркнуться. Вх. Лем. 447.

Перебивати, ваю, еш, сов. в. **перебивати**, б'ю, еш, ил. 1) Перебивать, перебить, перешибить. *Перебив... шаблю.* Стор. МПр. 151. 2) Только сов. в. Перебить всѣхъ, убить, все побить. *Сам хожу, сам. — Де діти подіває? Грім перебив, дощ потопив.* Чуб. III. 104. 3) Одолѣвать, одолѣть, побитвѣ, въ бою. *Ік я тебе переб'ю, то я буду старша.* Гн. II. 221. 4) Мѣшать, помѣшать, перебивать, перебить (въ дѣлѣ, разговорѣ). *Перебив йому брехати.* Хто мені буде ділечко перебивати. Мил. 212.

Перебиватися, ваюся, ешся, сов. в. **перебитися**, б'юся, ешся, ил. 1) Перебиваться, перебитися. *Паміня перебилася.* 2) Сражаться, сразиться. *А я ж тих турків да й не боюся: а й я з ними в полі переб'юся.* Чуб. III. 275.

Перебийніс, носá, м. Съ перебитыми носомъ. **Перебити**, ся. См. **Перебивати**, ся. **Перебігати**, гаю, еш, ил. О собакахъ, волкахъ: закончить періодъ течки. *Сука вже перебігала.*

Перебігати, гаю, еш, сов. в. **перебігати**, біжѹ, жіш, ил. 1) Перебігать, перебіжати. *Голодний поле перебіжить, а юлий три.* Ном. № 648. *Дівчата з відрами бігли... перебігаючи Дашиковичеві дорозу.* Левиц. Пов. 102. *Коли це перебіга йому дорозу чорт.* Рудч. Ск. II. 21. 2) Забігати, забіжати впередъ, встрѣчать, встрѣтить. *Пішла вона у церкву, а робітник і собі перебіг їй та й став на криласі.* Мнж. 92. *А на тихому Дунаю нас перебігають січовики-запорожці.* Шевч. 259. 3) Пробѣгать, пробѣжати. *Перебігли чотири милі дорозі.* Мет. 184.

Перебігатися, гаюся, ешся, ил. Переутомиться отъ біганья. **Перебігатися**, гаюся, ешся, ил. Бѣгать въ перегонку. **Перебігнути**, ну, нѣш, ил. = **Перебігати**. *Ік іде хто куди-юді, а перебігне го за яць... то вже му сі не поведе.* ЕЗ. V. 87.

Перебігти. См. **Перебігати**. **Перебідкатися**, каюся, ешся, ил. Перебѣдствовать.

Перебієць, бійця, м. Боець кулачный. *І трица здумав завести і н'яний зараз розкричався, щоб перебієць привести.* Котл. Ен. II. 14.

Перебір, бору, м. 1) Переборъ, излишекъ. 2) Осмотръ, ревизія. *Та скликали усіх дівок на перебір.* Грин. III. 273. *У приїзду славний двір, там нам буде перебір.* Чуб. V. 997. 3) Разборчивость, капризъ, прихотничанье. *За перебір дасть Бог витришки.* Ном. № 4619. *А судив мені Бог, кого я не знала, а за той перебір, що перебірала.* Чуб. V. 491.

Перебірати, раю, еш, сов. в. **перебірати**, берѹ, рѣш, ил. 1) Перебирать, перебирать, сортировать, отбирать, отобрать лучшее. *Перебірала труни.* 2) Перебирать, перебрать всѣхъ, все, беря каждое одно за другимъ. 3) Преимущественно несов. в. Разбирать, дѣлая выборъ, капризничать, прихотничать. *Я не вередую, не перебіраю женихами.* Котл. НП. 369. *А судив мені Бог, кого я не знала, а за той перебір, що перебірала.* Чуб. V. 491. *Смерть не перебірає.* Ном. 4) Перебирать, перебрать лишнее. *Перебере трошею у хазяйна, бігли як заробив візьме.* 5) Перебирать. *Ніжеками дрібненько перебірає.* Кв. Стиха, мов у сопілочку перебірає. О. 1862. IV. 87. 6) Пересчитывать, припоминать, припомнить все. *Бо-зна колишній случай в душі своїй перебіраю.* Шевч. *Що ти візи мої перебіраєш, переступи дошукуючися візно.* К. Іов. 7) Перебігнати, перебігнати одежду.

Перебіратися, раюся, ешся, сов. в. **перебіратися**, берѹся, рѣшся, ил. 1) Переселяться, переселиться, перебираться, перебраться. *Недавно тільки (сзуїти) перебрались у Крулевство.* Стор. МПр. 45. *Ми й перебрались до неї в хату.* МВ. (О. 1862. III. 73). 2) Переходить, перейти, переплыть, переправиться. *Перебрались вони через глибоку балку.* Стор. МПр. 109. *Як то ви перебрались (через море).* Рудч. Ск. I. 120. 3) Переодѣваться, переодѣться. *Лягають спати, а він перебрався дівкою.* Рудч. Ск. I. 197.

Перебірка, ки, ж. 1) Переборка, сортировка. 2) Переодѣванье. *Свою нітну одіжну скидають, а надівають чисту — на цій переборці їх застали.* Новомоск. у. 3) Дощечка или палочка, вставляемая между рядами ткацкой основы для раздѣленія ихъ. Вас. 167.

Перебірливий, а, е. Разборчивый, ка-

призный, прихотливый. *Такий перебірливий: і того не їсть, і того не їсть.* Пирят. у.

Перебірник, ка, м. Разборчивый, прихотливый человекъ. Ум. **Перебірничок**, **перебірниченько**. *Нам паниченько перебірниченько коники перебірає: котро краще, — собі бере, котро бридше, — служенькам дає.* АД. I. 13.

Перебірниця, ці, ж. Разборчивая, прихотливая женщина.

Перебірниченько, ка, **перебірничок**, чка, м. Ум. отъ **перебірник**.

Перебірчастий, а, е. ? Гілице вили ой ільчасте, перебірчасте. Рк. Макс. *Поставте її на столі, на ільчастий, на перебірчастій скатерті.* Чуб. IV. 101.

Перебірчик, ка, м. = **Перебірник**. *Як місяць перебірчик перебірає всіма зірками, після полюбить одну зірочку, так і парубок.*

Перебовком, нар. Перезванивая, перезвономъ. *Кобзо!... дзвонили перебовком стиха, мов мертвих хоронили.* К. Дз. 210.

Перебѣтати, таю, еш, ил. Взболтать. **Перебѣтатися**, таюся, ешся, ил. 1) Взболтаться, разболтаться. 2) Перейти въ бродъ рѣку. *Так сяк перебовтався на другій беріг.*

Перебіна, ни, ж. Поперечная перекладина креста. *Воробі прилітали до хреста, сідали на поперечній перебіні.* Гн. I. 117. См. **Перехрестя**.

Переболіти, лю, ліш, ил. 1) Переболѣть, перестать болѣть. *Болит та й переболит.* Фр. Пр. 103. 2) Изболѣться, изстрадаться. *Моя душа переболіла, мое серце схне.* МВ. II. 41.

Перебрєць, рця, м. = **Перебірник**. *Гей я молодець, перебрєць.* Чуб. III. 86.

Перебороти, рю, рѣш, ил. Побороть, побѣдить. *Чи ми переборем, чи вна трутит у могилу, — наша слава буде.* Федьк.

Переборщати. См. **Переборщувати**.

Переборщувати, щю, еш, сов. в. **переборщати**, щѹ, щіш, ил. Дѣлать, сдѣлать излишнее, сверхъ мѣры, пересаливать, пересолить, преувеличить. Ном. № 7691, 7693. *Любоціє давано, да не вміючи переборщили.*

Перебоятися, боюся, їшся, ил. 1) Долго пробывать въ страхѣ. 2) Перестать бояться.

Перебрати, ся. См. **Перебірати**, ся.

Перебресті. См. **Переброджувати**.

Перебрех, ху, м. Перевирание, извращеніє фактовъ. *Коли б еси над тим пе-*

ребрею знялась, котрим письменство в нас що-року багатиться. К. Дз. 90.

Перебріджувати, джую, еш, сов. в. перебресті, бреду, деш и перебрідити, джу, диш, и. Переходити, перейти в брод. *Перебрела дві річечки й половину ставу.* Чуб. III. 128. *Дунаю не перебити, не перебрідити.* Чуб. V. 537.

I. Перебувати, ваю, еш, сов. в. перебути, буду, деш, и. 1) Пробывать, пробыть. *Днів два або й три перебудемо.* МВ. I. 62. *Перебудь там, поки сповіщу тебе.* Єв. Мт. II. 13. 2) Обходити, обойти, прожити без чого. *Не родив мак, перебудем так.* 3) Переживать, пережить. *Як настане ніч, поки її перебудеши, то дуже довго вона тобі стане.* Драг. 63. *Наші змідні ваше багатство перебудуть.* Ном. № 1611. *Що буде, те й буде,—ми все перебудемо.* МВ. (О. 1862. III. 58). *А я твою чорну хмару рукавом розмаю, перебула повоір, перебуду неславу.* Чуб. V. 144. 4) Только сов. в. Перебывать. *За день скільки вас перебуде.* Здається, не було хати в селі, де б я не перебула наймичкою. Г. Барв. 365.

II. Перебувати, ваю, еш, сов. в. перебути, бую, еш, и. Перемінати, перемінати на ком'я обуві, переобувати, переобуть. *Треба перебути чобіт, а то муляе.*

I. Перебуватися, ваюся, ешся, сов. в. перебутиса, будуся, дешся, и. Обходити, обойти. *Може тобі борошина?—Та я й своїм перебудусь.* Викрутнями перебувається. Ном. 817.

II. Перебуватися, ваюся, ешся, сов. в. перебутиса, буюся, ешся, и. Перемінати, перемінати на собі обуві, переобуватися, переобутися. Ном. № 5472.

Перебудовувати, вую, еш, сов. в. перебудувати, дую, еш, и. Перестраивати, перестроїти.

Перебунтуватися, туюся, ешся, и. Прекратити бунт.

Перебурхати, хаю, еш, и. Перебуршувати. *Стишилось море, перебурхало.*

Перебурчати, чу, чіш, и. Перестати ворчать.

Переб'іти, ся. См. Перебувати, ся.

Переб'ітний, а, е. Преходящий.

Переб'ібити. См. Переваблювати.

Переваблювати, люю, еш и перевабляти, ляю, еш, сов. в. перевабити, блю, биш, и. Переманивати, переманити.

Перевага, ги, ж. 1) Перевіс; преимущество. *Не дай же їм ні суді пере-*

ваги. К. Іов. 37. 2) Гуляти в переваги. Родь игры: д'їти кладуть на бревно доску и став на концах, качаются. Канев. у. 3) **На перевазі ст'їти.** Воспротивитися, м'їратися силами. *Чорта з два стануть з писарем на перевазі,—він і тиснуть не дасть, заб'є баки.*

Переваги - ваги, нар. Переваливаясь. *А за ними кобзарь волох переваги - ваги шкандибає на конику, козакам співає.* Шевч. 170.

Переважати, жаю, еш, сов. в. переважити, жу, жиш, и. 1) Вздв'їшувати, вздв'їсити. *Узяла той мед, переважила.* Грин. III. 22. 2) Перев'їшувати, перев'їсити. *Було на терезах три пуди, кинув мішок,—так і переважили.* 3) Перев'їшувати, перев'їсити, превосходити, превзойти, одол'їти. *Ой буди-те здорові, в кого чорні брови, а я свої сажу вмажу, таки ваші переважу.* Нп. *Правда кривду переважить.* Ном. *Не переважить його ворог.* К. Псал. 206.

Переважатися, жаюся, ешся, сов. в. переважитиса, жуся, жишся, и. Перев'їшуватися, перев'їситися.

Переважити, ся. См. Переважати, ся.

Переважувати, ся, жую, ся, еш'ся, и.—**Переважати, ся.**

Перевалити, ся. См. Перевалювати, ся.

Перевалля, ля, с. Обрывистый овраг. *Ускочив у шемоні, а там перевалля велике,—не можна було бігти конем, щоб догнати його.* Новомоск. у. (Залюб.).

Перевалювати, люю, еш, сов. в. перевалити, лю, лиш, и. 1) Переваливатися, перевалитися. 2) Переталкивати, перетолоч'и слишком' сукно на сукновальні. Харьк.

Перевалюватися, лююся, ешся, сов. в. перевалитиса, люся, лишся, и. Переваливатися, перевалитися. Левиц. Пов. 25.

Переварити, ся. См. Переварювати, ся.

Переваруха, хи, ж. Торговка, продаюча с'їстное? *Переварухи, бодай їм заціпило, так і цукають: та кричить: свату, ходи до мене гарячих хляків, а друга хто почне у мене книша гарячою.* О. 1862. I. 42.

Переварювати, рюю, еш, сов. в. переварити, рю, риш, и. Переваривати, переварити.

Переварюватися, рююся, ешся, сов. в. переваритиса, рюся, ришся, и. Перевариватися, переваритися.

Перевдяг, гу, м. Переод'їванье, также одежда, в которую кто-либо переод'їлся. *В чернечому перевдязі козак.* К. ЦН. 302. *До Київ'я ти крадькома перевдягом серед ночі мандруєш.* К. ПС. 47.

Перевезті, ся. См. Перевозити, ся.

Перевернуті, ся. См. Перевертати, ся.

Переверт, ту, м. 1) Переворотъ.

2) **Піти в переверти.** Начать кувиркаться. *Сміх не реготи, пішла баба в переверти.* Ном. № 12678. 3) **На переверт пішло діло.** Пошло наоборотъ. Рк. Левиц.

Перв'їртаник, ка, м. Лепешка изъ картофеля, кукурузной муки и овечьего сыру. Вх. Зн. 47.

Перевертання, ня, с. 1) Переворачиваніе. 2) Опрокидываніе. 3) Превращеніе. 4) Превращеніе (имен. чиселъ). К. Гр. 117.

Перевертати, таю, еш, сов. в. перевернути, ну, неш, и. 1) Переворачивати, перевертати, перевернуть. *Той чмелик перевернув крильця, скинув їх, вони попадали, а він полетів.* Рудч. Ск. I. 119. 2) Переворачивати, перевернуть, опрокидывать, опрокинуть. *Рибку ловив—човен перевернув, шевчиха зосталася, шевчик утонув.* Чуб. V. 820. 3) Превращать, превратить. *Ціле весілля перевернено ніби у возкулаки.* КС. 1883. XII. 700. 4) Превращать, превратить (именов. числа). К. Гр. 117.

Перевертатися, таюся, ешся, сов. в. перевернутиса, нуся, нешся, и. 1) Переворачиватися, перевернутися. *Перевертався і нудився, не здужав голови звести.* Котл. Ен. II. 13. 2) Переворачиватися, перевернутися, опрокидыватися, опрокинутися. *Як ударю по казану, то він і перевернеться.* Стор. МПр. 47. 3) Проходити, пройти, перебивать, Чимало літ перевернулось, води чимало утекло. Шевч. 106. *А паничів що то в нас перевернулось!* МВ. (О. 1862. III. 40). 4) Превращатися, превратиться. *Його (возкулаку) тільки б зустріти та Грицем назвати, дак і перевернеться людиною.* Г. Барв. 454. *Перевернулись тепер уже кат знає нащо запорожці.* К. ЧР. 89.

Пер'ївертень, тня, м. 1) Отступникъ, ренегатъ. *Тим часом католицькі пани з нашими пер'ївертнями усилувались унію на Вкраїні прищепити.* К. ЧР. 10. 2) Выродокъ. (Вівці) перевертні продаються або вирізуються на лій. О. 1862. V. Кух. 35.

Пер'ївертом, нар. Кувиркомъ, вверх' дномъ. *Як прийде мій додому, так усе й піде перевертом по хаті.* Екатеринос. у.

І в них перевертом усе перевернулося. Г. Барв. 176.

Перевершити. См. Перевершувати.

Перевершувати, шую, еш, сов. в. перевершити, шу, шіш, и. 1) Д'їлати, сд'їлати чрезм'їрно високій верхъ на стог'ї. 2) Перекладывать, переложити наново верхъ на стог'ї.

Переверсло, ла, с. Свясло для снопа, вообще витень соломы, которымъ что-либо связывается. Чуб. VII. 393. О. 1861. XI. Св. 66. *Шляхтич з перевареної сирватки, шабелька на личку, перевеслом підперзаний.* Ном. № 858.

Перевесник, ка, м. 1) Сверстникъ, ровесникъ. Рк. Левиц. *Він мій перевесник.* (Залюб.). 2)—**Перелесник.** *А хіба ж ви не знаєте, до кого й тепер у нас на селі перевесник літає?* Рк. Левиц.

Перевесниця, ці, ж. Сверстница, ровесница. *Обидві вони були перевесниці.* Левиц. Пов. 116.

Перевесті, ся. См. Переводити, ся.

Перевивати, ваю, еш, сов. в. перевити, в'ю, еш, и. 1) Перевивати, перевити. *Вінок плете з червоного та з білого маку, зеленим барвінком перевиває.* МВ. I. 142. *Червоною стьожечкою коса перевита.* Рудч. Чп. 186. 2) Перед'їлывать, перед'їлать свитое или первитое. *Чи хороше вілечко ми тобі ізвили? як не хороше,—ми перев'єм, ми тобі краще ізов'єм.* МУЕ. III. 102.

Перевіжшати, шаю, еш, и. Превысити; превзойти. *Посіпака економ то пана перевижшав, бо народ катував.* Гн. П. 144.

Перевикати, каю, еш, сов. в. перевикти, кну, неш, и. Привыкать, привыкнуть. *Воно в мене перевикло на руках та на руках.*

Перевисати, саю, еш, сов. в. перевиснути, ну, неш, и. Перев'їшуватися, перев'їситися.

Перевисатися, саюся, ешся, сов. в. перевиснутиса, нуся, нешся, и.—**Перевисати, перевиснути.** *Перевислось намисто назад.*

Перевіти. См. Перевивати.

Перівця, ці, ж. 1) Удочка. Вх. Зн. 47. 2) В'ї удочк'ї: часть леси около крючка изъ с'їраго несплетеннаго волоса. Шух. I. 226.

Перевід, в'їду, м. 1)—**Перехід 1.** *Нема л'їду, нема л'їду, нема перев'їду, хто мене вірно любить, брєде через воду.* Чуб. V. 84. *Беру воду з перев'їду.* Гол. I. 176. 2) Непроизводительная трата, порча. 3) Пре-

кращеніє. *Козацькому роду нема переводу.* Ном. № 771.

Перевідати, ся. См. **Перевідувати, ся.**

Перевідник, ка, м. 1) Расточитель. *Адес—нес, Пересип—злорий, Куяльник—перевідник.* Ном. № 748. 2) Чоловік смішанной породи, помісь. Шух. I. 55.

Перевідувати, дую, еш, сов. в. перевідати, даю, еш, м. 1) Навіщати, навістити. *Вона в мене й не снідала, тільки ж мене й перевідала.* Чуб. V. 553. 2) Узнавати, знати. Шух. I. 235. *Йди, Юрию, перевідай, запитай си, чого вони (корови) так ричуть.* ЕЗ. V. 62.

Перевідуватися, дуюся, ешся, сов. в. перевідатися, даюся, ешся, м.—**Перевідувати, перевідати.**

Перевіз, вóзу, м. 1) Перевозъ, перевозка. *За морем вовк три гроші та руб перевозу.* Ном. № 10574. 2) Переправа. КС. 1883. IV. 737. *Ой пішли чумаки в дорогу, дійшли вони до перевозу.* Чуб. V. 1039.—**держати.** Перевозити через річку. *Дівка Ориночка перевіз держала.* Мет. 333. 3) Родъ игры: бросаніє камешковъ такъ, чтобы они скакали рикошетомъ по воді. Сим. 26.

Перевізник, ка, м. Перевозчикъ; паромщикъ Ум. **Перевізничок.** *Перевізнички мої! перевезіть до роду.* Чуб. V. 558.

I. Перевій, вію, м. Сугробъ, наметенный поперекъ дороги. НВолын. у.

II. Перевій, вóю, м. Распаренный древесный вѣтви, употребляемы для связыванія дерева. Радом. у.

Перевійник, ка, м. Связка изъ соломы или прутьевъ въ вір'ї. Житомир. у.

Перевінчати, чаю, еш, м. Обвінчати. **Перевінчатися, чаюся, ешся, м.** Обвінчатися.

Перевікувати, кую, еш, м. Прожити жизнь.

Перевірити, ся. См. **Перевірювати, ся.**

Перевірка, ки, ж. Провірка. *Була (в казармі) вночі перевірка.* Мир. ХРВ. 146.

Перевірювати, рюю, еш, сов. в. перевірити, рю, рш, м. Провіряти, провѣрять.

Перевірюватися, рююся, ешся, сов. в. перевіритися, рюся, ршся, м. Убѣждатися, убѣдиться по опыту. *Я вже... сам перевірюсь, що як сняться мідні гроші, або що яйце їси... то будуть бити.* Св. Л. 162.

Перевішати. См. **Перевішувати.**

Перевішувати, шую, еш, сов. в. пе-

ревішати, шаю, еш, м. 1) Перевѣшивать, перевѣсить, повѣсити на другое мѣсто. 2) Только сов. в. **Перевішати.** *Сотник вас усіх перевішав.* Шевч.

Перевіяти, вію, еш, м. Перевѣять. Грин. I. 167.

Переводжати, джаю, еш, м.—**ногі.** Дурачити, обманувати кого. Вх. Уг. 258.

I. Переводити, джу, диш, сов. в. перевести, веду, деш, м. 1) Переводить, перевести. *Перевела Явдоха свій цех через дорогу.* Кв. 2) Переплетати, переплести, перевить. (Коса) чорним шовком заплетена та золотом переведена. КС. 1883. II. 388. 3) Изводить, извести, уничтожать, уничтожить. *Як же його перевести з світу, щоб не було на світі.* Рудч. Ск. I. 92. *Чужі діти своїм батькам у поміж стають, а ти тільки дурно у нас зліб переводили.* Рудч. Ск. II. 107. 3) Портить, перепортити, испортить. *Пани переведуть, що й собака не їстиме.* Ном. № 1223.

II. Переводіти, джу, диш, м. Привести всѣхъ, каждого по очереди. *Водили вже їх там, водили,—переводили зо всієї округности: не доберуть.* Рудч. Ск. I. 81.

Переводитися, джуся, дишся, сов. в. перевестися, дуюся, дешся, м. 1) Переводиться, перевестися. 2)—**на.** Бѣднѣти, обѣднѣти, разориться. *Перевісь ні на се, ні на те.* Ном. № 1848. 3)—**на.** Вырождатися, выродиться. *З панів переведуться на шолудивих кошенят.* Стор. МПр. 46.

4) Вымирать, вымереть, пресѣхъ, угаснуть; исчезать, исчезнуть. *Бодай його кодо з накоренком перевелось.* Ном. № 3788. Съ отриц.: **не переводитися.** Постоянно быть, находится. *Старости не переводяться в Олесиній хаті.* 5) Измѣняться, измѣниться, перемѣняться. *З ранку година, а на вечір мабуть на дощ переведеться.* Харьк. г.

Переводка, ки, ж.—**Переводня.** Ця тишина переводка. Славяносерб. у.

Переводня, ні, ж. Измельчавшая, выродившаяся порода.

Перевóза, зи, ж. Переправа. См. **Перевіз 2.** Ум. **Перевóзенька.** *Ой чи ти, бурлаче, рибу ловиш, чи ти, бурлаче, перевозиш?*—*Гірка моя перевозенька.* Грин. III. 569.

Перевóзецъ, зця, м.—**Перевізник.** *Ой ви, хлопці-перевозиці, перевезіть мене на той бік Дунаю.* КС. 1883. IV. 735.

Перевóзити, жу, зш, сов. в. перевести, зу, зѣш, м. 1) Перевозить, пере-

везть. *Вилладає, чи не їде з боярами в юсти,—перевезти із келії в хату на помості.* Шевч. 194. 2) Переправлять, переправить через річку. *Чи ти, Іване, рибу ловиш, чи ти людей перевозиш?* Чуб. V. 785.—*бабу.* См. **Баба.** КС. 1887. VI. 480.

Перевóзитися, жуся, зшся, сов. в. перевестися, зуюся, зѣшся, м. 1) Перевозиться, перевестись. *Нехай би сестра Ярина з меншим сином перевезлася в ту хату та й господарювала.* (О. 1862. VI. 21). *Старі перевезлися до сина, а свою хату продали.* 2) Переправляться, переправиться. *Найшов те море, дума, як йому перевезтись.* Мнж. 32.

Переволікати, каю, еш, сов. в. переволікти, лочу, чѣш, м. Перетягивать, перетянуть, перетаскивать, перетаскать.

Переволікатися, каюся, ешся, сов. в. переволіктися, чуюся, чѣшся, м. Перетаскиваться, перетаскаться. *Хоч ся переволоче, та не утече.* Ном. № 4223.

Переволóка, ки, ж.? Ходили уроки коло переволоки. Мил. 33.

Переволóкти, ся. См. **Переволікати, ся.**

I. Переволóчити, чу, чѣш, м.—**Переволóкти.**

II. Переволóчити. См. **Переволóчувати.**

Переволóчитися, чуюся, чѣшся, м.—**Переволóктися.**

Переволóчувати, чую, еш, сов. в. переволóчити, чу, чш, м. Бороновать во второй разъ, перебороновать. *Як жито зійде, вони тоді його переволочуть... А жито од цього вже не буде таке.* Грин. I. 99.

Перевчати, чаю, еш, сов. в. перевчати, чу, чш, м. 1) Выучивать, выучить, переучить многихъ. *Самому всіх не переучить.* Гліб. 2) Переучивать, переучить выученное наново. 3) Переучивать, переучить чрезъ мѣру.

Перевчатися, чаюся, ешся, сов. в. перевчатися, чуюся, чшся, м. Переучиваться, переучиться сверхъ мѣры.

Перев'язати. См. **Перев'язувати.**

Перев'язкуватий, а, е. Съ перехватомъ по срединѣ (о посудѣ).

Перев'язувати, зую, еш, сов. в. перев'язати, жу, жѣш, м. 1) Перевязывать, перевязать. *Перев'язала дружка рушником через плече.* Харьк. 2) Перевязывать, перевязать наново. *Твої снопи треба перев'язувати, бо який не візьму, то й розсипається.* Богод. у.

Перегáвкати, каю, еш, м. 1) Прекратити лай. 2) Превзойти лаемъ.

Перегадати, даю, еш, м. Передумать, *Всі думки вже передумала, всі іадки перегадала.*

Перегайнувати, ную, еш, м. Попусту потратити.

Переганяти, няю, еш, сов. в. перегнати, жену, нѣш, м. 1) Перегонять, перегнать на другое мѣсто. *Ой pozwоль, пане, землю міряти, землю міряти, мости мостити, воронев стадо да й переганяти.* Чуб. III. 295. 2) Перегонять, перегнать (водку). 3) Надрывать, надорвать коня быстрой їздой. 4) Наново перепаживать, перепажать поле. 5) **Переганяти думки.** Усиленно думать. Харьк. г. 6) — **на рѣшето.** Очищать, очистить решето.

Перегартувати, тую, еш, м. Закалить наново. 2) Перекалить.

Перегарчати, чу, чш, м. Прекратити ворчанье (о собацѣ).

Перегатити. См. **Перегачувати,**

Перегáчувати, чую, еш, сов. в. перегатити, чу, тиш, м. 1) Дѣлать, сдѣлать запруду. 2) Запруживать, запрудить наново.

Перегéня, ні, ж. Ряженая дѣвушка, пугающая, ради шутки, подругъ: взявъ въ руки клубокъ вáлу, вытягиваетъ ихъ вверхъ; клубокъ играетъ роль лица, которое повязываютъ платкомъ, на руки и плечи натягиваетъ рáдно. Лохв. у.

Перегинати, няю, еш, сов. в. перегнути, ну, нѣш, м. Перегибать, перегибать, перегнуть.

Перегинатися, няюся, ешся, сов. в. перегнутися, нуся, нѣшся, м. Перегибаться, перегибаться, перегнуться.

Перегільчастий, а, е. Вѣтвистый? *Гільце вили... перегільчасте, перебірчасте.* Рк. Макс.

Перегін, гóну, м. 1) Перегонъ. *Погнали некрут з рідного краю аж у Московщину... Довгий перегін.* Мир. ХРВ. 139. 2) Парина, наново вспаханная. 3) **Перегóну дати.** Поколотить хорошенько. *Рутульцям перегóну дати.* Котл. Ен. V. 56. 4) **Перегóни.** Дымовые ходы въ печкѣ.

Перегінка, ки, ж. Часть овчины? ЗЮЗО. II. 547.

Перегінний, а, е. Перегонный. Маркев. 169. *До чорта всякого добра: перегінних горілок, смачних наливок.* Стор. II. 224.

Перегіркнути, ну, неш, м. Прогоркнуть.

Перегірчити, чу́, чіш, м. Сдѣлать слишкомъ горькимъ.

Переглѣдити. См. **Переглядати.**

Переглѣжувати, жую, еш, м.—**Переглядати.**

Перегляд, ду, м. 1) Пересмотрѣть. 2) Просмотрѣть.

Переглядати, даю, еш, сов. в. переглѣдити и переглѣдити, джу, диш, м. 1) Пересматривать, пересмотрѣть. *Почає переглядати порозгортуні на столах книжки.* Левиц. Пов. 89. 2) Перещупывать, перещупать, ощупать всѣхъ. *Всі сплять домі; утиряка заходився,—чисто всіх за юлови переглядів.* Грин. II. 97. 3) Просматривать, просмотрѣть. *Або зовсім не читала книжки, або тільки переглядала.* Левиц. Пов. 268.

Переглядатися, даюся, ешся, сов. в. переглѣнутися, нуся, нешся, м. Переглядываться, переглѣнутись. *То здизне, то з нею пересянеться.* Кв.

Переглѣнути, ну, неш, м. 1)—**Переглядити.** 2) Заглянуть, глянуть поверхъ какого либо препятствія. *Дивиться... мов би переглянув через гору.* Мир. ХРВ. 7.

Переглѣнутися. См. **Переглядатися.**

Перегнати. См. **Переганяти.**

Перегнѣвати, ваю, еш, сов. в. перегнѣти и перегнѣсти, гнѣю, еш, м. Перегнывать, перегнѣть. *Гниє, гниє, та й не перегниє.* Ном. № 232, стр. 297.

Перегнѣлий, а, е. Перегнѣвший.

Перегнѣватися, ваюся, ешся, м. Пересердиться.

Перегній, гнѣю, м. Поле, удобренное навозомъ. *На переңною — зноєній землі і роблять сіно два рази до року.* Шух. I. 170.

Перегнѣтити, гнѣчу́, тиш, м.—себѣ. Подавить, обуздать. *Оліхвер вилаяв мене ні за віщо, ще й ударив,—я себе перегнѣтив: одійшов та й край.* Волч. у.

Перегнѣти, ся, См. Перегинати, ся.

Переговорѣти. См. **Переговоряти.**

Переговорѣти, ряю, еш, сов. в. переговорювати, рѣю, риш, м. 1) Повторять, повторить сказанное. *Та мов ділечко переробляють, та мов словечко переговорають.* Мил. 202. 2) Осилить, осилить въ разговорѣ. *Не говоріть, що він—„жива премудрість, хіба сам Бог його переговорює“.* К. Іов. 70. Тебе, дівчино, як я бачу, і за рік не переговориши і за два не переслухаєш. МВ. I. 39. 2) Только сов. в. Проговорить, сказать. Чуб. II. 47. *Він отто переговорює та й край,—білш нічого й не промовив.*

Верхнедніпр. у. *Як переговоримо свої речі, дак і ти скажи що.* Г. Барв. 328.

Переговорюватися, рѣюся, ешся, м. Переговариваться. *Чую—з батьком переговорюються, що прийшли до вашої милости од пана Ігната.* МВ. I. 90.

Перегодіти, джу́, диш, м. Перегодить, погодить.

Перегодом, нар. Спусти нѣкоторое время. *Я прийшла туди, пере́гом увійшов і юнчарь.* Павлор. у. *На вгороді редька, нема мого Федька! Ось пере́гом біжить ого́родом.* Мил. 101.

Перегодія, нар.—**Перегодом.**

Переголіти. См. **Переголювати.**

Переголосѣти, шу́, сиш, м. Перестать плакать (громко).

Переголосувати, сѣю, еш, м. Наново вотировать.

Переголювати, люю, еш, сов. в. пере́голіти, лю́, лиш, м. Перебривать, перебрить. *В кайдани добрі закували, пере́голили про запас.* Шевч. 2) Наново брить, побрить.

Пере́гобити, ню, ниш, м. Переганяти.

Пере́горѣти. См. **Пере́горяти.**

Пере́горнѣти, ся. См. **Пере́гортати, ся.**

Пере́горѣжувати, джую, еш, сов. в. пере́городѣти, джу́, диш, м. 1) Пере́гораживать, пере́городить. *Не ходи, не ходи, куди я ходжу, я тобі стежечку пере́городжу.* Нп. 2) Пере́дѣлывать, пере́дѣлать ого́рожу.

Пере́горѣдка, ки, ж. Пере́городка, отдѣленіе. *Дав мені тесть... торбу з сьомо пере́городками.* Ном. № 14321.

Пере́горѣжа, жі, ж. Изгородь, пере́дѣляющая дворъ огоро́дъ и т. п. на части.

Пере́горѣжувати, жую, еш, м.—**Пере́городжувати.** Пере́гору́жувати степові дорони своїми заставами. К. ЧР. 12.

Пере́горок, рка, м. Пригоро́къ. *Синів мис по горах та пере́їрках.* Св. Л. 303.

Пере́гортати, таю, еш, сов. в. пере́горнѣти, ну́, неш, м. 1) Пере́ворачивать, пере́вернуть на другую сторону. 2) Пере́листавать, пере́листать. Левиц. Пов. 225, 267. *Пере́горнув усю книгу,—не знайшов.* 3) Мѣшати, помѣшати въ печи. *Пере́горнув у печі вогонь.* Ком. II. 50.

Пере́гортатися, таюся, ешся, сов. в. пере́горнѣтися, ну́ся, нешся, м. 1) Пере́ворачиваться, пере́вернуться на другую сторону. 2) Пере́ворачиваться, пере́вертаться (о листахъ книги).

Пере́гортувати, тую, еш, м.—**Пере́гортати.** *Дід пере́гортує гроші.* Рудч. Ск.

Перегорювати, рѣю, еш, м. Пере́говаривать, претерпѣть горе. *Багато на Україні пере́горювали люде.*

Пере́горѣти, ряю, еш, сов. в. пере́горѣти, рѣю, риш, м. Пере́горать, пере́горѣть. *Прикілок пере́горить надвое.* Грин. I. 70.

Пере́гостювати, тѣю, еш, м. Про́гостить извѣстное время.

Пере́гравати, раю́, еш, сов. в. пере́грати, раю́, еш, м. 1) Играть, сыграть сильнѣе, чѣмъ слѣдуетъ. 2) Только сов. в. Окончить играть. *Музыка пере́грала.* 3) Осилить, осилить въ игрѣ. *Петро пере́грав Івана.* 4) Только сов. в. Пере́бродить. *Пиво пере́грало.*

Пере́гребѣти, ся. См. **Пере́грібати, ся.**

Пере́грізати, заю́, еш, сов. в. пере́грізти, зу́, зѣш, м. Пере́грызать, пере́грызть. *Добрі зуби і камінь пере́гризуть.* Ном. № 7155.

Пере́грізтися, зу́ся, зѣшся, м. 1) По́грызть другъ друга. 2) Перессориться между собой. *Вони саме тоді за ляхівку пере́гризлись.* К. ЦН. 222.

Пере́грібати, баю́, еш, сов. в. пере́гребѣти, бу́, бѣш, м. 1) Пере́гребать, пере́гребсть. 2) Пере́мѣшивать, пере́мѣшать въ печи. 3) Ворошить, пере́ворошить сѣно.

Пере́грібатися, баю́ся, бѣшся, м. Пере́правляться, пере́правиться на веслахъ. *Ой бистрії річки, круті бере́жечки,—пере́грібся, пере́візся козак молоденький.* Нп.

Пере́грівати, ваю́, еш, сов. в. пере́гріти, рѣю, еш, м. Обо́грѣвать, обо́грѣть. *Були б померзли, коли б не пере́гріла нас добра людина. Приходим додому вже й пізенько, нераненько: „Ой одчини, дівчино, пере́гріти серденько.“* Грин. III. 562.

Пере́гріватися, ваю́ся, ешся, сов. в. пере́грітися, рѣю́ся, ешся, м. Со́грѣваться, со́грѣться, обо́грѣться. ХС. VII. 420. *Пустя, свату, пере́грітись, на Галочку подивитись.* Грин. III. 481.

Пере́грома́джувати, джую, еш, сов. в. пере́грома́дити, джу́, диш, м.—**Пере́грібати, пере́гребти.**

Пере́гукати, каю́, еш, м. Пере́кричать. *Ніякого горла не стане, щоб пере́гукати вітер та хвилі ревучі.* Ком. II. 33.

Пере́гукнѣтися, ну́ся, нешся, м. Пере́кликнуться.

Пере́гукуватися, ку́юся, ешся, м. Пере́кликаться. *Через став пере́гукувались, жартуючи, дівчата.* Левиц. I. 17.

Пере́гуляти, ляю́, еш, м. Прогулять.

Пере́гуснути, ну, неш, м. Слишкомъ загустѣть.

Пере́густі, ду́, дѣш, м. Перестать гудѣть.

Пере́гучати, чу́, чіш, м. Перестать издавать звукъ.

Пе́ред, пред. 1) Передъ, предъ. *Перед Богом присягаюся, що інших не знаю.* Чуб. V. 384. 2) Передъ, до, ранѣе. *Будеш ти хміль уживати, будеш ти перед мене старою по долині Черкени козацьку голову покладати.* Макс. 3) Къ. *Перед Филоменка языка примчав.* Макс. *Швиденько зібралась Векла, узала паляничку, звичайно як перед голову йти.* Кв. *Якось перед якусь гору прийшли.* Котл. Ен. *Бог покликав перед себе чорта.* Г. Барв. 190. 4) Пе́ред часом. Преждевременно.

Пе́ред, ду, м. 1) Передъ, передняя часть, сторона. *Не повертайся до їх передом, щоб не пізнали.* Рудч. Ск. II. 122. *Окунець-молодець, повернись передом—поговоримо з тобою.* Ном. № 4250, стр. 286. **На пе́реді.** Прежде всего. *Так і нехай ваша річ напереді.* Г. Барв. 36. 2) Передъ (сапога). *Ой цок чобіток, а в переду дірка.* Грин. III. 344. 3) мн. **Пере́да.** Полушубка. Вас. 155. 4) Первенство, предпоченіе, преимущество. *Давати перед.* 5) Пе́ред весті, водіти. Предводительствовать, идти вперед; командовать. *Тим я тебе, моя доню, рано не будила, що твій милий веде перед, щоб ти не тужила.* Мет. 20. **Ум. Пере́дон, пере́дочок.** *Ой то ж не хмара, то ж орда іде, а Коваленко та передок веде.* АД. I. 79. *А в Київі на риночку дівочок таночок, молодая Бондарівна веде передочок.* Грин. III. 613.

Пере́давати, даю́, еш, сов. в. пере́дати, да́м, дасі́, м. 1) Передавать, передавать. *Коли сам, каже, не повершу, то синові пере́дам.* Шевч. 151. — **ким.** Черезъ кого. *Треба пере́дати Іваном.* Лохв. у. 2) Передавать, передавать, дати лишнее.

Пере́даватися, даю́ся, ешся, сов. в. пере́датися, да́мся, сі́ся, м. 1) Передаваться, передаваться. 2) Пере́правляться, пере́правиться. *Я по сім боці, ти по тім боці,—пере́дайся до мене.* Мет. 12.

Пере́давити, влю́, виш, м. Передавить.

Пере́дарувати, рѣю́, еш, м. Передавать, раздарить. *Пере́дарував багато на своїм віку.*

Пере́дати, ся. См. **Передавати, ся.**

Пере́дато́к, тѣу, м. Излишекъ при отдачѣ.

Передача, чі, ж. Передача.

Передвзяття і передузяття, тя, с. Підприємство. К. XII. 9. *Сим не зупиняймося, миле браття, що таке велике передвзяття розпочинаємо малими силами.* К. XII. 133.

Передвіж, ку, м. Предвічність. *Він почує і смирити їх як царя із передвіку.* К. Псал. 128.

Передвірок, рку, м.? На пишній мармур попадає статуя в передвірку царських палат Марусі. К. МБ. XI. 162.

Передвічний, я, в. Предвічний. *Сією правду, сією розум і світ передвічний.* К. Досв. 240.

Передержанець, нця, м. Укриватель. *Ви передержанці! — ревнув писарь, — ви передержуєте билих.* Кв.

Передержати. См. Передержувати.

Передержування, ня, с. Сохранение на некоторое время. *Дати на передержування.* Лебед. у.

Передержувати, жу, еш, сов. в. передержати, жу, жіш, гл. 1) Укривати, укрити похищеное. *А за те, щоб ви нас не лякали, буцїм ми передержуємо кунію або красну дівчину, ми вас пов'яжемо.* Шевч. 289. 2) Держати, продержати известное время.

Передєрти, ся. См. Передирати, ся.

Передешевити, влю, виш, гл. Продешивать.

Передзвеніти, ню, ніш, гл. Окончить звенѣть, перестать звенѣть.

Передзвоніти, ню, ниш, гл. Окончить звонить. *Передзвонили у всі дзвони до церкви.* Грин. II. 154, 155.

Передвижчати, чу, чїш, гл. Перезужжать.

Передзімний, а, в. Предзимний. *Вітрець передзімний, вохкий, холоденький.* Мог. 84.

Передивітися. См. Передивлятися.

Передивлятися, ляюся, ешся, сов. в. передивитися, влюся, вишся, гл. Пересматривать, пересмотрѣть. *Ми хочемо все перетрусити, передивитись.* Левиц. Пов. 163.

Передирати, раю, еш, сов. в. передєрти и передрати, деру, рєш, гл. Перерывать, перервать, передирать, передрать.

Передиратися, раюся, ешся, сов. в. передєртися и передратися, деруся, рєшся, гл. Перерываться, перерваться, передираться, передратися.

Передїстий, а, в. Съ развитой перед-

ней частью тѣла. *Це корова передиста.* Миус. окр.

Передихнути, ну, нєш, гл. Передохнуть.

Передівувати, ву, еш, гл. Продѣвствовать, прожить дѣвужкой.

Переділити, ся. См. Переділяти, ся.

Переділка, ки, ж. 1) Перегородка. Лохв. у. 2) Половина мички. Вас. 201. Ум. **Переділочка.** Константиногр. у.

Переділяти, ляю, еш, сов. в. переділити, лю, лиш, гл. Передѣлять, передѣлить.

Переділятися, ляюся, ешся, сов. в. переділитися, люся, лишся, гл. Дѣлиться, подѣлиться. *Переділилися удови.* Рудч. Ск. I. 30. *Біли через лісочок (кози), вхопили кленовий листочок, та й тим переділилися.* КС. 1883. IX. 222.

Передком, нар. Передомъ. *І задкам, і передком перед паном Хведорком.* Нп.

Передмова, ви, ж. Предисловіе. Шевч. (1883), 140.

Передмуря, ря, с. Ограда; оплотъ. *Передмуря всього християнства, що стоїть з мечем на чаті супротив поганства.* К. XII. 64.

Передник, ка, м. Передняя, прихожая. *Увійшов до попа у хату, стою у переднику, коли це виходе.* Черниг. г.

Передніти, ню, ніш, гл. Перемѣнить дно. *Передніти діжку.*

Переднівка, ки, ж. **Переднівок, вка, м.** Время передъ жатвой, передъ сборомъ новаго хлѣба, овощей. *Петрівка — переднівок.* Ном. № 462.

Передній, я, в. 1) Передній. 2) Прегній. 3) Первый, лучший. *Це у нас передній чоловік — усьому перед веде.* 4) **Передне слово.** Предисловіе.

Передніше, нар. Прежде. Рк. Левиц.

Передніший, а, в. 1) Передній, находящийся передъ другими. 2) Ближе находящийся. *Я до того садка передніший за тебе.* 3) Прегній, бывший передъ этимъ. *Ти мені переднішої пісні заспівай, бо це дуже смутна.* Черк. у. *Ви люде велико розумні, велико письменні, то хіба не знаєте, яка правда була за переднімих старшин.* Черк. у. 4) Достойніший, имѣющий болѣе права, предпочтенія въ чемъ; лучший, отборный. *Не хатайся до страви, батько передніший за тебе.* *Передніших коней повибирали з табуна, а залишили саму ледачу.*

Переднявати, ню, еш, гл. Пробывать,

провести день. *Аби день переднявати, а ніч переночувати.* Ном. № 10916.

Передняк, ка, м. 1) Идущій впереди (человѣкъ, животное). *Між віцями, для приводу, була небагато кіз і цати-передняки.* О. 1862. V. Кух. 29. 2) Знатный, передовой человекъ. Угор.

Передобідній, я, в. = Передобідняний. *Передобідня година.* О. 1862. I. 81.

Передобідок, дку, м. Закуска передъ обѣдомъ, поздній завтракъ. *Лихий передобідок і найліпший обід поспе.* Ном. № 11961.

Передобідняний, а, в. Дообідний; предобѣденный. *Передобідняний час — то був за для неї вольний час.* Левиц. I. 192.

Передовий, а, в. Передовой.

Передовік, ка, м. Вожакъ, выдающаяся личность. *Радюк був передовиком між своїми близькими товаришами.* Левиц. Пов. 154.

Передовніцтво, ва, с. 1. Начальствованіе, предводительствованіе. 2) *соб.* Начальство, лица предводительствующія, идущіе впереди. *Величчя української нації явне з того, що, зоставшись без церковного, політичного, військового і наукового передовництва, спромоглась вона видати з себе самобутню літературу.* К. XII. 131.

Передодень, дня, м. 1. Канунъ. *На передодні.* Наканунъ. 2) **Передоднем.** Передъ свѣтомъ. *Передоднем прийхав.*

Передок, дка, м. 1) Ум. отъ **перед.** 2) Передняя часть тѣлѣги. Рудч. ЧП. 250. 3) Облучекъ, козлы. *Бошня сіла в просту будку, на передку сів Купидон.* Котл. Еп.

Передом, нар. 1) Впередъ, напередъ. *Три роки передом собі слово дають.* Федьк. 2) Сначала, сперва. *Передом зайхали в Моску.* 3) Передъ. *Передом себе.* 4) Прежде, раньше. *Передом мерли люде і в нас, а теперка ні.* Каменец. у. *У нас у Слобідці передом було багато краще жити.* Рк. Левиц.

Передощитися, щїтєся, гл. безл. Миновать дождливой погодѣ. *Бог дасть, передощитися й буде ясно.* Зміев. у.

Передпичний, а, в. передпичній, я, в. Находящийся предъ печью. **Передпична стїна.** *Стїнка против печи.* Черк. у. **Передпичне вікно.** Окно противъ печи. ХС. III. 50. Вас. 193. См. Причільковий, половий.

Передплата, ти, ж. Подписка (на изданіе). Желех.

Передплатник, ка, м. Подписчикъ. О. 1861. X. 147.

Передражніти. См. Передражнювати.

Передражнювати, ню, еш, сов. в. передражнити, ню, ниш, гл. Передразнивать, передразнить. *Перина, — передразнила його жінка — сам ти перина!* Левиц. Пов. 85. *Сидить чоловік з удкою, а чорт на друім боці передразнює.* Драг. 43.

Передранній, я, в. Предразсвѣтный. *У таку передранню добу люде найміцніше сплять.* Морд. Пл. 67.

Передрати, ся. См. Передирати, ся.

Передрімати, маю, еш, гл. Продремавать больше кого либо. *Давайте, хто кою передріма! — От батьки заплочив очі та й справді дрїма.* Мнж. 112.

Передрочітися, чуся, чїшся, гл. 1) О скотѣ: перестать бѣгать метаться отъ укусовъ оводовъ. 2) Перестать капризничать, бѣситься.

Передруківувати, ву, еш, сов. в. передруківати, ку, еш, гл. Перепечатывать, перепечатать.

Передряпати, паю, еш, гл. Перецарапать.

Передслово, ва, с. = Передмова. Шевч. (1883), 140.

Передсмертний, а, в. Предсмертный. *Передсмертні муки.* Левиц. Пов. 81.

Передсуд, ду, м. Предразсудокъ. К. Кр. 40. *Над літературою царював той же передсуд, що й над самим побутом.* К. XII. 114, 115.

Пердесудній, я, в. Бывающій во время передъ судомъ, до суда; о времени: протекающій передъ судомъ. *Страшна се була година, мов передсудня.* Г. Барв. 467.

Передтїччя, чя, с. Мѣсто передъ токомъ.

Передуванити, ню, ниш, гл. О землѣ: передѣлять. Черниг. г.

Передуванитися, нюся, нишся, гл. Раздѣляться, передѣляться. *Казав землемір, що земля наша передуваниться на три руки.* Лубен. у.

Передувати, ду, еш, гл. Предводительствовать, идти впереди. *Дай нам його дари попереду явити, як передує власть його у світі.* К. Бай. 20. *Шкодї мене до свого нахилати, щоб Лободї я дав передувати.* К. ЦН. 197.

Передумати. См. Передумувати.

Передумувати, му, еш, сов. в. передумати, маю, еш, гл. Передумывать, передумать. *Яких думок не передумала московка.* Левиц. I. 58. *Попроси, щоб дав він*

вільноти... щоб передумати мені, що в мене дома є. Чуб. II. 18.

Передурити, рію, еш, м. Перестать сумасбродствовать.

Передучера, нар. Третьяго дня. *Передучера тиждень минув.* Федьк.

Передущий, а, е, 1) Передній. 2) Предшествующий.

Передагання, ня, с. Переодѣваніе.

Передагати, гаю, еш, сов. в. передагті, гнү, неш, м. Переодѣвать, переодѣть.

Передагатися, гаюся, ешся, сов. в. передагтіся, гнүся, нешся, м. Переодѣваться, переодѣтись.

Переждати. См. Пережидати.

Пережеврїти, рію, еш, м. Перетлѣть. *Нехай трохи пережеврїє в рубї, то тоді і заткнеш каму.*

Переженїти, ню, ниш, м. Переженить. *Що ж тут, добродію, за мудроці Кабицю оженили? Хиба ж ми мало переженили всякого народу? О. 1861. XI. Кух. 33.*

Переживати, ваю, еш, сов. в. пережити, живу, веш, м. 1) Переживать, пережить. *Нїхто світа не може пережити.* Ном. № 389. *Вона його пережила.* МВ. I. 65. *Пережила поговори, переживу й славу.* Мет. 87. 2) Проживать, прожить. *Вік пережити,—не поле перейти.* Посл. В мирі не переживши. Г. Барв. 219.

Пережидати, даю, еш, сов. в. переждати, дү, деш, м. Пережидать, переждать. *Переждало трохи,—знов стукає.* МВ. (О. 1862. III. 56).

Пережіжка, ки, ж. Глиняная посуда, обожженная предварительно, послѣ чего она покрывается свинцовой поливою, а затѣмъ подвергается вторичному обжиганію. Вас. 180.

Пережовтїти, вчу, тиш, м. Слишкомъ пожелтѣть.

Пережовувати, вую, еш, сов. в. пережувати, жую, еш, м. Пережевывать, пережевать.

Перез, пред. Чрезъ. Вх. Лем. 447.

Перезати, ся, жу, ся, жеш, ся, м. Опоясывать, ся.

Перезбіватися, ваюся, ешся, м. Спорить. *Премудрий Саламон перезбївався зо своєю матір'ю.* Гн. I. 45.

Перезва, ві, ж. Свадебный обрядъ: въ понедѣльникъ, послѣ первой брачной ночи, родственники новобрачной идутъ на угощеніе въ хату родителей жениха; при прохожденіи поють соответствующія пѣсни.

Чуб. IV. 56. Маркев. 146. *Щитаїте, скїмки дуи у вас перезви.* Грин. III. 451. *Івасюва перезва через улоньку перейшла: як ріи їде, як мак цвіте, як рожа процвітає.* Чуб. IV. 465.

Перезвати. См. перезивати.

Перезв'янин, на, м. Участникъ перезвї. Маркев. 146. *Перезв'ян оце так шанують... то вони багато дарують.* Грин. III. 451.

Перезв'янка, ки, ж. Участница перезвї. Маркев. 147. Грин. III. 452. *Перезв'янки-коханки, будьте ж ви веселенькі.* Макс.

Перезивати, ваю, еш, сов. в. перезвати, звү, веш, м. Перезывать, перезвать.

Перезивки, вок, ж. мн. Послѣсвадебныя угощенія въ четвергъ и пятницу: участники свадьбы идутъ въ домъ новобрачнаго, отъ него къ дружнї, затѣмъ къ брату, дядї, сестрѣ. Чуб. IV. 580.

Перезимувати, мюю, еш, м. 1) Перезимовать, провести зиму. 2) Продержать, прокормить зиму. *Навчи ж мене літати за те, що я тебе перезимувала.* Рудч. Ск. I. 31.

Перезимуватися, мююся, ешся, м. Пройти зимѣ. *Такеньки уся зима зимська перезимувалася.* МВ. (О. 1862. III. 72).

Перезімча, чати, с. Перезимовавший теленокъ. Вх. Зн. 47.

Перезїпати, паю, еш, м. Перестать кричать. *Одна дитина перезїпала, друга починає.*

Перезїхати, хаю, еш, м. Перестать зівать.

Перезнати, наю, еш, м. Провѣдать, прослышать.

Перезначити, чу, чиш, м. Перемѣнить мѣтку.

Перезов, звї, ж.—Перезва. Маркев. 146. *Просить, щоб ви приходили в перезов.* Грин. III. 450. *Розсунь, свате, хату велику перезов маєш.* Нп.

Перезок, зка, м. Ременный поясъ.

Перезолїти. См. перезолювати.

Перезолювати, люю, еш, сов. в. перезолїти, лю, лиш, м. У кожевниковъ: пересыпать, пересыпать кожи золой во второй, третій и четвертый разы. Вас. 157.

Перезрїти, рю, ріш, м. Обозрѣть, окинуть взглядом. *Мав велику тму ангелів тих чорних, што й перезрїти не мі.* Гн. I. 16.

Перезування, ня, с. Перемѣна обуви, переобуванье. *До перезування чоботи.* Оба сапога на одну колодку. Гол. Од. 15.

Перезувати, ваю, еш, сов. в. перезүти, зүю, еш, м. Переобувать, переобуть. См. **Перебувати, перебути.**

Перезуватися, ваюся, ешся, сов. в. перезүтися, зүюся, ешся, м. Переобуваться, переобуться. См. **Перебуватися, перебутися.** *Перезувившись, устав, подивився на нощ.* Мир. Пов. II. 45.

Переиначити, ся. См. переиначувати, ся.

Переиначувати, чую, еш, сов. в. переиначити, чу, чиш, м. Переиначивать, переиначить, дѣлать, сдѣлать иначе, измѣнять. *Переиначити сього діла не можна.* Черк. у.

Переиначуватися, чуюся, ешся, сов. в. переиначитися, чуся, чишся, м. Переиначиваться, переиначиться, измѣниться.

Переїнчити, чу, чиш, м.—**Переїначити.**

Переїдати, даю, еш, сов. в. переїсти, їм, їси м. Переѣдать, переїсть, все поѣсть. *Поведи свою дочку, де хоч, там їй ї дїнь, щоб вона у нас хліба не переїдала.* Рудч. Ск. II. 66. *Усюю хліба не переїси.* Ном. № 12040. *Десь же я в тебе, мати, хліб-сїм переїла.* Чуб. V. 538. 2) Переѣдать, переїсть (о ржавчинѣ и пр.). *Щирозлотий поясок іржа переїсть.* Мет. 140.

Переїди, дів, м. мн. Остатки сѣна и соломы изъ подъ яслей. Херсон. г. НВолын. у. См. **Зїди.** Обѣдки. *Дзюбали виноград... і, обївши грону, або складами переїди на вікно, або кидали через голосу.* Св. Л. 219. Ум. **Переїдки.** Kolb. I. 65.

Переїднати, наю, еш, м. Переманить на свою сторону. *Владика переїднали за себе.*

Переїздити, джү, діш, сов. в. переїхати, їду, деш, м. 1) Проѣзжать, проѣхать. *Переїхали поле, переїхали друге, а на третім чистім полі кїнь ся спотикає.* Чуб. V. 137. *Як переїдеши Бересоч, так їдь куди хоч.* Ном. 2) Переїзжать, переїхать. *На чорного сяду,—до моря доїду, на сивого сяду—море переїду.* Чуб. V. 366.

Переїздка, ки, ж. Маленькій мостикъ черезъ ровъ или ручеекъ. НВолын. у.

Переїздом, нар. Проїздомъ. *Гостював я на Вкраїні переїздом за ірваницю.* К. XII. 12.

Переїсти. См. Переїдати.

Переїхати. См. Переїздити.

Переїма, ми, ж. Употр. также и въ одномъ мн. ч.: **перейми.** 1) Перехватываніе

плывущаго по рѣкѣ. *Пливе вінок краєм Дунаєм...* „Помагай Біг, три риболови, чи не стрічали, чи не спїями пав'яний вінок, чистий барвінок?“—*Ой ми стрічали, ой ми спїями, та що ж нам буде за перейми?* Гол. III. 302. 2) Вознагражденіе за доставку пойманнаго на рѣкѣ. *А заходь далі, нїмаємо дуба, от і дасть Семен перейми: я добре знаю, що це його дуб пливе.* Харьк. г. 3) Обрядовая остановка парня-ми поїзда жениха съ пѣлью получить магариць, при возвращеніи его въ понедѣльникъ изъ церкви. Чуб. IV. 463. Мил. 128. 4) Схватки у роженицы. *Перейма жвата.* Мил. 17. *Найважче буває породїлі, як починаються перейми.* Волч. у. 5) Перехватъ.

Переймати, маю, еш, сов. в. перейняти, переняти и переяти, їмү, меш, м. 1) Перенимать, перенять, перехватывать, перехватить. *Не все переймай, що по воді пливе.* Ном. *Дівчино-рибчино, перейми гуси.* Нп. *Роман воли покидає і дівчину переймає.* Лукаш. 74. 2) О рѣкѣ, оврагѣ: перерѣзывать, перерѣзать что, пройти черезъ что. *Верхнеднїпр. у. (Залюб.).* 3) Перенимать, перенять, научиться отъ кого, подражать кому. *Не Шевченка голос він переймає; переймає він голос народньої пісні.* К. (Хата, 2). *Діти почали переймати од неї пісні.* Левиц. I. 406. *Чи ти змієш „Отче наш“? А я змію лучше вас, бо я в попа ночував, „Отчешашу“ переймав.* ХС. II. 192.

Перейматися, маюся, ешся, сов. в. перейнятися и перенятися, їмүся, мешся, м. 1) Прерываться, прерваться, прекращаться, прекратиться. *Дош перенявся.* Вх. Зн. 48. 2) Проникаться, проникнутись чѣмъ.

Перейменувати, нүю, еш, м. Переименовать. *Наші хуторі перейменовали в село.* Стор. II. 102.

Переймець, мця, м.—**Перейма 1.** *Та що ж мені буде за переймець?* Чуб. III. 304.

Переймом, нар. Съ перерывами. *Ходив він часом і на Дїн,—не що-року, а так, як йому по вигоді... ходив він переймом.* МВ. II. 75.

Переїти. См. Переходити.

Перека, ки, ж. Противорѣчіе, противодѣйствіе. *Чого ти на мене гнів маєш? Я ж тобі ніякої переки не зробив.* Лебед. у.

Перекабатити, бачу, тиш, м. 1) Перевернуть, опрокинуть. Вх. Зн. 47. 2) — на своє. *Передѣлать по своему.* Вх. Зн. 47.

Перекабатитися, ба́чуся, ти́ся, гл. Перекувырнутися. Вх. Зн. 47.

Пере́каз, зу, м. Пересказъ; передача на словахъ. 2) Преданіе. *Забула історичні перекази.* Левиц. I. 258. *Віри і звичаї і предківських переказів зрелись.* К. ПС. 94. *Всячину переказом знає,—т. е. по передачі.* Г. Барв. 310.

Переказати. См. **Переказувати.**

Переказітисся, зю́ся, зи́ся, гл. Переб'їсатися.

Перека́зувати, зую, еш, сов. в. переказати, жу́, жеш, гл. 1) Пересказывать, пересказать, рассказать. *Усього й переказати не можна.* Кв. 2) Передавать, передать на словахъ. *Переказу я своему роду хоч чорненькою вороною.* Чуб. V. 684. *Перекажіть дівоныці: нехай мене не любить.* Чуб. V. 415. *Він їй переказує поклона.* *Переказувала мати, щоб ти прийшла до неї.* 3) Говорить, сказать все одно за другимъ, называть, назвать одно за другимъ. *Та вже нема й казок, усі переказав,—лятаймо спати.* *Подаруй, каже чорт, мені те, що в тебе дома єсть.* *Вже царь переказав все, що було в його найкращого, а чорт все каже: ні!* Рудч. Ск. I. 116.

Перекаламутити, чу, тиш, гл. 1) Возмутить, помутить. *Перекаламутила воду.* 2) Возмутить. *Перекаламутили людей.*

Перекаламутитися, чуся, ти́ся, гл. 1) Помутиться. 2) Возмутиться.

Перекалатати, та́ю, еш, гл. Перезвонить во всі колокола.

Пере́калка, ки, ж. Грязные рвы, ручьи поперець дороги. Полт. Харьк. Екатеринос. Мнж. 188.

Пере́калок, лка, м.=Перекалка.

Перека́постити, шу, стиш, гл. Изгадить, окончательно испортить.

Перека́тувати, ту́ю, еш, гл. Перемучить (многихъ).

Пере́квиліти, лю́, лиш, гл. Перестать квиліти.

Пере́квітувати, ту́ю, еш, гл. Отцвѣсть. *Уже жито пере́квітувало.* НВолын. у.

Пере́кивати, ва́ю, еш, гл. Кивать долше чого либо. *Пальцем не перекивать.* Ном. №. 7731.

I. Перекида́ти, да́ю, еш, сов. в. перекидати, даю, еш, гл. Перестраивать, перестроить. *Ми свою хату перекидали.* *Треба по весні ви́мбарь перекида́ти.* Черниг.

II. Перекида́ти, да́ю, еш, сов. в. перекинути, ну, неш, гл. 1) Перебрасывать, перебросить, перекидывать, переки-

нуть. *Нехай би був, а то й через тин хотів перекинути.* Ном. *Ні сплисти, ні збрести, ні очима перекинути.* Чуб. V. 549. *Перекинь його (перстень) з однієї руки на другу.* Чуб. II. 54. 2) Опрокидывать, опрокинуть. *Глечик перекинула.* 3) Перестраивать, перестроить. *Через рік батьківську хату перекинули.* Мир. ХРВ. 167. 4) Превращать, превратить, оборотить во что. *Опинившись на тім боці, вп'ятав він і сам перекинувся, і жінку перекинув, зробилися людьми.* О. 1862. IX. 106. 5) Давать, дать что либо. *Я тобі за те що небудь перекину.* О. 1862. I. 39.

Перекида́тися, да́юся, е́ся, сов. в. перекинутися, ну́ся, не́ся, гл. 1) Перебрасываться, переброситься, перекидываться, перекинуться. *Кину через тин камінь, а він і не перекинувся, по сей бік упав.* 2) Опрокидываться, опрокинуться. *Човен перекинувся.* 3) Перекидываться, перекинуться, кувиркатися, перекувырнутися. *Дівча гуляє на присі і Рябоко перекидається перед ним.* Г. Барв. 214. 4) Переходить, перейти (на чью сторону). *Од своїх одкинувся, до чужих перекинувся.* *Перекинулись до поляків такі українські велетні, як Жовковські, Ходкевичі.* Морд. П. 7. 5) Переправляться, переправиться, пере́хатъ. *Дайте нам човна, ми тільки перекинемось на той бік.* *Не забарився через життя перекинутися.* 6) Смі́нятися, смі́ниться, перебивать. *По Хмельницькому уже три тямани перекинулось.* 7) Превращаться, превратиться во что, оборотиться. *Ото змії перекинувся голкою.* Рудч. Ск. I. 122. *Чорт перекинувся чоловіком.* Мнж. 128. *Багати́рь... перекинувся мухою.* Рудч. Ск. II. 93. 8) Переми́нять, переми́нить (одежду). *Спідничина та одним одна і в свято нічим перекинутись.* Черниг. у.

Переки́дистий, а, е. Неустойчивый, валкій. *Човен перекидистий.*

Переки́дисто, нар. Неустойчиво, легко можно опрокинуться, валко. *На сьому возі їхати перекидисто.* Зміев. у.

Пере́кидки, нар. Кувиркомъ.

Пере́кидом, нар. Перекувыркиваясь. *Бич пішов перекидом.* Грин. II. 246. *Іде мені земля пере́кидом.* Кружиться у меня голова. Славяносерб. у.

Переки́дький, а, е.=Перекидистий. Волч. у. (Лобод.).

Переки́дько, ка, м.=Перекинчик.

Переки́нець, нця, м.=Перекинчик.

Зопсована дитино вельможних перекинців Кисілів. К. ПС. 85.

Пере́кинчик, ка, м. Переб'їжчикъ, отступникъ, ренегатъ. *Нині гурди́м словом і віров мою... Перекинчик з тебе, не мож ты любити.* Гол. III. 454.

Перекипа́ти, па́ю, еш, сов. в. переки́пати, па́ю, еш, гл. Перекипать, перекипѣть. *Усе в печі перекипить, що й їсти не можна.* Кв. *Гляди ж, щоб кисіль не перекипів, а то рідкий стане.*

Пере́кисати, са́ю, еш, сов. в. пере́киснути, ну, неш, гл. 1) Перекисать, пере́киснуть. *Тісто пере́кисне.* 2) Перемокать, перемокнуть, промокнуть. *По дощеві пере́мочиться, пере́кисне.* Зміев. у.

Пере́ки́цнути, ну, неш, гл. Перекувырнутися. Вх. Зн. 47. См. **Пере́ки́цнутися.**

Пере́кіп, ко́пу, м. 1) Перекопанное мѣсто. 2) Раст. *Marrubium perigrinum* L. 3ЮЗО. I. 128.

Пере́кір, ко́ру, м. Перекоръ; прекословіе. *На пере́кір робе, іде.* Черк. у. *Ой я тобі, моя мати, пере́кір ізроблю: повну хашу і кімнату женихів наведу.* Нп. Ув. **Пере́кірище.**

Пере́кірливий, а, е. Дѣлающий на перекоръ.

Пере́кірочка, ки, ж.=Пере́кір. Ой я ж тобі, моя мати, пере́кір на́ряжу: повну хату і кімнату женихів наведу; ой я тобі, моя мати, пере́кірочку: повну хату і кімнату, ще й ко́мірочку. Г. Барв. 82.

Пере́кіс, ко́са, м.=По́кіс. Вх. Зн. 47.

Пере́ки́цнутися, ну́ся, не́ся, гл. Перекувырнутися. Вх. Уг. 258.

Пере́клад, ду, м. 1) Перекладывание. 2) Перегрузка. 3) Перекладаина. Новомоск. у. 4) Полѣно одно или болѣе (два, три, чотири), подложенныя въ печи подъ дровами для того, чтобы послѣдніе лучше горѣли. 5) Переводъ, переложение. *Король Лір. Пере́клад П. А. Куліша.* Л. 1902. *Пере́клад... на українську мову.* Морд. П. 28.

Пере́кладання, ня, с. 1) Перекладывание. 2) Перегрузка. 3) Переводъ (литературнаго произведенія).

Пере́кладати, да́ю, еш, сов. в. пере́класти, кла́ду, де́ш, гл. 1) Класть, положить черезъ. *Пере́кладу я кладку через муравку.* Чуб. III. 209. 2) Перекладывать, переложить съ одного мѣста на другое. 3) Перегружать, перегружить. *Пере́класти вози.* 4) Переводить, перевести (литерат. произведение). *З шведської мови на московську книжки пере́клала.* О. 1862. VI. 86.

Пере́кладач, ча, м. Переводчикъ.

Пере́кладка, ки, ж. Узенькая лента, которая кладется на голову между двумя болѣе широкими. Подольск. у.

Пере́класти. См. **Пере́кладати.**

Пере́кланятися, ня́юся, е́ся, гл. Перекланяться. *Поки пере́кланяється усім тіткам.* Г. Барв. 490.

Пере́кле́йніти. См. **Пере́кле́йнювати.**

Пере́кле́йнювати, ню́ю, еш, сов. в. пере́кле́йніти, ню́, ніш, гл. Вновь налагать, наложить клеймо, знакъ, мѣтку. *Пере́кле́йніти треба візю.* Константиногр. у.

Пере́клика́ння, ня, с. Перекликаніе. *Пере́кликання модей, що заблудились в горах.* Левиц. Пов. 136.

Пере́клика́ти, ка́ю, еш, сов. в. пере́кликати, каю, еш, и чу, чеш, гл. Перезывать, перезвать. *Молодая дівчинонька усіх хлопців пере́кликала.* Чуб. V. 164. *І все таки рідно свою я до себе пере́кликаю.* Чуб. V. 457. *Як уже всіх пере́кличе, то дівчата співають.* Грин. III. 514.

Пере́клика́тисся, ка́юся, е́ся, гл. Перекликатися. *Сичі в гаю пере́кликались.* Шевч. 26.

Пере́клопо́татися, чу́ся, чешся, гл. 1) Перестать хлопотать, заботиться. 2) Истомиться хлопотами, заботами.

Пере́кльо́увати, лю́ю, еш, гл. Переклевывать, исклевать (многое). *Не мало козацького й татарського трупу пере́клемовав по степах та байраках.* Морд. Оп. 84.

Пере́коверзува́ти, зую, еш, гл. Перестать капризничать.

Пере́коверса́ти, са́ю, еш, гл. Перековеркать. *Вже вони хоч що, то по своєму пере́коверсають.* Г. Арт. (О. 1861. III. 101).

Пере́ко́вувати, вую, еш, сов. в. пере́кува́ти, ку́ю, еш, гл. 1) Перековывать, перековать, наново сковать. 2) Наново подковывать, подковать. *Пане, треба коні пере́ковувати, бо не доїдем до міста, падають.* Грин. II. 231. 3) Только сов. в. О кукушкѣ: прекратить кукованье. 4) Передавать, передай, пересказать кукованьемъ кукушки. *Ой ти, моя родинонько, не цурайся мене, хоч сивою зозулькою пере́куй до мене.* Мет. 463.

Пере́ко́їтисся, ко́юся, і́ся, гл. Перестать, прекратиться—о чемъ либо дурномъ, напр. о плохой погодѣ. *Коли воно пере́ко́їтисся в михой години! Одколи ранок діється, а воно такий смалький, палкий вітряк,—в велику силу дійшов додому.* Васильк. у.

Переколотити, ся. См. Переколювати, ся.

Переколотити, чу́, тиш, м. Виболтати.

Переколотити, каю, еш, м. Перепугати, привести в смятеніє.

Переколювати, люю, еш, сов. в. переколотити, лю́, леш, м. 1) Перекалывать, переколоть, расколоть. 2) Перекалывать, переколоть (многих); переבודать. *Все стадо перекололо.* Ном. № 3827.

Переколюватися, лююся, ешся, сов. в. переколотися, лю́ся, лешся, м. Перекалываться, переколоться, раскалываться, расколоться.

Переколювати, дую, еш, м. Окончить колядовать.

Переко́нати, ня, с. Убѣжденіє.

Переко́нати, ся. См. Переко́нувати, ся.

Переко́нувати, ную, еш, сов. в. переко́нати, на́ю, еш, м. 1) Убѣждать, убѣдить. 2) Убѣждаться, убѣдиться вѣ чемъ по опыту. *Я цього не переконав.* НВолын. у.

Переко́нуватися, нуюся, ешся, сов. в. переко́натися, на́юся, ешся, м. — чогó. Убѣждаться, убѣдиться. Св. Л. 92.

Переко́пати. См. Переко́пувати.

Переко́пувати, пу́ю, еш, сов. в. переко́пати, па́ю, еш, м. 1) Перекапывать, перекопать. *Перекопав ровом стежку.* 2) Перекапывать, перекопать, вскопать наново.

Переко́ржавіти, вію, еш, м. Изсохнуть (о кожѣ). *Кожух після дощу переко́ржавів.*

Переко́рище, ща, с. Ув. отъ переко́р. *Ой я ж тобі, моя мати, переко́р робила: повну хату і комнату женихів водила; ой це ж тобі, моя мати, переко́рище: повну хату і комнату, іще й дворище.* Чуб. V. 1151.

Переко́ртіти, тіть, м. безл. Перехотѣться.

Переко́рюватися, руюся, ешся, м. Спорить, укорять взаємно. *Шкода з ними переко́рюватись.* К. Кр. 34. *Зачали лаятись, переко́рюватись.* Харьк. у.

Переко́сити. См. Переко́шувати.

Переко́тити, ля, с. Раст. а) *Gypsophila* Led. ЗЮЗО. I. 124. б) *Saponaria vaccaria*. Лв. 101. *Котиться переко́тити.* Рудч. Ск. I. 208.

Переко́тити, ся. См. Переко́чувати, ся.

Переко́чувати, чую, еш, сов. в. переко́тити, кочу́, тиш, м. Перекачивать, перекачивать. *Переко́тити бочку.* Чуб. II. 208.

Переко́чуватися, чуюся, ешся, сов. в. переко́титися, чу́ся, тишся, м. 1) Перекачиваться, перекачиваться. 2) О времени: переходить, перейти черезъ извѣстный моментъ. *Геть-геть вже переко́тилась нічка за тівни.* Морд. II. 14.

Переко́шлати, лаю, еш, м. Всклопочить.

Переко́шувати, шую, еш, сов. в. переко́сити, шу́, еш, м. Перекашивать, перекашивать (косю), прокосить далѣ, чѣмъ слѣдовало.

Переко́радіти, даю, еш, сов. в. переко́радіти, ра́ду, деш, м. Красть, украсть украденное. *Циан украв, а жид переко́рав у нього коня. Побачила, що вона заховала, та й переко́рала у неї.* Чуб. II. 156.

Переко́радітися, даюся, ешся, сов. в. переко́радітися, ду́ся, дешся, м. Прокрадьваться, прокрасться. *Хотів ся переко́радіти, та собі очі виштуркав.* Ном.

Переко́раювати, юю, еш, сов. в. переко́раювати, ра́ю, еш, м. Перерѣзывать, перерѣзывать пополамъ.

Переко́раюватися, ююся, ешся, сов. в. переко́раюватися, ра́юся, ешся, м. Дѣлиться, подѣлиться чѣмъ либо, разрѣзавъ его пополамъ. *Одним яблучком та переко́раймось.* Грин. III. 336.

Переко́ривати, ва́ю, еш, сов. в. переко́ривати, кри́ю, еш, м. Перекрывать, перекрыть, покрыть наново.

Переко́ривдити, джу, диш, м. Обидѣть, оскорбить. *За правду переко́ривджену воїни.* К. ПС. 31.

Переко́ривіти. См. Переко́ривляти.

Переко́ривляти, ля́ю, еш, сов. в. переко́ривляти, влю́, виш, м. 1) Искривлять, искривить, исказить. *Як подивився у його (дзеркальце), то й себе не пізнаєш, так тобі переко́ривить обличчя.* МВ. I. 25. 2) Передразнивать, передразнить.

Переко́рити. См. Переко́ривати.

Переко́ричати, чу́, чиш, м. 1) Перекричать. *Яка всіх переко́ричить, тій й правда буде.* МВ. I. 38. 2) Перестать кричать. *Дитина переко́ричала та й стихла.*

Переко́рий, рю́, м. 1) Разрѣзъ. Желех. 2) Луна во второй четверти. *Да місяцю переко́рю, зайді за комору.* Чуб. III. 125. *Вечір вже стемівся, на небі ясний переко́рий.* Млак 101.

Переко́роїти. См. Переко́рювати.

Переко́рювати, юю, еш, сов. в. переко́роїти, ро́ю, іш, м. Перекраивать, перекаивать. *На рік по п'ять раз переко́рює сукню.* К. (О. 1861. I. 317).

Переко́руг, гу, м.—Переко́рий. *Ой місяцю-переко́руже, зайді ти за хату.* Нп.

Переко́рутити, ся. См. Переко́ручувати, ся.

Переко́ручувати, чую, еш, сов. в. переко́рутити, чу́, тиш, м. 1) Перекручивать, перекрутить, испортить крутя. *Не крути, бо переко́рутиш.* Ном. № 5868. 2) Извращать, извратить, исказить. *Хиба ж я так казав? Ти зовсім переко́рутив.*

Переко́ручуватися, чуюся, ешся, сов. в. переко́рутитися, чу́ся, тишся, м. 1) Оборачиваться, обернуться кругомъ; окручиваться, окрутиться. *Трісь тебе по тиці, аж голова переко́рутиться.* Левиц. I. 7. *Дівчата то переко́ручувались, схопившись руками за плечі, то знов брались по-під руки і танцювали кружком.* Левиц. I. 15. 2) Перекувыриваться, перекувырнуться—отъ удара, напр., а потому переносно: быть убитымъ ударомъ. *Я як двину її (собаку) зо всього маху навідли бичем по морді, так вона на місці і переко́рутилась.* ХС. VI. 451.

Переко́удкудакати, каю, еш, м. Перестать кудахтати.

Переко́удлити, лю, лиш, м. Взѣрошнить.

Переко́удовчити, чу, чиш, м.—Переко́удлити.

Переко́уйовдити, джу, диш, м. 1) — Переко́удлити. 2) Перебросать, перерыть.

Переко́ульбачити, чу, чиш, м. Пересѣлать.

Переко́ульгати, га́ю, еш, м. Пройти хромай.

Переко́упати, па́ю, еш, м. Перекупать. **Переко́упень, пня, м.** Мелкій торговецъ; перекупщикъ.

Переко́упіти. См. Переко́уповувати.

Переко́упка, ки, ж. Торговка. *Оттак, матінко, михії люде! Як напало на мене семеро переко́упок, то ледві одіризлась.* Ном. № 3342.

Переко́упляти, ля́ю, еш, м.—Переко́уповувати.

Переко́упник, ка, м.—Переко́упень. **Переко́упня, ні, ж.** Перепродажа.

Переко́уповувати, вую, еш, сов. в. переко́упіти, плію, пиш, м. Перекупать, перекупить. *Купує, переко́упує, продає.* О. 1861. IX. 74.

Переко́упство, ва, с. Продажность. *Переко́упство ледаче.* К. Бай. 24.

Переко́усити. См. Переко́ушувати.

Переко́уска, ки, ж. Легкая закуска.

А Степан (несе) печеню, а Іван цуску на переко́уску. Чуб. III. 427. *Після переко́уски свахи співають.* О. 1862. IV. 33.

Переко́ути, ку́ю, еш, м.—Переко́увати.

Переко́ушувати, шую, еш, сов. в. переко́усити, шу́, сиш, м. 1) Перекусывать, перекусить. *Перекуси, та батькові даси.* Ном. № 11976. *Заєць зараз до його та й шовк перекусив.* Рудч. Ск. II. 70. 2) Закусывать, закусить на скоро. *Ви, люде добрі, з дорож — голодні певно, — чи не перекусили б чого хоч трохи.* Грин. II. 274.

Перелáгоджувати, джую, еш, сов. в. перелáгодити, джу, диш, м. Передѣлывать, передѣлать. *Перелáгодити воза треба.*

Перелáд, ду, м. Въ выраж. *Нема ні ладу, ні перелáду.* Нѣтъ совершенно никакого порядка. Ном. № 6654.

Перелáднати, на́ю, еш, м.—Перелáгодити.

Перелáз, зу, м. 1) Мѣсто, гдѣ перелѣзають черезъ плетень. *Ой так не гаразд, низький перелáз; а ви, хлопці, не ходіть, перелáзу не робіть.* Чуб. V. 1128. 2) Раст. *Brionia alba*. Лв. 97. См. Переступ. Ум Перелáзок. Ном. № 13129.

Перелáзити, жу, зиш, сов. в. перелáзити, зу, зеш, м. Перелѣзати, перепалзывать, переползти. *А я сюю бистру річку рачки перелáзу.* Чуб. V. 185. *Ворота засунені, так я через тин перелáзла.*

Перелáзок, зка, м. Ум. отъ перелáз. **Перелáмати, ма́ю, еш, м.** Переломать многіе предметы одинъ за другимъ.

Перелáматися, ма́юся, ешся, м. Переломаться многимъ предметамъ одному за другимъ.

Перелáмувати, мую, еш, сов. в. переломіти, млію, миш, м. Переламывать, переломить.

Перелáмуватися, муюся, ешся, сов. в. переломітися, мліюся, мишся, м. 1) Переламываться переломиться. *Я на той ціпок як ізоперсь, то піпок переломивсь.* Рудч. Ск. I. 109. 2) Дѣлиться, подѣлиться съ кѣмъ чѣмъ либо, переломивъ его. *Нехай вона (молода) возьме окраєць та переломляться (з молодим) пополам.* *Возьми, дочко, та переломіться та з'їжте.* ХС. XII. 423.

Перелáтати, та́ю, еш, м. Наново починить, поставить заплату.

Перелáяти, ля́ю, еш, м. 1) Осилить въ брани. *Лаяла, лаяла — насилу ціле село перелаяла.* Ном. № 3341. 2) Перестать бранить.

Перелятися, ляюся, ешся, м. По-братиться между собой взаимно.

Перелів, ва, м. В сказкѣ: существо старше и сильнѣе льва. *От ти лев, а я перелев; ти будеш мені рідний брат.* Чуб. II. 121.

Перелѣжати. См. Перележувати.

Перелѣжувати, жу, еш, сов. в. перелѣжати, жу, жиш, м. 1) Пролеживать, пролежать. 2) Пережидать, переждать ле-жа. *Лізь мерщій на ніч, перележши там, поки вона піде.* 3) Пролеживать, пролежать, отлежать. *Перележав боки, аж болять.* 4) Слишкомъ долго пролеживать, проле-жать. 5) Принести, принести порчу ле-жаньемъ. *Та ночуй,—хати не перележши.* Грин. II. 77. *Нехай хліб тут полеже,—він хати вам не перележе.* ХС. VII. 420. *Сей кусок як умережши, так і ніч переле-жши.* Ном. № 12203.

Перелесник, ка, м. Первонач. значе-ние: искунитель. Так называется бѣсъ, въ видѣ огненного змѣя (—метеоръ), летающій къ женщинѣ. *Коли б не турлич, був би я твій панич,—каже перелесник-чорт любі дів-чині, коли має проти його зілля турлич при собі.* Ном. № 245.

Перелесница, ці, ж.—Літавица. Гн. II. 5.

Перелѣт, ту, м. Раст. а) Anthyllis Vul-пенаріа L. ЗЮЗО. I. 111. 2) Oenothera bi-ennis L. ЗЮЗО. I. 129.

Перелѣта, ти, ж. Раст. а) Chenopodium bonus Henricus L. Вх. Пч. II. 30. б) Anemone alpina. Лв. 96.

Перелетіти. См. Перелітати.

Перелівати, вію, еш, сов. в. перелі-ти, лію, лієш, м. 1) Переливать, пере-лить изъ одного помѣщенія въ другое. *З пустою в порожнє переливав.* Ном. № 13057. 2) Лить, налить сверхъ мѣры, пе-реливать, перелить черезъ край. 3) Поли-вать, полить, обливать, облить. *Росердився на одну бабу, узяв та й перелив їй у за-капелку мички.* Грин. II. 200. *Слава, кров'ю перелита по світу літає.* Щог. Сл. 9.—**дорігу.** Поливать, полить поперегъ чьей дороги волшебнымъ зельемъ. *О, я двір свій обсную і дорогу вам зіллям переллю.* Левиц. Пов. 173.

Переливатися, віюся, ешся, сов. в. перелітися, ліюся, лієшся, м. 1) Пере-ливаться, перелиться. 2) Литься черезъ верхъ, переливаться, перелиться черезъ верхъ.

Переливки, вок, ж. мн. Употребл. съ

отрицаніемъ въ значеніи: не шутки, не пустяки. Г. Барв. 514. *Наші бачать, що не переливки, страшно!* Кв. *От царівна бачить, що не переливки, кличе до себе сво-їх князів.* Грин. I. 192.

Перелінути, ну, неш, м. Перелетѣть. *Через темний ліс ясним соколом переліни.* Чуб. V. 469.

Переліти, ся. См. Переливати, ся.

Перелицьовувати, вую, еш, сов. в. перелицьовати, цюю, еш, м. 1) Перели-цовывать, перелицовать, перевернуть на изнанку. К. ЧР. 362. 2) Пародировать. *Перелицьована „Енеїда“.*

Переліг, логу, м. Нѣсколько лѣтъ не обрабатываемая земля. *Попоореш років три та й пускаеш знов на переліг, а ореш по-винку.* ЗОЮР. I. 144. *Років десять або п'ят-надцять перелогом лежить; та як зореш на новині та посієш кавунів, то вродять такій, що з землі не знімеш.* ЗОЮР. I. 144.

Переліжка, ки, ж. Короткія трубочки изъ спирально свернутой проволоки или жести,—при составленіи ожерелья изъ монетъ, крестовъ нанизываются послѣ каждой монеты, креста, что бы эти по-слѣдніе не сбивались въ кучу. Шух. I. 130, 131, 281, 284—287.

Переліжний, а, е. Растущій на пере-лозі. *Сіно цирне, переліжне.*

Перелізти. См. Перелазити.

Перелік, ку, м. 1) Перечень. 2) От-четъ. *Чоловік хотів узяти перелік од слуги своєї.* Ев. Мт. XVIII. 23.

Переліс, су, м. Кустарниковый лѣсъ, пролѣсье, *Ой за лісом та за перелісом, ой там стояв та зелененький дубок.* Чуб. V. 985.

Переліска, ки, ж. Раст. Hepatica tri-loba Chaix ЗЮЗО. I. 124

Перелісок, ска, м. Узкая полоска лѣса, вдавшаяся въ поле. *Я ходила туди аж до переліска.* Зміев. у.

Переліт, ту, м. Перелетъ.

Перелігати таю, еш, сов. в. переле-тіти, лечу, тиш, м. Перелетать, переле-тѣть. *Як би святій дім перелетіли.* Ном. № 3315. *Людей не чутъ, через базаръ ка-жан костокримий перелетить.* Шевч. 150.

Перелітка, ки, ж. Корова, которая телится черезъ годъ.

І. Перелітувати, тую, еш, м.—Пере-літати.

ІІ. Перелітувати, тую, еш, м. Про-вести лѣто. *Як мені Господь с'етий допо-міг зиму перезимувати, так мені, Господи*

с'етий, допоможи літо перелітувати. Шух. I. 190.

Перелічити. См. Перелічувати.

Перелічування, ня, с. Пересчитыва-нье. Левиц.

Перелічувати, чую, еш, сов. в. пе-релічити, чу, чиш. Пересчитывать, пе-ресчитатъ, перечесть. *Перелічив до одного, перелічив трупи.* Шевч.

Перелляти, лляю, еш, м.—Перелити.

Перелюги, гів, м. мн. Корчи, судо-роги у скота. ХС. VII. 417. *Перелюги, ідіть собі на дорозі од його жил, од його піджил, од жовтої кости, од такої масти.* Грин. II. 42

Переложення, ня, с.—Перекладан-ня, 1, 3.

Переложити, жу, жиш, м.—Пере-класти. *Закони на нашу мову переложили.* О. 1861 XI. 104.

Переломіти, ся. См. Переламува-ти, ся.

Перелопатити, пачу, тиш, м. 1) За-лежавшееся въ амбарѣ зерно перебросать лопатою съ цѣлью его просушить. Богод. у. 2) Перетасовать (карты). *Що ж ти здаеш карти так, що йому чоло, а мені озадки? Ти їх лучше перелопатъ.* (Стрижевск.).

Перелупий, а, е, 1) Раздѣленный на двое. Угор. 2) Двудѣльный. Угор.

Перелупати, паю, еш, м. Перенести стыдъ, хлопать глазами. *Добрі очі все перелупають.* Ном. № 3207.

Перелупити, плію, пиш, м. Перело-мить. *Перелупила мисочку надвое.*

Перелюб, бу, м. Прелюбодѣяніе, блудъ. *Хто розведеться з жінкою своєю, хіба за перелюб, та оженився з иншою, робить перелюб.* Ев. Мт. XIX. 9.

Перелюбець, бця, м. Прелюбодѣй. *Краде злодій—помагаєш, з перелюбцем на-кладаєш.* К. Псал. 119.

Перелюбіти блію, биш, м. Перебить, отбить у кого любимого человека—же-ниха, невѣсту. *Вона мою хлопця перело-била.* Харьк. у.

Перелюбки, бок, ж. мн.—Перелюб.—з ним зчиняти. *Творить съ кѣмъ прелюбо-дѣяніе.* К. Бай. 75.

Перелюбний, а, е. Прелюбодѣйный, блудный. *Перелюбна любов.* К. ПС. 46. *О ви, перелюбне і модожерне плем'я.* К. XII. 55.

Перелюбник, ка, м. Прелюбодѣй, блуд-никъ. *Писав я до вас ув одному листі, щоб ви не мішались із перелюбниками.* Корин. I. V. 9.

Перелюбниця, ці, ж. Прелюбодѣйка, блудница. *Хто пригорнеться до перелюб-ниці, той одно (з нею) тіло.* Корин. I. VI. 16.

Перелюбство, ва, с. Прелюбодѣяніе. К. МХ. 41.

Перелютувати, тую, еш, м. 1) Пере-злиться. 2) Перепаять.

Перелягати, гаю еш, сов. в. пере-лягти, ляжу, жеш, м. Перелегать, пе-релечь.

Переляк, ку, м. Испугъ, перепугъ. Ном. № 4342. Чуб. I. 13. *Кричати з пе-реляку.* Ев. Мт. XIV. 26. *Иногда въ зна-ченіи: большой испугъ.* *Ляк сили додає, а переляк відіймає.* Ном. № 4400.

Перелякати, ся. См. Перелякува-ти, ся.

Перелякувати, кую, еш, сов. в. пе-релякати, каю, еш, м. Перепугивать, пе-репугать. *Сховавсь під мостом, щоб пе-релякати їх.* Чуб. I. 51.

Перелямувати, мую еш, м. Обшить наново края каймою.

Переляментувати, тую, еш, м. Пе-рестать вопить, кричать.

Переляскати, каю, еш, перелящати, щу, щіш, м. Перестать хлопать (бичемъ).

Перемага, ги, ж.—Перемога. *В тім тільки й перемага, що він бідний, а вона багатира.* Полт. у.

Перемагати, гаю, еш, сов. в. пере-могти, можу, жеш, м. Превозмогать, превозмочь, одолѣвать, одолѣть, побѣждать, побѣдить, пересиливать, пересилить. *Кому Бог поможе, той все переможе.* Ном. № 11. *Замовкла мати: бачить—не переможе сина.* Мир. ХРВ. 314.

Перемагатися, гаюся, ешся, сов. в. перемогтися, жуся, жешся, м. 1) Только несов. в. Соперничать силой. *Довою Петро з Остапом перемалались.* 2) Превозмогать, превозмочь себя, овладѣть собой. *Здрінула Оксана дуже... далі перемоглась, як ки-неться, як ухопить дитину.* Кв.

Перемазати. См. Перемазувати.

Перемазувати, зую, еш, сов. в. пере-мазати, мажу, жеш, м. Перемазывать, пе-ремазать, помазать вновь.

Перемальовувати, вую, еш, сов. в. перемальовати, люю, еш, м. 1) Списы-вать, списать красками; перерисовывать, перерисовать (съ оригинала копію). *Маляр перемалював собі нашого Миколу.* 2) Измѣ-нить живопись. *Маляр тебе послухав: бач, перемалював чобіт, як ти сказав.* Кв.

Переманіти. См. **Переманювати.**

Переманювати, нюю, еш, сов. в. переманіти, ню, ниш, гл. Переманивать, переманить. *Ой я чую, ой я знаю, серце не обманеш, що дівчину мою лобу друшій переманить.* Чуб. V. 65.

Перемастити, ся. См. **Перемащувати, ся.**

Перемахати, хаю, еш, гл. Переплыть сильными широкими движениями. *Перемахати сажнями Дніпро.* К. ДС. 4.

Перемахлювати, люю, еш, гл. 1) Перетасовать карты. 2) Смошенничать. 3) Переписать наскоро.

Перемахлярити, рю, риш, гл. Растратить. *Живо перемахлярила пуд тїона.*

Перемахнути, ну, неш, гл. 1) Быстро перейти, перебѣжать, переправиться. *Духом перемахнув через річку.* 2) Быстро сдѣлать что-либо.

Перемацати, цаю, еш, гл. Перещупать.

Перемащувати, щую, еш, сов. в. перемастити, щу, стиш, гл. 1) Перекрашивать, перекрасить въ другой цвѣтъ. *Ми (гуси) поїласті всі, а він (лебідь) один між нас своє пиндючить пір'я біле! Коли б ви тільки захотіли... Ми б панича свого як раз перемаслили.* Греб. 362. 2) Чрезмѣрно намащивать, намастить. 3) Перетасовывать, перетасовать (карты).

Перемежєнитися, нитися, гл. безл. Пройти, окончиться къ добру, обойтись. *МВ. II. 116. Люде думали, що воно так і перемежєнитися, бо наче все вищуло.* Г. Барв. 510.

Перемежєвувати, вую, еш, сов. в. перемежєвати, жу, еш, гл. Перемежєвывать, перемежєвать.

Перемєлювати, люю, еш, сов. в. перемолоти, мелю, леш, гл. Перемалывать, перемолоть.

Перемєнувати, ну, еш, гл. Переименовать.

Перемєнуватися, нуся, ешся, гл. Переименоваться.

Перемєрвити, влю, виш, гл. О соломя, снопахъ: перебить, перетерѣть. *От снопи були цілі, а ти все перемєрвив, тепер і одною цілого снопа нема.* Анан. у.

Перемєрзнати, ну, неш, гл. Перезябнуть. *Хоч як перемєрзнеш, а на печі як спотієш, то все минеться.* О. 1861. V. 72.

Перемєт, ту, м. 1) Снѣжный сугробъ поперегъ дороги. *По дорогах перемєти великі, то з сіном і їхати не можно: то вгору, то вниз сани стоять.* Волч. у. 2) Ры-

боловный снарядъ: бичевка поперегъ рѣки, по которой прикрѣпленъ рядъ удочекъ. *Вас. 188. 3) Стати на перемєті.* Повредить, воспрепятствовать. *(Він) між стати йому на перемєті, шкодити.* Мир. ХРВ. 379. См. **Переміт.**

Перемєтати, мечу, чеш, гл. Перебросить. *А я тую річку човном перемєчу.* Гол. I. 248.

Перемєтнути, ну, неш, гл. Одн. в. отъ **перемєтати.** Перебросить, перекинуть.

Перемєшкати. См. **Перемєшкувати.**

Перемєшкувати, кую, еш, сов. в. перемєшкати, каю, еш, гл. Проживать, провести известное время гдѣ нибудь.

Перемєжитися, жуся, жишся, гл. Прекратиться, прерваться на нѣкоторое время. *Оце перемєжилась робота у полі,—треба під хуру порадитися.* Волч. у.

Перемєвання, ня, с. Перемывание. *Води гарячої треба на перемєвання—ложки та миски мити.* Волч. у.

Перемєвати, ваю, еш, сов. в. перемєти, мїю, еш, гл. Перемывать, перемыть. *Миски перемєла.* Кв.

Перемєватися, ваюся, ешся, сов. в. перемєтися, мїюся, ешся, гл. Перемываться, перемыться.

Перемєнати, наю, еш, сов. в. перемєнати и перемєяти, мнѣ, неш, гл. 1) Переминать, перемять. *Ті орішки, що взяла у Василя, усе в жмені перемєнає.* Кв. 2) Пережевывать, пережевать. 3) —ногѣ на зубахъ. Ругать, перебирать кого по косточкамъ. *Знову почав Грицько цукати на всю хату, перетираючи та перемєнаючи на зубах не тільки Пріську з Христею, а й увесь рід їх.* Мир. Пов. I. 161.

Перемєнатися, наюся, ешся, сов. в. перемєнатися и перемєятися, мнѣся, нешся, гл. Переминаться, перемяться. *Перемєнеться, та й так минеться.* Чуб. I. 297.

Перемєти, ся. См. **Перемєвати, ся.**

Перемєтий, а, е. Перемытый. Въ выраж.: как перемитый. Одинъ къ одному, одинъ лучше другого. *Там народ один в одного, як перемитий.* Ном. № 13934. *Військо у лаву стало як перемите.* Рудч. Ск. II. 85. *Така тречка, що на все поле! Панську блискавка посманила, а його рядом—та як перемита.* Рудч. Ск. II. 207.

Перемєзжити, жу, жиш, гл. Размозжить (многихъ). *І блудомизів, ложкомой в праз, в дребези перемєзжив.* Котл. Еп. V. 49.

Перемєзжити, жу, жиш, гл. Размозжить (многихъ). *І блудомизів, ложкомой в праз, в дребези перемєзжив.* Котл. Еп. V. 49.

Перемєзжити, жу, жиш, гл. Размозжить (многихъ). *І блудомизів, ложкомой в праз, в дребези перемєзжив.* Котл. Еп. V. 49.

Перемєль, лі, ж. Мель.

Переміна, ни, ж. 1) Перемѣна. 2) За-мѣна, перемѣна кого или чего другимъ. *Гей подай, батьку, подай переміну, бо я марно загину.* Грин. III. 595. *Та їх (дітей) треба обмити, треба й облатати, треба й обіпрати... а ви знаєте, що мені ж переміни нема ніякої.* Мил. 222. *А всім козакам переміна стала.* Чуб. V. 63. Ум. **Перемінна, переміночка.** *Моя дочко, моя й переміночко!* Мил. 219.

Перемінити, ся. См. **Переміняти, ся.**

Переміняти, няю, еш, сов. в. перемінати, ню, ниш, гл. 1) Перемѣнять, пере-мѣнять. *Рудч. Ск. II. 128. 2) За-мѣнять, замѣнять.* *Старий нездуха, а перемінити нікому: у його не було синів.* Чуб. II. 92. *Моя дочко, моя й переміночко! Хто мене буде й перемінати так, як ти перемінала?* Мил. 219, 220.

Перемінатися, няюся, ешся, сов. в. перемінатися, нюся, нишся, гл. 1) Перемѣняться, перемѣняться. 2) Превращаться, превратиться. *В тих дванацяті хлопа перемінало сі дванацяті місціці, що на небі.* Гн. II. 17. 3) **Світ перемінівся.** Потемнѣло въ глазахъ. *Як ударе, то перемінеться білий світ.* Чуб. V. 598.

Перемірати, раю, еш, гл. Умирать. *Хто перебірає, той голодом перемірає.* Ном. № 12165.

Перемірати, ряю, еш, гл. 1) Перемѣрять. *Хто не вірить, той хай собі перемірить.* Чуб. I. 274. 2) Перемѣрять наново, *Там мої слідки... перемірані будуть, там моє діло перероблене буде.* Мил. 146.

Перемісити. См. **Перемішувати.**

Переміст, місту, м. ? Уже ж гості, уже на перемості. *Грин. III. 541.*

Перемістити, щу, стиш, гл. Перемѣстить.

Переміститися, щуся, стишся, гл. Перемѣститься. *Чи світові спустити через тебе, чи кам'яним переміститися горам?* К. Іов. 39.

Переміт, мєту, м. —положити. При основываніи нитокъ на сновалку опробиться и положить нитку не на тотъ колышекъ, на который слѣдуетъ. *Константиногр. у.* См. **Перемет.**

Перемітка, ки, ж. 1) = **Кладочка.** *Вх. Зн. 47. Kolb. I. 38. Гол. Од. 59. 2) = **Нямітка.** Жінки... завивають голову... білою переміткою.* Шух. I. 132.

Перемітний, а, е. Разнообразный, измѣнячивый? *Запай же мі сеї, тої та й перемітної.* Гол. IV. 497.

Перемітувати, тую, еш, сов. в. перемєтати, мечу, чеш, гл. 1) Перебрасывать, перебросить. *МУЕ. III. 44. 2) Охватывать, охватить, обить вокругъ.* *В около того... патики перемітує ватаи два рази ремінь.* Шух. I. 191. 3) —**барву.** Измѣнять, измѣнять цвѣтъ. *Буває ласице на зиму перемітує барву.* Вх. Зн. 47.

Перемітуватися, туюся, ешся, гл. 1) Перебрасываться. *Всі мовчали й ждали, вряди-годи перемітуочись кількома словами.* Левиц. I. 332. 2) —**Перемітатися.** 7. (Чарівниці) перемітуються в ката, пса. *МУЕ. III. 46.*

Переміть, мєти, ж. 1) = **Перемет.** 2. *Вх. Пч. II. 25. 2) Узелъ.* **У переміть зв'язати.** Завязать узломъ. *Шух. I. 137.*

Перемішати, ся. См. **Перемішувати, ся.**

Перемішка, ки, ж. 1) Смѣшеніе. *Левиц. 2) Помѣха.* *Змієв. у. Завтра думка їхати, як ніякої перемішки не буде.* 3) То, что вмѣшивается, впутывается во что, среди чего. *Галушка та лемішка, а хлібу перемішка.* Ном. № 12329.

Перемішний, а, е. Смѣшанный. *Мелася насіяла всячини, і усе принялося, зійшло і проквітало одмішине і перемішине, як у празнику люде, на диво Меласі, що, каже, сіяла усе окрімине ряд по рядочку, а зійшла така мішанина.* МВ. III. 137.

Перемішувати, щую, еш, гл. 1) сов. в. **перемішати, шаю, еш, гл.** Смѣшивать, смѣшать, перемѣшать. *Перемішувати овес з ячменем.* 2) Сов. в. **перемісити, шу, сиш, гл.** Мѣсить наново, перемѣсить. *Шкода перемішувати тісто, винявши з печі.* Ном. № 14228.

Перемішуватися, щуюся, ешся, сов. в. перемішатися, шаюся, ешся, гл. Смѣшиваться, смѣшаться, перемѣшиваться, перемѣшаться. *Панські квітки перемішувались з зеленим зіллям.* Левиц. Пов. 196.

Перемєзнатися, нуся, нешся, гл. Переправиться, переѣхать, пробраться. *За Дніпер перемєзнатися.*

Перемліти, лію, еш, гл. Изныть, истомиться отъ страха, тревоги. *Білу ніч просиділа під коморою, перемліла.* Мир. Пов. II. 75.

Перемнати. См. **Переминати.**

Перемова, ви, ж. Перезывъ, переманка. *Ум. Перемовка, перемовочка.* *Ой ти, малочко, перемовочко, перемовила сокола із темною луго в вишневі сад.* Мет. 178.

Перемовити. См. **Перемовляти.**

Перемовляти, ляю, еш, сов. в. перемовити, влю, виш, и. 1) Перезывать, презвать, переманивать, переманить Маркев. 69. *Ой ти, галочко, перемовочко, перемовила сокола з темного луку в вишнев сад.* Мет. 178. *Ой не я ж його перемовила, він сам за мною прийшов.* Мет. 18. 2) Промолвить, перекинутися словомъ. *Коли б хотъ з чоловіком словечко перемовити.* МВ. I. 44. 3) Пересказывать, пересказать наново; переразказывать. *Там моде поровисті: що скажеш, то й перемовлять, а що зробили, то й перероблять.* Грин. III. 482.

Перемовлятися, ляюся, ешся, и. Разсуждать другъ съ другомъ, переписываться. *Перемовлялись бо між собою в дорозі, хто більший.* Єв. Мр. IX. 34.

Перемовочка, ки, ж. Ум. отъ перемова.

Перемовчати, чу, чиш, и. Промолчать, смолчать *Бабуся перемовчала хвилинку та й каже.* МВ. (О. 1862. III. 57). *Засоромитися, рученьками закриється, перемовчить та знов за своє.* Кв.

Перемоба, ги, ж. Одолѣніе, побѣда, перевѣсъ.

Перемогти, ся. См. **Перемагати, ся.**

Перемокати, каю, еш, сов. в. перемокти, кну, неш, и. Перемокать, перемокнуть. *Щоб не перемокли коноплі, пішла на Сікновеніє тягати їх.* Грин. II. 154.

Перемолітися, ліюся, лишся, и. Окончить молиться. *Тут тільки що перемолівся Еней і рот свій затулив, як ось із неба дощ полився.* Котл. Ен. II. 33.

Перемолоти, ся. См. **Перемелювати, ся.**

Перемолотіти, см. **Перемолочувати.** **Перемолбчувати, чую, еш, сов. в. перемолотіти, чу, тиш, и.** Перемолачивать, перемолотить.

Переморгнутися, см. **Переморгуватися.**

Переморгуватися, гуся, ешся, сов. в. переморгнутися, нуся, нешся, и. Перемигиваться, переморгнуться. *Всі нас кружком озирають та переморгуються.* МВ. I. 75.

Перемордувати, дую, еш, и. Перемучить, истомить.

Перемордуватися, дуюся, ешся, и. Перемучиться, истомиться.

Переморбзити, жу, зиш, и. Переморозить.

Перемостіти, см. **Перемощувати.** **Перемотати, см.** **Перемотувати.**

Перемотлбшити, шу, шиш, и. Обратитъ въ мотлох.

Перембтувати, тую, еш, сов. в. перемотати, таю, еш, и. Перематывать, перемотать.

Перембчати, ся. См. **Перембчувати, ся.**

Перембчувати, чую, еш, сов. в. перембчати, чу, чиш, и. Измачивать, измочить.

Перембчуватися, чуюся, ешся, сов. в. перембчатися, чуся, чишся, и. Промокать, промокнуть. *По дощеві перембчатися, перекисне.* Зміев. у.

Перембщувати, щую, еш, сов. в. перембщити, щу, стиш, и. Перемачивать, перемостить. *Міст перемостили.*

Перемудрувати, рую, еш, и. Перехитрить, перемудрить.

Перемурувати, рую, еш, и. Перестроить что нлбудъ каменное, кирпичное.

Перемусувати, сую, еш, и. Переплнаться.

Перемучити, чу, чиш, и. Перемучить, измучить. *Чорти б перемучив твою батька.* Ном. № 3757.

Перемучитися, чуся, чишся, и. Перемучиться. *Перемучились ми до вечора.* МВ. I. 70.

Перемяти, см. **Переминати.**

Перемашкурити, рю, риш, и. Перемять.

Перенаджувати, джую, еш, сов. в. перенадити, джу, диш, и. Переманивать, переманить.

Перенайти, йду, деш, и.—ногб. Перетянуть кого на свою сторону. Вх. Лем. 447.

Перенести, см. **Переносити.**

Перенизати, см. **Перенизувати.**

Перенизати, жу, зиш, и. Слишкомъ понизить.

Перенизувати, зую, еш, сов. в. перенизати, жу, жеш, и. Перенизывать перенизывать наново. *Намисто треба перенизати.* Черниг. у.

Перенити, ную, еш, и. Изныть, истомиться. *І сказати вам не знаю, що мое серце тоді перенило.* Г. Барв. 127.

Перенівечити, чу, чиш, и. 1) Испортить, изгадить, исковеркать. 2) Искалбчить многихъ. *Що оці стрільці їх (зайців) перенівечать!* О. 1861. V. 69.

Перенівечитися, чуся, чишся, и. Испортиться, исковеркаться.

Перенімечитися, чуся, чишся, и. Онбмечиться.

Перенісся, ся, с. Переносье. *Як у кого на переносі брови сходяться одна з другою, той буде нещасливий.* Чуб. I. 86.

Перенбсити, шу, сиш, сов. в. перенбсити, су, сеш, и. 1) Переносить, перенести. *Перенесу ключі, не побрызкуючи.* Мет. 26. *Перенесла я її в комору, положила на лавці.* МВ. I. 76. 2) Передавать, передать словесно, рассказать, разнести вбсть. *Вже давненько панночки прийжжжі переносили, що який то вже там лікаръ полковий хороший.* МВ. (О. 1862. III. 44).

Переносити, шу, сиш, и. Переносить, перенести (многіе предмети). *Я оті дрова переносив у хату, бо дощ помочить.* Рудч. Ск. I. 170.

Перенбчувати, чую, еш, и. 1) Перенбчевать, проспять ночь. *От, перенбчували ту ніч, коли на ранок...* Рудч. Ск. II. 15. *Дівчинонько, звольни ж мою волю, перенбчуй хоч нічку зо мною.* Чуб. V. 161. 2) —ногб. Пустить на ночлегъ. *Ой, дівчино, перенбчуй мене, козака молодого, і коня вороного.* Чуб. V. 63.

Перенудити, джу, диш, и. 1) Истоить, нагнать тоску, скуку. 2) безл. Перестать тошнить.

Перенудитися, джуся, дишся, и. Истоиться скукой.

Переняти, ся. См. **Переймати, ся.**

Перенбчати, ся. См. **Перенбчувати, ся.**

Перенбчувати, чую, еш, сов. в. перенбчати, чу, чиш, и. Перенбчивать, перенбчивать.

Перенбчуватися, чуюся, ешся, сов. в. перенбчати, чуся, чишся, и. Перенбчиваться, перенбчиваться.

Перенбчати, ляю, еш, и. 1) —Перенбчати 2, —Опалати. Вх. Зн. 48. 2) Отколотить. *Добре ю перенбчав.* Вх. Зн. 48.

Перенб, ру, м. Перенбшка.

Перенбрати, см. **Перенбрувати.**

Перенбрувати, рую, еш, сов. в. перенбрати, рю, реш, и. 1) Перенбчивать, перенбчивать наново. *І перенбрем ще раз рідне поле.* К. Дз. 34. *Достатків там більше... перенбрюють краще, та й земля ситніша.* Мир. Пов. II. 85. 2) Перенбчивать, перенбчивать впоперегъ. *Не перенбруй межі нікому.* Ном. № 3306. Это выраженіе, кромб прямого значенія, имбеть еще и перенбсное: не становись ни на чьей дорогб. *Хиба я вам между перенбрав, чи що?* Грин. I. 244.

Перенбчати, даю, еш, сов. в. перенбчати, паду, деш, и. Перенбчать, перенбчать. *Узявсь — нічого робити! — латати старі кожухи, стала й копієчина перенбчати.* Кв. *Дошччастійши перенбчади.* О. 1862. III. 31.

Перенбчатися, даюся, ешся, сов. в. перенбчатися, падуся, дешся, и. Исхудать, истощиться. *Найся—як бик, перенбчався—як смик.* Ном. № 14125.

Перенбчистий, а, е. Непостоянный, перембнчивый. *Перенбчиста зима: то сніг, то дощ.*

Перенбчувати, кую, еш, и. Перенбковать, переложить вещи.

Перенбл, лу, м. 1) Пережженный кирпичъ. 2) ? *Ізойди собі, (хворобо), од раба божого на чорній лузі, на перенблах, де буйний вітер свистав.* (Заклинаніе). КС. 1883. VII. 587.

Перенбламариувати, рую, еш, и. Превзойти кого въ исполненіи пономарскихъ обязанностей. Встрбчено въ скороговоркб: *Нашого паламаря ніхто не перенбламариює.* Грин. I. 239.

Перенблати, ляю, еш, и. 1) Перестать пылать. 2) —Опалати. Черниг. у.

Перенблати, ся. См. **Перенблявати, ся.**

Перенблявати, люю, еш, сов. в. перенбляти, лб, лиш, и. 1) Сжигать, сжечь. *Перенбляв, попілець на море пустив.* Рудч. Ск. I. 87. 2) Пережигать, пережечь. *Взявсь леміи чоловікові кувать, та багато заліза... перенбляв.* Ном. № 1858, стр. 284. 3) Слишкомъ сильно нагрбвать, нагрбть, натопить. *Перенбляла піч так, що й хлб погорів.*

Перенбляватися, лююся, ешся, сов. в. перенблятися, лбюся, лишся, и. Пережигаться, пережечься.

Перенбнувати, ну, еш, и. Окончить господствовать, властвовать.

Перенбрати, рю, риш, и. Перегрбть, слишкомъ перепарить. *Перенбрати молоко.*

Перенбратити, чу, чиш, и. Испортить работу или предметъ какой либо, работая надъ нимъ; плохо сдблать.

Перенбратити, лю, лиш, и. —Перенбратити.

Перенбрувати, рую, еш, и. Перестать испаряться.

Перенбсинкувати, кую, еш, и. Окончить пасинкувати.

Перенбкати, ся. См. **Перенбкати, ся.** **Перенбл, ла, м.** 1) Пт. перенбл, Tet-

gaо coturnix. Паничі випустили сокола на перепела. Рудч. Ск. II. 111. 2) Крестецъ, os sacrum. Харьк. г. Ум. Перепелонько. ЗОЮР. I. 25.

Перепела, ли, ж. Перепелка. Зажурилась да й перепела: „Де б я собі мізочко звил?“ Гол. IV. 536.

Перепеліха, хи, ж. Самба перепела. Плакала стара баба Грициха, мов перепеліха. Нп.

Перепеліця, ці, ж. 1) Перепелка. В чистім полі все перепеліці. Чуб. V. 474. Употребляется как ласкательное слово для женщинъ, особенно въ уменьш. формѣ. *Мої сестриці, мої перепеліці, мої пташечки щебетливі.* О. 1862. IX. 114. 2) Название коровы. Kolb. I. 65. 3) Родъ игры. Ив. 26. Ум. Перепелічка.

Перепелічий, е. Перепелиный. *Перепелічье сало.*

Перепелічка, ки, ж. Ум. отъ перепелицы.

Перепело, ла, с. Ключица. Константиногр. у.

Перепелонько, ка, м. Ум. отъ перепел.

Перепелоньчин, на, не. Принадлежащій перепелкѣ. Kolb. I. 172.

Перепелія, ляти, с. Перепелка - дѣтенышъ. Вх. Пч. II. 13.

Перепеліастий, а, е. Имѣющій цвѣтъ перепела, сѣрый.

Перепелічий, а, е = Перепеличий. *Перепелічий крик.* Мир. ХРВ. 4.

Перепередити, джу, диш, ил. = Випередити. *І біса перепередили.* Федьк. I. 18.

Переперти, прѹ, прѣш, ил. 1) Переташити, перевезти. 2) Переспорить. *Уже, як бачу я, тебе не переперти.* Г.-Арт.

Переперчіти, чѹ, чіш, ил. Слишкомъ много перцу положить въ кушанье.

Переперхнути, нѹ, неш, ил. Перелетѣть черезъ что. Вх. Уг. 258.

Перепѣча, ці, ж. = Перепічка. *Питалася шишечка перепечі: чи далеко доріженька до печі?* Мил. 149.

Перепечайка, ки, ж. = Перепічайка. *Знайте мене, перепечайку, що на воротях тісто.* ЗОЮР. I. 148.

Перепивати, вая, еш, сов. в. перепіти, п'ю, п'еш, ил. 1) Выпивать, выпить за чье здоровье, желая кому счастья. *Насипав юривки у порцію і перепивав до всіх людей з словами: „Дай вам, Боже, здоров'я!“* Шух. I. 194. 2) — *комѹ що.* На свадьбѣ: выпивая рюмку, дарить что либо новобрачнымъ. Kolb. I. 311, 319. *Братіку-*

перепую, перепий щастя-долю! Що маю, перепиваю, щастя-долі не вгадаю. Грин. III. 513. *Ой пішла дівка Мар'ечка із своїми дружечками; насупротив їй батенько їй з повненькими кубочками. „Перепий, донечко, перепий, Мар'ечко, із своїми дружечками.“ Ой за жалощами за великими перепую не брала.* Рк. Макс. 3) *Перепивать, перепить, выпить больше кого. А пити, так не переп'є його й Данилка, що в тог пана.* Кв.

Перепиватися, ваяюся, ешся, сов. в. перепітися, п'юся, п'ешся, ил. Перепиваться, перепиться, увиться. *Не слухайте, се він перепивсь та з п'яну жимери понав.* Кв.

Перепілювати, люю, еш, сов. в. перепіляти, ляю, еш, ил. Перепиливать, перепилить.

Перепінати, наю, еш, сов. в. переп'ясти, пнѹ, нѣш, ил. 1) Протягивать, протянуть что (напр. веревку, простыню), черезъ что-либо, перегородить что протянутою вещью. *Кас навуки... де тілко у юривці не перепну навутиння, зараз мене і зметуть.* Мнж. 7. *Перепнули рядом хату.* 2) Преграждать, преградить. *Хотів переп'ясти бусурменням шлях.* К. ЦН. 226. *Ой горами, мій милий, горами, переп'ята стежка чарамі,—а ні прийти, а ні перейти, ні з тобою говорити.* Чуб. V. 193.

Перепінатися, наюся, ешся, сов. в. переп'ястися, пнѹся, нѣшся, ил. 1) Быть перегораживаемымъ, перегородженнымъ чѣмъ либо протянутымъ. 2) Опоясываться, опоясаться. *Я поясом перепнуся та й нікого не боюся.* Грин. III. 654.

Перепінити, ся. См. Перепиняти, ся.

Перепіняти, наю, еш, сов. в. перепинити, нѹ, ниш, ил. 1) Преграждать, преградить. *Яр нам перепинив дорож.* Харьк. *Стерезися, щоб вона тобі не перепинила дороги до царства небесного.* Кв. 2) О рѣчи: перебивать, перебить, прерывать, прервать. *Не перепиняй мене, а то й казати не буду.* Харьк.

Перепінатися, наюся, ешся, сов. в. перепинитися, нѹся, нишся, ил. 1) Преграждаться, преградиться. 2) Прекращаться, прекратиться, прерываться, прерваться.

Перепіс, су, м. 1) Копія рукописи. 2) Перепись, ревизія. *По оцих перепісах, що тоді були, то у нашому селі 700 душ, а тепер не знаю.*

Перепісати, ся. См. Переписувати, ся.

Перепісування, ня, с. Переписываніе, переписка.

Перепісувати, сую, еш, сов. в. перепісати, пишѹ, пиш, ил. 1) Переписывать, переписывать. *Переписав усе знову, бо було погано.* 2) Дѣлать, сдѣлать списокъ, реестръ, перепись.

Перепісуватися, суюся, ешся, сов. в. перепісатися, пишѹся, пишся, ил. Переписываться, переписываться (о сниманіи копій). *Та й дозю ж як воно в тебе перепісується, а таке маленьке.*

Перепіт, ту, м. 1) Разспросъ. 2) Переспросъ.

Перепітати. См. Перепитувати.

Перепітки, ків, м. мн. Свадебный обрядъ: выпивая рюмку, дарить что-либо новобрачнымъ. См. Перепивати 2.

Перепітування, ня, с. 1) Разспрашиваніе. *А що тобі з того перепитування, що ти раз-у-раз про його сестру перепитуєш?* Полт. г. 2) Переспрашиваніе.

Перепітувати, тую, еш, сов. в. перепітати, таю, еш, ил. 1) Разспрашивать, расспросить. *Та перепитаю миленького своєю: та чи він у дорозі воли поганяє, ой чи у шинкарки мед-юрілку кружас.* Чуб. V. 538. *Що в козака дві дівчини, одна одну перепитує: чи була ти, подружечко, вчора звечора на улиці?* Мил. 117. 2) Переспрашивать, переспросить. *Все в тябличку дивлюся, поки він усіх перепитає.* Г. Барв. 404.

Перепітуватися, туюся, ешся, ил. Спрашивать другъ друга. *Стали вони перепітуватися між собою, хто б з них був, що се має зробити.* Ев. Л. XXII. 23.

Перепіти, ся. См. Перепивати, ся.

Перепіх, ху, м. Пышность. 3 перепіхом несуть його на марах. К. Юв. 48.

Перепіхати, хая, еш, сов. в. перепіхати, хая, еш и перепіхнути, пхнѹ, нѣш, ил. Переталкивать, перетолкнуть, перепихивать, перепихнуть.

Перепієць, пійця, м. 1) Небольшой свадебный хлѣбецъ особой формы. Марк. 137. МУЕ. III. 87. *В п'ятницю до діла лежні з цурту поробили та шишки і перепієці в піч посадовили.* Мкр. Н. 21. 2) Братъ новобрачной, который, послѣ отъѣзда послѣдней въ домъ жениха, также отправляется туда съ цѣлю узнать о результатахъ первой брачной ночи. Константиногр. у.

Перепіій, пію, м. 1) На свадьбѣ: обрядовое выпиваніе за здоровье молодыхъ,

сопровождаемое подарками. Чуб. IV. 677. 2) Тотъ, кто участвуетъ въ перепіі. *Братіку-перепію, перепій щастя-долю!—Що маю,—перепиваю, щастя-долі не вгадаю.* Грин. III. 513. См. еще **Перепієць** 2. 3) Перепіюй. *Охриплий з перепію юлос.* Мир. Пов. II. 76. *Спить батенько з перепію.* Чуб. V. 444.

Перепіійний, а, е. Относящійся къ перепію 1. Чуб. IV. 677.

Перепіійщина, ни, ж. Подарки, дающіеся новобрачнымъ во время перепію 1. Kolb. I. 319.

Перепікати, кая, еш, сов. в. перепекти, печѹ, чѣш, ил. Перепекать, перепечь.

Перепікатися, каяся, ешся, сов. в. перепектися, печѹся, чѣшся, ил. Перепекаться, перепечься.

Перепілка, ки, ж. = Перепелиця 1, 3. Марк. 70. *Ой післав я до дівчини Насті, дала вона мені перепілку в маслі.* Чуб. V. 435. Какъ ласкат. для женщинъ. *Пестить було їй всяк: і голубко моя вірная, і ожинко повная, і перепілко моя утішнтя.* Г. Барв. 107. Ум. **Перепілонька, перепілочка.** *Марусенько моя, лебідочко, зірочко моя, рибочко, перепілочко! приговорював Василь, обнімаючи свою Марусю.* Кв. I. 55.

Перепілочок, чка, м. Ум. отъ перепел. *Через дальній степи перепілочком переліжи.* Чуб. V. 469.

Перепіранка, ки, ж. Порванная отъ мытья рубаха. *Із драпки в перепіранку.* Ном. № 11239.

Перепірати, раю, еш, сов. в. перепрати, перѹ, рѣш, ил. Перестирывать, перестирать, перемыть (бѣлье) наново.

Перепіратися, раюся, ешся, сов. в. перепратися, перѹся, рѣшся, ил. Перестирываться, перестираться, перемиываться, перемиываться. *Ото сорочка така, що через три дні перепірається і сама на тебе надивається.* Грин. I. 100—101.

Перепіти, пію, еш, ил. = Переспівати. *Ой що вміли, перепіли,—співайте сами.* Рк. Макс.

Перепічайка, ки, ж. 1) Родъ лепешки изъ кислаго тѣста, испеченной на сковородѣ. 2) Женщина, пекущая хлѣбы. *Знай-те мене, перепічайку, що на воротях тісто!* Ном. № 10793. *Поіана перепічайка! напече було хліба м'якого та сирого.* Мнж. 101.

Перепічечка, ки, ж. Ум. отъ перепічка.

Перепічка, ки, ж. 1) = **Перепічка 1.** Чуб. VII. 445. *На столі поставили чарку і юрілку, три перепічки на маслі, ковбаси тарілку.* Мкр. Н. 2) **Маленькая пашочка**, которую дают священнику послѣ освященія пасхального хлѣба. Вх. Зн. 48. Ум. **Перепічка.** Чоловіче, напечу я тобі перепічочок. Грин. II. 164.

Переплávний, а, е. **Переплávна середá.** Преполовене. У переплавну середу пасла дівка череду. Нп.

Переплáкати, чу, чеш, м. 1) (Перестать плакать. *Переплакала вже дитина, затихла.* 2) Проплакать. *Чи знаєш ти, що я переплакала?* МВ. (О. 1862. I. 87). 3) Выплакаться. *Переплакала б, перемучилася б раз та й забула.* Левиц. I. 39. *Побий мене, миленький, уночі, то я переплачу, білу постіль стелючи.* Нп. (Г. Барв. 290). 4) — **що.** Плачемъ избавитися отъ чего. *А може лихо переплачу.* Шевч. 380. 5) — **ногó.** Превзойти плачемъ.

Переплáта, ти, ж. **Переплата.** Ум. **Переплáтка.**

Переплатити. См. **Переплачувати.**

Переплáтка, ки, ж. Ум. отъ **переплата.**

Переплáчувати, чую, еш, сов. в. переплатити, чу́, тиш, м. **Переплачивать, переплатить.**

Переплэ́татися, таюся, ешся, м. Переташиться, перебрести. *Насилу переплентався через міст, так заслаб.*

Переплесті́, ся. См. **Переплітати, ся.**

Перепли́вати, ваю, еш, сов. в. перепливати, ваю́, веш, м. **Переплывать, переплыть.** *Ой крикнула лебедонька, море перепливши.* Чуб. V. 940. *За лісами, за степами тебе не видати і бистренькими водами до тебе не перепливати.* Чуб. V. 929. *Вік пережити—не море переплисти.* Ном. № 8125.

Переплигну́ти. См. **Переплигувати.**

Перепли́гувати, гу́ю, еш, сов. в. переплигну́ти, ну́, неш, м. **Перепрыгивать, перепрыгнуть.** *Пішли до куріня, переплигуючи через цисте огудиння.* Левиц. Пов. 228.

Перепли́нути, ну, неш, м. = **Перепливати.** *Треба мені перебрести сю річеньку та глибокую. А чи мені перебрести, а чи мені переплинути.* Чуб. V. 456.

Переплисті́. См. **Перепливати.**

Перепли́товічка, ки, ж. Родъ вышивки. Kolb. I. 48.

Переплі́тати, таю, еш, сов. в. пере-

плесті́, лету́, те́ш, м. **Переплетать, переплести.**

Переплі́татися, таюся, ешся, сов. в. переплесті́ся, ту́ся, те́шся, м. **Переплетаться, переплестися.**

Переплі́тувати, тую, еш, м. = **Переплітати.** *Та плетуть сітки на твої дітки, на тебе, сіра утко.—Нехай плетуть, переплітують,—я того не боюся.* Мет. 157.

Переплі́шити, шу́, шиш, м. **Заклинить наново.**

Переплúтати, ся. См. **Переплутувати, ся.**

Переплúтувати, тую, еш, сов. в. переплúтати, таю, еш, м. **Перепутывать, перепутать; оплесть, переплесть.** 2) Спутывать, спутать, перемѣшать.

Переплúтуватися, туюся, ешся, сов. в. переплúтатися, таюся, ешся, м. **Перепутываться, перепутаться, обвиться одинъ вокругъ другого.** *Гілля переплуталось між собою.* Левиц. Пов. 191.

Переплю́друвати, рую, еш, м. **Опустошить, разграбить.**

Перепну́ти, пну́, неш, м. = **Переп'ясти.**

Перепня́ти, пну́, неш, м. = **Переп'ясти.** *Кажуть мені річку плити широкую та глибокую. А ні її переплести, а ні перепняти.* Грин. III. 416.

Переповза́ти, заю, еш, сов. в. переповзти́, зу́, зе́ш, м. **Переползать, переползти.**

Перепові́дати, даю, еш, сов. в. перепові́сти, ві́м, ві́си, м. **Пересказывать, пересказать.**

Перепові́стися, ві́мся, ві́сіся, м. — **чого.** **Пересказать, передать.** *Ой коби я свого любка на годинку вздріла, я би му ся своєю кривди не переповіла.* Гол. IV. 454.

Переповня́ти, ні, ж. **Избытокъ.** 3 переповні серія промовляють уста його. Єв. Л. IV. 45.

Переполі́скувати, кую, еш, сов. в. переполоска́ти, шу́, щеш, м. **Переполаскивать, переполоскать, ополоскать.** *У неділю рано зілля копала, а в понеділок переполоскала.* Нп.

Переполо́винити, ню, ниш, м. См. **Переполовинювати.**

Переполо́винювати, нюю, еш, сов. в. переполо́винити, ню, ниш, м. **Брать, взять половину, растратить, отобрать на половину.** *Кожна з них спостерегла, що багато дечого з батьківського добра не прийшло до рук, що його нишком переполовинено.* Левиц. Пов. 87.

Переполоска́ти. См. **Переполіскувати.**

Переполóти. См. **Переполювати.**

Переполóх, ху, м. 1) Испугъ. *Підкрамля, щоб ізлякати; коли подивляється, що вбитий,—з переполоху ну втікати!* Шевч. 32. *Злякалась миша та притьмом, поміж травною, лопушком, з переполоху почухрала.* Гліб. 2) Нездоровье отъ перепуга. ХС. VII. 415. *Надїть сорочку назухою назад од переполоху.* Ном. № 285. *Шепчу—уроки прогання, переполохи виливаю.* Котл. Ен. III. 13.

Переполóхати, хаю, еш, м. **Перепугать, встревожить.** *Вони мені всіх дівчат переполохають.* Стор. II. 35.

Переполóхатися, хаюся, ешся, м. **Перепугаться, встревожиться.**

Переполóшений, а, е. **Перепуганный, испуганный.** *А чою ж ти сам себе бойси?—поспитала його все переполошена.* МВ. (О. 1862. I. 95).

Переполóшити, шу́, шиш, м. = **Переполохати.** *Одна така таємнича йстота переполошила кукуріківицв.* Г. Барв. 351.

Переполóшитися, шу́ся, ши́ся, м. = **Переполохатися.**

Переполóшкати, каю, еш, м. = **Переполохати.**

Переполúднати, наю, еш и переполúднувати, ну́ю, еш, м. **Пополдничать.** *Піти й собі переполуднува.* Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Переполóювати, люю, еш, сов. в. переполóти, лóю, леш, м. **Перепалывать, переполотъ наново.**

Переполóювати, лóю, еш, м. **Окончить періодъ случки.** *Корова вже переполовала.*

Перепóна, ни, ж. **Препона, препятствие.** *Залуде, заклеоче вода, ламаючи містки, зносячи хисткі перепони.* Мир. Пов. II. 41. *Його не лякала жадна перепона.* Левиц. Пов. 176.

Перепóнка, ки, ж. **Косая планка, прибитая къ воротамъ.** Харьк. у.

Перепорі́тися, рі́ся, рі́шся, м. **Въ выраж. порá перепорилась.** *Уже поздно, уже не время. Хотів оце втікати в степи, на Донщину, да тільки що пора вже перепорилась.* Г. Барв. 333.

Перепорóжніти. См. **Перепорожнювати.**

Перепорóжнювати, нюю, еш, сов. в. перепорóжніти, ню́, ніш, м. **Опрастывать, опростать, опорожнить.** *Чи порожня*

моя макітерка?—Ні, не порожня, та ось я зараз перепорожню. Черниг.

Перепорóжняти, няю, еш, м. = **Перепорожнювати.** *Це ви по лещички? А я саме перепорожняю їх.* Харьк. г.

Перепорóти, рі́ю, реш, м. **Распоротъ на двое.**

Перепості́ти, шу́, стіш, м. 1) Пропостить извѣстное время. 2) Окончить постить.

Перепоті́ти, ті́ю, еш, м. 1) Перепотѣть. 2) Пропотѣть.

Перепочівáти, ваю, еш, сов. в. перепочі́ти, чі́ну, неш, м. **Отдыхать, отдохнуть немного.** *Так виїхав, що не дав і коням гаразд перепочити.* Св. Л. 45. *Перепочину, та й знов поїду.*

Перепочі́нок, нку́, м. **Кратковременный отдыхъ.** Стор. II. 123.

Перепочі́ти. См. **Перепочивати.**

Перепрáва, ви, ж. **Переправа.** *Як до Дністра прибували, через три перевози переправу мали.* АД. II. 103. *Ой пішли чумаки в дорогу, дійшли вони до перевозу. Один каже: річенька мала, другий каже: худа переправа.* Чуб. V. 1039.

Перепрáвити, ся. См. **Переправляти, ся.**

Переправлáти, ляю, еш, сов. в. перепрáвити, влю́, виш, м. **Переправлять, переправить.**

Переправлáтися, ляюся, ешся, сов. в. перепрáвитися, влю́ся, ви́ся, м. **Переправляться, переправиться.** *Переправились вони через це море.* Рудч. Ск. I. 120.

Перепрасу́вати, сую́, еш, м. **Вновь выгладить.**

Перепрáти. См. **Перепірати.**

Перепрацю́ватися, цю́ся, ешся, м. **Переутомиться работою.**

Перепраша́ти, шаю́, еш, м. = **Перепрошувати.** *См-м кою образив, то перепрашаю.* Гол. III. 509.

Перепрівáти, ваю́, еш, сов. в. перепрі́ти, прі́ю, еш, м. **Перепрѣвать, перепрѣть.** *Страва перепрїє в печі.* Левиц. I. 198.

Перепрóбувати, бую́, еш, м. **Переиспытать.** *За молодого віку перепробував усякої долі.* Г. Барв. 182.

Перепровáджувати, джую́, еш, сов. в. перепровáдити, джу́, диш, м. **Проводить, провести чрезъ что.** *Досі перепроваджено його (українське слово) в нас тільки через віковічні книги Св. Письма. Наступила черга перепровадити його через поетичні*

твори великих народів і через... науку. К. ХП. 135.

Перепрідати. См. Перепродувати.

Перепрідування, ня, с. 1) Перепродажа. Купування та перепродування. Мир. Пов. II. 56. 2) Барышничанье.

Перепрідувати, дяю, еш, сов. в. перепрідати, даю, еш, и. 1) Перепродавать, перепродать. 2) Барышничать, торговать. *Взялась то сим, то тим перепродувати. Накупить рублів на 10 усякого краму, та й перепродує москалям.* Мир. ХРВ. 165.

Перепрідуха, хи, ж. = Перекупка.

Перепрідс, су, м. Извинение. *Непту з Еолом з перепросу дали такого перепросу, що й досі зашпори щемлять.* Котл. Ен. VI. 10.

Перепрідсини, син, ж. мн. 1) Извинение, принесение извинения. 2) Пирушка послѣ примирения.

Перепрідсити, ся. См. Перепрошувати, ся.

Перепрохати, хая, еш, и. = Перепрошувати. *Як зачав перепрохати, горілкою частувати.* Чуб. III. 426.

Перепрідшувати, шую, еш, сов. в. перепрідсити, ші, сити, и. 1) Извиняться, извиниться, попросить извинения. *Був готовий упасти перед нею на коліна і перепросити її.* Левиц. 2) Просить, попросить, упросить. *Старий мій обрікався у Київ, отже й не довелося йому, бо син перепросив у волости старшини та голови, то його й не пустили.* Харьк. г. 3) Просить, попросить многих одного за другим. *Як уже перепросит дружба парубків, то починає просити дівчат.* Гриня. III. 514.

Перепрідшуватися, шуюся, ешся, сов. в. перепрідситися, грошуся, ситися, и. Взаимно извиняться, извиниться.

Перепрягати, гаю, еш, сов. в. перепрягти, жу, жеш, и. Перепрягать, перепрячь.

Перепрядки, ків, м. мн. Шерсть, оставшаяся послѣ того, какъ изъ нея при пряденіи выберуть длинныя волокна. Лохв. у.

Перепрясти, пряду, деш, и. — когб. Больше кого нибудь напирать.

Перепугати, гаю, еш, и. О филинѣ: прекратитъ крикъ.

Перепугатися, джуся, дишся, и. Перепугаться.

Перепухнути, ну, неш, и. Пере-

порхнуть. Обудить його, як що перепухне або шелесне. МВ. (О. 1861. I. 98).

Перепускання, ня, с. 1) Пропускъ. 2) Перегонка, просѣиванье. 3) Часть полубка отъ талии до воротника. Вас. 154, 155.

Перепускати, каю, еш, сов. в. перепустити, пущу, стип, и. 1) Пропускать, пропустить. 2) — через что. Перегонять, перегнать, просѣять, профильтровать. 3) Уступать, уступить. *Каждое было скорее свое перепустить, ніж попустити із хазайського.* Сим. 206. 4) Уступать, уступить очередь. *А там завізно було, повен млин натаскали, черга йому прийилася б аж через тиждень. Дай,—каже,—збрешу, що в мене батько на лаві лежить, то перепустять.* Гриня. II. 296. 5) Чрезъ мѣру передерживать, передержать при какой либо работѣ, напр. перемочить, пережечь и пр. Вас. 200.

Перепуст, ту, м. 1) Сосудъ для перегонки водки, холодильникъ, колба. 2) = Переріз.

Перепустити См. Перепускати.

Перепустувати, тую, еш, и. Перестать шалить.

Перепхати. См. Перепихати.

Перепхнути. См. Перепихати.

Переп'ясти. См. Перепинати.

Переп'ят устати. Стать кому на дороге, преградить кому путь. *Переп'ят встане на тебе, москалю, мое святе, мое пророче слово.* К. ХП. 97.

Переп'ятити, п'ячу, тиш, и. = Переп'ясти. *Битий шлях переп'ятити.* К. ЦН. 242.

Перераджувати, джую, еш, сов. в. перераджити, джу, диш, и. Пересуживать, пересудить, перерѣшать, перерѣшить. *Радять мене люде, радять і другії, а я тую раду сама перераджую.* Чуб. V. 619.

Перералити. См. Перералювати.

Перералювати, люю, еш, сов. в. перералити, лю, лиш, и. 1) Перепахивать, перепахать ралом. Гриня. II. 210. 2) Провести борозду ралом чрезъ что нибудь.

Перераховувати, вую, еш, сов. перерахувати, хую, еш, и. Пересчитывать, пересчитать.

Перерва, ви, ж. Перерывъ, пауза, интервалъ, промежутокъ. 2) Раст. *Lysimachia nummularia.* Вх. Пч. II. 33. 3) Родъ вышивки. Kolb. I. 49.

Перерванець, нця, м. Раст. *Alsine media.* Лв. 96. См. Мокрець.

Перервати, ся. См. Переривати, ся. **Перервиця, ці, ж.** Перерывъ. *З ковалем не вільно за роботу остей торгуватися, бо була перервиця в рибі — часом вона ловила би ся, а часом ні.* Шух. I. 222.

Переремигати, гаю, еш, и. Пережевать жвачку.

Перерепанка, ки, ж. Треснувший плодъ; потрескавшийся предметъ.

Перерепатися, паюся, ешся, и. Потрескаться, полопаться.

Перерепетувати, тую, еш, и. Перестать кричать, горланить.

Перержавіти, вію, еш, и. Перержавѣть.

I. Переривати, ваю, еш, сов. в. переривати, рву, рвеш, и. 1) Перерывать, перервать. 2) Прерывать, прервать, прекратить. *Молодий вік переривати.* Чуб. V. 376. *Не перерви ж, о вічний Боже, моего життя на половині.* К. Псал. 231.

II. Переривати, ваю, еш, сов. в. переріти, рію, еш, и. Перерывать, перерывать, перекапывать, перекопать. *Мої стежки псують, переривають.* К. Іов. 64.

Перериватися, ваюся, ешся, сов. в. перериватися, рвуся, рвешся, и. 1) Перерываться, перериваться: *Хиба мені перериватися та навздогін цілуватися.* Ном. № 5265. *Як не перервється.* Изъ всѣхъ силъ что либо дѣлаетъ. *І робити — не прибити, а жати не наметься, а почує свистілочку, — як не перерветься.* Гриня. III. 67. 2) Прерываться, прерваться, прекратиться. 3) Подрываться, подорваться? *Гори мої, юри! То мі тяжко на вас, перервався мий, годячи через вас.* Гол. III. 433.

Перерештувати, тую, еш, и. Поставить иначе дѣла.

Переріз, зу, м. Срѣзь, половина перерѣзанной поперекъ бочки. *Уже повен переріз води наносила.*

Перерізати. См. Перерізувати.

Перерізувати, зую, еш, сов. в. перерізати, ріжу, жеш, и. Перерѣзывать, перерѣзать.

Перерік, ку, м. Пререканіе. *Не заходити з ним у перерік.* Не входитъ съ нимъ въ споръ, пререканія. ЕЗ. V. 67.

Перероб, бу, м. Работа сверхъ уговора. *Два дні було переробу в мене за ним.* Кобеляк. у. (Залуб.).

Переробити, ся. См. Переробляти, ся. **Переробляння, ня, с.** Передѣлываніе. Богод. у.

Переробляти, ляю, еш, сов. в. переробити, блію, биш, и. 1) Передѣлывать,

передѣлать. *А що зробиш, то й перероблять.* Гриня. III. 482. *Панську стоту не переробили.* МВ. I. 99. 2) Только сов. в. *Передѣлать, сдѣлать все.* *Панської роботи не переробили.* Ном. № 1299.

Перероблятися, ляюся, ешся, сов. в. переробитися, бліюся, бишся, и. *Передѣлываться, быть передѣланнымъ.* *Мое діло переробиться, мое слово переговориться.* Мил. 193.

Перероджуватися, джуюся, ешся, сов. в. переродитися, джуся, дишся, и. *Перерождаться, переродиться.* *Всі неначе переродились, були веселі, жартували.* Левиц. Пов. 44.

Переростати, таю, еш, сов. в. перерости, тую, теш, и. 1) Перерастать, перерастать, вырасти больше чѣмъ слѣдуетъ. *Чи ж я, мамцю, не доріс, чи ж я, мамцю, переріс, чи не рублена хата, що не люблять дівчата?* Чуб. V. 1127. 3) Поростать, порости поперекъ. *Ой не ходи, козаче, горами: переросла доріжка чарами.* Чуб. V. 1197. 3) Перерастать, вырасти больше кого. *Вже Юрко Семена переріс.*

Переруб, бу, м. 1) = Переріз. Желех. 2) Загромъ. Вх. Зн. 48.

Перерубати, ся. См. Перерубувати, ся.

Перерубувати, бую, еш, сов. в. перерубати, баю, еш, и. Перерубывать, перерубить.

Перерубування, ня, с. Перерубаніе, перерубка.

Перерубуватися, буюся, ешся, сов. в. перерубатися, баюся, ешся, и. Перерубываться, перерубиться. *Ні, ия кістка не перерубається.* Васильк. у.

Перерумегувати, гую, еш, и. = Переремигати. Вх. Лем. 448.

Пересаджувати, джую, еш, сов. в. пересадити, джу, диш, и. 1) Пересаживать, пересадить (растения). 2) Передѣлывать, передѣлать пополамъ, посадить растения. *Пересади, моя миленькая, вишеньками двір.* Чуб. V. 411. 3) Пересаживать, пересадить кого черезъ что. *Дівко, дівко, пересади через порі!* Рудч. Ск. II. 66. 4) Высовывать, высунуть черезъ что. *Візня пересадить голову через колишню стінку.* О. 1862. V. Кух. 30.

Пересапувати, пую, еш, сов. в. пересапувати, пую, еш, и. Наново полоть, выполоть сапою.

Пересваритися, ріся, ішся, и. Разсориться; перессориться.

Пересвистати, щу́, щеш, *гл.*—кого. Свиснуть громче кого. Будем мірятися, хто кого пересвище. Рудч. Ск. I. 68.

Пересвідчення, ня, *с.* Убѣдження, приобртенное путемъ опыта. Я, бач, задумав писати децю своє.. а тим часом складаю собі свої пересвідчення. Левиц. Пов. 89.

Пересвідчити, ся. См. Пересвідчувати, ся.

Пересвідчувати, чую, еш, *сов. в.* пересвідчити, чу, чийш, *гл.* Убѣждать, убѣдить фактами.

Пересвідчуватися, чуюся, ешся, *сов. в.* пересвідчитися, чуся, чийся, *гл.* Убѣждатися, убѣдиться фактически, увѣритися. Тепер тільки Дашкович пересвідчився в тім, що Воздвиженський засватався. Левиц. Пов. 46.

Пересвяткувати, кую, еш, *гл.* Провести праздники. Усі святки пересвяткували. Чуб. III. 356.

Пересѣдѣти, джу, диш, *гл.*—Пересидѣти. Сѣдѣв, сѣдѣв чоловік на дубі і таки пересѣдѣв вовка. Чуб. I. 51.

Переселення, ня, *с.* Переселеніє. Переселення у Вавилон. Єв. Мт. I. 11.

Переселець, льця, *м.* Переселенець. Стор. II. 102. Дешево продавали (хату) переселми, ідучи на степи. Г. Барв. 379. Та ми переселми з Курської губерні. Астрах. г.

Переселити, ся. См. Переселяти, ся. Переселянин, на, *м.*—Переселець. Міус. окр.

Переселяти, ляю, еш, *сов. в.* переселити, лю, лиш, *гл.* Переселять, переселить. Переселено їх у Вавилон. Єв. Мт. I. 12.

Переселятися, ляюся, ешся, *сов. в.* переселитися, люся, лишся, *гл.* Переселятись, переселиться.

Пересердитися, джуся, дишся, *гл.* Перестать сердиться. Дід.. думає: баба пересердиться. Рудч. Ск. II. 62. Моя мила сердиться, — таки ж вона пересердиться. Грин. III. 172.

Пересердя, дя, *с.* Гнѣвъ. Нащо ти на мене таке велике пересердие маєш? АД. I. 215. 3 пересердя. Въ сердцахъ. Він тоді з пересердя каже: піду якої-такої віри бабу вб'ю. Грин. II. 86.

Пересіджувати, джую, еш, *сов. в.* пересидѣти, джу, диш, *гл.* 1) Сидѣть, просидѣть. Чималу ж я годину пересидѣла, поки вийшла пані. МВ. (О. 1862. III. 51). 2) Пережидать, пережидать сидя. Нікуди й не кажи, щоб забити та пересидѣти; бо

до села було далеченько, а дощ так і поливає. Кв. Баба в теплі пересидѣла до рана. Гн. II. 12. Сховай мене, мій таточку, у комору, може я сі гостоньки перестояю; сховай мене, мій таточку, хоч у хижку, та може я сі гостоньки пересижую. МВ. 154. 3) Только сов. в. Просидѣть слишкомъ долго. Хлѣб пересидѣв у печі. 4)—ногу. Отсидѣть, пересидѣть, придавить, сидя, ногу.

Пересилати, ляю, еш, *сов. в.* переслати, шлю, шлѣш, *гл.* Пересылать, переслать. Як не буду ік Покрові, так буду писати та пересилати чорними орлами. Чуб. V. 306.

Пересилити, лю, лиш, *гл.* Осилить. перемочь. Молось тобі, Боже милій... щоб дав мені добру силу пересилить горе. Шевч.

Пересинити. См. Пересинювати.

Пересинювати, нюю, еш, *сов. в.* пересинити, ню, ниш, *гл.* Слишкомъ насинивать, насинить.

Пересип, пу, м.—Переспа.

Пересипати, плю, леш, *гл.* 1) Пересыпать, пересыпать. Сидить собі в пасіці, пересипає троші—сушить. Рудч. Ск. I. 162. Пересип борошно з ночов у діжку. 2) Пересыпать, пересыпать чѣмъ. Вас. 157. Як швець дубом шкури пересипає. Ном. № 12617. 3) Перебирать, перебрать деревянную посуду: выбросить ветхія клепки, вставить новыя і вновь стянуть обручами. То було як небудь відець або барильце наб'ю, а тепер кадобба пересиплю, утвори підріжку. Г. Барв. 347. 4) Только несов. в. Переливать изъ пустого въ порожнее, толковать попусту. Пересипають такеньки, пересипають,—панночка й зітхне:—Що бабуно! тільки говорим... МВ. (О. 1862. III. 39).

Пересипатися, паяюся, ешся, *гл.* Заниматься пересыпаниемъ. Василь став як мала дитина пісочком пересипатись. Кв. Псал. 155.

Пересівати, ваю, еш, *сов. в.* пересіяти, сію, еш, *гл.* Пересѣвать, пересѣять. Я шавлію пересію, а руту не буду. Нп.

Пересідати, даю, еш, *сов. в.* пересісти, сяду, деш, *гл.* Пересѣдать, пересѣсть. Пересідляти. См. Пересідлувати.

Пересідлувати, лую, еш, *сов. в.* пересідляти, ляю, еш, *гл.* Пересѣдывать, пересѣдатель.

Пересікати, каю, еш, *сов. в.* пересікти, січу, чѣш, *гл.* Пересѣкать, пересѣчь. Пугою обуха не пересічеш. Ном. № 1094.

Пересіл, облу, *м.* Пересолъ. Недосіла на столі, пересіла на голові. Ном. № 12381. Пересісти. См. Пересідати.

Пересістися, сядуся, дешся, *гл.* Оморозѣ: ослабѣть, уменьшиться. Чуб. I. 32. Ну, та й мороз же позавчора був, аж у ніс кололо. А вчора, так ополудні, пересівся, і тепер бач як тепло. Лебед. у. Пересядься, морозе! Ном. № 264.

Пересічка, ки, ж. Перегородка. Нѣжин. у.

Пересіяти. См. Пересівати.

Перескаком, нар. Перескакивая отъ одного къ другому. МВ. II. 114.

Перескакувати, кую, еш, *сов. в.* перескочити, чу, чийш, *гл.* Перескакивать, перескочить, перепрыгнуть. Тече річка величка, схочу—перескочу. Чуб. V. 196.

Перескаржити, жу, жиш, *гл.*—Перешкожати. ...перескаржили у її роботі. Гн. II. 125.

Перескіє, коку, *м.* Прыжокъ при перепрыгиваніи черезъ что. Свинячий перескіє. Ном., стр. 301, № 402. Пішли грати на перескіє. Стали играть въ перепрыгиваніє.

Перескліти, склю, ліш, *гл.* Вставить новыя стекла.

Перескоком, нар. Скачками, въ прыжку. Побіи хлопець перескоком.

Перескочити. См. Перескакувати.

Переслабувати, бую, еш, *гл.* Переболѣть.

Переславити, влю, виш, *гл.* Перехвалить.

Переслати. 1) См. Пересилати. 2) См. Перестилати.

Переслідувати, дую, еш, *гл.* Преслѣдовать. (Прод) переслідовав дуже християн. Гн. I. 161.

Переслухати, хаю, еш, *гл.* 1) Прислушать, выслушать. Ото він переслухав це, заплакав. Рудч. Ск. I. 93. 2) Переслушать. Людської брехні не переслухати. Ном. № 6991.

Пересмажити. См. Пересмажувати.

Пересмажувати, жую, еш, *сов. в.* пересмажити, жу, жиш, *гл.* Пережаривать, пережарить, прожарить, полжарить. Пересмажити сім'я. Змієв. у.

Пересмалити. См. Пересмалювати.

Пересмалювати, лую, еш, *сов. в.* пе-

ресмалити, лю, лиш, *гл.* Слишкомъ сильно опаливать, опалить.

Пересмердіти, джу, диш, *гл.* Перестать вонять.

Пересмікати, чу, чеш, *гл.* Передергать. Я шавлію пересію, руту пересмічу. Чуб. V. 211.

Пересмикнути, ну, нѣш, *гл.* 1) Одн. в. отъ пересминати. 2) О зайцѣ: перебѣжать. Заець пересмикнув на той бік через грблю.

Пересміхатися, хаюся, ешся, *гл.* Пересмѣиваться.

Пересміяти, мію, єш, *гл.* Осилить въ смѣхѣ. Давай будем знов сміятися,—хто кого пересміє. Грин. II. 80. Ну, тепер хто кого пересміє, того буде пані. Рудч. Ск. I. 69.

Пересміятися, сміюся, єшся, *гл.* Окончить смѣяться. Тутотун пересмѣшав, давши товаришам пересміятись, і став далі казати. Г. Барв. 314.

Пересмоліти, лю, лиш, *гл.* Осмолить внонь.

Пересмуга, ги, ж. Поперечная полоса. Мнж. 188.

Пересмуткувати, кую, еш, *гл.* Перестать грустить.

Пересніця, ці, ж. Рыба Phoxinus rivularis. Шух. I. 24.

Переснувати, сную, єш, *гл.*—щю нитками. Протянуть черезъ что нити. Двір переснує щось нитками. ЗОЮР. II. 17.

Пересбувати, вую, еш, *гл.*—Пересувати.

Пересбуватися, вуюся, ешся, *гл.*—Пересуватися.

Пересолити. См. Пересоложувати.

Пересолодати, даю, еш, *гл.* Пересолодѣть. Було дуже тепло в хаті, і ячмінь пересолодав.

Пересолоджувати, джую, еш, *сов. в.* пересолодити, джу, диш, *гл.* Дѣлать, сдѣлать слаще чѣмъ нужно.

Пересоблювати, лую, еш, *сов. в.* пересолити, лю, лиш, *гл.* Пересаливать, пересолить.

Пересох(ну)ти. См. Пересихати.

Переспа, пи, ж. Пересыпь, земляная насыпь.

Переспати, сплю, піш, *гл.* 1) Проспать известное время. От велика біда, що переспав козак одну ніч із ляхівкою. К. ЦН. 225. Зайшло ясне красне сонце нічку переспати. Млак. 88. 2) Сномъ избавиться отъ чего. Спи, сину, може переспиш (хворобу). Мир. ХРВ. 56.

Переспатися, сплюся, пішся, и. 1) = **Переспати 1.** Переспийся зо мною їдну ніч. Гн. I. 42. 2) Выспаться. Ой ще бурлак не здрімався, вже господар переспався. Чуб. V. 1014.

Переспів, ву, м. 1) Перепів. 2) Переводъ стихами. *Іов. Переспів Павла Ратая.*

I. Переспівати. См. Переспівувати.

II. Переспівати, ваю, еш, сов. в. переспіти, спію, еш, и. Перезрѣвать, перезрѣть, переспѣть.

Переспівувати, вую, еш, сов. в. переспівати, ваю, еш, и. 1) Перепівать, пропѣть уже раніше пропѣтое; повторять, повторить пѣніе. Замість своєї ступи на чужу тропу і переспіває думки народні. О. 1861. IV. 35. 2) Переводить, перевести стихами. Позичена кобза. Переспів чужомовних співів. Переспівував же їх Кулиш Олександрович Панько. (Ж. 1897). 3) Только сов. в. Пропѣть, окончить пѣть. Як уже переспівають, то дівчата виходять із за стола. Грин. III. 514. Вже треті півні переспівали. О. 1862. X. 13.

Переспівуватися, вуюся, ешся, и. Перекликатися пѣніємъ. Через став пересіувались, жартуючи, дівчата та пересіувались. Левиц. I. 17.

Переспіти. См. II. Переспівати.

Переставати, таю, еш, сов. в. перестати, стаю, неш, и. 1) Переставать, перестать. Коли ж за тобою плакати перестану. Чуб. Перестала дівчинька вірненько любити. Мет.—у чому. Останавливаться, остановиться на чемъ, перестать, дійдя до чого. Іще ж то жиди-рандарі у тому не перестали: на славній Україні всі козацькі церкви заорандовали. АД. II. 21. — чого. Оставлять, оставить что дѣлать. Коли вже ви перестанете того свисту? МВ. 1862. III. 64. 2) Только несов. в.? Переходить, перебігати звѣря, становиться на дорогѣ. Біжить мерщій униз: там є такі поляни, що можна добре його переставати. Бранц. у.

Переставити. См. Переставляти.

Переставитися, влюся, вишся, и. Умереть. Перше він переставився, а за ним і вона; вкупи поруч і поховали їх. МВ. I. 15.

Переставка, ки, ж. Сѣть для ловли перепеловъ. Вх. Пч. II. 16.

Переставляти, ляю, еш, сов. в. переставити, влю, виш, и. Переставлять, переставить, передвигать, передвинуть. Сердешний Наум ледве ноги переставляє. Кв. Переставляти вуліки.

Перестан, ну, м. Остановка, прекращеніе. Пташки без перестану, без стину виспівували. Левиц. I. 125. Слухав би без перестану, брате, твого читання. Грин. I. 289.

Перестановити. См. Перестановляти.

Перестановляти, ляю, еш, сов. в. перестановити, влю, виш, и. = **Переставляти, переставити.**

Перестання, ня, с. = **Перестан.** Добре учелявся дощ, — нема йому перестання. НВолын. у.

Перестанок, нку, м. = **Перестан.** Без перестанку. Постоянно. Без перестанку я о тім думаю, чи будеш ти моя. Чуб. V. 358.

Перестань, ні, ж. = **Перестан.** Нема йому перестані.

Перестарітися, ріюся, ешся, и. Перестариться, перестарѣть.

Перестаркуватий, а, е. Перестарившійся.

Перестати. См. Переставати.

Перестерегти. См. Перестерігати.

Перестерігати, гаю, еш, сов. в. перестерегти, режю, жеш, и. Предостерегать, предостеречь.

Перестилати, ляю, еш, сов. в. перестлати, стелю, леш, и. Перестилать, переслатъ вновь. Перестилайте їм постілоньку так, як я перестилала. Мил. 189.

Перестогнати, ню, неш, и. Окончить стонать.

Пересторога, ги, ж. Предостереженіе. Єдного прихода — другого пересторога. Ном. № 3908. О. Гервасій не чув сієї перестороги. Св. Л.

Перестоявати, юю, еш, сов. в. перестояти, тою, їш, и. 1) Простаивать, простоять, постоять. Перестояли ми три дні в Кумицях. МВ. I. 63. Вода ся повинна перестояти де небудь у захистному місці до вечора, щоб була хто не натився. Грин. II. 321. 2) Слишкомъ долго простаивать, простоять, перестояться. Боря перестояв і злук. 3) Пережидать, переждать стоя. Перестояли дощ під повіткою. Сховай мене, мій таточку, у комору, — може я сі гостоньки перестою. Мил. 154. 4) Простаивать, простоять довше. Скрипкове дерево і добре перестойть. Ном. № 8156.

Перестраждати, даю, еш, и. Перестраждать. Одним одна душа усе перестраждає, усе перетерить. Кв.

Перестрах, ху, м. Ужасъ, испугъ. Кабан коли не розбіжиться з перестрахи,

коли (не) удариться об дуб рилом. Рудч. Ск. I. 23.

Перестрашити, шю, шійш, и. Перепугать, испугать. Гн. II. 171.

Перестрашитися, шюся, шійшся, и. Перепугаться, испугаться. Чорт перестрашився та й утік. Гн. II. 10.

Перестрѣлити. См. Перестрелювати.

Перестрѣлювати, люю, еш, сов. в. перестрѣлити, лю, лиш, и. 1) Перебивать, перебить выстрѣломъ. Перестрѣлив зайцеві ногу. 2) Стрѣляя, попадать, попасть дальше предмета. Попович стрѣлив — юру перестрѣлив. Чуб. V. 1078.

Перестріляти, ляю, еш, и. Окончить стрѣльбу.

Перестрибнути. См. Перестрибувати.

Перестрибувати, бую, еш, сов. в. перестрибнути, ню, неш, и. Перепрыгивать, перепрыгнуть. Схилиються (хлопці) один до другого у кутку, а останні перестрибують. Чуб. III. 104.

Перестрига, ги, ж. 1) Овца, которая два раза въ лѣто стрижется. Мнж. 188. 2) Шерсть вторичной стрижки. Вас. 198. 3) Пристриженная овчина старой овцы. Вас. 154. 4) Насмѣшливо: обстриженный, обстриженная. Ум. **Перестрижка.** А вона й кричить на мене: „Стрижко-перестрижко“! Екатеринос. у.

Перестрігти, жю, жеш, и. Слишкомъ коротко остричь.

Перестрижка, ки, м. Ум. отъ перестрига.

Перестрівати, ваю, еш, сов. в. перестріти, стріну, неш, и. Встрѣчать, встрѣтить. Аж от перестрѣва його на дорогі становий. Рудч. Ск. II. 161. Ішов, ішов, аж перестрѣва його три старці. Мнж. 62.

Перестріт, ту, м. 1) Встрѣча. КС. 1882. XII. 590. 2) Болѣзнь отъ встрѣчи, слгзъ.

Перестріти. См. Перестрівати.

Перестрітник, ка, м. Раст. *Atriplex latifolia*. Лв. 97.

Перестрічати, чаю, еш, и. = **Перестрівати.** Вдова Коновича... усіх козаків на дорогі перестрічає. КС. 1884. I. 40.

Перестрочити. См. Перестрочувати.

Перестрочувати, чую, еш, сов. в. перестрочити, чю, чиш, и. 1) Прострачивать, прострочить. Сами собі та дивуються, що у голуба та сизая голова, а в голубки позолочувана, чорним шовком перестрочувана. Чуб. V. 34. 2) = **Перетихати.** Широкая та й уліця очеретом перестрочена. Мил. 117.

Перестругати. См. Перестругувати.

Перестругувати, гую, еш, сов. в. перестругати, гаю, еш, и. Перестругивать, перестругать. Стругав, стругав, та й перестругав. Ном. № 7692.

Переступ, пу, м. 1) Преступленіе, нарушение закона. Що ти гріхи мої перебіраєш, переступу дошукуюєся візно. К. Іов. 22. Грішна душа, бита своїми тяжкими переступами, зібралася каятися перед Богом. Мир. ХРВ. 273. 2) Волъ, заднею ногою переступаючий слѣдъ передней. Мнж. 188. 3) Раст. *Brionia alba*. Лв. 97. См. **Перелаз.**

Переступати, паю, еш, сов. в. переступити, плю, пиш, и. 1) Переступать, переступить. Чуже переступи, та не займай. Ном. 2) Загораживать, загородить (дорогу). Не переступай дороги. 3) Преступать, преступить, нарушать, нарушить (законъ), дѣлать преступленіе. Через закон переступало, а зроблю по своєму. Кв. Як ти грішиш, що в тім за нужда Богу і що йому, як ти переступаєш? К. Іов. 77. І що я йому зробила таке, чим перед ним переступила? Мир. Нов. I. 164.

Переступень, пня, м. Раст. *Brionia alba*. Драг. 27. Вх. Пч. II. 9.

Переступити. См. Переступати.

Переступний, а, е. 1) Преступный. 2) О годѣ: високосный. МУЕ III. 43. 3) — **тиждень.** Недѣля передъ масляной.

Переступувати, пую, еш, и. = **Переступати.**

Пересувати, ваю, еш, сов. в. пересунути, ну, неш, и. Передвигать, передвигать.

Пересуватися, ваюся, ешся, сов. в. пересунутися, нуся, нешся, и. Передвигаться, передвинуться.

Пересуд, ду, м. 1) Вторичный судъ. 2) Судебная пошлина, взыскиваемая въ пользу суда съ проигравшаго процессъ. Не будеш пересудів брати. АД. I. 136. 3) мн. Пересуды, сплетни. 4) Предразсудокъ. К. МВ. XI. 143. Ми пересуди давніні занедали. К. МВ. III. 256. Ум. **Пересудок.** А суддя судить, пересудки бере, пересудки бере, на скам'ю кладе. Нп.

Пересуддя, дя, с. = **Пересуд 2.** Сам Господь Бог суд судить, ангели пересуддя беруть. Еф. 53.

Пересуджувати, джую, еш, сов. в. пересудити, джю, диш, и. 1) Пересуживать, пересудить, судить вновь. Прохали,

щоб нас удруге пересуджено. 2) Заниматься пересудами, пересуживать, пересудачить.

Пересудливий, а, е. Осуждающий других. *А пересудливі жінки побрали ще й ложки.* Гліб. 31.

Пересукати. См. Пересукувати.

Пересукувати, кую, еш, сов. в. пересукати, каю, еш, ил. Пересучивать, пересучить.

Пересумувати, му́ю, еш, ил. Протосковать, прогрустить. *Пересумує день у роботі, увечері біжить—що там мої діточки, як?* МВ. I. 45. **Сум пересумувати.** Пережить тоску, печаль. *Сумувала Марусянка сей день увесь день. Ой як мені сій суми пересумувати.* Мет. 158

Пересунути, ся См. Пересувати, ся.

Пересучий, а, е. Хуже чѣмъ сукинъ (бранное слово). Чуб. V. 650. *Через цій пересучі брехні хоч і з хати не виході.* Полт. г.

Пересупонити, ню, ниш, ил. Стянуть наново супоною хомуть.

Пересурмити, млю́, ми́ш, ил. Перетрубить.

Пересушити, ся. См. Пересушувати, ся.

Пересушувати, шую, еш, сов. в. пересушити, ш́у, шиш, ил. 1) Просушивать, просушить. *Ми вам тут не надокучимо, онучечки пересушилимо.* Грин. III. 430. 2) Пересушивать, пересушить чрезъ мѣру.

Пересушуватися, шуюся, ешся, сов. в. пересушитися, ш́уся, шишся, ил. Обсушиваться, обсушиться. *Через річку брела—да ї замочилася, зайшла до сестри—пересушилася.* Чуб. V. 107.

Пересягну́ти, ну́, нѣш, ил. Перейти, перескочить, перешагнуть, переброситься. Ном. № 8775.

Перетанцювати, цю́ю, еш, ил. 1) Протанцовать, окончить танцовать. *Перетанцювавши два танці, розіходяться по домівках.* О. 1862. IV. 6. 2)—когó. Протанцовать больше кого. *Коли було візьметься за танці, так і не кажи, що іоді: перетанцює яку хоч музику.* Кв.

Перетанцюватися, цю́юся, ешся, ил. Устать, утомиться отъ танцевъ. *А ти чого так заспалася? — „Та перетанцювалася собі на михо“,—каже Олені.* Кв.

Перетаскати. См. Перетаскувати.

Перетаскувати, кую, еш, сов. в. перетаскати, каю, еш, ил. Перетаскивать, перетаскать. *Доля багатою перетаскала ту копу між копи до багатого.* Мнж. 52.

Переташовуватися, вуюся, ешся, сов. в. переташуватися, шуюся, ешся, ил. Перекладываться, переложиться. *Дорога була труска і приходилось разів кілька переташовуватись.*

Перетворіти, рію, риш, ил. 1) Пересоздать. 2) Передѣлать.

Перетенѣти, нѣчу, тиш, ил. *Всього тобі не перетенѣти так,—шкода ї заходу.* МВ. II. 118.

Перетерпіти, плю, пиш, ил. 1) Перестрадать, перенести, вытерпѣть. *Хиба ж ти не перетерпиш?* Мнж. 122. *На собі все михо перетерпю, а вже нікому не скажу.* Кв. *А що я юлодом перетерпів.* НВолын. у. 2) Перетерпѣть, переждать терпѣливо, пока пройдетъ.

Перетерти, ся. См. Перетирати, ся.

Перетижяювати, нюю, еш, ил. Провести недѣлю. Желех.

Перетика, ки, ж. 1) Преграда. *На наших огородах нема а нїде нїякої перетикки, хоч наскрізь пройди.* Мнж. 189. *Доїхав до перетикки, спинив біля корми коней.* О. 1862. I. 41. Плетень въ глухомъ заулкѣ, тупикѣ. Лебед. у. 2) Граница между двумя владѣніями, образуемая рядомъ деревьевъ? *У перетику ходила по горізи (по опеньки, по дрова).* Шевч. 540. 3) Поперечная цвѣтная полоска на бѣломъ.

Перетикати, каю, еш, сов. в. перетикати, каю и тичу, чѣш, ил. Перегораживать, перегородить рядомъ чего либо натыканого. *А я тую бистру річку очеретом перетикаю.* Чуб. V. 457. *А я тую багатую терном перетичу, а вбоую, хорошую до себе прикличу.* Чуб. V. 38.

Перетін, ну, м Перерывъ. *Українці живуть тепер скрізь без перетину по цїлій полтавині.*

Перетинати, наю, еш, сов. в. перетяти, тн́у, нѣш, ил. 1) Перерѣзывать, перерѣзать, перерубывать, перерубить, пересѣкать, пересѣчь. *А у його та була така шабля, що на шо насташи, так і перетне.* Мнж. 36. 2) Перерѣзывать, перерѣзать путь, преградить дорогу. *Не читав князь Єрема листів іздалека: перетяв усі дороги і стежки дейнека.* К. Досв. 223. *До церкви калюжа дороу перетяла, а до шинку можно і по під тином.* Александр. у.

Перетінок, нку, м. Небольшой поперечный плетень. *Коли б мені не тини та не перетинки, ходив би я до дівчини та що-вечоринки.* Мет. 109.

Перетирати, раю, еш, сов. в. перетерти, тр́у, трѣш, ил. 1) Перетирать, перетереть. 2)—когó на зубá=Переминати ного на зубáх. Мир. Пов. I. 161.

Перетиратися, раюся, ешся, сов. в. перетертися, тр́уся, рѣшся, ил. Перетираться, перетереться.

Перетік, то́ку, м. Протокъ. Ум. **Перетічок.** *Тече річка з перетічками, гуля старий з молодичками.* Нп.

Перетісувати, сую, еш, сов. в. перетесати, ш́у, шѣш, ил. Перетесывать, перетесать вновь или иначе.

Перетлівати, ваю, еш, сов. в. перетлѣти, лію, еш, ил. Перетлѣвать, перетлѣть, истлѣть.

Перетну́ти, ну́, нѣш, ил.—Перетяти.

Перетовкѣти, вчу́, чѣш, ил. 1) Перетолочь. 2) Перебить, переломать. 3)—Перевалити. 2. Зміев. у.

Перетовкѣтися, чу́ся, чѣшся, ил. 1) Перетолочься. *Все тое перетовкѣться та перемелеться.* Ном. № 4898. 2) Перебиться. *А що тієї шкоди! А скільки перетовкѣться посуду!* Левиц. I. 208.

Перетопіти. См. Перетоплювати.

Перетоплювати, люю, еш, сов. в. перетопіти, плю́, пиш, ил. 1) О воскѣ, салѣ и т. п. Перетапливать, перетопить. 2) Переплавливать, перелавить. 3) Только сов. в. Вытопить, окончить топить (печь). *Уже моде перетопили, уже ї поспідали.* О. 1862. VI. 33.

Переточіти. См. Переточувати.

Перетобчувати, чую, еш, сов. в. переточіти, чу́, чиш, ил. 1) Перецѣживать, перецѣдить, перелить изъ одной бочки въ другую. 2) Просѣвать, просѣять. *Переточили тишеницю на решето.* 3) Истачивать, источить. *Черви переточили дерево. Миші ярину мені так перемочать та переточать, що скот понюхає ї не їсть.* Г. Барв. 303.

Перетратити. См. Перетрачувати.

Перетрачувати, чую, еш, сов. в. перетратити, чу, тиш, ил. Тратить больше чѣмъ слѣдуетъ, перерасходовать.

Перетремтіти, мчу́, тіш, ил. Передрожать.

Перетривати, ваю, еш, ил. Выдержать, перенести. *Перетривай усе, витерти бідочку.* МВ. (О. 1862. III. 61).

Перетроїти, ро́ю, іш, ил. Раздѣлать на три части.

Перетроціти, ш́у, щиш, ил. Разбить многое въ дребезги, въ щепки.

Перетрусіти. См. Перетрушувати.

Перетрухати, хаю, еш, сов. в. перетрухнути, ну, нѣш, ил. О деревѣ: сгнивать, сгнить, истлѣть.

Перетрушувати, шую, еш, сов. в. перетрусіти, ш́у, сиш, ил. 1) Перетрашивать, перетрасти. *Ми хочемо все перетрусити, передивитись.* Левиц. *Ліжко перетрусє.* ЗОЮР. II. 289. 2) Пересыпать, нересыпать. *Перетруси яйця половою, щоб не побились.* 3) Только сов. в. Перетрасти. *Пропасниця вже морозом перетрусила та взяла жаром.* Черном.

Перетрясатися, саюся, ешся, сов. в. перетрястися, с́уся, сѣшся, ил. 1) Трястись, перетрястись въ переїздѣ и перевозѣ, перевезтись съ имуществомъ. *О. Яким як почув, що архирей обіцяв жєни-ха, то ї не став перетрястатись; а що перевіз—тут було, а решта ї на тій паравії.* Св. Л. 191. 2) Только сов. в. Надрожаться отъ холода, передрогнуть. *Ой коли б ти, мати, знала, яке михо в до-розі, що перетрясеишся на лотім морозі.* Грин. III. 562.

Перетужити, жу́, жиш, ил. Перетужить, перегоревать. *Затужила дівчина за мною. Нехай тужить, вона перетужить, нехай козак роченька дослужить.* Чуб. V. 289.

Перетупотіти, чу́, тіш, ил. Перестать топтать ногами.

Перетупцюватися, цю́юся, ешся, ил. Устать отъ ходьбы, движенія. *Стара нєнка за день так перетупцюється, що ввечері ї недужає вже.*

Перетурбуватися, бўюся, ешся, ил. Перестать беспокоиться.

Перетягани, нів, мн. Переходъ гостей отъ тестя къ свекру во время свадьбы; также въ первое воскресенье послѣ свадьбы.

I. Перетягати, гаю, еш, сов. в. перетягті, гн́у, нѣш, ил. 1) Перетягивать, перетянуть. *Перетягли шнурками перину.* Левиц. 2) Перетягивать, перетянуть. *Перетягли їх у двір, а тут Бог дав дитину.* МВ. I. 44. 3) Тянуть, протянуть, прожить, перебиться. *Як небудь ще цей тиждень перетягнемо.* Зміев. у. *Хоч би дав Бог оцей тиждень перетягти.* Харьк.

II. Перетягати, гаю, еш, ил. Перетаскать. *А скільки бідних дітей вони перетягами в неволю.* О. 1861. XI. Кух. 9—10.

Перетяти. См. Перетинати.

Переумити, млю, миш, ил. Заставить

измѣнить своє мнѣннє. Хоч мене ніхто не переуючить... МВ. П. 124.

Переуючити, чу, чиш, и. Перевьючить.

Перехамнути, ну, нѣш, и. Перекусить наскоро. Зібрався чоловік щоб з'їхати у друге місце і ввійшов у хату перехамнути. Ном. № 12000, стр. 289.

Перехапати, паю, еш, и. Перехватать. (Гусенят) ворони та сороки аж четверо перехапали. Г. Барв. 314.

Перехарамаркати, каю, еш, и. Поспѣшно прочесть подь носъ, пробормотать. Пип та дяк так сяк перехарамарками службу.

Перехвалити. См. Перехвалювати.

Перехвалювати, люю, еш, сов. в. перехвалити, лю, лиш, и. Перехваливать, перехвалить. Перехвалить на один бік. Ном. № 7478.

Перехварбувати, бую, еш, и. Перекрасить.

Перехворіти, рію, еш, и. Переболѣть. Інший віл перехворіє та й живе, а инший здожне. Лебед. у.

Перехібити. См. Перехиблювати.

Перехиблювати, люю, еш, сов. в. перехибити, блю, биш, и. Дѣлать, сдѣлать не такъ, какъ слѣдуєть. Куди ні ступлю ступнем, — у всьому перехиблю. усе не по їх. Г. Барв. 444.

Перехибнутися, нуся, нѣшся, и. Потерявъ равновѣсіє, упасть. Желех.

Перехилити, ся. См. Перехиляти, ся.

Перехиляти, ляю, еш, сов. в. перехилити, лю, лиш, и. Наклонять, наклонить; склонять, склонить. Перехилив порожню пляшку над чаркою. Левиц. І. 143. Перехилив голову. Ном. № 336. Кому вагу мечами перехилим, тому широка вклониться земля. К. ПС. 129.

Перехилятися, ляюся, ешся, сов. в. перехилитися, люся, лишся, и. Наклоняться, наклониться, свѣшиваться, свѣситься. Ой у броду беру воду, не перехилося. Мет. 50. Перехилилась через тин, вітає нас. МВ. І. 10.

Перехимородити, джу, диш, и. Пересилить въ интригахъ, хитростяхъ, колдовствѣ. Він ледачий химороду химородить. Ну, та я його перехимороджу. Г. Барв. 449.

Перехитрити, рю, ріш, и. = Перехитрувати.

Перехитрувати, рую, еш, и. Пере-

хитрить. Хитрував, а то ще хитріше, перехитрувало. Ном. № 3070.

Перехітувати, тую, еш, и. Перекачивать, патая наклонять. Ой у полі дві тополі, одна одну перехитує. Мил. 117.

Перехід, хѣду, м. 1) Переходъ, переправа. Нема льоду, нема льоду, нема й переходу, коли тобі люба мила, — бреди й через воду. Чуб. III. 128. То поляки через три ріки три переходи мали. Макс. 2) ? Переходом а чистім полі завітали волошки. Чуб. V. 136 3) Припадокъ падуцей болѣзни, энцефалія. Грин. II. 319. у дѣтей: родимецъ, сильныя судороги. Мил. 34, 19.

Перехмарити, рить, и. безл. О тучахъ: разойтись.

Перехнябити, блю, биш, и. Наклонить на бокъ. Нащо ти так шапку перехнябив?

Перехнябитися, блюся, бишся, и. Наклониться, накрениться, покоситься. В цьому стіжку добра кладь, то й стіжок не перехнябився. Рк. Левиц. Стара хата вже перехнябилась набік. Рк. Левиц. Санки перехнябилися, а я сторч головою.

Перехіє, ву, м. перехіванка, ки, ж. Прятаніє; укрительство.

Переховати, ся. См. Переховувати, ся.

Переховувати, вую, еш, сов. в. переховати, ваю, еш, и. Перепрятывать, перепрятать; спрятать на извѣстное время. Добре, що я гроші переховав, а то за тою все село буде знати: в тей куми язык довгий. Рудч. Ск. І. 185. Сьогодні оце сховає там, а через який час полічить їх (гроші) і перехова у друге місце. Грин. II. 143. Хоч і вкрав би хто яку одежину, то він переховає. Г. Барв. 190.

Переховуватися, вуюся, ешся, сов. в. переховатися, ваюся, ешся, и. 1) Прятаться, спрятаться, укрыться на извѣстное время. Скільки раз вона переховувалась по чужих хатах, по клунях, поки в йому було не простине той пекельний вогонь. Левиц. Пов. 106. 2) Сохраняться, сохраниться. Я таки й чував про старого Филона, що в його старосвіщина переховується. Г. Барв. 181.

Переходити, джу, диш, сов. в. перейти, йду, деш, и. 1) Переходить, перейти. Нездужаю, рідний брате, не перейду хати. Чуб. V. 152. 2) Проходить, пройти. Поустанавлилися всі громадами побіч дороги і чекали, доки не буде попри них переходити. Гн. І. 114. Ішов-перейшов мі-

сяць по небі. Чуб. III. 45. Перейшло місяців два. МВ. (О. 1862. І. 99). 3) Проходить, пройти, оканчиваться, окончиться. Уже тоді перейшов пужарь. Новомоск. у. 4) Превосходить, превзойти. Він був скутий, а вона і його перейшла. Лохв. у. 5) Носиться, проносятся дольше чого. Наші лати переходять панські шати. Ном. № 1615. 5) О тѣстѣ: взойдя, перестоять лишнее. І піч погасла, і діжа перейшла. Кв. 6) — на кого, на що. Сдѣлаться чѣмъ. Він перейшов на купця. Уман. у. Перейшов на злидні. 7) Перейти танець. Протанцовать. Він танець чи два перейде. Уман. у.

Переходка, ки, ж. Мостикъ? Через синє море ой там кладка дубова, переходка ялова. Грин. III. 69.

Переходом, нар. По пути, во время проходу. Колись переходом стояв у нашому селі москаль. О. 1862. І. 28.

Перехожати, жаю, еш, и. = Переходити. Той блукає за морями, світ перехожає. Шевч. 241.

Перехожий, а, е. Прохожий. Помітила наша Домаха чумаченка молодого перехожого. МВ.

Перехопити, ся. См. Перехоплювати, ся.

Перехоплювати, люю, еш, сов. в. перехопити, плю, пиш, и. 1) Перехватывать, перехватить. 2) Перебивать, перебить, прервать (рѣчь). Ходім уже, бабуню, годі вже! перехопила панночка. МВ. (О. 1862. III. 38) „Колись за велику увагу ставили мое товариство“. — Може колись, — перехопив січовик, — та не теперки. Стор. МПр. 10.

Перехоплюватися, лююся, ешся, сов. в. перехопитися, пліюся, пишся, и. Быстро переѣзжать, переѣхать, переправиться. Єсть через річку і кладочки; возом не перейдем, а конем добрий козах перехопитися. ЗОЮР. II. 206. Перехопившись через юру, здалека побачили ми Ненасицець. Стор. II. 121.

Перехоріти, рію, еш, перехорувати, рую, еш, и. Переболѣть.

Перехотіти, хѣчу, чеш, и. = Перехитити.

Перехотітися, четься, и. безл. = Перехитітися.

Перехочливий, а, е. Прихотливый, капризный. Багатство — перехочлива річ: от наш батько був багатий, а ми бідні стали. Пятигор. окр.

Перехрѣсний, а, е. Перекрестный.

Приїздить на перехресну дорогу, аж там стоєть стоїть. Грин. І. 188. Вийшли на степ і стали на перехреснім шляху. Грин. II. 126. Перехрѣсне віно. Въ боковой сторонѣ крыши гуцульской хаты: маленькое окошечко въ формѣ креста, безъ стекла, для выхода дыма. Шух. І. 92.

Перехрѣсниця, ці, ж. Часть самотоки. (См.). Шух. І. 150.

Перѣхрест, та, м. Выкрестъ.

Перехрестіти, щу, стиш, и. 1) Перекрестить. 2) См. Перехрещувати.

Перехрестітися, щуся, стишся, и. 1) Перекреститься. Еней тоді як народився, разів із п'ять перехрестився. Котл. Ен.

Перехрѣсток, тка, м. Перекрестокъ, распутьє. Канев. у. Ростикає ваші голови по перехрестках. Стор. МПр. 137.

Перехрѣстя, тя, с. 1) Два бревна, двѣ планки, доски, полосы накрестъ одна на другую положенныя — отдѣльно или какъ часть различныхъ снарядовъ. Шух. І. 116, 118. Мик. 480. Поперечная перекладина креста. Уман. у. 2) Перекрестокъ. Й те перечки ще по паланках на перехрестях кістки їх крутяться на палях. Стор. II. 18.

Перехрѣщний, а, е. Поперечный. Лежала каміночка на тій перехрѣщній деревині, що в хатніх дверях. Новомоск. у.

Перехрещувати, щую, еш, сов. в. перехрестити, щу, стиш, и. Выкрещивать, выкрестить. Жиди перехрести та й голову одотни. Ном. № 905.

Перехрещуватися, щуюся, ешся, сов. в. перехрестітися, щуся, стишся, и. Выкрещиваться, выкреститься. Пішов (та-тарин) у самарський монастирь та й перехрестивсь у нашу віру. Стор. II. 61.

Перѣхриста, ти, м. = Перехрест. Ном. № 926, 927.

Перехріщувати(ся), щую(ся, еш(ся), сов. в. перехристити(ся), щу(ся), стиш(ся), и. = Перехрещувати(ся), перехрестити(ся). Як побачить було хорошу пані або жидівку, то й перехристить у свою віру. ЗОЮР. І. 114.

Перехотіти, хѣчу, чеш, и. Перехотѣть.

Перехотітися, хѣчеться, и. безл. Перехотѣться.

Перецарювати, рію, еш, и. Окончить царствовать, господствовать.

Перецівріати, таю, еш, сов. в. перецвісти, цвітѣ, тѣш, и. 1) Отцвѣтѣть, отцвѣсть. 2) Плѣсневіть, заплѣсневіть.

Переціврінькати, каю, еш, и. О вобрьѣ: окончить чирикать.

Перециркотати, чу́, ти́ш, *м.* О сверчка́: окончить трещать.

Перецирчати, чу́, чи́ш, *м.*—**Перециркотати**.

Перециджувати, джую, *еш*, *сов. в.* перециджити, джу́, диш, *м.* Процидживать, процидить.

Перецилувати, лую, *еш*, *м.* Перецфловать. *Усіх* (дівчат) *отак перецилує*. Грин. III. 109.

Перецилуватися, луюся, *ешся*, *м.* Перецфловатися. *Перецилувались усі*.

Перециніти. См. **Перецинювати**.

Перецинування, *ня*, *с.* Переоцфнка.

Перецинувати, ну́ю, *еш*, *м.* Переоцфнить.

Перецинювати, нюю, *еш*, *сов. в.* перециніти, ню́, ни́ш, *м.* 1) Переоцфнивать, переоцфнить. 2) Оцфнивать, оцфнить дорожке чѣмъ слѣдуетъ.

Перецимокати, каю, *еш*, *м.* Перестать чмокать.

Переци, рцю, *м.* Раст. а) переци, *Piper*. З перцем чи не з перцем, іно щоб з добрим серцем. *Ном.* б)—собачий. *Poligonum Hydripter L.* ЗЮЗО. I. 132. 2) **Дати перецию**. Вздуть, дати трепку. 3) **Злидні та ще з перцем**. Голь сь претензіями. *Ум.* **Перчик**. Несу перчику, венберю на свою лобу вечерю. Грин. III. 539.

Перечасувати, сую, *еш*, *м.* Переждать, повременить. *Як перейде дорогу мха година, то не йди, вернись та перечасуй, то тоді вже йди*. Лебед. у. *Тупотун перечасував, давши товаришам пересміятись і став далі казати*. Г. Барв. 314.

Перечвалати, лаяю, *еш*, *м.* Перебрести.

Перечвертувати, тую, *еш*, *м.* Разділити, разрізати на чотири часті.

Перечекати, каю, *еш*, *м.* Переждать. *Защлюбитись—не дощик перечекати*. *Ном.*

Перечєпа, пи, *ж.* Препятствіє, помѣха. На перечєпі бути. Служить помѣхой. *Ум.* **Перєчїпка**.

Перечєпїти. См. **Перечєплювати**.

Перечєрати, ряю, *еш*, *м.*—що. Обмѣнятися чѣмъ. Гол. IV. 419.

Перечєсати, ся. См. **Перечєсувати**, ся.

Перечєкати, каю, *еш*, *м.* Дѣтск. перерѣзати.

Перечєкрїжати, жу, *жиш*, *м.* Перерѣзати.

Перечємчикувати, кую, *еш*, *м.* Перєйти.

Перечєніти, ню́, ни́ш, *м.* Сдѣлать сверхъ чего: дати сверхъ чего. *Добра ни-*

войка була: сто кїн життя зродила; іще ся похвалила—копу перечєнила. Чуб. III. 240.

Перечєстити. См. **Перечєшати**.

Перєчїстка, ки, *ж.* Дошечка, котрою бьють пеньку, очищая отъ кострихи. *Сумск. у.*

Перєчит, ту, *м.*? В шіснадцять літ писмо мимрив та все по латині мєрив, а на сімнадцятім перєчитом всю псалтирку він знав. *КС.* 1882. IX. 480.

Перєчитати. См. **Перєчитувати**.

Перєчити, чу, чи́ш, *м.* Прєкословить, противорѣчить. *Як ти смієш мені перєчити? Я цар—ти повинен мене смєжати*. Рудч. Ск. II. 159.

Перєчитися, чуся, чи́ся, *м.* Спорить, оспаривать другъ друга. *Господь каже, що небо більше, а Петро каже, що земля більша. Господь каже: „Ой Петре, Петре, не перєчєся!“* Чуб. III. 344.

Перєчитувати, тую, *еш*, *сов. в.* перєчитати, таю, *еш*, *м.* 1) Перєчитувать, перєчитати вновѣ. 2) Прєчитувать, прєчєсть. *Козак листи взявши, та й перєчитавши, тяжко здихнув*. Чуб. V. 343.

Перєчишати, шаяю, *еш*, *сов. в.* перєчїстити, чїшу, сти́ш, *м.* 1) Перєчишати, перєчїстити. 2) Прєчишати, прєчїстити.

Перєчїлок, лку, *м.* Часть уздечки: поперечная полоса на лбу. *Вас.* 160.

Перєчїпка, ки, *ж.* *Ум.* отъ перєчєпа.

Перєчїплювати, луюю, *еш*, *сов. в.* перєчєпїти, плію, пи́ш, *м.* 1) Зацѣплять, зацѣпить, помѣшавъ йдти, двигатися. *Він мене перєчєпив, а я і впав*. 2) Мѣшати, помѣшати. *Я був би поїхав, та щось перєчєпило, забув що*. Черк. у.

Перєчїс, чєсу, *м.* Перєчєсь. *Підмаювали, улецами, поки добрались до кінця, поки дівки од перєчєсу до самого товстїм носу*. Котл. Ев. III. 43.

Перєчїсувати, сую, *еш*, *сов. в.* перєчєсати, шу́, шєш, *м.* Перєчєсывать, перєчєсать.

Перєчїсуватися, суюся, *ешся*, *сов. в.* перєчєсатися, шу́ся, шєшся, *м.* Перєчєсываться, перєчєсаться.

Перєчка, ки, *ж.* 1) Перєкладина, жердь. *Перєчка у стилїці*. 2)? Бо кєдь 'ня забїють, вєржуть 'ня до рєшту, будуть до 'ня ходити хлопцї на перєчку. Гол. III. 115.

Перєчєвгати, гаю, *еш*, *м.* Протереть, шаркая ногами.

Перєчєрїнити, ню́, ни́ш, *м.* Слишкомъ начєрнить.

Перечумакувати, кую, *еш*, *м.* Прєвести извѣстное время, занимаясь чумачествомъ.

Перєчути, чу́ю, *еш*, *м.* Прєслышать, услышать. *Перєчули вони, що у якогось царя покрав дзмії чотирьох дочок*. *Мнж.* 43. *Перєчула через лєде, що мїї батько в юсти будє*. *Мет.* 248. *А я тебе, мїї синочку, ні відкїль не перєчую і не побачу*. *Мил.* 214.

Перєчутися, ється, *м.* безл. Дойти вѣстямъ, бытъ услышаннымъ. *Перєчулося в нас об Варцї, що жива й хороша*. *МВ.* (О. 1862. I. 106).

Перєшалювати, луюю, *еш*, *м.* 1) Перєкрыть вновѣ шелєвкой. 2) Поставити изъ шелєвокъ перєгородку.

Перєшєвка, ки, *ж.* Дратва, котрою пришивають передки.

Перєшєпт, ту, *м.* Перєшєптыванїє. *Перєшєпти ночнї із ницаками змїи*. *К.* XII. 102.

Перєшивання, *ня*, *с.* Перєшиванїє.

Перєшивати, ваяю, *еш*, *сов. в.* перєшїти, шїю, *еш*, *м.* 1) Перєшивать, перєшїть наново. 2) Сшивать, сшить извѣстное количество. *Оцєй рємїнь на лєдєй перєшивєш, так оббудємо й хрєстини й похрєстини*. Г. Барв. 281.

Перєшєкандїбати, баяю, *еш*, *м.* Перєйти хромай.

Перєшєкварити, рю, ри́ш, *м.* Перєжарить.

Перєшєкварчати, чу́, чи́ш, *м.* Перєстать шипѣть на огнѣ.

Перєшєклїти, лїю, лї́ш, *м.*—**Перєсклїти**.

Перєшєкєда, ди, *ж.* Помѣха, прєпятствїє. *Бути на перєшєкєді*. Служить помѣхой, прєпятствовать. *Нїхто не розмучить, нїхто не стоїть на перєшєкєді*. *МВ.* (О. 1862. I. 90). *Сам ти бачиш, що вороги нам на перєшєкєді*. Чуб. V. 319.

Перєшєкєджувати, джую, *еш*, *м.*—**Перєшєкєжати**.

Перєшєкєдити. См. **Перєшєкєжати**.

Перєшєкєдник, ка, *м.* Прєпятствующій, бывающій помѣхой.

Перєшєкєдниця, цї, *ж.* Прєпятствующая, бывающая помѣхой.

Перєшєкєжати, жаяю, *еш*, *сов. в.* перєшєкєдити, джу, ди́ш, *м.* Мѣшати, помѣшати, прєпятствовать, воспрєпятствовать.

Перєшєкрєбнїти, ну́, нєш, *м.* Перєцарапнїти.

Перєшєматувати, тую, *еш*, *м.* Перєрвать.

Перєшєгнїти, ну́, нєш, *м.* Перєлєтѣть сразу.

Перєшєкати. См. **Перєшєкувати**.

Перєшєкувати, кую, *еш*, *сов. в.* перєшєкати, каяю, *еш*, *м.* 1) Перєискивать, перєискать наново. 2) Искать, разыскивать, перєискивать, перєискать. *Перєшєкає, що єсть у возах*. ЗОЮР. II. 60.

Перєшємїти, млїю, мї́ш, *м.* Перєшємѣть.

Перєшємувати, му́ю, *еш*, *м.* Перєбродити.

Перєшєбєтати, чу́, чєш, *м.* Перєстать шєбєтать. *Перєшєбєтала таки цокотуха*. Шевч.

Перєшємїти, млїю, мї́ш, *м.* Перєстать шємѣть. *Перєшємїло їй сєрє, помїлась пєчаль тихїше*. *Лєвиц.* I. 513.

Перєшєпїти. См. **Перєшєплювати**.

Перєшєплювати, луюю, *еш*, *сов. в.* перєшєпїти, плїю, пи́ш, *м.* 1) Дѣлать, сдѣлать наново прививки. 2) Перємєжати, врѣзыватися, врѣзаться. *Так, бач, як сє уроцише перєшєплювало нашї землї, то й того козака, що тутєчки сидїв зїмовиком, перєшєпою прозвали*. *Стор.* II. 137.

Перєшєжє, ка, *м.* Наростъ на дрєвєсномъ стволѣ въ видѣ кольца.

Перєшєйка, ки, *ж.* Перєгородка. *Вх.* Лєм. 448.

Перєшєкїй, а́, є́. Какой бы то ни было. *Подивись, якє!—Да хоч би воно було і перєжє, а я його й дурно не озьму*. О. 1862. I. 34.

Перєшєрок, рка, *м.* Поперечный оврагъ, поперечная рытвина. *Тут перєшєрки почались, що вода повимувєвала*. *Св.* Л. 141. *Осталось тїлько один перєшєрок перєїхати*. *Св.* Л. 76.

Перєшєти. См. **Перєшємати**.

Перїло, ла, *с.* Перєгородка. *Вх.* Зн. 48.

Перїна, ни, *ж.* 1) Перина, пуховикъ—для спанья на немъ и для укыванья. *Черниг. у.* *Як ранок настане, з перини не встане*. Грин. III. 200. *Дівчина козака вїрнєнько мобила: устала ранєнько, його не збудила, його не збудила, периною вкрила*. Грин. III. 628. *Пух із перин неначє снїг лєтитъ по вїтру*. К. ЧР. 358. 2) Одно перо. *У тївня є така перина, що як трєба йому на зорї вставати, то вона і крутїтьсє*. Драг. 6. *Ум.* **Перїнка**, перїноньна, перїночка.

Перїнка, ки, *ж.* 1) *Ум.* отъ перина.

На тобі мою золоту перинку. Чуб. II. 172.
2) Личинка муравья. Вх. Уг. 252.

Перінний, а, е. Относящийся къ перинѣ.

Перінонька, періночка, ки, ж. Ум. отъ перина.

Перістий, а, е. = **Перістий.** І ти з міста, і я з міста, кажуть моде, що периста. Сама сіла, поляділа: була чорна—поруділа. Чуб V. 113. 2) **Перісті чоботи.** Сапоги съ красными голенищами и черными головками. Харьк.

Періг, рогá, м. = **Пиріг.**

Перієвáтиця, ці, ж. = **Перійка.** Анн. 362.

Перій, рію, м. Раст.: а) пирей, *Bromus inermis* L. Анн. 71. б) = **Перійка.** Анн. 362. в) *Phleum alpinum*. Лв. 100. в) — **лісовий.** Раст. *Bromus tectorum* L.

Перійка, ки, ж. Раст. *Triticum repens*, Вх. Пч. II. 36.

Перістий, а, е. 1) О масти: по черному полю бѣлыя поперечныя полосы. Рудч. ЧП. 255. *Віл перістий.* КС. 1898. VII. 42. *Пропало тров коней перістих.* Левиц. I. 106. 2) О цвѣтѣ: въ полоскахъ. Ой ти гарбуз, ти перістий! Из чим тебе будем їсти? Нп. За рижого бога, за перістих людей. Ном. 6853.

Перістошій, я, е. Съ полосами на шеѣ. Вх. Зн. 48.

Періщити, шу, щип, м. 1) Бить, сѣчь, стегать. *Хрестять Лейбу знову: періщили, перещили, аж пір'я летіло.* Шевч. 139. 2) О сильномъ дождѣ: падают крупными каплями.

Періювáтий, а, е. Съ примѣсью перію. *Гарна солома періювата.*

Перія, ріі, ж. Рядъ, линія домовъ вдоль улицы. Св. Л. 23. *Оцією вулицею підете, то по правій перії його хата.* Екатериносл. *В кінці цієї перії третя хата його від краю.* Ольгон. у. *Осажу його (село) в три перії: перша перія старими людьми, друга перія із парубками.* Чуб. III. 423.

Перкалєвий, а, е. Коленкоровый. *Перкалєві сорочки.* Чуб. VII. 426.

Перкаль, лю, м. Коленкоръ.

Перластий, а, е. Подобный жемчугу. Ум. **Перластенный.** *Зуби перластенні.* Г. Барв. 273.

Пёрлик, ка, м. Рыболовный снарядъ: жердь, на одномъ концѣ которой небольшой сакъ, а на другомъ желѣзный моло-

токъ съ дырой, хлопающій по камню, выгоняють рыбу. Вх. Пч. II. 25.

Перліна, ни, ж. Жемчужина.

Пёрло, ла, с. Жемчугъ; перлъ. *На ший мала низку перел.* Св. Л. 3. *Слози як перло.* Ном. № 2372. *А слози мов перло сиплються мені на руки.* МВ. I. 78. *Були корали—та пішли далі, були перли, та ся стерли.* Ном. № 1560. *Зуби—коби перли чисті.* Чуб. V. 39.

Пёрловій, а, е. Жемчужный. *Слози покотились як перлове зерно.* МВ. I. 123. **Пёрлова нитка, ткáнка.** См. **Тканка.** Гол. Од. 74. *Перлова нитка голову обв'язує.* Марк. 23.

Пёрнатий, а, е. 1) Пернатый, покрытый перьями. Ой як птиці пернатій в чистім полі без дерева ночувати... Ой так тяжко та важко на чужій чужині без кривної родини помірати. Макс. Также: украшений перьями. *Пернатий шлик.* К. Бай. 18. 2) ? *Ячмінъ зійшов пернатий.*

Пёрнач, чá, м. = **Пірнач.**

Перница, ці, ж. = **Пирій.** Вх. Лем. 429.

Пёрó, рá, с. 1) Перо у птицы. *Нехай йому земля пером!* Пожелание умершему, чтобы ему легка была могильная земля. Рудч. Ск. I. 77. 2) Перо для письма. *Сидить батько з синами, пише листи перами.* Грин. III. 3. 3) Перо рыбье, плавникъ. *Пливе риба та й велика, тільки видно пера.* Грин. III. 391. 4) Кисточка изъ трехъ-четырехъ куриныхъ перьевъ для проведения узкихъ полосъ при раскрашиваніи глиняной посуды. Вас. 183. 5) Нижняя часть, лезвіе лемеха. Вас. 199. 6) Лезвіе бурава. *Нема одного пера, а про те добре вертить свердел.* Волч. у. Ум. **Піріцє, пір'ячко.**

Пёрса и пёрси, перс, с. 1) Грудь, груди. Вх. Зн. 48. *А та кобила і пха персами назад віз.* Рудч. Ск. I. 181. *Та дай же ти, пане, сіна по коліна, а вівса по перса.* Чуб. V. 872. 2) **Пёрси.** Нагрудникъ. Мнж. 189.

Персістий, а, е. Съ развитой грудью. *Кінъ персістий.* Уман. у.

Персіянський, а, е. Персидский. Мнж. 152.

Персбна, ни, ж. Персона, особа, лицо. *Не гуляй же, сину, із панамми та з великими персонами.* Чуб. V. 102.

Пёрста, перст, мн. = **Перса.** Борз. у. Ум. **Пёрстка.** *Синку мій... Я тебе носила, своїми перстками кормила.* МУЕ. III. 35.

Перстáч, чá, м. — **золотник.** Раст. *Portentilla aurea*. Шух. I. 20.

Перстенєць, нцá, м. 1) Ум. отъ перстень. 2) Раст. *Cuscuta epilium*. Вх. Пч. II. 31.

Перстєник, ка, м. Ум. отъ перстінъ. **Перстєніна, ни, ж.** Перстень. *Шкода моєї перстєнини, що їй дурень носить.* Гол. IV. 456.

Пёрстєнь, пёрстінъ, тєня и рєня, м. 1) Перстень, кольцо. Ой іскиньте золот перстєнь із мизинця пальця. Мет. 19. *Береш перстєнь, дай мі слово, люблю в світі тє єдною.* Чуб. V. 97. *Перстні дорой.* Рудч. Ск. 2) Часть косы. См. **Коса 1.** Шух. I. 169. Ум. **Перстєник, перстєничок, перстєнич, перстенєць, перстінєць.** О. 1862. IV. 34, **перстінóк.** АД. I. 43, **пёрстник, пёрстничок.** Чуб. III. 394. *Моя біла ручка у перстничку.* Мил. 89.

Пёртінєць, нцá, м. Ум. отъ перстінъ. **Пёртінóк, нцá, м.** Ум. отъ перстінъ.

Пёрстінъ. См. **Перстєнь.**

Пёрстка, ток, мн. Ум. отъ перста.

Пёрстник, ка, пёрстничок, чка, м. Ум. отъ перстєнь.

Персть, ти, ж. Земля. *Віл гребе і сам на себе персть мече.* Ном. № 9742. *Тоді козаки шаблями суходіл копали, шапками, приполами персть виймали, Хведора безрідного ховали.* АД. I. 249.

Пёрський, а, е. Персидский. *Засвітила зізвезда перському царюві.* Гн. I. 63.

Пёрти, пру, преш, м. 1) Переть, напирать; гнать. *Як забрала своє військо, як заняла ті коні, як узвала перти—вийнала з води.* Рудч. Ск. I. 88. 2) Двигаться, идти. *Все дальш у пекло пру та пру.* Стор. МПр. 47. *Як комахня пруть на Запорожжє.* Стор. МПр. 115. 3) Выпирать, выпереть. *Задихавшись, мов з його перло дух.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 84)

Пёртися, прўся, прѣшся, м. Переться, напирать, лѣзть. *В німецькі землі, у чужей претєся знову.* Шевч. 211. *Та співало, щоб та печаль не перлася, як той москаль.* Шевч.

Пёрть, ти, ж. Тропинка, по которой гоняють овецъ. Вх. Зн. 48.

Пёрўн, нá, м. 1) Громъ. *Бодай тебе перун забив темнєнкої ночі.* Чуб. V. 1092. 2) Перунъ, божество древнихъ славянъ. Левиц. Світ. 7.

Пёрхати, хаю, еш, м. Порхать. Желєх.

Перхнўти, нў, нѣш, м. 1) Побѣждать. *Де та сила візьметься,—знов перхну так,*

що аж залускотить. МВ. (КС. 1902. X. 151. 2) **Набѣжать, наѣхать** многимъ. *Та й справді перхнуло до нас гостей,—як на погориджу.* МВ. (О. 1862. III. 40).

Перцювáти, цюю, еш, м. 1) Очень энергично что либо дѣлать, чего либо требовать. *А він по тій ріллі з конякою перцює, біа.* Лубен. у. *Вже не даремне батько так перцювали, щоб їй (подушку) покласти їм у голови.* Грин. II. 186. *Та ну бо! й почне з-за Ядама нутти.* *Росказав би мерщій, щоб там, та й край,—перцює стара.* Грин. II. 167. 2) Дѣлать строгій выговоръ, ругать. Мнж. 189.

Перч, ча, м. Некастрированный козель. Херс. г.

Перчаківка, ки, ж. Перцовка, водка настоящая на перцѣ. Чуб. I. 118. *Давайте лиш млинців гарячих, а я ось пошаную гостей перчаківкою.* К. ЧР. 247.

Пёрчик, ку, м. Ум. отъ перецъ.

Перчіна, ни, ж. Зерно, перца. Мнж. 146. Ум. **Перчінка.**

Перчіти, чў, чїш, м. Перчить, посыпать перцемъ. *Чим ми їм будем солити? Чим ми їм будем перчити?* О. 1862. IV. 19.

Пёрчити, чу, чип, м. О козлахъ: оплодотворять самку. *Цати... перчатъ кози, від чого ті стають кїтні.* Шух. I. 211.

Перш, пёрше, нар. 1) Прежде, ранѣе. *Дівчинонька мила пери мене любила.* Чуб. V. 168. *Вона тєє перше його зачувала.* Макс. *Ой чом тепер не так, як перше було.* Чуб. III. 417. 2) Сначала, сперва, прежде. *Пери воно так і було, а далі почав усе більш та більш приганяти до роботи.* Грин. II. 233. *Перше літа пролетіли як дощова хмара, а тепера надо мною якась божжа кара.* Чуб. V. 361.

Пёрший, а, е. Первый. *Перша чарка, перша памка.* Ном. *У першому садочку соловей щебече.* Чуб. V. 459.

Першина, ні, ж. Первинка. *Хиба ж це мені першина вареники ліпити?* Сквир. у. Ум. **Першіна.**

Пёршість, шости, ж. Первенство.

Пёр'ян, нá, м. = **Перістий віл.** См. **Перістий 1.** КС. 1898. VII. 42.

Пес, пса, м. Песь, собака. *Добрый пес мучий, як злий чоловік.* Ном. № 2356. *Бреше мов пес.* Ном. *Вибрав му пса.* *Выругаль, выбраниль.* Галиц. Фр. Пр. 157. Ум. **Пєсин пєсичок.**

Песенá, нáти, с. Щенокъ, собачка. Рудан. I. 65. Вх. Зн. 14.

Песиголова, ви, жс. Собачья голова. *Пани песиголови.* Каменец. у.

Песиголовець, вця, м. Сказочный человекъ съ однимъ глазомъ во лбу, поѣдающий людей. *Піймаи його песиголовиці (тій, що людей їдять), їдують на сало.* Рудч. Ск. I. 71. *Колись на світі було так, що багато було, кажуть, мододів або песиголовиців. У їх не так, як у нас двоє очей, а в їх було одно здорове-здорове, більше ніж у вола, і то серед лоба.* Грин. I. 1—2. Бранное слово. Ном. № 4801.

Песик, ка, м. 1) Ум. отъ *пес.* Песика б'ють, а левик боїться. Ном. № 3902. 2) Ключекъ волосъ у виска. 3) — на бці. Бѣльмо. Грин. II. 319. 4) Часть ткацкаго станка. См. *Верстат.* МУЕ. III. 17. Шух. I. 255.

Песій, я, е. Собачій. *Великого роду, а псыю ходу.* Ном. № 2909. *Песся мати не заине.* Ном. № 5308.

Пестивий, а, е. Нѣжный, ласкающий. *Мати увечері своїм пестивим голосом нашепче дитині про любов до всього живого.* Мир. ХРВ. 84.

Пестити, щу, стиш, гл. Нѣжить, лелѣять; баловать, нянчить. *Пести мене, моя нене, як малу дитину.* К. Досв. 44.

Пеститися, щуся, стися, гл. Нѣжиться. *Добре ся там пестити, де ніч велика і є кому варити.* Ном.

Пестіння, ня, с. Ласки, нѣжности. *Теодозя знов пригорнула її до себе і поцілувала. Гані так стало їдко те лукаве пестіння, що вона відсунулась трохи од неї до вікна.* Левиц. I. 482.

Пестракі, ків, мн. Веснушки. Угор. **Пестракуватий, а, е.** Покрытый веснушками. Угор.

Пестрюга, ги, жс. 1) Рыба *Acipenser Stellatus*, севрюга. Браун. 31. 2) Рыба *Salmo fario*, форель. Вх. Пч. II. 20.

Пестряк, ка, м. Родъ паразитнаго растенія. *Узять пестряків, що на липовім дереві виростають.*

Пестування, ня, с. — **Пестіння.** Після такого пестування та бачучи материни слюзи, туж-туж Оксана не признається, що се вона плаче. Кв.

Пестувати, тую, еш, гл. Ласкать. *І звичайне, як дитина, пестує старого.* Шевч.

Пестуватися, туюся, ешся, гл. Ласкать другъ друга. *І весь день на тому пройшов, що все вони пестувалися.* Кв.

Пестун, на, м. Баловень; нѣженка. Ум. *Пестунець, пестунчик.*

Пестунка, ки, жс. Нянька. Угор. Ум. **Пестуночка.** АД. I. 65, 66.

Пестунчик, ка, м. Ум. отъ *пестун.* **Пестунчити, чу, чип, гл.** Быть нянькой. Вх. Лем. 448.

Пестуха, хи, жс. Баловница; нѣженка. Ум. **Пестушка.**

Пѣстя, ті, Балованное дитя. Борз. у. **Пѣськаться, каюся, ешся, гл.** Пачкаться. Радом. у.

Пѣський, а, е. Собачій. *Пустіть! — кричить Рябко, — не будь я песький син, коли вже вдержу білши.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 82). *Отже песька дитина тобі вже й до роботи не кидається.* Левиц. I. 277.

Песюга, ги, м. Собака большая. Вх. Зн. 48.

Песя, сяти, с. — **Песеня.** Вх. Пч. II. 5. **Петак, петек, ка, м.** Родъ суконнаго полукафтаны безъ талы, съ стоячимъ воротникомъ. Гол. Од. 68. Kolb. I. 43.

Петельгузий, а, е. Ковыляющий ногами.

Петелька, ки, жс. 1) Ум. отъ *петля.* **За петельки вхопив.** Схватилъ за грудь. Новомоск. у. 2) мн. Переплетенныя веревочки, въ которыхъ носятъ горшки съ кушаньемъ въ поле. Угор. 3) мн. Веревки, сложенныя въ петлю: въ нихъ, на небольшія разстоянія, носятъ охапки сѣна. Шух. I. 171.

Петече, чя, с. Не валяное сукно. Шух. I. 106.

Петечина, ни, жс. — **Петек.** (См. *Петак*). Будутъ гості в кармазині, а ти в лий петечині. Гол. II. 576.

Петля, лі, жс. Петля. Ум. **Петелька.** **Пѣтрик, ка, м.** Улитка. Лохв. у.

Петрівка, ки, жс. 1) Петровъ постъ. ХС. I. 76. *Петрівка-головица.* Ном. *Петрівка* — *переднівок.* Ном. № 462. 2) Пѣсня которая поется въ петровъ постъ. *Зберімося, подружечки, заспіваймо петрівочки.* Нп. 3) Сортъ дыни. Черном. Ум. *Петрівочка.* Ой мала нічка петрівочка, не виспалась наша дівочка. Чуб. III. 202.

Петрівний, а, е, — ній, я, е. Петровскій. *Петрівня рілля.* Распаханная въ петровскій постъ земля для озими. ХС. I. 76.

Петрівський, а, е — **Петрівній.** День не петрівський, язык не потівський — по двічі говорити. Грин. II. 303. *Пішло уже мені, як з петрівського дня.* Ном. № 2136.

Петрівчаний, а, е — **Петрівній.** *Петрівчаний день.* Ном. № 13097.

Петрб, ра, м. Пт. дергачъ. Вх. Лем. 448.

Петрушечка, ки, 1) Ум. отъ *петрушка.* 2) Родъ узора въ вышивкѣ. Г. Барв. 216. **Петрушка, ки, жс.** 1) Раст. *петрушка, Petroselinum sativum.* ЗЮЗО. I. 131. *Цибулкою позначила, петрушкою припудрила.* Чуб. V. 796. 2) — *собака.* Раст. *Aethusa* *Synaprium* L. ЗЮЗО. I. 110.

Петрушковий, а, е — **Петрущаний.** **Петрушкова уставка.** Уставка съ особаго рода узоромъ. Kolb. I. 48. См. *Петрушечка 2.*

Петрущаний, а, е. Петрушечный.

Петьмб, ма, Пятно. Дала керсетку Ганні надіти, а вона в щось і зробила, — тепер увесь перед у петьмах. Черниг. у. *Хустка лежала довго не розгортана, так чисто вся петьмами побралась.* Черниг. у. *Яйця наче всі чисті були, а тепер на одному яке петьмо жовте.* Черниг. у.

Пец, меж. — **Пуць.** *Коришак літає, літає, а далі пец на землю.* Радомысл. у.

Печалити, лю, лиш, гл. Печалить. *Не хороше ти отце робиш, Іване, печалиш батька.* Федьк.

Печалитися, люся, лишся, гл. Печалиться — **Журиться.** Грин. III. 390. Чуб. V. 305.

Печаловитий, а, е. Печальный. *А тут хто й стрінеється — понурий, неговіркий, печаловитий.* МВ. I. 44.

Печалування, ня, с. Скорбь, печаль.

Печалувати, лую, еш, гл. — **Печалуватися.** *Як лягав спати, то найгірше печалував, що не віддав гроші.* Св. Л. 207.

Печалуватися, луюся, ешся, гл. Скорбѣть, печалиться.

Печаль, лі, жс. Печаль. *Журба-печаль з ніг валяє.* Грин. III. 392. *Лучше ж умерти, ніж з немилым жити, сохнути з печалі, що-дня слюзи лити.* Мет. 71.

Печарка, ки, жс. — **Печериця.** Угор.

Печятати, таю, еш, гл. 1) Прикладывать печать. 2) — **туну.** Закрывать, закрыть для погребенія гробъ. См. **Запечатувати 2.**

Печятка, ки, жс. Ум. отъ *печать.*

Печать, ти, жс. Печать. Чуб. II. 272. Ум. **Печятка.**

Печеній, а, е. 1) Печеный. **Печенійший.** Болѣе выпеченный. *Давайте отє хлѣбня, — те печеніше.* Черниг. г. 2) **Жареный.** Печене пороса. Рудч. Ск. I. 169. *Чорнявая, білая на вечерю просить; а до дому на вечерю, на рибу печену.* Чуб. V. 316. 3) **Печене, ного** — **Печеня.** *Поскачуть коло мене, поки візьму я в рот хоч страву, хоч печене.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 84).

Печеніна, ни, жс. — **Печеня.** Угор. **Печенія, ці, жс.** Сушеные яблоки или груши. Угор.

Печенія, ні, жс. Жаркое. Грин. III. 583. АД. I. 50. *Нам перцю тепер треба пересипати печеню.* Нп. 3 *голови печеня, а з ніжок добрий борщик.* Чуб. V. 1142. *Носили у ночвах печеню, шматками покряну.* Кв.

Печѣра, ри, жс. Пещера. *Живуть вони по ямах, по байраках, між скелями в печерах сумовитих.* К. Іов. 63. 2) Подмывъ въ рѣкѣ подъ берегомъ,нора въ берегу. Браун. 6. *Раки живутъ по печерах.*

Печерія, ці, жс. Грибъ *Agaricus campestris* L, шампиньонъ. ЗЮЗО. I. 110.

Печѣрник, ка, м. Житель пещеры; пещерникъ, отшельникъ. *Сплять святі печерники в гробах.* К. ДЗ. 156.

Печѣрній, я, е. Пещерный. *Темнота печерня.* К. МВ. XII. 262.

Печерування, ня, с. Ловля раковъ руками въ ихъ норахъ.

Печерувати, рую, еш, гл. — **раки.** Ловить руками раковъ въ ихъ норкахъ.

Печѣря, рі, жс. — **Печера.**

Печиво, ва, с. 1) Печеніе. *Оце увесь хлѣб одного печива. Біг дасть до печива — нѣтъ пока.* Мнж. 167. *Дайте милостини Христа ради! — Бог дасть, — до печива.* 2) Хлѣбъ одного печенія? *Печиво хлѣба спечемо.* Грин. III. 104. *Паляниця — забудька, що з усього печива сама зосталась в печі забута.* Ном. № 259.

Печіна, ни, жс. Кусокъ кирпича, глины, отпавшій въ печкѣ. Грин. III. 86. *Лежить нелюб у постелі, як печина у попелі.* Мет. 260. *Сіль тобі в вічі та вода та печина в зуби* — бранное пожеланіе. ХС. III. 49.

Печіхвіст, хвоста, м. Вертопрахъ, шалонай.

Печище, ща, с. 1) Дно печи. Черном. 2) Мѣсто, гдѣ была печь, а послѣ разрушенія дома осталась глина и кирпичъ. 3) Выжженное солнцемъ мѣсто. Черк. у.

Печільниця, ці, жс. Жѣнщина, пекущая хлѣбъ. *Не вмію я насок пекти.* Бач, яка я печільниця, що треба показувать. Славяносерб. у.

Печінка, ки, жс. Печень. *Коса свиняча, що коло печінки, довгенька.* Ном. № 310. **Брати за печінки.** Пронимать, трогать. *Ясь бігав по хаті та кричав. Його знать бра-ло за печінки.* Левиц. I. 486. **В печінках сидіти.** *Надоѣсть, опротивѣть.* *Уже ти мені в печінках сидиш з своїми витребенка-*

ми. Шевч. 283. **Печінки відбити**. Повредить внутренности. Ум. **Печіночка**.

Печіння, ня, с.==**Печиво**. Вх. Уг. 258.

Печіночка, ки, ж. Ум. отъ печінка.

Печіркування, ня, с.==**Печерування**. Вх. Зн. II. 26.

Печіркувати, кую, еш, м.==**Печерувати**. Вх. Зн. II. 26.

Печія, чіф, ж. Изжога. Канев. и Козел. у.у.

Печкур, ра, м.==**Пічкур**.

Печовий, а, ё. Къ печи относящийся. Волч. у.

Печоглад, да, м. Участникъ печоглади. МУЕ. III. 104, 105.

Печоглядини, дин, мн. Обычай (Глух. у., Черниг. г.), подобный смотринамъ: къ жениху приходятъ родственники невесты; но при этомъ они дѣлають видъ, что исправляютъ, гладятъ, мажутъ печь, за что и получаютъ угощеніе. Въ сопровождающихъ приходъ этотъ пѣсняхъ поется однако: „**Прийшли ми печі гладати**“, а не **гладити**; вѣроятно **гладати**==**глядати**, въ такомъ случаѣ **печоглядини**==**печоглядини** (см.), а глаженіе печи явилось уже какъ слѣдствіе забвенія первоначального значенія глагола **глядати** и приданія ему значенія **гладити**. МУЕ. III. Литвин. 105, 105.

Печоглядини, дин, м.==**Розглядядини**.

Печура, ри, ж.==**Печера** 2. Браун. 6.

Пещеный, а, е. Балованный, избалованный, изнѣженный. *Росла вона, як утя на воді, і пещена була така*. МВ. I. 130.

Пещота, ти, ж. Нѣга, сладострастіе.

Півище, ща, с. Ув. отъ пиво. К. ЦН. 218.

Півний, а, е. 1) Пивной. 2)==**Питний**. *Почав медом його шпонувати питним, бо горілки дідуся не вживав зроду*. Г. Барв. 360.

Півник, ка, м. Продавецъ пива. *Там був півник—той що пиво продає*. Екатеринос. (Залюб.).

Півніця, ці, ж. Погребъ, подвалъ. Гн. I. 55. *Піди, дітко, у півницю, уточи горілки*. Чуб. V. 965.

Піво, ва, с. Пиво. Грин. III. 533. Чуб. VII. 447. *Прийди, серце, тива пити*. Чуб. V. 187. *Нехай же їде грек з винами, з тивами та в нашу кавашу*. Ном. № 256. Ум. **Пивце**. О. 1862. IV. 25.

Пивовар, ра, м. Пивоваръ.

Пивоварка, ки, ж. Пивоварка. Ум. **Пивоварочка**. *І до печі куховарку наняв, і до тива пивоварочку*. Чуб. V. 1122.

Пивонія, нії, ж. Раст.: пюнь, а) *Raeonia officinalis*. Анн. 238, б) *Raeonia coralina*. ЗЮЗО. I. 130. *Як пивонія почервоніла*. Г. Барв. 228.

Пиворобниця, ці, ж. Пивоваренный заводъ. *Ой запали да чмелі в горі, пивовари в пиворобниці*. Рк. Макс.

Пивста, ті, ж. Напитокъ. *Пий тиво та вибонь мхоту, щоб тая мхота не сушила живота*. Драг. 379.

Пивце, ця, с. Ум. отъ пиво.

Пигічка, ки, ж. Пт.==**Чайка**. Вх. Пч. II. 15.

Пиж, жа, м. Родъ дѣтской игры. Ив. 37. Чуб. IV. 39.

Піжмо, ма, с. Раст. *Tanacetum vulgare*. Анн. 348. *Ой є в мене таке зілля, три кортики піжма*. Нп.

Пізи, зів, мн. Сваренные шарики изъ кислаго гречневого тѣста, ѣдять съ чеснокомъ и постнымъ масломъ. Чуб. VII. 442. См. **Пампук**.

Пізитися, жуся, зисся, м. Дуться, важничать. *І чою той Семен пізитися?*

Пізьмо, ма, с.==**Пижмо**. Вх. Пч. I. 13.

Пійка, ки, ж. Пт.==**Піщак**. Вх. Пч. II. 8.

Піка, ки, ж. Морда, рожа. *Як дам тобі ляца я в тилу*. Котл. Ен. I. 33. *Як вихватить дід із воза велику прилику, побив бабі, помолов голову і тилу*. Мет. 472. **Пікою закнутів**. Не понравилось. Ум. **Пічка**.

Пікати, а, е. Мордатый. *Мов кабани родовані, пікати, пизати*. Ном. № 8633.

Пікніця, ці, ж. Колбаса. Угор.

Пил, лу, м. Пыль. *Не жалъ мені до-ріженьки, що пилом припала*. Мет. Ум. **Пилон, пилочок**. *Як ось стук! Пилок піднявся, кінські два вози їдуть в дворик*. Мкр. Н. 16.

Піла, лі, ж. Пила. Шух. I. 88, 175. Ум. **Пілка**.

Пиленя, няти, с.==**Пулени**. О. 1862. VIII. 49.

Піліна, ни, ж. Пылинка. *Аж ось настає голод, а у них ні кришечки хмѣа, ні тилини борошна*. Рудч. Ск. II. 35. Ум. **Пілінка, пилючка**.

Піліпівка, ки, ж. Рождественскій постъ. *У пилипівку день до обіда*. Ном. № 501.

Піліпівський, а, е и **пилипівчаний, а, е.** Филиповскій, бывающий въ рождественскій постъ. *Пилипівський вечір. Пилипівчані дні*. Левец. I. 42.

Пилиповний, а, е==**Пилипівський**. *Пилиповне пуциння*. Лохв.

Пилипон, на, м. Наз. У. е великорусскаго раскольника. О. 1862. VII. 76; IX. 120.

Пилити, лю, ліш, м. Пылить. *Ой помалу, дружечки, йдіте, яком не пилите, щоб наша пава тилу не припала*. Грин. III. 474.

І. Пілка, ки, м. 1) П. а. Вас. 149. 2) Родъ игры въ мячъ. Л. П. I. 346. Ум. **Пилочка**.

ІІ. Пілка, ки, ж. П. а. Ум. **Пилочка**. *Нема муки ні пилюки*. Чуб. V. 496.

Пилівини, вин, ж. Опилки. Вх. Лем. 448.

Пилівиння, ня, с.==**Пилувини**. Вх. Уг. 259.

Пілок, лка, м. Ум. отъ пил.

Пилочник, ка, м. Раст. *Lycopodium clavatum*. Вх. Пч. II. 33.

Пілочок, чку, м. Ум. отъ пил.

Пилувати, лую, еш, м. Спѣшнѣе. Вх. Зн. 48. **Пилуй!** *Скорѣ! спѣшнѣе!* Вх. Зн. 48.

Пільга, ги, ж. У козаченниковъ: снарядъ для прикрѣпленія въ козачьей одеждѣ. Сумск. у.

Пільний, а, е. 1) Прилежный, усердный, рачительный, тщательный, старательный. 2) Безотлагательный, спѣшный. *Скорим часом, пильно годиною до города Чигрина перебував*. А. П. 6. 3) Пристальный. *Пильний погляд*. 4) Внимательный. Ум. **Пильненький, пильненький**.

Пільність, ности, ж. Прилежаніе. 2) Безотлагательность, спѣшность. 3) Пристальность.

Пільно, нар. 1) Прилежно, старательно. 2) Безотлагательно, спѣшно. 3) Пристально. *Дівчата пильно встали на мосткаля*. Левец. I. 10. *Очі горіли і пильно так дивиться*. Драг. I. 10. 4) Внимательно. *Іди ж та пильно працюй*. Котл. Ен. III. 19. Ум. **Пильненько, пильненько**.

Пильновітий, а, е==**Пільний** 1. *Отсе й тобі юстинець чабане вірний, пильновітий, за те, що скот у мене ситий, за догляд у ватами*. Мкр. Г. 29.

Пильнування, ня, с. Стараніе, радѣніе. 2) Высматриваніе; 1) внимательность. Чуб. I. 281.

Пильнувати, ную, м. 1) Заботиться, стараться, радѣти. *Баба не пильнує паню очучати, тільки пильнувала пану*. Г. 29. 2) Внимательно. *Пильнує за діло, щоб нічого не пропустило*—щоб свого

дойти. МВ. *Все пильнував неборак домівки*. Г. Барв. 196. *Не той ще вік ваш, щоб Бога пильнувати: ще матимете час,—не зараз вам умирати*. МВ. (О. 1862. III. 34). 2) Смотрѣть, наблюдать, стеречь; бодрствовать. *Мусили її дуже пильнувати, бо уночі схопиться і сама не зна, куди біжить*. Стор. *Вона пильнує цілу ніч над ними*. МВ. I. 52. *Най їде пильнувати пшениці*. Гн. П. 22. *Я пильную порога, щоб утекти*. Г. Барв. 272.

Пільність, ні, ж. Лѣсопильня. *В низ на дворі була пильня, що дерево на ній пильють*. ХС. IV. 24.

Пілюга, гі, ж. Большая пыль. *Ну й пилюга на шляху—і не дихнеш!* Харьк.

Пілюжина, ни, ж. Пылинка. Ум. **Пілюжинка**. *І пилюжинки нема,—так чисто*. Константиногр. у.

Пілюк, ка, м. Пт. *Circus*. Вх. Пч. II. 9.

Пілюка, ки, ж.==**Пілюга**.

Пілюра, ри, ж.==**Пілюга**. Константиногр. у.

Піляка, ки, ж.==**Пілюга**. Ум. **Пілячка**. *Дош зовсім малий,—тіки побризкав пилячку, а землі й не промочив як слід*. Екатеринос. у. (Залюб.).

Піляти, ляю, еш, м. Пилить. *Дерево пиляли*. Чуб. I. 51.

Пінда, ди, ж. Спесь, важничанье, чванство. К. Дз. 226. К. МВ. III. 257. *Против церкви шапок через пинду дурну не здіймали*. К. МВ. XII. 277.

Піндження, ня, с. Спесивость, чванство, важничанье. К. Дз. 226.

Піндитися, джуся, дшся, м.==**Пиндючитися**. *Нехай не пиндяться, що і вони двоногі*. К. Дз. 138.

Піндрячити, чу, чш, м. Моросить? *На дворі дош піндрячить*. Конотоп. у.

Піндючити, чу, чш, м. Надувать; выпячивать. *Ми потіласті всі, а він один між нас своє піндючить пір'я біле*. Греб. 362. (Пані) *піндючили якісь бочки, мотили в пазусі платочки*. Котл. Ен.

Піндючитися, чуся чшся, м. Важничать, спесивиться.

Піндючливий, а, е. Спесивый, важничающий. *Вона піндючлива*. Ном. № 2529.

Пиніти, ню, ниш, м. Мѣшать, препятствовать. Вх. Зн. 48.

Пінхва, ви, ж. Грубая шалость: сворачивають бумажную трубку, вкладываютъ туда кусочекъ ваты, зажимають и вдвуютъ этой трубкой дымъ въ носъ спящаго. **Пін-**

хви да́ти. Озадачить, сконфузить. *Задав тинхви.* Ном. № 4179. *Не раз і самому писарю давали такої тинхви, що насилу прочхавсь.* Кв. См. Тимфа.

Пинчу́к, ка́, м. Житель пинского у. городн. г. О. 1861. I. 264.

Пінявий, а, е. Кропотливый, медленный. *Пір'я дерти—пнява робота.*

Піняво, нар. Медленно. *Робота йде пняво.* Вх. Зн. 48.

Пиня́ти, няю, еш, и. Медлить, замедлять. Вх. Зн. 48.

Піпа, пи, ж. Родъ дѣтской игры: одинъ изъ играющихъ накидываетъ на себя простыню и пугаетъ остальныхъ изъ темной комнаты.

Пипа́к, ка́, м. Мозоль. Вх. Зн. 48.

Піпка, ки, ж. 1) Сосокъ на груди. Константиногр. у. Вх. Пч. I. 15. 2) Сосокъ въ молочномъ рожекѣ. 3) Носокъ въ молочникѣ, чайникѣ.

Піпоть, птя, м. Болѣзненный наростъ на языкѣ у куръ, типунъ. Чуб. I. 58. Грин. I. 254. Ум. Піптик.

Піптик, ка, м. 1) Ум. отъ пипоть. 2) = Пипка.

Піра, ри, ж. = **Пирга.** Вх. Зн. 48.

Пірга, ги, ж. Собака - дворняшка. Шух. I. 107.

Пирга́ч, ча́, м. = **Кажан.** Вх. Пч. II. 7.

Піриця, ці, ж. = **Метелик.** Вх. Лем. 448.

Пірі́г, рога́, м. Пирогъ. Чуб. VII. 445. *Ой позвала дівчинонька козаченька в юсті, поставила козаченьку пірі́г на талі́рці.* Мет. 90. Ум. Піріжон, піріжечок.

Пірі́й, рію́, м. Раст. = **Перій.**

Піріюва́тий, а, е = **Періюватий.** *Піріювате поле.*

Пірі́йка, ки, м. Ув. отъ пірі́й. Лебед. у.

Пирка́тий, а, е. Съ рогами, поднятыми вверхъ.

Пирко́нсий, а, е. Курносый. Угор.

Пирний, пирначий, а, е. Пряный. Вх. Лем. 448.

Пирожáччя, чя, с. соб. Большіе пироги. Константиногр. у.

Пирожі́тися, жу́ся, жи́ся, и. 1) О слоѣ чего-либо, напр. глины: вздуться. Шух. I. 281. 2) Важничать. *Коли не пірі́г, то й не пирожися.* Ном. № 1002.

Пірска́ти, каю́, еш, и. 1) Брызгать, разбрызгивать, разбрызгиваться. 2) Раскатываться. 3) Фыркать.

Пирска́ч, ча́, м. {Пт. = **Омелюх.** Вх. Пч. II. 15.

Пірсну́ти, ну́, неш, и. 1) Брызнуть. *Пірснула мені в вічі погожої води.* Г. Варв. 398. 2) Выпрыснуть. *Так і пірснуло з рук намисто* 3) Фыркнуть.

Пірска́кий, а́, ё. Быстрый, ретивый. *Виведіт мені коня пірскакого.* Гол. II. 34.

Пірк! меж. для выраж. вылета. *Я до ку́ща—коли відтіля ти-и-р-рх!* Грин. I. 224.

Пі́рхати, хаю́, еш, и. Фыркать. *Аж пірхає, аж захлипається проклятий.* ЗОЮР. II. 30.

Пі́рхнути, ну́, неш, и. 1) Фыркнуть. 2) Порхнуть, слетѣть. Вх. Зн. 48.

Пі́рхну́ти, ну́, неш, и. 1) = **Пі́рхнути.** 2) Толкнуть. *Вони, кажуть, там і спорились, і бились за ту межу—той того пірхоне, а той того.* Павлогр. у.

Пі́рщ, ща́, м. Прыщъ, нарывъ. Вх. Лем. 448. — **моревій.** Карбункулъ. Вх. Лем. 448.

Піра́ти, ряю́, еш, и. Ыздить, сильно гоня лошадей. *Побачив же він (мертв'як) мою коняку, як сів на неї,—вже він нею піряв-піряв, піряв-піряв, аж як став, так вона і реннула.* Мнж. 131.

Піса́к, ка́, м. 1) = **Писака.** *Мудрий писак і пером так не може списати.* КС. 1882. IX. 568. 2) Родъ рѣзца, долотца, стамески, употребляемый для вырѣзыванія орнаментовъ на деревѣ (на ступицахъ колесъ) или металлѣ (въ курительныхъ трубкахъ). Вас. 147, 149. 2) Родъ желѣзныхъ печати съ орнаментомъ: раскаливъ еѣ, бочаръ выжигаетъ орнаментъ на своихъ издѣліяхъ. Шух. I. 252.

Піса́ка, ки, м. Писецъ. Ум. **Пісачка.**

Піса́ний, а, е. 1) Писанный. 2) = **Мальований.** 3) Изукрашенный рѣзбой, орнаментами, узорами на деревѣ, металлѣ, кости и пр. *Писані судини.* Шух. I. 250, 251, 262. *Писана мосяжна бляха.* Шух. I. 122. *Півка того креса мосяжна писана.* Шух. I. 230. *Дожа (у рушниці) незвичайно гарно писані.* Шух. I. 231. *Писані скрині.* Гол. I. 13. 4) Расшитый, украшенный вышивкой. *Писані рукава.* Шух. I. 159. 5) О ткани: украшенный цвѣтными полосами. *Писана рядовина.* Вас. 168. См. **рядовина** 1. 6) **Писана трава́.** Раст. Phalaris arundinacea L, ленточная трава. Вх. Зн. 48.

Піса́нка, ки, ж. 1) Пасхальное яйцо, расписанное разноцвѣтными узорами. Чуб. VII. 385. 2) **Сáнки-писáнки.** Изукрашенныя сани. *Ей через гору Галилейську, там же*

мі біжат санки-писанки. Гол. II. 13. Ум. **Пісаночка.**

Піса́ння, ня, с. 1) Писаніе. 2) Сочиненіе. К. Гр. Кв. XIX. *Писання Котляревською.* 3) Украшеніе рѣзбой (дѣйствіе и сама рѣзба) по дереву, металлу. Шух. I. 296, 277.

Піса́ночка, ки, ж. Ум. отъ **писанка.**

Писарéнко, ка́, м. Сынъ писаря. *Галасаютъ і читають дяк і дяченята, писарь сельський, писаренко й деякі хлоп'ята.* Мкр. Н. 25.

Писарéць, рця́, м. Ум. отъ **писарь.**

Писарі́на, ни, м. Писарь, писариска. *А там панові не вподобався, писарині якому.* Рудан. I. 23.

Писарі́вна, ни, ж. Дочь писаря. *Чи там трохи есть судівен, писарівен і црних попівен?* Котл. НП. 344.

Піса́рня, ні, ж. Канцелярія. *Пішли в писарню до волосного писаря.* Александров. у. (Залюб.). *Говорити смію про писарню ще твою. Раз мні було там довелось...* Але ж скільки там товклося за столами писарів. Котл. Од. 491. (В старовину) панувала.... мертва мова, котру вихохано штучно по старосвіцьких чернечих писарнях. К. XII. 114.

Писарні́я, ні, ж. соб. Писари.

Піса́рство, ва, с. Должность писаря, канцеляриста, секретаря. Мир. Пов. II. 44. *Сам (Хмельницький) у Суботіві сидів, а туди їздив на писарство.* ЗОЮР. I. 167.

Піса́рський, а, е. Писарскій. *Напише до тебе чужого писарською рукою лист.* К. ДС. 27.

Піса́рчик, ка́, м. Ум. отъ **писарь.** О. 1862. IV. 19.

Писарчу́к, ка́, м. 1) Сынъ писаря. 2) Молодой писарь, канцеляристъ.

Піса́рь, ря́, м. 1) Писарь; канцеляристъ; секретарь. *Піп живе з олтаря, а писарь з каламаря.* Ном. № 212. 2) Названіе дамы трэфъ при игрѣ въ цыгана. КС. 1887. VI. 466. Ум. **Писарéць, писарьо́н.** Грин. I. 89, **писарчик.** Левиц. I. 300. Чуб. III. 454.

Піса́рька, ки, ж. Жена писаря.

Писарьо́к, рька́, м. Ум. отъ **писарь.**

Писарюва́ти, рію́, еш, и. Быть писаремъ. О. 1862. VI. 96.

Піса́стый, а, е = **Писаний** 4. Ум. **Піса́стенький.** *Який рушничок писастенький—сірі й білі й червоні смужки.* Пірят. у.

Піса́ти, шу́, шеш, и. 1) Писать. *Дрібні листи пишеш.* Чуб. V. 49. 2) Писать (литературное произведение). *Так, видно,*

думав і Квітка, пишучи дальшу повість: „Котопська відьма“. К. Гр. Кв. XXXIV. 3) Записывать кому что по духовному завѣщанію, оставляютъ по духовному завѣщанію. *Сусідам пишу грубі коралі.* Грин. III. 285. 4) Разрисовывать. Шух. I. 263. *Там писанки пишуть, крашанки красять.* О. 1861. X. 50. 5) Украшать орнаментами (при помощи рѣзбы, вышиванья и пр.). Шух. I. 315, 252. 6) — **рядки.** Маркеромъ проводить борозды (на плантаціяхъ). *Як написав рядки, тоді й сіє.* Нѣжин у.

Піса́тися, шу́ся, шешся, и. 1) Писаться. *У тім письмі пишеться, щоб вони перестали воювати.* Рудч. Ск. I. 101. 2) Записываться. *Та куди ж будем, та милее браття, будемо писатися? Запишемося у панськеє,—будем панів знати; запишемося у казеннеє,—будем подати давати.* О. 1862. V. 99.

Піса́чка, ки, ж. 1) Ум. отъ **писака.** *Писала писачка, читає собачка.* Ном. № 6081. 2) Заостренная палочка для расписыванія подошвы узорами. Сумск. у.

Писачо́к, чка́, м. 1) Ум. отъ **писак.** 2) См. **Друлівник.** Шух. I. 277.

Пісе́мко, ка́, с. Ум. отъ **письмо** 3. *Письмецо. Мусиш піти і принести мі од нього писемко.* Гн. II. 171.

Пісе́мний, а, е. Письменный. Вх. Лем. 449.

Піск, ку́, м. 1) Пискъ. *Ні писку, ні виску.* 2) = **Писок** 1. *З свинячим писком та в пишенишне тісто.* Ном. № 1036. *Як шарнула хрица в писк, аж розкинув крила.* Чуб. V. 1144.

Піскаве́ць, вця́, м. Раст. Nymphaea uniflora. Шух. I. 20.

Піска́вка, ки, ж. 1) Пищалка. 2) Крикливое дитя.

Піска́лка, ки, ж. = **Пискавка.**

Писка́рь, ря́, м. Рыба: пискарь, Golio vulgaris. Браун. 25.

Піска́ти, каю́, еш, и. = **Пищати.**

Піскі́вка, ки, ж. Курица, первый годъ несущаяся. Шух. I. 108.

Піскі́р, ра́, м. 1) Рыба Cobitis fossilis, Шух. I. 24. Вх. Пч. II. 19. 2) Землеройка, Sorex. Вх. Лем. 449.

Піскля́, ля́ти, с. 1) Птенець. *Пугачеве пискля у музі голосить.* Федьк. 2) Маленькій ребенокъ. *Ото таке пискля і виносити його на дзір: йому мабуть і місяця нема відколи найшлося.* Уман. у. 3) мн. **Піскля́та.** Родъ болѣзни: трещины на ногахъ. Лебед. у. Ум. **Піскля́тко.**

Піскнява, ви, ж. Пискъ, пискотня. *Оце пискняву підняли пискняву.* Борз. у.

Піснути, ну, неш, г. Писнуть. *Ні писне, ні висне.* Ном. *Писнула дитина.* Левиц. Пов. 60.

Писну́ти, ну́, не́ш, г. Одр. в. отъ писати.

Піснява, ви, ж. Пискотня. *Тут діти таку писняву підіймають.* Волч. у.

Пісок, ску, м. 1) Лицо; морда. Чуб. I. 263. *Пісок роспустив, як циан файду.* Чуб. I. 262. 2) Носокъ косы. См. **Коса** 1. Шух. I. 169. 3) Мысокъ на рѣкѣ. Харьк. г. 4) **Качечі піски.** Раст. *Alisma plantago.* Вх. Пч. I. 8.

Пистоль, ля, м. Пистолетъ. К. ЧР. 3. *Нащо нам той пистоль, коли стрілять не вміємо,* Ном.

Пистолія, ляти, с. Пистолетъ. Шух. I. 230.

Писулька, ки, ж. 1) Записка, письмецо. *Писулька до мого братухи.* О. 1862. X. 31. 2) У горшечниковъ: палочка въ толщину гусиного пера, съ двумя острыми кончиками вилочкой, для проведенія двойныхъ углубленныхъ линий (при раскрашваніи посуды). Вас. 183.

Письмак, ка, м. 1) Грамотей. Борз. у. *Аж тут обізветься письмак до громади.* К. Досв. 77. 2) Плохой писатель. *Засіли письмаки собором у сто душ.* К. Дз. 118.

Письма́цтво, ва, с. 1) Грамотность. 2) Плохое сочинительство. 3) соб. Плохіе писатели. *Письма́цтво дике.* К. Дз. 103.

Письма́цький, а, е. 1) Принадлежащій грамотею. 2) Принадлежащій плохому писателю. *Письма́цькі куколі пишениці не зашкодять.* К. МВ. II. 119.

Письма́чка, ки, ж. 1) Грамотная женщина. 2) Плохая писательница.

Письма́ний, а, е. Грамотный. Рудч. Ск. I. 5. *Письменному книжка в руки.* Ном. № 6016.

Письме́нник, ка, м. 1) Писатель. *Видніше нам усе те в високих розумом письменниках.* К. (О. 1861. VI. 28). 2) Въ евангеліи: книжникъ *І зібравши всіх архієреїв і письменників людських, допитувався в них, де Христу родитися.* Єв. Мт. II. 4.

Письме́нництво, ва, с. Писательство; сочинительство; письменность. К. ПС. 84.

Письме́нницький, а, е. Писательскій. *Кобзарю! не дивись ні на хвалу темноти, ні на письменницьку оуду за пісні.* К. Дз. 207.

Письме́нниця, ці, ж. Писательница.

Письме́нство, ва, с. 1) Грамота; грамотность. *Сина звеліла письменства вчити.* Г. Барв. 187. *Сами з себе письменства повчилися.* Екатеринос. у. 2) Письменность. 3) Ученость, знаніе. *Шануючи ваше письменство і розум.* Котл. НП. 341.

Письме́чко, ка, с. Ум. отъ письмо. *А тут і письме́чко... не відаю від ког.* О. 1861. VII. 4.

Письмо́, ма́, с. 1) Писаніе; рука. 2) Грамотность. 3) Письмо. *А я ж тії листи, а я ж тії письма сам перечитаю.* Мет. 24. 4) **Святе Письмо́.** Священное писаніе. *Ти ж Святе Письмо в руки береш-читаєш, нас, простих людей, на все добре наставляєш.* Дума. 5) = **Писання** 3. Шух. I. 292, 304. Ум. **Писе́мце, письме́чко.**

Письо, ся, с. Личико. *Там то Гандзя, там то зух, там то писо як пампух.* Гол. I. 387.

Пита́ння, ня, с. Вопросъ. *Непевним голосом став Павло на пита́ння розказувати.* МВ. (О. 1882. I. 101). *Ні... одказала Мотря, здивувавшись такому пита́нню.* Мир. ХРВ. 17. Ум. **Пита́ннячко.** МВ. (О. 1862. I. 79).

Пита́ти, таю, еш, г. Спрашивать. *Став же в мене козаченько та дороженьки питати.* Мет. 96. *Не питаючи броду, не сунься у воду.* Посл.

Пита́тися, таюся, ешся, г. = **Питати.** *Питався чорт баби: що о Бозі моде говорять?* Ном. № 198.

Питво́, ва́, с. Питье.

Піте́ль, тля, м. 1) Крупчатка - мельница. Подольск. г. *Се він собі млин питлем хоче будувати.* Киев. у. 2) Мука крупчатая. *На питель, на питель пишеничка ся меле.* Гол. II. 138.

Пите́ння, ня, с. Питье. *Оттут можно і питенням і їденням підживитись.* О. 1861. VIII. 27.

Пите́ць, тця́, м. Человѣкъ, много пьющій.

Піти, п'ю, п'єш, г. 1) Пить. *Хто п'є, той і лє.* Ном. *Ой пий, мати, тую воду, що я наносила.* Мет. 72. 2) Пить, пьянствовать. *Ой п'є Палій, ой п'є Семен, із нї ізвалився.* Нп.

Пити́мий, а, е. 1) Родимый. *Де ж такі хто чував, щоб дитина так незвичайно з питимом своєю матінкою поведилась.* МВ. I. 25. 2) = **Питний.** **Пити́ме й їди́ме.** Напитки и пища. *Гуляли вони, пили, їли усе добре, да й пошми собі назад, по-*

кидавши усе, що позоставалось: і питиме, і їдиме. Рудч. Ск. II. 157.

Пі́тися, п'ю́ся, п'є́шся, г. Питья. *Горілка не п'ється.* Чуб. V. 420. *Не до тебе пи́лося.* Не къ тебѣ обращались, не о тебѣ рѣчь. Ном. № 9581.

І. Пі́тки, г. Дѣтск. пить. *Чого ти, зайчику, такий худенький?—Тим, що всім питки подаю.* Ном. № 1292. Ум. **Піто́ньки, пі́точки.** Мкр. Н. 4. *Будеш, будеш ти лежати, питоньки прохати.* Мет. 86.

ІІ. Пі́тки, ток, ж. мн. Выпивка, пьянство. *Ти все в питках та все в цульках, а об смерті нема думки.* Грин. III. 143.

Питло́ваний, а, е. Крупчатый. *Закусюе питлованим калачем.* Грин. III. 349. *Давай йому... коржів з питлованого борошна.* Левиц. I. 180.

Питло́вка, ки, ж. Крупчатая мука. Киев. у.

Питлюва́ти, люю, еш, г. Молоть крупчатую муку. *Хто хоче питлювати, мусить зачекати.* Ном. № 5596.

Питни́й, а́, є. Употребляющійся для питья. *У мене є питний мед.* Харьк. г.

Пито́мений, а, е = Питимий. Вх. Зн. 48.

Піто́мий, а, е = Питимий. Левиц. Пов. 256.

Піто́ньки, пі́точки, г. Ум. отъ питки.

Пиття́, тя́, с. 1) Питье. 2) Выпивка. *Як би знаття, що в кума пиття, то й жінку й діти привів би.* Посл. 3) Напитокъ.

Питу́н, на́, м. Родъ глиняной кружки для питья воды. Грин. III. 445. Маркев. 112. 2) = **Питець.** Зміев. у. Ум. **Питу́чик.**

Питу́щий, а, е. Пьющій.

Пиха́, хі, ж. Гордость, важность, надменность, заносчивость. Чуб. I. 93, 282. *Панська пиха.* Стор. МПр. 76.

Пиха́ти, хаю, еш, г. = **Пихати.** *Най буде бабї пихано, а дідові мелено.* Чуб. I. 261.

Пиха́тий, а, е. Спесивый, гордый. МВ. II. 32. *В їх пихатому серці нема місця любові ік простим людям.* О. 1862. I. 75.

Пихи́ць! меж. для выраженія пиханія, толканія. *А він підскачів та пихиць їй! Так і заноричилась.* Черниг. у.

Пі́хкати, каю, еш, г. 1) Пыхтѣть. *От ми пихкали, пихкали над тим чаєм, та й повиливали його під ліжко.* Грин. I. 89. 2) Потягивать (трубку). *Лежить у садку під трушею, мольку пихкає.* МВ. I. 38.

Пі́хнути, ну, неш, г. Одр. в. отъ **пихкати.** *Дай мольку, я разів зо три пихну.* Лебед. у. *Захотілось... тричі молочки пихнути.* Ном. № 9302.

Пихорну́ти, ну́, не́ш, г. Сильно толкнуть. *Як пихорне його.* Мир. ХРВ. 65.

Пихті́р, ра́, м. = **Рептух** 2. См. **Піхті́р.**

Пи́цура, пи́цюра, ри, ж. Ув. отъ пика. *Пицура — решето не накриєш, за три дні не обіпаєш.* Ном. № 13949.

Пи́цюрі́на, ни, ж. Penis. Уман. у.

Пи́шання, ня, с. Важничанье, гордость. *Ой чи є де дівка пишна, що в поділках лиштва? Ой як лиштва подереться, пишання минеться.* Чуб. V. 165.

Пи́шатися, шаю́ся, е́шся, г. Гордиться. *Ляхи мусять пишатись тим, що принадили до свого культурного гурту таких руських людей, як Замойські та Жовковські.* К. XII. 65. *Иногда: важничать. Пишається, як корова в хомуті.* Ном. 2) *Красоваться. Ще на Україні веселі і волюї пишались села.* Шевч. 242.

Пи́шки, мн. Перья птенца. Вх. Зн. 48.

Пи́шний, а, е. 1) Гордый, важный. *Оце яка пишна молодича: і добридень не каже, а дивиться на півока.* Волч. у. *В мене рід гордий та пишний.* Чуб. V. 533. 2) Роскошный, пышный. *Являється мій світ у пишних шатах.* К. Іов. Ум. **Пи́шенський.** *Не жаль мені ні постелі біленької, ні вечері пишненької.* Чуб. V. 42. *Друженька пишненька.* Грин. III. 504.

Пи́шні́тися, ню́ся, ні́шся, г. = **Пишатися.** *А про науку правди всемирної, которою городи пишняться, ми скажемо, що вона й без городів би обійшлася.* К. (О. 1861. II. 230). *Повні рожі так і пишняться.* О. 1862. IV. 72.

Пи́шність, ности, ж. Пышность, важность. *З гордостью, за пишністю з глави шличка не сдіймали.* АД. I. 193.

Пи́шно, нар. 1) Гордо, важно, *На ставі пишно лебідь плив.* Греб. 362. 2) Роскошно, пышно. *Один чоловік жив що-дня пишно.* Єв. Л. XVI. 19.

Пи́шнобарві́стий, а, е. Цвѣстистый, блестящій яркими красками. *Пишнобарвистий співочий і танцюристий рай.* К. Кр. 26.

Пи́шнокрі́лий, а, е. Съ красивыми крыльями. Млак. (Желех.).

Пи́шноцві́т, ту, м. Роскошный цвѣтокъ. *Пишноцвіти зісхли й помарніли.* Млак. 13.

Пи́щавка, ки, ж. Сви́рѣль. Гн. II. 154.

Пицало, ла, с. Свистокъ. *Приніс йому ангел таке пицало, же коні підуть далеко, він засвище, коні прийдуть.* Гн. I. 213.

Пицаль, лі, ж. Пицаль. Мет. 423. *Семи'ядну пицаль підняв і орлам сизо-перим кулю на подарунок подарував.* АД. I. 111.

Пицання, ня, с. Пискъ. *Пташечки малесечки з пицанням своїм веселим.* МВ. (О. 1862. I. 72).

Пицати, щу, щіш, м. Пицать. *Пицать як каня.* Ном. № 2770.

Пищик, ка, м. Музыкальний інструментъ, — родъ свирѣли изъ тонкого камыша. Харьк. у. Ум. **Пищикок.** *Ти ж було селом ідеши, ти ж було в дуду граєши, тепер тебе немає, дуда твоя гуляє і пищички зосталися, чорт-зна кому досталися.* Нп.

Пищок, щка, м. Часть чубука, которую берутъ въ ротъ. Шух. I. 277.

Пищуватися, щуюся, ешся, м. Питаться. *Парою з розламаною хліба пишуться мертві душі.* ХС. III. 56.

Пияк, ка, м. Пьяница - мужчина. Вх. Лем. 449.

Пияка, ки, об. Пьяница. Ум. **Пиячка.** *Господар альбо господині пиячка.* Гн. II. 226.

Пиячка, ки, ж. Пьяница - женщина. Вх. Лем. 449.

Пів, полъ, половина. Употребляется только въ соединеніи съ другими словами: *Півстада.* Чуб. V. 189. *Півбока.* Рудч. Ск. I. 45. *Не сказавши ні півслова.* Котл. Ен. II. 40.

Піваркуш, ша, м. Полулистъ. Желех.

Піваркушевий, а, е. Полулистовой. Желех.

Півбог, боба, м. Полубогъ. *Бог, бо-гини і півбоги... біжать в олімпську кар-васарь.* Котл. Ен. VI. 5.

Півбобок, чка, м. Полубоченокъ. Желех.

Піввідерко, ка, с. Полуведро.

Піввідровий, а, е. Полуведерный. *Ми світові моде! Ось бери ми піввідрове барильце та біжи по четвертину.* Київ. у.

Півгодінний, а, е. Получасовый. Желех.

Півгодний, а, е=Піврічний. *Півгод-ний білет.* Черк. у.

Півголий, а, е. Полуобнаженный. Желех.

Півголосом, нар. Въ полголоса. Желех.

Півдарма, нар. Полударомъ. *За пів-дарма продав.* Ном. № 14060.

Півде'ята, числ. Восемь съ половиной.

Південний, а, е. 1) Полуденный. *Під гарячим промінням південного сонця рушили в дорогу.* Левиц. I. 283. 2) Южный. *Манитна стрілка завжди повертається одним кінцем на північну сторону, а другим на південну.* Ком. II. 90.

Південник, ка, м. Меридіанъ. *Такий круг зватиметься меридіаном або півден-ником і поділятиме для вас землю теж на дві половини: східню і західню.* Дещо (4-те вид. 1882), 23.

Південь, дня, м. 1) Полдень. *Рідня до півдня, а як сонце зайде, сам чорт ні-кого не знайде.* Ном. № 9340. *О півдні.* Въ полдень. Рудч. Ск. I. 142. 2) Югъ. *При-ходить на південь, аж там стоїть золоте кресло, де оддыхав сонце.* Чуб. I. 6.

Півдесята, числ. Девять съ половиной.

Півонь, вня, м. 1) Пѣтухъ. *Усі кури на сідалі, півень на порозі.* Мет. 16. Въ селѣ время ночью опредѣляется по пѣнію пѣтуховъ: *перші півні* приблизительно въ десять часовъ вечера, *другі*—въ двѣна-дцать, *треті*—въ два часа ночи. *О півнях.* На разсвѣтѣ. 2)—*дѣкий=Тетерюк.* Вх. Пч. II. 15. 3)—*морський.* Сказочное животное въ морѣ съ рыбьей чешуей. Драг. 6. Ум. **Півник, півничок.**

Півзен, на, півзень, ня, м. 1)—**Пів-зина.** Лубен. у. 2) Въ шутку: сопля. *От поправ півзень під носом! ще-сь не навчив, щоб матір навчати.* Св. Л. 202.

Півзіна, ни, ж. Жердь, которую укрѣпляютъ соломѣ на стогахъ и на кры-шахъ, кладя ее сверхъ соломѣ. Чуб. VII. 379. *Як прийшли цигани, то сказано і півзини з хати постягали.* Кобел. у. Ум. **Півзінка.**

Півзінка, ки, ж. 1) Ум. отъ півзина. 2) Соломенная веревка, играющая ту-же роль, что и півзина. Драг. 31.

Півзолотий, того, м. Половина пята-льцяного, 7½ коп. О. 1862. IV. 94. *Не стає мені десять грошей до півзолотого.* Чуб. V. 1125.

Півка, ки, ж. (=Пілка)=Пелена. *За ним, за ним дівчинця несе дитя в півці.* Гол. II. 429.

Півкварт, ти, ж. Мѣра жидкости: полуштофъ, 1/20 ведра. *Чи то Бог покарав мене, чи півкварт гурілки зашкодила мені.* Левиц. I. 124.

Півквартівка, ки, ж. = Півкварт. *Не здужав голови звести, поки не випив*

півквартівки з імбером пінної гурілки. Котл. Ен. II. 13.

Півкіпник, ка, м. Пятнадцать копе-екъ. *Кинули мерцій півкіпник срібний на одплату.* Мкр. Н. 29.

Півколіщатко, ка, с. 1) Полукругъ. 2) Узоръ въ видѣ полуколеса.

Півколо, ла, с. Полукругъ. Желех.

Півкондїйка, ки, ж. Полуендова. Котл. Ен.

Півкорѣчник, ка, м. Водяная мель-ница, въ которой вода падаетъ на колесо на половинѣ его высоты, отчего оно вра-щается назадъ, т. е. въ сторону, против-ную движенію воды. Мик. 481.

Півкошик, ка, м. Рыболовный, плете-ный изъ прутьевъ снарядъ, родъ корзины съ небольшимъ отверстиемъ, въ которое вгоняется рыба. Вх. Пч. II. 24.

Півкуля, лі, ж. Полушаріе. Желех.

Півмертвий, а, е. Полумертвый. *Не-мечка лежа на постелі півмертві.* Федьк. *Розбийники зоставили його півмертвого.* Єв. Л. X. 30.

Півмісяць, ця, м. 1) Половина луны. Желех. 2) Полумѣсяць.

Півмісячний, а, е. Полумѣсячный.

Півміток, тека, м. Мѣра нитокъ: 20, 25—30 пасмъ. Вас. 201. *Ляної пражі три півмітки.* Котл. Ен. IV. 43. Ум. **Півміточок.** Чуб. V. 1141.

Півник, ка, м. 1) Ум. отъ півень. Чуб. V. 409. 2) Флюгеръ. Чуб. VII. 380. 3) мн. Раст. а) *Corydalis cava* Schweigg. ЗЮЗО. I. 120. б) *Iris bohemica*. ЗЮЗО. I. 125, в) *Iris Pseudacorus* L. ЗЮЗО. I. 125. д) *Orobis vernus* L. ЗЮЗО. I. 130. *Під вікнами насадила Ганна бузку, півників та півоній.* Левиц. I. 23.

Півничок, чка, м. Ум. отъ півень.

Північ, ночі, м. 1) Полночь. *Нема-мого миленького, що каріє очі, ні з ким мені розмовляти, сидя до півночі.* Мет. 2) Сѣверъ. *А там далі, на північ, на ви-сокому шпилі стояла церква.* Левиц. Пов. 4.

Північний, а, е. 1) Полуночный. *Пів-нічна доба.* Левиц. I. 97. 2) Сѣверный. Брацл. у. *Манитна стрілка завжди по-вертається одним кінцем на північну сторо-ну, а другим на південну.* Ком. II. 90. **Північне сійво.** Сѣверное сіяніе. Левиц.

Півняк, ка, м. Желѣзный стержень, на который надѣвається штельвага. Лохв. у.

Півня, няти, с. Птенчикъ, пѣтушокъ. Ум. **Півнятко.**

Півнячий, а, е. Пѣтушій. Констан-тиногр. у.

Півонія, нї, півонь, нї, півоня, нї, ж.=Пивонія. О. 1862. VIII. 16. Шух. I. 22.

Півострів, рова, м. Полуостровъ. *Пів-острів Кримський.* К. МХ. 27.

Півпанство, ва, с. Полуцарство. *Дам-тому півцарства, півпанства.* Рудч. Ск. II. 29. *Нема Христа у крулевстві і в пів-панстві жадному.* Чуб. III. 378.

Півпарубок, бка, м. Подростокъ, пар-нишка. *Гайдамаки по-над ярм з шляху повернули, наганяють півпарубка.* Шевч. 176.

Півполукіпок, пка, м. Пятнадцать сложенныхъ въ полѣ сноповъ. Kolb. I. 63.

Півп'ята, числ. Четыре съ половиной.

Піврік, рбоку, м. Полугодые. Гн. II. 253. *За півроку чини.* О. 1862. IV. 105.

Піврічний, а, е. Полугодовой. Желех.

Півріччя, чя, с. Полугодіе.

Півсѣток, тку, м. Штука холста око-ло 50 аршинъ (локтей). Желех. *Нехай вони раненько не встав, ляної куделі не спрадав, най великих півсѣтків ізбивав.* Чуб. V. 801. *Нема Солохи білить півсѣток.* Чуб. V. 59.

Півсонно, нар. Въ полуснѣ. Желех.

Півстірток, теку, м. Полскирды. *Пе-ревозив... усю тишеницю і наклак височен-кий півстірток.* Грин. II. 148.

Півсьоба, числ. Шесть съ половиной.

Півтора, числ. Полтора. *Як ми люби-лися півтора року.* Чуб. V. 149. *Надувся, як півтора нещастя.* Ном. № 3373. *Що не скаже, то все півтора модського,—все глупость.* Чуб. I. 248.

Півторає, ка, м. Все мѣрою въ 1½. *Півторак бичок. Півторак мішок.* Ум. **Пів-торачок.** *Вивела коника і осідлала, винесла гачок і півторачок.* Гол. I. 339.

Півтораріччя, ка, м. Бычекъ полу-торагодовалый. Гн. II. 27. См. **Півторак.**

Півтораєста, числ. Полтораєста. *А й у-тому судені півтораєста молодців.* Чуб. V. 952.

Півторачок, чка, м. Ум. отъ півторак.

Півторип'ядний, а, е. Длинной или вышиной въ 1½ четверти. Вас. 145.

Півтреті, числ. Двѣ съ половиной (при сущ. ж. р.). *Півтреті коп.*

Півтретя, числ. Два съ половиной. Ком. I. 25.

Півтретяєста, числ. Двѣсти пятьдесятъ. КС. 1882. VII. 90.

Півть, ти, ж. Большой кусокъ сала съ

п'ялого бока свиньї. Чотири півті солонини із них наробили. Гол. II. 507.

Півхунт, та, м. Полуфунт. *Купила оце півхунта масличка, а воно у тім півхунтові білш соли, ніж масла.* Харьк.

Півчварт, числ. Три сь половиною. *Щоб тебе трясла півчварт року, поки витрясе тишени копу.* Нп.

Півчвартаста, числ. Триста п'ятьдесят. *Сімсот турків, яничар чотиріста та бідною невольника півчвартаста.* АД. I. 209.

Півчварті, числ. Двѣ сь половиною (при сущ. ж. р.). *Шукали, гляділи і півчварті неділі.* Чуб. V. 1071.

Півчий, чого, м. П'вчий. *Ми святого Петра півчі.* Грин. I. 3. *Я вас добре знаю, бо ви півчі.* Левиц. Пов. 29.

Півшоста, числ. Пять сь половиною. **Піганистий, а, е.** П'гій, пестрий. Вх. Зн. 48.

Пігнати, гл.—Погнати. *Полон забрали, далі пігнали.* Чуб. III. 274.

Пігнатися, гл.—Погнатися. *Глядів свити—не вдягався, за волами так пігнався.* Чуб. V. 1015.

Пігну́тися, ну́ся, не́ся, гл.—Погнутися. *Каміна пігнулася.* Чуб. V. 563.

Під, підду, м. 1) Низь, низменное м'єсто, западина. Херс. Полт. *Перепелиця сіла на поду.* Харьк. 2) Основаніє, м'єсто для основанія чого либо, напр. стога, печи и пр. Вас. 180. *Поди під стіжки.* Левиц. КС. 4. 3) Возвышеніє, подмости, напр. возвышеніє вь мельницѣ, гдѣ находятся жернова. Мик. 481. Часто во мн. ч. *У клуні тишениця на подах була.* Змієв. у. 4) Неподвижное основаніє в'їтряной мельницы. 5)—Горище. Kolb. I. 57. Ум. **Підбн.**

Під, пред. 1) Подъ. *Ой під вишинею, під черешинею стояв старий з молодого.* Нп. *Гріх не мичком зав'язати та під лавку сховати.* Посл. 2) Къ, подъ. *Татарин... далі вже й під Київ підступав.* ЗОЮР. I. 3. *Він підійшов під віконце та й кличе курочку.* Рудч. Ск. I. 19. 3) Подъ властью. *Буде добре запорожцям і під турком жити.* Нп. 4) У, при, около, подъ. *А вже Палій під Полтавою із Шведом побився.* Макс. 5) Въ, во. *Під той час і брат приходить. Яка з нас під той час минеться.* МВ. (О. 1862. III. 46). *Було під робочу пору.* Г. Барв. 325. *Мої ви дочки і зяті козани! Що з вами діється під сю годину, під сю страшну козацьку хуртовину.* К. ЦН. 186. *Під холери вони полягли.* Мир.

Пов. I. 124. 6) На. *Виразали нас... в похід під турка.* Грин. II. 209. 7) Під ногу грати. *Играють вь тактѣ. Музики грали під ногу маршової.* 8) Під п'яну руч. *Подъ п'яную руку.* 9) Під чаркою. *Во хмелю.*

Підбармóвувати, вую, еш, сов. в. підбармóувати, му́ю, еш, гл. Подкрашивать, подкрасить.

Підбармóвуватися, вуюся, ешся, сов. в. підбармóуватися, му́юся, ешся, гл. 1) Подкрашиватися, подкраситься. 2) Поддѣлюватися, поддѣляться. *Пластун підбармóвуеться ходом тієї зв'язки, яку він... сподівається знайти.* О. 1862. II. 63.

Підбасóвувати, вую, еш, гл.—кому. Поддакивать кому, подольщаться къ кому. Фр. Пр. 23.

Підбасок, ска, м. Баритонъ. *Та що за голос важний! чистий голосний підбасок.* Кв.

Підберéжка, ки, ж. Пт.—Веретуля. Вх. Пч. II. 12.

Підберéжник, ка, м. Порода грибів. Лохв. у.

Підбивати, ваю, еш, сов. в. підбіти, підбі́ю, еш, гл. 1) Подбивать, подбить. *Одступітєся, вороги, із щасливої дороги, підб'ють кониченьки нош.* Мет. 288. 2) Дѣлать, сдѣлать подкладку. *На козакові шапка бирка, зверху дїрка, травою пошита, вітром підбита.* АД. I. 169. *Він лісом підшїтий, псом підбитий.* Хитеръ какъ лисица, золь какъ собака. Ном. № 3052. 3) О тѣсѣть: 4) Окучивать, окучить (растенія). *Дівчата... тютюн підбивали.* О. 1861. V. 71. *Я вдень, до обід, курки підбивала.* Г. Барв. 92. 5) Покорять, покорить, подчинить, поработить. Желех.

Підбиватися, ваюся, ешся, сов. в. підбітися, підбі́юся, б'єшся, гл. 1) Подыматься, подняться. *Як підбився сизий голубочок угору високо, та зострівся сизий голубочок з буйними вітрами.* Чуб. *Прокинься козак, у віконце,—аж підбилось під обід сонце.* Чуб. V. 150. 2) Устать, утомиться. *Пустіть, каже, моє добрі переночувать: дорога далека з неба на землю, я підбився.* Рудч. Ск. II. 22. *Пішки йшли, мішки несли, підбилися, потомилися.* Мил. 155.

Підбитеня́к, ка, м. Черный, б'їлыми овчинами опушенний кафтанъ у гуцулòкъ. Гол. Од. 72.

Підбі́те, тя, с. Подъемъ ноги, сапога. Гол. Од. 15, 25.

Підбі́ти, ся. См. Підбивати, ся.

Підбитя́к, ка, м.—Підбитеня́к. Гол. Од. 72.

Підбичувати, ч́ю, еш, гл. 1) Припрячь пристяжку. *Важко на юру їхати, треба підбичувати.* 2) Помочь, поддержать. *Чоловік погорів, підбичуйте його. Дош підбичує кукурузу і всячину.*

Підбі́г, га, м. Насѣк. Bombyx rubi. (гусениця). Вх. Пч. I. 5.

Підбі́гати, гаю, еш, сов. в. підбі́гти, біж́у, ж́ийш, гл. 1) Подбѣгать, подбѣжать. *Брат піший піхотинець за кінними біжить—підбігає.* АД. I. 114. *Побачили молодий Кобзу, зараз підбігли до його і зупинили коня.* Стор. МПр. 52. 2) Только сов. в. Быть вь состоянїи бѣжать. *Отам... нається полова кобила, вона ніяк не підбіжить, отту і ззіж.* Рудч. Ск. I. 1. *Медвідь каже: я не підбіжу, як доведеться утікати.* Рудч. Ск. 3) Течь, подтечь. *Під тебе (вербу) водиця підбігає, з під тебе коріння вилмає.* Мил. 92. 4) І підбі́г вихор—і́ підві́яв вихор. См. Підві́яти. Мил. 14.

Підбі́гцем, нар. Слегка бѣгомъ, почти бѣгомъ. *Ішла, а де і підбігцем, та поки прийшла додому.* Кв.

Підбі́й, бо́ю, м. 1) Подкладка. Вх. Зн. 48. 2) Покореніє; порабощеніє. Желех. 3) Насѣк. Arctia (гусениця). Вх. Пч. I. 5.

Підбі́йка, ки, ж.—Підбі́й 1. Канев. у. **Підбі́л, лу, м.** Раст. м. а) Б'їлокопытникъ, Tussilago farfara. Анн. 366. Шух. I. 22. б) Petasites vulgaris L. ЗЮЗО. I. 131.

Підбі́літи. См. Підбі́лювати.

Підбі́ль, лю, м.—Підбі́л а. Вх. Пч. I. 13.

Підбі́льшати, ша́ю, еш, сов. в. підбі́льшати, шаю, еш, гл. 1) Выростать, вырасти, подростать, подрости. Сим. 203. *Поки маленькі були, в нїздечках сиділи, стали підбільшати, знялись, полетіли.* Чуб. V. 853. *Телята вже підбільшали.* Рк. Левиц. *Дерево в лісі підбільшало.* Рк. Левиц.

Підбі́льшити, ся. См. Підбі́льшувати, ся.

Підбі́льшувати, шую, еш, сов. в. підбі́льшити, шу, шийш, гл. Увеличивать, увеличить.

Підбі́льшуватися, шуюся, ешся, сов. в. підбі́льшитися, шуся, шийся, гл. Увеличиваться, увеличиться.

Підбі́лювати, люю, еш, сов. в. підбі́літи, лю́, лиш, гл. Подбѣливать, подбѣлить.

Підбі́р, б́ору, м. 1) Каблукъ. *Ой устели, молода дівчино, та бумагою двір, ой*

щоб не помазав молодий козаченько, ні чобіт, ні підшр. Мет. 68. 2) мн. Веревки вверху и внизу рыболовной сѣти.

Підбі́рати, ра́ю, еш, сов. в. підбі́рати, підбер́у, р́еш, гл. Подбирають, подбирать. *Вона одною рукою миттю зірвала з пліч хустку, а другою підбірала довгу і чорну, як гайворон, косу.* Стор.

Підбі́ратися, ра́юся, ешся, сов. в. підбі́ратися, бер́уся, р́ешся, гл. 1) Подбираться, подобраться, подкраситься. *Підбірається під хатне віконце.* МВ. I. 111. 2) Поддѣлюватися, поддѣляться. *Ольга й Катерина швидко вивчили і співали її (пісню)... підбіраючись під Палажчин спів.* Левиц. Пов. 252.

Підбі́чний, а, е. Находящийся подъ бокомъ. **Підбі́чний хлопець.** Мальчикъ, который еще сь матерью спить. Ном. № 8605.

Підбі́чнийця, ці, ж. 1) Жена. *Виняв му Панбї з лвого боку ребро і зробив му жену підбочницю його.* Гн. I. 10. 2) Наложница. Желех.

Підбі́як, ка́, м. Длинный серда́к на овчинѣ. Шух. I. 139.

Підбóвтати. См. Підбóвтувати.

Підбóвтувати, тую, еш, сов. в. підбóвтати, таю, еш, гл. Подбалтывать, подболтать

Підборі́ддя, дя, с. 1) Подбородокъ. Мнж. 157. Мир. ХРВ. 114. *Теодося схилила голову, закриваючи носом усе підборі́ддя.* Левиц. I. 236. 2) Часть уздечки: полоса вокругъ шеи. Вас. 160.

І. Підборі́дь, нар. Подъ подбородокъ. *Осизають її (перемітку) попід бороду, підборі́дь.* Шух. I. 132.

ІІ. Підборі́дь, роді, ж. Сафьянный ремешекъ у гуцульской шляпы; проходя подъ подбородкомъ, удерживаетъ шляпу на головѣ. Шух. I. 128.

Підбóркати. См. Підбóркувати.

Підбóркувати, кую, еш, сов. в. підбóркати, каю, еш, гл. 1) Подрѣзывать, подрѣзать крылья. 2) Прибирать, прибрать къ рукамъ.

Підбóрний, а, е. 1) Фальшивый, подложный. *Були там купчики проворні, що їздили по ярмаркам, і на аршини́ць на підбóрний поганий продавали крам.* Котл. Ен. 2) Относящийся къ каблуку. *Шило підбóрне—для каблукòвъ шило.* Вас. 161.

Підбóрòдок, д́еа, м. 1)—Підборі́ддя. 2) мн. Серьги. *Серьги подъ клювомъ у пѣтуха.* Вх. Пч. I. 14. Ум. **Підбóрòдочок**

Підбороздня, ні, ж. Пт.—Веснівка 2. Вх. Пч. II. 8.

Підбрехати. См. Підбріхувати.

Підбрехач, ча, м. Чоловік, допомагаючий лгати. В шутку так називають второго свата, который, при сватовстві, своими поддакиваннями и добавлениями помогает товарищу. *Та у нього чимало є чого, каже перший староста.—Де то чимало? каже підбрехач. У нього усього є багачко.* Кв. I. 194.

Підбрехнути, ну́, не́ш, гл. Одн. в. оть підбріхувати.

Підбріхувати, хую, еш, сов. в. підбрехати, брешу́, шеш, гл. Привирати, приврать, помогать во враньі. *Я буду починати брехати, а ти підбріхуй.* Кв. I. 194. *Там-той брехав, а ти підбріхуєш.* Фр. Пр. 123.

Підбурити, ся. См. Підбурювати, ся.

Підбурок, рка, м. Желізняк, сь деревинной ручкой, багорь для вытягивання из воды пойманного сома, вь подмогу рыболовному крючку, которымь обычно ловят сома. Екатериносл. у. Слов. Д. Эварн.

Підбурювати, рую, еш, сов. в. підбурити, рю, риш, гл. 1) Поднимать, поднять, возбуждать, возбудить, подстрекнуть, возмутить. 2) Поддывать, подлить. *Жид таки підбурив водичі у горілку.*

Підбурюватися, руюся, ешея, сов. в. підбуритися, рюся, ришея, гл. Возмущаться, возмутиться (о людях).

Підбувати, ваю, еш, сов. в. підбути, бўду, деш, гл. Увеличиваться, увеличиться вь количестві, прибывать, прибавляться, прибавиться. Драг. 244.

Підважити. См. Підважувати.

Підважувати, жую, еш, сов. в. підважити, жу, жиш, гл. Поднимать, поднять сь помощью рычага. *Воза підважити.* Г. Барв. 177. *Дручок той, що підважують віз.* Чуб. VII. 404. *Дужий: бувало паровицю плечем підважує.* О. 1862. VIII. 18.

Підвал, лу, м. 1) ? 2) У підвал. Безь разбору, сплюшь. *Зсатувала все в підвал.* Сосниц. у.

Підвалина, ни, ж. 1) Толстая балка, составляющая основание деревянной стѣны. Чуб. VII. 376, 380. *Підвалини небесною чертою гитаються, як запалає мівом.* К. Іов. 56. 2) Часть ступы. См. ступа 2, 3. Шух. I. 161, 162.

Підварок, рку, м. Фольварок, ферма, мыза. Св. Л. 129. КС. 1884. VIII. 721.

Підвезті. См. Підвозити.

Підвергати, гаю, еш, сов. в. підвергнути, ну, неш, гл. Подбрасывать, подбросить; поднимать, поднять вверх. *Підверг голову догори.* Гн. II. 139.

Підвередитися, джу́ся, ди́шся, гл. Подорваться. *Луці явився скарб,—Лука к ньому з мішками.. на третій день, підвередившись п'ятаками, умер Лука.* Бор. 19.

Підвернути, ся. См. Підвертати, ся.

Підвертати, таю, еш, сов. в. підвернути, ну́, не́ш, гл. Подворачивать, подвернуть, подворотить, подложить, подсунуть, ворочая. *Під коріто підвернути старшу.* Выйти замужь раньше старшей сестры. *Менша, та раніш піде заміж, підверне старшу під корито.* Г. Барв. 294. 2)—**під себе, собі під спід**. Подчинять, подчинить, покорить. *Всім світом буде управляти, по всіх усядах воювати, підверне всіх собі під спід.* Котл. Ен.

Підвертатися, таюся, ешея, сов. в. підвернутися, ну́ся, не́шея, гл. 1) Подворачиваться, подвернуться, подогнуться. *Нога підвернулася.* 2)—**до ко́го**. Подходить, подойти хитро. *Коли ж підвернется до дівчат, то вже ні на кого більш не дивляться, тільки на його.* Кв.

Підвеселіти. См. Підвеселяти.

Підвеселяти, ляю, еш, сов. в. підвеселіти, лю́, ліш, гл. Подвеселять, подвеселить, развеселить, обрадовать. *Часто в мене самої так ірко на душі, так би рада, щоб мене хто підвеселив.* Г. Барв. 245.

Підвесілок, лку, м. Предсвадебный обряд вь субботу вечеромь, на который собираются кь невесті дружки и родственники. ХС. VII. 427.

Підвєсті, ся. См. Підводити, ся.

Підвечерювати, рую, еш, сов. в. підвечеряти, ряю, еш, гл. Слегка ужинать, поужинать. *Підвечеряли, помолимсь Богу.* Мнж. 130.

Підвечір, м. Время передь вечеромь. На підвечір. Предь наступлениемь вечера. *На підвечір я став у селі.* Федьк.

Підвечірковий, а, е. Относящийся кь закускі предь ужиномь. *Підвечіркова доба.*

Підвечіркувати, кую, еш, гл. Закусывать между раннимь полдникомь и ужиномь. Сим. 26. Грин. I. 119. *Снідала, обідала—раз їла; полуднувала, підвечіркувала—два їла, вечеряла, повечіркувала—три їла.* Ном. № 14324. *І думка то була така, щоб підвечіркувати смачненько.* Г. Арт. (О. 1861. III. 110).

Підвечірок, рку, м. Закуска предь ужиномь.

Підвивати, ваю, еш, сов. в. підвити, підвію́, в'єш, гл. Подвязывать, подвязать. *Перемітку чи рантух підвивають... поверха черленою квітчастою фусткою, за'язують верх тім'я у один будз.* Шух. I. 132.

Підвідіти, джу, диш, гл. Подсмотреть. ЕЗ. V. 35.

Підвісити. См. Підвишувати.

Підвихнути, ну́, не́ш, гл. Стащить, украсть. *Ой чи не підвихнули чого з воза москалі, що ти й приїхав, все мовчиш?* Ном. № 12825.

Підвишень, шня, м. Родь гриба, Agaricus prunulus. ЗЮЗО. I. 110.

Підвишувати, шую, еш, сов. в. підви́сити, шу́, сиш, гл. Повышать, повысить. *Ясь підвисив голос і замовк.* Левиц. I. 228.

Підвівати, ваю, еш, сов. в. підвіяти, вію, еш, гл. Подвѣвать, подвѣять. *Підвіяти когб.* По нар. повѣрью: охватить вихремь, отчего чоловікь болѣть.

Підвідник, ка, м. Подводчик. *Провис поранений храниуз свого підвідника, щоб віз поволі.* Ном. № 12836.

Підвій, вію, м. Родь болѣзни оть вѣтра (по нар. повѣрью). Канев. у.

Підвірок, рка, м.—Підворок. Борз. у.

Підвіршувати, шую, еш, гл. Класть верхь на стобѣ. Харьк. г.

Підвір'я, р'я, с. Мѣсто занятое дворомь, дворѣ. *Пішли віці по підвір'ю.* Мил. 42. *Колись і на моім підвір'ї буде болото.* Ном. № 4885.

Підвишувати, шую, еш, сов. в. підви́сити, шу́, сиш, гл. Вѣшать, повѣсить. *Петра засудили: Петра підви́сити.* Гн. II. 235.

Підвія ві́, ж. Раст. Lilium martagon. Лв. 99. См. Масло вороняче.

Підвіяти. См. Підвіювати.

Підвладний, а, е. Подвластный. Харьк. у.

Підвода, ди, ж. Подвода. *Приїхав підводами та й повибірав усю рибу.* Рудч. Ск. II. 173.

Підводити, джу, диш, сов. в. підвє́сті, веду́, деш, гл. 1) Подводит, подвести. *Кобзу підвели їк дубу і поставили під іллею.* Стор. МПр. 105. *Він до огню то рило підведе, то лапу коло жару сушить.* Греб. 386. 2) Проводить, провести. *Куди дорога до міста, дівчино?...—Я вас зараз підведу, ви певне здалека.* Гн. I. 90.

3) Поднимать, поднять, приподнять. *Узяв колоду за комель, підвів проти себе як свічку.* Мнж. 9. *Маруся підвела очіци вгору.* Кв. *Вона ілянула: підведіть мене, добрі люде.* МВ. I. 57. 4) При побѣлкѣ и окраскѣ цвѣтной глиной (стѣны, печи и пр.): проводить, провести бордюрь. Kolb. I. 56. *Зосталося тільки жовтою глиною підвести.* Мир. Пов. II. 80. 5) Подводить, подвести, подвергнуть чему; обмануть ожиданія. МВ. (О. 1862. III. 68). *Пропади ти лучче сам, що нас усіх підвів.* Рудч. Ск. 6)—**до чо́го, на що**. Подстрекать, подстрекнуть. *Тут і розказав все, до чо́го копитан мав їй підвести.* Кв. *Бодай твоя мати в пеклі зоріла, бо що нас молоденьких на тоє підвела.* Чуб. V. 231.

Підводитися, джуся, дишся, сов. в. підвє́стися, ду́ся, дешся, гл. Вставать, встать, подниматься, поднятися, приподнятися. *Помолись, Насте, хоч лежачи, Богу, коли не здужаєш підвестись.* Кв. *Чоловік і забув про масло, що сидів на йому, та й підвівсь.* Рудч. Ск. II. 168. *Та не встану, мій миленький, не підведуся.* Чуб. V. 581. *Насилу підвівся після хвороби.* ХС. VII. 457.

Підводний, а, е. Подводный. Левиц. Пов. 109.

Підвозити, жу, зиш, сов. в. підвє́зті, зу́, зєш, гл. 1) Подвозить, подвести. *Чого ж ти так далеко став? Підвозь ближче!* 3) Провозить, провезти по пути. *Сідай же, я тебе підвезу.* Грин. I. 71. *Станьте ви, братця, коней попасіте, мене підождіте, з собою візьміте, до городів християнських підвезіте.* АД. I. 124. 3) **Підвезті во́за, москаля**. Поддѣть, обмануть.

Підвозитися, жуся, зишея, сов. в. підвє́зтіся, зу́ся, зєшея, гл. Проѣзжать, проѣхать по пути на лошади, вь экипажѣ кого либо. *Як вони доїхали, я їй прошуся, щоб вони мене підвезли.—Сідай отам на задньому возі: і підвезеся, і кобилу панятимеш.* Грин. I. 222.

Підвоіводій, дія, м. Заступаючий мѣсто воеводы, помощник воеводы. К. ПС. 5, 75. *Мені Замойського підвоіводій приятель, кум і сват.* К. ПС. 25.

Підвоіводський, а, е. Принадлежащий помощнику воеводы. *Увіходє Ст. Хмельний з підвоіводським почтом.* К. ПС. 33.

Підволікати, каю, еш, сов. в. підво́лєкті, лочу́, чєш, гл. 1) Подтаскивать, подтащить, подволочь. 2) Ніг не підволочє. Не вь состояннї иди.

Підволонджувати, джую, еш, сов. в. **підволондити**, джу, диш, *м.* Смачивать, смочить, увлажнить. Шух. I. 253.

Підволок, лока, *м.* 1) Родъ рогатины, на которой перевозять плугъ. Чуб. VII. 399. 2) Жердь, которую подкладывают подъ возъ въ томъ случаѣ, если въ немъ сломается ось или колесо. Полт. у. Слов. Д. Эварн.

Підволокти. См. **Підволікати**.

Підворотень, тня, *м.* Сортъ горшка, вышиною отъ 5 до 7 вершковъ. Вас. 181.

Підворотній, нбого, *м.* Сортъ горшка, вышиною отъ 3½ до 5 вершковъ. Вас. 181.

Підворотня, (няти, с.?) = **Підворотень**. Вас. 181.

Підвусний, а, е — хлбпець. Юноша. *Ще бувши чурою, підвусним хлопцем.* К. Бай. 98.

Підв'язати, ся. См. **Підв'язувати**, ся.

Підв'язка, ки, *ж.* Подвязка. *Хоч юлий, та в підв'язках.* Ном. № 5071.

Підв'язувати, зую, еш, сов. в. **підв'язати**, жу, жеш, *м.* Подвязывать, подвязать. *Уже ж мені та докучило сю біду бідувати, ой підв'язавши та червоні сап'янци, до моря мандрувати.* Чуб. V. 938. *Який же мені до цієї спідниці попередник підв'язати?* Черниг. у. *На здобитки, підв'язавши митки.* Ном. № 10322.

Підв'язуватися, зуюся, ешеся, сов. в. **підв'язатися**, жуся, жешся, *м.* Подвязываться, подвязаться, опоясаться. *Як писаря не любить, писарь буде наном, обується в личаки, підв'яжеться валом.* Чуб. V. 1179.

Підв'язь, зі, *ж.* У плотниковъ: мѣсто, гдѣ балка запускається въ столбъ, служачій ей піддержкою. Уман. и Гайсин. у.у.

Підгайстер, тра, *м.* = **Підгейстер**.

Підганяти, няю, еш, сов. в. **підганяти**, піджену, неш, *м.* Подгонять, подогнать, понукать; торопить. *Хто везе, того й підганяють.* Ном. № 10338. *Сестра все його підганяє, щоб швидко йшов.* Рудч. Ск. I. 126.

Підганятися, няюся, ешеся, сов. в. **підганятися**, підженуся, нешеся, *м.* 1) Подгоняться, подогнаться, понукаться. 2) — **вгору**. Подростать, подрости. *Там цвіли квітки, підганялася вгору трава, готова під косу.* Левиц. I. 373.

Підг'арбати, баю, еш, *м.* Подтапывать, подтоптать, подбить подъ ноги. *Дав Бог хлосты, що всі кости поламав і роги*

і самого духа злого підг'арбав під ном. КС. 1882. IV. 170.

Підгас, су, *м.* Соль, которую выбираютъ изъ солеваренной сковороды послѣ того, какъ уже погасятъ огонь. Вх. Зн. 49.

Підгати. См. **Підгачувати**.

Підгачувати, чую, еш, сов. в. **підгачити**, чу, тиш, *м.* Поправлять, поправить, починить запруду. *Рівнями дорож, підгачували ґреблі.* Стор. МПр. 72, 73.

Підгейстер, тра, *м.* Часть воза: крѣпкая жердь, одинъ конецъ которой прикрѣпленъ къ нижнему концу шворня, а другою къ задней оси; онъ охраняетъ шворень отъ поломки. Чуб. VII. 402.

Підгейстра, ри, *ж.* = **Підгейстер**. Прилц. у.

Підгереть, ти, *ж.* = **Підгейстер**. Рудч. Чп. 249.

Підгерстя, тя, *с.* = **Підгейстер**. АД. II. 27.

Підг'бати, баю, еш, *м.* Стащить. *Він у дядька підг'бав кожух.* Харьк. у.

Підгилити. См. **Підгилювати**.

Підгильний, нбого. *м.* Мальчикъ, который при игрѣ въ мячъ подбрасываетъ послѣдній для удобнаго удара по немъ палкой. КС. 1887. VI. 459.

Підгилювати, люю, еш, сов. в. **підгилити**, лю, лиш, *м.* Подбрасывать, подбросить мячъ для удара палкою (гильною). КС. 1887. VI. 459.

Підгинати, няю, еш, сов. в. **підгинути**, ну, неш, *м.* Подгибать, подогнуть, подбирать, подобрать. *Білий сніжок випадає, бурмак ном підгинає.* Чуб. V. 472. *А я ном підгинаю сидати на лаві.* Гол. IV. 450. 2) — **хвіст**. Трусить, робѣть.

Підгинатися, няюся, ешеся, сов. в. **підгинутися**, гнуся, нешеся, *м.* Подгибаться, подогнуться. *Ой пійду я у лу по калину... да пійду я підгинаючись, щоб мені віття не підломить.* МУЕ. III. 162.

Підгін, гбну, *м.* На підгін поїхати чумакам. Поїхать на встрѣчу съ новыми волами для замѣны утомленныхъ. ⚡

Підг'р, гору, *м.* = **Підг'р'я**. *Турки й татари підг'р узали.* АД. I. 33.

Підг'рля, ля, *с.* = **Підгорля**. Рудч. Чп. 250.

Підг'рній, я, е. Подгорный, находящійся, живущій у горы. К. Кр. 37. *Вийди, вийди, мила, з хати, ти, дівчино підг'рняя.* Нп.

Підгірок, рка, *м.* Склонъ горы. Ой

на г'р'і, на підг'рку сидів голуб з голубкою. Мет. 25.

Підг'р'я, р'я, *с.* Подгорье, мѣстность у подошвы горы. Чуб. III. 431. К. МХ. 31. *На луках був сінокос аж до г'р'і, а підг'р'я орами під хлб, на г'р'і була толока.* Павлогр. у.

Підг'рянин, на, *м.* Житель підг'р'я. Желех.

Підгледіти, джу, диш, *м.* = **Підглядіти**.

Підгледжувати, жую, еш, *м.* = **Підглядати**.

Підглибіти. См. **Підглибляти**.

Підглибляти, ляю, еш, сов. в. **підглибити**, блю, бйш, *м.* Углублять, углубить борозду. Богод. у.

Підг'л'хий, а, е. Глуховатый. *Підг'л'хым і нілым здавався.* Мкр. Г. 10.

Підглядати, даю, еш, сов. в. **підглядіти**, джу, диш, *м.* Подсматривать, подсматрѣть. *От баба вибіра тиріжски та на столі кладе, щоб прохолодум, а мисичка підляділа та за тирі.* Рудч. Ск. II. 6. *Все ходив за ним та підлядав.* Драг. 42.

Підг'лядник, ка, *м.* Соглядатай. *Післами підг'лядників.* Єв. Л. XX. 20.

Підгноїти. См. **Підгноювати**.

Підгноювати, ноюю, еш, сов. в. **підгноїти**, ною, іш, *м.* Унаваживать, унавозить.

Підгодіти. См. **Підгожати**.

Підгодовувати, вую, еш, сов. в. **підгодувати**, дую, еш, *м.* Подкармливать, подкормить. Грин. III. 365. *Ой матінко-лебідочко! Підодуй нас хоть трішечки, підодуй нас, попаруй нас.* Нп.

Підгодовуватися, вуюся, ешеся, сов. в. **підгодуватися**, дуюся, нешеся, *м.* Подкармливаться, подкормиться.

Підгожати, жаю, еш, сов. в. **підгодіти**, жу, диш, *м.* Подряжать, подрядить. *Жиди підгожають жито возити до Київ.*

Підголіти, ся. См. **Підголювати**, ся.

Підголювати, люю, еш, сов. в. **підголіти**, лю, лиш, *м.* Подбривать, подбрить. *Підголювати чуб.* Сим. 150.

Підголюватися, лююся, ешеся, сов. в. **підголітисся**, люся, лишся, *м.* Подбриваться, подбриться. Грин. III. 499. *Пішов підолмився, сидла коня вороною та йде жешитися.* Чуб. V. 459.

Підг'онити, ню, ниш, сов. в. **підг'оняти**, жену, неш, *м.* 1) Подгонять, подогнать. *Підінав воми до воріт, аж вони стали, не хочуть іти.* Харьк. у. 2) Подгонять, подогнать, торопить, поторопить.

А ну піджені вороного, а то йде як нежувий. Зміев. у. *Та ну бо неси швидче!—Чого ти мене підгонии?* Харьк. 3) Подбивать, подбить. *Підгонити клинем.* Шух. I. 177.

Підг'орілка, ки, *ж.* Пт. Anas ferina. Вх. Пч. II. 8.

Підг'орлина, ни, *ж.* = **Підгорля** 1. Вх. Лем. 449.

Підг'орлиця, ці, *ж.* 1) = **Підгорля** 2. Kolb. I. 67. 2) = Пт. **горлач**. Вх. Пч. II. 9.

Підг'орля, ля, *с.* 1) Подгрудокъ у рогатаго скота. Вх. Лем. 449. 2) Нижняя горизонтальная часть ярма. Чуб. VII. 405.

Підг'орниця, ці, *ж.* 1) = **Підгорлиця** 1. = **Підгорля** 2. 2) Часть верші (ѣтіра з прута): мѣсто, куда проплываєть рыба, пройдя входное отверстие (г'орло). Шух. I. 226.

Підгорнути, ся. См. **Підгортати**, ся.

Підгороддя, дя, *с.* = **Підгородня**.

Підгородня, ні, *ж.* Подгородное село, пригородъ.

Підгородянин, на, *м.* Подгородній житель. Новомоск. у. (Залюб.).

Підг'орочка, ки, *ж.* Небольшая возвышенность у подошвы горы. *Видно гору, видно підг'орочку.* Чуб. IV. 533.

Підгортати, таю, еш, сов. в. **підгорнути**, ну, неш, *м.* 1) Подворачивать, повернуть, подгинаять. *Сядь, Гримю, коло мене, ще й ніжечки підюрни.* Чуб. V. 56.

2) Подгребать, подгрестъ. *Підюрни ще жару до горишки.* Окучивать, окучить растение. *Підгортають городовину сапою.* Шух. I. 164. *Въ кобз. думѣ о бѣгущемъ, который какъ бы подгребаєть себѣ подъ ноги землю: Брат піиий пізотиниць за кінни ми біжить-підбіає, чорний пожеар під білі ноги підортає.* АД. I. 114. 3) — **під ного**.

Подчинять, подчинить чьей власти, покорить. *Під себе ми своїх сусід не підортами.* К. Дз. 17. *Спліндрувати весь Крим та й підюрнути під короля.* К. ЦН. 221.

Підгортатися, таюся, ешеся, сов. в. **підгорнутися**, нуся, нешеся, *м.* 1) Подворачиваться, подвернуться, подгибаться, подогнуться. 2) Хитро подходит, подойти, подольститься. *Вони (жінки) так і знають, коли прохати об чім своїх чоловіків, то так підюрнутися, підмжуться, що й справді повіриш.* Рудч. Ск. II. 175.

Підготувати, тую, еш, *м.* Подготовить.

Підгребті. См. **Підгрібати**.

Підгрібати, баю, еш, сов. в. **підгреб-**

ті, б́у, б́еш, гл. Подгребать, подгресть. *Ой Івченко молодий василечки підкосив, а Ієківна молда василечки підребла.* Грин. III. 231.

Підгря́зати, з́ить, гл. безл. Сд́бляться грязно. *На дворі підгрязило, не дуже добре їстим.* Канев. у.

Підѓукувати, ку́ю, еш, гл. Покрикувати в́ добавленіє ќ крику, п́гнію и пр. *Хлопці підгукували, приказували й приспівували.* Левиц. I. 16. *Колісник підгукував... кумі.* Мир. Пов. II. 69.

Підѓулювати, лю́ю, еш, сов. в. підгуля́ти, ля́ю, еш, гл. 1) Преимущ. в́ сов. в. Подкутить. *Підгуляв, що й з копитів збився.* Ном. № 11751. *Тепер він підгуляв, на упокої починає, на похмілля знемагає.* АД. I. 216. 2) — **молод́у.** Свадебний обычай в́ Борз. у.: послѣ возвращенія в́ понедѣльникъ новобрачныхъ изъ церкви, ихъ сажають за стóль и предлагаютъ намазанную медомъ булку: дважды обманываютъ, только д́блая видъ, что дають, а в́ третій разъ отдають. Грин. III. 448.

Піддава́ти, да́ю, еш, сов. в. підда́ти, да́м, дас́й, гл. Помогать, помочь приподня́ть тяжесть. Мнж. 127.

Піддава́тися, да́юся, е́сея, сов. в. підда́тися, да́мся, дас́ся, гл. Поддаваться, податся. *А я т́й журбі та й не піддаюся.* Нп.

Підда́нець, н́ця, м. 1) Подданный. *Всі його підданці носили латані заланці, дивившись на свою царя.* Котл. Ен. IV. 14. 2) Кр́постной. *Панські підданці.*

Підда́ний, а, е. 1) — **Підданець** 1. 2) — **Підданець** 2. *Три пани, два отамани, а оден підданий.* Ном. № 1174. *Сухомлинського пана підданий.* МВ. I. 41.

Підда́нка, ки, ж. 1) Подданная. 2) Кр́постная. Ум. **Підда́ночка.** *Ой пане, паночку, ведем тобі підданочку.* Мет. 235.

Підда́нство, ва, с. 1) Подданство. 2) Состояніє в́ кр́постной зависимости.

Підда́шок, шка, м. Нав́сь надъ в́ходной изъ дома дверью, надъ крыльцомъ. Ум. **Підда́шечок.** Гол. III. 294. *Ком б мені т́й малярі, — вималювала б милого собі... вималювала б на піддашечку, щоб дивитися як на пташечку.* Мет. 52.

Підда́штя, штя, с. — **Піддашок.** Гол. IV. 353. Шух. I. 105, 187. *Гучно, гучно у світлиці батьки розмовляють; либо їх сини Настусю в́ піддашті вітають.* К. Досв. 99.

Підд́ержати. См. Піддержувати.

Підд́ержувати, жу́ю, еш, сов. в. підд́ержати, жу́, жи́ш, гл. Поддерживать, поддержать. *Безсильного піддержав.* К. Іов. 55.

Підд́ерти. См. Піддирати.

Підд́жигувати, гу́ю, еш, гл. Подстрекать.

Підд́ивітися. См. Піддивлятися.

Підд́ивлятися, ля́юся, е́сея, сов. в. підд́ивітися, в́люся, ви́сея, гл. Подсматривать, подсмотреть. *Пішли під вікно піддивляться — як вона буде робить.* Рудч. Ск. II. 101.

Підд́имка, ки, ж. Названіє мелкихъ луковичъ, сохраняющихся зимою в́ избѣ в́ мѣшечкѣ за с́волокомъ или надъ печью, а весной высаживаемыхъ; также названіє и выросшаго изъ нихъ лука. Вас. 203. *Цибуля підд́имка-засушка.* Грин. II. 21. *Зелена підд́имка розрослася.* Левиц. I. 28.

Підд́імок, мка, м. Все копченое. Винниц. у.

Підди́рання, ня, с. 1) Разореніє птичьихъ гнѣздъ. *Через те підди́рання йому й лихо сталося: поліз сороку підди́рати, ілка вломила, а він додому.* Харьк. 2) Выниманіє изъ ульевъ сотовъ.

Підди́рати, ра́ю, еш, сов. в. підд́ерти, деру́, ре́ш, гл. 1) Оббирать, обобирать, разорить птичье гнѣздо. ЗОЮР. I. 231. 2) Брать, взять соты изъ ульевъ. (Ведмідь) *забув і бджоли підди́рати.* Котл. Ен.

Підд́івоча, чо́й, ж. Дѣвочка подростокъ лѣтъ 14—15. КС. 1883. XII. 698.

Піддо́бріти, ся. См. Піддобрювати, ся.

Піддо́брювати, рю́ю, еш и піддо́брати, ра́ю, еш, сов. в. піддо́брити, ріо́, рі́ш, гл. 1) Сдабривать, сдобрить, подправлять, подправить. *Всяку путір піддобряла мов медком словами.* Мкр. Н. 22. 2) Задабривать, задобрить. *Піт був піддобрений, то й звінчав, хоч літа й не ви́гнали дівчині.* Волч. у.

Піддо́брюватися, рю́юся, е́сея, сов. в. піддо́бритися, рію́ся, рі́шся, гл. Заискивать, заискать расположенія. Рудч. Ск. II. 91. *Воно пак добре ближче жити, частіше до батька ходити, піддобрюватися, підлещуватися.* Левиц. Пов. 82. *Все дума: як би то піддо́бритися під пана.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 81).

Піддо́вба́ти, піддо́вбті. См. Піддовбувати.

Піддо́вбувати, бу́ю, еш, сов. в. піддо́вба́ти, ба́ю, еш, и піддо́вбті, б́у, б́еш, гл. Поддалбливать, поддолбить, подковырять.

Піддра́жити, жу́, жи́ш, гл. — **Піддрочити.** *Він мене піддражив, то я й зробив так, а без його я б на таке діло не пішов.* Новомоск. у. Залюб.

Піддроч́ити. См. Піддрочувати.

Піддроч́ка, ки, ж. Подзадориваніє. **Піддроч́чу да́ти.** Подзадорить.

Піддроч́увати, чу́ю, еш, сов. в. піддроч́ити, чу́, чи́ш, гл. Подзадоривать, подзадорить. Сим. 213. (Він) *піддрочує товариство на пустоці.* Мир. ХРВ. 360.

Піддру́жба, би, м. — **Піддружий.** Федьк. О. 1861. IV. 35.

Піддру́жка, жа, м. — **Піддружий.** *Дружко і піддружжє увійдуть у хату.* Мет. 188.

Піддру́жий, жого, м. На свадьбѣ помощникъ дружка. КС. 1883. II. 380. Марк. 129. *Поперев'язували дружка і піддружого рушниками довгими.* Кв.

Піддру́жка, ки, ж. Помощница дружки. О. 1862. IV. 2, 35.

Піддубе́нь, б́ня, м. Родъ грибовъ, Boletus calopus. Анн. 66.

Піддубови́к, ка, м. Раст. Boletus pachypus Fr. ЗЮЗО. I. 114.

Піддубо́к, бка, м. — **Піддубе́нь.** Чуб. V. 1183.

Піддува́ти, ва́ю, еш, сов. в. підду́ти, ду́ю, еш, гл. Поддувать, поддуть. Шух. I. 284.

Підду́лька, ки, ж. Одинъ изъ садовыхъ сортовъ груши. ЗЮЗО. I. 133.

Підду́жати. См. Піддужувати.

Підду́жувати, жу́ю, еш, сов. в. підду́жати, жа́ю, еш, гл. Выздоровливать, нѣсколько выздороветь. *Тоді вже я почала підду́жувати, а до того була така хвора, що і не підводилася з ліжка.* Верхнеднѣпр. у.

Підду́рити. См. Піддурювати.

Підду́рювання, ня, с. Обманъ, обманываніє, надувательство.

Підду́рювати, рю́ю, еш, сов. в. підду́рити, ріо́, ри́ш, гл. Обманывать, обмануть, надувать, надуть. *Дивиться — нема нічого: о, піддурили бисови сини.* Рудч. Ск. I. 71. *Як кликали нас вилець вити, то казали мед-вино пити..., а вони нас піддурили та водою напоїли.* Мет. 133.

Підда́чий, чого, м. Помощникъ дячка. *Зараз по нашою о. Петра та по дяка й підда́чого посилай.* Г. Барв. 466. *Наш підда́чий любить борц гарячий, а голодний їсть і холодний.* Ном. № 12142.

Піджа́рити. См. Піджарювати.

Піджа́рювати, рю́ю, еш, сов. в. під-

жа́рити, рю́, ри́ш, гл. 1) Подогрѣвать, подогрѣть. 2) Поджаривать, поджарить.

Піджа́ва, ви, ж. Подкрѣпленіє (пищей). Левч. 107.

Піджива́ти, ва́ю, еш, сов. в. піджи́ти, живу́, в́еш, гл. 1) Оправляться, оправиться, окрѣпнуть. 2) Поправлять, поправить свои обстоятельства, разживаться, разжиться. *Піджив наш Лейба: вже й корівка в його і конячок пара.* О. 1861. IX. 74.

Піджива́тися, ва́юся, е́сея, сов. в. піджи́тися, в́еся, в́е́сея, гл. — **Піджива́ти, піджити** 2. *Після пожежі трохи піджився.*

Піджо́га, ги, ж. 1) — **Підпал.** *Без піджоги і вогонь не горить.* Ном. № 3298. 2) Подстрекательство. *Як би не було піджоги, то я з батьком жив би добре.* Рк. Левиц. *Товаришки потішають та піджоги дають.* Св. Л. 94.

Піджо́д, ду, м. Поджиданіє, ожиданіє. МВ. II. 120.

Підза́мча, ча, с. Мѣстность передъ замкомъ. Св. Л. 214.

Підзамча́нин, на, м. Житель мѣстности передъ замкомъ. *Не встоять замкові і підзамчане.* К. ПС. 102.

Підзамча́нка, ки, ж. Жительница мѣстности передъ замкомъ. *Підзамчанки-молодші.* К. ПС. 79.

Підзамча́нський, а, е. Находящийся в́ мѣстности передъ замкомъ. *Підзамчанські хати.* К. ПН. 174.

Підзе́мелля, ля, с. Подземелье. *Вийшли з того підземелля.* Св. Л. 35.

Підзе́мельний, а, е — **Підземний.** *Підземельне царство.* Мнж. 44. *У підземельній шахті.* О. 1861. XI. 100.

Підзе́мний, а, е. Подземный. *Освічуючи підземні глибокости.* К. Іов. 59. *Заголотів якийсь підземний глас.* Греб. 373.

Підзива́ти, ва́ю, еш, сов. в. підзіва́ти, зву́, в́еш, гл. Подзывать, подозвать. *Гетьман Серп'яна козаків до себе підзиває.* Макс.

Підзи́рати, ра́ю, еш, сов. в. підзі́рити, рю́, ри́ш, гл. 1) Подсматривать, подсмотреть. *Деякі підзирали за шалопутами, то кажуть, що вони скачуть.* Новомоск. у. *От він заховався десь і підзирає: хто буде хазяїнувати.* Грин. I. 197. 2) Только сов. в. ? — **Підзорити** 2.

Підзо́р, ру, м. Подозрѣніє. Закр.

Підзо́рити, ріо́, рі́ш, гл. 1) Замѣтить. *Я її не підзорила, не можу сказати, щоб вона любила хлопців.* Верхнеднѣпр. у. 2) Сглазить? *Ой немає, дідусянку, та*

вже і не буде: як вишла за ворота (курчата), підзорили люде. Нп.

Підзорний, а, е. Подозрительный. Закр.

Підібрати, гаю, еш, м. Поджать. Летів кричок на той бочок, ніжки підобавили. Мет. 58.

Підібратися, гаюся, ешся, м. Поджатыся; подвергнуться. Довгий хвіст од сукні підобався. Левиц. Пов. 208.

Підібрати, ся. См. Підбирати, ся.

Підігнати, ся. См. Підганяти, ся.

Підігнути, ся. См. Підгинати, ся.

Підігрівати, ваю, еш, сов. в. підігріти, грію, еш, м. Подогривать, подогреть. (Страву) мусили підігрівати. Котл. Ен.

Підіждати, ждү, деш, м. Подождать.

Підіймати, маю, еш, сов. в. підійняти, діймү, меш, м. 1—3=Піднімати, підняти 1—3. Угору руки підіймали, кайданами забрязчали. АД. I. Підійняла китавчу та й заголосила. Чуб. V. 375. 4)=Піднімати, підняти 4. Таких людей підіймати наукою до моральної і соціальної рівності з собою. К. ХП. 9. 5)=Піднімати, підняти 5. 6)=Піднімати, підняти 6. К. МБ. X. 5. 7) На глүзи, на сміх підіймати. Насміхаться, осміивать, поднимать на сміх. Отак мене на глүзи підіймають. Г. Барв. 367. Стали вдовиченків на сміх підіймати. Мет. 346. 8) — піднебіння. Обь опухоли миндалевидныхъ железъ говорятъ въ селѣ, что это піднебіння опало, почему его должно підійняти, надавивши снизу пальцемъ и пр. Мнж. 158.

Підійматися, маюся, ешся, сов. в. підійнятися, діймүся, мешся, м. — Підніматися, піднятися. Дим до неба підіймався. Шевч. Скільки ви запорали поля торік?—Всім десятинам толоки та всім на зяб на овес.—А я підіймаюсь по дев'яти запорати. Г. Барв. 306

Підійняти, ся. См. Підіймати, ся.

Підійти. См. Підходити.

Піділляти, лляю, ллеш, м. — Підлити. Піділляла руточку дрібними слізюньками. Грин. III. 524.

Підіперти, прү, реш, м. — Підперти.

Підіплечка, ки, ж. Подоплека.

Підіплечувати, чую, еш, м. Подшивать підплечку.

Підіпхнути. См. Підпихати.

Підірвати, ся. См. Підривати, ся.

Підісковий, а, е. Относящийся къ підіску. Підіскове долото. Долото, которымъ дѣлають желобъ въ оси, чтобы вставить підісок. Черк. у.—залізо. Желѣзо рѣзкое

толстое, употребляемое для підісків. Вас. 198.

I. Підіслати. См. Підсилати.

II. Підіслати, ся. См. Підстилати, ся.

Підісок, ска, м. Пластика желѣза подъ нижней частью деревянной оси. Чуб. VII. 402. Рудч. Чп. 249.

Підіткнути, ся. См. Підтикати, ся.

Підітнути, нү, неш, м. — Підтяти.

Підітнутися, нүся, нешся, м. — Підтятися. Ніжки їй підітнулись—упала. МВ. I. 76.

Підіцькнути, кнү, неш, м. Подбить? подстрѣлить? Ген перед шведами своїми Карл із носилок виглядав... Не залюбив небіжчик кулі, його що вранці підіцькнули. Греб. 353.

Підідати, даю, еш, сов. в. підісти, їм, їси, м. 1) Подѣдать, подѣсть. Вода сосну підмиває, горносталь корінъ підідає. Чуб. V. 318. 2) Подкрѣпляться, подкрѣпиться пищей, закусить. Як не підіси, то й святих продаси. Ном. № 12110. Купи мені що підісти. Чуб. V. 577. 3) Поддѣвать, поддѣть. Заможного чоловіка то иноді й подість карбованців на кілька і сам же зараз викаже. О. 1862. I. 30

Підіденъ, дня, м. Насѣкомое, подѣдающее кореня у растений: медвѣдка. Лохв. у.

Підіздати, джү, діш, сов. в. підіхати, їду, деш, м. Подѣзжать, подѣхать. Підіхав до вогню, дивиться,—лежить змій. Рудч. Ск. I. 109. 2) Поддѣвать, поддѣть. Підіхали нас братчики так, що тільки ушима стрепенули. К. ЧР. 360. Хто кого обдурих, підіхав, підсів. Мир. Пов. II. 55.

Підізнати, жаю, еш, м. — Підіздати. Чуб. V. 399.

Підісти. См. Підідати.

Підіхати. См. Підіздати.

Підікажувати, джую, еш, сов. в. підкадити, джү, диш, м. Подкаживать, подкадить, подкурить.

Підказати. См. Підказувати.

Підказування, ня, с. Подсказывание.

Підказувати, зую, еш, сов. в. підказати, жү, жеш, м. Подсказывать, подсказать.

Підкаменець, нця, м. Пт. Saxicola. Вх. Пч. II. 14.

Підканцелярист, та, м. Подканцеляристъ, приказной служитель. Підканцелярист із суда. Котл. Нп. 350.

Підкапок, пка, м. Монашеская камі-

лавка. КС. 1883. III. 676. Чернець... стояв у підкапку. О. 1861. X. 23. 2)=Очіпок. Подають молодій підкапок; вона його тричі кидає до порога, а тоді таки надівають на голову. Грин. III. 548.

Підкапустити, шу, стиш, м. Подгадить, повредить тайкомъ.

Підкаساتися, саюся, ешся, м. 1) Засучить рукава. 2) Подобрать платье, полы платья. Гол. Од. 28.

Підкати, ту, м. Вырѣзка ниже широкой части прядильного гребня. Сумск. у.

Підкидання, ня, с. Подбрасывание, подкидывание.

Підкидати, даю, еш, сов. в. підкинути, ну, неш, м. 1) Подбрасывать, подбросить вверхъ. Хто вище підкине очю булаву, то того буде озеро. Рудч. Ск. I. 61. 2) Подбрасывать, подбросить; подложить, подкинуть; прибавить. Підкинув його під припічок. Грин. I. 152. Дитину підкинути кому. Пішов підкинуть волам сіна. Шевч. Буз у їх стожок сіна, то чоловік підкине, то воно й ззість. Рудч. Ск. I. 39. А підкинь у рубу ще дров. 3) Придѣлывать, придѣлать что либо. Підкинути нову вісь. Підкинути підметки.

Підкидатися, даюся, ешся, сов. в. підкинутися, нүся, нешся, м. 1) Подбрасываться, подброситься, подкидываться, подкинуться вверхъ. Так його трусить, так трусить пропасниця,—аж угору чоловік підкидається, не влезить. Харьк. О рыбѣ, выбрасывающейся на поверхность воды: Сьогодні багато риби підкидається,—он ба, яка здорова зараз підкинулася. Харьк. 2) Тольк. несов. в. Заниматься подбрасываніємъ Вишнями забавлятися, яблучками підкидатися. Чуб. III. 292. 3) Подбрасываться, подкидываться, подкинуться. Тричі на день у нас волам сіно підкидається. 4) О болѣзни, преимущ. о сыпяхъ, язвахъ: прикидываться, прикинуться, пристать. Підкинулось дике м'ясо. Підкинулось бешиха. Зміев. у.

Підкидач, ча, м. Подбрасыватель.

Підкидний, а, б. Подкидной, незаконный? — дурень. См. Дурень.

Підкидчата, чат, с, м. Маленькіе сачки, которыя при перевозкѣ дерева подставляются подъ тотъ его конецъ, который висить съ большихъ саней. Волч. у.

Підкидьок, дька, м. Подкидышъ. Желех.

Підкинути, ся. См. Підкидати, ся.

Підківка, ки, ж. Подкова на обуви.

У жидівки чорні брівки, високі підківки. Макс. Ум. Підківонька, підківочка. З ким стояла, говорила,—підківоньки знати. Чуб. III. 112.

Підкісник, ка, м. Лента, выплетенная въ косу. О. 1861. XI. 28. Ум. Підкісничок. Мет. 199.

Підклад, ду, м. 1) Подстилка. Одокія положила сестру на підклад. Федьк. 2) Потникъ, подкладываемый подъ сѣдло. Шух. I. 78. Вх. Зн. 61. 3) Родъ рыболовного сака, растянутого на 4 угла. Части: саківно—сѣть, дүги—двѣ палки накрестъ, растягивающія сѣть, держакъ—древко. Шух. I. 228.

Підкладання, ня, с. Подкладывание.

Підкладати, даю, еш, сов. в. підкласти, кладү, деш, м. 1) Подкладывать, подложить. А підклала білу ручку під юловочку свою. Чуб. V. 433. 2) Подкладывать, подложить еще. Буде сіна підклада-ти, буде віса підсипати, водичею напувати. Чуб. V. 942. 3)—руки комү, під кого. Помогать, помочь кому съ усердіємъ. Не туди він дивиться, щоб нам руки підкла-дати, а щоб нас у лабетах своїх держа-ти. Г. Барв. 500.

Підкладач, ча, м. Бревнышко, подкладываемое подъ лодку при ея вытягиваніи. (Стрижевск).

Підкладка, ки, ж. 1) Предметъ, служащій для подкладыванія подъ чтонибудь. Од хвіртки до ганку й до комори лежали по землі стежкою, збиті дошки, дві дошки на підкладках з колодочок. Левиц. Пов. 20. 2) Подкладка (одежды). 3) Подошва башмака. Вх. Зн. 49.

Підкласти. См. Підкладати.

Підкликати, каю, еш, сов. в. підкликати, чу, чеш, м. Подзывать, подзывать. Мужик його підкликав, за чубика покликав. Нп.

Підклоніти, ся. См. Підклоняти, ся.

Підклоняти, няю, еш, сов. в. підклоніти, ню, ниш, м. — Підхилати, підхилати.

Підклонятися, няюся, ешся, сов. в. підклонітися, нюся, нишся, м. — Підхилатися, підхилатися. Підклонилися латиненій ляхів. К. Дз. 114.

Підкова, ви, ж. 1) Подкова. Пакінъ підкований: хазяїн на зіму підкував та й забув вирвати підкови. Рудч. Ск. II. 17. Туди тебе зашлють, де волам роги правлять, а кіз кують підковами. Ном. 2) Желѣзная подбивка на верхней части ярма

(чашовині). Рудч. Чп. 250. Ум. Підківка, підківонька, підківочка.

Підковзнутися, нуся, неся, м. Поскользнутися.

Підковувати, вую, еш, сов. в. підкувати, кую, еш, м. Подковувать, подковать. Підкую, Юрку, вороною коника. Мет. 181.

Підкозобель, бля, м. Зоол. Cobitis taenia. Вх. Уг. 259.

Підкол, лу, м. Дѣйствие отъ гл. підколоти. Харьк.

Підколінниця, ниць, ж. мн. Родъ шерстяныхъ чулковъ. Вх. Зн. 49. Желех.

Підколѣдник, ка, м. = Підколодь. Шух. I. 237.

Підколодь, ді, ж. Часть поволоды. Шух. I. 237.

Підколог, са, м. = Підпалок. Вх. Уг. 259.

Підколоти. См. Підколювати.

Підколотити. См. Підколючувати.

Підколючувати, чую, еш, сов. в. підколотити, чу, тиш, м. Подмѣшивать, подмѣшать въ жидкость.

Підколювати, люю, еш, сов. в. підколоти, лю, леш, м. — ногу. Укалювать, уколоть, вогнать занозу. Оце біла та так терниною ногою підколола. Очерет ни підколює. ЗОЮР. II. 26.

Підкоморій, рія, м. Подкоморій, придворний сановникъ (въ старой Польшѣ).

Підкоморство, ва, с. Должность подкоморія. Дала йому унія підкоморство. К. ПС. 83.

Підкопати, ся. См. Підкопувати, ся.

Підкопитан, на, м. Штабс-капитанъ. Левиц. Пов. 289.

Підкопування, ня, с. Подкапываніе.

Підкопувати, пую, еш, сов. в. підкопати, паяю, еш, м. 1) Подкапывать. подкопать. Ось підкопує, мовлями, під ним землею зрада. К. Псал. 23. 2) — коб. Подкапываться, подкопаться подъ кого, вредить, повредити кому. Свої своїх підкопували і чужому під ноги підвертали. О. 1862. III. 25.

Підкопуватися, пуюся, ешся, сов. в. підкопатися, паяюся, ешся, м. Подкапываться, подкопаться. На улию не підую і дома не всижу; хиба підую підкопаюсь до дівчини в хижу. Мет. 116.

Підкормити, ся. См. Підкормлювати, ся.

Підкормлювати, люю, еш, сов. в.

підкормити, млю, миш, м. Подкармливать, подкормить.

Підкормлюватися, лююся, ешся, сов. в. підкормитися, млюся, мишся, м. Подкармливаться, подкормиться, подкрѣпить силы їдой. Підкормилась трохи тим, що позоставалось од хлопців да дівчат. Рудч. Ск. II. 158.

Підкоротити. См. Підкорочувати.

Підкорочувати, чую, еш, сов. в. підкоротити, чу, тиш, м. Укорачивать, укоротить. Вразі кравиці не вносили і каптан підкоротили. Мет. 114.

Підкосити. См. Підкошувати.

Підкотити, ся. См. Підкочувати, ся.

Підкочувати, чую, еш, сов. в. підкотити, чу, тиш, м. Подкатывать, подкатить. Я колесо підкочу. Чуб. III. 70. Підкотили віз під повітку. Чуб. V. 963.

Підкочуватися, чуюся, ешся, сов. в. підкотитися, чуся, тишся, м. Подкатываться, подкатиться. Котиться хміль із між горіда та підкотився під ворота. Мет. 194. Під Солодьки підкочувався жидівський віз і на йому сидів Антоній Люборацький. Св. Л. 308.

Підкошувати, шую, еш, сов. в. підкосити, шу, еш, м. Подкашивать, подкосить. Підкосило, як косою. Ном. № 1837. Треба когось попросити василечки підкосити. Грин. III. 231. Семен каже—підкосив деркача—зарізалъ косою при косьбѣ. Греб. 402.

Підкрадати, даю, еш, м. Обкрадывать понемногу. О. 1861. IX. 76. Обідрана зовсім! то на ліки пішло, то брали добрі моде за якусь колись то позичку, а то й підкрадали. Кв.

Підкрадатися, даюся, ешся, сов. в. підкрастися, дуся, дешся, м. Підкрадаться, щоб ізлякати. Шевч. 32. Він потишеньку туди—аж там мисичка; він підкрався, та хіп її за хвіст. Рудч. Ск. II. 10.

Підкрадьком, нар. = Крадькома.

Підкрасти, ся. См. Підкрадати, ся.

Підкрівний, а, е. Находящийся подъ самой кровлей. Шух. I. 91.

Підкріпити, ся. См. Підкріпляти, ся.

Підкріпляти, лаяю, еш, сов. в. підкріпити, плію, пиш, м. Подкрѣплять, подкрѣпить. Коли б тебе Господь підкрѣпив. Г. Барв. 280.

Підкріплятися, лаяюся, ешся, сов. в. підкріпитися, пліюся, пишся, м. Подкрѣпляться, подкрѣпиться, закусить. Сідай,

диду, старче божий, підкрѣпись вареним. К. Досв. 37.

Підкроїти. См. Підкроювати.

Підкроївниця, ці, ж. Раст. Fragaria collina. Вх. Пч. II. 31.

Підкроювати, кроюю, еш, сов. в. підкроїти, крою, кроїш, м. Подрѣзывать, подрѣзати (одежду). Молодичі підпоїли і жулана підкроїли. Чуб. V. 1119.

Підкрутити. См. Підкручувати.

Підкручувати, чую, еш, сов. в. підкрутити, чу, тиш, м. Подкручивать, подкрутить. Наше діло мірошницьке: підкрутив та й сів. Ном. № 3114.

Підкувати. См. Підковувати.

Підкужник, ка, м. Въ снарядѣ для ловли рыбы, наз. перемет (см.): тотъ конецъ бивчевки, къ которому привязываютъ поплавкоѣ. Вас. 188.

Підкуп, пу, м. Подкупъ. К. Бай. 68.

Підкупити. См. Підкупляти.

Підкупляти, лаяю, еш, сов. в. підкупити, плію, пиш, м. Подкупать, подкупить. Підкупляти та піддурювати... на виборах. К. Кр. 39.

Підкурити, ся. См. Підкурювати, ся.

Підкурювати, рую, еш, сов. в. підкурити, рю, риш, м. Подкуривать, подкурить, пустить дымъ подъ что нибудь. Ой цианочка да воріженька її волю зволіла: ой одрізала да русої коси, козака підкурила. ЗОЮР. II. 255. (Горицвітом) добре од курячої сліпоти підкурювать. Чуб. I. 82.

Підкурюватися, руюся, ешся, сов. в. підкуритися, рюся, ришся, м. Подкуриваться, подкуриться. Підкурюються од бишхи. Ном. № 8400.

Підкуса, си, ж. Искушение. Гн. II. 181.

Підкусити. См. Підкушувати.

Підкучерок, рка, м. Помощникъ кучера. Кучер Хома з підкучерком упорали коней. Черниг. у.

Підкушувати, шую, еш, сов. в. підкусити, шу, еш, м. Искушать, искушать. Се був панч хорощий, повний, чорнявий, красний, сладкомовний, що й мачуху був підкусив. Котл. Ен. IV. 69. Підкушують людей на грѣх. Грин. II. 154. Біда польку підкусила, пішла полка за русина. Грин. III. 314.

Підлабузнитися. См. Підлабузнюватися.

Підлабузнюватися, нююся, ешся, сов. в. підлабузнитися, нюся, нишся, м. Подольщаться, подольститься, приволок-

нутися. Підлабузниць до горлиці горобець наче справді запорожський молодець. Гліб.

Підлагоджувати, джую, еш, сов. в. підлагодити, джу, диш, м. Починять, починить. Підлагодив чоботи. Треба підлагодити воза. 2) Подготовлять, подготовить.

Підлагоджуватися, джуюся, ешся, сов. в. підлагодитися, джуся, дишся, м. 1) Починяться, починиться. 2) Подготовляться, подготовиться.

Підладжувати, джую, еш, сов. в. підладити, джу, диш, м. Подправлять, подправить. Я ворота підлажу, горщик масла ізмажу. Нп.

Підладнувати, дную, еш, м. Подлаживаться; ладить. Мнж. 189.

Підлазистий, а, е. Лстыивый, вкрадчивый.

Підлазити, жу, зиш, сов. в. підлізти, зу, зеш, м. 1) Подлѣзать, подлѣзть подъ что нибудь. Підліз під лаву. 2) Подлѣзать, подлѣзть ближе, подползати, подползти ближе. Він спить, а гадюка до його підлазить—от-от укусить. 3) Взлѣзати, взлѣзть. Підліз він вище (на дереві). Чуб. II. 84. 4) Подходить, подойти лестью. Вона підлізла до Оксани та й стала їй розказувати, як то копити їй любить. Кв.

Підласий, а, е. Бѣлобрюхий. Рудч. Чп. 255. Мнж. 189. Підласий—сам чорний, а живить або жуди білі. Черниг. у. Підласий... віл. Мир. ХРВ. 84. А чателка підласа до вісілля ласа.

Підласистий, а, е. = Підласий. Підласистий віл.

Підласитися, шуся, сишся, м. = Підластитися.

Підластитися. См. Підлащуватися.

Підлатати. См. Підлатувати.

Підлатка, ки, ж. Накладка на ползьяхъ въ саняхъ. Желех.

Підлатувати, тую, еш, сов. в. підлатати, таяю, еш, м. Чинить, починить.

Підлащуватися, щуюся, ешся, сов. в. підластитися, щуся, стишся, м. Поддѣлываться, поддѣлаться подъ расположеніе чье, завскивать.

Підлѣва, ви, ж. Соусъ. Маркев. 153. Потім з підлѣвою индик. Котл. Ен. I. 18.

Підлѣга, ги, ж. Часть воза: одна изъ трехъ жердей, лежащихъ на днѣ кузова подъ доской. Рудч. Чп. 250.

Підлѣглий, а, е. 1) Подчиненный. 2) Прѣлый. Підлѣгле борошно.

Підлѣглість, лости, ж. 1) Подчиненность, зависимость. 2) Прѣль.

Підлепливий, а, е. Лстивий, подлиза, подлипайло. Рк. Левиц.

Підлеплиний, а, е. 1) = **Підлепливий**. Рк. Левиц. 2) **Підлепне шило**. Шило для обшивки подошв і стелек. Вас. 161.

Підлепчастий, а, е. Узкий, тьсно обхватывающий. *Підлепчасті штани*. Пирят. у.

Підлєсливий, а, е. Лстивый. Левиц. Пов. 309.

Підлєсливість, вости, ж. Лстивость, вкрадчивость. Левиц. Пов. 308. *Чого вона не досягне ласкою, підлєсливостю і коханням*. Левиц. I. 313.

Підлєсливо, нар. Лстиво.

Підлєстїтися. См. **Підлєщуватися**.

Підлєтїти. См. **Підлїтати**.

Підлєщуватися, щуюся, ешся, сов. в. **підлєстїтися**, щўся, стїшся, м. Подольщаться, подольститься. *Іванець підлєстивсь до сімовиків*. К. ЧР. 191. *Під голути змоки підлєстяться*. К. Бай. 74.

Підливання, ня, с. Подливание.

Підливати, ваю, еш, сов. в. **підлїти**, ділїю, ллєш, м. 1) Подливать, подлить, лить понемногу. *Вона сімь тре у макотирі та підливає борщу*. Кв. Ой там козак коня напуває, а дівчина воду підливає. Чуб. 2) — **що**. Лить, налить подь что. *Миленький встає, мене вкриває та двері підливає*. Гол. I. 192. *Поливать, полить растение. Де ся діла тая дочка, що садила підливала яворочка?* Чуб. V. 210. *Чи не вийде моя мила рутти підливати?* Рудан. I. 15. — **когб**. Поливать, полить кому дорогу чародїйскимъ зельемъ. *Стежку йому підливала зілляком, чарами*. Млак. 99. *Чи я впила, чи я вбрела, чи мене підлило?* Нп.

Підліза, зи, об. Лстець, подлипало. К. Бай. 28.

Підлизатися. См. **Підлизуватися**.

Підлізник, ка, м. = **Підлиза** (о мужчинѣ).

Підлізуватися, зуюся, ешся, сов. в. **підлізатися**, жўся, жєшся, м. Подлаживаться, подольщаться, подольститься. Левиц. I. 502. *Вона така підлизуха: підлижється, підмоститься*. Змієв. у.

Підлізуха, хи, жє. Подлаживающаяся, заискивающая расположения. Змієв. у. *Панська підлизуха*. Ном. № 13570.

Підлий, а, е. 1) Подлый, низкий. *Підла чернь корчемна*. К. ЦН. 245. 2) Дурной. *Доброму животові, то й кий не вади́ть, а підлому, то й пироги ва́дять*. Ном. № 7159.

Підлінути, ну, неш, м. Подлетѣть.

Підлінь, ні, жє. У кожевникѣхъ: верхній слой очищаемой кожи съ корнями волосъ. Вас. 157.

Підліпати, паю, еш, м. Прилипать.

Підліпчастий, а, е. 1) Пристающий, липкий. 2) Тьсний, узкий, въ обтяжку. *Штани підліпчасті*. Мнж. 189. *Підліпчаста халыва*. Полт. г.

Підлісїкуватися, куюся, ешся, м. Подольщаться. *Чого се ти підлісїкуєшся? Шкода! не дам!* Полт. у. Слов. Д. Эварн.

Підлістник, ка, м. Раст. Asarum europaeum L. ЗЮЗО. I. 113.

Підліти. См. **Підливати**.

Підліцятися, цяюся, ешся, м. = **Підлєщуватися**. Рудч. Ск. II 75. *Він і підліцятється: я, каже, буду в вас царем*. ЗОЮР. II. 50.

Підліжки, мн. Большіе камни, которые при постройкѣ хаты подкладываются подъ основныя бревна стѣнъ, если мѣсто не ровное. Шух. I. 88.

Підлісок, ску, м. Раст.: а) Лѣсная фіалка, Viola mirabilis L. ЗЮЗО. I. 141. б) Душистая фіалка, Viola odorata L. ЗЮЗО. I. 141. в) Anemone hepatica (Hepat triloba). Вх. Пч. I. 8.

Підлітати, таю, еш, сов. в. **підлєтїти**, лєчў, тїш, м. 1) Подлетать, подлетѣть. *Підлєтіла ластівонька до свого нїзда*. 2) Подниматься, подняться въ воздухъ. *Знявся орел і високо-високо вгору підлєтів. До сонця а ні підїйти, а ні підлєтіти не можна*. Ком. I. 18. 3) Пролетать, пролетѣть немного. *Стали ловити ятлика; от-от пїймають, а він і підлєтїть трошки*. Грин. I. 146. *Як тобі, да тетїрко, по пожару да не кілко? Де пожар погорить, — крильцями підлєчу; де травиця полягла, — ніжками підбіжу*. Мет. 221. 4) Съ отрицаніемъ с. в.: быть не въ состоянїи лєтѣть. *Уже й не підлєтїть сокіл, знемїся, сїв*.

Підліток, тка, м. Подростокъ. Св. Л. 103. Ум. **Підліточок**. *Упорамись... старий батько на діток цукає, — орел орлят підліточків докупи збирає*. Морд. К. 45.

Підлішок, шка, м. Однолѣтній ростокъ посаженнаго орѣховаго зерна. Желєх.

Підлішки, кїв, мн. = **Підліски**. См. **Підлісок**. Вх. Пч. I. 8.

Підлоб'я, б'я, с. Подлобье. *А Медузи змошї очї в підлоб'ї склєтились*. К. МБ. III. 252. **3 підлоб'я**. Исподлобья. *Глянувши з підлоб'я на козаків*. Стор. МПр. 130.

Підлога, ги, жє. 1) Дошатый полъ. Шух. I. 174. Грин. II. 102. *А в нашого свата у хатї підлога*. Гол. IV. 447. *Жаба сєділа під підлогою*. Чуб. II. 47. 2) Въ ткацкомъ станкѣ (крѣснах): два передніе и два задніе столба (кѣники), соединенные боковыми планками. Шух. I. 254.

Підлогбня, ня, с. Подхвостникъ при сѣдлѣ. Мнж. 189.

Підложе, жа, с. Низкая длинная деревянная скамья, служащая кроватью гудулу дровосѣку въ его зимней лѣсной хатѣ. Шух. I. 174.

Підложїти, жў, жиш, м. = **Підкласти**. *Що ж буде робити! огню не підложїш*. Ном. № 2438. *Сїниця вскубну та воликам підложу*. Г. Барв. 307.

Підложниця, ці, жє. Наложница. Шевч. II. 179.

Підлўбник, ка, м. Кусокъ кожи на задникѣ сапога. Волч. у. (Лобод.).

Підлўбний, а, е. Находящийся или производимый подо льдомъ. Поп. 98.

Підлюблїти, лїю, еш, м. Долюбливать. *Наша земля підлюбляє тїї*. Черк. у.

Підлягати, гаю, еш, сов. в. **підлягтї**, лїжкў, жєш, м. Подчиняться, подчиниться. К. Кр. 36. *Ми підлягли очарованню християнської любови*. К. ХП. 14.

Підлящ, щїа, м. Молодая рыба Abramis brama (Cuv). Браун. 25.

Підмагати, гаю, еш, сов. в. **підмогтї**, можў, жєш, м. 1) Помогать, помочь. 2) — **когб**. Поддерживать, поддержать. *Якось розважить мене, підможе мене та думка, що вїмно менї*. МВ. (О. 1862. III. 77).

Підмазати. См. **Підмазувати**.

Підмазування, ня, с. Подмазываніе. Мир. Пов. II. 56.

Підмазувати, зую, еш, сов. в. **підмазати**, жу, жєш, м. 1) Подмазывать, подмазать. *Треба підмазати, жеб не рипів*. Ном. № 7397. 2) Давать, дати взятку. *Дарма праця: я не підмазував — нічого в судї не зроблять*.

Підмайстер, стра, м. Подмастерье.

Підмалўвувати, вую, еш, сов. в. **підмалўвати**, лїю, еш, м. Подкрашивать, подкрасить. *Достав палїтру з красками і пензель, підмалўвав, як там швець надрянав*. Кв.

Підманїти. См. **Підманювати**.

Підмантїчати. См. **Підмантїчувати**.

Підмантїчувати, чую, еш, сов. в. **підмантїчати**, чу, чїш, м. Слегка точить, поточить косу. Херс. у.

Підманўти, нў, нєш, м. = **Підманити**. *Ти ж мене підманула, ти ж мене підвела*. Мил. 102.

Підманювати, нюю, еш, сов. в. **підманїти**, нїю, нїш, м. Соблазнять, соблазнить, сманивать, сманить; одурачивать, одурачить. Чуб. V. 1082. *Своїм мичком білєсеньким все підманює*. КС. 1883. I. 217. *Нї, ходїм та й ходїм! — Як стала просить, так таки підманила*. Рудч. Ск. II. 52.

Підмарєнник, ка, м. Раст. Galium rubioides L. ЗЮЗО. I. 123.

Підмастєрок, рка, м. Подмастерье. Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Підмастїти. См. **Підмашувати**.

Підмашувати, щую, еш, сов. в. **підмастїти**, щў, стїш, м. Подмазывать, подмазать.

Підмєзїнний палець. Безымянный палець. Змієв. у.

Підмєрти, підїмрємб, ретє, м. Перемереть. *Люду підмерло багато*.

Підмєт, ту, м. 1) Грядка. Шух. I. 164, 112. 2) Конопляникъ. Вас. 199. Ум. **Підмєтець**.

Підмєтець, тця, м. 1) Ум. отъ **підмет**. 2) Цвѣтникъ. Шух. I. 112.

Підмивати, ваю, еш, сов. в. **підмїти**, мїю, еш, м. 1) Подмывать, подмыть. 2) О текущей водѣ: подмывать, подмыть. *Підмила корїнь бистра вода*. Чуб. V. 587. *Тече річка невеличка, підмиває кручі*. Лукаш. 55.

Підмиватися, ваюся, ешся, сов. в. **підмїтися**, мїюся, ешся, м. 1) Быть подмываемымъ, подмытымъ. 2) О текущей водѣ: подмываться, подмыться подь что. *Животворний струмочку, втїхо мого домочку! Біжи-лийся з Підїрря на ті любї подїлля... до потомків витязьких одиновців боянських, під їх села підмийся, круг садочків обвийся*. К. Дз. 105. 3) Только сов. в. Пообѣщать? *Парубок підмився прикрїть грїх — взяти її за себе*. О. 1862. II. 57.

Підмїла, ли, жє. Иль. Вх. Уг. 259.

Підмїтва, ви, жє. Подмываніе; вода, которой подмываютъ. *Миють також стїни, доки сяє підмїтва*. МУЕ. III. 42.

Підмїти, ся. См. **Підмивати**, ся.

Підмїсїти, шў, сїш, м. Подмѣсить. *Глини мало підмїси*.

Підмїтати, таю, еш, м. Подметать. *Буду хату підмїтати, малї діти колихати*. Чуб. V. 833.

Підмїшати, шаю, еш, м. Подмѣшать.

Підмова, ви, ж. Подговоръ, наущеніє, подстрекательство. *Ти, дівчино, ти подобна, не здавайся на підмову, будеш добра.* Чуб. V. 355. **До підмови, на підмову дається.** Поддається, уступить подговору, наущенію, позволить себя подговорить. *Дяк неборак на підмову дався.* Чуб. V. 1080. *Дайся, дівча, мені на підмову, виведу тя з гаю на дорогу.* Гол. I. 107. Ум. **Підмівонька, підмівочка.**

Підмівити, ся. См. **Підмовляти, ся.**

Підмовляння, ня, с. Подговоръ, подущеніє. *Багатились підмовлянням на перелоб модю.* К. ХП. 46.

Підмовляти, ляю, еш, сов. в. підмівити, влю, виш, м. Подговаривать, подговорить, подстрекать, подстрекнуть, наущать. *Жить до себе давно уже підмовляє.* Котл. НП. 380. *Козак коня напуває, дівчиноньку підмовляє: мандруй, мандруй, дівча, з нами, ліпше буде, як у мамі.* Чуб. V. 335.

Підмовлятися, ляюся, ешся, сов. в. підмівитися, влюся, вишся, м. Поддѣлюватися, поддѣляться словами. *Вона підмизуха: і підмизється, і підмовиться до його.* Змієв. у.

Підмівонька, підмівочка, ки, ж. Ум. отъ підмова.

Підмоба, ги, ж. Помощь, пособіє. *Підмогу вам ютуємо.* К. Досв. 117. *Нещасно му—підмоба його друзі.* К. Іов. 14.

Підмогорічати. См. **Підмогоричувати.**

Підмогорічувати, чую, еш, сов. в. підмогорічати, чу, чиш, м. Подпавать, подпоить могоричемъ.

Підмогті. См. **Підмагати.**

Підмогтіся, жуся, жешся, м. Поправить свои обстоятельства. *Запрацюю щось, підможеуся, та візьму таки Наталю.* МВ. I. 151.

Підмобка, ки, ж.—**Підмоба.** *Усе думала, що він своїм коханням мені на життя підмобку дасть.* Г. Барв. 277.

Підмобати, каю, еш, сов. в. підмобнути, ну, неш, м. Подмобать, подмобнуть.

Підмолодь, ді, ж. Молодь, пивныя дрожжи.

Підморгнути. См. **Підморгувати.**

Підморгувати, гую, еш, сов. в. підморгнути, ну, неш, м. Подмигивать, подмигнуть. *Прийшла, Ірисі підморгнула, черкнули разом в хижку вдвох.* Котл. Ен.

Підмостіти, ся. См. **Підмощувати, ся.**

Підмостека, ки, ж. 1) Подмостки. *Серед церкви поставили високі підмостки.*

Левіц. Пов. 48. 2) Подставка, всякій предметъ, подставленный, подложенный подъ другою для поддержанія его, напр.: дощечка, подложенная подъ болѣе короткую ножку стола. *Підмостку треба під ніжку найти, а то стіл хитається.* Константиногр. у.

Підмостувати, тую, еш, сов. в. підмостати, таю, еш, м. Подматывать, подматывать. (Перстінъ) *здоровий, як каблучка: щоб надіти, прийшлося прядівом підмостати.* Мир Пов. I. 124.

Підмочіти. См. **Підмочувати.**

Підмочувати, чую, еш, сов. в. підмочіти, чу, чиш, м. Подмачивать, подмочить.

Підмощати, щаю, еш, м.—**Підмощувати.**

Підмощатися, щаюся, ешся, м.—**Підмощуватися.** *В се время Юпитер підниш, з нудим до жінки підмощавсь.* Котл. Ен.

Підмощувати, щую, еш, сов. в. підмостіти, щу, стиш, м. 1) Подмачивать, подмостить. *І підмощувала, і сама доставала, так яблунька все вгору.* Рудч. Ск. II. 52. 2) Подкладывать, подложить.

Підмощуватися, щуюся, ешся, сов. в. підмостітися, щуся, стишся, м. 1) Подсѣдать, подсѣсть, подбираться, подобраться. *І саме в міру підмостився,—в висок Дареса затопив.* Котл. Ен. 2)—**під ного.** Подольщаться, подольститься къ кому, умаслить кого, задобрить кого. *А щоб поставити на своє, то багатирь не поскупився. під кою треба підмостився, засипав тих і сям дав.* Мкр. Г. 44. *Вона така підлизуха: підмощється, підмоститься.* Змієв. у.

Підмуровувати, вую, еш, сов. в. підмурувати, рую, еш, м. Дѣлать, сдѣлать основаніє стѣны, фундаментъ.

Підмурок, рку, м. Основаніє стѣны, фундаментъ. Св. Л. 26.

Підмурувати. См. **Підмуровувати.**

Піднебєння, ня, с. 1) Небо, Palatum durum. Грин. II. 329. *Та так учепиться за язык, то за піднебєння, що ніякою силою її й не відірвеш.* Кв. 2) Сводъ въ печи; также въ гончарной. См. **Сльоси.** Вас. 193, 180.

Піднебєсний, а, е. Поднебесный. *По піднебєсних іраха... літає.* К. ЦН. 219.

Підневідіти. См. **Підневіжувати.**

Підневіжувати, жую, еш, сов. в. підневідіти, джу, диш, м. Поддѣлывать, поддѣть, подводить, подвѣсть. О. 1862. I. Библиогр. 67. *Таке мене підневідило, наче*

чорт шторхнув мене: піди та вкрадь. Херс. г. *Хотіли стареньких підневідіти.* Сим. 206.

Підневолити. См. **Підневолювати.**

Підневолювати, люю, еш, сов. в. підневолити, лю, лиш, м. Покорять, покорить, подчинять, подчинить. *Та відьма підневолена мені.* К. ПС. 48.

Піднесті, ся. См. **Підносити, ся.**

Підніб'я, б'я, с.—**Піднебєння** I. Вх. Уг. 259.

Підніжжя, жя, с. 1) Подножье. *І у підніжжєя її місяць дано.* Чуб. III. 254.

2) Разножки между ножками стола. Шух. II. 99. 3) См. **Звіяшки.** МУЕ. III. 14.

4) Подножка в ступі. Шух. I. 162.

Підніжка, ки, ж. 1) Подножка, педаль въ ткацкомъ станкѣ. Вас. 165. МУЕ. III. 16. 2) мн. Въ огорожѣ: камни, подложенные подъ нижнее бревно, чтобы оно не гнило, лежа на землѣ. Шух. I. 74.

Підніжок, жка, м. Подножье. *Святий Сіон його підніжок.* К. Псал. 2) Подножка у экипажа. 3) Холопствующій, раболѣпный человекъ. *Підніжок твій я і підданець, із слуг твоїх послідній ланець.* Котл. Ен. VI. 53.

Піднімати, маю, еш, сов. в. підняти, німу, меш, м. 1) Поднимать, поднять. *Прийшла мила, в головочках сіла, да й підняла китаєчку да й заголосила.* Мет. *На заробітки, піднявши митки.* Ном. № 11322. *Щоб тебе горою підняло!* Поднимать, поднять съ одра болѣзни, вылѣчить. *Коли б Він, милосердний, хоч нашого вікарого підняв, що лежить недуж.* Св. Л. 126. 2) Воздвигать, воздвигнуть. *Бог зможе з сього каміння підняти дітей Авраамові.* Єв. Мт. III. 9. *Дай нам... народній дух з занепаду підняти.* 3) Поднимать, поднять (крикъ, шумъ). *Народ зійшовсь та гук такий підняв, мов цілину п'ять плугів орють.* Греб. 382. 4) Возвышать, возвысить. См. **Підіймати.** 5) Побуждать, побудить. *Ти підняв мене зруйнувати його марно.* К. Іов. 6)—**дѣха.** Воодушевлять, воодушевить. См. **Підіймати.** 7)—**на глѣзи, на сміх.** Подымать, поднять на смѣхъ. См. **Підіймати.**

Підніматися, маюся, ешся, сов. в. піднятися, німуся, мешся, м. 1) Подниматься, подняться. *Сонце піднялося висоенько.* Левіц. *По всьому селі піднявся галас.* Левіц. *Ой встаньмо, підіймімося.* Лукаш. *Як підніметься кашель та прездоровий.* Кв. 2) Подниматься, подняться, встать. *І догори піднявся у мене волос.* К.

Іов. 3) Подростать, подрости, вырасти. *І дочка у їх росла, уже чимала піднялась.* Шевч. 4) Подниматься, подняться, возвышаться, возвыситься. *І ти, Капернауме, що аж до неба піднявся, аж у пекло провалився.* Єв. Л. X. 15. *Дух народній поти не підніметься, поки моде просвіщені не ввійдуть у народню сем'ю рідними братами.* К. (О. 1862. III. 24). 5) Братся, вѣзяться за какое либо дѣло. *Піднялась охочим серцем Іва до підмоги.* Г. Барв. 249. 6) **Світ йому вгору піднявсь.** Легко и вольно ему сдѣлалось. *Дякую вам з душі, з серця! Аж світ мені піднявся вгору! Одродили ви мене, рідна матінко!* МВ. (О. 1862. III. 49). *Дома такий тихий, не чулає, мало й говорить, а вийде в степ,—другий чоловік, неначе світ йому вгору піднявсь.* МВ. I. 65.

Підняток, тку, м.—**Підняття.** Башт. 11.

Підняття, тѣ, с. Поднятіє; возвышеніє. Левіц. I. 257.

Підо, пред.—**Під.** *Підо мною татари стояли.* Чуб. V. 386.

Підо... Всѣ глаголы, начинаючієся приставкою підо... см. **Піді...**

Підобідання, ня, с. Время предъ обѣдомъ. *Все тута по инакому: що снідання в підобідання, а обід аж ік полудню.* Грин. III. 493.

Підозрєнний, а, е. Заподозрєнный, подозрительный, вызывающій подозрєніє. Лохв. у. *Се вже я чув у самому городі Острозі від людей статечних, мовляв, віри годних і не підозрєнних.* К. ЦН. 225.

Підбзрити, рю, риш, м. Заподозрить; примѣтити. *Підозрили вони, що він краде, та й стали доглядати.* Константиногр. у.

Підбйма, ми, ж. 1) Рычагъ. 2) Подставка, служащая для поддержанія дышла, чтобы оно не падало на землю. Kolb. I. 67. 3) Снарядъ въ мельницѣ, которымъ подымается нобилиця, а съ нею и веретено съ верхнимъ жерновомъ. Черниг. у. Мик. 481. См. **Підньом.** 4) Раст.: а) *Geranium plenum.* Шух. I. 21. б) *Geum montanum.* Лв. 99. в) *Tormentilla erecta.* Шух. I. 22. г)—**челядінська.** *Sanicula europaea.* Шух. I. 22.

Підбк, дка, м. Ум. отъ під.

Підопасанє, ня, с. Нижняя часть деревянныхъ стѣнъ гуцульской церкви. Шух. I. 116.

Підопліка, підоплічка, ки, ж.—**Підплєчка.** Мнж. 159.

Підопліче, чя, с.—Підопліка. Шух. I. 153.

Підорати, рю, реш, м. 1) Вспахати немого. 2) Подірвати плугом.

Підосінник, ка, м. Раст. *Agaricus emeticus*. Брацл. у.

Підосінь, яи, ж. Начало осени. Харьк.

Підотавитися, влюся, вишся, м. О траві: отрати, поднятися послѣ косьби. Трава підотавилася. Лубен. у.

Підотаманчий, чого, м. Помощник атамана, старшого. напр. у досвітчаного отамана. Васильк. у.

Підохотити. См. Підохочувати.

Підохочувати, чую, еш, сов. в. підохотити, чу, тиш, м. Придавати, придати охоты, желанія. Мене се підохотить. Г. Барв. 230. Мир. Пов. I. 146. Я ж його всяк було підохочую добре й вірно служити. Г. Барв. 245.

Підпшва, ви, ж. 1) Подошва. *Скіра на чоботи, язик на підпшви*. Ном. № 2905. 2) Дно въ судні (Черк. у.), въ плоскодонной лодкѣ. Вас. 161. Мнж. 181. 3) Подставка: основаніе мотовила. Вас. 201.

Підпавок, вка, м. = Перепел. Вх. Зн. 446.

Підпадати, даю, еш, сов. в. підпасти, паду́, деш, м. 1) Падати понемногу, прибавляється, прибавиться. *Сніг підпадає потроху*. 2) Падати, пасть подъ что. *То він біжить, підбігає і пожеар під нош підпадає*. КС. 1882. XII. 499. 3) Только сов. в.—на. Походить, быть похожимъ. *Прізвисьце підпада на щось з їжі*. Лебед. у. 4)—під. Подчиняться, подчиниться. 5)—під. мислі. Нравиться, понравиться. *Ой ти мені, вражий сину, під мисленьки не піднав*. Чуб. V. 843.

Підпал, лу, м. 1) Растопка; матеріалъ для растопки. *Візьми сухого моху на підпал*. Без підпалу і дрова не горять. Ном. № 3298. 2) Поджогъ.

Підпалайка, ки, ж.—Підпалак. Вх. Лем. 449.

Підпалак, ка, м. Перепелъ. Вх. Лем. 449.

Підпалакати, каю, еш, м.—Підпідомкати. Вх. Лем. 449.

Підпалій, а, в. ? Воли великі, мідой шерсти, аж підпалі. Сим. 213.

Підпаліти, ся. См. Підпалювати, ся.

Підпалювати, кую, еш, м.—Підпалакати. Вх. Лем. 449.

Підпалля, ля, с. соб. Тонкія щепки для растопки. Вх. Лем. 449.

Підпало, лка, м. 1) Родъ плоского

хлѣба. О. 1861. XI. Св. 67. 2)—Підпал ? Лоша вовчий підпалок. Ном. № 10237. 3)—Підпалан. Вх. Лем. 449.

Підпалювання, ня, с. Поджиганіе. К. Кр. 11.

Підпалювати, люю, еш, сов. в. підпаліти, лю, лиш, м. Поджигать, поджечь; растапливать, растопить. *Добре воно горить, як в чим підпалити*. Ном. Підпалили сосну від споду до верху. Чуб. V. 394. Підпалив у печі, вріє окропи. Рудч. Ск. I. 137.

Підпалюватися, лююся, ешся, сов. в. підпалітися, люся, лишся, м. Поджигаться, поджечься; загораться, загорѣться отъ поджиганія. *Підпалював, підпалював у печі,—не підпалюється, гасне*. 2) Схватуєть воспаленіе легкихъ (о лошади). *Не дай жінки на весілля, нікому кобили... Бо кобила тобі здохне, або підпалиться*. Чуб. V. 1066.

Підпанок, нка, м. Служащій у барина, въ экономіи. *Не так пани, як підпанки*. Ном. *Панам, підпанкам і слугам давали в неклі добру хмору*. Котл. Ен.

Підпарити, ся. См. Підпарювати, ся.

Підпарубочий, чого, м. Молодой парень, подросток. К. ДС. 4. *Двое хлопців підпарубочих*. Г. Барв. 8. *Зараз скочили підпарубочі, що наготові стояли*. Федьк. *Вмер тоді, як я ще підпарубочим бѣз*. Кв.

Підпарувати, рую, еш, м. Подобрать пару. *До мене був підпарований, що і гоми́нка така, і ми́це було таке, однакове, як у мене*. Г. Барв. 405.

Підпарювати, рюю, еш, сов. в. підпарити, рю, риж, м. Подогрѣвать, подогрѣть снизу (ледъ). Сим. 147.

Підпарюватися, рююся, ешся, сов. в. підпаритися, рюся, рижся, м. О полѣ: быть заранѣе вспаханнымъ и вывѣтриться. *Ти дуже пізно ореш... земля не підпариться, то й не буде в тебе гарного життя*. Г. Барв. 332.

Підпасач, ча, м.—Підпасич.

Підпасич, ча, м. Помощникъ пастуха. ЗОЮР. II. 80.

Підпасичик, ка, м. Небольшой хлѣбець, который даетъ каждая хозяйка пастуху при первомъ весеннемъ выгонѣ скота въ поле. Екаториносл. у. Слѣв. Д. Эварн.

Підпастися. См. Підпадати.

Підпастися, суюся, сѣшся, м. 1) Наѣсться немного, пасясь. 2) Наѣсться немного. *Ну, моя дитиночко, підпасись*. КС. 1882. IX. 459.

Підпекті. См. Підпекати.

Підпеньок, нька, м.—Опеньок. *Пішов дід по гриби, баба по підпеньки*. Гол. III. 478.

Підперезати, ся. См. Підперізувати, ся.

Підперіз, за, м. Поясъ, то, чѣмъ опоясуються. *Підперізи розв'язує потужним*. К. Іов. 27.

Підперізок, зка, м.—Підперіз.

Підперізувати, зую, еш, сов. в. підперезати, жу́, жеш, м. Подпоясывать, подпоясать. *Підперези хлопця. Мати Юрася родила, місяцем обгородила, сонечком підперезала*. Мет. 180.

Підперізуватися, зуюся, ешся, сов. в. підперезатися, жу́ся, жешся, м. Подпоясываться, подпоясаться. *Підперезалась червоним поясом*. Рудч. Ск. I. 55.

Підперти, ся. См. Підпірати, ся.

Підпертя, тя, с. Поддержка, помощь. *На підпертя його убозтва*.

Підпивати, ваю, еш, сов. в. підпіти, підпій, п'еш, м. Подкупивать, подкупить, выпивать, выпить. *Ой п'ють вони, підпивають, Касю їхать підмовляють*. Чуб. V. 909. *Як підпють вродливі жіночки, дак танцюватимуть і чоловіки*. К. ПС. 22. *Став лях бутурлак дорожій напитки пити підпивати*. АД. I. 212.

Підпійлий, а, в. Выпившій, охмелѣвшій. *Еней хоч трохи був підпійлий*. Котл. Ен. II. 9. *А вже підпійлий як засне, то хоч коти гармати*. Шевч.

Підпійлок, лка, м. Напильникъ.

Підпійлювати, люю, еш, сов. в. підпійляти, ляю, еш, м. Подпиливать, подпиливать.

Підпис, су, м. 1) Подпись. 2) Надпись. *Там у єї на вікні підпис єсть, що вона прачка*. Кременец. у.

Підписати, ся. См. Підписувати, ся.

Підписування, ня, с. Подписываніе.

Підписувати, сую, еш, сов. в. в. підписати, шу́, шеш, м. 1) Подписывать, подписать. *Я підпишу на суді оправдання*. К. Іов. 68. 2) Надписывать, надписать.

Підписуватися, суюся, ешся, сов. в. підписатися, шу́ся, шешся, м. 1) Подписываться, подписаться. 2) Давать письменное обязательство. *Підписалось сорок тисяч під турчином жити*. Макс.

Підпійти. См. Підпивати.

Підпійток, тку, м. Въ выраж. на підпійтку, на підпійтках. Выпивши, во хмелю. КС. 1882. XII. 503. *Будуть мене*

пани і козаки на підпійтку зневажати. Мет. 415. *Я ще не був п'яний, а так тільки, на підпійтку*. Радом. у.

Підпійтувати, тую, еш, м. Разспрашивать Верхнеднѣпр. у. (Залюб.).

Підпихати, хаю, еш, сов. в. підпихнути, ну́, неш, м. 1) Подталкивать, подтолкнуть. 2) Подтыкать, подоткнуть подъ что; подсовывать, подсунуть подъ что.

Підпідьом! меж. для выраженія крика перепела.

Підпідьомкання, ня, с. Крикъ перепела.

Підпідьомкати, каю, еш, м. Кричать (о перепелѣ). *У долині недалеко підпідьомка перепелиця*. Греб. 401.

Підпійкати, каю, еш, сов. в. підпекті, печу́, чеш, м. Подпекать, подпечь; поджаривать, поджарить.

Підпійкатися, каюся, ешся, сов. в. підпектіся, чу́ся, чешся, м. Подпекаться, подпечься, поджариватися, поджариться.

Підпійтка, ки, ж.—Перепелиця. Вх. Пч. II. 13.

Підпійлля, ля, с. Мѣсто подъ нарами.

Підпійнок, нку, м. Простая водка. *Розм'як Зевес, як після пару, і висмоктав підпійнка чару*. Котл. Ен. VI. 37.

Підпірати, раю, еш, сов. в. підперти, діпру́, преш, м. 1) Подпирать, подпереть. *Підперли двері, щоб вона не вилзла*. Рудч. Ск. I. 17. 2) Стискивать, стиснуть, спереть. *Підперло мене під груди, під серце*. Чуб. V. 435. 3) Поддерживать, поддерживать, помочь. К. ЦН. 277. *Підпірали своєю повагою церковні братства*. К. XII. 115. *О, як же ти безсильного піддержав, підперси правцю слабовиту*. К. Іов. 55.

Підпіратися, раюся, ешся, сов. в. підпертися, діпру́ся, решся, м. Подпираться, подпереться. *Сіла я, підперлася, заплакала*. Чуб. V. 3. *Іде козак дубровою, шабелькою підпірається*. Чуб. V. 196.

Підпірка, ки, ж. Подпорка. *Підпірки не видержали, як потягнув її до себе, щоб не текла*. Кв.

Підпійчя, чя, с. Углубленіе подъ печью. Сим. 129. *Біленькі курочки з підпійчя глядять*. Ном., стр. 292, № 64.

Підпійчити, чу, чиж, м. Подкупить. *Та там, бач, пуляння було, так ми трохи й підпійчили*. Харьк. у.

Підпливати, ваю, еш, сов. в. підпливті, ву́, вѣш, м. 1) Подпливать, подплыть. 2)—чим. Быть залитымъ (слезами, кровью). *І що то вже плакав! так і під-*

пливає сльозами. Кв. Горить Сміла, Смілянина кров'ю підпливає. Шевч. 167. 3) Приближаться, приблизиться. Під старість підпливали, да не було у їх цілий вік дітей. Рудч. Ск.

Підплигнути. См. Підплигувати.

Підплигувати, гу́ю, еш, сов. в. підплигну́ти, гну́, не́ш, м. Подпрыгивать, подпрыгнуть.

Підплисті́, пливу́, ве́ш, м. — Підпливти.

Підплітник, ка, м. Пт. = Берегуля. Вх. Пч. II. 12.

Підповза́ти, за́ю, еш, сов. в. підповзти́, зу́, зе́ш, м. Подползать, подползти.

Підпо́внити. См. Підповняти.

Підпо́вня, ні, ж. Фаза луны: 2-я четверть. Святили воду на підповні. Черк. у.

Підповня́ти, ня́ю, еш, сов. в. підпо́внити, ню, ни́ш, м. Доливать, долить, чтобы полно было. Трохи й осталось у мене в чарці, а Демко зараз підповня. МВ. (КС. 1902. X. 144).

Підпо́йти. См. Підпоювати.

Підпоку́тній, я, е. Находящийся под пюктям. Мнж. 151.

Підполко́вник, ка, м. Подполковник. Рудч. Ск. II. 81.

Підполуденча́, ча́ти, с. Їда между обѣдом и полдником. Вх. Лем. 449.

Підпомага́ти, га́ю, еш, сов. в. підпомогти́, жу́, жеш, м. Помогать, помочь. Підпомагає спасенному задумові. К. ЦН. 312.

Підпома́гач, ча, м. Помощник. Борз. у. К. Кр. 25.

Підпомо́га, ги, ж. Помощь; подспорье, поддержка. К. Кр. 35. Веде орду велику, многу рутульцеві на підпомогу. Котл. Ен. IV. 69.

Підпомо́гач, ча, м. = Підпомагач. К. ЦН. 179.

Підпомогти́. См. Підпомагати.

Підпомо́ження, ня, с. Подспорье.

Підпомо́жник, ка, м. 1) Помощник. К. Кр. 21. 2) Крестьянин, на обязаности которого лежало, вмѣстѣ съ нѣсколькими другими, снаряжить козака въ поход. Інші зостались козацькими підпомощниками, що двадцять, тридцять чоловік одного козака споряджають. К. ЧР. 198.

Підпомо́щний, а, е. Состоящий підпомощником. 2. І виборних, і підпомощних, і простих, і старших вельможних, хто ні понавсь, того і товк. Котл. Ен. V. 50.

Підпо́на, ни, ж. После половодья на землѣ луга остается водяное растеніе куширь; застрявши въ травѣ, сливается съ ней ковромъ, мѣшая косить, — это и есть підпо́на. Мнж. 189.

Підпо́ра, ри, ж. 1) Подпорка. О. 1862. IV. 13. Запрягайте воли, їдьте по підпорі — скиртоньки підпірати. Лукаш. 149. Підпо́ро жидівська! — брань для женщины. Шух. I. 35. 2) Опора, поддержка. Мала трох синів..., мала на старість поміху і підпо́ру. Гн. I. 188.

Підпо́рошити, шу́, шіш, м. Присыпать снѣгомъ. Підпорошило троху дорогу.

Підпо́ювати, по́юю, еш, сов. в. підпо́йти, по́ю, їш, м. Поднаивать, подпоить. К. Кр. 39. Молодичі підпо́йм і жу́пана підкро́йм. Чуб. V. 1119.

Підпо́ясни́ця, ці, ж. Родъ писанки. КС. 1891. VI. 374.

Підпра́вити. См. Підправляти.

Підпра́вляти, ля́ю, еш, сов. в. підпра́вити, влю́, ви́ш, м. Подправлять, поправлять, поправить. Оці доці хлібець підправлять. Харьк. г.

Підпряга́ти, га́ю, еш, сов. в. підпряга́ти, жу́, жеш, м. Припрягать, припрячь. Рудч. Ск. I. 180. Коня третього підпряти випросив. Г. Барв. 105. У мене кобила, та ти свою підпряхи, та й поїдьмо до торцу. Черниг. г.

Підпряда́ти, да́ю, еш, сов. в. підпряде́ти, пряду́, де́ш, м. Прясть, припрясть. Кажуть мені кужіль праста, кажуть підпрада́ти. Грин. III. 416.

Підпря́жка, ки, ж. Припряжка.

Підпряде́ти. См. Підпрядати.

Підпу́ска́ти, ка́ю, еш, сов. в. підпу́ска́ти, пу́щу, сти́ш, м. 1) Подпускать, подпустить. 2) — бісики. Соблазнять. Як біля його не захожувались езуїти, яких бісиків йому не підпускали, а нічого не відіями. Стор. М. Пр. 69. 3) — москаля. Врать, соврать.

Підпу́хати, ха́ю, еш, сов. в. підпу́х(ну)ти, ну, не́ш, м. Припухать, припухнуть.

Підпу́шати, ша́ю, еш, сов. в. підпу́шити, шу́, ши́ш, м. — зѣмлю. Разрыхлять, разрыхлить землю.

Підпу́шний, а, е. Подъ хмѣлькомъ, выпивши. О. 1862. VIII. 2.

Підра, ри, підря, рі, ж. 1) (Підра). Чердакъ для хранения сѣна, сѣноваль. Вх. Зн. 51. 2) мн. Закоулки, сокровенныя мѣста. О, уже, пішла скрізь по підрах! Усе

вилазила. А що найшла? Херс. у. Слов. Д. Эварн. Нишпориз по підрах. См. Подра.

Підра́дити, джу́, ди́ш, м. Побудить. Не знаю, що мене підрадило вкрасти. Новомоск. у. (Залюб.). См. Підражати.

Підраді́лий, а, е. Обманчивый. Як не́ш та почувавешся по сназі, то чоловікові юрі́ма панує, а як же не почувавешся по сназі, — ото вже підраді́лива річ. Лубен. у.

Підража́ти, жа́ю, еш, м. Подбивать совѣтами на что. Мнж. 189. См. Підрадити.

Підра́тува́ти, ту́ю, еш, м. — ко́го. Помочь кому въ бѣдѣ. З возом а ні руш ви́хати, а ту нема нікого, щоби го підра́тував. Гн. II. 40.

Підреши́тка, тка, ж. 1) Родъ густого решета. Коли впасеш мені оцього бичка, то дам тобі підреши́тку грошей. Грин. I. 44. 2) Зерно, падающее подъ решето при очисткѣ. Херс.

Підреши́ток, тка, м. = Підреши́тка. 1. Вас. 152.

І. Підрива́ти, ва́ю, еш, сов. в. підри́ти, рі́ю, еш, м. Подрывать, подрыть. Хто мимо їде, псує та мамле і ве́нр дубрі́вний підриває. К. Псал. 187.

ІІ. Підрива́ти, ва́ю, еш, сов. в. підри́вати, рву́, рвеш, м. Подрывать, подорвать.

Підрива́тися, ва́юся, еше́ся, сов. в. підри́ватися, рву́ся, рवेशся, м. Подрываться, подорваться. Шо ти, дурний, тягався з такою камінькою? Ше підорवेशся. Мнж. 10.

Підри́вка, ки, ж. Рыболовный снарядъ = Підклад. 3. Вх. Пч. II. 23.

Підри́йка, ки, ж. Порода мелкихъ карповъ. Александров. у.

Підри́ти. См. І Підривати.

Підрихто́увати, ву́ю, еш, сов. в. підрихтува́ти, ту́ю, еш, м. Подчищать и подправлять, подправитъ ножемъ вырѣзанныя изъ мятой кожи полосы. Вас. 159.

Підриштува́ти, ту́ю, еш, м. Поставить лѣса.

Підри́внувати, ню́ю, еш, сов. в. підри́вняти, ня́ю, еш, м. Подравнивать, подравнять.

Підри́зати. См. Підрізувати.

Підри́зування, ня, с. Дѣйствие отъ глагола підрізувати.

Підри́зувати, зу́ю, еш, сов. в. підри́зати, жу́, жеш, м. 1) Подрѣзывать, подрѣзывать. Підрі́зав поли він чимало. Гліб. 2) Вырѣзывать, вырѣзывать соты въ ульѣ. От раз підрі́зав він вулика. Мнж. 100.

Зблизивсь і Спас. Треба підрізувати мед. Г. Барв. 148.

Підри́зка, ки, ж. Мѣтка на ухѣ овцы: отрѣзано полъ уха. Мнж. 182.

Підри́йка, ки, ж. = Підрийка.

Підро́бити, ся. См. Підроблювати, ся.

Підро́блювати, лю́ю, еш, сов. в. підро́бити, блі́ю, би́ш, м. 1) Поддѣлывать, поддѣлать. К. Кр. 22, 28. 2) Еще дѣлать, сдѣлать немного, додѣлать недостающее количество. Підроби вареників, а то не стане.

Підро́блюватися, лю́юся, еше́ся, сов. в. підро́битися, блі́юся, би́ше́ся, м. Поддѣлываться, поддѣлаться. Де ж ваш первенець? спитав він, підроблюючись... під церковну мову. Левиц. I. 326.

Підро́діти, джу́, ди́ш, м. Уродить, родить. Це мто ніщо не підродило.

Підро́ста́ти, та́ю, еш, сов. в. підро́сті, сту́, сте́ш, м. Подрастать, подростъ. Ста-ла дівчина підроста́ти. Чуб. V. 482. Під-ростають сазарні буряки. Левиц. I. 24.

Підро́сток, тка, м. Подростокъ, несовершеннолѣтній. Старшого з москалі взято, а цей ще підросток. Лебед. у.

Підро́ста́к, ка, м. = Підсвинок. Вх. Лем. 449.

Підруба́ти, ба́ю, еш, м. Подрубить. Зелений дубе, чи не жалъ тобі буде, як підрубать білу березу моде? Чуб. V. 494.

Підруба́ти, блі́ю, би́ш, м. Подрубить, сдѣлать рубецъ. Вона шила, не дошила, тільки підрубила. Чуб. III. 175.

Підру́нитися. См. Підрунюватися.

Підру́нюватися, ню́юся, еше́ся, сов. в. підру́нитися, ню́ся, ни́ше́ся, м. Подростать, подрости молодой шерсти подъ старою. Константиногр. у.

Підру́чний, а, е. 1) Подвластный, подчиненный. 2) О конѣ, волѣ: запряженный съ лѣвой стороны. Kolb. I. 65. КС. 1898. VII. 44. Борозного бий, а підручний і так почує. Фр. Пр. 109. 3) Одинъ изъ играющихъ въ карточную игру хвиль. КС. 1887. VI. 468.

Підру́чник, ка, м. 1) Помощникъ, подчиненный. Проходив він із своїми підручниками мимо козацької купи. К. ЧР. 314. 2) мн. Перила. В оттаких великих хатах добре ходити, скрізь підручники, щоб часом не впасти. Черк. у.

Підря, рі, ж. См. Підра.

Підря́сник, ка, м. Подрясникъ. К. Бай. 39.

Підса́джувати, джу́ю, еш, сов. в. під-

садити, джү, диш, *гл.* Подсаживать, подсаживать кого, помочь взобратися или сѣсть на возвышеніе. *Лізь, а я підсажу тебе.* Грин. II. 230.

Підсак, *ка, м.* = Підсака. Вх. Пч. II. 23.

Підсака, *ки, ж.* Сакъ, сѣтка косымъ мѣшкомъ съ длинною рукояткою для ловли рыбы, раковъ. О. 1861. XI. 116. Браун. 18. *Рибалка поштурхав рогулю, а потім спустив підсаку і витяг десятків зо два раків.* О. 1861. XI. 114. Запала шевчиша шевцю рибоньки ловити без підсак і без волака. Чуб. V. 819.

Підсаківка, *ки, ж.* = Підсака. Вх. Пч. II. 23.

Підсапувати, *пүю, еш, гл.* Окучить (растение). *Ой в городі бузина,—треба підсапати.* Грин. III. 171.

Підсахнутися, *нүся, нѣшся, гл.* О болѣзни: пристать, прилипнуть. Уман. у.

Підсвѣтання, *ня, с.* Обрядовое посѣщение жениха будущимъ тестемъ и тещей и угощение—послѣ свѣтання. ХС. VII. 426.

Підсвинок, *нка, м.* Болѣе взрослый поросенокъ. Вас. 198.

Підсвітити, *світү, тиш, гл.* О мѣсяцѣ: причинить своимъ свѣтомъ болѣзнь—лунатизмъ. *Вікно против місяця зачиняй, а то як підсвіте, то будеш сонний ходити.* ХС. II. 85.

Підсередульший, *а, е.* Слѣдующій за среднимъ (о братѣ, сестрѣ и пр.).

Підсередушний, *а, е* = Підсередульший. *Підсередушина (сестра) вибіла в двері.* Чуб. II. 245.

Підсилати, *лаю, еш, сов. в. підіслати, плю, плеш, гл.* Подсылать, подослать. *Меній сестри... підслали наймичку ростити хурмана: хто прийав.* Св. Л. 121.

Підсилатися, *лаюся, ешся, сов. в. підіслатися, плюся, плешся, гл.*—до кого. Посылать, послать сватовъ къ кому. *Парубок... підславивсь де небудь нерозважно, вхотить арбуза.* О. 1862. IV. 1.

Підсилити, *ся.* См. Підсилювати, *ся.*

Підсілок, *леу, м.* Подкрѣпленіе. Левч. 107.

Підсилювати, *люю, еш, сов. в. підісилити, лю, лиш, гл.* Подкрѣплять, подкрѣпить, усиливать, усилить. Рк. Левиц.

Підсилюватися, *лююся, ешся, сов. в. підісилитися, люся, лишся, гл.* Подкрѣпляться, подкрѣпиться. *Оце я так підсилювався, що дали мені чарку горілки.* Уман. у.

Підсиніти. См. Підсинювати.

Підсинювати, *нюю, еш, сов. в. підсиніти, ню, ниш, гл.* Подсинивать, подсинить. *Деся ти, козачко, синьки купила, що ти собі очі підсинила.* Чуб.

Підсипання, *ня, с.* 1) Подсыпаніе. 2) Подливаніе. *Та не підсипай удруе борщу,—оді вже того підсипання, бо я й так найвсь.* Константиногр. у.

Підсипати, *паю, еш, сов. в. підісипати, плю, плеш, гл.* 1) Подсыпать, подсыпать. *Буде сіна підкладати, буде віска підсипати.* Чуб. V. 942. 2) Подливать, подлить. *Підсипала борщу.* 3) Класть, подложить яйца под насѣдку. Чуб. I. 62. *Квочку підсипати їдуться увечері.* Грин. I. 16. *Захотілось бабусенці та розбагатіти, підсипала куріпоньку, щоб вивела діти.* Нп.

Підсипатися, *паюся, ешся, сов. в. підісипатися, плюся, лешся, гл.* Подольщаться, подольститься, заискивать, разсыпаться мелкимъ бѣсомъ. *Уже мене давно не любиш, а тільки п'яний і юлубиш, одсунься геть, не підсипайся!* Котл. Ен. VI. 36. *Ой до мене губерець підсипавсь і любови добивавсь, добивавсь.* Котл. Мч. 475.

Підсипка, *ки, ж.* 1) Подсыпаніе. 2) Порохъ, насыпаемый на полку кремневого ружья. Шух. I. 231. 3) Отруби или мука насыпаемая хлѣбопеками на лопату, чтобы сырой хлѣбъ не приставаля къ ней во время сажанія въ печь. Волян. г. ЕЗ. V. 89.

Підсіток, *тка, м.* Негустое сито. *За підсіток і ночовки так-сяк узялася.* Мкр. Н. 5. Ум. Підсіточок. *Заховаю під припичком, та й покрию підсіточком.* Чуб. V. 666.

Підсихати, *хаю, еш, сов. в. підісохти, хну, неш, гл.* Подсыхать, подсохнуть. *А дров нарубав гулих, та вони підсохнули трохи та й займуться.* Рудч. Ск. I. 124.

Підсівки, *мн.* Посѣвъ на краю поля. Ум. Підсівочки. *Що ж він там діє?—Пшеницю віє ходімо ми му закладуймо, чей же він нам дасть хоч відвійочки, хоч відвійочки на підсівочки.* Гол. IV. 9.

Підсідати, *даю, еш, сов. в. підісісти, сяду, деш, гл.* Поддѣвать, поддѣть, причинить вредъ. *Підсів мене сей рік.* Мир. Пов. II. 54.

Підсідатися, *даюся, ешся, сов. в. підісістися, сядуся, дешся, гл.* О молокѣ: образовывать, образовывать на поверхности сливок. *Молоко підсідается.*

Підсідельний, *а, е.* Подсѣдельный.

Підсідка, *ки, ж.* Засада. Желех. *На підсідки їти на заям.* Вх. Зн. 49.

Підсікати, *каю, еш, сов. в. підісікти, січу, чеш, гл.* Подсѣкать, подсѣчь.

Підсікатися, *каюся, ешся, сов. в. підісіктися, січуся, чешся, гл.* О лошади: сбивать, сбить копыто или поранить ногу.

Підсікти, *ся.* См. Підсікати, *ся.*

Підсіненко, *ка, с.* Ум. отъ підсіння.

Підсіння, *ня, с.* Крыльцо подъ навѣсомъ. Чуб. V. 65. *Ідуть вони без вдовине подвір'я, вдовина дочка замітає підсіння.* Чуб. V. 1078. Ум. Підсінько, підсіньнячко. *Красная Марусенько, не виходи раненько на нове підсінько.* Лукаш. 157.

Підсісти, *ся.* См. Підсідати, *ся.*

Підсіяти, *сію, еш, гл.* Посѣять еще немного.

Підскакувати, *кую, еш, сов. в. підскочити, чу, чип, гл.* 1) Подскакивать, подскочить вверхъ, подпрыгивать, подпрыгивать. *Підскакує, як зінське щеня.* Ном. № 3406. 2) Подскакивать, подскочить къ чему, кому. Рудч. Ск. II. 175.

Підскарбая, *бої, ж.* Казнохранительница въ женскомъ братствѣ. КС. 1890. VII. 92.

Підскарбій, *бія, м.* Казначей, казнохранитель.

Підскаржувати, *жую, еш, гл.* Доносить. *Підскаржував на своє товариство.* Ном. № 5509.

Підскіє, *кобу, м.* Прыжекъ, подпрыгиванье. Підскокомъ. Въ припрыжку. Лохв. у. В підскіни. Быстро, бѣгомъ. *Я в підскоки в кімт.* Федьк.

Підсковзнутися, *нүся, нѣшся, гл.* Поскользнуться. *А я трохи не захитався, трохи не підсковзнувся на стежці.* К. Псал. 166.

Підскочити. См. Підскакувати.

Підслизїти, *зю, зїш, гл.* Смочить, сдѣлать скользкимъ. *Доцем підслизило трохи шлях і коні аж падають.* Грин. II. 231.

Підсліджувати, *джую, еш, сов. в. підслідити, джү, диш, гл.* Прослѣживать, прослѣдить. *Підслідили його—куди то він несе.* Рудч. Ск. I. 9.

Підсліпа, *пи, об.* Подслѣповатый. *Той Юрко підсліпа.*

Підсліпий, *а, е.* Подслѣповатый. *Набрихано про дівку, що вона підсліпа, а вона дуже бачуча.* Грин. I. 126.

Підсліпо, *нар.* Подслѣповато, не свѣт-

ло. *Підсліпо, чадіючи на всю хату, горів його гніт.* Мир. Пов. I. 114.

Підслухати. См. Підслухувати.

Підслухи, *хїв, м. мн.* Подслушаніе. *Двох турчинів на підслухи посилав.* АД. I. 211. *Стояти на підслухах.* Подслушивать.

Підслухувати, *хую, еш, сов. в. підслухати, хаю, еш, гл.* Подслушивать, подслушать. *Підслухав, що змії каже його вбит.* Рудч. Ск. II. 187.

Підсмажати, *ся.* См. Підсмажувати, *ся.*

Підсмажувати, *жую, еш, сов. в. підсмажити, жу, жиш, гл.* Поджаривать, поджарить. *Вона (той перець) підсмажила та й положила в горілку.* Г. Барв. 425.

Підсмажуватися, *жуюся, ешся, сов. в. підсмажитися, жуся, жишся, гл.* Поджариваться, поджариться.

Підсмаліти. См. Підсмалювати.

Підсмалювати, *люю, еш, сов. в. підсмаліти, лю, лиш, гл.* 1) Опалять, опалить снизу. 2)—молодү. *Поїздъ съ новою брачною провозить въ воротахъ двора мужа черезъ разложенный на землѣ огонь.* МУЕ. III. 143.

Підсметанник, *ка, м.* Раст. Agrimonia eupatoria. Вх. Пч. II. 28.

Підсмікати, *каю(чу), еш(чеш), гл.* Поддерживать, поддѣрнуть, подобрать. *Підсмікають сорочку.* Чуб. VII. 428. *Підсмікане, підтикане та й гайда по хаті.* Ном., стр. 300, № 335.

Підсмікатися, *каюся, ешся, сов. в. підсмікатися, каюся(чуся), ешся(чешся), гл.* Поддерживать, поддѣрнуть, подобрать, подобрать платѣ. *І підсмікалася, і підтикалася, і підперезалася.* Стор. МПр. 158.

Підсміювати, *кою, еш, гл.* Подсмѣиваться. *У бесіді зо всіма і говорить, і регочеться, і підсміює.* Кв. *А ти запевне не посміє?*—йому підсміює лисиця. Гліб.

Підсніжчя, *чати, с.* = Підворотень. Вас. 181.

Підсобїти. См. Підсобляти.

Підсобїний, *а, е, підсобїник, ка, м.* = Підсубїний, підсубїйник. Мнж. 481.

Підсобка, *ки, ж.* Подмога, помощь, поддержка. *Сама ж я їдую ту дитинку, сама заробляю,—нема мені підсобки ніякої ні від кого.* Павлогр. у.

Підсобляти, *ляю, еш, сов. в. підсобїти, блю, биш, гл.* Помогать, помочь. *От може Кирило та Панько підсоблять яму копати.* Мир. Пов. II. 119.

Підсоловій, вія, м. Пт. *Silvia hypoleis*, п'яночка. Вх. Пч. II. 14.

Підсолоджувати, джую, еш, сов. в. підсолодіти, джю, диш, м. Подслащивать, подсластить.

Підсобохти. См. Підсихати.

Підсобош, шка, м. Подпорка въ плетні.

Підспівач, ча, м. 1) Подпѣвающий.

2) Плохой поэтъ, подражатель. К. (Желех.).

Підспівувати, вую, еш, м. Подпѣвать.

Підспідок, джу, м. Нижня корка хлѣба.

Підспіль, нар.=Суспіль. Кумова хата стоїть підспіль з мого. Волч. у.

Підсприсувати, сую, еш, м. Подставитъ спрису. (См.) Гайсин. у.

Підстава, ви, ж. 1) Основаніє. Підстава у токарні. Шух. I. 305, 306. 2) Замѣна. І не вийду, і не встану, вишло меншу сестру на підставу. Чуб. V. 351.

Підставити. См. Підставляти.

Підставляти, ляю, еш, сов. в. підставити, влю, виш, м. 1) Подставлять, подставить. Підстав, дівко, коновочку під іадючу юловочку. Чуб. V. 915. Уже тепер юді за вас підставляти шлю. МВ. I. 138.

2) —що. Замѣнять, замѣнить чѣмъ, дати въ замѣну. Товар у кою загоріє,—уже він свій підставитъ. Г. Барв. 137.

Підстарий, а, е. Не молодихъ лѣтъ. Г. Барв. 86. Воли у мене підстарі буми—літ з десяти було їм,—так я їй продав, продав, а собі купив молоді. Волч. у.

Підстаркуватий, а, е = Підстарий. Люде підстаркувати. Г. Барв. 305.

Підстароста, ти, м. 1) Помощникъ старости 1. 2) Помощникъ старости на свадьбѣ. Маркев. 130. Старости, пани підстарости! благословіть молодих вивести з хати на двір популяти. Кв.

Підстаростич, ча, м. Сынъ підстарости 1. К. ЦН. 189.

Підстарший, а, е. Слѣдуюцій за старшимъ. Старша сестра коня веде, а підстарша зброю несе. Чуб. V. 890. Підстарші дружки. МУЕ. III. 89.

Підстѣп, пу, м. Возвышенный лугъ съ растительностью, переходною къ степной. Вас. 206.

Підстерегті. См. Підстерігати.

Підстерігати, гаю, еш, сов. в. підстерегті, жу, жеш, м. 1) Подстерегать, подстеречь. Як би я свою (жінку) підстері в чім, тут би їй і доклав воза. Котл. МЧ. 472. 2) Замѣчать, замѣтить. Підстерігав мій братуха, що у мене на думці щось криється. Рудч. Ск. I. 133.

Підстилати, лаю, еш, сов. в. підстилати, стелю, леш, м. Як дитина падає, то Бог подушку підстилає. Ном. № 9249.

Підстилатися, лаюся, ешся, сов. в. підстилатися, підстелюся, лешся, м. 1) Подстилаться, подослаться. 2) Зайскивать, подлаживаться, подладиться подъ кого. Бже під його підстилались козаки й міщане. Мкр. Н. 7.

Підстирати, рю, риш, м. Підстирила й мене стіра! Дернула и меня нелегка.

Підстижжя, жя, с. Подстожье.

Підстижок, жку, м. Небольшой стогъ.

Підстилка, ки, ж. Подошва башмака.

Вх. Зн. 49. См. Підкладна.

Підстилля, ля, с. Мѣсто подъ столомъ.

Чуб. IV. 306.

Підстовба, би, ж. = Стомба 1.

Підстожене, ня, с. = Підстижжя.

Kolb. I. 63.

Підстожини, жин, ж. мн. Мякина, части колосевъ и зерно, обсыпавшіяся вокругъ стога при кладкѣ его. Рк. Левиц.

Підстолини, лин, ж. мн. Сундукъ на ножкахъ, устраиваемый въ видѣ части крестьянскаго стола подъ столечницею. Вх. Зн. 49.

Підстрѣлити, лю, лиш, м. Подстрѣлить. Ой як стрелив Нечаєнко,—коника підстрелив. КС. 1882. III. 537. Устав ото він та й хотів уже сороку підстрелити. Рудч. Ск. I. 136.

Підстрибнути. См. Підстрибувати.

Підстрибування, ня, с. Подскакиваніє, подпрыгиваніє.

Підстрибувати, бую, еш, сов. в. підстрибнути, ну, неш, м. Подпрыгивать, подпрыгнуть.

Підстригання, ня, с. Подстриганіє, подстрижка.

Підстригати, гаю, еш, сов. в. підстригати, жу, жеш, м. Подстригать, подстричь. З панамі не міряйся чубами, бо як довгий, то підстрижуть. Ном. № 1204.

Підстригатися, гаюся, ешся, сов. в. підстригтися, жуся, жешся, м. Подстригаться, подстричься. В черницях добре жити, тільки треба підстригатися. Чуб. V. 381.

Підстріха, хи, ж. Мѣсто під стріхою.

Підстрішок, шку, м. = Підстріха.

Підстрішша, шя, с. = Підстріха. К. ПС. 84.

Підстромити, млю, миш, м. Подоткнуть.

Підстрочити, чу, чеш, м. Подстрекнуть. Це він його підстрочив.

Підстругати. См. Підстругувати.

Підстругування, ня, с. Подстрагиваніє, подстружка.

Підстругувати, гу, еш, сов. в. підстругати, гаю, еш, м. Подстрагивать, подстрогать.

Підструмент, ту, м. Въ водяной мельницѣ: каждый изъ двухъ параллельныхъ брусковъ, лежащихъ на особой подставкѣ, на нихъ покоится вальница, на которой вращается шипъ вала. Підструментів двѣ пары: снаружи и внутри мельницы. Черниг. у.

Підструнчити. См. Підструнчувати.

Підструнчувати, чую, еш, сов. в. підструнчити, чу, чеш, м. Подстрекать, подстрекнуть, подущать. Як не підструнчував громаду, а по його не сталося. Мир. Пов. I. 158.

Підстріючити. См. Підстріючувати.

Підстріючувати, чую, еш, сов. в. підстріючити, чу, чеш, м. Подстрекать, подстрекнуть, подбить. А він підстріюче їх, а сам наче й не він. Екатеринос. у. Слов. Д. Эварн.

Підступ, пу, м. Хитрость, коварство. Єв. Мр. VII. 32. Кого силою грабують, з кою підступом здирають. К. Псал. 59.

Підступати, паю, еш, сов. в. підступити, плю, пш, м. Подступать, подступитъ, подойти. Ні підступи до його. Ном. № 2543. От тільки що хотів Іван до колядзя підступити,—аж тут як зачхали змії. Рудч. Ск. I. 135.

Підступний, а, е. Коварный. Гидке, як зрада підступна лукава. К. XII. 53.

Підступобати, баю, еш, м. Подстегать.

Підступобнути, бну, неш, м. Хлестнуть кнутомъ? Та ба! мари не підступобне! Котл. Ен. VI. 39.

Підсубійний, а, е. Подливной. Підсубійне колесо у млині. Підсубійний млин. Kolb. I. 61.

Підсубійник, ка, м. Подливная мельница. Левч. 70.

Підсубійок, йка, м. = Підсубійник. Ном. № 3130.

Підсувати, ваю, еш, сов. в. підсувати, ну, неш, м. 1) Придвигать, придвигнуть, пододвинуть. Підсував стіл ближче до лави. 3) Подсовывать, подсунуть. Підсував шапку на саме тім'я. Кв. Згодом і вулицю підсунемо. Стор. М. Пр. 45. 2) Пододвигать, пододвинуть подъ что. Висовував з під ліжка якусь скриню і не підсовував її, а кидав серед хати. Левиц. Пов. 6.

Підсуватися, ваюся, ешся, сов. в. підсуватися, нуся, нешся, м. Придвигаться, придвинуться, пододвинуться.

Підсудник, ка, м. Подсудимый. Ваш підсудник. К. Бай. 120.

Підсудний, я, е. Находящийся подъ судомъ, подсудимый. Йому не минеться; аби трохи де вкрав, то зараз його зроблять підсудним чоловіком. Васильк. у. І що то кажеть? Одколи живу на світі,—не траплялося, щоб підсудного настановили громадським урядником. Васильк. у.

Підсудок, дка, м. Засѣдатель уѣзднаго суда. Тут всякій був цехмистри і ратмани, і бургомистри, судді, підсудки, писарі. Котл. Ен. Суддею був ведмідь, вовки були підсудки. Греб. 365.

Підсуванець, нця, м. Родъ кушання: кукурузная мука, разболтанная въ молокѣ съ водой. Вх. Зн. 49.

Підсувати. См. Підсукувати.

Підсукувати, кую, еш, сов. в. підсукувати, каю, еш, м. Засучивать, засучить, подворачивать, подворотить (рукава, брюки). Штани вибіїчені, підсукані аж до колін. Мир. ХРВ. 11.

Підсунути, ся. См. Підсувати, ся.

Підсуїддя, дя, с. 1) Состояніє підсуїдна. 2) соб. = Підсуїдни.

Підсуїдживатися, джуюся, ешся, сов. в. підсуїдитися, джуся, дишся, м. —до кого. Жить, находится у кого въ положеніі підсуїдна. До його всі підсуїжувалися. Драг. 218.

Підсуїдок, дка, м. Безземельный крестьянинъ, живущій въ чужомъ домѣ. Сим. 195 (=Хата 175) См. Сусіда 2.

Підсутужне, нар. Тяжело. А як підсутужне, то й стій, я помемо, каже, а далі ти пустиш коло. Лебед. у.

Підсу́ччя, чя, с. Шворка, на которой привязанъ поплавокъ (сучна) къ якорю лодки (дуба). Мнж. 179.

Підсушити. См. Підсушувати.

Підсушувати, шую, еш, сов. в. підсушити, шу, шеш, м. Подсушивать, подсушить.

Підтакати, каю, еш, м. Поддакивать.

Підтакачка, ки, об. Поддакивающий человекъ. Въ шутку такъ называють второго свата (старосту). Незабаром—рип у хату до Векли старости: один таки сусід її, а друиий, підтакачка, салдат. Кв. II. 118.

Підтакувати, кую, еш, м. = Підтакати.

Підтанцювувати, вую, еш, *м.* Приплясувати.

Підтекти. См. Підтікати.

Підтерти. См. Підтирати.

Підтикати, каю, еш, *сов. в.* підтікати, чу, чеш и підіткнути, ну, неш, *м.* Подтыкать, подоткнутъ, подсунуть. *Уже, підтикавши десь поли, фурию добре навісна.* Котл. Ен. II. 32. *Паничу, я вас підтичу.* Ном.

Підтикатися, каюся, ешся, *сов. в.* підтікатися, чуся, чешся и підіткнутися, нуся, нешся, *м.* Подтыкаться, подоткнуться, подсунуться. *Підтикалась, підсмикалась, йду гречки косити, а щоб мені запашини та й не заросити.* Нп. *Шкапові чоботи набув, підтикався, підперезався і пояс цупко підтягнув.* Котл. Ен.

Підтинати, наю, еш, *сов. в.* підтягати и підтнути, ну, неш, *м.* Подрѣзывать, подрѣзати, подсекаць, подсець, подрубливать, подрубить. *А буря жито як серпом підтинала.* Канев. у. *Підтяли кучері нам трьом.* Млак. 96. 2) Стегати, стегнуть кнутомъ. *А о мене, ворон-коня твою, та й не дбаєш, а догори йдеш, мене підтинаєш.* Гол. I. 111.

Підтинник, ка, *м.* Раст. *Scrophularia nodosa* L. ЗЮЗО. I. 135.

Підтирати, раю, еш, *сов. в.* підтерти, дітру, треш, *м.* Подтирать, подтереть. Драг. 14.

Підтитарій, рія, *м.*—Підтитарний. Желех.

Підтитарний, ного, *м.* Церковний подстароста. Зміев. у.

Підтич, ці, *ж.* Палка для разв'язування с'єти. *Хазяїн позабивав рядами підтичі для мереж та неводів.* Левиц.

Підтичка, ки, *ж.* 1)—Підтічка. Kolb. I. 37. 2) Шерстяної кушакъ красного цвѣта съ кистями на концахъ, нашивається на запаску сверхъ сборокъ послѣдней и обвязується вокругъ талії. Вас. 170.

Підтікати, каю, еш, *сов. в.* підтекти, течу, чеш, *м.* Подтекаетъ, подтечетъ.

Підтіпанка, ки, *ж.* 1) Неряха, жєнщина съ испачканимъ въ грязь подоломъ. 2) Потаскуха. *Де ся підтіпанка вмішалась, там верб'я золоте росло.* Котл. Ен. VI. 12.

Підтічка, ки, *ж.* Пришитая къ верхній часті нижня части рубахи внизъ отъ пояса (изъ болѣе толстаго полотна). Харьк. г.

Підтоварник, ка, *м.* Бревнышко, под-

кладываемое подъ лодку при вытаскиванні ея на берегъ. (Стрижевск.).

Підтовкачка, ки, *м.* Въ кабакѣ: тотъ, на обязанности котораго лежитъ подтачивать пьющихъ водку, чтобы она выливалась обратно въ кадъ. Кв.

Підтовети, чу, чеш, *м.* Истолочъ недостающее количество.

Підтоки, ток, *ж.* мн. Бревно, соединяющее переднюю часть воза съ задней. Рудч. ЧП. 249. Чуб. VII. 402. Kolb. I. 66. *Полудрабки все грабові, а підтоки все кленові.* Нп.

Підтомитися. См. Підтомлятися.

Підтомлятися, ляюся, ешся, *сов. в.* підтомитися, млюся, мишся, *м.* Я підтомилась... по жити блудячи. Г. Барв. 351.

Підтопити. См. Підтоплювати.

Підтоплювати, люю, еш, *сов. в.* підтопити, плюю, пиш, *м.* 1) Затапливать, затопить, залить водой. *Ой скоро дізчина на човен ступила, тихая вода човен підтопила.* Чуб. V. 367. 2) Затапливать, затопить печь, поджечь въ печи дрова. *Підтопили в печі, гріли окропи.* Мир. Пов. II. 99.

Підтоптаний, а, е. 1) Стоптаный. *Підтоптані чоботи.* 2) Старый, пожилой, поживший. *Чоловік підтоптаний.* Г. Барв. 178. *Лучча за мене й не піде, бо я підтоптаний.* Г. Барв. 413. *Підтоптаний панич.* Старый холостякъ.

Підтоптати, пчу, чеш, *м.* 1) Истоптать. *Підтоптати чоботи;—траву.* 2)—підноги. Попрать ногами. *Віру християнську під ноги підтопти.* АД. I. 211.

Підтоптатися, пчуся, чешся, *м.* 1) Устать отъ ходьбы. 2) Состарѣться, ослабѣть отъ старости. *Я свою вже часточку прожив, слава Богу, підтоптався.* Шевч. 103.

Підторжя, жя, *с.* Торговля на базарѣ накануне базарнаго дня. Мир. Пов. II. 97. *Сім баб—свое підторжя.* Ном. № 9085.

Підторкувати, кую, еш, *сов. в.* підторкнути, ну, неш, *м.* Подгонять, подогнать (лошадь). *Доріжка добра... тільки підторкує шкану.* О. 1862. IV. 87.

Підточини, чин, *ж.* мн. Самое мелкое зерно, просѣявшееся сквозь решето.

Підточити. См. Підточувати.

Підточіяця, ці, *ж.* Рубаха женская не изъ цѣльныхъ полотнищъ, а съ пришитою нижней частью. *В додільній сорочці, як умре, зовати, а в підточій не можна.*

Підточка, ки, *ж.*—Підтічка. Чуб. VII. 426.

Підточування, ня, *с.* Дѣйствіе отъ глагола підточувати.

Підточувати, чую, еш, *сов. в.* підточити, чу, чим, *м.* 1) О червяхъ, мышахъ: подтачивать, подточить, подѣсть. *Робак підточив (яблуню).* Чуб. II. 135. 2) Наставлять, наставить, пришить кусокъ матеріи. 3) Цѣдить, нацѣдить въ добавку. *Підточи наливки в пляшку.* 4) Просѣивать, просѣять зерно на решето.

Підтравний, а, е. О косѣ: хорошо насаженная, по рукѣ. Мнж. 189.

Підтроюдити, джу, диш, *м.* Науськать, настроить. *Не в чім старий розсодивсь,—аж то його панич підтроюдив.* Харьк. г.

Підтрисити. См. Підтрисувати.

Підтриснути, ну, неш, *м.*—Підтрисити.

Підтрис(ну)ти, ну, неш, *м.* Подгнить (о деревѣ).

Підтрисувати, шую, еш, *сов. в.* підтрисити, шу, сям, *м.* 1) Подбрасывать, подбросить. *Підтриси трошки сінця.* 2) Встряхивать, встряхнуть. *Підтриси мішок, щоб овес уліся.*

Підтумок, мка, *м.* Помѣсь; ублюдохъ. *То не справжній хорт—підтумок. Ні шевць, ні мнецъ, ні чор-зна-що: ото підтумок.* Кобел. у.

Підтупатися, паюся, ешся, *м.* Устать отъ ходьбы, отъ движенія.

Підтупувати, пую, еш, *м.* Топать въ тактъ ногами.

Підтупцем, нар.—Підтупцем. Кв.

Підтупцем, нар. Бѣгомъ, рыспой. *І в ратуш підтупцем сунулись.* Котл. Ен. IV. 52.

Підтяга, ги, *м.* Воръ. *У Турна був сутяга, брехун, юриста, крук, підтяга, і ділом Турна заправляв.* Котл. Ен. VI. 52.

Підтягати, гаю, еш, *сов. в.* підтягати, гну, неш, *м.* 1) Подтягивать, подтянуть; подтаскивать, подтащить. 2) Только сов. в. Мочь потащить, сдвинуть съ мѣста. *Циган узав келеп,—насилу підтягне.* Рудч. Ск. II. 188.

Підтягатися, гаюся, ешся, *сов. в.* підтягати, гнуся, нешся, *м.* Перетаскивать, перетаскать плывучою сукновальною на другое мѣсто. Вас. 173.

Підтягач, ча, *м.* Ремень, которымъ сапожникъ притягиваетъ матеріаль къ колѣну. КО. 1890. VII. 101.

Підтягувати, гую, еш, *м.*—Підтягати.

Підтяжка, ки, *ж.* Веревка, которою привязується задня ось повозки. (Залюб.).

Підтяти. См. Підтинати.

Підуздріти, здрю, рин, *м.* Подсмотреть. *Хиба, може, тільки Петро як небудь підуздрів їх, бо тільки слідив за Оксаною.* Кв.

Підупадати, даю, еш, *сов. в.* підупасти, паду, деш, *м.* 1) Приходить, прийти въ упадокъ. *Деякі великі (ярмарки) підупали.* О. 1861. IX. 181. 2) Бѣдѣть, обѣднѣть. *Як я се добро мав, то я тоді кумував, а як тепер підупав, то я вже не кум став.* Чуб. I. 233. 3)—на силах. Ослабѣвать, ослабѣть.

Підупалий, а, е. Пришедшій въ упадокъ, ослабѣвшій, обѣднѣвшій. *Був колись він і здоровий, і заможний, а тепер зовсім підупалий.* *Підупале господарство.*

Підупасти. См. Підупадати.

Підуст, та, *м.* підуста, ви, *ж.* Рыба. *Chondrostoma nasus.* Вх. Пч. II. 19.

Підустов, тви, *ж.*—Підуста. Вх. Пч. II. 19.

Підучити, ся. См. Підучувати, ся.

Підучувати, чую, еш, *сов. в.* підучити, чу, чим, *м.* 1) Выучивать, выучить тверже. 2) Учитъ, научить; готовить, помочь въ ученіи.

Підучуватися, чуюся, ешся, *сов. в.* підучитися, чуся, чимся, *м.* Подготовляться, подготовиться ученіємъ.

Підхарчіти, чу, чим, *м.*—Підхарчувати.

Підхарчітися, чуся, чимся, *м.*—Підхарчуватися. *Подадуть ласу потрапу, як уже добре підхарчилися.* Ном. № 11967.

Підхарчувати, чую, еш, *м.* Подкармливать.

Підхарчуватися, чуюся, ешся, *м.* Подкармиться; нѣсколько набѣсться.

Підхвалити. См. Підхвалювати.

Підхвалювати, люю, еш, *сов. в.* підхвалити, лю, лиш, *м.* Прихваливать, прихвалить. Левиц. I. 80. *Батько ті іграшки підхвалював.* Мир. ХРВ. 83.

Підхвѣт, ту, *м.* Рыболовный снарядъ.—Підклад 3. Вх. Пч. II. 23.

Підхвѣстистий, а, е—Підлепчастий. *Підхвѣстисті штани.* Лохв. у.

Підхвѣтити, ся. См. Підхвачувати, ся.

Підхвачувати, ся, чую, ся, еш, ся, *сов. в.* підхвѣтити, ся, чу, ся, тиш, ся, *м.*—Підхоплювати, ся, підхопити, ся.

Підхвобель, ля, м. Испорч. фельдфелль. *Буде мені товчеників від... підхвобеля за те, що опізнився.* Грин. II. 295.

Підхвістія, тя, с. М'єсто подъ хвостомъ. У собаки підхвістія. Полт. г.

Підхиліти, ся. См. Підхилати, ся.

Підхилати, ляю, еш, сов. в. підхиліти, лію, лиш, г. 1) Склонять, склонить подъ что либо. 2) Пріотворять, пріотворить. *Лвасюва мати двері підхилала.* Лукаш. 161. 3) Покорять, покорить, подчинять, подчинить. *Чіпка хоч кого підхилить під себе.* Мир. ХРВ. 253.

Підхилітися, ляюся, ешся, сов. в. підхилітисся, ліюся, лишся, г. 1) Склоняться, склониться подъ что. *Як пійду я у лу по калину, да виломлю калинову вітку, да пійду я підминаючись, да пійду я підхилляючись, щоб мені віття не подломить.* МУЕ. III. 162. 2) Покоряться, покориться, подчиняться.

Підхід, ходу, м. Подходъ.

Підхлєснѹти, нѹ, нѣш, г. Хлебнуть. *Пан дружок мав варену, свашка підхлєснула.* Мкр. Н. 36.

Підхмелітися. См. Підхмелятися.

Підхмелітися, ляюся, ешся, сов. в. підхмелітисся, ліюся, лишся, г. Напиваться, напиться пьянымъ. *І півом ся підхмелями і горілицею.* Гол. III. 485.

Підходити, джу, диш, сов. в. підійти, дійдѹ, деш, г. 1) Подходить, подойти. *Підходять до теї хатки—аж кіт їсть м'ясо.* Рудч. Ск. I. 22. 2) Быть похожимъ на кого. *Чоловік до чоловіка буває підходе.* Волч. у. 3)—**під кого.** Соблазнять, соблазнить кого. К. ЦН. 220. *Можна під її підійти, чи ні?* О. 1862. VII. 37. 4) Подниматься, подняться. *Як пустили його в колодязь, то вода вору підходить.* Рудч. Ск. I. 102. *Тісто підходить.* 5)—**під мислі.** Нравиться, понравиться. *Хорошая дочка твоя під мислі підходить.* Чуб. V. 901. 6)—**під ласку.** Пріобрѣтати, пріобрѣсти чью любовь, благосклонность. 7)—**що.** О водѣ: подмывать, подмыть, течь подъ что. *Де ти, барвінку, ріс, ріс, що такий красний виріс? Я в лісі при керниці, при студеній водиці; мене вода підходила, мене вона холодила.* О. 1862. IV. 3. 8)—**когб.** Брать, взять кого хитростью. *Ми тобі дамо гроші які хочеш великі, лише ти підійди его, чим би го з світа мож зладити.* Гн. I. 36. *Соблазнять, соблазнить. Нечистий дух ся з'явив з первовіка і взяв підходити чоловіка. А чим підходить? пріими.* Ез. V. 100.

9) **Підійти димом.** Побывъ въ дыму, отдавать, пахнуть дымомъ. *Жито димом підійшло, як пожежа була, так чоловік дешево продавав.* Г. Барв. 299.

Підхождати, даю, еш, г.—**Підходити.** *Тоді то жид-рандар стиха підхождає.* АД. II. 22.

Підхобжий, а, е. Похожий. *Вийшла дівчинка, підхожа до молодого цусеняти.* Г. Барв. 42.

Підхопіти, ся. См. Підхоплювати, ся.

Підхоплювати, люю, еш, сов. в. підхопіти, плю, пиш, г. Подхватывать, подхватить. *І вихор їх серед ночі підхопить.* К. Іов. 58.

Підхоплюватися, лююся, ешся, сов. в. підхопітисся, плюся, пишся, г. Схватываться, схватиться съ м'єста, вскочить, подняться быстро. *Минала ніч, що її не оглянулись, і сонечко підхопилося.* Св. Л. 295.

Підцбрити, рю, риш, г. Стибрить, стащить. *Нишком... пляшечку оковитої підцобрить.* Св. Л. 6.

Підцупити, плю, пиш, г. 1) Подтянуть, подтащить. 2) Стибрить, стащить. *Нишком підцупить та й нишком збути.* О. 1862. I. 29.

Підцькбувати, вую, еш, сов. в. підцькувати, кую, еш, г. 1) Натравлять, натравить. *Підцькував индика собакою.* 2) Подзадоривать, подзадорить, раздражать. *Підцьковує Грицька на пошибель.* Г. Барв. 460. *Щоб все, що бачив, розказати і щоб Дареса підцькувати.* Котл. Ен. *Ще було й діда підцьковує, щоб криз голову своїй дочці.* Чуб. II. 97.

Підцбкати, каю, еш, г. Подрубить топоромъ.

Підцюкнѹти, нѹ, нѣш, г. Одн. в. отъ підцюкувати. Подстрекнуть. *А там поємі нечистий таки знов силу візьме, підцюкне і потягне низку добру до пошибелі.* Кв. *Підцюкнула нечиста сила.* О. 1862. IV. 77.

Підчас, су, м. Родъ супа изъ листевъ свеклы. Фр. Пр. 111.

Підчепурити, рю, риш, г.—**Причепурити.** *Підчепури, донечко любя, нашу хатину.* О. 1862. IV. 71.

Підчервоніти, ню, ніш, г. Подкрасить красной краской.

Підчервний, а, е. Подбрюшный.

Підчервіна, ни, ж. Подбрюшина.

Підчернювати, нюю, еш, сов. в. підчорніти, ню, ніш, г. Подчернивать, подчеркивать.

Підчесати. См. Підчісувати.

Підчикрижити, жу, жиш, г. Подрѣзати коротко.

Підчіпка, ки, ж. Оборка на подолѣ юбки. Гол. Од. 21.

Підчістити. См. Підчищати.

Підчищати, щяю, еш, сов. в. підчістити, щу, стиш, г. 1) Подчищать, подчищать. 2) Красть, украсть. *Хто се у мене підчистив їх?*

Підчіхвіст, хвоста, м. Прохвость. Рк. Левин.

Підчіпок, пка, м. Подшипникъ. Черк. у.

Підчісувати, сую, еш, сов. в. підчесати, шѹ, шеш, г. Зачесывать, зачесать вверхъ.

Підчорніти. См. Підчернювати.

Підчулити. См. Підчулювати.

Підчулювати, люю, еш, сов. в. підчуліти, лю, лиш, г. Въ плоту сплавного дерева срѣзывать концы бревень снизу наискось. Шух. I. 181.

Підчухрати, раю, еш, г. Обрубить нижнія вѣтки.

Підшальбувати, вую, еш, сов. в. підшальювати, люю, еш, г.—**Підшилбовувати, підшилювати.**

Підшивайло, ла, м. Подлипайло. *То підшивайло—підлижеться.*

Підшивати, ваю, еш, сов. в. підшити, шію, еш, г. Подшивать, подшить.

Підшивка, ки, ж. 1) Подкладка. НВолын. у. *Одежина суконна чорна з сірою підшивкою.* Св. Л. 303. 2) Дратва, которой подшиваютъ подошвы.

Підшійник, ка, м.—**Підчіпок.** (Залюб.)

Підшійок, йка, м.—**Підгірля.** Рудч. Чп. 250.

Підшилбовувати, вую, еш, сов. в. підшилювати, люю, еш, г. Обшивать, обшить шальбой. Зміев. у.

Підшити. См. Підшивати.

Підшкільнѹти, нѹ, нѣш, г. Посмѣяться надъ кѣмъ, уколоть насмѣшкой. *Воно було й на лад пішло у їх діло, та Ілько підшкільнував пана трохи, а він і каже: „як отак шкільнувати з мене, так шкода! не найму землі“.* Волч. у.

Підшкурний, а, е. Подкожный.

Підштанки, ків, м. мн. Подштаники, исподніе штаны. (Залюб.)

Підштовхнѹти. См. Підштовхувати.

Підштовхувати, хую, еш, сов. в. підштовхнѹти, нѹ, нѣш, г. Подталкивать, подтолкнуть.

Підштрикень, кня, м. Въ игрѣ въ вивертень, когда играющій бросаетъ свою

палку съ цѣлю попасть въ другую, лежащую на землѣ: прохожденіе конца брошенной палки подъ лежащей на землѣ. Ив. 21.

Підштрикнѹти. См. Підштрикувати.

Підштрикувати, кую, еш, сов. в. підштрикнѹти, нѹ, нѣш, г. 1) Подкалывать, подколоть. 2) Подзадоривать, подзадорить. *Сатана знає, чим підштрикнути.* Кв.

Під'юджувати, джую, еш, сов. в. під'юдити, джу, диш, г. Подстрекать, подстрекнуть къ чему, подбить. Желех. См. Юдити.

Під'ядлівчак, ка, м. Пт. Sitta europaea, поползень. Вх. Лем. 449.

Під'язати, ся. См. Під'язувати, ся.

Під'язічниця, ці, ж. Родъ дѣтской болѣзни. ЕЗ. V. 83.

Під'язник, ка, м. Служащій для подвязыванія. Ум. **Під'язничок.** *У мене в скрині той платочок під'язничок, що під'язую зімою.* Зміев. у.

Під'язувати, зую, еш, сов. в. під'язати, жу, жеш, г.—**Підв'язувати, підв'язати.**

Під'язуватися, зуюся, ешся, сов. в. під'язатися, жуся, жешся, г.—**Підв'язуватися, підв'язатися.**

Під'ярок, рка, м. Соб. Полугодовальне ягнята, съ которыхъ можно стричь шерсть. Вас. 198.

Піжити, жу, жиш, г. 1) О дождѣ: сильно лить. 2) Бить, колотить (человѣка). *Як же хлопці зачнуть піжити, то аж пір'я летить.* О. 1862. II. 57.

Піжмурки, рок, ж. мн. Родъ игры: жмурки. Мил. 54. *Діти в білих сорочках у піжмурки в яру гуляють.* Шевч. 407.

Піздріти, дрю, риш, г. Посмотрѣть. *Йди піздри, старостонку, чи високо місяченько.* Гол.

Пізнавати, наю, еш, сов. в. пізнати, наю, еш, г. Узнавать, узнать. *Ой як би я зозуленька, ой крилечка мала... то б я свого миленького по шапці пізнала.* Мет. *З ким жити, того й пізнавати.* Чуб. I. 251.

Пізнаватися, наюся, ешся, сов. в. пізнатися, наюся, ешся, г. 1) Узнаваться, быть узнаваемымъ. 2) Знакомиться, познакомиться. *Як я звідтам повертався, послухайте, з ким пізнався.* Грин. III. 611.

Пізнитися, нюся, нишся, г. Запаздывать, опаздывать. *Не люблю пізнитись.* Г. Барв. 303. *Пізнитися з своїм господарством усяка вдова.* Г. Барв. 264.

Пізній, я, е. Поздній. *Було се пізньої*

осени. Г. Барв. 122. *Ой жаль мені раннього кування і пізнього літання.* Мет. 152.

Пізніхірочка, ки, жс. Поздно родившийся (ребенок), поздно выведшийся (птенець). Маркев. 91. *Чого це у вас, бабо, курча погане?—Е, це в мене пізніхірочка.* Екатеринос. у. Слов. Д. Эварн.

Пізно, нар. Поздно. Ум. **Пізненько.** *Ой пізненько, нераненько із вулиці ходиш.* Нп.

Пізріти, зрю, риш, м. = **Піздріти.** *Пізрю юрі, долів,—не виджу милого; пізрю же я, пізрю на широке поле, аж там мій миленький...* оре. Гол. I. 336.

Пізьма, ми, жс. Гнѣвъ. Шух. I. 34.

Пійло, ла, с. 1) Пойло. 2) Дурной напитокъ вообще.

Піймати, маю, еш, м. 1) Поймать. *Упустила соколонька, да вже й не піймаю.* Мет. *Сестра її там така, що і в ложці води не піймаєш, т. е. очень быстра, увертливая.* Г. Барв. 202. *Піймали до рук.* О. 1862. IX. 70. 2) Попасть. *Максим поштурив (на бугая) грудку. Метка рука як раз піймала серед крутого лоба.* Мир. ХРВ. 129. 2)—**облизня.** Потерпіть неудачу, получить нось.

Піймиця, ці, жс. Участники свадьбы, отправляемые отъ жениха за невестой. Колб. I. 305.

Пійняти, ймѹ, меш, м. = **Поняти.** КС. 1883. IX. 220. *Пійняв його пан По-тоцький з коня за чуприну.* Лукаш. *В чистім полі много коней; є і карі, є й ніді. Як іспіймем, то поїдем, як не піймем,—тішки підем.* Грин. III. 195. *Ходи, батеньку, з мене змія здійми!—Нехай тобі той здійме, хто тебе пійме.* Рк. Макс. *А на заробітках такого поросказує про себе, що хто його не зна, то всяке пійме віри, що й справді він стоючий хазяїн.* Кобел. у.

Пійнятися, ймѹся, мешся, м. = **Понятися.** *А з п'яницею жити не піймуся, хіба піду утоплюся.* О. 1861. IV. 83.

Пійстра, ри, жс. Родъ матерії. *Жилетку справив із пійстри.* Г. Барв. 359.

Пійті, йдѹ, деш, м. = **Піти.** *Пійду з села.* Мет. 15.

Пікати, каю, еш, м. Издавать пискъ, *Курча в яїці піка.*

Пікінєр, пікінір, ра, м. Пікинеръ. КС. 1899. XII. 301. *А в пікинери вербували, та теж охочих.* Шевч. 591. *Ой як би нам славних запорожців в пікинери забрати.* Грин. III. 601.

Пікінєрія, ріі, жс. соб. Пікинеры. КС. 1899. XII. 301.

Пікінєрський, а, е. Пікинерскій. КС. 1899. XII. 301.

Пікинерувати, рѹю, еш, м. Служить въ пікинерахъ.

Піківний, а, е = **Пікний.** *Лопата піківна.* Шух. I. 97.

Піклування, ня, с. Заботливость. *Піклування про нашого отамана і пана.* К. МХ. 38.

Піклуватися, лѹюся, ешся, м. 1) Заботиться, печься. *Та таки й дитина, хоча воно і піросло, та все ж таки треба коло його піклуватися.* Шевч. 2) Безпокоиться. *Тебе не було, не дуже я за тобою піклувалася.* Черк. у.

Пікний, а, є. Употребляющийся при печенні хлѣбовъ. *Пікна діжка, лопата.* Борз. у. *Віко од пікної діжі.* МУЕ. III. 144.

Пікувати, кѹю, еш, м. Встрѣчено въ думѣ объ Алексѣѣ Поповичѣ въ знач.: губить. Ал. Поповичъ говорить: *Нехай я буду у Чорному морю головою дарувати, ніж маю я не по вині усе військо пікувати.* АД. I. 183.

Піл, пілу, м. Родъ нарѣ, помѣщающихся въ украинской хатѣ вдоль задней стѣны на всемъ пространствѣ между печью и боковой стѣной. Сим. 2 Чуб. VII. 382, 386. Ум. **Пілин.** *Пирят. у. Полѣчок. У світлиці да на полочку ой шиє, шиє молода дівчина чорним шовком сорочку.* Чуб. V. 6.

Пілка, ки, жс. 1) Полотнище. *Спідниця у сім пілок.* 2) Родъ холстинной шали, надѣвасей жєнщинами на плечи. Гол. Од. 77. 3) Рыболовный снарядъ: родъ бредня. Вх. Пч. II. 21.

Пілляти, лѹю, еш, м. Полить.

Пілтїна, ни, жс. Половина ствола ели расколотаго въ длину. Вх. Лем. 449.

Пільт, ті, жс. = **Півт.** Подол. г.

Пільга, ги, жс. 1) Льгота, облегчение. К. ЧР. 425. *І мучиться оттут він ірше над усіх грішників, і ніколи не буде йому пільги.* ЗОЮР. I. 311. *Час мені козацьким ногам пільгу дати.* АД. I. 122. 2) Каждое изъ двухъ параллельно расположенныхъ бревенъ, подкладываемыхъ подъ тяжелый предметъ, для скатыванія его по нимъ, напр. для скатыванія бочекъ, бревенъ. Шух. I. 181. **Пільгами** называются также бревна, подкладываемые подъ желобъ.

устроенный для спусканія съ горъ деревьевъ (см. **різи**). Шух. I. 178. Въ **поколовѣ** называются **пільгами** два параллельныя бревна, прижимающія верхнее бревно (притяг) для увеличенія его тяжести. Шух. I. 237.

Пільгувати, гѹю, еш, м. Облегчать, послаблять.

Пільський, а, е. Полевой. Вх. Зн. 49.

Пільх, ха, м. Зоол. Arvicola, полевая мышь. Вх. Пч. II. 5.

Піля, пред. = **Віля.** *Піля дороженьки сяду.* Гол. IV. 371.

Пімперля, лѹти, с. Недоростокъ. *Добре йому знакомі були сі пороги, та переступав він їх ще „пімперлям“, а тепер Іван уже... молодець хоч куди.* Св. Л. 117.

Пімста, ти, м. Местъ.

Пімстїти, ся, щѹ, ся, стїш, ся, м. Отомстить. *Пімстїв свою кару.* Ез. V. 28.

Піна, ни, жс. Пѣна (у чєловѣка, животнаго). *Волосся піднялось догори, піна біла з рота.* Стор. МПр. 19.

Пінити, ню, ниш, м. Пѣниться. *Вода так і шумить, хвилями аж пінить.* Чуб. II. 138.

Пінка, ки, жс. Масло коровье. Ез. V. 61.

Пінна, ної, жс. Водка: пѣнникъ. Котл. Ен. II. 9. Маркев. 169. Ум. **Пінненька.** *Тили тут пінненьку трояниці.* Котл. Ен. II. 14.

Пінняк, кá, м. = **Пінна.** *Брати й пінняка не п'єш.* Мкр. Г. 15.

Пінявий, а, е. Пѣнистый.

Піняти, пімѹ, меш, м. = **Піняти.** *Руки розставив, щоб ката того піняти.* Драг. 63.

Піняз, за и пінязь, за, м. 1) Монета въ 1/2 крейцера. Угор. 2) мн. Деньги. Гол. IV. 443. Вх. Лем. 450. Ум. **Пінязѹк, пінязѹк.**

Піп, попá, м. 1) Попѣ, священникъ. *Попá в рѣшеті возїти.* Утаивать грѣхъ на исповѣди. 2) Пт. Fulica astra, лысуха черная. Вх. Пч. II. 11. 3) Насѣк. = **Зеленяк 1,** Cetonia aurata. Вх. Пч. I. 5.

Пір, піру, м. Лукъ порей. Уман. у.

Пірвати, рвѹ, веш, м. 1) Порвать, разорвать. 2) Схватить.

Пірватися, вѹся, вешся, м. Броситься. *Гей пірвався та пан Сава до своєї зброї.* Гол. I. 19.

Пірзний, а, е = **Спорзний.** Вх. Зн. 66.

Піріна, ни, жс. Одно перо, перышко. Ном. № 11612.

Пірити, рю, риш, м. 1) О дождѣ:

сильно лить = **Піжити 1.** *А на дворі дощ такий пірїть.* О. 1862. VIII. 40. 2) Бить, колотить. Грин. III. 446.

Піріна, ни, жс. = **Пірина.** Ном., стр. 292, № 63. Ум. **Пірінка.**

Пірнати, наю, еш, сов. в. пірнѹти, нѹ, нѣш, м. Нырять, нырнуть, погружаться, погрузиться въ воду.

Пірнач, чá, м. Булава, въ которой вмѣсто шара рядъ металлическихъ дощечекъ (называющихся **пѣрами**), расположенныхъ вокругъ стержня; знакъ власти полковника. К. ЧР. 425. *Рейментарський пірнач.* К. ЧР. 16.

Пірначка, ки, м. = **Риндзя.** Вх. Зн. 59.

Пірник, ка, м. Пряникъ. *Дітвори малій п'ятаччя, пірники й мандрики.* Мкр. Н. 24.

Пірнікоза, зи, Нырокъ, чомга, Podiceps cristatus. Вх. Пч. II. 13.

Пірнѹти. См. **Пірнати,**

Пірцѣ, ця, с. 1) Перышко. 2) Отдѣльный листокъ растенія **рогіз.** Вас. 177.

Пірчити, чу, чїш, м. Колотить, бить (кого). *Народ як зсидив возка, як почав пірчити, то вже йому й не хочеться, насилу живий вирвався.* Рудч. Ск. I. 3. *Жене баба квочку з курчатами та пірчить її дубцем.* Грин. I. 203.

Пірчѹн, на, м. Молодой козель. О. 1862. V. Кух. 38.

Пір'я, р'я, с. 1) Соб. Перья. *Як павине пір'я на спід потоне.* Макс. 2) Плавники рыбы. Драг. I. Ум. **Пір'ячко.**

Пір'яний, а, е. Изъ перьевъ. Желєх.

Пір'ячко, ка, с. 1) Ум. отъ **пір'я.** Перышки. *Йди, йди, курпючко, додому, та не давай пір'ячка нікому.* Мет. 122. 2) Зеленъ чеснока, лука. Вас. 204.

Пісенька, ки, жс. Ум. отъ **пісня.**

Пісі, м. Дѣтск. Мочиться. О. 1861. VIII. 8.

Пісклá, лѹти, с. = **Курча.** Вх. Пч. II. 11.

Пісковатий, а, е. = **Піскуватий.** *Пісковата картопля.* Харьк. у.

Пісковáтиця, ці, жс. Песчаная земля. Вг. Уг. 259.

Пісковій, á, є. Песчаный; песочный. *Збирай свої війська лісовїї, луговїї і пісковїї.* Мнж. 151.

Піскоглід, лоду, м. Рыба. Petromyzon. Вх. Зн. II. 20.

Піскозобá, би, жс. Рыба. Cobitis taenia. Вх. Пч. II. 19.

Піскозоблиця, піскозоблиця, ці, жс. = **Піскоглід.** Вх. Пч. II. 20.

Піскуватий, а, е. Песчаный. Зміев. у. **Піскувате** яблуко. Разсыпчастое яблоко. Зміев. у.

Піскуваха, хи, ж. Низкое песчаное м'сто. *Піду на піскуваху та й там ви-косу.* Зміев. у.

Післанець, нця, м. 1) Посолъ, послан-ный. Гн. I. 143. *Два післанці стоять на цвинтарних дверях.* Федьк. 2) Въ свадеб-номъ обрядѣ одно изъ дѣйствующихъ лицъ. *Час післанцям додому.* Грин. III. 526.

Післанський, а, е. Принадлежащій послу. *Післанській коні стоять на припоні.* Грин. III. 526.

Післати. См. **Посилати.**

Післище, ща, с. Ремень, на которомъ висять стремени. Мнж. 189.

Після, нар. Послѣ. *Після великодних святко.* Стор. МПр. 60. *Після чого, въ во-просительныхъ предложеніяхъ, кромѣ основ-ного значенія, употребляется еще въ зна-ченіи: отчего, почему. Не знаю що і після чого старі сумують.* Шевч. 100.

Піснечка, ки, ж. Ум. отъ **пісня.**

Пісний, а, ё. 1) Постный. *Пісний борщ. Пісний день. У нас вавтра празник пісний.* Грин. III. 562. 2) О молокѣ: жидкое. 3) О землѣ: мало плодородная.

Пісникати, каю, еш, м. Постничать. Канев. у.

Пісниковий, а, е. Постничающій, пост-никъ. *І такий же то богомільний та піс-никовий чернець той.* Рудч. Ск. II. 200, 201.

Пісніна, ни, ж. Постная пища. *Про-щай, скоромино, йди, піснино.* Грин. I. 242.

Пісніха, хи, ж. Постница. Мнж. 189.

Пісно, нар. Постно.

Піснота, ти, ж. Все постное.

Піснотворній, я, е. Творящій пѣсни. *Піснотворній лений.* К. XII. 129.

Пісня, ні, ж. Пѣснь, пѣсня. *Наша дума, наша пісня не вмере, не заине.* Шевч. 46. Ум. **Пісенька, піснечка.** Мет. 151.

Пісняк, ка, м. Постникъ. К. ПС. 112.

Піснякати, каю, еш, м.—**Пісникати.** *Я н'ятницю перед великоднем піснякала.* Лебед. у.

Пісок, скү, м. Песокъ. *Лучче ж буду в синім морі пісок їсти, ніж із немобом да вечеряти сісти.* Мет. 101. Ум. **Пісочок.**

Пісочаний, а, е. Песчаный. *Пісочаний шлях.* МВ. I. 14.

Пісочник, ка, м. Раст. *Stellaria gra-minea.* Вх. Пч. I. 13.

Пісна, пи, ж. 1) Мучной отваръ съ

м'ломъ для побѣлки стѣнъ. Богодух. у. 2) Мучной отваръ для квашення яблукъ. Сим. 191. *Добрі у вас яблука, мабуть у пісні мочені?* Богодух. у.

Піспатися, плюся, пішся, м.—**По-снути.** *Уснув таки добре у неї, а тамті сі не піспам.* Ез. V. 96.

Піст, пісту, м. Постъ.

Пістити, шу, стияш, м.—**Пестити.** *Піститъ теля коло рук, то й віл такий буде.* Черк. у.

Пістоль, ля, м. Пистолетъ. Левиц. Пов. 372.

Пістолѣтя, тя, с. Пистолетъ. 3 пісто-лете оден другою застрілилъ. Гн. I. 99.

Пістряк, ка, м. 1) Веснушки. Вх. Лем. 450. 2) Прыщи на вымени коровы. Вх. Лем. 450. 3) Родъ растенія. (Паразитный грибъ?) Чуб. VII. 576.

Пістрячка, ки, ж. Родъ назоной болѣзни.

Пісяти, сяю, еш, м. Дѣтск. Мочиться. **Піт, піту, м.** Потъ. *Піт проймав. Ци-ганський піт. Дрожъ. Трусилося тіло, його циганський піт проймав.* Греб. 358.

Піті, піду, деш, м. 1) Пойти. *Куди піти, то піти, аби дома не сидіти. Пі-шов би батька одвідав.—за вітром, за во-дою.* Пропасть безслѣдно. Ном. № 1906. *Не дав мені Господь пари, та й дав мені лху долю, та й та пішла за водою.* Нп. Уман. у. *Димом догорі пішло.* а) Сгорѣло. б) Пошло прахомъ. Ном. № 1904.—*на по-сидѣнки.* Пойти въ гости, пойти посидѣть. *Лебед. у.—на пропастъ.* Пойти на несчастье.—*вогнѣм.* Сгорѣть.—*світ за очі.* Пойти куда глаза глядять.—*в танѣць.* Пойти танцовать.—*в непам'ять.* См. **Непам'ять.** 2)—*заміж.* Вый-ти замужъ.

Пітіся, деться, м. безл. Случиться, выпасть на долю, пойти къ чему. *Чи воно вже кому так підеться на смерть, на при-чину?* Харьк. у. *Мені молодій на горі пі-шлося.* Грин. III. 357.

Пітканний, а, е. Употребляющійся для утка, относящійся къ утку. *Це оснѣна вовна, а то пітканна.* Славяносерб. у.

Піткання, ня, с. Ткацкое: утокъ. Вас. 167. Чуб. VII. 428, 408.

Піткнутися, нүся, нѣся, м. Сунуть-ся, толкнуться.

Пітний, а, ё. Потный. *Воно маленьке сонне, пітне,—простудило.* Г. Гарв. 168.

Пітнік, ка, м. 1) Потникъ. Черк. у. О. 1862. V. 103. 2) Часть хомута: войлоч-ная подкладка на шеѣ лошади. Вас. 159.

Пітьма, ми, ж. 1) Тьма. 2) Густой туманъ; дождь со снѣгомъ. Шух. I. 81.

Пітькати, каю, еш, м. О перепелкахъ и коростеляхъ: кричать. *Пітькають пере-пелки, деркачі.* Шух. I. 23.

Піхати, хаю, еш, м. Толочь (просо), валать (сукно). Шух. I. 113, 151.

Піхви, хов, мн. Ножны. 3 *піхов* шаб-лі виймайте. АД. I. 114. *Ратиче полама-не, піхви без шаблі булатної.* Мет. 444. Ум. **Піховни.** КС. 1882. X. 40.

Піхом, нар. Пѣшкомъ. К. ЧР. 359. *Пійшли хто піхом, хто возом.* Г. Барв. 240. *До отця, до матки у гості він і пі-хом прибуде.* АД. I. 130.

Піхота, ти, ж. 1) Пѣхота. Гол. I. 34. 2)—**квасоля.** Родъ невьющихся бобовъ.

Піхотина, ни, м.—**Піхотинець.** Два кінних, третій піший піхотина. АД. I. 332.

Піхотинець, нця, м.—**Пішоходець.** Два кінних, третій піший піхотинець. АД. I. 113.

Піхотю, нар.—**Піхом.** Мкр. Н. 14. *Дозвольте, дядечку, кинути у вас коня у дворі, а я пійду піхотою.* Г. Барв. 211. *Дуи з двадцять верхи та чоловіка з пів-тори сотні піхотою.* О. 1861. VIII. 96, 97.

Піхою, нар.—**Піхом.** *Піхою... за де-сятъ верстов на місто.* Г. Барв. 95.

Піхтір, ра, м. Веревоный мѣшокъ, въ которомъ возять сѣно при поѣздкахъ. Сим. 37. См. **Пихтір.**

Піхтурá, піхтурю, нар.—**Піхом.** К. ЧР. 114.

Піхүр, ра, м. Пузырь. Подольск. г. Ум. **Піхүрчин.** *На пальчиках піхурчики на-муляти.* Грин. III. 325.

Піхүрка, ки, ж. Тропинка для пѣше-ходовъ. Вх. Зн. 49.

Піхүрчик, ка, м. Ум. отъ **піхур.**

Піч, пѣчі, ж. Печь. Вас. 193. Чуб. VII. 380. *Піч наша речоче, корова жече.* Мет. 164. *Мовчі, бо піч у хаті.* Молчи,—есть лишніе люди. ХС. III. 48. **Піч гончар-ська.** Обжигальная печь для посуды. Шух. I. 263. Ум. **Пічна.**

Пічка, ки, ж. 1) Ум. отъ **піч.** 2) Въ обжигальной печи передняя ея часть, гдѣ вѣтъ госуды, а горять лишь дрова. Шух. I. 263. 3) Каждая изъ ямокъ въ землѣ, по которымъ катають мячъ въ игрѣ того же имени. КС. 1887. VI. 461. 4) Продол-говатая вырѣзка въ ухѣ овцы—клеимо для опознанія своей овцы. Шух. I. 195.

Пічкання, ня, с. Возня съ обмазкой

глиной или побѣлкой зданія. *Де пічкання багато,—лину там місить.* Сим. 200.

Пічка́тий, а, е. Объ овцѣ: съ пічною на ухѣ. См. **Пічна.** Шух. I. 195.

Пічкатися, каюся, ешся, м. Возиться съ обмазкой глиной или побѣлкой зданія. Сим. 129.

Пічковий, а, ё. Печной, сдѣланный въ печи. *Пічковий дьоготь.* Сумск. у.

Пічку́р, ра, м. 1) Истопникъ. (Черк. у.), кочегаръ. НВолын. у. 2) Любящій ле-жать на печи. Левиц. Пов. 189. 3) Рыба бычекъ, *Gobio.* Мнж. 189. Ум. **Пічкурець.** *Ой пійду я на річку, на річку да піймаю два линця, а третього пічкуря.* Нп.

Пічкурній, ні, ж. Отдѣленіе въ сахар-номъ заводѣ, гдѣ производится тонка. НВолын. у.

Пічкурувати, рую, еш, м. Быть истоп-никомъ. Черк. у.

Пічлаз, за, м. Развратникъ. Берд. у.

Пічний, а, ё. Печной. *Пічний черні.* ХС. III. 50. **Пічна стіна.** Стѣна, къ кото-рой прилегаеть бокомъ печь, въ ней же находится дверь изъ стѣней. Черк. у. **Пічне вікно.** Окно въ задней стѣнѣ, къ которой прилегаеть печь. Мирг. у.

Пічовий, а, ё. Печной. **Пічова лопата.** Лопата для сажанія хлѣба въ печь. Черк. у.

Пічүрка, ки, ж. Печурка, ниша въ печи.

Пішак, ка, м. 1)—**Піхурка.** Угор. Вх. Зн. 49. 2) Пѣшій работникъ. О. 1862. IV. 93. 3) Пѣхотинець. К. Досв. 9.

Пішанія, ці, об. Пѣшій челоуѣкъ. *Два брати кінних, а третій брат мен-ший, піша пішанія.* АД. I. 106.

Пішва, ви, ж. Запощивка, шовъ для сшиванія двухъ кусковъ: края сшиваемыхъ кусковъ перегибаются одинъ за другой и сшиваются двойнымъ швомъ. Канев. у.

Піший, а, е. 1) Пѣшій. *Піший брат за кінними поспішає, на сире коріння, на біле каміння нои свої козацькі посікає.* Макс. 2) О птицѣ: домашній. *То летюча птиця, а це піша.* Черк. у.

Пішка, ки, ж.—**Піхурка.** Вх. Зн. 49.

Пішки, нар.—**Піхом.** *Було в мене троє коней,—тепер хожу пішки.* Грин. III. 200.

Пішковий, а, ё.—**ярмарок.** Ярмарок, на которую сходятся пѣшкомъ вслѣдствіе эпизоотіи. *Був пішковий ярмарок, а ско-тинки не було, бо хвороба на скотину всю-ди була.* Волч. у. (Лобод.).

Пішнийє, ка, м.—Піхурка. Вх. Лем. 450. Ум. Пішничон.

Пішохід, хodu, м. Тротуаръ. Полт. и Харьк. г.г. У Харківі пішоходи з дощок, чи з каменю. Лебед. у. В городі... якісь пішоходи роблять, щоб в гряді добре, бач, було ходити пішки. Котл. НП. 386. Раз я вийшов в город, йду по пішоходу. Щог. В. 63.

Пішоходець, дця, м. Піший. Став пішоходець із тернів виходити. АД. I. 125.

Піщак, ка, м. Пт. Anthus, щеврица. Вх. Пч. II. 8.

Піщанець, нця, м. Песчаная почва. Тут у нас, знаєте, земля не родюча на хліб, бо все піщанець. Черниг.

Піщуга, га, ж. Песокъ, глубокий песокъ. Хвіст... в грядці таки або в піщугі. Сим. 211. Там така піщуга, що й не ви́деши. Черк. у.

Піяк, ка, м. 1) = Пияк. Г. Барв. 290. 2) м. Vaccinium uliginosum L. ЗЮЗО. I. 140.

Піяка, ки, м. 1) = Пияка. 2) Солений и пустой огурецъ.

Піяти, пію, еш, м. О п'ятихахъ: п'ять. Кури піють,—у дівчини сижу. Грин. III. 258. Піють кури першй, піють і другй. Грин. III. 375.

Піятика, ки, ж. Выпивка, пьянство. Щоби мене споминали на п'ятиці. Грин. III. 285.

Піятство, ва, с. Пьянство. Желех.

Піятичи, чу, чий, м. Пьянствовать.

П'іла, п'іл, мн. У кожевниковъ: снаря́дъ для растягиванія кожи. Части: два чотирьохграннихъ другъ другу параллельнихъ бруска—п'ілини проходять сквозь концы болѣе толстаго бруска, наз. коло́да; въ колоді єсть м'ечик, одинъ кінець котораго на чопу, а другой прикрѣпляється св'орінем. Шух. I. 254.

П'іліна, ни, ж. См. п'іла. Шух. I. 254.

Плав, ву, м. 1) Пловучій островъ із кам'яша и небольшихъ растений. Поп. 258. Коломак чесною дуже грав: відривав часом плавиз з вільхами і лозою і зносить далеко. О. 1861. VIII. 93. 2) Трясина, гдѣ подъ слоємъ растительности вода. О. 1861. VIII. 26. Мнж. 189. Плав так і двитить. На плавах стоїть і маяче в воді високий, густий, широколистий очерет. О. 1862. VIII. 16. Селезень на ставу, утінка на плаву. Мет. 214. Хай він під плав піде! Проклятіє: пожеланіє смерті. Мнж. 162. 2) Соръ,

всякіє предмети, пливущіє по р'кѣ сплошнымъ слоємъ. Мнж. 170. Змилось як плав. Мнж. 170. Плавом, як плав пливé. Множество двигается. Мнж. 170. Як плав пливе—військо йде. Ном. № 7679. 4) Правильное перо, маховое перо (у птицъ). Вх. Пч. I. 15. Ум. Плавон, плавочок. Мет. 214. Ой підпаю, підпаю селезеві косиці, щоб же він не літав на чужій плавочки. Грин. III. 78.

Плавак, ка, м. 1) Пловучая мельница. Каменец. у. 2) Поплавокъ въ рыболовной сѣти. Kolb. I. 73.

Плавати, ваю, еш, м. Плавать. Ой плавали утенята по тім боці ставу. Мет. 83.

Плавач, ча, м. Плаваючий на судні, плотъ, плотовщикъ. Шух. I. 37.

Плавачка, ки, ж. Промысль сплавления дерева. Вх. Зн. 49.

Плавець, вця, м. Пловець. Мир. ХРВ. 359. З Терешка добрий плавець: ураз Дінець перепливає. Волч. у.

Плавзати, заю, еш, м. = Плазувати. О. 1862. IX. 107.

Плавіння, ня, с. Деревья, которые нанесетъ полая вода. Вх. Зн. 49.

Плавити, влю, виш, м. Сплавливать. Гуцули, що живуть над більшими ріками, плавають ковбки, що йдуть водою. Шух. I. 37.

Плавкий, а, ё. 1) Хорошо плаваючий. 2) Плавный. 3) Ровный, гладкий, скользкий. У панів усе плавке за що не візьмешся: чи стіл, чи ослінчик,—таке все плавке, гладеньке.—шлях. Ровная, гладкая санная дорога. Полт. г. Плавкі сани. Сани легкія на ходу. Черк. у.

Плавко, нар. Плавно, безъ задержекъ. Більш укиньте масла в кашу, то вона плавкий ітиме горлом. Лебед. у.

Плавля, лі, ж. Болотистый дугъ.

Плавнєвий, а, е. Растущий на плавнях. Сіно плавнєве.

Плавний, а, ё. Пловучий. Плавна сітка. См. Сітка. Вас. 188.

Плавня, ні, ж. Пойма, тростниковая и камышевая заросли, частью постоянно затопленные, частью затопляемые только весною во время половодья, переме́шаные съ заливными сѣнокосами. Вас. 206. КС. 1883. I. 43. Поп. 256.

Плавон, вка, м. 1) Ум. отъ плав. 2) Слѣдъ отъ пливущей птицы. Пливе утінка з утенятами на море ночувати, а за єю, єю сив селезень у плавки упливає...

Ішла Маруся із дівочками на гору погуляти, а за єю, єю молодий Юронько у слідки уступає. Мет. 157.

Плавочок, чка, м. Ум. отъ плав.

Плавта, ти, ж. Отрѣзанный кусокъ древеснаго ствола, длиной въ 8 метровъ. Шух. I. 88.

Плавунчик, ка, м. Раст. Hottonia palustris L. ЗЮЗО. I. 125.

Плавця, нар. Вплавъ. Плавця піти. Пуститься вплавъ. Вх. Зн. 49.

Плав, зу, м. 1) Палка? Ном. № 13662, 13663. Въ игрѣ того-же имени длинный пруть. Kolb. I. 195. Въ игрѣ въ шкандибки (то-же, что и игра плав)—проведенная на землѣ черта, на которой лежить палка (называемая у Kolb. I. 195—плав). КС. 1887. VI. 476. 2) Родъ игры, въ которой бросаютъ палкой съ цѣлью попасть въ другую, лежащую палку. Ив. 18. Kolb. I. 195. Діти то у плаза, то в креймази граються. Морд. Пл. 137.

Плавівка, ки, ж. Палочка употребляемая при игрѣ въ плаза.

Плавовитий, а, е. 1) Пресмыкающийся. 2) Плоский. 3) Подлый.

Плазом, нар. 1) Ползкомъ. 2) Плашмя. Ударив плазом. НВолын. у.

Плазувати, зую, еш, м. 1) Пресмыкаться, ползать. Котл. Ен. III. 30. На зеленому полі плазують сірі комашки поміж тим іадом. Левиц. Пов. 366. 2) Съ трудомъ идти, ѣхать, тащиться. Сонні всі заворушилися, потім піднялися і додому плазували. Мкр. Н. 19. 3) Попадати палкой въ другую палку, лежащую на землѣ—при игрѣ въ плаз (см.). Ив. 18.

Плазьма, нар. = Плазом.

Плай, плая, м. 1) Горная тропинка. Шух. I. 76. Вх. Зн. 49. Ковала мі зазуленька на плі, на плай. Гол. I. 176. 2) Рядъ. Вх. Зн. 49. Ум. Плайчок. Шух. I. 39, 76. Ід бичок у плайчок. Шух. I. 201.

Плакати, чу, чеш, м. Плакать.

Плакатися, чуся, чешся, м. 1) Плакать, оплакивать. Не плачя на мое горе! не тобі його оплакати. МВ. (О. 1862. I. 75). А за мною сиротою всі родичі плачуть. Плачя, плачя, мій родоньку, плачя, не плакайся. Грин. III. 391.

Плаксивий, а, е. Плаксивый.

Плаксивиці, ців, м. мн. Болѣзненная плаксивость у дѣтей. КС. 1893. VII. 80. КС. 1883. VII. 588. Мил. 34.

Плаксі́й, сія, м. Плакса. Черк. у.

Плаксі́йка, ки, ж. Плакса. Мнж. 189.

Така плаксі́йка: в чою, нічого,—усе плаче. Мнж. 163.

Плакун, на, м. Раст. Lythrum Salicaria L. ЗЮЗО. I. 409.

Планета, ти, ж. 1) Планета. Ці зорі в науці звуться рухомими чи ходячими, або планетами. Ком. I. 24. 2) Судба; нѣкая таинственная сила. Буває той чоловік оце то лихий та нав'іжений, то м'який та добрий,—як яка планета на нього находитъ. 3) Планета їх знає. Чорт ихъ знаєть. Договор, чи що в їх такий був,—планета їх знає! Пирят. у.

Планетник, ка, м. Астрономъ. Чуб. II. 584.

Планіда, ди, ж. = Планета. Круги сонця ходять кільканадцять планид. Дещо (4-те вид.). 26.

Планитуватий, а, е. Свѣдущий во вліянні планетъ на погоду и пр. То такі планитуваті є, що зоно по планетах знає, коли на що сіяти. Ном. № 281.

Планіця, ці, ж. Часть забора отъ столба до столба. Міус. окр.

Планітний, а, е. Полезный, приносящий помощь. Лік планітний. Вх. Зн. 50.

Планитувати, тую, еш, м. Полезнымъ быть, помогать. Вх. Зн. 50.

Планка, ки, ж. Дикое яблоко, дикая яблоня. Угор.

Планок, нка, м. Участокъ земли въ шесть десятинь. Вас. 197.

Плас, су, м. Часть келефа: загнутый кінець его молотка. Шух. I. 274. Часть топірця, собственно его бартки: плоская заостренная часть. Шух. I. 289.

Пласт, ту, м. Слои. Шух. I. 171, 176.

Пластати, таю, еш, м. 1) Ползти, пробираться ползкомъ, взбираться; идти увязая ногами. Борз. у. Пісок його (силячагося) пройти по песку льва) так і засина; той пластав, пластав та так і пропав. Драг. 303. Пластунами, кажуть, звались за те, що... все вештались по плавнях, і як більше їм приходилось місити грядъ, ніж ходити по сухому, сиріч пластать, то й звались пластунами. О. 1862. II. Кух. 61. 2) Подкрадываться. Дивлюсь, аж тхір пласта до курей. Харьк. г.

Пластів'я, в'я, с. Пласть, слой; слой срубленныхъ вѣтвей. Вх. Зн. 50.

Пластовень, вня, м. Хлопця снѣгу. Сніг іде пластівнями.

Пластовець, вця, м. Снѣгъ, падающий хлопьями. Вх. Зн. 50.

Пластовик, ка, м.—**Пластовець.** Вх. Зн. 50.

Пластовнистий, а, е. Падающий хлопьями.

Пластововний, а, е. Съ гладкой шерстью, не курчавый. *Пластововне яня.* Константиногр. у. *Пластововний смух.* Черном.

Пласток, тка, м. У горшечниковъ: комъ размѣшанной глины овальной формы, приготовленный для работы изъ него. Вас. 178.

Пластувати, тую, еш, гл. Быть пластуномъ. *Про Михайла була чутка, що він пластував у Чорномор'ї.* О. 1862. VIII. 27.

Пластун, на, м. 1) Кубанскій козакъ, несущій сторожевую и развѣдочную службу и въ то-же время занимающийся охотой и рыбной ловлей. Поп. 240, 241. О. 1862. I. Кух. Пластуни, 61. 2) = **Пластовець.**

Пластунецъ, нця, м. Родъ черноморскаго сельдя.

Пластунство, ва, с. Занятіе пластуна. *Пластун не зна роскоші, не гаразд одіжний, поневіряється, а пластунства не кидається.* О. 1862. II. Кух. 62.

Пластунський, а, е. Принадлежащій пласту. *Пластунські курені.* О. 1862. II. Кух. 63.

Плат, та, м. 1) Нѣсколько аршинъ (5—6) бѣлаго тонкаго полотна, которымъ завиваютъ новобрачной на свадьбѣ голову. Чуб. IV. 676. 2) Платокъ. *Скажу собі зав'язати з платом юловочку.* Гол. III. 385. 3) Лоскуть.

Плата, ти, ж. Плата, вознагражденіе. *Ратуї, ратуї да ти, козаченьку, мене, буде тобі превелика плата од мене.* Мет. 101.

Платати, тая, еш, гл. 1) Пластать, распластывать. *Платаний чабак.* Міус. окр. 2) = **Латати.** Вх. Зн. 50. 3) Дѣлать, откалывать, отпускать. *Платав штуки небожчик.* НВолын. у.

Платва, ви, ж. 1) Срубленный древесный стволъ въ 7—8 саж. длиной и 8 дюймовъ въ діаметръ съ тонкаго конца. Шух. I. 183. 2) Балка, идущая параллельно сволюку вдоль хаты по стѣнѣ, — на ней укрѣплены стропила. Подольск. г. Kolb. I. 55. Ум. **Платовна.**

Платина, ни, ж. Платокъ. Вх. Зн. 50. О. 1861. X. Св. 50. *Взяв платину, розтелив.* Гн. I. 212. Ум. **Платінка.** *Завинув у платинку.* Гн. II. 179.

Платити, чу, тиш, гл. Платить.

Платитися, чуся, тишся, гл. Опла-

чиваться. *Чуже личко ремінцем платиться.* Ном. № 9688.

Платіж, жу, м. **платіжка, ки, ж.** Платежъ.

Платіжний, а, е. Платежный, подлежащій окладу. *У мене шість душ платіжних.* Лебед. у.

Платка, ки, ж. = **Латка.** Вх. Зн. 50.

Платний, а, е. 1) Получающій плату. 2) Расплатившійся, находящійся въ разсчетѣ. *Глядіть-же—ми платні.* Лебед. у. *Бувши винним, треба бути і платним.* Ном. № 10649.

Платовка, ки, ж. Ум. отъ платва.

Платок, тка, ж. 1) Слой. *Укопану гмину беруть платками за помічю залізних лопаток.* Шух. I. 260. 2) Платокъ. Ум. **Платочок.**

Плаття, тя, с. Бѣлье. Ковельс. у. *Чи я в тебе, моя мати, усе плаття поносила?* Мет. 263. *Літечком жита не жала, а зимою плаття не прала.* Грин. III. 548. 2) Одежда, платье. *Дороге плаття надіває, чоботи обуває.* АД. I. 169.

Платтяний, а, е. Холщевый.

Платтяниця, ці, ж. Одѣвающаяся въ платье. Г. Барв. 48.

Платінка, ки, ж. Портянка, онуча. Ум. **Платіночка.** *На білені платяночки ти красно обуйся.* Гол. IV. 488.

Плаха, хи, ж. 1) Составная часть невода, полотнище невода. Вас. 185, 187. 2) Верхняя часть свиной туши, снятая вокругъ всего туловища, — слой сала. Волч. у. 3) ? *Плахами продають сіль перед Різдом дешевше—копійок по 10 за хунт.* Волч. у. (Лобод.). 4) Полѣно, плаха. Вх. Зн. 50. Широкая доска. Харьк., Екатеринос. Слов. Д. Эварн.

Плахітка, ки, ж. Ум. отъ плахта.

Плахіття, тя, с. соб. Платье. Ум. **Плахіттячко.**

Плахотка, ки, ж. Ум. отъ плахта.

Плахта, ти, ж. 1) Женская одежда вмѣсто юбки: кусокъ толстой шерстяной ткани, специально для этого изготовляемый, въ видѣ длиннаго чертвороугольника (шири до $\frac{3}{4}$ арш., длина до $2\frac{1}{2}$ арш.) сшивается до половины съ другимъ такимъ же кускомъ; на половинѣ **плахта** перегибается и оборачивается вокругъ талии. Четвертая часть **плахти** (половина чертвороугольника) наз. **грівна**, сшитая половина наз. **станокъ**, несшитыя **гривни** — **крила**. Вас. 169—170. Въ черниг. у. **крила** называются **криси**. Чуб. VII. 428. КС. 1893. V.

282. КС. 1889. V. Сумцовъ, № 21—22. 2) То-же, что и **полотнянна**, но длинная и безъ талии. Гол. Од. 44. 3) Родъ бѣлаго платка, по формѣ похожаго на широкое полотенце, — имъ покрываются лемчанки. Гол. Од. 76. 4) Простыня. Угор. Ум. **Плахі(о)тна.** Г. Барв. 227. *Плахотка-червчаточка.* Шевч. 375.

Плахтіна, ни, ж. = **Плахта**, также небольшая или плохая **плахта**. Г. Барв. 451.

Плахтяний, а, е. Изъ **плахти** сдѣланный, къ ней относящійся.

Плац, цу, м. 1) Вообще мѣсто и въ особенности, гдѣ прежде было жилье. Чуб. VI. 304, 404. 2) Площадь. Грин. II. 75.

Плач, чу, м. Плачь.

Плачінда, ди, ж. Родъ слоеной лепешки. Славяносерб. у.

Плачлівий, а, е. 1) Плаксивый. 2) Плачевный.

Плачний, а, е. Плачевный, скорбный, жалостный. *Матка під кряжем стояла, плачним гласом вимовляла.* Грин. III. 151.

Плачно, нар. Хочется плакать. *Так мені їй жалко стало, аж плачно.* Пирят. у.

Плачущий, а, е. Плачущій. *І придалася йому та дівчина плачуца.* МВ. (О. 1862. I. 75).

Плашкуватий, а, е. О дровахъ: изъ широкихъ полѣнъ, плахъ. *Дріва плашкувати.* Вх. Зн. 50.

Плащ, ща, м. Плащъ. *Ліг під ліжком, а плащ покинув на ліжку.* Чуб. II. 215.

Плащанийця, плащениця, ці, ж. 1) Плащаниця, изображеніе на полотнѣ положенія во гробъ Спасителя. *За чужую кривавицю купив у церкву плащеницю.* Ном. № 13556. 2) Родъ писанки съ равностороннимъ четырехконечнымъ крестомъ въ орнаментѣ. КС. 1891. VI. 371.

Плащечок, чека, м. Ум. отъ плащокъ.

Плащина, ни, ж. Плащъ плоховатый. *Я скинув мою драгкову плащину.* Федьк.

Плащок, щка, м. Рубашка безъ рукавовъ, въ которую одѣвають дитя до перваго причащенія. Мил. 29. Ум. **Плащечок.** Мил. 29.

Плащуватий, а, е. Одѣтый въ плащъ (о цыганахъ). *Плащуваті цигане.*

Плева, ви, м. Названіе тощаго вола съ расходящимися рогами. КС. 1898. VII. 47.

Плѣканий, а, е. Заботливо, нѣжно воспитанный. Уман. у.

Плѣкатарка, ки, ж. Кормилица. Ум. **Плѣкатаронька.** Гол. II. 82.

Плѣкати, каю, еш, гл. 1) Холить, нѣжить, культивировать. *Ой косо, косо, жалімі ты: не рік я тебе плекала.* Гол. II. 634. 2) Кормить грудью. Угор.

Плѣкачка, ки, ж. Мамка, кормилица, нянька. Угор.

Плѣкун, на, м. Ягненокъ безъ матери, вскармливаемый козкою. Херс.

Плѣбніник, ка, м. = **Небіж.**

Плѣбніниця, ці, ж. = **Небога.**

Плѣміння, нів, с. мн. Племена. Встрѣчено у Кулиша. *Великі й дрібненькі племіння й народи.* К. Дз. 231.

Плѣмня, ня и мени, с. = **Плем'я.** Одна дорога до отця, до матки, а друга дорога до роду, до племня. Грин. III. 594.

Плѣмфа, фи, ж. = **Пинхва.** *Племфи дали.* КС. 1882. XII. 625.

Плем'я, м'ята, с. Племянникъ или племянница. Употр. преимущ. во мн. ч.: **плем'ята.** *Дивись: шишок уже нема, а треба ще братам, плем'ятам, хрещений матері, кумам...* Алв. 36.

Плѣм'я, м'я и мени, с. 1) Племя, поколѣніе, родъ, потомство. Иногда объ одномъ лицѣ въ значеніи родственника. *Приїздить він до дядька, а дядина побачила та й кае: „це ж наше плем'я їде“.* Мнж. 59. 2) Племя, народъ. *В ті давні часи український народ жив невеличкими племенами.* Левиц. Перші кн. 5.

Пленіда, ди, ж. = **Планида.** Г. Барв. 319.

Пленіця, ці, ж. 1) Надвое распиленный стволъ строевого дерева. Вх. Зн. 50. Желех. 2) = **Планиця.** 3) Заключение? *Знайшов ты у темниці, сказав еси: „Устань, Петре, й ступай з плениці“.* Чуб. I. 166.

Пленіпотѣнт, та, м. Довѣренное лицо, уполномоченный, повѣренный. *Панський пленіпотент.* К. ПС. 5.

Плѣнтати, таю, еш, гл. 1) Путать ногами, плестись. *Манив до себе дитину, а воно з другого кінця лави, перебіраючи ручками і держучися за лаву, плентало ніжками та режоталося, ідучи до батька.* Г. Барв. 165. 2) О ребенкѣ: двигать ручками. *Воно мені, мале, плентає рученятами,—у, каже.* Г. Барв. 119.

Плѣнтатися, таюся, ешся, гл. Плестись, тащиться; шляться. Г. Барв. 357. *Плентався і по тій землі, де вже от-от край світа.* Стор. МПр. 168.

Плескавиця, ці, плесканка, ки, ж. Рыба Abramis (Blicca) argyrotenca. Вх. Пч. II. 18.

Плескана, ної, ж. Родъ кушанья: куски гречишной лемішки, обсыпанные истолченнымъ коноплянымъ сѣменемъ и изжаренные. Маркев. 159.

Плесканка, ки, ж. 1) Глиняная посуда, родъ большой фляжки для водки въ видѣ плоскаго круга съ горлышкомъ; носится на шнуркѣ черезъ плечо. Шух. I. 270. 2) **Плѣсканка сиру.** Кругъ сыру. МУЕ. III. 47.

Плескання, ня, с. 1) Хлопаніе въ ладоши. 2) Выдѣлываніе ковриги хлѣба. Чуб. I. 267. См. **Виплѣскувати** 2.

Плескати, щу, щеш, м. 1) Плескать. *А нащо було плескати на його водою?* 2) Хлопать въ ладоши; рукоплескать. *Вийшла доня на улицю, в білі руки плеще.* Лукаш. 125. 3) = **Виплѣскувати** 2. *Плещу, плещу хлѣбчик, дай, бабо, кіста!* Харьк. 4) У кузнецовъ: клепать. Сумск. у. 5) Волтать, выдумывать. *Що ти там плещеш, — хибя ніхто сього не знає або не чув зроду?* 6) Шлепать (по грязи). *А він і плеще до мене через ривчак.* О. 1862. VI. 44.

Плескати́й, а, е. Плоскій, приплюснутый. Вас. 148. *Такий плескати́й, як от корж.* Ком. I. 29.

Плескати́ся, щуся, щешся, м. Плескаться. *Плескалась рибка на воді.* О. 1861. I. 97.

Плеска́ч, ча, м. 1) Родъ круглаго хлѣба съ плоскими поверхностями. *Нанече книшів, пиріжків, буциків і плескачів.* Г. Барв. 130. 2) Шлепокъ. *Надавала йому, ворожому синові, плескачів у спину, щоб не вислизувався у хаті та йшов на роботу.* Новомоск. у.

Плеско́ватий, а, е. Сплюснутый, плоскій. НВолын. у. Мил. 16.

Плесно́, на, с. Плесна, плюсна, metatarsus. Константиногр. у. Вх. Зн. 50. Желех. **Плѣсна.** Плесневые кости. НВолын. у.

Плесну́ти, ну, нѣш, м. Одн. в. отъ плескати. 1) Плеснуть. *Взяв горілку, вихилив та й плеснув під стелю.* Г. Барв. 210. 2) Хлопнуть въ ладоши. *Плеснула рученятами.*

Плесну́тися, нуся, нѣшся, м. Одн. отъ плескаться. Плеснуться. *Плеснулася вода з лещика.* Рибка плеснулася.

Плѣсо, са, с. 1) Озеро по теченію рѣки, сильно расширенное мѣсто рѣки, чистое, незаросшее, съ тихимъ теченіемъ. Шух. I. 6. *Коломак... літом пересихає, тільки зостаються плеса.* О. 1861. VIII. 93. *Поміст виліскувався, як замерзле пле-*

со. Стор. МПр. 74. 2) Грядка четвероугольной формы. Харьк. *Як оце плесо захарастили редькою.* Зміев. у. *Плесо огірків, капусти.* Лебед. у. Ум. **Плісцѣ.** Константиногр. у.

Плесті́, ту, тѣш, м. 1) Плестъ. *Дівочки та віночки та плестимуть.* Мет. 154. *Плетуть сітки та на твої дітки.* Нп. 2) Вязать. *Плести панчохи.* 3) Вить. *Плете... вірочки.* Г. Барв. 14. 4) — **лозу.** Родъ дѣтской игры: дѣти становятся въ два ряда лицомъ къ лицу, всѣ пары vis-avis берутся за руки; крайняя пара проходитъ подъ руками всѣхъ и становится съ противоположнаго конца, за ней слѣдующая и т. д., — подражаніе выплетанію изъ лозы какойнибудь вещи. КС. 1887. VI. 480.

Плесті́ся, туся, тѣшся, м. 1) Плестись. *Як густо сей личак плівся.* 2) Заплетаться. *Задай мене, немко, в суботу пізенько, як дівчата помиються й плетуться дрібненько.* Грин. III. 559.

Плетѣ́ник, ка, м. Крендель. Угор. **Плетѣ́ниця, ці, ж.** 1) Плетенка. 2) Особаго рода фигуры при игрѣ въ шуму. *Ой нумо, нумо у шума цуляти, шума заплітати! Заплетем плетеницю.* Грин. III. 103.

Плеті́ця, ці, ж. — **біла.** Рыба Luciscus rutilus. Шух. I. 24.

Плеті́нка, ки, ж. 1) Вязаная шерстяная рукавица, которая вкладывается въ кожаную. Лебед. у. 2) Свитая, сплетенная мѣдная проволока, употребляемая при украшеніи деревянныхъ издѣлій инкрустаціями и пр. Шух. I. 273, 280, 277. 3) Родъ вышивки. Шух. I. 155, 156.

Плеті́ння, ня, с. 1) Плетеніе. 2) Вязаніе.

Плеті́нь, тня, м. Плетень. *Заплітайся, плетінь, заплітайся, завивайся, труба золотая.* Мет. 295.

Плѣ́тка, ки, ж. Сплетня. *Плетки слухаць не будеме.* Гол. III. 261.

Плеті́юга, ги, ж. Лгунъ. Угор. **Плеті́юх, ха, м.** Раст. Lysium barbarum. Вх. Пч. I. 11.

Плѣ́танка, ки, ж. 1) Огороженный источникъ (криниця). Желех. 2) Сплетенная изъ соломѣ лента, изъ которой спивается потомъ шляпа. Гол. Од. 56.

Плѣ́хатися, хаюся, ешся, м. Тащиться, идти съ трудомъ. Екатериносл. у. Слов. Д. Эварн.

Плѣ́цанка, ки, ж. Рубаха безъ складокъ около воротника. Вх. Зн. 50.

Плець, цю, м. Усадьба. *З-за хатки вилядали невеличкі хлівці, повіточки; трохи далі—тік; за током—огород; а все кругом обнесено низенькою ліскою.* Зразу видно було, що то плець не дуже заможенного хазяїна. Мир. ХРВ. 9.

Плечасті́й, а, е. Плечистый, широкоплечій. *Візника плечастий, усатий.* МВ. (О. 1862. III. 51).

Плечѣ́, ча, м. 1) Плечо. 2) Въ столбѣ, заканчивающемся шиномъ, — часть его по сторонамъ шипа. Уман. и Гайсин. у. 3) Часть топора, также **сапіни.** См. **сокира, сапіна.** Шух. I. 175, 176. 4) Часть маглівниці. Шух. I. 154. 5) Зарѣзка въ спицѣ колеса, вставляемая въ ступку. Вас. 147. 6) Часть кухонной печи. *А в нашої печі золоті плечі, а срібні одвірки, — дайте нам горілки.* Грин. III. 472. 7) Въ сукновальной толчеѣ: бревно въ валу, поднимающее пестъ. Шух. I. 113. 8) Верхняя горизонтальная часть ярма, лежащая на шеѣ вола. Шух. I. 165. Ум. **Плѣ́чино, плі́чнó, плѣ́ченьно.** До стіни оценьками, до дружбоньки плеченьками. О. 1862. IV. 18. Ум. **Плечі́ці** употр. только во мн. ч. Маркев. 70. Мкр. Н. 10. *Обстели мені плечі́ці мої хрещатим барвінком.* Грин. III. 496. *Тут наша дівчинонька ходила, кіскою плечі́ці угрила.* Мил. 133.

Плечеві́й, а, е. Плечевой, къ плечу относящійся. **Рушник плечеві́й.** Полотенце, которымъ повязываютъ старостів на сватаньѣ. Вас. 167.

Плѣ́ченько, ка, с. Ум. отъ плече.

Плѣ́чи́ко, ка, с. 1) Ум. отъ плече. 2) мн. Вставка въ рубахѣ, покрывающая плечо. Kolb. I. 39. Шух. I. 159.

Плѣ́чінда, ди, ж. Родъ пироговъ или ватрушекъ — съ творогомъ или тыквой. Св. Л. 11. См. **Плацинда.**

Плѣ́чисті́й, а, е = **Плечастий.**

Плѣ́чці, чі́ць, с. мн. Ум. отъ плечі. См. **Плече.**

Плѣ́шень, шня, м. Ломъ для ломки льда. См. **Плішня.**

Плѣ́шня, ні, ж. = **Плішня.** Сим. 147.

Плѣ́щук, ка, м. Родъ игры на свѣтлый праздникъ. Вх. Зн. 50.

Плив, ву, м. 1) Теченіе. *Час плив своїм пливом.* МВ. III. 46. *Чого Дясна у плив пошла? Шо крутії гори.* Грин. III. 74. 2) **Збі́ти з плі́ву.** Сбить съ толку. Усі одного збі́ють з пливу. НВолын. у.

Пливати, ваю, еш, м. = **Плавати.** Гн.

П. 3. *Тепер цуси не літають, ні лебеді не плывають.* Гол. I. 43.

Пливсті́, пливті́, ву́, вѣш, м. Плыть. *Я вже цих катержних цусей разів десять на день відіюю, щоб вони сюди до жита не пливли.* Кобел. у.

Пливу́шки, шок, ж. мн. Въ загадкѣ: сани. *Пливуть пливушки, позадирали угору вушки.* Грин. II. 311.

І. Плиг! Прыг! скок!

ІІ. Плиг, гу, м. Прыжокъ. 3 **плігу збі́тися.** Сбиться съ толку, спутаться. *Еней од страху з пливу збився.* Котл. Ен. II. 30.

Плига́ння, ня, с. Прыганье.

Плига́ти, гаю, еш, м. Прыгать. *Сердешний звір перекидався, плигав, вертівся і качався.* Котл. Ен. II. 25.

Плигну́ти, гну́, нѣш, м. Одн. в. отъ **плигати.** Прыгнуть.

Плі́гом, нар. Вскачъ, прыжками. *Дика коза біжить плігом.* Борз. у.

Плигону́ти, ну́, нѣш, м. Прыгнуть съ силой. *А собака здоровий та як плігоне йому на груди, — так і звалив.*

Плі́нути, ну, нѣш, м. Плыть. *Плиніть, плиніть, білі цуси, до мойого роду.* Гол. I. 274. *І риба не пліне проти бистрої води.* Ном. № 1092.

Плис, су, м. Плись, бумажный бархатъ. Вас. 192.

Плі́ска, ки, ж. Птица: а) Motacilla, трясогузка. Вх. Пч. II. 12. б) — **біла.** Motacilla alba. Вх. Пч. II. 13. в) — **жовта.** Motacilla flava. Вх. Пч. II. 13; г) = **Лисак** 4. Вх. Пч. I. 16; П. 11. *Ми були в ліску да поймали пліску чорную да чубатую.* Грин. III. 442.

Плискати́й, а, е = **Плескати́й.** *Дивлюсь, аж на тій деревині усякого розбору сливи — і круглі, і плискаті, і довгенькі, та все на одному дереві.* Золотон. у.

Плискáч, ча, м. 1) = **Плеска́ч.** *Спекла жінка плискач і дала на дорогу, та такий добрий.* Новомоск. у. 2) Шлепокъ, легкій ударъ ладонью.

Плиско́ватий, а, е. Плоскій. *На низенькому плисковатому острівці.* Левиц. ПЙО. I. 496. Ум. **Плисковатенький.** *Плисковатенький рівний камінь.* О. 1862. IX. 110.

Плиско́м, нар. Плашмя. *Повернув ножа плиском та й ударив мене ножем по спині.* Рк. Левиц.

Плісті́, ву́, вѣш, м. 1) Плыть. *Ой як лебедям плісти против води важко.* Мет. 108. *Гиля, тия, білі цуси, на річеньку плісти.* Грин. III. 249. 2) О зернѣ:

высыпаться. *Вісся ми ще не пожали, а він плыве.*

Плістка, ки, ж.—Плистка а, б, в. Вх. Пч. II. 12.

Плись, меж.—Плюсь 1. У воду тільки плись, як раз пішло на дно. Греб. 366. А лебідь плись на дно. Греб. 363. 2) Выражаєть быстрые падєніє. Из моці вибився, сердешний на бік плись. Греб. 376.

Плит, та, м. Плоть. Мнж. 189.

Пліта, ти, ж. Плита. Міус. окр. Гн. II. 121. Шух. I. 227. Доливка камінням виложена, плитами. Св. Л. 25.

Плитний, плитовий, а, е. Въ плитахъ. Камні плитні. Міус. окр. Сажавки обложєні плитовим камінням. Стор. МПр. 66. Земляне уїлля бува плитне і кулашине. Міус. окр.

Пліточка, ки, ж. Название коровы. Kolb. I. 65.

Пліття, тя, с. соб. Плиты. Вх. Зн. 50. Шух. I. 79, 227.

Плихати, хайо, еш, м. Висѣть, развѣваться; порхать. Угор.

Плишка, ки, ж.—Плишка в). Шух. I. 89.

Пліва, ві, ж. Плева; мездра. Шух. I. 253. Ум. Плівка.

Плівка, ки, ж. 1) Ум. отъ пліва. 2) Пленка. 3) Пѣнка на молокѣ, сливкахъ, сметанѣ.

Плід, плѳду, м. Плодъ; потомство. К. XII. 71. Чий корінь, того й плід. Мнж. Ні роду, ні плоду не мав старий. Св. Л. 307. Гей, гей, не надь, рибалко молоденький, на зрадный так ні шуки, ні лина!... Нащо ти нівечили мій рід і плід любовенький? Г.-Арт. (О. 1861, III. 9). Хиба скажеш: з Рима родом, або з пугача дід мій плодом. КС. 1882. X. 23. А дід поросятко продав у чуже село. Кажє: на плід. Г. Барв. 359.

Плідливий, а, е. Плодовитый. Жиди плідливі. Могил. у.

Плідний, а, е—Плідливий. Плідна віця.

Плідниця, ці, ж. Плодовитая самка.

Плідно, нар. Плодно, плодоносно. Дай тобі, Боже, щоб у полі зрідно, щоб у полі зрідно, а у дворі плідно. Чуб. III. 365.

Плім'я, м'я, с.—Плем'я. МВ. О. 1862. III. 75). Не сама собою, з отцем, матір'ю, із родом, з плім'ям, з ким тобі Бог дав. Мет. 331.

Плідровина, ни, ж. Разграбленное, разоренное, опустошенное мѣсто. На пу-

стоші німецькій, на тім руйновищі, де зміль повисся, по займані - плідровині шляхецькій живе народ. К. Дз. 110.

Плідрування, ня, с. Грабежъ, разорєніє, опустошеніє.

Плідрувати, рую, еш, м. Грабить, разорять, опустошать. Усіх татар розбивали і плідрували. Макс. Не день і не два ляжи Україну плідрували. Макс.

Плінуватий, а, е. У гребенщиковъ, о рогахъ: съ нарѳстами и пленками. Вас. 163.

Пліска, ки, ж. 1) Желудина или орѣховая чашечка. 2)—Плиск а, б, в. Ой коби я очі мала, як у тої пліски, я би ними виморала всі тироти з миски. Гол.

Плісна, ні, ж. 1) Плѣсень. НВолын. у. 2)—Плішня. Берд. у.

Пліснявий, а, е. Заплѣсневѣлый.

Пліснявити, вію, еш, м. Плѣсневѣть.

Пліснявка, ки, ж. Болѣзнь языка: молочница, плѣсневица. КС. 1893. VII. 77. Мил. 31. Пліснявка з языка збіжить. Драг. 28.

Плісбнь, (ж.?) Раст. Muscor musedo. Вх. Пч. II. 33.

Пліства, ви, ж.—Плистка а, б, в. Вх. Уг. 259.

Плісцѣ, ця, с. Ум. отъ плесо.

Пліт, плѳта и плѳту, м. Плетень, изгородь, сплетенная изъ хворосту; у гуцуловъ изъ горизонтально лежащихъ жердей (ворини), концы которыхъ ущемлены между двумя рядомъ стоящими тонкими и высокими столбами (ніле), верхніє концы которыхъ стянугуты сплетеннымъ изъ тонкаго древеснаго ствола кольцомъ (гужва, гужєвка); нижняя жердь (ворина) для предохранєнія отъ гнієнія лежить на камняхъ, называемыхъ підніжжи. Шух. I. 74. Пліт вічний. Огорожа сложенная изъ камней. Шух. I. 75. Ой ходить сон коло вікон, а дрімѳта коло плѳта. Макс. Копитан хотъ і подивиться на чоловіка, то неначе собака крізь пліт. Федьк. Низом, низом по-під плѳти, в конопляхъ сховався. Лукаш. 126.

Плітка, ки, ж. Рыба: плотва, плѳтика. Вх. Пч. II. 19. Употр. какъ ласкательное къ женщинѣ: Моя ти плітко! Котл. Ен. V. 19. Ум. Пліточка.

Плітұха, хи, ж. Раст. Convolvulus sepium L. ЗЮЗО. I. 119.

Пліть, ті, ж. 1) Выющійся стебель. 2)—Плетянка 2. Гол. Од. 56. Пліть соло-м'яна. О. 1862. IV. 2.

Плічко, ка, с. 1) Ум. отъ плече. 2) Передній окорокъ свиньи.

Плішити, шұ, шиш, м. 1) Вбивать клинья для скрѣпленія. Плішити сокиру. 2)—рібу. Оглушать ударомъ палки находящуюся подо льдомъ рыбу.

Плішка, ки, ж. Клинъ деревянный. Угор.

Плішний, ні, ж. Родъ большого долата или лома для пробиванія льда. Сумск. у. Вас. 187.

Пліщ, ша, м.—Лящ 1. Вх. Пч. II. 18.

Плѳва, ви, ж. Ливень съ бурей. Вх. Зн. 50. Шух. I. 185. Ударить плѳва з вромами. Шух. I. 212. Сівбину вибѣ град, або зіб'є плѳва. Шух. I. 166. Не боїться мокрий плѳви. Фр. Пр. 115.

Плодіти, джұ, диш, м. Плодить, рожда-ть. Бодай же ти, бистра річенько, рибки не плодила. Грин. III. 279.

Плодітєся, джұся, дишея, м. Плодиться. Западав мені царь птицю хвазана встрємитъ. А як я його встрєлю, що він і в нашій землі не плодиться. Рудч. Ск. II. 83.

Плодлівий, а, е—Плідливий. Плод-лива, як свиня. Ном., стр. 286, № 4562.

Плодніє, ка, м. Матка. Вх. Уг. 259. **Плодністий, а, е**—Плодливий. Вх. Лем. 450.

Плодниця, ці, ж. О женщинѣ: раждающая дѣтей. НВолын. у.

Плодүчий, а, е. Плодовитый.

Плодь, ді, ж. Животное, тварь, все, что плодится. А в воді ще була риба й хробаки й усяка плодь. Гн. II. 118.

Плѳсінь, сені, ж. Плоскость; равнина. Вх. Зн. 50.

Плѳска, ки, ж. Плоская бутылка. Парубки беруть плоски в дзєбні. Федьк.

Плѳскавиця, ці, ж.—Плѳскавиця. Вх. Пч. II. 18.

Плѳскінка, ки, ж.—Плѳскінь. Вх. Пч. II. 29.

Плѳскінний, а, е. Сдѣланный изъ плѳскони. Дастє на мене шитую сорочку.—Де жє тобі, мила, шитой узяти? Будеш, моя мила, в плѳскінній лежати. Мет.

Плѳскінь, коні, ж. Дергань, замашка, мужскіє стебли конопли. Вас. 199. Чуб. VII. 408. Вибрала плѳскінь. Грин. III. 248. Тіпає плѳскінь. Мир. ХРВ. 125. Умер уже тоді, як плѳсконі брали. Харьк. у.

Плѳсконѳса, си, ж. Пт. Anas cyreata, широконосъ. Вх. Пч. II. 8.

Плѳскұн, на, м. Сортъ глинянаго гор-

шка отъ 3 1/2 до 5 вершковъ вышиной. Вас. 181.

Плѳскұха, хи, ж. Раст. а) Panicum Crus Galli L. ЗЮЗО. I. 130. б)—гірнā. Hierochloa borealis R. et Sch. ЗЮЗО. I. 125.

Плотарь, ря, м. Сплавщикъ, плотовщикъ. Вх. Зн. 50.

Плѳтик, ка, м. Пт. Крапивникъ, Troglodytes parvulus. Вх. Пч. II. 15.

Плѳтіця, ці, ж.—Плітка. Вх. Пч. II. 19. Нехай шуки їдять руки, а плѳтиці білі лиці. Нп. Ум. Плѳтичка. Вх. Пч. II. 19.

Плѳтниця, ці, ж.—Плѳтиця. Вх. Пч. II. 19.

Плѳтовѳць, вця, м. Раст. Nicotiana rustica. Вх. Пч. II. 33.

Плѳть, ти, ж.—Плит. Шух. I. 183.

Плохий, а, е. Смирный, тихий, кроткий. Чи сердита, чи плоха? Грин. III. 197. А не порєє ваш собака?—Ні, він не займе: він у нас плохий. Г. Барв. 215. Ти кажеш, Петре, що самий плохий звір—заєць; над візю нема й плѳхого. О. 1861. V. 69. Ум. Плѳхєнький, плѳхєсєнький.

Плоховітий, а, е. Тихий, смирный. А дитя молоденьке та плоховите собі. Федьк.

Плохұта, ти, м. Смирный, тихий человекъ. Так плохұта, нікому нічого. Черк. у. Ум. Плѳхұтна. Еней же був собі плѳхұтка. Котл. Ен. III. 36.

Плѳща, щі, ж.—Плѳщина.

Плѳщик, ка, м. 1) Металлическій наконечникъ стрѣлы. Находилим ще плѳщики од стріл. О. 1862. V. 97. 2) Плѳско разложенный снопъ для крышъ. Вх. Зн. 50.

Плѳщина, ни, ж. Плоскость, равнина; площадь. Земля здається рівною плѳщиною. Ком. I. 7.

Плѳщити, щу, щиш, м. Болтать, рассказывать. Я чув, що він плѳщив, що він украв моїх коней. Верхнеднѣпр. у. (Залюб.).

Плуг, га, м. 1) Плугъ. Чуб. VII. 398. Бодай воли живі були, а плуг поламався. Мет. 6. 2) Плуг волів. Количество воловъ, запрягаемое въ плугъ. Кути собі ще дві пари волів, щоб було до плуга. КС. 1882. X. 186. Ум. Плужѳн. Маркев. 49.

Плуганитєся, нюся, нишея, м. Тащиться, медленно ѣхать. Плуганився я болотом верстов п'ять. НВолын. у.

Плугарь, ря, м.—Плугатарь.

Плугатарь и плугатирь, ря, м. Пашущій плугомъ работникъ. Борз. у. Уже овечки у чистому полі, уже і плугатарі

у толоці. Лукаш. Бідний чоловік нанявся плугатирем. Раз він орав... ХС. IV. 30.

Плугач, ча, м. = **Плугатарь.** Плугач оре і в праці рветься. Ном. № 1144.

Плугувий, а, ё. Плужный. Плугувий віл.

Плужити, жу, жиш, м. 1) Пахать плугомъ. Плужили, волочили та сіям. ЕЗ. V. 31. 2) Везти, йти хорошо. Поки щастя плужить, поти й ворог служить. Ном. Не плужило йому якось: чи скотину заведе, чи свининку, чи кобилу...—геди й подоже, або вовк поїсть. Драг. 146.

Плужніця, ці, ж. Родъ плуга: косуля. Сумск. у.

Плужок, жка, ж. Ум. отъ плуг.

Плутанина, ни, ж. = **Плутаниця.**

Плутаниця, ці, ж. Путаница, вздоръ, чепуха. Рудч. Ск. II. 65. Плутаницю плутав мені таку, що зовсім не до ладу. Павлогр. у.

Плутанка, ки, ж. Путаница. Аж у голові плутається од тій плутанки.

Плутати, таю, еш, м. 1) Путать. 2) Путать, сбивчиво рассказывать.

Плутатися, таюся, ешся, м. Путаться. Плутається волосся. Плутаються нитки. О неумѣлой ходьбѣ. Вона посередині, а ми—кругом, мов ті каченята плутаються по траві. Сим. 203.

Плутня, ні, ж. 1) Путаница, запутанное дѣло. НВолын. у. 2) Плутводство. Чуб. IV. 204.

Плутощі, шів, мн. = **Плутня 2.** Мир. ХРВ. 383.

Плутяга, ги, м. Плутъ, мошенникъ.

Пльова, ві, ж. Родъ игры въ мячъ. Давайте, хлопці брати у пльови. Лебед. у.

Пльоваки, ків, мн. = **Пльова.** Лебед. у.

Пльондр, ра, м. 1) Этажъ. Св. Л. 218. Вікна в сьому домі на сідньому пльондрі Бог-зна комині. Св. Л. 217. 2) мн. Поперечныя балки (въ хатѣ). Вх. Зн. 50.

Пльондратися, раюся, ешся, м. Шлепать, йти по водѣ. Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Пльондрований, а, е. Въ нѣсколько этажей. Довгий пльондрований дім. Св. Л. 217.

Плювака, ки, об. Постоянно плюючий, плюющая. Ум. Плювачка.

Плювання, ня, с. Плеваніє.

Плювати, плюю, еш, м. Плевать.

Плювачка, ки, об. 1) Ум. отъ плювака. 2) Плевальница. Желех.

Плюга, ги, ж. Некрасивая, гадкая женщина. Гол. II. 427, 443.

Плюгавенький, а, е. Ум. отъ плюгавий.

Плюгавець, вця, м. Гадкій, дрянной, презрѣнный чоловікъ. Пакосник ти паскудний! плугавець! К. ЧР. 245.

Плюгавий, а, е. Гадкій, скверный, дрянной; презрѣнный. К. ЧР. 424. Ум. **Плюгавенький.** **Плюгавенький панок.** О. 1862. IX. 72.

Плюгавити, влю, виш, м. = **Плюганити.** Желех.

Плюгавиця, ці, ж. Гадкая, скверная, безнравственная, презрѣнная женщина. Желех.

Плюгавіти, вію, еш, м. = **Поганити.**

Плюгавка, ки, ж. = **Плюгавиця.** Желех.

Плюгавство, ва, с. 1) Гадость, мерзость, нечистота. 2) Соб. отъ **плюгавець.** І жидів, того плугавства, мов на ярмарку в Ромні. Котл. Од. 490.

Плюгаш, ша, м. = **Плюгавець.** МВ. (КС. 1902. X. 152).

Плюй, плюя, м. Плевокъ.

Плюйко, ка, м. Любящій плевать.

Плюндратися, раюся, ешся, м. = **Пльондратися.** **Плюндратися по воді.**

Плюндри, рів, мн. Желтые ирховые брюки у галицкихъ мѣщанъ. Гол. Од. 14.

Плюндрівання, ня, с. = **Пліндрівання.** К. ПС. 14.

Плюндрувати, рую, еш, м. = **Пліндрувати.** ЗОЮР. I. 128.

Плюнути, ну, неш, м. Плонуть.

Плюскання, ня, с. Плесканье.

Плюскати, каю, еш, м. Плескать. А я слухаю... як ті пичині керманичі веселцями плюскають. Федьк.

Плюскій, а, ё. Плоскій. Шух. I. 91. 112.

Плюсклий, а, е. Плоскій, сплюсценный. Гречка така посмалена (од блискавки) та плюскла, що й зерна пунного не вибереш. Рудч. Ск. II. 208.

Плюсковатий, а, е. Плоскій, сморщенный, приплюснутый. Лубен. у.

Плюскоба, ти, ж. Плескъ. Вода... без розливу і без плоскоти вже точиться ледві, ще видная, та вже не чути. МВ. (О. 1862. III. 98).

Плюснути, ну, неш, м. 1) Плеснуть. 2) Шлепнуться. Так і плюснув дідок наш у калюжу. Г. Барв. 189.

Плюсь! меж. 1) Выраж. плескъ предмета, упавшаго въ воду. 2) Шастъ. Тут плюсь Еней, як будто з неба: „Ось, осьде я, комі вам треба“. Котл. Ен. I. 17.

Плюта, ти, ж. Дождь, дождливая погода. А дождж такий пере, плюта така. Гн. II. 63. Ум. **Плютна.** Ой на дворі плютка, тоді нам добре тутка. Гол. IV. 318.

Плюха, хи, ж. = **Заплювиця.** Вх. Пч. I. 7.

Плюхкати, каю, еш, м. = **Хлюпати.** Піди до моря та плюхни од себе води, то буде тобі (чортові) товариш. От прийшов він, хлюпнув, дивиться, стоить такий, як і він; давай він тоді плюхкати. Драг. 42.

Плюхнути, ну, неш, м. 1) = **Хлюпнути.** См. **Плюхкати.** Драг. 42. 2) Садясь, опуститься сразу, какъ бы упасть. Плюхнула в крісло, аж її підкинуло. МВ. I. 113.

Плюща, щі, ж. = **Сплюща.** Вх. Зн. 65.

Плющати, щу, щіш, м. = **Плюскати.** Уночі тріщить, а вдень плющить. Ном. № 518.

Плющити, щу, щіш, м. Закрывать глаза. Плющить він очі. Мир. ХРВ. 304.

Плющитися, щуся, щішся, м. Смыкать глаза.

Плякати, каю, еш, м. 1) = **Плекати 2.** Херс. г. Черном. Александров. у. 2) Поить съ пальца ягненка, теленка, оставшагося безъ матери. Мнж. 189.

Плякатися, каюся, ешся, м. Сосать молоко у матки. Коли є такі віви, що не даються ягнати плякатися... Ориштована вівиця стоить по неволі і ягнато плякається. О. 1862. V. Кух. 32.

Плякунча, чати, с. Ягненокъ, не питающийся молокомъ матери. Черном.

Плям! меж. выражающее звукъ при чавканіи губами.

Пляма, ми, ж. Пятно. Вас. 153. Де-не-де темними плямами червоніла на траві запеклая кров. Стор. МПр. 105. Без страху й плями лицарь запорозький. К. ЦН. 291. Ум. **Плямка, плямочка.** На небі ні хмарочки, ні плямочки—чисте. Мир. Пов. I. 167.

Плямина, ни, ж. Пятно.

Плямістий, а, е. 1) Покрытый пятнами. 2) Маркій. Біла сукня плямиста.

Пляміти, млю, міш, м. Пятнать, пятнить.

Плямітися, млюся, мішся, м. Пятнаться, пятниться.

Плямка, ки, ж. 1) Ум. отъ пляма. 2) = **Клямка.** Левч. 180.

Плямкання, ня, с. Чавканіє, причмокивание губами. Та бо не плямкай, бо всі свині позбіаються на твоє плямкання. Константиногр. у.

Плямкати, каю, еш, м. Чавкать, причмокивать губами. Черниг. Полт. г.

Плямовитий, плямуватий, а, е. Пятнистый, въ пятнахъ. Черк. у. НВолын. у.

Плямочка, ки, ж. Ум. отъ пляма.

Плямувати, мую, еш, м. = **Плямити.** Шкода й меча об тебе плямувати. К. Бай. 92.

Плямчуж, ка, м. Затворка на крышкѣ у трубки, чтобы она не открывалась. Лебед. у.

Плян, ну, м. Планъ. Гн. II. 230.

Плянта, ти, ж. Ровное мѣсто? Спаян-тували мѣ, плянту зробили, що й корня не видно. Чуб. II. 183.

Пляскати, каю, еш, м. = **Плескати.**

Пляскач, ча, м. = **Плескач 2.** Пляскача дати. О. 1861. XI. Св. 35.

Плястер, ру, м. 1) Пластырь. 2) Сотъ меду.

Пляха, хі, ж. Бутылъ, большая бутылка. Раз у сінях мене нагнав з пляхою превеликою: „Випий чарку, випий!“ Г. Барв. 93.

Пляц, цу, м. 1) Площадь. Св. Л. 137. 2) = **Плець.** Гн. II. 66; I. 132. 3) Крестьянскій надѣлъ: поле въ 3 руки и огородъ вмѣстѣ. Староб. у. 4) Мѣсто для поединка. Ідуть вони на мідний пляц битися. Чуб. II. 209. Відали собі пляц. Визвали другъ друга на бой. Гн. II. 219.

Пляцінда, ди, ж. Сладкій пирогъ. Подольск. г. См. **Плячинда, плечинда.**

Пляшка, ки, ж. Бутылка. Ой прий-діть, братіки, в неділеньку вранці, нато-чим горілки в зеленій пляшці. Мет. 249. Ум. **Пляшечка.**

Пляшувати, шую, еш, м. У кожевни-ковъ: очищать овчину отъ мездры. Вас. 153.

Плящина, ни, ж. Бутылка, неболь-шая бутылка. Тут зараз за пляшину взя-ся... усім по чарці піднести. Алв. 23.

Пнүтися, пнүся, пнѣшся, м. = **П'я-тися.**

По, пред. 1) По. Не по чім і б'є, як не по голові. ЗОЮР. I. 146. Гріх по дорозі біг та до нас пли. Ном. № 96. По всьому саду ходила шукаючи,—нема. Дав на рік по сто червоних. Хиба ж ти не помітив по її, що вона й здавну навіженна? МВ. (О. 1862. III. 63, 64). Подзвонили по дитяті у великий дзвін. Грин. III. 275. Дзвонять по душі. Служила вона по своїх, служила по жидях, служила й по купцях. Мир. Пов. I. 124. Трудно стало старень-

кій по лодях жити. Г. Барв. 371. Треба дітей тускати по лодях. Г. Барв. 284. Чувати було по лодях, що вони живуть собі як риба з водою. Г. Барв. 106, 107. Іздили по знахурах та по знахурках округи верстов за сто. Г. Барв. 223. 2) Послѣ. По шкоді і лях мудрий. Ном. Коли тревога, то до Бога, а по тревозі забув о Бозі. Ном. № 86. Тепер Ловинова земля, а по десяти літах знов буде Лаврінова. НВолын. у. По всьому. Послѣ всего. Св. Л. 41. От і по грѣхах. Вотъ ужъ и нѣтъ денегъ. О. 1862. IV. 106. Вже по йому, по йї. Онъ уже умеръ, она уже умерла. Ою, вже тепер буде по нїм. Фр. Пр. 133. Було би по мні,—пропавъ бы я, конецъ былъ-бы мнѣ. Фр. Пр. 132. Як не буде миленького, то буде по мені. Гол. IV. 457. 3) Сѣ, вѣ. По кавунах малий найдок. Лебед. у. Висиділа перепілочка діти, а сама пішла в садочок сидіти. Ой що ж мені, дітки, по вас, коли мою перепілочка не маю. Рк. Макс. 4) За. Чи не вийде стара мати по холодну воду? Мил. 113. Вернувся по той чобіт Грин. I. 214. Йою по смерть посилати, то нажитись можна. Ном. Прийшла по мене вся моя родина. Г. Барв. 353. До когю ж мені тут по роботу вдатись? Г. Барв. 240. 5) По конець. Вѣ концѣ. По конець грѣбі там стоять верби. Гол. III. 301. 6) По нїм усього надійся. Отъ него всего можно ожидать. Фр. Пр. 153. 7) Що ж по тому? Что же изъ этого? Що ж по тому, що кохаю, коли в неї не буваю. Грин. III. 186. 8) По тїм, по чїм. Тѣмъ, чѣмъ. По тїм козик славен. А ти, дівко, по чїм славна? Хиба що багата. Грин. III. 212. 9) По тверезому, по п'яному. Вѣ трезвомъ, пьяномъ видѣ. По тверезому про се поговоримо. Г. Барв. 153.

Побабистий, а, е. Покритый морщинами.

Побабити, блю, биш, и. = Побабувати.

Побабіти, бію, еш, и. 1) Сдѣлаться женоподобными (мног.). Желех. 2) Сморщиться. Оце як твої руки побабіли.

Побабрати, раю, еш, и. Помарать, испачкать. Не їв, тільки побабрав-побабрав. Ном. № 12266.

Побабувати, бую, еш, и. Позаниматься акушерствомъ. Коли вдова побабувала, то їй вже не можна йти заміж. Мнж. 155.

Побабчитися, чуся, чися, и. Сдѣлаться старухой. Домаха дівкою посивіла і побабчилася.

Побавити, влю, виш, и. Занять, забавить, развлечь. Побав дитину, бач як репетує.

Побавитися, влюся, вишся, и. 1) Развлечься, забавиться. 2) Помедлить, повременить.

Побагатіти, тію, еш, и. Разбогатѣть (о многихъ). Побагатіли всі так, що й іоді! Ні приступу до їх!

Побагато, нар Помногу. Вони здорово роблять, за те ж і їдять побалато. Харьк.

Побагатшати, шаю, еш, и. Сдѣлаться богаче.

Побадьорнішати, шаю, еш, и. Сдѣлаться бодрѣ. Мир. ХРВ. 257.

Побажати, жаю, еш, и. Пожелать. Побажай чого, так і станеться. Ном. № 280.

Побажатися, жається, и. безл. Захотѣться.

Побазікати, каю, еш, и. Поболтать, потолковать, побалагурить. Як зійдеться з молодичками, то любила й побазікати. Св. Л. 5.

Побайдикувати, кую, еш, и. Побаклушничать.

Побалазувати, зую, еш, и. Испачкать (пальцами). Побалазував пальцями та й їж після його.

Побалакати, каю, еш, и. Поговорить; поболтать. Іди ж до Галі та гляди—гарненько побалакай з нею. Шевч. 284. Погулявши, побалакавши... пішов багатий брат. Рудч. Ск. II. 144.

Побанити, ню, ниш, и. Помыть (посуду, утварь, мебель, мясо, овощи и пр.). Мнж. 121. Ложечки побаню. Мнж. 32. Горшки побаню. Г. Барв. 356. В роті побанити.

Побанувати, ную, еш, и. Погрустить. Желех.

Побарітися, ріюся, ришся, и. Промедлить, замѣшкаться. Він видавить з тебе олію, от тільки йще тут побарис! Гляди ж, сьогодні щоб убрався. Котл. Ен. I. 29.

Побаришувати, шую, еш, и. Побарышничать, взять прибыль при продажѣ. От побаришував: ні стовпа, ні борошна (барыша?). Ном. № 10575.

Побарложітися, жуся, жішся, и. Повалаться вѣ грязи.

Побасувати, сую, еш, и. О лошади: пробѣжать галопомъ, носкачать.

Побатувати, тую, еш, и. 1) Перевязать лошадей рядами. 2) Порѣзывать. На-

що ти такими великими скибками побатував? Харьк.

Побатькатися, каюся, ешся, и. Стать вѣ отношенія отца и сына. Вони побатькались собі, Петро та Семен: Петро сказав, що буде Семенові за сина, то й послуха як батька. Новомоск. у. (Залюб.).

Побатьківськи, нар. Поотцовски. Отець побатьківськи поб'є, побатьківськи й помилює. Ном. № 9356.

Побатькувати, кую, еш, и. 1) Побыть посаженнымъ отцемъ, вѣ качествѣ отца. 2) Поругать, задѣвая вѣ брани отца. Ще полаяв, побатькував трохи. Мир. ХРВ. 146.

Побахурувати, рую, еш, и. Поразвратничать.

Побачення, ня, с. Свиданіє. Желех.

Побачити, чу, чий, и. 1) Увидѣть. ЗОЮР. I. 114. Нехай же я сам побачу, де марно зашину. Мет. Гаразд, гаразд, пане Саво, ще лучче з тобою: як ми тебе побачимо на воронім коню. Закр. 13. 2) Посмотрѣть, взглянуть. А побачте, діду, що то воно горить. НВолын. у. Встань, мила, встань, господине, за тобою вся худоба шне! „Нехай шне, нехай пропаде, побач, милий, як друа наб'є“. Чуб. V. 783.

Побачитися, чуся, чися, и. Увидѣться. Радіють, що побачились, говорять про все. Рудч. Ск. I. 206.

Побгати, бгаю, еш, и. 1) Полѣпить, подблатъ. Як побгають перепійці, борону, то тоді садовлять їх у ніч. МУЕ. I. 119. Полт. Прихвачусь мерщій до тіста, пироги побгаю. Мер. Н. 15. 2) Скомкать; сложить (напр. ткань). У нас коники посідлані стояли, у нас жугани побгані лежали. Лукаш. 95.

Побгатися, бгаюся, ешся, и. Сложиться складками, скомкаться. Погано ти одержу поскладала, бач, як усе побгалося. Пирят. у.

Побѣвкати, каю, еш, и. Позвонить вѣ колоколъ нѣкоторое время.

Побѣдрина, ни, ж. 1) Горизонтальная перекладина, соединяющая два столба,—часть различныхъ снарядовъ: кросен, поволоди, снузавки, струнки. Шух. I. 254, 237, 150, 192, 194. 2) Вѣ мельничномъ колесѣ то-же, что и перехрестя. Шух. I. 113.

Побезглуздіти, дію, еш, и. Подурѣть, обезумѣть (о многихъ).

Побезсиліти, лію, еш, и. Обезсилѣть (о многихъ).

Побелькотати, чую, чеш, и. Побормотать нѣкоторое время.

Побенкетувати, тую, еш, и. Попировать. Ми в свата добре побенкетували.

Побентѣжити, жу, жиш, и. Обезкуражить, смутить (многихъ).

Побѣрдитися, диться, и. безл. Повезти, удался. Мені не побѣрилось.

Поберегті, ся. См. Поберігати, ся.

Побережанин, на, м. Житель побережья. КС. 1885. XI. 538.

Побережжя, жя, с. Побережье, прибрежье; понизовье. Повій, повій, вітроньку, з побережжя в Литвоньку. Чуб. V. 277. На побережжі пасуть. Ум. Побережжячко.

Побережина, ни, ж. Прибрежье, мѣстность по берегу рѣки. КС. 1884. VIII. 719.

Побережичка, ки, ж. Бѣла телічка побережичка. Чуб. III. 478.

Побережний, а, е, побережній, я, е. 1) Береговой. Побережні села. Сонце стало серед неба понад білим побережнім піском Левиц. I. 62. 2) Набережный. Побережня стіна.

Побережнік, ка, м. Лѣсной стражъ, полѣсовникъ, лѣсникъ. Kolb. I. 68. Уман. у. Хотин. у.

Побережнічити, чу, чий, и. Быть лѣснымъ сторожемъ. Желех.

Поберечі, режу, жеш, и. = Поберігати. Желех.

Поберігати, гаю, еш, сов. в. поберігати, жу, жеш, и. Беречь, побережъ. Він і прийшов немоцний, та таки себе не поберігав. Кв. Дівка себе не побережала. Кв. Не поберігали тіла, і душу погубили. Ном. № 8794. Пошкодуй моїх ні старих, та й своїх побережи. Мир. Пов. II. 43.

Поберігатися, гаюся, ешся, сов. в. поберігтися, жуся, жешся, и. Беречься, побережъся.

Побесідувати, дую, еш, и. Попировать, побыть на бесіді. См. Беседа 2, бесіда. Гості мої ви любовненькії, сядьте в мене побесідуйте: хліба-соли ви покушайте, тива-меду не соромайтесь. Чуб. V. 575.

Побешпетити, чу, тиш, и. Загадить. Воно ж оті мухи раз-у-раз до падла літають та й нізечать усе. Бач, як брїмь побешпетили. Лубен. у.

Побештати, таю, еш, и. Выругать, выбранить (многихъ).

Побиван, на, м. Названіє сказочного героя, будто бы всѣхъ побѣждающаго. Мнж. 90.

Побіванка, ки, ж. Пораженіє. Козаки

після побиванок під Кумейками на Говтві і Старий позаходили в Московщину. Стор. МПр. 60.

Побивання, ня, с. Забота, печаль. Г. Барв. 133. Душа моя втомилась побиванням. К. Іов. 21.

Побивати, ваю, еш, л. 1) Бить, убивать, колотить. Де ся взявся сизокрилій орел, став лебідку бити, побивати. Нп. Що найменша в степені птиця та й та мене била.—Ой тим вона тебе побиває, що роду немає. Чуб. V. 447. 2) Бить обо что-либо, ушибать. На біле каміння, на сире коріння свої ніжски козацькі-молодецькі побиває. АД. I. 107. 3) Обивать. Ой із юрода Трапезонта виступала галера, златосиніми киндяками побивана. АД. I. 208. Комарові труну збудували, дорожми сукнами окладали, золотими цвяхами побивали. Лукаш. 4) Одолівать, побіждать. Він силою комише сине море і мудрістю дракона побиває. К. Іов. 5) **Сльоза́ сльозу́ побива́є**. Слеза за слезой катиться. Рудч. Чп. 153. **Думна думну побива́є**. Одна мысль быстро смѣняеться, замѣняеться другою. Ном. № 10042.

Побиватися, ваюся, ешся, л. 1) Битися, трепетать. Роба... тріпалась, побивалась в сітці. Левиц. I. 109. 2) Безпокоитися, заботитися, боротися съ препятствіями. Ми повинні побиватися, щоб він ширився у нас. О. 1862. I. 66. Мовчки собі побивалось, мовчки у Бога долі просило. Г. Бар. 16. Я й роспитую иноді про його мого, як він побивався у світі змалку. Г. Барв. 357. Б'ється, б'ється та й побивається мое серденько без тебе. Чуб. V. 127. Мати за дітьми да побивається. Чуб. V. 712.

Побивач, ча, м. Снарядъ для набивання обручей. Вх. Лем. 451.

Побивачка, ки, ж. == Побивач. Вх. Лем. 451.

Побійпес, пса, м.==Гицель. Желех.

Побирати, раю, еш, л. Брать. Сум нас побира́в. Насъ охватывала печаль. Вх. Зн. 50.

Побит, ту, м. 1) Быть. Чорноморський побит. 2) Образъ, способъ. Яким би побитом спаситися? Котл. Ен. VI. 83. А може між вами є такий, щоб яким небудь побитом одишукать цього хазяїна. Рудч. Ск. II. 148. **З якого побиту**. Съ какой стати? З якою же побиту мені вас обманювати? Котл. Нп. 372.

Побіти, б'ю, еш, л. 1) Побить, поколотить. За мое житю, та мене й побито.

Ном. 2) Побить, разбить (во множ.), перебить. Пішла по воду, відра побила. Мет. 5. 3) Перебить, поубивать (многихъ). Наші за ними (турками), побили й порубали. ЗОЮР. I. 7. І зо зла палицю хапає... шпурнув—та й всіх курей побив. Гліб. 6. 4) Побіждьть, одолѣть, поразить. Гей молодих турків бачив москалі побили. Гол. Поб'ють тебе, козаченьку, сиротинські сльози. Чуб. Бодай же вас, сини мої... у полі побило разом три недолі. ЗОЮР. I. 21. 5) Украсить. Вистроїв тростяний палац, маковим цвітом побив. Чуб. II. 191.

Побітий, а, е. Покритый крышей. **Побита хата**. Хата, крыша которой съ наклономъ до 60°. Шух. I. 91. Ум. **Побитенький**. Хатка моя побитенька, хатка на помості. Шух. I. 201.

Побітися, б'юся, ешся, л. 1) Разбитися. Пішла по воду, відра побила. Я же не побила, постановила, з гори покотились, да й сами побились. Мет. 5. 2) Сразиться; подраться. Треба кріпко побитися з ляхами. Нп. Посвариться з дітьми на улиці, а то й поб'ється. МВ. II. 10. Два брати... поіризли та й побились, ідучи степом. ЗОЮР. I. 306.

Побітовий, а, е. Бытовой.

Побігайка, ки, ж. Вѣчно бѣгающая изъ дому. Мабуть уже кудись майнула побігайка. Мир. ХРВ. 114.

Побігайчик, ка, м. Быстро бѣгающий,—эпитетъ зайца. Зайчик-побігайчик. Рудч. Ск. II. 2.

Побіганки, нок, ж. мн. Побѣгущки, бѣготня. Побила мене лиха година та нещаслива з тими побіганками. Та то ж день у день, ніч у ніч. Мир. ХРВ. 324.

Побігання, ня, с. Бѣганіе, побѣгущки, Ум. **Побіганнячко**. Ой весна-красна, що вона винесла? Ой винесла тепло і добров літешко... Моїм діткам на побіганнячко. Чуб. III. 109.

Побігати, гаю, еш, л. Побѣгать. По світу як іще побіга, чийхсь багачко виляє сліз. Котл. Ен.

Побігати, гаю, еш, л.=Побігти. І тес промовляли (кінні брати), відтіл побігали. АД. I. 107.

Побігач, ча, м. Постоянно бѣгающий туда и сюда человекъ. Рк. Левиц.

Побігачка, ки, ж. 1) = Побігайка. Рк. Левиц. 2) Поносъ. Рк. Левиц.

Побігашки, шок, ж. мн.=Побіганки. МВ. III. 80.

Побігеньки, ньок, ж. мн.=Побіган-

ки. Прилуд. у. Цілий день у побігеньках. Рк. Левиц.

Побігнути, гну́, неш, л.=Побігти. Побігне із костела.

Побігти, біжу́, жіш, л. 1) Побѣжать. Ой побігла дівчинонька до ворожки просто. Нп. 2) Поѣхать. Наум зараз шатнувся, наняв збіжжаника і побігли що є духу з цілорником додому. Кв.

Побігуця, ці, ж. 1) =Побігайка. Та не можна її (наймички) держати: така побігуця, що ніколи в хаті не всидить. Валк. у. 2) мн.=Побіганки. Справляти побігуці. Вѣчно бѣгать, постоянно уходитъ изъ дому. Що се ти побігуці справляєш? Лохв. у.

Побігущий, а, е. 1) Живой, проворный, подвижной. Вх. Зн. 17. 2) Постоянно бѣгающий туда и сюда человекъ. Желех.

Побіда, ди, ж. Побѣда. Гласи возвишайте, мир весь утішайте побідою новою. Нп. Млр. Л. Сб.

Побідаш, ша́, м. Горемыка, бѣдняга. То я вже і не змагаюсь (з жінкою), а як той побідаш, що сіяв ячмінь, а жінка йому: „гречка!“—зозжуюся й я: нехай буде гречка. МВ. (КС. 1902. X. 156).

Побіденний, а, е. Горемычный. МВ. (О. 1862. I. 94). А тобі мене жалъ, як побіденого, нещасливого. Стор. МПр. 10.

Побіденник, ка, м. Бѣдняга, горемыка. Вареники-побіденники, в окропі кипіли, велику муку теріли. Ном. № 12351.

Побідіти. См. Побіждати.

Побідити, джу, диш, л. Обидѣть. Овечками сей год побідило. Той рік і без того так мене побідив, що я не зберуся на прощі. Могил. у.

Побідкаться, каюся, ешся, л. Постѣтовать. Побідкався, побідкався піп, та й вернув прощі.

Побідник, ка, м. Побѣдитель. І свій палац, що звався побідник, до боку Низа прив'язав. Котл. Ен. V. 45.

Побідніти, нію, еш, л. Обѣднѣть (о многихъ). За ці годи дуже молоде побіднім. Черниг. у.

Побіднішати, шаю, еш, л. Сдѣлаться бѣднѣе.

Побідувати, дую, еш, л. Побѣдствовать. Не що вже робити, тра побідувати. О. 1862. VI. 94.

Побіждати, даю, еш, сов. в. побідіти, джу́, диш, л. Побѣждать, побѣдити. Пан Хмельницький добре учинив: Польщу засмутив, Волощину побідив. Макс.

Побій, ббю, м. 1) Бой, побоище. Ти, пане козаченьку, не продавай мене, не продавай мене, спогадай на себе, як ми з тобою да були в побою: в першому побою із татарами, в другому побою у Німеччині, в третьому побою у Туреччині. Як побили нас пополам з татарами, як пронали нас до тихого Дунаю. Нп. 2) Побои. Я б не хотів і десяти карбованців за одної побії. Екатеринос. у. Се було скоро після того, як стався той побій з нею, як її побито. Екатеринос. у. 3) Крыша, кровля. Шух. I. 92, 116, 117. Вх. Зн. 50. Комори, стайні—усе під побоями. Федьк. 4) **Стати поббем**. Осадить городъ? Сам звів корову та й береюм пішов, став побоем перед Хотиним. Чуб. III. 295. **Ставати до поббю, піти до поббю**. Идти въ бой. Дали коня, дали зброю, ставай, синку, до побою. Гол. I. 22. А як пішов до побою, все війсьکو побідив. Гол. Ум. **Поббєць**. Гол. I. 61.

Побіл, лу, м. 1) Бѣлая глина. Вас. 182. 2) Побѣлка. Лохв. у.

Побіліти. См. Побіляти.

Побілітися, люся, лишся, л. Побѣлѣть. Чуб. V. 39.

Побілілий, а, е. 1) Побѣлѣвший. 2) Поблѣдѣвший.

Побіліти, лію, еш, л. 1) Побѣлить. Побілила о́коло. 2) Поблѣднѣть. Стор. МПр. 54. Побілів як стіна, як полотно, як хустка, як смерть, як Пилат. Ном. № 4381—4385. Побілів як вільхова дбвбня. Покраснѣль. Мнж. 167.

Побілішати, шаю, еш, л. Стать бѣлѣе. Трошки побілішали руки, як побула дома. Васильк. у.

Побілка, ки, ж. Глазурь изъ бѣлой фаянсовой глины, которою покрывають глиняную посуду передъ размазкою ея. Шух. I. 262.

Побілувати, лую, еш, л. 1) Послать кожи съ животныхъ. 2) Побѣлить стѣну бѣлой глиной. Давайте глини, будемо сіркувати, а послі побілуємо. (Залюбовск.)

Побіль, лі, ж. Мелкіє кусочки сахару. Одважте бо мені побілі хунтів зо два по копі з шагом,—адже я до ціни даю. Лебед. у.

Побільшати, шаю, еш, л. Увеличиться, сдѣлаться больше, прибавиться. Мені ділечка побільшало, а здоров'ячка поменшало. Чуб. V. 591. Малі діти, мале й мого; побільшають,—поіришають. Чуб. V. 833.

Побільший, а, е. Больший. Ой проси собі в пана воеводи та побільшої плати. Нп. **Побільшіти, шу́, шіш**, л. Увеличить.

Побілювання, ня, с. Побѣлка.

Побіля, нар. Возлѣ, около. *А народу, народу! і за домовиною і побіля домовини.* Кв. *Тече річка з винограду та й побіля зруши.* Грин. III. 393.

Побіляти, ляю, еш, сов. в. побіліти, лѣ, лиш, м. Бѣлить, побѣлять. *Нащо мені, моя мати, личко побілила?* Чуб. V. 462. *Побілила... полотно.* Рудч. Ск. II. 44.

Побір, бору, м. Поборъ; взятки. *Невелика ще біда сі побори.* Стор. Ум. *Побірок.* *От же побірки прокляті.* Костом.

Побірати, раю, еш, м. Брать, получать. *Палимар побірає шестий книш.* Гн. II. 260.

Побіратися, раюся, ешся, м. Отправляться, идти. *Час мені й до господи побіратися, бо там мене чекають.* Грин. I. 289.

Побірець, рця, м. Сборщикъ. Рк. Левиц. *Я й сам побіриєм чотирі юди пробує.*

Побірініці, ниць, ж. мн.—Плоскінь. Вх. Лем. 451.

Побірчий, чого, м. Сборщикъ податей.

Побіснуватися, нѣюся, ешся, м. Побѣсноваться.

Побіч, нар. Возлѣ, рядомъ. *Побіч мене.* Левиц. МВ. 57.

Побічній, ці, ж. 1) Часть стола: горизонтальная планка, соединяющая ножки. Шух. I. 98. 2) Боковая доска колыбели. Шух. I. 98.

Побічний, я, е. 1) Боковой. 2) Посторонній. *Побічня служба.* Левиц. Пов. 52.

Побіяти, яю, еш, м.—Побити. *Ой сталася пригода, побіяв муж жінку.* Гол. I. 196.

Поблагословити, влю, виш, м. Поблагословить. *От їх поблагословили і одружили.* Рудч. Ск. II. 48.

Поблагословитися, влюся, вишся, м. 1) Получить благословеніе. *Я підійшов поблагословитися.* Св. Л. 10. 2) Перекреститися передъ началомъ дѣла. Г. Барв. 391. *Тільки що поблагословивсь їсти, аж та стріла так і встромила в печеню.* ЗОЮР. I. 3.

Поблѣкнути, ну, неш, м. Поблѣкнуть. *Там все поблѣкло і поблѣкло.* Котл. Ен.

Побліжчати, чаю, еш, м. Приблизитися, стать ближе.

Побліжче, нар. Ближе. *От тоді ж то він побліжче їх сів.* Мет.

Поблизити, жу, зиш, м. Слишкомъ приблизити. Желех.

Поблизніти, нѣю, ніш, м.—Поблиз-

ничити. *Таки ж одного привести—живіт болить, а то ж двое поблизнила.* Грин. III. 449.

Поблизнічити, чу, чиш, м. Родить двойни. *Всі ж ті овечки та покотили, та покотили, поблизничили.* Гол. II. 16.

Поблизу, нар. Вблизи. *Поблизу стояли старі вишні.* Левиц. I. 331.

Поблизький, а, е Близко находящійся, близлежащій.

Поблизько, нар.—Поблизу.

Побліскати. См. Поблискувати.

Побліскувати, кую, еш, сов. в. побліскати, каю, еш, м. Блестѣть по временамъ, поблестѣть, посверкать. *Бігнуть, плывуть човенцями, побліскують весельцями.* АД. I. 246. *Жаби рощепірили ноги як кула, полетівши вперше на своєму віку по повітрі, побліскуючи білими животами проти зорі.* Левиц. I. 121. *Микола тільки побліскує на його очима.* О. 1862. II. 79.

Поблідлий, а, е. Поблѣднѣвшій. *Чорняві хлопчята потомлені, поблѣді.* МВ. I. 45.

Поблѣднути, ну, неш, м. Поблѣднѣть. *Ой ти ж моя оловонько бідна, чогося моя миленька поблѣла.* Мет. 271. *Вжаснувшись і поблѣди на виду.* К. ЧР. 325.

Поблудити, джу, диш, м. Поблудить. *Поблудивши по морям, якось і землю видко стало.* Котл. Ен. 2) *Заблудитися.* *Не ідти луками, бо поблудите.* Мил. 220. 3) *Ошибитися, напортити в дѣлѣ.* *Коби тут не поблудити де в чім.* Фр. Пр. 62.

Поблудитися, джуся, дишся, м.—Поблудити 2. *Либонь же ми поблудилися, не до свата та забилися.* Грин. III. 481.

Поблудний, а, е? Люблять мене все поблудні. Нп.

Поблукати, каю, еш, м. Поблуждать, породить, поскитаться. *Поблукавши мій Петрусь, до мене оп'ять вернувся.* Котл. Нп.

Побляклий, а, е. Поблеклый. Черниг. у.

Поблякнути, ну, неш, м. Поблѣкнуть. Черниг. у.

Побовтати, таю, еш, м. Взболтать. *Побовтала плечики з молоком.*

Побовтатися, таюся, ешся, м. Поплескаться въ водѣ. *Побовталась дитина в воді і повеселішала.*

Поббѣць, йця, м. Ум. отъ побій.

Побожеволити, ліємо, ете, м. Съ ума сойти (о многихъ). Г. Барв. 467.

Побожити, жу, жиш, м. Поблагословить? *Въ свадебной пѣснѣ послѣ вѣнчанія: Дякуєме попомъкові... наленько нас од-*

правив, но твердо нас побожив. Гол. IV. 439.

Побожітися, жуся, жишся, м. Побожиться. *Побожився, що поховав трун його.* Рудч. Ск. I. 110.

Побожкати, каю, еш, м. Выразить сокрушеніе словами: *а Боже! ой Боже! Ото сказали, що її вбито. От я побожкала, побожкала, та й кажу: що ж робити!* Верхнеднѣпр. у.

Побожний, а, е. Набожный, благочестивый. *От як розжився той чоловік, то покинув і пить,—і такий побожний зробився.* Рудч. Ск. II. 22.

Побожність, ности, ж. Набожность, благочестіе. К. Кр. 13. *З побожности своєї пожертвував на церкву сто рублів.* Волч. у.

Побожно, нар. Набожно, благочестиво.

Поболіти, лію, еш, м. Перенести болѣзнь. *Дай, Боже, в добрім здоров'ї поболіти.* Ном. № 13918. *(Кажуть тому, хто удає з себе хворого).*

Поболітися, ліємося, етеся, м. Заболѣть (о многихъ). *Воли му ся поболім, сам бідний заслаб.* Рудч. Чп. 163.

Побблювати, ляю, еш, м. Побаливать. *Палець поболоє ме.* Вх. Зн. 50.

Поборгувати, гу, еш, м. Дать въ долгъ. *Ще арендар поміркує, нам горівки поборує.* Чуб. V. 1094.

Поборець, рця, м.—Побірець.

Побородник, ка, м. Раст. Трагаторгон. Шух. I. 20.

Поборозняк, ка, м. Личинка майскаго жука. Вх. Пч. II. 27.

Побороніти, нѣю, ниш, м. Запретить. *Не поборони, батеньку, хоч за возом побіти.* Ном. № 8993. *Скільки хоч куштуй, ніхто тобі й не поборонить.* Кв.

Побороти, рію, рещ, м. Побороть, одолѣть. *Хто кого поборе, той тому оце озеро одпустить.* Рудч. Ск. I. 61.

Поборѣтися, ріюся, рещся, м. Побороться. *Поборовся б, як би малоє сили.* Ном. № 4160.

Пбборсень, сня, м. Постромка. Сим. 37.

Побосіти, сіємо, ете, м. Остаться безъ обуви (о многихъ). *Побосіли у нас усі,—треба чоботи справляти.* Славяносерб. у.

Пббочень, чня, м. Боковая полоса въ шлѣ. Вас. 160.

Поббчина, ни, ж. Боковая стѣна. Вх. Зн. 50.

Побочкати, каю, еш, м. Поцѣловать. *Єдно личко побочкала, а в друге укусила.* Гол. III. 67.

Побояринувати, нѣю, еш, м. Побить шаферомъ на свадьбѣ.

Побоятися, боюся, їшся, м. Побояться. *Я побоявся, щоб дзиллика не поламать.* Рудч. Ск. I. 95.

Побратати, таю, еш, м. Сдружить съ кѣмъ. *Який тебе михий ізніс і побратав з панамі?* Греб. (Хата 54).

Побрататися, таюся, ешся, м. Побрататься, подружиться. *Побратались свиня з пастухом.* Ном. № 2540. *Був собі коник і півник, та й побратались.* Рудч. Ск. II. 3.

Побрати, беру, рещ, м. Взять (во множествѣ), забрать; разобрать. *От поберуть коси да й пійдуть ніби то косить.* ЗОЮР. I. 287. *Чи ти ж казав, щоб свої ложки побрали?* Рудч. Ск. I. 186. *Наварили, посідали кругом казана, побрали ложки.* Драг. 340. 2) *Вывать, выдергать (ленъ, коноплю).* *Я свої конопельки сама поберу.* Грин. III. 302.

Побратім, ма, м. Названный братъ, другъ. *При добрій юдині всі куми і побратими.* Ном. № 2310. *Одріклася вся названая родина, тоді нема ні кума, ні побратима.* Чуб. V. 469. Ум. *Побратімко.* Федьк. II. 125.

Побратімець, мця, м.—Побратим. Гол. IV. 458. *Ото його і гості й побратимці.* К. МВ. III. 261.

Побратімеко, ка, м. Ум. отъ побратим.

Побратімство, ва, с. Братство, дружба. ЕЗ. V. 197. *Може ви чували коли небудь про побратімство? Де вже не чували? Се наш січовий звичай; як не одрізняй себе од миру, а все чоловікові хочеться до кого небудь прихилитися; нема рідного брата, так шукає названого; от побратимються да й живуть довіку укупі, як риба з водою.* К. ЧР. 123.

Побратися, беруся, берешся, м.

1) *Взяться, взяти другъ друга.* *Поберуться усі хлопці і дівчата рядком за руки.* Чуб. 2) *Пойти, отправиться.* *Побрався Павло до дому.* МВ. (О. 1862. I. 76). *Гарасько до овець побрався.* Мкр. Г. 27. *Куди отце летять з оселі горобці? Дивлюсь, у сад побрались молодці.* Греб. 367. 3) *Пожениться.* Мет. 7. *Доки не поберуться, любляться, а як поберуться, то судяться.* Ном. № 9822. *Поберемося, небою!* Чуб. V. 121. 4) *Обратиться, превратиться во что (о многомъ).* *В їх од його лікарства усе в животі брусом побралось.* Г. Барв. 325.

Побреніти, нѣю, ніш, м. 1) Потечь

журча; полетѣть жужжа. Текли річки, побреніли до Заводовської аж у сінці. Чуб. III. 220. 2) Цвѣсть нѣкоторое время. Маківка побреніла та й осипалась.

Побренькати, каю, еш, м. Побренчать, позвякати. Тут треба побренькати. Ном. № 9776.

Побренькач, ча, м. Больше во мн. ч. побренькачі. Звонкая монета, деньги (переносно, въ пословицѣ). Аби були побренькачі, то будуть і послухачі. Ном. № 5431.

Побренькувати, кую, еш, м. Побрякивать. Ой возьми я ключі не побренькуючи. Чуб. V. 130.

Побресті, бреду, деш, м. 1) Пойти въ бродъ. Побреду я по кісточки, щоб любилі невісточки. Ном. Хоч побреду через воду, да до свого роду. Чуб. V. 460. 2) Побрести. Вона подумала: мабуть мій бичок додому побрів. Рудч. Ск. II. 14.

Побрехати, брешу, шеш, м. Повратъ.

Побрехенька, ки, жс. Побасенка, анекдотъ. Я давно чув про усі ці побрехеньки, та усе якось не діймав їм віри. Ком. I. 16.

Побридки, док, жс. мн. Бродяжничество, брожение. Оце немає сучки Оленки! пішла, мабуть, на побридки. ЗОЮР. II. 19.

Побри́днути, ну, неш, м. Надоѣсть, опротивѣть (о многихъ).

Побрі́житися, жуся, жишся, м. Поморщиться, сморщиться. Борз. Лебед. уу. Як випрати сукняну хустку, то побріжитися.

Побрі́ндзати, дзаю, еш, м. Побрести. Побриндзав у сад. Екатеринос. у. Слов. Д. Эварн.

Побрі́шкати, каю, еш, м. Почваняться, пофуфуряться, поважничать.

Побрі́хувати, хую, еш, м. Лгать, врать; привирать. Не побріхуй, — нічого з цього не було. Константиногр. у. Він бреше, а ти побріхуєш. Ном. № 6941.

Побродіти, джу, диш, м. 1) Походити въ бродъ. Побродила по воді. Кв. 2) Отправиться бродить, уйти изъ дому. Сама сь дівка побродила, що сь козака полюбила. Гол. I. 121. 3) Потоптати, бродя. Походжено та поброджено вороними кінми, то ж ходила, побродила журавочка з дітьми. Чуб. V. 52. Не жаль мені тої травини, що її побродила, тільки жаль мені свого пір'ячка, що його поронила. Рк. Макс.

Побро́їти, рю, їш, м. — Наброїти. Вх. Лем. 451.

Побрудніти, ню, ниш, м. Сдѣлать грязнымъ, загрязнить.

Побрудніти, ню, еш, м. Сдѣлаться грязнымъ.

Побру́кати, каюся, ешся, м. Побарахтаться. Не сповивайте, нехай воно хоч трохи побрукається.

Побрызкати. См. Побрызкувати.

Побрызкач, ча, м. — Побренькач. Аби були побрызкачі, то будуть і послухачі. Ном. № 5431.

Побрызкувати, кую, еш, сов. в. побрызкати, каю, еш, м. Брызгать, побрызгати, побрызкивать. Перенесу ключі не побрызкуючи. Мет.

Побрызчати, чу, чіш, м. — Побрызкати. Там пан Василько проїжджав, лучком побрызчав, братів пробужав. Чуб. III. 272.

Побубня́вити, віємо, ете, м. Поразбучать (во множествѣ). У мокрому іорох полежає, та як побубнявів. Харьк.

Побубоніти, ню, ниш, м. Побормотать. Побубонить та й замовкне. Харьк.

Побувати, ваю, еш, м. Побывать. Вона в мене не полуднувала, тільки в мене та побувала. Чуб. V. 553.

Побуджати, джаю, еш, сов. в. побудіти, джу, диш, м. Будить, разбудить (многихъ). Устаєє Василева мати, усто свою челядь побуджає. Чуб. V. 703. Побудив усіх. Грин. I. 200. Нас побудили... Тоді вона побудила їх. Драг. 305. Побудив своїх братів Драг. 334.

Побудувати, дую, еш, м. Построить. Побудували митини церкву. Рудч. Ск. II. 196. Опочивав сном тихим, безпробудним, як сплять царі і дуки імениті, що помники собі побудували. К. Іов. 8.

Побужати, жаю, еш, м. — Побуджати. Рано, рано-пораненько уставала, ще й раніше матуся побужала. Чуб. V. 487.

Побу́рити, рю, риш, м. Разрыть, разорить, разбросать. Побурають свині зерно. Вх. Лем. 451.

Побурлакувати, кую, еш, м. Побывать бурлакою.

Побурмиструвати, рую, еш, м. Побывать бургомистромъ.

Побурчати, чу, чіш, м. Поворчать. Ні, в мене свекруха не зла. Часом побурчить трохи, а не лає. Харьк.

Побусурма́нити и побусурме́нити, ню, ниш, м. Обасурманить (многихъ).

Побусурма́нитися и побусурме́нитися, нюся, нишся, м. Обасурманиться.

АД. I. 209. Був тридцять літ у неволі, двадцять чотирі як став на волі, потурчався, побусурманився. Дума. Вже я потурчилась, побусурменилась. ЗОЮР. I. 213. АД. I. 233. Хмельниченько побусурманившись, збив пушкою з юри Валка верх з батьківської церкви. ЗОЮР. I. 277.

Побут, ту, м. — Побит. К. Кр. 18. У такому побуті бажали Іван з Мотрею своїх діток зростити. Мир. ХРВ. 127.

Побу́ти, буду, деш, м. Побывать. Ото побув півроку та задумав женитися. Рудч. Ск. Трохи побув у лісі та й раненько вернувся. Рудч.

Побутніти, ню, еш, м. Истлѣть, сгнить, заплесневѣть. Милій, милій, що тобі є? Же ті власки побутніли, білі мичка почорніли. Гол. I. 84.

Побучавіти, вію, еш, м. Разбукнуть.

Побу́яти, бу́ю, еш, м. Побуйствовать, погулять. То вже бідний козак розгадає п'ятак, то нельзя по улиці пійти побувати. АД. I. 114.

Поваб, бу, м. Влечение. Из сього благословенного навіки повабу виникла їх думка... К. XII. 8. Шкода нашого повабу й замияння! К. (ЗОЮР. II. 200).

Пова́ба, би, жс. Привлекательность, прельщение. Поваба, которою нас манять із тихих хуторів. К. (О. 1861. I. 311).

Пова́бити, блю, биш, м. Привлечь, прельстить; поманить.

Пова́битися, блюся, бишся, м. Соблазниться, польститься. Повабились наші на мову лукаву. К. Досв. 8.

Пова́га, ги, жс. 1) Уважение, честь. Ой були ми в пана, була нам повага: тили мед-горілку за Ганнуся жінку. Нп. Старець старцем, а повагу любить. Ном. 2) Важность, значение. Двір перейди тихо, у вічі глянь з повагою. МВ. Шевч. 3) Рѣшимость. Як би він не мав поваги, щоб підпалить і мене не підцїкував, то не було б і пожежі. Екатеринос. у. (Залюб.).

Пова́гом, нар. Медленно, не спѣша, протяжно. Не хапайсь пісні співать — повагом! Ном. № 9650. Стали по душі дзвонити во всі дзвони та повагом, та жалю. ЗОЮР. II. 285. А нім іде, іде собі повагом. К. Іов. 15.

Поважа́ти, жаю, еш, м. Уважать, чтить. ЗОЮР. I. 31, 21, 35, 23. Ой поважай стару матір, хоч вона й не рідна. Чуб. V. 935. Хто не звик правди поважати, той завше ласий панувати. Ном. № 1130. Ей шати мої, шати! пийте, гу-

ляйте: не мене шанують, бо вас поважають. ЗОЮР. I. 208.

Поважа́тися, жа́юся, ешся, м. 1) Уважаться. 2) — за. Считаться чѣмъ. Ні сама посідня дівка в нашому селі так би не зробила, як моя дочка, що поважалася за саму першу. Кв.

Пова́ження, ня, с. Уважение. Придбала тобі і честі, і радости, і поваження. Кв.

Пова́жити, жу, жиш, м. 1) Взвѣситъ (многое). 2) Уважить. Поважив її Василь — оддав (їй хустку). Кв.

Пова́житися, жуся, жишся, м. 1) Рѣшиться, отважиться. Поважився на таке діло! (Залюб.). Таке молоде, а він поваживсь її брати. Лохв. у. 2) Польститься, прельститься. Не подоба, старий діду, не подоба, хіба на те поважуся, що худоба. Чуб. V. 1135.

Пова́жею, нар. Тяжеловато.

Пова́жливий, а, е — Поважний 2. Пісні поважливі. КС. 1882. VIII. 264.

Пова́жний, а, е. 1) Почтенный, достойный уважения. Іще трошки засоромилась перед поважним гостем, то й очі спустила в землю. К. ЧР. 48. 2) Серіозный; солидный. Такий зробився тихий та поважний. Рудч. Ск. II. 162. Поважне обличчя. К. Досв. 127. Йому здавалось... ніби він чує поважну його мову. 3) У поважному стані. О жінчині: беременна. Пані моя нездожує: вона в поважному стані.

Пова́жність, ности, жс. Важность, важный, серіозный видъ, достоинство.

Пова́жно, нар. 1) Почтенно. 2) Серіозно, сь важностью, сь достоинствомъ. Поважно та тихо... сходилися полковники. Шевч. 233. Промовила Зося поважно. Левиц. I. 433.

Пова́жчати, чаю, еш, м. Потяжелѣть. Чого ви мені в клунок наклали, що він так поважчав? Харьк.

Пова́ла, ли, жс. Потолокъ. Вх. Зн. 66. МУЕ. III. 42.

Пова́лець, льця, м., также накида́льный по́валець. Волосняной арканъ. О. 1862. I. Ревяк. 20.

Пова́лина, ни, жс. — Пова́ла. Вх. Зн. 66.

Пова́лити, лю, лиш, м. 1) Повалить. Ой там на долині жуки бабу повалили. Чуб. V. 1128. 2) Повалить, пойти массажи. Повалили гайдамаки, аж стоїне діброва. Шевч. 157.

Пова́литися, люся, лишся, м. Пова-

литься, свалиться, упасть. Як брат пива да й напився, по конику повалився. Чуб. V. 433. У свого кума Хмельницького дорогого напитуку напився, у його долі спать повалився. АД. II. 11. У ніженьки повалилась. Чуб. V. 910. А то я як черкну його ножем по юрму, то він так і повалився. ЗОЮР. I. 159.

Повалувати, лую, еш, м. Повалить толпой. Повалувало у хату все весілля.

Поваляти, лаяю, еш, м. 1) Свалить (многих). І перших Фина, Тамариса на землю махом повалаяв. Котл. Ен. Чорненьке маленьке весь світ повалаяв. Ном. № 40, стр. 291. 2) Запачкати, испачкати. Не займай мене, Грицю, повалаявши спідницю. Чуб. V. 1120. Не ззість пес, поки не повалаяв. Чуб. I. 279.

Повалятися, лаяюся, ешся, м. Разрушитися, повалиться. Пошили біленькі хати, повалаялись. Шевч. 530.

Повандрувати, рую, еш, м.—**Помандрувати.** Куди та дівчина повандрує? Чуб. V. 96.

Повалити, плу, пиш, м. Поштукають.

Поваріць, рця, м. Перекладина, на которую навешивают котелокъ, когда въ немъ варять. Екатеринос. у. Слов. Д. Эварн.

Поварити, рю, риш, м. Поварить, сварить (многое). Чи айця вже поварені? Васильк. у.

Поваритися, рюся, ришся, м. 1) Повариться, свариться. 2) Ув'ясть, завянуть. Од спеки поварилося все на городі. Харьк.

Поварка, ки, ж.—**Полоник.** Черном.

Повартувати, тую, еш, м. Подстеречь, посторожить.

Поварувати, рую, еш, м. Сохранить, уберечь. Бог поварував. Вх. Зн. 18.

Поваруватися, руюся, ешся, м. Остеречься, не р'шиться. Ти свою хату не поваруєшся спродати? МВ. (О. 1862. I. 93).

Повбезпечувати, чую, еш, м. Обезпечить (о многих). Повбезпечували себе... пристановищем. К. Кр. 30.

Повбивати, ваю, еш, м. Перебить, убить (многих). Той кінь їх повбивав. Рудч. Ск. I. 156. В одній хаті три татарюш сидять посеред хати... От наші їх повбивали... і повернули додому. ЗОЮР. I. 103.

Повбиватися, ваємося, етеся, м. Убитися (о многих). Ном. № 7541.

Повбірати, ся, м.—**Повбірати, ся.**

Повбігати, гаємо, ете, м. Вб'жати одному за другим. Хорти за ним повбігали (у хату) і полями під лавою. Рудч. Ск. I. 140.

Повбірати, раю, еш, м. Од'їти (многих). У неділоньку так гарно їх повбірає. Кв.

Повбіратися, раємося, етеся, м. Од'їтись (о многих). Дівчата... повбіраються так, що ну! Кв.

Повб'втуватися, туємося, етеся, м. Замочить одяжку при ходьбі по грязі, по воді (о многих).

Повб'жати, жаємо, ете, м. Об'їдн'їти (о многих).

Повбувати, ваю, еш, м. Обуть (многих, многое).

Повбуватися, ваємося, етеся, м. Обуться (о многих). Це ви ще й досі не повбувалися? Богодух. у.

Повбуджати, джаю, еш, м. Разбудить (многих). Хто ж нас рано повбуджав, моя мила дівчино? Гол. I. 200.

Поввіходити, димо, дите, м. Войти одному за другим. Поввіходили пани, посідали. Левиц. I. 182.

Повв'одити, джу, диш, м. Ввести (многих).

Повв'озити, жу, зиш, м. Ввезти (многих, многое).

Повволікати, каю, еш, м. Втапчить (многих, многое).

Повгадувати, дую, еш, м. Угадать (о многом).

Повгінати, наю, еш, м. Вогнуть (о многом).

Повгінатися, наюся, ешся, ж. Вогнутись (во многих м'єстах). Дошки повгіналися.

Повгнічувати, чую, еш, м. Вдавить (о многом).

Повгноювати, ною, еш, м. Удобрить навозом (о многом).

Повгодівувати, вую, еш, м. Откормить (многих).

Повгодівуватися, добуємося, етеся, м. Откармливатися, откормиться (о многих). Гарно у вас индики повгодівувалися. Васильк. у.

Повгонити, ню, ниш, м. Вогнать (многих).

Повгрузати, заємо, ете, м. Увязнуть; войти въ землю; в'їсться въ т'їло (о многих). Хата в того Хоми така, що й вікна в землю повгрузали. Г. Барв. 190. До парубка, аж у його і вірвовки повгрузали в руки. ХС. III. 57.

Повдаватися, даємося, етеся, м. То-же, что и уд'їтись, но о многих или многомъ. Діти ж пак у його повдавалися ледачі. Драг. 218.

Повдавлувати, люю, еш, м. Вдавить, втиснуть (во множествъ). Хлопець... повдавлував йому очі в ямки. Драг. 238.

Повд'обувати, бую, еш, м. Вставить въ выдолбленное углубление (о многом). Чуб. I. 76.

Повдовіти, вію, еш, м. Овдов'їти. Перепеличнька повдовіла, заміж їти захотіла. Чуб. V. 1127.

Повдовольнати, няю, еш, м. Удовлетворить (многих).

Повдовольнатися, няємося, етеся, м. Удовлетвориться (о многих).

Повдягати, гаю, еш, м. 1) Од'їти (многих). Піп повдягав їх та й повів додому. Драг. 255. 2) Над'їти на себя (во множествъ).

Повдягатися, гаємося, етеся, м. Од'їтись (о многих). Чуб. II. 601. Повдягалися їти до церкви. Славяносерб. у.

Поведенція, ції, ж. Обычай, обыкновение. Греб. 408. Така вже в нас поведенція старосвітська.—Усе про те тільки й думає, щоб заробити копійку; така вже їх московська поведенція. Кв.

Поведінка, ки, ж.—**Поведенція.** Чи й у вас, як у нас, така поведінка: за копійку сто парубків, за сто рублів дівка. Грин. III. 649. Така у нас поведінка, що мусять підпарубочі ватажним парубкам коней подати. Федьк.

Поведія, дії, ж.—**Поведенція.** Чи й у вас така поведія, щоб новоженець мав волю гуляти? Федьк.

Повезті, з'ї, з'їш, м. Повезти. Уже була вмерла, повезли ховати. Чуб. V. 12.

Повел'їчка, ки, ж.—**Поведенція.** Мнж. 189.

Повеликий, а, е. Н'їсколько большой. Це повеликі черевики на мене. Харьк.

Повеличити, ч'ї, ч'їш, м. Сд'їлать большимъ, ч'їмъ сл'їдуєть. Маиштер, як робив криж, повеличив. МУЕ. III. 43.

Повелівати. См. Повеліти.

Повеління, ня, с. Повел'їє.

Повелівати, ваю, еш, сов. в. повеліти, л'їю, л'їш, м. Повел'ївать, повел'їть. Повелів нам любитися, тепер розлучаєш. Чуб. V. 265.

Повен, вна, не—**Повний.** Нарвала рушюк повен хвартушок. Чуб. V. 412.

Повер'їдити, джу, диш, м. Повредить.

Повер'їдитися, джуся, дишся, м. Повредить себя, надорваться.

Повередувати, дую, еш, м. Покапризначать, поприхотничать.

Повересіла, ля, с.—**Повересло.** Вх. Зн. 50.

Повер'їсло, ла, с.—**Перевесло.** Вх. Зн. 50.

Поверещати, щ'їю, щ'їш, м. Покричать.

Поверн'їти, ся. См. Повертати, ся.

Повертання, ня, с. Поворотъ. Повертання головою. Левиц. I. 430. 2) Возвращение, возвратъ.

Повертати, таю, еш, сов. в. поверн'їти, н'їю, неш, м. 1) Верт'їть, повернуть, вращать; свернуть. Все на той б'їк поглядають, де козаки кіньми грають, шабелями повертають. Чуб. На вечір сонце повернуло, поночі їти—буду коло вас ночувати. Рудч. Ск. I. 211. Він так хвостом і повернув. Рудч. Ск. I. 25. 2) Возвращать, возвратить. І хто зна, коли мене Бог поверне до своєї господи. Левиц. 3) Возвращаться, возвратиться. При місяці із ярмарку повертали. Грин. III. 325. 4) Обращать, обратить, превратить. Козаки зосталися козаками, а нас у поспільство повернено. К. ЧР. 71. Щоб ту чорну та знов у білу повернути. Драг. 77. Усі троші повернув на хату, щоб добру зробити. У нів'єць поверн'їти. В'ї нічто обратить. Старшина хоче писаря в нів'єць повернути. Харьк. у. Поверн'їти на користь. Обратить въ пользу. Люде повернули очі сили на користь собі. Ком. II. 19.

Повертатися, таюся, ешся, сов. в. поверн'їтися, н'їся, нешся, м. 1) Поворачиваться, повернуться. Ой млин меле, вода реве, а колесо не повернеться. Чуб. V. 549. Дедацо куди не повернеться, то всюди йому зле. 2) Возвращаться, возвратиться. Як з дороги повернуся, то з тобою оженися. Чуб. V. 4. Повернувся я з Сібіру, нема мені долі. Чуб. V. 962. 3) Обращаться, обратиться. Не було й гадки, щоб усе те щастя у велике лихо повернулось. МВ. II. 23. 4) Отправиться, направиться. Ой їдь, мій миленький, дорога часмива, куди ся повернеш, буду ті жичлива. Чуб. V. 222. 5) Находиться, быть. Нехай йому леженько задається, де він у світі повертається. Ном. № 11609. Козаки запорожці, де ви ся повертаєте? де ви ся маєте? Мет. 444.

Поверт'їти, ч'їю, т'їш, м. Поверт'їть, покрутить.

Повертїтися, чўся, тишся, м. Повертѣться. Повертїлись перед очима та й круть за двері. МВ. I. 112. То оце вискочить із лісу козак, повертїтися, повертїтися на коні перед Жаботином, та знов і поїде в ліс. ЗОЮР. I. 282.

Повѣртом, нар. Возвращаясь, на обратномъ пути.

Повѣрх, нар. 1) Сверхъ. І слїду нема, мов поверх води поплим. Шевч. 296. 2) Выше, надъ. Як дуже зілля китить—милій поверх дерева летить. Ном. № 231. 3) Наверхъ. Кожух носить навиворот шерстю поверх. Стор. МПр. 169. 4) Свыше. Поверх сотні. Хотин. у.

Повѣрх, ху, м. 1) Поверхность. 2) Этажъ. На п'ятий поверх свій як мога поспїшили. К. Дз. 147.

Поверхній, ка, м. Верхній жерновъ въ ручной мельницѣ. Шух. I. 103, 146.

Повѣрхниця, ці, ж. 1) У гуцуловъ: толстая суконная онуча—вторая изъ трехъ, наматываемыхъ на ногу. Шух. I. 138. 2) Попона поверхъ сѣдла. Вх. Зп. 61. Ум-Повѣрхничка.

Повѣрхничка, ки, ж. 1) Ум. отъ поверхниця. 2) Родъ вышивши. Чуб. VII. 427.

Поверховиця, ці, ж. Рыба = Оклїй, *Aspius lucidus*. Вх. Пч. II. 18.

Повершїти, шў, шїш, м. 1) Окончить дѣло. Коли сам, каже, не повершу, то синові передам. Шевч. 151. 2) Превзойти. Я завтра мабуть і вас повершу спати. Славяносерб. у. Отже ж дарма, що цей бичок менший,—а він більшого за літо повершить. Міус. окр.

Повеселїти, лю, ліш, м. Порадовать. Не повеселила ти нас, живучи з своїм Василем. Кв.

Повеселїтися, люся, лішся, м. Повеселиться. Хиба мій вік не сон? Стривай же, хоч трошки дай мені повеселитись. К. Іов. 23.

Повеселїти, лію, еш, м. Повеселѣть, сдѣлаться веселѣе. Иван повеселїв, хоч і охляв уже, не ївши три дні. Рудч. Ск. I. 137.

Повеселїшати, шаю, еш, м. Повеселѣть, сдѣлаться веселѣе. Я й позичила йому ті гроші, що за хату й за худобу взяла, та ніби в нас і в хаті повеселїшало. МВ. I. 9.

Повестї, ведў, дѣш, м. Повести. Та повів її до батенька. Нп. Та зв'язали білі руки, та повели хлопця всюди по ринку. Чуб. V. 410. Поведем кривого танця. Кв.

Як же ви... погано повели свою дочку. Св. Л. 82. Пальцями повела себе по виду. Г. Барв. 116.

Повестїся, ведѣться, м. безл. 1) Поїти. Знову повелось по старому. Ком. I. 15. 2) Удаться. От же матері дач Бог талан, а мені дак уже й не повелось. Г. Барв. 424.

Повечѣрати, рїю, еш, м. Поужинать. ЗОЮР. I. 74. Дай мені, милесенький, повечеряти, повечерявши, ляжемо спати. Чуб. V. 54.

Повечїркувати, кую, еш, м. Їсть послѣ ужина. Вечеряла, повечїркувала. Ном. № 14324.

Повечорїти, рїє, м. безл. Повечерѣть, наступить вечеру. Коли б мені да, Господи, повечорїло, до б на моему серденьку поздоровило. Чуб. III. 169.

Повѣштатися, таюся, ешся, м. Пошататься, поклоняться. Повѣштался я тутечки чимало на своєму віку. Стор. II. 130.

Повз, нар. Мимо. Що повз мій двір, ворітечка голубка летїла. Мет.

Повзання, ня, с. Ползание.

Повзати, заю, еш, м. Ползать; скользить. По столу повзе рукою.

Повзті, зў, зѣш, м. Ползти, лѣзть, слѣзати. І раком ліз, і повз червом, і котився з гори.

Повзувати, ваю, еш, м. Обуть (многихъ). Пани повзувані, слїди ваші босі. Ном. № 1183.

Повзуватися, ваюся, ешся, м. Обуться (о многихъ).

Повзўн, нї, м. 1) Ползунъ. 2) Въ вѣтряной мельницѣ: брусъ, на которыхъ поворачивается мельница. Лохв. у.

Повибивати, ваю, еш, м. 1) Выбить (о многихъ). Ви мені очі повибиваєте. Рудч. Ск. II. 103. 2) Перебить (многихъ). Такого народу повибивали під ту війну. 3) Окончить барабанить (на многихъ барабанахъ). Дівчинонька кріпко помолвила, козаченька рано не збудила, що в барабани да повибивали, у жоломїйки да повишравали. Чуб. V. 151.

Повибирати, раю, еш, м. =Повибирати. Повибираю коралки до зерен. Чуб. V. 338.

Повибїгати, гаємо, ете, м. Выбѣжать (о многихъ). Повибїгали якісь панночки. МВ. I. 112. І жінки, і молодичі повибїгають. Кв.

Повибирати, раю, еш, м. Выбрать, вынять, собрать (во множествѣ). Сїдай, по-

війся трохи, поки я пиріжечки повибираю з печі. Рудч. Ск. II. 6. Як повибираєш хмїб левкий з печі, а тоді знову посадиш допикатися, то двічі вміратимеш. Грин. II. 25.

Повибиратися, раємося, етєся, м. То же, что и вїратися, но о многихъ. Інші зовсім повибірались на Донишину, попродавши хати й городи. Г. Барв. 240.

Повибобтувати, тую, еш, м. Выболтать, выплескать (во множествѣ).

Повибудбувати, вую, еш, м. Выстроить (во множествѣ). Погорїльці повибудовували гарні хати після пожежі. Волч. у.

Повибуркбувати, вую, еш, м. Вымостить (во множествѣ). Повибурковувано каменем вулиці.

Повивалювати, люю, еш, м. 1) Вывалить (во множ.). 2) Высунуть (языки—о многихъ). Дванадцятєро левів роти порозвїляли, язики повивалювали. Мнж. 19.

Повиварювати, рюю, еш, м. Выварить (во множествѣ).

Повивати, ваю, еш, сов. в. повїти, вїю, єш, м. 1) Обивать, обить, повить. Молодича в презетовому очїнку, повитому тонким серпанком. Стор. МПр. 54. Високїї ті могили, де лягло спочити козацьке біле тіло, в китайку повите. Шевч. 48. 2) Пеленать, спеленать. Молодая Оленочка синочка родила, повила його, повила та у білій немощи. Чуб. V. 890. Не одиуравсь того слова, що мати співала, як мало повивала. Шевч. 128. Переносно: рожать, родить. І прийшла година і я тя повила, грудьми їдувала, до серця тулила. Гол. III. 454. 3) Завивать, завить. Ой ти, вербо кудрявая, хто на тобі кудрі повив? Чуб. III. 117. 4) Вить, свить (вѣнокъ). Старости, пані старости! благословїть молодїї вїнки повить! Мил. Св. 3.

Повиватися, ваюся, ешся, сов. в. повїтися, вїюся, єшся, м. 1) Повиваться, повиться, обвиться. Серпанком повивається. Долина туманом повивається. 2) Пеленаться, спеленаться. Погано повивається сим повивачем. 3) Завиваться, завиться. Кучері повилися. 4) О растенїи: ползти, виться, обвиться. Повисев горобиний горошок. МВ. I. 140. Королїв цвіт повисев по лісі. Г. Барв. 89. 5) Взвиваться, взвиться. Тодї жайворонки повилися. АД. I. 161.

Повивач, ча, м. Свивальникъ. Мил. 29. Там Пречиста сина купала, а скупавши повивачем сповила. ХС. VII. 444.

Повивертати, таю, еш, м. 1) Опро-

кинуть (многое), опрокидывая вылить или выбросить. Страву повивертав, посуду повив. Мнж. 43. Глечики повивертала. Предки наші славні в склепах спочивали, а тепер їх гайдамаки з труп повивертали. К. Досв. 27. 2) Выворотить, вывернуть наизнанку. Кожухи повивертали. 3) Выставить, выпятить, выворотить. Пішов бідний брат до волів, а вони лежать, боки повивертали. Рудч. Ск. II. 132.

Повивертатися, таємося, етєся, м. 1) Опрокинутися (о многихъ). 2) Вывернуться на изнанку. Рукава повивертались. 3) Разлечься (о многихъ). Усі понаїдались і повивертались та й не встають. Рудч. Ск. 59.

Повивѣршувати, шую, еш, м. Закончить кладку стоговъ.

Повивїрчувати, чую, еш, м. Высверлить (во множествѣ).

Повивїршувати, шую, еш, м. =Повивершувати.

Повивїшувати, шую, еш, м. Вывѣсить (во множествѣ).

Повиводити, джу, диш, м. 1) Вывести (многихъ). 2) Наплодить, высидѣть изъ яицъ (многихъ). Курка курчат повиводила.

Повиводитися, димосся, дитєся, м. 1) Вывестись, исчезнуть. Ведмедї у нас повиводились. 2) Выйти, выключиться изъ яйца (во множ.). Курчата вже повиводились.

Повивозити, жу, зиш, м. Вывезти (многое). А хазяїн так закуляв, що й усі можна бочки повивозити. Рудч. Ск. II. 151.

Повиволїкати, каю, еш, м. Выволочъ, вытаскать (многихъ). Вони як поспнуть, то хоч за ноги їх повиволїкай. Харьк. у.

Повивчати, чаю, еш, м. Выучить, научить (многое, многихъ). Повивчала сама всіх пісень. Харьк.

Повивчатися, чаємося, етєся, м. Выучиться (о многихъ). Повивчались ми всі прости.

Повив'язувати, зую, еш, м. Повязать (о многихъ или многихъ). Голови шовковими платками повив'язують. Мир. ХРВ. 25.

Повивадувати, дую, еш, м. Выдумать; изобрѣсть (многое). Чимало чого повивадували розумні та учені моде. Ком. II. 9.

Повиганяти, няю, еш, м. =Повигонити.

Повигнивати, ваю, еш, м. Выгнати (во многихъ мѣстахъ). Солома на хаті як повигнивала. Харьк.

Повигноувати, юю, еш, гл.—Повгноувати.

Повигодбувати, вую, еш, гл. Вскорить, выкормить (многих).

Повиголднюватися, нюємося, етеся, гл. Проголодаться (о многих). *Мухи повиголднювались та й кусають.* НВолын. у.

Повигонити, ню, ниш, гл. Выгнать (многих). Рудч. Ск. I. 88. *Не озивайтесь, бо й вас з хати повигонить.* Драг. 176. *Пан звелів, щоб повигонили кури й цуси.* Рудч. Ск. II. 155.

Повигортати, таяу, еш, гл. Выгрести (во множествѣ). *Повигортат попіл з усіх ірубок.*

Повигострювати, рую, еш, гл. Наточить (многое, о многих). *Повигострювали свої ножі.* Харьк.

Повигострюватися, рюємося, етеся, гл. Наточиться. *Ніяк не нагострю свою ножа.—А наші добре повигострювались.*

Повигравати, ваємо, ете, гл. 1) Выиграть (о многих). *Не можна всім повигравати, треба ж комусь і програти.* 2) Окончить, перестать играть (о многих). *Уже ж барабани та й повигравали, скрипки, дудки та й повигравали.* Чуб. V. 951.

Повигрібати, баю, еш, гл.—Повигортати.

Повигромаджувати, джую, еш, гл. Выгрести (во множ.). *Повигромаджуй жар з обох іруб та відіси вуїлля.*

Повигулюватися, люємося, етеся, гл. Нагуляться (о многих). Грин. II. 82.

Повидавати, даю, еш, гл. Выдать (многих). *Чимало дочок повидавав уже заміж.* Левец. Пов. 26.

Повидаватися, даємося, етеся, гл. Выйти замуж (о многих).

Повидавливати, лую, еш, гл. 1) Выдавить (по множествѣ). *Давить мороз?—Та давить, бодай йому очі повидавлявало.* Мнж. 144. 2) Передавить (многих).

Повидати, даю, еш, гл. Повидать. *Виведи нас з хати на двір погуляти, світа повидати.* Грин. III. 487. *Ой почувайте і повидайте, що на Україні постало.* ЗОЮР. I. 271.

Повидатися, даюся, ешеся, гл. Повидаться, увидѣться. *Таки з своїм родом та повидалося.* Чуб. V. 474.

Повидзбобувати, бую, еш, гл. Выклевать (многое).

Повидирати, раю, еш, гл. 1) Вырвать (во множ.). *Не куй, зозуленько, теменької*

ночі, повидираєш на ліщинючку очі. Чуб. III. 157.

Повидіти, джу, диш, гл. Увидѣть. *Господиня повиділа, що чоловік щось збирає.* Чуб. II. 555. *План... повидів, що кум іде з сокирою.* Чуб. II. 555.

Повидло, ла, с.—Павидло.

Повидлянка, ки, ж. Родъ кушанья: разводятъ повидло горячей водой и ѣдятъ съ кулешою. МУЕ. I. 101.

Повидну, нар. При свѣтѣ, когда видно. *Пшов я з Даврином роздивитися горді повидну.* О. 1861. X. 146. *Завтра повидну допишеш, покинь тепер.*

Повидовбувати, бую, еш, гл. 1) Выдолбить (во множествѣ). 2) Выковырять (во множ.). *Повидовбував йому очі.* Рудч. Ск. II. 28. *Як оцей на стичку не повидовбує.* Конот. у.

Повидніти, ніє и повиднімати, шає, гл. безл. 1) Проясниться. 2) Разсвѣсть.

Повидноті, нар. На разсвѣтѣ.

Повидумувати, мую, еш, гл.—Повигадувати. *Отсе три дні панські одбудеш, а четвертий за подушине, п'ятиниця й субота якісь тологні повидумували.* МВ. I. 98.

Повидурювати, рую, еш, гл. Выманить обманомъ (многое, у многих).

Повіж, нар. Выше. *Повіж моря краю зачівся місяць в туманах блукати.* Федьк. I. 57.

Повиживати, ваю, еш, гл. Остаться въ живыхъ (о многих).

Повижинати, наю, еш, гл. Сжать (серпомъ—во множ.). *Уже всю траву в садку повижинала.* Черниг. у.

Повизбірувати, рую, еш, гл. Собрать все. Черк. у.

Повизволати, ляю, еш, гл. Освободить (многих). *З неволі пристрашенної нас повизволяла.* К. МВ. III. 249.

Повиздихати, хаємо, ете, гл. Пердохнуть. *Воли да корови—все повиздихає.* Чуб. V. 867. *Певно, всі собаки в рові повиздихали.* Ном. № 7894.

Повизнаходити, джу, диш, гл. Найти, выискать (многое). *Де що було дідівське... повизнаходила.* Г. Барв. 484.

Повизолочувати, чую, еш, гл. Позолотить (во множ.). *Таки повизолочували усе пам'ятники.*

Повиідати, даю, еш, гл. Съѣсть все. *Я понапиковав, понавариював, а вони прийшли, повиідали.* Чуб. III. 73. *Що варила, то все не повиідане.* Константиногр. у.

Повиїжджати, джаємо, еш, гл. Вы-

їхати (о многих). Попарувавши (воли) да й повиїжджали. Чуб. V. 1028.

Повиїздити, димб, дитѣ, гл.—Повиїжджати.

Повиймати, маю, еш, гл. Вынуть (во множ.). *Уже й шаблі повиймали, щоб рубать.* ЗОЮР. I. 120. *Повиймаю чорний терен з білих ніг.* Чуб. V. 626. *А я ж його звичай знаю, двері й вікна повиймаю.* Чуб. **Повиймати очі.** Выколоть глаза. *Очі повиймає.* Мир. ХРВ. 33. *Дай очі повиймати, то дам пити.* Рудч. Ск. II. 49.

Повикидати, даю, еш, гл. Выбросить (во множ.). *А я тії сирі дрова та й повикидаю.* Чуб. V. 262. *Долежались іруші, що й попили,—повикидай їх.* Харьк. у.

Повикинчувати, чую, еш, гл. Окончить многое.

Повикладати, даю, еш, гл. Выложить (многое). *Повикладай же покупки з мішка.* Харьк. у.

Повикликати, каю, еш, гл. Вызвать (многих). *Повикликай усіх дітей.* Грин. I. 236.

Повикльбувати, вую, еш, гл. Выклевать (многое). *Горобці що лі-ча повикльовують усе, що він не понасіває.* Кв.

Повикнути, ну, неш, гл. Привыкнуть. *Повикли ляхи нас дурити.* КС. 1882. X. 26. *Повикли вони вже так робити.* Константиногр. у.

Повикбувати, вую, еш, гл. Выковать (во множ.).

Повиковірювати, рую, еш, гл. Выковырять (во множ.). *Повиколупував із лоба очі.* К. МВ. III. 242.

Повикоблювати, лую, еш, гл. 1) Выколоть (во множ.). *Взяли йому очі повикоблювали.* Мнж. 39. *Перенемиченько, не літай так поночі, бо повиколови на стернинючку очі.* Чуб. V. 854. 2) Переколоть (всѣхъ).

Повикопувати, пуо, еш, гл. Выкопать (во множ.). *Зося звеліла повикопувати всі чисто куці.* Левец. I. 407.

Повикоренати, няю, еш, гл. Искоренить (многое). *Я таки завзявся дерезу з города повикоренати.* Богодух. у.

Повикорінювати, нюю, еш, гл.—Повикоренати. *А брат, як квітки я посію на своєму городі, то повикорінює.* Г. Барв. 226.

Повикорчбувати, вую, еш, гл. Выкорчевать (во множ.).

Повикобувати, хую, еш, гл. Выро-

стити, взлелѣять (многих). *Дітей своїх він повикобував добре.* Г. Барв. 163.

Повикобувати, чую, еш, гл. Выкатить (во множ.). *Бочки меду та горілки повикочували.* Рудч. Ск. II. 81. *Бочками повикочували венгерське вино.* Стор. МПр. 146.

Повикобувати, шую, еш, гл. Выко-ситъ (во множ.). *Я скрізь у садку повикобував.* *Скрізь повикобувано, попидашувано.* О. 1861. XI. 26.

Повикрадати, даю, еш, гл. Выкрасть (во многихъ мѣстахъ, многое). *Як є в хаті такі дівчата, що на досвітці ходять, то вже де є в матері який кусок сала, чи шино, чи яйця,—усе повикрадають.* Славносерб. у.

Повикрѣчувати, чую, еш, гл. То-же, что и **выкрутити**, но во множествѣ. *Він їй руки повикрѣчував.* Кв. *Гляди ж, добре повикрѣчуй сорочки, щоб не текло з їх.* Васильк. у.

Повикупляти, ляю, еш, гл. Выкупить (во множествѣ). *Син заробив грошей та повикупляв одѣжу, що батько в шинк по-односив.* Богодух. у.

Повикуповлювати, лую, еш, гл.—Повикупляти. *Як уже дружиб і староста повикуповлюють шапки, то виходят на двір.* Грин. III. 507.

Повикупбувати, вую, еш, гл.—Повикупляти. К. ЦН. 228.

Повикурювати, рую, еш, гл. Выкурить (во множествѣ). *Котрому козакові повні сакви жінка тютюну напхала... то все те повикурювали.* ЗОЮР. I. 290.

Повилазити, зимо, зите, гл. Вылѣзть (во множествѣ). *Всі гадюки повилазли.* *По правді роби, по правді й очі повилазять.* Ном. № 3027. *Бодай йому повилазли (очі).* Ном. № 3715.

Повиливати, ваю, еш, гл. Вылить (во множ.). *А що попомучилась вона, що сліз повиливала над ми — Мати Божя!* МВ. I. 45.

Повилинати, наємо, ете, гл. Вылетѣть (о многих).

Повилинювати, нюємо, ете, гл. Облинять, отлпняться (о многих). *З одѣжі усі повилинювали—обносились.* Грин. II. 185.

Повилинюватися, нюємося, етеся, гл.—Повилинювати. *Повилинювались коні.* Константиногр. у.

Повиломляти, ляю, еш, гл. Переломать, выломать (во множествѣ). *Ой садвиноград повиломляєм.* О. 1861. XI. Св. 63.

Повилітати, таємо, ете, гл. Вылетѣть

(о многихъ). *Гляньте, вже й ластів'ята повилітали.* Харьк. у. Чоловік стукнув обухом, клинця повилітало, а обапложки так і збілись докупти. Чуб. II. 395.

Повилічувати, чую, еш, м. 1) Вылѣчить (многихъ). 2) Высчитать (во множествѣ).

Повиліомлювати, люю, еш, м. Выломать (во множествѣ).

Повилуплювати, люю, еш, м. 1) Вылущить (во множ.), отколоть (во множ.). 2) Вывести (о многихъ). *Усі квочки повилуплювали курчат, а ся ні.* 3) Выпучить (глаза). *Чого ви всі на мене очі повилуплювали.*

Повилуплюватися, луюмося, етєся, м. Выйти изъ яйца (о многихъ). *У нас ранні курчата црно повилуплювалися.*

Повилушувати, щую, еш, м. Вышелушить (во множествѣ).

Повимазувати, зую, еш, м. Вымазать (во множ.). *У юзтових чоботях... та так повимазували, що дьоготь так з них і тече.* Кв.

Повимальбувати, вую, еш, м. Нарисовать, написать красками, раскрасить (во множ.).

Повимантѣчувати, чую, еш, м.—Повидурювати.

Повиманювати, нюю, еш, м. Выманить (во множ.). *Хоч не давай дітям нічого, бо сусідські все повиманюють та повидурюють.* Богодух. у.

Повимащати, щяю, еш, м. То-же, что и вимастити, но во множествѣ. *Ой сестричко Оленочко! І світлоньки повимащай, вікна красно повитирай.* АД. I. 298.

Повимережувати, жую, еш, м. Сдѣлать ажурныя вышивки. *У сорочок і рукава, і ляхівки повимеревані та повимережувані.* Кв.

Повимерзати, заємо, ете, м. Вымерзнуть (во множ.). *Не сходить у мене на юроді нічого: рано посіяла, так мабуть повимерзало.* Черниг. у.

Повимінювати, нюю, еш, м. Вымѣнять (во множ.). *Я все те повимінювала: то за тишою труджене, то відпряду.* Г. Барв. 484.

Повимірати, раємо, ете, м. Вымереть, перемереть. *Вже повимірали тії люди, мої свідки.* Шевч. 594.

Повимітати, таяю, еш, м. Вымести (во множ.). *Левц. I. 54. Світлоньки повимітай.* АД. I. 297.

Повимокати, каємо, ете, м. Вымок-

нуть (о многихъ). *В людей жито або по-вимокає, або посохне.* Г. Барв. 195.

Повиморозувати, жую, еш, м. Выморозить (во множествѣ).

Повиморювати, рюю, еш, м. Измучить, истомить (многихъ). *Повиморював нас пан добре, поки діждались грошей.* Харьк. у.

Повимотувати, тую, еш, м. Вымотать (во множ.).

Повимобувати, чую, еш, м. Вымочить (во множ.).

Повимощувати, щую, еш, м. Вымостить, выстлатъ (во множествѣ). *Де були в полі стежки, дорожки, волоськими головками повимощував.* АД. II. 102.

Повимудрбувати, вую, еш, м.—Повигадувати.

Повимуштрбувати, вую, еш, м. 1) Обучить военнымъ приемамъ (многихъ). 2) Вышколить (многихъ).

Повинен, нна, не=Повинний. Скарай, Боже, хто з нас винен, хто не любить, як повинен. Грин. III. 242. *Я цар—ти повинен мене слухати.* Рудч. Ск. II. 159.

Повинітися, нюся, нїмся, м.—Повинуватися. *Та призналась і повинилась їй.* Стор. МПр. 35.

Повінний, а, е. Долженъ, обязанъ. *А коли ж ти, дівко, юрда, ти повинна жарти знати: як парубок зачіпає, ти повинна жартувати.* Чуб. V. 1176.

Повінність, ности, ж. 1) Долгъ, обязанность. *Левц. Пов. 333. Забудь отця, забудь і матку, лети повинність ісправлять.* Котл. Ен. V. 43. 2) Повинность. *Люде панів не слухають, повинности не відбужають...* Сами пани бідні свині заіняють. Грин. III. 565.

Повінно, нар. 1) Должно. *І над собакою повинно ласку мати.* Ном. № 4498. 2) Должно быть. *Під лісом повинно є вода.* Київ. у.

Повинорювати, рюю, еш, м. Выискать (во множ.). *Та тут хоч печерний і єсть, так за бісовою діворою не вбачиш їх: як де нагибають, так і повинорюють.* Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Повиносити, шу, сїш, м. Вынести (во множествѣ). *Сало повиносив, собак понагодовував.* Рудч. Ск. I. 197.

Повинуватити, чу, тиш, м. Обвинить. *Він у чому помилиться,—вона себе повинуватити.* МВ. (О. 1862. I. 71). *Усі будете повинувачені до одного.* МВ. (О. 1862. I. 103).

Повинуватитися, чуся, тишся, м. Повиниться, сознаться въ винѣ.

Повинуті, нї, нєш, м. Нахлынуть. *Фаля повинула, човен затопила.* Гол. I. 184.

Повинюхувати, жую, еш, м. Вынюхать. *Все те (козаки) повикурували й повинюхували.* ЗОЮР. I. 290.

Повиняньчувати, чую, еш, м. Выняньчить (многихъ). *Я в їх усіх дітей повиняньчувала.* Богодух. у.

Повинадати, даємо, ете, м. Выпасть (во множествѣ). *Чи чуєш, дядьку! Щось у тебе з воза повинадало!* Киев. у. *Зуби... повинадали.* Чуб. II. 270.

Повипалювати, люю, еш, м. Выжечь (во множ.).

Повипарювати, рюю, еш, м. Выпарить (многіе предмети). *Уже діжки повипарювала.* Черниг. у.

Повипивати, ваю, еш, м. Выпить (во множествѣ). *Ляхи були—усе взяли, кров повипивали.* Шевч.

Повипілювати, люю, еш, м. Выпилить (во множествѣ).

Повипинати, наю, еш, м. Выпятить (во множ.).

Повипинатися, наємося, етєся, м. Выпятиться (о многихъ).

Повипісувати, сую, еш, м. Выписать (во множ.).

Повипихати, хаю, еш, м. Вытолкать (многихъ). *Повипихав усіх... з хати.* Левц. I. 535.

Повипікати, каю, еш, м. 1) Выпечь (во множествѣ). 2) Выжечь (во множествѣ). *Повипікала йому очі. Коню очі повипікав.* Драг. 303.

Повипірати, раю, еш, м. Вытѣснить, вытолкать (многихъ). *Повипірала б я вас за старців.* Г. Барв. 4.

Повиплакувати, кую, еш, м. Выплакать (во множествѣ). *Повиплакувала собі очі.*

Повиплачувати, чую, еш, м. Выплатить (во множествѣ). *Усе вже повиплачував, що винен був.*

Повипливати, ваємо, ете, м. Выплыть (о многихъ). *Ніхто не втон,—усі повипливали.*

Повиплітати, таяю, еш, м. Выплестъ, сплестъ, связать (во множествѣ).

Повиплѣжувати, джую, еш, м. Выплодить, вывести (многихъ).

Повиплѣжуватися, джуємося, етєся, м. Выплодиться, вывестися (о многихъ).

Повиплутувати, тую, еш, м. Выпутать (во множествѣ).

Повипльбувати, вую, еш, м. Выплевать (о многихъ, во множествѣ). *Хто візьме в рот, то й виплюне і виплюне,—так усі повипльбували.*

Повиплюндрбувати, вую, еш, м. Истребить, опустошить (во множествѣ).

Повиплюскувати, кую, еш, м. Выплеснуть (во множествѣ).

Повиповнювати, нюю, еш, м. Наполнить (во множествѣ). *Де були в полі лимбикії долини, волоською кров'ю повиповнював.* АД. I. 102.

Повиполіскувати, кую, еш, м. Выполоскать (во множествѣ). *Повиполіскуй пляшки.*

Повипоблювати, люю, еш, м. Выполоть (во множествѣ). *Усі вряжки повиполовали.*

Повипорювати, рюю, еш, м. Выпороть (во множ.).

Повиправдувати, дую, еш, м. Оправдать (во множествѣ).

Повиправдуватися, дуємося, етєся, м. Оправдаться (о многихъ).

Повиправляти, ляю, еш, м. 1) Выправить, исправить (во множествѣ). 2) Оправдать (многихъ). 3) Истребовать (во множ.). *Хто йому що винен був—усе повиправляв.* 4) Отправить (во множествѣ).

Повипривати, ваємо, ете, м. Выпрѣть (о многомъ). *Усе вже й повипривало, а батька й досі нема обідати.* Богодух. у.

Повипрѣдувати, дую, еш, м. Распродать (во множествѣ). *Усе вже повипрѣдувала,—нема ні млечка молока.*

Повипрѣстувати, тую, еш, м. Выпрямить (во множествѣ). *Посідали на траві і ноги повипрѣстували.* Черниг. у.

Повипрѣстуватися, туємося, етєся, м. Выпрямиться (о многихъ). *Усі повипрѣстувалися, стоять, як салдати на муштрі.*

Повипрѣчуватися, чуємося, етєся, м. Освободиться, вырваться изъ рукъ, лапъ (о многихъ). *Сторожі були таки нас половили з кавунами, а ми таки повипрѣчувалися та й повтікали.* Харьк. у.

Повипрягати, гаю, еш, м. Выпрячь (во множествѣ). *Повипрягав воли.* Рудч. Ск. I. 170. *Коні повипрягав.* Драг. 412.

Повипрядати, даю, еш, м. Выпрясть (во множествѣ).

Повипускати, каю, еш, м. Выпустить (многихъ). *Сад-виноград витоптали, райські пташки повипускали.* Чуб. III. 357. *Повипускала дівка людей (з неволі).* Драг. 384.

Повираховувати, вую, еш, *м.* Высчитывать (во множествѣ).

Повиривати, ваю, еш, *м.* Выврывать (во множествѣ). *Чисто подер тіло, з м'ясом повиривав.* Рудч. Ск. I. 173. *Усю лободу вже повиривала.* Черниг. у. *Пси його так кусають, що аж з боків йому шкіру повиривали.* Чуб. II. 411.

Повириватися, ваємося, етеся, *м.* Вывратиться (о многихъ).

Повиринати, наємо, ете, *м.* Вынырнуть (о многихъ). *Аж цульк—з Дніпра повиринали малі діти сміючись.* Шевч. 29.

Повирівнювати, нюю, еш, *м.* Выравнивать (во множествѣ).

Повирівнюватися, нюємося, етеся, *м.* Выравниваться (во множествѣ). *Скотину за ніч так повипасає, що боки повирівнюються, мов у сажових свиней.* Г. Барв. 195.

Повирізніати, няю, еш, *м.* Выдѣлить (во множествѣ). *Лянят з отари повирізняли.*

Повирізніатися, няємося, етеся, *м.* Отличиться, отдѣлиться (о многихъ).

Повирізувати, зую, еш, *м.* Вырѣзать (во множествѣ), перерѣзать (многихъ).

Повирізнявати, нюю, еш, *м.* = Повирівнювати.

Повироблювати, люю, еш, *м.* = Повиробляти. *Вульки ще не повироблювані.* Харьк. *Були повироблювані клумби для квіток.* Левиц. Пов. 145.

Повиробляти, ляю, еш, *м.* Выдѣлать, сдѣлать (во множествѣ).

Повиростати, таємо, ете, *м.* Вырасти (о многихъ). *Ой не журися, нене, ти тепереньки нами, ми повиростаєм та й розійдемося сами.* Чуб. V. 857. *Повиростали вони—усіх уже женить пора.* Чуб. II. 473.

Повирощувати, щую, еш, *м.* Вырастить (во множествѣ).

Повирубувати, бую, еш, *м.* Вырубить (во множествѣ).

Повиряжати, жаю, еш, *м.* Снарядить, отправить (многихъ). *Повиряжали хлопців до прийому.* Харьк. г.

Повиряжатися, жаємося, етеся, *м.* Снарядиться, отправиться (о многихъ).

Повирятівувати, вую, еш, *м.* Спасать (многихъ).

Повирячувати, чуємо, ете, *м.* —бчі. Вытаращить глаза (о многихъ). *Ну чого очі повирячували? Яке тут диво?* Харьк. у.

Повисаджувати, джую, еш, *м.* 1) Высадить (многихъ). 2) Выломать, выбить (двери, напр., во множествѣ). 3) Поднявъ, посадить на что (во множествѣ).

Повисапувати, пую, еш, *м.* Выполоть (во множествѣ). *Гляди ж, добре повисапуй, не кидай бур'яну.* Черниг. у.

Повисватувати, тую, еш, *м.* Посвятить (многихъ). *За ці м'ясиці мабуть усіх дівчат у нас повисватують.* Черниг. у.

Повисвічувати, чую, еш, *м.* Израсходовать весь свѣтільный матеріалъ на освѣщеніе. *Повисвічувала увесь лій.*

Повиселювати, люю, еш, *м.* Выселить (многихъ).

Повиселюватися, люємося, етеся, *м.* Выселиться (о многихъ). *Наших людей багато на Амур повиселювалося.* Киев. у.

Повисипати, паю, еш, *м.* Высыпать (во множествѣ). *Повикидай скарби свої на смітник і золото повисипай у воду.* К. Іов. 50.

Повисиплятися, ляємося, етеся, *м.* Выспаться (о многихъ). *Повисиплялися наші хлопці сьогодні і за ту, і за сю ніч.* Зміев. у.

Повисіпувати, пую, еш, *м.* 1) Посыпать, усыпать. *Стежки все жовтим піском повисіпувані.* МВ. I. 112. 2) Насыпать (во множествѣ). *І коли ті вали повисіпувані.* Драг. 224

Повисівати, ваю, еш, *м.* Израсходовать на сѣяніе. — *Чи нема в тебе якого насіння з квіток?—І чом же ти вчора не сказала? Сьогодні все вже повисівала.* Киев. у.

Повисікати, каю, еш, *м.* Вырубить, высѣчь (во множествѣ).

Повисіти, шу, сипш, *м.* Повисѣть. *Нехай свита на дворі повисить, просохне.* Богдох. у.

Повискакувати, куємо, еш, *м.* Вскокить (о многихъ). *Повискакували, беруть його, ведуть.* Рудч. Ск. II. 11.

Повискаляти, ляємо, ете, *м.* Оскалить (о многихъ). *Повискаляли на його собаки зуби, постали округи,—не пускають.*

Повискрібати, баю, еш, *м.* Выскрестъ (во множествѣ). *Діжки повискрібала й повимивала,—чи їх у погріб повиносити?* Васильк. у.

Повискубати, баю, еш, *м.* Выврать (волоса, перья во многихъ мѣстахъ). *Так дуже мого хлопця побив і волосся повискубав.* Пирят. у.

Повислужувати, жуємо, ете, *м.* 1) Заслужить (о многихъ). 2) Выслужить, окончить срокъ службы (о многихъ). *Мої хлопці обидва вже строки повислужували, тепер дома.* Славяносерб. у.

Повислужуватися, жуємося, етеся,

м. Выслужиться (о многихъ). *Швидко ж ви, дівчата, повислужувалися: у ту неділю з дому, а в ию вже додому.* Киев. у.

Повислужувати, хую, еш, *м.* Выслужать (о многихъ, многое).

Повисмалювати, люю, еш, *м.* Выпадать, выжечь (во множествѣ).

Повіснути, ну, неш, *м.* Повиснуть; повѣситься. *Маруся так і повисла йому на шию.* Кв. *Чи вмириш, чи повиснеш—раз мати вродила.* Ном. № 4268.

По-вісоку, нар. Въ выши́нѣ. *Не добре, як по-високу вітер віє... а як долом потихо віє, то добре.* Шух. I. 89.

Повисолоплювати, люємо, ете, *м.* Высунуть (языкъ, о многихъ). *Шість левів язика повисолоплювали.* Мнж. 19.

Повиставляти, ляю, еш, *м.* Выставить (во множествѣ). *Глибоке провалля... повиставляло напроти сонця свої жовті глинясті боки.* Левиц. I. 89.

Повистарювати, рюємо, ете, *м.* Потерять отъ старости. *Діди вже й розум повистарювали.* Міус. окр.

Повистріпувати, пую, еш, *м.* Выдернуть нитки въ ткани (во множествѣ).

Повистріпуватися, пуюся, ешся, *м.* О ткани: обстрепаться (во многихъ мѣстахъ).

Повистро́млювати, люю, еш, *м.* Выставить, выткнуть (во множествѣ). *Нащо ви руки повистро́млювали? Поховайте, а то померзнуть.* Харьк. у.

Повистро́млюватися, люємося, етеся, *м.* Выставиться, выткнуться (во множествѣ).

Повистру́гувати, гую, еш, *м.* Выстрогать (во множествѣ). *Оні ж дошки гарно повистругуй!* Славяносерб. у.

Повиступати, паю, еш, *м.* Выступать (во множествѣ, во многихъ мѣстахъ). *На ногах і на руках повиступала од стужі кров.* Шевч. 340.

Повистьобувати, бую, еш, *м.* Выстегать (во множествѣ).

Повисѣкувати, кую, еш, *м.* Высучить (во множествѣ).

Повисѣшувати, шую, еш, *м.* Высушить (во множествѣ). *Такий же вітер гарячий: де була вода—скрізь повисѣшував.* Харьк. г. *У такому то городі усю воду повисѣшував, так що тепер... носять її за 30 та 40 верст.* Чуб. II. 388.

Повисьобрувати, бую, еш, *м.* Выхлебать (во множествѣ).

Повитавати, таю, еш, *м.* Показаться

(изъ подъ протаявшаго снѣга). *Травичка повитавала з під снігу.*

Повіти. См Повивати.

Повитика́ти, каю, еш, *м.* Выткнуть, высунуть (во множествѣ).

Повитика́тися, каємося, етеся, *м.* Высунуться, выткнуться, торчать (во множествѣ). *Повитикались ті скелі з водної глибини і стирчать, неначе вартова сторожа.* Стор. II. 124.

Повитира́ти, раю, еш, *м.* То-же, что и вітерти, но во множествѣ. *Вікна красно повитирай.* АД. I. 298.

Повітися. См Повиватися.

Повити́ця, ці, *ж.* Раст.: а) = Повійка. Вх. Уг. 260. ХС. IV. 54. б) Cuscutae. Лв. 98.

Повиті́сувати, сую, еш, *м.* Вытесать (во множествѣ). *Чи ти вже повитісував кілочки на граблі?* Харьк. у.

Повитолочувати, чую, еш, *м.* Вытоптать (растения, во множествѣ). *Таке мені горе: чийсь коні повитолочували і ячмінь, і пшеницю.* Славяносерб. у.

Повитолочувати, тую, еш, *м.* Вытоптать (во множествѣ).

Повиточок, чка, *м.* 1) Свивальникъ и пеленки, въ которые завернуть ребенка. *А жалі мені тую дочку, що покинула в повиточку.* Чуб. V. 665. 2) Сорочка (въ которой родится иногда животное). *Теля в повиточку.* Богод. у.

Повиточувати, чую, еш, *м.* 1) Выточить на токарномъ станкѣ (во множествѣ). *Колеса штурно повиточувані.* Г. Барв. 137. 2) Выщдить (во множествѣ). *З обох барильців повиточував усе, що там було.*

Повитрі́щати, щаємо, ете, *м.* Вытаращить (о многихъ). *Повитріщали очі.* Драг. 244. *От ждуть вони, стоять, усі баньки повитріщали.* Гліб.

Повитру́хувати, хую, еш, *м.* Вытрясти (во множествѣ). *Вітри повитрухували зерно з колосків.* Зміев. у.

Повитру́шувати, шую, еш, *м.* Вытрясти (во множествѣ). Левиц. I. 54.

Повиття́, тя́, *с.* Пеленки.

Повиту́ха, хи, *ж.* Повивальная бабка. *Баба повитуха вже днювала і ночувала в Лемішок.* Левиц. I. 353.

Повитя́гати, гаю, еш, *м.* 1) Вытянуть (во множествѣ). *Будьмо живі, щоб з наших ворогів повитягало жили.* Ном. № 11580. 2) Вытащить, вынуть. *Повитягали собі книжки і читають.* Драг. 365.

Пови́чувати, чую, еш, *м.* Выучить,

изучить (во множествѣ). *І все те позамічати, на пам'ять повиучувати.* Левиц. Пов. 34. *Повиучувати слав'янські мови.* К. ХП. 127.

Повихарчовуватися, вуємося, етеся, г. Израсходовать стѣстные припасы (о многих). *Ми повихарчовувались уже.* НВолын. у.

Повиха́тися, ха́юся, ешея, г. Показаться. *Ходім же, вибратимеш собі сужену; та гляди, як не вибереш,—твоя голова отам на коляці повихається.* Чуб. II. 22.

Повихв́рюватися, рюємося, етеся, г. Выздоровѣть (о многих). *Як би воли повихворувались.*

Повихи́тувати, тую, еш, г. Распачать (во множествѣ). *Оце який вітер,—і дерева повихитує.* Славяносерб. у.

Повихли́пувати, пу́ю, еш, г. Выплескать (во множествѣ). *Повихлюпували всю воду з діжки, а тепер і носи.* Полт.

Повихну́ти, ну, неш, г. Свихнуть. *Се злий знак, особливо для парубків; таким приповідать, що повихнула твоя дівка нону, т. е. сошла съ пути нравственности.* Шух. I. 169.

Повихо́дити, димо, дите, г. Выйти (о многих). *Чорти повиходили всі з некла.* Рудч. Ск. I. 70. *Повиходили на улицю як голубів парка.* Чуб. V. 290. *Повиходили тоді відьми з хати.* Драг. 354.

Повихо́жуватися, жуємося, етеся, г. 1) Откормиться (о многих). *Годують свині: такі то славні повихожувались.* О. 1862. IV. 82. 2) Оправиться отъ болѣзни, выздороветь (о животных). *І в нас одна овечка пропала з цієї хвороби, а ті, Бог дав, повихожувались.*

Повихоло́джувати, джую, еш, г. Выхолодитъ (во множествѣ).

Повихоло́джуватися, джуємося, етеся, г. Простыть (во множествѣ).

Повихо́плювати, плію, еш, г. Выхватить (во множествѣ). *Дала своїм дітям по бублику, а ті шибеники сусідські повихоплювали з рук.* Харьк. у.

Повихо́плюватися, пліюся, ешея, г. Вываться; выбѣжать, выскочить. *Дівчата повихоплювались без свиток у самих баєвих червоних юпках.* Кв.

Повихр́ещувати, щую, еш, г. Выкрестить (многих).

Повихр́ещуватися, щуємося, етеся, г. Выкреститься (о многих). *У нас уже багато жидів повихрещувалося.* Харьк. г.

Повихр́итися, рюся, ршея, г. Закружиться вихремъ.

Повихр́ищуватися, щуємося, етеся, г. — **Повихр́ещуватися.**

Повиці́жувати, жую, еш, г. Выщидить (во множествѣ). *З усіх пляшок уже повиціжував.*

Повиц́юплювати, люю, еш, г. Вытащить (во множествѣ).

Повича́влювати, люю, еш, г. Выдавить (во множествѣ).

Повиче́рнювати, нюю, еш, г. Вычернить (во множествѣ).

Повичі́сувати, сую, еш, г. Вычесать (многих). *Дітям голови позмивала, повицісувала.* Богод. у. *Головки поміті і повицісувані.* Чуб. II. 405.

Повиче́ка, ки, ж. Привычка, обыкновение. *Ви йому не дивуйте, бо в нього така повичка.*

Повичи́нювати, нюю, еш, г. Выздоровѣть, оправиться (о многих). *Кріпко лежали в піст, а ні одна не вмерла, всі повицинювали.* Черниг. у.

Повичи́хуватися, хуємося, етеся, г. Оправиться (о многих). *Думали всі, що помруть Пархенови діти, а вони такі повицихувалися.*

Повишаро́вувати, вую, еш, г. Вымыть при помощи мочалки (во множествѣ). *Лави гарно віхтем та піском повишаровуй.* Богодух. у.

Повиши́вати, ва́ю, еш, г. Вышить (во множествѣ). *Кожухи, шовком повишивані.* Кв. I. 143. *Уставки повишивала.* Драг. 361.

Повиши́птувати, тую, еш, г. Излѣчить заговоромъ (многих).

Повишкрьо́бувати и повишкря́бувати, бую, еш, г. Выскрестъ (во множествѣ). *Такі голодні поприходили, як сілі вечеряти, так і горщечки повишкрьобували.*

Повишмаро́вувати, вую, еш, г. Смазать, обмазать (во множествѣ).

Повишмо́ргувати, гу́ю, еш, г. Выдержнуть (во множествѣ).

Повишчу́увати, чую, еш, г. Найти (во множествѣ).

Пови́щати, щаю, еш, г. Сдѣлаться выше.

Пови́щати, щу́, щіш, г. Повизжать.

Пови́ще, нар. Выше. *Зробив загопи повище сажня.* Чуб. II. 36. *Ухи повище лоба не ростуть.* Ном. № 1016.

Повищ́ерблювати, люю, еш, г. Вызубрить (во множествѣ). *І що цим ножем*

роблено, що так повищерблювано? Ти мені вже всі гачики повищерблювала.

Повищ́ипувати, пу́ю, еш, г. Выщипать (во множествѣ).

Повищ́ирювати, рюю, еш, г. — **Повище́ляти.**

Пові́вати, ва́ю, еш, г. Повѣвать, вѣять. *Буде вітер повівати, буде наше дитя комисати.* Чуб. V. 339.

Пові́д, вода, м. Поводъ. *Украдено в мене коня вороного і поводи з зеленого шовку.* Чуб. V. 410. Ум. **Пові́дець.**

Пові́дати, да́ю, еш, сов. в. пові́сти, ві́м, ві́сі, г. Говорить, рассказывать, сказать. *Ой карабин на стілочку, карабин на клинку, повідає губернатор: шкода тебе, синку.* Чуб. V. 1004. *Як же, каже, Алкане башо, твій сон одадати, що ти не можеш нам повідати.* Макс. Черчук просить, *щоби сісти, бо він має щось повісти.* Гол. III. 351. *Повідає мені правдошку.* Гол. *Ой летіли дикі цуси... правди мені не повіли.* Гол. *Повідат сама до себе.* Драг. 308.

Пові́дач, ча, м. Рассказчикъ. Ном. № 12871.

Повідба́товувати, вую, еш, г. Отрѣзать (во множествѣ). *Повідбатовували по шматку хліба.* Харьк. у.

Повідбива́ти, ва́ю, еш, г. Отбить (во множествѣ). *Як би йому довгий хвіст, то сам би собі боки повідбивав.* Ном. № 2514. *Так йому бембахи повідбивають, що на силу удосвіта рачки додому долізе.* Кв.

Повідбіра́ти, ра́ю, еш, г. Отобрать (во множествѣ). *Хотя же ви од нас ключі повідбірали.* АД. II. 111.

Повідва́лювати, люю, еш, г. Отвалить; отколотъ (во множествѣ).

Повідверта́ти, та́ю, еш, г. То-же, что и відвернути, но во множествѣ.

Повідвіно́вувати, вую, еш, г. Дать приданое (многимъ). *Свої доньки повідвіновував.* Гн. II. 54.

Повідво́зити, жу, зиш, г. Отвезти (во множествѣ).

Повідв́язувати, зую, еш, г. Отвязать (во множествѣ).

Повідга́дувати, дую, еш, г. Отгадать (во множествѣ). *Я ваші загадки всі повідгадував,—згадауйте тепер мої.* Богод. у.

Повідгни́вати, ва́ю, еш, г. Отгнить (во множествѣ). *Як поморозив ноги та як зачали вони гнити, так і пальці повідгнивали.* Черниг. у.

Повідгодо́вувати, вую, еш, г. Откор-

мить (многихъ). *Коней поодошовували.* ЗОЮР. I. 140.

Повідго́нити, ню, ниш, г. Отогнать (многихъ). *Повідгонь собак од корита, нехай свині поперед найдяться.*

Повідгоро́джувати, джую, еш, г. Отгородить (во множествѣ). *Повідгороджували свої городи.* Харьк.

Повідгорта́ти, та́ю, еш, г. Отгрестъ (во множествѣ). *Повідгортай оту землю звідтіля.*

Повідгору́яти, ря́ю, еш, г. Отгорѣть (во множествѣ).

Повідгриза́ти, за́ю, еш, г. Отгрызть (во множествѣ).

Повідгриба́ти, ба́ю, еш, г. — **Повідгортати.**

Повіддава́ти, да́ю, еш, г. Отдать (во множествѣ).

Повіддима́тися, ма́ємося, етеся, г. Отдуться; выпятиться (во множествѣ). *Землянки при самій землі як мошки повіддималься.* Мир. ХРВ. 80.

Повідди́рати, ра́ю, еш, г. Оторвать, отодрать (во множествѣ).

Повідду́шувати, шую, еш, г. Отдавить (во множествѣ).

Пові́ддя, дя, с. Половодье. Черк. НВолын. у. *Це вже десять років, як було в Труниках таке повіддя.* Рк. Левиц. *Чи і в ваших сторонах було цієї весни таке велике повіддя, як у нас: всі млини повиносило.* Тараш. у.

Повіде́ркове, вого, с. Пошлина съ ведра.

Пові́дець, дця, м. 1) Ум. отъ повід. 2) Веревка, которой привязывают ногу ягненка къ другому ягненку. О. 1862. V. Кух. 32.

Повіджи́вати, ва́ємо, ете, г. Ожить (во множествѣ).

Повідживля́ти, ля́ю, еш, г. Оживить (во множествѣ).

Повіджима́ти, ма́ю, еш, г. Постирать бѣлье (во множествѣ). *Повіджимали дівчата сорочки.* Харьк.

Повіджинати, наю, еш, г. Сжать за долгъ (многимъ). *У кого позичали,—всім повіджинали.*

Повідійма́ти, ма́ю, еш, г. Отнять (у многихъ). *Повідіймав у всіх та й забрав собі.*

Повіді́дати, да́ю, еш, г. Отѣсть, отгрызть (у многихъ). *Кім повідідав риби хвосту.*

Повідка́зувати, зую, еш, г. Отвѣтить

(многимъ). *Хто про що питає,—усім повідказував.*

Повідкі, ків, м. мн. Возжи. Вх. Лем. 451.

Повідкидати, даю, еш, м. Отбросить (во множествѣ).

Повідкладати, даю, еш, м. Отложить (во множествѣ).

Повідколупувати, пую, еш, м. **Повідколуплювати.** *Взяли вони, поодколупували з скель каміння однакової ваги, поставили на горі... і давай шпурлять.* Драг. 231.

Повідколуплювати, люю, еш, м. Отковырять (во множествѣ).

Повідкобувати, пую, еш, м. Откопать (во множествѣ). *Де які батько позакопував гроші, то тепер він повідкопував та й багатіє.* Харьк.

Повідкобчувати, чую, еш, м. Откатить (во множествѣ). *Повідкобчуй оте каміння далі.*

Повідкривати, ваю, еш, м. Открыть (во множествѣ).

Повідкрівчувати, чую, еш, м. Открутить (мног.).

Повідкупляти, ляю, еш, м. Откупить, выкупить (во множествѣ).

Повідкуплятися, ляємося, етєся, м. Откупиться, выкупиться (многимъ).

Повідкушувати, шую, еш, м. Откупить (во множествѣ).

Повідлязати, зимо, зите, м. Отползти (во множествѣ).

Повідламувати, мую, еш, м. Отломать (во множествѣ). *Повідламував усі колючки з тернової гілки.*

Повідлітати, таємо, ете, м. Отлетѣть (во множествѣ). Драг. 273. *Пташки, що влітку так співали, у ірій вже поодлітали.* Греб. 387.

Повідлічувати, чую, еш, м. Отсчитать (во множествѣ).

Повідломлювати, люю, еш, м. **Повідламувати.**

Повідлучати, чаю, еш, м. Отлучить, разлучить, отдѣлить (многихъ).

Повідмерзати, заємо, ете, м. Отмерзнуть (во множествѣ). *Вуха повідмерзали і пальці на ногах.*

Повідмикати, каю, еш, м. Отпереть (во множествѣ). *Всі двері повідмикані були.* Св. Л. 311.

Повідмовляти, ляю, еш, м. **Повідказувати.**

Повіднімати, маю, еш, м. **Повідіймати.**

Повідносити, шу, сиш, м. Отнести (во множествѣ). *Повідносив йому все, що мав.*

Повідня, ні, ж. У колесниковъ: дышло или приводъ, вставленный во вращающееся ухо **пенька** (см.); приводится въ дѣйствіе силою лошади или воловъ, совершающихъ круговое движеніе съ прикрѣпленнымъ веревками къ **повідні** ободомъ. Вас. 147.

Повідпадати, даємо, ете, м. Отпасть (во множествѣ). *Хто охочий був битись, тому зараз кулаки повідпадають.* Кв.

Повідпасуватися, суємося, етєся, м. Откормиться (о многихъ).

Повідписувати, сую, еш, м. Отвѣтитъ письменно (многимъ). *Усім повідписував, хто до його писав.*

Повідпихати, хаю, еш, м. Оттолкнуть (многихъ). *Повідпихала обох од себе.*

Повідпливати, ваємо, ете, м. Отплыть (во множествѣ). *То були коло берега оті плавні маленькі, а тепер повідпливали.*

Повідправляти, ляю, еш, м. 1) Отправить, отослать (многихъ). *До людей діти поодправляю.* Мил. 187. 2) Окончить служеніє въ церквахъ. *Скрізь по церквахъ уже повідправляли службу Божеу.* Харьк. у.

Повідпроваджувати, джую, еш, м. Отправить, отослать (многихъ).

Повідпридати, даю, еш, м. Отработать пряденіємъ. *Усе, що напозичалася, те все повідпридала.*

Повідпускати, каю, еш, м. Отпустить (многихъ). *Повідпускай їх,—нащо вони тобі здалися?*

Повідривати, ваю, еш, м. Оторвать (во множествѣ). *Повідривала усіх.* Чуб. III. 105.

Повідриватися, ваємося, етєся, м. Оторваться (во множествѣ). *Повідривалися телята та й повтікали.*

Повідрізняти, няю, еш, м. Отдѣлить (во множествѣ).

Повідрізнятися, няємося, етєся, м. Отдѣлиться (во множествѣ).

Повідрізувати, зую, еш, м. Отрѣзать (во множествѣ). *Повідрізували навіть йому гудзики від мундира.* Чуб. II. 599.

Повідростати, таємо, ете, м. Отрости (во множ.). *Не юлим голов, от волосся і повідросло.* Стор. II. 36.

Повідрубувати, бую, еш, м. Отрубить (во множествѣ). *Повідрубувала вона своїм дівчатам голови.* Драг. 337.

Повідсилати, ляю, еш, м. Отослать (во множествѣ).

Повідсихати, хаємо, ете, м. Отсохнуть (во множествѣ).

Повідскакувати, куємо, ете, м. Отскокить (во множествѣ).

Повідслужувати, жую, еш, м. То-же, что и відслужити, но во множествѣ.

Повідслужуватися, жуємося, етєся, м. То-же, что и відслужитися, но во множествѣ.

Повідставляти, ляю, еш, м. Отставить (во множествѣ). *Повідставляй юрчики від жару.*

Повідстобурчувати, чую, еш, м. Оттопырить (во множествѣ).

Повідстрягати, ряємо, етє, м. Отстать, отступиться (о многихъ).

Повідступати, паю, еш, м. То-же, что и відступити, но во множествѣ.

Повідступатися, паюся, ешся, м. То-же, что и відступитися, но во множествѣ.

Повідсувати, ваю, еш, м. Отодвинуть, отсунуть (во множествѣ).

Повідсуватися, ваємося, етєся, м. Отодвинуться, отсунуться (о многихъ).

Повідтавати, таємо, етє, м. Оттаять (во множествѣ).

Повідтикати, каю, еш, м. Откупорить (во множествѣ).

Повідтинати, наю, еш, м. Отрубить, отрѣзать (во множествѣ).

Повідточувати, чую, еш, м. Отгрызть (во множествѣ).

Повідтуляти, ляю, еш, м. Открыть (во множествѣ).

Повідтухати, хаємо, ете, м. Объ опухляхъ: спастъ, уменьшиться.

Повідтягати, гаю, еш, м. Оттащить (во множествѣ).

Повідучати, чаю, еш, м. Отучить (многихъ).

Повідходити, димо, дите, м. Отойти (во множествѣ).

Повідхилати, ляю, еш, м. То-же что и відхилити, но во множествѣ.

Повідхилатися, ляємося, етєся, м. Отклониться, уклониться (во множествѣ).

Повідцвітати, таємо, ете, повідцвітатися, таємося, етєся, м. Отцвѣсть (во множествѣ). *Повідцвіталися вже проліски.*

Повідцвітатися, таємося, етєся, м. Отцвѣсть (во множествѣ). *У нас уже поодцвітався мак, а в вас і досі цвіте.* Богодух. у.

Повідціжувати, жую, еш, м. Отцѣдить (во множествѣ).

Повідчиняти, няю, еш, м. Отворить

(во множествѣ). *Срібні ворота повідчиняли, ворони коні повипускали.* Чуб. III. 357. *Царські врата повідчинювані.* Грин. III. 147.

Повідчинятися, няємося, етєся, м. Отвориться (во множествѣ). *То він тільки скаже слово: „одчиніться“, то двері й поодчиняються.* Драг. 107.

Повідчіплювати, люю, еш, м. Отцѣпить (во множествѣ).

Повідчіплюватися, люємося, етєся, м. То-же, что відчепитися, но во множествѣ.

Повідшіптувати, тую, еш, м. **Повішіптувати.**

Повідшукувати, кую, еш, м. Отыскать (во множествѣ).

Повідшукуватися, куємося, етєся, м. То-же, что и відшукатися, но во множествѣ.

Повідщипувати, пую, еш, м. Отщипнуть (во множествѣ). *Не забудь же, поодщипуй довгі корінні в росаді, а то капуста драгметиться вгору.* Славяносерб. у.

I. Повідь, воді, ж. Наводненіє, половодье. *Пороставали сніги, зійшла повідь, позбігала скрізь вода.* Кв. См. Повіддя.

II. Повідь, ді, ж. Разсказъ. *Ой не чужую ж повідь повідаю, сам же ту полонку рубав, коня напував.* Чуб. III. 298.

Повідьміти, мію, еш, м. Сдѣлаться вѣдьмой.

Повієчка, ки, ж. Ум. отъ повійна.

Повіз, возу, м. Экипажъ. *Посідали пани у той повіз.* МВ. (О. 1862. III. 51). *Перестріли розбойники і одібрали і гроші, і одежу, і коні з повозом.* Чуб. II. 206.

Повіз, нар. **Повз.** Лохв. у. *Іду повіз його та й думаю: чи займе ж він мене?* Пирят. у.

Повій, вюю, м. Раст. а) *Lycium Barbarum* L. Анн. 202. б) *Polygonum dumetorum*. Лв. 100.

Повійка, ки, ж. Раст. *Convolvulus arvensis* L. Анн. 107. Вх. Пч. I. 9. Ум. **Повієчка.** *На городі повієчка.* Грин. III. 525.

Повійниця, ці, ж. Потаскуха. Мир. ХРВ. 158. *Чи не з повійницею була якою спізнався.* Мир. ХРВ. 296.

Повійнути, ну, нєш, м. Повѣять. *Повійне вітер.* Змієв. у.

Повік, нар. Вѣчно, до смерті, во вѣкъ; никогда (при отрицаніи). *Маленька собачка повік щеня.* Ном. № 8608. *Я своєї дівчинки позік не забуду.* Мет. 27. *Ой уже нашого пана-кошового повік не видати.* Грин. III. 602. **Повік-віки.**

Повіка, ки, ж. В'їко. Трудно слюзам ради дати, коли сами ллються. Нехай ллються річечками, най (не) сохнуть повіки, — колись мила рученьками утре їх нав'іки. Грин. III. 183.

Повікувати, кую, еш, м. Долго жить. Вх. Зн. 50.

Повільний, а, е. 1) Свободний, вольний. *Ти ж мій повільний світу!* Мет. 147. 2) Свободний, просторний. *Шапка повільна.* Лубен. у. 3) Ум'їрений, легкий. *Торік зима була повільна. Повільний бонь.* 4) Медленний. Ум. **Повільненький.**

Повільність, ности, ж. Медленность, ум'їренность в'ї движеніяхъ. Чуб. I. 283.

Повільно, нар. 1) Свободно, вольно. 2) Свободно, просторно. *В хаті стало повільніше.* 3) Ум'їренно. 4) Медленно. Ум. **Повільненько.** *То дощ, то знов спека, така що й Боже! А як би повільненько, то хліб краший був би.* Черниг. у.

Повінюти, ну, нєш, м. Пов'їять. *Повінь, вітроньку, в ту стороньку, де мій милий пробував.* Чуб. V. 1204. *Вітрець повіне, то колоски так і крешуть, як у кресиво.* Г. Барв. 147. *Як із низу тихий вітер повіне, вся вама жидівська сторожа погине.* ЗОЮР. I. 60.

Повінчати, чаю, еш, м. Пов'їнчать. *І світ мені зав'язали, із немобом повінчали.* Чуб. V. 539.

Повінчатися, чаюся, ешся, м. Пов'їнчатися. *Не топись, козаче, бо душу загубиш; ходім повінчаймось, коли вірно моши.* Мет. 17.

Повіншування, ня, с. Поздравленіє. **Повіншувати, шую, еш, м.** Поздравить.

Повінь, вені, ж. Разливъ. Шух. I. 180.

Повірити, рю, рш, м. 1) Пов'їрить. *Росказав би про те лихо, та чи то ж повірять?* Шевч. 78. 2) См. **Повірати.**

Повірний, а, є. Даючий в'ї долгъ (о торговцѣ, кабатчикѣ). *Шинкарочко молодая, колись була повірняя: повірь меду і горілки, бо не маю собі жінки.* Нп.

Повірник, ка, м. Дов'їренное лицо, пов'їренный.

Повірувати, рую, еш, м. В'їрить н'ї-якое время. *Повіруєм ще трохи в волю, а потім жити почнемо.* Шевч. 383.

Повірний, ка, м. Крыша надъ струною, — частію кошари, гдѣ доять овець гудульскіє пастухи. Шух. I. 193, 194.

Повірати, рая, еш, сов. в. повірити, рю, рш, м. 1) Давать, дати в'ї долгъ.

Вона мене здавну знає, мед-горілку повіряє. Чуб. V. 1033. *Шинкарочко молода, повірь меду і вина.* Чуб. V. 201. 2) Дов'їрять, довіряють. *І наймичка у нас була хороша, а не повіряла (мати дітей) на неї.* Г. Барв. 51.

Повіс, су, м. Отвѣсъ. Ромен. у. **Повісемце, ця, с.** Ум. отъ **повісемо.**

Повісити, шу, еш, м. Пов'їсить. *За сєв Бог не повіситъ.* Ном. № 114. ЗОЮР. I. 228. *Куплю тобі намисто та на шию повішу.* Мет. 7.

Повіситися, шуся, синся, м. Пов'їситься. *Коли мишей боїшся, на воротах повісся.* Чуб. *Осичина тим труситься, що на її Скарійот повісився.* Ном. № 316.

Повісемо, ма, с. Связка пеньки или льна в'ї 10 или 12 жм'їнь. Вас. 200. Чуб. 408. Шух. I. 148. *От баба дала дідовій дочці повісемо конопель, щоб вона за ніч спряла.* Рудч. Ск. II. 51. Ум. **Повісемце.** Гол. Од. 36.

Повіснений, а, е, — не полотно. Полотно болѣе тонкое, чѣмъ клочкове, которое в'ї свою очередь тоньше валовини Вх. Зн. 5.

Повісти. См. Повідати.

Повістити, щу, стіш, м. 1) Разказать. *Де котрий пожартує, инший стане та свій смутко-жаль повістити.* МВ. I. 44. 2) Извѣстити. *Пішли люде у слободу повістити.* Мнж. 130.

Повістега, ки, ж. 1) Пов'їстка. 2) Разказъ. *Повістки (народні оповідання) Марка Вовчка.* Спб. 1861.

Повістувати, тую, еш, м. Говорить, разказувать. Шух. I. 45. *Я хотів, бадічку, коли ж неня мене не пускали, повістує хлопець плачучи.* Федьк.

Повість, ти, ж. Пов'їсть, разказъ. *Так казала мені стара Куцайка, розказуючи сюю повість.* Кв.

Повістяр, ра, м. Писатель пов'їстей, разказчикъ. *З того часу, як зроблено в Галичині особне видання Квітчиної повісти „Маруся“, жоден з українських повістярів не видавав у нас особливо книжкою своєї праці.* Левиц. I. Слівце од видавництва.

Повіт, ту, м. 1) У'їздъ. Левиц. Пов. 208. *Таких ведмедів на приміті ще трохи є у нашому повіті.* Гліб. 2) **Повітами.** М'їстами, полосами. *Оцей сніг випав не скрізь, а повітами: от за Любар, то й нема вже.* НВолын. у.

Повітати, таю, еш, м. Привѣтствовать. *Щоб пан отець, пані мати і вся родина*

вийшли повітали та донькою сина. Мет. 171.

Повітиця, ці, ж. Раст. Cuscuta Eriophorum Wahl. ЗОЮР. I. 120.

Повітка, ки, ж. Сарай для скота. (Чуб. VII. 393), также навѣсъ изъ соломенной крыши при такомъ сараѣ. *Під повіткою наймички коноплі тіпають.* Левиц. I. 175. *Чи я тобі не казала, як стояла під повіткою: не йди, милий, та у Крим по сіль, бо зостанеш під наміткою.* Чуб. V. 198. Ум. **Повіточна.**

Повітовий, а, е. У'їздный. *Повітовий суд.* Котл. *В одному повітовому місті жив міщанин Лемішка.* Левиц. I. 238.

Повітра, ри, ж. Пов'їтріє, епідемія. *Така повітра пішла, що люде мруть—холера.* Балтск. у. *А щоб на неї повітра прийшла.* Васильк. у. *А щоб тебе лиха повітра забрала.* Подольск. г.

Повітриця, ці, ж. Вихрь. Вх. Уг. 260.

Повітря, ря, с. 1) Воздухъ. Левиц. I. 25. О. 1862. IX. 115. *Летить орел понад хутір, а в повітру в'їтсї.* АД. II. 20. 2) = **Повітриця.** Вх. Уг. 260.

Повіть, ті, ж. = **Повітка.** *Батько був на горищі, мати—в повіті.* Сим. 222. *Повіть, хату й новий тин.* Мкр. Г. 63.

Повіхтериця, ці, ж. Вихрь, буря. Вх. Уг. 260.

Повічайка, ки, ж. = **Повіка.** Вх. Уг. 260.

Повішальник, ка, м. Пов'їсившийся. Каменец. у.

Повішати, шаю, еш, м. 1) Пов'їшати, разв'їсити. *Повішала хустки на горищі.* 2) Пов'їсити. *Взяли того попа, присудили повішати.* Чуб. III. 335. *Так їх (козаків) і повішали.* Драг. 417.

Повішатися, шаюся, ешся, м. Пов'їситься. *Побі до того дуба і на ньому повішався.* Чуб. II. 381.

Повішеник, ка, м. = **Повішальник.** ЕЗ. V. 209.

Повішно, нар. Навсегда, нав'їки. Змiev. у.

Повіщати, щая, еш, м. Объявлять, возв'їщать.

Повія, віі, ж. = **Повійниця.** Мир. ХРВ. 313. *Мабуть назвав десь повію все-світню та й віється.* Мир. ХРВ. 324.

Повіяти, вію, еш, м. Пов'їять. *Ой повій, вітроньку, з гори в долиноньку.* Чуб. V. 134. *Повій, вітре холоденький, з либокого яру.* Мет. 84.

Повіятися, віюся, ешся, м. Отправиться, пойти. *Гайдамаки повіялись із Черкас.* ЗОЮР. I. 256. *Мати повіялась кудись. Сами вперед повіялись.* МВ. I. 74.

Повк, ку, м. Полкъ. *Прийшли три козаки з повку, розв'язали Марусі голову.* Мет. 105. Ум. **Повчон.** *Отак Возчок жене ляхів повчок.* Ном. № 673.

Повкидати, даю, еш, м. Бросить во что нибудь (во множествѣ). *Лушпиння з яєць повкидала в піч.* Кв. *Ти ж їх, Боже, в рів глибокий, повкидаеш на погибель.* К. Псал. 127. *Повів їх (жидів) дурні до річки, повкидав по одному.* Драг. 347.

Повкидатися, даємося, етєся, м. 1) Броситься во что (во множествѣ). *Повкидались у воду.* 2) Впасть во что, страститься к'ї чему (о многихъ).

Повкладатися, даємося, етєся, м. Улечься (о многихъ). К. Досв. 93. *Повечерявши, старі люде спать повкладались.* К. ДС. 13.

Повелякати, каємо, ете, м. Стать на колѣни (о многихъ). *Повелякали серед хати, дово ся Богу помолити.* МУЕ. III. 56.

Повкѣвник, ка, м. и пр. = **Полковник.** и пр.

Повкѣлювати, люю, еш, м. Воткнуть (во множествѣ). *Повкѣлюй голки в стіну.*

Повкѣпувати, пую, еш, м. Закопать, вкопать (во множествѣ). *Де-не-де стояли повкѣпувані стовби.* Стор. II. 14.

Повкѣчувати, чую, еш, м. Вкатить (во множествѣ). *Повкѣчуй колеса в повітку.* Харьк.

Повкѣшуватися, шуємося, етєся, м. Вкосься (о многихъ).

Повкєривати, ваю, еш, м. Укрыть, накрыть (многихъ, многое). *Лжайте дітки, спати, а я вас повкєриваю гарненько, щоб не померзли.* Богодух. у. *Вороги (на току) швидче повкєривайте, бо дощ находе.* Харьк. у.

Повкєриватися, ваємося, етєся, м. Укрыться, накрыться (о многихъ). *Полягали на печі, ще й кожухами повкєривались.* Харьк. у.

Повкєручувати, чую, еш, м. Ввинтити (во множествѣ).

Повкєупі, нар. Вм'їстѣ. *Ми з Катрею зараз зійшли з хати, стали повкєупі під дєсерима.* МВ. II. 111.

Повкєутувати, тую, еш, м. Окутати, закутати (во множествѣ). *Стоять мажє, шкурами повкєутувані.* Рудч. Ск. II. 173.

Повкєутуватися, туємося, етєся, м.

Закутаться (о многихъ). *Не витопили, а в хаті холодно, — дуже холодно буде спати. — Повкутуємося добре, то й не буде холодно.* Черниг. у.

Повладати, даю, еш, м. Повладѣть нѣсколько времени. *Молодий пан не довго повладав батьківщиною: усю землю попродав та й повівся кудись трохи переводити.* Харьк. у.

Повлазити, зимо, зите, м. Влѣзть (во множествѣ). *Душа вилетіла, а чорти повлазили в тулуб та й сидять.* Рудч. Ск. I. 69. *Порозіться, каже, муравками та ізьте у пляшку. Вони усі поперекидалися та й поулазили у ту пляшку.* Мнж. 129.

Повлѣжуватися, жуємося, етеся, м. Улежаться (во множествѣ). *Уже повлежувалися трупи.* Киев. у.

Повлігати, таємо, ете, м. Влетѣть (о многихъ). *Повлітаємо до його в келію.* Грин. II. 13.

Повлягати, гаємося, етеся, м. Улечься, лечь (о многихъ). *Повлягався народ спати.* Ємiev. у.

Повмазувати, зую, еш, м. 1) Запаковать (многое). *Де се ти так повмазувала руки?* 2) Влѣпить въ стѣну при мазанні глиной (во множествѣ).

Повмазуватися, зуємося, етеся, м. Запакаться (о многихъ). *Повмазувалися діти так, що й милом не одмиєш.*

Повманювати, нюю, еш, м. Заманить во что (многихъ). *Повманюй поросят у хату.*

Повмірати, раємо, ете, м. Перемереть, умереть (о многихъ). *Всі чотири повмірають.* Чуб. V. 167. *Уже старі повмірали обоє.* Чуб. II. 429.

Повмовляти, ляю, еш, м. Уговорить (многихъ).

Повмочати, чаю, еш, м. Обмочить (во множествѣ). *Дорогий сукні в воду повмочала.* Чуб. V. 1070.

Повмурівувати, вую, еш, м. Вставить въ стѣну при кладкѣ ея (во множествѣ).

Повнаджуватися, джуємося, етеся, м. Повадитися (о многихъ).

Повнѣча, ці, ж. Скопленіе въ чемъ либо, заполненіе чего либо. *Какъ нарѣчіе: полно, биткомъ набито. В кормі повнеча людей.*

Півний, а, е. 1) Полный, наполненный. *Хиба режуть воли, як ясла повні?* К. Іов. 13. *Напою я кониченька з повного відеря.* Чуб. V. 382. *Добра півна.* Большая

полная чаша. *Іще ти віп'єш добру півну.* Еще ты перетерпишь много горя. Котл. Ен. III. 15. 2) Полный. *Коралі й дукачі як жар горіли на її повних грудях.* Стор. МПр. 54. 3) Махровый. *Моя врода — повная роза.* Чуб. V. 575. 4) Весь, полный. *Повна шия намиста.* Кв. *Повний місяць.* Ум. *Повненький, повнєсенький.* *Назбирали трушок повненький хвартушок.* Чуб. V. 107. *Полетів орел до чужих сторін, нагнав ю-любців повнєсенький двір.* Мет. 108.

Півнити, ню, ниш, м. Исполнять. **Повніця, ці, ж.** Полный сосудъ. Вх. Зн. 50. Ум. *Повнічна, півнонька, півночка.* *Кропи нас, мати, водою святою непочатою, з повною повничкою доброю долечкою.* Рк. Макс. *Не тий, зятуню, першою повноньки.* О. 1862. IV. 30. *Стань, батеньку, перед мене і напийся до мене з повними повноньками з дрібними слізюньками.* Грин. III. 513. *Чарочко — повночко, як мені до тебе пристати.* Чуб. V. 1105.

Повнісенький, а, е = Повнісінський. *Повнісенький горищик молока.* НВолын. у.

Повнісінський, а, е. Совершенно полный, полнехонький. Рудч. Ск. I. 129. *За сіки повнісінські грошей.* Драг. 83. *Хазяїн (торбу) взяв, повнісінську червінцями й напхав.* Глуб. 47.

Повнісінсько, нар. Совершенно полно, полнехонько. *Народу в церкві повнісінсько.* Левиц. Пов. 18.

Повнішати, шаю, еш, м. Дѣлаться полнѣе. *Ольжине лице повнішало й наливалося.* Левиц. Пов. 240. *Місяць що день, то й повнішає.* Дещо.

Півно, нар. Полно, до верху. *Добре господині, коли повно в судині.* Ном. № 1404. *Вже несила: випив повно.* МВ. (О. 1862. III. 68). Ум. *Повненько, повнєсенько.*

Повноббкий, а, е. Съ выпуклыми боками. *І все те (товар), знаєте, викохане таке, повнобоке.* Сим. 211.

Повновідий, а, е. Круглолицый, полнолицый. К. ЧР. 45. *Чоловік плечистий, русавий, повновидий.* ЗОЮР. I. 97. *Андрійко був у мене повновидий, ясноокий, кучерявий.* МВ. II. 7. *Місяць... був би повновидий.* Дещо.

Повноліций, а, е = Повновидий. *Повнолиций як місяць.* Ном. 8572.

Півнонька, ки, ж. Ум. отъ повниці. **Повносити, шу, сиш, м.** Внести (во множествѣ). *Познімай та повнось сорочки в хату, — вже посохли.* Харьк.

Повноспиний, а, е. Имѣющій ровную

и широкую спину. *Це віл повноспинний, — везтимо добре.* Волч. у.

Повнота, ти, ж. Полнота. *Жадає, щоб швидче явилась у повноті краса миру.* Кв.

Півночка, ки, ж. Ум. отъ повниці. **Повнощотний, а, е.** Заключающій столько предметовъ, сколько ихъ должно быть по счету. Вас. 190.

Повнурюватися, рюємося, етеся, м. Погрузиться, углубиться (о многихъ). *Всі повнурювались у книжку і нічичирк.* Св. Л. 163.

Півня, ні, ж. 1) Полнота. *Не дасть йому розвинути художницького смаку свого до повної повні.* К. XII. 18. *Тут в повню росквіш дав їм Бог.* Мкр. Г. 67. *Перейти дорогу у півні.* *Перейти дорогу съ полными ведрами.* Шух. I. 239. 2) Изобиліе. *І на полі у тебе буде повня.* К. Іов. 13. *Моїм багатством я втішався і повнею моєю веселився.* К. Іов. 67. 3) Полнолуніе. Чуб. I. 10. *Місяць у півні.* Полнолуніе.

Півнява, ви, ж. = Повня 1, 2. У повняві дізнає недостатку, всі злигодні подіймуться на його. К. Іов. 44.

Повнявий, а, е. Полноватый. **Повняк, ка, м.** Раст. а) *Tagetes erecta* L. Анн. 347. б) *Tagetes patula*. Вх. Пч. II. 36.

Пововтүзатися, жуся, зишся, м. Повозиться. *Довго пововтүзилися, поки розібрали добре, як треба робити (молотити машиною).* Харьк. у.

Поводарь, ря, м. Вожакъ; проводникъ. *Він змалечку за поводаря в старців був.* Харьк.

Поводатарь, поводатирь, ря, м. = Поводарь. *Поки я з вами, то буду вашим поводатарем.* Стор. МПр. 117. *Сліпий лучче ходить, як поводатирь водить.* Ном. № 4659.

Повбддя, дя, с. Повода. *Держить коня за поводдя.* АД. I. 7.

Поводір, ря, м. = Поводатарь. Ном. №. 4656.

Поводити, джу, диш, м. 1) Водить. *На рученьках носить сина, очіці поводить.* Шевч. 68. *Рукою поводить по лобові.* Кв. *Поводить станом та головою.* Левиц. I. 12. 2) Править, управлять лошадьми. *Сам пан кіними поводить.* 3) Обращаться. *Вони вийдуть було з хати, ще й дверми луснуть, оттак вони було нами поводять.* Федьк.

Поводіти, джу, диш, м. Поводить. *Коли б мене молодий хоч по хаті повсдів.* Чуб. V. 577.

Повбдитися, джуся, дишся, м. 1) Держать себя, обращаться. *Де ж таки хто чував, щоб дитина так незвичайно з пилимою своєю матінкою поводилась.* МВ. I. 25. *Так із тобою поводяться, як із своїм братом.* МВ. (О. 1862. III. 56). 2) Быть въ обычаѣ. *Бач, як у вас поводиться.* *Як за Хмельницького поводилось.* *Шпанки з квіткою, як поводиться, не спорядили.* О. 1861. III. 17. *Ой у нас на Дону не поводиться сьому: син матері не бере, за брата сестра не йде.* Чуб. V. 926. 3) Удаваться, имѣть успѣхъ. *Підсіла до того чоловіка і просила, щоб розказав, де він його бачив і як йому поводиться.* Кв. *Як йому буде поводитись, яке коли нещастя випаде.* Драг. 75.

Повожатий, того, м. = Поводарь. *Ішов кобзарь до Києва та сів спочивати: торбинками обвішаний його повожатий.* Шевч. 89.

Повбжувати, жую, еш, м. = Поводити. *Утілки плавно плывуть, тільки головками повожують.* Кв.

Повозіти, жу, зиш, м. 1) Повозить. *Повозити попá в рѣшеті.* *Утайть грѣхъ на исповѣди.* 2) Свезти. *Повозив уже всі сноги з поля.*

Повозітоньки, м. Ум. отъ повозити. *Наставляв копок, як на небі зорок; наставляв стоїв на чотирі роги.* *Чим же тое повозитойки? Тими волами, як соколами.* Чуб. III. 386.

Повбзка, ки, ж. Телѣга. Рудч. Ск. II. 155. Ум. *Повбзочка.* *Та запрягий повозочку, та поїдем в чисте поле.* Чуб. V. 911.

Повбзне, ного, с. Пошлина съ воза. **Повозчіна, ни, ж.** Телѣженка. *Старого ж лісу в тебе ця повозчіна.* *Піди ж підмаж повозчину.* Чуб. II. 656.

Повблитися. См. Поволятися. **Повблі, нар.** 1) Медленно, не спѣша. *Поволі їдеш, далеко будеш.* Ном. *Велике дерево поволі росте.* Ном. № 989. **Повблі-повблі!** *Тише-тише! осторожнѣ!* НВолын. у. 2) Свободно, вольно. *Пусти дітей поволі — і сам будеш у неволі.* *Посл. Тоді я веселий, тоді я багатий, як буде серденько поволі гуляти.* Шевч. 76.

Поволічка, ки, ж. Ум. отъ поволока. **Поволбщина, ни, ж.** Пошлина, сборъ съ вола.

Пбволбка, ки, ж. 1) Ремни, шнурки на обуви. 2) Слѣдъ, оставленный тащымъ предметомъ. *Зрубали дерево і стали*

його волокти додому та й поробили поволоки, а лісничий поволокою вислідив. Павлогр. у. Згрібають поволоки—послѣ протащеннаго, пронесеннаго сѣна сгребать оставшееся по пути. Шух. I. 170. Ум. Поволічна, поволоченьна.

Поволокті, чу́, чеш, м. Поволочь, потащить. Москаль встав і насилу поволок потомлені нош. Левиц. I. 2. Чи не поволочиш ти вовчого хвоста? Ном. № 11037.

Поволоктіся, чу́ся, чешся, м. Потащиться. О!.. стаяться та поволоктись: казав чоловік—маку дам. Ном. № 10891. Сама вона кудись поволокла із сусід, бо вона в сусідах жила. Г. Барв. 175.

Поволосітися, шу́ся, сисся, м. — з ним. Потаскати друг друга за волоси. Поволосився з Іваном. Вх. Зн. 8.

Поволохатіти, тію, еш, м. Сдѣлаться косматымъ.

Поволоцьки, нар. Волоча. Як піймавню за коси та поволоцьки через подвірря. Каменец. у.

Поволоченька, ки, ж. Ум. отъ поволока.

Поволочіти, чу́, чиш, м. — Поволокти. Поволочено по сінях. Лукаш. 152.

Поволочітися, чу́ся, чишся, м. — Поволоктися.

Поволочка, ки, ж. Поволочка. За косники та в поволочку. Ном. № 3995.

Поволятися, ляюся, ешся, сов. в. поволятися, ляюся, лишся, м. Изъявлять, изъявлять согласіе. Ходив, просив по всьому селу, щоб вони (громадяне) поволили на сході оддати мені землю. Не поволяються. Екатеринос. у. (Залюбовск.).

Поворіт, рѣту, м. 1) Поворотъ. На повороті шляху. Стор. МПр. 122. Поворѣту нема. Нельзя поворотиться. Повороту спірного нема за оцим возом,—як би його їсти звідни. Волч. у. 2) Возвращеніе. 3) Та часть вѣтряной мельницы, къ которой прицѣпляют веревку для ея поворачиванія. Лебед. у. 4) Воротъ. Лебед. у.

Поворітка, ки, ж. Поворотъ на дорѣгѣ.

Поворітьма, нар. На обратномъ пути.

Помуркотати, чу́, чеш, м. Помурлыкать.

Поворкувати, вую, еш, м. Поворковать. Виллянь, голубко, та поворкуєм, та посумуєм. Шевч. 141.

Поворожити, жу́, жиш, м. Погадать. Пішла вночі до ворожки, щоб поворожити. Шевч. 14. Переносно: поговорить съ кѣмъ

въ секретѣ съ цѣлю устроить что-либо, оказать кому протекцію и пр., устроить, уладить что-либо негласными способами. Попереду він кинувсь до лисиці, щоб тая нищечком у лисиці поворожила про його. Гліб.

Повороз, зу, м. — Поворозка. Шух. I. 224.

Поворѣзка, ки, ж. 1) Шнурокъ, бичевка. Левиц. I. 358. КС. 1893. VII. 80. В кунтури з срібними китицями і поворѣзками. Стор. МПр. 76. 2) Ленточка для завязыванія очіпка. Козелец. у. КС. 1893. XII. 449. Также тесьма для завязыванія передника, юбки. Ум. Поворѣзочка. Ез. V. 136.

Поворотень, тня, м. Поворотъ съ дороги въ сторону. НВовын. у.

Поворотко, нар. Просторно, удобно поворачиваться. Не поворотко копати в вузькій криниці.

Поворотний, а, е. Возвратный. Шух. I. 154.

Поворѣчувати, чую, еш, м. — Повертати. Кв.

Поворѣчуватися, чуюся, ешся, м. — Повертатися. Олена усяди по господарству поворѣчувалась. Кв.

Поворухнути, ну́, нѣш, м. Пошевелить, сдвинуть съ мѣста, шевельнуть.

Поворухнутися, ну́ся, нѣшся, м. Пошевелѣнуться, шелохнуться. Жінка сидить там да й не поворухнется вже. Рудч. Ск. I. 189. Аби прокинулось, аби поворухнулось—уже вона й коло колиски. МВ. I. 97.

Поворухіти, шу́, шиш, м. Пошевелить. Як переночує тєе жити та хто небудь поворухить його, то там не можна (хати) стрѣити. Чуб. I. 101.

Поворухітися, шу́ся, шишся, м. Пошевелѣться. Аби поворухились, аби словечко між собою заговорили, зараз пани й гримать. МВ. I. 46.

Поворухіння, ня, с. Движеніе. Мола слѣдити за кожним його поворухінням. Левиц. Пов. 244.

Повосковѣ, вѣго, с. Подать съ улья пчель.

Повощіти, шу́, щіш, м. Натереть воскомъ. Треба повощити нитки. Черк. у.

Повоювати, воюю, еш, м. Побѣдить, одолѣть (воюя). Тут де не взялись генерали, сенатори, панства усякого поназбігалось; радяться, як їм того змія повоювати. Рудч. Ск. II. 10. Скажи царю, як не одастъ ще й тепер, то я його войною по-

воюю і силою царівну візьму. Рудч. Ск. II. 85.

Повпиватися, вѣмося, етєся, м. 1) Упитися (о многихъ). Найшли горілку і повпивались. Чуб. II. 362. І ми таки повпивались, особливе пан. Стор. II. 26. Повпивались були його поезією. К. (Хата VIII.). 2) Впитися (во множествѣ). Дві чорні брови, мов дві чорні п'явки, повпивались над очима. Мир. ХРВ. 6.

Повпихати, хая́, еш, м. Втолкнуть, выпихнуть (многихъ). Повпихала обох швидче в хату та й двері причинила. Харьк.

Повповати, вая́, еш, м. Понадѣяться. На кого ти, Химочко, повповала, що ти собі Марочка сподобала? Грин. III. 460.

Повпрохуватися, хуємося, етєся, м. Упросить кого выпустить въ хату (многихъ). Повпрохувались в хату погрітись. Волч. у.

Повпрятати, га́ю, еш, м. Запрячь (многихъ). Ох вони стали, воли помазали, сірі воли повпрятали. Чуб. V. 1051.

Повпускати, ка́ю, еш, м. 1) Впустить (многихъ). Коли б вже швидче розкопали, моді б у рай нас повпустили. Шевч. 2) Опустить (многихъ). Вкопали яму під причілком, поставили води й їсти всього і їх туди повпустили. Рудч. Ск. I. 117.

Повру́нюватися, нюємося, етєся, м. Густо зазеленѣть, хорошо взойти. Поврунювались жита.

Повручати, ча́ю, еш, м. Поручить (многихъ). Нащо ж ви, таточку, сиріт накидали і кому ж ви їх повручали? Мил. 186.

Повряжати, жа́ю, еш, м. Нарядить (многихъ). Там стоять коні да посідлані і парубочки повряжані. Чуб. III. 115.

Повряжатися, жа́ємося, етєся, м. Нарядиться (о многихъ).

Повряжувати, жу́ю, еш, м. — Повряжати. Дівчата повряжувані. Харьк. Церкви золоті та повряжувані. Зміев. у.

Повряжуватися, жу́ємося, етєся, м. — Повряжатися.

Повсаджати, джа́ю, еш, м. — Повсаджувати. Повсаджав їх до темниці. Драг. 260.

Повсаджувати, джу́ю, еш, м. Усадить, посадить (многихъ).

Повсаджуватися, джу́ємося, етєся, м. Усѣсться (о многихъ).

Повса́жуватися, жу́ємося, етєся, м. — Повсаджуватися. Тільки що ті повсажувались, аж та дівтора, що бігала круп церкви, сюди ж присипала. Кв.

Повсєгда́, повсєда́, нар. Всегда. Лохв. у.

Повсихати, хая́мо, етє, м. Усохнутъ (во множествѣ). Як з тобою спізнавались, сухі дуби розвивались, як любитись перестали, однолітки повсихали. Чуб. V. 62. Були річки,—повітали, були ставки,—повсихали. Чуб. V. 540.

Повсичасний, а, е. Всегдашній, постійний, вѣчный. Нема... не переходячою на божому світі, нема повсичасного, навичного—або перейде, або привикнеш. МВ. (КС. 1902. X. 149.

Повска́кувати, ку́ємо, етє, м. Вскочить, выпрыгнуть во что (во множествѣ). Рудч. Ск. II. 133.

Повсѣлюватися, лю́ємося, етєся, м. Просолѣть (во множествѣ).

I. Повставати, таємб, етѣ, м. Встать (во множествѣ). Старі діди стояли повстававши. К. Іов. 61. Ото гарненько повстававши, помолились до церкви Богу. Кв. Вранці Бог, св. Петро і св. Миколай повставали. Драг. 111. 2) Высадиться. На землю з човнів повстававши, спитавсь, чи є що їсти їм. Котл. Ен.

II. Повставати, таю́, еш, сов. в. повстати, стáну, неш, м. 1) Возставать, возстать, возмутиться. При Хмельницькому одностайне за Вкраїну повстали. К. ЧР. 11. 2) Подниматься, подняться. Над зеленими ярами повстав легесенький туман. Левиц. I. 120. Галас повстане. 3) Возникать, возникнуть. Те, що повстало з самою життя народнього. О. 1861. IX. 181.

Повставляти, ля́ю, еш, м. Вставить (во множествѣ). Іди ж повставляй (очі), щоб вони мені бачили. Чуб. II. 306.

Повстанець, нця, м. Инсургентъ. Повстання, ня, с. Возстаніе. Левиц. I. 146.

Повстáна, ни, ж. Кусокъ, штука войлока. Мкр. Г. 38. Положит її на теплу і суху повстину. Мкр. Н. 5.

Повсті́ще, ща, с. У гребенщиковъ: кусокъ сукна на доскѣ, о который трутъ гребенку при ея полировкѣ. Вас. 163.

Пѣстка, ки, ж. Войлочная подкладка на внутренней части комота, лежащей на шеѣ лошади. Вас. 159.

Повстрі́чати, ча́ю, еш, м. Встрѣтити. По городу моді гуляла, коли трояниців повстрічала. Котл. Ен.

Повстрі́чатися, ча́ємося, етєся, м. Встрѣтяться. Біг кіт із села, а лисишка із лісу, да й повстрічались вони. Рудч. Ск. I. 22.

Повстрѣ́млюватися, лю́юся, етєся, м.

Воткнувшись (во множествѣ). *Сіно повстромовалося в дірки*. Левиц. I. 195.

Повстрівати, рямо, етє, и. 1) Втыкаться (во множествѣ). *Такий лїс, що йому кінця нема, а високий такий, що аж у небо вершки повстрівали*. Грин. II. 347. 2) Вмѣшаться (о многихъ). *І чою вони всі туди повстрівали? Хиба то їх діло?* Харьк.

Повсть, ті и ти, жс. Войлокъ. *Мамі собі од вітру і хуртуні халабуду, окутані повстями*. Стор. П. 182. **Повсті бити.** Дѣлать войлокъ. Сим. 197.

Повстаній, а, е. Войлочный. КС. 1887. VI. 456. *Бриль повстаній*. Рудч. Ск. I. 62. *Язик мов повстаній*. Ном. № 11756.

Повстаніки, ків, м. мн. Валенки. Кременч. у.

Повстанка, ки, жс. Кусокъ войлока? *І моя душа не повстанка*. Ном. № 1586.

Повсюдний, а, е. Повсемѣстный. *Голод, мїр, крові потоки і повсюдная руйна*. К. МБ. III. 243.

Повсюдність, ности, жс. Всеобщее распространение. Желех.

Повсюдно, нар. Вездѣ, повсемѣстно. *Се повсюдно роблять наші молодіці й баби*. Г. Барв. 421.

Повсядєнщина, ни, жс. Обыденность. *Сходили з гомошмарної гори у юдомъ повсяденицини*. К. КП. 130.

Повсядєнний, а, е. Ежедневный. **Повсядєнно, нар.** Ежедневно. К. МБ. III. 261.

Повсякчасний, а, е. Всегдашний. Мир. ХРВ. 273.

Повсякчасно, нар. Во всякое время, всегда.

Повтанажувати, жуу, еш, и. Утомить сильно (многихъ).

Повтверяти, ряю, еш, и. Отворить (во множествѣ). *Входить Семен до комори,—повтверані скрині*. Гол. I. 80.

Повтеліщувати, щую, еш, и. То-же, что и **утеліщити**, но во множествѣ.

Повтеліщуватися, щуємося, етєся, и. То-же, что и **утеліщитися**, но во множествѣ.

Повтика́ти, ка́ю, еш, и. Воткнуть (во множествѣ). *Повтикав кілки*. Левиц. I. 106.

Повтинати, на́ю, еш, и. Отрубить (во множествѣ). *Повтинати пальчики*. Чуб. III. 63.

Повтирати, ра́ю, еш, и. Утереть (многихъ). *Повтирай дітей, бач як повмазувалися квашею*. Богод. у.

Повтирати́ся, ра́ємося, етєся, и. Утереться (о многихъ). *Вони швидко повтирались, буцім то і не плакали*. Рудч. Ск. I. 180.

Повтірювати, ряю, еш, и. То-же, что и **утірити**, но во множествѣ.

Повтірюватися, ряємося, етєся, и. То-же, что и **утірюватися**, но о многихъ. Желех. *Повтирювалися усі в хату*.

Повтиха́ти, ха́ємо, етє, и. Утихнуть (о многихъ). *Мої думи повтихали*. Федьк. I. 29.

Повтішкувати, ку́ю, еш, и. Втолкнуть (многихъ). *Не спить Сатанаїл з першими янголами, темнішими, да радиться, щоб Бога і тих янголів у воду повтішкувати—повтіхати*. Чуб. I. 144.

Повтіка́ти, ка́ю, еш, и. 1) Убѣжать (о многихъ). *Люде повтікали з хати*. Рудч. Ск. I. 12. *Були на масниці вареники, та в піст на вербу повтікали*. Ном. 2) Вытечь (во множествѣ). *Були річки—повтіками, були ставки—повсіхали*. Чуб. V. 540.

Повтіша́тися, ша́ємося, етєся, и. Порадоваться (о многихъ). *Вірно любилися, да й не побралися, тільки вороженьки да повтішались*. Мет. 92.

Повтомля́ти, ля́ю, еш, и. Утомить (многихъ).

Повтомля́тися, ля́ємося, етєся, и. Утомиться (о многихъ). *Чи повтомлялись, чи поморились, чи на мене, нивку, забулися?* Чуб. III. 241.

Повто́птувати, ту́ю, еш, и. 1) Утоптать (во множествѣ). *Бач, які стежки повтоптували, через город ходячи*. Черниг. у. 2) Втоптать (во множествѣ).

Повто́рне, нар. Вторично. О. 1862. IV. 2.

Повто́рний, а, е. Вторичный. — брат. Членъ второго церковного братства, въ которое вступаютъ болѣе молодые люди, при существующемъ братствѣ изъ старшихъ лѣтами прихожанъ. МУЕ. III. 57.

Повторя́ти, ря́ю, еш, и. Вторить. *Що бурлака ірко робить, аж нім очі заливає, а хазяїн його лає, а хазяйка повторяє: де ти в чорта волочився?* Чуб. V. 472.

Повту́лювати, лю́ю, еш, и. То-же что и **уту́лити**, но во множествѣ.

Повтяга́ти, га́ю, еш, и. Втащить (во множествѣ). *Повтягав усі мішки в хату. Очі йому повтягало*. Ввалились глаза. О. 1862. VI. 59.

Повзу́яти, жу́, зійш, и. Стлзуть, сдѣлать уже. *Коли б була мати кишені не*

повзуила, були б і в мене широкі рукава. Ком. П. № 900.

Пову́зький, а, е. Узковатый. *Повузька свита*. НВолын. у.

Повх, ха, м. — Пільх. Вх. Пч. II. 5.

Повхатий, а, е — Волохатий. Волохатый. Вх. Лем. 457.

Повхо́дити, димо, дите, и. Войти (о многихъ). *От вони повходили в хату*. Рудч. Ск. II. 48.

Повчи́ти, чу, чийш, и. Сооружать? мастерить? *Хату повчу, та й не сповчу й досі*. Вас. 208.

Повчи́ти, вчу́, вчийш, и. Поучить; проучить. *Та так тебе повчу, що й до віку не візьмешся за чарку*. Кв.

Повчи́тися, вчу́ся, вчийся, и. 1) Поучиться. *От же взявся танцювати, та може й не змію!* Повчитись було у кривого Хоми. Кв. 2) Только во мн. ч. Научиться (о многихъ). *Сами з себе письменства повчилися*. Екатеринос. у.

Повчі́плюватися, люємося, етєся, и. Вчіплюваться (о многихъ). *Дітворі йому в полі повчіплювалась*. О. 1861. IV. 149.

Повчо́к, че́а, м. Ум. отъ повк.

Повше́дний, а, е. Обыденный, обычный. *Скинувши свою повшедну одєжу... надів чорноморську*. Шевч. (О. 1861. X. 4).

Повшо́нок, нка, м. Маленькій мальчикъ. Черк. у.

Повшу́к, ка́, м. — Повшенок. *Я ще знав його таким повшуком*. Закр.

Пов'ю́чити, чу, чийш, и. Нав'ючить (многихъ). *Стоять коні попутані, пов'ючені*. Нп.

Пов'язати, жу́, жеш, и. 1) Завязать, надѣть. *Я пов'язу на голову червону скіндячку*. Кв. 2) Связать (во множествѣ). (П'яних) *пов'язав*. Чуб. II. 362. *Сирою сирицею назад руки пов'язано*. АД. I. 90. *Ой зійдуться вороженьки снопики пов'язжуть*. Чуб. *Ой за ярм брала дівка льон, та забулась пов'язати*. Мет. 60. *Ой пов'язу льон, ой пов'язу льон хоть сирію дубиною*. Чуб. *Взяли мене (каліну) поламали і в пучечки пов'язали*. ЗОЮР. II. 243.

Пов'язатися, жу́ся, жешся, и. 1) Надѣть на голову повязку, ленту. 2) Окончить связывание сноповъ. Зміев. у. 3) Образовать завязь. *Пов'язались були добре оірки й кавуни, та дощу не було дово, то й в'язь посохла*. Волч. у.

Пов'язина, ни, жс. 1) На хлѣвахъ: жердь вмѣсто лати. Міус. окр. 2) мн. пов'я-

зини. *Обрядъ повязыванія новобрачной*. Вх. Лем. 451.

Пов'язка, ки, жс.? *Пов'язки з гарбуза, а сидельце капустяне*. Чуб. V. 1161.

Пов'язь, зя, м. Связь. *Може, думаю собі, знайдеться який пов'язь між двома легендами*. Г. Барв. 429.

Пов'яліти, лю́, ліш, и. Сдѣлать вялымъ, заставить увянуть. *Холодна та зима була, цвіт пов'ялила*. Чуб. V. 120.

Пов'янути, ну, неш, и. Завянуть, увянуть. *Ой у полю при дорозі пов'янули цвіти*. Гол. I. 14. *На городі бузина — пов'яло коріння*. Чуб. V. 9.

Погавка́ти, каю, еш, и. Полаять. *Собака погавка, а вітер рознесе*. Шевч. (О. 1862. VI. 13).

Погаданка, ки, жс. Мысль, дума. *І вид його ясний мов засмутився якоюсь погаданкою тяжкою*. К. МБ. XI. 144.

Погадати, даю, еш, и. 1) Подумать; поразмыслить. *Я не полаяла, тільки погадала*. Нп. 2) Вспомнить. *А трудів їх ніхто не погадав*. Ном. № 1581. *Як погадаю батькову щирність, обливають мене слози*. Чуб. V. 338. *Як собі погадаю, де були вечерниці, біда ж мені на світі, бідній молодіці*. Чуб. V. 400.

Погадка, ки, жс. — Погаданка. Ум. **Погадочка.** *Як я собі погадаю свої погадочки*. Грин. III. 255.

Погайса́ти, са́ю, еш, и. Побѣждать, пойти, отправиться. *Куди погадаєш, туди й погайсаєш*. Чуб. V. 1194.

Погалу́нити, ню, ниш, и. Помочить въ растворѣ квасцовъ.

Погамати, маю, еш, и. Поглотать. *сѣсть* (во множествѣ).

Погамелі́тися, люся, лишся, и.? *Та й гарний то панич, як би з ним мені,—каже молодіця,—трохи погамелитись*. Черк. у.

Погамува́ти, му́ю, еш, и. Остановить, усмирить.

Погане́ць, нця, м. 1) Гадкій чоловікъ, мерзавецъ. *Чи бач! ще і базікати стало... такого ще поганця не бувало*. Гліб. *Плаче, плаче та ридає, як рибонька бється... а над нею, молодою, поганець сміється*. Шевч. 484. 2) Язычникъ.

Поганий, а, е. 1) Дурной, плохой. *Царь як покуштує борщ, аж він такий поганий*. Рудч. Ск. I. 108. *Велів поганий бути погоді*. Котл. Ен. *Деревице почало казати, яке йому життя погане*. Гліб. 2) Некрасивый. *Ліпше мені в сей Дунай*

топати, ніж з шидким, поганим до шлюбойку стать. Чуб. V. 162. Ум. **Поганенький**. Я знаю однієї поганенької (пісні). Рудч. Ск. I. 53.

Поганій, на, м. 1) Язычникъ. Єв. Мт. X. 5. Був їден поганин, недовірок. Гн. I. 127. Остафій як був поганином, звався Плакида. Гн. I. 156. 2) Волкъ. О. 1861. X. 126.

Поганінка, ки, ж. Язычица. Вона була поганінка. Гн. II. 98.

Поганити, ню, ниш, м. Гадити, оскверняти. Одна паршива овечка уся отару поганить. Ном. № 5987. Чор-зна-що — щоб і посудини не поганило. Ном. № 3288.

Поганитися, нюся, нишся, м. Пачкаться, осквернятися. Давай наввипередки: хто кого випереде, то того й буде паня.— Я не хочу з тобою поганитися,—лучше хай побіжить мій синок. Грин. I. 218.

Поганіти, нію, еш, м. 1) Дѣлаться хуже. 2) Дурнѣти.

Поганка, ки, ж. 1) Мерзавка. Я б її сяку таку поганку через поліцію додому добула. Мир. Пов. II. 95. Ой не бий, милий, да через ту поганку. Чуб. V. 618. 2) Некрасивая. Мнж. 47. 3) Плохая вещь. Латку поганку скинь під лавку. Мет. 209. 4) Язычица. Доню серце! ти говориш мов не християнка: ти і Бога собі твориш наче, тьфу! поганка. К. МБ. III. 250. 5) Лихорадка. КС. 1889. XI. 305. 6) Змѣя, Pelias cherssea. Шух. I. 22. 7) **Веретільник**, Anguis fragilis. Вх. Пч. II. 16.

Поганкуватий, а, е. 1) Плоховатий. 2) Невзрачний, некрасивий. Дівка вже дохожала, тільки поганкувата і до роботи лінива. О. 1862. VII. 39.

Поганкувати, нар. Плоховато.

Погано, нар. 1) Дурно, плохо. Надумавсь вовк, що жить йому погано: не з'їсть, не засне до пуття. Гліб. 2) Некрасиво. Ум. **Поганенько**.

Поганство, ва, с. 1) Язычество. Гн. I. 157. Передмурре древне християнства, що стоїть з мечем на чаті супроти поганства. К. Дз. 123. 2) соб. Язычники. Боротися... християнів од поганства. Гн. I. 64.

Поганський, а, е. Язычскій. Поганське божество. Левиц. Світ. 9. Гей ви, жидове, поганські синове! Нащо то ви великий бунт, тривоги зривали? ЗОЮР. I. 225. Зачали збиткувати над християнами поганські народи. Гн. I. 182.

Поганчати, чаю, еш, м. **Паганшати**.

Ольга все крашала та крашала, Катерина поганчала. Левиц. Пов. 240.

Поганшати, шаю, еш, м. Дурнѣти.

Погань, ні, ж. 1) Гадость, дрянъ, скверность. Стара собака, де б молитися, верзеш тут погань. Шевч. 159. 3 того попелу завелась вся тая погань: мошки, комарі, жуки. ЗОЮР. II. 30. Ну, іоді, іоді, Грицьку, буде ту погань сніпиря хвалить. Греб. 390. 2) соб. Язычники. Гн. I. 187.

Поганьбіти, блію, бйш, м. Охулити, осрамить. Старий його поганьбив. Чуб. II. 335.

Поганьбувати, бую, еш, м. — ним. Пренебretch, отвергнуть, считая плохимъ.

Поганюга, ги, ж. Ув. отъ погань.

Поганючий, а, е. Ув. отъ поганій.

Поганючо, нар. Ув. отъ погано. Поганючо співали.

Поганяйлівський, а, е. Кучерской, ямщицкій. Ном. № 11370.

Поганяйло, ла, м. 1) Кучерь, возница. Сим. X. Тпру! цукнув наш поганяйло. Ком. I. 48. Поганяйло коло коней. Сим. 203. 2) Бичъ, кнутъ.

Поганяльник, ка, м. **Поганяйло** 1. Ум. **Поганяльничок**. КС. 1882. XI. 23.

Поганяння, ня, с. Понуканіе.

Поганяти, няю, еш, м. Погонять. Тоді чоловік весело співає, як п'ятериком поганяє. Ном. Оре милий своїм плугом, чужа мила поганяє. Мет. 57.

Погар, ра, м. 1) **Пугар**. Єдин погар випила. Гол. III. 226. 2) **Погарь**. Желех.

Погараздитися, джуся, дишся, м. Устроиться какъ слѣдуетъ, прийти въ нормальное положеніе. Тепер дівчина не хоче йти за вдовця, а як повінчаються та стануть жити вкупі, то й погараздиться. Він чоловік ще молодий, гарний. Волч. у.

Погарбати, баю, еш, м. Захватить, насильно взять (во множествѣ).

Погарбувати, бую, еш, м. **Погарбати**.

Погарець, рця, м. Пт. удождъ. Шух. I. 23.

Погарікати, каю, еш, м. Поворчать. Погарикай там, погарикай,—ось я тебе. Мнж 95.

Погарманити, ню, ниш, м. Смолотить при допомозі катка. См. Гарман, гарманити. Що ми горох помолотимо, чачавицю погарманимо. Мил. 157.

Погарманитися, нюся, нишся, м. Помолотить Наслами... гарман, трошки погарманились, а то оставили на завтра. Грин. I. 87.

Погарманувати, ную, еш, м. **Погарманити**.

Погарніти, нію, еш, м. Похорошѣти, сдѣлаться лучше. Погарніли моде. Константиногр. у.

Погартувати, тую, еш, м. Закалить (во множествѣ).

Погарцювати, цюю, еш, м. Поскакать верхомъ, погарцовать.

Погарчати, чю, чйш, м. Поворчать (о собакѣ и человекѣ).

Погарь. Мѣсто, на которомъ сожженъ дѣсь. Вх. Зн. 21.

Погарюкати, каю, еш, м. **Погарикати**.

Погасати, саю, еш, сов. в. **погаснути**, ну, неш, м. Погасать, погаснуть, потухать, потухнуть. Горіло світло, погасало, погасло. Шевч. 148. Пішов по масло, та й в печі погасло. Ном. № 10934. Уже зорі погасають, ранок наступає. Федьк. II. 81.

Погасіти, шю, сйш, м. Потушить, погасить. А в рум'яню така сила, що всі цвіти погасила. Чуб. V. 38.

Погасітися, шуся, сйшся, м. Потухнуть.

Погаслий, а, е. Угасшій. Скільки виточила сліз із старих погаслих очей, задуючи про мене. Г. Барв. 406.

Погаснути. См. **Погасати**.

Погаятися, гаюся, ешся, м. Поуделить, помѣшкать.

Погейкати. См. **Погейкувати**.

Погейкувати, кую, еш, сов. в. **погейкати**, каю, еш, м. Кричать, покрикивать: гей! погонять. Вже плугатарі погейкують, а візчарики посвистують. Нп.

Погемблювати, лую, еш, м. Построгать рубанкомъ.

Погетьманувати, ную, еш, м. Побыть гетманомъ.

Погибати, баю, еш, сов. в. **погибнути**, ну, неш, м. Погибать, погибнуть. Вірне любила, як присягала в вірності вмірати, да й прийшлося за мою вірність в нещасті погибати. Чуб. V. 184. Ніч мати не дасть погибати. НВолын. у. Тут тобі, серденько, в степу погибати. Мет. 94. Щоб їх нутъ погибла! Ном. № 3695.

Погибель, лі, ж. 1) Гибель, погибель. Як не зведе вона його з світу, то ще одно місце зостається, де його погибель учиниться. Рудч. Ск. I. 135. 2) **Зігнутися у три погибелі**. Сильно согнутися, сгорбиться. Ном. № 3042. Изогнувся у три погибелі. Драг. 165.

Погибельний, а, е. Гибельный. І в погибелні тенета вороги її вловили. К. Псал. 35.

Погибнути. См. **Погибати**.

Погидувати, дую, еш, м. Побрезгать. Коли мене погидуєш, любви мою сучку. Чуб. V. 1113.

Погинатися, наюся, ешся, м. Наклоняться. Панна жетється, погинає, десь там мене поминає. Чуб. V. 32.

Погинути, ну, неш, м. Погибнуть. Забив Данило жінку, да й сам погинув. МВ. I. 158. Як би Бог слухав пастуха, то давно б погинуло стадо. Ном. № 4124. Як із Низу тихий вітер повіє, вся ваша жидівська сторожа погине. ЗОЮР. I. 60.

Погіркати, каю, еш, м. **Погарикати**.

Погіцати, цаю, еш, м. Покачать на рукахъ (ребенка).

Погідливий, а, е. Благоприятный, хороший (о погодѣ). Погидливі дні. НВолын. у.

Погідний, а, е **Погідливий**. У щасті наше вдарив кім в погидну годину. Млак. 96.

Погін, гону, м. 1) Скорость движенія. Як тільки тропи пуги погону (у млині), то зараз і зломиться. 2) Сонце то ховалось, то знов випливало із-за високих скель, а вони, величаві, темними полонами мережили світлий і гладкий, як скло, Дніпр. Стор. II. 142.

Погінка, ки, ж. **Погонка**. Треба оддати позичку, щоб погінки не було на селі од людей.

Погіншливо, нар. Успѣшно. Хотъ би воно йшло погіншливо, а то полеш, полеш, мов і не сяпав. Мнж. 189.

Погінь, гоні, ж. **Погонь**. А я у погінь за ним, та й догнав. Новомоск. у. Не дрімай, козаче, не дрімай зо мною, сам же ти знаєш, погінь за тобою. Чуб. V. 278. Ум. **Погонечка**.

Погіркнути, ну, неш, м. Прогорѣкнуть, сдѣлаться горькимъ (во множествѣ).

Погірнік, ка, м. **Погар** 2. Желех. Пастбище для дойнихъ овець. Шух. I. 215.

Погіршати, шаю, еш, м. 1) Сдѣлаться хуже. Замужє пішла—ще й поіршало: мені ділечка побільшало, а здоров'ячка поменшало. Чуб. V. 591. 2) Увеличитися. Малі діти — мале й лихо; діти побільшають,—лихо поіршає. Ном. № 9197.

Погладити, джу, диш, м. Погладить. Погладив проти шерсти. Ном. № 3990.

Погледіти, джу, диш, и.—**Поглядіти.** Од неділі до неділі щоб всі моде погледіти. *Ном. № 13273.*

Поглібати, баю, еш, и. Сь трудомъ полетѣть. *Е, після вашого пострілу я заприлітись добре, що одна качка ледве, ледве поглибала, та отам десь певно і впала.* Брацл. у.

Поглібшати, шаю, еш, и. Сдѣлаться глибоже.

Поглинѹти, нѹ, нѣш, и. Проглотить. *Зинути, мов їх земля поглинула. Бодай вас свята земля поглинула живими!*—проклятіє. *Левит. ПІО. І. 369.*

Поглузувати, зѹю, еш, и. Посмѣяться, подразнувати насмѣшкамъ. *Поглузують, покенкують та й кинуть під лаву.* Шевч. 123.

Поглум, му, м. Издѣвательство.

Поглумітися, млѹся, мишся, и. Насмѣяться. *Почув Господь—і сміхом посміявся, на неї з них, безумних, поглумився.* К. Псал. 3.

Поглумка, ки, ж. Насмѣшка. *Нехай Бог боронить від сказаної мими,—поглумка.* *Ном. № 3485.*

Поглѹхнути, немо, нете, и. Оглохнути (о многихъ). *Як холодию пойдять, то так зараз і поглѹхнуть.* Мнж. 92. *Люде поглѹхли.* Чуб. II. 581.

Поглушіти, шѹ, шиш, и. 1) Оглушити (многихъ) 2) Заглушити (во множествѣ). *Тернина поглушила його.* Єв. Мр. IV. 7. *Садами летіла,—сади поглушила своїми голосочками.* Чуб. V. 749.

Погляд, ду, м. Взглядъ. *Видно сокола по польоту, а сову по погляду.* *Ном. № 7343.* *На погляд вона добра пані.* Черниг.

Поглядання, ня, с. Посматриваніє. *Не поглядай на неї: нічого з твого поглядання не буде, бо вона не про тебе думає.* Харьк.

Поглядати, даю, еш, и. Посматривать, поглядывать, взглядывать. *Не поглядай, серце, на других.* Мет. 54.

Поглядатися, даюся, ешся, и.—**Поглядати.** *Та на свою цюру поглядається.* АД. I. 145. *На чорняву все поглядається.* АД. I. 82.

Поглядіти, джу, диш, и. 1) Посмотрѣть, поглядѣть. *Піди, мила, погляди, чи всі коні вороні.* Чуб. V. 739. 2) Пошукать. *Погляділа кишеню, аж тютюню зо жменю.* Грин. III. 561.

Поглянути, ну, неш, и. Взглянуть. *І багата, і хороша, хто погляне—ажне.*

Чуб. V. 37. *Погляну я у віконце.* Чуб. V. 649.

Поглянутися, нуся, нешся, и.—**Поглянути.** *Поглянутися в кватирочку—старий же близенько.* Лукаш. 126. *Поглянешися в кватирочку—повно ляхів в місті.* Лукаш. 109.

Погнати, женѹ, нѣш, и. Погнать. *Потала... бичка пасти.* Рудч. Ск. II. 13. *Поженуть вас на війну.* Стор. II. 85. **Химѣри погнати.** *Понести чепуху. Се він сп'яну химери погнав.* Кв.

Погнатися, женѹся, нѣшся, и. 1) Погнатися. *Піймав, не піймав, а погнатися можна.* *Ном. № 4281.* *Чорт погнався за ним і не догнав.* Рудч. Ск. I. 69. 2) Отправитися, пойти, гоня; побѣжати. *Покинув чоловік упряга недоораного, погнався із воликами додому.* Г. Барв. 198. *Трое товару погналось геть дорогою.* Драг. 64. *Свої волі набралася, на весілля погналася.* Чуб. V. 562. 3) Вырасти. *Висадки пішли в куці, а цибуля погналася в стрілки.* Левит. I. 28. 4. Соблазнитися, польститися. *Погнався, що велике качання.*

Погністи, погніти, нию, єш, и. Погнать. *Картопля погніла на грядці.*

Погніватися, ваюся, еш, и. Разсердиться, разгнѣваться. *Погнівалися всі дівки.* Грин. III. 504. *Та кланяйся низенько і садовни близенько, щоб родина не мівалась! Кланялась низько й садовни близько, і родина погнівалась.* Грин. III. 538.

Погнівати, влѹ, віш, и. 1) Погнѣваться. *Не погніви: що Бог дав, те й з'їж.* О. 1862. IV. 89. 2) Разгнѣвать. *Та виломлю калинову квітку та застромлю за білу намітку, щоб сії квітки не подавити, щоб свого роду не погнівити.* Мил. Св. 59.

Погній, ною, м. Сильно уваженая земля. *НВолын. у. Черниг. г.*

Погнітити, чѹ, тиш, и. Подавить, придавить (во множествѣ).

Погноїти, ною, іш, и. Дать сгнить. *Вже на току поноїв хліб.* Каменец. у.

Погнѹти, гнѹ, гнѣш, и. Погнѹть. *Довгий кістлявий ніс його якось погнѹло набік.* Стор.

Погнѹтися, гнѹся, гнѣшся, и. Погнѹться. *Столи його погнѹлись від м'ясиа.* К. Юв. 47.

Поговір, вору, м. Толки, сплетни, пересуди. *На Тетяну поговор, що Тетяна вмерла: вона лежить на печі і ноги задержла.* *Ном. А на мене молодую поговор та слава.* Мет. 85. *Як ми любилися, та й*

не побралися, слави-поговору понабіралися. Мет. 84.

Поговірка, ки, ж. Пересуди; также предметъ пересудовъ. *Мир. Пов. I. 165.* Г. Барв. 295. *Була слава, була слава, стали й поговірки та на ту дівчиноньку, що чорній брівки.* Мил. 75. *Тепер же ти ні жінка, ні дівка, а тепер же ти людська поговірка.* Чуб. V. 337.

Поговіти, вію, еш, и. Поговѣть.

Поговоріти, рѹ, риш, и. Поговорить. *Він у мене такий був, що не до розмови: як прийде, так і засне і не поговоре.* Чуб. V. 28.

Погода, ди, ж. 1) Соглашеніє, мировая. *Вх. Лем. 451.* 2) Погода. *Еола, оставшись на господі, зібрав всіх вітрів до двора, велів поганій бути погоді.* Котл. Ен. 3) Хорошая, ясная погода. *І в погуду часом ірім ударить.* *Ном. № 1965.* *Чи в погуду, чи в смоту веселий іду на роботу.* Чуб. V. 39. 4) Вѣтеръ, буря, дождь, снѣгъ. *Погода упаде.* Шух. I. 178. *Погода у вікно б'є,—зачинить.* Лебед. у. *Як їжав, то одвернувся, відкіль погода йшла.* Ум. **Погодонька.** *Дай, Боже, з вечора погодоньку.* Чуб. V. 312.

Погоддя, дя, с. Благоприятное время.

Погоджати, джаю, еш, сов. в. погодіти, джу, диш, и. 1) Способствовать, поспособствовать, благоприятствовать, по-благоприятствовать. *Бог мені погодив, тишницею наградив.* Нп. *А мені Бог погодив, що-м сокиру уломив.* Гол. III. 480. *Тепер мені погодило, що прядиво не вродило, та вродило чечевича, та буде мені хвартух і спідниця.* Чуб. V. 1184. 2) Мирить, помирить. *Олію з водою ніколи не погодиш.* *Ном. № 4154.*

Погоджатися, джаюся, ешся, сов. в. погодітися, джуся, дишся, и. 1) Мириться, помириться, сойтись. *Два когути, два дими, дві господині ніколи не погодяться.* *Ном. № 4155.* 2) Уславливаться, условиться, договориться. *Погодились брати хуру, та підвод нема.*

Погодка, ки, ж.—**Погодник.** Харьк. г. Мнж. 189.

Погодливий, а, е—**Погідливий.**

Погідний, а, е. Благоприятный. *Погідний час.*

Погідник, ка, м. Флюгеръ. Прил. у.

Погодонька, ки, ж. Ум. отъ погода.

Погодувати, дѹю, еш, и. 1) Покорить. *ЗОЮР. I. 147.* *Погодуй, положи, та хоть в'ять побіжи.* Чуб. V. 682. 2) Вскормить (многихъ). *Ой як я живу,*

як я горюю, я своїх діточок не погодую. Мет. 248. *Ох, милосердний Творче і всі святій отці, поможіть мені малих діток погодувати, із їх розума да й діждати.* КС. 1884. I. 31. 3) Откормить (многихъ). *Погодуюм... кабани.* Рудч. Ск. II. 26.

Погодуватися, дѹюся, ешся, и. Покормиться, поѣсть. Котл. МЧ. 481.

Погобій, а, е. 1) Ясный, чистый, світлий. *Не поюжа в ставу вода,—летять (утенята) до криниці.* Чуб. V. 169. 3) *поюжою криниченьки коня напувати.* Грин. III. 689. *Поюжий сояиний день.* К. ЧР. II. 41. 2) Благоприятный, попутный (о вѣтрѣ). *Поюжий вѣтер дме.*

Погобіти, гою, іш, и. Залѣчить (во множествѣ). *Так попекала руки, що в силу поюгла.* Черниг. у.

Погобітися, гоїмося, гоїтеса, и. Залѣчитися (во множествѣ). *Ой коли б побив та й пожалував, до б мої раночки да й поюлісь.* Чуб. V. 821.

Погойдати, даю, еш, и. Покачать (растеніє или что либо висящее). *Сю ніч поуляем, ляхів поюйдаем.* Шевч. 153.

Погойднути, даю, нѣш, и. Покачнуть (растеніє или что-либо висящее). *Вѣтер поюйне, поюйне те поліно, то воно об дерево й стукає.* Чуб. II. 65.

Погойдуватися, дѹюся, ешся, и. Покачиваться. *І ходила, поюйдучись та підківками поцюючи.* Св. Л. 114.

Поголіти, лѹ, лиш, и. Побрить. *Він нам поголив голови гладко.* *Ном. № 675.* **Лобі поголіти.** *Забрить лобъ (въ солдаты). Брати на пинцину ходили, поки лоби їм поголили.* Шевч. (1883), 388.

Поголітися, лѹся, лишся, и. Побриться. *Звелів йому умитися й поголитися, бо борода у його виросла наче у пасічника.* Рудч. Ск. II. 164.

Поголіти, ліємо, ете, и. Обѣднѣть, обнищати (о многихъ). *Не тим наші діди поголими, що солодко тили й їли.* *Ном. № 7239.* *І здається сей німець на зайві дні їх не займав так як колись при Одрію Степановичу було, що инколи поспів три тижні роблять, а поголими зовсім люде.* О. 1862. V. 111.

Поголовастий, а, е. Покатый, пологий. Бердич. у.

Поголодіти, джу, диш, и. Оставить голодными (многихъ). *Ти моїх жанцов поголодила.* Грин. III. 136.

Поголодувати, дѹю, еш, и. Поголодать.

Поголос, су, м.—**Поголоска**. *Поголос розійшовся по всій околиці.* Ев. Л. IV. 14.

Поголосіти, шү, еш, м. *Поплакати.*

Поголоска, ки, ж. *Слухъ, молва.* К. ЧР. 397. *Скрізь пішла поголоска, що Кармалюк ходить.* КС. 1883. II. 467. *Деся дзвін мим і пустили таку поголоску.* Ном. № 7807. *Хиба не чув ти поголоски про чорну раду?* К. ЧР. 107.

Поголосний, а, е. *Шумний. Зашумять ліси поголосний.* Грин. III. 12.

Поголоснішати, поголоснішати, шаю, еш, м. *Сдѣлаться громче. Голосна пісня його через те ще поголоснішала на широкому світі.* К. XII. 130.

Поголубити, блю, биш, м. *Поласкати.* Вх. Зн. 51.

Поголубитися, блюся, бишся, м. *Поласкатися. Білесенькі, повні, як півонь, маківки, що мовляв, де тільки русальна з молодиком поголубляться, там вони врожаяться й цвітуть.* О. 1862. VIII. 16.

Поголубіти, бію, еш м. *Сдѣлаться голубимъ.* Вх. Зн. 51.

Поголубкатися, каюся, ешся, м.—**Поголубитися**. *Молоді, як би могли крізь землю пройти, щоб там притулитись, поголубкатись, то ні минути не ждали б.* Св. Л. 270.

Погомоніти, ню, ниш. м. *Поговорить, побесѣдовать. Чумаки собі й байдуже, а москалі щось погомоніли собі тихенько.* Рудч. Ск. II. 171. *Парубки погомоніли-погомоніли та й розійшлись.* МВ. I. 40. *Сядь, погомони.* ЗОЮР. I. 48.

Погонач, ча, м. *Часть ручної мельниці.* См. жорна. Шух. I. 146.

Погоніць, нця, м. 1) **Погонич** 2. Г. Барв. 18. *Був в погонях за Дунаєм.* Мкр. Н. 2) *Погонщикъ, посланий за кѣмъ въ погоню. Біглому една дорога, а погонцеві десять.* Фр. Пр. 37.

Погонити, ню, ниш, м.—**Поганяти**. *Ані стій, ані погони. Посл. Ой у лузі воли в плузі, мій милий погонити, за поясом батіг носить, за мною голосить.* Чуб. V. 73.

Погонич, ча, м. 1) *Погонщикъ, работникъ, погоняючий воловъ при пахотѣ или у чумаковъ.* Рудч. Чп. 90. *От він узав, нарвав війце і підпрі єї, а жінку поставив за погонича.* Рудч. Ск. I. 180. 2) *Возница. Лягнув погонич пулю, коні... потюпали і зникли з очей.* К. Оп. 5.

Погонка, ки, ж. *Преслѣдованіє; недовольство, нареканіє.* Мнж. 189. *Вони*

погонку юнять, що пробі пару волів даси за безчестя. Павлогр. у. *Він один робить як слід, а вона ще на його й погонку жене.* Екатеринос. у. *Вона на тебе таку погонку жене, що біда.* Екатеринос. у. (Залюб.). См. **Погінка**.

Погонька, ки, ж. *Ум. отъ погоня.*
Погонь, ні, ж.—**Погоня**. Мнж. 26. *Погонь за мною.* Мет. 100. *Буде за нами з города Азова велика погонь уганяти.* АД. I. 121.

Погоня, ні, ж. *Погоня.* КС. 1882. XII. 502. *Ой Марку ж, мій Марку, не дрімай зо мною, бо побіжить мати в погоню за мною.* Чуб. V. 226. *Ум. Погонечна, погонька.*

Погорда, ди, ж. *Пренебреженіє, презрѣніє.* Г. Барв. 460. *Не видно було ні ненависти, ні погорди.* Левид. I. 463.

Погорджування, ня, с. *Пренебреженіє, презрѣніє. Піднялась до погорджування великою гординею.* К. XII. 129.

Погорджувати, джую, еш, сов. в. *погордіти, джү, діш, м.* *Пренебрегати, пренебrecь, презирати, презрѣти.* К. XII. 114. *Погорджує недужним і дитвора.* К. Іов. 42. *Не погордіт і загостіт.* Ез. V. 67.

Погордувати, дую, еш, м. *Пренебrecь.* Грин. III. 471. *Покличмо ми брата мого до себе у гості,—може він не погордує тепер нами.* Рудч. Ск. II. 143.

Погорження, ня, с. *Пренебреженіє, презрѣніє. В його душі змінялись то жаль, то погорження.* Стор. МПр. 16.

Погоріджа, жі, ж. *Пожаръ, пожарище.* МВ. (О. 1862. III. 40). *Торік була погоріджа, ще й досі чути.* Ном. № 4125. *Чи не на погоріджу біжисте?* МВ. I. 38.

Погористий, а, е. *Гористий. Земля у нас, коли б не гори, була б зовсім добра, да тільки те, що трохки погориста, як звичайне край над Дніпром з правого боку.* О. 1861. VIII. 88.

Погорілець, льця, м. *Погорѣлецъ.* Черк. у. *Погорілець хліб зів, а солону спалив.* Ном.

Погорілий, а, е. 1) *Погорѣлий. Боюся ще погорілу хату руйнувати.* Шевч. 264. 2) **Погоріле**—**Погорілля**. *На погоріле хоч шажок дайте.* Макс.

Погорілище, ща, с. *Пожарище, пепелище.*

Погорілля, ля, с. *Несчастьє отъ пожара. Він просить на погорілля.*

Погорінець, нця, м.—**Погорілець**. Вх. Лем. 451.

Погоріти, рію, ріш, м. 1) *Погорѣти, сгорѣти. Погоріли степи, поля і зелені байраки.* Нп. *Торік ми погоріли та оце й досі на хату не стялися—у брата живемо.* 2) *Побагровѣти. Зоря погоріла дуже на вітер.* Грин. I. 11. 3) *Загорѣти. Од сонечка погорів, од вітречка почорнів.* ХС. II. 196.

Погородіти, джү, діш, м. *Загородити (во множествѣ). Як прийдеш додому, то погороди загороди великі.* Рудч. Ск. I. 144.

Погосподарювати, рію, еш, м. *Похозяйничати. Була дочка, оддали заміж, та не довго й погосподарувала—вмерла.* МВ. I. 16.

Погостіти, шү, стиш, м. *Угостити, принять какъ гостя. Прийняла їх у хату, але не мала чим їх погостити.* Гн. I. 93. *Нас... так файно погостив.* Гн. II. 41. *Запросив і погостив їх дуже красно.* Драг. 121.

Погостітися, щүся, стишся, м. *Быть въ гостяхъ, провести время съ гостями. Ой устань, мила, та й пробудися, я до тебе прийшов погоститися.* Чуб. V. 48. *Запросим до себе та погостимось трохи.* Чуб. II. 630.

Погостріти, рію, ріш, м. *Поострити.*
Погостювати, тью, еш, м.—1) **Погостити**. 2) *Побыть въ гостяхъ, погостити.* Чуб. IV. 580.

Поготів, нар. *Подавно, тѣмъ болѣе. Не кракала ворона, вгору літаючи, а вниз уже й поготів.* Ном. *Коли щеня не задавив, мене не займе й поготів.* Гліб. 21. *Діти батька мало що й слухають, а нас і поготів.* Г. Барв. 413. *Не слухався парубком, а оженившись і поготів не буде.* Нѣжин. у.

Поготувати, тую, еш, м. *Наготовить, приготовить (во множествѣ). Чи все вже поготували нам на дорогу?*

Пограбнути, ну, неш, м. *Окоченѣти. Пограбнуть иноді руки на річці. Руки на дощі та на холоді пограбли.* Рк. Левид.

Пограбувати, бую, еш, м. *Ограбить.* К. ЧР. 62. *А вона ж бо їх да й пограбувала: у одного взяла вороною коня.* Чуб. III. 391.

Пограти, граю, еш, м. 1) *Поиграть. 2) Обыграть. Та мені хоч аби що, то потраю його, дарма, що в його самі тузи та королі.* Лубен. у. *А котрий котрого потрав.* Лубен. у.

Погратися, граюся, ешся, м. *Поиграть. Пограймось, поцуляймо та пісеньку заспіваймо.* Шевч. 29.

Погрѣб, бу, м.—**Погріб**. Гн. II. 160. *Старий попрощавсь із мертвим тілом мовчки і без плачу й жалю поблагословив на погреб.* К. ЧР. 105.

Погрѣбати, баю, еш, м. *Побрезгать. Глянь, яка гарна! за таку б крамо і я не погребав.* Стор. II. 32.

Погрѣбарь, ря, м. *Могильникъ.* Вх. Зн. 51.

Погребельне, ного, с. *Пошлина за проѣздъ черезъ плотину.*

Погребниця, ці, ж. *Землянка.*

Погребіще, ща, с.—**Погріб**. *В погребіщі темному замкнути.* К. ПС. 122.

Погребний, а, е. *Погребальный, похоронный. Погребна одправа.*

Погребник, ка, м.—**Пригребниця** 1. *Увіходить сонце, скинуло свої ризи і повісило на погребнику і приходить у хату.* Чуб. I. 5.

Погребнутися, нүся, нѣшся, м. *Гребнуть весломъ. Харон не зараз схаменився, разів з чотирі погребнувся і з калочком причалив к ним.* Котл. Ен.

Погребня, ні, ж.—**Погребник**.

Погребовий, а, е. 1) *Похоронный. 2) Бывшій на погребеніи, похоронахъ. По погребі запросив... усіх погребових на гостину, щоби за грішну душу випили та децю перекусили.* ЕЗ. V. 170.

Погребовини, вин, мн. *Поминки по усопшемъ.* Вх. Уг. 260.

Погребті. См. **Погрібати**.

Погрівина, ни, ж. *Комли високо скошенной травы. Щоб добре косили да покривин не пускали.* О. 1861. X. 35.

Погрізти, зү, зѣш, м. *Погрызть, изгрызть. І погризе йому сустаки й жили.* К. Іов. 39.

Погрізтися, зүся, зѣшся, м. 1) *Погрызться. 2) Поссориться. Се не собаки, се два брати, що погризлися та й побились, ідучи степом.* ЗОЮР. I. 306.

Погрімати, маю, еш, м.—**Погрімати**.

Погріб, ба, м. *Погребъ. Дід... закинув його у погріб.* Рудч. Ск. II. 14. *Ум. Погрібець.* Чуб. V. 1174. *В погребіці замурувався.* Драг. 39. *Маленький погрібець повен яєць.* ХС. III. 63.

Погріб, ребу, м. *Погребеніє.*

Погрібати, баю, еш, сов. в. *погребті, бұ, бѣш, м.* 1) *Погребать, совершить погребеніє, хоронити, похоронити. Ой заплачуть, погребуть.* Чуб. V. 461. 2) *Только сов. в. Сгрѣсть, окончить сгребать. Ой покошено, погребено.* Грин. III. 85.

Погрібач, ча, м. Кочерга. Вх. Лем. 451.

Погрібний, а, е=Погребний.

Погрібняк, ка, м.—Погребник? Канев. у.

Погрімання, ня, с. Стукъ, звонъ, громъ. *Погрімання кубків за трапезою.* К. ЧР. 180.

Погрімати, маю, еш, сов. в. погрімати, маю, еш, м. 1) Став ірім погрімати, стала чорна хмара наступати. КС. 1884. І. 32. *Вже переходить гроза,—ще трохи погріма та й затихне.* Харьк. 2) Гремѣть, погромѣть, громыхатъ, погромыхатъ, стучать, постукивать, постучать. *Із різних тицалъ погрімали, Хмелниченка їтьманою поздоровляли.* Мет. 398. *Став козак конівкою по мосту добре погрімати.* ЗОЮР. І. 205. 3) Только сов. в. Покричать, накричать на кого. *Пан оконом погрімав і вийшов.* МВ. І. 132. *А щоб оттам розсердитися, погрімать—на наймита, або так на кою—ніхто і не чув ніколи.* Сим. 228.

Погріти, грію, еш, м. 1) Нагрѣть. *Буде чим руки погріть.* Ном. № 9851. *Та ж хаточка без вікон, без дверей, у тій хатці вітер не повіє і сонечко не погріє.* Мил. 183. 2) Побить. *Двадцять літ я й за дубець не брався, а тепер би погрів ломакою спину, дак син не дає.* Г. Барв. 337.

Погрітися, гріюся, ешся, м. Погрѣтись. *З тобою холодно, піду у пекло погрітись.* Шевч. 300.

Погріхувати, хую, еш, м. Напрасно обвинити, заподозрити. *Погріхували на його дурно, що він яблука покрав.* Борз. у.

Погрішити, шу, шійш, м. Погрѣшити. *Узяв великий жалъ його спасенну душу, що словом погрішив, сказав неправду Богу.* К. Псал. 246.

Погрішник, ка, м. Грѣшникъ. Ангел... каже: „Ті паничі, що я від них носа затикав, великі погрішники; хоть гарно убрані були, а гріхи від них так смерділи, що я мусів носа затикати. Гн. П. 97.

Погрожати, жаю, еш, сов. в. погрожити, жу, зиш, м. Грозить, угрожать, погрозить. *І погрозив йому Ісус.* Єв. Мр. І. 25.

Погрожування, ня, с. Угрозы. *Мужицька мова... піднялась до погрожування великою гординою і до погрожування великій потузі.* К. XII. 129.

Погрожувати, жую, еш, м.—Погрозити. К. Кр. 38. К. Бай. 74. *Король погрожує нас руйнувати.* К. ЦН. 249. *Що ж ви тепер мені погрожуєте?* К. XII. 35.

Погрѳза, зи, ж. Угроза. *Він погрози не страхався.* Млак. 99. Ум. Погрѳза.

Погрозити, см. Погрозити.

Погрѳзка, ки, ж. Ум. отъ погроза.

Погромадити, джу, диш, м. 1) Погrestъ. *На граблі, погромадь іще ти.* 2) Сгrestъ. *Сіно вже погромадили.*

Погромити, млѳ, миш, м. Разгромить.

Погромище, ща, с. Разгромъ. *Мов після великої пожежє, або після татарського промища.* Морд. Пл. 6.

Погронїтися, нїся, нишся, м. Образовати гроздья. *Винограде-виноградочку!.. прошу ж тебе, ізроди рясно. Ви, троночки, погронїтеся.* Мет. 176.

Погрузити, жу, зиш, м.—Згрузити. *Погрузили так дорогу, що хоч не їдь.*

Погрюкати, см. Погрюкувати.

Погрюкувати, кую, еш, сов. в. погрюкати, каю, еш, м. Погромыхивать, грохотать, погромѣть (о громѣ, выстрѣлахъ). *Ою, кажуть, орачі, та сей не аби як погрюкує... Певно се копитан цусей так.* Сим. 218.

Погуба, би, ж. Погибель. *Відратуйте, отче, душу від погуби.* Гн. П. 43.

Погубитель, ля, м. Погубитель, губитель. *Тут лежить копитан, погубитель її.* Кв.

Погубити, блѳ, биш, м. 1) Растерять. *Заплакали запорожці, коней погубивши.* Чуб. V. 940. 2) См. Погубляти.

Погубляти, ляю, еш, сов. в. погубити, блѳ, биш, м. Губить, погубить. *Як ті душі погубляють, так сі модьже тіло.* К. МВ. X. 7. *Не поберіши тіла і душу погубиши.* Ном. № 8794.

Погудити, джу, диш, м. Выразить порицаніє, охулить. Чуб. III. 192. *Сестру похвалять, мене погудять.* Гол. IV. 536.

Погудка, ки, ж. Порицаніє.

Погук, ку, м. Выкрикъ; крикъ; призывный крикъ. Чуб. III. 104. *Заспівайте Господєві пісню псалму нову гарно, мово з погуками співайте здорові.* К. Псал. 73.

Погукати, каю, еш, м. 1) Покричать. *Ой піду я, укаючи, юробчику шукаючи, буду в жалю погукати, юробчику проклинати.* Чуб. V. 273. 2) Громко позвать.

Погукнути, см. Погукувати.

Погуківщина, ни, ж. Взносъ въ мірской капиталъ на уплату податей за бѣднихъ и на другія благотворительныя цѣли. *Ти б мовчав, бо й досі не оддав погуківщини.* О. 1861. VIII. 102.

Погукування, ня, с. Покрикиваньє,

крики, выкрики. *Христия мерщій тікає у двір, а за нею слідом погукування та викукування.* Мир. Пов. П. 57.

Погукувати, кую, еш, одн. в. погукнути, ну, нѳш, м. Покрикивать, крикнуть. *Сама, як пані, тільки погукує: „А се подай, а те принеси!“* Св. Л. 115. *За ворота вийшла, косу чесала, та на своїх дружок погукувала.* Мет. 114. *Погукують плуатарі, поганяючи воли в плузі.* Левиц. І. 76. *Годи!—погукнула на весь голос свій.* МВ. *Погукнув він (на хлопця): біжи мерщій та спитайся.* Чуб. II. 649.

Погулянка, ки, ж. 1) Гуляньє. 2) Пребываніє въ гостяхъ. *Петрусь за шанку да й гайда на вечорниці на погулянки.* Г. Барв. 506.

Погуляння, ня, с. 1) Гуляніє, хожденіє куда либо въ свободное время. *У недѣлю одпрохалась якось у батька на погуляння. Вийшли ми за село, на могили.* МВ. І. 85. 2) Охота; война. *Як поїхав королевич на погуляння, та покинув Марусеньку на юрювання.* Чуб. V. 767. *Як приїхав Василь з погуляння: пані-матко, де моя Галя?* Чуб. V. 703. *А Мазепенко... зібрав свою ватагу,—гайда в степ! да й забушував. Гей, каже, царю, давай на погуляння! Петро жажнувся: знав, що ніякою силою не одолѣє.* ЗОЮР. І. 118. 3) Пиршка, гульба. *Узяв вісім п'ятаків на погуляння.* Новомоск. у. Ум. Погуляннячко. *З погуляннячка йду, я нікого не боюся.* МУЕ. III. 138.

Погуляти, ляю, еш, м. 1) Погулять. *Вибігла за юрод погуляти.* Рудч. Ск. І. 32. *Кличе мати вечеряти, галушки простили. „Стривай, мати, погуляю, женишки настили.“* Чуб. V. 10. 2) Побить, пробыть. Мет. 45. *Погуляла дівчиною років зо три.* МВ. І. 7. 3) Побить въ гостяхъ, побыть у кого либо. *Пустіть мене, серце, до батька до вашого, піду, погуляю, а то будуть ніватися: як же так можна не пійти?“*... Пішла; гуляла там, гуляла, і їла, і пила. Рудч. Ск. І. 82. *Отсюда: погуляй, погуляйте употребляється въ смыслѣ подожди, подождите. Погуляйте трохи,—батько зараз приїде.* Борз. у. 4) Побить, пробыть безъ дѣла, незанятимъ. *Погулав днів зо три—нудно без роботи.* *Годів зо два погуляла та нива неорана.* 5) Поиграть. *Погуляли в карти.* 6) Погулять, покутить.

Погупцювати, цюю, еш, м. Потанцо-

вать. *Ось ну мишень, не соромляйся, погупцюймо трохи.* Маркев. 60.

Погуркати, каю, еш, м. Погremѣть, погромыхатъ, постучать.

Погуркотити, чу, чеш, м. 1)—Погуркати. *Погуркотило і стало стихати.* Драг. 64. 2) Загremѣть, уѣзжая. *Чую,—погуркотів віз.*

Погурчати, чу, чійш, м.—Погуркотити

Погустити, тію, еш, м. Сгуститься.

Погустити, шаю, еш, м. Сдѣлаться гуще. *Стала висівки корові давати, то погустішало молоко.* Черниг. у.

Погусті, ду, дѳш, м. Погудѣть.

Погутѳрити, рю, риш, м. Поговорить, поболтать. *Ідіть, тітко, посидимо, погутѳримо.* Мир. Пов. І. 140.

Погутѳкало, ла, с.—Пугач. *А ворони-старі жєни пішли танцювати, а крочище взяв дручище пішов підганяти, а сич на порозі став на сторожі; погутѳкало упеклося (упилося!), лягло на дорозі.* Чуб. V. 1124.

Погаздувати, дую, еш, м. Похозяйничать.

Погвалтувати, тую, еш, м. 1) Пошумѣть, покричать. 2) Произвести насиліє (надъ многими).

Погѣздгатися, гаюся, ешся, м. 1) Пометаться изъ стороны въ сторону. 2) Покапризничать.

Погѳргѳтати, гѳчу, чеш, м. 1) Покричать (о гусяхъ, индѣйськихъ пѣтухахъ). 2) Поговорить на непонятномъ языкѣ.

Пограсувати, сую, еш, м. Вытоптать, истоптать (во множествѣ).

Погуляти, лаю, еш, м. Одолѣть, осилить. *Лубен. у. Одна загодована бджола може погуляти десяток незагодованих.* Грин. II. 322. *Се така наука, що глядїть мишень, чи всякий учитель погула.* О. 1862. І. 66.

Подавальник, ка, м. Работникъ, подающий снопы. Левиц. ПЙО. II. 303.

Подавання, ня, с. Подаваніє, подача.

Подавати, даю, еш, сов. в. подати, дам, дасі, м. 1) Подавать, подать. *Як Бог дасть, то і в вікно подасть.* Ном. № 13. *Будеш, будеш ти лежати, пшонки прохати, та нікому тобі буде і кузля подати.* Мет. 86. *Подай, мила, свою білу ручку.* Мет. 261. 2) Давать, дати. *Він мені подав за себе викуп.* К. Іов. 73. *Йому подам на суд увесь мій побит.* К. Іов. 27. *Він подавав кожному в руку.* Рудч. Ск. І.

67. **Подавав сери** їм золотій. АД. I. 81. **Подати милостиню**. Кв. На церкву подав. Г. Барв. 208.—**до рук**. Вручать, вручить.—**звістку**. Извѣщать, извѣстити. Левиц. I. 57. Мил. 217.—**рушники**. Обычай сватовства: принимая пропозицію, перевязувати сватові особу для того приготовленими полотенцями. *От послася до неї,—вона їй рушники подавала*. Рудч. Ск. II. 49. 3) Отдавати, одати вѣ выраженіяхъ:—**на глум, на поталу**—см. **глум, потала**. 4) Передавати, передати, посылати, послати—письмо, денги или подарокъ. *Вибачайте, що так довго листу не подавала*. О. 1862. IX. 111. *Коли я умру, то й поховайте і до моєї миленької листи подайте*. О. 1861. IV. 96. *Ми одписували своєму салдатові та й подали йому два карбованці*. Я б юстинчик (татові) подавала, та ніким подати. Мил. 182. **Подати мову**. Передати (слова). *Подали ту мову один по одному, один по одному*. ЗОЮР. I. 6. 5)—**голос**. Отзиватися, отозватися, заговорити. *Чи ви помітили? Подайте хоч голос*. 6) Казатися, показатися. *На мій наче б то чорний подає*. Змієв. у. 7) **Подало му**. О больномъ: ему лучше. Угор.

Подаватися, даюся, ешеся, сов. в. **податися, дамся, дасяся**, *гл.* 1) Подаватися, податися, наклоняться, наклонитися. *Зеленька ялиночка на яр подалася*. Чуб. V. 122. 2) Раздаватися, раздаться, расширяться, расширяться. *Ном. № 12013. Широкая да улиця да ще їй подалася*. Чуб. V. 421. 3) Отступать, отступить, подвигатися, подвинути. *Перед мечем назад не подається*. К. Юв. 89. 4)—**кому**. Уступать, уступити, податися. *Грицько перший раз подався кацапові, а другий раз не подався*. Рудч. Ск. I. 201. 5) Ослабѣть, похудѣть. *Його жінка дуже подалася, змізерніла, зблїдла*. Лев. Пов. 155. 6) Отправлятися, отправиться. *Подалася до річки*. Мнж. I. *Подалася на чуже село*. Г. Барв. 366. *Глянув тільки в хату, та й подався геть у поле*. Змієв. у. *Осїдали кониченьки, в степи подалися*. Грин. III. 591. 7)—**на поталу**. См. **Потала**.

Подавити, влію, виш, гл. Передавить. *Я вмиг його отправлю к бісу і вас подавимо як мух*. Котл. Ен.

Подавитися, вліюся, вишся, гл. Подавиться. *Коли ти не подавився своїм словом, то я не подавлюсь тим хлібом, що од щирого серця хотів з тобою поділитися*. Стор. II. 20.

Подавник, ка, м.—**Легкодушник**. Шух. I. 143.

Подавно, нар. Довольно давно, давненько. Подольск. г., Київ. г., Борз. у. Я прийшла подавно. Черниг. у. *Він уже подавно сказав*. Г.-Арт. (О. 1861. III. 101).

Подала, ли, ж. Замужняя жінчина, любезничающая съ парнями. Шух. I. 33.

Подалеко, нар. Далековато, довольно далеко. *Чи далеко до того села?*—**Подалеко**. Черниг. у. *Далеко вам ходити?*—**Та подалеко**. Черниг. у.

Подали, нар. 1) Подалъ. 2) Далѣ.

Подаремне, подаремно, нар. Напрасно, даромъ. Рк. Левиц.

Подарити, рїо, рїш, гл.—**Подарувати**. То ж мені пан-отець подарив, щоб хорший молодець полюбив. Чуб. V. 8.

Подарківий, а, е. 1) Относящийся къ подарку. 2) Служащий подаркомъ. Рушник подарковий. Вас. 168.

Подарок, рку, м.—**Дарунок**. *Ото той купецъ приносить шкури і дає князю у подарок*. Рудч. Ск. II. 93. Ум. **Подарочок**. МВ. I. 116. Чуб. V. 342. *Не дивуйте, наші сванечки, що короткіі подарочки*. Грин. III. 434.

Подаррїя, рїа, с. Подарки. *Даютъ мені подаррїя жита по коробиці*. Харьк. у.

Подарувати, рїю, еш, гл. 1)—**кому, ногó**. Бідному ніхто не подарує. *Ном. № 2304. А поїзд наш подарувати чи буде, чи немає чим?* Алв. 26. *Батько подарував йому свого коня*. Рудч. Ск. I. 96. 2) Простити. *Я йому цього не подарую, що він тоді мене наляв* **Подаруй** моїй жінці яке там незвичайне слово. МВ. I. 12. *Багацько ти мене журила, та нехай тобі Господь подарує*. МВ. I. 27.

Подаруватися, рїємося, етеся, гл. Простити другъ друга. *Вже як там не погодимось на чому, то подаруємось*. МВ. I. 9.

Подаруйко, ка, м. Даритель, кто подарки дѣлаєть. *Подаруйко за кордоном без یشانіа ходитъ*. Ком. II. № 928.

Подарунок, нка, м. Подарокъ. *Шкода твоїх подарунків, що їй дарував*. Лукаш. *Благайте його, панотченьку, й словами, й подарунками*. ЗОЮР. II. 28. Ум. **Подаруночок**. Чуб. V. 170.

Подаруньо, ка, м.—**Подаруйко**.

Подати, ся. См. **Подавати, ся**.

Податківий, а, е. Податной. Ев. Мт. XXII. 9.

Податливий, а, е. Податливый. *Дуб податливийший рубати, ніж грушина*. Волч. у.

Податний, а, е. О горшечной глині: мягкой, легко поддающийся при работѣ. Шух. I. 260.

Податок, тку, м. Подать. Рудч. Ск. II. 163. *Ой видить сам Господь з неба, на податок гроші треба*. Лукаш. 139.

Подать, ти, ж.—**Податок**. *Ой сам же Бог бачить з неба, що на подати грошей треба*. Чуб. V. 621.

Подача, чї, ж. Оброкъ. *Яків, бачте, у Києві на заробітках був. У нас пускають (кріпаків), треба тільки подачу дати, яку там положать*. МВ. I. 109. *Живуть тихо, не дають подачі*. КС. 1882. IX. 568.

Подбати, дбаю, еш, гл. Позаботиться. *За мене нікому подбати, я сирота*. Богдох. у.

Подвиг, га, м. 1) Подвигъ. Левиц. Пов. 30. *Він дикую, моту силу воювничу до подвигов спасенних нахилив*. К. Бай. 134. *Ні тишим мавзолеєм, ні солодкою голосом хвалою не зробили б нашому батькові Тарасу такої шаноби, як сим тихим братолюбним подвигом*. К. (О. 1862. III. 23).

I. Подвігати, гаю, еш, гл. Подвигать, потаскать тяжести.

II. Подвігати, гаю, еш, сов. в. **подвігнути, ну, неш, гл.** Побуждать, побудить, подвигнуть. *І чий се дух уста твої подвигнув?* К. Юв. 55.

Подвігатися, гаюся, ешеся, сов. в. **подвігнутися, нуся, нешеся, гл.** Отступать, отступить передъ кѣмъ. *Не подвигнувся перед злими*. К. Псал. 31.

Подвійник, ка, м. Подвижникъ. Г. Гр. 56.

Подвійництво, ва, с. Подвижничество. К. ПС. 85. К. Бай. 14, 32.

Подвійницький, а, е. Подвижнический. *Моцям подвижницьким молитись*. К. МВ. II. 123.

Подвійний, а, е. Двойной. *Подвійне скло*. МВ. (О. 1862. III. 56). *Подвійні вікна*.

Подвійно, нар. Вдвойнѣ.

Подвіренько, ка, ум. отъ **подвір'я**.

Подвірній, я, е. Дворовой, домашній. *Повела їх у хату, де стояло молоко, здорові кошики з яйцями всякої подвірньої птиці*. Левиц. I. 483.

Подвіронько, ка, с. Ум. отъ **подвір'я**.

Подвір'я, р'я, с.—**Підвір'я**. Чуб. VII. 391. *Як твоя, доню, доля, то накупить чоловік і поля; а як безділля, то продасть і подвір'я*. *Ном. № 1661. А що ж мені*

по худобі, що все подвір'я заляже? нейдная дружиночка молодому світ зав'яже. Чуб. V. 31. *У новеє подвір'є в'їхжжю, на подвір'ї пана зустрічаю*. Чуб. V. 729. Ум. **Подвіренько, подвіронько**. Грин. III. 138. **Подвір'ячко**. Чуб. V. 245, 130. *Вийди, дружбонько, на подвіренько, подивися на сонечко*. О. 1862. IV. 33.

Подвоїти, двою, їш, гл. Удвоить.

Подвоїтися, двоюся, їшся, гл. 1) Раздвоиться. 2) Противорѣчить самому себѣ. *Він подвоївся: раз казав, що нічого не бачив, а вдруге признався, що бачив*. Новомоск. у.

Подворець, рця, м. Сѣни. **На подвірці**. Вѣ сѣняхъ, во дворѣ. Вх. Лем. 451.

Подейкувати, кую, еш, гл. Поговаривать. ЕЗ. V. 21. *Ну, що подейкують про його*. Борз. у. *Люде подейкують, що подушиного не буде*. Валк. у. *Чи сватають тебе, дівко?*—*Нї, не сватають, а тільки подейкують*. Кобел. у. *Подейкували на Бульбу, що він ніби то украв, аж воно виявилось потім, що аж он хто*. Волч. у.

Подєколи, нар. Иногда. *Іноді буває так, що усе сонце темнїє, а подеколи тільки частина його буває темна*. Ком. I. 45.

Подєкуди, нар. 1) Кое-гдѣ. *Чувать подекуди і в наших сторонах*. *Ном. № 3570*. 2) Отчасти. *Цікавила мене історія сільського вбозства, вбозства подекуди з своєї волі*. Г. Барв. 372.

Пбдена, ни, ж. Возвышеніе изъ камня, покрытое толстымъ слоємъ вѣтвей и соломы и служащее основаніємъ для стога. Шух. I. 166, 170.

Подєнник, ка, м. Поденщикъ, поденный рабочий. *З поденника викрутить останню краплю поту*. Г. Барв. 162.

Подєнниця, ці, ж. Поденщица. Черниг. у. Ум. **Подєнничка**.

Подєнно, нар. Поденно. *Піду я подєнно робити*. МВ. (О. 1862. III. 72). *Подєнно до людей хожу*. Г. Барв. 270.

Подєння, ня, с. 1) Мѣсто на току для складыванья хлѣба вѣ скирды. 2) Дно саней или вообще экипажа.

Подєнок, нка, м. 1) Потолокъ вѣ конюшнѣ. Вх. Лем. 451. 2) мн. **Подєнки**. Подонки, остатки. *Капусти тільки подєнки зосталися в діжці*. Лебед. у.

Подєнщина, ни, ж. Поденщина. *Раноранісінько схоплюся, біжу на подєнщину*. МВ. (О. 1862. III. 73).

Подеревеніти, подерев'яніти, нію, еш, гл. Одеревенѣть. *Як скоро їмостъ пана*

оком узріла, на її тіло подеревеніло. Чуб. V. 1069. Вона не заплакала, а тільки вся подерев'яніла. Кв.

Подереча, чи, ж. Поборы; подать, налоги. Черниг. г. КС. 1882. IX. 568.

Подержати, жу, жіш, г. 1) Подержать. Щось я маю їй сказати, за рученьку подержати. Мет. 76. 2)—до хрестя. Крестить, воспринять отъ купели. Таки своїх байстрят з десятюк у год подержити до хреста. Шевч. 464.

Подерти, р'у, р'еш, г. 1) Порвать, изорвать. Зіма!.. хліба нема, щоботи подерти, доведеться вмерти. Канев. у. 2) Исцарапать. Як зачав котом по тілі дерти,—чисто подер тіло. Рудч. Ск. I. 173.

Подертися, р'уся, р'ешся, г. 1) Порваться, изорваться. Ой як митва подертися, пишання минеться. Чуб. 2) Исцарапать другъ друга. Подерлися, як пес з котом. Чуб. I. 290.

Подесенщина, ни, ж. Мѣстность, страна надъ Десной. Желех.

Подесьбіч, нар. Одесную, по правую сторону.

Подесятерити, р'ю, р'іш, г. Повторить десять разъ. Употр. въ знач. повторить нѣсколько, много разъ. Я вже юворив і подесятерив, щоб хлопці не робили шкоди в полі. Рк. Левиц.

Подешевіти, вл'ю, в'іш, г. Продешевить.

Подешевіти, вію, еш и подешевшати, шаю, еш, г. Подешевѣть.

Побѣякий, а, е. Кой кто, нѣкоторый. Желех. Вх. Зн. 51.

Подзвін, в'ону, м. Звонъ по умершему. Не без того, що й за подзвін хто перекине. Мир. Пов. II. 63.

Подзвінний, а, е. Относящийся къ звону по умершему. Употр. также какъ сущ. въ значеніи: человекъ, звонящій по умершему. А подзвінному дам сім мір полотна, щоби мені дзвонив цілий тиждень що-дня. Грин. III. 285.

Подзвіння, ня, с.—Подзвін.

Подзвоніти, н'ю, ниш, г. 1) Позвонить. Ой помер мій Давидко, поховали й ног не видко. Редькою подзвонила, ріпкою поминала. Чуб. V. 797. 2) Позвенѣть. За ворітечка вийшла, ключами подзвонила. Чуб. III. 235.

Подзвонітися, нитися, г. безл. **Щоб, бодай подзвонілося!** Пусть зазвонятъ (надъ тобою мертвымъ)—пожеланіе смерти.

Що не по їх, зараз: „щоб і подзвонилось, щоб і закурилось!“ Г. Барв. 438.

Подзвонювати, н'юю, еш, г. Звонить. Ми, Правдичі, усі з давнешних давен подзвонюем у предківську одвагу. К. ЦН. 159.

Подзеленькати, каю, еш, г. Позвякать, позвенѣть; позвонить.

Подзеленчати, ч'у, ч'іш, г.—Подзеленькати.

Подзенькати, каю, еш, г.—Подзеленькати.

Подзеґун, на, м. Презрительное название бѣлоруса.

Подзижчати, подзичати, ч'у, ч'іш, г. Пожужжать (о комарѣ, мухѣ). Подзичав комаръ та й стих. Харьк.

Подзюбати, баю, еш, г.—Подзюбати. Соловейко на маківці весь мак подзюбав. Грин. III. 129.

Подзюбати, баю, еш, г. 1) Поклевать. Курчатка тишо їсть чисто все подзюбали. 2) Подзюбаний. Изрытый оспой. Хоча бо я й подзюбана на виду, таки ж бо я зроблена доладу. Чуб. V. 1125. Там така шдка тика подзюбана. Лебед. у.

Подзюбатися, баюся, ешся, г. Поклевать нѣкоторое время. Подзюбався юронецъ вишень та й полетів. Переносно о людяхъ: пощипать (ягодъ). Підіть у садок, порічків подзюбайтесь. Зміев. у.

Подзюріти, р'ю, р'іш, г. Полить струей. Он знов крізь стелю подзюріло. О сильномъ дождѣ: полить. А тут знов подзюрив дорщ. О. 1862. I. 59.

Поді, дів, м. Низменная мѣста, долина. Черном. См. Під I.

Подібати, баю, еш, г. 1) Пойти съ трудомъ, поплестись. Подібала стара мати дочку з мимим розлучати. Шевч. 397. 2) Встрѣтити; найти, попасть. Він дає траву яку тільки подібле. ЕЗ. V. 211.

Подив, ву, м. Поглядѣнье. Для подиву дівку продають. Ном. № 8985.

Подивіти, вл'ю, виш и подивітися, вл'юся, вишся, г. Посмотрѣть. Тепер мені на милого не можна подивити. Чуб. V. 281. Та подивила на бистру воду. Гол. III. 12. Ой зйду я на гору високу та подивлюсь в долину широку. Чуб. V. 359.

Подивування, ня, с. Удивленіе.

Подивувати, в'юю, еш и подивуватися, в'ююся, ешся, г. Удивиться. Ніхто й не подивує. ХС. VII. 423. А ти, боярине, не подивуй, іди собі ичю пошлюбу. Нп. Подивувався Іван такий жадабі сестриній. Рудч. Ск. I. 136.

Подимати, маю, еш, г. Повѣвать. Буде вітрець подимати. АД. I. 64.

Подімне, ного, с. Подать отъ дыму. Взяли подимне од дворів. Котл. Ен. IV. 58.

Подімоє, м'ку, м. Подниманіе? Вѣяніе? Золотий золотничок, чого ти забився, із міста звалився? чи ти з подимків, чи ти з подівок? Чуб. I. 129.

Подімщина, ни, ж.—Подимне.

Подіна, ни, ж. Низменная мѣстность, иногда заливаемая водой. Ой вийду я на могилу та поляну на подину: на подині вогонь горить, коло вогню турок сидить. Нп.

Подирати, раю, еш, г. Драть, рвать. Переносно: ругать. Як бере, то свого батька дере, а як віддава, то твого подира. Ком. П. № 346.

Подирбати, (баю, еш?), г. Потрясти, подергать. Вх. Лем. 451.

Подирчати, ч'у, ч'іш, г. Подребезжать.

Підих, ху, м. Дыханіе; дуновение. К. XII. 23. Гріє їй своїм подихом руки. Г. Барв. 537. Подих ночної прохолоди. К. МХ. 21.

Підихати, хаю, еш, г. Подышать.

Подихати, хаю, еш, сов. в. подихнути, н'у, н'еш, г. Повѣвать, повѣять. Тільки одна труба, та й та димовая, а з тії труби димно подихає. Чуб. V. 342. Наві вік—мов вітерець, що стиха подихає. К. Псал. 319.

Подичавіти, віємо, ете, г. Одичать (о многихъ).

Подібний, а, е. 1) Подобный, похожий. 2) Пригожий, красивый. 3) Годный.

Подібність, ности, ж. Сходство. Желех.

Подібно, нар. 1) Красиво, къ лицу. Дивися, ненько, чи хорошененько, чи хорошененько і подібненько. Чуб. III. 302. 2) Вѣроятно. Що ти, милий, думаєш-гадаєш, подібно-сь мене покинути маєш. Нп. Ум. Подібненько.

Подівати, ваю, еш, г. Дѣвать (много). Ой брат сестрицю рослітав, де ж тії утлюти подівав? Мет. 205.

Подіватися, ваємося, етєся, г. Задѣваться (во множествѣ). А коні не знати де подівались. Рудч. Ск. I. 112.

Подівоє, в'ку, м. ? Быть можетъ: підвівок—подвѣваніе, подвѣяніе? Золотий золотничок, чого ти забився, із міста звалився? чи ти з подимків, чи ти з подівок? Чуб. I. 129.

Подівувати, в'юю, еш, г. Пожить дѣ-

вушкою. Г. Барв. 105. Вона таки подівувала.

Подій, д'юю, м. Удой, молоко. Дай нам свого подію (подою?). Вона (ведмедця) їм удоїла. Він узав те молоко і поїхав. Грин. I. 158.

Поділ, д'олу, м. 1) Низменное мѣсто, низменность. Вас. 206. Ой ходила, подруженьки, з іір на поділ. Мет. 130. Заграми коники на подолі. КС. 1883. II. 388. 2) Подоль женской рубахи. Чуб. VII. 427. Не цвіла калинонька ік Петру, да зацвіла калинонька ік Різду—а в мого свекорка у коморі, а в мене молодой у подолі. Нп. Чаше во мн. ч. подіоли. В подолах мережки. Грин. III. 136. Тим же вона мабуть юрда, що в подолах митва. Чуб. V. 170. Ум. Поділон, поділочок. О. 1861. XI. 10. А на тії Бондарівні в поділах мережка. Грин. III. 614. Ой чи є де діва тишина, що в поділах митва. Чуб. V. 165.

Піділ, лу, м. 1) Раздѣль; дѣлежъ. Нехай би їм без поділу усе, що ми з тобою придбали на віку. О. 1861. VIII. 18. Поділ у них іде, дак ще сварки за землею. 2) Разверстка, размежеваніе. 3) Вѣ ариєм.: дѣленіе. К. Гр. 100. Кон. Ар. 2.

Поділіти, ся. См. Поділяти, ся.

I. Поділля, ля, с. Часть, доставшаяся въ надѣль.

II. Поділля, ля, с. Низменная мѣстность.

I. Поділоє, л'ку, м. Ум. отъ поділ.

II. Поділок, л'ку, м. Надѣль. Поділку у їх по дві десятині. Константиногр. у. Поділом, нар. По частямъ. Радом. у. Поділшливий, а, е—Подільчивий.

Подільчивий, а, е. Подѣльчивый, готовый уступить.

Подільчивість, вости, ж. Подѣльчивость, готовность уступить.

Поділющий, а, е—Подільчивий. Вона у вас гарна: трудяща і поділюща. Г. Барв. 132.

Поділяти, л'юю, еш, сов. в. поділіти, л'ю, лиш, г. 1) Дѣлить, раздѣлить между нѣсколькими или на нѣсколько частей. Мнж. 103. Батько їх (синів) поділив хазайством та й умер. Драг. 339. Благослови, Боже... коровай поділити. Мет. 202. Діли мерції, а то ми тебе поділимо. Кв. 2) Вѣ ариєм.: раздѣлѣть. Кон. Ар. 97.

Поділятися, л'юся, лишся, г. Дѣлиться, раздѣлѣть между собой. Мнж. 87. З ними щоденним добром поділяюсь. К. Дз. 230.

Стали поділятися. Чуб. I. 132. На дорозі ізнайшли золотого перся і ніяк ним не поділялися. Рудч. Ск. I. 165. Грішми вони поділились. Рудч. Ск. I. 192. Ідуть турки з татарами і людьми ся поділяють. АД. I. 291.

Подімство, ва, с. Дворъ съ постройками, усадьба. Мнж. 189.

Подінути,—ся, ну,—ся,—неш,—ся, и.—Подіти, ся.

Подіркуватий, а, е. Ноздреватий, скважистий, пористий. Константиногр. у.

Подіркуватити, тію, еш, и.—Подірчавіти.

Подірчавіти, вію, еш, и. Покритися дырками. Мир. ХРВ. 48. Як часто сорочки перуть, то вони подірчавіють швидко. Оселя подірчавіла,—вода у хату милася. Мир. Пов. I. 111.

Подіти, діну, неш, и. Дівать, запрягати. Що у вдови діти, да ніде їх подіти. Мет. 241. Або віддай їх кому... або де хоч подінь. Рудч. Ск. II. 68.

Подітися, дінуся, нешся, и. Діваться, исчезнуть. Ой де пішла, де поділася Марусина мати. Мет. 207. Десь ся подів рум'янець з мого личенька? Чуб. V. 138. Де Христос подівся?—На небо знявся. Чуб. III. 350.

Подія, дії, ж. 1) Событіє. Нащо вже вселлий, нежурбливий, та й він заклопотався тією подією. МВ. I. 38. 2) Поступокъ. Кривоніс добре знав свою вину і вочевидьки бачив, що такою подією трапив віру і силу у себе поміж товариством. Стор. МПр. 146.

Подіяти, дію, еш, и. 1) Сдѣлать. Заморські мікарі нічого не подіють. Чуб. II. 389. 2) Сдѣлать, причинить колдовствомъ. Се щось йому подіяно: не їсть, не п'є.

Подіятися, етєся, и. безл. Произойти, сдѣлаться. Побіжу мерцій додому, чи не подіялось чого там? Шевч. 311. Що се з нею подіялось? МВ. I. 101. Що вам оце такого подіялось? Федьк.

Подлѣбати, баю, еш, и. Поковырять.

Подлѣбатися, баюся, ешся, и. 1) = Подлубати. 2) —у голові. Сильно подумати.

Подлѣк, кá, м. Подлецъ. Він звав Воздвиженського в вічі подлѣком-туляком. Левиц. Пов. 13.

Подлѣтися, длѣюся, ешся, и. Промедлить извѣстное время.

Подмұх, ху, м. Дуновение. Желех.

Подмұхати, хаю, еш, и. Подуть. А Іван як подмұхав своїм духом, до воно й прохололо. Рудч. Ск. I. 95.

Подніпрянець, нця, м. Житель поднѣпровья. Желех.

Подніпрянщина, ни, ж. Поднѣпровье.

Подністря, ря, с. = Подністрянина. Желех.

Подністрянина, ни, ж. Поднѣстровье.

Подоба, би, ж. 1) Образъ, видъ, наружність. Виходъ, наша пані молода, аби-сьме виділи, што в тя за подоба: ци-сь така, як била, ци-сь ся перемінїла. Гол. IV. 441. Що в салдата за подоба, за плечима вся худоба. Чуб. V. 970. Дуже гарна дівчина, такої подоби і не бачили у нас. Стор. МПр. 27. 2) Сходство, подобіє. 3) Употребляється какъ нарѣчіє или безл. глаголь преимущественно съ отрицаніємъ въ значеніи: прилично, слѣдуетъ; нравиться. Г. Барв. 420. Чи подоба так робити? Чи подоба ж се, бабуню? МВ. (О. 1862. III. 37). Не подоба зірці так рано зіходити, не подоба дівці до козака виходити. Чуб. V. 311. Не подоба, діду, тобі таке робити. Змієв. у. Не подоба твоя, не подобній річи викладати коня, до кохана бічи. Гол. III. 317. 4) До подоби. Нравиться. Ой, дівчино, то-сь ми до подоби. Гол. 4) У подоби стáти. Понравиться. У подоби став їй новий піп. Г. Барв. 149. Ум. Подобонька. Як милого не любити, коли подобонька: сам білявий, вус чорнявий, як у соколонька. Гол.

Подобання, ня, с. = Уподоба. Ходив по ярмарку і до свого подобані коней не найшов. Гн. I. 189.

Подобáти, баю, еш, и. 1) Він подóбав. Ему понравилось. Ой ти, Авраме, старий чоловіче, подобав есь собі жити в небі вічне. Чуб. Отця і матку налаяла, вона їх налаяла і не подобала. Макс. 2) Ідти, приличествувати. Так подоба, як сліпому дзеркало. Ном. 3) Походить, быть похожимъ. На що таке подобав земля: чи на скриню, чи на коржа? Ком. I. 9.

Подобатися, баюся, ешся, и. Нравиться, понравиться. От подобалась бога-тирові одна ікона. Рудч. Ск. II. 145.

Подобенство, ва, с. = Подоба 3. Чи подобенство, брате, тебе рубати? ЗОЮР. I. Чи подобенство, мій брате, щоб я своє добро турецьке на шляху покидав? АД. I. 114. Не подобенство также: не возможно. Привіз до двора на тік і вивернув, бо не

подобенство було скинути порядно в стоги за один день. Гн. II. 167.

Подобень, бня, м. Красивый человекъ. Убери пень, буде подобень. Ном. № 11171.

Подобитися, блюся, бишся, и. Уподоблятися. Приложиться той до скотини, подобитися той безсловесним. К. Псал. 116.

Подобігáти, гаємо, ете, и. Добѣжати (о многихъ).

Подóбний, а, е = Подібний. Хоць я гарна і подòбна, до роботи не способна. Грин. III. 215. Ти, дівчино, ти подòбна, не здавайся на підмову, будеш добра. Чуб. V. 355. Пречистенський монастирь, подòбний, як на Охвонський горі. Стор. МПр. 166.

Подóбно, нар. 1) = Подібно. Що ти, милий, гадаєш-думаєш, подобно-сь ти мене покинути маєш. Чуб. V. 194. Чоюсь водиця каламутиться,—подобно хвиля збила; чоюсь дівчина смутнїя невесела,—подобно мати била. Чуб. V. 215. 2) Слѣдуетъ, должно, приличествуетъ. Такий мазниці канхвети їсти не подобно. Змієв. у.

Подóбонька, ки, ж. Ум. отъ подоба.

Подобрі́ти, рію, еш, и. Сдѣлаться добрѣе. О. 1861. XI. Св. 67. Ох, арендар подобрів, взяв жінку з собою, тепер мене оставив з дітьми сиротою. Чуб. V. 1089.

Подобрішати, шаю, еш, и. = Подобріти.

Подобувáти, ва́ю, еш, и. Добыть (во множествѣ). Подобували городи.

Подовáжувати, жу́ю, еш, и. Довѣситъ (во множествѣ).

Подовáрювати, рю́ю, еш, и. Доварить многое.

Подовáрюватися, рюємося, етєся, и. Довариться (во множествѣ).

Подовбáти, ба́ю, еш, и. Поковырять.

Подовбáтися, ба́юся, ешся, и. Поковырять; покопаться. Подовбавсь ще раз у кишені, тягне карбованця. О. 1861. X. 23.

Подовérшувати, шу́ю, еш, и. Довершитъ, доложитъ верхи (во множествѣ).

Подóвж, нар. = Подовш. Пішла бідна вдова подóвж улонькю. КС. 1884. I. 32.

Подовж́ити, жу́, жіш, и. Удлинить.

Подóвжний, а, е и подóвжній, я, в. Продольный. Вас. 149.—невід. Такой неводъ, въ которомъ его составныя части, отдѣльные куски сѣти, пришиваются по своей ширинѣ и болѣе глубоко погружаються въ воду. Вас. 186.

Подові́дуватися, ду́ємося, етєся, и. Узвать, развѣдать (о многихъ).

Подовóджувати, джу́ю, еш, и. = Подоводити.

Подовóдити, джу́, диш, и. Довести (многое, многихъ). До добра нічого не подоводили. К. (О. 1861. II. 229).

Подоволóчувати, чу́ю, еш, и. Окончить бороновать послѣ посѣва (во многихъ мѣстахъ).

Подóвш, нар. Вдоль. Летить сова подовш села. Мил. 63. Тоді вчи, як уперек на лавці лежить, а як подовш ляже, то тоді вже його трудно вчити. Ном.

Подóвшати, шаю, еш, и. Удлинить, сдѣлаться длиннѣе.

Подовш́ити, шу́, жіш, и. = Подовжити. Покоротити можна, а подовшити вже ні. Нѣжин. у.

Подоганáти, ня́ю, еш, и. Догнать (многихъ).

Подоглédжуватися, джуємося, етєся, и. Досмотрѣться (о многихъ). Сокотухи наші до всього подоглédжувались. Г. Барв. 16.

Подогодóвувати, ву́ю, еш, и. Вскормить (многихъ).

Подогравáти, граємо́, етє́, и. Окончить играть (о многихъ).

Пододавáти, да́ю, ёш, и. Окончить прибавлять (во множествѣ).

Пододёржувати, жу́ю, еш, и. Додержать (многихъ).

Пододі́бувати, ді́буємо, ете, и. Дойти съ трудомъ (о многихъ).

Пододу́муватися, ду́муємося, етєся, и. Додуматься (о многихъ).

Подожартóвуватися, ву́ємося, етєся, и. Дошутиться (о многихъ).

Подоживáти, ва́ємо, ете, и. Дожить (о многихъ).

Подожина́ти, ня́ю, еш, и. Дожать (многое).

Подозвóлити, лю́, лиш, и. Дозволить, позволить. Посилає спитати короля: чи подозволить він йому поторгувати у його королівстві. Чуб. II. 389.

Подозво́ляти, ля́ю, еш, и. Дозволить (многимъ).

Подознавáтися, наємо́ся, етє́ся, и. Дознатися (о многихъ).

Подоі́дати, да́ю, еш, и. Доѣсть (многое).

Подоі́здити, димó, дитє́, и. Доѣхать (о многихъ). Подоі́здили всі до яру та й поставали: позен води—не переїдеш. Харьк.

Подоі́ти, до́ю, їш, и. Подоить. Іди, корови дій, що від батька нанала.—Я ті подю, що в тебе застала. Чуб.

Подок, дка, м. 1) Ум. отъ під. 2) Въ мельницѣ: возвышеніе, гдѣ находятся жернова. Шух. I. 112.

Подокблѣвати, люю, еш, м. Доколотъ (многихъ).

Подокбпувати, пую, еш, м. Докопаться (во множествѣ).

Подокбчувати, чую, еш, м. Докатить (во множествѣ).

Подокбшувати, шую, еш, м. Доко- сить (во множествѣ).

Подокрѣвати, юю, еш, м. Докроить (во множествѣ).

Подокрѣчувати, чую, еш, м. Докру- тить (во множествѣ).

Подокупляти, ляю, еш, м. = Подо- купувати.

Подокуповувати, вую, еш, м. Доку- пить (во множествѣ).

Подокурювати, рюю, еш, м. Доку- рить (во множествѣ).

Подолѣзати, лѣймо, зите, м. До- лѣзть (о многихъ).

Подолѣжуватися, жуємося, етєся, м. Долежаться (о многихъ). *Подолєжувалися, що вже сонечко під обід підбилося.* Харьк.

Подолівати, вѣю, еш, м. Долить (во множествѣ). *Подолівай глечики, щоб повні були.*

Подолітати, тѣємо, ете, м. Долетѣть (о многихъ).

Подоліти, лію, еш, м. Одолѣть. *Не- мав нікого, щоб нас подоліли.* Макс. *Подоліти своє горе.* Г. Барв. 394.

Подолівлювати, люю, еш, м. Доло- вить (многихъ).

Подолок, лка, м. 1) Юбка изъ холста. Угор. *Ой ти руський, а я полька, не дос- яий ми до подолка, бо в подолку три та- ляри, що ми хлопці надавали.* Чуб. V. 1163. 2) = Поділон. Чаше мн. Подолки. КС. 1893. V. 283.

Подолуплювати, люю, еш, м. Доло- пнуть (во множествѣ).

Подолушка, ки, ж. Часть оконной рамы: продольный брусокъ. Вас. 149.

Подолушувати, шую, еш, м. Окон- чить шелушить (во множествѣ).

Подольє, кѣ, м. = Подольнин. Желех.

Подольнин, на, м. Житель Подолья. *Наші подольне церков збудували, не так збудували, як намальовали.* Чуб. III. 215.

Подольнка, ки, ж. Жительница По- долья. *Ой не жаль мені дівки подольнки, но жаль мені червоної китайки.* Чуб. V.

1199. Ум. Подольночка. *Три подольночки— всі три сестроньки.* АД. I. 87.

Подольчка, ки, ж. = Подольнка. Желех.

Подомазувати, зую, еш, м. Домазать, окончить мазать (многое).

Подомальбувати, вую, еш, м. Окон- чить писать красками (многое). *Що по- роспочинав, усе подомальбував.*

Подомѣлювати, люю, еш, м. Домо- лоть (во множествѣ).

Подомивати, вѣю, еш, м. Домыть (во множествѣ).

Подоминати, нѣю, еш, м. Окончить мять (во множествѣ).

Подомишлѣтися, лѣємося, етєся, м. = Подоміркуватися.

Подоміркуватися, вуємося, етєся, м. Додуматься (о многихъ).

Подомірювати, рюю, еш, м. Домѣ- рять (во множествѣ).

Подомуровувати, вую, еш, м. Докон- чить кладку каменныхъ стѣнъ, зданій (во множествѣ).

Подонизувати, зую, еш, м. Донизать (во множествѣ).

Подонішпорюватися, рюємося, етєся, м. Донскаяться, докопаться.

Подонісити, нѣшу, сииш, м. Донести (во множествѣ).

Подоніюхуватися, хуємося, етєся, м. Донюхаться (о многихъ).

Подобрювати, рюю, еш, м. Допахать (во множествѣ). *Що було недооране в його, все подоорював.*

Подопалювати, люю, еш, м. Окон- чить жечь (во множествѣ).

Подопивати, вѣю, еш, м. Допить (во множествѣ).

Подопиватися, ваємося, етєся, м. Допиться до чего (о многихъ). *Бач, до чого подопивались.* К. ЦН. 218.

Подопирати, рѣю, еш, м. Донести, дотащить съ трудомъ (во множествѣ).

Подопісувати, сую, еш, м. Дописать (во множествѣ).

Подопітуватися, туюся, ешєся, м. Разузнать разспросами (многое, о многихъ).

Подопихатися, хаємося, етєся, м. Добраться, дойти (о многихъ).

Подопікати, кѣю, еш, м. Окончить печь (во множествѣ).

Подоплѣчувати, чую, еш, м. Допла- тить (во множествѣ).

Подопливати, вѣємо, ете, м. Доплыть (о многихъ).

Подоплітати, тѣю, еш, м. Доплести (во множествѣ).

Подоповзати, зѣємо, ете, м. Доползти (о многихъ).

Подоповнѣти, нѣю, еш, м. Дополнить (во множествѣ).

Подопровѣжувати, джую, еш, м. Довести (во множествѣ).

Подопрядати, дѣю, еш, м. Допрясть (во множествѣ).

Подоптати, пчѣ, чеш, м. Потоптать. *Ой Ганнусю душенько, що шавлія подопта- на? Коні ся розбрикали, шавлію подоптали.* Чуб. V. 64.

Подоривати, вѣю, еш, м. То-же, что и дорѣвати, но во множествѣ.

Подорізувати, зую, еш, м. Дорѣзать. (во множ.).

Подоробляти, ляю, еш, м. Додѣлать, окончить (во множествѣ).

Подорожити, жѣ, жѣш, м. = Подоро- житися.

Подорожитися, жуєся, жѣшєся, м. За- просить или взять дорого. *Ще добре, що не подорожились юрлікомъ.*

Подоріжник, ка, м. 1) Раст. а) Plan- tago major L. ЗЮЗО. I. 131. б) Plantago lanceolata L. O. 1861. I. 206. в) Plantago media. Шух. I. 22. г) Polycnemum arven- se. Вх. Пч. I. 12. г) Polygonum aviculare. Лв. 100. 2) Дорожня записки, записки путешественника. O. 1861. VIII. 92.

Подоріжний, я, е. 1) Дорожный; путе- шествующій, странствующій. *Що й у мене борці не порожній: кипів же там жу- жук подоріжній.* Грин. III. 132. *Подоріжня торбина в мене на плечі.* Г. Барв. 176. *Подоріжня сукня.* К. ЧР. 53. *Пишу про свої подоріжні вражіння.* Г. Барв. 31. *Я з подоріжною товаришкою своєю увій- шла в хату.* Г. Барв. 31. *Подоріжній жи- віт підкрепити.* Чуб. V. 1171. *Набож- ний—як жид подоріжній.* Ном. № 172. *Гумене, ну мене, бо я подоріжня!* Ном. № 2528. **Подоріжня скриня.** Чемаданъ. НВолын. у. 2) Путешественникъ. *Подо- рожні були якісь смутні. Ніхто б не ска- зав, що вони йдуть у гості до веселого па- на Череваня.* К. ЧР. 4. *Теманськї і сав- ськї подоріжні надїались на любе водопійло.* К. Іов. 14.

Подоріжчати, чаю, еш, м. Вздо- рожать.

Подоріжчизна, ни, ж. Плата за про- ѣздъ по дорогѣ. Родъ денежной повин-

ности, уплачиваемой крѣпостными помѣ- щикомъ. Чуб. VII. 517.

Подоростати, тѣємо, ете, м. Дорости (о многихъ).

Подосаджувати, джую, еш, м. Окон- чить садить, посадить до конца (во мно- жествѣ). *Подосажую іще в кожному ряді по три ґрушки.*

Подосвідчуватися, чуємося, етєся, м. Убѣдиться (о многихъ).

Подосіджуватися, джуємося, етєся, м. Досидѣть (о многихъ). *Де це ви сиди- те? Подосиджувались, що вже й вечір.*

Подосилати, ляю, еш, м. Дослать (во множествѣ).

Подосихати, хаємо, ете, м. Досох- нуть (во множествѣ).

Подосівати, вѣю, еш, м. Досѣять (во множествѣ).

Подоскакувати, куємо, ете, м. То- же, что и доснакати, но во множествѣ.

Подоскромѣжувати, джую, еш, м. Доскрестъ (во множествѣ). *Подоскромѣ- жуйте швиденько свої буряки та будем обідати.*

Подосліджувати, джую, еш, м. Из- слѣдовать (во множествѣ).

Подослужувати, жуємо, ете, м. До- служить (о многихъ). *Подослужували свого та й пішли додому.*

Подосблѣвати, люю, еш, м. Досолить (многое). *Уся страва не солоня,—подосо- лий усе.*

Подост, нар. = Подостаткомъ. Гн. II. 45.

Подоставати, тѣю, еш, м. Достать (многое). *Ото подоставали усього, начали обід варить.* Рудч. Ск I. 24.

Подоставатися, тѣємося, етєся, м. 1) Достаться (во множествѣ). *Він собі доб- ру частку вхопив, а нам аби що подоста- валось.* 2) Добраться (о многихъ). *Вже не скоро, один по одному, подоставались і ми в Полтаву.*

Подостаткомъ, нар. Достаточно, вдоволь. *Всього мав подостаткомъ.* Гн. II. 59.

Подостаток, тку, м. Достатокъ. *Не кланяємся за грѣш, ні за хлѣб нікому, бо маємо подостаток і їсти, і пити.* Лукаш. 140.

Подостачати, чѣю, еш, м. Доставить (многое). *Нічого в їх не було, а це вже він подостачав усе.* Харьк.

Подостигати, гѣємо, ете, м. Дозрѣть, доспѣть (во множествѣ).

Подостругувати, гую, еш, м. Достро- гать (во множествѣ).

Подосукувати, кую, еш, *гл.* Досучить (во множествѣ).

Подотісувати, сую, еш, *гл.* Дотесать (во множествѣ).

Подотлівати, ваємо, ете, *гл.* То-же, что и **дотліти**, но во множествѣ).

Подотоплювати, люю, еш, *гл.* Дотопить (во множествѣ). *Подотоплюй же швидче труби та позачиняй гарненько.*

Подотобчувати, чую, еш, *гл.* Прибавить къ чему, приставить, пришить еще кусокъ (во множествѣ). *Що в голуба та сизая голова, а в голубки позолочувана, чорним шовком подоточувана.* Мет. 26.

Подобхнути, немо, нете, *гл.* Издохнуть (о многихъ). *Коли прилетіло дві ворони та зачали кловать та й подошли.* Рудч. Ск. II. 181.

Подохіджувати, джуємо, ете, *гл.* = **Подоходити**.

Подоходити, димо, дите, *гл.* 1) Дойти. 2) Дойти, достигъ, добиться. *Люде з розумом та з мовою, а потім ще з запомогою письменства, подоходили до кращих порядків.* Дещо. 3) Узнать, додуматься. *Як же се, вважає, подоходили, що залізо або мідь добре пропускають тепло?* Дещо. 4) — **розуму**. Вырасти и сдѣлаться разумными.

Подочітувати, тую, еш, *гл.* Дочитать (во множествѣ). *Я подочитовав уже всі твої книги.*

Подочісувати, сую, еш, *гл.* Дочесать (многихъ).

Подочісуватися, суємося, етеся, *гл.* Дочесаться, окончить причесываться (о многихъ).

Подощів, шві, *ж.* Снарядъ для ловли рыбы (плетеный изъ прутьевъ). Вх. Пч. II. 24.

Подощукуватися, куюся, ешся, *гл.* Доискаться (многого).

Підра, ри, *ж.* Насѣсть для куръ. Ольгон. у. 2) = **Підра** I. Вх. Зн. 51.

Подражніти, ню, ниш, *гл.* Подразнить.

Подражнітися, няюся, ешся, *гл.* Дразниться.

Подратувати, тую, еш, *гл.* Подразнить. *А поклонивсь йому затім, щоб подратувать маляра.* Кв.

Подрати, деру, рэш, *гл.* = **Подерти**. *Хоч чорт лапті подрав, та докоти зібрав.* Ном. № 9023.

Подратися, деруся, рэшся, *гл.* 1) = **Подертися**. *Пошарпався, увесь подрався, на тім'ї начесав аж струп.* Котл. Ен. I. 9.

2) **Полѣзть**, покарабкаться; потянутъся. *Пан Підпольський подрався на дуба.* Стор МПр. 107. *Одно дерево стовбом подралось догори.* Стор. МПр. 65.

Подревніти, нію, еш, *гл.* Одеревенѣть. *Од морозу оудина подревніла.* Лебед. у.

Подригати, гая, еш, *гл.* Подергать, поболтать ногами.

Подригувати, гую, еш, *гл.* Дергать судорожно ногами. Вх. Зн. 51.

Подригус, са, *м.* Въ выраж.: з **подригусом** (уклониться). Сильно разшаркнувшись (поклониться). *Вклонивсь хлопцев та ще з таким подригусом, аж долівку здер.* Св. Л. 250.

Подриізати, дзаю, еш, **подриізати**, заю, еш, *гл.* = **Подрипати**. *Подризав (п'яний) .. до господи.* Грин. II. 333.

Подрипати, паю, еш, *гл.* Пойти (грубое выражение). *Подрипала пішки, не взяв таки на санчата.*

Підріб, робу, *м.* Потроха. Иногда лишь во мн. ч. **подроби**. Вх. Пч. I. 15. *Вона свинний підріб продає, а сало з цілою кабана держить.* На базарі купила подроби. Лубен. у.

Підрібіти, блію, биш, *гл.* = **Подробити**. *Анелъ і сказав: возьми ж їх та подріби та й закопай у яму.* Рудч. Ск. I. 34.

Підрібніти, бню, ніш, *гл.* Раздробить, раздѣлить на малыя части. *Як і їсти ту рибу, що ти її так подрібнила?*

Підрібниця, ці, *ж.* Подробность. *Все розкажіть мені, з чою і як скоїлось ваше лихо, нехай я усю подрібницю втямлю.* МВ. (КС. 1902. X. 150).

Підрібніти, нію, еш, *гл.* Сдѣлаться меньше, мельче.

Підрібіці, ців, *м.* мн. = **Підріб**. Вх. Пч. I. 15.

Підріжнітися, няюся, ешся, *гл.* — **кому**. Подражать кому. Вх. Лем. 452.

Подробити, блію, биш, *гл.* = **Підрібнити**. *Сала кус самий любийший зараз подробила.* Мкр. Н. 16.

Подробиця, ці, *ж.* 1) Мелочь. *Що там у його купувати: самі сірники та сіл, та така всяка подробиця.* Нѣжин. у. **Подробицею**. По мелочамъ; въ розницу. *Коли гуртом не продають, то подробицею (горілку).* 2) Подробность. *Прохаєте оповістити вам усяку приладу у подробиці.* МВ. III. 51.

Подрочіти, чу, чиш, *гл.* = **Подратувати**.

Підруга, ги, *ж.* Подруга. *Було то*

таких три жінки і такі були подруги, що одна од другої нікуди не піде. Рудч. Ск. I. 165. Ум. **Підружка**, **подруженька**, **подружечка**.

Подругувати, гую, еш, *гл.* Дружить, быть подругами. *Ото моя дочка з його дочкою подружувала.* Лебед. у. *Я з Прієською давно вже не подружую.*

Подруженька, **подружечка**, *ки, ж.* Ум. отъ подруга.

Подружжя, *жя, с.* 1) Супружество, бракъ. *Од сього подружжя народився Єремія.* Стор. МП. 63. 2) Мужъ, жена; пара (супружеская). *Стали сини до розуму дохожати, стали собі молоде подружжя мати.* Мет. 345. *Ми, бачите, шукаємо для нашої дівчини подружжя.* Стор. Ум. **Подружжячко**. *Не травиця ноги спутала, не росиця очі вибила. Спутало мене замужжячко, невѣрно мов подружжячко.* Нп. (Г. Барв. 417).

Подружина, *ни, ж.* Подруга. *Чи бачила, подружину, мого чорнобрівця?* Мил 70.

Подружіти, жу, жиш, *гл.* Поженить. *Уже бідна вдова... синів подружила.* КС. 1884. I. 31. *Взяли їх поблагословили та й подружили, та таке весілля справим, що увесь мир скликами.* Рудч. Ск. II. 114.

Подружітися, жуся, жишся, *гл.* Выйти замужъ, жениться. *Ясна зіронька закотилася, ой я, молода, зажурилася, а що од роду да й одбилася, да на чужині подружилася.* Чуб. V. 747.

Підружка, *ки, ж.* Ум. отъ подруга.

Подружниця, ці, *ж.* Подруга. *Була в удови дочка Маруся, наша подружниця.* МВ. II. 82. *Ти мені не щира подружниця.* МВ. II. 103.

По-друзьки, *нар.* По дружески.

Подрукувати, кую, еш, *гл.* Напечатать (во множествѣ).

Подруцкати, каю, еш, *гл.* Раздробить, растереть. Вх. Лем. 452.

Підря, рі, *ж.* 1) Чердакъ подъ кровлей. Угор. См. **Підра**. 2) Полка. Шух. I. 214, 199.

Подряпати, паю, еш, *гл.* Поцарапать. *А він у кушак чоги покалічив, тіло подряпане.* Рудч. Ск. II. 160.

Подряпатися, паюся, ешся, *гл.* Поцарапаться. *Так він у терен, думає: там хоть подряпається.* Рудч. Ск. I. 54.

Подубіти, біємо, ете, *гл.* 1) Окоченѣть. *Руки подубіли.* 2) Замерзнуть, умереть, замерзнувъ. *Діти ж голі... подубіли на морозі.* Мнж. 112.

Подубнути, немо, нете, *гл.* = **Подубіти**. КС. 1882. IX. 568.

Подув, ву, *м.* = **Подмух**. Желех.

Подуванити, ню, ниш, *гл.* Подѣлать. *Між собою подуваними.*

Подуванитися, нюся, нишся, *гл.* Подѣлаться.

Подувати, ваю, еш, *сов. в.* **подути**, дму, дмеш, *гл.* Дуть, подуть. *Вітре буйний, Аквилоне, подми чарамі, крилатий.* К. Дз. 222. *Знав би собі міхом подувати та залізо кувати.* КС. 1882. X. 19.

Подувчитися, чуся, чишся, *гл.* Вздуться. *Подувчилися сливки од хробачків.* Вх. Лем. 452.

Подуга, ги, *ж.* Побѣда. *Встрѣчено у Кулиша. Льону димуючого не потушитъ, доки не доведе суду до подуги.* Ев. Мт. XII. 20.

Подудрювати, рюю, еш, *гл.* Ворчать, брюзжать. Вх. Уг. 260.

Подужати. См. **Подужувати**.

Подужу, *нар.* Сильно. *Він у оні опаловався, присмажувався, горів повелику й помаленьку, подужу й полеженьку, поки аж опинивсь на свіжому містечку.* МВ. III. 50.

Подужувати, жую, еш, *сов. в.* **подужати**, жаю, еш, *гл.* 1) Осилить, одолѣвать, одолѣть. *Він був самий плохий і нікого не подужав.* Рудч. Ск. I. 21. *Насилу десять чоловіка його подужали.* Стор. МПр. 84. 2) Быть въ силахъ, смочь. *Як то ми вдвох подужали вкласти в копи стільки горілки?* Левин. I. 155. *Багато дуже, дак я не подужав забрать усіх.* Чуб. II. 506.

Подужчати, чаю, еш, *гл.* Сдѣлаться сильнѣе, здоровѣе. *От як зачала та конячка призи траву, то й трошки подужчала.* Рудч. Ск. II. 16. *Слабим, щоб подужчали, давав титъ по маленькому кухлику горілки.* Стор. МПр. 165.

Подумання, *ня, с.* Мысли, помышления. *Знав фшитку мисель і подумання шатана.* Гн. I. 9.

Подумати, маю, еш, *гл.* 1) Подумать; поразмыслить. *Ой вийду я до Дунаю, стану, подумаю; стану, подумаю, що долі не маю.* Чуб. V. 214. *Хиба ти подумала, що я украв?* Рудч. Ск. II. 25. 2) Задумать. *Подумай жениться—то й діток кониця.* Ном. 3) — **на кого**. Заподозритъ кого. *На Антося ніхто й не подумав.* Св. Л. 183.

Подумняний, *а, е.* Подуманный. *Соняшничий... і подумняні, і помисляні, погдані.* Ком. II. стр. 114.

Подунути, ну, неш, ил. = **Подути.** Сонце приріло, вітер подунув. Рудч. Ск. I. 87.

Подупельник, ка, м. 1) Лакомка, баловень. Лохв. у. 2) Ловелась. (К. П. Михальч.).

Подуріти, рю, ринш, ил. Лили най хоть подурити, що мня любить... я повірю. Федьк. II. 87.

Подуріти, ріємо, ете, ил. Сойти съ ума (о многихъ). Бодай тії подуріли, що нас розлучили. Мет. 70.

Подурманитися, нюся, нишся, ил. Прикинутися дуракомъ. Два розумних, а третій називався Ясат-дурень,—значить, він був собі лицарь, да вже так подурманивсь. Рудч. Ск. II. 71.

Подурнішати, шаю, еш, ил. Погупіть, сдѣлаться глупѣ. Желех.

Подуса, сі, ж. Ласк. отъ подушка. Ходи до Марусі на білі подусі. Чуб. V. 11. Спатусі на білій подусі (говорится ребенку, укладывая его спать).

Подути, дмү, дмеш, ил. Подуть. Живеш як у решеті: відки вітер подме, то повні хати. Ном. № 10284.

Подутися, дмембся, дметєся, ил. 1) Надуться, напыжиться (о многихъ). 2) Надуться, разсердиться (о многихъ). Ой уже ж наші та вороженьки та усі подумися. Гол. I. 256. 3) Потускніть, затуманиться. Зорі подумися.

Подуха, хи, ж. Духота. Желех. Вх. 3н. 51.

Подухати, хаю, еш, ил. Подуть. За другим разом ножик топлять у миску, потім лозку веретено і ребінку. Послі подухають на миску і кажуть... Чуб. I. 114.

Подушенство, ва, с. Богослуженіє по умершемъ, панихида. Вх. Лем. 452.

Подушечка, ки, ж. Ум. отъ подушка. **Подушити, шү, шинш, 1)** Задушити (многохъ). Ховайтесь, казала мисичка, бо він же прийде та й подушить нас. Рудч. Ск. I. 24. 2) Надавити. Воздух подушить і вижсене воду з лівера. Дещо.

Подушка, ки, ж. 1) Подушка. Вона взяла та під ту подушку, що він спить, і підкинула зміевого зуба. Рудч. Ск. I. 129. 2) Коконъ муравья. Комашки, комашки, ховайте подушки, бо татаре йдуть. Ном. № 339. Ум. **Подушечка.** Грин. III. 273.

Подушне, ного, с. Подушная подать. Оттаке здоров'я, а подушне дай. Ном. № 970. Бачать моде і Бог з неба, на подушне грошей треба. Чуб. V. 621.

Подушник, ка, м. Сборщикъ податей. Г. Барв. 411. Зароблю грошей, то батькові-матері допоможу в їх старощах, а то подушники уже, може, там і вікна по-видирали. Г. Барв. 242.

Подушина, ни, ж. Подушка, не особливо хорошая подушка. ЕЗ. V. 93.

Подобгати, гаю, еш, ил. Поковырять, потыкать. Бог узав і сотворив Адама з глини і десь там до чогось припер. Ами він (чорт), нек му, прибіг, увидів і подюгав пальцем. І днесь черес того на чоловіці вісна. Гн. I. 6.

Подяка, ки, ж. Благодарность. Ном. № 4611.

Подякування, ня, с. Благодареніє.

Подякувати, кую, еш, ил. Поблагодарить. АД. I. 14. От возк виліз, поїв, подякував і побіг. Рудч. Ск. I. 177. Подякую йому за хліб, за сімь. МВ. I. 139.

Подячний, а, е. Благодарственный. Не вмів бідаха вимовити подячного слова, бо змалечку кому й за що приходилось йому дякувати? Г. Барв. 28. Заробила Маруся пироги, хоч не пиєнишині, да яшні—свому родові подячні. Мет. 233.

Поєзійка, ки, ж. Ум. отъ поезія 2.

Поєзія, зіі, ж. 1) Поезія. (Квітка) постеріг і переняв поезію щоденної сільської мови, як Шевченко поезію народної пісні. К. (Хата Х.). Народня поезія. К. (Хата Х.). 2) Стихотвореніє. Въ этомъ значеніи имѣеть мн. ч.: Поезії Ю. Г. Федьковича (Колом. 1867). Въ этомъ значеніи ум. **поєзійка.** Желех. Иногда и въ ед. ч. въ знач. стихотворенія, поэтическія произведенія. Огненная поезія Шевченка. К. Оп. 119. Упала мені в руки поезія якогось на на Щоголева. Зрадів я, її прочитавши... Не багато тих пісень, да чистий же мед, а не пера словесна. К. Хата 2.

Поєма, ми, ж. Поэма. Шевч. 214. Ум. **Поємка.** Желех.

Поёт, та, м. Поэтъ. Чого стоїть Шевченко яко поет народній. К. Оп. 115.

Поетизування, ня, с. Опоетизированіє. Желех.

Поетизувати, зую, еш, ил. Опоетизировать. Левиц. Пов. 316.

Поетичний, а, е, поетичній, я, е. Поэтический. Слухало все, що живо, їх нових поетичних творів. К. (Хата, XV). Поетичні слюзи над Марусиною гарною і смутною долею. К. (Хата XVIII). Поетична мова. К. (Хата, XX). Талант поетичний. К. (О. 1862. III. 53. Брали поетичні

фарби... з того, що бачили перед собою. Левиц. Світогл. 11.

Поетичність, ности, ж. Поэтическое свойства, поэтическое. К. ХП. 23. Левиц. Пов. 268.

Поётів, това, ве. Принадлежащий поэту. Душа поетова святая. Шевч. 561.

Поётка, ки, ж. Поэтесса. Желех.

Поєдіні, нар. Наединѣ. По ж він заходивсь корити нас при всіх: лучче б він казав нам поєдині, ніж страмити так. Павлогр. у.

Поєдинок, неа, м. 1) Хозяинъ, имѣющий только одну пару воловъ. КС. 1901. III. 143. 2) род. пад.: **поєдинну.** Поединокъ. Запорожці, скоро було заспорять, зараз на поєдинок на пістолети. ЗОЮР. I. 302. Полянський царь летит вже кілканайцять миль до мене на поєдинок. Драг. 316.

Поєдинцем, нар. Поодинокѣ.

Поєднання, ня, с. 1) Примиреніє. 2) Договоръ, соглашение. Повернувся додому і почав підводити своїх двох грошовитих знакомих (на гуртові гроші торгувати)... Порадилися сябри проміж себе і зодились на таке поєднання. Чуб. II. 664.

Поєднати, наю, еш, ил. 1) Соединить. В неволі, в самоті немає, нема з ким серця поєднать. Шевч. 584. 2) Примирить. Поєднає з недолею і з людьми. Шевч. 338. 3) Договорить, нанять. Так він то позвав Кузьму Трохимовича та й поєднав його, щоб списав йому салдата. Кв.

Поєднатися, наюся, ешся, ил. 1) Покружиться, сойтись, соединиться. Зібралися: старий, малий, убогий, багатий, поєднались,—дожидаютъ великого свята. Шевч. 150. 2) Условиться, договориться. Шевч. 104.

Поезуїтити, ічу, тиш, ил. Сдѣлать подобнымъ іезуиту. Поезуїчене шляхетство. К. ЦН. 240.

Пожадання, ня, с. Пожеланіє, желаніє.

Пожаданій, а, е. Желанный.

Пожадати, даю, еш, ил. Сильно пожелать.

Пожадатися, еться, ил. безл. Пожелаться. Ходиз (чумакувати), коли йому пожадається, не поспішаючись. МВ. II. 75.

Пожадлиий, а, е. Завистливый, жадный.

Пожадливість, вости, ж. Вождельніє, похоть, жадность. Левч. 38.

Пожакувати, кую, еш, ил. Разорить, разграбить, расхитить. Не може ніхто ху-

добити сильного пожакувати. Єв. Мр. III. 27. Пожакувати всі крамні комори. К. ПС. 102.

Пожаліти, лю, ліш, ил. Пожалить, изжалить. Як би на кропиву не мороз, вона б всіх людей пожаліла. Ном. № 3825.

Пожаляти, лю, ліш, ил. Пожалѣть. Пожаля мене, милий Боже, що я молоденька. Чуб. V. 831.

Пожалятися, люся, лишся, ил. 1) Сжалиться надъ кѣмъ; пожалѣть кого. Ой пожалясь, милий Боже, дівчиноньки молодой. Мет. 260. 2) Пожалѣть чего. Пожалясь, Боже, собаці білого хліба. Ном. № 10780.

Пожаліти, лію, еш, ил. Пожалѣть. Він пожалів мене вбитъ, да й одвіз в лис. Рудч. Ск. I. 25.

Пожакувати, кую, еш, ил. Пожалѣть. Коли б то він схаменувся та покинув так робити... та пожакував би моїх слізочок. Кв.

Пожакуватися, куюся, ешся, ил. Пожаловаться. Панночка пожакувалася на тебе старий. МВ. (О. 1862. III. 43).

Пожалувати, луо, еш, ил. 1) Приласкать, привѣтливо обойти. Побить, то й аби хто знайдеться, от инше діло пожалувать. Ном. № 4072. Вона ж мене пожалує, як свою дитину. Чуб. V. 455. Пожалуй же, Марусенько, молодцю, вклонися, і пошануй. МВ. I. 17. 2) Пожалѣть. Мале пожалуєш, велике втерєш. Чуб. I. 293. Нічого не пожалую, усе віддам, що в мене є. Шевч. 301. Як припало до лишенька,—купи, мамо, женишенька! Не пожалуй копн грошей, щоб чорнявий та хороший. Нп.

Пожар, рү, м. Пожаръ. Вискресали воюю із ружини да й пустили пожар по долині. Чуб. V. 850. **На пожар спускати.** Сжигать. А галеру на пожар спускали. АД. I. 219. Въ пѣсняхъ иногда въ значеніи выжженного мѣста: Біжить-підбігає, чорний пожар під білі ноги підортає. АД. I. 114. Ум. **Пожарець, пожаречок.** А взяв же його (бранця) по тужарові,—чорний тужарець ніженьки коле. АД. I. 24. Да повіз же його да пожаречком. АД. I. 26.

Пожаріна, ни, ж. Пожарище. Ой так на чужині, як на пожарині, ніхто не пригорне а в лийй годині. Чуб. V. 323.

Пожаріще, ща, с. = **Пожарина.** Полилася ріка крові, пожар поасили, а німчики пожарище й сиріт поділили. Шевч. 237.

Пожарка, ки, ж. Пожарная машина. Лохв. у.

Пожарний, а, е. Пожарный. Так само, як смоки, роблять пожарні труби. Ком. II. 75.

Пожарня, ні, ж. Домъ, гдѣ помѣщається пожарная команда. Лебед. у.

Пожартувати, тую, еш, м. Пошутить. До всякого привітня й ласкава, і заговорить, і засміється, і позартує. МВ. I. 33. Ой ти, мужиче-невірниченьку, да не вірши моему білому личеньку, що не вільно стати, позартувати, молодого жовніра поілювати. Нп. 3 панянками позартуєм. Шевч. 158.

Пожати. См. Пожинати.

Пожахати, хаю, еш, м. Попугать.

Пожахачка, ки, ж. Трусиха. Тільки часом Галя пожахнеться й пошептом питає: що ж як кава прийде?—Не прийде,—одказують їй усі.—А як вовк присуне? шепче знов Галя.—О пожахачко! МВ. III. 68.

Пожахнутися, нуса, нѣся, м. Испугаться. Часом Галя пожахнеться. МВ. III. 68.

Пожбурити, рю, рш, м.—Пошпурити. Желех.

Пожвакати, каю, еш, м. Пожевать.

Пождати, ждѣ, ждѣш, м. Обождать, подождать. Пожди, небою! ще козак за мною йде. Г. Барв. 380. А пожди но! НВолын. у. Чи зараз, чи пождавши поїдеш? НВолын. у.

Пожевріти, рію, еш, м. Потлѣть нѣ-которое время (о горящих угляхъ).

Пожѣга, ги, ж.—Пожежа. Шог. В. 32. Левка на пожезі не було. О. 1862. VIII. 10.

Пожѣд, ждѣ, м. Процентъ. Угор.

Пожѣжа, жі, ж. Пожаръ. Як пчолы сняться, то буде пожежа. Чуб. I. 90. Уже хати братів хуторянців в пожежі палами. Мет. 436.

Пожѣжний, а, е. 1) Пожарный. 2) Страховой. Тут би саме їхати по нову хату, по дерево на клуню та ставить, поки ще на години, дак коли ж нема її чутки за тієї пожежні гроші. Васильк. у. 3) **Пожѣжна справа** Пожарная команда. По великих городах до там є пожежна справа. Васильк. у.

Пожемчужити, жу, жіш, м. Покрыть жемчугомъ. Голубонько мій, коли б же ти жив, я б твої крила позолотила, я б твої пір'я пожемчужила. Чуб. V. 346.

Поженити, ню, ниш, м. Поженить. Старий поженив усіх синів. Грин. II. 343.

От царівні він так уподобався, що й по-женим їх. Рудч. Ск. II. 13.

Поженітися, нимося, тєся, м. Же-ниться (о многихъ); вступить въ бракъ. Ну, тепер ми всі поженились,—як би нам шуряка оженили. Рудч. Ск. I. 86. От по-женились вони собі (дівка й парубокъ). Чуб. II. 546.

Поженіхатися, хаюся, ешся, м. Поухаживать. Чуб. V. 109. Подивись, олянься, який же я вдався! Хиба даси півталіра, щоб поженіхався. Нп.

Пожѣрач, ча, м. Обжора.

Пожерѣбитися, бимося, тєся, м. Оже-рѣбитися (о многихъ).

Пожѣрти. См. Пожирати.

Пожіва, ви, ж. 1) Пища. Хиба се ти даєш поживу леву і левенят годуючи у пустині? К. Іов. 87. 2) Пожива. Літ з де-сять був у нас суддею Глива... Да, знаєш, заохотів на лакомий кусок, в Полтаву пе-рейшов: там, кажуть, є пожива. Греб. 385.

Поживання, ня, с. 1) Життьє. Нехай має в чужій землі добре проживання. Котл. МЧ. 426. Дуже бідно живуть. Я далекий їх родич і знаю їх бідне проживання. Котл. Нп. 389. 2) Потребленіє. На, кажу, бра-тіку мій! нехай тобі на добре проживання будуть (гроші). МВ. I. 31.

Поживати, ваю, еш, сов. в. пожити, живѣ, вѣш, м. 1) Жить, поживать, по-жить. Та буду без отця й без матері по-живати. Чуб. V. 646. Я ще хочу на сві-ті пожити. Мет. 95. 2) Їсть, сьїсть. Стали ми хліба-соми поживати. АД. I. 181. Дай, Боже, пожити з жінкою і з дітками на тарілочиці. Мнж. 80. 3) По-треблять, потребить, пользоваться, восполь-зоваться. Скупий складає, а щедрій пожи-ває. Ном. № 4669. Поживе добро чесно. Шевч. Крайце... чесно заробляти й пожива-ти. Мир. ХРВ. 349. Узяв моє власне та й не віддає,—Бог із ним—хай собі пожива. Новомоск. у. Як умру, дак худобу поживе чорт знає хто. Борз. у. 4) **Пожити смѣр-ти.** Умереть. Таки ж бо я Рузю люблю, хоч смерти пожию. Чуб. V. 143. 3 його рук пожила смерти. Св. Л. 323.

Поживітися. См. Поживлятися.

Поживління, ня, с. Пища. Узяти яко-юсь покарму, поживління. Гн. I. 88.

Поживляти, ляю, еш, м. Питать. Молитвами душу поживляти. К. Гр. Кв. 11.

Поживлятися, ляюся, ешся, сов. в. поживітися, вляюся, вишся, м. Пожив-ляться, поживиться; пропитываться, про-

питаться. Пожививсь, як собака мухою. Ном. № 4763. Бджола шукає, де б їй по-живитися. Радомысл. у.

Поживність, ности, ж. Пропитаніє, кормъ. Оса не має тепер поживности. Радом. у.

Поживоє, веу, м.—Поживність. Щось мало поживку з сієї мухи. Левиц. I. 147.

Пожидатися, джуся, дишся, м.—По-жидовіти.

Пожидовіти, вію, еш, м. Ожидовить-ся, усвоить себѣ єврейскія замашки и пр. К. (Желех.).

Пожилець, льця, м. Жилецъ, посто-ялецъ. Мнж. 189. Оттакий пожилецъ наш! шість місяців прожив та й копійки не дав. Харьк. г.

Пожилія, ці, пожилічка, ки, ж. Жилица, квартирантка. Мнж. 189.

Пожинати, наю, еш, сов. в. пожати, жнѣ, жнѣш, м. Пожинать, пожать. Хто сів зло, той пожинав скорботу. К. Іов. 10. Взяли мене да й пожали, у снопики пов'язали. Чуб. V. 538.

Пожина́теньки, м. Ум. отъ пожинати. Широке поле, жито цустее... Чим же тоє пожинатойки? Чуб. V. 385.

Пожирати, раю, еш, сов. в. пожѣрти, жерѣ, жерѣш, м. Пожирать, пожрать. На-летіло птаство небесне і пожерло його. Ев. Мр. IV. 4. Жерцѣм пожирати. Тайно йонать, явно б'ють, підкладають сіті, не-навидять, йонать, б'ють, жерцем пожира-ють. Чуб. V. 448. Також: поглотять, по-глотить. Щоб тебе сира земля пожерла. Ном. № 3792. Друге (судно) дунайське ір-ло пожерло. АД. I. 188. Аже тепер пра-ва, правда вже померла, а щира неправда увесь світ пожерла. О. 1861. X. 95.—**оком, очима.** Смотрѣть во всѣ глаза, не сводить глазъ съ кого. Вона вже й оком своїм нас пожерла. МВ. (О. 1862. III. 59). Вона їх очима так і пожерла обох. Г. Барв. 152.

Пожирення, ня, с. Пожиранье, по-жранье. Грин. II. 350. Переказує якийсь змій цареві, щоб він або три вози золота дав, або старшу дочку на пожирення. Грин. I. 152.

Пожирувати, рюю, еш, м. Побало-ваться, пошалѣть.

Пожити. См. Поживати.

Пожиткування, ня, с. Пользованіє.

Пожиткувати, кую, еш, м. пользо-ваться.

Пожитно, нар. Выгодно, доходно.

Пожиток, теу, 1) Пропитаніє. Дастъ Бог день—дасть і пожиток. Ном. № 79. 2) Життьє, достатки. За цього пана у нас стали погані пожитки. Харьк. у. 3) Имущество. Ой беріте ж воли й мажі і весь мій пожиток. К. Досв. 83. 4) Прибыль, польза, выгода. Чимало чого учені вигадали на пожиток усім людям. Ком. II. 91.

Пожиточний, а, е. Полезный. Замуж-ний хліб добрий, да не пожиточний. Чуб. II. 121.

Пожиточно, нар. Полезно.

Пожиття, тѣ, с. Прожиттьє, прожитокъ. Ставало на пожиття його. Мир. ХРВ. 359. Пиття—пожиття. Ном. № 11668.

Пожичати, чаю, еш, м.—Позичати. Поки я була в свого отця, у своєї мату-сенки,—не позичала лусточки хліба, ні ложечки солі; а тепер позичу і оддати мушу, ізвинчавшись із сим товаришем, про-падати мушу. Чуб. V. 124.

Пожлуктати, таю, еш, м. Выпить (во множествѣ).

Пожмакати, каю, еш, м. Скомкать (во множествѣ).

Пожовклий, а, е. Пожелтѣвшій. І лис-тя позовкле вітри рознесли. Шевч. 121.

Пожовкнути, кну, неш, м. Пожел-тѣть. Пожовкла, не цвітеш. Гліб. Пожов-кло матері у вічку. Мир. ХРВ. 17.

Пожовтїти, вчу, тіш, м. Пожелтить.

Пожовтіти, тію, еш, м.—Пожовк-нути.

Пожовтявий, а, е. Желтоватый. Вх. Лем. 452.

Пожба, ги, ж.—Пожега—пожежа. Племена, що одчахнулись під час татар-ської пожош. Стор. МПр. 93. Після швед-ської пожош... був військовим осаулом оцей самий Дорош. Стор. II. 55.

Пожолобитися, блюся, бишся, м. Покоробиться.

Пожувати, жуо, еш, м. Пожевать, изжевать.

Пожурити, рію, рш, м. Опечалить (многихъ). Розказала про своє горе та й пожурила тим нас усіх. Полт.

Пожуритися, рюся, ршся, м. 1) По-грустити. Заспіває та й задає, що він си-ротина, пожуриється, посумує, сидючи під тином. Шевч. 7. Треба б було похмелит-ся, по худобі пожуриється. Чуб. V. 1012 2) Опечалитися (о многихъ). Пожурились всі,—такі сумні сидять. Харьк. Пожури-лись наші чумаченьки. Рудч. Чп. 91.

Поз, нар. 1) = **Повз**. Один москаль на-
глядів якось гарну молодичку та все біла
поз двір, все біла, щоб як небудь зачетить
її. Рудч. Ск. II. 164. 2) Возлѣ. МУЕ. I.
124. Поз молоду з лівого боку сідає стар-
ша дружка. МУЕ. I. 124. (Полт. г.).

Поза́, пред. За. Поза гаєм, гаєм, гаєм
зеленьким там дівчина брала м'як дріб-
ненький. Чуб. V. 447. Скрізь і перед нами
і поза нами брешуть жіночі чіпки, чоло-
вічі шапки, дівочі квітчані волошкими го-
лови. Г. Барв. 148. **Поза́** очі. За глаза.
Се не поза очі моде кажуть, а в вічі. Г.
Барв. 426.

Позабейкуватися, куємося, етеся,
м. = **Позабовтуватися**. Спасибі тому ца-
реві, що цей міст вистроїв: як ми довго-
полії моде, та б ми позабейкувались тут.
Чуб. II. 256.

Позабивати, ваю, еш, м. 1) Убити
(многихъ). Се ті самі харцизи, що пана
Шуку і патера позабивали. Стор. МПр.
123. На той світ позабивали (різками)
сердешних. Мир. ХРВ. 267. 2) Вбити, за-
бити (во множествѣ). Позабивай тут
скрізь коляки.

Позабігати, гаємо, ете, м. Заб'їжати
(о многихъ). Кинувши рідний край, поза-
бігали у Московщину. Стор. МПр. 92.

Позабірати, раю, еш, м. Забрати (мно-
гое). Усе позабірала, а синій камінець, що
батько звелів купити, я їй не взяла в Ва-
силя. Кв. В слободі позабірають усе. ЗОЮР.
I. 110.

Позабовтувати, тую, еш, м. Забрыз-
гати края плаття грязью, замочити края
плаття. Бач, як позабовтували спідниці.

Позабовтуватися, туємося, етеся, м.
Позабовтувались, по росі ходивши.

Позаборбнювати, нюю, еш, м. Запре-
тити (во множествѣ).

Позабрыз(ь)кувати, кую, еш, м. За-
брызгати (многое). Жупани позабрызку-
вали в грязь у байраці. К. ЧР. 93.

Позабріхуватися, хуємося, етеся, м.
Завратися (о многихъ). Позабріхувались
уже ви так, що далі нікуди.

Позабріджувати, джую, еш, м. = **По-
забовтувати**.

Позабріджувати, джую, еш, м. За-
грозити (многое).

Позабувати, ваю, еш, м. Забутись (мно-
гое). Позабувала усе те, що думала вчора
і вночі. Кв.

Позабуватися, ваємося, етеся, м.
1) Забутись (о многихъ). Солов'ї співають по-

забувались. Мил. 93. А ми всі позабували-
ся, що нам ще й на хутір заходити,
та й проминули його. Харьк. у. 2) Безл.
Быть забытымъ (о многомъ). Усе вже по-
забувалося.

Позабудовувати, вую, еш, м. Застро-
ити (во множествѣ). Обидва двори позабу-
довував.

Позаваблювати, люю, еш, м. Зама-
нити (многихъ).

Позавалювати, люю, еш, м. Обру-
шити (во множествѣ).

Позавалюватися, люємося, етеся, м.
Обрушитися (во множествѣ).

Позаварювати, рюю, еш, м. Заварити
(многое).

Позавгорідно, нар. 1) — **іті**. Ідти за
огородами, а не улицей, ідти окольнымъ
путемъ. 2) — **казати**. Говорить не прямо.
Ви ніколи мені щиро не кажете, а завжди
манівцями, позавгорідно. Нѣжин. у.

Позавдавати, даю, еш, м. То-же, що
і **завда́ти**, но о многихъ или о многомъ:
Я вас у Сибір позавдаю. Г. Барв. 311.

Позавертати, таю, еш, м. Воротити
(многихъ). Як їх турки-яниченьки із-за
моїми напали... коні з добиччу назад у
город у Турецчину позавертали. ЗОЮР.
I. 42.

Позавертатися, таємося, етеся, м.
Воротитися (о многихъ). Дойшли до річки,
аж уже й місток вода знесла, ніяк пере-
їхати, так ми й позаверталися додому.
Харьк. г.

Позавершувати, шую, еш, м. Закон-
чити крыпи, кладку стоговъ и пр.

Позавивати, ваю, еш, м. 1) Обмо-
тати, обвить (многихъ, многое). Пустя же
мене, мати, в той сад погуляти, свого ми-
ленького кості позбрати, на тихім Ду-
наю переполоскати, в шовкову хустину по-
завивати. Чуб. V. 245. 2) Завити. Я б
свої кучері та позавивала. Чуб. V. 100.
Місяць дощовий буде, бо як народився, то
різко униз спустив; а як такий, що так
і позавиває різко вгору, то не буде дощу.
Грин. I. 12.

Позавидіти, джу, диш, м. = **Позави-
дувати**. Желех.

Позавидувати, дую, еш, м. Позави-
довати. Всі вибігають проти тебе, щоб
хоть подивитися на тебе та позавидувати
на твою красу. Кв.

Позависати, саю, еш, м. Быть зав'я-
шенимъ многимъ. Досі тая доріженька
терном заросла, терном заросла, пилом

припала, червоною та каминою позависала.
Чуб. V. 753.

Позавистувати, тую, еш, м. — **на що** =
Позавидувати. Позавистував на пшени-
ченку. Гол. II. 86.

Позавірчувати, чую, еш, м. Обмотати
замотати (во множествѣ). Жінки позавірчу-
вані хустками чи намітками. Левиц. I.
330.

Позавічний, а, е. Заглазний, заочний.
Ном. № 10497.

Позавічно, нар. Заглазно, заочно. Я
не була при тому, як се діялось. Це ста-
новий записав позавічно.

Позавмірати, раємо, ете, м. Замереть
(о многихъ). Не можна мішати яйця під
квочкою, бо курчата в них позавмірають.
Ез. V. 254.

Позаводити, джу, диш, м. 1) Завести
(многихъ). Сини позаводять коней у ліс.
Драг. 147. 2) Завести, устроити (во мно-
жествѣ). Позаводив... розкіш. Левиц. I.
222. В декотрих селах попи і пани поза-
водили школи. О. 1862. II. 52.

Позаводитися, димосся, дитесся, м.
Завестися (во множествѣ). У нас в обох
татах цвіркун позаводилися.

Позавозити, вожу, виш, м. 1) Завести
(многое). Як станем їхати в город, то й
почнуть баби: завези моїй дочці сорочку!
завези моему синові чоботи! та як почнеш
завозити та й прогавишся, поки всім поза-
возиш. Харьк. 2) Уїхати, не возвративъ
занятого. Позичив кому грошей, чи й так
чого попросе, а моді й поїде і не віддасть.
Отак чимало вже нашого позавозили.
Харьк. у.

Позавойовувати, вую, еш, м. Завое-
вати (во множествѣ). Позавойовував собі і
городів і земель. ЗОЮР. I. 115.

Позаворбжувати, жую, еш, м. Заво-
рожити (многихъ).

Позавтрюму, нар. Послѣзавтра.

Позавуш, нар. За ухомъ. Як таланне
його позавуш. Гн. I. 164. Схопив ту пляшку
та так і пустив в Оришу та й попав її
позавуш. Св. Л. 313.

Позавчора, нар. Третяго дня. Ні! муче
я зав'язуюся хусткою попросту, як поза-
вчора. Левиц. I. 196.

Позавчорашній, я, е. Третягодняшній.

Позав'язувати, зую, еш, м. Зав'язати
(во множествѣ). Назад руки (новобранцям)
позав'язували. Чуб. V. 995.

Позав'язуватися, зуємося, етеся, м.

Пов'язатися (о многихъ). Усі дівчата наші
новими хустками позав'язувались.

Позагадувати, дую, еш, м. 1) Загадати
(во множествѣ). 2) Приказати (многимъ).

Позагальмовувати, вую, еш, м. За-
тормозити (во множествѣ).

Позаганяти, няю, еш, м. Загнати
(многихъ). Вона б нашу худобоньку та
позаганяла. Чуб. V. 726.

Позагарбувати, бую, еш, м. Загра-
бастати (многое).

Позагартбувати, вую, еш, м. Зака-
лити (во множествѣ).

Позагачувати, чую, еш, м. Запрудити
(многое), сдѣлати плотины.

Позагашувати, шую, еш, м. Погасити,
потушити (во множествѣ).

Позагіджувати, джую, еш, м. Запа-
костити (во множествѣ).

Позагільювати, люю, еш, м. Забро-
сити м'ячи, ударяя палкою.

Позагинати, няю, еш, м. Загнуть (во
множествѣ).

Позагівляти, ляємо, ете, м. Заго-
в'ється (о многихъ).

Позагівлятися, ляємося, етеся, м. =
Позагівляти.

Позагладжувати, джую, еш, м. 1) За-
гладити (во множествѣ). 2) Уничтожити
(во множествѣ). Йому карі очі позагладжу-
вані. АД. I. 81.

Позаглушувати, шую, еш, м. Заглу-
шити (во множествѣ).

Позагнуздувати, дую, еш, м. Зануз-
дати (многихъ).

Позагблювати, люю, еш, м. Обна-
жити, поднявъ плаття (о многихъ).

Позагблюватися, люємося, етеся, м.
Обнажитися, поднявъ плаття (о многихъ).

Позагбнити, ню, ниш, м. Загнати
(многихъ). Позносили з возів, а воли поза-
гбнили у далекі льози. Рудч. Ск. II. 146.

Позагорбжувати, джую, еш, м. За-
городити (многое).

Позагортати, таю, еш, м. Завернути
(во множествѣ). Взяла діти, позагортала.
Драг. 411.

Позагбструвати, рюю, еш, м. За-
острити (во множествѣ).

Позагбювати, гоюю, еш, м. Заживити,
залѣчити (раны).

Позагбюватися, гоюємося, етеся, м.
Зажити (о ранахъ).

Позагрізати, заю, еш, м. Загрізти
(многихъ). Ваші собаки вже скоро позагрі-
зять наших. Богодух. у.

Позагрібати, баю, еш, *м.* Загresti (во множествѣ).

Позагромаджувати, джую, еш, *м.* Позагрібати.

Позагрузати, заємо, ете, *м.* Завязнуть, увязнуть (о многихъ). *Корови біля річки позагружали.* Харьк. у.

Позагублювати, люю, еш, *м.* Потерять (во множествѣ).

Позагустити, саємо, ете, *м.* Сгуститься (о многомъ).

Позад, нар. Позади. *Пиле позад завзятий Гамалія.* Шевч. 61.

Позаддя, дя, с.—**Позадь**.

Позадинати, наю, еш, *м.* Вставить дно (во многомъ). *Бондарь позадинає барильця.* Волч. у.

Позадирати, раю, еш, *м.* Задрать, поднять вверхъ (во множ.). *Позадирили ноги.*

Позадівати, ваю, еш, *м.* Дѣть (во множ.). *Ой чому ж ти, легінику, та й не співаєш? Де ти свої співаночки та й позадіваєш?* Шух. I. 201.

Позадниця, ці, ж. Задняя половина запаски. Аф. 428. См. **Задниця**.

Позадовольняти, няю, еш, *м.* Удовлетворить (многихъ).

Позадріпувати, пую, еш, *м.* Позабовтувати. *І де ви ходили, що так спідниці позадріпували?* Богодух. у.

Позадріпуватися, пуємося, етеся, *м.* Позабовтуватися. *Бачите, як позадріпувалися? Усініжку дорогу дощ мочив.* Богодух. у.

Позаду, нар. Сзади, позади. *Позаду зостався.*

Позадублювати, люю, еш, *м.* Обнажить, поднявъ вверхъ платье (во множествѣ).

Позадувати, ваю, еш, *м.* Завѣять, замести (во множествѣ). *Позадувало снігом.* Вх. Лем. 452.

Позадумувати, мую, еш, *м.* Задумать (во множествѣ).

Позадумуватися, муємося, етеся, *м.* Задуматься (о многихъ).

Позадурювати, рюю, еш, *м.* Забить голову, одурить (многихъ).

Позадущувати, шую, еш, *м.* Задущить (многихъ).

Позадь, ді, ж.—**Послід** 1. Вх. Зн. 51.

Позажигатися, гаємося, етеся, *м.* То-же, что и **зажигатися**, но о многихъ. *Ячмені позажигалися.* Мил. 93.

Позажина́ти, наємо, ете, *м.* Начать жать (о многихъ).

Позажурювати, рюю, еш, *м.* Опечалить (многихъ).

Позажурюватися, рюємося, етеся, *м.* Опечалиться (о многихъ). *Дівчата позажурювались.* Г. Барв. 111.

Позаздрити, дрю, рш, *м.* Позавидовать.

Позазивати, ваю, еш, *м.* Зазвать (многихъ).

Позазичати, чаю, еш, *м.* Занять (во множествѣ, о многихъ).

Позазімовувати, вуємо, ете, *м.* Зазимовать (о многихъ).

Позазнавати, знаємо, ете, *м.* Испытать, извѣдать (о многихъ).

Позазнаватися, знаємося, етеся, *м.* Познакомиться (со многими, о многихъ).

Позазнічний, а, е—**Позавчорашній**. Вх. Зн. 65.

Позазночі, нар.—**Позавчора**. Вх. Зн. 65.

Позаїдати, даю, еш, *м.* 1) Заѣсть (во множествѣ). 2) Поѣсть (во множествѣ). *Москалки-соколики, позаїдали ви наші волики.* Ном. № 801. 3) Заѣсть, погубить (многихъ).

Позаїзджати, джаємо, ете, *м.* Заѣздить (многихъ). *А вже мої коні, коні вороні позайзджали.* Чуб. V. 1025.

Позаїржавлювати, люємо, ете, *м.* Заржавѣть (во множествѣ).

Позаймати, маю, еш, *м.* 1) Занять; покрыть (во множествѣ). *Позаймами постаті хто на своїй ниві, а хто й на чужому полі за копу.* Г. Барв. 147. *Річко ж моя бистрая, позаймала всі луки.* Чуб. V. 321. 2) Загнать скотъ (во множествѣ). *Усі воли позаймами, кривого миши.* Рудч. Чп 95.

Позайоложувати, жую, еш, *м.* Засалить (во множествѣ). *Позайоложуємо було собі і носи, і руки.* Сим. 232.

Позакаджати, джаю, еш, *м.* Показывать. *Світлоньки повимітай і в покоях позакаджай.* АД. I. 297.

Позакаламучувати, чую, еш, *м.* Запутить (во множествѣ).

Позакандзюблювати, люю, еш, *м.* Загнуть крючкомъ (во множествѣ).

Позакандзюблюватися, люємося, етеся, *м.* Загнуть крючкомъ (о многихъ).

Позакáпувати, пую, еш, *м.* Закапать что (во множествѣ).

Позакарлючувати, чую, еш, *м.* Загнуть (во множествѣ).

Позакарлючуватися, чуємося, етеся, *м.* Загнуть (во множествѣ).

Позакáчувати, чую, еш, *м.* Засучить (во множествѣ). *Позакáчувавши рукава в сороці.* Кв.

Позаквічувати, чую, еш, *м.* Убрать пвѣтами (во множествѣ). *Коси позаквітунані і жовстими івоздиками та барвінком позаквічунані.* Кв.

Позаквічуватися, чуємося, етеся, *м.* Украситься пвѣтами (о многихъ).

Позакидати, даю, еш, *м.* Забросить, закинуть (во множествѣ). *В мене в багато чобіт, що я позакладав нагору.* Рудч. Ск. I. 213. *Персні позакидали в воду.* К. XII. 27. *Позакидали голови, насилу на їх держалися шапки.* Левиц. I. 15.

Позакипати, паємо, ете, *м.* Закипѣть (о многомъ). *Уже всі чазуни позакипали.* Харьк.

Позакладати, даю, еш, *м.* 1) Заложить (во множествѣ). *Похожав в блискучому дозгому каптані, позакладавши назад руки.* Левиц. I. 103. 2) **Позакладало**. Заложило уши. *Їм позакладало.* Они оглохли. Гліб.

Позаклєювати, клєюю, еш, *м.* Заклеить (во множествѣ). *Вікна великі, та залпані і позаклєювані папером.* Г. Барв. 31.

Позакликати, каю, еш, *м.* Зазвать; позвать (многихъ).

Позаклипати, паю, еш, *м.* Заклясть (во множествѣ). (Скарби) поклами і позаклипали. Драг. 78.

Позакльбувати, вую, еш, *м.* Заклевать (многихъ).

Позаклягати, каємо, ете, *м.* Оцѣпнѣть отъ холода (о многихъ).

Позакбувати, вую, еш, *м.* Заковать (многихъ). *Білі ніжки позакбували.* Чуб. V. 995.

Позаколісувати, сую, еш, *м.* Закачать (многихъ).

Позаколіхувати, хую, еш, *м.* Позаколісувати.

Позакблювати, люю, еш, *м.* Заколотъ (многихъ).

Позакопільювати, люємо, ете, *м.* Губи. То-же, что и **закопїлити губи**, но о многихъ.

Позакбпувати, пую, еш, *м.* Закопать (многое, многихъ). *Біля замку позакбпували (браню).* Стор. МПр. 110. *Я знаю, де запорожські скарби позакбпувані.* КС. 1883. I. 32.

Позакбчувати, чую, еш, *м.* Отворотить, засучить (во множествѣ).

Позакбчуватися, чуємося, етеся, *м.* Закатиться (во множествѣ). *Зрачки позакбчувались йому під лоб.* Стор. МПр. 21.

Позакбхуватися, хуємося, етеся, *м.* Влюбиться (о многихъ).

Позакрадатися, даємося, етеся, *м.* Закрасться, прокрасться (о многихъ). *Ніхто й не вледів, як вони позакрадалися в садок.*

Позакрапувати, пую, еш, *м.* Позакапувати.

Позакрашувати, шую, еш, *м.* Украсить (многое).

Позакривати, ваю, еш, *м.* Закрывать (во множествѣ).

Позакривавлювати, люю, еш, *м.* Окровавить (во множествѣ).

Позакруглювати, люю, еш, *м.* Округлить (во множествѣ).

Позакручувати, чую, еш, *м.* Закрутить (во множествѣ). *Позакручували уси.* ЗОЮР. I. 162.

Позакупбувати, вую, еш, *м.* Закупить (во множествѣ). *Позакупбували усі ярмаркові будови.* О. 1861. IX. 180.

Позакурювати, рюю, еш, *м.* 1) Закурить (о многихъ). *Позакурювали люльки.* 2) Закоптитъ (во множествѣ). 3) Запылить (во множествѣ). *Одежу позакурювали в дозозі.*

Позакутувати, тую, еш, *м.* Закутать (во множествѣ).

Позакұшувати, шуємо, ете, *м.* Закусить (о многихъ).

Позалагоджувати, джую, еш, *м.* 1) Починить (во множествѣ). 2) Уладить (во множествѣ).

Позалазити, зимо, зите, *м.* Залѣзть (о многихъ).

Позаламлювати, люємо, ете, *м.* Заломить (о многихъ).

Позалатувати, тую, еш, *м.* Наложить заплату.

Позалаштбувати, вую, еш, *м.* Задѣлать, починить, исправить (во множествѣ).

Позалєжуватися, жуємося, етеся, *м.* Залєжаться (о многихъ).

Позаливати, ваю, еш, *м.* Залить (во множествѣ). *На Великдень водами позаливали.* Мил. 183. *Позаливала вода луки, сінокоси.* Левиц. I. 127. *Громада була озвалась, то багатирь зараз їй горілкою роти позаливав.* Г. Барв. 174.

Позаливатися, ваємося, етеся, *м.* За-

литься (о многихх). Чому люде не позализуються кров'ю, он ті, що під сподом землі живуть? Ком. І. 13.

Позализувати, зую, еш, м. Зализать (во множествѣ).

Позалипати, паємо, ете, м. Облипать (о многихх).

Позаличківувати, вую, еш, м. Прикрыть плохое лучшимъ (во множ.).

Позалиплювати, плюю, еш, м. Залепить, залѣпить (во множествѣ).

Позалітати, таємо, ете, м. Залетѣть (о многихх).

Позалітись, нар. = Позаторік. Вх. Зн. 33.

Позаломлювати, люю, еш, м. = Позаламлювати.

Позаломлюватися, люємося, етеся, м. Заломиться (во множествѣ).

Позалосківувати, чую, еш, м. Зашекотать (многихх).

Позалуплювати, люю, еш, м. Залупить (во множествѣ).

Позалучати, чаю, еш, м. 1) Завербовать (многихх). 2) Загнать (многихх) домашнихъ животныхх).

Позалютівувати, вую, еш, м. Запаять (во множествѣ).

Позалягати, гаємо, ете, м. То-же, что и **заягати**, но о многихх или о многомъ. Ви всі місця позалягали,—мені й лягти ніде. Як прийде моя сем'я, то вони й під лавками позалягають. Чуб. II. 382. Твої зяті на нас позалягали (устроили засаду). К. ЦН. 191.

Позалякувати, кую, еш, м. Запугать (многихх). Позалякував дітей так, що й духу його бояться. Харьк. у.

Позалякуватися, куємося, етеся, м. Напугаться (о многихх). Так ся позалякували, що навіть еден на другого і не подивиться. Чуб. II. 635.

Позаляпувати, пую, еш, м. Забрызгать (о множествѣ). Кип'ячий куліш чисто позаляпував їм очі. Драг. 340.

Позаляпуватися, пуємося, етеся, м. Забрызгаться (о многихх). Де це так прязо позаляпувалися? Харьк. у.

Позамазувати, зую, еш, м. Замазать (во множествѣ).

Позамальбувати, вую, еш, м. Закрасить (во множествѣ).

Позаманювати, нюю, еш, м. Заманить (многихх).

Позамерзати, заємо, ете, м. Замерзнуть (о многихх, о многомъ). У потрібі і

квас, і капуста, і овірки—усе позамерзало. Васильк. у.

Позамикати, каю, еш, м. 1) Запереть (во множествѣ). Позамикали і церкву, і цвинтарь, і зійшли на кладвище. Кв. Як у церквах та в коморах замки замикаються, так щоб нашим ворогам зуби і зуби позамикало. Драг. 38. 2) Заключить, запереть (многихх). Позамикали всіх парубків у холодну. Харьк. 3) Препградить (многимъ).

Позамикатися, каюся, ешся, м. 1) = Позамикати. Дівка позамикалась і лягла спать. Грин. І. 199. 2) Запереться (о многихх). А люде бідні в селі, неначе злякані янята, позамикались у хатах. Шевч. 544.

Позамікувати, кую, еш, м. = Позамикати. У мене ворота позамікувані. Мил. 57.

Позамінювати, нюю, еш, м. Замѣнить, промѣнять.

Позамірати, раємо, ете, м. Замереть (о многихх).

Позамітати, таю, еш, м. Замести (во множествѣ). Ой коли б мені та, Господи, ранесенько встати, ой щоб тії два слідочки та й позамітати. Чуб. V. 63.

Позамічати, чаю, еш, м. Замѣтить, примѣтить (во множествѣ).

Позамішувати, шую, еш, м. Замѣшпять (во множествѣ).

Позамлівати, ваємо, ете, м. Ослабѣть, изнуриться (о многихх).

Позамовкати, каємо, ете, м. Замолкнуть (о многихх).

Позамовляти, ляю, еш, м. Заговорить (болѣзни во множествѣ).

Позамокати, каємо, ете, м. Замокнуть (во множествѣ).

Позамордівувати, вую, еш, м. Замучить (многихх).

Позаморбжувати, жую, еш, м. Заморозить (многихх).

Позаморбжувати, чую, еш, м. Заморочить, одурить (многихх).

Позаморювати, рюю, еш, м. Заморить (многихх).

Позамотувати, тую, еш, м. Замотать (многихх). Позамотував руки у віршовки. Стор. МПр. 133.

Позамобчувати, чую, еш, м. Замочить (во множествѣ).

Позамобшувати, шую, еш, м. Замостить; покрыть (во множествѣ).

Позамулювати, люю, еш, м. Занести иломъ (во множествѣ). І була б трава, та позамулювало. Канев. у.

Позамулюватися, люємося, етеся, м. 1) Быть занесеннымъ иломъ (во множествѣ). Над річкою гори позамулювались. 2) Натереть себѣ шею ярмомъ (о волахх). Воли позамулювались, до треба... волам ший парить, щоб погойлись. Рудч. Ск. І. 171.

Позамурзувати, зую, еш, м. Замуслить, испачкать (многихх). А діти, як тудала, позамурзувані ходять. Г. Барв. 285.

Позамурзуватися, зуємося, етеся, м. Замуслиться, запачкаться (о многихх). Ой як же ви позамурзувались, діточки! Харьк.

Позамурбжувати, вую, еш, м. 1) Задѣлать камнемъ, кирпичемъ (во множествѣ). Де були вікна,—позамуровував. 2) Засыпать снѣгомъ; покрыть окна слоємъ снѣга и льда. Мир. ХРВ. 57. Мороз вікна позамуровував. Сим. 232. Деякі хати зовсім позаносило, позамуровувало. Мир. Пов. І. 112.

Позамучувати, чую, еш, м. Замучить, измучить (многихх). Вони обидва такі катюги: жінок своїх чисто позамучували. Харьк. у.

Позамучуватися, чуємося, етеся, м. Замучиться, измучиться (о многихх). Позамучується, танцюючи. Драг. 343.

Позаневблжувати, люю, еш, м. Лишить свободы (многихх).

Позанедбжувати, вую, еш, м. Оставить безъ вниманія (многихх), пренебречь (многимъ). Старосвітські звичай позанедбжували. К. (О. 1861. VI. 31).

Позанеджжувати, жуємо, ете, м. Заболѣть (о многихх).

Позанехажувати, хаюю, еш, м. = Позанедбжувати.

Позанічний, а, е. Позавчерашній. Вх. (Желех.).

Позаносити, шу, еш, м. То-же, что и **занести**, но во множествѣ.

Позанбчувати, чую, еш, м. Замѣтить, сдѣлать замѣтки, записать (во множествѣ). Позбрав докупи, що позанбчовано у себе в шпаргалах. Ном. Передм. II.

Позанужуватися, жуємося, етеся, м. Заскучать, затосковать (о многихх). Дай їм по коню, нехай проїздяться, бо вони молоді, позанужувались. Чуб. II. 257.

Позануздувати, дую, еш, м. Зануздать (многихх). Позануздуй обох коней. Харьк.

Позабржувати, рюю, еш, м. Запахатъ (во множествѣ).

Позаохбжувати, чую, еш, м. Привлечь къ чему, поощрить (многихх).

Позападати, даємо, ете, м. Впасть, запастъ (о многихх). Глибоко позападали у лоб його очі. Стор. МПр. 129.

Позапакбжувати, вую, еш, м. Унаковать (во множествѣ).

Позапалжувати, люю, еш, м. Зажечь, поджечь (во множествѣ). Свічі позапалжовані. Грин. III. 147.

Позапаржувати, рюю, еш, м. Запарить (во множествѣ).

Позапаскуджувати, джую, еш, м. Загадить (во множествѣ).

Позапечатувати, тую, еш, м. Запечатать (во множествѣ).

Позапивати, ваємо, ете, м. Запить (о многихх). Позапивали причастя. Богодух. у.

Позапільжувати, люю, еш, м. Запылить (во множествѣ). Коні в їх потомлені, одежа й тороки позапильжовані. К. ЧР. 3.

Позапинати, наю, еш, м. 1) Завѣсить, затигнуть (напр. тканью—во множествѣ). Нічим ні позапинати дірок, ні позапінати. Г. Барв. 20, 21. 2) Застегнуть; скотать (во множествѣ).

Позаписувати, сую, еш, м. Записать (во множествѣ). Все, що йому трапилось позаписувати на селі. Левиц. Пов. 237. Всіх позаписував. Драг. 141.

Позаписуватися, суємося, етеся, м. Записаться (о многихх).

Позапінтувати, тую, еш, м. Спросить (многихх).

Позапахати, хаю, еш, м. Запихнуть, засунуть (во множествѣ). Позапахав злидні в боклаг. Драг. 414.

Позапінжуватися, нюємося, етеся, м. Опоздать, запоздать (о многихх).

Позапикати, каю, еш, м. Запечь (во множествѣ).

Позапикатися, каємося, етеся, м. Запечься (во множествѣ). Як саджіють квочку... нічо під той чіс не годит сі печи в тій хаті, бо би сі позапикали куріта в яйцях. ЕЗ. V. 82.

Позапірати, раю, еш, м. Запереть (во множествѣ).

Позаплакувати, кую, еш, м. Заплакать что (во множествѣ). Чорні кудрі позаписувані, чорні очі позаплакувані. Чуб. V. 995.

Позаплакуватися, куємося, етеся, м. Быть заплаканнымъ (о многихх); быть

смоchenнямъ отъ дождя (объ окнахъ). *Позаплакувались вікна*. Харьк.

Позапліскувати, кую, еш, *гл.* Прибить поверхности почвы дождемъ (во множествѣ). *Дощі позапліскували землю*. Зміев. у.

Позаплітувати, тую, еш, *гл.* Заплестъ (во множествѣ). *Коси у дрібушки позаплітувані*. Зміев. у.

Позаплішувати, шую, еш, *гл.* То же, что и заплішити, но во множествѣ.

Позапліджувати, джую, еш, *гл.* Расплодить, развести (во множествѣ).

Позапліджуватися, джуємося, етесея, *гл.* Расплодиться, завестись (во множествѣ).

Позаплітувати, тую, еш, *гл.* Запутать (во множествѣ).

Позаплітуватися, тјуємося, етесея, *гл.* Запутаться (во множествѣ).

Позаплібувати, вую, еш, *гл.* Заплевать (во множествѣ). *Позаплібував їм очі та й пішов*. Харьк. у.

Позапліщувати, щую, еш, *гл.* Закрыть, замурить (глаза—преимущественно о многихъ). *Не дивіться, позапліщуйте очі, а я скажу, як можна буде дивіться*. Харьк. у.

Позапліамлювати, люю, еш, *гл.* Запятнать (во множествѣ).

Позаповзати, заємо, ете, *гл.* Заползти (о многихъ).

Позаповідати, даю, еш, *гл.* 1) Договорить (во множествѣ). *Жидів з горілками позаповідає аж з Вишніви*. Федьк. 2) = **Позаказувати**. Вх. Уг. 260.

Позапоганювати, нюю, еш, *гл.* Загадить, осквернить (во множествѣ).

Позаполіскувати, кую, еш, *гл.* Замыть, полоща (во множествѣ). *Побіжи, дочко, на річку, позаполіскуй сорочки Семенкови*. Славяносерб. у.

Позаправляти, ляю, еш, *гл.* То же, что и заправляти, но во множествѣ.

Позапрацьовувати, вуємо, ете, *гл.* Заработать (о многихъ).

Позапровіджувати, джую, еш, *гл.* То же, что и запровадити, но во множествѣ. *Куди всі ножі позапровіджував? Ні одного не знайду*. Богодух. у.

Позапродувати, дую, еш, *гл.* Запродать, продать (во множествѣ).

Позапрішувати, шую, еш, *гл.* Пригласить (многихъ). *Гляди ж, стара, щоб було що їсти й пити, бо я на храм багато людей позапрішував*.

Позапрягати, гаю, еш, *гл.* Запрячь (во множествѣ). *Воли позапрягають*. Грин.

III. 50. *Мої коні вороні да позапрягані стоять*. Чуб. V. 534.

Позапрядати, даємо, ете, *гл.* Заработать пряженіемъ (о многихъ).

Позапускати, каю, еш, *гл.* То же, что и запускати, но во множествѣ.

Позапухати, хаємо, ете, *гл.* Запухнуть (о многомъ). *І доки ви спатимете? Вже аж позапухами од спання*. Харьк. у.

Позаралювати, люю, еш, *гл.* То же, что и заралити, но во многихъ мѣстахъ.

Позарандівувати, вую, еш, *гл.* Заарендовать (во множествѣ). *Позарандівували всі козацькі ріки*. К. Кр. 16.

Позарани, нар. Послѣзавтра. *Позарани будемо мати свято Спаса*. Вх. Лем. 452.

Позаріжівлювати, влюємо, ете, *гл.* = **Позаіржівлювати**.

Позаривати, ваю, еш, *гл.* Зарыть (во множествѣ). *Як у нас корови поинули, так не дозволили й шкури поздирати, так і позаривали*. Славяносерб. у.

Позарівнювати, нюю, еш, *гл.* Заравнять (во многихъ мѣстахъ). *Заміси глини та позарівнюй ямки в долівці*. Черниг. у.

Позарікати, каємося, етесея, *гл.* Дать зарокъ (о многихъ). *Це ті йдуть, що позарікалися горіжку пити*. Богод. у.

Позаробляти, ляю, еш, *гл.* Задѣлать (во множествѣ).

Позароджувати, джую, еш, *гл.* Уродить (во множествѣ).

Позаростати, таємо, ете, *гл.* Зарости (во множествѣ). *Позаростали стежки і доріжки травою зеленою*. Мет. 56.

Позарішувати, шую, еш, *гл.* Замочить росой (во множествѣ).

Позарішуватися, шуємося, етесея, *гл.* Замочиться росой (о многихъ). *Позарішувалися наші хлопці, аж тече з їх*. Харьк.

Позарубувати, бую, еш, *гл.* Зарубить (во множествѣ).

Позаручувати, чую, еш, *гл.* Обручить (многихъ).

Позасаджувати, джую, еш, *гл.* Засадить (во множествѣ).

Позасвѣтувати, тую, еш, *гл.* Посвятить (многихъ).

Позасвѣдчувати, чую, еш, *гл.* Засвидѣтельствовать (во множествѣ).

Позасвѣчувати, чую, еш, *гл.* Зажечь (во множествѣ). Св. Л. XII. 35. *На селі вже світло позасвѣчувано*. Ком. I. 4.

Позасвѣчуватися, чуємося, етесея, *гл.* Зажечься (во множествѣ). *Сами свѣчі позасвѣчувалися*. Нп.

Позаседжуватися, джуємося, етесея, *гл.* = **Позасиджуватися**.

Позасиджуватися, джуємося, етесея, *гл.* Засидѣться (о многихъ). *Не по своїй волі позасиджувалися (дівчата)*. О. 1861. XI. 100.

Позасилати, ляю, еш, *гл.* 1) Заслать (во множествѣ). 2) Сослать (многихъ). *Десь у Сибір їх позасилали за те, що церкву обікрали*. Харьк. у.

Позасинати, наємо, ете, *гл.* Заснуть (о многихъ). *Позасинали ченці, а Танський не спить*. О. 1861. VIII. 30.

Позасинювати, нюю, еш, *гл.* Слишкомъ насинить бѣлье. *Позасинювала сорочки, аж ілянути швидко*. Васильк. у.

Позасипати, паю, еш, *гл.* 1) Засыпать (во множествѣ). 2) Заснуть (о многихъ). *Діточки позасипають*. Чуб. V. 795.

Позасипатися, паємося, етесея, *гл.* Заспаться (о многихъ). *Довою протирали очі... дуже таки позасипалися*. Стор. МПр. 117.

Позасипляти, ляємо, ете, *гл.* = **Позасипати** 2. *Бідні діти, де сиділи, там і позасипляли, вечері дожидаючи*. Харьк. у.

Позасипувати, пую, еш, *гл.* **Позасипати** 1. *У мене ворота позамикувані, жовтим піском позасипувані*. Мил. 57.

Позасихати, хаємо, ете, *гл.* Засохнуть (о многихъ). *У крові волосся позасихало*. Макс.

Позасівати, ваю, еш, *гл.* Засѣять (во множествѣ). *Чорніі ролі позасівають*. Грин. III. 50. *Ой дівчино та Марусечко, позасівай свої стежечки то рutoю, то м'ятою*. Мет. 228.

Позасідати, даємо, ете, *гл.* Занять мѣсто, сѣвъ (о многихъ). *Ходи до хати та що з'їдеш! Війшов до хати, позасідали*. Драг. 412. *Вже до обіду позасідали*. Драг. 353.

Позасікати, каю, еш, *гл.* Засѣчь (многихъ).

Позасіювати, сіюю, еш, *гл.* = **Позасівати**.

Позаскакувати, куємо, ете, *гл.* То же, что и заскочити, но о многихъ.

Позаскалювати, люю, еш, *гл.* Занозить (во множествѣ).

Позасклѣплювати, люю, еш, *гл.* То же, что и засклепить 1—4, но во множествѣ.

Позаскорбджувати, джую, еш, *гл.* Забороновать во многихъ мѣстахъ.

Позаслінювати, нюю, еш, *гл.* Заслунить (во множествѣ).

Позаслінюватися, нюємося, етесея, *гл.* Заслуниться (о многихъ).

Позаслоняти, няю, еш, *гл.* Заслонить, закрыть, завѣситъ во многихъ мѣстахъ. *Робили вони, позаслонявши вікна од двору*. Левиц. I. 188.

Позаслужбвий, а, е. Внѣслужебный. Желех.

Позаслужувати, жуємо, ете, *гл.* Заслужить, заработать (о многихъ). *Чи побачити ж ви в Київі позаслужували? Київ. у.*

Позаслужуватися, жуємося, етесея, *гл.* Заслужаться (о многихъ).

Позасмажувати, жую, еш, *гл.* 1) Зажарить (во множествѣ). *Гусей зо трое треба буде засмажити.—Позасмажуємо!* 2) Заправить масломъ, изжареннымъ съ лукомъ (многое).

Позасмалцьовувати, вую, еш, *гл.* Засалить (во множествѣ). *Ну, та й позасмалцьовував ти обидва рукава!* Полт.

Позасмалювати, люю, еш, *гл.* Обжечь, опалить (во множествѣ). *Йде чоловік з десятиок пішо без ратиці і без усього, а тільки колки позасмалювали та й ідуть*. ЗОЮР. I. 253.

Позасмерджуватися, джуємося, етесея, *гл.* Протухнуть, испортиться (во множествѣ). *Налапами тільки перепелиць, що сі їм позасмерджували*. Гн. I. 33.

Позасмікувати, кую, еш, *гл.* Задергать (многихъ).

Позасмічувати, чую, еш, *гл.* Засорить (во множествѣ).

Позасмблювати, люю, еш, *гл.* Засмолить (во множествѣ). *Мабуть дороге дуже вино, що пляшки позасмолювані*. Київ. у.

Позасмучувати, чую, еш, *гл.* Опечалить (многихъ). *Усіх ти, синку, позасмучував, отак недобре живучи*. Харьк. у.

Позасмучуватися, чуємося, етесея, *гл.* Опечалиться (о многихъ). *Усі товариші його позасмучувалися, як почули про його лихо*.

Позаснобувати, вую, еш, *гл.* 1) Основать (во множествѣ). 2) Заткать (паутиной во многихъ мѣстахъ). *Павутиною павуки позаснобували*. Г. Барв. 285.

Позасолбджувати, джую, еш, *гл.* Подсластить (во множествѣ).

Позасорбмлюватися, люємося, етесея, *гл.* Застыдиться (о многихъ). *Позасорбмлювалися наші дівчата*.

Позаспокоювати, коюю, еш, *гл.* Успокоить (многихъ). *На превелику силу то тил, то сим позаспокоював їх*. Богодух. у.

Позаспокоюватися, коюємося, етєся, *гл.* Успокоїтися (о многихх).

Позаставати, стаю, еш, гл. Застати (многихх). *Усіх дома позаставав, тільки дядька Петра не було, так я тітці Марині сказав.* Славяносерб. у.

Позаставляти, ляю, еш, гл. 1) Заставити (во множествѣ). 2) Заложити (во множествѣ). *Яка була одержинка, всю позаставляв шинкареві.* Київ. у.

Позастановляти, ляю, еш, гл. Позаставляти. *Против і худобу всю, позастановляв, що можна було.* О. 1862. VI. 29.

Позастелювати, люю, еш и позастілювати, люю, еш, гл. Застлати (во множествѣ). *Всі столи вам позастелювані.* Грин. III. 147. *Тесовіі столи позастілювані.* Грин. III. 142.

Позастібати, баю, еш, гл. Застегнути (во множествѣ). *Дала їм усім білі сорочки і новими стьонжками позастібала.* Чуб. II. 405.

Позастобювані. Застоявшієся. *Ой прийшов до нової стоянки, а вже його воронки позастобювані.* Гол. I. 116.

Позастро́млювати, люю, еш, гл. Воткнути (во множествѣ).

Позастро́гувати, гую, еш, гл. Застрогати (во множествѣ).

Позастрявати, ряемо, етє, гл. Застрянути (во множествѣ). *Продову треблю прорвала вода і вози там позастрявали.* О. 1862. I. 34.

Позасувати, ваю, еш, гл. Засунути, задвинути, впихнути (во множествѣ). *Бульбу садим так: ішов з колом, робив тим колом ямки, в ямки кидав бульбу та й колом позасував і вже.*

Позасуджувати, джую, еш, гл. Засудити, осудити (многихх). *Куди ж їх позасуджували?—Аж у Сібір.* Васильк. у.

Позасу́кувати, кую, еш, гл. Засучити (во множествѣ). *Позасукували по локоть рукава.* К. (ЗОЮР. II. 205).

Позасу́шувати, шую, еш, гл. Засушити (во множествѣ). *Нащо ти так пироги позасушувала? Пирог добрі, як м'якенькі, а то засушила, аж торохтять.* Богод. у.

Позатаскувати, кую, еш, гл. Затащити, затянути (во множествѣ).

Позата́ювати, таюю, еш, гл. Утаїти (во множествѣ).

Позатверджувати, джую, еш, гл. Утвердити (во множествѣ).

Позатика́ти, каю, еш, гл. 1) Заткнути (во множествѣ). *Уші наче позатикані.* Сим.

235. 2) Воткнути, водрузити (во множествѣ). *Позатикав прапорі.* К. ЦН. 309.

Позати́куватися, куюся, ешся, гл. Утыкати, украсити себе головою цвѣтами. *Бувало, позатикуємося квітками.* Богод. у.

Позати́ллю, нар. Сзади. *А молода Марусенька позатиллю йде.* Гол. I. 54.

Позатира́ти, раю, еш, гл. Затерети (во множествѣ). *Позатирай оте, що поналивала.* Київ. у.

Позатиха́ти, хаємо, ете, гл. Затихнути (о многихх). *В людських хатах все було позатихає, все поспе.* Левиц. I. 116.

Позатика́ти, каємо, ете, гл. Затечь (во множествѣ). *Погано стіжки складені, позатикали.* Харьк. у.

Позати́сувати, сую, еш, гл. Затесати (во множествѣ). *Уже кілля позатісував.* Черниг.

Позатліва́тися, ваємося, етєся, гл. Затлѣтись (во множествѣ). *Положила дров у піч, щоб на завтра висохли, а вони позатлівалися.*

Позатобкувати, кую, еш, гл. То-же, что и затовкти, но о многихх. *Чи стразу вже позатобкувала?* Харьк. у.

Позатоб́лювати, люю, еш, гл. Истомить, изнурити (многихх).

Позато́пляти, ляю еш, гл. 1) Затопить водою (во множествѣ). *Не клади нїзда у вершині Дністра: у вершині Дністра вода прибуває, вона тобі жамло понаробляє, вона твої дітки позатопляє.* Чуб. V. 876. 2) Затопить (печи).

Позатоп́тувати, тую, еш, гл. Затоптати (во множествѣ).

Поза́торік, нар. Въ позапрошломъ году. *Твою долю, моя доню, позаторік знала.* Шевч.

Позаторі́шній, я, е. Позапрошлогодній. *Позаторішню весну його михий поніс чогось за Десну.* Греб. 383.

Позатоб́чувати, чую еш, гл. Закатити, завести (экипажи куда). *Вози у возівню позаточував.*

Позатри́мувати, мую, еш, гл. Задержати (во множествѣ).

Позатру́шувати, шую, еш, гл. Засыпати чѣмъ во многихх мѣстахъ). *Бач, як змили долівку! Позатрушуй піском або пілом.* Богод. у.

Позатру́ювати, руюю, еш, гл. Заразити (многихх). *Ми не знали, що в їх короста, та й давали їм цebra, так вони й нас позатруювали: ми всіх чисто короста напала.* Черниг. у.

Позатяга́ти, гаю, еш, гл. 1) Затянути (во множествѣ). *Люльки позатягають та купами ходять кругом дівчат.* Кв. 2) **Очі позатяга́ло.** Глаза ввалились. *Левиц. Пов. 100.*

Поза́уш, гл. Позавуш. Желех.

Позахарчо́увати, вую, еш, гл. Заморити голодомъ, плохимъ кормомъ (многихх). *Пилили наші корови по руках, зробились такі позахарчовувані.* Г. Барв. 54.

Позахлю́пувати, пую, еш, гл. Забрызгати (во множествѣ). *Де це ви так сорочки позахлюпували?* Богод. у.

Позахлю́пуватися, пуємося, етєся, гл. Забрызгатись (о многихх). *Як підемо по воду та як почнемо одна на одну хлюпати, позахлюпуємось так, що аж тече.* Богод. у.

Позахлява́ти, ваємо, ете, гл. Отощать, ослабѣть (о многихх). *Позахлявали так, що не можуть одтягти до його гласу.* Грин. III. 349.

Позахо́увати, вую, еш, гл. Запрятати (во множествѣ). *Так позаховує, що вже ніхто без неї не знайде.* Черниг. у.

Позахо́дити, димо, дите, гл. То-же, что и зайти, но о многихх или о многомъ. *Козаки після побиванок під Кумейками, на Говтві і Стариці позаходили до якою часу в Московщину.* Стор. МІР. 60. *Так плакали за ним батько і мати, що трохи в голову не позаходили.* Чуб. I. 250.

Позахо́дитися, димосся, дитєся, гл. То-же, что и зайтися, но о многихх или о многомъ. Также: поссориться (о многихх). *На друий день щось сі позаходили, а він побив і жінку.* Гн. II. 113.

Позахоло́джувати, джую, еш, гл. Застудити (во множествѣ).

Позахоло́нювати, нюємо, ете, гл. Простыть, остыть (во множествѣ). *Позахолонувала страва.* Константиногр. у.

Позахо́плювати, люю, еш, гл. Захватити (во множествѣ). *Де краща земля, то багачі позахоплювали.* Харьк. у.

Позацві́тати, таємо, ете, гл. 1) Зацвѣсть (во множествѣ). *Сади позацвітають.* Мил. 207. 2) Заплѣсневѣть (во множествѣ). *У його меди позацвітали.* Чуб. V. 735.

Позацві́татися, таємося, етєся, гл. Позацвітати. *На полиці паляниці позацвітались.* Чуб. V. 1171.

Позацві́тувати, туємо, ете, гл. Позацвітати. *Ой прийшов до своєї пивниці, а вже ж вина, пива позацвітувані.* Гол. I. 116.

Позаціло́увати, вую, еш, гл. Зацѣлювати (многихх).

Позацько́увати, вую, еш, гл. Затравити собаками (многихх). *Двое цуценяток було, так же сусідські діти своїми собаками позацьковували.* Богод. у.

Позачаро́увати, вую, еш, гл. Очарувати, зачарувати (многихх).

Позачи́нювати, нюю, еш, позачи́няти, няю, еш, гл. Затворити (во множествѣ). *Царські врата позачи́нювані.* Грин. III. 147. *Позачи́няйте віконниці.* Ком. II. 83. *Воротечка позачи́няні.* Мил. Св. 33.

Позачи́туватися, туємося, етєся, гл. Зачитатись (о многихх).

Позачі́плювати, люю, еш, гл. Зацѣпить (во множествѣ).

Позачі́сувати, сую, еш, гл. Зачесати (во множествѣ). *Чорні кудрі позачісувані.* Чуб. V. 995.

Позачі́суватися, суємося, етєся, гл. Зачесатись (о многихх). *Дивись, як гарно всі дівчата позачісувались, а ти патлата.* Харьк. у.

Позаши́вати, ваю, еш, гл. Зашити (во множествѣ). *Позашивай роспірки в сорочці.* Богод. у.

Позаши́ватися, ваємося, етєся, гл. Зашитись (во множ.).

Позаши́льбувати, вую, еш, гл. Задѣлать шалевками во многихх мѣстахъ.

Позаши́бругувати, гую, еш, гл. Затянути (петли и пр. во множествѣ).

Позаши́плювати, люю, еш, гл. Сколоть, заколоть, зашпилити (во множествѣ).

Позаці́пувати, пую, еш, гл. То-же, что и заціпнути, но во множествѣ. *У нас двері позаціпувані.* Мил. 104.

Позба́вити, влю, виш, гл. Лишити. *Най ся багач не хвалить, що мя Гандзі позбавить.* Чуб. V. 39. *Бодай ти, мати, в світі не жила, що ти Ганнусі життя позбавила.* Чуб. V. 54.

Позба́витися, влюся, вишся, гл. Лишитись.

Позбавля́ти, ляю, еш, гл. 1) Умертвити (многихх). *Багачко позбавляв Буняка таким способом людей.* Драг. 204. 2) Лишити многиххъ.

Позбива́ти, ваю, еш, гл. То-же, что и збити, но о многихх или о многомъ. *Баран роги позбивав.* Мнж. 6. *Всіх нехай із людзу позбиває.* К. Дз. 44.

Позбива́тися, ваємося, етєся, гл. Сбитись, спутатись (о волосахъ). *А як пішла до свекрухи, то й набралась муки: позби-*

вались мої кудрі в юроч'яні струки. Грин. III. 301.

Позбирати, раю, еш, м. = **Позбирати.**

Позбиткувати, кую, еш, м. Плохо поступити съ кѣмъ, обидѣть кого; повредити что. *Позбиткував худобу.* Вх. Зн. 51.

Позбиткуватися, куюся, ешся, м. — з ко́го. Обидѣть кого.

Позбігати, гаємо, ете, м. Сбѣжати (о многихъ). *З двора й собаки наші позбігали.* Г. Барв. 54.

Позбігатися, гаємося, етеся, м. Сбѣжатися (о многихъ). *Діти з цілого села позбігалися.* Чуб. *От хлопці позбігалися.* ЗОЮР. I. 76.

Позбірати, раю, еш, м. Собрать (во множествѣ). *Шатнувся миттю сам із хати своїх троянців позбірати.* Котл. Ен. I. 30. *Ой роспустив віви, та не позбіраю.* Мет. 108.

Позбіратися, раємося, етеся, м. Собраться (о многихъ). *Ще не всі салдати позбірались.* Кв.

Позбобтувати, тую, еш, м. Взболтати (во множествѣ).

Позбувати, ваю, еш, м. Сбыть (во множествѣ). *Подушки і рядна, усе позбувала за царство небесне Марусі і за душу свою й Наумову.* Кв.

Позбуджати, джаю, еш и позбуджувати, джую, еш, м. Разбудить (многихъ).

Позбуджатися, джаємося, етеся и позбуджуватися, джуємося, етеся, м. Проснуться (о многихъ). *Позбуджались, поставали.* Гн. I. 162.

Позбудовувати, вую, еш, м. Построить (во множествѣ).

Позбужати, жаю, еш, м. = **Позбуджати.** *Ранніх солов'їв позбуджала.* Чуб. V. 588.

Позбу́тися, бўдуся, дешся, м. 1) Избавиться. *Позбутись лиха.* Рк. Левиц. 2) Потерять. *І молодців своїх, краси своєї, всього позбулася.* Г. Барв. 276.

Позва́ти, зву́, звеш, м. Позвать. *Та позвала дівчинонька козаченька в гості.* Мет. 90.

Позверховний, а, е. Поверхностный.

Позверховно, нар. Поверхностно.

Позвивати, ваю, еш, м. Свить (во множествѣ).

Позвика́ти, каємо, ете, м. Привыкнуть (о многихъ). *Чи вже позвикали ваші дівчата в юроді жити?* Київ. у.

Позвиса́ти, саємо, ете, м. Свѣситься

(во множествѣ). *Заснув п'яний на возі, потім аж до колеса позвисали.* Черниг. у.

Позвичайнішати, шаю, еш, м. Сдѣлаться вѣжливѣе, уллучшитися по своему поведенію. *Був розбишака на все село, а в руках подержано його — позвичайнішав, став м'який, хоть в ухо бий.* Конот. у.

Позвінчувати, чую, еш, м. Повѣнчати (многихъ).

Позвірчувати, чую, еш, м. То-же, что и **звірчувати**, но во множествѣ.

Позвіювати, віюю, еш, м. Свѣятъ, слудъ (во множествѣ). *Із шпилів сніг позвіювало так, що гола земля.* Славяносерб. у.

Позвѣдити, джу, диш, м. То-же, что и **звѣсти**. но о многихъ или многомъ. *Заходила тоді смерть біля пестоловців... чисто їх позводила з світу.* Драг. 2. *Усе наше добро позводив.* Г. Барв. 473. *Зажив собі Іван спокійненько, позводивши своїх ворогів.* Чуб. II. 568.

Позвѣдитися, димося, дитеся, м. То-же, что и **звѣстися**, но о многихъ или многомъ. *Позводилося панів багато, — панувати ні з чою.* Зміев. у.

Позвѣзити, жу, зиш, м. Свезти (во множествѣ). *Позвозили люде мішки до того млина молоти.* Харьк.

Позвѣлити. См. **Позволяти.**

Позвѣлитися, люся, лишся, м. Испросить, получить позволение. *Хлопці молодії, може погуляти которому хочеться, до дівчат кортить, — нехай же піде котрий без відома, що не позвѣлитися у Палія, то вже й не вернеться.* Драг. 204.

Позволя́ти, ляю, еш, сов. в. позвѣлити, лю, лиш, м. Позволять, позвѣлитъ. *Я люблю дівчину та й мислю її взяти; не позволяють вороженські, ще й рідная мати.* Чуб. V. 137.

Позвору́шувати, шую, еш, м. Сдвинуть, расшевелить, всколыхнуть (во множествѣ).

Позву́жувати, жую, еш, м. Сьзуть (во множествѣ). *Усім би добре пошито, тільки рукава широкі — треба позву́жувати.* Київ. у.

Позв'язувати, зую, еш, м. Связать (во множествѣ).

Позв'язуватися, зуємося, етеся, м. Связаться (о многихъ). *Всі кости мертві позв'язувались сухими жилами.* Левиц. I. 91.

Позга́дувати, дую, еш, м. Вспомнить (многихъ, о многомъ). *Боже, яке давне ми сьогодні позагадували.* Харьк. у.

Позганя́ти, няю, еш, м. Согнать (многихъ). *Позганяй траків.* Драг. 413.

Позгаса́ти, саємо, ете, м. Погаснуть, потухнуть (во множествѣ).

Позгина́ти, наю, еш, м. Согнуть (во множествѣ).

Позгнива́ти, ваємо, ете, м. = **Погнити.**

Позгну́шатися, щаюся, ешся, м. Погнушаться. *Не позну́шайтесь вислухати нас.* Кв.

Позго́джуватися, джуємося, етеся, м. Согласиться (о многихъ).

Позго́дбовувати, вую, еш, м. Вскормить (многихъ). *Діток позгодовували і худоби придбали.* Г. Барв. 8.

Позго́лювати, люю, еш, м. Сбрить (о многихъ). *Наші старі позголювали бо-роди та й думають, що помолодчали.*

Позго́нити, ню, ниш, м. 1) Согнать съ мѣста (многихъ); согнать въ одно мѣсто. *Уже й овець позгонили.* Мир. ХРВ. 39. 2) Взогнать (многихъ). *Позгонив воли на юру.*

Позгорта́ти, таю, еш, м. Свернуть (во множествѣ). *Позгортай одержу та поховай у скриню.* Київ. у.

Позгорта́тися, таємося, етеся, м. Свернуться (во множествѣ).

Позгри́бати, баю, еш, м. Сгрестъ (во множествѣ). *Позгрибай соломі.* Харьк. у.

Позгри́бувати, бую, еш, м. = **Позгрибати.** *Усе позмітувано, позгрибувано, чи кізяк, чи трісочка.* Г. Барв. 193.

Позгро́маджувати, джую, еш, м. = **Позгрибати.**

Позгу́блювати, люю, еш, м. Растерять.

Поздава́ти, даю, еш, м. Сдать (во множествѣ). *Поздавали хлопців у некрути.* Богодух. у.

Позда́влювати, люю, еш, м. Сдавить (во множествѣ).

Позда́ровувати, вую, еш, м. Надарить. *Поздаровували люде погорільцям усякого хліба чимало.* Волч. у.

Поздвига́ти, гаю, еш, м. Сдвинуть (во множествѣ). *Таке каміння, що насиму з місця поздвигали.* Славяносерб. у.

Позде́ржувати, жую, еш, м. Удержать, сдержать (многихъ).

Поздира́ти, раю, еш, м. Содрать (во множествѣ). *І який то дурень поздирав кору з дерева.* Черниг. у.

Поздира́тися, раюся, ешся, м. Содратися.

Поздиха́ти, хаємо, ете, м. Издохнуть (о многихъ). *Воли поздихать.* Чуб. V. 26.

Позді́рря, ря, с. Кострика. *Будемо поздір'я трясти, на ручники прясти.* Гол. IV. 380.

Позді́йма́ти, маю, еш, м. То-же, что и **зня́ти**, но о многихъ или многомъ.

Поздму́хувати, хую, еш, м. Слудъ (во множествѣ).

Поздорові́ти. См. **Поздоровляти, Поздорові́тися, влюся, ви́шся, м.** = **Поздоровкатися.** *Увійшов, не поздоровився, не привітався.* Ез. V. 184.

Поздо́вжний, а, е = **Подовжний.** *По дорозі від Теплика до Кам'янок єсть поперечний яр і поздовжний видоминок.* Св. Л. 306.

Поздорові́ти, вію, еш, м. Сдѣлаться здоровымъ, выздоровѣть. *Був мене чоловік, кости поломив, а я ляла, полезжала, встала, ззіла, вола, кабана... і допіро поздоровіла.* Чуб. V. 1140. *Жінка попова поздоровіла.* Драг. 63.

Поздорові́шати, шаю, еш, м. = **Поздоровшати.** *Спасибі невістці, я за нею поздоровішала.* Київ. у.

Поздорѣ́кати, каю, еш, м. Пожелать здоровья при привѣтствіи, выпиваніи водки и пр. Вх. Зн. 21.

Поздорѣ́катися, каюся, ешся, м. Поздороваться. Васильк. у.

Поздорѣ́лення, ня, с. Поздравление.

Поздорѣ́ляти, ляю, еш, сов. в. поздорѣ́яти, влю́, ви́ш, м. 1) Давать, дать здоровья (употребляется преимущ. въ сов. в.). *Десь мій милий чорнобривий та в стѣну ночує. Як в стѣну при дорозі, — поздорѣ же його, Боже!* Чуб. V. 15. 2) Поздравлять, поздравить. *Чом ти... не поздорѣвиш його? Адже бачиш, він заручився.* Котл. НП. 386. *Кішчу Самійла поздорѣляли.* АД. I. 219. **Поздорѣ́яти днем.** При встрѣчѣ поздравить съ настоящимъ днемъ. ЗОЮР. I. 48.

Поздорѣ́шати, шаю, еш, м. Сдѣлаться здоровѣе. Г. Барв. 13. *Він мені каже не їсти того й того, а я на злість наїмся та поздорѣшаю.* Левиц. I. 136.

Поздрене, ня, с. Видъ, видѣніе. *З того веселого поздрені і пахучого повітри так заспокоївся.* Гн. II. 77.

Позду́вати, ваю, еш, м. Слудъ (во множествѣ). *Будем думи так, щоб всі гори і ліса поздувать, щоб скрізь рівно було.* Чуб. II. 15.

Позду́мувати, мую, еш, м. Вспомнить

(многое). *Став здумувати та писати, що в його дома є. Усе, усе поздумував.* Чуб. II. 18.

Поздурювати, рюю, еш, м. Обмануть, одурачити (многихъ).

Позеленіти, нію, ніш, м. Сдѣлать зеленимъ. *Не жди весни—святої долі! Вона не зійде вже ніколи садочок твоїй позеленить.* Шевч. 654.

Позеленитися, нюся, нішся, м. Окрастися въ зеленый цвѣтъ. *На траві позеленитися пологно.* Міус. окр.

Позеленіти, нію, еш, м. Позеленѣть. **Позеленуватий, а, е.** Зеленоватий, не вполнѣ зрѣлий. *Яблука ще позеленуваті.* Харьк.

Поземний, а, е. Горизонтальный. Желех. **Поземно, нар.** Горизонтально. Херс. у. Слов. Д. Эварн.

Позерніти, нію, ніш, м. Дать крупное зерно хлѣбу. *Як би Господь позернив просо!* Зміев. у.

Позернітися, нюся, нішся, м. Уродить съ хорошимъ зерномъ. *Добре ж, як позернітися добре гречка.* Кролев. у.

Позживати, ваємо, ете, м. Прожить (о многихъ). *Ми з бабою вік позживали.* Лебед. у.

Позжинати, наю, еш, м. Сжать (во многихъ мѣстахъ). *Як вже їст усе позжинанот, то лишіют трохи „на оборі“, аби горобці зїли.* ЕЗ. V. 86.

Поззивати, ваю, еш, м. Созвать (о многихъ). *Ой на то ж я вас усіх поззивав, щоб медом-вином усіх поштував.* Чуб. V. 449.

Поззувати, ваю, еш, м. Снять обувь (во множествѣ).

Позивака, ки, об. Сутяга. *Ну й позивака ж він!* Лохв. у.

Позивальник, ка, м. Истець, тяжущійся, ведущій процессъ. Полт.

Позивання, ня, с. Привлечение къ суду, судебный процессъ.

Позивати, ваю, еш, м. Привлекать къ судебной отвѣтственности, предъявлять искъ къ кому, судиться съ кѣмъ. *Позиває мене і в рокове свято на... суд.* К. Кр. 37. *Ой пішов міщанин міщаночку позивати, присудили старі люде добре попротати.* Чуб. V. 1075.

Позиватися, ваюся, ешся, м. Судитися, предъявлять искъ къ кому. Прилуц. у.

Позіка, ки, ж. 1) Заемъ, кредитъ. *Дайте, будьте ласкаві, в позіку, чи то на одробіток хоч з в'язку.* Грин. II. 208. *Коня*

у позіку не давай. 2) Долгъ. *Батька й матір у такі позіки втотив, що й ушей не видно.* Г. Барв. 506.

Позирати, раю, еш, сов. в. позирнути, ну, нѣш, м. Смотрѣть, посмотрѣть, глянуть. *Да полядаю, да позираю да на ту чорну змару.* Мет. 85. *Позирнувши на них гнівно, рече чоловікові.* Ев. Мр III. 5.

Позичайло, ла, м. Заимодавецъ, кредиторъ; ростовщикъ. К. (Желех.).

Позичати, чаю, еш, сов. в. позичити, чу, чиш, м. 1)—у кого. Занимать, занять, брать, взять въ долгъ. *Ой піду я до сусіда воза позичити.* Мет. 12. 2)—кому. Одолжать, одолжить кому, давать, дать въ долгъ. *Одна бере і другим позичає, а друга не бере і другим не дає.* Ком. II. 50.

Позичка, ки, ж.—Позика. *Позичка босоніж ходить.* Ном. № 10618. *Заспівав би—був голосок, та позички зїли.* Шевч.

Позіпати, паю, еш, м. Погорланить. *Позіпай довше, то я тобі затую рот!*

Позір, зору, м. 1) Видъ. *Ось візьміть очю диню; позір гарний у неї.* Волч. у. 2) На позір. На взглядъ. *Так як на позір, то це масло наче таке саме, як і те.* Пирят. у. *І на позір нема.* Совѣмъ нѣтъ. *І на позір немає кавунів, а сіяє пусто.* Волч. у. 3)—дати. Обратитъ вниманіе, наблюдать, присматривать. Вх. Лем. 452.

Позірка, ки, ж. Вниманіе, наблюдение. **Позірку мати**—Позір дати. Вх. Лем. 452.

Позіскакувати, куємо, ете, м. Соскочить (о многихъ). *Слуш позіскакували з постелі.* Левиц. I. 518.

Позіхати, хаю, еш, м. 1) Зѣвать. *Протирив очі, позіхав, хрестячи рот за кожним разом.* Левиц. 2) О вѣтрѣ: дуть по временамъ. *Утомилась заверюха, де-де позіхав.* Шевч.

Позіхатися, хається, м. безл. Зѣваться. *Ляжмо спати... вже й мені часто позіхається.* Г. Барв. 78.

Позіхи, хів, м. мн. Зѣвота. *Позіхи напали.* Черк. у.

Позіходитися, димосся, дитесья, м. Сойтись. *А тим часом позіходилося народу вже чимало.* Кв.

Позічунок, нка, м. Родъ заплата изъ куска овчины съ шерстю, прикрѣпляемый кожевниками въ томъ мѣстѣ, гдѣ на выдѣлюемой овчинѣ находится лысина. МУЕ. I. 75.

Поз'їдати, даю, еш, м. 1) Съѣсть (верхній слой, вершокъ у растенія) (во

множествѣ). *Вона в нас як кішка: сметанку з клечиків поз'їдає, вершечки поспиває.* Харьк. у. *Корова вскочила у садок і поз'їдала щепи молоденькі.* Харьк. у. 2) Разъѣсть. *Кайдани руки-ноги поз'їдали.* АД. I. 94.

Поз'їджати, джаємо, ете, м. Съѣхать, уѣхать (о многихъ). *Були річки—повсичали, були кращі—поз'їджали.* Чуб. V. 540.

Поз'їджатися, джаємося, етесся, м. Съѣхаться (о многихъ). *Та поз'їджались та пани та стали сумувати.* АД. II. 65

Поз'їджувати, джую, еш, м. Испортить ѣздой. *Вже ж твої ворон-коні та поз'їджувані.* Гол. I. 116.

Позлázити, зимо, зите, м. 1) Слѣзть (о многихъ). *Декотрі позлазили вниз.* Левиц. I. 90. *Брати позлазили з дуба.* Драг. 340. 2) Взлѣзть (о многихъ). *Хлопці позлазили на дерева. Позлазили на дуба та переночуем.* Драг. 340.

Позлáмувати, мую, еш, м. Сломать (во множествѣ). *Якась недобра душа вишеньки мені позламувала.* Богодух. у.

Позлегати. См. Позлягати. **Позлѣжуватися, жуємося, етесся, м.** Слѣзаться (о многомъ). *У його жупани та позлѣжувались.* Чуб. V. 735.

Позливати, ваю, еш, м. Слить (во множествѣ). *Позливала недоїдки в миску і дає мені їсти.* Богодух. у.

Позлігувати, гую, еш, м. То-же, что и злигати, но о многихъ.

Позлидніти, нію, еш, м. Облѣднѣть. Черном.

Позлізувати, зую, еш, м. Слизать (во множествѣ). *Сонечко позлизує сніг де з яких горбиків на піску.* Кв.

Позлітка, ки, ж.—Ожеледиця. Вх. Лем. 452.

Позліплювати, люю, еш, м. Слѣпить (во множествѣ).

Позліплюватися, люємося, етесся, м. Слѣпиться, склеиться (во множествѣ). *Тісно посажала паляниці, бач, як позліплювались.* Богодух. у.

Позлітати, таємо, ете, м. 1) Слетѣть. *Кури позлітали з сїдала.* 2) Взлетѣть. *Глянь, півні позлітали аж на хату та ї там б'ються.*

Позлітатися, таємося, етесся, м. Слетѣться (о многихъ). *Чорти... позлітались увечері.* Мнж. 127.

Позлітка, ки, ж. 1) Позументъ. Уман. у. См. Позлотка. 2) Сусальное золото. Грин. III. 507.

Позлóта, ти, ж.—Позолота.

Позлóтець, тця, м. Мишура, сусальное золото. См. Позлітка. Вх. Лем. 452.

Позлотістий, а, е. Золоченый. *Із під поли позлотистий недолимок виньмає.* ЗОЮР. I. 206. *Объ одеждѣ: шитый золо томъ.* *Слуш в барвах позлотистих чуляють по ринку.* К. Досв. 21.

Позлотіти, лочу, тіш, м.—Позолотити. *Взіла вона чубок бервінку позлотила.* Ез. V. 96.

Позлótка, ки, ж.—Позлітка 1. *Позлотку із чистого коміра воздирає.* АД. I. 250.

Позлúшувати, щую, еш, м. То-же, что и злущити, но во множествѣ.

Позлúшуватися, щуюся, ешся, м. То-же, что и злущитися, но во многихъ мѣстахъ.

Позлягати, гаємо, ете, м.—Полягати. *Спати позлягають.* Чуб. V. 795.

Позмагати, гаю, еш, м. Одолѣть (многихъ). *Сон позмагав усіх.*

Позмагатися, гаюся, ешся, м. Поспорить, поссориться. *За що позмагались?—За масляні вишкварки.* Ном. № 3513.

Позмáльбувати, вую, еш, м. То-же, что и змáлювати, но во множествѣ.

Позмáнювати, нюю, еш, м. Сманить (многихъ). *Ота городська пройда багато дівчат позманювала, щоб їшли в город.* Київ. у.

Позмáхувати, хую, еш, м. Смахнуть, сместъ (во множествѣ).

Позмерѣжувати, жуку, еш, м. То-же, что и змерѣжити, но во множествѣ.

Позмерзатися, заємося, етесся, м. Примерзнуть другъ къ другу (во множествѣ). *Чоботи позмерзалися.* Промокшая кожа сапогъ замерзла.

Позмивати, ваю, еш, м. То-же, что и змїти, но во множествѣ. *Позмивай лави.* Харьк. г. *Позмивала дітям голови.* Богодух. у.

Позмиватися, ваємося, етесся, м. То-же, что и змїтисся, но о многихъ.

Позмика́ти, каю, еш, м. Свести судорогой (во множествѣ). *Позмикало йому і руки і ноги.*

Позмілювати, люю, еш, м. Смылить (во множествѣ). *Усе мило позмілювали.* Богодух. у.

Позминáти, наю, еш, м. Смять (во множествѣ). *Діти... подушки позминали.* Чуб. V. 65.

Позмінювати, нюю, еш, м. Измѣнить

(во множествѣ). За нових панів усе не так стало, як за старих було, усе позмінювали. Харьк. у.

Позмірювати, рюю, еш, м. Измѣрять (во множествѣ).

Позмітати, тая, еш, м. Сместь (во множествѣ).

Позмітувати, тую, еш, м. 1) = **Позмітати**. Усе позмітувано, позмірувано. Г. Барв. 193. 2) Сбросить съ чего (во множествѣ). Пішов, тото позмітував з себе, іде... обдіраний. Гн. I. 52.

Позмішувати, шую, еш, м. Смѣшати (во множествѣ).

Позмовкати, каємо, ете, м. Смолкнути (о многихъ). Позмовками пісні на селі. Г. Барв. 122. Голоси... позмовками. Г. Барв. 308.

Позмовляти, ляю, еш, м. Сговорить (многихъ).

Позмокати, каємо, ете, м. Измокнуть (о многихъ). Ну, вже ж і позмокали ми сьогодні, і рубця сухого нема. Богодух. у.

Позмордівувати, вую, еш, м. Измучить, изнурить (многихъ).

Позморбжувати, жую, еш, м. Заморозить (многихъ). Ця зима багато людей позморозувала.

Позморщувати, щую, еш, м. Поморщити (во множествѣ).

Позморщуватися, щуємося, етеся, м. Сморщитися (о многихъ).

Позмбтувати, тую, еш, м. Смотати (во множествѣ).

Позмбчувати, чую, еш, м. Измочить, смочить (во множествѣ).

Позмурбувати, вую, еш, м. Сдѣлать изъ камня, кирпича (во множествѣ).

Позна, ни, ж. = **Шкода** 1. Глядіт, щоб кінь позни не нароби. Вх. Зн. 51.

Познавати, наю, еш, сов. в. **познати**, знаю, еш, м. = **Пізнавати**, пізнати. ЗОЮР. I. 210. Вийди, мати, з хати познавати дитяти. Мет. 171.

Познайомити, млю, миш, м. Познакомить.

Познайомитися, млюся, мишся, м. Познакомиться.

Познака, ки, ж. Мѣтка, знакъ, примѣта. Хиба під вечір або дуже зраня можна здогадатися, що там села, бо дим зніметься, а другої позначки нема,—казано, в яру. Св. Л. 72. Позначки нема. НВолын. у.

Познакомити, млю, миш, м. = **Познайомити**.

Познакомитися, млюся, мишся, м. = **Познайомитися**. А знаєш, як я познакомився з тим Хоцінським? Левиц. I. 145.

Познаменуватися, нуюся, ешся, м. Приложитися (къ священному предмету). Драг. 237. У Лаврі на моці познаменувався. Чигир. у.

Познати. См. **Познавати**.

Познатися, наюся, ешся, м. = **Пізнатися**.

Познаття, тя, с. Узнаваніє, знаніє, розпознаваніє. Вх. Уг. 260.

Познаходити, джу, диш, м. Найти (во множествѣ). Прадід усе те познаходив. Мнж. 133.

Познаходитися, димося, дитесь, м. Наятись (во множествѣ). Усе познаходилося, що в їх покрадено. Черниг. у.

Позначати, чаю, еш, сов. в. **позначити**, чю, чіш, м. Обозначати, обозначить; намѣчати, намѣтити. Маркев. 121. Цибулькою позначила, петрушкою притрусила. Чуб. V. 796.

Позначатися, чаюся, ешся, сов. в. **позначитися**, чюся, чішся, м. 1) Обозначатися, обозначиться. 2) Сдѣлаться, стать замѣтнимъ. Левиц. ПЮ. I. 482. І не позначилось ні трохи, а скільки уже брали. Иногда прямо въ значені: уменьшиться на видъ. Нале і їмо не сито, а сала в бодні дуже позначилось.

Позневажати, жаю, еш, м. То-же, что и **зневажити**, но многихъ.

Познеболювати, люю, еш, м. То-же, что и **знеболити**, но многихъ.

Познищувати, шую, еш, м. Уничтожить (во множествѣ).

Познищуватися, щуємося, етеся, м. Уничтожиться (во множествѣ).

Познівчувати, чую, еш, м. То-же, что и **знівчити**, но многихъ, или многое. Желех.

Познімати, маю, еш, м. Снять (во множествѣ). Познімали страву і поставили оріхи на стилі. Кв. Познімай сорочки з тину,—вже посохли. Харьк. От ми й стали коло шляху і шапки познімали. ЗОЮР. I. 253.

Познобити, блю, биш, м. Поморозить. Картоплі познобило. Лебед. у.

Позносити, шу, сиш, м. То-же, что и **знести**, но во множествѣ. Вода... позносила млини. Левиц. I. 127. Позносили мішки в комору... посідали. Кв. Позносили ото вони з воза свої клунки. Драг. 174.

Позносивати, сую, еш, м. = **Позносити**. Позносивали (снопи). Грин. I. 111.

Познущатися, щаяся, ешся, м. Познущатися.

Позов, зву и **позову**, м. Искъ, тяжба. Не знайду на свічку, а на позов—як біс дастъ. Ном. № 7374. Я просив його, щоб без позову зняв комору з моєї землі, так він не слуха. Новом. у.—**дати, заложити**. Возбудить процесъ. Пан возний позов дастъ. Котл. Ен. IV. 48.

Позодягати, гаю, еш, м. Одѣти (многихъ). Він за свої гроші усіх дітей її позодягав. Васильк. у.

Позолити, лю, лиш, м. Побучить. Позич мені попалу, а то в мене не стане сорочки позолити. Харьк.

Позолота, ти, ж. Позолота. Твоя голова не до позолоти. Чуб. I. 242. Позолота була вся витерта. Левиц. I. 293.

Позолотити. См. **Позолочувати**.

Позолотити, тію, еш, м. Сдѣлаться похожимъ на золото, приобрести цвѣтъ золота, пожелтѣть. Каменец. у. Колос позолотів. Г. Барв. 147.

Позолотка, ки, ж. Сусальное золото. Гол. Од. 60.

Позолочувати, чую, еш, сов. в. **позолотити**, лочю, тиш, м. Золотить, позолотить. Що в голуба та сизая голова, а в голубки позолочувана. Мет. 26. Голубонько мій, коли б же ти жив, я б твої крила позолотила. Чуб. V. 246.

Позомлівати, ваємо, ете, м. То-же, что и **зомліти**, но о многихъ.

Позорувати, рую, еш, м. Обращать вниманіє. См. **Позір**. Вх. Лем. 452.

Позбрювати, рюю, еш, м. Вспахати (во множествѣ).

Позоряти, ряю, еш, м. ? Ой всі поля самарські позорили, тільки вони не зорили, що в річки Самарки, а в кринички Салтанки, де три терни дрібненьких, де два байраки зелененьких. Мет. 437.

Позоставатися, таємося, етеся, м. Остаться (о многихъ). Не стало вже ставати і салі, а тільки самі тринки позоставались. ЗОЮР. I. 290. От і сі діти, що позоставались живі... чоюсь вже мізерніють. Левиц. I. 139.

Позостати, тану, неш, м. Остаться. Нема милого, позостала туга. Гол. I. 370.

Позостатися, тануся, нешся, м. Остаться. Умер, умер пан полковник і візна мова, позостались кін вороний і ясна зброя. Чуб. V. 317.

Позострівати, ваю, еш, м. Встрѣтити (многихъ и не разомъ).

Позострічати, чаю, еш, м. = **Позострівати**.

Позотлівати, ваємо, ете, м. Истлѣть (о многихъ).

Позохбчуватися, чуємося, етеся, м. Проявить охоту, желаніє, согласиться что либо сдѣлать (о многихъ).

Позраджувати, джую, еш, м. Измѣнить (о многихъ, многимъ).

Позралувати, люю, еш, м. То-же, что и **зралити**, но во многихъ мѣстахъ.

Позраховувати, вую, еш, м. Счесть (во множествѣ).

Позривати, ваю, еш, м. Сорвати (во множествѣ). Почала вона рвати на собі усе, що було, та подавати йому. Позривала й те усе. Чуб. II. 413.

Позринати, наємо, ете, м. Вынырнуть, всплыть на поверхность (во множествѣ). Помочила коноплі та мабуть погано придавила, а вони й позринали. Харьк. у.

Позрівнювати, нюю, еш, м. Сравнять (во множествѣ).

Позрізувати, зую, еш, м. Срѣзать (во множествѣ). Баба маківки позрізувала. Грин. II. 86.

Позрікатися, каюся, ешся, м. Отказаться (отъ многого, о многихъ).

Позріти, рю, риш, м. Посмотрѣть, взглянуть. Позри, Єлена, на он ту юру. Гол. IV. 523.

Позрбжувати, джую, еш, м. Родить (многихъ).

Позростати, таємо, ете, м. Вырасти (о многихъ).

Позростатися, таємося, етеся, м. Срастись (во множествѣ). Куці глodu, терну і шитини позростались ніби. Стор. М. Пр. 110, 111.

Позрбшувати, шую, еш, м. Оросить (во множествѣ).

Позрбщувати, щую, еш, м. Вырастить (многихъ).

Позрббувати, бую, еш, м. Срубить (во множествѣ). Де яка деревина була,—все позрббував. Пирят. у.

Позруйбувати, вую, еш, м. Разорить, разрушить, развалить (во множествѣ).

Позрушувати, шую, еш, м. То-же, что и **зрушити**, но о многимъ.

Позряжати, жаю, еш, м. То-же, что и **зряжати**, но во множествѣ. Позряжав своїх дочок та й не надивитися на їх. Борз. у.

Позсаджувати, джую, еш, м. То-же, что и **зсадити**, но во множествѣ. *Узяв та й позсаджував дітей на віз.* О. 1861. V. 71.

Позсапувати, пую, еш, м. Срубить многія растенія при полотѣ.

Позсилати, лаю, еш, м. То-же, что и **зіслати**, но о многихъ.

Позсипати, паяю, еш, м. Ссыпать (во множествѣ). *В мішечки позсипай (горох).* Г.-Арт. (О. 1861. III. 93).

Позсихати, хаю, еш, м. Изсохнутъ (во множ.). *Були річки,—позсихали.* Чуб. V. 539.

Позсихатися, хаємося, етеся, м. Ссохнутъ (во множествѣ). *Не еретичі його й постомі! як же позсихамсь!... Насилу нацупив.* О. 1862. II. 26.

Позсідати, даю, еш, м. То-же, что и **зісїсти**, но о многихъ.

Позсідатися, даємося, етеся, м. Сскиснуть, створожитися (во множествѣ).

Позсікати, каю, еш, м. Срубить (во множествѣ). *Велика була буря... Дош комиші позсікав, як шаблею.* МВ. I. 141.

Позскакувати, куємо, ете, м. То-же, что и **зскочити**, но о многихъ. *Позскакували як опечені.* Харьк. у.

Позсовувати, вую, еш, м. Сдвинуть (во множествѣ). *Спершу цусто, мов їх (хати) одну до другої хто позсовував, щоб було затишніше й тепліше, а далі рідче.* Мир. Пов. II. 83.

Позсовуватися, вуємося, етеся, м. Сдвинутися (о многихъ).

Позстарюватися, руюмося, етеся, м. Состариться (о многихъ).

Позсукувати, кую, еш, м. Ссучить (во множествѣ).

Позубіти, блію, биш, м. 1) Зазубрить; сдѣлать зазубрины. *Позубили мені сокиру. Ой десь мене Господь Бог не простив, що я у неділю серти позубив.* АД. I. 81. 2) Сдѣлать зубцы. *Позубила комір і чохлу.*

Позубітися, бліюся, бишся, м. Иззубриться. *Шабля позубилась.* ЗОЮР. I. 96.

Позубцювати, цюю, еш, м. = **Позубити** 2. *Оце вже тобі сорочку попрутикувала і позубцювала в поділках.* Киев. у.

Позужувати, жую, еш, м. Сзузить (во множествѣ).

Позурочувати, чую, еш, м. Сглазить (многихъ). *Дітей мені позурочувала.* Богодух. у.

Позустрівати, ваю, еш, м. = **Позострівати.**

Позустрічати, чаю, еш, м. = **Позострічати.**

Позціплювати, люю, еш, м. = **зуби, ріни.** Стиснуть, сжать (во множествѣ). *Позціплювали зуби та й лежать як неживі.*

Позціплювати, люю, еш, м. Сцѣпить одно съ другимъ (во множествѣ).

Позціплюватися, люємося, етеся, м. Сцѣпиться другъ съ другомъ, переплесться другъ съ другомъ. *Верби понапилились над водою, позціплювались зеленими верхами.* Левиц. I. 62.

Позшивати, ваю, еш, м. Сшить (во множествѣ). *Вони (Адам і Ева) позшивали листи з липи, позакривались.* Чуб. I. 146.

Поз'язувати, ся, зуюся, ся, еш, ся, м. = **Позв'язувати, ся.**

Поинакшати, шаю, еш, м. Измѣниться. *Садок сей у вас зараз поинакшав би.*

Поізбавити, влю, виш, м. = **Позбавити.** *А ти мене поізбавив любого спокою.* Гол. I. 323.

Поїд, ду, м. Сѣденіе. **Поїдом їсти.** *Зафдять. В поїд.* Скільки можна сѣсть. *На луках наші не в поїд.* Лебед. у.

Поїдайло, ла, м. Обжора.

Поїдати, даю, еш, сов. в. поїсти, їм, їси, м. Пофдять, пофсть, сѣдять, сѣсть; пожирать; уничтожать, уничтожить. *Його врожай олодний поїдає.* К. Іов. II. *Каже (вовк): „Отепер я вас поїм“.* Рудч. Ск. I. 7. *Зілля сухе огонь поїда.* Полт. г.

Поїдїнок, нгу, м. = **Поединоч** 1. *А звечора уночі сходилися багачі, стали раду радити, кою в некрути взяти: поїдинки не брати, будем лани орати; чинчового не брати, будем лани сівати.* Чуб. V. 981.

Поїдка, ки, ж. Количество, необходимое на разъ для їды. *У нас хліба ще на одну поїдку буде.* Волч. у.

Поїднання, ня, с. и пр. = **Поеднання и пр.**

Поїзд, ду, м. Свадебный поїздъ, свадебная процессія. ХС. VII. 428, 429. Грин. III. 438. Хотя бы даже женихъ и шель со своей свитой, все же эта процессія называется **поїзд**. МУЕ. I. 125. (Полт. г.). *Молодий збирає поїзд і їде до молодої.* Грин. III. 430. Ум. **Поїздонько.**

Поїздівий, а, е. Относящийся къ свадебному поїзду. *Пісні поїздіві співають дружки і свашки.* Грин. III. 479.

Поїздонько, ка, м. Ум. отъ поїзд.

Поїзжанин, на, м. Участвующій въ свадебномъ поїздѣ, въ свад. процессіи. МУЕ. III. 92. *Як стануть поїзжане уже в мо-*

лодої на дворі, то дружки... співають їм. О. 1862. IV. 27. *А зза гори поїзжане на шлях виїзжають.* Шевч. 455.

Поїзжати, жаю, еш, м. Їздить, раз'їзжать. *Дев'ятеро коней водить, на десятім поїзжає.* Грин. III. 591. *Наш панонок молоденький на конику поїзжає, до двору жєнчиків займає.* Чуб. III. 239.

Поїсти. См. **Поїдати.**

Поїстися, їмся, їсися, м. Погрызться. *Свої собаки поїлися.* Ном. № 9448.

Поїхати, їду, деш, м. Поѣхать. *Сідлай, козаче, коня вороного, та поїдем вінчатися до попа чужого.* Чуб. V. 137. *Поїдьмо, кажу, дідусю, в ліс да нарубаєм дров.* ЗОЮР. I. 229.

Поїда, ди, ж. = **Побігайка.** *А, а, юй-да! чужа мати поїда, а наша пані, ходить у жупані.* Макс. (1849). 105.

Поїменувати, ную, еш, м. Поименовать. *Росказав, де його хата стоїть, поїменував сусід своїх.* МВ. (О. 1862. I. 77).

Поїняти, їмү, меш, м. = **Поняти.** Грин. III. 534.

Покавкати, каю, еш, м. Покричать (о воронѣ).

Покадіти, джү, диш, м. Покадить. *Я тютюном покадила, а редькою споминала.* Чуб. V. 562.

Показ, зу, м. 1) Указаніе. *Добре заходились по німецькому показу.* Шевч. 2) Показъ. *Взяла та положила на блодо трое кошєнат та й унесла на показ.* Рудч. Ск. II. 91.

Показання, ня, с. = **Показанщина** 1.

Показанщина, ни, ж. 1) Плата отъ винокурєннаго котла. 2) Особничество, отдѣленіе себя отъ общества. Поп. 68.

Показати, ся. См. **Показувати, ся.**

Показіти, кажү, зиш, м. Испортить. *Дош показіть дорогу.* Шух. I. 81. *Чарівниця таки показит маржину.* Ез. V. 61.

Показітися, зимося, зитєся, м. Взб'їситься (о многихъ).

Показній, а, е. Видный, представительный. *Таке не показне: ні з очей, ні з плечей.* Ком. II. 148. *Однаке він з себе дуже показний, здоровий.* Левиц. Пов. 38.

Показність, ности, ж. Видъ, красная наружность.

Показувати, зую, еш, м. 1) Показывать, показать, указывать, указывать. *Сидимо в садку, він мені показує: „Дивись, яка вода чиста“.* МВ. II. 26. *Ой там дівчина жито жала, дороженьку показала.* Чуб. V. 373. *А чому ж не зумію?—каже дівчина.—*

Раз мені покажете, паніматко, а другий і сама знатиму. Рудч. Ск. II. 56. *Не плач, Катерино, не показуй людям сльози.* Шевч. 2) безл. **Показує.** Кажеться. *З обличчя білими двадцяти літ їй не показувало.* Св. Л. 65.

Показуватися, зуюся, ешєся, сов. в. показатися, жуся, жєшєся, м. 1) Показываться, показаться, появляться, появляться. *Вона його як хвицне! так, що йому і свічки у очах показались.* Рудч. Ск. I. 7. *Бач, мабуть злякався, що не показався.* Шевч. 290. 2) Казаться, показаться. *Драг. 43. Дивись, котора цуска тобі показується красна, ту й лови.* Грин. I. 46.

Показчик, ка, м. Указатель. Ном. Од. вид. II. *Показчик до приказок.* Ном.

Покалавүрити, рю, риш, м. Покарать.

Покаламүтити, чу, тиш, м. Помутить.

Покалатати, таю, еш, м. Позвонить; постучать въ колотушку. *Покалатай трохи, а я піду в хату поїрюся.* Черниг. у.

Покалічити, чу, чиш, м. Искалбчить (многихъ). К. ЧР. 358. *А він в куцах ноні покалічив.* Рудч. Ск. II. 160.

Покаляти, ляю, еш, м. Запачкать. *На ніч треба хату мести: як прийде Мати Божє з ангєлами, то щоб нї не покаляла.* ХС. VII. 418. *Ой устєли, моїода дівчино, рушничками двір, щоб не покаляв червоних чобіток, золотих підків.* Чуб. V. 397.

Покалятися, ляюся, ешєся, м. Испачкаться, запачкаться.

Покаменіти, покам'яніти, ніємо, ете, м. Окаменѣть (о многихъ). *Він за двері та Онимжу й веде за руку. Ми й покаменїм.* Г. Барв. 210. *Вони обидві й покам'яніли.* Мнж. 134.

Покаменувати, ную, еш, м. Побить камнями. *Народ покаменує нас.* Ев. Л. XX. 6.

Поканючити, чу, чиш, м. Поклянчить. *Ти думаєш, що як довше поканючим, так і дам.* Богодух. у.

Покапати, паю, еш, м. Покапать; за-капать. *Як роса та до схід сонця, покапали сльози.* Шевч. 74.

Покаплүнити, ню, ниш, м. Выхолостить (многихъ).

Покапостити, пощу, стиш, м. Изгадить (во множествѣ).

Покапотіти, почү, тіш, м. Закапать.

Покарання, ня, с. Наказаніе, казнь.

Покарати, раю, еш, м. Наказать. *Бог*

все бачить, а вже разом покарає на тім світі. *Ном. № 52.*

Покарбувати, бую, еш, м. Изрѣзати нарѣзами; украсити вирізанной орнаментовкою. *Сволох гарний, дубовий, штучно покарбований. К. ЧР. 37.*

Покарбуляти, ляю, еш, м. Бросити палку такъ, чтобы она пошла колесомъ, ударяясь о землю то однимъ, то другимъ концемъ (въ игрѣ въ плаз). *Желех.*

Покарбутити, бучу, тиш, м. = **Покарбуляти.** *Kolb. I. 196.*

Покарлючити, чу, чип, м. Согнуть, искривить. *Чого це тут дерева такі покарлючені? Харьк. у.*

Покартати, таю, еш, м. Побранити. *Словами покартай його, а не бий. Ном. № 3872.*

Покасувати, сую, еш, м. Упразднить (во множествѣ).

Покатати, таю, еш, м. 1) Покатать, повозить. 2) Быстро поѣхать. *О. Гервасій покатав льодом, тільки паламар понюкує. Св. Л. 95.*

Покататися, таюся, ешся, м. Покататься. *От, покаталися—привели додому того коня. Рудч. Ск. I. 164.*

Покатувати, тую, еш, м. Подвергнуть истязанію, помучить. *Ой, ой він мене... покатує. Чуб. V. 617.*

Покатуватися, ляюся, ешся, м. Покататься. *Вх. Уг. 260.*

Покашкати, каю, еш, м. Покашлять.

Покацубнути, немо, нете, м. Окоченѣть (о многихъ). *Ну мороз! поки доїдемо, то й покацубнемо.*

Покачати, чаю, еш, м. 1) Покатать. *Глянь, як кішка: покачає лапкою клубок та й кине, а тоді знов.* 2) Покатать (бѣлье). *Покачай сорочки.* 3) Раскатать тѣсто. *Покачай коржі.* 4) Повалять. *Собака не ззість, не покачавши.* *Посл. 5) О бѣшеной собакѣ: свалить и покусать (собаку).* *Як собаку покачає дурна собака, то та собака покусана біжить сама такого зілля шукати од сказу. Грин. II. 20.*

Покачатися, чаюся, ешся, м. 1) Покататься, поваляться. *Кінь покачався на траві.* 2) Побѣжать. *Текля... покачалась до його, крикучи: „Татко! тат-ко!“ Св. Л. 10.*

Покашляти, ляю, еш, м. Покашлять. *Покашляв днів зо два, а оце вже й годі. Черниг. у.*

Покаяння, ня, с. Покаяніе. *Єдного скарання десятьом покаяння. Ном. № 3907.*

Покаятися, каюся, ешся, м. Покаяться. *Покаявся злодій у ягодах. Ном. № 2250.*

Поквап, пу, м. Поспѣшность. *Желех.*
Поквапитися, плюся, пишся, м. 1) Поспѣшити, поторопитися. 2) Польститься. *Але не багато значних панів поквапилось до неї в гості. Левинц. I. 491.*

Поквапний, а, е. Поспѣшный.
Поквапність, ности, ж. = **Поквап.**
Поквапно, нар. Поспѣшно.

Поквасити, шу, сиш, м. Поквасить.
Поквасніти, нію, еш, м. Скинуть.
Покваснути, ну, неш, м. = **Поквасніти.**

Поквиліти, лю, лиш, м. 1) Поплакать. 2) Покричать (о нѣкоторыхъ звѣряхъ и птицахъ).

Поквікати, каю, еш, м. Повизжать (о свиньѣ).

Поквільно, нар. 1) = **Покволом.** 2) Свободно, льготно. *Не знаю, як у вас, каже, а в нас так і єсть то стало поквільно панським. О. 1862. VI. 58.*

Поквітчати, чаю, еш, м. Украсити цвѣтами.

Поквокати, каю, еш, м. = **Поквокати.**

Поквоктати, кчу, чеш, м. Поклохтать (о насѣдкѣ); поквакать глухо (о лягушкѣ).

Поквблом, нар. Медлено. *Спускався він із скель поквблом. Мкр. Г. 14. Іде собі поквблом. МВ. I. 41.*

Покепкувати, кую, еш, м. Посмѣяться надъ кѣмъ. *Дай, Боже, щоб ні догадалися брат з брата в чім покепкувать. Котл. Ен. III. 65.*

Покерувати, рую, еш, м. Поуправлять.

Покі, нар. Пока, покамѣсть. *Поки діда, поти й хліба. Лебед. у. Поти прями, поки й задрімала. Рудч. Ск. II. 14. Поки-м тебе не любила, були-м як голубка. Чуб. V. 13. О-поки. Вотъ до какихъ поръ. Мені в ставку о-поки. Зміев. у. Поки світа, поки сонця. Во вѣкъ, нікогда. Поки світа, поки сонця не прилетимо. Мил. 136.*

Поківання, ня, с. Киваніе. *Зробив притчу з нас в язицях, поківання глави в людях. К. Псал. 106.*

Поківати, ваю, еш, м. Покивать. *Назад подивилась, поківала головою та й заголосила. Шевч. 74.*

Покидати, даю, еш, сов. в. покинути, ну, неш, м. Покидать, покинуть, остав-

лять, оставить, бросить. *Ой голубочок гуде, а голубка буркоче, що голуб голубку покидати хоче. Мет. 78. Як дівчині не журились,—козак покидає. Мет. 79. Покинь даремну думку думати, покинь нещире мене кохати. Чуб. V. 386. Коли покидаєш, покинь хліба їсти, а щоб тобі було тяжко сісти. Чуб. V. 194. Чи подобенство, мій брате, щоб я своє добро турецьке на шляху покидав? ЗОЮР. I. 33.*

Покидати, даю, еш, м. Бросить, оставить (во множествѣ). *Нащо ж ти діточки покидала? Мил. 221. В руйновиці, що моде по'дбіали, покидали мов кучуруци цегли. К. Іов. 34. Чуби покидати. Первоначально: остричься (о многихъ), а затѣмъ: быть взятымъ въ солдаты, такъ какъ при этомъ взятыхъ стригуть. Г. Барв. 15.*

Покидатися, даюся, ешся, м. Придѣлать закатать одежду. *Вх. Уг. 260.*

Покидище, ща, с. = **Покидько, покидька** *Чия вона?—Ет, чия там!—покидище. Козел. у. Слов. Д. Эварн.*

Покидь, ді, ж. = **Покидька.** *К. (Хата, 2).*

Покидька, ки, ж. 1) Негодный предметъ. *К. (Хата, XVI). 2) Зброшенное существо женскаго рода. Я така вбога і безталанна дівчина, покидька, чужий попишач. Г. Барв. 381.*

Покидьків, кова, ве Относящийся къ негодному предмету, существу. *Покидьків брат. Негодный предметъ. Лебед. у.*

Покидько, ка, м. Зброшенное существо мужскаго рода. *Ні батька, ні матері,—покидько. Козел. у. Слов. Д. Эварн. Покидьок, дька, м. = **Покидька.** *Грин. I. 238.**

Покинути. См. Покидати.

Покинутися, нуся, нешся, м. Отстать (отъ стада), идя за кѣмъ ненамѣренно остаться. *О, я тебе не покинуся. Вразий баран і не покинетъся. Литин. у.*

Покипіти, плю, пиш, м. 1) Покипѣть нѣкоторое время. *Хай ще трохи покипить борщ. Васильк. у. 2) Свариться (во множествѣ). Чаєнята покипили в каши. Рудч. Чп. 90. 2) О хлѣбахъ на корню: засохнуть отъ сильной жары. Вівси так і покипили. Зміев. у.*

Покицання, ня, с. Въ игрѣ въ жмурки: прикосновеніе къ играющему. *См. Покицати. О. 1861. XI. Св. 38.*

Покицати, цю, еш, м. — **Егоб.** Въ игрѣ въ жмурки: дотронуться до кого-либо

изъ играющихъ, который послѣ этого начинаетъ жмурить. *О. 1861. XI. Св. 37, 38.*

I. Покій, кою, м. Покой, миръ. **Дати покій, дати чистий покій.** Оставить въ покоѣ. *Дай їй покій! Чуб. V. 273. Та дай мені чистий покій... Я не маю коли і в голову пошкрябатись. Св. Л. 202.*

II. Покій, кою, м. Комната. *Прошу, серце, до покою, поговоримо з тобою. Нп. Та привели Бондарівну в покой високі. Грин. III. 614. А пани все по покоях ходять. МВ. (О. 1862. III. 54). Ум. Покіоїн, покійчик. За тим покоєм є покійчик. Драг. 307.*

Покійний, а, е. Покойный, умершій. *Закубила материну хустку, що ще од її покійної матері. Кв.*

Покійник, ка, м. = **Небіжчик.** *Там дзвонять по душі, там голосять по покійнику. Кв. Ум. Покійничок.*

Покійниця, ці, ж. = **Небіжчиця.** *Я задала покійницю няньку. Шевч. 314. Ум. Покійничка. Г. Барв. 424.*

Покійничок, чеа, м. Ум. отъ покійник.

Покійчик, ка, м. Ум. отъ II Покій.

Покіль, нар. = **Поки.** *Ой спи, дитя, до обіда, покіль мати з міста прийде. Мет. 1.*

Покільчитися, чуся, чипся, м. Пустить ростки (о зернѣ). *Черк. у.*

Покінчати, чаю, еш, м. Окончить (во множествѣ).

Покінчити, чу, чип, м. Окончить, закончить.

Покірливий, а, е. Смирный, кроткій. *Покірлива дитина. Душі покірливі. К. Досв. 117.*

Покірливість, вости, ж. Смирненіе, кротость. *Може ласкавостю своєю та покірливістю втихомирю її. МВ. I. 28.*

Покірливо, нар. Покорно, смиренно, со смиреніємъ. *Сповідуюсь вам щиро та покірливо. К. ЦН. 220.*

Покірне, нар. = **Покірно.** *Покірне одказали вони. Оп. 75.*

Покірний, а, е. Покорный, кроткій, смирный. *Покірної голови меч не йметь. Ном. № 3305. Покірнее та дитятко та Мар'ечка. Мет. 175. Ум. Покірненький.*

Покірник, ка, м. Покорный кому чоловікъ. *Рятуй душу мою, Спасе: я покірник твоій прихильний. К. Псал. 198.*

Покірниця, ці, ж. Покорная кому женщина.

Покірність, ности, ж. Покорность;

кротость. *Покірність твоя жити і здоров'я мені придасть.* Котл. НП. 376.

Покірно, нар. Покорно, кротко. Ум. **Покірненько**.

Покіс, **косу**, м. **Покось**. *Косарики косять, а відочка похожає, дрібними сльозами покоси поливає.* Мет. 315.

Покіст, **косту**, м. **Лакъ**; лакированная поверхность. *Таке гладеньке, як покіст.* НВолын. у.

Покість, **кости**, ж. ? *Клала бись мости з червоної покості.* Гол. II. 107. *Мостила мости жовтими покості.* Гол. IV. 409.

Покіт, **коту**, м. 1) **Скатъ**. *Гори крутоярі з зеленими покотами.* К. ЧР. 62. 2) **В покіт** = **Покотом**.

Поклад, **ду**, м. 1) **Яйцо** (натуральное или изъ мѣлу), которое кладуть въ какомъ нибудь мѣстѣ, чтобы курица неслась въ томъ мѣстѣ. *Сяде курка й без покладу.* 2) **Пометъ**.

Покладати, **даю**, **еш**, **сов. в. поклясти**, **кладу**, **деш**, **гл.** 1) **Класть**, **полагать**, **положить**, **сложить**. *Буду в землі козацькій голову християнську покладати.* АД. I. 212. *Поклони покладати.* Г. Барв. 106. *Мимо церкви святої проїжджали... на себе хреста не поклали.* АД. I. 193. 2) **Налогать**, **наложить**. *По двоє кайданів на ноги покладено.* АД. I. 90. 3) **Раскладывать**, **разложить** (человѣка для порки). *Як не вийду на панщину, покладають зараз: а Сикора покладає, Верюнець тримає, а воколон із паличков коло задку грає.* Гол. III. 478. 4) = **Паренити**. Вх. Зн. 46. 5) **Строить**, **построить**. *Поклали новий монастирь.* Волын. г. *Двори собі поклав на боці від своєї матери.* Гн. I. 153. 6) — **гнів на кого**. *Сердиться, гнівється.* *На свого старшого брата великий гнів покладає.* АД. I. 187. 7) — **надії**. *Возлагать надежды, надѣяться.* *На його єдиного покладаю мої надії.* Стор. МПр. 93. 8) — **грѣх на кого**. *Взводити на кого грѣхъ.* *Які ж ти грѣхи на себе покладаєш?* АД. I. 188. *Я ні на кого не покладаю грѣха, як на Петра.* 9) **І в голову сього не покладай**. *И не думай этого.* 10) **Покладати робити**. *Не спѣша и съ толкомъ дѣлать.* Лубен. у. (Леонтовичъ).

Покладатися, **даюся**, **ешся**, **гл.** **Укладываться**, **уложиться**, **быть положеннымъ**. *Там і попрядеться, і потчється, і в скриню покладється.* Рудч. Ск. II. 51. 2) **Ложиться**, **лечь**. 3) **Условиться**, **согласиться**. Вх. Уг. 260.

Покладень, **дня**, м. = **Поклад** 1. *Покладень під куркою ви залишили?* Борз. у.

Покладки, **ків**, м. **Куриные яйца**. Шух. I. 106, 238. *Годують курочки, таких наскладали покладків.* Гн. II. 205.

Покладливий, **а**, **е**. **Покладливый**, **ласковый**. Мирг. у. Ум. **Покладливенький**. Г. Барв. 446.

Покладний, **а**, **е**. **Запасной**. *Покладний грѣх*. Подольск. г. *Покладні грѣхи*. Шух. I. 51.

Покланятися, **няюся**, **ешся**, **гл.** **Покланяться**.

Покланятися, **няюся**, **ешся**, **гл.** = **Поклонятися**. *Брат сестрі покланяється.* Чуб. V. 547.

Поклясти, **ся**. См. **Покладати**, **ся**. **Поклядати**, **цаю**, **еш**, **гл.** **Пошцелвать** **зубами**.

Поклекотати, **кочу**, **чеш**, **гл.** **Поклекотать**.

Поклекотіти, **кочу**, **тіш**, **гл.** = **Поклекотати**.

Поклепати, **паю**, **еш**, **гл.** **Отбить** (косу). *По обіді оддишали, потім коси поклепали.* Мет. 314.

Поклик, **ку**, м. **Зовъ**, **кличъ**; **воззвание**. К. ХП. 14. *Мертве нехотят устає на чарівницький поклик з домовини.* К. ЧР. 217.

Поклікати, **чу**, **чеш**, **гл.** **Позвать**. *Ото він пішов покликав людей і посподись.* Рудч. Ск. I. 92.

Поклікати, **каю**, **еш**, **гл.** **Восклицать**, **громкимъ голосомъ** **обращаться къ кому**; **взывать къ кому**, **отзываться къ кому**. *На слугу свого добре кликав-покликав: „Ей, слуго ти мій, повірений Хмельницького“.* АД. I. 4. *На турків яничар, на бідних невольників покликає.* АД. I. 209. *Їх стали моде знати, добрим словом покликати.* ЗОЮР. I. 24.

Поклікнути, **ну**, **неш**, **гл.** 1) **Крикнуть**. *Покликне він на Івана Луговського, писаря військового.* Дума. 2) **Воззвать**, **кликнуть** **кличъ**. *Ой на славній Україні кликне, покликне Филоненко, корсунський полковник, на долину Черкеня гуляти.* Лукаш. 36.

Поклікувати, **кую**, **еш**, **гл.** = **Покликати**. *Голосно ми на свою браттню хуторян покликаємо.* К. (О. 1861. II. 229).

Поклинцювати, **цью**, **еш**, **гл.** **Набить стѣну клинышками** **для обмазки глиной**.

Поклін, **лону**, м. **Поклонъ**. *Десь мій милий чорнобривий через людей покланяється...*

ся... А що ж мені по поклону, коли його самого нема. Чуб. V. 202. *Поклони бити, класти, покладати, давати, віддати.* *Оддайте поклони мамі й жінці.* АД. II. 80. *Также подарокъ при передаваемомъ поклонѣ: А він їй поклон дає—коня вороного, вона йому поклон дає—хусточку шовкову.* Чуб. V. 324. Ум. **Поклінчик**, **поклоночок**.

Покліть, **ти**, **ж.** 1) **Часть колодезного сруба** **ниже уровня земли**. Уман. у. 2) **Рама борони**. Желех.

Поклобенець, **ндя**, м. = **Поклін**. *Сирітка кинулась до ніг, поклониці тричі положила.* Мкр. Г. 35.

Поклоніти, **ся**. См. **Поклоняти**, **ся**.

Поклобочок, **чеку**, м. Ум. **отъ поклін**.

Поклонятися, **няю**, **еш**, **сов. в. поклоніти**, **нію**, **ниш**, **гл.** 1) **Наклонять**, **наклонить**. 2) **Кланяться**, **поклониться**, **посылать поклонъ**. *То не сива зозуля закувала, як сестра до брата з чужої сторони покланяла.* Мет. 356.

Поклонятися, **няюся**, **ешся**, **сов. в. поклонітися**, **ніюся**, **нишся**, **гл.** 1) **Кланяться**, **поклониться**. *Батькові й неміці покланяйся.* Чуб. V. 370. *Также: передать поклонъ.* *Поклоняється бідний невольник із землі турецької, із віри бусурманської, у города християнські до отця, до матусі... покланяється голубоньком сивеньким.* АД. I. 93. *Козак до дівки ворлами та поклонилося.* Мет. 82. 2) **Поклонівся** **пані-матці хлібом**. *Посваталъ дочъ.* Св. Л. 275.

Поклопотатися, **чуса**, **чешся**, **гл.** **Позаботиться**. *Робитимеш не для кого, як для себе; либо буде й поклопотатись.* МВ. I. 36.

Поклобчати, **чу**, **чеш**, **гл.** — **прядиво**. *Порвать коноплю при мятѣ и обратить ее въ паклю.* Богодух. у.

Поклювати, **клюю**, **еш**, **гл.** **Поклевать**, **исклевать**. Чуб. V. 297. *Курчатам пиона посипала, а кури поклювали.* Харьк. у.

Поключатися, **чуса**, **чешся**, **гл.** = **Покільчатися**. *Черк. у.* *Насипала насіння розсади й цибулі в черепки, присипала землею й полила та проросила, а потім посіяла вже, як насіння поключилося.* Рк. Левиц.

Покля, нар. = **Покіль**. *Тя, лобку, не забуду, покля буду жити.* Гол. III. 429.

Покляе(ну)ти, **кнута**, **неш**, **гл.** **Склониться**, **нагнуться**. *Колос позолотів, набубнявів, покляк.* Г. Барв. 147. *Отті прамії колоски зовсім пустісінькі, ростуть на ниві даром; котрі ж поклякнули, то божя*

благодать: їх не зерно, вони нас мусять годувать. Греб. 363.

Поклясти, **клянугу** и **кленугу**, **неш**, **гл.** **Поклясть**, **проклясть**. *Мене, молоду, кожен поклене.* Чуб. V. 747.

Поклячити, **чу**, **чеш**, **гл.** **Сдѣлать заломы на растеніяхъ для примѣты**; **сдѣлать** **межевые знаки на деревьяхъ**. *Оце поклячили усі дерева,—тепер уже не буде крадіжки.* Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Покмітливий, **а**, **е** **Замѣтливый**, **примѣтливый**. *Добре тому вчиться грамоти, в кого покмїтлива голова.* Канев. у.

Покміть, **ти**, **ж.** **Признакъ**, **примѣта**. Вх. Зн. 51.

Поковалювати, **люю**, **еш**, **гл.** **Побыть кузнецомъ**.

Покобзати, **заю**, **еш**, **гл.** **Сдѣлать гладкимъ**, **скользя по чему**.

Покобзатися, **заюся**, **ешся**, **гл.** **Пока-таться на льду**, **скользя**.

Поковзом, нар. **Скользя**. *Били мужики бабу, та потім поковзом тягли.* Прил. у.

Поковзтіся, **знюся**, **нешся**, **гл.** **Поскользнуться**. *Пан капраль поковзлись по кросі своїй байровій.* Федьк.

Поковтати, **таю**, **еш**, **гл.** **Проглотить** (многое). Грин. I. 43. *Море поковтало бідолух.* К. Бай. 48.

Поковтати. См. **Поковтувати**.

Поковтач, **ча**, м. **Пт. дятель**. Вх. Пч. II. 13.

Поковтувати, **тую**, **еш**, **гл.** **сов. в. поковтати**, **таю**, **еш**. **Постукивать**, **ударять**, **постучать**. *Іде турок з весіленьком, приїжджає в подвір'я, покловтує в гранаточку: вийди, вийди, Романоньку.* АД. I. 300. *Поковтала пальцем у браму.* Драг. 325.

Покювка, **ки**, ж. **Горничная**. *З нанею найхала польська двірня, полки-покоївки.* Левиц. I. 159.

Покювчин, **на**, **не**. **Принадлежащий горничной**. Желех.

Покюк, **ку**, м. Ум. **отъ покій**.

Покюбити, **кою**, **іш**, **гл.** **Поконить**, **лелѣять**. *Я тебе не покину довіку, буду тебе покоїти.* Кв.

Покюбитися, **коюся**, **ішся**, **гл.** **Покониться**.

Покюбвий, **а**, **е**. **Комнатный**.

Покюкати, **каю**, **еш**, **гл.** **Постричь**, **обстричь** (овецъ). Мнж. 182.

Покюсене, **ного**, с. **Подать** **отъ мельничного колеса**.

Покющина, **ни**, ж. = **Покюсене**.

Поколивати, ваю, еш, *гл.*—**Поколихати**.

Поколисати, саю, еш, *гл.*—**Поколихати**. Трошки поколикала, воно ї заснуло.

Поколихати хаю, (шу), еш (шеш), *гл.* Поколыхать, покачать. *Од кулішу ні не поколишу.* Ном. № 12323. *Ой нехай мої шиті рукава буйний вітер да поколише.* Чуб. V. 605.

Поколихатися, хаюся (шуса), ха-ешся (шешся), *гл.* 1) Покачаться. 2) Поколебаться. *Росердився і розкричався, аж цілий світ поколихався.* Котл. Ен.

Поколихнути, ну, неш, *гл.* Покачнуть, пошатнуть. *Дзвоничок цей дуже го-лосний, поколихнеш його тільки, зараз по-чуєш, як він задзвенить.* Ком. Роз. II. 81. *Положили його на ту подушку і поколих-неш.* Грин. II. 344.

Поколихнутися, нуся, нешся, *гл.* По-качнутися, пошатнутися.

Поколінняці, ниць, *жс. мн.*—**Доко-лінняці**. Гол. Од. 72.

Покоління, ня, *с.* Покоління. К. МХ. 44. *Левиц. Пов. 324.*

Поколіти, ліемо, ете, *гл.* Околѣть (о многих). *На чистому щоб поколіти, щоб не оставсь ні чоловік.* Котл. Ен. I. 33.

Поболодза, ви, *жс.* Ловушка для ли-сиць и куниц: двѣ вбитія въ землю развилки (розсохи), соединенныя бревномъ (победрина), въ развилинахъ ихъ лежить второе бревно (підолодник), а надъ нимъ третє (притяг),—посредиѣ оно поддержи-вается подставкой (свердли), устано-вленной на підолоднику, а на концы его наклонно положено два бревна (пільги): верхними концами они (зацѣпивъ сучьями) на підолоднику, а нижними на землѣ; звѣрь, силясь достать приманку, просовы-ваетъ голову между двумя верхними брев-нами, выталкиваетъ подставку и придав-ливается тяжестью упавшаго бревна за шею. Шух. I. 237.

Поколѣдне, ного, *с.* Откупная плата за привязываніе колодки (на масляницѣ).

Поколосітися, шуса, сисся, *гл.* По-колоситься. *Така хороша тиениця поросла, вже ї поколосилась.* Чуб. II. 7.

Поколѣти, лю, леш, *гл.* 1) Переколотъ, заколотъ; исколотъ. *Коли б свині рог, то б усіх поколола.* Ном. № 3827. *Поцілував мене, та так поколов вусами.* Левиц. I. 199. 2) Зарѣзати (нѣсколькихъ свиней). *Ми ці кабани поколем та попродаем.* Рудч. Ск. II. 26.

Поколѣтися, люся, лешся, *гл.* Иско-лоться, уколѣться.

Поколѣшкати, каю, еш, *гл.* 1) Вскло-кочить, вздерошить (волосы). О градѣ: по-бить, свалить стебли растеній. *Гряд поко-лошкав трошки хлѣб.* Харьк. 2) Встрево-жить, испугать. *Та не гомони, дядьку: уся рибу поколошкав.* Морд. Оп. 33. *Москаль убій у хату, з печі її стяг, дітей поко-лошкав.* Г. Барв. 53.

Поколупати, паю, еш, *гл.* Поковырять, исковырять. *Хто це мені ніч поколупав? Богодух.* у.

Поколупатися, паюся, ешся, *гл.* По-ковыряться, быть исковыряннымъ.

Покоядувати, дую, еш, *гл.* Прощѣть въ одномъ или многихъ мѣстахъ колядки. **Побоядь**, ді, *жс.* Припѣвъ къ колядѣ въ честь хозяина. Гол. IV. 553.

Покозизитися, жуся, зйшся, *гл.* По-капризничать, поупрямиться. *Не зважай на неї: покозизиться та ї перестане.* Бо-годух. у.

Поконати, наю, еш, *гл.* 1) Умереть, помереть. *Дай Боже і поконать по правді.* Ном. № 6695. *Бодай наші вороги поконали до нощі.* Чуб. V. 246. 2) Побѣдить. *Поконали козацьку волю.* Св. Л. 64.

Поконвічний, а, е. Извѣчный. *Покон-вічні високі Карпати.* Млак. 88.

Покопання, ня, *с.* Изрытіе.

Покопати, паю, еш, *гл.* 1) Изрыть, ископать. 2) Перекопать (во множествѣ). *Не можна мені з нею бувати і з нею роз-мовляти, бо лихій воріженьки покопали до-ріженьки.* Чуб. V. 24. 3) Накопать, выко-пать (во множествѣ). *Сусідки близькій—то он вороги самі—покопали ями попід ким, під нами.* Чуб. V. 72.

Покопирсати, саю, еш, *гл.* Изрыть, поковырять. *Ганна показала синозі обидві ручки, сині, покопирсані неначе ножем.* Левиц. I. 67.

Покопіти, плію, піш, *гл.* Собрать, сложить въ копи. Г. Барв. 146. *Покосили, погребли, а покопити—ні.* Мнж. 166. *Ми своєму пану ізробили славу: ой ми сіно покопили, вечеряти заробили.* Нп.

Покопотіти, почу, тіш, *гл.* Побѣжать мелкими шажками, стуча ногами (о дѣ-тяхъ). *Раді діти уволити материну волю: ізнялись, покопотіли на мотилу в поле.* К. Досв. 81.

Покѣра, ри, *жс.* Покорность, смиреніе. К. Дз. 226. Мир. ХРВ. 289. *Цнота і по-кора не має місця у панського двора.* Ном.

№ 1313. *Що питали, на все одмовляв з покурою.* МВ. (О. 1862. I. 102).

Покоржавіти, вію, еш, *гл.* Сдѣлаться корявымъ.

Покористувати, тую, еш, *гл.*—**Покористуватися**. Як вислужив год, хтязяїн йому посіяв день проса, щоб він ним покористу-вав. Рудч. Ск. I. 89.

Покористуватися, туюся, ешся, *гл.* Извлечь пользу, выгоду, воспользоваться. Стор. II. 114. *Од Бога положено покори-стуватись їм од твоєї коняки.* Мнж. 147. *Одже покійний дядько добре покористувався з нашої худоби.*

Покоріти, рію, риш, *гл.* Смирять? Біг покоритъ, Біг і простить. Ном. № 60.

Покорітися, ріюся, ришся, *гл.* Покор-иться, смириться предъ кѣмъ. *Кому мені покоритися: чи старому та старенькому, чи малому та малесенькому.* Чуб. V. 669.

Покорм, му, *м.* Молоко матери (жен-щины, самки). Рудч. Ск. I. 135. *Мати занедужала, і в неї не стало покорму.* Стор. МПр. 29.

Покормити, млію, миш, *гл.* Покормить. Я собаки покормлю, покормивши зажену. Чуб. V. 193. *На річці риби вловити, жінку свою з дітьми покормити.* ЗОЮР. I. 58.

Покормітися, мліюся, мишся, *гл.* По-кормиться.

Покорѣстяті, вію, еш, *гл.* 1) Забо-лѣть чесоткой. 2) Покорявѣть, сдѣлаться шероховатымъ, пятнистымъ (о кожѣ чело-вѣка или растенія). *Кавуни покорѣстяті.* Лебед. у. *Чоюсь картопля наша покорѣста-віла.* Черниг. у.

Покоротіти, ся. См. Покорочувати, ся.

Покороткий, а, е. Коротковатый. *По-коротка свита.* НВолын. у.

Покороткуватий, а, е—**Покоротей**. *Старенька деря покороткувата.* Мир. Пов. II. 56.

Покорочати, чаю, еш, сов. в. поко-ротити, чу, тіш, *гл.* Укорачивать, укоротить, дѣлать, сдѣлать короче чѣмъ слѣ-дуетъ. *Сукню пошили, покоротили.* Гол. III. 73.

Покорочатися, чаюся, ешся, сов. в. покоротитися, чуса, тишся, *гл.* Укора-чиваться, укоротиться; сокращаться, сокра-титься. *Літа ж мої молодії, літа моло-денькі, як вас здибле лиха доля, будьте ко-ротенькі! Як дасть Господь лиху долю, то покоротіться, а як буде добра доля, ой то продовжіться.* Гол. I. 273.

Покортіти, тіть, *гл.* безл. Нѣкоторое

время хотѣть сильно; не терпѣться. *Нехай покортитъ. Кортить побігти подивитися.*

Покѣрчити, чить, *гл.* безл. Покорчить. *Щоб тобі руки покорчило.* Ном. № 3719.

Покорчувати, чую, еш, *гл.* Покор-чевать.

Покоріти, ся. См. Покоряти, ся. **Покоряти**, ряю, еш, сов. в. покоріти, рію, риш, *гл.* Покорять, покорить.

Покорятися, ряюся, ешся, сов. в. по-корітися, ріюся, ришся, *гл.* Покоряться, покориться.

Покосарщина, ни, *жс.* Пирушка женъ косарей по уходѣ ихъ мужей на работу. Рк. Кулиша.

Покосіти, шу, сиш, *гл.* Скосить. *Хто ж туго травинку покосить?* Чуб. III. 136. *Пішли вони косить; покосили і поклали в копиці.* Чуб. II. 409.

Покосітися, шуса, сисся, *гл.* Покос-ить нѣсколько. *Одужало,—прийду покоси-тись.* Мнж. 147.

Покотѣло, ла, *с.* Кружокъ (деревя-ный, металлическій). *Мов покотело чер-воніє крізь хмару—сонце занялось.* Шевч. (КС. 1885. III. 521).

Покѣт, та, *м.* Имя собаки. *Покѣт з Вовчком несуться до мене, спинаються, ледве не звалить.* О. 1862. VIII. 18.

Покотигорішок, шка, *м.*—**Котигорішок**.

Покотіло, ла, *с.* Большой горшокъ. *Варить борщ у такому покотилі, як відро.* Ком. II. № 235.

Покѣтистий, а, е. О дорогѣ: укатан-ный. *Покотиста дорога.* Черк. у.

Покѣтисто, нар. Покато, подъ гору. *Туди покотисто земля йде.* Новомоск. у.

Покотіти, кочу, тиш, *гл.* 1) Покатить. *Покотив бублик—кіт ухопить.* Г. Барв. 37. *Вона його за ворота собаками випро-вадила. а по його сліду каменем покотила.* Мет. 115. *І горі покотів би.* И горя мало. Мнж. 169. 2) Покатить, поѣхать, ринуться. *На хмарі в Пафос покотила.* Котл. Ен. V. 26. *Сів на повозку і покотив у місто.* Левиц. I. 446. *Як та туча, куди луча, так і покотили.* КС. 1882. IV. 171. *Пішло пожарище гулять степом: геть по-котить і дим, і полум'я.* Греб. 400. О водѣ: хлынуть. *Маленька річечка, що так тихенько йшла, заклекотіла, зарева і че-рез греблю покотила.* Греб. 384. См. Покочувати.

Покотітися, чуса, тишся, *гл.* 1) По-катиться, скатиться. *Клубочок покотився.*

Рудч. Ск. П. 155. 3 гори покотились (відра) та й сами побились. Мет. 5. Як брат тива та й натився, по конику покотився. Чуб. Покотяться дрібні смози з твоєю білого мия. Чуб. V. 188. 2) О кошкахъ, овцахъ: родить. Чи всі віви покотились, чи яниці поплодилися? Мет.

Покотом, нар. Впавалку. Троянці покотом лежали і на дозвіллі добре спали. Котл. Ен. III. 75. В гаю все покотом лежало. Шевч. 334.

Покотьбло, ла, с. Деревянный кружокъ (дѣтская игрушка). Скочусь, неначе те покотило, не забувшись. Стор. МПр. 40. Ум. Покотьблице.

Покотющий, а, е. Удобокатящийся. От анахтемський шаг, який покотющий: трохи був не закотивсь. Лебед. у.

Покохати, хаю, еш, л. 1) Полюбить. Чуб. V. 196. Широ покотала його наша гордовата Катря. МВ. I. 139. 2) Выростить, взлелѣять. Як би йому воля, то б він які роги покотав. Ном. № 10208.

Покохатися, хаюся, ешся, л. Полюбить другъ друга. З сиротою покоталась. Шевч. 361. Бодай тебе, бодай мене, бодай нас обоє! А що ж ми покотались на лещечко своє. Мет. 63.

Покочістий, а, е—**Покотистий**. Покочиста дорога. Васильк. у.

Покочувати, чую, еш, сов. в. покотити, кочу, тиш, л. Обмыть доенку, изъ которой вылито молоко. У мене нема тії й моди, щоб діїницю покочувати та гладилки тим доливати. А багато так роблять, що як неповна гладилка, так діїницю покотить і дольє. Черниг. у.

Покочітися, шіться, л. безл.—**Окошитися** 2. Ти за всіх говориш, за все й відповідатимеш. Бунтуєш других, а на тобі все покочітися. Св. Л. 296. Иногда въ знач. окончиться. На тім не покочилось, що вибили Тимоху. Св. Л. 289.

Покочинка, ки, ж. Лугъ, только что выкошенный. Вх. Уг. 260.

Покочкати, каю, еш, л.—**Покочлати**.

Покочлати, лаю, еш, л. Взъерошить. Хто це тобі так волоссячко покочлав? Харьк. у.

Покочлатити, тію, еш, л. Взъерошиться, сдѣлаться взъерошеннымъ. Покочлатили мої янята.

Покочувати, тую, еш, л.—**Покочувати**. Не вірь губи: покочуй то захоється. Нот. № 12020.

Покочування, ня, с. Наведеніе лакомъ, лакированіе.

Покочувати, щую, еш, л. 1) Лакировать; алифить; глазировать. Що маляр малював ще й покочував, вовничею - кучерями повишував. Нп. Стоять мостоньки калиновій, калиновій, покоченій. Гол. II. 27. Та покочувано і полощувано шийничку. Мил. 155.

Покравати, ваю, еш, л. Рѣзати на куски.—А чим покравав (яблучко)?—Золотий ножик має. АД. I. 70. Моя Ганя з иним розмовляє, моє серденько як ножиком покравав. Гол. I. 385.

Покравцювати, цюю, еш, л. Побыть портнымъ.

Покрагати, л.—**Покраяти**. Вх. Зн. 51. **Покрадаемо**, нар.—**Покрадаємці**. Яксь чоловік покрадаемо ловить рибу. Чуб. II. 628.

Покрадаємці, нар. Тайкомъ, украдкой. Він покрадаємці від мене всю пшеницю пропав. Уман. у.

Покрадати, даю, еш, л. Красть постоянно понемногу.

Покраденці, покрадці, покрадьки, нар. Украдкой, тайкомъ.

Покрамарювати, рблю, еш, л. Побыть купцомъ, поторговать.

Покрапати, паю, еш, л. Покапать.

Покрапати, паю, еш, л. Накапывать (о дождѣ). Та се дрібен дощик покрапає, та синього моря доповняє. Чуб. V. 851. Став покрапати дощ. Драг. 424.

Покроплѣти, ляю, еш, л.—**Накрапати**. Дощик покрапав. О. 1862. IV. 16.

Покраса, си, ж. 1) Украшеніе. Харьк. г. Це дерево тільки що для краси й стоїть, з його нічого нема. Київ. г. 2) Въ свадебномъ обрядѣ: а) Кровавое пятно на сорочкѣ новобрачной, предъявляемое какъ доказательство ея цѣломудрія. Старости, нани старости! благословіть красу в хату унести. Мил. 124. б) Красная запаска на древкѣ, въ видѣ флага, выставленная на хатѣ, гдѣ свадьба, какъ извѣщеніе о доказанномъ цѣломудрії невѣсты. Мил. 124. в) Снопъ необмолоченнаго жита, раздѣленный на 9 пучковъ, затыкаемыхъ въ свадебной хатѣ: по одному въ углахъ, три надъ образами и два за своолоком. Черниг. г. Полт. г. (МУЕ. I. 121; III. 87, 88). Красныя ленточки, тесемки, раздаваемые въ понедѣльникъ участникамъ свадебнаго обряда. Ті краси, що на весіллі чіпляють в волосся, як роздають в понеділок,

то сховай. Драг. 21. 3) Взнось въ церковь за новорожденного сына. Сумск. у.

Покрасити, шу, сїш, л. Украсить; скрасить. Одна молода чорнобрива і всіх покрасила. КС. 1883. II. 374.

Покрасти, краду, деш, л. Покрасть. Кая ся закрала, курчаток покрала. Чуб. V. 1124.

Покрастися, крадуся, дешся, л. Покрастись, пойти украдкой. Озираючись на всі боки, покрався у сїни. Мир. Пов. II. 55.

Покрасувати, сју, еш, л.—**Покрасуватися**.

Покрасуватися, сјуся, ешся, л. Покрасоваться. Вернися, дочко, вернись, поміркуюмоя, хоч рочок, хоч два у мене покрасуєшся. Чуб. V. 494.

Покращати, щаю, еш, л. 1) Похорошѣть, сдѣлаться красивѣе. Той чіпок так пристав до її лиця, що вона вдвоє покращала. Левиц. Пов. 64. 2) Сдѣлаться лучше.

Покраяти, краю, еш, л. Порѣзати на куски. Та покрайави поросятину, покмали що краше з свого боку. Ном. № 939, стр. 283.

Покрѣвний, а, е. Родной. Господоньку, пом'яни душі померлихъ родителей покрѣвнихъ. ЕЗ. V. 109.

Покрѣвність, ности, ж. Родство.

Покрѣйта, ти, покрѣйтка, ки, ж. Павлинье перо или цвѣтокъ, затыкаемые парнями за шляпу. Желех. Гол. Од. 75, 77, 79.

Покректати, кчу, чеш, л. Покряхтѣть. Випив, покректав, утерся. Ном. № 2981.

Покрепити, ся, л.—**Покріпити**, ся.

Покреплювати, люю, еш, л.—**Покріпляти**. Дух козацький покреплює самими юрїлками. К. ЦН. 299.

Покресати, шу, шеш, л. Высѣкать огонь нѣкоторое время.

Покрива, ви, ж. Покрышка. Але то ж вітер був сеї ночі великий, геть покриви поскидав з вулиці. Липовец. у. Ум. Покривна, покривочка.

Покривайлечко, покривалечко, ка, с. Ум. отъ покривало.

Покривайло, покривало, ла, с. Покрывало. Бере покривало (намітку), розгортає і накидав на молоду зовсім. Грин. III. 448. Кошулі тоненькі, покривала біленькі вони б виношам. Нп. Покривало на мертву кутла. Кролев. у. Окрило їх покривало чувств. К. Іов. 36. Ум. Покривайлечко, покривалечко. Мет. 207.

Покривайниця, ці, ж.—**Покриваль-**

ниця. Покривайниця плаче, покриватись не хоче. Чуб. IV. 367.

Покривало. См. Покривайло.

Покривальниця, ці, ж.—**Покриванка**. Покривальниця плаче,—чого ж вона хоче? Чіпчика і кибалочки для своєї голівочки. Рк. Макс.

Покриванка, ки, ж. Новобрачная въ обрядѣ покриванія головы.

Покривання, ня, с. 1) Названіе дѣйствія отъ глагола покривати. 2) Покрывало. Ум. Покриваннячко. Та вийму (з скрині) завиваннячко, своє вішнее покриваннячко. Мил. 119.

Покривати, ваю, еш, сов. в. покріти, крію, еш, л. 1) Покрывать, покрывать. Мені хустиньку в руках не носити,—за-для слави козацької сидѣльце покріти. Чуб. V. 289. Прийшла Покрова,—покріе не листом, то снігом. Покрова всю землю листом покрива. Ном. № 494. Хвиля роздалася, закипіла, застоїлася і обох покривала. Шевч. 23. 2) Закрывать, закрыть. Довго стояв Кобза на могилі, провозжаючи очима Марка; вже і гора його покривала. Стор. МПр. 50. 3)—**молодѣ**. Въ свадебномъ обрядѣ: надѣвать на голову новобрачной уборъ замужней женщины,—это происходитъ въ воскресенье; въ понедѣльникъ иногда еще покрываетъ новобрачную въ церкви священникъ. КС. 1896. XI. 270. Чуб. IV. 364. Грин. III. 489, 548. См. Скривати. Поэтому покривати косу значитъ выходить замужъ: Я ж не буду, козаченьку, коси покривать. Грин. III. 217. Свята Покривонько, покрій мені голівоньку,—просить дѣвушка, желающая выйти замужъ. Г. Барв. 373. Покривають, скривають также дѣвушку, лишившуюся невинности. КС. 1882. II. 427. 4) Покрывать, покрывать какое-либо дѣло, не желая обнаруживать.—Гей козачко, козачко! Десь твій козак нерано з походу прибував, що попід очима добрі юстинїї подавав. То козачка добре обала, по своєму козака покривала...—„Я пішла по дрова, та не втрапила по дрова, а втрапила по лучину,—попідбивала собі очі на ключину. ЗОЮР. I. 219. Єсть у мене стара мати,—буде славу покривати. Грин. III. 277. Покинута дѣвушка просить: Прийди, прийди, мій миленький, покрій мою славу. Чуб. V. 814. Въ слѣдующемъ похоронномъ причитаннѣ покривати значитъ почти заступаться: Моя матінко, моя й голубонько!... Хто мене буде покривать, хто мене буде заступать? Мил. 196.

5) Извинять, извинить; вознаградить. Хозяева просят гостей: *Що єсть, заживайте, за нас вибачайте: що не здарить можливість наша, най покриє ласка ваша.* Гол. III. 505. 6) Превосходить, превзойти. *Вже й мене покрив багатством.* Грин. II. 84. Так розбагатів, вже і багатого брата покрив. Драг. 50. *Панів зазидьки беруть, що як же муирь, та покрива.* Мнж. 83.

Покриватися, ваюся, ешся, сов. в. покрітисся, кріюся, ешся, м. 1) Покриватися, покрітисся. *Не китайкою покрились козацькі очі.* Шевч. 27. 2) Скрыться из вида. *Дивиться—вже зять покривсь.* Рудч. Ск. I. 183. *Вдарили по конях і покрились за гаем.* Г. Барв. 153. *Покрились бусурмени пустими тернами.* О. 1862. VI. 39.

Покривдити, джу, диш, м. Обидеть. *Гріх їм буде, що сироту покривдили.*

Покривіти, влю, виш, м. Искривить.

Покривітисся, влюся, вишся, м. 1) Скривиться. *Не покривітисся верши з болота.* Ном. № 7999. 2) Искривиться.

Покривулити, лю, лиш, м. 1) Искривить. 2) Пофхать не прямой дорогой. *Поїхав не по прості дорозі, а покривулив.* Ном. № 14086.

Покрик, ку, м. Возглас, крик. *Од собою покрику покотилась луна.* Стор. МПр. 26. *Ніхто не чув грізного покрику.* Св. Л. 300.

Покрикати, каю, еш, м. Кричать, покрикивать. *І він кричить, покрикає.* Мил. М. 38.

Покрикнути, кну, неш, м. Вскрикнуть. *Ой крикнув-покрикнув сильно багач молодий.* Рудч. ЧП. 82. *Так і покрикнули з жалю та з досади.* МВ. I. 41. *Справді?—покрикне панночка, зірвавшись з місця.* МВ. (О. 1862. III. 48).

Покрікувати, кую, еш, м. Вскрикивать; покрикивать. *А князь аж синій похоче та сам несмілим наливає та ще й покрикує: віват!* Шевч. 326. *Вона все покрикує на мене: „Та хутче ж бо, хутче!“* МВ. (О. 1862. III. 38).

Покрітенько, ка, с. Ум. отъ покриття. **Покріти, ся.** См. Покривати, ся.

Покрітка, ки, ж. Дівушка, лишившаяся невинности, родившая ребенка. См. Покривати 3. КС. 1889. XI. *Од тебе сина мала, покриткою стала... покриткою... який сором!* Шевч. 86. *То покритка попід тинню з байстрам шкандибає.* Шевч.

Покриття, тја, с. 1) = Покривало.

2) Одежда. *Покриття літущине.* Вх. Уг. 260. Ум. **Покрітенько.** *Дай, матінко, покритенько на своє дитяченько.* О. 1862. IV. 35.

Покричати, чю, чиш, м. Покричать. **Покришечка, ки, ж.** Ум. отъ покрішка.

Покришити, шю, шиш, м. 1) Покрошить. *Мовчи та диш, а то щоб і тебе на локину не покришили.* Кв. 2) Порфзять небольшими кусками. *Жінка достала хліба й соли, покришила сала.* Левиц. Пов. 105. *Покришене м'ясо.* О. 1862. IV. 89.

Покрішище, ща, с. Ув. отъ покрішка. Грин. II. 163.

Покрішка, ки, ж. Крышка, покрішка. Чуб. I. 73. Вас. 185. Ум. **Покрішечка.** *На молки покрішечки поробили.* Г. Барв. 218.

Покрів, рови, ж. = **Покрова** 1. **Покрів** моя, **Покровонько, покрій** мою головушку. Ном. № 493.

Покрівавити, влю, виш, м. Окровавить. *Увіходить Байда з побратимами і иншими козаками, всі покрівавлені.* К. Бай. 94.

Покрівавитися, влюся, вишся, м. Окровавиться.

Покрівець, вця, м. 1) Покровъ мертвеца. Драг. 67. Мнж. 159. Грин. II. 93.

2) Крышка для покрыванія пчелиныхъ ульевъ. *Покрівці на вуліки ладнаю.* Зміев. у.

3) Крышка, употребляемая для прикрыванія чего-либо. *Сахар, паляниця—все те було понакривано плетеними покрівцями.* Левиц. I. 293.

Покрівля, лі, ж. 1) Кровля. Левиц. I. 90. *Стріха місцями повинивала, покрівля де-де провалилася, вікна побиті.* Мир. ХРВ. 24. *Ключ у нас завжди лежав під стріхою у покрівлі.* Екатеринос. у. (Залюб.). 2) Глиняная покрішка для ульевъ. Богодух. у.

Покрівний, а, е. Относящийся къ празднику Покрова.

Покрівський, а, е = **Покрівний.** *Мороз хоч і покрівський, а бере за плечі.* Г. Барв. 301.

Покріпати, ся. См. Покріпляти, ся.

Покріплати, ляю, еш, сов. в. покріпити, плію, піш, м. Подкріплять, подкріпить. *За столом сиділи, покріпляли сили.* К. Досв. 110. *Навчив еси людей на добрий розум і покріплав знеможеній руки.* К. Юв. 9.

Покріплатися, ляюся, ешся, сов. в. покріпитися, пліюся, пішся, м. Под-

кріпляться, подкріпляться. *Покрепився, ян собака мухою.* Ном. № 4763.

Покріпний, а, е. Крѣпительный, подкрѣпляющій. *Горілка покріпна юнацька.* К. ЦН. 184.

Покрѳва, ви, ж. 1) Праздникъ: Покровъ Пресвятыя Богородицы. ХС. I. 79. *Сподівайся, дівчинонько, мене ік Покрові.* Чуб. V. 1028. 2) Покровительница. Ум. **Покрѳовьнка, покрѳовьнка.** *Моя матінко, моя й покрѳовьно!* Мил. 194.

Покровѳний, а, е. Покрытый. *Ой із юрода із Трапезонта виступала галера... турецькою білою лабою покровѳена.* АД. I. 208.

Покрѳвка, ки, ж. Яблоня, плоды которой созрѳвають къ концу сентября.

Покропѳвник, ка, м. покропѳвниця, ці, ж. Птица *Accentor modularis*, завирушка бурая, ольшанка. Вх. Пч. II. 7.

Покропѳти. См. Покропляти.

Покроплѳння, ня, с. Окропленіе.

Покроплѳти, ляю, еш, сов. в. покропити, плію, пиш, м. 1) Окроплять, окропить. *Покропили домовину святою водою.* Кв. *Тим ув обох бѳдах в кишені аж цуло, не так то цуто дощ із рогу золотого їх покроплав.* К. Дз. 141. 2) Вспрыскивать, вспрыснуть, выпить по случаю чего. *Ми покропили твій прихѳд.* Г. Барв. 505.

Покружати, жаю, еш, м. = **Покружляти.**

Покружляти, ляю, еш, м. 1) Покружить, покружиться (летая, ходя, бѳгая). 2) Попировать.

Покруїни, пин, ж. 1) = **Покруп'янка.** Желех. 2) Засахарившийся медъ, медъ въ крупинкахъ. Вх. Зн. 51.

Покруп'янка, ки, ж. Мука гречневая изъ подъ крупъ, т. е. болѳе мелкія крупы, высѳянный изъ крупныхъ. Вх. Зн. 51.

Покрутіти, чю, тиш, м. 1) Покрутить, повертѳть. *А чорт тоді покрутив головою і каже: таки і я тебе покалічив.* Рудч. Ск. I. 52. 2) Исковеркать. *Щоб тобі покрутило.* Чуб. I. 90.

Покрутітисся, чюся, тишся, м. Покружиться. *Старі покрутились, а молоді навчились.* Ном. № 6107.

Покрутнѳти, ну, неш, м. Крутнуть. *Дід... ус покрутнув.* Рудч. Ск. I. 131.

Покруч, ча, м. Ублюдокъ; метись.

Покувати, кую, еш, м. 1) Сковать, выковать (во множествѳ). *Да покувала б я, да позолотила золотій крилечка.* Мет. 146. *Покуймо ж собі мідяні човна, мідяні*

човна, золоті весла. АД. I. 1. 2) Подковать (многихъ). *Ой як коні покую і як сани поладжу, то по твою бѳль поїду.* Чуб. III. 470. *Вчився робити, черевичків шити. І пошив, покував.* Мил. 45. 3) Перестать куковать (о кукушкѳ). *Уже зозуленьки та й покували, соловієчки пощебетали.* Чуб. V. 802.

Покувѳкати, каю, еш, м. Повизжать (о свинѳѳ).

Покудкудѳкати, каю, еш, м. Покудахтѳть (о курицѳ).

Покудлати, лаю, еш, м. Взѳерошить, всключить.

Покудѳвчити, чу, чиш, м. = **Покудлати.**

Покуйѳвдити, джу, диш, м. Взѳерошить.

Покужурѳкати, каю, еш, м. Покукарекать.

Покуїкнути, ну, неш, м. Выглянуть. Вх. Уг. 261.

Покульѳбачити, чу, чиш, м. Осѳдлать (многихъ лошадей).

Покульѳгати, гаю, еш, м. Похромать.

Покулятисся, ляюся, ешся, м. = **Покатулятисся.** Вх. Уг. 260.

Покумѳння, ня, с. Вступленіе въ отношенія кумовьевъ. *Покумання... з Галею.* Мир. ХРВ. 353.

Покумѳтисся, маюся, ешся, м. Сдѳлаться кумовьями. *Покумався циган із паїшиником.* Мнж. 113. *Ой я з кумою покумаюся.* Чуб. V. 1106.

Покумѳтисся, млюся, мѳшся, м. = **Покуматисся.**

Покумувати, мую, еш, м. Побывать кумомъ, кумою.

Покунѳбсити, шу, сиш, м. Потормошить? *Приїхала до нас пані у юлюбому жупані, а в нас вона да не прошена, буде вона покунѳошена.* МУЕ. III. 147.

Покунѳти, нѳю, еш, м. Подремать.

Пѳкуп, пу, м. 1) Купить. 2) Покупка. 3) Спросъ. *Як нема покупу, то вони (крамарі там, чи що) дешево продаватимуть кожухи.* Черк. у.

Покупати, паю, еш, м. Выкупѳть (многихъ).

Покупѳтисся, паюся, ешся, м. Выкупѳаться. *Душно, каже, сестро, на дворі, ходім покупаємось.* Рудч. Ск. II. 52.

Покупѳць, пѳя, м. Покупатель. КС. 1882. III. 600. *Принаджували тисячі покупки.* Левиц. Пов. 21.

Покупѳти, плію, пиш, м. Купить.

Дивітеся, чоловіченьки, які в мене черевиченьки! Оце ж мені пан-отець покупив. Мет. 118.

Покупі, нар.—Укупі Ці два покупі стояли один біля 'дного, а я геть далі був. Новомоск. у. (Залюб.).

Покупка, ки, ж. Покупка. Змієв. у.

Покупляти, ляю, еш, гл.—Покупувати. У нашої да Ганночки в подолі мережки, покупляв їй да Яковко про свят день серезки. Чуб. III. 131.

Покупувати, пую, еш, гл. Накупить, купить. Може в вас така думка, що я все те покупував. МВ. I. 84.

Покупчитися, чуся, чисся, гл. Поторговать. Вх. Лем. 452.

Покуріти, рю, риш, гл. 1) Покадить. 2) Покурить. От він полежав трохи, покурив мольки. Рудч. Ск. II. 179. 3) Не покуріш. Не удасться тебѣ. Мабуть не на таких наскочив, не покурить. Рудч. Ск. I. 75.

Покус, нар. Немного, нѣсколько, нѣкоторое количество. Вх. Лем. 452.

Покуса, си, ж. Искушение. На покусу підводити. Искушать. Страшно тебе й слухати, що ти мене на покусу підводиш! Стор. МПр. 14.

Покусати, саю, еш, гл. Покусать. Собаки злі, покусують. Шевч. 83.

Покусатися, саюся, ешся, гл. Покусаться. Свої собаки: покусуються і перестануть. Ном. № 9451.

Покусцілка, нар. Немного, малое количество. Вх. Лем. 452.

Покут, та, м.—Покуть=Покуття. МУЕ. I. 130.

Покута, ти, ж. 1) Покаяние. Де гріх, там і покута. Ном. № 124. 2) Епитимія. Ти на мене накинеш покуту?—Які ж твої гріхи? ЗОЮР. I. 130.

Покутати, таю, еш, гл. Убрать, прибрать. А я вже.... скрізь покутаю як треба. Федьк.

Покутатися, таюся, ешся, гл. Окончить работу. Дехто вже покутався та мольку курить. Федьк.

Покуте. См. Покуття 2.

Покутник, ка, м. Кающийся, отбывающий покаяние, епитимію.

Покутниця, ці, ж. Кающаяся, отбывающая покаяние, епитимію. К. МВ. XI. 157. Йди до тої покутниці, що широ покутує, Богу сі моли. Гн. II. 98.

Покутній, я, в. Находящийся возлѣ покуты. Покутия стіна. Мил. 171. По-

кутне вікно. Вас. 193. Перейду я сінечки і оту покутню лаву, перебула поговори, перебуду й славу. Мет. 87. Під покутнюм віконечком як юлубка цула. Чуб. V. 552. 2) Покаянный. Я з-себе верету покутню знав. К. ПС. 115.

Покуття, покутя, тя, с. 1) Красный уголь. Рудч. Ск. II. 27. Закопав під покуттям. Мнж. 59. Посажу батька та на покутті. Чуб. V. 699. Узвар на базар, а кутя на покуте. Ном. № 343. 2) Покуте. Страна при Пруф, Черемущ до Днѣстра какъ сѣверной границы. Kolb. I. 3, 17, 339.

Покутувати, тую, еш, гл. Искупать грѣхъ, нести епитимію, каяться. Це тобі Бог присудив, щоб ти дев'ять літ покутував свою гордість. Рудч. Ск. II. 163. Ти ще будеш покутувати гріхи на сім світі. Шевч. 336.

Покуть, тя, м.—Покуття. Рудч. Ск. I. 40.

Покутя. См. Покуття.

Покутянин, на, м. Житель Покутя. Желех.

Покуховарити, рю, риш, гл. Побить кухаркой.

Покуховне, ного, с. Корчемный сборъ отъ бочки (кухви).

Покучерявити, влю, виш, гл. Сдѣлать кудрявымъ.

Покучерявити, вію, еш, гл. Сдѣлаться кудрявымъ.

Покучкурувати, рую, еш, гл. Посмѣяться надъ кѣмъ. Покучкурують, покучкурують з його та й розійдуться. Черк. у.

Покушання, ня, с. Отвѣдывание. Не ходиться о найдок, але о покушання. Ном. № 12116.

Покушати, шаю, еш, гл. Отвѣдать. Сядьте в мене, побесідуйте, хліба-соми ви покушайте. Чуб. V. 575. Трошки покушає горілки. Грин. III. 502. Покушав меду—добрий. Чуб. II. 494.

Покуштування, ня, с. Проба, отвѣдывание.

Покуштувати, тую, еш, гл. Попробовать, отвѣдать. Дай панові покуштувати, а він і амкне. Ном. № 1148. Царь як покуштує борщ,—аж він такий поганий. Рудч. Ск. I. 106.

Пола, лі, ж. 1) Пола. Від напасти і полу вріж, а зтікай. Ном. Під полою, під правою чужою мило держить. Чуб. V. 387. Ой вдарила мати об поли руками: діти ж мої, квіти мої, пропала ж я з вами. Нп-

Взяв за себе панну в самого короля з під пом. К. ЦН. 221. 2) Полотнище. Спідниця в сім пил. 3) У кожевниковъ: каждая изъ двухъ боковыхъ частей выдѣланной кожи: средняя часть, самая толстая, назыв. слуп, слупецъ, а боковыя полі. Волч. у. 4) мн. полі. У обжигателей углей: въ кучѣ дровъ, приготовленной для обжиганія,—нижня часть, состоящая изъ болѣе длинныхъ и тонкихъ дровъ. Вас. 146. 5) Каменная плита. Вх. Зн. 51. 6) Менструация. Вх. Зн. 51.

Полавочник, ка, м. Покрывало для скамьи.

Полагода, ди, ж. 1) Исправление. 2) Улажение (спорнаго дѣла, ссоры). Вх. Лем. 452.

Полагодити, джу, диш, гл. 1) Приготовить. Йди же, йди та поклич мені Галю, а зати́м сама полагодь рушники. Шевч. 284. 2) Починить, исправить. О. 1861. IV. 62. Зробив колесо або полагодив його. Стор. МПр. 170. Черезики полагодити. Г. Барв. 284. 3) Уладить (спорное дѣло, ссору).

Полад, ду, м. Ладъ, порядокъ. Ні ладу, ні поладу нема. Константиногр. у.

Поладити, джу, диш, гл. Починить; приготовить, смастерить. Ой як коні покую і як сани поладжу, то по твою біль поїду. Чуб. III. 370. Поладила якось драбину. Чуб. I. 6.

Поладитися, джуся, дишся, гл. Помиритися. Вони сваряться та й поладяться. НВолын. у.

Поладнати, наю, еш, гл. Поладить, сойтись. З товаришами,—хоть усе й москалі були,—зараз поладнав. Кв.

Полаз, зу, м. Каждый изъ случающихся въ филипповскій постъ праздниковъ. Желех.

Полазень, зця, м.—Полазник. Желех.

Полазник, ка, м. Тотъ, кто первый войдетъ во дворъ или избу въ полаз. Желех. Въ другихъ мѣстахъ Галиціи полазників буваєть два: на Введеніе (21 ноября) и на Рождество. МУЕ. III. 51, 59. На Введенія перший полазник. Хто того дня перший ввійде „до хиж“, тот є полазником. Коли добре ведеться через рік, поведать, що доброго полазника мали; а зле, то злого. МУЕ. III. 51.

Полазюк, зка, м. Полянка въ черномъ лѣсу. Вх. Лем. 452.

Полазюка, ки, об. Калѣка ползающий.

Поламання, ня, с. 1) Поломка. 2) Нарушение, уничтожение.

Поламати, маю, еш, гл. 1) Поломать, изломать. Санки поламаеш. Рудч. Ск. II. 6. Взяли мене, поламали і в пучечки пов'язали. Чуб. V. 538. 2) Нарушить, уничтожить. Знайшлися такі метці, що й громадську волю поламали. Мир. ХРВ. 222. Я стану або другою людиною, або поламаю віру. Левиц. I. 181. 3) Потревожить? Нащо ти мене із сна поламав? Черк. у. Не заснула, а тільки очі поламала. Сим. 185.

Поламатися, маюся, ешся, гл. Изломаться. Вони позди́хали, вози поламались. Шевч. 532. Коли на те піде, то й серед битого шляху поламаешся. Ном. № 1679.

Полапати, паю, еш, гл. Пощупать. Полапала за ребро. Чуб. II. 86. Ось понеси молотъ, то підкруте, полапа борошно та й сяде. Ном. № 3114, стр. 285.

Полапки, нар. Ощупью. Поночі, так я полапки вибирала. Пирят. у. Удень вони як серед ночі ходять, і полапки шукають о полудні. К. Іов. 12.

Полапцем, нар.—Полапки. От, не встаючи, полапцем намацаеш котру (групу) біля себе та й їси. Греб. 402.

Поласкавішати, шаю, еш, гл. Сдѣлаться ласковѣе, добрѣе, милостивѣе. Одвези їм усім по книжці, то може вони й поласкавішають. Шевч. (О. 1862. VI, 10, 11).

Поласувати, сую, еш, гл. 1) Полакомиться. 2) Польститься. Поласувала на великі гроші і вкрала. Грин. I. 186.

Поласуватися, суюся, ешся, гл. Польститься. Поласується на баранця да й зловить його. Чуб. II. 603.

Полатайко, ка, м. Занимающийся починкой обуви. Желех.

Полатай-хата, ти, об. Эпитетъ сына: приобрѣтающий въ хозяйствѣ. Син—полатай-хата. а дочка—обдери-хата. Ком. П. № 1079.

Полатати, таю, еш, гл. 1) Починить, положить заплату. Хлопець у свитині полатаний. Шевч. 176. 2)—бѣки. Побить, отколотить. Кийом боки полатами. Грин. III. 620.

Полаторжитися, жуся, жишся, гл. Помиритися. Як би вони полаторжилися, се б то поладились, то й жили б умісті. Борз у.

Полату́х, ха, м.—Полатайко. Желех. **Полаштувати, тую, еш, гл.—Полагодити.** Полаштуую вози.

Поляти, ляю, еш, гл. Побранить.

Ой хоть била, хоть не била, тільки трохи поляла. Чуб. V. 142.

Поля́тися, ла́юся, е́ся, м. Побратитися. Полялись за масляні вишкварки. Ном. № 3513.

По́ле, ля, с. 1) Поле. В чистому полі да і тишеченьку поле. Мет. 101. Святий Юрій по полю ходить, хліб жито родить. Ном. № 433. В чистім полі край дороги висока могила. Мет. 97. 2) Фонь (въ узорной ткани и пр.). Вас. 171. Чуб. VII. 426. 3) Полъ. А ворожка і каже: „Оже, бабо, на твої проші ще одна твоя дитина женеться!“—А киньте ж,—кажу, з якого поля: з жіночого, чи з мужичого?—„З мужичого“,—каже. Кобел. у. Ум. **Поленько**. О. 1862. IV. 12. **Полечко**. Маркев. 105. **польце**. Зорати польце. Засіяв чоловік просом польце. О. 1862. VIII. 25.

Полегка́рь, ря, м. Чоловік легкомыслений; любитель легкой (нетрудовой) жизни. Угор.

Полегкий, а, е. Легковатий.

Полегкість, кости, ж. Облегчение. ЗОЮР. II. 283. Усе вам розкажу, чи не буде якої полекости душі. Г. Барв. 379. Хай ми будем, бідні безчасні невольники, у чужій землі хоч мале число полекости собі мати. АД. I. 91.

Полеглий, а, е. 1) Полегший. 2) Слегжавшийся.

Полего́м, нар. Не спѣша. Люде бачили, що він інав волів. Хазяїн полегом би інав, а то підтупцем: відомо, що ханані. Новомоск. у.

Полегті, ля́жу, жеш, м.—**Полягти**.

Полегча́ти, чаю, еш и **полегшати, шаю, еш, м.** Сдѣлаться легче, стать легче. Хоч за три дні перед смертю полешає. Заклади ручину та за пазушину, чи не полешає мовому серденьку. Чуб. V. 420.

Полегча́ти, чаю, еш, сов. в. **полегчи́ти, чу́, чи́ш** и **полегша́ти, шаю, еш, сов. в.** **полегши́ти, шу́, ши́ш, м.** Облегчать, облегчить. Бричку нашу треба було полегшити від ваги. Г. Барв. 27.

Полегші́ння, ня, с. Облегченіє. Зробив полеші́ння нашому кравеві. О. 1862. V. 70.

Поледáчитися, чу́ся, чис́ся, м. Полѣнитися. Поледачився сам пити та послав дурного хлопця. Новомоск. у. (Залюб.).

Поледаші́ти, щі́ємо, ете, м. Облѣняться, опуститися (о многихъ).

Поледи́ця, ці, ж.—**Ожеледи́ця**. Вх. Зн. 43. Шух. I. 81, 179.

Поледівка, ки, ж.—**Поледи́ця**. Вх. Уг. 261.

Поледі́виця, ці, ж.—**Поледи́ця**. Вх. Уг. 249.

Полежа́й, жая, м. Лежебока. Будуть мені козаки прізвиське прикладати, трекосієм, полезаєм називати. Нп.

Полеза́к, ки, м.—**Полезай**. Жак-полезак. Ном. № 10875.

Полеза́ка, ки, об. Лежебока мужчина или женщина. Одна дочка у Івана та й та полезака. Мил. 76. Каца—мати наша, а борц—полезака. Ном. № 12316.

Полеза́нь, ня, м. Бекасъ. Мнж. 189.

Полеза́ти, жу, жиш, м. Полежать. Хоч під лавою полезу та на хорошого полезу. Ном. № 8491.

Полеза́ха, хи, ж. Лѣнтяйка, лежебока. Я не яка небудь полезаха. Зміев. у.

Полеза́й, жі́я, м.—**Полезай**. Будуть мене пани й козаки на підпитку зневажати, полезієм, домотуром, трекосієм узивати. Мет. 415.

Полекша́ти, полекши́ти, полекши́ння—**Полегша́ти, полегши́ти, полегши́ння**. ЕЗ. V. 24.

Полементува́ти, ту́ю, еш, м. Покричати, повопити.

Полени́чник, ка, м. Клубника (само растение). Ой є стежечка да маленькая—муравочка зелененькая; ой заросла да сучинником, зацвіла поленичником. Мет. 163.

Поленько, ка, с. Ум. отъ поле.

Полѣстатися, таю́ся, е́ся, м. Поплестись. Як би потепліло,—полѣсталась би я по доріжці, а то зима отся ізнула та ізсушила мене. Черн. Губ. Вѣд. 1853, стр. 61.

Полеті́ти, лету́, ти́ш, м. Полетѣть. Полетів голуб та й сів у житі. Мет. 107.

Полечко, ка, с. Ум. отъ поле.

По́лява, ви, ж. 1) Глазурь, мурава. Шух. I. 262, 264. 2) Глазириванная, муравленая посуда. Повіз поливу аж у Чорноморію на продаж.

Полива́йка, ки, ж. Лейка для поливки. Лохв. и Нѣжин. у.у.

Полива́йчик, ка, м. Эпитетъ дождя: поливаючий. Ой дощику поливайчику, поливай, поливай! Чуб. III. 166.

Полива́льник, ка, м. Поливальщикъ. Лохв. у.

Полива́льниця, ці, ж. 1) Поливальщица. Лохв. у. 2) Лейка. Лохв. у. Херс.

По́ливаний, а, е—**По́лив'аний**. Поливана судина. Шух. I. 265.

Полива́нка, ки, ж. Поливка, поливанье.

Полива́ти, ва́ю, еш, сов. в. **поли́ти, лля́ю, лляш, м.** 1) Поливать, полить, оро-

шать, оросить. А хто буде явір поливати, той буде мене споминати. Чуб. V. 210. Поливала та ромен-зілля дрібними слозами. Чуб. V. 336. 2) Глазиривать, покрывать, покрывъ глазурью (посуду). Шух. I. 264.

По́лівка, ки, ж. 1) Соусъ, подливка, Вже двірської поливки хлиснув, а оброкового хліба покушав. Ном. № 1312. 2) Супъ. Вх. Уг. 261. 3) Каша съ тертымъ коноплянымъ сѣменемъ. Мнж. 190. Ум. **Полівочка**. Усядь, брате, на лавичку, сербай добру поливочку. Гол. I. 209.

По́ливо, ва, с. 1)—**Полива**. Вас. 180. 2) Сорные травы, которые выпалываютъ. Чи у вас там городи ростуть?—Поливо росте, а городовини нема. Черниг. у.

По́лівочка, ки, ж. Ум. отъ поливка.

По́лів'аний, а, е. Глазириванный, муравленный. Тут їм різні потрави і все з полив'аних мисок. Котл. Ен. I. 18. Се ще тютя з полив'аним носом. Ном. № 2887.

По́лів'аний, ка, м. Горшечникъ, дѣлающий глазириванную посуду, преимущественно миски. О. 1862. V. 20.

Полига́ти, га́ю, еш, м. Поглотать, поѣсть съ жадностью.

Полига́тися, гаю́ся, е́ся, м. Сойтись, связаться съ кѣмъ. Полигалися з жидами. Шевч. Латин старий і полигався з Енеєм нашим молодцем, Еней і зятєм називався. Котл. Ен. IV. 33.

Полига́тися, гаю́ся, е́ся, м. Потащиться, отправиться. Полигалась і я у Київ. Зміев. в.

Полига́ч, ча, м. Соучастникъ. Помил Бруховецького, Вуяхевич. К. ЧР. 313.

Полизáти, ли́жу, жеш, м. Полизать.

Полизáч, ча, м. Лизунъ; блюдолизъ.

Полизька́ти, каю, еш, м. Полизать. Де не взявся собака,—полизьказ, полизькав. Грин. I. 150, 151.

По́лик, ка, ж. Ум. отъ піл.

По́лік, ка, м. Вышитые напличники женской сорочки. КС. 1893. V. 281. В кожної сорочки з поликами. Св. Л. 2. Полики шовкові лосняють, літа мої минають. Чуб. V. 1093.

По́лін, ну, м. Раст. Artemisia Absinthium L. Вх. Пч. I. 9. Шух. I. 21. Вона їй напувала ірким полином. Нп. Ум. **Полинóчок**. Ой в нелюба ірка губа, ще й ірша полиночку. Чуб. V. 998.

По́линáти, на́ю, еш, м. Летѣть. Поминайте ж, дітки, пташками по світу: ти, синку, соловейком, а ти, доню, зозу-

лею. ЗОЮР. II. 34. Сива зозуленька полинав. Мил. 193.

По́линéць, нці́ю, м. Раст. Artemisia austriaca L. ЗЮЗО. I. 112.

По́линівка, ки, ж. Полинная водка. Богодух. у.

По́линóчок, чеу, м. Ум. отъ полин.

По́лину́ти, ну́, нѣш, м. Полетѣть. Ой коли б я зозуля, я б до неба полинула. Макс. Козак як голуб: знявся та й полинув. Ном. № 785.

По́лінчик, ку, м. Раст. Gnaphalium arvense. L. Черк. у.

По́лінь, ню, м.—**Полин**. Воліла б я іркий полинь їсти, як з тобою на посаді сісти. Чуб. V. 368.

По́линáти, ня́ю, еш, м. Полинать, поблекнуть. Полинала стрічка, брови полинють. Шевч. 12.

По́лисі́ти, сі́ю, еш, м. Облысѣть. Пуста голова а ні полисіє, а ні посивіє. Ном. № 6156.

По́лискування, ня, с. Сверканіє.

По́лискува́ти, ся, ку́ю, ся, еш, ся, м. Блестѣть, лосниться, сверкать. Вже сивиною коси полискувались. Св. Л. 135. Полискується бриль солом'яний, наче золотий. О. 1862. VI. 42.

По́листува́тися, ту́юся, е́ся, м. Переписываться съ кѣмъ нѣкоторое время.

По́літи. См. Поливати.

По́літися, лля́юся, лля́ешся, м. Политься. Слово полум'єм взялося, і з мовчання, сумування мов той бистрень полилося. К. Псал. 95. Кров полилася. Шевч. 167.

По́лихосло́вити, влю, виш, м. Поругать, поругаться.

По́лицейник, ка, м.—**По́лиці́ян**. Гол. Од. 14.

По́лиція, ці, ж. Полиція. А нарешті досталося, що в полиції сидів. Рудч. Чп. 237.

По́лиці́ян, на, полиці́янт, та, м. Состоящий на полицейской службѣ, полицейскій. О. 1862. III. 78. На пляцу нема нічого, хиба який духовний до консисторії протягне та полиціян свариться. Св. Л. 217. Иди по полиціяна. Вх. Лем. 452.

По́ліця, ці, ж. 1) Полка. Чуб. VII. 386. Казала нам нивка, що є в пана горівка в коморі на полиці. Лукаш. 148. 2) Отваль у плуга. Вас. 199. Шух. I. 165. Тепер моя голівонка в тузі, поламалась поличенька в плузі. Ой чи мені помічу тесати, чи до дівчини на всю ніч ма-

хати. Грин. III. 276. 3) У колесниковъ: стойка съ желѣзнымъ стержнемъ, на который накладывается просверленная предварительно ступица колеса. Вас. 147. 4) Раст. *Trifolium arvense* L. Вх. Пч. I. 13. Ум. Полічка, поліченька.

Полічка, ки, ж. 1) Ум. отъ полиця. 2) Дощечка отъ земли къ отверстію улья, по которой ходять пчелы. Шух. I. 111.

Поліччя, чя, с. Портретъ. *Посилаю тепер тобі, друже мій єдиний, своє помиччя.* (О. 1861. X. 8).

Полішити, шү, шиш, и. Оставить, перестать. *Полішили свої маєтки, та й за ним у слід пішли.* Гн. I. 124. *Ой полішив білий хлопечь Маріку любити.* Гол. IV. 506.

Полібічок, полібочок, чка, м. Кадка. *По кутах стоять... полібочки з капустою, опірками, бураками, квасом.* Шух. I. 103.

Полівіти, влү, виш, и. 1) Свернуть влѣво. 2)—кому. Облегчиться кому, сдѣлаться лучше кому. *Йому полівіло.* Ему стало лучше (о больномъ). Угор.

Полівка, ки, ж. 1) Ум. отъ полова. *Манить так, як горобця на полівку.* Ном. № 3098. 2) Равнина, поле. *То став же брат старший та середуший на полівку ізбіяти, на степи високі, на великі дороги розхидні.* АД. I. 116.

Поліг, логу, м. 1) Низменное мѣсто у рѣки. 2)—Покіс. Шух. I. 170.

Поліж, жу, м.? Траву на поліж кочити. Вх. Зн. 52.

Поліжниця, ці, ж.—Породілля. Гн. II. 197.

Полізти, зу, зеш, и. Полѣзть. *Полізьмо на дуба.* Рудч. Ск. II. 18. *Люде б'ють гадюку, а вона, бідна, уже й не полізе.* Грин. I. 197. *Завдав жаху! аж волосья до гори диб полізло.* Харьк. г.

Полізун, на, м. Сказочное существо: великанъ, одна рука котораго величиной съ обыкновеннаго челоуѣка; онъ не ходитъ, а лазить на колѣняхъ. Чуб. II. 250.

Полій, лія, м. 1) Вода поверхъ льда. Мнж. 189. *Не можна річку переїзати: полії пішов по льоду.* Новомоск. у. 3) Раст.: а) *Mentha aquatica* L. ЗЮЗО. I. 128; б) *Mentha Pulegium* L. ЗЮЗО. I. 128.

Полікарювати, рію, еш, и. Пробыть врачомъ нѣкоторое время.

Полільник, ка, м. Полольщикъ. Харьк. у.

Полільницький, а, е. Относящійся

къ полотью. *Пісні полільницькі.* Грин. III. 127.

Полільниця, ці, ж. Полольщица. Харьк. у.

Полім'я, м'я, с.—Полум'я. *А він задав їй рибу варити без воюю і без полім'я.* Чуб. V. 820.

Полінивий, а, е. Лѣноватый. НВолын. у.

Поління, ня, с. Полотье. Константиногр. у.

Поліно, на, с. Полѣно. *Хрін його батька знає: у багатого повна піч та горить, а в мене одно поліно, та й те не горить.* Ном. № 2138. Ум. Полінце, поліночко.

Полінуватися, нүюся, ешся, и. Полѣняться. *Не полінуїсь провітай.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 93). *Полінувались рано встать.* Черниг. г.

Поліняка, ки, ж.—Поліно. *Він поліняку дров... приніс.* Г. Барв. 98.

Поліпяти, плү, пиш, и. 1) Слѣпить, вылѣпить (во множествѣ). *Вареники поліпили.* 2) Облѣпить, замарать (во множествѣ). *Сир їли,—зуби поліпили.* МУЕ. III. 103. *Поліпіл кошелю.* Вх. Уг. 261. 3) Прилѣпить (во множествѣ). *Пішла в церкву стара баба, свічок накупила, де була яка ікона, всюди поліпила!* Рудан. I. 100.

Поліпшати, шаю, еш, и. Сдѣлаться лучше, улучшиться.

Поліпшення, ня, с. Улучшение.

Поліпшити. См. Поліпшувати.

Поліпшувати, шую, еш, сов. в. поліпшити, шу, шиш, и. Улучшать, улучшать.

Полісся, ся, с. Полѣсье. *А в самого шістьсот улів пасіки було. Аж на полісся було посилав.* Г. Барв. 174.

Полісун, на, м. Лѣший. Балт. у.

Полісюк, ка, м.—Полішук. Гол. I. 684.

Політ, льоту, м. Полетъ. *Він сам за мною залетів, за моїм тихим польотом.* Мет. 178.

Політати, таю, еш, и. Полетать.

Політика, ки, ж. 1) Политика. К. ЧР. 346. *Що то політика?*—*Нещирість.* Ном. № 950. 2) Лента—шелковая, гарусная. *Я їй віддававсь дуже мудрою політикою.* Федьк. Гол. Од. 66. ЕЗ. V. 218. Ум. Політика.

Політикуватися, күюся, ешся, и. Вести другъ съ другомъ политику. *Обидва ж вони політикуються, подарунками*

обсилаються, а нишком один на одного чають. К. ЧР. 16.

Політичний, а, е. Политическій. *Політична часопись.* О. 1861. III. 81. *Політичні бурі в Європі.* К. XII. 128.

Політник, ка, м. Рабочій на лѣто. Желех.

I. Політниця, ці, ж. Работница, нанятая на лѣто. Нѣжин. у.

II. Політниця, ці, ж. Полольщица. Переясл. у.

Політок, тка, м. Годовой кругъ дровесины. Вх. Зн. 52.

Поліття, тя, с. Благоприятная погода; благоприятное урожайное лѣто. *Не поліття, а михоліття.* Ном. *Як закує зузля на Юрія на голі дерево, то буде урожайне літо, а як на лист, то буде поліття.* Ном. № 439. *Сього року поліття на ваш огород.* Сосн. у. *Не на всяке літо добре поліття.* Ком. П. № 646. *Таке все поліття мочливе. Як сніг випаде, тоді поліття ходити на зайців.*

Поліття, тя, с. 1)—Полізня. 2) Сорня трава, которая нужно выпалывать. *Поліття вжеросло.* Константиногр. у.

Політура, ри, ж. Лакъ. *Мажнув у столірно і вніс політуру.* Св. Л. 223.

Політура, хи, ж. Летающая (эпитетъ мухи). *А я муха полетура.* Грин. III. 666.

Полічення, ня, с. Исчисление.

Полічити, чү, чиш, и. 1) Сосчитать. *Гроші полічили.* Чуб. V. 243. 2) Полѣчить. *Три дні полічили, а там сказали, що умер багатур.* Рудч. Ск. II. 148.

Полішук, ка, м. Житель Полѣсья. О. 1861. I. 264.

Полє, ку, м. 1) Полкъ. 2) Въ старой Украинѣ XVII—XVIII в.: часть украинской земли, провинція, заключавшая въ себѣ города, мѣстечки, села, носившая название по главному городу, гдѣ было правление полка, и раздѣленная па сотні. *Осягли й позаймали козаки всі землі на Україні під полки, а в полках під сотні, а в сотнях під свої хутори, двори, пастовники чи левади.* К. Хм. 127.

Полковій, а, е. Полковой. *Третя сотня під полковою коровою.* Лукаш. 45.

Полковник, ка, м. Полковникъ, начальникъ полка въ одномъ или обоихъ значеніяхъ. *Кому, красо, достанешся, чи сотнику, чи полковнику?* Чуб. V. 495. Ум. Полковничок. Грин. III. 666.

Полковникувати, күю, еш, и. Быть полковникомъ. К. ЧР. 186.

Полковництво, ва, с. Должность полковника. *Зложив з себе полковництво.* К. ЧР. 14.

Полковницький, а, е. Принадлежащій полковнику, относящійся къ нему. *Дали йому до рук полковницькі клейноди, вдарили з гармат, да й став пан-отець Шрам полковником.* К. ЧР. 16.

Полковниця, ці, ж. Полковница. Шевч. 296. *Молодая полковниця полковника просить.* Грин. III. 417.

Полковничий, а, е. 1)—Полковницький. *Він протопче стезьку через полковничий садок.* Шевч. 296. 2)—Полковник.

Полковничок, чка, м. Ум. отъ полковникъ.

Полководчина, ни, ж.? *А по сей бій Орелі лінія була, а по той бій Орелі, за Нехворощено, полководчина була.* КС. 1882. XII. 593.

Полляти, лляю, еш, и. Полить. Сквир. у.

Полова, ви, ж. Мякина. *Мани та й мани, як горобця на полову.* Ном. № 3098. Ум. Полівка, полівка. Ном. № 3098. Полівочка.

Половень, вня, м.—Омшаник. Константиногр. у.

Пбловець, вця, м. Половецъ. Левиц. Перші князі, 68.

Половєцький, а, е. Половецкій. *Серед землі половецької.* Шевч. 645.

I. Половій, а, е. 1) Желтый, цвѣта спѣлой ржи. *Вийди, паноньку, проти нас, викуп си вінець у нас, положи червоною від вінця пологою.* Лукаш. 148. 2) О масти: свѣтлорыжій. Чуб. V. 258; сѣрый съ желтымъ отливомъ. КС. 1898. VII. 41. *Ой воли мої та половії, чом же ви не орете?* Мет. Ум. **Половєнький.** Чуб. V. 275.

II. Половій, а, е. Находящійся въ задней стѣнѣ хаты, вдоль которой устроень піл. *Полове вікно.* ХС. III. 56.

Половік, ка, м. Порода ястреба. О. 1862. IX. 62. Kolb. I. 65. *Гу! га! Половик! зламав курку за їзик.* ЕЗ. 5. 150.

Половіна, ни, ж. Половина. *Перебреду бистру річку й половину ставу.* Мет. 83. *Половина літ минає, а щастя не маю.* Чуб. V. 360. **О-половині.** Въ половину. *Як же тебе, пане, нести: чи поверх дерев, чи о-половині дерев.* Грин. I. 172. Ум. **Половінна, половиночка.** Грин. III. 583.

Половінниця, ці, ж. 1) Сортъ плахти. Черниг. у. 2) Та, которая все уменьшаетъ на половину (переполовинює?) *Встрѣч. въ уменьшит. формѣ въ слѣдующей по-*

словиць: Винничка—всьому половинничка, млинчик—всьому віночок. Ном. № 14017.

Половінка, половіночка, ки, ж. Ум. оть половина.

Половінчастий, а, е. Створчатий. Половінчасті черепахи. Черк. у.

Половінчик, ка, м. Самая маленькая бутылочка казенной водки. Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Половінщина, ни, ж. Половина недѣленнаго загона. (?) Козел. у.

Половіти, влю, виш, м. Сметывать, сшивать на живую нитку. Шух. I. 153.

Половіти, влю, виш, м. Поймать; переловить, выловить. Взяли коника половили. Чуб. V. 799. Коли б половили щуку велику. Рудч. Ск. I. 81. Як рибу в сак, половив. Ном. № 1649. Чи половила вже курчатка? Харьк.

Половиця, ці, ж. Полова. Вівсяної половиці та й не хоче їсти. Чуб. V. 1126.

Половічанка, ки, ж. Рожь съ пшеницею. Угор.

Половіти, вію, еш, м. Желтѣть (о хлѣбахъ). Из-за юри вітер віє, жито половіє. Чуб. V. 169. Окружи мене то жито половіє, а купка льону юлубо цвіте. МВ. I. 14.

Половнік, ка, м. 1) Закромъ для мякны. Угор. 2) Родъ хлѣва для мякны и пр.—иногда какъ часть клуни, иногда отдѣльно. Чуб. VII. 397. Лохв. у. Славяносерб. у. Въ Галиціи хлѣвъ, гдѣ зимой стоять овцы и телата. Фр. Пр. 136.

Половніця, ці, ж. 1) Полуниця. 2) Полольщица. Полоти нездужаєш,—нехай тобі половницю нарає. О. 1862. VII. 36. По тім боці пишениченка, по сім боці половниченька. Чуб. V. 380.

Половнічник, ка, м. 1) Полуничник. 2) Родъ узора въ вышивкѣ. Г. Барв. 216.

Половнія, ні, ж. Мѣсто куда ссыпють полову.

Половчастий, а, е. Объ особаго рода узорѣ въ вышивкѣ. Половчасті уставки. Kolb. I. 48.

Половчик, ка, м. Родъ небольшой птицы полового (см.) цвѣта. Вх. Лем. 453.

Полов'яний, а, е. Изъ мякны. Полов'яний хлѣб не голод, а начосня сорочка не нагота. Ном. № 5355.

Полов'яник, ка, м. Половня.

Полог, гу, м. 1) Роды, разрѣшеніе оть бремени. Ой Маруся в полозі лежала, чорним шовком голову зв'язала. Нп. У по-

логах бути. Рожать. Жінка була в пологах. ХС. 1893. VII. 74. 2) мн. **пологі.** Низменная равнина по лѣвымъ берегамъ рѣкъ. Вас. 206.

Пологий, а, е. Отлогій, покатый. Полога юра. Вх. Лем. 453. Полой зелені луки. Левин. I. 63.

Положистий, а, е Пологий. Вх. Лем. 453.

Положити, жу, жиш, м. Полокласти. Спекла колобок і положила на вікні. Рудч. Ск. II. 2. На кою такий мів великий положили? Мил. 183.

Положитися, жуся, жишся, м. 1) Лечь. Чуб. II. 410. В Вифлемі народився, там у яслах положився. Чуб. V. 328. Спать з тобою положусь. Чуб. V. 8. 2) Отелиться. Положилася корова. Каменец. у.

Положитня, ні, ж. Положниця. Желех.

Полоз, за, м. 1) Полозь въ саянхъ. Kolb. I. 67. Сумск. у. Як буде полоз вохкий, то буде й кінь мокрий. Ном. 2) Большая змѣя изъ семейства удавовъ, повидимому Eryx turcicus. КС. 1882. VIII. 377; КС. 1890. IV. 99. Ум. Полозюк. Рудч. Ск. II. 7.

Полозюк, ка, м. Полоз 2.

Полокати, каю, еш, м. Мыть, полоскать. Угор. Полокана пишениця. Каменец. у.

Полокшити, шу, шиш, м. Искрошить какъ лапшу.

Полом, му, м. Сломъ. Як на полом піде хата, то багато дерева пропаде. НВолын. у.

Поломити, млю, миш, м. 1) Сломать. Коні потолити, вози полотити. Грин. III. 20. 2) Нарушить. Але ж бо я полотила матусину волю, тепер же я проклинаю свою лиху долю. Чуб. V. 250. Встрѣчаются также формы: Поламле... заповідь. Єв. Мт. V. 19. Віру християнську під ноги підтопчи, хрест на собі полами. АД. I. 211.

Поломитися, млюся, мишся, м. Сломаться. Дорогою вісь полотилася. КС. 1883. III. 671. Мостовиночка полотилася, вірний дружок затону. Чуб. V. 370. Плужок... не поламлется. Г. Барв. 195. Свѣчки не поламнуться, як оцюдди положу? Пирят. у.

Поломіль, ні, ж. Пламя. Робім ся огнем. Яков ти поломієв будеш? Драг. 266. Іван палахнув наче та поломіль. Федьк.

Поломно, нар. Пламенно. Зорі наче палами, одна зоря поломній від другої. МВ. III. 73.

Поломня, ня, полом'я, м'я, с. Полом'я. Поломня йде до небес. Грин. I. 156. А він загадав їй рибиночку жарити без волю і без полом'я. Чуб. V. 819. Ум. Полом'ячко.

Полом'яжій, а, е. Пламенный. Полом'яне я духом бачу море. К. ЦН. 178.

Полом'ячко, ка, с. Ум. оть полом'я.

Полон, ну, м. 1) Плѣнь. Чи їй убито, чи в полон занято. Чуб. V. 628. 2) Плѣнные. Татарове полон женуть: один полон з жіночками, другий полон з дівочками. Нп. Там татари полон ділят. АД. I. 75. 3) Родъ насѣкомаго. Вх. Пч. I. 8. ЕЗ. V. 82. Bibio. Вх. Пч. II. 26.

Полонѣник, ка, м. Плѣнникъ.

Полоник, ка, м. 1) Разливная ложка, большая ложка. Шух. I. 250. Замішався, як полоник межі ложками. Ном. № 7936. 2) Головастикъ.

Полоніна, ни, ж. Горная равнина, пастбище на вершинахъ горъ. Шух. I. 184. Ой висока полонина з вітром говорила. Шух. I. 200. Ум. Полонінка. Шух. I. 198. Полоніночка. ЕЗ. V. 229.

Полонінка, ки, ж. 1) Ум. оть полонина. Пішли візці в полонинку еамі біленькії. Гол. I. 229. 2) Обрядовая пѣсня, которая поется во время выгона гонцулами скота въ полоніни. Шух. I. 197. 3) Раст. Anthus spinoletta L. Вх. Зн. 52.

Полонінний, а, е. Относящийся къ полоніні. Желех.

Полоніночка, ки, ж. Ум. оть полонина.

Полонінський, а, е Полонинний. Звичаї, чари і полонинські примівки. Шух. I. 195.—хід. Выгонъ скота весной въ полоніну. Шух. I. 197.

Полоністий, а, е. Покатый. Полониста юра. Черк. у.

Полоніти, ню, ниш, м. 1) Плѣнить. 2) Дѣлать проруби во льду. Kolb. I. 68.

Полоніця, ці, ж. и пр. Полуниця и проч.

Полонка, ки, ж. Ополонка. Сам же я ту полонку рубав, коня напував. Чуб. III. 298.

Полонь, ні, ж. 1) Полон. Не дай, Спасе, у неволю, у полонь мені упасти. К. Псал. 2) Полон. Вх. Лем. 453.

Полоняник, ка, м. Сѣрый медвѣдь, живущій въ полонінах. Вх. Пч. II. 7.

Полонянин, на, м. Плѣнникъ. Чи скаже він тобі покірне слово, бластиме тебе як полонянин. К. Іов. 92.

Полонянка, ки, ж. Плѣнница. Ум. Полоняночка.

Полопати, паю, еш, м. Пожрать, съѣсть. І куди вони все полопали? Богодух. у.

Полопатися, паємося, етєся, м. Лопнуть (о многихъ). Будуть пани дуться, поки полопаються. Ном. № 1246.

Полоскання, ня, с. 1) Полосканіе. 2) Плесканье въ водѣ.

Полоскати, шу, щєш, м. Полоскать. Розмай зілля знайшла, полоскала на річці. Чуб. V. 414.

Полоскатися, шуся, щєшся, м. Плескаться въ водѣ, мыться. Що на морі та на дощечці красна дівчина полощється; полощється, одівається, в черевички обувається. Чуб. V. 8.

Полоскозуб, ба, м. Первый день великаго поста, когда крестьяне **полощуть зуби**, чтобы между ними не осталось ничего скоромнаго, т. е. выпиваютъ въ корчмѣ. Чуб. III. 8.

Полоскотати, чу, чєш, м. Пошкотать.

Полотѣнечко, ка, с. Ум. оть полотно.

Полотѣнко, ка, с. 1) Ум. оть полотно. 2) Полотно для сита. Вязка личаних полотенків на решета. О. 1862. IX. 63. 3) Полотенце 3. Вх. Уг. 261.

Полотѣнний, а, е. Холщевой.

Полотѣнце, ця, с. 1) Ум. оть полотно. КС. 1884. V. 175. Полотенця на станок лянного. Мкр. Н. 38. 2) Часть мерѣжки. См. мережка 1. (Залюбов.). 3) Плавательная перепонка. Мнж. 189. Вх. Пч. I. 15. 4) Клинокъ косы. Желех. Ум. Полотѣнечко.

Полоти, лю, лєш, м. Полоть. Полот я конопельки дрібні зелененькі. Чуб. V. 282.

Полотиця, ці, ж. Раст. Convolvulus arvensis. Вх. Пч. II. 30.

Полотніна, ни, ж. Кусокъ полотна. Ум. Полотнінка. Дай чисту полотнинку зав'язати руку.

Полотніти, нію, еш, м. Блѣднѣть, дѣлаться блѣлымъ какъ полотно.

Полотнѣ, на, с. 1) Полотно, холстъ. Побіліла, як полотно. Ном. № 4383. Закохалась дівчинонька в хлопця молодого, і наготовила рушників з полотна нового. Чуб. V. 242. 2) Пілна 3. Вх. Пч. II. 21. 3) Клинокъ косы. Шух. I. 169. Ум. Полотѣнно, полотѣнце, полотѣнечко. Всього потрошку—і конопель, і полотенка. Г. Барв. 16. Полотенка на станок. Г. Барв. 115. Ой ні тобі, подруженько, на рукава полотенецька. Чуб. V. 379.

Полотняний, а, е = Полотенний. У синьому жупанкові, у старих полотняних шароварах. К. ЧР. 8.

Полотнянка, ки, ж. Верхнее полотняное платье крестьян (мужчин и женщин) въ некоторых мѣстностях Галиціи: или длинное съ талією, или, у мужчинъ подо Львовомъ, короткое, только до пояса. Гол. Од. 44. 51. На нѣм стара брудна полотнянка. ЕЗ. V. 116.

Полоток, тка, м. Грудь гуся или гуся разрѣзанный вдоль надвое, просоленный и прокопченный. Маркев. 159.

Полоття, тя, с. Полотье. Черк. у. Г. Барв. 146. Розпочинається полоття. Левиц. I. 24.

Пблоть, пїлтя, м. = Полоток. Пїлтя ніхто не мастить. Ном. № 13281.

Пбдох, ха, м. 1) Смятеніє, ужасъ. І радувався царь, що вийшли з його краю, бо страх обняв усіх, увесь Єгипет — полох. К. Псал. 242.

Плох, меж. Выражает испугъ, также удары сердца съ испуга. Серце у мене тільки полох-полох, та й замліло. Г. Барв. 127.

Плохавий, а, е. Напуганный, пугливый. Полоханий заєць і пенька боїться. Ном. № 5796.

Плоханья, ня, с. Испугъ, напугиваніє, пуганіє.

Плохати, хаю, еш, м. Пугать. Се тая Солоха, що кури полоха. Нп. Побачила, що так полоха Еол синка, що аж захляв. Котл. Ен I. 12.

Плохатися, хаюся, ешся, м. Пугаться. Як почувте про війни та бунти, не полохайтесь. Єв. Л. XXI. 9.

Плохкий, а, е = Полохливий. Кінь плохкий. Волч. у.

Плохливий, а, е. Пугливый, робкий. Голуб плохливий. К. Досв. 140. Шкодливий як кішка, а плохливий як заєць.

Плохливість, вости, ж. Боязливость, робость. Желех.

Плохливо, нар. Пугливо, робко.

Плочок, чку, м. Ум. отъ пїл.

Плошїти, шї, шиш, м. Вспугивать, пугать. Птаство полошїли. МВ. (О. 1862. III. 60).

Плошїтися, шїся, шишся, м. Пугаться. Тільки минув мїст, зараз зачали ся конї полошїти. Драг. 46.

Плошкати, каю, еш, м. Вспугивать.

Плошливий, а, е = Полохливий. Полохливий кінь. Каменец. у.

Плобшувати, щую, еш, м. ? Та покошувано і полошувано шишечку. Мил. 155.

Полтавець, вця, м. Житель Полтавской губерніи. Ой писали басарабї та до наших хлопцїв листи: „Ой ідїть, полтавцї, та до нас риби їсти. Грин. III. 563.

Полубіє, са, м. Полу-бїсь, полу-человѣкъ. Мабуть вона полубіса вродила? Греб. 373.

Плубка, ки, ж. Деревянная крышка улья. См. Палуба 2. Прийшов у пасіку, дивлюсь, — полубка лежить на землі, скинута з вулика. Новомоск. у.

Плубок, бка, м. = Обичайка. Вх. Зн. 51.

Плуботок, тка, м. Полусапожекъ, ботинокъ.

Плубочок, чка, м. Боченокъ ведеръ въ 10—15. Аж три бочки й полубочки та солодкого меду. Грин. III. 494.

Плубавниця, ці, ж. Кадочка на ножкахъ, имѣющая въ днѣ отверстіє, заткнутое затычкой, — употребляется для бученія нитокъ. Шух. I. 149.

Плубал, лу, м. Цѣльная плотная кожа, преимущественно воловая, выдѣланная преимущественно для подошвъ. Вас. 158.

Плубниця, ці, ж. = Полуниця. МВ. III. 138.

Плубда, ди, ж. 1) Глазурь. 2) Катакть, бѣльмо. Полуда на очі сіла. Полудю очі затягло. Мені полуда спала. Крімъ прямого значенія, переносно: я прозрѣлъ, увидѣлъ то, чего раньше не видѣлъ. Мені давненько почала спадати з очей полуда. Левиц. Пов. 172. См. Луда.

Плубданья, ня, с. Полдникъ.

Плубденний, а, е. Полуденный, южный. І повернув Господь од сходу буйний вітер, а другою підняв з полуденного краю. К. Псал. 179.

Плубденник, ка, м. Насѣк. Syrrhus. Вх. Пч. II. 27.

Плубденниця, ниць, ж. мн. Родъ дѣтской болѣзни. Цьому младенцеві ізжени... крикливиці, плаксивиці, ночниці, полуночниці, денниці, полуденниці і несплячки. (Заговоръ). КС. 1883. VII. 588.

Плубденюк, нка, м. Полдникъ. Грин. III. 204. Се вже була остання чарка писля полуденку. Єв. Л. 323. А я підю додомоньку, та не забавлюся, чи готовий полуденок та відвідаюся. Гол. I. 203.

Плубдень, дня, м. 1) Полдень. А вже сонце по полудні, дівчинине серце нудне.

Чуб. О-полудні. Въ полдень. Удень як серед ночі ходять, і полапки шукають о-полудні. К. Іов. 12. 2) Полдникъ. Ум. Полуденько. О. 1862. IV. 13.

Полуденькувати, кую, еш, м. = Полуднати.

Полуднанья, ня, с. 1) Полдничаніє. 2) = Полудень 2. Буде йому на снідання і на обідання і на полуднанья. АД. I. 148.

Полуднати, наю, еш, м. Полдничать. Сядеш, мати, полуднати, — ні з ким розмовляти. Мет. 224.

Полуднєвий, а, е. Полуденный, южный. Брацл. у.

Полуднець, денця, м. Ум. отъ полудень. Обідець під полуднець, вечера по півночі. Гол. IV. 240.

Полудне, ня, с. Полдень. Чи то зоря розсвітає? Чи полудне тріє? Чуб. V. 2.

Полудній, я, е. Полдненный. У неділю у полудню годину сам Филоненко виступає. Макс.

Полуднувати, ную, еш, м. = Полуднати. Іхав чумака, та їдучи полуднував. Чуб. I. 34.

Полуднювати, нюю, еш, м. = Полуднувати. Ой перший раз обідаю, а другий раз полуднюю. Чуб. V. 807.

Полудрабок, бка, м. Грядка въ тѣлѣ. Чуб. VII. 40. Рудч. Чн. 250. См. Драбина 2, драбки. Полудрабок поломився. Чуб. V. 1139.

Полудуватий, а, е. Съ бѣльмомъ на глазу. Лубен. у. (Леонтовичъ).

Полужупанчик, ка, м. Родъ полукафтаны изъ легкой матеріи съ рукавами или безъ рукавовъ, съ стоячимъ воротникомъ, — надѣвається галицкими мѣщанами на рубашку. Гол. Од. 15.

Полузати, заю, еш, м. Поцелкати (орѣхи, сѣмечки).

Полузка, ки, ж. Низка (коралловъ и пр.). Вх. Зн. 52.

Полукіпок, пка, м. Копна въ тридцать сноповъ. По обидва боки дороги стояло так багато полукіпків, що як глянути, то й поля було не видно. Левиц. Пов. 114.

Полумацьок, цька, м. Мѣра сыпучихъ тѣлъ. О. 30743 гектол. Давав полумацьок вівса. МУЕ. III. 58.

Полумисок, ска, м. Родъ глубокой тарелки, неглубокая миска. Рудч. Ск. I. 11. Вас. 181. Да їдять вони калачі з одного полумиска, ой н'ють вони мед-вино з одного кубочка. Нп.

Пблуміння, ня, с. = Полум'я. Полуміння палає. Грин. III. 529.

Пблумінь, ні, ж. = Полум'я. ЕЗ. V. 78.

Пблум'я, м'я, с. Пламя, полум'я. А полум'я так з рота й наше, так і наше. Рудч. Ск. II. 31. Ум. Пблум'ячно. Мил. 88.

Пблум'яний, а, е. Пламенный. Левиц. I. 306. Ком. II. 113.

Пблум'ячко, ка, с. Ум. отъ полум'я. **Полунати, наю, еш, м.** О звукѣ: раздаваться въ некоторое время.

Полунія, ці, ж. Употр. преимущественно во мн. ч. Клубника, *Fragaria collina* L. ЗЮЗО. I. 123. Завіли полуніи. Грин. III. 252. Зродили полуніи. Чуб. V. 395. Ум. Полуниченька. На горі сумниченьки, на долині полуниченьки. Чуб. V. 4.

Полунічний, полунішний, а, е. Клубничный.

Полунічник, полунішник, ка, м. 1) Стебель и листья клубники, клубничный кустикъ. Полуничнику багато, а ягід на йому нема. 2) Наливка на клубникѣ. 3) Раст. *Trifolium montanum* L. ЗЮЗО. I. 139.

Полунічниця, полунішниця, ці, ж. Родъ писанки. КС. 1891. VI. 375.

Полуночний, полуношний, а, е. Полночный. Світова зоря ясна, полуночна темна. Грин. III. 198. Стала полуночна година наступати, став Алкан баши до галери прибувати. Дума. Полуношна зірка зійшла, а вони ще далеко од села. Кв.

Полуночниця, полуношниця, ці, ж. Родъ дѣтской болѣзни. КС. 1883. VII. 588. См. Полуденниця.

Полупанїйка, ки, ж. Жена полупанка. Дочки замїжніх козаків ходять у гостину до попівен або до полупанїюк. О. 1861. XI. 112.

Полупанок, нка, м. То-же, что и панок, мелкій помѣщикъ, также разночинець, сисящийся жить по барски и пр. Пани й полупанки навчилися тратити великі гроші. Кв. Данта старого полупанком нашим можна здивувати. Шевч. 365.

Полупати, паю, еш, м. — очима. Похлопать, поморгать глазами. Обіцєр полупав-полупав очима, за шапку та й за двері. О. 1861. IX. 77.

Полупати, паю, еш, м. Поковырять, облупить (напр. обмазку).

Полупетро, ра, м. День 30 іюня, соборъ дванадцяти апостоловъ. ХС. I. 77. Маркев. 15. Це діялось на Полупетра. Закр.

Полупіти, плію, пиш, гл. 1) Облупити; обчистити. *Воліла я, воли мої, вас всіх полупити.* Рудч. Чп. 166. *Даютъ мені барабомъ полуплені їсти.* Чуб. V. 1125. 2) О насѣдкахъ: высидѣть (во множествѣ). *Хоч би тобі один розбавток! Усі яйця квочки полупили.* Г. Барв. 194.

Полупитися, пліюся, пишся, гл. Облупитися. *Коморя, побита зїмньою негодюю, пошпурована весняними дощами, полупилася.* Мир. Пов. II. 79. *Порепалась і полупилась кожа.* К. Юв. 16.

Полупотіти, почу, тїш, гл. Застучать глухо, падає (напр. о плодахъ, падаючихъ съ дерева). *От і вчепивсь хлопець трясти (груші); полупотїли червонобокі.* Св. Л. 205.

Полури́бка, ки, ж. Камбола? Баба сказала пїямати полурибку і зїсти. Чуб. II. 252.

Полури́зка, ки, ж. Четверть загона (загонъ=5—6 десят.). Козелец. у.

Полусеток, тка, м. ? *Накупив шість полусетків полотна.* Драг. 336.

Полуск, ку, м. Трескъ. *Не чує полуску.* Ном. № 4222.

Полускати, каю, еш, гл. Пощелкать (сѣм'ячки, орѣхи) нѣкоторое время или всѣ.

Полускирт, та, полускиртоє, тка, м. Полскирды. *Були скирти, полускирти, а тепер немає.* Мнж. 172.

Полусорочіни, чїн, ж. мн. Поминки по умершему въ третью недѣлю. *Справляли Наум і Настя знов і третини, і дев'ятини, і полусорочини, і сорочини, як треба по христїянські.* Кв.

Полустав, ва, м. Святцы, молитвенникъ съ мѣсяцесловомъ.

Полуста́вець, вця, м. = Полустав. Сим. XII. *Еней тут зараз взяв догадку, велів побїти до дяків,—купить пїярську граматку, полуставців, октоїхів.* Котл. Ен. IV. 21.

Полутабѣнковий, а, е. Сдѣланный изъ полутабенку.

Полутабѣнок, нку, м. Родъ шелковой матерїи.

Полуцвіт, ту, полуцвіток, тка, м. Раст. Иванъ-да-Марья, *Viola Tricolor.* Желех. *Ой по юрі полуцвітки процитають.* Мет. 138.

Получабак, ка, м. Родъ рыбы.

Получати, чаю, еш, сов. в. получить, чу, чїш, гл. 1) Соединять, соединить. *Чей нас Бог получитъ з собов,—будеми щасливі.* Гол. III. 393. 2) Получать, получить. *Іди, синку, та зг рідне браття, та получиши,*

мїї синочку, юсударське плаття. Чуб. V. 974.

Получити, чу, чїш, гл. = Улучити. *Стрілець уміє... добре получитьи—вїлїити звіря.* Шух. I. 235.

Получчати, чаю, еш, гл. Улучшиться, сдѣлаться лучше. *Упивались і чужої, і своєї крови, а получчали?* Шевч. 409.

Получче, нар. Лучше, получше. *Скажи мені получче бідного невольника доглядати.* АД. I. 210.

Полушка, ки, ж. Полушка, $\frac{1}{4}$ копейки. Грин. III. 546. *Баба рака купила, три полушки дала; баба рака зварила, добра юшка була.* Нп.

Полугувати, гу́ю, еш, гл. Давать льготу. *Віри своєї християнської у поруку не подайте, жидівському шабашу не полугуйте.* АД. II. 23.

Полька, ки, ж. 1) Полька. *Ой ти руський, а я полька.* Чуб. V. 1163. 2) Танецъ: полька. Левиц. Пов. 240. 3) Название коровы. Kolb. I. 65.

Польнувати, ну́ю, еш, гл. Походитъ по приходу, собирая съ прихожанъ лень и прочія даянія (о попадахъ).

Польованець, нця, м. Охотникъ. Вх. Зн. 52.

Польовий, а, ё. 1) Полевой. *Чорне кучеряве волосся, завітчане польовими квітками.* Мир. ХРВ. 6. *Кукіль, то польового дїдака робота.* Ном. № 10140. 2)—во́го. Надсмотрщикъ за полевыми работами. Kolb. I. 68. *Люде громадять панське сіно на панщині... а польовий так б'є людей палогою.* Гн. II. 145. 3) Раст.: а)—ві васильки. *Salvia pendula Vahl.* ЗЮЗО. I. 173. б)—ві віники. *Artemisia inodora.* ЗЮЗО. I. 173. в)—ва́рбна. *Lavatera thuringiaca L.* ЗЮЗО. I. 173. г)—ва́сбонка. *Equisetum arvense L.* ЗЮЗО. I. 173.

Польовік, ка, м. 1) Житель полей, равнинъ. 2) Бѣсъ, живущій въ полѣ. Левч. 37.

Польовіна, ни, ж. Поляна, небольшое полевоє пространство. *Невеличка польовина, да цисті копичі.* Чуб. V. 669.

Польовка, ки, ж. = Полювання. Вх. Уг. 261.

Польовніця, ці, ж. = Полуниця.

Польський, а, е. Польскій.

Польськість, кости, ж. Свойство польскаго, то-же, что и польщизна. Желех.

Польцѣ, ця, с. Ум. отъ поле.

Польща, щі, ж. Польша. Чуб. V. 35. *Не за вас се діялось,—давно колись, як па-*

увала на Вкраїні в-двійзі Польща і Московищина. МВ. I. 137.

Польщак, ка, м. Такъ въ Херс. губ. называютъ крестьянина изъ Подольск. или Кіевск. г.

Польщачка, ки, ж. Такъ въ Херс. губ. называютъ крестьянку изъ Подольск. или Кіев. г.

Польщизна, ни, ж. Польская народность, польскій языкъ, духъ. *Велику робить нам він (М. Вовчок) підмогу, очищаючи смак рідної мови од польщизни.* К. (Хата, XIV). *Навчили ми ляху латину занебати, польщизною листи й літописи писати.* К. Дз. 16.

Полюбити, блію, биш, гл. Полюбить. *Полюбила пройдисвіта.* Мет. 85. *Будь для того, мати, добра, що я полюбила.* Мет. 73.

Полюбитися, бліюся, бишся, гл. 1) Полюбить другъ друга. 2) Понравиться. *Полюбитися їй він мосці і стане бісики пускати.*

Полюбляти, ляю, еш, гл. Любить, долюбивать. *Не полюбляю я цього.* Зміев. у. *За сусідом молодиці, за сусідом і вдовиці, і дівчата поглядають,—всі сусіда полюбляють.* Котл. НП. 393.

Полюбівник, ка, м. Любовникъ. *Сквир у. Кому, красе, достанешся? Чи сотнику, чи полковнику, чи презьному полюбовнику.* Чуб. IV. 495. Ум. **Полюбівничок.**

Полюбівниця, ці, ж. Любовница. *Ой поїду я селом-умичю, здибаюсь з полюбівницею.* Чуб. V. 91.

Полюбувати, бу́ю, еш, гл. = Уподобати. *Пані полюбувала мої сани та й купила.* Черниг. у. 2) Полюбоваться на. *Він полюбував на неї.* Мнж. 19. *Дитя моє коханє! погуляв би в світі, полюбував красу і тишність світову.* МВ. I. 44.

Полювання, ня, с. 1) Охота. *Він мав такий звичай, що як тільки настав ранок, то зараз сїда на коня і їде на полювання, бо кохався у полюванні.* Рудч. Ск. I. 121. 2) Перїодъ половой горячности у коровы. Ум. **Полюваннячко.**

Полювати, люю, еш, гл. 1) Охотиться. *Полювали вони, полювали цілий день і нічого не виполовали.* Рудч. Ск. II. 75. 2) Имѣть желаніє къ случкѣ (о коровѣ). *Бабо! а що це ви жито жарите?—Та тут, не вам кажучи, темня полве. Ми вже й бугая до неї підпускали, так ні, не помага, знов полве та й полве.* Лебед. у. **Полюддя, дя, с.** Полудье, обѣздъ для собиранія дани съ народа и самая дань

эта. *Варяг, що на полуддя з города вийшов.* К. (О. 1861. II. 228).

Полюдніти, нію, еш, полюднішати, шаю, еш, гл. 1) Сдѣлаться человѣчиѣ. *То він уже тепер неначе трохи полюднів, а то спершу був такий, як той звір.* Кобел. у. 2) Возмужать. 3) Сдѣлаться людиѣ.

Полюдськи, полюдському, полюдську, нар. Какъ слѣдуетъ, какъ принято. *І матері поможє в чому, і до мене полюдськи заговорить.* МВ. I. 27. *У тебе все не полюдському.* Ком. II. 45. *Б Луцку все не полюдську: навколо вода, а в середині біда.* Ном. № 720.

Полютувати, ту́ю, еш, гл. 1) Позлиться. побѣситься. 2) Попаять.

Поліховка, ки, ж. Родъ меренки.

Поліштатися, таюся, ешся, гл. Забрызгаться жидкой грязью. Вх. Лем. 453.

Полявина, ни, ж. 1) Поляна. Мнж. 189. *Пасли овець на полявинах.* Павлогр. у. 2) **Полявина.** Часть невода: пространство сѣти изъ 4-хъ ячей **дев'ятки** или трехъ **семиразки**; черезъ каждыя двѣ полявини по длинѣ невода прикрѣпляютъ поплавокъ. Вас. 186.

Полягати, гаю, еш, гл. 1) Ложиться. *Чорна хмара полягає, милий милу покидає.* Чуб. V. 399. *Косарі косять, а трава полягає.* Чуб. V. 518. 2) Лечь (о многихъ). *Весь день весело прогуляли, і н'яні спати полягали.* Котл. *Полягайте, то оддишємо трохи.* Рудч. Ск. I. 92. 3) О хлѣбахъ: вылечь. *Ой вернітєся жє, милєє браття,—вжє жита поспївають!—„Не вернемєя, вжє не вернемєя, хоч нехай полягають“.* Грин. III. 601.

Полягтіи, ля́жу, жєш, гл. Полечь, лечь. *А моя могила край синього моря, поляли любощі і щира розмова.* Мет. 93. *Слава не поляжє.* Ном. *Да як моя голонька поляжє, до тоді тобі всяке ледащо скажє.* Чуб. V. 517. *Всі вороги спать поляжуть.* Грин. III. 190.

Полягтіся, жуся, жєшся, гл. = Полягти. *Кїнь біжєть — земля движєть, трава поляжєся, любєв жє я дівчиньку, та вжє віддалєся.* Чуб. V. 261.

Поляк, ка, м. Полякъ. *До поляків не ходимо на жадну пораду.* ЕЗ. V. 242. Ум. **Поляченьо,** нѣсколько презрительно: **полячок.** *Хвалилися поляченьки, що вни звоювали.* АД. II. 39. *Зріклися... і тих панків, тих полячків, котрії з нас жили.* ЕЗ. V. 242.

Поляка, ки, ж. Всеобщий испугъ, паника. Мнж. 189.

Полякати, каю, еш, м. Напугать, пугать. *Усіх полякав своїм криком. Полякай його трохи, щоб не ходив сюди.*

Полякатися, каємося, етеса, м. Перепугаться, напугаться (о многихъ). *Вони всі полякались і змій злякавсь.* Рудч. Ск. I. 114.

Поляна, ни, ж.==Полявина. Зміев. у. *Од сих печер полою розляглась чимала поляна, оточена лісом і пустою зарослою чагарника.* Стор. МПр. 128. *Вийшов на чистий пляцъ, на поляну, сів на оддишку.* Чуб. II. 594. Ум. Полянка, поляночка. Чуб. V. 477.

Полянки, нок, ж. Порода вишень. Богодух. у.

Поляпас, са, м.==Ляпас. Поляпаса дати. Ном. № 3853.

Поляпати, паю, еш, м. Похлопать; пошлепать.

Поляпатися, паюся, ешся, м. Забрызгаться, закапаться жидкой грязью, вообще какой либо жидкостью.

Поляскати, каю, еш, м. Похлопать (кнута, въ ладоши). Поляскав батогом.

Полятиця, ці, ж. Раст. *Convolvulus arvensis.* Вх. Пч. I. 9.

Поляченько, ка, м. Ум. отъ поляк.

Полячитися, чуся, чишся, м. Ополячиваться. *Самохіть полячилась наша вельможна, гоноровита Русь.* К. XII. 114.

Полячок, чка, м. Ум. отъ поляк.

Поляшити, шу, шиш, м. Ополячить. Ном. Од. вид. III.

Поляшитися, шуся, шишся, м. Ополячиваться.

Полящати, щу, щіш, м. 1)=Поляскати. 2) О звукъ: пронзительно, рѣзко раздаваться нѣкоторое время.

Помагати, гаю, еш, сов. в. помогти, можу, жеш, м. Помогать, помочь. *Роби, небоже, то й Бог допоможе.* Посл. *Як би не біг, хто б нам поміг.* Ном. *Помагай-бі, помагай-бу!* Богъ въ помощь! *Помагай-бі тобі, дівчино!* Рудч. Ск. II. 56. *Помагай-бу, женче!* Чуб. V. 551.

Помагатися, гається, сов. в. помогти, можеється, м. безл. 1) Приносить, принести пользу, оказать дѣйствіе, сдѣлаться лучше (о здоровьѣ). *Неначе й помоглося.* Шевч. 2) Съ отрицаніемъ: не помогать, быть бесполезнымъ, напраснымъ. *Не проси, каже, не можеється.* Рудч. Ск. I. 18. *От лаяла і плакала, та нічого не по-*

молось. Рудч. Ск. II. 59. *Годі, каже, бабусю, плакати: не можеється.* МВ. I. 154.

Помагач, ча, м. Помощникъ. *Геть собі, бо ти ні врач, ні помагач.* Ном. № 6544. *Діти мої, тепер нема в вас жадного заступника, нема помагача.* МВ. I. 47.

Помаглювати, лбою, еш, м. Выкаты на каткѣ (во множествѣ).

Помазанець, нця, м. Помазанникъ. *На Господа вони забутиували, помазанцем його погордували.* К. Псал. 3.

Помазання, ня, с. Помазаніе.

Помазати, ся. См. Помазувати, ся.

Помазкатися, каюся, ешся, м.— з ким. Войти съ кѣмъ въ дружбу, заладить съ кѣмъ. *Помазкався з старшиною, та й робе, що хоче.* Волч. у.

Помазок, зка, м.==Квач I. Зміев. у.

Помазувати, зую, еш, сов. в. помазати, жу, жеш, м. Помазывать, помазать, намазывать, намазать. *Тільки по цубах помазав.* Ном. *Як помазав спину, аж шкура одстала.* Чуб. V. 406. 2) Помазывать, помазать муромъ. *Се я царя помазав на Сіоні.* К. Псал. 3) Только сов. в. Запачкати. Чуб. V. 522. *Ой обстели, мила, голубонько сива, китайкою двір, ой щоб не помазати дорожх сап'янів, золотих підків.* Мет. 68.

Помазуватися, зуюся, ешся, сов. в. помазатися, жуся, жешся, м. 1) Намазываться, намазаться. *Помазатися паном, панами.* Стать бариномъ, на барскій ладъ жить. Сим. 141. *Уже він помазався паном Черк. у. Возний так і бундячиться, що помазався паном.* Котл. НН. 387. *Помазатися чим.* Употребл. иногда въ значеніи: едва что-либо узнать. *Тільки що помазався книжкою, що й розгортити гаразд не вміє.* Ком. II. № 871. 2) Получать, получить помазаніе. 3) Запачкиваться, запачкаться.

Помазуха, хи, ж. Мазальщица. Мил. 27. Ум. Помазушка. Мил. 218.

Помазчати, чу, чиш, м. Побить въ кровь. Мнж. 80.

Помайнувати, ную, еш, м. Понестись, помчаться. *Мов сарна в гаю помайнують.* Шевч. 629.

Помайструвати, рую, еш, м. Помастерить. *Він у тій коморі вікна попрорубував, саяк-так помайстрував.* Драг. 176.

Помаленьку, помалесеньку, нар. Ум. отъ помалу.

Помалі, нар. Немножко. *А їсть, комар, із ном, най танцюю помали.* Гол. IV. 513.

Помалий, а, е. Маловатый. *У вас овечки помалі.* Валк. у. *Чоботи пошив мені помалі.*

Помаліти, лю, ліш, м. 1) Умалить. 2) Спить меньше мѣрки. Грин. III. 46. *Сукню пошили,—покоротили, чобітки вишили, та помалили.* Гол. IV. 73.

Помалу, нар. 1) Тихонько, осторожно, слегка. *Помалу ступайте, нилу не збивайте.* Чуб. III. 34. *Мороз дуже старий чоловік; він як дихне помалу, то й мороз не великий.* Чуб. I. 32. 2) Тихо. *Ой помалу малу, чумаченьку, грай, да не врази мою серденьку вкрай.* ЗОЮР. II. 21. 3) Медленно, не спѣша. *Ой ходімо, пане-брате, на той кут помалу.* Чуб. V. 256. *Ні, каже, не біг,—я помалу йшов.* Рудч. Ск. II. 182. Ум. *Помаленьку, помалесеньку, поманесеньку.*

Помалювати, лбою, еш, м. Расписать красками, покрасить. *Найми друцую, щоб постіль слала, щоб піля походи помалювала.* Чуб. V. 92. *Плавало суденце—помалюване денце.* Чуб. V. 952.

Помаліюсіньку, нар. Совершенно тихо, совершенно медленно. *Що із хати помаліюсіньку, а з сінечок потихусіньку.* Грин. III. 439.

Помамляти, ляю, еш, м. Пишу немного поѣсть, потомъ оставить. Вх. Лем. 453.

Помана, ни, ж. Родъ кулича (поминального) съ крестомъ. О. 1861. XI. Св. 61.

Помандрувати, рую, еш, м. Отправиться, пуститься въ путь. *Помандруєм прічки темненької нічки.* Мет. *Ой я тую далеку хлопцям подарую, а до сеї близької та й сам помандрую.* Чуб. V. 26.

Поманеньку, поманесеньку, нар. Ум. отъ помалу.

Поманжати, жаю, еш, м. Отправиться, пойти. *Іди, дівко, з нами молодцями, літше тобі буде, як в рідної мамі.* *Дурна дівка того послухала, з ними поманжкала.* Чуб. V. 394.

Поманіти, ню, ниш, м. Поманить.

Поманіжити, жу, жиш, м. Понѣжить.

Поманіжитися, жуся, жишся, м. Понѣжиться.

Поманлівий, а, е. Заманчивый. *Була десь у тісній земній неволі, та се визволилася, і знов їмється їй на життя веселе й любе, і забіває вона вже думками поманливими.* МВ. II. 134.

Помантачити, чу, чиш, м. Поточить косу мантачною.

Поманіюньку, нар. Понемножко. Константиногр. у.

Поманячити, чу, чиш, м. Виднѣться нѣкоторое время вдаль.

Помарити, рю, риш, м. Помечтать. Левиц. I. 291.

Помарніти, ню, ниш, м.—кого. Уничтожить кого. Вх. Уг. 261.

Помарнілий, а, е. Увядшій, похудѣвшій, зачахнувшій. *Кругом тебе протянулася трупом бездизанним помарнілая пустиня.* Шевч. 432.

Помарніти, нію, еш, м. Увянуть, похудѣть, зачахнуть, подурнѣть. *Боже небо голубе і те помарніло.* Шевч. 404.

Помарнотравити, влю, виш, м.==Помарнотратити.

Помарнотратити, чу, тиш, м. Промотать, растратить, расточить (во множествѣ).

Помарнувати, ную, еш, м. Безъ толку, попусту растратить, истребить (во множествѣ).

Помаршалкувати, кую, еш, м. Побыть предводителемъ дворянства.

Помаслувати, лую, еш, м. Пособоровать.

Помастити, щу, стіш, м. 1) Помазать. *Помастити вареники. Помастити тим болотом очі.* Гн. I. 125. *Вона її (піч) по-підводила, помастила.* Чуб. II. 67. 2) Запачкати. *Помастила одержу.* Уман. у.

Поматися, маюся, ешся, м. Пообѣщать. *Помався перше косити, а тепер не йде.* Кролев. у. *Я помаюсь зробити, та добре не знаю, чи добре зроблю.* Кролев. у. *Помалася ходити до мене на досвітки.* Нѣжин. у.

Поматіркувати, кую, еш, м. Выругать по матери.

Помахати, хаю, еш, м. 1)=Помахувати. *Ой де моя миленькая похожає, да шитими рукавами помажав.* Чуб. III. 190. 2) См. Помахувати.

Помахнути, ну, неш, м. Махнуть. *Устану я у п'ятницю, помотало сю бідницю; сюди-туди помахнула, та нічого не вмотнула.* Грин. III. 494.

Помахувати, хую, еш, сов. в. помахати, хаю, еш, м. Помахивать, помахать. *Хусточкою помахує.* Кв. *Повішу ще твій рукава,—хай вітер помажав.* Чуб. V. 606.

Помадати, цаю, еш, м. Пощупать. *Знайшов, не знайшов, а помацати можна.* Ном. № 4280.

Помадатися. См. Помацуватися.

Помаци, нар. Ощупью. *Помаци...*

дверей шукать. Г. Барв. 286. Гіркий світ: тато і мама осліп, а діти помацки ходять. Ном. № 9229.

Помацуватися, цуюся, ешся, сов. в. помацатися, цаюся, ешся, гл. Пошупувати, пошупати себе или друг друга. Помацується за ніздрі та поглядає на пальці, чи не йде кров з носа. Св. Л. 303.

Помаширувати, рую, еш, гл. Помаршировать. І в парі, брате, ми мабуть на той помашируєм світ. Федьк.

Помаяти, маю, еш, гл. Разгнѣваться нѣкоторое время. Уже моя руса коса по двору помаяла. Чуб. V. 582. Не дають вітри постояти, зеленому листу помаяти; та не дають моде погуляти, русою косою помаяти. Мил. 87.

Помайтати, чу, чиш, гл.—**Поманячити.**

Помеж, нар.—**Поміж.**

Помеже, нар.—**Поміж.** Ходить пан Канювський та помеже шанці... Ой вітала бондарівна помеже домами. Гол. I. 65.

Помеженник, ка, м.—**Поміжник.** Він мені помеженник, межа з межею: як же мені не знати його. Новомоск. у.

Помеженно, нар. Смежно. Новомоск. у.

Помежно, нар.—**Помеженно.** Жили вони сусідами. У жодного був гарний садок і огорог і притулювалися вони один до другого помежно. Чуб. II. 658.

Помежувати, жүю, еш, гл. Размежувати (во множестві). Ой помежували степи запорозькі і козацькі славні луки. О. 1861. VIII. 101.

Помекати, каю, еш, гл. Поблеять, покричать (объ овцахъ).

Помелó, лó, с. 1) Метла. Зробив батько помелó,—три дні хати не мело. Чуб. V. 1136. 2) Тряпка на довгій палці для чищення трубъ отъ сажі. Харьк. 3) Раст. Viscum album, омела. Вх. Лем. 453. Ум. **Помельцé.** Помельце замело. ЕЗ. V. 128.

Поменіти, нію, ніш, гл. Упомянути, назвати.

Поменітися. См. Поменятися.

Поменувати, ную, еш, гл. Поименовать.

Поменчати, ся, поменчіти, ся—**Поменшати, ся, поменшити, ся.**

Поменшання, ня, с. Уменьшение.

Поменшати, шаю, еш, гл. Уменьшиться. Мені ділечка побільшало, а здоров'ячка поменшало. Чуб. V. 591.

Поменшати, шаю, еш, сов. в. поменшити, шую, шийш, гл. Уменьшать, уменьшать. Желех.

Поменшати, шаюся, ешся, сов. в. поменшитися, шуюся, шийшся, гл. Уменьшаться, уменьшиться. Служба (салдатам) на год поменшилася. Г. Барв. 500.

Поменятися, ніюся, ешся, сов. в. поменітися, ніюся, нийшся, гл. Пообещать. Я поменявся йому це дати. Константиногр. у.

Помёр, ру, м. Смерть. Употребляется лишь въ выраженіи: **На помёр душі.** Къ смерти. Як нездужаєш... тоді ніхто тебе не бачить; а як помер душі, дак назбіаються. Г. Барв. 435.

Померанець, нця, м. Апельсинъ. Приносить жид до Потоцького цетрини й померанці. Рудч. Ск. II. 204.

Помережати, жаю, еш, и помережити, жу, жиш, гл. 1) Вышить ажурно. 2) Изукрашивать узорами (рѣзьбой, рисованьемъ, вышивкой). Наші чоботи... шовком помережено. Мет. 186. 3) Испещрить. Греблі з тарасу помережили річку наче чорними шнурками. Левиц.

Померзнітися, нюся, нишся, гл. ? Не померзенившись з ким, не міти приятеля. Ном. № 9529. Судя по варіанту (не посварившись) должно было бы значить: поссориться.

Померзнітися, жүся, зійшся, гл. Получить отвращеніе. Вх. Уг. 261.

Померзлий, а, е. Смерзший.

Померз(ну)ти, зну, неш, гл. Померзнуть, смерзнуть. Ноги померзли. Ном.

Померки, ків, м. мн. Мракъ. Сизі померки ночі. Мир. Пов. II. 93. Крізь шибки уриваються жовтуваті померки. Мир. Пов. II. 72. Нехай його важка окрие хмара, і померки исповнять його страхом. К. Іов. 7.

Померклий, а, е. Померкший, угасший. Померклим поглядом вона обвела кругом хату. Мир. Пов. I. 170. Вірний опирь ледві дише, зна, що зинути пора, і померклими очима на вояку позира. Щог. Сл. 29.

Померк(ну)ти, кну, неш, гл. Померкнуть. Золото так і померкне. АД. I. 51. Білки під лоб—і світ померк. Котл. Ен.

Померлий, а, е. Умерший. Царство небесне померлим душам.

Помертвіти, вію, еш, гл. 1) Помертвѣть 2) Поблѣднѣть какъ мертвый. Втікаєтє неозбир помертвівши. К. Іов. 94.

Померти, мру, мреш, гл. Умереть, помереть. Як помру, а ти будеш жива, прийди, подивися, де моя могила. Чуб. V. 147.

Помертися, мруся, мрешся, гл.—**По-**

мерти. Да як же моя головошка помереться, до тоді тобі все гуляння минеться. Чуб. V. 517.

Померхти, хну, неш, гл. Потускнѣть. Очі в його якось померхли. МВ. II. 14. Золото так і померхне. ЗОЮР. I. 5.

Помершлєнник, ка, м. Покойникъ. Нехай їх Мати Бажє помилує й спасє помершлєнників. Харьк. у.

Помєсти. См. Помітати.

Помёт, та, м. 1) Бросаніє, разбросъ. Жати хліб у помёт. Жать, оставляя хлѣбъ невязаннымъ.

Пометати, мечу, чеш, гл. 1) Бросить (во множествѣ). Дрібні листи написала та й на воду пометала. Чуб. V. 948. Всіх турків у Чорнеє море пометали. АД. I. 215. 2) Разорвать на куски. Тіло змій ногу з стремєна, так охота (звіри) його і пометала. Мнж. 32. Объ одеждѣ: разорвать, изорвать. Через перелаз упав—жуланину пометав. Грин. III. 665. Изрубить въ куски. Ой як пойду, всіх повоюю, мечом помечу, конем потопчу. Грин. III. 44.

Пометухнітися, шуюся, шийшся, гл. Посуетиться.

Помивати, ваю, еш, гл. Мыть еще разъ? Ідна шие, друи миє, третя помиває. Чуб. V. 395.

Помий, їв, м. мн. Помой. В помиях утопити. Ном. № 14237. Ум. **Помийки.** Чуб. III. 86.

Помийний, а, е. Помойный. Помийне відро. Славяносерб. у.

Помийник, ка, м. Первоначально—человѣкъ, занимающийся выносомъ помоевъ, а затѣмъ всякій человѣкъ, занимающийся грязной работой; бранное слово. Лохв. у. Ти помийникъ жидівський. Гн. II. 70. 2) Собака, постоянно роющаяся въ помояхъ, любящая помой. Лохв. у.

Помийниця, ці, ж. 1) Лоханка для помоевъ, помойница. Се ходить вінчик по винниці,—буде кваша в помийниці. Чуб. I. 110. 2) Бранное слово для женщины. Шух. I. 34. Жидівська, панська помийниця. Брань для женщины служащей у евреевъ, у господъ. Грин. I. 235, 241. Ум. **Помийничка.**

Помікати, каю, еш, гл. Расчесать и приготовить для пряденія пеньку или ленъ. Мил. М. 16. На тобі круг прядіва: щоб ти його пом'яла, потіпала і в мички помікала. Рудч. Ск. II. 44.

Помікати, каю, еш, гл. 1) Порывать, влечь. Не видно мой хати, тільки видно

грушу, туди жє мою помікає що-вечора душу. Чуб. V. 61. 2) Поспѣшить. Вертасєшє було, то наче ззаду чорт доганяє,—так помікаєш. Св. Л. 32.

Помілєшно, нар. Ошибочно.

Помилітися. См. Помилятися.

Помилка, ки, ж. Ошибка. Помилка за хвалми не йде. Ном. № 7446. У помилку. По ошибкѣ. Оце дивизія та й їді! чи воно пів помилувсь, що став я лічити, аже воно цілісінька сороківка трошею у помилку перейшла.

Помилування, ня, с. Помилование; пощада. З моего рятування не буде помилування. Ком. II. № 934.

Помілувати, лую, еш, гл. Помиловать; пощадить. Усе Бога молить, щоб Бог його помилував. Рудч. Ск. II. 22. Вовчики-братіки, помилуйте мене—не їжте. Рудч. Ск. I. 4.

Помилуватися, луюся, ешся, гл. 1) Полюбоваться. Парубок постояв на зірку, помилувався красою околиці. Мир. ХРВ. 8. 2) Поласкать другъ друга. Поцлуймося, помилуймося, хто кому рад. Чуб. IV. 239.

Помільне, ного, с. Плата посланному отъ мили.

Помилати, ляю, еш, гл. Намыливать еще разъ? Ідна шие, друи миє, третя помиває, а четверта милом милить, п'ята помилує. Чуб. V. 395.

Помилатися, ляюся, ешся, сов. в. помилітися, люся, лишся, гл. Ошибаться, ошибиться. Читать книги помилуються. Чуб. V. 1166. Дивись, щоб не помилувсь, а опісля не журивсь. Ном. № 5859.

Помімрити, рю, риш, гл. Побормотать нѣкоторое время. Помимрив, помимрив шось. Мнж. 104.

Помин, ну, м. Поминаніє. Ой Серпяну положили да і заховали, да помин по Україні, помин відправляли. Также и во мн. ч. Подумала, що його вже на світі нема і стала справляти помини. Грин. I. 210. См. **Поминки.**

Поминальний, а, е. Поминальный.

Поминальник, ка, м. Синодикъ.

Поминальниця, ці, ж. Одна изъ четырехъ осеннихъ субботъ (Кузьминá, Луцина, Дмитрова, Михайлова), въ которыхъ поминаются умершіє подаваніємъ священнику „на часточку“ и воздержаніємъ отъ нѣкоторыхъ работъ. Мил. 171.

І. Поминати, наю, еш, сов. в. пом'янути, ну, неш, гл. 1) Поминать, помянуть, упомянуть, назвать по имени. Хто

мене пом'янув, щоб той не минув. Ном. 2) Поминать, помянуть (усопшаго). Чуб. V. 370. Хреста ніхто не поставить і не пом'яне. Шевч.

П. Поминати, наю, еш, сов. в. поминати, ну, неш, и. Проходить, проїзжать, проїхати и пр. мимо, миновати, минуть. Ми вже той хутір поминули. Зміев. у. Уже петрівочка поминає. Мил. 93.

Поминатися, наюся, ешся, и. Быть поминаемым. Ох, моя матінко, снівсь мені батенько. — Цур йому, моя доненько, — поминатися хоче. Ном. № 12812.

Поминки, нок, ж. мн. Поминки. Зробити поминки я хочу, поставити обід старцям. Котл. Ен. Я нічою не жалував на поминки. Г. Барв. 209. Русальні поминки. Четверг троїцкой неділі. Г. Барв. 350. См. Помин.

Поминутися, нуся, нешся, и. Минуть. Поминулися в саду яблунка, ще й солодкій думки; поминулося дівуваннячко, ще й дівочій думки. Грин. III. 224. Поминуться розкішники, і сама я бачу. Чуб. V. 517.

Помирят, рю, рш, и. Помирить. Може й Хмельницькому доведеться їх помирить. Стор. МПр. 89. Пійди лише помири їх. ЗОЮР. I. 162.

Помирятися, рюся, ршся, и. Помиритися. Не помиряються, як два коти над салом. Ном. № 4148.

Помирна, ної, ж. Мирова. Ось я вам напишу помирну. Ном. № 4204.

Помирувати, рую, еш, и. Помазати елеєм.

Помиршавити, вію, еш, и. Сдѣлаться чахлым, болѣзненным, невзрачным. Чоюсь хлопець помиршавів. Рідне село наче... помиршавило. Мир. Пов. II. 93

Помисел, слю, м. Помышление. Щоб з нею одружитись... то я того і в помислі не мав. МВ. (КС. 1902. X. 150). Чи нема в його помислу, щоб—нехай Бог боронить—самому собі смерть заподіяти. Кв.

Поміслити, слю, лиш, и. Подумати. Бачиш мене, милий, южу, хорошую, южу, хорошую, повік здоровую; а боронь, Боже, недум, тоді ти помислиш об другій. Мет. 46.

Поміти, мію, еш, и. Помыть. Ой помила у воді, посушила на горі. Чуб. V. 435.

Помітися, міюся, ешся, и. Помыться. Чоловік той став просити вівка, щоб він позволив йому перед смертю помітися.

Чуб. I. 52. Помыть голову. Задай мене, неенько, в суботу пізенько, як дівчата поміються й плетуться дрібненько. Грин. III. 559.

Поміток, тку, м.—Майка. Вх. Лем. 453.

Помихтіти, хчу, тіш, и. Побѣжать. На улицю да й помихтіла. Грин. III. 99.

Помишлення, ня, с. Помышление. Тільки моєї й думки, тільки і помишлення, щоб швидче бути укуні з Марусею. Кв.

Помишляти, ляю, еш, и. Думати, помышлять. Нічою о собі не дбаєш, о розбою помисляєш. Чуб. V. 233.

Помівка, ки, ж.—Помовка. Це в нас така помівка. Каменец. у.

І. Поміж, жі, ж. Проходь. Крутом люде у два ряди постали ясно, мов квіток хто рядочками насадив, тільки поміж пропустили попові з причетом пройти. Г. Барв. 65.

ІІ. Поміж, нар. 1) Около, возлѣ, въ смежности. Мати за няньку у другому дворі поміж. Г. Барв. 544. **2)** Подъ рядъ, сплошь. У трьох дворах поміж вишинула скотина. Лебед. у.

Поміж, пред. 1) Между, среди. Поміж тими туманами сиз голуб літає. Чуб. Пійти поміж люде. Пойти въ люди, въ среду людей. От і пішов поміж чужі люде. Федьк. **2)** Мимо. А подружечки все віночки та й плетимуть, поміж твої ворітенька та й нестимуть. Мил. 131.

Поміжний, а, е. Смежный, соседний. Іноді буває так як одрізане село од других поміжних сел і обличчям, і одежею, і мовою. О. 1862. VIII. 31.

Поміжник, ка, м. Сосѣдъ по земельнымъ владѣннямъ.

Поміжувати, кую, еш, и. Подумати, поразмыслить. Коли хочеш що казати—перш поміжуй, як почати. Ном. № 14205.

Помізнити, чу, чш, и. Разбить въ дребезги. Потроцив, помізнив цеті ті горшки. Драг. 209.

Помік, моку, м. Конопля, намоченная въ рѣкѣ. Старшина звелів помоки повитяти з річки, а то чийсь помік один зостався. Волч. у.

Помілко, нар. Мелковато.

Помініти, ню, нш, и. 1) Обѣщать. Та вона мені помінила подарунок дати. ЕЗ V. 146. **2)** Загадати. Як зацвіте вишня на св. вечір—збудеться, на що помінила. О. 1861. XI. Св. 54.

Помінітися, нюся, ншся, и. Дать

обѣщаніе, пообѣщати, обаяться. (Гроші) до церкви помінилась на молебін однести. О. 1861. VI. 73. Я помінилась поставити свічку за сорок копійок. Харьк. Помінився дочку за мене дати. Черк. у.

Поміняти, няю, еш, и. Обмѣнять (во множествѣ). Він свої коні на ярмарку поміняв: гарні оддав, а погані взяв та ще й додачі циганам дав. Черниг. у.

Помінятися, няюся, ешся, и. Помѣняться. Ось тобі новенький карбованець, поміняйся на старого. МВ. I. 56.

І. Помір, міру, м. Морь, епідемія. ЕЗ V. 102. Помір в селі. О. 1861. XI. Св. 66.

ІІ. Помір, міру, м. Измѣреніе земли. Желех.

Помірання, ня, с. Умираніе, смерть. Оце тобі, мій синочку, та усе твоє докорання, а за те ж тобі, мій синочку, та таке ж твоє помірання. Грин. III. 383.

Помірати, раю, еш, и. Умирати. Ой прощай, світе ясний, прекрасний, тяжко на тобі жити; а тяжче, важче молоденькій не наживишся помірати. Чуб. V. 146.

Поміркований, а, е. Разсудительный, (Ананьев. у.) обдуманний.

Поміркування, ня, с. Разсудительность, разсчетливость, благоразуміе. Волин. г.

Поміркувати, кую, еш, и. Подумати, поразмыслить. Лучче ж поміркую, де то моя Катерина. Шевч. 79. Своїм розумом поміркувати. ЗОЮР. I. 174.

Поміркуватися, куюся, ешся, и.

1) Подумати, поразмыслить. Драг. 244. Вернися, дочко, вернись, поміркуймося. Чуб. V. 906. Оттак серцем наш Рябо поміркувавсь, та й спав на цілий день і цілу ніч попхавсь. Г.-Арт. (О. 1861. III. 83). Пішов до голови по розум, поміркувавсь. О. 1861. III. 88. **2)** Одуматися. Будеш бити, см-м провинила, а може ся поміркуєш та мені подаруєш. Гол.

Помірне, ного, с. Подать отъ мѣры.

Помірний, а, е. 1) Въ пору, въ мѣру, какъ разъ. Мнж. 190. **2)** Умѣренный. Херс. г. А я так небагато бажала! моя молитва така помірна була. Левиц. I. 515.

Помірниця, ці, ж. Бочка, въ которую ссыпають зерно мельнику.

Помірність, ности, ж. Умѣренность. Левиц. I. 475. Чуб. I. 283.

Помірно, нар. 1) Въ пору, въ мѣру, какъ разъ. Мнж. 190. **2)** Умѣренно.

І. Помірок, рку, м.—І. Помір. Як коли, до воно (небо) розчиняється, тільки на яку небудь оказію: на війну, або на помірок, або на голод. Чуб. I. 2.

ІІ. Помірок, рку, м. Приусадебная ежегодно засѣваемая земля. Козел. у. На лумельському помірку стояла береза в барвінку. Мет. 183.

Помірчий, чого, м. Землемѣръ. НВолын. у.

Помір'я, р'я, с.—І. Помірок. Челядників їх виубить помір'я, і вдови їх словами не заплачуть. К. Іов. 58.

Поміряти, ряю, еш, и. Измѣрять. Та й малий же, каже, з біса; а ну я тебе поміряю. Рудч. Ск. I. 3.—ніжки, ручки дитині. При купанні ребенка свести вмѣстѣ на моментъ правую ручку съ лѣвой ножкой, а лѣвую ручку съ правой ножкой. Навчаю, як і покупати... як ніжки, ручки поміряти, щоб і своїй дитині, бува, ніжок не звичнула. Г. Барв. 436.

Помірятися, ряюся, ешся, и. Смѣряться. Рудч. Ск. II. 168.

Помісити, шу, сш, и. 1) Помѣситъ нѣкоторое время. 2) Смѣситъ (тѣсто, глину—во множествѣ).

Поміст, місту, м. Полъ деревянный. Сим. 2. Шух. I. 93. А в нашої Галайди хата на помості. Шевч. 209. Дождайся мене, серденько мове, гей та до себе в гості, як виросте в тебе трава на помості. Мет. 23. У дівчини чорнявої звес дівр на помості. Мет. 90. Як шкваркне об поміст. Мнж. 7.

Помістити, ся, см. Поміщати, ся.

Помісті, нар. Вмѣстѣ. Там же біля того шинку стоїть і другий шинюк, там помісті стоїть. Екатеринос. у. (Залюбов.).

Помістниця, ці, ж. 1) Доска на двѣ воза. 2) Половица.

Помісто, та, с.—Помістя. Лохв. у.

Помість, нар. Будто, словно. І такі веселі були, щасливі! любо й подивиться, помість сам одмоловіш. МВ. I. 131.

Помістя, тя, с. Должность, служба, мѣсто. Чи не знаєш, кажу, де б тут помістя можна знайти? МВ. I. 23.

Помісь, нар.—Помість. Помісь би то не бачить. ЗОЮР. I. 27. Говорить, помісь співає. МВ. (О. 1862. III. 46).

Помісяшно, нар. Помѣсячно.

Помітати, таю, еш, сов. в. поместі, мету, теш, и. Местъ, выметать, вместе. Будемо хату помітати. Вже й світлонька пометена. Грин. III. 47.

Помітатка, ки, ж. Старая изодранная шапка? *Поки єм ся не оженив,—шапка мі рогачка, а як єм ся оженив,—тепер помітатка.* Гол. II. 556.

Помітити. См. **Помічати.**

Помітний, а, е. Замітний, примітний. *Екатеринос. у. Я свого ножа зараз пізнаю, бо він помітний.* Славяносерб. у.

Помітно, нар. Замітно. *Не помітно, щоб він водився з тією дівкою.* Екатеринос. у.

Помітувати, тую, еш, л. Бросати. *Дрібне листє пописує, там у воду помітує.* АД. I. 135.

Помітуха, хи, ж. Выметальщица. Пожеланіє новорожденной на крестинахъ: *Щоб щасна, красна, доволітня... щоб помітуха і помазуха, і швачка, і прачка, і пряжа.* Мил. 27. Ум. **Помітушка.**

Поміть, меті, ж. Кучка сжатаго, но еще не связаннаго въ снопы хлѣба. *Збіжє на пометі.* Вх. Зн. 52. См. **Помет.**

Поміч, мочі, ж. Помощь. ЗОЮР. I. 65. *Молодо оженившись, скоріше помочі діждеш.* Пом. № 5909. *Милосердого Бога на поміч не прохали.* Макс. У **помочі, до помочі** стати Помочь. Ум. **Помочка.** *Мої милі соколички, станьте мені до помочки.* Чуб. III. 48.

Помічати, чаю, еш, сов. в. помітити, чу, тиш, л. Замічати, замітити. *Я помічати стала, що Парася сама собі думає та думає.* МВ. II. 20.

Помічний, а, е. Помогающий въ болѣзняхъ, цѣлительный. ЕЗ. V. 194, 206. *Вода була така помічна, тяжко помічна, як хто на очі слабів.* КС. 1884. VIII. 720. (Зілля) **помічне від уроків.** МУЕ. III. 47.

Помічний, помішний, ка, м. Помощникъ. Левиц. Пов. 136 *Попереду йшов Щука з своїм помішником паном Підпольським.* Стор. МІР. 103.

Помішниця, ці, ж. Помощница. К-Досв. 220. Мил. 34. *Бриця в панні помішниця.* Пом. № 10136. Ум. **Помішничка.** *Та не сама пряла,—були помішнички.* Чуб. V. 1182.

Помішати, шаю, еш, л. 1) Помішати. *Борц каже: „помішай мене!“* Чуб. III. 58. 2) Смішати. *3 хатами помішані якісь хлівці, якісь загороди.* Левиц. I. 90.

Помішатися, шаюся, ешся, л. 1) Смішатися. *Помішався з їх ледачим кодром.* К. Псал. 246. 2) Смішатися, сбитися. *Він казав раз так, а вдруге інак,—сам помішався.* Екатеринос. у.

Помішний, помішниця. См. **Помічний, помішниця.**

Помішничка, ки, ж. Ум. отъ помішниця.

Помішати, шаю, еш, сов. в. помістити, міщу, стиш, л. Поміщати, помістити.

Помішатися, шаюся, ешся, сов. в. поміститися, міщуся, стишся, л. Поміщатися, поміститися. Пом. № 8817. Рудч. Ск. I. 62.

Помка, ки, ж. Въ выраженіяхъ: **Узяти в помку.** Запомнить. *Візьми собі у помку. Мені в помку, не в помку.* Я помню, не помню. О. 1862. IX. 70. *В помку всім, як Сутяженко оддавав Одарку.* См. **Помки, помок.** Мкр. Н. 32.

Помки, нар. Памятно. *Помки вам, панове, як горів Харків?* Харк. г. *Мені се у помки, як чумаство було по холодній горі.* Харк. г. См. **Помка, помок.**

Помену́тися, нуся, нѣшся, л. Помчаться, броситься. *Помкнулась аж туди пташка.*

Помлівати, ваю, еш, сов. в. помліти, млію, еш, л. 1) Обомлѣвать, обомлѣть. *Мое серденько мліє, мліє, помліває.* Чуб. V. 403. *Болить животочок, все тіло помліло.* Чуб. V. 263. *Усі поміли:* „Се він,—казуть,—збожсєволив“. Г. Барв. 210. 2) Вспотѣть, обезсилѣть отъ жары. *Буйволи на сонці поміли.* Драг. 2.

Помножання, ня, с. Умноженіє.

Пмножати, жаю, еш, сов. в. помножити, жу, жиш, л. Умножать, умножить.

Пмножатися, жаюся, ешся, сов. в. помножитися, жуся, жишся, л. Умножаться, умножиться.

Помняшати, шаю, еш, л.=Пом'яшати. Мир. Пов. I. 160.

Помняти, мнү, нѣш, л. и пр.=Пом'яти и пр.

Помняшкүрити, рю, риш, л.=Пом'яшкүрити. Черк. у.

Помовити, влю, виш, л. Поговорить.

Помівка, ки, ж. 1) Пословица, поговорка. 2) Разговоръ, рѣчь. *На вовка помівка, а злодій кобилу екрав.* Пом. О вовку помівка. Чуб. I. 240.

Помовкнүти, немо, нете, л. Умолкнүть (о многихъ). *Усі трое полягали і помовкли, мов би поснули.* Мир. Пов. II. 110. *Гадюки як засичать, а сама білмиа як засичить на них,—вони всі і помовкли.* Драг. 11.

Помовляти, ляю, еш, л. Уговаривать.

Утінкою називає, шлюбу брати помовляє. Мет. 9.

Помовчати, чу, чиш, л. Помолчать. *Помовчи, язичку, кашки дам.* Пом. № 1108.

Помога, ги, ж. Помощь. Пом. № 4557. Мкр. Г. 22. *Бог усім помога.* Черк. у. *Переплива на помогу.* Шевч. 60. *Та з божею помоги топчи вороги під ноги.* Нп.

Помогати, ся, л.=Помогати, ся.

Помогорічати, чу, чиш, л. Угостить могорыче ъ.

Помогті, ся, см. Помогати, ся.

Помок, мку, м. = **Помка.** *Плив без помку.* Мкр. Г. 7. *Як би я се все у помку держала! а то ж воно мені не нужно, то й забулось.* Новомоск. у. См. **Помка, помки.**

Помок(ну)ти, немо, нете, л. Измокнуть (о многихъ).

Помокрілий, а, е. Измокший, сдѣлавшийся мокрымъ. *Довго тінь від неї гойдалася на помокрілій стіні.* Мир. Пов. I. 115.

Помокріти, рію, еш, л. Сдѣлаться мокрымъ.

Помоліти, лію, лиш, л. Заставить (ребенка) молиться Богу, говоря ему молитву, которую ребенокъ повторяетъ. *Ти, старий, хоч би дитину Богу помолив.* Золотонош. у. *А я скажу татові, що ти мене Богу не помолив.* Харк. и Екатеринос. г.г.

Помолітися, ліюся, лишся, л. Помолиться. *Встали вони, помолились Богу, і стало світати.* Рудч. Ск. I. 120.

Помолодижувати, кую, еш, л. Побить молодымъ человекомъ. *Сьогодні сизу шапку на бакир зверне, помолодижує; на завтра чорну смушєву.* Г. Барв. 103.

Помолодітися, джүся, дїшся, л. Покрыться тонкими бѣлыми облачками (о небѣ). *Помолодилось небо.* Вх. Зн. 52.

Помолодіти, дію, еш, л. Помолодѣть, сдѣлаться молодымъ. *Помолодів і зробився ще кращий, ніж був.* Рудч. Ск. I. 128.

Помолодішати, шаю, еш, л.=Помолодшати.

Помолодки, м. Бѣлыя облачка на небѣ. Вх. Зн. 52.

Помолодчати, чаю, еш, л. и **помолодшати, шаю, еш, л.** Сдѣлаться моложе, помолодѣть. *Аж помолодшав, наче на турка йде.* МВ.

Помолоти, мелю, леш, л. Помолоть, смолоть.

Помолотіти, лочү, тиш, л. Помолотить, смолотить. *Я ціпом помолотю.* Чуб. V. 1144.

Помолбчник, ка, м. Раст. Capsella Bursa pastoris Münch. ЗЮЗО. I. 115.

Помобльне, ного, с. Сборъ хлѣбомъ съ мельницъ.

Поморгати, гаю, еш, л. Поморгать. *Штири хлопці варты дали, на соького поморгали.* Чуб. V. 983.

Помордувати, дую, еш, л. Помучить.

Помордуватися, дуюся, ешся, л. Помучиться.

Поморіти, рю, риш, л. Утомить (многихъ).

Пморітися, римоса, тєся, л. Устать, умориться (о многихъ). *Чи потомились, чи поморились, чи на мене, нивку, забулися.* Чуб. III. 241. *Танцювали, танцювали та й поморились.* Драг. 340.

Пморбзити, жу, зиш, л. Поморозить. *Мороз поморозив (гречку).* Рудч. Ск. I. 90. *Білі ніженьки мороз поморозить.* Чуб. V. 84.

Пморозь, зі, ж. Изморозь. *Де родиться той лід, прозїрна крига, та поморозь, той иней піднебесний.* К. Юв. 87.

Пморбчити, чу, чиш, л. 1) Нѣкоторое время морочить. 2) Одурить, лишить сознания, забить голову (многихъ, многимъ).

Пморбчитися, чуся, чишся, л. Повозиться.

Пморхлий, а, е. Сморщившийся.

Пморхнүти, ну, неш, л. Сморщиться. *А на вроду який? увесь поморх, а хода, а мова яка!* Г. Барв. 85. *Гніздо своє мошу... на старих поморхлих дубах.* О. 1862. VII. 48. *Пморхнүть кавуни, як між оїрками лежатимуть,—так і побризжжуться, як халява.* Волч. у.

Пморщина, ни, ж.=I Помір=I Помірок. *Се буде поморщина: се смерть голосила. Так одного году було, так що дітей передувив оттой діхтерик.* Гринченко, Изъ устъ народа, 126.

Пморщити, шу, шиш, л. Поморщить, сморщить. Чуб. V. 1106.

Пморщитися, щуся, шишся, л. Поморщиться, сморщиться. *Пальї почорніли, поморщились, пошерхли.* Левиц. I. 194.

Пморянець, нця, м. Приморскій житель. *Изъ фальсифицированной пѣсни: 3 литвою б'ються поморянці.* Мет. 373.

Пмоскалити, лю, лиш, л. Обрусить. Левиц. I. 332. Пом. Од. вид. III.

Пмоскалитися, люся, лишся, л. Обрусѣть.

Пмостина, ни, ж. 1) = **Пмістниця** 1. Kolb. I. 67. 2) = **Кладна.** Ум. **Пмостіночка.**

Через річеньку, через бистреньку помостиночка лежить. Грин. III. 278.

Помостити, моц'у, стип, гл. 1) Вымостить, настлатъ. Ми мости помостимо та й підемо цулять. Чуб. 2) Наложить, настлатъ. Прийшов у садок, помостив на деревині колочок і сів на їх. Рудч. Ск. I. 153. 3) Свить (гнѣздо). Не мости гніздечка й у лужечку, помости гніздечко й у садочку. Чуб. V. 850.

Помостітися, ш'уся, стипся, гл. Постлать себѣ постель. Помостилась на лаві... і собі лягла. Мир. Пов. II. 55.

Помотайло, ла, с. Первоначальное значение: тотъ, кто мотаетъ, наматываетъ. Встрѣчено въ сказкѣ, гдѣ **помотайлом** въ шутку названъ челоуѣкъ, учившій женщину прясть, мотать и пр. Мнж. 100.

Помотати, таю, еш, гл. Смотрать (во множествѣ). На тобі на дві лички прядіва, щоб ти і зом'яла, і спряла й помотала. Рудч. Ск. II. 44.

Помотатися, таюся, ешся, гл. 1) Помотаться, поболтаться. 2) Пошататься, походить, посуетиться. Поміж людьми помотатися звичайнѣ набирається. МУЕ. III. 159.

Помотлошати, ш'у, шип, гл. 1) Превратить въ хламъ, въ куски, разломать въ куски, разорвать въ куски. Очіма вже помотлошило мене й пожег (чорт). МВ. (КС. 1902. X. 154).

Помотлятися, ляюся, ешся, гл. 1) Помотаться, поболтаться. 2) Послываться.

Помотрошити, ш'у, шип, гл. Поморосить, попоросить (о дождѣ, снѣгѣ). Сніжок помотрошив трошки та й перестав. Харьк. у.

Помохнатити, тію, еш, гл. Сдѣлаться мохнатымъ.

Помоцуватися, ц'уюся, ешся, гл. Силиться, натузиться, дѣлать усилія нѣкоторое время. Як би в що задніми ногами впертися, та так би й вистрибнув; а так помоцуються - помоцуються і бовтне (в воду). Св. Л. 96.

Помочі, поможу, жеш, гл. — Помогти. Желех.

Помочити, ч'у, чип, гл. Замочить, помочить. Доц помочить. Рудч. Ск. I. 170. Скочила, перескочила та хвостик помочила. Ном. № 9878.

Помочітися, ч'уся, чипся, гл. Помокнуть, смокнуть.

Помочка, ки, ж. Ум. отъ поміч.

Помочувати, чую, еш, гл. Смачивать. Шух. I. 253.

Помпа, пи, ж. 1) Великолѣніе, пышность. 2) Важничанье. Це він з помпи. Переясл. у. 3) Насосъ. Желех.

Помпувати, ц'ую, еш, гл. Качать насосомъ. Помпує, як чорт у боклазі.

Помрака, ки, ж. Пасмурная погода, туманъ. Вх. Зн. 52.

Помріти, мрію, еш, гл. Видѣться нѣкоторое время вдали.

Помріяти, мрію, еш, гл. Помечтать.

Помружити, жу, жиш, гл. Пожмурить нѣкорое время глаза.

Помрочити, ч'у, чип, гл. Поморосить (о дождѣ). У нас не було дощу, так тільки, помрочив.

Помста, ти, ж. Местъ, отмщеніе. Стор. МПр. 32. К. Бай. 84. Його душа кипіла помстою і ненавистю. Левиц. Пов. 12.

Помстител, ля, м. — Помстник. Помститель кривди. К. МВ. X. 8.

Помстити, мш'у, стип, гл. — Помститися. Грин. I. 66.

Помститися, мш'уся, стипся, гл. Отомстить кому. Як би це над ним помститися? Драг. 166. Бенедь над Лазором помстився. НВолын. у. Зневажала його і він за те помстився. Чуб. I. 45.

Помстник, ка, м. Мститель. Рука Господня помстників карає. Костом. (Сніп. 76).

Помугікати, каю, еш, гл. Пѣть нѣкоторое время себѣ подъ носъ.

Помулити, лю, лип, гл. 1) Давить, жать нѣкоторое время. 2) Натереть (ногу сапогомъ и пр. — во множествѣ).

Помуляти, ляю, еш, гл. — Помулити 2. Аж плечі помуляв віровкою. Рудч. Ск. I. 53.

Помуркотати, коч'у, чеш, гл. Помурлыкать.

Помурмотати, ч'у, чеш, гл. Побормотать.

Помурувати, р'ю, еш, гл. Построить, сложить изъ камня или кирпича. Що в коней мосту да каминого, там стояла світлочка помурована. Чуб. III. 391.

Помурчати, ч'у, чип, гл. Помурлыкать.

Помутити, ч'у, тип, гл. — Скаламутировать.

Помутітися, ч'уся, типся, гл. 1) — Скаламутитися 2) Помрачиться въ разсудкѣ. Христия прикро на матір дивилася, думаючи, чи не помутилася бува. Мир. Пов. I. 171.

Помутнітися, н'юся, н'іся, гл. Помутиться. Веселі думки помутнілися. Мир. Пов. I. 134.

Помучити, чу, чип, гл. Помучить, измучить. Що воно за чоловік був так помучений. Рудч. Ск. II. 149.

Помуштрувати, р'ю, еш, гл. Поучить нѣкоторое время военнымъ приемамъ; пошколить.

Помчати, мч'у, чип, гл. Помчать, быстро понести, повезти. Куди Мар'ечку помчали, — тільки слід. Мет. 229. Чортинята миттю приробили йому довгенькі крила та й помчав він мене у те саме дуло. Стор. МПр. 47.

Помчатися, мч'уся, чипся, гл. Помчаться. Данило на коня і помчався не оглядаючись. МВ. I. 156.

Помшати, мш'у, шип, гл. ? Шовком шити, — щоб не помшати. Грин. III. 11.

Пом'якшити, ч'у, чип и пом'якшити, ш'у, шип, гл. Размягчить, сдѣлать мягкимъ. Велика буває чубанина навулачка, а инший довідається, що й молотить не можна: пом'якчат ребра. ЗОЮР. I. 146.

Пом'якшати, шаю, еш, гл. Смягчиться, сдѣлаться мягче. На дворі пом'якшало, а то мороз був сильний. Борз. у.

Пом'якшити. См. Пом'якчити.

Пом'янути. См. Поминати.

Пом'яти, мн'у, мн'еш, гл. Помять. На тобі круг прядіва: щоб ти його пом'яла, потіпала і в лички помикала. Рудч. Ск. II. 44.

Пом'ятися, мн'уся, мн'ешся, гл. 1) Помяться, измяться. 2) ? Він довго не сперечався, потерся, пом'явся та й мусів додати трохи. Левиц. Пов. 65.

Пом'яшк'урити, рю, рип, гл. Измять, намять. Черном.

Понабаламучувати, чую, еш, гл. То же, что и набаламутити, но во множествѣ.

Понабивати, в'аю, еш, гл. То же, что и набити, но во множ. Ваши діжки всі вже понавивав.

Понабігати, г'аемо, ете, гл. Набѣжать, сбѣжаться (о многихъ). Понабігають з слободи дітвора до діда. Драг. 419.

Понабілювати, люю, еш, гл. Набѣлить (во множествѣ).

Понабірати, раю, еш, гл. То же, что и набірати, но во множествѣ. ЗОЮР. I. 291. Вони понабірали за пазуху піску. Рудч. Ск. II. 68.

Понабіратися, р'аємося, етеся, гл. То же, что и набіратися, но во множествѣ. Як ми любилися, як ми кохалися, славноговору понабіралися. Мет. 53. О, де ви такі розумні й понабіралися. Ном. № 6219.

Понаближати, ж'аю, еш, гл. Приблизить (во множествѣ).

Понаближатися, ж'аємося, етеся, гл. Приблизиться (во множествѣ).

Понабріхувати, хую, еш, гл. Налгать (во множествѣ). Що вона на мене понабріхувала! Я сяка й така, і носата, і зубата, і горлата, і задріпана, і лиса, ще й до того відьма. Левиц. ПЙО. I. 375.

Понабр'ювати, бр'юю, еш, гл. То же, что и набр'юти, но во множествѣ или о многихъ.

Понабрякати, к'аемо, ете, гл. Набукнуть (о многихъ). Бруньки в саду на дереві понабрякали. Левиц. I. 339.

Понабувати, в'аю, еш, гл. 1) Надѣть обувъ (во множествѣ или о многихъ). 2) Приобрѣсть (во множествѣ). Деся понабували й дерева. Мир. ХРВ. 102.

Понабудувувати, вую, еш, гл. Настроить (во множествѣ).

Понабурк'овувати, вую, еш, гл. Намести снѣгу. Он дивись, як понабурк'овувало коло хати. Екатеринос. у. Слов. Д. Эварн.

Понаважувати, жую, еш, гл. То же, что и наванити, но во множествѣ или о многихъ.

Понавалювати, люю, еш, гл. Навалить (во множествѣ).

Понаварювати, рую, еш, гл. Наварить (во множествѣ). Маркев. 71. Вона заходила, — понанікала хліба, понаварювала. Грин. II. 85. Мати понанікала й понаварювала. Левиц. Пов. 154.

Понаверб'овувати, вую, еш, гл. Навербовать (многихъ).

Понавертати, таю, еш, гл. То же, что и навернути, но во множествѣ. Звозив хліб, поставив на току: оттакі скирти понавертав. Мир. ХРВ. 59.

Понавивати, в'аю, еш, гл. Навить, намотать (во множествѣ).

Понавикати, к'аемо, ете, гл. Привыкнуть (о многихъ). Так уже діти в їх погано понавикали. Черниг. у.

Понависати, с'аю, еш, гл. 1) Нависнуть (во множествѣ). Сіно дощовою водою понесло, так воно на плотах понависало. Зміев. у. 2) Быть завѣшеноу, закрыть чѣмъ либо нависшимъ. Та вже тая доріженька терном заросла, терном заросла, тилом припала, червоною та каминою понависала. Чуб. V. 752. См. Позависати.

Понавівати, в'аю, еш, гл. Навѣять (во множествѣ).

Понавіряти, ряю, еш, гл. Раздять вѣ долгѣ. Людям багато понавиряв, як би то всі поодавали.

Понавішувати, шую, еш, гл. Навѣсити, развѣсити (во множествѣ).

Понавкругі, нар.=Навкруги. Понавкруги ніде нічого не видно й близько. Мнж. 149.

Понавѣдити, джу, диш, гл. Навести (многихъ). Е, та ти тут не один, з тобою ще якісь п'яниці, понавѣдив уже! Чуб. I. 153.

Понавѣзити, жу, зиш, гл. Навезти (во множествѣ). Що то, батечку, із яких то міст на той ярмарок не понавозили всякою хліба. Кв.

Понаволікати, каяю, еш, гл. Натащить (во множествѣ). На що то ти всякого ломачя сюди понаволікав? Харьк. у.

Понаврѣчувати, чую, еш, гл. То-же, что и наврѣчити, но во множествѣ.

Понавчати, чаяю, еш, гл. Научить (многихъ или многому). Він і сам читати вміє і дітей усіх понавчив. Пирят. у.

Понавчатися, чаємося, етеся, гл. Научиться (о многихъ или многому). Ми понавчались. Г. Барв. 436. В панів понавчались. Кв.

Понагадувати, дуою, еш, гл. Напомнить (многимъ). Понагадуї же їм, а то може хто забувся. Богодух. у.

Понаганяти, няю, еш, гл. Нагнать, пригнать, согнать. Коней понаганяли. Драг. 203.

Понагарбувати, бую, еш, гл. То-же, что и нагарбати, но во множествѣ. Понагарбували вони собі і грошей і всього,—буде і їм і дітям. Богодух. у.

Понагартівувати, вую, еш, гл.=Нагартувати.

Понагачувати, чую, еш, гл. То-же, что и нагачити, но во множествѣ.

Понагинати, няю, еш, гл. Нагнуть (во множествѣ). Як би нам оці вишні хто понагинав, а то не достанемо рвати. Богодух. у.

Понагинатися, наємося, етеся, гл. Нагнутись (о многихъ). Верби понагинались над водою. Левин. I. 62.

Понагліяти, ляю, еш, гл. Торопити. Гол. III. 503.

Понаглітися, ляюся, ешся, гл. Торопиться, сібішити. Гол. II. 714.

Понагнічувати, чую, еш, гл. Нажать, надавить (во множествѣ). Понагнічуй же і капусту і буряки. Черниг. у.

Понагнобювати, нѣюю, еш, гл. Упавозить (во множествѣ).

Понаговорювати, рюю, еш, гл. 1) Наговорить (во множествѣ). 2) Наклеветать (во множествѣ). Всі знали Борюха, навіть годили йому, щоб часом не понаговорював чого на дочок. Левиц. I. 180.

Понаговорюватися, рюємося, етеся, гл. Наговориться (о многихъ).

Понагодовувати, вую, еш, гл. Накормить (многихъ). Він понагодовував салом усіх. Рудч. Ск. I. 196.

Понагонити, ню, ниш, гл.=Понаганяти. Повен двір овець... понагонив. Рудч. Ск. II. 15.

Понагортати, таяю, еш, гл. Нагрести (во множествѣ). Люде, що та мурашня, купки собі понагортали і живуть. Св. I. 213.

Понаготівлювати, люю, еш, гл. Наготовить (во множествѣ). Жінка усе те понаготівлювала. Мнж. 131.

Понаготовляти, ляю, еш, гл.=Понаготовлювати. Та вже ж ми і столи позастілами, та своїй матіниці їсти понаготовляли. Мил. 199.

Понаграватися, гравіємося, ваєтеся, гл. То-же, что и награтися, но о многихъ.

Понагрібати, баю, еш, гл. Нагрести (во множествѣ).

Понагрівати, ваю, еш, гл. Нагрѣть (во множествѣ).

Понагріватися, ваємося, етеся, гл. Нагрѣтись (во множествѣ). Груби добре понагрівались,—тепло буде. Васильк. у.

Понагризати, заю, еш, гл. Нагрызть (во множествѣ). От бісові миші скільки понагризали. Харьк. у.

Понагрішувати, шую, еш, гл. Нагрѣшити (во множествѣ).

Понагроміджувати, джую, еш, гл. Нагрести (во множествѣ).

Понагулювати, люю, еш, гл. То-же, что и нагуляти, но во множествѣ.

Понагулюватися, люємося, етеся, гл. 1) Нагуляться (о многихъ). 2) Наигратись вѣ какую либо игру (о многихъ).

Понад, пред. Надъ, вдоль чего, около. Понад морем-Дунаєм вітер явор хитає. Макс. Пливе понад берегом. Рудч. Ск. II. 19. Понад шляхом, щирцею ховрашки пуляють. Шевч. 77.

Понада, ди, жс.=Принада. Вх. Зн. 52.

Понадавати, даю, еш, гл. Надавать. І хвил, і родзино.—всього мені понадає. Шевч.

Понадавлювати, люю, еш, гл. Надавати (во множествѣ).

Понадарювати, рюю, еш, гл. Надарить (во множествѣ). Родичі багаті, так усього їй понадарювали. Київ. у.

Понадбивати, ваю, еш, гл. Надбить, отбить часть (во множествѣ).

Понадбиватися, ваємося, етеся, гл. Надбьтись (во множествѣ).

Понадбїрати, раю, еш, гл. Отобрать часть (во множествѣ). Понадбїрай картоні з мішків, а то такі повні, що й не зав'яжеш. Харьк. у.

Понадбівувати, вую, еш, гл. Приобрѣсть. Сим. 199. Понадбівував добра.

Понадверѣджуватися, джуємося, етеся, гл. Надорваться (о многихъ, о здорѣвѣ).

Понадвисати, саю, еш, гл.=Понависати 1. Та вже ж тая стежечка терном заросла... червоною та калиною понадвисала. Чуб. V. 756.

Понадгорбджувати, джую, еш, гл. Наградить (многихъ).

Понадгрібати, баю, еш, гл. Отгрести часть (во множествѣ).

Понадимати, маю, еш, гл. Надуть (во множествѣ).

Понадиматися, маємося, етеся, гл. Надуться (во множествѣ). Як птиця на дворі понадимається і носи похова,—буде буря і холод. ХС. VII. 417. Паруси шовкові так і понадимались. Рудч. Ск. II. 80. Коли місяць і зорі понадимаються, т. е. тускло свѣтять,—буде вітер. Грин. I. 254. Всі понадимаються, як ті їжаки.

Понадирати, раю, еш, гл. Надрать (во множествѣ).

Понадити, джу, диш, гл. Приманить; повадити. Понадили собак полями, тепер і не обженешся. Черниг. у.

Понадитися, джуся, дишся, гл. 1)=Повабитися. Понадивсь на неї найперший парубок на все село. Г. Барв. 422. Як збрешеш, то хоча надсядся, на ласку посмі не понадся. Котл. Ен. I. 9. 2) Повадитися. Цих дітей тільки раз-два помани, то так і понадяться, разів десять на день біжати сюди. Богодух. у.

Понадівати, ваю, еш, гл. Надѣть (во множествѣ). Понадівали, хто нову свиту, хто китаєву юнку. Кв. Понадівав на юлову, на руки і на ноги. Рудч. Ск. I. 107. Понадівав на їх ксьондзівську одежу. Чуб. II. 603.

Понаділяти, ляю, еш, гл. То-же, что

и наділяти, но многихъ. Спасибі матері, усім нас понаділяли. Богодух. у.

Понадкідати, даю, еш, гл. Отбросить, отобрать часть (во множествѣ). Це ти важко понакладав (дров на сани), понадкидай, а то на гору не виїдемо. Харьк. у.

Понадкладати, даю, еш, гл. Отложить часть (во множествѣ).

Понадколупувати, пуою, еш, гл. Надковырять (во множествѣ).

Понадкѣлювати, люю, еш, гл. Надколѣть (во множествѣ). Хто це мені дощечки понадколовав? Васильк. у.

Понадкорбчувати, чую, еш, гл. Укоротить (во множествѣ).

Понадкѣшувати, шую, еш, гл. Надкосить (во многихъ мѣстахъ).

Понадкрявати, раюю, еш, гл. Надрѣзати, урѣзати (во множествѣ). Дивно мені, що і скриня замкнена була, а полотно понадкряване. Черниг. у.

Понадкрѣювати, крѣюю, еш, гл.=Понадкраювати. Я, було, стьонжски понадкрявою, дівчатам пороздаю. Г. Барв. 65.

Понадкѣсуювати, сую, еш, гл. Надкусить (во множествѣ). Хто то яблука понадкѣсуював? Харьк. у.

Понадламувати, муою, еш, гл. Надломить (во множествѣ).

Понадлѣмлювати, люю, еш, гл.=Понадламувати.

Понадмолбчувати, чую, еш, гл. Надмолотить (во множествѣ).

Понаднізувати, зую, еш, гл. Снять часть нанизанного со многихъ низокъ. Я, було, стьонжски понадкрявою, дівчатам пороздаю; разки понаднізую,—так би все й розділилась із ними. Г. Барв. 65.

Понаднѣювати, дѣюю, еш, гл. Надоить (во множествѣ). Чотирі корови держать та по тричі на день доять. Шо тою молока понаднѣють! Богодух. у.

Понадпивати, ваю, еш, гл. Надпить (во множествѣ). Оце пошмо лєчики в порїб повиносити, шо же ви думаете? Усі понадпиває. Харьк. у.

Понадпїлювати, люю, еш, гл. Надпилить (во множествѣ). Дошки які довші—понадпїлюй, щоб усі однакові були. Богодух. у.

Понадпїсуювати, сую, еш, гл. Надписать (во множествѣ).

Понадривати, ваю, еш, гл. Надорвать (во множествѣ).

Понадрізувати, зую, еш, гл. Надрѣзати (во множествѣ). Це дуже широкі чох-

ли будуть, — може понадрізувати? Васильк. у.

Понадрубувати, бую, еш, м. Надрубить (во множествѣ). *Кілочки понадрубувати треба, бо дуже довгі.* Харьк. у.

Понадрукувати, вую, еш, м. Напечатать (во множествѣ).

Понадріпувати, пую, еш, м. Нацарапать (во множествѣ).

Понадсаджувати, джую, еш, м. То же, что и **надсадити**, но во множествѣ.

Понадсипати, паю, еш, м. Надсыпать (во множествѣ). *Мабуть понадсипаю по трохи пір'я з подушок, а то мати такі туї понадсипали.* Черниг. у.

Понадсихати, хаємо, ете, м. Подсохнуть (во множествѣ).

Понадсікати, каю, еш, м. Надсѣчь (во множествѣ).

Понадсміювати, кую, еш, м. Надергать часть (во множествѣ).

Понадсміктувати, тую, еш, м. Надсосать (во множествѣ).

Понадточувати, чую, еш, м. То же, что и **надточити**, но во множествѣ.

Понадувати, ваю, еш, м. = **Понадматити**.

Понадуватися, ваємося, етеся, м. = **Понадиматися**. Сим. 146.

Понадумуватися, муємося, етеся, м. Задумать, надуматься (о многихъ). *Поки понадумується, чи їхати, чи не їхати, то й вечір буде.* Харьк. у.

Понадходити, димо, дите, м. Подойти, приблизиться (во множествѣ).

Понадщерблювати, люю, еш, м. Выщербить часть (во множествѣ).

Понажений, а, е. Привыкший къ чему, разлакомившийся. *Я горілки не п'ю, а на вино понажений.* Волч. у.

Поназбігатися, гаємося, етеся, м. Сбѣжаться (во множествѣ). *Поназбігалось їх.* Чуб. II. 55. *Панства усякого поназбігалось.* Рудч. Ск. II. 10.

Поназбірувати, рую, еш, м. Собрать (во множествѣ). *Поназбірували слив та й продають по копійці відро.* Лебед. у.

Поназдивітися, влюся, вишся, м. Рассмотрѣть, увидѣть. *Поживете, то поназдивитесь, що у нас робиться.* Мнж. 190. *Ож побачите! ож поназдивитесь!* Левиц. I. 166.

Поназдирати, раю, еш, м. Надрать (во множествѣ). *З ляхів козаки поназдирали.* К. Хм. 60.

Поназдоганяти, няю, еш, м. Догнать (многихъ).

Поназивати, ваю, еш, м. Назвать (многихъ). *Ідного назвав Гавриїлом, другого Михайлом,—всіх поназивав.* Чуб. I. 144.

Поназлітуватися, туємося, етеся, м. Слетѣться (о многихъ). *Сороки і ворони поназлітуються і порозхланують кужель.* ЗОЮР. II. 23.

Поназнавати, наю, еш, м. То же, что и **назнати**, но во множествѣ.

Поназначати, чаю, еш, м. Отмѣтить, намѣтити, обозначить (во множествѣ).

Понаїдатися, даємося, етеся, м. Наїѣться (о многихъ). *Драг. 111. Усі понаїдалися і повиверталися.* Рудч. Ск. II. 59.

Понаїжджати, джаємо, ете, м. = **Понаїздити**. *Тут стали рушати й наші, що з борошном понаїжджали.* Кв. *Понаїжджали у гості.* ЗОЮР. I. 164.

Понаїздити, димб, дите, м. Наїхать (о многихъ), сѣхаться. *Понаїздили до князя гості.* Стор. М. Ір. 68.

Понайбільше, нар. По большей части. Вх. Лем. 453.

Понаймати, маю, еш, м. Нанять (многихъ). *Дівчат на буряки понаймав.* Г. Барв. 513. *Нехай мене моя мати похова, нехай мені музиченьки понайма.* Чуб. V. 894.

Понайматися, маємося, етеся, м. Наняться (о многихъ). *Наші дівчата в строки понаймалися до Покрови.* Славяносерб. у.

Понаказувати, зую, еш, м. Наговорить (во множествѣ). *Понаказували мойї матері такого, чого й зовсім не було.* Васильк. у.

Понакапошувати, щую, еш, м. Напакостить (во множествѣ).

Понакарбувати, вую, еш, м. То же, что и **накарбувати**, но во множествѣ.

Понакидати, даю, еш, м. Набросать (во множествѣ). *Понакидали діти в хаті.* Харьк. *Ік Різду сніги понакидають.* Грин. III. 373.

Понакипати, паємо, ете, м. Накипѣть (во множествѣ).

Понакладати, даю, еш, м. Наложить (во множествѣ). *Сала багато понакладали.* Рудч. Ск. II. 26.

Понакликати, каю, еш, м. Созвать, назвать (многихъ). *Нащо ти так багато людей понакликав? Де ми їх посадимо?* Харьк. у.

Понакльовуватися, вуємося, етеся,

м. То же, что и **накльонутися**, но во множествѣ. *Вже яйця понакльовувались.* НВолын. у.

Понаковувати, вую, еш, м. Наковать (во множествѣ).

Понаколбчувати, чую, еш, м. Наболтать, намѣшать (во множествѣ). *Понаколбчувала такого, що й свині не їстимуть, а вона нам дає.* Богодух. у.

Понаколбювати, люю, еш, м. Наколоть (во множествѣ). *Без наперстка шила, та як пальці понаколбовала.* Пирятин. у.

Понакопувати, пую, еш, м. Накопать (во множествѣ). *Понакопувать ямки.* Чуб. I. 101.

Понакобчувати, чую, еш, м. То же, что и **накотити**, но во множествѣ.

Понакошувати, шую, еш, м. Накосить (во множествѣ).

Понакрадати, даю, еш, м. Накрасть (во множествѣ). *На ярмарку понакрадають, а тоді й кажуть, що понакуповували.*

Понакрадатися, даємося, етеся, м. Наворовать (во множествѣ). *Понакрадалися грошей та й нікому волос з голови не спав.* Каменец. у.

Понакривати, ваю, еш, м. Накрывать (во множествѣ). *Я понаварював, понапікав, а вони прийшли, повїдали, листочками понакривали та й пішли.* Чуб. III. 73.

Понакриватися, ваємося, етеся, м. Накрывать (о многихъ). *Жінки понакривались білими хустками.* Ком. II. 56.

Понакрішувати, шую, еш, м. Накрошить.

Понакручувати, чую, еш, м. То же, что и **накрутити**, но во множествѣ. *Понакручує гульки (на тілі).* Мил. М. 89.

Понакупляти, ляю, еш, м. = **Понакуповувати**. *Божє жє, багато всього понакупляли!* Славяносерб. у.

Понакуповувати, вую, еш, м. Накупить (во множествѣ). *Божє мій! Чого се понакуповували? Я свого не хочу.* МВ. (О. 1862. III. 48). *Понакуповували хліба та мали його з барнишем продавати.* Кв.

Понакурювати, рую, еш, м. Накурить (о многихъ). *Оці ще мені курі! Понакурюють так, що й світу не видно!* Харьк. у.

Поналагоджувати, джую, еш, м. 1) Наготовить, приготовить (во множествѣ). 2) Устроить, наладить (во множествѣ).

Поналазити, зимо, зите, м. Налѣзть (во множествѣ). *Чого ви сюди поналазили?* Чуб. II. 638.

Поналамувати, мую, еш, м. Наломать (во множествѣ).

Поналатувати, тую, еш, м. Нашить много заплатъ.

Поналаштбувати, вую, еш, м. Приготовить, снарядить (во множествѣ).

Поналѣжуватися, жуємося, етеся, м. Належаться (о многихъ).

Поналивати, ваю, еш, м. Налить (во множествѣ). *Поналивала у казани оливи і понаставляла у піч.* Рудч. Ск. II. 152. *Ну що їм від того прибуде, як дощ поналива води?* Гліб.

Поналігувати, гую, еш, м. То же, что и **налигати**, но многихъ. *Поналігуї волів.*

Поналітати, таємо, ете, м. Налетѣть (во множествѣ). *Відкіля це оси до нас поналітали?* Киев. у.

Поналічувати, чую, еш, м. Насчитать (во множествѣ). *Жид поналічував на людей стільки довгу.* ЗОЮР. I. 285.

Поналовлювати, люю, еш, м. Наловить (во множествѣ). *Усяких пташок поналовлює та й носє продавати.* Богодух. у.

Поналузувати, зую, еш, м. Налущить, нащелкать (сѣмязковъ,—во множествѣ). *Не люблю я, як ви скрізь поналузуйте; візьміть хто небудь та позамітайте.* Пирятин. у.

Поналуплювати, люю, еш, м. То же, что и **налупити**, но во множествѣ.

Поналукувати, кую, еш, м. Налущить. *Скрізь поналукував насіння.* Богодух. у.

Поналягати, гаємо, ете, м. То же, что и **налягти**, но о многихъ.

Поналякувати, кую, еш, м. Напугать (многихъ). *Вони своїх дітей дуже поналякували то циганами, то дідом з торбою.* Богодух. у.

Поналяпувати, пую, еш, м. Напачкать жидкимъ, накапать (во многихъ мѣстахъ). *Оце ще мені мазильниця! Тричі щіткою мазне, а всюди поналяпує.* Богодух. у.

Поналяскувати, кую, еш, м. То же, что и **наляскати**, но во множествѣ. Также: **нахлюскать**, **наплескать** (во многихъ мѣстахъ). *Ач як долі поналяскував водою.* Киев. у.

Понамазувати, зую, еш, м. Намазать (во множествѣ). *Тими людьми понамазуї очки (у вуляхъ).* Чуб. I. *Понамазував підшиви смолою.* Чуб. II. 604.

Понамайстрбувати, вую, еш, м. Намастерить (во множествѣ).

Понамальбувати, вую, еш, и. Написать красками, нарисовать (во множествѣ).

Понамантѣчувати, чую, еш, и. Наточить косы мантѣчною.

Понаманювати, нюю, еш, и. Примахать (многихъ).

Понамацувати, цую, еш, и. Нащупать (во множествѣ). *Він хоч і сліпий, а не дуже з чим сховався. Як почне мацати, то скрізь усе понамацує, де що лежить.* Харьк. у.

Понамащувати, щую, еш, и. 1) Намазать масломъ, саломъ. 2) Намазать (глиною).

Понамерѣжувати, жую, еш, и. То-же, что и **намерѣжити**, но во множествѣ.

Понамерзѣти, зѣмо, ете, и. Намерзнуть (во множествѣ). Преимущ. безлично: *Понамерзало на бороді мѣду; понамерзало на вікнах.*

Понамерзѣтися, зѣмося, етеся, и. Намерзнуться (о многихъ). *Добре понамерзалися, поки доїхали.* Богод. у.

Понамѣлювати, люю, еш, и. Намылить (во множествѣ). *Понамиллой сорочки.* Богод. у.

Понаминѣти, нѣю, еш, и. То-же, что и **наминѣти**, но во множествѣ. *А що, добре понаминав вам чуби дід на баштані? Пирятин. у.*

Понамінювати, нюю, еш, и. Намѣнять (во множествѣ). *Щетинник усячини понаминює: і полотна, і щетини, і яєць, а тоді в іорді й продає.* Славяносерб. у.

Понамішувати, шую, еш, и. Намѣшать (во множествѣ). *Понамішуй же їсти коровам та свиням.* Харьк. у.

Понамножувати, жую, еш, и. Умножить, расплодить.

Понамножуватися, жуємося, етеся, и. Размножиться.

Понамовляти, ляю, еш, и. Подговорить (многихъ). *Ормиченько вірні слуги мав, а вже ж їх та понамовляв, чи не могли б краков'янку вкрасти.* Чуб. V. 1085.

Понамока́ти, ка́емо, ете, и. Намокнуть (о многихъ).

Понамолѣчувати, чую, еш, и. Намолотить (во множествѣ).

Понамордѣбуватися, вуємося, етеся, и. Намучиться, устать (о многихъ).

Понамѣчувати, чую, еш, и. Намочить (во многихъ мѣстахъ или многое). *Позбірай же все плаття нечисте та понамоцуй.* Васильк. у.

Понамѣщувати, щую, еш, и. То-же, что и **намостити**, но во множествѣ.

Понамѣлювати, люю, еш, и. То-же, что и **намулити**, но во множествѣ. *Стрибав, стрибав, та вже аж боки понамулював канатом.* Драг. 342.

Понамурѣувати, вую, еш, и. Настроить (каменныхъ построекъ).

Понамѣчувати, чую, еш, и. Измучить, намучить (многихъ).

Понанізувати, зую, еш, и. Нанизать (во множествѣ). *Рожі понариваємо та на нитку понанизуємо, так такі гарні вінки.* Київ. у.

Понано́сити, шу, сис, и. Нанести (во множествѣ). *Понаносив стѣжок, серюг, намиста доброю.* Рудч. Ск. II. 16. *Повечеряймо того, що попи покійні тобі понаносили.* Драг. 157.

Понабрѣувати, рую, еш, и. Вспахать (во множествѣ). *Уже на зяб понабрѣували.* Богод. у.

Понапако́увати, вую, еш, и. Наложить во что, набить, напаковать (во множествѣ).

Понапа́лювати, люю, еш, и. 1) Натопить (во многихъ печахъ). 2) Нажечь (во множествѣ).

Понапасѣти, сѣю, еш, и. Напасти (многихъ). *Скотину за ніч так понапасѣє, що боки повирівнюються.* Г. Барв. 195.

Понапаскѣ́джувати, джую, еш, и. Нагадить (во многихъ мѣстахъ). *Діти понапаскѣджували.* Мнж. 59.

Понапетлѣбувати, вую, еш, и. То-же, что и **напетлювати**, но во множествѣ.

Понапечѣ́увати, тую, еш, и. Напечатать (во множествѣ). *По їхньому понапечатувано.* О. 1862. IX. 65.

Понапивѣ́тися, ва́ємося, етеся, и. Напиться (о многихъ). *От посподились люде, понаїдались, понапивались, подякували, стали реходиться.* Рудч. Ск. II. 163.

Понапинѣти, нѣю, еш, и. То-же, что и **напнути**, но во множествѣ. *В хаті у їх свѣтитъ ся ще; глянув я в вікно, та нічого не бачу, бо вікна понапинані.* Борзна.

Понапинѣ́тися, нѣ́ємося, етеся, и. То-же, что и **напнутися**, но о многихъ. *Понапиналися хустками і не знають, чи дівчата, чи баби.* Васильк. у.

Понаписѣ́увати, сую, еш, и. Написать (во множествѣ). Драг. 141. *Вона взяла й понаписувала на усіх воротах.* Рудч. Ск. II. 149.

Понапика́ти, ка́ю, еш, и. Напечь.

Всього понапикано. Мнж. 130. *Вона заходилась, понапикала хмб.* Грин. II. 85. *Мати понапикала й понаварювала.* Левиц. Пов. 154.

Понапѣ́кувати, кую, еш, и.—**Понапика́ти.** Сим. 209. Маркев. 71. *Я понапѣкував, понаварював, а вони прийшли, поїдали.* Чуб. III. 73.

Понапла́куватися, куємося, етеся, и. Наплакаться (о многихъ).

Понаплі́скувати, кую, еш, и. Наплескать (во многихъ мѣстахъ).

Понаплі́тати, та́ю, еш, и. Наплестъ (во множествѣ).

Понаплѣ́джувати, джую, еш, и. Наплодить (во множествѣ). *Дітей понаплѣджували, а годувати нічим.* Васильк. у.

Понаплѣ́джуватися, джуємося, етеся, и. Наплодиться (во множествѣ). *Сухе літо, так багато всякої черви понаплѣджувалося.* Харьк. у.

Понаплѣ́тувати, тую, еш, и. Напутать (во множествѣ).

Понапль́бувати, вую, еш, и. Наплевать (во множествѣ). *Не люблю я курієв за те, що понакурюють та понапльовують.* Харьк. у.

Понапо́внювати, нюю, еш, и.—**Понаповня́ти.** Г. Барв. 424.

Понаповня́ти, нѣю, еш, и. Наполнить (во множествѣ). Мил. 183. *Кубки стоять понаповняні.* Мет. 338.

Понапогѣ́нувати, нюю, еш, и. Нагадить (во многихъ мѣстахъ).

Понаполі́скувати, кую, еш, и. Наполоскать (во множествѣ).

Понапоро́шувати, шую, еш, и. Напылить, насыпать (во многихъ мѣстахъ). *Чого це в нас скрізь борошном понапорошувано?* Пирятин. у.

Понапо́рювати, руюмо, ете, и. То-же, что и **напороти**, но о многихъ. *Понапорювавши іороху повні пазухи, ідуть собі, іорох ідуть.* Св. Л. 140.

Понаправля́ти, ляю, еш, и. То-же, что и **направити**, но во множествѣ.

Понапрацѣ́буватися, цѣ́буємося, етеся, и. Нароботаться, вдоволь потрудиться (о многихъ).

Понапрѣ́хувати, хую, еш, понапрѣшувати, шую, еш, и. Напросить; назвать, созвать. *Понапрѣхували гостей, а гостити не дуже є чим.* Харьк. у.

Понапрѣ́ббувати, вую, еш, и. Приобрѣсть (во множествѣ). *Усю же то одежу порозбірав, і хрести, і намиста, і рушники,*

і усякій подарки, що понапрѣббувала за дочками давати. Кв.

Понапру́жуватися, жуємося, етеся, и. Напружиться (во множествѣ). *Глянь, як жили понапружувалися.* Харьк. г.

Понапрядѣ́ти, да́ю, еш, и. Напрясть (во множествѣ). Г. Барв. 330. *Тонкого сувій полотна мати для неї задержала, а то вже все вона понапрядала.* Г. Барв. 208.

Понапува́ти, ва́ю, еш, и. Напоить (многихъ). *А своїх діток та й погодувала б, ранньою росю понапувала б.* Чуб. III. 267.

Понапува́тися, ва́ємося, етеся, и.—**Понапиватися.** Обыкновенно употребляется **понапиватися**, но въ сказкѣ гуси говорятъ о себѣ: *Ми понапуваємося води.* Рудч. Ск. I. 7.

Понапуска́ти, ка́ю, еш, и. Напустить. *І шук звелів у став понапускати.* Гліб. 42. *Сякий-такий бродяг понапускав.* Чуб. II. 330.

Понапуха́ти, ха́емо, ете, и. 1) Напунуть (во многихъ мѣстахъ). 2) О звѣздахъ: то-же, что **понадиматися**. Сим. 146.

Понара́джувати, джую, еш, и. Посоветовать (во множествѣ).

Понара́лювати, люю, еш, и. Напахать рѣлом во многихъ мѣстахъ.

Понарахѣ́увати, вую, еш, и.—**Поналі́чувати.**

Понара́ювати, ра́юю, еш, и.—**Понараджувати.**

Понаривѣ́ти, ва́ю, еш, и. То-же, что и **нарвати**, но во множествѣ. *Повні пазухи грушок понаривали.* Драг. 121. *Хлопці встали, вози підмазали, нові ярма понаривали, сиві воли позапняли.* Рудч. Чп. 97.

Понаригѣ́увати, вую, еш, и. То-же, что и **каригѣувати**, но во множествѣ.

Понарі́зувати, зую, еш, и. Нарѣзать (во множествѣ). *Отак що-дня понарізують хмб багато, а тоді й засихають шматки.* Київ. у.

Понаріка́ти, ка́ю, еш, и. Назвать, наименовать (многихъ).

Понароблѣ́увати, люю, еш, и.—**Понаробля́ти.** Стор. МПр. 143. *Справді аж сором і гріх, що там (у церкві) понароблювали прокляті сичі.* Драг. 244.

Понаробля́ти, ляю, еш, и. Надѣлать; сдѣлать; причинить. Драг. 288, 421. *У вершині Дністра вода прибуває, вона тобі жалю понаробляє, вона твої дітки позатопляє.* Чуб. V. 876.

Понароджѣ́увати, джую, еш, и. Народить (многихъ).

Понарѳджуватися, джуємося, етеся, и. Народитися (о многихъ). *Нових людей понарѳджувалося багато після ревизії, а землі не прибавилося.* Харьк. у.

Понарѳстати, тѳємо, ете, и. Нарости (во множествѣ). *І коли ці дівчата понарѳстами?* Черниг. г.

Понаряджати, джаю, еш, и. То-же, что и нарядити, но во множествѣ.

Понаряджувати, джую, еш, и.—**Понаряджати.**

Понасѳджувати, джую, еш, и. Насадити. *Крутом куці всякі зелені понасажувани.* Драг. 119. *Се ж він своїми руками і дерева понасажував.* Стор. II. 25.

Понасѳлювати, люю, еш, и. Насалити (во множествѣ). *Губи понасамовали, а тоді ще й цілуватися лізуть.* Васильк. у.

Понаселѳти, лѳю, еш, и. Населити (во множествѣ). *Города, села понаселяли.* Драг. 421.

Понасипѳти, пѳю, еш, и. Насыпати (во множествѣ). *Треба на всіх чотирох углах понаситати по купці жита.* Чуб. I. 101.

Понасипѳтися, пѳється, и. безл. Насыпаться (во множ.). *Скрізь понаситалося борошна.* Харьк.

Понасѳвати, ваю, еш, и. Насѳяти (во многихъ мѣстахъ, во множествѣ). *Горобиці що-літо повикльовують усе, що він понасѳвав.* Кв.

Понасѳкѳти, кѳю, еш, и. Насѳчъ, нарубить (во множествѣ).

Понасѳювати, сѳюю, еш, и.—**Понасѳвати.** *Се все понасажував, понасѳював дідуць.* О. 1862. VIII. 15.

Понасѳкувати, куємо, ете, и. Наскочить (о многихъ).

Понасѳвернювати, нюю, еш, и. Нагадити (во многихъ мѣстахъ, о многихъ). *Понасѳвернювали коло порога, що підко й до хати доступити.* Лебед. у.

Понасѳпнувати, пую, еш, и. Наколотъ (щепокъ,—во множествѣ).

Понаслѳхуватися, хуємося, етеся, и. Наслухатися (о многихъ). *Понаслухуються усяких брехень.* Богод. у.

Понасмажувати, жую, еш, и. Нажарити (во множествѣ). *Гусей, поросят понасмажували.* Київ. г.

Понасмальцьовувати, вую, еш, и. Намазать жирнымъ (во множествѣ).

Понасмѳттувати, тую, еш, и.—**Понасмѳчувати.** Зміев. у.

Понасмѳчувати, чую, еш, и. Насо-

рить (во множествѣ). *Бач, як дітвора понасмѳчувала.* Звенигор. у.

Понасмѳлювати, люю, еш, и. Насмолить, осмолить (во множествѣ).

Понасѳвувати, вую, еш, и.—**Понасувати.**

Понасѳвуватися, вуємося, етеся, и.—**Понасуватися.** *Брови на очі йому понасувались.* К. Оп. 4.

Понасолѳджувати, джую, еш, и. Насластити (во множествѣ).

Понасѳлювати, люю, еш, и. Насолвить (во множествѣ). *Що-дня страву понасолують, аж ірке.* Київ. у.

Понасмѳрджувати, джуємо, ете, и. Навонять (о многихъ).

Понаставѳти, стаємо, етѳ, и. Настать, наступить (во множествѣ). *Злі газдове понаставали.* Левиц. Світ. 12.

Понаставлѳти, лѳю, еш, и. То-же, что и наставити, но во множествѣ. Драг. 288. *Понамивала у казани оливи і понаставляла у піч.* Рудч. Ск. II. 152.

Понастѳлювати, люю, еш, и. Насталить (во множествѣ).

Понастанѳвлювати, люю, еш, и.—**Понаставляти.** Драг. 157. *Найдків, наптікв понастановлювала.* МВ. (О. 1862. III. 36).

Понастановлѳти, лѳю, еш, и. То-же, что и настановити, но во множествѣ. *Князми нас при своїм боці понастановляе.* К. ЦН. 275.

Понастачѳти, чѳю, еш, и. Доставить, приготовить (во множествѣ).

Понасто(в)бѳрчувати, чую, еш, и. То-же, что и насто(в)бурчити, но во множествѣ.

Понасторѳчувати, чуємо, ете, и. То-же, что и насторочити, но во множествѣ.

Понасторѳшувати, шую, еш, и.—**Понасторѳчувати.** *Вітряки на горбах понасторѳшували крила.* К. ДС. 9.

Понасторѳшуватися, шуємося, етеся, и. Наставитися, подняться. *Квіточки, як зірочки, понасторѳшувались.* Г. Барв. 73.

Понастрѳмлювати, люю, еш, и. То-же, что и настрѳмити, но во множествѣ. *Понастрѳмлюйте на щолми голови рандарські.* К. Досв. 123.

Понастрѳмлюватися, люємося, етеся, и. То-же, что и настрѳмитися, но во множествѣ.

Понастроювати, стрѳюю, еш, и. Настроить (во множествѣ).

Понасувати, ваю, еш, и. Насунуть,

надвинуть (во множествѣ). *Понасували шапки аж на вуха.* Богод. у.

Понасувати, ваємося, етеся, и. Насунуться, надвинуться (во множествѣ).

Понасѳплювати, плюємо, ете, и. Нахмурить (во множествѣ).

Понасѳплюватися, плуємося, етеся, и. Нахмуриться (о многихъ).

Понасѳшувати, шую, еш, и. Насушить (во множествѣ). *Я собі понасушувала і вишень, і груш, і яблук,—буде на всю зиму.* Харьк. у.

Понатагѳнювати, нюю, еш, и. Подвѳсить котелки кѳ треножникамъ. *Я понатаганюю казанки, а тоді піду по картоплю.* Волч. у. (Лобод.).

Понатвѳрювати, рюю, еш, и. Надѳлать, натворить.

Понатикѳти, кѳю, еш, и. То-же, что и натикати, наткѳти, но во множествѣ.

Понатирѳти, рѳю, еш, и. Натереть (во множествѣ).

Понатирѳтися, рѳємося, етеся, и. Натереться (во множествѣ).

Понатискѳти, кѳю, еш, и. То-же, что и натиснути, но во множествѣ.

Понатискѳтися, кѳємося, етеся, и. Натолпиться. *У кормчу понатискалось людей.* НВолын. у.

Понатѳскувати, ся, и.—**Понатиска-ти, ся.**

Понатѳсувати, сую, еш, и. Натесать (во множествѣ). *Бач, скільки трісок понатѳсували.* Богод. у.

Понатѳвкувати, кую, еш, и. То-же, что и натовити, но во множествѣ.

Понатѳмлювати, люю, еш, и. Утомить (мныхъ).

Понатѳмлюватися, луюємося, етеся, и. Утомиться (о многихъ).

Понатѳплювати, люю, еш, и. То-же, что и натопѳти, но во множествѣ. *Поки понатоплюєш усі хати, то вже й нікому йти.* Сумск. у. *Понатоплювала смальцю і гусячою, і свинячою.* Богод. у.

Понатѳплюватися, луюємося, етеся, и. 1) Натопиться (во множ.). *Понатоплювалися хати.* 2) Натопиться (во множ.—о жирѳ, салѳ). *Гляньте, скільки смальцю з гусей понатоплювалося.* Богод. у.

Понатѳптувати, тую, еш, и. 1) Натоптать (ногами грязь во многихъ мѣстахъ). 2) Набить плотно (во множествѣ).

Понаторѳчувати, чую, еш, и. То-же, что и наторочити, но во множествѣ. *Оті*

брехухи понаторѳчують вам, а ви й вірите. Богод. у.

Понатѳчувати, чую, еш, и. То-же, что и наточити, но во множествѣ.

Понатрѳшувати, шую, еш, и. То-же, что и натрощити, но во множествѣ.

Понатрѳджувати, джую, еш, и. То-же, что и натрудити, но во множествѣ.

Понатрѳшувати, шую, еш, и. То-же, что и натрусити, но во множествѣ. *А ну тебе! заходився тут з половою, понатрушував скрізь.* Богод. у.

Понатрѳшуватися, шуємося, етеся, и. Натрястися, насыпаться (во множ.). *Дужче натрушуй, то й понатрушуються мішки добре.* Харьк. *Не понакривала плечиків, то й понатрушувалося чи полови, чи що.* Богод. у.

Понатагѳти, гѳю, еш, и. То-же, что и натягти, но во множествѣ.

Понауѳчувати, чую, еш, и.—**Понавчати.** *Як гарно Богу їх молитися понаучував.* К. (О. 1861. II. 228).

Понауѳчуватися, чуємося, етеся, и.—**Понавчатися.** *Потім понаучувались вони усяку пашиню сіяти.* Депо.

Понахѳпувати, пую, еш, и. Нахватать (во множествѣ).

Понахѳркувати, кую, еш, и. Нахархатъ, наплевать (во множествѣ). *Ото понахаркували,—візьми хоч піском позасипай.* Богод. у.

Понахѳчувати, чую, еш, и.—**Понахапувати.**

Понахѳвувати, вую, еш, и. То-же, что и наховати, но во множествѣ. *Під однією діжкою два куски сала знайшла, під другою—пиона вузлик,—мабуть невісточка понаховувала, щоб до матері однести.* Пирят. у.

Понахѳдити, джу, диш, и. 1) Найти, разыскать (во множествѣ). 2) Сойтись, прийти (о многихъ). 3) запорожжє понаходило таки чимало братчиків січовиків. Стор. МПр. 60.

Понахѳдитися, димосє, дитєся, и. Наятись, отыскаться (во множествѣ). *Чи понаходились же коні?—Понаходились: пан позаймав у шкоді.* Київ. у.

Понахѳплювати, луюємо, ете, и. Накинуть (на себя одежду—о многихъ).

Понаціжувати, жую, еш, и. Нацѳдить (во множествѣ).

Понацілювати, люю, еш, и. Навести на цѳль, прицѳлитъ (во множествѣ).

Понацілюватися, люємося, етеся, м. Прицілюється (о многихъ).

Поначиняти, няю, еш, м. Начинить, нафаршировать, набить (во множествѣ). *Ковбаси вже поначиняла.* Богодух. у.

Поначитувати, тую, еш, м. Вычитать (во множествѣ).

Поначитуватися, туємося, етеся, м. Начитаться (о многихъ). *Ми й сами всього того доволі поначитувались.* К. Хата, IX.

Понаціплювати, люю, еш, м. Націплять (во множествѣ). *Ти тільки придивись, чого вони поначіплювали на себе.* Левиц. Пов. 143. *Понаціплювано цусто струни золотії.* К. МВ. 141.

Понаціплюватися, люємося, етеся, м. Виціпляться, приціпляться (о многихъ). *Як поначіплювались їй і в плахту, і в намітку грінній душі, щоб і собі з того некла вибратися.* ЗОЮР. I. 308.

Понацісувати, сую, еш, м. Начесать (во множествѣ).

Понашарпувати, пую, еш, м. Надергать, натереть (во множествѣ).

Понашаткбувати, вую, еш, м. Нашинковать (капусты,—во множествѣ). *Ми собі по здоровій діжці капусти понашатковували.*

Понашевкуватися, куємося, етеся, м. Найти толпой, наїзять (во множествѣ). *Понашевкувалось у хату такого народу—і родичі, і свати, і чужі.* Александров. у.

Понашепуватися, пуємося, етеся, м. Понашевкуватися. *Це вже після заporожців понашепувались сюди пани.* Херс. у. Слов. Д. Эварн.

Понашеретбувати, вую, еш, м. То-же, что и **нашеретувати**, но во множествѣ.

Понашивати, ваю, еш, м. Нашить (во множествѣ). *На тих латках нові латки понашивано.* Г. Барв. 304. *Ти собі понашиваєш дорожні суконь.* Левиц. Пов. 59.

Понашіпувати, тую, еш, м. То-же, что и **нашептати**, но во множествѣ.

Понашкоджувати, джую, еш, м. То-же, что и **нашкодити**, но во множествѣ.

Понашмаркувати, кую, еш, м. То-же, что и **нашмаркати**, но во множествѣ.

Понашматбувати, вую, еш, м. Нарвать, нарвать кусковъ.

Понашукувати, кую, еш, м. Выискать, найти (во множествѣ).

Понащипувати, пую, еш, м. Нащипать (во множествѣ).

Понаціплювати, люю, еш, м. Привить (во множествѣ). *Він, покійник, і яблук, і груш понациплював.* Богодух. у.

Понащупувати, люю, еш, м. Насторожить (во множествѣ). *Коні понашупували вуха.*

Поневільний, а, е. Насильственный, принудительный. *Там на горі церквця стояла, там дівчина поневільний шлюб брала.* Гол. I. 203.

Поневірни́ти, нію, еш, м. Сдѣлаться хуже. *Поневірни́ли воли.*

Поневіря́ти, ряю, еш, м. Пренебрежительно обращаться. МВ. (О. 1862. I. 93). *Вірвала вона в мене тоді, як мене мною поневіряли.* К. МХ. 5.

Поневіря́тися, ряюся, ешся, м. Жить въ несчастіи, тяжелой жизнью. *Будеш з своєю дитиною поневіря́тись. Син мій буде щасливійший, не буде так поневіря́тись, як я отпущу.* Левиц. I. 66.

Поневобліти, лю, лиш, м. Принудить. *Поневобліла дочку заміж.* Васильк. у.

Понеділковий, а, е. 1) Понедѣльный. *День понеділковий.* КС. 1885. I. 80. *Понеділкові пісні.* 2) Понеділкова жінка. Женина, придерживающаяся обычая **понеділкування**. О. 1861. X. 129. *Що бішена кішка, що понеділкова жінка, що чоловік з Боршполя—все їдно.* Ном. № 8096.

Понеділкування, ня, с. 1) Обычай замужнихъ женщинъ: быть свободной отъ обязательнаго труда въ каждый понедѣльникъ, теперь существующій въ болѣе или менѣе полномъ объемѣ лишь въ м. Борисполѣ, Переясл. у., гдѣ онъ сопровождается и пирушкой и право на него вносится въ брачный договоръ; въ остальныхъ мѣстностяхъ Украины обычай сохранился лишь въ формѣ воздержанія въ понедѣльникъ отъ извѣстнаго рода работы. КС. 1887. I. 180—183; IV, 763—771. О. 1861. X. 129. 2) Пошенье въ понедѣльникъ.

Понеділкувати, кую, еш, м. 1) Придерживаться обычая **понеділкування**. См. **Понеділкування** 1. 2) Постить по понедѣльникамъ. Мкр. Н. 30. *Треба понеділкувати, спостити три понеділки.* Мнж. 161. *Понеділкував сім понеділків, восьмью неділку.* Чуб. V. 21.

Понеділок, лка, м. Понедѣльникъ. *Понеділкував сім понеділків.* Чуб. V. 21.

Понедужати, жаємо, ете, м. Заболѣть (о многихъ). *Дівчата аж понедужали за ним.* Шевч. 569.

Понесла, лої, прил. ж. Беременная. Воронеж. г.

Понесті, сү, сеш, м. 1) Понести, отнести. *Лисичка й понесла півника додому.* Рудч. Ск. II. 5. *Ой чи ж бо ти, мое серце, натури такої, щоб почув од їдної, поніс до другої.* Чуб. V. 146. *Нечиста його туди понесла! Піду, де очі понесуть.* Пойду, куда глаза глядятъ. Грин. II. 150. 2) Забеременѣть. 3) Вѣсить, имѣть вѣсъ. *Важке бісове сало... мабуть так, що й моє понесе на терезах.* О. 1862. I. 34.

Понесті́ся, сүся, сешся, м. Понестись. *Сцеплються руками і мене взоплють та й понесуться, регочучись, аж земля цуде.* МВ. I. 87.

Понехати, хаю, еш, м. Оставить безъ вниманія, бросить. *Мене понехав ту саміньку одну в пустці.* Гн. II. 24. *А як мені буде гірко, я вас понехаю.* Гол. IV. 461. *Ой вже ж очі надивилися, та вже понехали.* Гол. I. 256.

Понехаяти, хаю, еш, м. = **Понехати**. *Кого сте любим, уж го понехайте.* Гол. II. 224.

Понехтувати, тую, еш, м. 1) Пренебречь. 2) Испортить, попортить; причинить вредъ. *Як нап'ється, то сорочки рве, горшки б'є, сказано, що на очі натрапиться, усе понехтує.* Черниг. г. *От надмочні діти — понехтували хлоп'я: як побили.* Зміев. у.

Понивати, ваю, еш, сов. в. поніти, нію, еш, м. Изнывать, изныть. *Ние серце, ние-пониває.* Грин. III. 295. *Важко їй було той вечір перший дома, без людей, без юмону людського понивати.* МВ. (О. 1862. I. 99). *Болять карі очі, серденько понило; як не бачу миленького, і діло не мило.* Чуб. V. 293. *Болить, болить головонька і тіло понило.* Мет. 41.

Понідіти, діємо, ете, м. Заскучать, изныть (о многихъ). Мир. ХРВ. 86. *Ідіть квашу варіть, а то ви поніділи.* Ном. № 12622. *Да вже ж ми поніділи, світонька не виділи, поведіте танцювати, будемо розглядати.* Рк. Макс.

Понижати, жаю, еш, сов. в. понизіти, жу, зіш, м. 1) Понижать, понизить. *Понизив ясла.* Лохв. у. 2) Унижать, унижить. Мнж. 173. К. Бай. 26. *Вони рідного тата й неню не понижали.* Полт. г. *Ми ж тебе, Химочко, не понижали* (о святомъ Рождествѣ) *поздоровляєм.* Чуб. III. 432.

Поніжувати, жую, еш, м. = **Понизжа-**

ти. *Поніжують високу природу поета до низькихъ ідеалівъ своїхъ.* К. XII. 23.

Понизати, жу, жеш, м. Нанизать (во множествѣ). *Чи зумієш ти намисто понизати?* Харьк. у.

Понизіти. См. **Понижати.**

Поніз'я, з'я, с. Низовье, понизовье. О. 1862. IV. 1.

І. Поникати, каю, еш, м. Послаться, побродить туда и сюда. *Поникав-поникає по двору і пішов собі.*

ІІ. Поникати, каю, еш, сов. в. понікнути, ну, неш, м. Поникать, поникнуть, склониться. *Бабуся старенька-старесенька, аж до землі поникає.* МВ. (О. 1862. III. 55). *Поникли голови козачі неначе стоптана трава.* Шевч.

Поніклий, а, е. Поникшій. *Схилив свою головоньку червоно-рожеву до білого пониклого миченька милі.* Шевч. 365.

Понікнути. См. **Поникати.**

Поніти. См. **Понивати.**

Понішпорити, рю, риш, м. Пошарить, поискать. *По всіх закутках понішпорила,—ніде нічого не знайшла.* Харьк.

Поніщити, щу, щиш, м. Истребить (во множествѣ).

Поніб'я, б'я, с. = **Піднебення.** Вх. Лем. 453.

Понівечити, чу, чиш, м. Попортить, искалѣчить. *Усяке садиво понівечило грядом.* К. Псал. 241. *Бо ти мене, безталанну, понівечив дуже.* Грин. III. 336.

Понімати, маю, еш, сов. в. поніяти, пойму, меш, м. 1) Ловить, поймать, схватывать, схватить. *Поняв ти мені зайця.* Чуб. II. 189. *За Дунаєм та за річкою язика понями.* Грин. III. 604. 2) — **ногѠ.** Женить на комъ; жениться на комъ. *Не встів отець і мати за молодого сина подружжя поняти.* Мет. 349. *Уже ж твоїй синок оженився: поняв собі паняночку.* Мет. 448. *Поняв собі багату жінку.* МВ. (О. 1862. I. 72). 3) Покрывать, покрыть, занять, затапливать, затопить. *Поняла вода всю землю.* К. Грам. 65. *Ой вже діда вода по коліна поняла.* Нп. 4) Охватывать, охватывать. *Гнів... понімав його душу.* МВ. (О. 1862. I. 84). *Поняли Бога жалючі до людей.* ЕЗ. V. 112. *Хилитися під нашу волю стали, бо їх наука наша поняла.* К. ПС. III. 8. 5) **Поніяти віри.** Повѣритъ. *Брат і віри поняв.* Рудч. Ск. I. 132. *Не поняв віри словам моїм.* Єв. Л. I. 20.

Поніматися, маюся, ешся, сов. в. понітися, поймуся, мешся, м. Сходиться,

сойтись, соединяться, соединиться. Уже твое біле лічко з моїм понялося. Мет. 12. Мое серце з твоїм понялося. К. Досв. 60. 2) Только сов. в. Вступити въ бракъ. Старою Хмари дочка та з кріпаком понялася. МВ. I. 40. 3)—**чим**. Обращаться, обратиться во что. Незабаром сніжок понявся водою. Греб. 400.

Поніменитися, чуся, чися, м. Онѣмечиться.

Поніміти, міємо, ете, м. Онѣмѣть (о многихъ). Грин. II. 307. Ой як я маю до тебе ходити, коли нас будуть вороги судити. Ой нехай судять, як розуміють, прийде тая годиночка, вони поніміють. Мет. 44.

Поніячитися, чуся, чися, м. Придти въ упадокъ, ухудшиться. Поніячилися шевці. Вх. Зн. 52.

Поніва, ви, ж. 1) У охотниковъ: слѣдъ на свѣжемъ снѣгу. 2)? Що ж з того, що бджола кинулась на гречку, а поновити таки немає.

Поновини, вин, ж. мн. Обновление. Були ж поновини в Єрусалимі. Ев. I. X. 22.

Поновіти, ся. См. Поновляти, ся.

Поновління, ня, с. 1) Возобновление. Поновління прав священної природи. К. Дз. 7. Поновління старини ждемо. К. Дз. 7. 2) Обновление.

Поновляти, ляю, еш, сов. в. поновіти, влію, виш, м. 1) Возобновлять, возобновить. 2) Обновлять, обновить. К. МХ. 45. К. XII. 12. Тоді б ми тінь Олени звеселили і щит його на брамі поновили. К. Бай. 85. Нумо слово рятувати, славу предків поновлять. К. Дз. 106.

Поновлятися, ляюся, ешся, сов. в. поновітися, вліюся, вишся, м. 1) Возобновляться, возобновиться. 2) Обновляться, обновиться. В природі силою весни все оживало й поновлялось. Щог. Сл. 69.

Поніжі, жей, мн. Часть ткацкого станка. См. Верстат. Шух. I. 255, 256. МУЕ. III. 24.

Понористий, а, е. Изрытый, неровный (о дорогѣ). Шух. I. 81.

Поніс, су, м. Рождение (у животныхъ). У свині два поноси в літо. Черниг. г.

Понісити, ші, сис, м. Износить (во множествѣ). Чуб. V. 538. Що matka дала, поносила усе чисто і придати нічого не придбала. Рудч. Ск. I. 176. Oddай, мати, товаришу, хай поносить одягу. Лис. V, № 18.

Поніситися, шіся, сисся, м. Износиться.

Понічєнький, а, е. Темный, лишенный свѣта. Скидай сорочку не там, де видно, а на понічєнькому. Константиногр. у.

Понічєнько, нар. Довольно темно. Понічєнько тоді вже було, не зовсім і видно—не можна і розібрати—що воно. Екатеринос. у. Уже стало понічєнько добре, як ми верталися з поля. Волч. у.

Піночі, нар. 1) Впотьмахъ. Святий та божий! свічки поїв, а піночі сидить. Ном. № 176. Піночі ходиш, що вже ся темніє. Чуб. V. 69. 2) Темно. Та й піночі! Не вздриш нічогісенько, хоч око виколи. Кобел. у. На вечір сонце повернуло, піночі йти,—буду коло вас ночувати. Рудч. Ск. I. 211.

Піночіти, чіє, м. безл. Темнѣть вечеромъ. Уже стало піночіти, як ми рушили додому. Волч. у. Хай ще білши піночіє. Мнж. 190.

Піночліжник, ка, м. Пастухъ при ночной пастбѣ. Ум. Піночліжничок. То не гайдамаки, то піночліжнички. Мет. 308.

Пінодіти, джю, диш, м. Истомить (многихъ). Ой ходила та блудила, діток пінодила. Мет. 243.

Піноудати, даю, еш, м. Взнудать (лошадей).

Піноука, ки, ж. Поощрение, подстрекательство. Піноуку дати. Поощрить, подстрекнуть. Вх. Зн. 53.

Піноукнути, ну, неш, м.—Поощрить, подстрекнуть. Вх. Зн. 53.

Піноур, ра, м. Личинка майского жука. Вх. Зн. 53.

Піноура, ри, об. 1) Угрюмый человекъ, человекъ смотрящий внизъ. Ходив собі понурою. МВ. (О. 1862. I. 71). За ними йшли святі понури, що не дивились і на світ. Котл. Ен. III. 29. Сидить собі як понура, ні на кою й не дивиться. Кв. 2) Въ загадкѣ: свинья. ХС. III. 65.

Піноурий, а, е. 1) Ссмотрящий внизъ. Понура свиня глибоко корінь копає. Ном. 2) Угрюмый, мрачный. Думи мої молодії, понурий діти. Шевч. Понури думки. К. Юв. 10.

Піноуристий, а, е. Угрюмый, мрачный, Черк. у.

Піноурити, рю, риш, м. Опустить, наклонить, потупить. Як понури голову мій Гриць, то до самого дому не звів. МВ. I. 64. Очі понурило у землю. Кв.

Піноуритися, ріюся, ришся, м. Угрюмо опустить голову. Ой вийде брат,—понуриться, вийде матір,—зажуриться. АД. I.

270. Посідали, понурились, ніхто й пари з рота не пустив. Стор. II. 14.

Піноурість, рости, ж. Угрюмость. Желех.

Піноуро, нар. 1) Смотра внизъ, наклонясь. Воли його коло воза понуро стоять. Шевч. 535. 2) Угрюмо, мрачно. Та не там твоя доля!—додав понуро Марко. Стор. МПр. 24. Понура не мовчи. Г. Барв. 343.

Піноуро, рка, м. Пт. Colymbus, галара; морской попугай. Вх. Пч. II. 9.

Піноуруватий, а, е. Ссмотрящий въ землю, повѣсивший голову, угрюмый. НВолын. у.

Піноух, ха, м. Щепотка табаку (нюхательного).

Піноухати, хаю, еш, м. Понюхать. Прийди, козаче, к моему городоньку, понюхаєм зіллячка розмаринного. Чуб. V. 312. Табаки понюхаю. Рудч. ск. I. 4.

Піноушати, ші, шіш, м. О животномъ: понюхать воздухъ.

Піноушка, ки, ж.—Піноух. Табаки на понюшку. Чуб. II. 573.

Піноувати, каю, еш, м. Помянуть.

Піноувати, чу, чіш, м.—Піноувати.

Піноувати, ся. См. Піноувати, ся.

Піноувати, ваю, еш, м. То-же, что и оббити, но во множествѣ.

Піноувати, гаємо, ете, м. Обѣжать вокругъ чего (с многихъ).

Піноувати, ляю, еш, м. Обѣлать (во множествѣ).

Піноувати, раю, еш, м. То-же, что и обірати, но во множествѣ. Крутом їх (уліїв) пообшукує, суше пооббірає. Г. Барв. 144.

Піноувати, ку, еш, м. Обрызгать (во множествѣ). Ну бо не дурій, Гортино! Глянь як пообрызкувала нас. Харьк. у.

Піноувати, хую, еш, м. Оболгать, оклеветать (многихъ). Як розпустить язика, так усіх на кутку пооббірає. Харьк. у.

Піноувати, жу, еш, м. Отяготить, обременить (во множествѣ).

Піноуватися, жуємося, етеся, м. Набрать много тяжести на везы.

Піноуватися, вую, еш, м. Облѣпить глиной (во множествѣ) Уже пообвальковували і хату й комору. Богод. у.

Піноуватися, ляю, еш, м. То-же, что и обвалити, обвалить, но во множествѣ.

Піноуватися, ляємося, етеся, м. То-же, что и обвалитися, обвалиться, но во множествѣ.

Пообварювати, рюю, еш, м. Обварить (во множествѣ).

Пообвертати, таю, еш, м.—Пообгортати.

Пообвивати, ваю, еш, м. Обвить (во множествѣ).

Пообвиватися, ваємося, етеся, м. Обвиться (во множествѣ).

Пообвинувачувати, чую, еш, м. Обвинить (многихъ).

Пообвисати, саємо, ете, м. Обвиснуть, повиснуть (во множествѣ).

Пообвивати, ваю, еш, м. Обвѣять (во множествѣ).

Пообвірчувати, чую, еш, м. Обворотить, обвить (во множествѣ).

Пообвішувати, шую, еш, м. Обвѣшать, увѣшать (во множествѣ).

Пообвіювати, віую, еш, м.—Пообвивати.

Пообводити, джу, диш, м. Обвести (во множествѣ). Вікна... червоною глиною пообводили. Г. Барв. 249.

Пообвожувати, жу, еш, м.—Пообводити.

Пообволікати, каю, еш, м. Обволочить (во множествѣ).

Пообворожувати, жу, еш, м. Обворожить, очаровать (многихъ).

Пообв'язувати, зую, еш, м. Обвязать (во множествѣ).

Пообганяти, няю, еш, м. 1) Обогнать (многихъ). 2) Отогнать (многихъ).

Пообгледжувати, джую, еш, м. Осмотрѣть (во множествѣ).

Пообговорювати, рюю, еш, м. Оговорить, оклеветать (многихъ).

Пообгвтуватися, туємося, етеся, м. То-же, что и обгвтитися, но о многихъ.

Пообгодівувати, вую, еш, м. Обкормить (многихъ). Це ви нас так пообгодуєте, що й завтра не схочеться. Богодух. у.

Пообгодівуватися, вуємося, етеся, м. Обгвтитися (о многихъ).

Пообгбювати, ляю, еш, м. 1) Оголить, обнажить (многихъ). 2) Обрить (многихъ). 3) Оборотать (многихъ).

Пообгбюватися, ляємося, етеся, м. 1) Обнажиться (о многихъ). 2) Обриться (о многихъ).

Пообгороджувати, джую, еш, м. Обгородить (во множествѣ). Г. Барв. 190.

Пообгороджуватися, джуємося, етеся, м. Обгородиться (о многихъ).

Пообгортати, таю, еш, м. То-же, что

и обгорнути, но во множествѣ. *Ногі ж пообгортайте кожухом, а то померзнуть.* Славяносерб. у.

Пообгоряти, рѣмо, ете, и. Обгорѣть (во множествѣ). *Стіни пообгоряли.* Харьк.

Пообгравати, граю, еш, и. Обыграть (многихъ).

Пообгризати, заю, еш, и. Обгрызть (во множествѣ). *Оці кісточкі пообгризай.* Черниг. у.

Пообгрибати, баю, еш, и. Огрестъ (во множествѣ). *Пообгрибайстіжки.* Харьк. у.

Пообгрівати, ваю, еш, и. Обогрѣть (многихъ).

Пообгружувати, жуку, еш, и. То-же, что и обгрузить, но во множествѣ.

Пообгуджувати, джюю, еш, и. Оговорить, очернить (многихъ).

Пообдавати, даю, еш, и. Дать (многимъ).

Пообдаровувати, вую, еш, и. Одарить (многихъ). *Стара пані було як приїде, так усіх пообдаровує.* Черниг. у.

Пообдзобувати, бую, еш, и. Обклевать (во множествѣ). *Горобці чисто пообдзобували вишні.* Харьк. г.

Пообдимати, маю, еш, и. То-же, что и обдуть, но во множествѣ.

Пообдиматися, маємося, етеся, и. Надуться (о многихъ). *Дош іде, а люде ж то сидять на базарі, померзли, пообдимались як сичі.* Киев. у.

Пообдирати, раю, еш, и. Ободрать (во множествѣ).

Пообдиратися, раємося, етеся, и. 1) Ободратъся (во множествѣ). 2) Оборваться (о многихъ). *Як старці пообдиралися.*

Пообділювати, люю, еш, и. Надѣлать (многихъ), дать (многимъ).

Пообділяти, ляю, еш, и. —Пообділювати. *Усіх, усіх старців під церквою бубликами пообділяла.* Борз. у.

Пообертати, таю, еш, и. То-же, что и обернуть, но во множествѣ. *Хто ж це мєні глєчки пообертат?* Богод. у.

Пообертатися, таємося, етеся, и. То-же, что и обернуться, но во множествѣ. *Пооберталися з сїном на грєбі.* Черниг. у.

Пообживатися, ваємося, етеся, и. То-же, что и обжиться, но о многихъ.

Пообжинати, наю, еш, и. То-же, что и обжати, но во множествѣ. *Пообжинали ті дерева округи.* Змїев. у.

Пообжинатися, наємося, етеся, и. Окончить жатву (о многихъ).

Пообжирати, раю, еш, и. Обожрать (во множествѣ).

Пообжиратися, раємося, етеся, и. Обожраться (о многихъ).

Пообзолочувати, чую, еш, и. Озолотить (многихъ).

Пообід, нар. Послѣ обѣда. О. 1862. I. 81.

Пообідати, даю, еш, и. Пообѣдать. *Сядем ми з тобою поснідаєм, ли пообідаєм.* ЗОЮР. I. 207.

Пообідний, я, в. Послѣобѣденный. *Передобідня година і пообідня.* О. 1862. I. 81.

Пообіцати, цяю, еш, и. —Пообіцатися.

Пообіцатися, цяюся, ешся, и. Дать обѣщаніе, обѣщаться.

Пообіч, нар. Съ обѣихъ сторонъ.

Пообіймати, маю, еш, и. Обнять (многихъ).

Пообідати, даю, еш, и. Обѣсть (во множествѣ). *Такого мишеї багато, що мабуть і вука нам уночі пообідають.* Богод. у.

Пообідатися, даємося, етеся, и. Обѣстся (о многихъ). *Пообідалися, аж із за столу важко встати.* Черниг. у.

Пообіжджати, джаю, еш, и. —Пообіздити.

Пообіздити, джю, діш, и. Обѣхать (многое).

Пообкакувати, кую, еш, и. Обгадить (во множествѣ).

Пообкапувати, пую, еш, и. То-же, что и обнапати, но во множествѣ. *Цє на страстях так воском юпки пообкапували.* Черниг. у.

Пообквітчувати, чую, еш, и. Украсить цвѣтами (многихъ, многое).

Пообквітчуватися, чуємося, етеся, и. Украситься цвѣтами (о многихъ).

Пообкидати, даю, еш, и. То-же, что и обкидать, но во множествѣ.

Пообкипати, паємо, ете, и. То-же, что и обкипяти, но во множествѣ.

Пообкисати, саємо, ете, и. Обмокнуть (во множествѣ). *Ми пообкисали на дощі.* Змїев. у.

Пообкладати, даю, еш, и. Обложить (во множествѣ).

Пообкладатися, даємося, етеся, и. То-же, что и обклястися, но о многихъ.

Пообкладувати, дую, еш, и. —Пообкладати.

Пообклеювати, клеюю, еш, и. Оклеить (во множествѣ).

Пообкобувати, вую, еш, и. Оковать (во множествѣ).

Пообколупувати, пую, еш, и. Облупить, обковырять (во множествѣ). *Стіни пообколупували, долівку повибивали.* Васильк. у.

Пообколупуватися, пуємося, етеся, и. Облупиться (во множествѣ).

Пообкопувати, пую, еш, и. Окопать (во множествѣ).

Пообкопуватися, пуємося, етеся, и. Окопаться (о многихъ).

Пообкошувати, шую, еш, и. Скосить вокругъ многихъ мѣсть. *Кругом їх (уліїв) пообкошує.* Г. Барв. 144.

Пообкошуватися, шуємося, етеся, и. Окончить косьбу (о многихъ).

Пообкрадати, даю, еш, и. Обокрасть (многихъ). *Він уже багато людей пообкрадав.* Харьк. у.

Пообкраювати, краюю, еш, и. Обрѣзать (во множествѣ).

Пообкручувати, чую, еш, и. То-же, что и обкрутить, но во множествѣ.

Пообкручуватися, чуємося, [етєся, и. То-же, что и обкрутиться, но о многихъ.

Пообкурювати, рую, еш, и. Окурить, окутать дымомъ (во множествѣ).

Пообкѣтувати, тую, еш, и. Окутать (во множествѣ). *Мороз великий, треба добре глєчки пообкѣтувати, а то позамерзає молоко, поки донесу.* Черниг. г.

Пообкѣтуватися, туємося, етеся, и. Окутаться (о многихъ). *Чого ви так пообкѣтувалися? Мороз же невеликий.* Черниг. у.

Пообкѣшувати, шую, еш, и. Обкусать, обгрызть (во множествѣ).

Пооблагоджувати, джую, еш, и. Устроить, исправить (зданіе и пр.—во множествѣ).

Пооблазити, жу, зиш, и. То-же, что и облизать, но во множествѣ.

Пообламувати, мую, еш, и. Обломить (во множествѣ). *Бач, як вишні хлопці пообламували. Хоч би вже рвали та не ламами.* Богод. у.

Пообламуватися, муємося, етеся, и. Обломиться (во множествѣ).

Пообламливати, люю, еш, и. —Пообламувати.

Пооблапувати, пую, еш, и. То-же, что и облапати, но во множествѣ.

Пооблатувати, тую, еш, и. То-же,

что и облатати, но во множествѣ. *П'ятеро дітей та все хлопці, усе на їх так і юрить.* Треба ж їх пооблатувати. Богод. у.

Пообливати, ваю, еш, и. Облить (во множествѣ). *Пустували біля криниці, та бач як одна одну пообливали.* Славяносерб. у.

Пообливатися, ваємося, етеся, и. Облиться (о многихъ). *Пообливалися, аж тече з їх.* Черниг. у.

Пооблізувати, зую, еш, и. Облизать (во множествѣ). *І ложки пооблізували, такий добрий кісіль.* Киев. у.

Пооблипати, паємо, ете, и. Облипнуть (во множествѣ). *Сорочки на їх мокрісінькі, так і пооблипали.* Черниг. г.

Пооблітати, таю, еш, и. Облетѣть (многія мѣста).

Пооблуплювати, люю, еш, и. Облупить (во множествѣ).

Пооблуплюватися, люємося, етеся, и. Облупиться (во множествѣ). *Верхи в дуба повисили і кора на їх пооблуплювалася.* Стор. МІР. 105.

Пооблягати, гаємо, ете, и. То-же, что и облягть, но во множествѣ.

Пооблямовувати, вую, еш, и. Окаймить (во множествѣ).

Пообляпувати, пую, еш, и. То-же, что и обляпати, но во множествѣ. *Заходилися танцювати по ірзї і нас пообляпували.* Сумск. у.

Пообляпуватися, пуємося, етеся, и. То-же, что и обляпаться, но о многихъ.

Пообмазувати, зую, еш, и. 1) Обмазать (во множествѣ). 2) Испачкать (во множествѣ).

Пообмалювати, вую, еш, и. То-же, что и обмалювати, но во множествѣ. *Придався один чернець на малювання і пообмалював не то церкву, та й саму ограду округи Братства.* К. ЧР. 82.

Пообманювати, нюю, еш, и. Обмануть (многихъ).

Пообмаслювати, люю, еш, и. Обмаслить (во множествѣ).

Пообмахувати, хую, еш, и. Обмахнуть (во множествѣ).

Пообмежовувати, вую, еш, и. Обмежевать, ограничить (во множествѣ).

Пообмерзати, заємо, ете, и. Обмерзнуть (во множествѣ). *Ого, як вуси пообмерзали.* Киев. у.

Пообмивати, ваю, еш, и. Обмыть (во множествѣ). *Пообмивав ноги.* Св. I. XIII. 12.

Пообмиватися, ваємося, етеся, и.

Обмытись (о многихъ). *Пили до ставка та пообминалися.* Київ. у.

Пообминати, наю, еш, *м.* Обойти, пройти мимо (во множествѣ). *А ми так швиденько йдемо,—усіх людей пообминали.* Харьк.

Пообмірювати, рюю, еш, *м.* Обмѣрить, измѣрить (во множествѣ).

Пообмітати, таю, еш, *м.* Обмести (во множествѣ). *Візьми віник та пообмітай у сінях паутиння.* Черниг. у.

Пообмовляти, ляю, еш, *м.* Оклеветать (многихъ).

Пообмока́ти, каємо, ете, *м.* Обмокнуть (о многихъ). *Не дали нам юпок, а ми пообмокали на дощі.* Зміев. у.

Пообмо́лочувати, чую, еш, *м.* Обмолотить (во множествѣ).

Пообморочувати, чую, еш, *м.* То-же, что и обморочити, но во множествѣ.

Пообмо́тувати, тую, еш, *м.* Обмотать (во множествѣ). *Пообмотували ноги полотном (мертвому).* Харьк. у.

Пообмо́чувати, чую, еш, *м.* Обмочить (во множествѣ).

Пообмо́щувати, щую, еш, *м.* То-же, что и обмостити, но во множествѣ.

Пообмуро́вувати, вую, еш, *м.* Обнести каменными, кирпичными стѣнами. *І двір, і сад пообмуровував.* Славяносерб. у.

Пообніма́ти, маю, еш, *м.* Обнять (многихъ).

Пообніма́тися, маємося, етеся, *м.* Обняться (о многихъ).

Пообно́сити, шу, сиш, *м.* То-же, что и обнести, но во множествѣ.

Пообню́хувати, хую, еш, *м.* Обнюхать (во множествѣ).

Пообомліва́ти, ваємо, ете, *м.* То-же, что и обомліти, но о многихъ.

Пооборона́ти, наю, еш, *м.* Оборонить, защитити (многихъ).

Пооборона́тися, наємося, етеся, *м.* Защититься (о многихъ).

Пообпада́ти, даємо, ете, *м.* То-же, что и обпасти, но во множествѣ.

Пообпа́лювати, люю, еш, *м.* Обжечь (во множествѣ).

Пообпа́люватися, люємося, етеся, *м.* Опалиться (о многихъ), загорѣть (о многихъ). *Пообпалювались у дорозі на тих степових вітрах.* Г. Барв. 150.

Пообпа́рювати, рюю, еш, *м.* Опарить (во множествѣ).

Пообпа́рюватися, рюємося, етеся, *м.* Опариться (о многихъ).

Пообпасинко́вувати, вую, еш, *м.* Обломать побѣги на стебляхъ табаку, подсолнечника и пр. (во множествѣ).

Пообпаску́джувати, джую, еш, *м.* Обгадить (во множествѣ).

Пообпаску́джуватися, джуємося, етеся, *м.* Обгадиться (о многихъ).

Пообпива́ти, ваю, еш, *м.* Опить (во множествѣ). *Чи ми вас пообідали, чи ми вас пообпивали?* Київ. у.

Пообпива́тися, ваємося, етеся, *м.* Опиться (о многихъ).

Пообпи́сувати, сую, еш, *м.* 1) Описать (во множествѣ). 2) Исписать вокругъ. *Єсть такі, що хрестами все пообписує: і ночви, і двері...* Г. Барв. 428.

Пообпіра́ти, раю, еш, *м.* То-же, что и обіпрати, но многихъ.

Пообплива́ти, ваю, ею, *м.* Проплыть вокругъ многихъ предметовъ.

Пообпліта́ти, таю, еш, *м.* Обплести (во множествѣ).

Пообплі́тувати, тую, еш, *м.* Опутать (во множествѣ).

Пообплю́вувати, вую, еш, *м.* Оплевать (во множествѣ).

Пообпога́нювати, нюю, еш, *м.* Обгадить (во множествѣ).

Пообпога́нюватися, нюємося, етеся, *м.* Обгадиться (о многихъ).

Пообполи́скувати, кую, еш, *м.* Ополоскать (во множествѣ). *Пообполискуй оті горішечки.* Харьк. у.

Пообполи́скуватися, куємося етеся, *м.* Ополоскаться (о многихъ). *Тільки вскочили в воду, пообполискувались та й назад.* Харьк. у.

Пообпо́лювати, люю, еш, *м.* Ополотъ (во множествѣ). *Малину вже пообполювала.* Богодух. у.

Пообрахо́вувати, вую, еш, *м.* То-же, что и обрахувати, но во множествѣ.

Пообрива́ти, ваю, еш, *м.* Оборвать (во множествѣ). *Вилни вже пообривали, а смий ще й не починали.* Черниг. у.

Пообрива́тися, ваємося, етеся, *м.* Оборваться (во множествѣ).

Пообрі́внювати, нюю, еш, *м.* Обравнять (во множествѣ).

Пообрізувати, зую, еш, *м.* Обрѣзать, отрѣзать (во множествѣ). *Мати скоро вмерла за нею, а кума пішла вночі, де її сговали, да руки їй і пообрізувала.* ЗОЮР. II. 15. *Пообрізувала їй шкіру на руках.* Чуб. II. 433.

Пообріка́тися, каємося, етеся, *м.* Дать обѣты (о многихъ).

Пооброблювати, люю, еш, *м.* —Пообробляти.

Пообробля́ти, ляю, еш, *м.* Обработать, отдѣлать (во множествѣ).

Пообробля́тися, ляємося, етеся, *м.* Окончить работу (о многихъ). *Уже люди в полі пооброблялися.* Богодух. у.

Пооброста́ти, таємо, ете, *м.* Обрасти (во множествѣ). *Гори лісом пообростали.* Харьк. г.

Пообру́бувати, бую, еш, *м.* Обрубить (во множествѣ). *Пообрубував ілки.* Харьк. у.

Пообру́шувати, шую, еш, *м.* Потрясти, обвалить (во множествѣ).

Пообса́джувати, джую, еш, *м.* Обсадить (во множествѣ).

Пообса́пувати, пую, еш, *м.* Обполотъ и окучить (во множествѣ). *Як гарно пообсапуеш картоплю, то більша зродить.* Екатеринос. г.

Пообсе́лювати, люю, еш, *м.* Поселить (многихъ).

Пообсе́люватися, люємося, етеся, *м.* То-же, что и обселитися, но во множествѣ.

Пообсе́сатися, саємося, етеся, *м.* Обсосаться, обѣстаться, сося. *Ось піду йому телят до корів повинускаю,—нехай пообсесяються.* Г. Барв. 195.

Пообсе́вати, ваю, еш, *м.* Обсѣять (во множествѣ).

Пообсе́ватися, ваємося, етеся, *м.* Окончить сѣять. *За годинки люди пообсеивалися.* Харьк.

Пообсе́дати, даємо, ете, *м.* То-же, что и обсеісти, но во множествѣ. *Пообсеідали кругом його жінка, батько й мати.*

Пообсе́кати, каю, еш, *м.* Обсѣчь (во множествѣ).

Пообсе́кріати, баю, еш, *м.* Оскрестъ (во множествѣ).

Пообсе́кувати, баю, еш, *м.* Ощипать, оборвать (во множествѣ).

Пообсе́ма́жувати, жую, еш, *м.* Обжарить (во множествѣ).

Пообсе́ма́лювати, люю, еш, *м.* Опалить (во множествѣ).

Пообсе́мі́увати, кую, еш, *м.* Обдергать (во множествѣ). *Пообсемикуйте нам сорочки, щоб рівно було.* Київ. у.

Пообсе́міювати, юю, еш, *м.* Осмѣять (во множествѣ).

Пообсе́мктувати, тую, еш, *м.* Обсосать (во множествѣ).

Пообсе́млювати, люю, еш, *м.* Осмолить (во множествѣ).

Пообсе́нювати, вую, еш, *м.* Засновать (во множествѣ).

Пообста́вляти, ляю, еш, *м.* Обставить (во множествѣ).

Пообсте́лювати, люю, еш, *м.* То-же, что и обстелити, но во множествѣ.

Пообстрига́ти, гаю, еш, *м.* Остричь (многихъ).

Пообстру́гувати, гую, еш, *м.* Острогать (во множествѣ).

Пообсте́жувати, жую, еш, *м.* Обдуть, сдуть (во множествѣ). *Уже з усього нил пообстежувала.* Пират. у.

Пообсте́пати, паю, еш, *м.* Обступить (во множествѣ).

Пообсе́шувати, шую, еш, *м.* Обсушить (во множествѣ).

Пообсе́шуватися, шуємося, етеся, *м.* Обсушиться (о многихъ).

Пообтава́ти, таємо, ете, *м.* Обтаять (во множествѣ). *А що, пообтавали вже вуси?* Харьк. у.

Пообтика́ти, каю, еш, *м.* Обтыкать (во множествѣ).

Пообтика́тися, каємося, етеся, *м.* Обтыкать себя (о многихъ).

Пообти́нати, наю, еш, *м.* Обрѣзать (во множествѣ).

Пообтира́ти, раю, еш, *м.* Обтереть (во множествѣ). *Пообтирай чоботи.* Черниг. у.

Пообті́сувати, сую, еш, *м.* Обтесать (во множествѣ). *Оці ось дубки пообтісуйте попереду.* Харьк. у.

Пообто́вкувати, кую, еш, *м.* Обтолочь (во множествѣ).

Пообто́птувати, тую, еш, *м.* Обтоптать (во множествѣ).

Пообто́чувати, чую, еш, *м.* То-же, что и обточити, но во множествѣ.

Пообтрі́пувати, пую, еш, *м.* Отряхнуть (во множествѣ).

Пообтрі́пуватися, пуємося, етеся, *м.* Отряхнуться (во множествѣ).

Пообтро́щувати, щую, еш, *м.* Обломать вокругъ (во множествѣ).

Пообтру́шувати, шую, еш, *м.* То-же, что и обтрусити, но во множествѣ.

Пообру́шуватися, шуємося, етеся, *м.* То-же, что и обтруситися, но во множествѣ.

Пообтяга́ти, гаю, еш, *м.* Обтянуть (во множествѣ).

Пообува́ти, ваю, еш, *м.* Обуть (во множествѣ).

Пообуватися, ваємося, етеся, *ил.* Обуться (о многихъ).

Пообхаркувати, кую, *еш, ил.* Обхаркать (во множествѣ).

Пообхвачувати, чую, *еш, ил.* = Пообхоплювати.

Пообхлюпувати, пую, *еш, ил.* Обплевать, облить водой (во множествѣ).

Пообхоплювати, люю, *еш, ил.* Обхватить (во множествѣ).

Пообцяховувати, вую, *еш, ил.* Обить гвоздями (во множествѣ).

Пообцілювати, вую, *еш, ил.* То-же, что и **обцілювати**, но многихъ.

Пообчернювати, нюю, *еш, ил.* Сдѣлать черными (во множествѣ).

Пообчикрїжувати, жую, *еш, ил.* Обрѣзать, обкарнать (во множествѣ).

Пообчищати, щаю, *еш, ил.* Обчистить, очистить (во множествѣ).

Пообчищатися, щаємося, етеся, *ил.* Обчиститься, очиститься (о многихъ).

Пообчіркувати, кую, *еш, ил.* Очертить (во множествѣ).

Пообчухувати, руу, *еш, ил.* То-же, что и **обчухати**, но во множествѣ.

Пообшарпувати, пую, *еш, ил.* То-же, что и **обшарпати**, но во множествѣ.

Пообшарпуватися, пуємося, етеся, *ил.* То-же, что и **обшарпатися**, но о многихъ. *Як старіи пообшартувалися, а справити одержу ні за що.* Богод. у.

Пообшивати, ваю, *еш, ил.* Обшить (во множествѣ). Стор. МПр. 169.

Пообшиватися, ваємося, етеся, *ил.* То-же, что и **обшитися**, но о многихъ.

Пообшкрїбувати, бую, *еш, ил.* Обскрестъ (во множествѣ).

Пообшмаровувати, вую, *еш, ил.* То-же, что и **обшмарувати**, но во множествѣ.

Пообшукувати, кую, *еш, ил.* Обыскать (во множествѣ).

Пооб'язувати, зую, *еш, ил.* = Пообв'язувати.

Пооб'язуватися, зуюся, есея, *ил.* = Пообв'язуватися.

Поодб... См. Повідб...

Поодв... См. Повідв...

Поодг... См. Повідг...

Поодд... См. Повідд...

Поодж... См. Повідж...

Поодз... См. Повідз...

Поодинікий, а, е. 1) Отдѣльный.

2) Одноконный? *Хтось в'їзжав до нас на подвір'ї поодинокими саночками сірою конячкою.* КС. 1883. II. 466.

Поодїнці, *нар.* По одному, въ одиночку.

Поодк... См. Повідк...

Поодл... См. Повідл...

Поодм... См. Повідм...

Поодн... См. Повідн...

Пооднборонь, *нар.* Въ одну борону.

Поодп... См. Повідп...

Поодр... См. Повідр...

Поодружувати, жуу, *еш, ил.* Сочетать бракомъ, поженить (многихъ).

Поодружуватися, жуємося, етеся, *ил.* Жениться, выйти замужъ (о многихъ).

Поодс... См. Повідс...

Поодт... См. Повідт...

Поодужувати, жуемо, *ете, ил.* Выздоравливать (о многихъ). *Ті люди поодужували.* Грин. II. 97.

Поодурювати, рую, *еш, ил.* = Пообдурювати.

Поодх... См. Повідх...

Поодц... См. Повідц...

Поодч... См. Повідч...

Поодш... См. Повідш...

Поодщ... См. Повідщ...

Поодягати, гаю, *еш, ил.* Одѣть (многихъ).

Поодягатися, гаємося, етеся, *ил.* Одѣться (о многихъ).

Поожєнювати, нюю, *еш, ил.* Женить (многихъ).

Поожєнюватися, нюємося, етеся, *ил.* Жениться (о многихъ).

Поожерєблюватися, люємося, етеся, *ил.* Ожеребиться (о многихъ).

Пооживати, ваємо, *ете, ил.* Ожить (о многихъ). *Всі і пооживали.* Мнж. 30. *Помазав ятминята цілющою водою, вони і пооживали.* Рудч. Ск. I. 155.

Пооживляти, ляю, *еш, ил.* Оживить (многихъ).

Пооздблювати, люю, *еш, ил.* Украсить (во множествѣ).

Поозувати, ся, ваю ся, *еш, ся, ил.* = Пообувати, ся.

Поопадати, даємо, *ете, ил.* = Пообпадати.

Поопинатися, няємося, етеся, *ил.* Очутиться (о многихъ).

Поопїсувати, сую, *еш, ил.* Описать (во множествѣ).

Пооповіщати, щаю, *еш, ил.* Извѣстить (многихъ).

Поопоганювати, нюю, *еш, ил.* = Пообпоганювати.

Поопускати, каю, *еш, ил.* То-же, что и **опустити**, но во множествѣ.

Поопускатися, каємося, етеся, *ил.* То-же, что и **опуститися**, но во множествѣ.

Поопухати, хаємо, *ете, ил.* Опухнуть (во множествѣ).

Поорати, рю, рєш, *ил.* Вспахать. *Та вже жє люди в полі поорали.* Рудч. Чп. 223.

Поорєндувати, дую, *еш, ил.* Заарендовать (во множествѣ).

Поорудувати, дую, *еш, ил.* Распорядиться, поуправлять нѣкоторое время.

Поосажувати, жуу, *еш, ил.* Поселить (многихъ). *Поосажував пан людей у лісі.* Черк. у.

Поосвідчати, чаю, *еш, ил.* Объявить, сообщить (во множествѣ).

Поосвідчувати, чую, *еш, ил.* = Поосвідчати.

Поосвічувати, чую, *еш, ил.* Освѣтить (во множествѣ).

Поосєлювати, люю, *еш, ил.* Поселить (многихъ).

Поосєлюватися, люємося, етеся, *ил.* Поселиться (о многихъ).

Поосипатися, паємося, етеся, *ил.* Осыпаться (во множествѣ). *Як стрепенув... яблуно, так яблука і поосипались.* Драг. 132.

Поосідати, даємо, *ете, ил.* То-же, что и **осісти**, но во множествѣ.

Поосідатися, даємося, етеся, *ил.* То-же, что и **осістися**, но о многихъ.

Поосідлувати, лую, *еш, ил.* Осѣдлать (во множествѣ).

Пооскомити, млю, миш, *ил.* Набить оскомину.

Пооскомитися, млюся, мишся, *ил.* Набить себя оскомину.

Пооскорблєувати, люю, *еш, ил.* Оскоромить (многихъ).

Пооскорблєуватися, люємося, етеся, *ил.* Оскоромиться (о многихъ).

Поослабати, баємо, *ете, ил.* Ослабнуть, держаться непрочно. *Поослабали трубки.* НВолын. у.

Поослаблювати, люю, *еш, ил.* То-же, что и **ославити**, но многихъ.

Поосмілюватися, люємося, етеся, *ил.* То-же, что и **осмілитися**, но о многихъ.

Поосміювати, юю, *еш, ил.* = Пообесміювати.

Поосновувати, вую, *еш, ил.* Основать (во множествѣ).

Поосолбдєувати, джую, *еш, ил.* Услаждать (многихъ).

Поосоружуватися, жуємося, етеся, *ил.*

Опротивѣть, надѣсть, опостылѣть (во множествѣ).

Пооставляти, дяю, *еш, ил.* Оставить (во множествѣ).

Поостуджувати, джую, *еш, ил.* Остудить, охладить (во множествѣ).

Поосушувати, шую, *еш, ил.* Осушить (во множествѣ).

Поотруювати, трую, *еш, ил.* Отравить (многихъ).

Поотуманювати, нюю, *еш, ил.* Обмануть, одурачить (многихъ).

Поохабляти, ляю, *еш, ил.* Оставить (многихъ). Вх. Уг. 261.

Поохаювати, хаюю, *еш, ил.* Прибрать, привести въ опрятный видъ (во множествѣ).

Поохкати, каю, *еш, ил.* Поохать.

Поохлябуватися, буємося, етеся, *ил.* Ослабнуть, расшататься (во множествѣ). *У возі поохлябувалось усе.* НВолын. у.

Поохолбдєувати, джую, *еш, ил.* Охладить (во множествѣ).

Поохотити. См. Поохочувати.

Поохотитися, чуся, тишея, *ил.* Пожелать, захотѣть.

Поохочувати, чую, *еш, сов. в.* поохотити, хочу, тиш, *ил.* Поощрять, поощрять. *Батько не поохочував мене до цього, а я таки зробив, та й вишло погано.* Рк. Левин.

Поохрещувати, шую, *еш, ил.* Окрестить (многихъ).

Поохрещуватися, шуємося, етеся, *ил.* Окреститься (о многихъ).

Поохрипати, паємо, *ете, ил.* Охрипнуть (о многихъ).

Поопінювати, нюю, *еш, ил.* Опінить (во множествѣ).

Поочищати, щаємо, *ете, ил.* Очистить (во множествѣ).

Поопшукувати, кую, *еш, ил.* Обмошенничать, надуть (многихъ).

Попава, ви, *жс.* Раст. *Taghacum officinale.* Вх. Уг. 261.

Попадати, даємо, *ете, ил.* Упасть (о многихъ). *Обидва попадали мертві.* Стор. МПр. 107. Безлично употребляется и въ *ед. ч.* *Иниє попадали між тернину.* Ев. Мр. IV. 7.

Попадати, даю, *еш, сов. в.* **попасти**, паду, дєш, *ил.* Попадать, попасть, поймать, захватить.

Попадатися, даюся, есея, *ил.* Распасться, опастъ. *Шкура попадалась на ший.* *Носив сорочку, поки попадалась.* За-

раз надіну. *Мое попадалось, дак оце, спасиби вам, тепер зніму.* Г. Барв. 29.

Попадати́ся, даю́ся, е́ся, сов. в. **попа́стися, ду́ся, де́ся,** *гл.* Попадаться, попасться, быть пойману, захвачену. *Попалася в лисі руки невірній дружині.* Мет. 253.

Попаде́нко, ка, м. Сынъ попады.

Попади́н, на́, не́. Попадинъ. *Попадина дочка.* Г. Барв. 294, 295.

Попади́ця, ці, ж. Та, которая попалась? *Молодице моя, попадице моя, попади ти мені,—буде добре тобі.* Чуб. IV. 517.

Попа́дька, ки, ж. Ум. отъ попада.

Попа́дя, ді, ж. 1) Попадья, жена священника. *Уповала, мамцю, на керею, думала бути попадею.* Мет. 237. 2) Рыба *Rhodeus amarus.* Вх. Пч. II. 20. 3) Въ свадебномъ обрядѣ: бутылка настоенной водки, которую (бутылку) мать невесты затыкает пучкомъ калины и объявляеъ красной ленточкой; **попади́** не трогаютъ до тѣхъ поръ, пока не пріѣдутъ отъ новобрачнаго **дружкі** послѣ **комори**. МУЕ. III. 92. Ум. **Попа́дька.** *Полянув пантець на свою попадьку.* Св. Л. 200.

Попа́йдіти, дѣть, гл. безл. Повезти, удаться. *Мені поайдило.*

Попа́костити, кощу стити, гл. Изгадить, испортить.

Попа́кува́ти, кую́, еш, гл. Упаковать (во множествѣ).

Попа́кува́тися, кую́мося, ете́ся, гл. Упаковать (о многихъ).

Попаламарува́ти, рю́ю, еш, гл. Побить пономаремъ.

Попала́ти, лаю́, еш, гл. Попылатъ.

Попалахкоті́ти, кочу́, ти́ш, гл. Попылатъ сильно.

Попали́ти, лю́, лиш, гл. Сжечь; обжечь (во множествѣ). *Гей ростутили пожар по домині, попалим діти солов'ні.* АД. I. 269.

Попали́тися, лимос́я, тес́я, гл. 1) Сжечься, обжечься (во множествѣ). 2) **Попали́лося на не́бі.** При закатѣ солнца облака стали красны. Вх. Лем. 453.

Попані́ти, нію́, еш, гл. Сдѣлаться бариномъ. *Ну, як уже й мужик попаніе, то хам з його буде.* Харьк. у.

Попантрува́ти, рю́ю, еш, гл. Посторожить.

Попанува́ти, ну́ю, еш, гл. 1) Погосподствовать, поцарствовать, побить бариномъ. *І над нашим ще народом ще хотъ*

трохи попануй. Котл. Од. 494. *Як би тобі довелось в нас попанувати.* Шевч. 453. 2) Поблагоприятствовать, подѣйствовать. *Тепер весна попанувала на ярину.* НВолын. у.

Попанька́тися, каю́ся, е́ся, гл. Поныничиться, поухаживать за кѣмъ.

Попаня́читися, чус́я, чи́шся, гл. **Попані́ти.** Сим. 141. *Все тее куди попанячилося і пиндючилось* *почало.* Сим. 227.

Попарі́ти, рю́, ри́ш, гл. 1) Попарить горячей водой, на огнѣ,—во множествѣ. *Та́й ми од печі,—попарю плечі.* Грин. I. 243. 2) **Высѣ́чь розгами, побить.** *Як попарить мужик ціпом,—аж шкура облізла.* Грин. III. 674. *За теж їх і попарили сьогодні (різками).* Мир. ХРВ. 268.

Попарі́тися, рю́ся, ри́ся, гл. Попариться.

Попартачі́ти, чу́, чи́ш, гл. Испортить плохой работой (во множествѣ).

Попарто́лити, лю́, лиш, гл. **Попарта́чити.**

Попарторі́ти, рю́, ри́ш, гл. **Попарто́лити.**

Попарубкува́ти, кую́, еш, гл. Побить парнемъ. *Попарубкував трохи, то його й женимо.* Морд. Пл. 13.

Попарува́ти, рую́, еш, гл. 1) Спарить нѣсколько паръ. 2) Поженить нѣсколькихъ. *Попаруем діток.* К. Досв. 109.

Попарува́тися, рую́мося, ете́ся, гл. 1) Спариться (о многихъ). 2) Вступить въ бракъ (о многихъ).

Попарши́вити, віемо́, ете́, гл. Сдѣлаться паршивымъ (о многихъ), сдѣлаться плохимъ (о многихъ).

Попас́, су, м. Кормъ на пастбищѣ, пастбище, выпасъ. Рудч. Чп. 47, 252. *Поїдемо разом з вітром, попасу не буде.* Мет. 97. **Ста́ти на по́пасі.** Остановиться, чтобы попаси воловъ, лошадей. *Ой пішли чумаки з України стали на попасі край долини.* Мет. 369. **Попасом** **Попасом** **Попасочон.**

Попаса́ння, ня, с. Кормъ на пастбищѣ. *Пустим коней на попасання.* Макс. (1849), 54.

Попаса́ти, саю́, еш, гл. Пасти въ дорогѣ. *Воли попасали.* Рудч. Чп. 89. *Іде Марко з чумаками, ідуци співав, не постига до господи—воли попасав.* Шевч. 116.

Попаси́ще, ща, с. Пастбище. *Оце коло хутора і попасище має.* Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Попасі́шникува́ти, кую́, еш, гл. Побить пчеловодомъ.

Попасе́и, нар. 1) Пася, пасясь на ходу. Сим. 197. *Отара попаски попхалась на-маниа.* Греб. 381. *Віви... роскошмилися по толоці, щипаючи попаски низеньку, приземну травичю.* Мир. ХРВ. 50. 2) Осторожно. *Кішка іде попаски.* Борз. у.

Попаскѣ́дити, джу́, ди́ш, гл. Изгадить (во множествѣ). *Усю одержу попаскѣдив.* Васильк. у.

Попас́ти, су́, се́ш, гл. Попаси. *Станьмо, братіку, тута, коні попасімо.* ЗОЮР. I. 40. *Ниде... і коня попаси.* ЗОЮР. I. 209.

Попасува́ти, сую́, еш, гл. **Попасати.** *Ми стали біля слободи Кінської... попасувати волів.* Драг. 415.

Попа́тлати, лаю́, еш, гл. Взъерошить (многихъ).

Попа́трати, раю́, еш, гл. Опарить птицъ и ощипать перья.

Попаци́кува́ти, кую́, еш, гл. Поразглагольствовать, преимущ. дерзко. *Та́кій чепурусі в жадобку попацикувати.* МВ. (КС. 1902. X. 143).

Попекті́, печу́, че́ш, гл. 1) Попечь, испечь, изжарить. 2) Обжечь. 3) Пожалить, ужалить (крапивою) (во множествѣ). *Ускочила у кропиву та й ніженьки попекла.* Грин. III. 645.

Попекті́ся, печу́ся, че́ся, гл. 1) Испечься (о многомъ). *Гарно паляниці попеклися.* Славяносерб. у. 2) Обжечься. *Він, кажуть, на якомусь заводі робив і там дуже попекся, ото й ирамуватий того такий.* Пирятин. у.

Попеласті́й, а, е. Пепельный (о цвѣтѣ). *Попеластий віл.* Греб. 365. *Ми (гуси) попеласті всі.* Греб. 362. *Ви, кури, білі, чорні, хребенасті, попеласті.* Мил. М. 51.

Попелі́тися, лю́ся, ли́ся, гл. Рыться въ землѣ, въ сорѣ (о курицѣ). Вх. Уг. 261.

Попелі́ця, ці, ж. Насѣк. *Aphis brassicae*, капустная тля. Вх. Пч. I. 5. *Попеліця на капусті.* ЕЗ. V. 193. *Попеліця напала на капусту.* Волч. у.

Попели́ще, ща, с. 1) Мѣсто, куда выбрасываютъ золу. Рк. Левиц. 2) У Шевченка съ измѣн. удареніемъ: **попели́ще**—попелище. *А Максим на пожарище та на попелище подивився.* Шевч. 590.

Попелі́ти, лію́, еш, гл. Обращаться въ пепель. Киев. у.

Попельня́, ні, ж. Мѣсто для ссыпки золы.

Попелю́х, ха́, м. 1) Сказочный герой, получившій свое имя отъ того, что въ молодости сидѣлъ въ золѣ, а затѣмъ совершившій рядъ подвиговъ и сдѣлавшійся царемъ. *Звали го попелюхом, бо все у попелі сидів.* Драг. 262. 2) Животн. *Myoxus glis.* Вх. Пч. II. 6.

Попелю́ха, хи, ж. 1) Хохлатый жаворонокъ, *Alauda rustica.* 2) Тля травяная. Рк. Левиц. 2) **Попелюх** 2. Вх. Пч. II. 6.

Попеля́стий, а, е **Попеласті́й.**

Попе́нько, ка, м. Ум. отъ піп. О. 1862. IV. 29.

Попе́ня, ня́ти, с. Ребенокъ попа, священника. *Возив попе́нят у цурню,—у школу, чи що.* О. 1862. VIII. 12.

Попе́р, пру, м. Перець. Вх. Лем. 453.

Попе́рва́х, нар. Сперва, сначала. *Попервах жили вони гаразд, а потім—Бог його зна.* Новомоск. у.

Поперебива́ти, ваю́, еш, гл. То-же, что и **перебі́ти**, но во множествѣ. *Поперебивали їм ноги.* Єв. I. IX. 31. *Я вашому собаці ноги поперебиваю.* Киев. у. *Як уловлять свиню, то ноги поперебивають.* Драг. 81. *Уже наші жінки і подушки поперебивали.* АД. II. 12.

Поперебива́тися, ва́юмося, ете́ся, гл. Перебьаться (во множествѣ).

Поперебіга́ти, га́ємо, ете́, гл. Перебѣжать (о многихъ). *Усі поперебігали на цей бік.* Борз. у.

Поперебілюва́ти, люю́, еш, гл. Перебѣлить (во множествѣ).

Поперебіра́ти, раю́, еш, гл. То-же, что и **перебра́ти**, но во множествѣ.

Поперебіра́тися, ра́юмося, ете́ся, гл. То-же, что и **перебра́тися**, но о многихъ. *От вони поперебіралися: понадівали на дівчат свою одержу і з дівчат поздіймали і на себе понадівали.* Чуб. II. 37.

Поперебѣ́тнува́ти, тую́, еш, гл. Взболтать (во множествѣ).

Поперебѣ́тнуватися, ту́юмося, ете́ся, гл. Взболтаться (о многомъ). *Молочко гарне було, позастояване, а поки довели по цій дорозі, то й поперебѣтнувалося.* Черниг. г.

Поперебѣ́лювати, лю́ємо, ете́, гл. То-же, что и **перебѣлі́ти**, но во множествѣ.

Поперебрі́хувати, хую́, еш, гл. Переврать (многое). *Вона зроду не скаже так, як чула од людей, а все поперебріхує.* Харьк. у.

Попереброджува́ти, джую́, еш, гл. Перейти въ бродъ (во многихъ мѣстахъ, о многихъ людяхъ).

Поперебувати, ваю, еш, *м.* Перемѣнить обувь (многимъ).

Поперебуватися, ваємося, етеся, *м.* Перемѣнить обувь (о многихъ).

Попереваблювати, люю, еш, *м.* Переманить (многихъ).

Попереважувати, жую, еш, *м.* Переважить (многое).

Поперевалювати, люю, еш, *м.* То-же, что и **перевалити**, но во множествѣ.

Поперева́рювати, рюю, еш, *м.* Переварить (во множествѣ).

Поперевертати, таю, еш, *м.* То-же, что и **перевернути**, но во множествѣ. Мнж. 32. *Ослони... поперевертав.* Ев. Мр. XI. 15. *Сю штуку написав москаль по нашому і дуже поперевертав слова.* Котл. НП. 398.

Поперевертатися, таємося, етеся, *м.* То-же что и **перезвернутися**, но о многомъ. *Тоді крутом нашою села усе пуці були... А тепер бач на яке попереверталось: орем усюди.* Драг. 222.

Поперевисати, саємо, ете, *м.* Перевѣситься черезъ что-либо, напр. черезъ заборъ (во множествѣ). *Наші труші до сусід поперевисали, а вони ї обривають.* Киев. у.

Поперевінчувати, чую, еш, *м.* Обвѣнчать (многихъ).

Поперевішувати, шую, еш, *м.* Перевѣсить на другія мѣста (во множествѣ). *Поперевішуй сорочки на сонце, щоб швидче подосихали.* Васильк. у.

Поперевіювати, віюю, еш, *м.* Перевѣять (во множествѣ).

Попереводити, джу, диш, *м.* То-же, что и **перевести**, но во множествѣ.

Попереводитися, димося, дитеся, *м.* То-же, что и **перевестися**, но во множествѣ. *Песчоловців осталось мало: попереводились.* Драг. 2. *Птиця... вже попереводилась.* Драг. 237.

Поперев'язувати, зую, еш, *м.* Перевязать (многихъ). *Поперев'язувала старостів рушниками.* Богодух. у.

Попереганяти, няю, еш, *м.* То-же, что и **перегнати**, но во множествѣ. *Попереганяйте візці на той бік, там краща паща.* Екатериносл. у.

Поперега́чувати, чую, еш, *м.* То-же, что и **перегати**, но во множествѣ.

Поперегинати, няю, еш, *м.* Перегнать (во множествѣ).

Поперегледжувати, джую, еш, *м.* = **Попереглядати**.

Попереглядати, даю, еш, *м.* То-же, что и **переглядати**, но во множествѣ.

Поперегнивати, ваємо, ете, *м.* То-же, что и **перегнати**, но во множествѣ.

Поперегсв́рювати, рюю, еш, *м.* То-же, что и **переговорити**, но во множествѣ.

Поперегони́ти, ню, ниш, *м.* То-же, что и **перегнати**, но во множествѣ. *Поперегонили воли через річку.*

Поперегравати, граю, еш, *м.* То-же, что и **переграти**, но во множествѣ.

Поперегризати, заю, еш, *м.* Перегрызть (во множествѣ).

I. Поперед, нар. 1) Вперед. *Поперед себе вражих лаяв облавою пруть.* Нп. *Поперед війська да січуть рубать.* АД. I. 25. 2) Сперва. *Поперед ти йди, а тоді я.* 3) Прежде. *Поперед усього. Поперед батька не лізь у печко.*

II. Поперед, пред. Предъ, передъ. *Воли, коні на оборі, а біда поперед очі.* Ном. № 2177. Если слѣдующее слово начинается друмя согласными, употр. **попередо** *Безмодная доріженька попередо мною.* МВ. (О. 1862. III. 51).

Попередавати, даю, еш, *м.* То-же, что и **передати**, но во множествѣ.

Попереда́влювати, люю, еш, *м.* Раздавить (во множествѣ).

Побередень, дня, м. Дощечка, соединяющая головки двухъ полозьевъ въ саняхъ. Сумск. у.

Попередзвонювати, нюю, еш, *м.* Окончить звонить (во множествѣ).

Попередивля́тися, ляюся, етеся, *м.* Пересмотрѣть (во множествѣ).

Попередіти, ся. См. **Попережати**, ся.

Попереді, нар. = **Попереду**.

Попереділяти, ляю, еш, *м.* Раздѣлить (многое). *І землю, і гроші, і всю худобу на троє попереділяли, щоб усім однаково було.* Харьк. у.

Попередніця, ці, ж. Передняя часть запаски, фартухъ, надѣваемый спереди къ запаскѣ, плахтѣ. Чуб. VII. 427. КС. 1893. V, 282, XII, 449. Вас. 170. МУЕ. I. 141. См. **Задниця**.

Попередній, я, в. Предыдущій.

Побередок, дка, м. = **Попередень**. Сумск. у.

Попередб́чку, нар. Ум. отъ **попереду**.

Попередра́жнювати, нюю, еш, *м.* Передразнить (многихъ, о многихъ). *Скільки буде дівчат на досвітках, він усіх попередражнює.* Харьк. у.

Попередруківувати, вую, еш, *м.* Перепечатать (во множествѣ).

Попереду, нар. 1) Вперед, спереди.

Сам хорунжий попереду йде. Макс. 2) Впередъ, напередъ. *І то лихо попереду знати, що нам в світі зостринеться.* Шевч. 12. *Посилає мене... попереду, а сам мусить би то йти за нами.* ЗОЮР. I. 291. 3) Сперва, сначала. Ум. **Попередб́чку**. *Летить зозуленька попередочку.* Мет. 151.

Попереду́мувати, мую, еш, *м.* То-же, что и **передумати**, но во множествѣ.

Попережа́ти, жаю, еш, сов. в. **попередіти**, джу́, диш, *м.* Опережать, опередить. *Скажіть ученикам, що попередити вас у Гамлеті.* Ев. Мр. XVI. 7. *Батько... сам хоче одружитись, дак йому чудно попережати сина.* Г. Барв. 538.

Попережа́тися, жаюся, ешся, сов. в. **попередітися**, джу́ся, дишся, *м.* Опережать, опередить, выставляться, выставиться впередъ. *Не попережайся поперед війська і не оставайся позад війська.* АД. I. 314.

Попереживати, ваю, еш, *м.* То-же, что и **перенести**, но во множествѣ.

Попережовкати, каємо, ете, *м.* Пожелтѣть (во множествѣ). *Огірки попережовкали і солити негодяці.* Волч. у.

Попережівувати, вую, еш, *м.* Пережевать (во множествѣ).

Поперезивати, ваю, еш, *м.* Перезвать (многихъ).

Поперезі́мівувати, вую, еш, *м.* То-же, что и **перезимувати**, но во множествѣ.

Поперезувати, ваю, еш, *м.* Обуть наново, перемѣнить обувь (во множествѣ).

Поперезуватися, ваємося, етеся, *м.* Обуться наново, перемѣнить обувь (о многихъ).

Попереина́кшувати, шую, еш, *м.* Сдѣлать иначе, измѣнить (во множествѣ).

Попереина́чувати, чую, еш, *м.* = **Попереинакшувати**.

Попереі́дати, даю, еш, *м.* То-же, что и **переісти**, но во множествѣ. *Уже і миші половину попереідали.* Г. Барв. 264.

Попереі́джати, джаю, еш, *м.* = **Попереіздити**.

Попереі́здити, джу́, диш, *м.* Переѣхать (во множествѣ).

Поперейма́ти, маю, еш, *м.* То-же, что и **переняти**, но во множествѣ. *Від німців усе те попереймам.* ЕЗ. V. 201.

Поперейменівувати, вую, еш, *м.* Переименовать (во множествѣ).

Поперек, кѹ, м. Поясница; талія. *Обняла за попереk.* Котл. Ен. VI. 37. Ум. **Поперечок**.

Попереказувати, зую, еш, *м.* То-же, что и **переказати**, но во множествѣ.

Поперекаламучувати, чую, еш, *м.* Помутить, возмутить (во множествѣ).

Поперекида́ти, даю, еш, *м.* То-же, что и **перекидати**, **перекинути**, но во множествѣ. *Поперекидала вози... в воду.* Рудч. Ск. I. 33.

Поперекида́тися, даємося, етеся, *м.* То-же, что и **перекинутися**, но о многихъ. *Драг. 157. Поробіться, каже, муравками та лізте у пляшку. Вони усі поперекидались та й поулазили у ту пляшку.* Мнж. 129.

Поперекипа́ти, паємо, ете, *м.* Перекипѣть (во множествѣ).

Поперекиса́ти, саємо, ете, *м.* То-же, что и **перекіснути**, но во множествѣ. *Тепло дуже в поребі, поперекисало мое варево.* Черниг. у.

Поперекла́дати, даю, еш, *м.* То-же, что и **перекла́сти**, но во множествѣ.

Попереклика́ти, каю, еш, *м.* Перезвать (многихъ).

Попереківий, а, е. Поясничный. Константиногр. у. **Попереківі кістий**. Поясничные позвонки. Константиногр. у.

Попереківувати, вую, еш, *м.* Перезковать (во множ.).

Попереківувати, ную, еш, *м.* Убѣдить (многихъ).

Попереківуватися, нуємося, етеся, *м.* Убѣдиться (о многихъ).

Попереківувати, шую, еш, *м.* Перекосить (косую,—во множествѣ).

Поперекра́дати, даю, еш, *м.* То-же, что и **перекра́сти**, но во множествѣ. *Оттакій: злодій взлодійз поперекрадали.* Харьк. у.

Поперекра́ювати, юю, еш, *м.* Перерѣзать пополамъ (во множествѣ).

Поперекривати, ваю, еш, *м.* Перекрыть наново (во множествѣ).

Поперекривля́ти, ляю, еш, *м.* То-же, что и **перекривити**, но во множествѣ.

Поперекрі́кувати, кую, еш, *м.* То-же, что и **перекрича́ти**, но многихъ.

Поперекрі́шувати, шую, еш, *м.* Нашинковать, накрошить мельче. *Треба капусту дрібніше поперекришувати.* Черниг. у.

Поперекру́чувати, чую, еш, *м.* То-же, что и **перекрутіти**, но во множествѣ. *Коли треба було скарати автора за те, що він поперекручував історію так, як її і досі перекручують, то скарати хіба реютом.* К. XII. 34.

Поперекручуватися, чуємося, етеся, и. То-же, что и **перекрутитися**, но во множествѣ.

Поперекульбачувати, чую, еш, и. Пересѣдлатъ (во множествѣ).

Поперекуповувати, вую, еш, и. Перекупить (во множествѣ).

Поперекушувати, шую, еш, и. Перекусить зубами (во множествѣ).

Поперелáгожувати, жую, еш, и. Передѣлать, переладить (во множествѣ).

Поперелáзити, жу, зпш, и. Перелѣзть (о многихъ).

Попереливáти, вáю, еш, и. Перелить (во множествѣ).

Поперелицьóбувати, вую, еш, и. То-же, что и **перелицьóвати**, но во множествѣ.

Поперелитáти, тáємо, ете, и. Перелетѣть (о многихъ).

Попереличувати, чую, еш, и. Пересчитать (во множествѣ).

Поперелóвлювати, люю, еш, и. Переловить (во множествѣ).

Поперелóмлювати, люю, еш, и. Переломить (во множествѣ).

Поперелáкувати, кую, еш, и. Перепугать, напугать (многихъ). *Порозняня, поперелякує дітей.* О. 1861. VI. 77.

Поперелáкуватися, куємося, етеся, и. Перепугаться (о многихъ). *Левин. Пов. 289. Люде тікають з поля, усі поперелякуються.* Ком. I. 42.

Поперемагáти, гáю, еш, и. То-же, что и **перемогти**, но многихъ.

Поперемáзувати, зую, еш, и. Перемазать, вымазать вновь (во множествѣ).

Поперемальóбувати, вую, еш, и. То-же, что и **перемальóвати**, но во множествѣ.

Поперемáнювати, нюю, еш, и. Переманить (многихъ).

Поперемахльóбувати, вую, еш, и. То-же, что и **перемахльóвати**, но во множествѣ.

Поперемáщувати, щую, еш, и. То-же, что и **поремáстити**, но во множествѣ.

Попережежóвувати, вую, еш, и. Перемежевать (во множествѣ).

Поперемéлювати, люю, еш, и. Перемолотъ (во множествѣ).

Поперемивáти, вáю, еш, и. Перемыть (во множествѣ). *Поперемивала миски й ложки.* Киев. у.

Попереминáти, нáю, еш, и. То-же, что и **перемáти**, но во множествѣ.

Попереминáтися, нáємося, етеся, и. То-же, что и **перемáтися**, но во множествѣ.

Поперемінювати, нюю, еш, и. **Поперемінати.**

Поперемінáти, нáю, еш, и. То-же, что и **перемінати**, но во множествѣ. *Поперемінала йому усе плаття, нагодувала його, напоїла.* Чуб. II. 469.

Поперемірювати, рюю, еш, и. Перемѣрять (во множествѣ).

Поперемішувати, шую, еш, и. То-же, что и а) **перемісити**, б) **перемішати**, но во множествѣ.

Поперемішуватися, шуємося, етеся, и. Перемѣшаться, смѣшаться (о многихъ).

Поперемлівáти, вáємо, ете, и. То-же, что и **перемлѣти**, но во множествѣ.

Поперемовлáти, лáю, еш, и. То-же, что и **перемóвити**, но во множествѣ.

Поперемокáти, кáємо, ете, и. Перемокнуть (во множествѣ).

Поперемолóбувати, чую, еш, и. Перемолотить (во множествѣ).

Поперемóтувати, тую, еш, и. Перемотать (во множествѣ).

Поперемóчувати, чую, еш, и. Измочить (во множествѣ).

Поперемóшувати, щую, еш, и. Перемостить (во множествѣ).

Поперемудрóвувати, вую, еш, и. Перехитрить, перемудрить (многихъ).

Поперемурóвувати, вую, еш, и. Перестроить каменные постройки.

Поперемучувати, чую, еш, и. Измучить (многихъ).

Поперемучуватися, чуємося, етеся, и. Измучиться (о многихъ).

Поперенáджувати, джую, еш, и. Переманить (многихъ).

Поперенíзувати, зую, еш, и. Перенизать (во множествѣ). *Давно не перенизувала намиста, треба сісти та попере́низувати, а то ще порветься.* Харьк.

Поперенівечувати, чую, еш, и. То-же, что и **перенівечити**, но во множествѣ.

Поперенóсити, нóшу, сш, и. Перенести (во множествѣ).

Поперенóчувати, вуємо, ете, и. То-же, что и **переночувати**, но о многихъ.

Поперенóщувати, шую, еш, и. **Попереносити.**

Поперенóхувати, хую, еш, и. Перенюхать (во множествѣ).

Поперебрóувати, рюю, еш, и. То-же, что и **переорáти**, но во множествѣ.

Поперепаковóувати, вую, еш, и. Пе-

репаковать, переложить упакованные вещи (во множествѣ).

Поперепа́лювати, люю, еш, и. То-же, что и **перепалити**, но во множествѣ.

Поперепа́люватися, люємося, етеся, и. Пережечься (во множествѣ).

Поперепа́рювати, рюю, еш, и. То-же, что и **перепарити**, но во множествѣ.

Поперепа́ску́джувати, джую, еш, и. Изгадить (во множествѣ).

Поперепивáти, вáю, еш, и. То-же, что и **перепити**, но во множествѣ.

Поперепивáтися, вáємося, етеся, и. Перепиться (о многихъ). *Так поперепивалися, що і з-за столу не повилазили, там і поспули.* Киев. у.

Поперепі́лювати, люю, еш, и. Перепилить (во множествѣ). *Поперепилой дошки на трое, щоб по два аршини бум завдовжки.* Харьк. у.

Поперепінáти, нáю, еш, и. То-же, что и **перепясти**, но во множествѣ.

Поперепінáти, нáю, еш, и. То-же, что и **перепинити**, но во множествѣ.

Поперепі́сувати, сую, еш, и. Переписать (во множествѣ).

Поперепі́тувати, тую, еш, и. То-же, что и **перепитати**, но во множествѣ.

Поперепі́кати, кáю, еш, и. Перепечь (во множествѣ). *Ти хоч як, а поперепікаєш пироги.* Богод. у.

Поперепі́катися, кáємося, етеся, и. Перепечься (во множествѣ). *Паляниці поперепікалися.*

Поперепі́рати, рáю, еш, и. Перемыть бѣлье наново (во множествѣ).

Попереплáчувати, чую, еш, и. Переплатить (во множествѣ). *Ми за цю землю панові батато вже грошей попереплачували: більш десятка год платимо.* Полт. у.

Поперепливáти, вáю, еш, и. Переплыть (во множествѣ). *Добігли до Дніпра, поперепливали кінями.* Драг. 417.

Поперепл́гувати, гую, еш, и. Перепрыгнуть, перескочить (во множествѣ). *Попереплигували через рiвчак.*

Поперепл́тати, тáю, еш, и. Переплестъ (во множествѣ).

Поперепл́шувати, шую, еш, и. То-же, что и **перепл́шити**, но во множествѣ.

Поперепл́тувати, тую, еш, и. Перепутать (во множествѣ).

Поперепóзувати, зую, еш, и. Переползти (во множествѣ).

Попереповні́ати, нáю, еш, и. Переполнить (во множествѣ).

Поперепогáнювати, нюю, еш, и. Изгадить, испортить (во множествѣ).

Попереполі́скувати, кую, еш, и. Переполоскать (во множествѣ). *Побіжи в бері, попереполіскай оці ганчірочки.* Славяносерб. у.

Попереправл́яти, лáю, еш, и. Переправить (многихъ).

Поперепрасóвувати, вую, еш, и. Переплести вновь (во множествѣ).

Поперепрівáти, вáємо, ете, и. Перепрѣть (во множествѣ). *Усе в печі поперепривало.* Харьк.

Поперепрóдувати, дую, еш, и. Перепродать (во множествѣ). *Оці жиди у нас понакуповують усячини, а в городі поперепродують та й зароблять собі.* Киев.

Поперепрóшувати, шую, еш, и. То-же, что и **перепросити**, но многихъ.

Поперепрягáти, гáю, еш, и. Перепрячь (во множествѣ).

Поперепускáти, кáю, еш, и. То-же, что и **перепустити**, но во множествѣ.

Поперерáджувати, джую, еш, и. Перерѣшить (во множествѣ).

Поперерáлювати, люю, еш, и. То-же, что и **перерáлити**, но во множествѣ.

Поперерáхóвувати, вую, еш, и. Вновь пересчитать (во множествѣ).

Поперержáвлювати, люю, еш, и. Перержавѣть, (во множествѣ).

Попереривáти, вáю, еш, и. То-же, что и **перервáти**, но во множествѣ.

Попереривáтися, вáємося, етеся, и. То-же, что и **перервáтися** но во множествѣ.

Поперери́штовувати, вую, еш, и. Поставить иначе лѣса (во многихъ мѣстахъ).

Поперері́зувати, зую, еш, и. Перерѣзать (во множествѣ).

Поперерóблювати, люю, еш, и. Передѣлать (во множествѣ). *К. XII. 38. Поперероблювали їх (церкви) на костюли.* Стор. МПр. 65.

Поперерóджуватися, джуємося, етеся, и. Переродиться (о многихъ).

Попереростáти, тáю, еш, и. Перерастить (многихъ, о многихъ). *Мої дочки вже мене попереростали.* Богодух. у.

Поперерубóувати, бую, еш, и. Перерубить (во множествѣ). *Поперерубуй на трое.*

Попересáджувати, джую, еш, и. То-же, что и **пересадити**, но во множествѣ. *Хочу вишні ближче до хати попересажувати.* Екатеринос. у.

Попересень, сня, м. Поперечный ре-

мешекъ у хомута въ шлеѣ. *Він спитав, скільки попереснів у моєму хомуті, да й помітив.*

Попересилати, лаяю, еш, м. Переслать (во множествѣ).

Попересипати, паяю, еш, м. То-же, что и **поресипати**, но во множествѣ.

Попересихати, хаємо, ете, м. Пересохнуть, высохнуть больше чѣмъ нужно. *Сорочки не попересихали,—саме добре буде качати.* Черниг. у.

Попересідати, даємо, ете, м. Пересѣсть (о многихъ). *Попересідали в холодок.* Харьк. у.

Попересідлувати, лую, еш, м. Пересѣдлатъ (во множествѣ).

Попересікати, каю, еш, м. Разсѣчь (на части).

Попересіювати, сіюю, еш, м. Пересѣять (во множествѣ).

Поперескакувати, кую, еш, м. Перескочить, перепрыгнуть (многое, о многихъ). *Ви поперескакуєте до мене.* Мнж. 3.

Попереслѣхувати, хую, еш, м. Выслушать (многихъ).

Попересмажувати, жую, еш, м. Пережарить (во множествѣ).

Попересмажуватися, жуємося, етеся, м. Пережариться. *Чому ж ти й не заглянула в ніч? Глянь, як качки попересмажувались.* Киев. у.

Попересмікувати, кую, еш, м. Передернуть (во множествѣ).

Попересміювати, юю, еш, м. Осилить въ смѣхѣ (многихъ).

Попереспіювати, вую, еш, м. То-же, что и **переспіювати**, но во множествѣ. *Та я вже всі пісні попереспіювала,—більше не знаю.* Константиногр. у.

Попереставляти, ляю, еш, м. Переставить (во множествѣ).

Поперестановляти, ляю, еш, м. = **Попереставляти**.

Поперестарюватися, руюмося, етеся, м. Перестарѣть (о многихъ).

Поперестелати, ляю, еш, м. = **Поперестилати**.

Поперестелатися, ляємося, етеся, м. = **Поперестилатися**.

Поперестигати, гаємо, ете, м. Переспѣть (во множествѣ).

Поперестилати, лаяю, еш, м. Перестлатъ вновь (во множествѣ).

Поперестилатися, ляємося, етеся, м. Быть перестлану, перестлаться (во множествѣ).

Поперестювати, юємо, ете, м. То-же, что и **перестювати**, но во множествѣ.

Поперестюватися, юємося, етеся, м. Перестоятся (во множествѣ). *Недобра справа, як поперестюється у нечі. Богда-дух.* у.

Поперестрашувати, шую, еш, м. Перепугать, испугать (многихъ).

Поперестрибувати, буємо, ете, м. Перепрыгнуть, перескочить (во множествѣ). *А ну, чи поперестрибуємо через воду?* Лубен. у.

Попереступати, паяю, еш, м. Переступить (во множествѣ).

Попересукувати, кую, еш, м. Пересучить (во множествѣ).

Попересушувати, шую, еш, м. 1) Просушить (во множествѣ). *Оце повиймаю одержу з скрині та попересушую.* Киев. у. 2) Пересушить (во множествѣ). *Попересушували насіння,—гляньте, аж поприсмачало.* Васильк. у.

Попересушуватися, шуємося, етеся, м. 1) Обсушиться (о многихъ). *Поки попересушувались після того дощу, то вже й вечір.* Харьк. у. 2) Пересушиться чрезъ мѣру (во множествѣ).

Поперетанцювувати, вуємо, ете, м. То-же, что и **перетанцювати**, но во множествѣ.

Поперетикати, каю, еш, м. То-же, что и **перетикати**, но во множествѣ.

Поперетинати, наю, еш, м. То-же, что и **перетати**, но во множествѣ. *Поперетинами ремні, котримі поскручували були руки у козаків.* Стор. МПр. 108.

Поперетирати, раю, еш, м. То-же, что и **перетѣрти**, но во множествѣ.

Поперетиратися, раємося, етеся, м. То-же, что и **перетѣртися**, но во множествѣ.

Поперетісувати, сую, еш, м. Перетесать (во множествѣ).

Поперетлівати, ваємо, ете, м. Перетлѣть (во множествѣ).

Поперетівкувати, кую, еш, м. То-же, что и **перетовкати**, но во множествѣ.

Поперетоплювати, люю, еш, м. То-же, что и **перетопити**, но во множествѣ.

Попереточувати, чую, еш, м. То-же, что и **переточить**, но во множествѣ.

Поперетрощувати, шую, еш, м. Растропчить (во множествѣ).

Поперетрушувати, шую, еш, м. То-же, что и **перетрусить**, но во множествѣ. *Прибрала гарно світличку: рушники шиті*

порозвішувала, сухі зілля за волоком і за богами поперетрушувала. Г. Барв. 161.

Поперетягати, гаю, еш, м. То-же, что и **перетягати**, но во множествѣ.

Поперехвалювати, люю, еш, м. Перехвалить (многихъ). *Поперехвалили моїх дівчат, лінії стали прями.* Харьк.

Поперехилати, ляю, еш, м. Наклонить, склонить (во множествѣ).

Поперехилатися, ляємося, етеся, м. Перевѣситься черезъ что. *Королів цвіт повисся по лісі, вишні поперехилилися.* Г. Барв. 89.

Попереходити, джу, диш, м. То-же, что и **перейти**, но во множествѣ. *Усі вже попереходили через місток.* Харьк.

Поперехоплювати, люю, еш, м. Перехватить (во множествѣ).

Поперехришувати, шую, еш, м. То-же, что и **перехрестить**, но во множествѣ.

Поперехришуватися, шуємося, етеся, м. То-же, что и **перехреститься**, но о многихъ.

Попереціжувати, жую, еш, м. Процѣдить (во множествѣ).

Поперецілловувати, вую, еш, м. Перещлловать (во множествѣ).

Попереціювати, нюю, еш, м. То-же, что и **перечинити**, но во множествѣ.

Поперецитися, чуся, чися, м. Поспорить. *Мої мама... поперечили сі з татом...* Гн. П. 125. *Щос сі поперечив з наймитом.* Гн. П. 113.

Поперечитувати, тую, еш, м. То-же, что и **перечитати**, но во множествѣ.

Поперечищати, щаяю, еш, м. Перечистить (во множествѣ).

Поперечіплювати, люю, еш, м. То-же, что и **перечепити**, но во множествѣ.

Поперечісувати, сую, еш, м. Перечесать (многихъ).

Поперечісуватися, суємося, етеся, м. Перечесаться (о многихъ).

Поперечка, ки, ж. 1) Деревянная досечка, прибитая въ саяхъ спереди, соединяющая одинъ стягъ съ другимъ. Сумск. у. 2) У ткачей: поперечная доска въ сновальницѣ. Сумск. у. 3) Перемычка у оконной рамы, поперечная планка.

Поперечний, а, е. Поперечный.

Поперечниця, ці, ж. Часть ткацкаго станка. См. **Верстат**. Шух. I. 254—256.

Поперечок, чка, м. Ум. отъ **поперек**.

Поперечуватися, чуюся, ешся, м. Перекрещиваться. *Полотно в утку з двох рядів ниток, які поперечуються, а то з по-*

довжних, що творять основу і поперечних: тканя. Шух. I. 154.

Поперешний, а, е = **Поперечний**. Вас. 149.

Поперешкувати, кую, еш, м. То-же, что и **перешкувати**, но во множествѣ.

Поперідь, нар. Впереди. Мнж. 190.

Поперник, ка, м., поперниця, ці, ж. Поперечница. Вх. Лем. 454.

Попѣрти, прѣ, рѣш, м. 1) Напереть. *Прожогом вискочили козаки і поперми на ляхів.* Стор. МПр. 122. 2) Побѣжать. *Як почув се циган, як попре додому, і побіг не набув.* Драг. 192. 3) Швырнуть. *Да з словом сям на їх поліном і попер.* О. 1861. IV. 62. 4) Потащить. *Шуліка ухопив курця, а за ним потяглись угору і останні курчята з квочкою, бо звязані були мільно: так усіх і попер шуліка.* Чуб. II. 529.

Попѣртися, прѣся, прѣшся, м. Отправиться куда, пойти, полѣзть (грубо). *Так і поперся п'яний у хату до чужих людей.* Харьк.

Поперхливий, а, е. Вспыльчивый, запальчивый. Вх. Лем. 454.

Поперчіти, чѣ, чѣш, м. Посыпать перцемъ. *З смаженої капуста поперченої... ліплять пироги.* МУЕ. I. 99.

Попѣстити, пещу, стип, м. Пощипать, пощелкать, поласкать. Сим. 67. *Пошкандибала Івана-сина годувати; воно сповитсе кричало у холодочку за снопом; розповила, нагодувала, попестила.* Шевч. 623.

Попѣститися, шуся, стипся, м. Пошпипаться; поласкаться.

Попечатати, таю, еш, м. Запечатать (во множествѣ).

Попивати, ваю, еш, м. Попивать, пить. *Напитку дорогого не попивас.* АД. II. 6. *Чорний ворон залітає, тую кровию попивас.* АД. I. 85.

Попивкати, каю, еш, м. Медленно отпивать короткими глотками. Вх. Уг. 261.

Попізитися, жуся, зипся, м. Побить, надувши губы, поважничать. *Що ми ще їстимем? — „Пизи та засни“. — Які? — А такі, що попизипили та й заснули.* Богод. у.

Попик, ка, м. 1) Ум. отъ **пип**. 2) мн. Раст. *Caltha palustris* L. ЗЮЗО. I. 173. 3) Насѣк. *Chrysomela*, листоѣдъ. Вх. Пч. I. 5.

Попильнувати, нѣю, еш, м. 1) Позаботиться, постараться. *Попильнуй під старість дому.* Котл. Од. 492. 2) Постеречь, присмотрѣть, наблюдать; бодрствовать нѣкоторое время. *Ти, Симоне, не мій однієї години попильнувати.* Ев. Мр. XIV. 37.

Попини, пин, ж. мн. Название узора

для вишивки: *човники з попинами*. Чуб. VII. 415.

Попінка, ки, ж. Епитрахиль. *Виспо-відай мене, попе, під попинкою*. Маркев. 58.

Пописати. См. **Пописувати**.

Пописувати, сую, еш, сов. в. **попи-сати, пишуть, шеш, гл.** 1) Писать, напи-сать (во множествѣ). *Дрібне листе попи-сує*. АД. I. 135. *Там (у книгах) усе як раз написано*. О. 1862. VI. 59. 2) Только сов. в. Исписать. *Пописав увесь папер*.

Пописько, ка, м.—**Піп.** *Пописко фті-шився за ті гроші*. Гн. II. 122.

Пописьмачити, чу, чий, гл. Измѣнить на книжный ладъ. Ном. Од. вид. III.

Попит, ту, м. Спросъ. *Він було сам без загалу своє діло справляє; а без попиту ніде тобі в світі і на малій час не одю-диться*. Васильк. у.

Попитання, бав, с. Спросъ. *Я без по-питання не брав*. НВолын. у.

Попитати, таю, еш, гл. Спросить. *Оце попитують його люде, що як він живе*. Г. Барв. 524.

Попитатися, таюся, ешся, гл.—**Попи-тати.** *Нехай я попитаюся в неї, чи вона думає приходити, чи може вже не схоче*. Києв. у.

I. Попити, плю, пиш, гл.—**Попувати.** *Навчит бѣда попиту, коли нема що в губу вложити*. Фр. Пр. 47.

II. Попіти, п'ю, єш, гл. Выпить (во множествѣ). *Був мед, та юсті попили*. Ном. № 1897. *Попив змій кров*. Мвж. 35.

Попітися, п'ємся, етєся, гл. Напиться пьянымъ (о многихъ). ЗОЮР. I. 152. АД. II. 71. *Пили, пили козаченки, та вже по-пилися*. Грин. III. 591. *Стали й там кружати, попились*: Тарас насилу угадав в юспсду, і свати не напивались так, як тут, ізроду. Мкр. Н. 39.

Попитлювати, лію, еш, гл. Смолоть крупчатую муку.

Попитувати, тую, еш, гл. Спрашивать. *Пчелиная мати ройочка веде, ой веде, веде да й попитує: „ой де б нам... хороше при-сила найти?“* Грин. III. 7.

Попихати, хаю, еш, гл. 1) Толкать, подталкивать. *Став дід кием попихати*. Грин. III. 340. 2) Помыкать кѣмъ. *Хто для всіх був попихачем, тепер став дру-гим попихати*. Св. Л. 135. *На кого ти тих діток покидала? Та хто їх буде до-глядать? Та їх будуть чужі діти попи-хати*. Св. Л. 221.

Попихатися, хаюся, ешся, гл. 1) Под-

талкиваться. 2) Помыкать. *Верховодила Маса над матір'ю, та й сестрам доста-валось: вони були їй за наймичок, всюди ними попихалась*. Св. Л. 115.

Попіхач, ча, м. Человѣкъ, которымъ каждый помыкаетъ. Св. Л. 135. Ном. № 10688. *Сирота Ярема, сирота убогий: ні сестри, ні брата, нікого нема! попихач жидівський, виріс у порогу*. Шевч. 133. *Ми, бач, теперчки тільки жіночі попи-хачі*. Стор. МПр. 157.

Попіхачний, а, е. Употребляющийся для толканія. *О, як би лобо їм було те-пер допхатись до берега, коли б у бідолах було в запасі про случай на кризі біля ха-ти яке попихачне знарядде, чи весло*. К. Дз. 157.

Попіхкати, каю, еш, гл. 1) Попых-тѣть 2) Подымить трубкой курительной.

Попіхувати, хую, еш, гл. Дымить, куря трубку. *Попихують із мюлок*. КС. 1883. XI. 503.

Попічка, ки, ж. Птица *Palus palustris*, синица болотная, камышевка. Вх. Пч. II. 13.

Попишатися, шаюся, ешся, гл. По-красоваться. *Не довго ж вона попишалася! так, юдочок, або зо два*. Г. Барв. 106.

Попів, лу, м.—**Попіл.** Драг. 264.

Попів, пів, ве. Принадлежащий попу. *Чиї ворота минеш, а попових не минеш*. Ном. № 216.

Попівна, ни, ж. Дочь священника, попівна. *Шукайте собі, добродію, в городі панночки. Чи там трохи єсть суддівен, писарівен і гарних попівен?* Котл. НП. 344.

Попівство, ва, с. 1) Званіє священ-ника. *Давайте попівство за дванадцяти-літню науку*. О. 1862. VIII. 22. 2) Свя-щеннической домъ, дворъ. *Дві дівки, служ-ниці на попівстві*. МУЕ. III. 50. 3) соб. Попы, священники. *Найхало... попівства повен двір*. Рк. Левиц.

Попівський, а, е. Поповскій. *Попів-ської кишені не наповниш*. Посл.

Попід, пред. 1) Подъ. *Попід темним гаєм*. Шевч. *Попід очі смуги*. Св. Л. 103. 2) Вдоль чего. *Ото пішов наш шлях по-під мс.* Литин. у. *Пішов мюбо попід ниви, попід левадочку*. Ой не видко його стану, лише головочку. Гол. IV. 459.

Попідбивати, ваю, еш, гл. То-же, что и підбити, но во множествѣ. *Гвіздками чо-боти попідбиваю*. Я твої карі очі попід-биваю. О. 1861. IV. 83. Нп. *Оден король... попідбивав під себе баїато країв і миру*. Гн. II. 11.

Попідбиватися, ваємося, етєся, гл. То-же, что и підбитися, по о многихъ. *Некрутики... попідбивалися йдучи*. Мир. ХРВ. 142.

Попідбігати, гаємо, ете, гл. Подбѣ-жать (о многихъ).

Попідбірати, раю, еш, гл. Подобрать (во множествѣ).

Попідбіччу. Подъ бокъ. *Вона лежить на землі, а він б'є їй попід-біччу ногами*. Новомоск. у.

Попідважувати, жую, еш, гл. Под-нять съ помощью рычага (во множествѣ).

Попідвереджуватися, джуємося, ете-ся, гл. Подорваться (о многихъ). *Це вони в економії попідвереджувалися, п'ятигудові чували тягали*. Славяносерб. у.

Попідвішувати, шую, еш, гл. Повѣ-сить (многое).

Попідвіконню, нар. Подъ окнами. *На дворі ні деревця, а ніякої рослини,—тільки величезні будяки попід-віконню*. Г. Барв. 21. **Попід-віконню пішов.** Отправился нищен-ствовать, сдѣлался нищимъ.

Попідводити, джу, диш, гл. То-же, что и підвести, но во множествѣ. *Вона їй (піч) попідводила, помастила, опрятала*. Чуб. II. 67.

Попідводитися, димосся, дитєся, гл. Подняться, встать (о многихъ). *Насилу попідводились уранці,—так уночі почали*. Харьк. Употребл. и въ ед. ч., когда гла-голь относится къ собирательному имени сущ. *Хліб хоч і полі трохи од уряду, а потому попідводився*. Волч. у.

Попідволікати, каю, еш, гл. То-же, что и підволікти, но во множествѣ.

Попідв'язувати, зую, еш, гл. Подвя-зать (во множествѣ). *У саду дерева попід-в'язувала*. Черниг. у.

Попідв'язуватися, зуємося, етєся, гл. Подвязаться (о многихъ). *Ми високо попід-в'язувалися, не позабовтуємося*. Харьк. г.

Попідганяти, няю, еш, гл. То-же, что и підганяти, но многихъ.

Попідгинати, няю, еш, гл. Подогнуть (во множествѣ). *Посідали, попідгинали ноги*. Харьк. г.

Попідгинатися, наємося, етєся, гл. Подогнуться (во множествѣ).

Попідгірю, нар. Подъ горою. *Ой піду я попідгірю*. Грин. III. 417.

Попідгледжувати, джую, еш, гл.—**Попідглядати.**

Попідглядати, даю, еш, гл. Подсмот-рѣть (во множествѣ).

Попідгодовувати, вую, еш, гл. Под-кормить (мныхъ).

Попідгблювати, люю, еш, гл. Под-брить (мныхъ).

Попідгблюватися, люємося, етєся, гл. Подбриться (о многихъ).

Попідгортати, таю, еш, гл. То-же, что и підгорнути, но во множествѣ.

Попідгортатися, таємося, етєся, гл. То-же, что и підгорнутися, но во множествѣ.

Попідгризати, заю, еш, гл. Подбѣсть, подгрызть. *Щось капуста попідгризало,— нсвже миши так укунулись, що й по горо-дах єсть?* Славяносерб. у.

Попідгрібати, баю, еш, гл. Подгрестъ (во множествѣ). *Оту соломку попідгрібай до ожереду*. Харьк. у.

Попіддирати, раю, еш, гл. То-же, что и піддѣрти, но во множествѣ.

Попіддббувати, бую, еш, гл. То-же, что и піддббти, но во множествѣ.

Попіддрочувати, чую, еш, гл. Подза-дорить (мныхъ). *Попіддрочувала своїх бра-тів так, що вони й завелися з моїми бра-тами лаятися, а далі й битися*. Васильк. у.

Попіддурювати, рую, еш, гл. Об-мануть, надуть (мныхъ). *Він один нас усіх попіддурював*. Харьк. у.

Попідземний, а, е. То-же, что и під-зємний, подземный, но занимающий подъ поверхностью земли болѣе обширное про-странство, идущий подъ землей.

Попідіймати, маю, еш, гл. То-же, что и підійняти, но во множествѣ.

Попід'їжджати, джаємо, ете, гл.—**По-під'їздіти.**

Попід'їздіти, димб, дитє, гл. Подъ-ѣхать (о многихъ).

Попідкладати, даю, еш, гл. То-же, что и підкласти, но во множествѣ.

Попідкбувати, вую, еш, гл. Подко-вать (во множествѣ).

Попідкблювати, люю, еш, гл. То-же, что и підкблти, но во множествѣ. *Пальці попідкблювала*. Васильк. у.

Попідкбпувати, пую, еш, гл. Подко-пать (во множествѣ).

Попідкбпуватися, пуємося, етєся, гл. Подкопаться (о многихъ).

Попідкбчувати, чую, еш, гл. Подка-тить (во множествѣ). *Вози попідкочуйте до коморі, будемо мишки накладати*. Харьк. у.

Попідкбчуватися, чуємося, етєся, гл. Подкатиться (во множествѣ).

Попідкбшувати, шую, еш, гл. Подко-сать (во множествѣ).

Попідкратися, даємося, етеся, *гл.* Подкраться (о многихх). *І як ті злодії попідкратилися до коней, що ми ж і не спали.* Валк. у.

Попідкручувати, чую, *еш, гл.* Подкрутить (во множествѣ).

Попідкупляти, ляю, *еш, гл.* Подкупить (многихх).

Попідкурювати, рюю, *еш, гл.* Подкурить, пустить дымъ подъ что (во множествѣ).

Попідлазити, зимо, зите, *гл.* То-же, что и підлізти, но о многихх.

Попідлагувати, тую, *еш, гл.* Починить, подложивъ заплати (во множествѣ).

Попідлещуватися, щуємося, етеся, *гл.* Подольститься (о многихх). *Вони такі, що до всіх попідлещуються.* Харьк. у.

Попідливати, ваю, *еш, гл.* Полиять (во множествѣ). *Не дає Бог дощу: треба попідливати щепи, а то аж листя на їх крутиться.* Черниг. г.

Попідлізуватися, зуємося, етеся, *гл.* Подольститься (о многихх). *Вони попідлізувалися до хазяйки, так їм і добре, а як я не вмію підлизуватися, так мене й кризуть усі.* Харьк.

Попідлі, *нар.* Подлѣ, возлѣ. *Ой взяв же єю попідлі коня, а повів єю а в чеську землю.* Гол. II. 30.

Попідмазувати, зую, *еш, гл.* Подмазывать (во множествѣ). *Вози вже попідмазував,—чи запрягати?* Харьк. у.

Попідмалювати, вую, *еш, гл.* Подкрасить (во множествѣ).

Попідманювати, нюю, *еш, гл.* Сманить, соблазнить (многихх).

Попідмащувати, щую, *еш, гл.* Подмазать (во множествѣ).

Попідмивати, ваю, *еш, гл.* Подмыть (во множествѣ). *Ти ж візьми води в відро та попідмивай корови, а тоді й доїтимеш.* Харьк. у.

Попідмітати, таю, *еш, гл.* Подмести (во множествѣ).

Попідмовляти, ляю, *еш, гл.* Подговорить, подстрекнуть (многихх).

Попідмочувати, чую, *еш, гл.* Подмочить (во множествѣ). *Такий дощ лив, ворохи мені на току попідмочувало.* Харьк. у.

Попідмощувати, щую, *еш, гл.* 1) Подмостить (во множествѣ). 2) Подложить подъ что (во множествѣ).

Попіднікати, каємо, ете, *гл.* Подрости (о многихх). *Коб мені діти попідніками, то б я не журився.* НВолын. у.

Попіднімати, маю, *еш, гл.*—Попідіймати.

Попідпалювати, люю, *еш, гл.* Поджечь (во множествѣ). *Чи вже попідпалювала в трубах?* Васильк. у.

Попідперізувати, зую, *еш, гл.* Подпоясать (многихх). *Гарненько ж попідперізуй дітей, бо вітер на дворі.* Богод. у.

Попідперізуватися, зуємося, етеся, *гл.* Подпоясаться (о многихх).

Попідписувати, сую, *еш, гл.* Подписать (во множествѣ).

Попідписуватися, суємося, етеся, *гл.* Подписаться (о многихх).

Попідпихати, хаю, *еш, гл.* Подоткнутъ подъ что (во множествѣ).

Попідпикати, каю, *еш, гл.* Подпечь, поджарить (во множествѣ).

Попідпикатися, каємося, етеся, *гл.* Подпечься, поджариться. *Я люблю, щоб пироги добре попідпикалися.* Богод. у.

Попідпикувати, кую, *еш, гл.*—Попідпикати. *Повів же його да пожаречком, да пожар ноженьки да попідпикував.* Черниг. (АД. I. 26).

Попідпірати, раю, *еш, гл.* То-же, что и підперти, но во множествѣ. *Попідпірав тин кілками, щоб не впав.* Харьк.

Попідпливати, ваємо, ете, *гл.* Подплыть (во множествѣ).

Попідпоювати, поюю, *еш, гл.* Подпоятъ (многихх). *Він їх попідпоював, а тоді й повидурював трош.*

Попідправляти, ляю, *еш, гл.* Поправить (во множествѣ).

Попідправлятися, ляємося, етеся, *гл.* Поправиться (о многихх). *Жита після дощу трохи попідправлялися.* Богод. у.

Попідпрягати, гаю, *еш, гл.* Припрячь (во множествѣ).

Попідпускати, каю, *еш, гл.* То-же, что и підпустити, но во множествѣ.

Попідпухати, хаю, *еш, гл.* Припухнуть (во многихх мѣстах).

Попідривати, ваю, *еш, гл.* 1) Подрыть (во множествѣ). *Яблуні свині попідривали.* 2) Подорвать (во множествѣ).

Попідрівнювати, нюю, *еш, гл.* Подравнять (во множествѣ).

Попідрізувати, зую, *еш, гл.* То-же, что и підрізати, но во множествѣ.

Попідробляти, ляю, *еш, гл.* То-же, что и підробити, но во множествѣ.

Попідростати, таємо, ете, *гл.* Подрости (о многихх). *Дітки вже попідростали, є поміч і батькові й матері.* Богод. у. (Сини) вже попідрастали. Драг. 333.

Попідрублювати, люю, *еш, гл.* Подрубить (во множествѣ), сдѣлать при шитьѣ рубцы. *Рушники вже попідрублювала.* Богод. у.

Попідрубувати, бую, *еш, гл.* Подрубить (во множествѣ).

Попідсаджувати, джую, *еш, гл.* То-же, что и підсадити, но во множествѣ.

Попідсиляти, ляю, *еш, гл.* Подослать (многихх).

Попідсинювати, нюю, *еш, гл.* Подсигнуть (во множествѣ).

Попідсипати, паю, *еш, гл.* 1) Подсыпать (во множествѣ). 2) Подлить (во множествѣ). 3) Положить яйця подъ насѣдки.

Попідсихати, хаємо, ете, *гл.* Подсохнуть (во множествѣ).

Попідсікати, каю, *еш, гл.* Подсѣчь (во множествѣ).

Попідсіювати, сіюю, *еш, гл.* То-же, что и підсіяти, но во множествѣ.

Попідскакувати, куємо, ете, *гл.* Подскочить, подпрыгнуть (во множествѣ).

Попідслухувати, хую, *еш, гл.* Подслушать (во множествѣ).

Попідсмажувати, жую, *еш, гл.* Поджарить (во множествѣ).

Попідсмалювати, люю, *еш, гл.* Опалить снизу (во множествѣ).

Попідсмікувати, кую, *еш, гл.* Поддернуть, подобрать (во множествѣ).

Попідсолоджувати, джую, *еш, гл.* Подсластить (во множествѣ).

Попідставляти, ляю, *еш, гл.* Подставитъ (во множествѣ).

Попідстиляти, ляю, *еш, гл.* Подостлать (во множествѣ).

Попідстрѣлювати, люю, *еш, гл.* Подстрѣлить (во множествѣ).

Попідстригати, гаю, *еш, гл.* Подстричь (во множествѣ).

Попідстригатися, гаємося, етеся, *гл.* Подстричься (о многихх).

Попідстругувати, гую, *еш, гл.* Подстрогать (во множествѣ).

Попідступати, паємо, ете, *гл.* Подступитъ (о многихх).

Попідсувати, ваю, *еш, гл.* Подсунуть, пододвинуть (во множествѣ).

Попідсуватися, ваємося, етеся, *гл.* Подсунуться, пододвинуться (во множествѣ).

Попідсушувати, щую, *еш, гл.* Подсушить (во множествѣ).

Попідтикати, каю, *еш, гл.* Подоткнутъ (во множествѣ). *Попідтикали під яку*

тільки було можна стріху сушого бадилля. О. 1862. II. 55. *Попідтикали плахти.* К. (ЗОЮР. II. 265).

Попідтикатися, каємося, етеся, *гл.* Подоткнуться (о многихх). *Чого це так наші дівчата попідтикалися? Через річку брести думають?* Харьк.

Попідтинати, наю, *еш, гл.* Подрѣзати, подсѣчь, подрубить (во множествѣ).

Попідтинню, *нар.* Подъ плетнемъ, подъ заборомъ. Шевч.

Попідтікати, каємо, ете, *гл.* То-же, что и підтекти, но во множествѣ.

Попідтоплювати, люю, *еш, гл.* То-же, что и підтопити, но во множествѣ.

Попідтоптувати, тую, *еш, гл.* То-же, что и підтоптати, но во множествѣ.

Попідтобчувати, чую, *еш, гл.* То-же, что и підточити, но во множествѣ.

Попідтрюшувати, щую, *еш, гл.* То-же, что и підтрусити, но во множествѣ.

Попідтягати, гаю, *еш, гл.* 1) Подтащить (во множествѣ). 2) Подтянуть. *Пояси попідтягаємо, щоб менше ззісти.* Г. Барв. 505.

Попідхилати, ляю, *еш, гл.* То-же, что и підхилити, но во множествѣ.

Попідхилатися, ляємося, етеся, *гл.* То-же, что и підхилитися, но во множествѣ.

Попідхплювати, люю, *еш, гл.* Подхватить (во множествѣ).

Попідчёрнювати, нюю, *еш, гл.* Подчернить (во множествѣ).

Попідчищати, щая, *еш, и* попідчищувати, щую, *еш, гл.* То-же, что и підчистити, но во множествѣ. *Скрізь повикишувано, попідчищувано.* О. 1861. XI. 26.

Попідчісувати, сую, *еш, гл.* Зачесать вверхъ (во множествѣ).

Попідчухрувати, рую, *еш, гл.* Обрубить нижнія вѣтви (на многихх деревьяхъ). *Попідчухрував дубочки,—які рівенькі стоять.* Харьк. у.

Попідшивати, ваю, *еш, гл.* Подшить (во множествѣ).

Попізнавати, наю, *еш, гл.* Узнавать (многихх).

Попізнитися, нимбся, нитесь, *гл.* Опоздать (о многихх).

Попіклуватися, луюся, ешся, *гл.* Позаботиться (о многомъ).

Попіл, лу, м. Пепель, зола. *На попіл побити.* Разбить на мельчайшія части. *Той кінь такий здоровенний камінь на попіл побив.* Мнж. 8. Ум. **Попілецъ.** Рудч. Ск. II. 109.

Попільник, ка, м.—Попельня. Новомоск. у.

Попільниця, ці, ж. Капустная тля. ХС. III. 50. См. Попелюха, попельнуха.

Попільнуха, хи, ж. 1) =Попелюха 2. См. Попільниця. 2) Гашеная известь. Славяносерб. у.

Попіля, нар.—Побіля. Ужовив же го попіля коня, попіля коня, близько стременя. Гол. II. 29.

Попіститися, щуся, стися, м. Отомстити. Чоловік попівстивсь на скотині за ту деревню.

Попішити, ню, ниш, м. Запачкати п'яной (о б'шеной собаці).

Попірити, чу, чиш, м. Побить, трепку дати. Трохи мене півень не попірив, уже був хвіст ростопірив. МУЕ. I. 167.

Попісникувати, к'ю, еш, м. Попостничать.

Попісцяти, цю, ційш, м. Пососать. Як попівсе корову теля, то й дасться здоїти. Волч. у.

Піпка, ки, ж. Зрачекъ. Вх. Уг. 261. **Попки, мн.** Раст. *Trifolium pratense* L. ЗЮЗО. I. 139.

Піплава, ви, ж. Болотистое пастбище. Вх. Зн. 53.

Поплавець, вця, м. Поплавокъ. На березі рибалка молоденький на поплавець глядить. Г.-Арт. (О. 1861. III. 118).

Піплазка, ки, ж. Родъ пресмыкаючогося? Гидкий як поплазка. Ном. № 8494.

Поплазувати, з'ю, еш, м. 1) Поползти. Безної черви поплазували. Мир. Пов. I. 128. 2) Медленно, съ трудомъ пойти, поплестись. Поплазував він до церкви.

Поплакати, плачу, чеш, м. Поплакати. На чужині не ті люди,—тяжко з ними жити! ні з ким буде поплакати, ні поговорити. Шевч. (1883), 213.

Поплакаться, каюся, ешся, м. А за мною сиротою всі родичі плачуть. Плачя, плачя, мій родоньку, плачя, поплакайся, а од мене нещасної повік не цурайся. Грин. III. 391.

Поплатити, чу, тиш, м. Выплатить (во множествѣ). Усім уже поплатив, кому винен був.

Поплентатися, таюся, ешся, м. Потащиться. Поплентався старий до шинку. Поплентавсь на двір казати коні зтирати. Св. Л. 59.

Поплескати, плещу, щеш, м. 1) Плескати нѣкоторое время. 2) Похлопать, поаплодировать. 3) Поболтать нѣкоторое вре-

мя. 4) У кузнецовъ: поклепать нѣкоторое время.

Поплескаться, щуся, щешся, м. 1) Побрызгаться, поплескаться (водой, въ водѣ). Дитина в ваннах поплескалася та й заснула. 2) Потащиться, отправиться. Поплескалась би я за чумаками на Дін. О. 1862. VI. 29.

Поплесті, ту, теш, м. Связать, выплесть, сплесть, заплесть (во множествѣ). Поплету сітки на твої дітки. Вінки поплете. Сим. 203. Мене дядина в дрібнушки поплете. Г. Барв. 64.

Попливті, в'у, веш, м. Поплыть. Попливемо на той бік озера. Св. Л. VIII. 22.

Поплигати, гаю, еш, м. Попрыгать, въ припрыжку пойти. Я спугав кобилу, а вона й поплигала.

Поплінути, ну, неш, м.—Попливти. Бистренькою річенькою на Дунай поплинеш Лукаш. 124.

Поплисті, плив'у, веш, м.—Попливти. Котл. Ен. II. 38.

Поплісок, ска, м. Родъ большой лужи, оставшейся послѣ половодья или большого дождя на мѣстѣ покрытомъ травой. Там гарно полотно слати у поплісках. Черниг. у.

Поплітати, таю, еш, м. 1) Оплетать сверху. Щоби коса довгий час... добре заплетена трималася, поплітають косу поплітками. Шух. I. 135. 2) Связывать горшки проволокою. Вх. Зн. 53.

Піплітка, ки, ж. 1) Верхняя пряжа на веревкѣ. Могилев. у. 2) Красная гарусная нить, которой оплетаютъ сверху косы. Kolb. I. 40. Шух. I. 135.

Піпліть, ті, ж. Верхняя часть плетня. Угор.

Піпліч, нар. Рядомъ, плечо съ плечемъ. Будем... попліч його дванадцять парсон сажати. АД. II. 121. Попліч сиділа коло його стара бабуся. МВ. (О. 1862. I. 91).

Поплічник, ка, м. Помощникъ, подручный.

Поплодіти, дж'у, диш, м. Родить (во множествѣ).

Поплодітися, димосся, дитесь, м. Родиться, наплодиться, выплодиться. А вони ж із чого поплодились? І вони ж із мужиків породились. ЗЮОР. I. 162.

Поплоскόνитися, нюся, нишся, м. О коноплі:dorosti до того времени, когда она дѣлится на плоскони и матірку. Волч. у.

Поплѣхшати, шаю, еш, м. Присми-

рѣть, сдѣлаться болѣе тихимъ. Семен поплѣхшав. Волч. у.

Поплутати, таю, еш, м. Спутать, запутать.

Поплутатися, таюся, ешся, м. Спутаться, запутаться.

Поплювати, плюю, еш, м. Поплевать.

Поплюгавіти, віємо, ете, м.—Спогавіти, но во множествѣ.

Поплюндрувати, р'ю, еш, м. Разорить, разграбить (во множествѣ).

Поплюскнути, ну, неш, м. Сплющиться, стать плоскимъ, шуплымъ. Камина зімоч взяла та й поплоскла,—ягоди стали плисковаті, що й соку в їх не зосталось. Рк. Левиц. Посуха захватила жито, а зерно й поплоскло. Черниг. у.

Піплюсок, ску, м.—Поплісок. Тепер тут води багато, а перш були тільки поплюски води. Кобеляк. у.

Поплякати, каю, еш, м. Пососать у матки молока. Мнж. 189. Близнят, коли одна віця не попляка обох, одно одбірається. О. 1862. V. Кух. 32.

Попляміти, м'ю, м'иш, м. Запятнать, покрыть пятнами.

Поплямітися, м'юся, м'ишся, м. Запятнаться, покрыться пятнами.

Поплямкати, каю, еш, м. Почавкати (губами).

Попобіти, б'ю, еш, м. Побить, поколотить. Він знов посварився з людьми, і ті його попобили добре та й пронали. Рудч. Ск. II. 161. Дурня попобив. Чуб. II. 490.

Попобрьохатися, хаюся, ешся, м. Долгое время побродить въ водѣ, въ тинѣ. Попобрьохалася я в тій копаниці, поки таки, дав Бог, вилізла. А то вже думала, що й смерть мені там буде. Киев. у.

Поповѣштатися, таюся, ешся, м. Много походить, много постранствовать. І поповѣшталася же сердешна Катря, чужі пороги оббиваючи. Морд. Оп. 13.

Піповзом, нар. Ползкомъ; скользя. Пуг вискочив з борозни і потявся поповзом по землі.

Поповзті, з'у, зеш, м. Поползти. Он іадюка поповзла.

Поповиварювати, р'ю, еш, м. Повиварить много. Поповиварювати воді з кого. Измучить кого придирами, издѣвательствомъ. Ще трохи знущався ти з нас?... Ще мало поповиварював води, як жили в тебе? Мир. Пов. I. 131.

Попівий, а, е—Попів.

Попівич, ча, м. Поповичъ, сынъ попа.

Попововтүзатися, жуся, зися, м. Повозиться много. Багато треба коло того ледачого попововтүзатися. О. 1862. I. 65.

Поповчіти, вчу, вчіш, м. Учить достаточно много, долго. У школу oddали і там чимало поповчили. Шевч. II. 146.

Поповчітися, ч'уся, ч'ишся, м. Учить достаточно много, долго. Поповчивсь і я чимало, та не дуже навчився.

Попогарікати, каю, еш, м. Побранить, поворчать, дѣлая кому-либо внушения. Попогарикає було ще, поки зберуться. Сим. 222.

Попогібіти, бію, еш, м. Побѣдствовать. Як попогібє з тиждень, то покине горілку пити. НВолын. у.

Попоговоріти, р'ю, риш, м. Поговорить много.

Попогребті, б'у, беш, м. Погресть много. Душі ірко стане, як попогребеш, жєнучи так швидко човна.

Попогріювати, каю, еш, м. То-же, что и гріювати, но продолжительное время. Попогріювала добре в двері, поки почули,—добре сплять люди. Харьк. у.

Попогріювати, каю, еш, м. Погремѣть много. Попогріював (грім). Мнж. 115.

Поподібати, баю, еш, м. Много походить. Зміев. у.

Поподути, дм'у, дмеш, м. Подуть много.

Попожурітися, р'іся, ришся, м. Попечалиться много. Що вона попожурилася. Г. Барв. 58.

Попозіпати, паю, еш, м. Достаточно покривать.

Попоїздити, джу, диш, м. Поїздить много. Як попоїздили, так набрали собі усякого звіра. Мнж. 31.

Попоїсти, ім, ісі, м. Поїсть. Попоїби до поту, то й попоїси в охоту. Грин. II. 309. Жінко! та чи нема чого попоїсти? Далебі аж шкура болить, так їсти хочеться. Котл. МЧ. 446.

Попойті, йд'у, йдеш, м. Идти долго. Як попойшли ми день та другий, так на третій як повставали, то вже я не ступну на ноги. Киев. у.

Піпок, п'ка, м. 1) Ум. отъ піп. 2) = Жидок 2. 3) = Попичка. Вх. Пч. II. 13.

Попокланятися, няюся, ешся, м. Поклоняться много. Так вона мені попокланялася, попопросила мене. Грин. I. 32.

Попокуделити, лю, лиш, м. Потащить за волосы долго и сильно. Так він

же його і попокуделив. Харьк. у. Слов. Д. Эварн.

Пополам'яти, маю, еш, м. Ломать много. *Що я попотужила, що я попонудила, що я пополамала рук.* Г. Барв. 433.

Пополовіти, вію, еш, м. Пожелтѣть. *А маруна походила та пополовіла.* Гол. I. 290.

Пополоскати, щу, щеш, м. Пополоскать. *Ми (гуси) попливем да ноги пополощем.* Рудч. Ск. I. 10.

Пополотніти, нію, еш, м. Поблѣднѣть. Стор. МПр. 10. *Пополотніла Мотря.* Мир. ХРВ. 174.

Пополохати, хаю, еш, м. Испугать многих.

Пополошити, шу, шиш, м. = **Пополохати.**

Пополошитися, шимоса, шитеса, м. Испугаться, встревожиться (о многих).

Пополуднувати, дную, еш, м. Попаднячать.

Пополувати, люю, еш, м. Поохотиться.

Пополякати, каю, еш, м. Напугать сильно. *Уже і так пополякали, насилу баби одиештали.* Котл. Ен. II. 41.

Попомірати, ряю, еш, м. 1) Помѣрять много. 2) Много, долго идти какою либо дорогою. *Далекий шлях, панибрати... Попомірав і я колись, щоб його не мірять!* Шевч. 78.

Попомотати, таю, еш, м. Помотать много.

Попомучитися, мучуса, чисся, м. Помучиться. *Нехай трохи попомучиться.* Драг. 346.

Попомуштрувати, рую, еш, м. 1) Пучить достаточно долго военнымъ приѣмамъ. 2) Пучить вообще. *Ось я тебе попомуштрую, не так, як в бурсі.* Шевч. 501.

Попона, ни, ж. Попона. *Червоні попони, червоні сідла.* Грин. II. 315.

Попонеділкувати, кую, еш, м. Попоститься. *Йди, небого, не журися, попонеділкуй, помолися.* Котл. Ен. I. 14.

Попоносіти, ношу, еш, м. Поносятся много. *Попоносив по келійках води.* К. ПС. 116.

Попоносітися, ношуся, сишся, м. — з чим. Поносятся что долго. К. ЧР. 356.

Попоночіти, чіе, м. безл. Стемнѣть. *Уже попоночіло.* Константиногр у.

Попонудити, джу, диш, м. Томиться много, тосковать. См. Нудити. *Що я по-*

потужила, що я світом попонудила. Г. Барв. 433.

Попонудитися, джуся, дишся, м. = **Попонудити.** *А побрались,—що було я попонується, поки не пішли діти.* Г. Барв. 42.

Попонько, ка, м. Ум. отъ піп.

Попоня, ні, ж. = **Дерга.** *Добре, ненюко, у попоні ходити до річки, не змерзнеш так як у снідниці.* Волч. у.

Попоогризатися, заюся, ешся, м. Много огрызаться.

Попопам'ятати, таю, еш, м. Попомнить. *Попопам'ятаєш московський місяць.* Ном. № 5632.

Попопанькатися, каюся, ешся, м. Повозиться, понаньчиться много. Зміев. у.

Попопеліти, ліемо, ете, м. Превратиться въ пепель (во множествѣ).

Попоплакати, плачу, чеш, м. Много плакать, наплакаться. *Стара тії листи що-дня вичитує,—і попоплаче над ними, і попоміється.* МВ. (О. 1862. III. 35). *Що попоплакала мати наша покійна за батьком!* О. 1862. X. 33.

Попопрати, перу, рѣш, м. 1) Постирать много. 2) Помочить сильно. *Доц мене попоправ.* Харьк. у.

Попопросити, шу, сиш, м. Напроситься, просить много. *Так вона мені попокланялась, попопросила мене.* Грин. I. 32.

Попоп'ястися, пнуса, пнѣшся, м. Много силиться, взобратися, добратися. *Попоп'явшись добренько, свого можна доп'ястися.* О. 1862. I. 69.

Попорати, раю, еш, м. Убрать, привести въ должный видъ, порядокъ. *Попорали коні.* НВолын. у.

Попоратися, раюся, ешся, м. Похозяйничать. *А тут уже чутка: Текеля на Січі попорався.* Мир. ХРВ. 85.

Попорватися, рвуса, рвѣшся, м. Порываться, рваться много. *Що вона попоплакала, що попорвалася так юдів зо три або й з чотирі.* Г. Барв. 112.

Попоріпати, паю, еш, м. Поскрипѣть. *Попоріпай мені дверима.*

Попоробити, блю, биш, м. Поработать много, наработаться. *Попороби до поту, то й попойси в охоту.* Грин. II. 309.

Попорожніти, ню, нѣш, м. Опорожнить (во множествѣ). МУЕ. III. 118. *Кубочки попорожнили.* Мил. 152.

Попорожніти, нію, еш, м. Сдѣлаться пустымъ. *Треба збирати швидче кавуни, а то попорожніють: дощу нема, а спека.* Волч. у.

Попороситися, симоса, ситеса, м. Родить поросать (о многих). *Всі лѣхи се попоросили.* Kolb. I. 135.

Попороскошувати, шу, еш, м. Пожить, не стѣсняя себя, пожить въ роскоши. *Я за першим чоловіком попороскошувала.* Лебед. у.

Попоробити, рю, рѣш, м. Распороть. *Попоробила сорочку, бо не по моему пошити,—по своєму перешила.* Васильк. у.

Попоробитися, рюся, рѣшся, м. Распоротися. *Черевки... попоробитися.* Мнж. 55.

Попорожніти, нію, еш, м. Сдѣлаться трухлымъ, обратиться въ пыль.

Попорожнівати, вію, еш, м. = **Попорожніти.** *І деревня попорожнявіє, поки зберемося хату перекидати.*

Попорошити, шу, шиш, м. Посыпать пылью, порошкомъ.

Попорськати, каю, еш, м. Побрызгать. К. ЧР. 66. *Набрала води сїлющої, попорськала.* ЗОЮР. II. 56.

Попортяний, а, е = **Портяний.** Гол. Од. 55.

Попосваритися, рюся, рѣшся, м. Нассориться, много поссориться. *Коло кожного воза треба попосваритися.* О. 1862. VI. 98.

Попосідити, джу, диш, м. Посидѣть долго. *І попосідила ж вона під поштою не годину, дождялочилось.* Г. Барв. 498.

Попослужити, жу, жиш, м. Послужить много. *Попослужив... з п'ятнадцять літ.* Г. Барв. 407.

Попосміятися, юся, ѣшся, м. Насмѣяться вдоволь, посмѣяться много. *Попосміялись же за те з Цюмаза довго.* Сим. 215. *Тії листи що-дня вичитує,—і попоплаче над ними, і попоміється.* МВ. (О. 1862. III. 35).

Попосмутувати, тую, еш, м. Попечалиться много. *Попосмутовав я на чужині.* Г. Барв. 407.

Попобстити, шу, стиш, м. = **Попієникувати.**

Попостѣяти, стю, іш, м. Простоять много, настояться. *Добре, що перва прийшла, а то б попостояла.* Г. Барв. 498.

Попотіпати, паю, еш, м. 1) Потрепать много (льна, конопли). 2) Поколотить, побить. *Хиба який чорт попотіпа на до світках.* Лебед. у.

Попотіти, тіемо, ете, м. Вспотѣть (о многих). *Біжучи, попотіли.* АД. II. 37.

Попотужити, жу, жиш, м. Погоревать много, нагореваться, наплакаться. *Як*

вишала мене свекруха...—щоб я попожурилась, щоб я попотужила. Г. Барв. 433.

Попотупкатися, каюся, ешся, м. Потоптаться много, натоптаться,—коло кого. *Поухаживать за кѣмъ много, пока добьешся.* *Попотупкаєшся коло нього на случай якої оказії та й кишеню потрясеш.* Св. Л. 281.

Попотягті, гну, гнеш, м. Поташить много. *Хай, думає пан, і він попотягне повозку з хамутом та з дугою.* Грин. II. 213.

Попочванитися, нюся, нишся, м. Поважничать, почваниться. *Що то вже він попочванився, то й Боже.* Лебед. у.

Попбчок, чка, м. Ум. отъ піп.

Поправа, ви, ж. 1) Починка, исправление. 2) Исправление (нравственное). *Горе нам, як не діждеться од нас ніякої поправи Той, що ненавидить усякий грѣх.* Гречулевич, Проповѣди (1857), 78. Ум. **Поправка.**

Поправді, нар. Дѣйствительно, въ самомъ дѣлѣ. *Другий день поправді везут королівну.* Драг. 285.

Поправити. См. **Поправляти.**

Пбправка, ки, ж. Ум. отъ поправа.

Поправляти, ляю, еш, сов. в. поправити, влю, виш, м. 1) Поправлять, поправить, починить. 2) Направить лошадь. *Коли це дивлось: світиться; я й поправив на те світло.* Приїздо. Мнж. 130.

Поправуватися, вюся, ешся, м. Исправляться. *Поправуйтеся ви, віллі доріженьчи, поправуйтеся ви, млі воріженьки.* Нп. (Балт. у.)

Попразен, на, м. Второй день послѣ праздника, отданіе праздника. Св. Л. 76. *Чого тобі... на оті прокляті досвітки, на празники та попразени ходить.* КС. 1882. VIII. 263.

Попразниця, ці, ж. = **Попразен.** Чуб. VII. 576.

Попразниче, чого, с. = **Попразен.** Kolb. I. 22.

Попрати, перу, рѣш, м. Постирать. *Попрали баби панам сорочки.* Мнж. 129.

Попрацювати, цюю, еш, м. Потрудиться.

Попрацюватися, цююся, ешся, м. Сильно потрудиться. *Отому чоловікові, що хата згоріла, так юре: доведеться попрацюватися, бо все з себе самого, ніхто не може.* Харьк.

Попрощати, щю, еш, м. —ногб. Про-

ститися съ кѣмъ. См. **Попрощати**. *Навіки смо попращали свої любі гори*. ЕЗ. V. 242.

Попрётно, нар. Опрятно, чисто. Галиц.

Попри, пред. 1) Возлѣ, подлѣ, около, мимо. Гн. II. 60. *Даруй, Боже, мирові, та й нам попри мир*. Каменец. у. *Іде попри вас як товариша: ні помагай-бі, а ні здоров не скаже, то то ж пріх!* Каменец. у. *Іду попри корчму, коли щось співає*. Каменец. у. *Ту пишеничку жала кречная панна, попри ту пишеницю уляний гостинець, їжав туди, їжав поповиченько*. Гол. IV. 107. 2) Вмѣстѣ съ, при. *Попри пса і kota люде до нині годують сі*. Гн. I. 78.

Поприбавляти, лѣю, еш, м. Прибавить (во множествѣ).

Поприбавѣти, вѣю, еш, м. Прибѣть (во множествѣ). *Поприбав заціпки до дверей*. Харьк. у.

Поприбігати, гѣмо, ете, м. Прибіжати (о многихъ). *Діти поприбігали, кричать: їсти!* Черниг. у.

Поприбірати, рѣю, еш, м. Прибрати. *І в хаті, і в дворі поприбірала, аж глянути любо*. Харьк. у.

Поприблуджуватися, джуємося, етеся, м. То-же, что и прибудитися, но о многихъ.

Поприбѣркувати, кую, еш, м. То-же, что и прибѣркати, но многихъ.

Поприбріхувати, хую, еш, м. Прибрати (во множествѣ).

Поприварювати, рую, еш, м. То-же, что и приварити, но во множествѣ.

Попривертати, тѣю, еш, м. То-же, что и привертнути, но во множествѣ.

Попривикати, кѣмо, ете, м. Привыкнуть (о многихъ).

Попривѣдити, джу, диш, м. То-же, что и привести, но во множествѣ. *Сліпих попривѣди сюди*. Єв. Л. XIV. 21.

Попривѣзати, жу, зиш, м. Привезти (во множествѣ). *Це син із города все попривѣзив*. Харьк. у.

Поприволікати, кѣю, еш, м. Притащить (во множествѣ).

Поприв'язувати, зую, еш, м. Привязать (во множествѣ). *Коней... поприв'язують*. Драг. 147. *Всі трое були в мене поприв'язувані на оборі*. Драг. 64.

Попригадувати, дую, еш, м. Вспомнить (во множествѣ).

Попригадуватися, дуємося, етеся, м. Вспомнитися (во множествѣ). *Усе попригадувалося, що колись було*. Лубен. у.

Поприганяти, нѣю, еш, м. Приганять

(многихъ). *Ми поприганяємо* (байволів). Драг. 323.

Попригинати, нѣю, еш, м. Пригнать (во множествѣ). *Попригинай бо мені рогачі, а то не беруть менших юрчиків*, Харьк. у.

Попригинатися, нѣмося, етеся, м. Пригнутися (во множествѣ). *Хлопці попригиналися за тином, щоб їх не побачили*. Київ. у.

Попригладжувати, джую, еш, м. Пригладить (во множествѣ).

Попригнѣчувати, чую, еш, м. То-же, что и пригнѣтити, но во множествѣ.

Попригнѣтити, ню, ниш, м. = **Поприганяти**.

Попригорѣджувати, джую, еш, м. Пригорѣдить (во множествѣ).

Попригортати, тѣю, еш, м. То-же, что и пригорнути, но во множествѣ.

Попригортатися, тѣмося, етеся, м. То-же, что и пригорнутися, но о многихъ.

Попригрівати, вѣю, еш, м. Пригрѣть (во множествѣ).

Попригріватися, вѣмося, етеся, м. Пригрѣтись, нагрѣтись. *Уже попригрівався окропи, ставай оджимати сорочки*.

Попридавлювати, люю, еш, м. Придавить (во множествѣ).

Попридавлюватися, люємося, етеся, м. Придавитися (во множествѣ). *Які хороші були паланиці, а поки довезла—попридавлювалися*. Богод. у.

Попризвичаюватися, юємося, етеся, м. Привыкнуть (о многихъ). *Попризвичаювалися до всячини з малку*. О. 1862. I. 77. *Жінки уже так попризвичаювалися*. Драг. 172.

Попризнаватися, наємося, етеся, м. Признаться (о многихъ). *Усі вже попризнавалися*. Васильк. у.

Поприїздити, димѣ, дитѣ, м. Приїхати (о многихъ). *Наші діти вже всі поприїздили*. Богод. у. *Ми не довго юстили, не в порожні поприїздили*. Мет. 188.

Поприймати, маю, еш, м. Принять (во множествѣ). *Хліб лежить,—от я зараз поприймаю*. Грин. II. 171. *Ой ти тихий Дунаю, моїх діток поприймай*. Нп.

Поприйматися, маємося, етеся, м. Принятися (во множествѣ).

Поприк, ку, м. Перець. *І варена, і печена, і поприком напирена*. Гол. IV. 530.

Поприкидати, даю, еш, м. То-же, что и прикинути, но во множествѣ.

Поприкипати, пѣю, еш, м. То-же, что

и прикипати, но во множествѣ. *Ми так і поприкипали на місті*. МВ. I. 70.

Поприкладати, даю, еш, м. То-же, что и приложить, но во множествѣ. *Поприкладала до чиряків печеної цибулі*. Харьк. *Поприкладав* (печатку) усім на лобі. Чуб. II. 605.

Поприковувати, вую, еш, м. Приковать (во множествѣ).

Поприкоблювати, люю, еш, м. Пришпилить (во множествѣ).

Поприкорѣчувати, чую, еш, м. Укоротить (во множествѣ). *Я їм язика поприкорѣчую, щоб не брехали так*. Богод. у.

Поприкобчувати, чую, еш, м. Прикатить (во множествѣ). *Діжки поприкобчуємо сюди та туди і позамочуємо*. Харьк.

Поприкривати, вѣю, еш, м. Прикрыть (во множествѣ).

Поприкриватися, вѣмося, етеся, м. Прикрытись (о многихъ).

Поприкрѣчувати, чую, еш, м. То-же, что и прикрутити, но во множествѣ.

Поприкупати, пѣю, еш, м. Прикупить (во множествѣ).

Поприлагоджувати, джую, еш, м. Приладить (во множествѣ).

Поприлазити, зимо, зите, м. Прилѣзти, приползти (о многихъ).

Поприлипати, пѣмо, ете, м. Пристать, прилипнуть (во множествѣ). *Нехай вони до твого кривого носа поприлипають*. Стор. МПр. 132.

Поприлїтати, тѣмо, ете, м. Прилїтѣть (во множествѣ). *Уже ластівочки поприлїтали*. Харьк.

Поприлучати, чѣю, еш, м. Присоединить (во множествѣ).

Поприлучатися, чѣмося, етеся, м. Присоединиться (о многихъ).

Поприлягати, гѣмо, ете, м. То-же, что и прилягти, но во множествѣ. *Під їми коні поприпадали, золоті гриви поприлягали*. АД. I. 28.

Попримазувати, зую, еш, м. То-же, что и примазати, но во множествѣ. *Попримазувала вже в обох хатах*. Харьк.

Поприманювати, нюю, еш, м. Приманить (во множествѣ). *З усього хутора собак сюди поприманював*. Харьк.

Попримежовувати, вую, еш, м. То-же, что и примежувати, но во множествѣ.

Попримерзати, зѣмо, ете, м. То-же, что и примерзнути, но во множествѣ.

Попримощувати, щую, еш, м. То-же, что и примостити, но во множествѣ.

Попримощуватися, щуємося, етеся, м. То-же, что и примоститися, но о многихъ. *(Хати) попримощувалися на крутих боках долини*. Левец. ПЮ. I. 474.

Попримурѣувати, вую, еш, м. Сдѣлать каменные пристройки.

Попримущувати, шую, еш, м. Принудить (многихъ).

Попринаджувати, джую, еш, м. Приманить, привлечь (многихъ). *На що ти моїх голубів до себе попринаджував?* Богодух. у.

Поприндитися, джуся, дишся, м. Разсердиться, раскапризничаться (о многихъ). *Дівчата поприндилися на хлопців та й не пішли у танець*.

Поприневѣлювати, люю, еш, м. Принудить (многихъ). *Хиба його дочки охотою заміж їшли?* *Поприневомовав*.

Попринѣсити, шу, еш, м. Принести (во множествѣ). *Поприносили до його всі недужих*. Єв. Мр. I. 32.

Поприбрювати, рую, еш, м. То-же, что и приорати, но во множествѣ.

Поприпадати, дѣмо, ете, м. То-же, что и припасти, но во множествѣ. *„Припадайте до землі!“* *Поприпадали усі ниць*. ЗОЮР. I. 247. *Під їми коні поприпадали, золоті гриви поприлягали*. АД. I. 28.

Поприпалювати, люю, еш, м. Прижечь (во множествѣ).

Поприпинати, нѣю, еш, м. Привязать на веревку (многихъ). *Назад руки пов'язали, до коней поприпинали*. Гол. I. 155.

Поприпізнати, нѣмо, ете, м. —що. Запоздать съ чѣмъ. *Поприпізнами сіяти*. Литин. у.

Поприпізнатися, нѣмося, етеся, м. Запоздать (о многихъ).

Поприпикати, кѣю, еш, м. Прижечь (во множествѣ).

Поприправляти, лѣю, еш, м. То-же, что и приправити, но во множествѣ.

Поприпускати, кѣю, еш, м. То-же, что и припустити, но во множествѣ.

Поприрахѣувати, вую, еш, м. Присчитать (во множествѣ).

Поприрівнювати, нюю, еш, м. То-же, что и прирівняти, но во множествѣ.

Поприробляти, лѣю, еш, м. То-же, что и приробити, но во множествѣ.

Поприростати, тѣмо, ете, м. Прирости (во множествѣ). *„Де ваші мизинці-пальці і ліві уші?“* *Потім показав їм, поприруляв всякому до руки, до ноги і уха*

У. 109. *Попрошечувались, дак їх і попрошили.* Г. Барв. 44.

Попрощати, щію, еш, и.—**ногѡ.** Проститься съ кѣмъ.

Попрощатися, щіюся, ешся, и. Попрощаться. *Ти б коня добув, до мене прибув, прощався зо мною.* Мет. 66. *Поцілувались, попрощались.* ЗОЮР. I. 73.

Попру́г, га, м. Шрамъ, царапина. *Княка дзизнула по морді, попруг зробила на носі—і досі знати.* Верхнеднѣпр. у.

Попру́га, ги, жс. 1) Подпруга. Шух. I. 252. Вх. Зн. 61. Вас. 160. *Та кутимо сидельце з попругою.* Грин. III. 320. *Та підтягай, джуро, та підтягай, малий, туюнько попруг.* АД. II. 44. 2) Поясъ кожаний,—см. Ремі́нник. Чуб. VII. 418. 3) Часть толчеи. См. **Ступа ножі́на.** Шух. I. 161, 162. 4) Часть рыболовного сака. См. **Сак.** Шух. 5) Полоса,—напр. поперечная полоса на боку перістого вола. Рудч. Чп. 255. *Між небом і водою став чорною попругою лис.* Левиц. ПЙО. I. 500. *Сонце... довгою й широкою попругою лягло через усю хату.* Мир. ХРВ. 182. Ум. **Попру́жка, попру́женька, попру́жечка.** Ой підтягай, та малий хлопку, попруженьки стука. АД. II. 71. *Попрямуйтеся ви, виліні доріженьки, поправуйтеся ви, михі воріженьки.* Нп. (Балт. у.).

Попру́жка, ки, жс. 1) Ум. отъ попруга. 2) То-же, что и **окра́йка**, узкій шерстяной поясъ у женщинъ. Шух. I. 132, 123. Kolb. I. 46.

Попрути́кувати, кую, еш, и. Сдѣлать прутки. *Оце вже тобі сорочку попрутикувала і позубцювала в поділках.* Киев. у.

Попруча́тися, чаюся, ешся, и. Побарахтаться. *Попручався, поки й вирвався.*

Попряди, дів, мн.—**Попрядки.** Прийде до її кума на поряди. О. 1862. I. 73.

Попрядки, док, мн.—**Попряхи.** В одну хату нас, дівчат, натирились, було, як раків у ятір, на порядки. Г. Барв. 102.

Попрямува́ти, му́ю, еш, и. Пойти напрямикъ, направиться. *Ганка потягла в хату, а Іван попрямував до клуні.*

Попрямува́тися, му́юся, ешся, и. Выпрямиться.

Попря́ник, ка, м. Медовый пряникъ. Борз. у.

Попря́сти, ду́, деш, и. Спрясть. *На тобі круг прядіва: щоб ти його пом'яла, потіпала і в мички помикала і щоб попряла.* Рудч. Ск. II. 44.

Попря́тися, ду́ся, дешся, и. 1) По-

прясть нѣкоторое время. 2) Спрясться. *Прокидається, а ті мички попрялись, посукались.* Рудч. Ск. II. 44.

Попря́тати, таю, еш, и. Прибрать. Мнж. 57.

Попря́тниця, ці, жс. Хорошая хозяйка, прибиральщица. *До хати попрятницю, до поля робітницю, до комори ключницю.* Гол. IV. 332. *А сестриця-попрятниця.* Мнж. 57.

Попря́тно, нар. Чисто, опратно. Вх. Зн. 53.

Попря́тувати, тую, еш, и. Прибирать. *Взялись попрятувати.* Св. Л. 280.

Попря́хи, рях, жс. мн. Дневныя собранія дѣвшекъ въ **досвітчаній** хатѣ, безъ участія парней, для пряденія и другихъ работъ; бывають послѣ 1 октября. Мил. 61. *Приходь до мене на попряхи.* КС. 1883. XII. 698. *Після Миколи не виходила ні на досвітки, ні до кого на попряхи.* Мир. Пов. I. 137.

Попсува́ння, ня, с. Порча.

Попсува́ти, псую́, еш, и. Испортить. *Там добре, де нас нема, а куди ми поткнемось, так і попсуємо.* Ном. № 2052. *Запаски мої найкращі попсували.*

Попсува́тися, псую́ся, ешся, и. Испортиться.

Попува́ння, ня, с. Священствовање, бытіе попомъ. *Сів на попування в Солодьках.* Св. Л. 290.

Попува́ти, пую́, еш, и. Священствовать, быть попомъ. *При тій церквіці попуе.* К. МБ. X. 2.

Попу́дити, джу, диш, и. Погнать. *А кум їх так попудив, що тільки куряву підняли..*

Попу́жнути, жну́, неш, и. Пугнуть. *Як уже пужнули драпіжників, вона поруч з батьком на диво билась з ворогами.* Стор. МПр. 28.

Попу́кати, каю, еш, и. 1) Постучать. 2) Лопнуть (во множествѣ). *Попускають шибки у зімі.* Каменец. у.

Попу́катися, каємося, етешся, и. Лопнуть (во множествѣ). *Варити, покіль ячмінъ попукається.*

Попу́кач, ча́, м. Удодъ (птица). Угор.

Попу́ск, ку, м. Послабленіе, попусценіе—**попуста́ти.** Дозволять, потворствовать. *По що ж ти їм сей попуск попускаєш?* К. ХП. 79.

Попу́ска́ти, каю́, еш, сов. в. попу́сти́ти, щу́, стиш, и. 1) Распускать, распустить. *Стяонжски до кірок попуститъ.* Г. Барв. 65. *Трохи не попустив і сліз.*

Котл. Ен. II. 23. 2) Опускать, опустить. *Попустив свої орлові крила від смутку.* О. 1861. VI. Кул. 29. *Побіг із села вовкулакою, попустивши хвоста.* Г. Барв. 451. **Ніс під себе попустити.** Смішаться, устыдиться. Мнж. 171. 3) Запускать, запустить. *А він угору як попустить галку (=м'яч).* Радом. у. 4) Ослаблять, ослабить. *Попустити віршовку.* 5) Допускать, допустить; отдать во власть, въ жертву кому. *Не попушу тебе, мила, иншому достатись.* Мет. 70. *Спасибі, каже, Богу, що не попущено душі християнської мотому звіру.* Рудч. Ск. I. 4. 6) Упускать, упустить, уступать, уступить. *Чужого не бери, а свого не попусти.* Чуб. I. 239. **Я йому сього не попу́щу.** Я ему этого не уступлю, не прошу.—**місця, поля.** Уступать, уступить мѣсто, дать мѣсто. *Тоді ляхи, дуки-срібляники добре дбали, дальше їх порогу посували, козаку-нетязі більше місця на покуті попускали.* ЗОЮР. I. 205. *Більше йому поля цуляти попускали.* Макс. (1849), 86. 7)—**себе́.** Допускать, допустить себя до чего безнравственного. плохого, распускать, распустить себя. *Як же то мені самій тяжко на його дивитись, що він себе так попустив.* Г. Барв. 285. *І не попустило ж себе як небудь: ніде слова про його неогого не чути.* Г. Барв. 14. 8)—**по́пуск, по́пуст.** См. **Попуск.** б) **Попу́ска́ти.** 1) Пустить (многихъ). *Коні у чисте поле попускав.* Мнж. 41. *Коней пустопани попускали.* АД. I. 118. 2) Уронить (во множествѣ). *Що було в руках,—усе попускала. Летіла сорока з висока, попускала пір'я додому.* Мет. 301.

Попу́ска́тися, каю́ся, ешся, сов. в. попу́ститися, щу́ся, стишся, и. Допускать, допустить себя до чего. *Як свиня вкусить, або жінка полюб'є, то на страшний суд не встанеш, щоб ти не попускався.* Г. Барв. 322.

Попу́ст, ту, м. 1)—**Попуск.** *Господь бо всякий попуст попускав.* К. ПС. 46. 2) Облегченіе. *Ані смерті, ані попусту.* Ном. № 8220. 3) Одинъ изъ концевъ веревки въ рыболовныхъ снарядахъ **перемет** и **норман.** Вас. 188, 189.

Попу́стити, ся. См. **Попускати, ся.**

Попу́сто́шити, шу, шиш, и. Опустошить. *Вернулись, попустошивши весь край, руйною зробивши тихий рай.* К. ПС. 13.

Попу́стувати, тую́, еш, и. Пошалить. *Ну, попустували трохи—і йді!*

Попу́тати, таю́, еш, и. Спутать (ло-

шадей). *Попутали коників у долині.* АД. I. 269.

Попу́тник, ка, м. Раст. *Plantago major* L. ЗЮЗО. I. 131.

Попу́хнути, немо, нете, и. Опухнуть. *Попухли ноги. Він зовсім хворий, в його волосся попухло,—насмѣшка надъ здоровымъ, жалующимся на болѣзнь.*

Попх́атися, хаю́ся, ешся, и. Поплестись, потащиться; полѣзть. *Еней по березу попхався.* Котл. Ен. I. 15. *Отара ж попаски попхалась наманя.* Греб. 381. *Попхався в прийми, то лиха прийме.* Ком. Пр. 661.

Попх́енькати, каю́, еш, и.—**Попхи́кати.** *Нехай троха попхенькає,—буде куче спати.* ЕЗ. V. 123.

Попх́икати, каю́, еш, и. О ребенкѣ: тихо поплакать, всхлипывая, хныча. *Попхикало маленьке трохи та й замовкло.* Харьк.

Попх́нути, ну́, неш, и. Толкнуть. *Жінка його попхнула. Терпи! за долею, куди попхне, хились, як хилитесь од вітру йлка.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 112).

Поп'я́тисся, пну́ся, пнѣшся, и. Повитися, полѣзть. *Гарбуз на тин поп'явся.* Славяносерб. у. *Черв'як... поп'явся.* Мир. ХРВ. 48. *Шлях... гадюкою поп'явся вгору.* Мир. Пов. II. 49. *На мов стесаний борідці де-іде поп'ялось тонко, як павутиння, волоссячко.* Мир. ХРВ. 4.

Пора́, рі́, жс. 1) Время, пора. *Як прийшла до його тая пора, що вже йому треба бігти, то він так стоїне.* Грин. II. 137. *У робочу пору.* Стор. МПр. 67. 2) Возрастъ. *Дівчинз на порі, у порі.* Дѣвущка-невѣста. *Росла, росла дівчинонька та й у порі стала.* Зміев. у. 3) **На такихъ порахъ біти.** Быть беременной. *Хиба ти вже забув, що покинув мене на такихъ порахъ?* Чуб. II. 19. 4) **Без порі.** Преждевременно. *Пив дуже горілку, та так без порі і вмер.* Канев. у. 5) Употр. какъ нарѣчіе: **пора.** *Та годі сидіти, да пора летіти.* Мет. 257.

Пора́да, ди, жс. Совѣтъ; помощь. *Піду та сяду в зеленому саду, чи не прийде щаслива доля та до мене на пораду.* Мет. 366. *Час приходить умірати, нікому поради дати.* Макс. (1849). 78. Ум. **Пора́донька, пора́дочна.** *Я до вас на порадоньку йду.* Мил. 184.

Пора́дити, ся. См. **Поражати, ся.**

Пораді́ти, дію́, еш, и. Порадоваться. *Вийде мила,—порадіє.* АД. I. 270.

Пора́дливий, а, е. Даючий совѣтъ. *Ой ти мати та порадила, на що ж ти мене порадила, порадила та й не оженила.* Нп.

Пора́дний, а, е. Имѣючий совѣтъ, поміць. *Старими людьми село порадне.* АД. I. 49.

Пора́дник, ка, м. Совѣтникъ. К. ЧР. 131. *Мій батеньку, мій старесенький, мій поради́нику дорожесенький.* Мил. 180. *Не поради́ник він, а щирий зрадник.* Ум. **Пора́дничок.** *Мій таточку, мій поради́ничку.* Мил. 184.

Пора́дниця, ці, ж. Совѣтниця. *Ой мати, мати—порадниця в хаті.* Мет. 260. *Сестриці ви, поради́ниці, поради́те ж ви мене.* Мет. 186. Ум. **Пора́дничка.** *Моя матінко, моя й поради́ничко.* Мил. 197.

Пора́дничок, чка, м. Ум. отъ поради́ник.

Пора́донька, пора́дочка, ки, ж. Ум. отъ порада.

Пора́дувати, дую, еш, л. Порадовать. *Чого се так збентеживсь, нічим мабуть порадувати?* Стор.

Пора́дуватися, дуюся, ешся, л. Порадоваться. *Німі не порадується нашому безголов'ю.* Стор.

Пора́жати, жаю, еш, сов. в. пора́дити, джу, диш, л. Совѣтовать, посовѣтовать; помочь. *Моя матінко, моя порадо́нько! та хто ж мене поража́тиме, як ви поража́ли?* Мил. 204. *Єсть у мене отець-мати, та не хочуть поража́ти.* Грин. III. 199. *Ой поради́ мене, мати, як мені на світі жити, як нелюбому йодити.* Мет. 279. *І поради́в мене щиро, куди прямувати.* К. Досв. 86. *А чи ж не можна тому що поради́ти, щоб він (упирь) не ходив?* Грин. II. 100.

Пора́жатися, жаюся, ешся, сов. в. пора́дитися, джуся, дишся, л. Совѣтоваться, посовѣтоваться. *Аж тільки радяться, поража́ються три дуки сребраники на кабак ітти.* Мет. 378. *З матінкою поража́лася: поради́ мене, моя мати, скільки мені дружечок брати.* Мил. 132. *Кого ж ми будемо поража́тися, кого ж ми будемо пита́тися?* Мил. 189. *Дак ото ми з бабою й поради́лись.* ЗОЮР. I. 65.

Пора́за, зи, ж. Рана. *Вона його задушила видно, бо не було на йому ніякої порази.* МВ. II. 189.

Пора́зити, жу, зиш, л. 1) Поранить. *Поражені руки, робити нічого не можна.*

Черк. у. 2) Укусить. *Собія (=гадюка) поразила худобу.* Вх. Зн. 53.

Пора́зка, ки, ж. Пораженіє.

Пора́й, раю, м.—Порада, рада. *Там крутенько, тут хутенько, дав Бог всьому порай: ад розорив, чорта стребив, смерть із миза хвора.* КС. 1882. IV. 171.

Пора́лити, лю, лиш, л. Вспахати ралом. Чуб. VII. 400.

Пора́неньку, нар. Ранехонько. *Ой у неділю рано-пораненьку, ой то ранніми зорями.* ЗОЮР. I. 24.

Пора́нина, ни, ж. Уборка, приборка; стряпня. НВолын. у.

Пора́нити, ню, ниш, л. Ранить, изранить. Єв. Л. XX. 12. *Ти мене поранила дуже.* Рудч. Ск. I. 53. *Положив на місті чоловіка зо три, а деяких поранив.* Драг. 418.

Пора́нитися, нюся, нишся, л. Слишкомъ рано сдѣлать, поспѣшити. *Поранився прийти.*

Пора́нка, ки, ж.—Поранина.

Пора́нку, нар.—Уранці. *Завтра поранку викопаєм ямку.* Грин. III. 670.

Пора́нник, ку, м. Раст. *Plantago lanceolata* L. О. 1861. I. 206.

Пора́ння, ня, с.—Поранина. *Скрізь порання: печуть, варять, вимітають, муть.* Шевч. 151.

Пора́но, нар. Рановато. *Квітки робленої було ще надівати не дає: порано ще каже, небого, ще вигуляйся, підіймись на кірх,—тоді й квітки.* Г. Барв. 65. *Порано встала.* Г. Барв. 73.

Пора́ти, раю, еш, л. 1) Обробувать (землю), убирать (хлѣбъ). *Порати город.* Кролев. у. *Порати ярину.* Г. Барв. 147. 2) Ухаживать (за скотомъ). *Пішов порати скотину.*

Пора́тися, раюся, ешся, л. 1) Заниматься по хозяйству, стряпать; возиться. *Приходить ото Охрім до Грицька у двір, а той саме у дворі порається.* Грин. II. 209. *Деякі (молодиці) порались біля печі і кабиць, а другі шили козакам сорочки.* Стор. МПр. 126. *Василь порається з деревом.* НВолын. у. 2) Одѣваться. Шух. I. 135.

Пора́тування, ня, с. Спасеніє, поміць.

Пора́тівник, ка, м. Спаситель; даючий поміць. ЕЗ. V. 60. *Угоднику божий, поратівнику божий, поратуй мене!* Шух. I. 38. Ум. **Пора́тівничок.** ЕЗ. V. 109.

Пора́тувати, тую, еш, л. Спаси, поміць. *Пора́тівнику божий, поратуй мене!* Шух. I. 38.

Пора́тунок, нку, м. Спасеніє, поміць. *Пише цисар до москалі: „Йди на поратунок!“* ЕЗ. V. 25. *Аби вам Пречиста Діва стала до помічі, до поратунку у потребах ваших.* ЕЗ. V. 107.

Пора́хуватися, блюся, бишся, л. Посячитися. Полт.

Пора́хувати, хую, еш, л. 1) Посчитать. 2) Размыслить, обдумать. *Наші порахували, - порахували та й випустили їх.* ЗОЮР. I. 244. *Там уже порахуємо, що треба робити.* Чуб. II. 21. *Скажи ж їй, щоб ішла вона до мене на пораду, про всіляк порахувати.* Чуб. II. 614.

Пора́хуватися, хуюся, ешся, л. Посячитися.

Пора́хунок, нку, м. Разсчетъ. Вх. Лем. 454.

Пора́чити, чу, чиш, л. Въ пѣснѣ: ущипнуть (о ракѣ). *Трохи мене рак не порачив.* МУЕ. I. 157.

Пора́чкувати, кую, еш, л. Полѣзть на четверенькахъ. *Присів у борозну й тихо, як той злодій, порачкував.* Мир. ХРВ. 60.

Пора́яти, раю, еш, л. Посовѣтовать.

Пора́вати, рву́, рвеш; л. 1) Порвать, перервать; изорвать. *Іще шуби не зносила, коралів не порвала.* Мет. 58. *Порве нове вино бурдюки.* Єв. Л. 37. 2) Покусать, укусять. *Щоб свині не порвали вас.* Єв. Мт. VII. 6. *Підеши по селу, так собаки порвуть.* Мил. 205. 3)—ноги—Натрудити 1? *А я молода вся нічку не спала, всю нічку не спала, ніженьки порвала, таки свою неньку на лавці застала.* Грин. III. 395. 4) См. Поривати.

Пора́ватися, рву́ся, рвешся, л. 1) Разорваться, изорваться, перерваться. 2) Прерваться. *Порвались разом усі розмови.* К. XII. 25. *Розмова на тому і порвалася.* Мир. Пов. II. 82. 3) См. Пориватися.

Поре́брина, ни, ж. Реберная часть. Чуб. VII. 443. Маркев. 158.

Поре́готати, чу́, чеш, л. Похихотать.

Поре́готатися, чуся, чешся, л.—Поре́готати. *Поре́готався (з баби) і поїхав собі.* Грин. II. 231.

Поре́кло, ла, с. Прозвище, прозваніє. Шух. I. 29.

Поре́мствувати, вую, еш, л. Поропатъ, быть въ претензіи. *Найпаче прошу, не поремствуйте на мене, що є прикази два рази надруковані.* Ном. Од. Вид. VI.

Поре́мствуватися, вуюся, ешся, л.—Поре́мствувати. *На неї ніхто було не поремствується.* Сим. 200.

Поренча́та, ча́т, с. Перила. Лохв. у. Левиц. Пов. 328.

Поре́патися, паюся, ешся, л. Потрескаться.

Поржа́віти, вію, еш, л. Заржавѣть. *Таке ж брудке (болото), таке мерзене, поржавіло, від жабуру зелене.* Греб. 369.

Порз́ний, а, е. Скоромный. Гн. I. 186. Ез. V. 209.

Порз́нитися, нюся, нишся, л. Скороми́тися. МУЕ. III. 47.

Порива́ти, ваю, еш, л. сов. в. **порва́ти, рву́, рвеш; л.** 1) Схватывать, схватить. *Як порве мене за руку!* НВолын. у. *Я порвав його за груди.* НВолын. у. 2) Влечь, увлечь, увлечь. *Плунут рибки, плунут, ближше припливають, мою синка жулика да-мій поривають.* Гол. III. 500. *Туди мою пориває рано й вечір душу.* Мет. 6. 3) **Порива́ти о́чі.** а) Стремиться заглянуть. *Раз-по-раз у сій розмові поривав наш кобзарь о́чі за ту межю, що відмежовує імперію од народів свободних.* К. XII. 21. б) Смотрѣть съ завистью. *На чужий коровай очей не поривай.* Мнж. 166. 4) **Порива́ти ру́ку.** Простирать руку, стараться схватить. *А на мою долю нехай не пориває руки.* Г. Барв. 542.

Порива́тися, ваюся, ешся, сов. в. порва́тися, рву́ся, рвешся, л. Порываться, рваться; бросаться, броситься. *Скільки раз я поривався до вас.* Г. Барв. 280. *Ще іри мене зневажав, а ділі й бити вже порвалася.* МВ. I. 29. *Ой порвався козак Нечай до туюго лука.* АД. II. 79. *„Змилуйсь, свате, я в цій зроду лазні не купався!“* *Скорчивсь, зморщивсь,—шубовість в воду та й назад порвався.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 106).

Пори́зкати, каю, еш, л. Неглубоко вскопать, изрыть. *От і не гарюкай до них, коли так поризкали, що хоч зараз заходься та й друий раз копай після них.* Брацл. у.

Пори́кжа, жі, ж. Болѣзнь, когда на ногахъ трескается кожа.

Порима́рювати, рію, еш, л. Позаниматься шорничествомъ.

Порина́ти, наю, еш, л. Нырать. Мнж. 141. *На ставі пишно лебідь плыв, а цуси сірій край його поринали.* Греб. 362. *Любо місяцю з зорями в воду поринати.* К. Досв. 90.

Пори́нути, ну, неш, л. Хлынуть. *Спершу я сміявся, а потім поринули слюзи.* К. Досв. 86.

Порину́ти, ну́, неш, л.—Пі́рнути.

Та й замовкла русалочка, в Дніпро порипула. Шевч. 359.

Поріпати, паю, еш, м. Поскрипѣть.

Поріпатися, паюся, ешся, м. Походить то входя, то виходя і скрипя дверью.

Поріпати, плію, піш, м. Поскрипѣть.

Поріскати, каю, еш, м. = **Поризькати.** Порискала як свиня, та й плати їй. НВолын. у. Треба порискати там ще, чи нема картоплі. НВолын. у.

Порисувати, сую, еш, м. 1) Начертити (во множествѣ).

Порисуватися, суюся, ешся, м. Покритися трещинами. Дошка порисувалася. Лубен. у. (Леонтовичь).

Поріти, рію, еш, м. Изрыть. Увесь город мені ваші свині порили. Богод. у.

Порітися, ріюся, ешся, м. Порыться.

Порихтувати, тую, еш, м. Снарядити, приготовить. Ти порихтуй воза, а я піду за волами. Черк. у. Велів гармати порихтувати, на Вирвин город стріли пускати. Мет. 335.

Поріш, шү, м. Раст. *Verbena officinalis*. Вх. Пч. II. 37.

Поріб, робу, м. Утокъ. Желех. Гол. Од. 37, 40.

Порібля, лі, ж. = **Поробрина.** Хотин. у.

Порібре, ря, с. = **Порібля.** МУЕ. I. 106.

Порібриня, ни, ж. = **Поробрина.** Козел. у. Черк. у.

Поріб'я, б'я, с. = **Поробрина.** Черк. у.

Порівняти, няю, еш, м. 1) Сравнять. Порівняй, Боже, і гори, і долини. Мет. 315. 2) Уравнять. К. ЧР. 354. Всіх нас сира земля порівняє. Мир. Пов. II. 42. 3) Сравнить.

Порівнятися, няюся, ешся, м. Поравняться. А він, порівнявшись із нами, та й каже: „Здорові!“ ЗОЮР. I. 253.

Порівці, нар. Врозь, поодинокѣ. Люди на калині, на бузині кетягами, а на тернові порівці. НВолын. у.

Поріг, рогу, м. 1) Порогъ. Стоїть дівка на порозі да з козака сміється. Мет. 89. У порігах стояти. Стоять у порога. КС. 1883. II. 383. Мнж. 66. Піють у кума мед-вино, а ми в порогах стоїмо. Грин. II. 302. 2) Порогъ на рѣкѣ. Як та воля, що минулась, Дніпр широкий—море, степ і степ, — ревуть пороги і могили-гори. Шевч. 4. 3) Нижня часть живота (у родильниці?) Дитина стала у порогах та й стоїть (у породіллі). Волч. у. Ум. **Поріженько.** Грин. III. 525. **Поріжон, поріжечон.**

Поріддя, дя, с. Родъ, порода, поколѣ-

ніе. Чу у їх поріддя таке, що вони всі одинаково нездужають. Лебед. у.

Порідшати, шаю, еш, м. = **Порідшати.**

Поріднити, ню, ніш, м. Порождать, сдѣлать роднымъ. Поріднила нас недоля.

Поріднитися, нюся, нішся, м. Порождитися. Не судив Господь нам поріднитись. МВ. II. 140.

Порідня, ні, ж. = **Поріддя.** З нашої порідні не було такого. Черк. у.

Порідшати, шаю, еш, м. Сдѣлаться рѣже, порѣдѣть. Порідшав, дуже порідшав лѣс. Богод. у.

Поріж, жі, ж. Крупночечная сѣть изъ толстыхъ нитокъ, покрывающая густую рыболовную сѣть. Харьк. г. Вас. 188.

Поріженько, ка, м. Ум. отъ поріг.

Поріжжє, жєа, м. 1) Ум. отъ поріг. 2) Перекладина, поперечная перегородка въ лодкѣ. Черк. у.

Порізати, жу, жєш, м. 1) Порѣзать, обрѣзать. 2) Перерѣзать (многихъ). Наїшли пуд мостом дїтей порізаних. Чуб. II. 475.

Порізатися, жуся, жєшся, м. Обрѣзаться.

Порізняк, ка, м. Раст. = **Поранник.** О. 1861. I. 206.

Порізникувати, кую, еш, м. Побыть мясникомъ нѣкоторое время.

Порізнити, ню, ніш, м. Раздѣлять, разрознить. Ото жє порізнили мене з братом, то ми й живемо собі кожен особіше. Новомоск. у. Неситїй ксьондзи, маляти, нас порізнили, розвели. Шевч. (1883). 458. Неволя порізнила дїтей однихъ батьків. Мир. ХРВ. 356.

Порізнитися, нюся, нішся, м. Раздѣляться; разойтись. ЗОЮР. I. 259. Вони порізнили собі й стало три двори, а перш був один великий. Новомоск. у. Ми з чоловіком чотирнадцять год жили, а тепер прийшлося,—порізнилися. Луб. у.

Порізно, нар. Отдѣльно. врозь. НВолын. у. Планети не цуртом бігають, а вrostич, жадна собі порізно. Ком. I. 25.

Порікати, каю, еш, м. Укорять, обвинять въ чемъ. Мій писарь вірний мені чоловік, я не дозволю на його порікати. Кост. Ч. 99.

Порікувати, кую, еш, м. Роптати, МВ. II. 84.

Поріст, росту, м. Ростою.

Порічанин, на, м. Прирѣчний житель. Сумск. у.

Порічки, чок, ж. мн. Красная смородина, *Rhus rubrum* L.

Порічківка, ки, м. Наливка, настойка на красной смородинѣ.

Порічковий, а, е. Принадлежащий красной смородинѣ, свойственный, относящийся къ ней.

Поріччя, чя, с. Прирѣчная мѣстность. Сумск. у.

Поркиніці. См. **Портяниці.**

Поркліця, ці, ж. = **Порпиця** 1. Шух. I. 146.

Порнути, ну, нєш, м. 1) = **Пірнути.** Я на дно порну і сіти порву. Лукаш. 95. 2) Пырнуть, кольнуть. Він його як порне списом. ЗОЮР. I. 285.

Порняла, ли, ж. Трава, растущая на погірняхъ. Шух. I. 215.

Поробіти, блію, биш, м. 1) Сдѣлать (во множествѣ). Понаклали гори скель, ніби так сам Господь їх поробив. Стор. МПр. 66. Поробили собі маленькі списи. ЗОЮР. I. 285. 2) Причинить болѣзнь злой волей или какимъ либо чародѣйскимъ дѣйствіємъ. Мил. 34.

Поробітися, бліюся, бишся, м. 1) Поработать. 2) Сдѣлаться (во множествѣ). З тієї пари і поробляться легесенькі водяні пузирьки. Ком. II. 22.

Поробляти, лаяю, еш, м. Подѣлювать. А що поробляєте, куме? Черк. у.

Поробок, бєа, м. = **Уток.** НВолын. у. МУЕ. III. 15. ЕЗ. V. 223.

Поровий, а, б. Своевременный. Порові діти. Не псєрова дитина—ще б через місяць їй треба бути: хто-й-зна, чи й житиме. Черниг. г.

Пороба, ди, ж. 1) Родъ, поколѣніе, фамилія. Се чоловік хорошої породи. Їх уся порода хороша. Нѣжин. у. 2) Разрѣшеніе отъ бремени. Угор. В три дні по породі на панське ей інали. Гол. II. 699.

Породіти, джѣ, диш, м. Родить. Породила та удівонька хорошого сина. Нп.

Породітися, димося, дитєся, м. Родиться. А вони жє із чого поплодились? І вони жє із мужиків породились. ЗОЮР. I. 162.

Породичатися, чаюся, ешся, м. Вступать въ родство. Та ми жє породичалися: мій брат узав їй сестру. Харьк. у.

Породілля, породіля, лі, ж. Родильница. Мил. 21. ХС. VII. 432. Несе подарунок породіллі. Нѣжин. у.

Порождєнниця, ці, ж. Родительница. Не єсть ти мені наймичка або челядниця,

а єсть ти мені матінка-порождєнниця. Чуб. V. 847.

Порожнєм, нар. Порожнемъ. Порожнем їхати. Змієв. у.

Порожніє, ка, м. Мѣсто около дверей, гдѣ обыкновенно ставятъ метлу. Вх. Зн. 53.

Поробжній, я, е. 1) Пустой, порожній. Порожня торба. 2) Пустой, напрасный, тщетный. Порожня надія твоя. Волч. у. 3) **Поробжня.** Не беременная. Порожня юдує (дитину) два годи. Мил. 30.

Порожнювати, нюю, еш, м. Пустовать. Хата цілу зиму порожнює.

Порожня, ні, ж. Пустота, пустое мѣсто; мѣсто незасѣянное и непокрытое травой. Коли б у хлібові або на сіножаті, а то у порожні піймав та й штраф. НВолын. у. В порожні. Сь пустими руками, безъ груза, порожнемъ. Да просили прозьбою, прозьбою, щоб ми не довго гостили, не в порожні попріздими. Мет. 188.

Поробжнява, ви, ж. Пустота. І в серці поробжняву почуєш. К. ПС. 50.

Порожняк, ка, м. 1) Извозчикъ сь пустымъ возомъ. Як що є порожняки, то може й довезуть. Полт. г. **Порожняком.** Порожнемъ, безъ клади. Ном. № 7132. Порожняком їде. Драг. 115. 2) Сортъ горшка. Вас. 181.

Порозбивати, ваяю, еш, м. То-же, что и **розбіти**, но во множествѣ. Двері порозбивав. Мнж. 34. Порозбивали з горілкою бочки. ЗОЮР. I. 245. Він би їй губи й зуби усім порозбивав. ЗОЮР. I. 95.

Порозбиватися, ваямося, етєся, м. То-же, что и **розбітися**, но во множествѣ.

Порозбігатися, гаємося, етєся, м. Разбѣжаться (о многихъ). Порозбігались ік нечистій матері ляхи. К. ЧР. 114.

Порозбірати, раю, еш, м. То-же, что и **розбірати**, но во множествѣ.

Порозбблюватися, луюмося, етєся, м. Разболѣться (во множествѣ).

Порозборбнювати, нюю, еш, м. Развести многихъ дерущихся.

Порозббєсувати, сую, еш, м. Распутать (во множествѣ).

Порозбрізкувати, кую, еш, м. Разбрызгать (во множествѣ).

Порозбрізкуватися, куюмося, етєся, м. Разбрызгаться (во множествѣ).

Порозбріхувати, хую, еш, м. Разболтать, рассказать всѣмъ (во множествѣ). Оті твої подруги такі, що ти їм нічого не кажи, бо зараз порозбріхують. Харьк. у.

Порозбріхуватися, хуємося, етеся, *и.* То-же, что и розбрехатися, но во множествѣ.

Порозбувати, ваю, *еш, и.* Разуть (многихъ).

Порозбуватися, ваємося, етеся, *и.* Разуться (о многихъ). Тут не глубоко: порозбуваюсь та й перебрѣдемо.

Порозбужати, жаю, *еш, и.* Разбудить (многихъ). Ой устала мила, як не лежала, усю челядоньку порозбужала. Мет. 242.

Порозбужувати, жуу, *еш, и.* = Порозбужати.

Порозбуркувати, кую, *еш, и.* Разбудить, разогнать сонъ (многимъ).

Порозважати, жаю, *еш, и.* То-же, что и розважити, но во множествѣ.

Порозважатися, жаємося, етеся, *и.* То-же, что и розважитися, но во множествѣ. Уже не так жураються за батьком, порозважались трохи.

Порозважувати, жуу, *еш, и.* Развѣсить (на вѣсахъ, во множествѣ).

Порозвалювати, люю, *еш, и.* Развалить (во множествѣ). Де були цілі, де порозвалювані землянки. Драг. 425.

Порозвалюватися, люємося, етеся, *и.* Развалиться (во множествѣ). Сказано без хазяїна: усе в дворі порозвалювалося. Харьк. у.

Порозварювати, рюу, *еш, и.* Разварить (во множествѣ).

Порозварюватися, рюємося, етеся, *и.* Развариться (во множествѣ).

Порозверѣжувати, жуу, *еш, и.* Развередить (во множествѣ).

Порозвертати, таю, *еш, и.* То-же, что и розвернути, но во множествѣ.

Порозвеселяти, ляю, *еш, и.* Развеселить (многихъ).

Порозвеселятися, ляємося, етеся, *и.* Развеселиться (о многихъ). Бач, як наші старі порозвеселялися.

Порозвивати, ваю, *еш, и.* То-же, что и розвити, но во множествѣ. Порозвивала вона, що було в рушники позавиване. Константиногр. у.

Порозвиватися, ваємося, етеся, *и.* То-же, что и розвѣстися, но во множествѣ. Верби вже порозвивалися. Харьк.

Порозвідувати, дуу, *еш, и.* То-же, что и розвідати, но во множествѣ.

Порозвінчувати, чую, *еш, и.* Развѣнчать (многихъ).

Порозвірчувати, чую, *еш, и.* Разворотить, размотать (во множествѣ).

Порозвішувати, шую, *еш, и.* Развѣсить (во множествѣ). Драг. 288. Порозвішували їх, щоб висохли. Грин. I. 31. Розмальовані мхтарі скрізь порозвішувані по деревах. Стор. МПр. 80.

Порозвѣдити, джу, *диш, и.* То-же, что и розвести, но во множествѣ.

Порозвѣдитися, димосся, дитесь, *и.* То-же, что и розвестися, но во множествѣ.

Порозвѣзити, жу, *зиш, и.* Развезти (во множествѣ).

Порозволікати, каю, *еш, и.* Растащить (во множествѣ).

Порозволікатися, каємося, етеся, *и.* Разбрестись. Порозволікались моде. Черк. у.

Порозворушувати, шую, *еш, и.* То-же, что и розворушити, но во множествѣ.

Порозворювати, рюу, *еш, и.* То-же, что и розворити, но о многихъ телѣгахъ.

Порозв'язувати, зуу, *еш, и.* То-же, что и розв'язати, но во множествѣ.

Порозв'язуватися, зуємося, етеся, *и.* То-же, что и розв'язатися, но о многихъ.

Порозгáдувати, дуу, *еш, и.* То-же, что и розгадати, но во множествѣ.

Порозганяти, няю, *еш, и.* Разогнать (многихъ). У неклі товкся і порозганяв звіди усіх чортів. Стор. МПр. 40.

Порозгвінчувати, чую, *еш, и.* Развинтити (во множествѣ).

Порозгвінчуватися, чуємося, етеся, *и.* Развинтиться (во множествѣ).

Порозгівлятися, ляємося, етеся, *и.* Разговѣтаться (о многихъ).

Порозгладжувати, жуу, *еш, и.* Разгладить (во множествѣ).

Порозглядати, даю, *еш, и.* Разсмотреть (многихъ). Я їх усіх порозглядав добре.

Порозгóйдувати, дуу, *еш, и.* Раскачать (во множествѣ).

Порозголóшувати, шую, *еш, и.* Разгласить (во множествѣ).

Порозгорбжувати, жуу, *еш, и.* Разгородить (во множествѣ).

Порозгортати, таю, *еш, и.* То-же, что и розгорнути, но во множествѣ.

Порозгóрювати, рюу, *еш, и.* Добыть сь трудомъ, сь горемъ (во множествѣ).

Порозгорятися, ряємося, етеся, *и.* Разгорѣться (во множествѣ). Порозгорялися дрова в обох грубах. Харьк.

Порозгризати, заю, *еш, и.* Разгрызть (во множествѣ).

Порозгрібати, баю, *еш, и.* Разгрестъ (во множествѣ). Кури порозгрібали грядочки. Харьк. у.

Порозгужувати, жуу, *еш, и.* То-же, что и розгужити, но во множествѣ.

Порозгублювати, люю, *еш, и.* Растерять (во множествѣ). Поки донесеш, то все порозгублюеш. Богодух. у.

Порозгублюватися, люємося, етеся, *и.* То-же, что и розгулятися, но о многихъ. Саме порозгублювалися добре, аж тут кажуть: пора розходитися.

Пороздавати, даю, *эш, и.* Раздать (во множествѣ). Як померли сини, так вони всю одежу їхню пороздавали за царство душі. Харьк. у.

Пороздáвлювати, люю, *еш, и.* Раздавить (во множествѣ).

Пороздáвлюватися, люємося, етеся, *и.* Раздавиться (во множествѣ).

Пороздарóвувати, вуу, *еш, и.* Раздарить (во множествѣ). Пороздаровує нам, дядьковим, або от Кібчєнятам. Сим. 227.

Пороздвоюватися, двóюємося, етеся, *и.* То-же, что и роздвоїтися, но во множествѣ.

Пороздзявляти, ляємо, ете, *и.* = Пороззявляти.

Пороздзяплювати, люємо, ете, *и.* То-же, что и роздзяпиги, но во множествѣ.

Пороздирати, раю, *еш, и.* 1) Разорвать, разодрать (во множествѣ). Пороздирали собі пуза. Мнж. 4. 2) Растерзать (многихъ).

Пороздиратися, раємося, етеся, *и.* Разорваться, разодраться (о многихъ).

Порозділяти, ляю, *еш, и.* Раздѣлить (во множествѣ).

Порозділятися, ляємося, етеся, *и.* Раздѣлиться (во множествѣ).

Пороздлóбувати, буу, *еш, и.* То-же, что и роздлбати, но во множествѣ.

Пороздмóхувати, хую, *еш, и.* Раздутъ (во множествѣ).

Пороздóбрюватися, рюємося, етеся, *и.* Раздобрься (о многихъ).

Пороздобувати, ваю, *еш, и.* Раздобыть (во множествѣ).

Пороздóбвувати, буу, *еш, и.* Раздолбить (во множествѣ).

Пороздрáжнювати, нюу, *еш, и.* Раздразнить (многихъ).

Пороздратóвувати, вуу, *еш, и.* Раздражить (многихъ).

Пороздрóблювати, люю, *еш, и.* Размельчить (во множествѣ).

Пороздрóчувати, чую, *еш, и.* Раздразнить, раздражить (многихъ).

Пороздрóчуватися, чуємося, етеся, *и.* Придти въ раздраженіе (о многихъ).

Пороздрáпувати, пую, *еш, и.* Разцарапать (во множествѣ).

Пороздúшувати, шую, *еш, и.* Раздавить (во множествѣ).

Пороздягати, гаю, *еш, и.* Раздѣть (многихъ).

Пороздягатися, гаємося, етеся, *и.* Раздѣться (о многихъ). Пороздягалися, давай усе топтатися (у потоці) та шукати. Драг. 192.

Порозжакóвувати, вуу, *еш, и.* То-же, что и розжакувати, но во множествѣ.

Порозживатися, ваємося, етеся, *и.* То-же, что и розжитися, но во множествѣ.

Порозжóвувати, вуу, *еш, и.* Разжевать (во множествѣ).

Пороззувати, ваю, *еш, и.* = Порозбувати.

Пороззуватися, ваємося, етеся, *и.* = Порозбуватися. Давай пороззуваємося, швидче дійдемо. Киев. у.

Пороззявляти, ляємо, ете, *и.* Разинуть (о многихъ). Пороззявляли роти та й дивлються. Харьк.

Порозіхóдитися, димосся, дитесь, *и.* Разойтись (во множествѣ).

Пороз'ідати, даю, *еш, и.* Разѣсть (во множествѣ). Це якесь мило погане: ляньте, як руки пороз'їдало. Киев. у.

Пороз'ідатися, даємося, етеся, *и.* То-же, что и роз'їстися, но о многихъ.

Пороз'їздитися, димосся, дитесь, *и.* Разѣхаться. Пороз'їздили ми нарізно на досвітці. Драг. 417.

Пороз'їжатися, жаємося, етеся, *и.* = Пороз'їздитися.

Порозлázитися, зимосся, зитесь, *и.* Разлѣзться (о многихъ). Отак же, не накрила раки, а вони ї порозлазилися по всій хаті. Васильк. у.

Порозлáмувати, муу, *еш, и.* Разломить (во множествѣ). Хоч би вже по цілому періжку дітям дала, а то по половинці порозламувала. Славяносерб. у.

Порозледáчуватися, чуємося, етеся, *и.* То-же, что и розледачіти, но о многихъ.

Порозливати, ваю, *еш, и.* Разлить (во множествѣ). (Вода) скрізь по долині порозливана. О. 1862. III. 32. К великодню водам порозлива. Мил. 208.

Порозливатися, ваємося, етеся, *и.* Разлѣтаться (во множествѣ). Річки широкі порозливалися. Харьк. у.

Порозлігувати, гулю, еш, *м.* То-же, что и розлігати, но во множествѣ.

Порозліноуватися, вуємося, етеся, *м.* Разлігнутися (о многихъ).

Порозліплювати, люю, еш, *м.* Разліпнуть (слипшееся) (во множествѣ).

Порозліплюватися, люємося, етеся, *м.* Разліпнуться (во множествѣ). *Хто ж то так вареники ліпив, що вже й порозліплювались?* Харьк.

Порозлітатися, таетося, етеся, *м.* Разлетѣться (о многихъ). (Кури) порозлітались. Мнж. 2.

Порозліплювати, люю, еш, *м.* То-же, что и розлупити, но во множествѣ.

Порозлютовувати, вулю, еш, *м.* То-же, что и розлютовати, но во множествѣ.

Порозлютовуватися, вуємося, етеся, *м.* То-же, что и розлютоватися, но во множествѣ.

Порозлягатися, гаємося, етеся, *м.* Разлечься (о многихъ). *Порозлягались любісінько на голих лавках, підмостивши під голови свої кожухи.* Г. Барв. 304.

Порозмазувати, зулю, еш, *м.* Размазать (во множествѣ).

Порозмазуватися, зуємося, ешеся, *м.* Размазаться.

Порозмальбовувати, вулю, еш, *м.* Расписать красками (во множествѣ).

Порозмантэчувати, чулю, еш, *м.* Расстратить, промотать (во множествѣ).

Порозмежовувати, вулю, еш, *м.* Размежевать (во множествѣ).

Порозмерзатися, заємося, етеся, *м.* 1) Оттаять (во множествѣ). 2) Лопнуть отъ мороза (во множествѣ). *Не повносили молока, а за ніч аж глечики порозмерзалися,—такий мороз ударив.* Харьк. у.

Порозмѣтувати, тулю, еш, *м.* 1) Разбросать (во множествѣ). 2) Разорвать (во множествѣ).

Порозмивати, ваето, еш, *м.* Размыть (во множествѣ).

Порозминати, наю, еш, *м.* Размять (во множествѣ).

Порозминатися, наємося, етеся, *м.* 1) Размяться (во множествѣ). 2) Разойтись или разѣхаться, минуя другъ друга (во множествѣ).

Порозмітати, таето, еш, *м.* Разместить (во множествѣ).

Порозмішувати, шулю, еш, *м.* Размѣшать (во множествѣ).

Порозмлівати, ваето, ете, *м.* Сильно развариться. *Порозмлівали кістки в казані.* Сосниц. у.

Порозмножувати, жулю, еш, *м.* Размножить (во множествѣ).

Порозмножуватися, жуємося, етеся, *м.* Размножиться (во множествѣ).

Порозмовляти, лаето, еш, *м.* Поговорить.

Порозмокати, каємо, ете, *м.* Размокнуть (во множествѣ).

Порозмóтувати, тулю, еш, *м.* Размотать (во множествѣ). *Левид. Пов. 240.*

Порозмóчувати, чулю, еш, *м.* Размочить (во множествѣ). *Сухарі було порозмочуємо та й їмо.* Черниг. у.

Порозмурóувати, вулю, еш, *м.* Разобратить каменные стѣны (во множествѣ).

Порозм'якати, каємо, ете, *м.* Размянуть (во множествѣ).

Порознімати, маю, еш, *м.* То-же, что и рознати, но во множествѣ.

Порозносити, шу, сеш, *м.* То-же, что и рознести, но во множествѣ. *Що не ділі вам нарізно порозносити сорочки, кому на село, кому на місто.* Г. Барв. 504.

Порозóрювати, рюлю, еш, *м.* Распахать (во множествѣ).

Порозохóчувати, чулю, еш, *м.* То-же, что и розохотить, но многихъ.

Порозохóчуватися, чуємося, етеся, *м.* То-же, что и розохотиться, но о многихъ.

Порозраювати, раюлю, еш, *м.* То-же, что и розраяти, но многихъ.

Порозривати, ваето, еш, *м.* Разорвать (во множествѣ). *Нове вино порозриває бурдюки.* Ев. Мр. II. 22. *Порозривають подушки, порозсипають пір'я по хаті.* Драг. 199.

Порозриватися, ваето, ешеся, *м.* Разорваться (о многихъ предметахъ, о многихъ разрывахъ на одномъ предметѣ).

Порозрівнювати, нюлю, еш, *м.* Выравнивать, сравнять (во множествѣ).

Порозрівнювати, нюлю, еш, *м.* То-же, что и розрівнити, но во множествѣ.

Порозрівнюватися, нюємося, етеся, *м.* То-же, что и розрівнитися, но во множествѣ.

Порозрізнятися, няємося, етеся, *м.* = **Порозрізняватися**. *Поженилися всі три (брати) і порозрізнялись: кожний став хазяйнувати особо.* Драг. 344.

Порозрізувати, зулю, еш, *м.* Разрѣзать (во множествѣ).

Порозростатися, таетося, етеся, *м.* Разростись (во множествѣ). *Куці порозростались.*

Порозрубувати, бую, еш, *м.* Разрубить (во множествѣ).

Порозруйноувати, вулю, еш, *м.* Разрушить (во множествѣ).

Порозруйноуватися, вуємося, етеся, *м.* Разрушиться (во множествѣ). *Будівлі без догляду порозруйновувалися.*

Порозсáджувати, джюлю, еш, *м.* Рассадить (во множествѣ).

Порозсéлюватися, люємося, етеся, *м.* Расселиться (о многихъ).

Порозсéрджувати, джюлю, еш, *м.* Разсердить (многихъ).

Порозсéрджуватися, джуємося, етеся, *м.* Разсердиться (о многихъ).

Порозсилати, лаето, еш, *м.* Разослать (многихъ). *Всіх по хатах порозсилає.* Г. Барв. 341. *Теперечки при замку нема і тисячі варіацій, усіх порозсилами.* Стор. МПр. 100.

Порозсипати, паето, еш, *м.* Разсыпать (во множествѣ). *Порозсипав проші.* Ев. I. П. 15. *Порозривають подушки, порозсипають пір'я по хаті.* Драг. 199.

Порозсипатися, паето, ешеся, *м.* Разсыпаться (во множествѣ).

Порозсикатися, каємося, етеся, *м.* Разсохнуться (во множествѣ). *Повнось діжки у поріб, а то порозсикаються.*

Порозсівати, ваето, еш, *м.* Разсѣять, посѣять (во множествѣ). *Розсієв житю і заходився волочити.* Черниг.

Порозсідатися, даємося, етеся, *м.* То-же, что и розсѣстися, но во множествѣ.

Порозсідлувати, лулю, еш, *м.* Разсѣдлать (во множествѣ).

Порозсікати, каю, еш, *м.* Разсѣчь (во множествѣ).

Порозсіювати, саето, еш, *м.* = **Порозсівати**.

Порозсіюватися, саетося, етеся, *м.* Разсѣяться (во множествѣ).

Порозскакуватися, куємося, етеся, *м.* То-же, что и розскочиться, но во множествѣ.

Порозсмікувати, кулю, еш, *м.* Раздергать (во множествѣ).

Порозсмікуватися, куємося, етеся, *м.* Раздергаться (во множествѣ).

Порозсмішувати, шулю, еш, *м.* Разсмѣшить (многихъ).

Порозспівуватися, вуємося, етеся, *м.* Распѣться (о многихъ).

Порозставатися, таетося, етеся, *м.* Разстаться (о многихъ).

Порозставляти, лаето, еш, *м.* Разста-

вить (во множествѣ). *А отаман пішов за ними да й порозставляє кругом Жаботина козаків.* ЗОЮР. I. 282.

Порозставлятися, лаетося, ешеся, *м.* = **Порозставляти**. *По всій хаті з горішками та з мисками порозставлялася.* А ну миш поприймай хоч трохи. Черниг.

Порозстановляти, лаето, еш, *м.* = **Порозставляти**.

Порозстéлювати, люлю, еш, *м.* Разостлать (во множествѣ).

Порозстéлюватися, люємося, етеся, *м.* Разостлаться (во множествѣ).

Порозстрéлювати, люлю, еш, *м.* Разстрѣлять (многихъ). *Там порозстрелювали Шелеста, Лусконога і Гниду.* ЗОЮР. I. 302.

Порозстригати, гаю, еш, *м.* Разстричь (многихъ).

Порозстригатися, гаємося, етеся, *м.* Разстричься (о многихъ).

Порозступатися, паетося, етеся, *м.* Разступиться (о многихъ).

Порозсувати, ваето, еш, *м.* Разсунуть, раздвинуть (во множествѣ).

Порозсуватися, ваетося, етеся, *м.* Разсунуться, раздвинуться (о многихъ).

Порозсуджувати, джюлю, еш, *м.* Разсудить (многихъ).

Порозсукувати, кулю, еш, *м.* Разсучить, раскрутить (во множествѣ).

Порозсупóнувати, нюлю, еш, *м.* Развязать супóню (во множествѣ).

Порозсупóнуватися, нюємося, етеся, *м.* То-же, что и розсупонитися, но во множествѣ.

Порозуміння, ня, с. Взаимное понимание; солидарность.

Порозуміти, маето, еш, *м.* = **Порозумнішати**. *Де вже він порозуміє, коли тепер дурний.* Каменец. у.

Порозумнішати, шаю, еш, *м.* = **Порозумнішати**.

Порозумніти, наето, еш, *м.* = **Порозумнішати**.

Порозумнішати, шаю, еш, *м.* Поумнѣть. *Чи ти коли порозумнішаєш, чи все такий дурний і будеш?* Харьк. у. *Ось послухай мене дурної, то, може, чи не порозумнішаєш.* Грин. II. 276.

Порозцвірінькуватися, куємося, етеся, *м.* О воробьяхъ: раскричаться.

Порозцвітати, таето, ете, *м.* Разцвѣсть (во множествѣ).

Порозцвітатися, таетося, етеся, *м.* = **Порозцвітати**.

Порозціплювати, люю, еш, *м.* Раз-
жать, разнять (во множествѣ).

Порозчавлювати, люю, еш, *м.* Раз-
давить (во множествѣ).

Порозчэхувати, хую, еш, *м.* То-же,
что и **розчэхнути**, но во множествѣ.

Порозчэхуватися, хуємося, етеся, *м.*
То-же, что и **розчэхнутися**, но во множествѣ.

Порозчїнювати, нюю, еш, *м.*—**По-**
розчиняти.

Порозчиняти, няю, еш, *м.* То-же,
что и **розчинити**, но во множествѣ.

Порозчинятися, няємося, етеся, *м.*
Раствориться (во множествѣ). *Як повійнуло,
так і двері й вікна порозчинилися.* Харьк.

Порозчищати, щію, еш, *м.* Расчистить
(во множествѣ).

Порозчіплювати, люю, еш, *м.* Расцѣ-
пить (во множествѣ).

Порозчісувати, сую, еш, *м.* Расчесать
(во множествѣ).

Порозчісуватися, суємося, етеся, *м.*
Расчесаться (о многих). *Дівчата порозчі-
сувалися, позапліталися.* Київ. у.

Порозчівпувати, пую, еш, *м.* Разо-
брати, понять (во множествѣ).

Порозчухувати, хую, еш, *м.* Расче-
сать (тѣло во многих мѣстах).

Порозшарпувати, пую, еш, *м.* Растер-
зать (во множествѣ).

Порозшматівувати, вую, еш, *м.* Ра-
зорвать на куски (во множествѣ).

Порозшморгнувати, гую, еш, *м.* То-
же, что и **розшморгнути**, но во множествѣ.

Порозшнурівувати, вую, еш, *м.* То-
же, что и **розшнурувати**, но во множествѣ.

Порозштівхувати, хую, еш, *м.* Ра-
столкать (многих).

Порозшўкувати, кую, еш, *м.* Разы-
скать (во множествѣ).

Пороз'язувати, зую, еш, *м.*—**Поро-**
зв'язувати.

Пороз'язуватися, зуємося, етеся, *м.*—
Порозв'язуватися.

Порон, на, *м.* Паромъ. Драг. 244. Гн. I.
153. *Коби човен, порон та веселице, пробу-
вас бим в тебе вечер, серце.* Гол. II. 399.

Пороняти, няю, еш, *м.* Бросить, сбро-
сить (во множествѣ). *Кайдани із рук, із
ній у Чорне море пороняв.* АД. I. 214.

Поропати, плію, пїш, *м.* Покропать,
слегка смочить растворомъ соли (ропію).
*Поропив соломі, то тепер худоба краще
буде їсти.* НВолын. у.

I. Поросїти, шў, сїш, *м.* Замочить
въ росѣ.

II. Поросїти, шў, сїш, *м.* Приносить
поросять (о свинѣ).

I. Поросїтися, шўся, сїшся, *м.* За-
мочиться въ росѣ. Константиногр. у.

II. Поросїтися, шўся, сїшся, *м.*
О свинѣ: пороситься. *А свиня лиш поро-
силась.* Рудан. I. 84.

Поросказувати, зую, еш, *м.* Расска-
зать (во множествѣ). *Тоді вона все поро-
казувала їм, що було з нею.* Чуб. II. 473.

Пороскачувати, чую, еш, *м.* Раска-
тать (во множествѣ).

Пороскашлюватися, люємося, етеся,
м. Раскашляться (о многих). *Діти чо-
юсь як пороскашлювалися, то й я за ними
не спала.* Черниг. у.

Поросквашувати, шую, еш, *м.* То-
же, что и **росквашити**, но во множествѣ.

Поросквітчуватися, чуємося, етеся,
м. Снять вѣнокъ, цвѣты съ своей головы
(о многих).

Пороскидати, даю, еш, *м.* Разбросать.
Каміння пороскидав. Мнж. 34.

Пороскидатися, даємося, етеся, *м.*
Разбросаться (во множествѣ).

Пороскипати, паємо, ете, *м.* Раски-
пѣть, развариться отъ кипѣнія. *Пороски-
пам вареники.* Харьк.

Пороскипатися, паємося, етеся, *м.*—
Пороскипати.

Пороскисати, саємо, ете, *м.* Размок-
нуть (во множествѣ). *Погані чоботи вда-
лися: небагато й походив по грязі, а чи-
сто пороскисами, вода крізь ремінь іде.*
Харьк. у.

Пороскладати, даю, еш, *м.* То-же,
что и **роскласти**, но во множествѣ.

Пороскладатися, даюся, ешся, *м.*
Разложиться. *Бач, пороскладалася з своїм
добром, що ї сісти ніде.* Київ. у.

Поросклеювати, клеюю, еш, *м.* От-
клеить (во множествѣ).

Поросклеюватися, клеємося, етеся, *м.*
Расклеиться (во множествѣ). *На дощі стількі
постояли та й поросклеювалися.* Харьк.

Поросклеївувати, вую, еш, *м.* Ра-
склевать (во множествѣ).

Пороскївувати, вую, еш, *м.* Раско-
вать (во множествѣ). *І невольників тих
пороскївувеш сам.* К. МВ. XII. 279.

Поросколїхувати, хую, еш, *м.* Ра-
скачать (во множествѣ).

Поросколбчувати, чую, еш, *м.* Раз-
болтать (жидкости).

Поросколупувати, пую, еш, *м.* Ра-
сковырять (во множествѣ).

Пороскопирсувати, сую, еш, *м.* Рас-
ковырять (во множествѣ).

Пороскопувати, пую, еш, *м.* Раско-
пать (во множествѣ).

Пороскоренюватися, нюємося, етеся,
м. То-же, что и **роскоренитися**, но во мно-
жествѣ.

Пороскобчувати, чую, еш, *м.* Раска-
тать (во множествѣ).

Пороскобчуватися, чуємося, етеся, *м.*
То-же, что и **роскотитися**, но во множествѣ.
*Позбїрай мені гудзики, а то по всій хаті
пороскобчувалися.* Київ. у.

Пороскрадати, даю, еш, *м.* Разокрасть
(многое).

Пороскраїувати, країю, еш, *м.* То-
же, что и **роскраїти**, но во множествѣ.

Пороскривати, ваю, еш, *м.* Раскрыть
(во множествѣ).

Пороскриватися, ваємося, етеся, *м.*
Раскрыться (о многих). *В хаті було душ-
но, діти пороскривалися і лежали роски-
давшись.* Харьк.

Пороскришувати, шую, еш, *м.* Рас-
крошить, накрошить (во множествѣ).

Пороскривавлювати, люю, еш, *м.* Раз-
бить до крови (во множествѣ).

Пороскрїювати, крїюю, еш, *м.*—**По-**
роскраювати.

Пороскрўчувати, чую, еш, *м.* То-же,
что и **роскрутити**, но во множествѣ.

Пороскрўчуватися, чуємося, етеся,
м. Раскрутиться, развернуться (во множ.).

Пороскўблюватися, люємося, етеся,
м. То-же, что и **роскўблится**, но о мно-
гих.

Пороскўдлувати, лую, еш, *м.* Растре-
пать (волосы во множествѣ).

Пороскўдлуватися, луємося, етеся,
м. Растрепать себѣ волосы (о многих).
*Ото як ви пороскўдлувалися! Пороскїсуй-
тесь гладенько.*

Пороскуйбвджувати, джую, еш, *м.*—
Пороскудлувати.

Пороскурїувати, рїю, еш, *м.* Раску-
рить (во множествѣ). *Пахучїї ладани по-
роскурїювані.* Грин. III. 142.

Пороскушувати, шую, еш, *м.* Раску-
сать (во множествѣ).

Пороскушуватися, шуємося, етеся,
м. Разростись кустами, раскуститься.

Порбслива, прил. О свинѣ: плодо-
витая.

Порбслий, а, е. Заросшій, поросшій.
Порбсль, лі, ж. Вѣтвь, отростокъ.
Стоїть верба посеред села, роспустила по-

рослі до кожного двора. (Загадка: сонце).
ХС. III. 66.

Порбсна, прил. О свинѣ: поросная.
Льоха порбсна. Вх. Пч. II. 7.

Пороснўти, нў, нѣш, *м.* 1) Разсы-
паться, посыпаться. *Намисто пороснуло
з шиї додолю* (бо порвала). Мир. ХРВ.
321. *Яблучка так і пороснули у візок.*
Рудч. Ск. II. 57. 2) Броситься бѣжать;
побѣжать. *Вівці так і пороснуть до соли,
одно другого спережсаючи.* О. 1862. V. Кух.
35. 3) О дождѣ: сразу политься, брызнуть.
Дошч пороснув йому в гаряче лице. Мир.
ХРВ. 305.

Пороспадатися, даємося, етеся, *м.*
То-же, что и **роспадітися**, но во множествѣ.
Скелі пороспадалися. Єв. Мт. XXVII. 51.

Пороспадлїючуватися, чуємося, етеся,
м. Развратиться, испортиться нравственно
(о многих).

Пораспаковувати, вую, еш, *м.* Распа-
ковать (во множествѣ).

Пороспалювати, люю, еш, *м.* То-же,
что и **роспалїти**, но во множествѣ.

Пороспалюватися, люємося, етеся, *м.*
То-же, что и **роспалїтися**, но во множествѣ.

Пороспанэхувати, хую, еш, *м.* То-
же, что и **роспанэхати**, но во множествѣ.
*Усі штани пороспанахував, лаяючи по яб-
лунях.* Харьк.

Пороспарїувати, рїю, еш, *м.* Распа-
рить (во множествѣ).

Пороспарїюватися, рїємося, етеся,
м. Распариться (во множествѣ).

Пороспаскўджувати, джую, еш, *м.*
Испортить нравственно (многих).

Пороспаскўджуватися, джуємося, ете-
ся, *м.* Испортиться нравственно (о мно-
гих). *Сидухи тїї по тїх ярмарках по-
роспаскўджуються.* О. 1862. VI. 98.

Поросперїзувати, зую, еш, *м.* Распо-
ясать (многих).

Поросперїзуватися, зуємося, етеся, *м.*
Распоясаться (о многих).

Пороспечатувати, тую, еш, *м.* Распе-
чатать (во множествѣ).

Пороспещувати, шую, еш, *м.* Изба-
ловать (многих). *Пороспещували ви дуже
своїх дітей.*

Пороспиватися, ваємося, етеся, *м.*
Распиться, распьянствоваться (о многих).
*Попи голодні, холодні, необуті, пороспива-
лись.* Стор. МПр. 92.

Пороспїлювати, люю, еш, *м.* Распи-
лить (во множествѣ).

Пороспинати, наю, еш, *м.* То-же, что и **розп'ясти**, но во множествѣ.

Пороспинатися, наємося, етеся, *м.* То-же, что и **розп'ятися**, но во множествѣ. *Чого ви пороспиналися на дверях? гріх! Харьк.*

Пороспісувати, сую, еш, *м.* То-же, что и **рописати**, но во множествѣ.

Пороспісуватися, суємося, етеся, *м.* То-же, что и **рописатися**, но во множествѣ.

Пороспітувати, тую, еш, *м.* Разспросить (многихъ, о многомъ).

Пороспітуватися, туюся, ешея, *м.* = **Пороспитувати**.

Пороспихати, хая, еш, *м.* То-же, что и **розпхати**, но во множествѣ.

Пороспізнавати, наю, еш, *м.* То-же, что и **розпізнавати**, но во множествѣ.

Пороспікати, каю, еш, *м.* То-же, что и **ропекти**, но во множествѣ.

Пороспікатися, каємося, етеся, *м.* То-же, что и **ропектиса**, но во множествѣ.

Пороспірати, раю, еш, *м.* То-же, что и **ропєрти**, но во множествѣ.

Поросплáкуватися, куємося, етеся, *м.* Расплакаться (о многихъ).

Поросплáтувати, тую, еш, *м.* То-же, что и **роплатати**, но во множествѣ.

Поросплáтуватися, туємося, етеся, *м.* То-же, что и **роплататися**, но во множествѣ.

Поросплáчуватися, чуємося, етеся, *м.* Расплатиться (о многихъ).

Пороспливатися, вáємося, етеся, *м.* Поплыть въ разныя стороны (о многихъ).

Пороспліскувати, кую, еш, *м.* 1) Расплекать (во множествѣ). 2) Разболтать, разгласить (во множествѣ).

Поросплітати, таю, еш, *м.* Расплести (во множествѣ). *Поросплітала коси. Харьк.*

Поросплітатися, тáємося, етеся, *м.* Расплетись (во множествѣ). *Джерелі і дрібушки ще не пороспліталися. Стор. МПр. 9.*

Поросплóджувати, джую, еш, *м.* Расплодить, развести (во множествѣ).

Поросплóджуватися, джуємося, етеся, *м.* Расплодиться, развестися. *Як поросплóджувалися (пани), так погано стало. Драг. 217.*

Поросплúтувати, тую, еш, *м.* Распутать (во множествѣ).

Поросплúтуватися, туємося, етеся, *м.* Распутаться (во множествѣ).

Пороспліскувати, кую, еш, *м.* = **Пороспліскувати** 1.

Пороспліщувати, щуємо, ете, *м.* — **очі**. Раскрыть глаза (о многихъ).

Поросповзатися, зáємося, етеся, *м.* Расползтись (о многихъ).

Поросповідати, даю, еш, *м.* Рассказать (во множествѣ).

Поросповіщати, щая, еш, *м.* Разгласить (во множествѣ).

Пороспозирати, раю, еш, *м.* = **Розглянути**. Вх. Уг. 261.

Пороспозичати, чаю, еш, *м.* Раздать взаймы (многимъ). *Гроші пороспозичав. Св. Л. 185.*

Поросполóхувати, хую, еш, *м.* Разогнать, распугать.

Пороспóрювати, рую, еш, *м.* Распороть (во множествѣ).

Пороспóрюватися, руюємося, етеся, *м.* Распоротись (во множествѣ).

Пороспоряжати, жаю, еш, *м.* Указать, дать всѣмъ дѣло. *То вона нам спече, зварить, ще ї повианяе, вона нашу челядоньку пороспоряджае. Грин. III. 692.*

Пороспочинати, наю, еш, *м.* Начать (во множествѣ).

Поросправляти, ляю, еш, *м.* Расправить (во множествѣ).

Пороспрóдувати, дую, еш, *м.* Распродать (во множествѣ).

Пороспростирати, раю, еш, *м.* То-же, что и **ропростєрти**, но во множествѣ.

Пороспростóрювати, рую, еш, *м.* То-же, что и **ропростóрити**, но во множествѣ.

Пороспрóстувати, тую, еш, *м.* Расправить, выпрямить (во множествѣ).

Пороспрягати, гаю, еш, *м.* Распрячь (во множествѣ). *Батько воли пороспрягав. Г. Барв. 381.*

Пороспúджувати, джую, еш, *м.* = **Поросполохувати**.

Пороспукатися, кáємося, етеся, *м.* Лопнуть (о многихъ). Драг. 267.

Пороспúкуватися, куємося, етеся, *м.* Разцвѣсть, распуститься (во множествѣ).

Пороспукати, каю, еш, *м.* То-же, что и **ропустити**, но во множествѣ.

Пороспускатися, кáємося, етеся, *м.* То-же, что и **ропуститися**, но во множествѣ.

Пороспухати, хаємо, ете, *м.* Распухнуть (во множествѣ).

Пороставати, таю, еш, *м.* Растаять (во множествѣ). *Сніг уже скрізь пороставав. Київ. у. Усі річки вже пороставали. Харьк. у.*

Поростáскувати, кую, еш, *м.* Растащить (во множествѣ).

Поросташóвуватися, вуємося, етеся, *м.* Разложить товаръ, какія либо вещи. (о многихъ). *Уже поросташовувалися крамарі з своїм крамом. Харьк.*

I. Порості, *мн.* Заросли. Змiev. у.

II. Порості, темó, тетé, *м.* 1) Вырасти (во множествѣ). *Поросте зеленая трава. Рудч. Чп. 148. Матінко наша, не журися ти нами, як поростемо, підемо у найми. Мет. 278. Як поростуть діти, то їм буде ця хата. Змiev. у. 2) Нарости. Полапають його за боки: чи багато поросло сала. Драг. 2.*

Поростивати, каю, еш, *м.* Растыкать (во множествѣ).

Поростинати, наю, еш, *м.* Разрѣзать, разрубить (во множествѣ). *Поростинали вірówki, що були пов'язані бурлаки. Стор. МПр. 122.*

Поростіти, рошú, стіш, *м.* Возрастить. *Бог поростив. Черк. у. Бог поростив хлїб добрий. Мис. окр.*

Поростіцювати, цюю, еш, *м.* Растыкать, воткнуть во многихъ мѣстахъ. *По середині (садка)—чисте місце, тільки десь-не-дєсь поростицювані вишеньки та квіти. Сим. 202.*

Поростікатися, кáємося, етеся, *м.* То-же, что и **ростектиса**, но во множествѣ. *Як почала та дубинка гостей чистити! що побіла, що поростікались. Мнж. 71.*

Поростовкмáчувати, чую, еш, *м.* То-же, что и **ростовкмáчити**, но во множествѣ.

Поростóвкувати, кую, еш, *м.* = **Поростовкмáчувати**.

Поростóплювати, люю, еш, *м.* То-же, что и **ростопити**, но во множествѣ.

Поростóплюватися, люємося, етеся, *м.* То-же, что и **ростопитися**, но во множествѣ.

Поростóптувати, тую, еш, *м.* Растопить (во множествѣ).

Поросторгóвуватися, вуємося, етеся, *м.* Растроговаться (о многихъ).

Поростóчувати, чую, еш, *м.* То-же, что и **росточити**, но во множествѣ.

Порострáчувати, чую, еш, *м.* Растратить (во множествѣ).

Порострáчуватися, чуємося, етеся, *м.* Растратиться (во множествѣ).

Порострінькувати, кую, еш, *м.* Расстратить (во множествѣ).

Поростріпувати, пую, еш, *м.* Растрепать (во множествѣ).

Поростріпуватися, пуємося, етеся, *м.* Растрепаться (о многихъ).

Порострóщувати, щую, еш, *м.* Разбить въ дребезги (во множествѣ).

Порострúшувати, шую, еш, *м.* Растрясти, разсыпать (во множествѣ). *Глянь, скільки сїна порострушували,—візьми грабі та попідрібай. Харьк.*

Порострúшуватися, шуємося, етеся, *м.* Раструситься, разсыпаться (во множествѣ).

Поростúлювати, люю, еш, *м.* То-же, что и **ростуліти**, но во множествѣ.

Поростягати, гаю, еш, *м.* Растащить (во множествѣ).

Поросхáпувати, пую, еш, *м.* Расхватать. *Сороки і ворони поназітуються і поросхáпують курей да і порозносять на нїзда. ЗОЮР. II. 23.*

Поросхíлювати, люю, еш, *м.* То-же, что и **рохилити**, но во множествѣ.

Поросхíтувати, тую, еш, *м.* Раскачать, распатать (во множествѣ).

Поросхíтуватися, туємося, етеся, *м.* Раскачаться, распататься (во множествѣ).

Поросхлúпувати, пую, еш, *м.* Расплескать (во множествѣ). *Поросхлупували діти воду.*

Поросхлúпуватися, пуємося, етеся, *м.* Расплескаться (во множествѣ).

Поросхóдитися, димоса, дитеса, *м.* Разойтись (о многихъ). *Послі вечері зараз поросхóдилися на спочинок. К. ЧР. 52. Деякі з шляхетства, що бенкетували, поросхóдилися. Стор. МПр. 98. Чи ще є люде біля волости?—Багато вже поросхóдилось, а трохи ще є. Харьк.*

Поросхрістуватися, туємося, етеся, *м.* То-же, что и **рохристатися**, но о многихъ. *Чого ви поросхристувалися? Позастібайтеся! Харьк.*

Поросхрістуватися, туємося, етеся, *м.* То-же, что и **рохристатися**, но о многихъ. *Чого ви поросхристувалися? Позастібайтеся! Харьк.*

Пороскóк, ка, *м.* = **Пороса**.

Пороскóчка, ки, *ж.* Свиныя съ поросятами. *Александровск. у. Г. Барв. 244. (Поросята) ссуть орядну пороскóчку. Г. Барв. 418.*

Поросá, сáти, *с.* 1) Поросянокъ. *Качавсь у барлозі, мов пороса. Котл. Ен. III. 14. 2) —морськє. Savia sobaya, морская свинка. Вх. Пч. II. 5. Ум. Поросáтко.*

Поросáтина, ни, *ж.* Мясо поросенка. Ум. **Поросáтинка**.

Поросáтко, ка, *с.* Ум. отъ пороса.

Поросáчка, ки, *ж.* = **Поросючка**. Радом. у.

Порóти, рíю, реш, *м.* 1) Порогъ, распарывать. *Порóла рукава цілий день. 2) Вскрывать, потрошить. Уже ж того*

Нестерюка на брамі пороли, они ж єго потрошили і голов лупали. Гол. I. 55. 3) — **пiр'я** = **Дерти пiр'я**. Вх. Лем. 454. 4) О дождѣ: *литъ. Дош так і поре.*

Пóротина, ни, ж. 1) Клеймо на овцѣ: ухо разрѣзается вдоль до половины. Харьк. г. 2) Клеймо на домашней птицѣ: разрѣзъ перепонки между пальцами. Мнж. 182.

Порóтися, рiося, рeся, и. Поротѣся, распарываться.

Пóрох, ху, м. 1) и во мн. **порохи**. Пыль; прахъ. *Порох з нiг ваших обтруситъ.* Єв. Л. IX. 5. *У хаті по стінах порохи.* Каменец. у. *Вiрли крильма землю збили, порохами скопотили.* АД. I. 298. 2) Порохъ. Г. Барв. 403. *Понавозили рушницъ і великі запаси пороху й олива.* Стор. МПр. 60. Ум. **Пóрошон.**

Порохánь, нi, ж. = **Порохонь.** Мил. 172.

Порохáчка, ки, ж. Жабка, Bufo. Вх. Пч. II. 16. То-же: **Карапаня, рапанва.**

Порохнáвий, а, е. 1) Истлѣвший. 2) Превратившийся въ пыль. 3) Сгнивший. **Порохнавий зуб.** ЕЗ. V. 183.

Порохнáвити, вію, еш, и. 1) Истлѣвать, обращаться въ труху. 2) Обращаться въ пыль. *Земля порохнавіє.* Каменец. у. 3) Гнить. *У чоловіка зуби порохнавіють.* ЕЗ. V. 183.

Порохнiй, á, é = **Порошний.** *Шлях... учний та людний та порохний.* МВ. III. 66.

Порохнiна, ни, ж. = **Порохонь.** Вх. Лем. 454.

Порохнiти, нiю, еш, и. = **Порохнавити.**

Порохнó, нá, с. = **Порохня.** Угор.

Порохнiй, нi, ж. Труха, сгнившее дерево. Грин. I. 10. Алв. 68. *Такий старий, що й порохня сиплется.* (Комора) похилилась і порохню взялась. Г. Барв. 184.

Порохнáвий, а, е = **Порохнавий.** *Черква стара, аж поросла, аж порохнява.* Чуб. II. 192.

Порохнáвити, вію, еш, и. = **Порохнавити.** Угор.

Порохóвий, а, е. Пороховой.

Пóрохонь, нi, ж. Гнилушка, гнилое дерево. Ромен. у.

Порóчно, нар. Погодно. *Жив тут недалеко у пана одного він порочно.* МВ. (О. 1862. I. 102).

Порóша, шi, ж. Первый снѣгъ. Грин. III. 341. *По двору, по двору да пороша упала; а на тій пороші слiди хорошi.* Мет. 232. Ум. **Порошенька**

Порошiна, ни, ж. 1) Порошина. *Пропаде, мов порошина з дула, тая козацькая слава.* Макс. 2) Пылинка. *Я вийму порошину тобі з ока.* Єв. Мт. VII. 4. Ум. **Порошинка.**

Порошiти, шiу, шиш, и. 1) Пылить. 2) О снѣгѣ: сыпаться. *Снiг порошити.*

Порошкóвий, а, е — **звiр.** У охотниковъ: звiр во время отъ 1 октября по 1 марта. О. 1862. II. 62.

Порошнiй, á, é. Пыльный. Желех. **Порошнiк, кá, м.** Рогъ для пороха. Вх. Зн. 52.

Порошнiця, ці, ж. Пороховница. Шух. I. 230, 231.

Пóрошно, нар. Посыпано, усыпано (пылью, мукой и пр.). *Де борошно, там і порошно.* Ном. № 9874.

Пóрошок, шку, м. Ум. отъ **порох.**

Порошáти, шiу, щiш, и. 1) О дождѣ, снѣгѣ: барабанить по окнамъ, стѣнамъ. *Дош порошитъ у вiкно.* Харьк. *Хуртовина все забуває та порошитъ у вiкна.* О. 1861. V. 74. 2) Кричатъ торопясь, въ гнѣвѣ (о челоуѣкѣ). Левч. 27.

Пóрпати, паю, еш, и. Копаться, разгребать, выгребать (о курахъ и пр.). *Кури порпають вiядки.* Каменец. у. (Пес) *порпає яму.* ЕЗ. 5. 177. 2) Возиться, рыться въ чемъ.

Пóрплитися, плюся, плишся, и. = **Порпати.** *Порплится кожен собі в господi, як курка на мiздi.* Мир. ХРВ. 88. *І чою ти там так довго порплилися?* Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Пóрплиця, ці, ж. 1) Желѣзная планка въ верхнемъ мельничномъ камнѣ, въ нее входитъ верхній конецъ веретена, вращающаго жерновъ. Вас. 179. Мик. 481. Kolb. I. 61. 2) мн. Стружья на головѣ. ЗЮЗО. I. 173.

Пóрпличник, ка, м. Раст. Verbena officinalis V. ЗЮЗО. I. 173.

Пóрплі, лiв, м. мн. = **Порплиця 2.** Вх. Зн. 53.

Пóрска́ти, по́рска́ти, каю, еш, и. 1) Брызгать. 2) Сыпаться, летѣть во множествѣ. *В недiлю рано дрова рубали, а ми до лiчка трiски порскали.* Левиц. Свiт. 12. 3) Выскальзывать; о вѣтви: вырываться изъ рукъ вверхъ.

Порес́кий, порес́кий, á, é. 1) Рѣзвый, быстрый. О. 1862. V. Кух. 38. *Порескенький хлопчик.* Черк. у. *Почувши волю, кiнь пореский геть степом вибриком побрався.* Греб. 354. 2) Легко раскалывающийся.

Та ясена важче колоти, нiж дуба, дуб куди пореский за ясена. Брацл. у. 3) Быстро выскальзывающий, скользкий. *Той хлопець пореский як вiюн: ти його побори, а він так тобі попiд руками й випорсне.* Киев. у. *Чоловiк такий пореский, що з усякої бiди знайде як викрутитись.* Киев. у. *Мило таке пореске—не вдержим.* Киев. у. Ум. **Порскенький, порескенький.** Котл. Ен. III. 72.

Порсклiвий, а, е = **Порский 1.** *Не спотикавшись, кiнь порскливий бiжить, пуска по вiтру ириву.* Греб. 327.

Поренiти, нiу, нiш, и. 1) Брызнуть. 2) Посыпаться, полетѣть градомъ. 3) Выскользнуть; о вѣтви: вырваться изъ рукъ вверхъ. *Гiллячка порснула вгору.* Левиц. Пов. 192. 4) Броситься бѣжать. *Порснули в ростiч.* 5) Ударить сильно.

Пóрска́ти, порес́кий. См. **Порскати, пореский.**

Порт, ту, м. 1) Пеньковая (или льняная) нитка въ шерстяной матерiи или сукнѣ. О. 1861. XI. 26. Борз. у. Лебед. у. *Це не чисте сукно, а з портом.* Черниг. у. 2) Родъ полотняной шали, или платка. Вх. Лем. 454.

Порткiй, кiв, м. мн. Штаны изъ полотна. Козел. у. Гол. Од. 43. Вх. Зн. 83.

Портнiй, á, é. Пеньковый. *Друга дерга портна а та вовняна.* Черк. у.

Портнiна, ни, ж. 1) Ткань изъ пеньки, льна. Лебед. у. 2) Грубая нитка изъ оческовъ пеньки. Вас. 201.

Портнiний, а, е. Холщевой, полотняный. Чуб. VII. 419. О. 1862. II. 65.

Портóк, тка, м. 1) Скатерть. Угор. 2) Кусокъ полотна. Вх. Уг. 262.

Портрét, та, м. Портретъ.

Портрétъ, тi, ж. = **Портрет.** *Така була уродлива, що у кожного царя вибiта єй портрétъ була, вималована.* Драг. 264.

Пóртъ, тi, ж. = **Порт 1.** Гол. Од. 55.

Портяний, á, é О сукнѣ: съ основой изъ пеньковыхъ нитокъ, **порту.** Гол. Од. 55. **Портяни́ці, ни́ць** (также: **поркени́ці, поркини́ці**), мн. Штаны изъ толстаго бѣлаго холста. Гол. Од. 66. Шух. I. 120, 153. Kolb. I. 41.

Портя́нка, ки, ж. Сукно съ основой изъ пеньковыхъ нитокъ. Гол. Од. 55.

Пóруб, бу, м. 1) Порубка, рубка. *Це дрова і трiски ще возкi,—вчорашиного порубу.* Рк. Левиц. 2) Раны? *І вкiтчався труп не маком,—порубом р царским.* К. МБ. X. 13.

Порубáти, бáю, еш, и. 1) Изрубить.

ЗОЮР. I. 167. *Хведора Безрiдного, отамана курiнного пострiляли, порубали.* АД. I. 248. 2) Изранить клыками (о дикихъ свиньяхъ). *Неповалений на мiстi кнур кидаєшся на дим і своїми здоровенними иклами порубає пластуна, як не впиє схититись.* О. 1862. II. 63.

Порúбок, бка, м. Подать, сборъ на общественныя потребности (содержаніе писаря, учителя, сторожей и пр.). Вх. Зн. 53.

Пору́га, ги, ж. Поруганіе, оскорбленіе. *Вiри свої християнської у поруку вiчні часи не подайте.* АД. II. 7. *Я знаю, що ти мої сестри не лишиш в поруку.* Федьк. Ум. **Пору́гонька.** Мет. 141.

Поругáтися, гáюся, ешся, и. — **ним.** Надругаться, поиздѣваться надъ кѣмъ. *Як прийде бiдний, як ним ся поругають, а як прийде богач..., як його шанують.* Гн. I. 60.

Порудiти, дiю, еш, и. Поружѣть.

Поруйну́вати, нiю, еш, и. Разрушить (во множествѣ).

Пору́ка, ки, ж. Поручительство. Рк. Левиц.

Порукáтися, кáюся, ешся, и. Поздороваться за руку. *Зустрiлась, порукалася.* Черк. у.

Порукувáти, кiю, еш, и. = **Заручити.** Вх. Уг. 262.

Порусáвити, вію, еш, и. Сдѣлаться русымъ.

Пóрух, ху, м. Движеніе.

Пору́ха, хи, ж. Смѣщеніе матки или другого органа. Уман. у. Мил. М. 91. Ув. **Пору́шище.** Мил. М. 91.

Пóруч, нар. Рядомъ. *Поруч себе сажав.* Макс. *В одній домовинi із ним поховайте, да положiть, мати, поруч головами.* Мет. 95.

Поручáти, чáю, еш, сов. в. поручiти, чiу, чиш, и. Поручать, поручить.

Поручáтися, чáюся, ешся, сов. в. поручiтися, чiся, чишся, и. Поручаться, поручиться. *Ти, старосто, поручаєшся за нього?* Грин. III. 566.

Пору́чник, ка, м. 1) Поручитель. Черк. у. *Позич мені руб грошей!—Дай, каже, поручника.—Якого ж я тобі поручника дам? Хто за мене поручиться? Я бiдний.* Чуб. II. 27. 2) Поручикъ. *Не пуцу, тiа, поручику, аж року дослужим.* Гол. I. 285.

Пору́чка, чiв, м. мн. Перила. Каменец. у. **Порушáти, шáю, еш, сов. в. пору́шити, шу, шиш, и.** 1) Двигать, двинуть. 2) Трогать, тронуть. *Вiл не порушав з ясел жадного стебла.* Драг. 109. Также и въ

нравствен. смислѣ: *Може й Русамку, ду-маю собі, весна порушить, і піде вона, щоб навтішатися з гаїв, левад та лук.* Г. Барв. 374. 3) Побуджати, побудити. Як тебе сумління порушило отак зробити? НВолын. у.

Порушати, шаяся, ешся, сов. в. порушитися, шуся, шишся, гл. 1) Двигаться, двинутися. 2) Подрываться, подорваться. Черниг. у.

Порушище, ші, жс. Ув. отъ поруха.

І. Порүшник, ка, м.—**Поручник І.** Лебед. у. Він його порушник, ручився за нього,—ну тим так і каже. Екатеринос. у.

ІІ. Порүшник, ка, м. Раст.: а) Centaurea Marschaliana Spr. ЗЮЗО. І. 116. б) Chimaphilla umbellata Nut. ЗЮЗО. І. 116.

Порхавка, ки, жс. 1) Bufo, жаба. Вх. Пч. ІІ. 16. 2) Раст. Licoperdon bovista. ЗЮЗО. І. 127.

Порційка, ки, жс. Ум. отъ порція.

Порція, ції, жс. 1) Водка, даваемая рабочимъ предъ обѣдомъ и ужиномъ; мѣра водки. Дає нам по сьмаку або по четвертаку та по три порції на день. О. 1861. ХІ. 115. 2) Рюмка, стаканчикъ для водки. Шух. І. 101. Ходімо ж по порції вип'ємо. Г. Барв. 427. Ум. Порційка. Брат вітає малюваними порційками. Федьк.

Порчак, ка, м. Раст. Bunias orientalis L. ЗЮЗО. І. 115.

Порюмати, маю, еш, гл. Поплакати, похныкати.

Порюмати, саю, еш, гл.—**Порюмати.**

Порябіти, блю, бйш, гл. Сдѣлать рябимъ. Віста одного хлопця мені порябила. Г. Барв.

Порябіти, бію, еш, гл. Сдѣлаться рябимъ.

Порядіти, джү, диш, гл. Прибрати, привести въ порядокъ. Вх. Зн. 53.

Поряджати, джаю, еш, гл.—**Порядкувати.** Буду вам господарства доглядати, поряджати. МВ. (О. 1862. ІІІ. 49).

Порядкування, ня, с. Распоряжение, хозяйничанье. Ознаки нового порядкування. К. (О. 1861. ІІ. 233).

Порядкувати, кую, еш, гл. Распоряжаться, хозяйничать. Хто ж тут у вас порядкує?—Нема ще нікого, теперечки збираємось обрати собі свого ватажка. Стор. МПр. 126, 127.

Порядний, а, е. Порядочный, пристойный. Він собі чоловік порядний. Г. Барв.

164. Народ показний, гамаликуватий, хати порядні. Г. Барв. 240.

Порядність, ности, жс. Порядочность; порядливость. Нема в них порядности. Г. Барв. 162. Великого в мене стоїть порядність, щоб чоловік усякої години був рівен. Г. Барв. 163.

Порядно, нар. 1) Порядчно, порядливо. 2) Какъ слѣдуетъ, по порядку. Нене, говори порядно: хто ти і кого ти зветь Левком? К. МВ. ХІ. 148.

Порядок, джу, м. 1) Порядокъ. Сирота плаче, сильненько ридає, що порядку немає. Мет. 2)—**давати.** Распоряжаться. 3) У порядок. По порядку. Маркев. 128. Ум. Порядчок. Рад би я встати до свого дитяти порядчок дати. Грин. ІІІ. 410.

Поряду, нар. По порядку.

Поряжати, жаюся, ешся, гл.—**Поряжати.** Ой там братя ряжаться, поряжються: ой що ми дамо, подаруємо зятю своєму? МУЕ. І. 134. (Полт.).

Порясочка, ки, жс. Употреблено въ нар. пѣснѣ въ томъ же значеніи, что и ряска (растение, см. ряска 1) или въ значеніи: кормленіе ряскою. Утка йде, утятята веде, на напасочку, на порясочку, на холодную водицю, на зелену травичку. Чуб. ІІІ. 180.

Порятувати, тую, еш, гл. Спасати.

Порятунок, нжу, м. Спасение, помощь. Батьо Зинову Чигиринський помочи - порятунку дай. Мет. 408. Ум. Порятунчок.

Посаг, гу, м. 1) Приданое. Хоч в мене посагу не буде, але возьмуть мене і такьмоде. Чуб. V. 116. На посаги не уважайте, іно добрих жінок шукайте. Чуб. V. 519. 2)—**Посад 1.** О. 1862. IV. 20—26. Ішла красна Марусенька на посаг. Лукаш. 152. Воіла б я гіркий полинь прийти, як з тобою на посазі сісти. Чуб. V. 368. Ум. Посаженько. Грин. ІІІ. 512.

Посагувати, гую, еш, гл. Садить невесту на посаг? Надѣлять приданымъ? Ішла красна Марусенька на посаг, питається, довідується від батенька:—а від кою, мій батеньку, посаг став?—Від Бога, від добрих людей, дитятко. Посагуєть сам Господь Бог з ангелами, посагуєть тя, моє дитятко, з друками. Лукаш. 152.

Посад, ду, м. 1) Мѣсто, гдѣ сажають жениха и невесту во время свадьбы. Грин. ІІІ. 539. Благослови ж мене, та мій батеньку, на сім посаді сісти. Мет. 144. 2) Поставъ въ мельницѣ. У млині два посади. Лебед. у. 3) Рядъ или кругъ сноповъ

на току для молотьбы. Александров. у. Ум. Посадонько. Мет. 175.

Посада, ди, жс. Должность, мѣсто.

Посаджати, джаю, еш, гл. Посадить, рассадить. Просимо до столу у свою господарку, посаджуємо на ослононьку. Мет. 200. Хліба напекла такого молодого, що як посаджала, а він увесь і сівся в печі. Рудч. Ск.

Посадіти, джү, диш, гл. 1) Посадить. Козаченька молодого на ослінній посажу. Чуб. Насип же, матінко, високу мошлу, посади, матінко, червону калину. Мет. 95. 2) Засадить. А ми гори посадимо собі виноградом. ЕЗ. V. 242. 3) Истратить попусту. Коли яка копійка йому трапиться, він у тій бесіді її й посадить. Г. Барв. 276. 4)—**на лід.** Поставить въ затруднение.

Посадітися, джүся, дишся, гл. 1) Сѣсть. Брат посадився з тим парубком. Федьк. 2) Быть посаженнымъ. Мил. М. 85. Сказали б шовковий оції: викоренись і посадиш у морю. Ев. Л. XVII. 6.

Посадище, ща, с. Село. Черниг. г.

Посадки, док, жс. мн. Деревья, посаженные для обозначения дороги. Просто їхати, то й дві верстви не буде, а посадками, то ширі. Черниг. г.

Посадний, а, е.—**батько.** Посаженный отецъ на свадьбѣ. Посадним батьком на весілля закликаємо. К. ПС. 19.

Посадовіти, влю, виш, гл. Посадить. Поклав хліб, ложки, старців посадовив. Ном. № 11997.

Посажати, жаю, еш, гл.—**Посажати.**

Посаженько, ка, м. Ум. отъ посаг.

Посамперед, нар. Впереди всѣхъ. Із-за юри, з-за крутої юрде війсьско виступає, посамперед Морозенко сивим конем виправ. Нп.

Посапати, паю, еш, гл.—**Посапувати.**

Посапувати, пую, еш, гл. Выполоть сапою.

Посатаніти, нію, еш, гл. Разъяриться, прийти въ бѣшенство. Дідона гірко заридала, із серія аж волосся рвала... запінилась, посатаніла. Котл. Ен. І. 32.

Посвабляти, лю, лиш, гл. Посвевольничать.

Посваріти, рю, ріш, гл. 1) Поссориться. Вже козаки Хмельницькою з ляхами барзо посварили. ЗЮОР. І. 224. 2)—**нобі.** Поссорити. 3)—**нобі.** Сдѣлать кому выговоръ, выбрать кого. Треба його посварити, щоб звичайніший був. Його мати посварила, що в мене бував. Грин. ІІІ. 300.

Посварітися, ріся, рішся, гл. 1) По-

ссориться. Не посварившись з ким перш, не міти приятеля. Ном. № 9529. От вони чогось посварились, а таки пішли на вечерині. Рудч. Ск. ІІ. 61. 2) Разсердиться на кого, выбрать кого. Було за день добре мені втечється своєю пустотою, а ще краще розважиться. І посварюсь, і поцілю його. МВ. ІІ. 8.

Посварка, ки, жс. Ссора. І зачинають посварки з панамі. К. ЦН. 178.

Посватати, таю, еш, гл. Посватать. Любив же я дівчиноньку, посватами люде, мені молодому пароньки не буде. Нп.

Посвататися, таюся, ешся, гл. Посвататься. Коли так по Семені, другого дня, і не сподівалась, і не снілось мені, та й посватавсь він. МВ. І. 8.

Посвататися, таюся, ешся, гл. Сдѣлаться сватами (черезъ бракъ дѣтей или по покупке). У вас дочка, а в нас син, то може й посватаємося. Харьк. у. Дешево даєте—не посватаємося. Славяносерб. у.

Посватувати, тую, еш, гл. Сдѣлаться сватами (по покупке). Змієв. у.

Посвахатися, хаюся, ешся, гл. Сдѣлаться свѣхами. Колись ми собі так посвахались. Соколикъ собі рада, що з багатим родом посвахалась. Федьк.

Посвахувати, кую, еш, гл. Побить свѣшкою.

Посвербіти, блю, бйш, гл. Позудѣть, почесаться (о тѣлѣ).

Посвист, ту, м. Свистъ. Гук і посвист. Так божевільний гукає і свище. Мир. Пов. ІІ. 74.

Посвистати, шү, стіш, гл. Посвистать. Виїхав на улицу, посвистав, уже він своєї миленької не застав. Чуб. ІІІ. 219. Коло тебе нагаєчка посвище. Грин. ІІІ. 441. 2) Политься, ударить струей. Так кров і посвистала з руки. Радом. у.

Посвістач, ча, м. Богъ вѣтровъ, погоды. Встрічено въ фальсифицированной думѣ и таковомъ же вступленіи къ ней, опубликованныхъ Шишацкимъ-Илличемъ (о походѣ князя-язычника въ христіанскую землю). Слово повидимому выдуманное составителемъ думы. ЗЮОР. І. 173, 176, 177.

Посвідувати, дую, еш, гл. Засвидѣтельствовать. Нехай же перш люде скажуть, посвідують, чи вона до любови, по добрій згадці йде за його заміж. Васильк. у.

Посвідчення, ня, с. Засвидѣтельство-ваніе.

Посвідчити, чу, чйш, гл. Засвидѣтельствовать.

Посвіт, ту, м. Свѣтъ, огонь. *Ідуть вни дальше, аж з далека вздріли посвіт. Старший брат виріджеш найменшого, чи би не вів з тої хати посвіту.* Гн. П. 241.

Посвітач, ча, м. Подсвѣчникъ, приборъ для освѣщенія лучиною. НВолын. у.

Посвітити, чѹ, тиш, м. 1) Посвѣтитъ. *Посвіти нам.* Шевч. 29. **Тілом посвітити.** Обнажить тѣло. *Треба комусь спиною посвітити—кого-то будуть сѣчь.* Ком. П. № 99. **Волосом посвітити.** О замужней жінчинѣ: побыти безъ головного убора. 2) Зажечь (свѣчи, лампы). *Свѣчі посвітила.* Мил. 220. 3) Освѣтитъ. *Ой брат сестру проводив, а місяць дорогу посвітив.* Мет. 228.

Посвітитися, тимоса, титеса, м. 1) Зажечься (во множествѣ). Мкр. Н. 25. *Сами свѣчі посвітилися.* Чуб. V. 837. 2) Зажечь огни. *Було вже смерком,—по хатах вже посвітилися.* Харьк.

Посвоїтися, своєюся, ішся, м. Породнитися. *Ой кумцю, кумцю, посвоїмося, та й юрїлочки та й нап'ємося.* Чуб. V. 412.

Посвят, ту, м. Жертва (на церковь). *Любити ближнього як себе самого, се більше, ніж усі огніні жертви і посвати.* Єв. Мр. XII. 33.

Посвятити, ся. См. **Посвячувати, ся.** **Посвятній, а, б.** Праздничный. *Одежа посвятна.*

Посвятство, ва, с. Освященіе. *Хотіла була сама у посвятство паски нести, та вже тепер молодіцію припрохала.* Лебед. у.

Посвячене, ного, с. Пасхальный хлѣбъ и прочія снѣди, освящаємыя на празникъ пасхи. *Один чоловік заколов пороса к посвяченому.* Грин. II. 334.

Посвячіння, ня, с. Освященіе. Левиц. I. 331. *Це пороса на посвячіння.* НВолын. у.

Посвячувати, чую, еш, сов. в. **посвятити, чѹ, тиш, м.** Посвящать, посвятить, освятить. *Як будете посвячувати, посвятити і моє.* Чуб. V. 805. *Посвятить хату.* Рудч. Ск. I. 92.

Посвячуватися, чуюся, ешся, сов. в. **посвятитися чѹся, тишся, м.** Рукополагатися, рукоположитися, постригатися, постричься. *На те піт посвятився, щоб по церкві крутився.* Ном. № 210. *Піду я в монастир, там посвячуюся, на тебе, мила, не подивлюся.* Гол. I. 249.

Посвященія, ня, с. **Посвячіння.** Кв. **Посвячувати, щую, еш, м.** **Посвячувати.** *Позаторік посвячували церкву у нас.* Каменец. у.

Посѣв, сла, м. **Посел.** *Послали посла*

аж под Варну, поймав же посев турчина. Гол. I. 3

Поседіння, ня, с. Сидѣніе, посиживаніе. Ум. **Посидіннячно.** *Ой весна-красна, що нам винесла? Ой винесла тепло і добре літечко... Молодим діткам—рученьки бити, а старим дідам—раду радити, а старим бабам—поседіннячко.* Чуб. III. 109.

Посѣдіти, джу, диш, м. **Посидіти.** *Я посѣджу й сама в хаті.* Чуб. II. 157.

Посѣл, слѣ, м. 1) Посоль. ЗОЮР. I. 163. *По н'ять раз послы посилала, а за шостим разом сама поїхала.* Чуб. V. 1068. 2) **Переписець** 2. Валк. у. Ум. **Послонець.** Чуб. V. 275.

Поселіти, лю, лиш, м. Поселить. *Купив маленький шматочок з хаткою і поселив їх.* Г. Барв. 544.

Поселітися, люся, лишся, м. Поселиться. *Чого Еней приплив к латину і біля Тибра поселився.* Котл. Ен. *Поселились у його під піччю злидні.* Чуб. II. 393.

Посѣлок, лка, м. Поселокъ. *Слобід ще не було так багато як тепер, а так було—де не де посѣлок.* Драг. 417.

Посѣльський, а, е. Посольскій. К. Бай. 21.

Посѣльство, ва, с. Посольство. **Посемѣйка, ки, ж.** Семейка. МВ. III. 138.

Посемѣйство, ва, с. Семейство. *Переїхали у сей замок на життя з своїм посемейством.* Стор. МПр. 64.

Посѣрдити, джу, диш, м. Поссорить. *Посердив не одну сем'ю з другою.* Левиц. I. 170.

Посѣрдитися, джуся, дишся, м. 1) Поссордиться. 2) Поссориться. ЗОЮР. II. 49. *Розділивши батьківське добро, обидві сестри посердилися.* Левиц. Пов. 87.

Посерѣд, нар. Среди. *Дизиться, посерѣд моря горить огонь.* Рудч. Ск. I. 109. *Дівчино моя, ти ж моя мати, дай мені вечеряти хоч посерѣд хати.* Нп.

Посерѣдині, нар. Посреди. *А щоб мене до вечора посерѣдині хати побачила.* Ном. № 6763. *Роздерлась завіса церковня посерѣдині.* Єв. Л. XXIII. 45.

Посерѣдник, ка, м. Мировой посредникъ. Мир. ХРВ. 263. *Посерѣдник обходиться з крѣпаками до-ладу.* О. 1862. IX. 123.

Посерѣдній, я, е. Срединный. **Посѣсія, сії, ж.** Аренда, арендное владѣніе. *Зберемо грошенят, візьмемо посѣсію або купимо хутір.* Левиц. I. 201.

Посѣсор, ра, м. Арендаторъ. *Тоді було даси два рублі чиншу посесорові та одбудеш дванадцять день шарварку.* ЗОЮР. I. 143.

Посѣстра, ри, ж. Названная сестра; подруга, пріятельница. *возлюбленная. Кобиш такий до роботи, який до посѣстри.* Гол. IV. 487.

Посѣстратися, раюся, ешся, м. Сдѣлаться названными сестрами. Драг. 301. *Вони собі посѣстрались.* Черк. у.

Посѣстрина, ни, ж. **Посѣстра.** *Прибули й посѣстрини дружечками.* О. 1862. VIII. 24.

Посѣстриця, цї, ж. **Посѣстра.** *Якусь собі, бировику, посѣстрицю вибрав?* Гол. IV. 502.

Посівілий, а, е. Посѣдѣвший. *Ціле руно посівілого волосся на юлові.* Мир. Пов. I. 115.

Посівіти, вію, еш, м. Посѣдѣть. *І юлова посівіє.* Ном. № 5637.

Посидѣньки, ків, м. мн. Посиживаніе, сидѣніе. ВЪ выраженіи: **на посидѣньки піти, вийти.** *Отправиться посидѣть, побыти—въ гостяхъ, на улицѣ. Повиходим селяне й батько Настусин на посидѣньки на майдан.* Г. Барв. 456. **Походѣньки та посидѣньки справляє.** *Ничего не дѣлаєть, лѣтятняничаетъ.* Левиц. КС. 66.

Посиджїне, ня, с. Сидѣніе, бодрствованіе при покойникѣ. Вх. Зн. 53.

Посидільність, ці, ж. Лѣтятка, сидящая безъ дѣла. *Чого сидиш, посидільність? Чому не стаєш до діла, неробітнице?* Св. Л. 256.

Посидіти, джу, диш, м. Посидѣть. *Посиділа я в них та й додому беруся.* МВ. II. 24.

Посидкѣвий, а, е. **ва хата.** Обычная хата гуцула, въ которой онъ живетъ съ семьей,—называется такъ въ противоположность зимней хатѣ на отдаленныхъ сѣнокошныхъ угодьяхъ, которая называется **зимарна.** Шух. I. 111.

Посидящий, а, е. Усидчивый. Рк. Левиц. **Посизіти, зію, еш, м.** Посизѣть. *Тим часом чорна хмара посизіла і побігла.* ЗОЮР. II. 40.

Посилання, ня, с. Посыланіе. Грин. III. 41.

Посилати, лѣю, еш, м. сов. в. **послѣти и послѣти, шлю, шлѣш, м.** 1) Посылать, послать. *Що-неділі до дівчини товарища послав.* Чуб. V. 377. *Пішли дурня по праки, а він жаб наловить.* Чуб. I. 249.

Посилай, посилай, серденько моє, частенькі листи. Мет. 24. *Посили, Боже, з неба чого нам треба.* Ном. № 147. 2) **Двигать, двинуть** (рукою, ногою). *Став він крадькома до хліба руку посилати.* Мир. ХРВ. 33. *Посилає вперед ноги за ногою.* Мир. ХРВ. 30. 3) **поклон.** *Кланяється, поклониться. У світлицю ввійшов,—низький поклон послав.* АД. II. 5.

Посилатися, лѣюся, ешся, сов. в. **послѣтися и послѣтися, шлюся, шлѣшся, м.** 1) **Посылаться, послаться, быть посланнымъ.** 2) **ним.** *Только сов. в. Посылать кого. Чи післатись за чим, чи що треба кому, то ким, як не ретором?* Св. Л. 227. *Вміла сь, мати, дочкою сь посилати.* Грин. III. 510. 3) **Свататися, посылать сватовъ.** *Послався до неї, вона й рушники подавала.* Рудч. Ск. II. 49. *Послався до дівчини та не сподобався, послався цілий год хотів її взяти,—наодила дідча мати товарища в хаті.* Гол. I. 252. 4) **Ссылаться, сослаться.** *Послався циган на свої діти.* Посл.

Посилити, лю, лиш, м. Подкрѣпить.

Посилитися, люся, лишся, м. Подкрѣпиться.

Посиліти, лію, еш, м. Осилить, быть въ состояніи. Г. Барв. 428.

Посилка, ки, ж. Посыланіе, посылка. О. 1862. IV. Рус. вес. 1.

Посилкувати, кѹю, еш, м. 1) Помогать, поддерживать. *В дочасних потребах посилкувати буду.* 2) Кормить, накармливать. Гн. I. 174.

Посилкуватися, кѹюся, ешся, м. Употребить усиліе. *Посилкувались та й зробили.* Черк. у. *Не посилкується ні мало, щоб так палати перестало і щоб оцей пожеар погас.* Котл. Ен. II. 32.

Посилля, ля, с. ВЪ выраженіи: **як посилля.** *По мѣрѣ силъ. Так роби, як посилля.* Лубен у.

Посілок, леу, м. Усиліе. *Тури з серця скреготав зубами, що в кріпості всі ні луку; а стін не розбі'еш лобами, з посілку тиша хоть в дуку.* Котл. Ен. V. 33.

Посильняти, нѣю, еш, м. Укрѣплять. *Невидима Божья сила його посильняє.* Гол. III. 259.

Посилѣти, лѣю, еш, м. Нанизывать. *На ремінь яснї кілця посилѣють.* Млак. 8.

Посинілий, а, е. Посинѣвший. *Посинілі руки.* Мир. Пов. I. 158 б.

Посиніти, нѣю, нѣш, м. Посинить.

Посивіти, нію, еш, м. Посипѣть. *Посивів. як той пуп. Ном. № 654.*

Посипання, ня, с. Посыпаніе.

Посипати, паяю, еш, сов. в. посипати, плю, плеш, м. 1) Посыпѣть, насыпать. *Ой дай, доню, принадоньку, нехай привикає (голуб).* *Посип пионія по колінця, водиці по крильця.* Чуб. V. 69.

Посипатися, плюся, плешся, м. Посыпаться. *Чорт як свиснув, то аж листя посипалось.* Рудч. Ск. I. 68.

Посипонѹти, нѹ, нѣш, м. Сыпнуть. *Він як посипоне просом—і його засипав.* Рудч. Ск. I. 38.

Посирій, а, е. Сыроватый. Лебед. у.

Посиротіти, чѹ, тіш, м. Осиротѣть. *Мил. 200. Драг. 179. Маленькі дітки та й посиротіли.* Чуб. V. 710.

Посиротіти, тіємо, ете, м. Осиротѣть (о многихъ). *Г. Барв. 172. Я молода задовіла, діти мої посиротіли.* Чуб. V. 806. *Завіда ми з худобою були, а тепер оце посиротіли.* Драг. 143.

Посисати, саяю, еш, м. Сосать, высасывать. *Кров посисати.* Шух. I. 39.

Поситчати, чаю, еш, м. Потолстѣть, пожирнѣть.

Посихати, хаяю, еш, м. Высыхать, засыхать. *Грин. III. 297. Ой у степу на домині трава посихає.* Чуб. V. 220.

Посичати, чѹ, чіш, м. О змѣѣ: пошипѣть.

Посі, нар. До этого мѣста. *Бунтує народ, навчаючи на всій Юдеї, почавши від Гамилей аж посі.* Єв. Л. XXIII. 5.

Посів, ву, м. Посѣвъ, сѣвъ. *Из вороха осталося панові мішечків з н'ять,—тільки шо на посів.* Грин. II. 70. *В кого нема на посів, то (тому) й своїм засіє.* Стор. II. 40.

Посівальник, ка, м. Посыпальщик зерномъ въ день новаго года. *О. 1861. XI. Св. 65.*

Посівати, ваяю, еш, м. Утромъ на новый годъ ходять по домамъ, набравъ зерна въ рукавицу, и насыпать этимъ зерномъ въ жилищахъ съ пожеланіємъ урожая. *О. 1861. XI. Св. 65. Сіє, посіває..., стиха промовляє: „Роди, Боже, тишеницю як лаву“.* АД. I. 80.

Посіверіти, рію, еш, м. = Пошерхнути. *Бач, як пуби посіверіли.*

Посівкатися, каюся, ешся, м. О матері: сдѣлаться рѣдкою, подобной кисеѣ. *Уже вона (спідниця) і так посівкалась, а*

як почну у будень носити, дак і розпадеться зовсім.

Посівний, а, 6. Посѣвный. **Посівнѣ.** Всякое зерно, которое сѣется. *Там усе посівне роде добре.* Волч. у.

I. Посідати, даємо, ете, м. 1) Сѣсть (о многихъ). *Посідали з Ісусом і ученики його.* Єв. Мр. II. 15. *Уся громада посідала.* Гліб. 51.

II Посідати, даю, еш, сов. в. посісти, сяду, деш, м. 1) Одолѣвать, одолѣть. *Той з цієї сторони, а той з тієї (Карл та Мазепа),—посідають Полтаву.* КС. 1882. III. 612. *Палій посів того мисера, зв'язав його віжками.* Драг. 201. 2) Завладѣвать, завладѣть чѣмъ. *Не думав я, що ти посідеши мою худобу.* Грин. I. 287. *Думав худобу Хрущеву посісти.* Мир. ХРВ. 54.

Посідатися, даюся, ешся, м. Треснуть въ нѣсколькихъ мѣстахъ. *Уже посівсь мій юрщик. Корові вим'я посідаєся.* ЕЗ. V. 256.

Посідки, док, ж. = Посиденьки. **Піти на посідки.** Пойти посидѣть къ кому. *Пішла жінка на посідки, а діти дома були.* Каменец. у.

Посідлати, лаю, еш, м. Осѣдлать (многихъ). *Уже козаки коней посідлали і посідлали, і поїхали.* Чуб. *Посідлайте коні вороні.* АД. I. 124. *У нас коники посідлані стояли.* Мил. Св. 42.

Посікти, січѹ, чѣш, м. Посѣчь, порубить. *Драг. 177. Той меч—самосіч і посік його на маленькі шматочки.* Рудч. Ск. I. 127.

Посіктися, січѹся, чѣшся, м. Посѣчься. *Мої довгі коси посічуться.* Шевч. 330.

Посілля, ля, с. Усадьба. *Старе посілля, де жив батько, меншому братові досталося.* Борз. у.

Посімейство, ва, с. = Посемейство. *Мнж. 72. Драг. 14.*

Посім'янін, на, м. Членъ семьи. *МВ. (О. 1862. III. 40).*

Посіпака, ки, м. = Сіпака. *ЕЗ. V. 32.*

Посіріти, рію, еш, м. Сдѣлаться сѣрымъ. *Таскають грязь і глей зо дна да мажуть лебедя, щоб пір'я посіріло.* Греб. 363.

Посіркувати, кѹю, еш, м. Помазать (стѣну, напр.) въ первый разъ полубѣлой глиной по сѣрой. *Чого ж воно не біліє стіна? Адже ви побілювали її сьогодні?—Та ні, ми не білювали, ми тільки посіркували.* Новомоск. у.

Посісти, сяду, деш, м. 1) = I Посідати. *Грин. III. 396, 429. Уже ж наші воро-*

женики вечерять посіми. Чуб. V. 150. *Посіми вони любенько, п'ють собі, гуляють.* Драг. 156. *Кінь сказав, щоб ми сідали на його, ми й посіми обоє.* Чуб. II. 141. 2) Осѣсть, покрыть что слоємъ. *На губах посіла смаа.* Левиц. I. 75. *Курява посіла на семинаристів.* Левиц. Пов. 4. 3) Переносно: пропасть. *Біда, пане-етмане! от-тепер ми посіми.* К. ЧР. 344. 4) См. II Посідати.

Посіткий, а, е. О матері: рѣдкій. *Посітке полотню.* НВолын. у.

Посіяти, сію, еш, м. 1) Посѣять. *Посіяв я пшениченьку рідко.* Мет. 28. *Ой посію на горі пшеницю, під горою овес.* Мет. 68. 2) Насмѣшливо: потерять. *С-під очей у мене хто хоч бери, я не бороню, і своє усе посію.* Г. Барв. 365.

Посіятися, сіюся, ешся, м. 1) Посѣяться, засѣяться. *Поле розстелися (ниво), та поійся добрим житом.* Шевч. 652. 2) О волосахъ: разсыпаться. *Очіпок зовсім звис на очі, волосся посіялось.* Г. Барв. 115.

Поскабити, блю, биш, м. Занозить.

Поскавучати, чѹ, чіш, м. Повизжать.

Поскакати, чѹ, чеш, м. Поскакать.

Поскачи гайдука та й передо мною. Чуб. V. 1075. *Ой баранці круторогі поскакали по дорозі.* Чуб. III. 454.

Поскакувати, кую, еш, м. Поскакивать, попрыгивать. *Вже вода ставна леліла і стали поскакувати щучки дрібненькі.* МВ. (О. 1862. I. 72).

Поскалічувати, чую, еш, м. Искальчить (многихъ).

Поскаржитися, жуся, жишся, м. Пожаловаться.

Поскарлючувати, чую, еш, м. Искривить, согнуть (многихъ).

Поскарлючуватися, чуємося, етешся, м. Искривиться, согнуться въ крючекъ (во множествѣ). *Поскарлючувався ячмінь од спекі (в полі).* Волч. у.

Поскасівувати, вую, еш, м. Уничтожить, упразднить (во множествѣ).

Поскверніти, нѹ, ніш, м. Изгадить. *Посквернило дорогу.* Харьк. г.

Поскіглити, лю, лиш, м. Повыть.

Поскидати, даю, еш, м. То-же, что и скинути, но во множествѣ. *Повдоха-святоха скоренько усе із себе поскидала та у ніч, а сама сидить.* Рудч. Ск. I. 177. *Поскидала з себе шовкове убрання, наділа знов своє рам'я.* Рудч. Ск. II. 46. *Поскидав потужних з престолів.* Єв. Л. I. 52.

Поскінный, а, е. = Плоскінай

Поскінь, кони, ж. = Плоскінь. Вх. Пч. II. 29.

Поскіпати, паяю, еш, м. Расколотъ на лучинки для растопки. *А чим у грубі распалювати?—Оте соснове поліще поскінай, то й распалиш.* Харьк.

Поскіпатися, паяюся, ешся, м. Расколаться на лучинки для растопки. *Сучкова та дровина—не поскінається.* Харьк.

Поскладати, даю, еш, м. То-же, что и скласти, но во множествѣ. *Драг. 95. Зараз і задумается і рученята поскладає.* Кв. Баранина в горшках поскладена стоїть. Мнж. 130.

Поскладатися, даємося, етешся, м. 1) Сложиться (во множествѣ). 2) Уложиться (о многихъ).

Посклёювати, юю, еш, м. Склеить (во множествѣ).

Поскликати, каю, еш, м. Созвать (многихъ). *Поскликала собачню.* Стор. МПр. 112.

Поскликатися, каємося, етешся, м. Перекликаясь, созвать другъ друга. *Поскликались вони до купи.* Рудч. Ск. I. 31.

Поскліти, клію, ліш, м. Вставить стекла (во множествѣ).

Посклярувати, рѹю, еш, м. Побить стекольщикомъ.

Поскбівувати, вую, еш, м. Сковать (многихъ). *У три ряди бідних, безщасних невольників посажено, по два, по три до купи посковувано.* АД. I. 10.

Посколочувати, чую, еш, м. Возмутить (воду во многихъ мѣстахъ); взболтать (во множествѣ).

Посколупувати, пую, еш, м. Сковырять; исковырять (во множествѣ).

Поскблювати, люю, еш, м. То-же, что и сколоти, но во множествѣ).

Поскбпувати, пую, еш, м. То-же, что и скопати, но о многомъ.

Поскорітися, ріюся, ршешся, м. Поторопиться. *Поскоріться ж, щоб я не тівалась.* МВ. О. 1862. III. 48). *О, я вже поспішуся-поскорюся.* МВ. (О. 1862. I. 87).

Поскорбдити, джу, диш, м. Заборонять.

Поскорбмити, млю, миш, м. Оскоромить.

Поскорбмитися, млюся, мишся, м. Оскоромиться.

Поскорбчувати, чую, еш, м. Покорчить. *Руки поскорчує та поводить.* Кв.

Поскбчити, чу, чиш, м. Прыгнуть; быстро пойти. *Поскочила Оріся до дверей.* К. (ЗОЮР. II. 201).

Поскошувати, шую, еш, м. Скосять (во множестві). *Дивувалось вони, що чий же то лани позаростували, не поскошували.* Чуб. V. 981. *Поскошую і хлібець, і сіно.* О. 1862. II. 58.

Поскребті, б́у, б́еш, м. Поскресть.

Поскреготати, ч́у, чеш, м. Поскрежетать.

Поскривля́ти, ля́ю, еш, м. Искривить (во множестві).

Поскривля́тися, ля́ємося, етеса, м. 1) Искривиться (во множестві). 2) Сдѣлать недовольную мину (о многих). *Всі сестри, дивлячись на матір, і собі поскривлялись.* Левиц. I. 172.

Поскри́пувати, пу́ю, еш, м. Поскрипывать. *Ой чого ти поскрипуєш, ти, ядова хато?* Лукаш. 38.

Поскрі́бач, ча, м. Царапающий. Вх. Уг. 262.

Поскрі́бачка, ки, ж. Царапающая. Вх. Уг. 262.

Поскрі́бок, бка, м. Послѣдній хлѣбъ въ данный разъ печенья — изъ оскребковъ тѣста. *Недобрий хлѣб, мабуть поскрібок.* Черниг. у.

Поскромáдити, джу, диш, м. 1) = **Поскребти.** 2) — **потилицю.** Почесать въ затылкѣ. *Грицько... поскромадив потилицю і чепъ відійшов.* Мир. Пов. I. 157.

Поскромíти, млію, м́иш, м. Укротить, усмирить.

Поскру́чувати, чую, еш, м. 1) Скрутити (во множестві). *Поперетинали ремні, котрими поскручували були руки у козаків.* Стор. МПр. 108. 2) — **ѓлови.** Свернуть головы. *Давай... їм (горобенятам) голови поскручуємо.* Мир. ХРВ. 42.

Поску́бти, б́у, б́еш, м. Подергать за волосы, за ухо.

Поску́бтися, бемóся, бетеса, м. Потаскать другъ друга за волосы (о многих). *Нема його й на світі, як із своєю ріднею, з мужиком: чи поскубуться, чи побитися, чи й помиритися, то все воно, таки сказано, свій брат.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 100).

Покудóвчити, чу, чиш, м. 1) = **Покудлати.** 2) Отколотить.

Поскуйóвдити, джу, диш, м. = **Покудлати.**

Поскупáти, па́ю, еш, м. Скупить. *Поскупав у людей землю, та й не озьме його кат.* Лебед. у.

Поскупáтися, плі́юся, пі́шся, м. Поскупиться. *Надлив Бог і розумом, і голом, і вродою, та на талан поскупився.*

Ком. Пр. № 361. *Не поскупивсь наняти биржу.* Кв.

Поскупíти, пі́ємо, пі́ете, м. Сдѣлаться скупимъ (о многих).

Поскуплю́вати, лю́ю, еш, м. Собрать вмѣстѣ. *Поскуплюй черове козацтво.* К. Бай. 25.

Поскуплю́ватися, лю́ємося, етеса, м. Столпиться. *Так козацтво поскуплювалось, як бжолми до потоки.* К. ЧР. 321.

Поскупу́вати, пу́ю, еш, м. Поскупиться. Борз. у.

Поску́чати, ча́ю, еш, м. Поскучать. *Трошки ваші синки поскучують — без того не можна в світі.* МВ. II. 13.

Посла́бати, ба́ю, еш, м. Ослабѣвать, терять прочность, расшатываться. *Дно у бербенни послабає.* Вх. Зн. 54.

Посла́бити, блію, б́иш, м. Ослабить. *Жарив ті казани, а там були вішні душі. Раз ті душі його і просять: „не жарь нас“... Він трохи і послабив огонь.* Мнж. 55.

Посла́біти, бі́ємо, ете, м. Заболѣть (о многих).

Послабу́вати, б́ую, еш, м. Поболѣть.

Посла́вити, влю, виш, м. Ославить, прославить. *Порішили, щоб божевільним його пославити.* МВ. (О. 1862. I. 104).

Посла́вка, ки, ж. Слухъ, молва. Черк. у. *Про чорта тільки пославка, а ніхто того чорта зроду не бачив.* МВ. (КС. 1902. X. 141).

Посла́нець, нця, м. = **Писланець.** Драг. 170. Св. Л. 102. *Посланця не ткнуть, не рубаютъ.* Ном. № 949.

Посла́ниця, ці, ж. Посланная. *Посланиці Божі.* Г. Барв. 132.

Посла́ння, ня, с. Послание.

І. Посла́ти, ся. См. Посилати, ся.

ІІ. Посла́ти. См. Постилати.

Посла́тися, стелі́юся, лешся, м. 1) Приготовить постель. *Послались долі і лягли.* Драг. 129. *Як послався, так і виспався.* Посл. 2) Простлаться, разостлаться. *І падає, і по землі постлались ті коси білі.* К. МБ. X. 16.

Послебізу́вати, зу́ю, еш, м. Поговорить или почитать вяло.

Послиз(ну)ти, ну, неш, м. 1) Сдѣлаться скользкимъ, покрыться слизью. *Послизло сало.* Черк. у. *Уже м'ясо послизло.* Черк. у. 2) Исчезнуть, пропасть (о многих). *Щоб люде всі, що при Енеї, послизли.* Котл. Ен. I. 8. *Злії духи, так як мухи, всі уже послизли.* КС. 1882. IV. 169.

Послизну́тися, ну́ся, не́шся, м. Поскользнуться. *Як послизнувся, та й упав.* НВолын. у.

Посли́нити, ню, ниш, м. Послунить.

Мпр. ХРВ. 63. *Пам'яті послине.* Кв.

Послі́, нар. Послѣ. *Послі походились.* Рудч. Ск. I. 25. *Обіцянки не забувайся, бо послі, чуєш, ні чичирк.* Котл. Ен.

Послі́д, ду, м. 1) Остатки зерна, смѣшанные съ соромъ, остающіеся при вѣяніи, и очисткѣ зерна. *Бідний (сіє) самий послід, уже одвійок од пшениці.* Грин. II. 151. 2) Испражнения. *Крутиться, як послід в ополонці.* Ном. № 2998. 3) Результатъ, послѣдствие. *Давня то річ! але послід її свіжий і до сього часу.* Левиц. 4) Конецъ. *Ми стали собі оба май у посліді.* Федьк.

Послі́дній, я, в. 1) Послѣдній. *Дозволь мені хоч умитися на послідній дорозі.* Рудч. Ск. 2) Худший, плохой. *Хиба ж таки я посліднійший од усіх.* Ном. № 2039. *Ні сама послідня дівка в нашому селі так би не зробила.* Кв.

Послі́док, дку, м. 1) Остатокъ. *Він сьому випивши восьмуху, послідки з кварти виливав.* Котл. Ен. I. 12. *На послідку.* Въ концѣ. *Поклонивсь панові, паній, панянкам і Масі на послідку.* Св. Л. 108. 2) Послѣдствие, результатъ. *Муки і миха, і всякі болісти бувають послідком неправди.* О. 1862. VI. Кост. 10.

Послі́дува́тий, а, в. О зерні: неполный, похожий на послѣд. Рк. Левиц.

Послі́ду́щий, а, в. Худший. *Кирило Тур був у Січі не послідущий.* К. ЧР. 274. *Піду, каже, утоплюсь, усі мене обіжають — я послідущий на світі.* Ном. № 4346, стр. 286.

Послі́піти, плію, піш, м. Ослѣпить (многихъ). К. МБ. X. 14. *Баньки їм бодай посліпило.* Ном. № 3714.

Послі́пітися, пимóся, теса, м. Ослѣпнуть. *На очах біляма поробились, ком б до віку посліпились.* Котл. Ен.

Послі́пнути, немо, нете, м. Ослѣпнуть (о многихъ). Котл. МЧ. 437. Драг. 165. Мнж. 92. *Бодай письменні посліпи, як не кажуть правди.* Каменец. у.

Посло́нько, ка, м. Ум. отъ посел, посол.

Послу́вати, лу́ю, еш, м. Быть депутатомъ въ парламентѣ, въ сеймѣ. Желех.

Послу́га, ги, ж. 1) Услуга, служение, услужение. Мир. ХРВ. 59. *Не в золотій нисі земної жизни сунь, а в праці пра-*

ведній, у послузі народу. К. Дз. 181. *Дам тобі молока, а старшого сина на послугу.* Рудч. Ск. I. 139. *Господь йому дав меч свій на послугу.* К. Іов. 91. 2) Слуга. *Не втішайся, мати, мною, не буду ти послугою.* Гол. I. 173. *Годував дитя не рік, не чотирі, а оддав дитя не дня, не години, людам послуга, а мені на серці тура.* Рк. Макс. Ум. *Послужка.* *Свекор каже: невістко моя, свекруха каже: послужко моя.* Чуб. III. 282.

Послуго́вувати, вую, еш, м. Служить, услуживать, прислуживать. *Теща Симонова послуговувала їм.* Єв. Л. IV. 39.

Послу́гувати, гу́ю, еш, м. = **Послуговувати.** *Послужувала вона їм.* Єв. Мр. I. 31.

Послу́жанка, ки, ж. Служанка. *Я в його послужанкою.* Чуб. II. 20.

Послу́жити, жу́, жиш, м. Служить. *Служила в бурлацтві, послужила ще й у хазяйстві.* Чуб. V. 524. *Послужи, моя ти збров, молодій ще силі, послужи йому так щиро, як мені служила.* Шевч. 249.

Послу́жка, ки, ж. Ум. отъ послуга.

Послу́х, ху, м. Послушание. Желех.

Послу́хання, ня, с. 1) Слушание. *Щоб ішли усі до громади на послухання, слухати гетьмана Жовковського одповідання.* Макс. (1849). 55. 2) = **Послух.** *Чи змусиш ти до послухання тура?* К. Іов. 88. 3) Послушание, работа въ монастырѣ ради спасенія души. *Ми підемо до черниці на послухання.* К. ЦН. 282. 4) Работа кому либо не за деньги, а по просьбѣ или по обязанности. *Усі останні ідуть до його на послухи і на послухання.* Чуб. III. 45.

Послу́хати, ха́ю, еш, сов. в. послу́хати, хаю, еш, м. 1) Слушаться, послушаться. *Ми в добрих людей віку доживемо, будемо їх послухати, щоб і їм було добре від нас.* Г. Барв. 435. *Козак дівку підмовляє: „Ідь із нами, дівча, з нами, з молодими козаками“. А дівчина послухала, з козаками поїхала.* Чуб. V. 353. 2) Только сов. в. Послушать. *Послухавши псалтиря, що дяк усе читав, Наум сів біля своєї старої.* Кв.

Послу́хатися, хаю́ся, ешся, м. Послушаться. *Послухайся мене хоч тепер.* МВ. I. 27.

Послу́хатор, ра, м. = **Послухач.** *Дванадцять козарів, дванадцять послухаторів.* Драг. 373.

Послу́хач, ча, м. Слушатель. *Аби були побрязкачі, то будуть і послухачі.* Ном. № 5431.

Послухняний, а, е. Послушный. *Розумний та послухняний був.* О. 1862. V. 106.

Послухнянство, ва, с. Послушание. *Потіште своїм послухнянством і мене, старого батька.* Кв.

Послушки, шок, жс. мн. Слушание. *Ой у музи, музи, говорили музи, а я молоденька слухала раненько,—за тия послушки була мене мати.* Грин. III. 74.

Послушне, нар. Покорно. *Прошу послушне.* Федьк.

Послушний, а, е. Послушный. *А я молода та послушная, свого свекорка та послухала.* Чуб. V. 689.

Пбслушник, ка, м. Слуга. *Повідає царь до тих своїх послушників, жеби забили сто волів ему на обід.* Драг. 275. Ум. **Пбслушничок.** *Мою батька брата та була взяла орда; а він там був послушничком у одного татарина п'ять год.* О. 1862. V. 3 нар. уст, 85.

Пбслушниця, ці, жс. Служанка. Ум. **Пбслушника.** *І дядина мою батька була в неволі (у татар). Вісім год послушничкою була.* О. 1862. V. 3 нар. уст, 85.

Пбслушничок, чка, м. Ум. отъ послушник.

Послюсарювати, рюю, еш, м. Побывать слесаремъ.

Посмагнути, ну, неш, м. 1) Потемнѣть отъ солнца, сильного тепла. *Гречка посмала.* Лебед. у. *Висуше насіння, що аж посмагне.* Лебед. у. 2) Загорѣть. 3) О губахъ: засохнуть, запечься. *Посмали губи.*

Посмажити, жу, жиш, м. Изжарить (во множествѣ).

Посмалити, лю, лиш, м. Опалить, обжечь. *Дев'ятнадцять самих баранячих голів до заходу сама посмала.* Г. Барв. 425. *Та одна діброва не горіла, соловейкові крильця посмала.* Чуб. V. 1057.

Посмачити, чү, чіш, м. Придать вкусъ, сдѣлать вкуснѣ приправой, приправитъ. *Левид. Пов. 320. Нема чим картоплю посмачити.* НВолын. у.

Посмачніти, нію, еш, м. Сдѣлаться вкуснѣ.

Посмердіти, джү, діш, м. Повонять нѣкоторое время.

Посмертіти, рчү, тіш, м. Умертвить (многихъ). *Людей посмертила для лакіства грошей.* Гн. II. 74.

Посмертний, а, е. Посмертный.

Пбсмиє, ка, м. 1) У бороны: веревка конопляная, чаще скрученная изъ ствола

молодого дерева, однимъ концемъ зацѣпленная за уголъ бороны, а на другомъ имѣющая валець съ постромками, въ которыя впрягається лошади; иногда посмиє бываетъ желѣзний. Подольск. г. НВолын. у. 2) Penis. Новомоск. у.

Посмікати, чу, чеш, м. Подергати. *Ой паничу, паничу! я вас за чуб посмичу.* Ном. № 1162.

Посмирішати, шаю, еш, м. Присмирѣть. *Зробиться сумною і на яку часину посмирішав.* Стор. МПр. 153.

Посмілішати, шаю, еш, м. Сдѣлаться смѣльє.

Пбсміт, ту, м. Встрѣчено у Кулиша=сміття, соръ. *Нехай посмітом зметуться, зникнуть, як пошам.* К. Псал. 194.

Посміти, смію, еш, м. Посмѣть, осмѣляться. *Любить козак дівчиноньку, занятъ не посміє.* Чуб. V. 151.

Посмітіти, чү, тіш, м. Насорить.

Посмітник, ка, м.? Бранное слово. *А бодай тобі ...посмітнику ти, сину!...* Грин. II. 165.

Посміттюха, хи, жс. 1) Птица: жаворонокъ хохлатый. *Alauda cristata L. Сіла собі над водою сива посміттюха.* Гол. III. 209. 2) Бранное слово для человека: дрянъ, негодникъ, негодница. *Посміттюха яка небудь командуватиме.* Константиногр. у.

Посміттюшок, шка, м. =Посміттюха. 1. Вх. Пч. II. 8.

Пбсміх, ху, м. Смѣхъ, насмѣшка. *Скорий посміх—людям посміх.* Ном. № 5580. 3 посміху люди бувають. Посл. 2) Посмѣшище. *І прийміть же мене до себе і пригорніть же мене до себе, щоб я людським посміхом не ходила.* Мил. 198.

Посміхати, хаю, еш, м. Посмѣиваться. *Стали люди тебе зачувати, стали з удивленьків посміхати.* Мил. 346.

Посміховисько, ка, с. =Посміховище. Гн. I. 115.

Посміховище, ща, с. Посмѣшище. *На посміховище я їм здався?* Сим. 217.

Посмішуватися, хуюся, ешся, м. Посмѣиваться. *Кляян тільки посмішується.* НВолын. у.

Посмішенний, а, е. Осмѣянный, униженный. *Нехай вони (шалопути) посмішенні будуть, а не дом Божий.* Павлогр. у.

Пбсмішка, ки, жс. Насмѣшка. *Це... посмішка з мене.* Грин. I. 193.

Посмішувати, кую, еш, м. Насмѣ-

хаться. *Нам треба, щоб хто посмішував з нас чи що?* Каменец. у.

Посмішуватися, куюся, ешся, м. Насмѣхаться. *Явтух жартував, посмішувався з новобранців.* Св. Л. 65. *А він посмішкується: кобила як собака.* Каменец. у.

Посмішливий, а, е. Насмѣшливый, веселый.

Посмішний, а, е =Посмішливий.

Посміятися, сміюся, ешся, м. Посмѣяться. *Ти думаєш, дурню, що підеш вінчатися, а я з тебе, дурню, аби посміяться.* Чуб. V. 176.

Посмокати, кчү, чеш, м. Пососать. *Шаринули муцика, із'їли і посмокали кісточки.* Котл. Ен. IV. 44. *Полежу да посмокну люльки.* О. 1861. XI. 68.

Посмоктувати, тую, еш, м. Посасывать. **Посмолити, лю, лиш, м.** Осмолить.

Посмуговати, гую, еш, м. Исполосовать. *Вся тика, шия і руки посмуговані.* Стор. II. 69.

Посмутити, чү, тіш, м. Опечалить (многихъ). *Грин. III. 494. Гей як заплачу, весь рід посмучу.* Чуб. V. 755.

Посмутитися, тимбоя, титбоя, м. =Засмутитися. *Ми без музики посмутимсь.* Алв. 48.

Посмуткувати, кую, еш, м. Погруститъ.

Посмутніти, нію, еш, м. Опечалиться.

Поснідання, ня, с. Пора завтрака. *І сонце зійшло, вже й поснідання, а його все нема.* Верхнедніпр. у. (Залюбовск.).

Поснідати, даю, еш, м. Позавтракать. *Як не прийдеши обідати, прийди поснідати.* Чуб. V. 413.

Поснідкувати, кую, еш, м. =Поснідати. *Що ж ми мемо поснідкувати, моя мила дівчино?* Гол. I. 201.

Посновигати, гаю, еш, м. Посновать, пошататься. *Свиня у панський двір залізла, посновигала там.* Гліб. 39.

Поснувати, сную, еш, м. Сдѣлать основу для ткани; протянуть нитки. *Що по нашимъ двору чорним шовком та посноване.* Грин. III. 470.

Поснути, снемб, нетб, м. Заснуть (о многихъ). *Діти поснули.* Г. Барв. 225. *Прийшла північ, всі поснули.* Рудч. Ск.

Посну́тися, снембся, нетбся, м. =Поснути. *Я думала, що ви поснули, аж воно й ні.* Лебед. у.

Поснядіти, дію еш, м. О творогъ: испортитися. *Мнж. 190. Сир поснядіє, як його не посомли.* Черном.

Посбба, би, жс. Помощь. *Пособу дав братові.* Харьк. г.

Пособачитися, чуся, чишся, м. Сдѣлаться подобнымъ собацѣ, переносно: развратиться. *А чортова невістка-сучка, пособачилась.* Рудч. Ск. *У людях був, то не знав тій молюки, а з людей вийшов—пособачивсь: став молюку наминати.* Харьк. г.

Пособіти, ся, см. Пособляти, ся.

Пособкати, каю, еш, м. Покричать на воловъ: соб!

Пособляти, ляю, еш, сов. в. пособіти, блію, биш, м. Помогать, помочь. *Тепломір скрізь пособляє чоловікові.* Ком. II. 81.

Пособлятися, ляється, сов. в. пособітися, битися, м. безл. Помогать, помочь (безлич.). *Хоч плач, хоч пробач,—не пособитися.* Кролев. у.

Посббник, ка, м. Помощникъ.

Посббниця, ці, жс. Помощница.

Пособбрувати, рую, еш, м. Пособоровать, совершить надъ больнымъ таинство елеосвященія. *Пособорували, посповідали і запричастили (хворого).* ЗОЮР. II. 283.

Посовати, ваю, еш, м. Подвигать, посовать.

Посоватися, ваюся, ешся, м. Подвигаться, посоваться.

Посовиніти, нію, еш, м. Побывать въ полубезсознательномъ состояніи, въ ошьяненіи. *Сидить Петро дуже п'яний, держить у руці десятку, а Іван як ухопить її та й хода.—Що ж йому на те Петро сказав?—Аж нічойсінько: посидів ще трохи, посовинів-посовинів та й пішов собі з шинку.* Екатериносл. у. (Залюбовск.).

Посовітувати, тую, еш, м. =Порадити. *Йому посовітували одну гарну дівку, щоб він її брав.* Рудч. Ск. I. 148.

Посовітуватися, туюся, ешся, м. =Порадитися. Шевч. 298.

Пбсовом, нар. Посовываясь. *Сядеш верхи та посовом і перелізеши, щоб у воду не впасти.* Лебед. у.

Посбвувати, вую, еш, м. Подвигать. *А далі потроху посовують пальцем усе вище й вище, примовляючи: тут пень, тут колода.* Чуб. III. 108.

Посбвуватися, вуюся, ешся, м. Подвигаться.

Посокотитися, чуся, тішся, м. Побережся. *Просить сват і сваха, і пан молодий, і пані молода їсти і пити... і так ся посокотити, аби голодному ся не лишити.* Гол. IV. 342.

Посбл, сла, м. 1) = **Посел.** 2) Депутат парламенту, сейма. Желех.

Посоліти, лю, лиш, м. Посолить. Коли б хліб, то б я їла, коли б сіль—посолила. Чуб. V. 1165.

Посовіти, вію, еш, м. О глазах: посоловѣть, потускнѣть. Чи посоловѣли в мене очі? Грин. II. 241. Не відмається від другої (чарки)... очі посоловѣли... защебетала наша Оксана. Кв.

Посолодіти, джю, діш, м. Подсластить. Випили вони чай, а хазяйка так дякує кутцеві, так дякує: хоч у душі, каже, посолоділо. Грин. I. 114.

Посолодіти, дію, еш, м. Сдѣлаться сладкимъ. Посолоділо таки, а чи багато сазарю укинув.

Посолюдкий, а, е. Сладковатий. Міус. окр.

Посолюдко, нар. Сладковато.

Посолюдати, шаю, еш, м. Сдѣлаться слаже. Запиканка посолодишала. Стор. II. 221.

Посолоніти, нію, еш, м. Сдѣлаться болѣе соленымъ. Посолонів борц. Константиногр. у.

Посолонцювати, цюю, еш, м. Съѣсть соленого. Хоч посолонцювати оселедцем. Ном. № 12121.

Посольський, а, е. 1) = **Посельський.** Бо я посольських справ не розумію. К. МБ. II. 121. 2) Депутатський. Желех.

Посольство, ва, с. Обязанности и достоинство депутата въ парламентѣ, сеймѣ. Желех.

Посопті, плю, пѣш, м. Посопѣть.

Посороматися, маюся, ешся, м. = **Посоромитися.**

Посороміти, млю, мійш, м. Посрамить. Народній дух з занепаду підняти, насителів його посоромити. К. Бай. 7.

Посоромитися, млюся, мишся, м. Постыдиться. Ілля на Бога та посоромся людей. Ном. № 2950.

Посоромно, нар. Совѣстно, стыдно.

Посортувати, тую, еш, м. Разсортировать.

Посотникувати, кую, еш, м. Побывать сотниками.

Посохляний, а, е. Высохший. Посохляна трава. НВолын. у.

Посохнути, ну, неш, м. Высохнуть. Земля посохла була—от він її змочив. Полт. Інше насіння, посходивши, посохло. Єв. Л. VIII. 5.

Посохтувати, тую, еш, м. Поспѣшить. Вх. Зн. 65.

Поспасибіти, блю, биш, м. Сказать

спасибо, поблагодарить. Мені моє поспасибил та й годі. Павлогр. у. (Лобод.).

Поспадати, даємо, ете, м. То-же, что и спасти, но во множествѣ. Ото поспадали всі дванадцять замків. Драг. 83.

Поспати, сплю, спійш, м. Поспать. Грин. III. 262. Як би поспав до обід, так приснився б ведмідь. Посл.

Поспатися, спимося, спитѣся, м. Заснуть (о многихъ). Вони слухали, слухали й трохи не поспались. Левиц. Пов. 141.

Поспашувати, шую, еш, м. О травѣ, хлѣбѣ, находящихся на корню: дати скотинѣ ихъ выпастись. Коли жито чи пшениця дуже ростуть з осені, то щоб не пішло в стрілки, то треба пускати скотину по йому пастись—поспашувати.

Поспекатися, каюся, ешся, м. Избавиться отъ чего. Хотів би сі поспекати, відвернути від себе сніпоту. ЕЗ. V. 84.

Поспівати, ваю, еш, м. Надпѣть. Кішка лещики поспівала. Харьк. г.

Поспіватися, ваємось, етеся, м. — з чого. Растратить, пиянствую, что. Пють, поки й з батьківщини поспиваються. Г. Барв. 261.

Поспит, ту, м. 1) Спросъ. Без поспиту, що хочеш, те і рвеш. КС. 1882. XI. 399.

2) Проба, опытъ. Нащо нам той Дін? Буде з тебе поспиту, що набрався по світах, пора своїм кошом осістись. Г. Барв. 181.

Поспитати, таю, еш, м. 1) Спросить. Та забула поспитати, чого їздив коло хати. Чуб. V. 1153. 2) = **Покуштувати.** А ви поспитайте борщу: по моему наче дуже кислий. Черниг. у. 3) Испытать, испробовать. Поспитавши горя, чи не пошанується. О. 1861. X. 36.

Поспитатися, таюся, ешся, м. Спросить, спроситься.

Поспихати, хаю, еш, м. Спихнуть (многихъ). Я вас із неба поспихаю. Котл. Ен.

Поспів, ву, м. 1) Пѣніе, напѣвъ. 2) Заключение, эпилогъ (поэтического произведения). Поспів до думи. К. Дз. 149.

І. Поспівати, ваю, еш, сов. в. поспіти, цію, еш, м. 1) Созрѣвать, созрѣть. Поспіють яблука. ЗОЮР. I. 310. Козакова пшениця поспіла. Мет. 28. 2) Успѣвать, успѣть. Поспіеш з козами на торг. Ном. № 5563. Ой умер син у неділю вранці, немоба невістка в обідню годину, та й не поспіла в одну домовину. Чуб. V. 714. 3) = **Постигати, постигнути** 3. Ні кадила, ні світила,—отак мене смерть поспіла. Грин. III. 144.

ІІ. Поспівати, ваю, еш, м. Погѣть. Им хотілось і побігати, і поспівати. Левиц. Пов. 135.

Поспів'я, в'я, с. Пѣніе, пѣснопѣнія. Святе поспів'я. Мир. Пов. II. 59.

І. Побспіл, нар. = **Поспіль.** Дарма що стара, а ще б поспіл билася з чоловіком. НВолын. у. Побспіл три тижні роблять. О. 1862. V. 111.

ІІ. Побспіл, плу, м. Въ выраженіи: у поспілі. Совмѣстно. Вона найняла собі хатину в поспілі. Св. Л. 245.

Поспілий, а, е. Зрѣлый. Не старе мре, а поспіле. Ном. № 7262.

Побспіль, нар. 1) Подрядъ; непрерывно. У мене було семеро дочок поспіль. Славяносерб. у. Побспіль два роки. НВолын. у. Доці поспіль ідуть. Було мене Отченашу вчить, Богородиці, так було поспіль і прокажу, не мину й слова. Г. Барв. 356. 2) Вмѣстѣ, вообще. Бувай же здоров, пане господарю! з своєю милою господаринкою, зо всею поспіль челядочкою. Гол. IV. 29.

Поспільство, ва, с. Простой народъ, чернь. К. ЧР. 71. Донеки (ляхи) козакам і поспільству. К. ЧР. 39.

Поспінути, ну, неш, м. = **Поспіти.** На обід саме поспінем. Мир. Пов. I. 112.

Поспіратися, раємось, етеся, м. Опереться (о многихъ). Деякі поспірались на тин і музали насіння. Левиц. Пов. 186.

Поспіти. См. **Поспівати.**

Побспіх, ху, м. 1) Поспѣшность, скорость, быстрота. Скорий поспіх—людям поспіх. Ном. № 5580. Ну, хлопці, для поспіху по чарці. НВолын. у. Побспіхом. Побспішно. 2) Успѣхъ. Мкр. Г. 40.

Поспішати, шаю, еш, сов. в. поспішити, шю, шійш, м. Спѣшить, поспѣшить, торопиться, поторопиться. Швидче додому поспішає. Рудч. Ск. I. 137. Ой не копай, козаченьку, зілля, та поспішай до дівчини на весілля. Чуб. V. 366.

Поспішатися, шаюся, ешся, сов. в. поспішитися, шюся, шійся, м. = **Поспішати, поспішити.** А по воду йде, поспішається. Чуб. V. 700. Поспішається з козами на торг. Ном. № 7739. Поспішився козаченько той пері із'їсти. Чуб. V. 436.

Поспішний, а, е. Торопливий. По-спішних чорт хапає. Ном. № 13733. Ум. **Поспішненький.**

Поспішно, нар. Побспішно. КС. 1882. XII. 514. Ідуть, щоб побідить поспішно, або щоб трупом полати. Котл. Ен. Ум. **Поспішненько.**

Посплітати, таю, еш, м. Сплестись вмѣстѣ. Під високими дубами притулилась тонка ліщина, посплітавши свої верхи. Левиц. I. 347.

Посплітатися, таюся, ешся, м. Сплестись, переплестись. Королів цвіт посплітався з крученими паничами. Харьк.

Посповняти, няю, еш, м. Наполнить. Кубочки поповняла. Мил. 220.

Посповнятися, няємось, етеся, м. 1) Наполниться (во множествѣ). 2) Сдѣлаться полнымъ (во множествѣ). Ви, яїдки, поповняйтеся. Грин. III. 497.

Посполітий, а, е. 1) Простой, просто-народный. 2) Какъ существ.: крестьянинъ. Давай посполитий до скарбу і подачку од диму, давай і підводу, і зрєбі по шляхах гати, а козак, бач, нічого того й не знає. К. ЧР. 198.

Посполітися, люся, лишся, м. Сойтись, вступити въ дружескія отношенія. З ним трудно посполитись. НВолын. у.

Посполіця, ці, ж. Сплошная недѣля. Угор.

Посплу, нар. Вмѣстѣ, разомъ. ЕЗ. V. 207. Довго вони плакали й горювали удвох посполу. Полт. у. На добридень тобі, тату, і тобі, мамо, вам, діди, і вам, баби, вам, братіки і сестриці, і всім посполу, і Богу святому. Кобел. у. Бувайте здорові, з неділею!—Спасибі, посполу з вами. Каменец. у.

Посплільний, а, е. Безпостный, когда нѣтъ поста. Угор.

Посплільство, ва, с. = **Поспільство.**

Поспонувати, ную, еш, м. Ругать, поносить. Вх. Зн. 54.

Поспорожнати, няю, еш, м. Опорожнить (во множествѣ). Барилечки поспорожняєм. Грин. III. 430. Підождіть, поспорожняю діжки, дак і вам одну дам.

Поспорожнатися, няємось, етеся, м. Опорожниться (во множествѣ). Ой, скоро вже наші кошелі поспорожняються,—тижнів зо два доведеться хліб купувати, поки до нового. Екатеринос. у.

Поспособійка, ки, ж. Карнизъ изъ досокъ подъ стріхою. НВолын. у.

Поспотикатися, каюся, ешся, м. Поспотыкаться нѣкоторое время.

Посправляти, ляю, еш, м. То-же, что и спразити, но во множествѣ. Посправляя собі й дітям одежу. Драг. 149. По три, по два старий кайдани посправляв. Макс.

Поспродувати, дую, еш, м. Распродать. Зараз поспродував усе. Драг. 183.

Поспродуватися, дуємося, етеса, *гл.* То-же, что и **спродатися**, но о многих. Ярмарок великий був, і ми добре поспродувалися.

Поспрощувати, шую, *еш, гл.* Пригласить (многих), созвать. Як всіх вже поспросює, то іде додому. Грин. III. 502.

Поспускати, каю, *еш, гл.* То-же, что и **спустити**, но во множествѣ. Дуб і поспускав ілля. Мнж. 6. Він швидко поробивши човни, на синє море поспускав. Котл. Ен. I. 6.

Посрібніти, ню, ніш, *гл.* Посеребрить. Він як уложив (руки у срібло),—коли виймає, аж руки посрібнені. Рудч. Ск. I. 104.

Посрібрїти, рю, ріш, *гл.*—**Посрібнити**. **Посрібрїтися**, ріся, рішся, *гл.* Посеребриться. Сріблом посрібрився. Рудч. Ск. I. 112.

Поссати, сеу, ссеш, *гл.* Пососать. **Постав**, ва, *м.* Штука, кусокъ (материн). Сукна дорої поставами, не мірячи... брати. АД. I. 94. Постав матерії. НВолын. у.

Постава, ви, *ж.* 1) Наружность, осанка, видъ. Постава свята, а сумління злодійське. Ном. № 178. Що за краса! що за уroda пишна! що за постава горда і велична! К. ЦН. 173. 2) Поза, положеніє тѣла. Книжниця не змінила своєї постави. К. ЧР. 326. 3) Угощеніє. Де була така постава? де такий достаток? І напїтки, і найдки, і музикам взятки? Мкр. Н. 32.

Поставати, таю, еш, *сов. в.* **постати**, стану, неш, *гл.* 1) Дѣлаться, сдѣлаться, стать (о многихъ). Ходім, сестро, лугами та постанем квітками. Чуб. V. 919. Тепер люде постали дрібні. Г. Барв. 427. 2) Возникать, возникнуть, появляться, появиться. Звідкіля вони (ляхи над Вислою) там постали,—історія не змогла й досі доказати. ...Тут же таки, між Вислою і Одрою постало невеличке та завзяте плем'я ляхи. К. (Правда, 1868, стр. 5). Субота ради чоловіка постала, а не чоловік ради суботи. Єв. Мр. II. 27. Великі чвари між ними щось постали. К. (О. 1861. IX. 84). 3) Только *сов. в.*—**Поставати**. Постали всі кружм. Чуб. II. 166. 4) Только *сов. в.* Остановиться. У мене воли молодії, недолюбі,—ще постануть. Драг. 118.

II. Поставати, стаємо, етє, *гл.* Стать (о многихъ). Поставало їх багато: коли б ще два стало, то й достали б його. Рудч. Ск. I. 7.

Поставець, вця, *м.* Родъ сосуда для

питья изъ него. Журба в шинку мед-горілку поставцем кружала. Шевч. 49.

Поставити, влю, виш, *гл.* 1) Поставить. Поставила тарілку з хлібом перед старим Еолом дідом. Котл. Ен. I. 7. Зжав своє житю... поставив в копи. Чуб. II. 11. В п'ятьох як вийдемо на ниву, то по полукінку поставим. Г. Барв. 347. **Поставити обід**. Дать обѣдъ. 2) Построить, выстроить. Чуб. V. 489. Поставили собі хатку. Рудч. Ск. I. 27. 3) Помѣстити (на квартирѣ). У тієї Пйотрової поставили Антося на станцію. Св. Л. 135. 4) Приставить къ какой работѣ, опредѣлить, назначить. Сьогодні уперше нас поставлено (до роботи). МВ. (О. 1862. I. 74). Серія поставив пан за ключника. О. 1862. V. 107. Вони його поставили собі лакеєм. Грин. I. 2. Поставити на пога. О. 1861. XI. Кух. 32. 5) Выставить на видъ. Вона свою наймичку прилюдно все хвалить, уміє перед людські очі поставити. Г. Барв. 305.

Поставитися. См. **Поставлятися**.

Поставкувати, кую, *еш, гл.* Остановливаться по временамъ, лѣнливо работать. Рубай, рубай, не поставкуй, як нарубаш, домії вандруй. Гол. II. 553.

Поставління, ня, *с.* 1) Ставленіє. Честь-хвалу дайте наперед Богу і господарю, і господинці, і його дочці, і куховарочці за хліба поставління, за страви доношіння. Рк. Макс. 2) Рукоположеніє.

Поставляти, ляю, *еш, гл.*—**Поставити** (во множ.). Баби поставляли все. Грин. I. 146. Ой викопай, мати, глибокую яму, та поховай, мати, сю славную пару, та поставляй, мати, хрести золоті. Мет. 96. Паруйнував хати та й не поставляв. К. Іов. 44.

Поставлятися, ляюся, *ешся, сов. в.* **поставитися**, влюся, вишся, *гл.* Доставлять, доставить, подавать, подать. Торбо, поставляйся. Рудч. Ск. II. 137. Як почав поставлятися: вино, наливка, мед, пиво,—казано увес стіл застановив пляшками. Лебед. у. Хоч застався, а постався. Ном. № 11932.

Поставний, а, е. 1) Узаконенный, установленный. Поставна ціна. Такса. 2) Статный, видный, стройный. Пархвєн поставний, а Манійло ще поставніший. НВолын. у. Якийсь народ тепер миршавий став. Нема вже таких поставних, як колись були. КС. 1883. III. 676.

Поставник, ка, *м.*—**Ставник**. Каменец. у. Шух. I. 270. Поставник горів. Св. Л. 109.

Постадикувати, кую, *еш, гл.* Побыть пастухомъ лошадей.

Поста́дниця, ці, *ж.* Дѣвущка, играющая главную роль на обжинкахъ. Подлясье.

Постанець, нця, *м.* Тараканъ. Вх. Лем. 454.

Постанова, ви, *ж.* Постановленіє, рѣшеніє. Не перемінив своєї постанови. Св. Л. 173.

Постановити. См. **Постановляти**.

Постановляти, ляю, *еш, сов. в.* **постановити**, влю, виш, *гл.* 1) Ставить, поставитъ. Постановив їх (воли) серед двора до ясел. Г. Барв. 381. Пушку сироту упереду постановляв. АД. II. 24. І рідня, і діти єсть у його, а нікому хрест постановити. Шевч. 508. Постановили салдата на квартиру. 2) Истрачивать, истратить. Що придбали ми,—усе за тебе постановили. Г. Барв. 133. 3) Постановлять, постановить, сдѣлать постановленіє. Постановила я собі покинути удову бабусю. Г. Барв. 395. Старий пацюк кричить, закон постановить. Глѣб. 4) Людми постановити. Сдѣлать человекомъ. Час тебе оженити, людми постановити. Лукаш. 152.

Постаратися, раюся, *ешся, гл.* Постараться. Я хутко миттю постаруюсь в трістія його к чортам загнать. Котл. Ен. I. 9.

Постарий, а, е. Староватый, пожилой. Вже постарий чоловік Онопа. НВолын. у. Стоїть якась постара замучена молодича. МВ. I.

Постаритися, ріюся, *ешся, гл.* Состарѣться. Обое постарились. Єв. Л. I. 7.

Постаріти, рію, *еш, гл.* Постарѣть, состарѣться. Ніком не постаріє. НВолын. у.

Постаростувати, тую, *еш, гл.* Побыть старостою.

Постарувати, рую, *еш, гл.* Распожаться нѣкоторое время въ качествѣ старшаго.

Постарчати, чаю, *еш, гл.*—**Постачати**.

Постаршинувати, ную, *еш, гл.* Побыть старшимъ, побыть старшиною.

Постати. См. **Поставати**.

Постаткувати, кую, *еш, гл.* Остепениться. Нехай він постаткує. НВолын. у. Уже постаткував, покинув гуляти. НВолын. у.

Постать, ті, *ж.* 1) Видъ, фигура, образъ. Дивиться,—щось стоїть на воро-

тах, знайома постать. Грин. II. 94. Святий дух буває в постаті голуба. Волын. г. Вона думала, що то чорт у мойй постаті. Уман. у. Обясник у мойй постаті ходе. НВолын. у. 2) Полоса ниви, занята жнецами, полольщиками. Ой два сини оре, чотирі молоте, а дванадцять дочок за постать заходе. Мет. 244. Підем, матінко, у поле та зелсною жита жати, та займем широкую постать. Мет. 224. 3) Веѣ принадлежности къ плугу. Чи в тебе є вся постать? Черк. у. Ум. Постатьна. Ні з ким буде жита жати. Займем постатьку невеликую. Грин. III. 549. Постатьку маленьку (баштану) прополом до снідання. Волч. у.

Постачати, чаю, *еш, сов. в.* **постачити**, чу, чиш, *гл.* Доставлять, доставить. Нема рушників, то ми і свої постачимо. МУЕ. I. 113. Матері буду всього постачати, чого забажає. Кв.

Постачатися, чаюся, *ешся, гл.* Доставлять, дѣлать слѣдующее? Братіку, не лякайся, братіку, постачайся,—не продавай сестри. Грин. III. 483.

Постебнувати, ную, *еш, гл.* Зашагать. Постебнував він через хату. Св. Л. 203.

Постелечка, ки, *ж.* Ум. отъ постеля. **Постелити**, ся. См. **Постеляти**, ся. **Постеління**, ня, *с.* Тюфякъ, перина. Вх. Уг. 262.

Постеляти, ляю, *еш, сов. в.* **постелити**, лю, леш, *гл.*—**Постилати**, послати. Мила постіль постемла. Грин. III. 179. Ой ти, козаче, ти, хрещатий барвінку, хто ж тобі постеле у дорожі та постілечку. Мет. 81.

Постелятися, ляюся, *ешся, сов. в.* **постелитися**, люся, лешся, *гл.* 1) Стлать, постлать постель. А він уміз у мішок, то постелився і вкрився. Ном. № 1308. 2) Разстиляться, разослаться. Ой через межу горошок та постелився. Мет. 82. 3) Ложиться, лечь. Сон голову похилиє, Івасенко коникові по гриві ся постеле. Гол. I. 11.

Постель, лі, *ж.* Настилка изъ бересты подъ подомъ печи. Радом. у.

Постельниця, ці, *ж.* Доска въ днѣ кузова телѣги.

Постеля, лі, *ж.* 1)—**Постіль**. І я кровавими сльозами не раз постелю омочу. Шевч. 379. 2) Бѣна постеля. Смертний одрѣ. Скоро його мати старая на божої постелі вздріла, на своє лице християнське хрест собі положила. Чуб. V. 850. Ум. **Постелечка**. Мет. 81.

Постерегти́, ся. См. **Постерігати, ся.**
Постерігання, ня, с. Замѣчаніе, наблюденіе.

Постерігати, гаю, еш, сов. в. **постерегти́, режѹ, жэш,** м. 1) Замѣчать, замѣтить. *Петро й постеріг, хто се такий і почав придивлятися, що там за Бруховецький.* К. ЧР. 261. *Ми на йому нічого не постерігли, ніякою позначу.* НВолын. у. *Постеріг лопатки в юросі.* Ном. № 4331. *Постеріг старий, що він тяжко сопришив.* Грин. II. 154. 2) Прослѣживать, прослѣдить. *Я й стала постерігати: як він із хати, то й я до неї.* Г. Барв. 109. *Де то він ходив, ніколи з нами не бував в компанії, — треба його постерігти.* Рудч. Ск. I. 78.

Постерігатися, гаюся, ешся, сов. в. **постерегти́ся, жу́ся, жэшся,** м. 1) Замѣчать, замѣтить. *Так і не постеріглись, як наїлись трутизни.* Драг. 185. *Бреши, аж не постережеться.* Ном. № 6947. 2) Остерегаться, остережись, побережись. *Говорили йому миряне, щоб він постерігся: щоб не вхав в лѣс і з чортом не стріся.* Рудч. Ск. I. 63. *Він тоді став постерігатись.* НВолын. у.

Постерігати, кѹ, м. = **Пастернак.** Вх. Пч. I. 12. *Ликом постернаку не викопавш.* Посл.

Постигати, гаю, еш, сов. в. **постигти, гну, неш,** м. 1) Созрѣвать, созрѣть. *Вітер повіває, жито постигає.* Нп. *Пшениця постигла жатись.* Черк. у. 2) Поспѣвать, поспѣть, бытъ готовымъ. *Уже й вечеря постигла, а батько не йде в хату.* Чуб. II. 99. *Хлѣб постиг, — виймаю.* Г. Барв. 242. 3) Настигать, настичь, приспѣть, прийти. *Пятнадцятий год постиг.* Г. Барв. 64. *Смерть мене постигає саму.* МВ. I. 57. *От його-то постигла лиха година.* Кв. 4) Успѣвать, успѣть. *Ще постинемо до церкви.* Левиц. I. *Добре, добре, що постиги вовчик: із корови голова да хвостик.* Чуб. V. 635. *Де сам чорт не постигає, туди, мовлями, бабу посилає.* К. ЦН. 301. 5) Холодѣть, похолодѣть. *Як тобі дам, аж тобі в н'ятах постигне.* Ном. № 3636.

Постидѣнный, а, е. Посрамленный. *Нехай постиденний буде Хрисан, а не ми, бо ми стоїмо за правду.* Павлогр. у.

Постидітися, джѹся, дішся, м. Постыдиться. *І на віки постидіться, що бідо веселяться.* К. Псал. 83.

Постилати, лаю, еш, сов. в. **послати,**

стелю́, леш, м. Стлать, постлать. — *Що будемо постилати? — Ой у тебе запанина, а у мене сірячина, то те будем постилати.* Чуб. V. 191. *Послала баба рядна, Рудч. Ск. I. 37.*

Постілка, ки, ж. Подстилка. Херс.

Постинати, наю, еш, м. Обезглавить, зарубить (многихъ). *По всьому царству постинати малих дітей.* Шевч. 638. *Постинав їм голови.* Чуб. II. 600.

Постинатися, наємося, етеса, м. Замерзнуть (во множествѣ)? *Учора вранці ходила я на річку сорочок прати, то дужче було холодно, аж береги постинались.* Харьк. г.

Постирати, раю, еш, м. Вытереть, стереть. *Візьми он стирок та постирай лави.*

Постиратися, раємося, етеса, м. Стереться (во множествѣ). *Білі рученьки змиваються, а перенки постираються.* Чуб. V. 591.

Постискати, каю, еш, м. 1) Пожать (во множествѣ). 2) Стянуть туже (во множествѣ). *Постискайте ходаки, а то води нальється.* Каменец. у.

Постіти, щѹ, стигш, м. Постить. *Постимо як рахмани.* Ном. № 128.

Постішуватися, шуємося, етеса, м. Утихнуть, успокоиться (о многихъ). *Крик був такий, а тепер постішувалися.* Черниг. у.

Постібати, баю, еш, м. Постегать.

Постівка, ки, ж. 1) = **Постіль.** *Забрав гроші, забрав скрині, та й білу постівку.* Гол. I. 70. 2) = **Покіс.** Вх. Лем. 454.

Постій, тою, м. Постой. *Прийшли у ту слободу, де вона жила, салдати на постій.* Кв. *Бідними нас постоями (ляхи).* К. Досв. 115.

Постікати, каємо, ете, м. 1) Стечь (во множествѣ). *Весна настала. Постікали води, зазеленіли трави.* Мир. ХРВ. 11. *Були річки — постікали.* Чуб. V. 539. 2) О зернѣ: не налитись. *Постікало в хлѣбові зерно.* Харьк. у. *Въ подобномъ же значенні о корнеплодахъ.* *Буряки постікали, бо заросли бур'яном.* Пирят. у.

Постіл, тола, м. 1) Родъ обуви, кожаный лапоть. Чуб. VII. 419. *А постіл мичака да й попережас: ой коли ти постіл, то іззаду постій, ой коли ти мичак, то попереду топ-цак.* Нп. (О. 1861. II. Объясн. слов.). 6) Въ другихъ мѣстностяхъ такъ называется и лапоть ізъ лыка, также ізъ лозы, вербы. КС.

1893. V. 280. О. 1861. X. 127. *На козакові постолі в'язові.* АД. I. 168. *Куди ти вбрався на стіл з постолами?* Ном. № 2840. *Нахилилася під стіл, найшла чобіт і постіл; слава Богу, що найшла, убулася та й пішла.* Чуб. V. 216. *Посто́лом добро́ вѣзять, но́сять,* — обычное шуточное окончаніе сказокъ. *Оце ж і вся (казка), — живуть і хлѣб жують, і постолом добро вѣзять.* ЗОЮР. II. 12. 2) Металлическая обивка на концѣ чего либо, напр. песта въ толчеѣ. (Шух. I. 161, 162), деревянной лопатки (Шух. I. 164), конца ружейнаго приклада. (Шух. I. 229). 3) Металлическая обивка дна углубленія толчеи, въ которое падаетъ пестъ. Шух. I. 104. См. **Ступа** 3. 4) Часть плуга = **леміш.** Шух. I. 165. 5) Подножка въ токарномъ станкѣ. Шух. I. 305, 306. См. **Токарня.** 6) Названіе вола съ широкими копытами. КС. 1893. VII. 47. Ум. **Постолѣць, постолік.** Ув. **Посто́лице.** Чуб. III. 158. **Вербові постоліща.** Грин. III. 98.

Постіленька, пості́лечка, пості́лонька, пості́лочка, ки, ж. Ум. отъ **постіль.**

Пості́лкй. Раст. Scabiosae. Шух. I. 20.

Пості́ль, те́лі, ж. Постель. *Мене мати не давала, щоб я тобі постіль слала.* Чуб. V. 335. *Постіль білу стала слати, нема з ким розмовляти.* Чуб. V. 1. Ум. **Пості́лька, пості́ленька, пості́лечка, пості́лонька, пості́лочка.** Чуб. V. 21, 192. Мет. 74. Чуб. V. 832.

Пості́льга, гі, м. Пт. Falco tinunculus, пустельга. Вх. Пч. II. 10. *Чого кібець-пості́льга у лози ховається?* Морд. К. 22.

Пості́лька, ки, ж. Ум. отъ **постіль.**

Пості́льниця, ці, ж. Постель, тюфякъ, перина. — *Хто ж ті буде пості́лоньку слати? „Ой є в полю зелена травиця, — то ж буде моя пості́льниця“.* Гол. III. 153.

Пості́ник, ка, м. Постникъ. Єв. Мр. II. 18.

Пості́никати, каю, еш, м. = **Пісникувати.** *Ой пості́никала я сім понеділків, а восьмью неділоньку.* Чуб. V. 1202.

Постогна́ти, гну́, неш, м. Постонать нѣкоторое время.

Постогнувати, ную, еш, м. Стонать, охать. *Пішов, постогнує.* Черк. у.

Посто́лакати, каю, еш, м. Разглагольствовать, говорить медленно и неинтересно. *Постолакає чорт батька зна що!.. Ну, вже! як сяде та як почне постолакати!* Александрійск. у. Слов. Д. Эварн.

Посторожі́ти, жу́, жіш, м. Постеречь.

Посто́лѣць, льця́, посто́блик, ка, м. Ум. отъ **постіл.**

Посто́лице, ша, м. Ув. отъ **постіл.**

Посто́лянка, ки, ж. Раст. Aster. Вх. Пч. II. 29.

Посторо́нок, нека, м. Постромка. *В чинці уродився, а на посторо́нку зинє.* Ном. № 4091. *В коляску запрями дванадцяті коней, по парі впростяж, перевивши хомути і посторо́нки стьожками.* Стор. Ум. **Посторо́ночок.**

Пѣсторо́нь, нар. Въ сторону, поодаль, особнякомъ. *Яким вже я тихим видом не підходила розмовитись з нею, розпитатись за все, так вона ж од мене посторо́нь.* МВ. II. 97.

Посто́яльне, ного, с. Постояная повинность. *Я ж іще плачу й постоя́льне у поміч бідним.* Кв.

Посто́яльний, а, е. Постоялый. *Стоїть коло дороз постоя́льний двір.* О. 1862. VIII. 29. *Почнемо держати свій постоя́льний.* Кв.

Посто́янець, нця, м. Солдатъ на постѣ. Черк. у. *Мажнула швидко до троянців, щоб сих латинських постоя́нців по своєму осатанить.* Котл. Ен. IV. 41.

Посто́янка, ки, ж. Остановка. Ромны.

Посто́янный, а, е = **Посто́яльний.** *Заїхали на постоя́нный двір.* Драг. 174.

Посто́яння, ня, с. Стояніе. *Хилилася береза своїй зеленій діброві: дякую ж тобі, зелена діброво, за моє постоя́ння, кільки я у тобі стояла, буїного вітру не знала.* Рк. Макс.

Посто́яти, сто́ю, їш, м. 1) Постоять. *Чи бачила жениха мого? Ой як же я не бачила, що ще з ним і стояла.* Чуб. V. 78.

Посто́ячка, ки, ж. Приборъ, состоящій ізъ двухъ, расположенныхъ одинъ надъ другимъ, круговъ на четырехъ ножкахъ, въ средину котораго ставять дитя, учащееся ходить. Мил. 30.

Постра́х, ху, м. Страхъ, ужасъ; устрашеніе. *Сотворив потужну силу ворогам твоїм на постра́х.* К. Псал. 14. *І тичка в мене в руках, щоб ніхто не підійшов. Не ходи! держу на постра́сі.* Г. Барв. 314.

Постра́хати, хаю, еш, м. Постращать. *Хоч жалко, не жалко, а треба впинить: і пострахаєш було, і крикнеш на його.* МВ. II. 10.

Постра́шитися, шимѡся, те́ся, м. Испугаться. *Вони пострашилися, не мали де сховатись та повлазими в трубу.* Чуб. II. 669.

Постреля́ти, ляю, еш, м. Пострѣлять (многихъ). Як їх турки-яниченьки із-за молила напали, — постреляли - порубали. ЗОЮР. I. 42.

Постриба́ти, баю, еш, м. Поскакать, попрыгать. Пострибала через двір. Шевч. 522.

Пострибува́ти, бую, еш, м. Поскакивать. За нею дві дівчинки пострибують як ті лошатка. МВ. I. 114.

Пострибу́н, на́, м. Скакунъ, шалунъ. Ум. Пострибунчик. О, мій пострибунчик! мій кокотенъ маленький. Г. Барв. 6.

Пострива́ти, ваю, еш, м. Подождать, погодить. З якої речі? Постривайте! Озвася сивий дід. Гліб. Постривай бо, не сунься поперед батька в пекло. Левиц. I. 102.

Постриг, гу, м. 1) Постриження. Рк. Левиц. 2) Обрядова стрижка ребенка въ первый разъ въ его жизни, когда ему исполнится годъ. Новомоск. у. Слов. Д. Эварн.

Пострига́ння, ня, с. Стрижка.

Пострига́ти, гаю, еш, сов. в. постри́гти, жу́, жеш, м. 1) Стричь, остричь. Як її одягали, як постригали по хлоп'ячі, вона не пручалась. Кв. 2) Постригати, постричь (въ монахи). Постригти в брехуні—Пошити в брехуни. Шевч. О. 1861. X. 9.

Пострига́тися, гаюся, ешся, сов. в. постри́гтися, жу́ся, жешся, м. 1) Примуш. въ сов. в. Постричься. 2) Постригаться, постричься въ монахи. Рудч. Чп. 212. В черниці постриглась. Шевч. 337. Не постригайся, бо літа загубиш, звичайся з тою, котру вірно любиш. Гол. 3)—у що. Сдѣлаться чѣмъ. В дурні... постригсь. Греб. 325.

Постри́жчини, чин, жс. мн.—Обстрижчини. Мил. 31.

Пострива́ти, ваю, еш, м.—Пострива́ти. Постривай же, мій голубе, дивись, я не плачу. Шевч.

Пострі́л, лу, м. Выстрѣль. К. ПС. 57. За їдним пострілом сорок сім качок убив. Чуб. I. 300. За їдним пострілом убив дві качки. НВолын. у.

Постріля́ти, ляю, еш, м. 1) Разстрѣлять, истратить стрѣляя. Уже стріли і кулі пострілями. Чуб. 2) Застрѣлить (многихъ). Царь зараз сказав, щоб зараз їх постріляли. Рудч. Ск. 3) Изранить выстрѣлами. Не дуже його порубано, не дуже його постреляно. Чуб. V. 948.

Постріча́ти, чаю, еш, м. Встрѣтити. ЗОЮР. I. 251. Пострічай Господи!—Пожегання божьей помощи. Пострічай тебе, Господи, моя крихотко! Г. Барв. 280.

Постріча́тися, чаюся, ешся, м. Встрѣтяться. На Стрітення зіма з літом пострічаються. Ном. № 521.

Пострі́ш, ші, жс. Група въ 8—10 дворовъ нанимающая сообща одного пастуха. Вх. Зн. 54.

Постро́їни, їн, жс. мн. Постройки. Гарні моде, построїни доладу і волики єсть, і овечата єсть, і конячки мають. Чуб. IV. 95.

Постро́їти, ро́ю, їш, м. Построить. Вирубайте й мені яворець, я й собі построю дворець. Рудч. Ск. I. 14.

Постро́їтися, ро́юся, їшся, м. Построиться. Построївсь такий дом, що ну! Рудч. Ск. I. 92.

Постромля́ти, ляю, еш, м. Воткнуть (во множествѣ). Палочок набірав, постромляв кругом хати. Мнж. 79. Узав ту лозину поламав та за халаяви і постромляв. Мнж. 138.

Поструга́ти, гаю, еш и постружу́, жиш, м. 1) Построгать нѣкоторое время. 2) Перестрогать (во множествѣ). 3)—доріг. Почистить, вычистить. Постругу дороженьку к святому Різду,—сніжком припаде. Мил. 193.

Постру́їти, пію, еш, м. Покрыться струпами. Його тіло почорніло, а від вітру поструїло. АД. I. 270.

Постря́нути, немо, нете, м. Застрануть, увязнуть (о многихъ). Тут, брате, коні не потянуть нехай там будуть хоч які...—де-де, а тут вони пострянуть. О. 1861. IV. 157.

Побува́ння, ня, с. Пощеніє.

Побува́ти, тую, еш, м. Постить.

Постуго́їти, ню́, ніш, м. Погудѣть, погрохотать глухо нѣкоторое время.

Постуде́їти, ніє, м. безл. Похолодѣть. Постудеїло на дворі. Каменец. у.

Побу́к, ку, м. Стукъ. Лезу... коли се стукає. Се ж його постука. Г. Барв. 237.

Посту́кати, каю, еш, м. Постучать. Як прийде та постукає, зараз одчинити йому. Єв. Л. XII. 36.

Постука́ч, ча́, м. Встрѣчено въ слѣд. пословицѣ: Аби б був послухач, а постукач буде. Ном. № 5432. Повидимому, пословица значить: лишь-бы был тотъ, кто повинуется, а приказывающій (толкающій, бьющій) найдегся. Въ такомъ случаѣ постукач—тотъ, кто бьетъ кого.

Постуко́їти, чу́, чеш, м. Постучать. **Посту́кувати, кую, еш, м.** Постуки-

вать. Сяде верхом на кочеру, постукує єю по хаті. Чуб. I. 68.

Побсту́п, цу, м. 1) Шагъ, поступъ. Боже вас борони на кождім поступі, де ся поступите. Фр. Пр. 72. 2) Прогрессъ, движеніє впередъ. За правду, поступ, волю кожен з нас на смерть готов. Млак. 124.

Поступа́ння, ня, с. Успѣхъ. Не раз тішив він батька і вчителів незвичайним поступанням у науки. Левиц. I. 247.

Поступа́ти, паю, еш, сов. в. посту́пяти, плю́, пиш, м. 1) Идти, пойти, пройти, двигаться, подвинуться куда-либо, ступить, стать куда-либо. І така, і онака, і тей-пріч пішла, і знову сюди поступай. МВ. (О. 1862. III. 41). Ми поступили так, щоб (нашої) тіні з-за берези не було видно. Г. Барв. 79. Усе думав, що вона перед вінчанням скаже батющи: „не соласна“, то він і поступить на місце Омелькове через один ступінь... Г. Барв. 510. 2) Входить, войти. Як ходив ще... Бо по світі, поступив раз зі святим Петром до більшого (старшого) брата. Гн. I. 81. 3) Давать, дать, обѣщать, пообѣщать, прибавить въ видѣ уступки, уступить. За додовице півтора цілкового поступив. ЗОЮР. I. 46. Не жаль їй кусок города поступити. Г. Барв. 308. І батька й роду свого через його відигралась, і молодощів своїх, краси своєї, всього позбулася, а він мені що за се поступив? Г. Барв. 276. Да наняла ведмедика за плугом ходить... Поступила ведмедика да горщик меду. КС. 1884. I. 49. Да пійди до жида-рандара да поступи йому часть оддати. АД. II. 22. Давав за вола Дорошові сорок карбованців, так не хоче: поступім йому ще зо два. Канев. у. Своє поступи, а чужого не займай. Г. Барв. 430.

Поступа́тися, паюся, ешся, сов. в. посту́птися, плю́ся, пишся, м. 1)—Поступати, поступити 1. Поступається назад. Боже вас борони на кождім поступі, де ся поступите. Фр. Пр. 72. Поступиш на товстому вишивати: нитки товсті, то поступається скоріш. Константиногр. у. 2)—Поступати, поступити 2. ХС. VII. 421. Нічим не поступиться бісова скнара. Максим поступився взяти хуру, а далі й не схотів. Волч. у. Чи мені ж та поступається полем тобі й морем? К. XII. 66.

Поступні́й, а́, є. Тотъ, при работѣ надъ которымъ можно быстро подвигаться впередъ. Це шитво поступне. Константиногр. у.

Поступно́, нар. Успѣшно, быстро (о движеніи работы). Поступниш на товстому вишивати: нитки товсті, то воно поступається скоріш. Константиногр. у.

Побступо́к, цю, м. Процентъ, надбавка сверхъ обычной цѣны. Він дав мені восьмиривенника поступку. Нѣжин. у. Він хоч і жид, а не бере собі поступку. Нѣжин. у. 2) Уступка. 3) Поступокъ, поведеніє. Вх. Лем. 454. Ум. Побступонько. Вх. Лем. 454.

Поступува́ння, ня, с. Поведеніє.

Поступува́ти, пую, еш, м. Вести себя обращаться, поступать.

Побступце́м, нар. Отступая шагъ за шагомъ. Киев. у.

Постуха́ти, хаємо, ете, м. Уменьшиться опухоли (во множествѣ).

Постьоба́ти, баю, еш, м. 1) Постегать. 2) Запугать, пойти. Постьобав неборак, покурившись. Св. Л. 224.

Постяга́ти, гаю, еш, м. То-же, что и стягѣти, но во множествѣ. Назад руки постягала, під хана погнала. АД. I. 74.

Постяга́тися, гаюся, ешся, сов. в. постягѣ́тися, гну́ся, нешся, м. Потягиваться, потянуться, протянуться. Тінь довга постяглась по зелених ґрядках. Г. Барв. 79.

Посуботі́ти, тіє, м. безл. Наступить субботѣ. Е, вже посуботіло, можно скоромісти. Ном. № 541.

Посува́ти, ваю, еш, сов. в. посу́нути, ну, неш, м. 1) Подвигать, подвинуть. Посувай колоду далі. Харьк. Посуновши хліб, що завжди лежить на столі, к покуттю, сів на лавку. Кв. 2) Идти, пойти, отправляться, отправиться. Кобиляча юлова посунула з хати. Чуб. II. 66. Насуне бриль на лоб, так собі й посуне з хати. О. 1861. X. 28. Готово! парус розпустили, посунули по синій хвилі. Шевч. 441.

Посува́тися, ваюся, ешся, сов. в. посу́нутися, нуся, нешся, м. 1) Подвигаться, подвинуться. Мій парубок тільки очима світить та по за мною посувається, знай, до дівчини. МВ. I. 112. 2) Соваться, сунуться. Всі н'яні, хотъ куди посуньсь. Ен. Котл.

Посуво́м, нар. Подвигая, подвигаясь.

Посуд, ду, м. 1)—Посуда. Єв. Мр. VII. 4. Дерев'яная посуда. Мнж. 190. Заходилась всякий посуд мить і добувати: попада дала їй куфу і нове барило, шапки й годящі ночви староста Курило. Мкр. Н. 20.

Посу́да, ди, жс. Посуда. Як чорзна-

що—не черпай, щоб і посуду не запаску-
дити. Ном. № 3288.

Посудина, ни, ж. Сосудъ. Як немає в посудині, то тоді до господині. НВолын. у. Чорзнащо—щоб і посудини не поганило. Ном. № 3288. Ум. **Посудинка.** Жінка, принісни посудинку мира, почала обмивати ном його. Єв. Л. VII. 37.

Посудіти, джу, дши, г. Посудить. Посудим людей раз, а люди десять раз. Ном. № 7016.

Посудник, ка, м. Гончаръ, изготовля-
ючий разнаго рода глазированная и тер-
ракетовыя издѣлія, сравнительно лучшія.
Вас. 177.

Посудок, джу, м. 1)—**Посуда.** Вх. Зн. 54. 2) Утваръ. Украла децю з посудку. НВолын. у.

Посудомити, мить, г. безл. Свести, судорожно стянуть. Щоб тобі руки посу-
домило. Ном. № 3719.

Посукати, каю, еш, и сучу, чий, г.
1) Ссучить (во множествѣ). Чом ти, ко-
заче, поводів не маєш? Ой як не маєш,
я ж би ти посукала. Чуб. V. 391. Из його
сала свічі посукала. Чуб. V. 1072.

**Посукатися, каємося, етеса и сучи-
мося, читеса, г.** Ссучиться (во множествѣ).
Прокидається, а ті мички й попрялись
і посукались. Рудч. Ск. II. 44.

Посуконний, а, е. Состоящий изъ чи-
стыхъ шерстяныхъ нитокъ (о сукні). Гол.
Од. 55. **Посуконне сукно.** НВолын. у.

Посуконщина, ни, ж. Сукно изъ чи-
стыхъ шерстяныхъ нитокъ.

Посукувати, кую, еш, г. Выводить,
выпрядывать нитку. **Посукувати** починаю.
Вас. 201.

Посуміти, мію, еш, г. Опечалиться.
Невістка смутная ходить, і діти навіть
посуміли. МВ. I. 9.

Посумнітися, мнбся, мнйшся, г.
Усумниться. Тільки прошу в тім не по-
сумнітися.

Посумніти, нію, еш, г.—**Посуміти.**
Надійшла осінь. На дворі посумніло.

Посумувати, мую, еш, г. Погоревать,
попечалиться. Там ніхто не посумує по
твоєй смерті. Рудч. Чп. 234. **Посумували**
чумаки, посумували, може котрий з їх
і поплакав трохи—да що вже зробиш.
Рудч. Ск. II. 154.

Посунути, ся. См. Посувати, ся.
Посупити, плю, пиш, г. 1) Нахму-
рить. 2) — **Похнюпити.** Голову посутив. Кв.
Посупитися, плюся, пишся, г. 1) На-

хмуриться. 2) — **Похнюпитися.** Ну, іді ж
тобі, дочко, посупившись стояти. Шевч.
289.

Посу́рмити, млю, мйш, г. Потрубить.
Посу́теніти, ніє, г. безл. Потемнѣть.
Як вже добре посутеніло, пішли на гробки.
Грин. II. 186.

Посу́тяжити, жу, жиш, г. Потянуть,
повезти тяжело. Аби кінъ добре посутя-
жив, зразу і на ноги впаде. Кременч. у.

Посу́ха, хи, ж. Засуха. Вихор бува
під посуху. Чуб. I. 35.

Посу́ш, ші, ж. Валежникъ, сухія вѣтви.
Радам. у.

Посу́шити, шу, ший, г. Высушить
(во множествѣ). Ой пішов дід по триби,
баба по опеньки, дід свої посушив, бабини
сиренки. Чуб. V. 1129.

Посу́шитися, шуся, шийся, г. Посу-
шиться. В середині коша була і кабиця
за для воюю, часом щоб було де поирітись
і посушитися. Стор. II. 182.

Посу́шний, а, е. О времени года: когда
бываютъ засухи, сухой. Під той посуш-
ний рік я насіяв хліба багато, та й не
вродив. Каменец. у.

Посхв́ачуватися, чуємося, етеса, г.
Схватиться, вскочить (о многихъ). Побу-
див усіх, посхвачувались усі. Грин. I. 200.

Посхил́яти, ляю, еш, г. Нагнуть,
склонить (во множествѣ). Ой у рути верхи
крути, піду посхилаю. Мет. 116. Ой у
лісі на горісі, там гадини гніздо звим, голо-
воньки посхилили. Чуб. V. 915.

Посхил́ятися, ляємося, етеса, г.
Наклониться, нагнуться (во множествѣ).
Хрести дубові посхилились. Шевч. 430.

Посхну́ти, ну, нѣш, г.—**Посох(ну)ти.**
Ще тиждень поцвітуть, а потім і пос-
хнуть. Гліб.

Посх́одити, димо, дите, г. 1) Сойти
(внизъ) (о многихъ). Посходили з гори.
Черниг. у. 3) Взойти (во множествѣ) (о ра-
стеніяхъ). Так рідко посходив (часник),
наче нечистий кіллям потикав. Ном.
№ 10187. 4) Уйти (о многихъ). А тут і
дітей нема: як на те ж посходили з хати.
Г. Барв. 299. **Посходили** із світу й пат-
ріоти. К. ПС. 7. 2) Взойти (на высоту)
(о многихъ). Посходять було на ту мошлу,
бакають... усяких співають пісень. ЗОЮР.
I. 280.

Посх́одитися, димося, дитеса, г. Со-
йтись (о многихъ). Уночі посходились усі
гайдамаки. Рудч. Ск. II. 147.

Посх́оплювати, люю, еш, г. Схватить
(во множествѣ).

Посх́оплюватися, люємося, етеса, г.
Схватиться, вскочить (о многихъ). **Посхо-
плювались** усі—да навтіки. Рудч. Ск. I. 23.
Жиди посхоплювались да, піднявши манатки,
так і майнули. Рудч. Ск. II. 194. **Посхо-
плювались** ми на віз. О. 1861. V. 71.

Посх́не́йло, ла, с. Испусканіе урины.
З кавунів найдку нема, тільки посхикало.
Лебед. у.

Посх́б́ати, баю, еш, г. Поискать въ
головѣ. Грин. II. 63. Баба наодувала його,
напоїла і голову йому змила і посхкала.
Рудч. Ск. II. 43.

Посх́б́рати, баю, еш, г. Похлебать.
Мали ту надію, як море стане закипать,
щоб юшки добре посхбратъ. Гліб.

Посх́ях, ха, м. Обѣдъ, состоящий изъ
одного только борща. Борз. у.

**Посх́гати, гаю, еш, сов. в. посхгті,
гнү, нѣш, г.** Протягивать, протянуть
руку, доставать, достать; засовывать, засу-
нуть (руку въ карманъ). **Посхгати** в кишеню,
вийми грошей жменю. Грин. III. 506.
Брат посхг у ремінь та й виїмив мені
сороківця. Федьк.

**Потав́ати, таю, еш, сов. в. пота́ти,
тану, неш, г.** Тонуть, утонуть. Вх. Зн. 54.
Миколай пішов за попом водою, але не по-
тавав. Гн. II. 240. Відро було залізне та й
потало у криницю. НВолын. у. Ой упала
звізда з неба, потала в криницю. Гол. I.
289. У синє море сонце вже потало. Федьк.

Пота́ємне, нар.—**Тайно, тайкомъ.** Ка-
нев. у. Могил. у. Так вона потаємне від
мене все переносила до сусідки. Уман. у.

Пота́ємний, а, е. Тайный, таинствен-
ный. Прислухайся тільки,—чуєш, над во-
дою мов щось потаємне голосно співає.
О. 1861. XI. 14. **Потаємний**... лаз через
стару стіну у замок. Морд. Пл. 68.

Пота́ємно, нар.—**Потаємне.** Рк. Левиц.
Потаймно знов прийшла до Гиліни. Гн.
I. 143.

Пота́єнці, нар.—**Потаємне**—**Потай.**
Потаєнці од усіх. Рк. Левиц.

Пота́йти, таю, їш, г. Скрыть, удер-
жать въ тайнѣ. Сором сказати, а віх
потайти. Ном. № 3175.

Потай, нар. Тайно, тайкомъ, скрытно.
Не роби потай. Черк. у. Треба робить
потай Бога, щоб і чорт не знав. ЗОЮР.
I. 147. Дав йому гроші у потай. НВо-
лын. у.

Потайки, нар.—**Потай.** НВолын. у.

Потайко́м, нар.—**Потай.** Да й про-
ситься у дівчини потайком. Мет. 121.

Потайні́й, а, е. Потайной, тайный,
скрытый. **Потайного** собаки іри треба
боятися. Ном. № 3046. Тільки скажу по-
дружжю потайному. Чуб. V. 663. По-
шентом дає козакам потайний наказ. К.
ЦН. 213. **Потайний** віх ще й гриніщий.
Г. Барв. 452. **Потайна** михоманка. Змієв. у.
Потайнік, ка, м. Подземный ходъ.
В потайники пустить огонь. Шевч. 189.

Потайно, нар.—**Потай.** Наяв рибалку,
щоб його перевіз потайно на сей бік. ЗОЮР.
I. 264.

Потайці, нар.—**Потай.** НВолын. у.
Сама собі їсть в потайці од матері.
Чуб. I. 66.

Потак, ка, м.—**Шпуляр,** приборъ для
мазанія. МУЕ. III. 25.

Потакáйло, ла, с.—**Потакач.** Се чо-
ловік потакало. Полт. г.

Потакáтися, каюся, ешся, г. Сгово-
риться. Обчество потакалось, щоб не було
його у нас. Волч. у.

Потакáч, ча, м. Поддакивающий. По-
такач тим і живе, що язиком грає.

Потакóвник, ка, м.—**Потакач.** Волч.
у. (Лобод.).

Потакóвати, кую, еш, г. Поддаки-
вать. Змієв. у. **Мовчи та потакуй.** Ном.
№ 1113. Я потакую за ним, а він і рос-
казав мені усе. Черк. у. Люде потакують
за ним. НВолын. у.

Потáла, ли, ж. Съѣденіе; истребленіе.
На поталу да́ти, подáти, подáтися. Въ до-
бычу, въ жертву отдать, быть отданнымъ.
У чистому полі поховайте, звіру-птиці на
поталу не подайте. АД. I. 114. А віри
християнської на поталу в вічний час не
подайте. АД. II. 14. У найми не пускала,
у чужі руки на поталу не давала. Грин.
III. 692. Довелося валятися, звіру-птиці
на поталу податися. АД. I. 132.

Поталані́ти, нйть, г. безл. Не пота-
ланило йому бачити її. Г. Барв. 123.

Потáнути, ну, неш, г. Растаять. Вже
багато потало снігу. Черниг. у. **Попинуть**
лихі люди, як той сніг нехай потануть.
К. Псал. 85.

Потанцóвати, цюю, еш, г. Потанцо-
вать. **Потанцюй,** кобзарю, я запраю. Шевч.
186.

Потáпці, ців, м. Маленькі сухарики,
которые ѣдятъ съ горячей ухой, также съ
медовой сытой. **Лигай** потапці, впустивши
в юшку. Ном. № 11994.

Потарабанити, ню, ниш, и. 1) Побарабанить. 2) Потащить. *Салдат того пона на оберемок,—потарабанив.* Драг. 150.

Потарашити, щу, щип, и. Потащить. Вх. Зн. 54.

Потарсувати, сую, еш, и.—**Поторсувати.** Він мене за груди вхопив та довго потарсував таки. Екатеринос. у.

Потаска, ки, ж. У горшечниковъ: деревянная, рѣдко желѣзная кочерга въ видѣ буквы Т для перегребанія въ горнѣ во время обжиганія. Вас. 179.

Потаскати, каю, еш, и. Потащить. Вона і потаскала його. Мнж. 30. Из бою потаскали в стан. Котл. Ен.

Потасувати, сую, еш, и. Поколотить. Було його на вольній або на вечорницях потасують добре, бо таке задорне було. Кв. Тим же він і сердитий. Добре, що ще не потасував тебе. Се диво, що москаль голодний заснув, не потасувавши хазяйки. Котл. МЧ. 443.

Потати. См. Потапати.

Потатуритися, рюся, рися, и. Прикинутися. Може і справді впився, бо багато він випив, а може й потатурился,—його не розбереши, дуже ехидний чоловік був. О. 1862. VII. 40.

Потахати, хаю, еш, сов. в. потахнути, хну, неш, и. 1) Тонуть, потонуть, погрузиться. *Потях в воду.* Вх. Зн. 54. 2) Убивать, убить. В коновочці все мід потахав, вже дівчині розуму не став. Гол. I. 107.

Поташ, шу, м. Поташъ.

Поташня, ні, ж. Поташенный заводъ. Черк. у.

Потвар, ра, м.—**Потвора.** К. МБ. X. 12. Тепер кругом я потвар сплямувала. К. XII. 93.

Потвѣрезу, нар. Въ трезвомъ видѣ. На другий день ми пішли до його уже потвѣрезу і балакали; уже тоді в голові нічого не було. Верхнедніпр. у.

Потвір, віру, м.—**Потвора?** Привезли скриню й перину і молодую княгиню; привезено та потвір у двір; а з того потворочку хорошененько по дворочку: і хліб родить, і товар плодить, і пчілки рояться, по саду сядовляться. Нп. Ум. Потворочно.

Потвора, ри, об. Уродъ, чудовище. О потворі піякові буду вам співати: марузатий, пелехатий, бридкий, забабраний. Гол. III. 486.

Потворитися, рюся, рися, и. За-

ряться, желать чего, хотѣть имѣть. *Ти ся не потвори на тому бестію.* Гол. II. 427.

Потєбнѣ, нѣ, ж. Кожаная лопасть съ каждаго бока сѣдла. Потєб. IV. 14. Ум. **Потєбєнька.** Мнж. 190. Як сів на коня та вдарив в потєбєньку, та поїхав поманєньку. Ном. № 14211. *Сип'яниці із Торжска новєнькі, мальовані потєбєньки.* Котл. Ен. VI. 56.

Потєктї, течу, чєш, и. Потечь. Чуб. V. 434. *Ріки... потечуть.* Ев. I. VII. 38.

Потєктїся, чуся, чєшся, и. Уйти, За панчиком—пройдисвітлом потєклась світами. Млак. 106. Німці пошваркотили та й потєклися. Федьк.

Потєлєнькати, каю, еш, и. Побренчать, позвонить.

Потєлєпати, паю, еш, и. Потрясти. Як потєлепав і всьо завалив. Гн. I. 36. Слиску потрис, потєлепав, та й не впала не їдна. Гн. I. 208.

Потєлєпатися, паюся, ешся, и. Потащиться. *Вовчиско... потєлепав сі в лїс.* Гн. I. 131. Уже кудись потєлепалась шведя.

Потєлїжитися, жуся, жишся, и. Побрести, потащиться. *Потєлїжився у лїс.* Полт. у.

Потєлїтися, лимєся, литєся, и. Отелиться (о многихъ). *Коровочки потєлїлися.* Мет. 341.

Потєлїпатися, паюся, ешся, и.—**Потєлепатися.** Пан махнув рукою, покрутив головою і потєлїпавсь далі. О. 1862. IX. 71.

Потємки, нар. Во тьмѣ. *Що ви потємки промовили, повідну чути муть.* Ев. Л. XII. 3.

Потємний, а, е. Темноватый.

Потємніти, ню, ниш, и. Ослѣпить. *Щоб тебе побило, потємнило на путі, на дорозі і куди ти повернешся лицем своїм!* Ном. № 3786.

Потємніти, нію, еш, и. Потємнѣть. *Калино-малино, чого потємніла?* Нп.

Потємнішати, шаю, еш, и. Сдѣлаться темнѣе.

Потємно, нар. Темновато.

Потємну, нар. Въ потємкахъ. *Цього потємну не зробиш.*

Потємож, мку, м. Темнота. *Оскресни Боян, світлий наш співаче, чому так довго в потємку почуєш?* Федьк. I. 26.

Потємрити, рю, риш, и. Помрачить. *Досада і слюзи потємрили їх.* Мир. Пов. I. 134.

Потємрява, ви, ж. Пасмурная погода; густой туманъ. Вх. Зн. 54.

Потємряк, ка, м. Ночная, сумеречная бабочка. Вх. Лем. 454.

Потєнєтити, чу, тиш, и. При покраскѣ: покрыть легкимъ просвѣчивающимъ слоємъ краски. *Потєнєтив сяк-так стіл хварбою.* Переясл. у. *Позолота така—потєнєтив та й іоді.* Переясл. у.

Потєнтят, та, м. Властелинъ, властитель, державный государь. *Хоть ми собі живем у Січі просто, та нас великі потєнтати знають.* К. Бай. 17. *Ненаситні владимиром потєнтати.* К. ЦН. 163.

Потєплїти, лію, еш, и. Потєплѣть. *На дворі втихло й потєплїло.* Левиц. I. 55.

Потєплїшати, шаю, еш, и. Сдѣлаться теплѣе. *Потєплїшає на дворі.* Левиц. I. 340.

Потєребїти, блю, бїш, и. Потащить. *Підняв його і тетъ потєребив за юру.* Греб. 381.

Потєревєнити, ню, ниш, и. Поболтать. *Добре ми з ним потєревєнили.* О. 1862. IX. 61.

Потєрзувати, зую, еш, и. Сильно избить. *Побив її, потєрзував.* Зміев. у.

Потєрманитися, нюся, нишся, и. Оббитися, обтrepаться. *Колеса ся потєрманили, треба одмінити колеса.* Вх. Лем. 454.

Потєрпати, паю, еш, и. 1) Терпнуть. *Ой як іде з корими, то й викрикає, а на мені тіло та потєрпає.* Чуб. V. 1091. 2) Боятися, дрожать. *Всі жиди в страху, кождий потєрпає.* ЕЗ. V. 200. *Я потєрпаю за свою дитину: саму покинула, а воно мале.* НВолын. у. *Ми тут потєрпаєм за його, бо ще повиситься.* НВолын. у. *Злодій їден за другою потєрпає.* НВолын. у.

Потєрпіння, ня, с. Терпѣніе. *За потєрпіння дасть Бог спасіння.* Ном. № 2428.

Потєрпїти, плю, пиш, и. Потєрпѣть нѣкоторое время. *Поживемо ще, потєрпимо ще за грїхи наші на сім світі.* Кв.

Потєрпїння, ня, с.—**Потєрпіння.** Вх. Лем. 454.

Потєрти. См. Потирати.

Потєртися, трюся, трєшся, и. 1) Потєреться. *Вже не одна ірлянда на голові потєрлася на сіно.* Левиц. I. 187. 2) Помяться, побыть въ нерѣшительности. *Старости потєрлись, пом'ялись, а з хати не йдуть, мов ще чого ждуть.* Грин. II. 274.

Потєрть, ти, ж. Потєртый табакъ, солома и пр., труха. *Зірви той цвіт трєчаний, висуши його й зітри на потєрть.* Грин. II. 322.

Потєруха, хи, ж. 1)—**Потєрть.** Кіев. Подольск. Волын. гг. 2) Сифились. Шух. I. 45. Ум. **Потєрушка, потєрушечна.** Грин. III. 462. *Хоч і риба потєрушка, та хороша юшка.* Ном. № 13843.

Потєрча, чати, с. Дитя, умершее безъ крещенія. Потєб. III. 59. Ум. **Потєрчатко.** Гн. I. 168.

Потєрчує, ка, м.—**Потєрча.** Вх. Зн. 54.

Потєря, рі, ж. Порча, вредъ. *Він остався на дорозі, бо йому трапилась потєря: упряж порвалась.* Борзна.

Потєряти, ряю, еш, и. Испортить, сдѣлать вредъ, разорвать, разрушить, разстроить. Мет. 210. *Мамо, я собі хатку зробила, а Семен потєряв.* Славяносерб. у. *Потєряла я віночок через дурний розумочок.* Чуб. V. 345. *Як так граться, то й хатку потєряєм.* Ном. № 3814. *Задзвони ранєнько в суботу, потєряй дівочкам роботу.* Грин. III. 474. **Потєряти дитя.** Произвести выкидышъ. КС. 1893. VI. 75.

Потєрятися, ряюся, ешся, и. Испортиться, разорваться, разрушиться, разстроиться. *Ой десь стоїть парочка, любая розмова, ой як третій умїшається, то й потєряється.* Нп.

Потєсати, шу, шеш, и. 1) Потєсать нѣкоторое время. 2) Обтєсать, вытєсать (во множествѣ).

Поти, нар. 1) До тѣхъ поръ. *Поти пряха, поки й задрїмала.* Рудч. Ск. II. 14. *Поки щастя плузити, поти приятель служить.* Ном. № 2308. *До сихъ поръ. І повелї: бурхатимеш от поти, оттут межа твоїм сердитим хвилям.* К. Іов. 85.

Потїжєнно, нар. Понедѣльно. *Цїни не сказав, почому платитиме Трохимові, чи в день, чи потїжєнно.* Кв.

Потїкатися, каюся, ешся, сов. в. потєкнїтися, нуся, нєшся, и. 1) Спотыкаться, споткнутися. *Ой потєкнувся Нєчайв кїнь на малу тичину.* Лукаш. 110. *Взевши джурї маленькому коник потїкати.* АД. II. 86. 2) Показываться, показаться. *До батька боює і потїкаться.* Г. Барв. 275. *Там добре, де нас нема, а куди ми потїкнемось, так і попусемо.* Ном. № 2052.

Потїлиця, ці, ж. Затылокъ. *Росчесала чорні кудрі аж на потїлицю.* Чуб. V. 32. Ум. **Потїличка.** *Намїточка новєнька, потїличка юлєнька.* Грин. III. 309. Ув. **Потїляка.**

Потїлишник, ка, м. 1) Подзатыльникъ. *Геть, прїч, вбїрайтесь відсїль к чорту, я вам потїлишника дам.* Котл. Ен. III. 36. **Потїлишниками** нагодувати. Нада-

вать подзатыльниковъ. Ном. № 3855. 2) = Крижівниця. Полт. г.

Потиль, нар. = **Поти**. Потиль не перестану, покинь не достану. Чуб. V. 225.

Потиліяка, ки, ж. Ув. отъ потилиця. Мнж. 124. Грин. I. 219.

Потинятися, няюся, ешся, и. Побродить, поклоняться, пошататься.

Потирати, раю, еш, сов. в. **потёрти**, **трѹ**, **трѣш**, и. 1) Тереть, потирать, потереть. Ученики його їм колосся, потерши в руках. Єв. Л. VI. 1. Чи не висять руннички нам потерти ручки? Мет. 190. Не лучше б нам з ляхами... мирно пробувати, аніж пійти муйв потирати, своїм тілом комарів годувати. АД. II. 9. **Потирати рѹни об нѳго**. Помыкать кѣмъ. Досталося ледачому руки потирати. Чуб. V. 557. Варили воду з нас ледачі дуки і потирали об козацтво руки. К. Бай. 55. 2) Разбить. Буком узаяв, потер юрці до жука. Гн. I. 53.

Потірач, ча, м. Помыкающий кѣмъ. Довелося хазяїну мною руки потирати. Ой потирай, потирачу, коли тобі довелось, а я буду коритися. коли мені горе нялося. Нп. (Г. Барв. 275).

Потірити, рю, риш, и. 1) Потащить. Чуб. II. 541. 2) Швырнуть, бросить. Подаютъ йому. Куди! озме та так до порога й потире. Драг. 63.

Потіритися, рюся, ришся, и. = **Попровадитися**. Так і потірился в калюжу, — наче далеко обійти. Харьк. Уже потірились до шинку. Харьк.

Потірка, ки, ж. = **Потерча**? Чуб. I. 21.

Потискати, каю, еш, сов. в. **потіснути**, ну, неш, и. Сжимать, сжать, давить, придавить. Потискає бондарівку за білії пальці. Гол. I. 65. Бере камінь лев у лапи... як потисне, — камінь тріснув. Рудан. I. 76. Потиснув мов Хому Ярема, що й очі вискочили приї. Котл. Ен. V. 49. **Морѳз потіс**. Сильный морозъ. Драг. 276. Мороз... як потиснув. Гн. II. 12. 2) Швырять, швырнуть, бросить. Так і потис мені межі очі. Черк. у. 3) Отправиться, пойти. **Шанку в кулак і потис за ворота**. Єв. Л. 317.

Потіснутися, нуся, нешся, и. Потѣсниться.

Потитарювати, рюю, еш, и. Побывать церковнымъ старостой.

Потихи, нар. = **Потиху**. Вх. Лем. 454.

Потіху, нар. Потихоньку. Мати з сином ходить, потіху говорить. Чуб. III. 153. Ум. Потихеньку, потихесеньку, потихусеньку. Грин. III. 439. Чуб. V. 1134.

Потіхшати, шаю, еш, и. Сдѣлаться тише, смиренѣе.

Потіч, нар. Внизъ головою. Який він мені родим? Хиба що летів через тин потіч. Посл. Ліз потіч додомочку. Гол. II. 463.

Потичити, чу, чиш, и. Обгородить тичками. Вх. Зн. 69.

Потік, току, м. Потокъ, ручей. Каменец. у. Ум. **Потічок**. Дійшов до потічка, став переходити, підкачав штани. Драг. 191.

Потікати, каю, еш, и. Течь. Аж слинка в роті потікає. Ном. № 5023.

Потіль, нар. = **Потиль**. Потіль бить, покинь та щучина кожа облізе. Рудч. Ск. II. 53.

Потім, нар. 1) Потомъ. Як би той розум поперед, що потім назаді знайдеться. Ном. № 5406. 2) Тѣмъ болѣе, подавно. Алв. 38. Я юрілки не п'ю, а чарівної і потім. Котл. МЧ. 453. У Одесі нема землі, а у Чорномор'ї і потім нема. Черк. у. 3) Впрочемъ. Семен казав, що він наче у Безлюдовій, а потім — хто його зна. Харьк. у.

Потіпака, ки, ж. 1) = **Потіпаха** 1. Очі ще мені потіпаки! і де їх нечиста мати носила. Харьк. у. 2) Обѣдъ, состоящий изъ одного только борща. Борз. у.

Потіпати, паю, еш, и. Потрепать. На тобі круї прядіва: щоб ти його пом'яла, потіпала. Рудч. Ск. II. 44. **Потіпати за бороду**. ХС. IV. 23.

Потіпаха, хи, ж. 1) Бродяга. 2) Потаскуха. Се чесній, не потіпахи, були тендітні при модях. Котл. Ен. III. 49.

Потіпач, ча, м. Трепальщикъ. Ой ти, ткачу-потіпачу, не махай руками. Чуб. III. 162.

Потісний, а, е. Тѣсноватый.

Потісно, нар. Тѣсновато.

Потіха, хи, ж. Радость, утѣха. Мкр. Н. 9. Ох, Боже ти мій єдиний, ти — моя потіха! Потіши мене нещасною, вибав з сього лиха. Чуб. V. 480. Вітцєві мати з тебе потіху. Колб. I. 192. Ум. **Потішна**. ЕЗ. V. 125. **Потішечка**. Чуб. V. 1088. Грин. III. 467.

Потічок, чека, м. Ум. отъ потік.

Потіпати, шаю, еш, сов. в. **потіпати**, шу, шиш, и. Радовать, обрадовать, утѣшать, утѣшить. Кою Бог засмутить, того і потіпати. Ном. № 46. Нехай Ірод марно погибав, наш Бог предвічний всіх нас потіпає. Чуб. III. 328. Подобно сь ти,

мій миленький, тільки мене потіпаєш, ой чую я через люде, що ти иншю кохаєш. Чуб. V. 125.

Потіпатися, шаюся, ешся, сов. в. **потіпатися**, шуся, шишся, и. Радоваться, обрадоваться, утѣшаться, утѣшиться. Іду селом, ревне плачу, — ви, вороги, потіпайтеся. Чуб. V. 458.

Потішечка, ки, ж. Ум. отъ потіха.

Потішити, ся. См. **Потіпати**, ся.

Потішка, ки, ж. Ум. отъ потіха.

Потішний, а, е. Утѣшительный. Принесу вам потішну звістку. К. ЧР. 253.

Потішувати, шую, еш, и. = **Потіпати**. Була вона вродливоз паннов, мудро ученув, завше тата потішувала. Гн. I. 140.

Потканный, ня, с. = **Піткання**. Чия основа, аби мов поткання. Ном. № 9702. Ум. **Потканнычно**. Ном. № 7547.

Поткати, тчѹ, тчѣш, и. 1) Соткать (во множествѣ) **На тобі круї прядіва: щоб ти його пом'яла, потіпала і в мички помикала і щоб попряла, помотала, оснувала і поткала і побігла**. Рудч. Ск. II. 44. 2) Загнать. **Та всі твій три жуяни всі сріблом поткані**. Чуб. V. 886. **Да я тебе, біле, черню потчу, да тую плахотку в свято зношу**. Чуб. V. 489.

Поткатися, тчѹся, тчѣшся, и. Соткаться. **Тобі там і попрядеться і потчеться, і в скриню покладеться**. Рудч. Ск. II. 51.

Поткнѹти, кнѹ, нѣш, и. Высунуть, показать. **І носа поткнѹть не можна**.

Поткнѹтися. См. **Потикатися**.

Потліти, тлію, еш, и. Истлѣть. **Його тіло в полі почорніло та й од вітру потліло**. Грин. III. 593. **Так би й потліли живцем в нечистоті**. Левиц. I. 91.

Потломіти, млѹ, міш, и. = **Потлумити**. Мил. М. 65. **То сіно таке, що не дуже потломлять**. Черк. у.

Потлумачити, чу, чиш, и. Объяснить (во множествѣ).

Потлумити, млѹ, міш, и. 1) Заглушить, задавить. 2) Побить, поколотить. „Ходім, будем бити!“ **Витіли Петра від стіни, потлумили**. Гн. I. 84. 3) Истребить, уничтожить.

Потлѹмлення, ня, с. Заглушение, подавление.

Потмаріти, рю, ріш, и. = **Потьмарити**. **На небі усі звізди потмарило**. АД. I. 185.

Потоваришити, шѹ, шиш, и. Сдѣлаться товарищемъ, сойтись. **Яким зовсім потоваришив з о. Хведором**. Левиц. I. 463.

Потоваришувати, шѹю, еш, и. = **Потоваришити**.

Потовій, а, е. 1) Относящийся къ поту. 2) Заработанный тяжелымъ трудомъ. **Ні, дончо, ні, серце! за кріпака не підемо... нашому роду так не пришоже свої потові скарби у панські дворица передавати**. Г. Барв. 85.

Потовкмачити, чу, чиш, и. = **Потовкети**. **Хома думав, що ще трохи його потовкмачив, — прийняв лежачого шкварити**. Кв. (О. 1861. V. 22).

Потоветі, вчѹ, чѣш, и. 1) Потолочь, истолочь. 2) Побить въ дребезги. **Потовк йому усі пляшки й усі чарки**. Кв. Горшки потовк, вікна побив. О. 1861. VI. 77. 2) Поколотить. **Вона його п'яного потовече**. Стор. МПр. 155.

Потоветіся, чѹся, чѣшся, и. 1) Потолочь, побиться. **Потовчутся дорогою всі юришки, миски, макітри**. Левиц. I. 208. 2) Потолочься нѣкоторое время.

Потовкѹчий, а, е. Хлопотливый, суетливый.

Потѳвпити, плю, пиш, и. Умѣститъ, помѣститъ.

Потѳвпитися, плюся, пишся, и. Умѣститься, помѣститься. **На всіх улиях люде так і снують, аж не потовпляться**. МВ. I. 38. **Иниа добродійка і в дворі не потовпиться**. МВ. (О. 1862. III. 40).

Пѳтовстий, а, е. Толстоватый, нѣсколько толстый. **Се дубок потовстий трохи**. Волч. у.

Потовчі, чѹ, чѣш, и. = **Потовети**. Желех.

Потѳвщати, щаю, еш, и. Потолстѣть. **Вони од тепла роздалися, потовщами**. Ком. II. 54.

Потокмачити, чу, чиш, и. = **Потовкмачити**.

Потокмѣтися, млѹся, мішся, и. Условиться, договориться. Вх. Зн. 70.

Потолѳка, ки, ж. = **Потолочья**.

Потолѳчити, чу, чиш, и. Измять траву, хлѣбъ, постель. **Не дав Бог жабі хвоста, а то б усю траву потолѳчила**. Ном. № 3828. **Та не стели білої постелі, — потолѳчатъ**. Мил. 118.

Потолѳччя, чя, с. Измятое мѣсто въ травѣ или хлѣбѣ, измятые трава или хлѣбъ. **Наша пані охоча зібрала потолѳча життєє й тиешичнє**. Чуб. III. 235.

Потѳля, лі, ж. Потворство, поблажка, потачка, воля. Ном. № 3354. **Дай дітям потолѳу, сам підеши у неволю**. Волч. у. Язи-

ком що хоч роби, а рукам потолі не давай. *Ном. Левенець довго отинався і серцю не давав потолі.* Мкр. Г. 18.

Потопляти, ляю, еш, гл. Потворствовать.

Потоміти, млю, миш, гл. Утомить. Драг. 65. *Ідуть вони, їдуть,—вже й коні потомили й зголодніли сами.* Рудч. Ск. II. 62. *Ми їздили за три милі, кониченьки потомили.* Мил. Св. 34.

Потомітися, мимося, теся, гл. Устать, утомиться (о многих). *Так потомилися, що насили нош волочуть.* Рудч. Ск. II. 48. *Їздили ми луками сірими волами, сірі воли потомилися.* Мил. Св. 42.

Потомний, а, е, потомній, я, е. Будущий, грядущий. (Будинки) цілі і кріпкі і ще постоять для потомнього часу. О. 1861. VI. 169.

Потомність, ности, ж. Будущее. Желех.

Потомок, мка, м. 1) Потомокъ. Пан вибрав собі до двору двох хлопців, потомків старих козаків. *Левец. I. 159.* 2) соб. Потомство. Мнж. 56. Мил. М. 65. *Свій потомок поучу.* Драг. 30. *У нас у селі захворав на холеру батько, мати і увесь їх потомок (діти й онуки).* Волч. у.

Потомство, ва, с. Потомство. Гн. II. 129. *Ти рятував народ свій вірний, потомство Якова благою.* К. Псал. 175.

Потому, нар. 1)=Потім 1. Я потому піду. Каменец. у. *Хочеш мене роскохати, а потому занехати.* Чуб. V. 153. *Тепер ти кажеш, що зоронька ясна, а потому скажеш, що доля нещасна.* Чуб. V. 116. 2)=Потім 2. *Тепер вітрів нема, а там і потому.* Константиногр. у.

Потонкий, а, е. Тонковатий. Це дошки потонкі. Харьк. г.

Потонко, нар. Тонковато.

Потонуті, ну, неш, гл. Потонуть. *Слава тобі, любомудре, чеху-слав'янине, що не дав ти потонутти в німецькій пучині.* Шевч. 238.

Потоншати, шаю, еш, гл. Сдѣлаться тоньше. *То людина схудне, а дерево не потоншає.* Київ. у.

Потоншіти, шу, шіш, гл. Сдѣлать тоньше. Лебед. у.

Потоп, пу, м. Потопъ. Сидиш у тьмі, кругом себе не бачиш. *потопом вод окрило твою душу.* К. Іов. 49.

Потоп, пи, ж. Потопъ, наводнення. Гн. II. 3. *Ік мала бути потопа світа, то Ной будував ковч.* Гн. II. 249. *Як пустив воду... та стала потопа, та тото військо зараз ізубили.* Драг. 259.

Потопати, паю, еш, гл. Пойти, побрести. *Ледве потопав.* Рудч. Ск. I. 3.

Потопати, паю, еш, сов. в. потопнути, ну, неш, гл. Потопать, тонуть, утонуть. *Потопав моя доля край синього моря.* Мет. 461. *Потопало два брати рідненькі.* ЗОЮР. I. 29.

Потопельник, ка, м. Утопленникъ. Шух. I. 42. 182.

Потопити, плюю, пиш, гл. Потопить, затопить, утопить. *Дітей потоплю і сам утоплюсь.* Чуб. II. 13. *Вона собі сина породила, в глибокому колодязі потопила.* Чуб. V. 363.

Потопитися, плюся, пишся, гл. Утонуть. *Розбила буря їх корабель і усі люде потопились.* Рудч. Ск. II. 19. *Ой брат сестру через море вів, сестра потопилась, брат переплив.* Грин. III. 404.

Потоплення, потопляння, ка, м.=Потопельник. ЕЗ. V. 209. Каменец. у.

Потопний, а, е. Относящийся къ потопу. *Із небес потопні води.* К. МБ. XI. 157.

Потопнути. См. Потопати.

Потоптати, пчу, чеш, гл. Потоптать. *Топчу, топчу ряст: дай, Боже, потоптати і того року діждати.* Ном. № 331.

Потоптатися, пчуся, чешся, гл. Потоптаться.

Потоптом, нар. Топча. *Стоптали кіньми над Горинню чату і потоптом ідуть по всій Волині.* К. ЦН. 171. *Як одкрив ворота, то чужоземці ввалились у Киев да й пішли потоптом.* ЗОЮР. I. 4.

Поторгати, гаю, еш, гл. Подергать. *Зійшла вона з дочкою на рундук, поторгала дверми,—ні духу не чути.* Св. Л. 79. *Хоть би були поторгали (собаки), хоть би були з'їли, в мене тоді опріч тебе чотирі сідли.* Гол. I. 243.

Поторгувати, гую, еш, гл. Поторговать; продать или купить на базарѣ. *Поїхав він на базарь—от як би і у нас у Корсуні—поторгував він, що йому треба було.* Рудч. Ск. I. 115.

Поторгуватися, гуюся, ешся, гл. Поторговаться. *Купив, не купив, а поторгуватися можна.* Ном. № 4283.

Поторжка, ки, ж. Торгъ, торговля. *Сьогодні на базарі нема поторжки.* Лебед. у.

Поторкати, каю, еш, гл. Касаться, трогать, толкать. *Вітрець віє, позиває і ворітечка поторкає.* Чуб. III. 211. *Старого козака зустрічає,—юрдим словом зневажає; молодого зустрічає,—опрощення не прий-*

має, стременем у груди поторкає. Лукаш. 43.

2) Потрогати, потолкати.

Поторопіти, піємо, ете, гл. Оторопѣть (о многихъ). Рудч. Ск. II. 127. *Вони так і поторопіли.* Рудч. Ск. II. 30.

Поторохтіти, хчу, тиш, гл. Погремѣть, постучать.

Потороба, чи, ж. Привидѣніе, призракъ; пугало. МУЕ. III. 166. *Снилась мені, моя мати, потороба уночі: в поторочі чорні очі і жулан на плечі.* (О. 1861. II. Об'ясн. слов., 2).

Поторсати, саю, еш, гл. Подергать, потрясти; взять за грудь и встряхнуть. *Поторсав жінку, а вона й скинула дитину.* Канев. у.

Поторсатися, саюся, ешся, гл. Потрясти другъ друга за грудь. *Поторсались чорзна як та ще й пішли й позиваться.* Канев. в.

Поточина, ни, ж. 1) Небольшой ручей. *Невелика поточина луки помулила.* Гол. II. 427. *З сих гір спливають поточини, що ділять поле на менші частки.* МУЕ. III. 47. 2) Русло потока.

Поточити, чу, чиш, гл. Источить, изгрызть. Стор. МПр. 62. *Бач, як поточило дерево—мабуть шашіль.*

Поточитися, чуся, чишся, гл. 1) Покачнуться, зашататься (о человекѣ). *Куди не піпхнуть, туди й поточилися.* Ном. № 10689. *Турн перший зацідив Енея, що з пліч упала і керя, Еней був поточивсь назад.* Котл. Ен. 2) Броситься, побѣжать, поплыть. *Поточились із хати не озируючись.* Кв. *Півень кинувся йому в лице; поросята та индики поточились під ноги.* Левиц. *Щука плеснула хвостом да й поточилась на дно, а далі виплила.* Чуб. II. 112.

Поточний, а, е. Текущий; обыденный. *Поточні потреби.*

Поточуватися, чуюся, ешся, гл. Покачиваться, пошатываться. *Загнибіда увійшов у кухню, поточуючись.* Мир. Пов. II, 76.

Потрава, ви, ж. Кушанье, блюдо. Ном. № 5171. *Ріжуть на потраву птицю або й поросю.* Стор. МПр. 30. *Тут їли різні потрави і все з помів'яних мисок.* Котл. Ен. I. 18.

Потравка, ки, ж. Родъ кушанья изъ мелкихъ кусковъ мяса, иногда съ примѣсю кусочковъ колбасы. МУЕ. I. 106. *Що потравка, то поправка.* Ном. № 11537.

Потрапити, ся. См. Потрапляти, ся.

Потрапляти, ляю, еш, сов. в. потрапити, плюю, пиш, гл. 1) Попадать, попасть, дѣлать, сдѣлать въ мѣру, въ ладъ. *Скажи, дівчино, як тебе звати, щоб я потрапив до твоєї хати.* Чуб. V. 412. *Молоте та потрапляє, щоб солома їдоміша була скотині і не дуже вимолочує зерно.* Грин. I. 299. *Його в ступі не потрапиш.* Посл. *Я не потраплю з вами співати, а може й пісні такої не знаю, яку ви знаєте.* Котл. МЧ. 425. 2) Улучить время, выбрать время. *Ну й ми потрапили орати—саме в дощ.* НВолын. у.

Потраплятися, ляюся, ешся, сов. в. потрапитися, плюся, пишся, гл. Попадать, попасть, попасться. *Доставай, що в руку потрапитися.* Чуб. I. 142. *Він у горі добу да потрапився й до його.* Зміев. у.

Потра́та, ти, ж. Утрата, издержка. *Лучиться, що чоловік зовсім дурни, а жінка вередлива та вищадлива. Тоді вже окрун горе та потра́та.* Рудч. Ск. II. 174.

Потра́тити. См. Потрачати.

Потра́фити, флю, фиш, гл.=Потрапити. *І збрехати добре не кождий потрафит.* Фр. Пр. 122.

Потрача́ти, чаю, еш, сов. в. потратити, трачу, тиш, гл. Тратить, истратить, издержать, утрачивать, утратить. *Кипить, мов у горішку окріп і силу даром потрачає.* О. 1861. IV. 158.

Потреба, би, ж. 1) Надобность, потребность, необходимость, нужда. *Викочуе старий Грива той віз тепер на иншу потребу.* К. (ЗОЮР. II. 202). *Про його потребу я дав йому.* НВолын. у. *Вже яка потреба,—ні до кого не іду,—вона зарятує.* Г. Барв. 187. 2) Дѣло, битва. *Бодай тебе у першій потребі військовій перша куля спіткала.* Дума.

Потребен, бна, не=Потрібний. Ном. № 4750.

Потребизна, ни, ж. Потребность, нужда. *Хто мав при собі гроші, складав у громадську скарбовню на народні потребизни.* О. 1862. III. 25.

Потребіти. См. Потребляти.

Потребля́ти, ляю, еш, сов. в. потребіти, блю, биш, гл. 1) Истреблять, истребить. *Хоробрый дух роскошами вцепляи, кругом султана честь і правду потребляи.* К. МБ. XI. 151. 2) Истрачивать, истратить. *За тиждень пуд муки потребить.* Лебед. у.

Потребува́ти, бу́ю, еш, гл. Нуждаться въ комъ, чемъ. *Ми нових богів не потре-*

буємо, ми старого бога любимо. Фр. Пр. 81. Нащо ти нас потребуєш? АД. II. 119.

Потремтіти, мчѹ, тїш, м. Подрожать.

Потретїнїй, я, е. Потретїнне сукно. Сукно, вѣ основѣ котораго каждая третя нитка пенъковая. НВолын. у.

Потривати, ваю, еш, м. Погодити, по-временить, подождать. *Потривайте, я вам ще й не так зроблю.* Ком. II. 8. *Ось потривай лиш,—я тут брод знаю.* ЗОЮР. I. 301.

Потримати, маю, еш, м. Подержать. *Потримав деякі (книжки) в руках.* О. 1862. IX. 67. *Коня дайте, я потримаю.* Чуб. II. 628.

Потрінити, ню, ниш, м. Сѣсть все, до остатка. *Так потрінили, так поїли, що лише кістки лишили.* Драг. 275.

Потріб, би, ж. 1) Надобность, дѣло. *Купив оце й я собі на потріб дерева.* Каменец. у. *Сей оскіпок у потріб піде.* НВолын. у. *В нас іде на потріб ціла мпа, а не колена.* Брацл. у. *Яворина все на потріб яку там купуєся.* Каменец. у. 2) **Свої потріб.** Естественная нужда, испражнение. ЕЗ. V. 189.

Потривати, ваю, еш, м.—**Потривати.**

Потривожитися, жуся, жишся, м. Испугаться, взволноваться. *Всі його бачили і потривожились.* Єв. Мр. VI. 50.

Потріпки, ків, м. мн. Ключки льна, опадаючіе при трепаніи его трепломъ. Черниг. у.

Потріпувати, пую, еш, м. 1) Потрепывать. *Вона стоїть собі та коноплі потріпує.* 2) Осуждать; ругать, поносить. *Не дуже лишень потріпуйте село, коли любите сільську мову.* Левиц. Пов. 170. *Сидить та потріпує своїх сусідок.* Потріпує сучим сином. Лубен. у.

Потріскатися, каюся, ешся, м. Потрескаться. *Ворота кам'яні од великого жару потріскались.* Стор. МПр. 42.

Потрішки, нар. Ум. отъ потроху.

Потріщати, щѹ, щїш, м. Потрескать.

Потровати, влю, виш, м. Употребить на кормъ. *Потровив солону скотиною.* Лебед. у. *Ні, він травою потровить* (т. е. не выкосить на сѣно, а выпасетъ). Лебед. у.

Потроїти, рою, їш, м. Раздѣлить на три части.

Потропїти, плію, піш, м. Истоптать, вытоптать. *Худоба потропила збіже.* Вх. Зн. 54.

Потроби, потроху, нар. Понемногу. *Пара робиться туманом і потроху підні-*

мається вгору. Ком. II. 22. Ум. **Потробишну, потрішки, потрошечку.** Бог дав їй усякої пашини потрішки. Грин. I. 7.

Потроцїти, щѹ, щїш, м. 1) Раздавить, разбїть, изломать, раздробить. *Потроцїли їм ноги на гамуз.* ЗОЮР. I. 76. 2) **Сѣсть** (во множествѣ,—о не жидкой пищѣ).

Потрудїти, джѹ, диш, м. Затруднить, побеспокоить. *Пона до себе потрудили.* Алв. 104.

Потрудїтися, джүся, дишся, м. 1) Потрудиться. 2) **Богу потрудїтися.** Проболѣть. Борз. у.

Потруїти, трую, їш, м. Отравить (многихъ).

Потруїтися, труїмбся, їтбся, м. Отравиться (о многихъ). *Потруїлись тим зіллям поганим.* Шевч. 474.

Потруїсини, син, ж. мн. Собрание небольшого числа гостей, лицъ болѣе близкихъ семьѣ, на другой день послѣ пирушки, для добѣданія и допиванія остатковъ отъ вчерашняго дня. Лубен. у. Слов. Д. Эварн.

Потрусїти, шѹ, сиш, м. 1) Потрясти. 2) Посыпать. *Потруси борошном стїл та й викачуї палиниці.* Богод. у. 3) Обыскать кого.

Потрусїтися, шүся, сишся, м. Потрястись.

Потрух, ху, м. 1) Сѣно, солома стертая, труха. Черк. у. 2) мн. **потрухі.** Потроха. Маркев. 159.

Потрухлий, а, е. Сгнившій (о деревѣ).

Потрухлявити, вію, еш, м.—**Потрухнути.**

Потрухнути, ну, неш, м. Сгнить (о деревѣ). *Потрухли чумацькі вози і занози.* Ком. Пр. № 1271.

Потручати, чаю, еш, м. Потолкать.

Потрухїкати, каю, еш, м. Потрусить мелкимъ шагомъ? *От потрухїкав собі вїл помалу.* Чуб. II. 154.

Потряска, ки, ж. Родъ танца. Вх. Лем. 454.

Потрястї, сѹ, сѣш, м. 1)—**Потрусити** 1. Св. Л. 281. 2) Помчаться. *І потрясла (в танці), аж вітер віє.* Св. Л. 206.

Потряхати, хаю, еш, м. Встряхивать. *Підняли його на руки. Я потряхав-потряхав його,—так ні, він неживий був.* Новомоск. у.

Потуга, ги, ж. 1) Сила, мощь. *Царство Боже прийде в потугі.* Єв. Мр. IX. I. *Перемогла б нечисту силу ти пречистою*

потугою своєю. К. Дз. 166. 2) Военная сила, войско. *Та підтягай, мамий джуро, та попружи стуга, бо буде ж нам, мамий джуро, велика потуга.* Мет. 401. *А я (Богд. Хмельн.) ляхів не боюся і гадки не маю, за собою великую потугу я знаю, їще й орду татарську веду за собою.* Гол. I. 4. 2) **Потугу чїти.** Предчувствовать бѣду (отъ какой либо силы). *Не лай мене,—каже кїнь,—як мені не бивається (в землю), коли я потугу чую.—Яку ж ти потугу чуєш?—ніта хлопець.—А таку: як насиле мати тобі борцу, то ти не їж та за вікно вилий, бо як попоїси, то більш тобі не жити.* Грин. I. 150. Ум. **Потугонька.** *Десь на свою головоньку потупоньку чую.* Рудч. Чп. 185.

Потугїшати, шаю, еш, м. Сдѣлаться туже.

Потугонька, ки, ж. Ум. отъ потуга.

Потугувати, гую, еш, м. Мучиться въ родахъ. *Роди були тяжко трудні: потугувала наши Мотря два дні и дві ночі.* Мяр. ХРВ. 22.

Потужавити, вію, еш, м. Сдѣлаться тверже (напр. о кочняхъ капусты, о землѣ высыхающей послѣ дождя).

Потужїти, жѹ, жиш, м. 1) Поплакать, поголосить. 2) Стянуть, натянуть туго, туже. Вх. Уг. 262. *Нїжеки йому зав'язали, ручки потужили, ой так Штолу молодого заболїли жили.* ЕЗ. V. 34.

Потужний, а, е. Могучій, мощный, сильный. *Поскидав потужних з престолів.* Єв. Л. I. 52. *Потужна вода їшла.* Кролев. у. *Учора раб, сьогодні царь потужний.* К. ЦН. 293.

Потужник, ка, м. Союзникъ, помощникъ, доставляющій помощь своею силою. К. Кр. 21. К. ПС. 13. *Редшїде й Кантеміре... ви зорями ясними засіяли, Ісламові потужниками стали.* К. МБ. 152.

Потужно, нар. Сильно, мощно, могущественно. *Одна струна дзвенить потужно в мене, мов те перо орлине против бурі.* К. Бай. 11. *Як потужно, як безмірно можно любити.* Г. Барв. 496.

Потуманити, ню, ниш, м. Одурачить (многихъ).

Потуманїти, нію, еш, м. 1) Покрыться туманомъ, затуманиться. 2) Одурачить. *З ляхами потуманїли й ми.* К. ПС. 28.

Потупати, паю, еш, м. 1) Пойти, пойти стуча ногами. *Потупали діти.* МВ. (О. 1862. I. 91). 2)—**що.** Оставить слѣды

на чемъ, ходя. *Ступенці на пісочку зна-ти: русалочки потупали.* Г. Барв. 351.

Потупїти, плію, пиш, м. Иступить (во множествѣ). *Обидва ножі потупили,—тепер чим хоч, тїм і криши.* Черниг. у.

Потупотїти, чѹ, чеш, м. Затопать, побѣжавъ.

Потур, ру, м. Поблажка, потворство. *Потуру дітям не даю, навчаю.* Г. Барв. 437. *Потуру не давав Василеві, щоб ще їри з того чою не вийшло.* Г. Барв. 387.

Потурання, ня, с. Потворствованіе.

Потурати, раю, еш, м. 1) Потворствовать, блажывать, мирволить. *Ей, не потурай дитині змалечку, бо на старість з його не буде людей.* Канев. у. *Не потурай, дівчинько, мойй розмовоні.* Мет. 83. 2) Обращать вниманіе. *У петрівку не можна всіх пісень співати, а ми не потураємо на те, співаємо всіх.* Уман. у.

Потурбїтися, бліюся, бїшся, м.—**Потурбуватися.** *А я оженився, не довго нажився, тільки потурбувся.* Грин. III. 396.

Потурбувати, бую, еш, м. Побеспокоить. *Дід потурбує свою старість.* О. 1861. X. 56.

Потурбуватися, буюся, ешся, м. Побеспокоиться.

Потурготїти, гочѹ, тїш, м. Погремѣть, постучать.

Потурїти, рю, ріш, м.—**Потурлити.** Ном. № 12822.

Потуркати, каю, еш, м. 1) Поворковать. 2) Поговорить нѣкоторое время одно и то-же, не переставая.

Потуркотати, кочѹ, чеш, м. 1) и 2) = **Потуркати.** 3) Постучать; побарабанить.

Потуркотїти, кочѹ, тїш, м.—**Потуркотати.**

Потурлїти, лю, ліш, м. Погнать. *Мерицїй потурлив барана на ярмарок.* Грин. II. 276.

Потурляти, ляю, еш, м. Растолкать, потолкать (многихъ); разогнать. *Потурляв він їх.* Павлогр. у.

Потурнїк, ка, м. Ренегать (отуречившійся). Желех.

Потурнїцтво, ва, с. 1) Ренегатство, принятіе турецкой національности и ислама. 2) соб. Ренегаты (отуречившіеся). *Обманював... сонне потурнїцтво над Босфром.* К. Дз. 75.

Потурнїчка, ки, ж. Ренегатка (отуречившаяся).

Потурнїтися, нүся, нѣшся, м. По-

гнаться. *А він як потурчється за мною! я навіки.* Павлогр. у. (Залюбовск.).

Потурчати, чу, чіш, м.—Потуркати.

Потурчати, чу, чіш, м. Отуречить.

Потурчати, чуся, чішся, м. Отуречиться. АД. I. 233. *Потурчався, побукурмався для панства великою.* АД. I. 209.

Потуха, хи, ж. 1) Приободрение? *Де в хаті свекруха, там сину потуха, а невістка ходить, як прибита муха.* Грин. III. 300. 2) **Віпити на потуху.** Выпить въ заключение. *На потуху випийте четвертуху.* Ном. № 11543. *Далі митнув з пляшки на потуху юрліки.* Стор. МПр.

Потухати, хāju, еш, сов. в. потух-(ну)ти, хну, неш, м. Потухать, потухнуть.

Потушити, шу, шіш, м. Потушить.

Потьмаріти, рю, ріш, м. Помрачить. *На святому небі усі зівзди потьмарило.* АД. I. 194. *Половина сонця й місяця у тьму потьмарило.* АД. I. 190.

Потьмарітися, рюся, рішся, м. Помрачиться. *Сонце потьмариться.* Г. Барв. 522.

Потьбк, ку, м. Струя, потекъ. *Піт котився з їх потьбоками.* Левиц. Пов. 4.

Потьбпати, паю, еш, м. Пойти, шлепать по грязи.

Потьбпатися, паюся, ешся, м.—Потьбпати.

Потьбхкати, каю, еш, м. Побиться нѣкоторое время (о сердцѣ). 2) *Попелкати (о соловѣ).*

Потюпати, паю, еш, м. Пойти или побѣжать мелкими шажками; побѣжать рысдой. *Коні заржали, почувши лугову пашу, потюпали і зникли з очей.* К. (ЗОЮР. II. 202). *Вовк тоді потюпав у ліс.* Драг. 59.

Потя, тяти, с. 1) Птенець; цыпленокъ. Вх. Пч. II. 11. *Стало потя на ворота та й піє, та й піє.* Гол. III. 438. Ум. **Потятко.** *А з потятком своїм всю ніч розмовляли.* Гол. III. 387. 2) — **татарське.** Чайка. Вх. Пч. II. 15.

Потяг, гу, м. 1) Влечение, побужденіе, стремленіе. *У його потя до танців та до скоків.* Рк. Левиц. 2) Доходъ, прибыль. *Нема потягу.* НВолын. у. 3) **Поѣздъ.** 4) Ремень у сапожниковъ, которымъ придерживается сапогъ или доска на колѣняхъ. Вас. 161. 5) Длинная и узкая полоса бураковъ или иного посѣва, далеко потянувшаяся въ поле. Рк. Левиц. 6) мн. Потягиваніе. *Потяги напали мене.* НВолын. у. (Лобод.).

Потяга, ги, ж. Возка тяжестей? *Та ся коняка не до биш, а до потяги: дивіться, які ноги грубі.* Канев. у.

Потяганка, ки, ж. Женская крытая шуба. Черниг. у.

Потягати, гаю, еш, сов. в. потягті, гну, гнеш, м. 1) Потягивать, потянуть. *Козак серцем млечку потягає, у кобзу грає-вирає.* Мет. 446. 2) Покрывать, покрывать (мѣхъ). *Кожух, сукном потягнений.* Борз. у. *Думаю потягати свою козюшку черкасином.* Черниг. у. 3) Ударять, ударить (кого). Мир. ХРВ. 9. *Ентел потяг не по охоті Дареса, щоб його він знав.* Котл. Ен. II. 19. 4) Стремиться къ чему, желать чего. *Парубок дівку любить, а вона за інчим помілає.* ЕЗ. V. 97. *Вона єго... щире любила, а він ї не помілає сватати.* ЕЗ. V. 96. См. Потяги.

Потягатися, гаюся, ешся, сов. в. потягтіся, гнуся, гнешся, м. Потягиваться, потянуться. *Не їдуться на лодину потягатися, бо вмере.* Грин. II. 25.

Потягачка, ки, ж. Потягота, потягиванье членовъ. *Яка там тебе потягачка напала?* ЕЗ. V. 188.

Потяглий, а, е. Отлогій и длинный. *Потягла юра.* Могил. у.

Потягті, гну, неш, м. 1) Потянуть. *Потягни за кінець, то воно й роз'явється.* *Потягни лому до себе.* 2) *Поташить, повезти.* *Тут, брате, коні не потянуть.* О. 1861. IV. 57. 3) *Поташиться, пойти.* ЗОЮР. I. 13. *Де ж Ярема? Взявши торбу, потяг у Вілшану.* Шевч. 134. *Потяг за ворота.* Св. Л. 3. 4) — **за ним.** *Взявъ чью сторону.* Алв. 111. *За нас руку потяг.* Сим. 231. 5) См. Потягати 2, 3.

Потягтіся, гнуся, нешся, м. 1) Поташиться. *Потяглась і вона за москалями.* 2) См. Потягаться.

Потяжкий, а, е. Тяжеловатый.

Потяжко, нар. Тяжеловато. НВолын. у.

Потязь, зі, ж. Длинное озеро, длинное болото. Мнж. 190. *Длинныя полосы воды, оставшіяся послѣ разлива на поемныхъ мѣстахъ.* Алекс. у.

Потякувати, кую, еш, м.—Натякати. Алекс. у.

Потяти, тну, тнеш, м. Изрубить.

Потятко, ка, с. Ум. отъ потя.

Поуз, нар.—Повз. *Поуз мій двір, ворітчка голубка летіла.* Мет. 252. *Садивиногради в воду поринають; поуз берег ясні смуги як срібло сияють.* К. Досв.

Поурмлений, а, е. Тронутый скотиной

при пастьбѣ, сѣданный сверху (о травѣ). *Сильніші візці, вистоявші за день, їдуть швидко, зривають тільки вершки з трави так, що ззаду, котрі візці слабші, а паче янятка, не можуть пастися, бо поурмленої трави візця не їстиме.* О. 1862. V. Кух. 33.

Пофальшувати, шу, еш, м. Поддѣлать (во множествѣ). К. Кр. 34.

Похабїтися, блюся, бишся, (чогось), м. Оставлять, покидать. Вх. Зн. 54.

Похабавкати, каю, еш, м. Покричать (о перепелѣ).

Похазийнувати, ну, еш, м. Похазийничать.

Похалаштати, таю, еш, м. Осконить (многихъ).

Похамаркати, каю, еш, м. Побормотать.

Похапати, паю, еш, м. Расхватать. *Донок шляхетських і старшинських козаки собі за жінок силою инших похапали.* К. ЧР. 357.

Похапний, а, е. Быстрый въ движеніяхъ, приткій.

Похапцем, нар. Поспѣшно, торопливо. *Похапцем звінчалися, щоб не розлучила нас пані.* МВ. (О. 1862. III. 68).

Похармаркати, каю, еш, м.—Похармаркати.

Похармудитися, джуся, дишся, м. Попугаться нѣкоторое время (о лошади).

Похарцизувати, зую, еш, м. Поразбойничать.

Похарчати, чу, чіш, м. Похрипѣть.

Похарчіти, чу, чіш, м.—Похарчувати.

Похарчітися, чуся, чішся, м. Покормиться; постоловаться нѣкоторое время. *Дали їй ми тільки на дорож, щоб вона мала похарчитися.* Чуб. II. 67.

Похарчувати, чую, еш, м. 1) Покормить нѣкоторое время (людей), постоловать. 2) *Накормить.* *Тра похарчувати чоловіка, тра й скотині його щось дати їсти.* О. 1862. VI. 97. *Він їх файно приймає, похарчував.* Гн. I. 81.

Похва, ви, ж.—Піхва. *В похву шаблю не зоваю.* Лукаш. 37.

Похвал, лу, м.—Похвалка. Радом. у.

Похвала, лі, ж. 1) Похвала; одобреніе. *Ми тобі похвалу написали.* Г. Барв. 9. 2) Слава, гордость (т. е. то, чѣмъ можно гордиться). *Ой спасибі ж тобі, похвало України велика, що ти нас слобонила з сього бесурменського лиха.* К. МВ. XII. 280. 3) Суббота 5-й недѣли великаго поста.

ЕЗ. V. 208. *На похвалу сорока яйцем похвалитися.* Ном. № 425.

Похваленство, ва, с. Угроза.—робіти. *Угрожать.* *Тепер похваленство робе—уб'ю, каже.* НВолын. у.

Похваліти, ся, См. Похваляти, ся.

Похвалка, ки, ж. Угроза. *Пмоньте ви на його похвалки.* Мир. Пов. I. 164. *Василь на похвалках живе.* Черк. у. *Похвалки ті нічого не варті.* НВолын. у.

Похвальний, а, е.—тіждень. *Пятая недѣля великаго поста.* Ном. № 425.

Похвальшувати, шу, еш, м.—Пофальшувати.

Похваліти, ляю, еш, сов. в. похваліти, лію, лиш, м. Одобрительно отзываться, отзываться, хвалить, похвалить, одобрять, одобрить. *Те, що треба б не похвалити, а ганити.* О. 1861. XI. 103. *Яка гарна молода! похваляли деякі.* Стор. МПр. 77.

Похвалітися, ляюся, ешся, сов. в. похвалітися, ляюся, лишся, м. 1) Угрожать (словами), произносить угрозы. *Похвалється бити мене.* НВолын. у. *Він похвалявся, похвалявся на Василя, ти таки й домостивсь.* Черк. у. *Яконом похвалився бити його.* Рудч. Ск. I. 167. 2) Сообщать, сообщить, рассказать о чемъ. *Похвалився я йому, а він другому.* Кролев. у. *Молодичі похваляються, що вона (попада) обіхідлива з народом.* Г. Барв. 132.

Похварбувати, бую, еш, м. Окрасить. НВолын. у.

Похват, ту, м. Въ выраж.: на похваті. *Подъ рукой.* *Що є в хаті на похваті?*—*Клямка.* ХС. III. 61. *Та держить нааєчку на похваті.* Грин. III. 84.

Похватати, таю, еш, м.—Похапати.

Похваткий, а, е. Скорый, быстрый. *Похваткий кінь.* НВолын. у.

Похватний, а, е. Удобоподвижный, удобоносимый, удобный для взятія. *Занялась хата—та пожарні бочки похватні—скоро води привезли.* Міус. окр.

Похверцовати, цю, еш, м. Пощеголять.

Похвилювати, ляю, еш, м. Поволновать.

Похвилюватися, ляюся, ешся, м. 1) Поволноваться. 2) Взволноваться (во множествѣ).

Похвіськати, каю, еш, м.—Похвоськати.

Похвицати, цаю, еш, м. Побрыкать нѣкоторое время.

Похворатися, раємося, етеся, м. Заболѣть (о многихъ). *Усі у нас похворалися.* Змiev. у.

Похворіти, ріємо, ете, м. Заболѣть (о многихъ). *Воли похворіли.* Рудч. Чп. 89.

Похворостити, щу, стіш, м. Побить хворостою, постегать (кого).

Похвортунити, нить, м. безл. Повезти (кому), уdatся.

Похвостатися, таюся, ешся, м. Поволочиться, потащиться сзади хвостомъ.

Похвобскати, каю, еш, м. Постегать (прутомъ, кнотомъ).

Похибнути, ну, неш, м. Покачнуть.

Похибнутися, нуся, нешся, м. Покачнутися.

Похизуватися, зуюся, ешся, м. Пошгегалать. Сим. 214. *Вам хочеться похизуватися у моему кобеняці.*

Похіл, лу, м. Наклонъ. *Мамий похил у сієї сохи.* Волч. у.

Похілий, а, е. 1) Склонившійся, наклоненный, наклонный. *Похилеє та дерево та ялина.* Мет. 175. *На похиле дерево і кози скачуть.* Посл. *Гора похила до річки.* Волч. у. *Він горбатий, а я похила, тим я його помилула.* Мил. 103. 2) Покорный. 3) О лѣтахъ: преклонный. *Ще ж бо ти на світі у похилих лѣтах не зовсім одинця.* К. Досв. 142.

Похілистий, а, е=Похилий 1. Шапка чорна, похилиста. ЗОЮР. I. 97.

Похілисто, нар.=Похило.

Похилити, ся. См. Похилати, ся.

Похило, нар. Наклонно.

Похільний, а, е=Похилий 1. Похильнеє дерево похилиється, а покільне дитятко поклоняється. Нп. *Ниде мені постояти під похильним тином.* Мил. 73.

Похільчастий, а, е=Похильний. Похильчасте то дерево—ялина. Нп. *Ямка похильчаста — яма, расходящаяся кверху.* Волч. у.

Похилати, ляю, еш, сов. в. похилити, лю, лиш, м. 1) Склонять, склонить, наклонять, наклонить. *Скрізь же ти, буйнесенький, по полю цуляєш, шумиш, гу-деш, висвистуєш, тирсу похилаєш.* О. 1861. XI. 44. *Тоді Кішка Самійло... на чердак виступав, червоної, хрещатий, давній корови із кишені винімав, роспустив, до води похилив.* АД. I. 218. 2) = Похилатися, похилитися. *„Десь у мене був з кулями гаман,— я ж тобі юстинця дам.“ Як став йому юстинці посилати, став татарин з коня похилати.* АД. I. 173. *Похилило на нас.*

Склонилось въ нашу сторону. Волч. у. 3) Преимущ. сов. в. Пойти куда. *Хведір... тихо похилив по за церквою.* Мир. Пов. I. 137.

Похилатися, ляюся, ешся, сов. в. похилитися, люся, лишся, м. Наклоняться, наклониться. *На доміні яровина хоче похилитися.* Мет. 16. *Червона калина похилиється.* Грин. III. 388.

Похимерувати, рую, еш, м. Причудничать нѣкоторое время.

Похимордити, джу, диш, м. 1) = Похимерувати. 2) Поколдовать нѣкоторое время.

Похиріти, ріємо, ете, м. Заболѣть (о многихъ). *Бодай же вам, чумаки, воли похиріли.* Рудч. Чп. 90.

Похирляти, ляю, еш, м. Проболѣть нѣкоторое время. *Так збили, що ледво живого додому привезли.* *Похирляв і в недовзі вмер.* ЕЗ. V. 31.

Похистити, щу, стіш, м. Защитить, укрыть, спрятать. *Ти мене захисти, бо він дуже напада.* Новомоск. у. (Залюбовск.).

Похит, ту, м. Качанье, раскачиванье. Одним похитом вивернув з землі кілок.

Похитати, таю, еш, м. Пошатать, покачать.

Похитатися, таюся, ешся, м. Пошататься, покачаться.

Похитити, хичу, тіш, м. Скрыть, утаить, покрыть, не выдавать. *Як би знав, що вбито чоловіка, то я б доніс, я не мі би сього похитити,— як то можна.* Екаториносл. у. *Він давав мені п'ять карбованців, щоб не виказував на його: похити мене, каже. Так я не взяв грошей і сказав, що не похитю.* Павлогр. у. (Залюбовск.).

Похитнути, ну, неш, м. Пошатнуть, покачнуть.

Похитнутися, нуся, нешся, м. Пошатнутися, покачнутися.

Похитрувати, рую, еш, м. Похитрить.

Похитувати, тую, еш, м. Пошатывать, покачивать. *Сидить ворон над скалою, похитує головою.* Лукаш. 134. *Цокочуть жінки, похитуючи головами.* Мир. ХРВ. 23.

Похитуватися, туюся, ешся, м. Пошатываться, покачиваться.

Похитуні, похитусі, м. Дѣтск. качать.

Похід, ходу, м. 1) Пбхід. Походка, поступь. *У обох похід однаковий: як увечері, то й не розбереш, котрий іде: чи той, чи сей.* Новомоск. у. *Видно пана по*

походу. Лебед. у. *Похід жвавий і моторний.* Грин. III. 610. *У кожного звіря в плавні є свій похід.* О. 1862. II. 63. 2) Похід. Походъ. См. Поход. Ум. Походець. *Не Марійн то походець, то Марійн лиш убо-рець.* АД. I. 303.

Похідний, а, ё. 1) Быстрый въ ходьбѣ? *Пристапін до мене своїми ніжками похідними.* ЕЗ. V. 109. 2) О мельницѣ: передвижной, пловучій. *Похідні млини.* Лебед. у. 3) О погребѣ: не вертикально выкопанный, а въ видѣ подвала; подвалъ. *У нас погріб похідний.* Константиногр. у. Ум. Похідненький.

Похідний, я, е. Походный. К. ЦН. 283.

Похідня, ні, ж. Перекидной мостикъ, напр. отъ берега до барки, до мельницы, и т. п. Гадяц. у.

Пбхп, хопу, м. Влечение, склонность къ чему. Желео.

Пбхпкий, а, е. Скорый, бойкій, живой, прыткій. *Похпкий хлопчак.* НВолын. у. *Похпкий кінь.* НВолын. у.

Пбхпко, нар. Скоро, бойко, прытко.

Похпливий, похпний, а, е. 1) Проворный, быстрый. *Високою зросту, коцавий, похпливий, жвавий.* МВ. II. 136. 2) Понятливый, быстро схватывающий, воспримчивый. *Похпна дитина.* НВолын. у. *Не похпне якеся.* НВолын. у. 3) = Похватный. *Чарка—найпохпніше діло.* НВолын. у.

Похпнуватися, нуся, ешся, м. = Покористуватися.

Похлепнутися, нуся, нешся, м. = Похлипнутися. *Похлепнется за їжею.* Ном. № 11798.

Похлептати, пчу, чеш, м. Похлебать, половать. Желех. *Собака похлепав трохи з миски боршу та й пішов.*

Похлинатися, наюся, ешся, сов. в. похлинутися, нуся, нешся, м. Поперхнуться, захлебнуться. *Загнибда похлинувся, закашлявся.* Мир. Пов. II. 52.

Похлібити, блю, бйш, м. Поддерживать кого, потянуть руку за кѣмъ. *Я похлібив за ним.* Черк. у.

Пбхлопні, нів, м. Лапти, подплетенныя пенькою.

Похлопостатися, пощуся, щешся, м. Поплескаться. *Пірнає разів тричі, похлопостався та й на беріг.* О. 1862. VIII. 25.

Похлянути, немо, нете, м. То-же, что и охлянути, но о многихъ. *Гуси похляли без води.* Борз. у.

Похмарити, рю, рйш, м. Помрачить,

закрывать тучами. *Половину сонця-місяця похмарило.* АД. I. 197.

Похмарити, рить, м. безл.=Нахмарити. *Сонце було вияснилось, а потім ун'ятъ нахмарило.* Богод. у.

Похмаритися, риться, м. безл. Покрыться тучами. *Вияснилось було, потім знову похмарилось.* Харьк. у.

Похмаріти, ріє, м. безл.=Похмаритися.

Пбхмарний, а, е. Пасмурный.

Пбхмарно, нар. Пасмурно. Міус. окр.

Похмеліти, ся. См. Похмеляти, ся.

Похмеляти, ляю, еш, сов. в. похмелити, лю, лиш, м. Опохмелять, опохмелить. *Весь деньочок головонку похмеляла.* Грин. III. 325.

Похмелятися, ляюся, ешся, сов. в. похмелитися, люся, лишся, м. Опохмеляться, опохмелиться. *Троянці з хмелю просинались, скуцали, що не похмелялись.* Котл. Ен. IV. 20.

Похмілля, ля, с. Похмѣлье. *Єсть мені, братіки, із хмелю похмілля.* Мет. 249. Ум. **Похміленько.** Грин. III. 7. **Похміллячко.** Грин. III. 324.

Похмільний, а, е. Больной отъ перепоя. *Не так моя головонька п'яная, як похмільная.*

Похмуратися, рається, м. безл.=Нахмарити. *Похмуралося на дворі.* Вх. Лем. 455.

Похмурій, а, е. Угрюмый.

Похмуритися, рюся, рйшся, м. Надуться, разсердиться. *Чи вилаяв, чи не вилаяв, зараз похмурилась і пішла з хати.* Каменец. у.

Похмуріти, рію, еш, м. Нахмуриться, придти въ дурное расположение духа (о многихъ). *Усі похмуріли, зажурились.* Мир. ХРВ. 140.

Похмурний, а, е. Пасмурный. *Над Невною під снігами, при похмурнім сонці, ти полієси, мій друже, на чужій стороні.* О. 1861. III. 10.

Похмуро, нар. Угрюмо. *Якось похмуро озирались вони.* Стор. МПр. 50.

Похнюпа, пи, об. Человѣкъ, постоянно смотрящий въ землю, угрюмый.

Похнюпий, а, е. Опустившій голову, угрюмый.

Похнюпити, плю, пиш, м. Опустить (голову), повѣсить (носъ). *Позад всіх ішов молодий, похнюпивши ніс.* Стор. МПр. 55.

Похнюпитися, плюся, пишся, м. Повѣсить голову. *Еней похнюпивсь.* Котл. Ен. III. 16.

Поховання, ня, с. Похорони, погребеніє. Бог його зна, що воно за пошесть така! ото прийшов чоловік з другого села на поховання та й сам умер з холери. Лубен. у.

Поховати, ваю, еш, м. 1) Спрятать (во множ.). В сій річці скарби поховали. ЗОЮР. I. 55. 2) Похоронити. Смерти нашої долядати, тіло наше козацьке молодечке в чистім полі поховати. Макс. (1849), 18. Ой викопай, мати, глибокую яму та поховай, мати, сю славную пару. Мет. 96.

Поховатися, ваємося, етеса, м. Спрятатися (о многих). Духом, як миші, поховались козаки у ту нору. Стор. МІР. 111.

Похід, ду, м. 1) **Похід** 2. Убірайся, козаченьку, завтра поход буде. Мет. 22. 2) Свадебное шествіє. Йшли із церкви молодії, роду честь і слава. Перезва неслась за ними, з хат старі і діти вибігали, поспішали на поход глядіти. Мкр. Н. 37.

Похіда, ди, ж. **Похід** 1. Ум. Походьня. О. 1862. IV. 22.

Походеньки, ків, м. Хожденіє, постійное хожденіє. Походеньки та посиденьки справляє. Левиц. КС. 66. А він по всяк час у походеньках. Харьк. г.

Походець, дя, м. Ум. отъ похід.

Походжати, дяю, еш, м. Похаживать. Косарики косять, а вдівочка походжає, дрібними сльозами покоси поливає. Мет. 315.

Походистий, а, е. Отлогий, съ легкими склонами. Походиста юра. Вх. Лем. 455.

Походити, джу, диш, м. Походить, быть похожимъ. Такий він був тихий, звичайний... і на панича не походив. МВ. (О. 1862. III. 44). Він бігли походив на звірюку, як на чоловіка. Стор. МІР. 83.

Походіти, джу, диш, м. 1) Походить. Єсть у мене гарний хлопець, я його любила, то він буде припадати, де я походила. Грин. III. 222. По тобі походить ще й ломана—будеш еще и палкой битъ. Г.-Арт. (О. 1861. III. 83). 2) Износить. Батеньку-юлубоньку! не тівайся на мене, що-м ті хліб переїла, сукні-м ті походила. О. 1862. IV. 15. 3) Забеременіть (о корові). Раненько походили корови, раненько й попрокидалися. Змієв. у.

Походнє, ного, с. Плата въ цехъ отъ внової поступуючаго. Розел. у.

Походна, ної, ж. Музыкальная пьеса къ свадебному шествію. Походну оп'ять заграли: і отець, і мати виражають молодую в церкву—покривати. Мкр. Н. 37.

Походний, а, е **Похідний.** Лицявся серед походньої тривоги. К. Бай. 28.

Походонька, ки, ж. Ум. отъ похода.

Походючий, а, е **Походящий.** Походюча ступа. См. Ступа. Шух. I. 104. 162.

Походючий, а, е. 1) **Походящий.** Походюча оснівниця. Лохв. у. 2) Перехожий, неживущий постоянно въ одномъ домѣ. Походючий кіт. НВолын. у.

Походящий, а, е. Передвижной, переносной. Походящий стил. Змієв. у.

Похожалий, а, е. О человекѣ: непосидящий; о вещи: переходящий изъ рукъ въ руки. Рк. Левиц.

Похожати, жаю, еш, м. **Походжати.** По ринку він похожав. Макс. В дорожках похажали. О. 1862. I. 57.

Похолодіти, джу, диш, м. Охладить. Похолоднішати, шаю, еш, м. Сдѣлаться холоднѣе. Ком. II. 48.

Похолонути, ну, неш, м. 1) Охладіть, застыть. 2) Застыть (со страха). З жахом і мовчки дивились на свого отамана: у всіх похолело на душі. Стор. Ми всі так і похолонули на місці, а на думці у всіх: Кармалюк. КС. 1883. II. 467.

Похоп, пу, м. Влеченіє. Нема похопу до роботи. НВолын. у.

Похопити, плію, пиш, м. Схватить, перенять, воспринять, понять. Він гарного не похопить, а погане зараз. НВолын. у. Я йому казав, але він не похопив, та через те й склалося отаке. НВолын. у.

Похопітися, пліюся, пишся, м. Поспѣшить, успѣть. Підождіть, я вам постелю,—похопилася Одарка і хутко помостила подушку. Мир. Пов. II. 113. Сяде на покуті, неначе вона голова в селі, роспустить язика... А я сижусь, мов дурна, не можна мені за нею й словом похопитись. Левиц. ПІО. I. 364.

Похопливий, а, е **Похіпливий.** Пропадуть мої конопельки! подумала Кайдашиха: похоплила невісточка попряде їх собі на полотно. Левиц. КС. 71.

Похопний, а, е **Похіпливий** 1. Моторна та похопна дівчина. Г. Барв. 180.

Похоріти, ріємо, ете, м. **Похворіти.** Тоді саме наші діти похоріли. Васильк. у.

Похорон, ну, м. Похорони. Та дала вельможна три тисячі грошей, ой щоб ісправити похорон хороший. Гол. I. 64. Темний похорон. Въ кобзарской думѣ такъ названо растерзаніє мертвеца звѣрями и птицами. Вовчі-сірохманці нахождали, ормичорнокримлі налітали, в юловках сідали,—

хотіли задалегіді живота темний похорон одправляти. АД. I. 117.

Похоронка, ки, ж. Скрытное, секретное мѣсто. Я всі її похоронки знаю. Богодух. у.

Похоронний, а, е. Похоронный; траурный. І Божий світ сукном похоронним окрився. К. МХ. 35.

Похороння, ня, с. **Похорон.** Скільки хто хотів, стільки за похороння й брав. ЗОЮР. II. 288.

Похорбшуватися, шуюся, ешся, м. Красоватся, охорашиваться.

Похорувати, рую, еш, м. Проболѣть нѣкоторое время.

Похоруватися, руюся, етеса, м. Заболѣть (о многих). Восько похорувало сі. Гн. I. 157.

Похотіти, хочу, чеш, м. Пожелать (о многих). Ми вже тут аж спати похотіли. Киев. у. Хто його зна, чи похотять люде. Каменец. у.

Похотітися, четься, м. безл. Захотѣться.

Похочувати, чую, еш, м. Хотѣть. Батько каже: святий, так дівка не похочує. НВолын. у.

Похочуватися, чується, м. Хотѣться. Вже пора полуднувати, бо таки трошки й похочується. Радом. у.

Похрамини, мин, ж. мн. Празднованіє на второй день храмоваго праздника. Мало їм храму, ще похрамини випадали. Лохв. у.

Похребт, ту, м. Хребетъ, спина. Бик мав міцний похребт. Вх. Лем. 455.

Похреbtина, ни, ж. 1) Крестецъ, хребетъ. Константиногр. у. Хребетъ. Харьк. у. 2) Боковая часть сѣдла. Шух. I. 252.

Похресник, ка, м. Крестникъ. ЕЗ. V. 196. Каменец. у. Я йому хреснений батько, це мій похресник. Брацл. у.

Похресниця, ці, ж. Крестница. Каменец. у.

Похрестини, тин, ж. мн. Празднество на второй день крестинъ. То-же, что и продірини, очедірини. Мил. 27.

Похрестіти, шу, стиш, м. Окрестить (мныхъ). Може б ти мені діти похрестив? Грин. II. 5. Вікна похрестила. Грин. II. 97.

Похрестітися, тимосся, титеса, м. 1) Перекреститься (о многихъ). Похрестились, ударили три поклони. Г. Барв. 240. 2) Окреститься (о многихъ).

Похріпнути, немо, нете, м. Охрип-

нуть (о многихъ). Челядь цілісіньку ніч колядує, аж похрипне сердешна. О. 1862. IV. 87.

Похристобатися, саюся, ешся, м. Похристосоватися. Похристосавшись з хазяїном, підійшов до батюшки. Мир. Пов. II. 60.

Похробостіти, бошу, етіш, м. Захрустѣть, напр. идя въ лѣсу по сухому валежнику. Вх. Зн. 54.

Похропті, пу, пѣш, м. Похрапѣть нѣкоторое время.

Похрумати, маю, еш, м. Стѣсть что-либо хрустящее. Усі кісточки похрумав.

Похрумкати, каю, еш, м. **Похруммати.**

Похрумтіти, мчу, тіш, м. Похрустѣть.

Похрумчати, мчу, тіш, м. **Похрумтіти.**

Похрупати, паю, еш, м. **Похруммати.**

Похрустати, таю, еш, м. **Похруммати.** Я ж, каже (лис), похрустав їх (ятленят). Грин. II. 5.

Похрякати, каю, еш, м. Захаркати.

Похряпатися, паюся, ешся, м. Потрескаться, поколоться. Похряпався човен. Лебед. у.

Похуднути, немо, нете, м. Похудѣть. Як воли в мене умикнули за весь день хоч отаке стебло, то най мені очі з лоба вибере, а ти кажеш: худі! хиба за день не похуднуть? Каменец. у.

Похукати, каю, еш, м. Подуть (ртомъ). Чуб. II. 191.

Похурдѣлити, лю, лиш, м. Покрутитъ (о вѣтрѣ).

Похурманувати, ную, еш, м. Позаниматься извозомъ.

Похурчати, чу, чіш, м. Пожужжать отъ быстрого вращенія (о веретенѣ, напр.).

Похутрувати, рую, еш, м. 1) Подбить мѣхомъ. 2) Обмазать глиной печь.

Похухати, хаю, еш, м. **Похукати.**

Поцарювати, рую, еш, м. Поцарствовать. Поцарювали вони трохи. Мнж. 53.

Поцвѣнькати, каю, еш, м. Поговорить на непонятномъ языкѣ. Жид поцвѣнькав до жидівки, а тоді й каже...

Поцвігати, гаю, еш, м. Похлестать чѣмъ.

Поцвілий, а, е. Заплѣснѣвѣлий.

Поцвірготати, чу, чеш, м. **Поцвірчати.**

Поцвірінькати, каю, еш, м. Почирикать.

Поцвірінчати, чу́, чіш, и.—Поцвірінчати.

Поцвіркати, каю, еш, и.—Поцвіркати.

Поцвірчати, чу́, чіш, и. О сверчкѣ: покривати.

Поцвісті, ту́, теш, и. 1) Поцвість нѣкоторое время. *Ще тиждень поцвітуть та й зав'януть ваші квітки.* Харьк. 2) Покритися плісенью. *Так у хаті вохко, що й хліб поцвів.* Харьк. у. Баба... така стара, що вже аж поцвіла. Чуб. II. 332.

Поцвітати, чу́, тіш, и. Украсить цвіттами? *Поцвічена калінонька, поцвічена, уже наша Маруся повінчана.* Мил. Св. 7.

Поцвічати, чу, чіш, и. Поучить, пошколить.

Поцвахувати, хую, еш, и. Обить гвоздиками для украшенія.

Поцідити, джу́, диш, и. Процідить (во множествѣ).

Поцілити, лю, лиш, и. 1) Прицѣлиться. 2) Попасть (въ цѣль). *Стрельнув і саме в крило поцілив. Крути-верти, вовчику, головою, щоб не поцілив сучий син булавою.* Рудч. Ск. I. 21.

Поцілувати, лую, еш и. Поцѣловать. *Дівчино моя, переясівко, поцілуй же мене, моя ластівко.* Нп.

Поцілуватися, луюся, ешся, и. Поцѣловаться. *Поцілювались, попрощались.* ЗОЮР. I. 73.

Поцілуйко, ка, м. Любящий цѣловаться. Константиногр. у.

Поцілунок, нку, м. Поцѣлуй.

Поцінний, а, е. По цѣнѣ подходящій, недорогой.

Поцінно, поцінному, нар. Не дорого, подходяще по цѣнѣ. Сим. 230. *Як вподобало та буде поцінно, то треба неодмінне ті колеса купити.* МВ. (КС. 1902. X. 143). *Поцінно купив.* Черк. у. *Купив поцінно.* НВолын. у.

Поціновка, ки, ж. Одѣнка имущества для продажи съ публичнаго торга.

Поцінувати, ную, еш, и. Описать (имущество). *І землю, і ліс, і доли—усе поцінували.* Богодух. у.

Поціпкати, каю, еш, Почиркати, попищать (о птицѣ). Угор.

Поцмбкати, каю, еш, и. Почмокать. *Поцмокав губами.* Харьк. у.

Поцмбкатися, каюся, ешся, и. Поцѣловаться.

Поцмбкнути, ну, неш, и. Чмокнуть.

Віддали дочку, а свої парубки лиш поцмокнули. Гн. II. 27.

Поцбкати, каю, еш, и. Побрякати. **Поцбкатися, каюся, ешся, и.** Ударять одно объ другое, почокаться.

Поцокотати, чу́, чеш и поцокотіти, чу́, тіш, и. 1) Постучать. 2) Пострекотать. 3) Быстро поговорить.

Поцокувати, кую, еш, и. Побрякивать. *Ходила поюйдуючись та підківками поцокуючи.* Св. Л. 114.

Поцтівий, а, е—Почтивий. *Жиймо як поцтвиви люде.* Гол. I. 346.

Поцукроватіти, тію, еш, и. Засахариться. *Поцукроватіє мед.* Вх. Зн. 54.

Поцупити, плю, пиш, и. 1) Потянуть, потащить. 2) Утянуть, утащить. 3) Потянуть, ударить. *Через тин утікав та й не почеркнувся, як поцупив дядько ціпом, так я й осміхнувся.* Мет. 109.

Поцуратися, раюся, ешся, и. Пребречь кѣмъ, отказаться отъ кого. *Скажіть, не поцурайтесь, спасибі вам.* Ком. I. 9.

Пбцька, ки, ж. Vulva.

Пбцьків, ву, м. Травля, натравливаніє (собаками). Змієв. у.

Поцбкати, каю, еш, и. Слегка порубить топоромъ, саблей. *Козак лежить і поцюканий, і порубаний.* ХС. II. 196.

Поцюркотіти, чу́, тіш, и. Потечь, журча.

Поцят, ти, ж. Что либо особенно красивое. *Яка поцят ялиця!* Вх. Лем. 455.

Поцятатися, таюся, ешся, и. Сыграть въ четъ и нечетъ. Кв.

Поцяткувати, кую, еш, и. Сдѣлать орнаментъ точками. Шух. I. 297.

Поцяцькувати, кую, еш, и. Украсить (предметъ) рѣзбой, инкрустаціей, вышивкой и пр. Желех.

Почабанувати, ную, еш, и. Побить пастухомъ овецъ.

Почавити, влю, виш, и. Раздавить (во множествѣ).

Почавчати, чу, чіш, и.—Почавити. *Пачавчили люди.* Борз. у.

Почадіти, діємо, ете, и. Угорѣть (о многихъ).

Почаклувати, лую, еш, и. Поколдовать.

Почапати, паю, еш, и. Пойти (старческой походкой).

Почаркувати, кую, еш, и. Попьянствовать.

Почарувати, рую, еш, и. 1) Поколдовать. 2) Очаровать (многихъ).

Почасти, нар. Отчасти.

Почасточка, ки, ж.—Почастунок. *Матінко, повная рожке, прошу тебе на часточку, на цюю чарочку.* Мет. 201.

Пбчасту, нар. Часто. *І почаству в огонь кидали його і в воду.* Єв. Мр. IX. 22.

Почастувати, тую, еш, и. Попотчевать (напитками). *А вже ж тобі од того жа не ввляти, щоб старостам рушнички не подавати. Ой перві прийшли, вона тим одказала, а других почаствовала.* Мет. 124.

Почастуватися, туюся, етеса, и. Попотчевать другъ друга.

Почастунок, нку, м. Угощеніє. *Побідавши, брат дякує за частунок.*

Почати, ся. См. Починати, ся.

Початковий, а, е. Начальный. *Початкові шкільні книжечки.* К. XII. 125.

Початок, теу, м. Начало. *Початок і не можна знать, відкіля взявся.* Ном. № 388.

Початувати, тую, еш, и. Посторожить, покараулить.

Початуха, хи, ж. Зачинщица? КС. 1883. II. 394. *Заськи, початухо, заськи!* Мил. 156.

Почащати, щаю, еш, и. Учащать; часто ударять. *А він все булавою його почаща, та бив, аж поки той упав.* Мнж. 20.

Почвалати, лаю, еш, и. Пойти, побрестъ. *До дому почвалав.* Котл. Ев. VI. 45. *До річки почвалав.* Греб. 385.

Почванитися, нюся, нишся, и. Почваниться, поважничать.

Почвара, ри, ж. Привидѣніє.

Почверткувати, кую, еш, и.—Почаркувати.

Почезнути, немо, нете, и. Исчезнуть (о многихъ). *Від диму всі комарі почезли.*

Почекати, каю, еш, и. Подождать. *О, почекайте лиш, не буде в вас охоти за живота чортам служити!* Греб. 379.

Почелядникувати, кую, еш, и. Побить слугой, нанятымъ работникомъ.

Поченцювати, цюю, еш, и. Побить монахомъ.

Пбчеп, ну, м.?—Почіпка? Сидіти на почепі. Сидѣть на самомъ кончикѣ.

Пбчепини, пин, ж. мн. Надѣваніє на новобрачную головного женскаго убора.

Пбчепіти, плію, пиш, и. Надѣпить, навѣсить, повѣсить. *Пбчепив собі сакви на плечі.* Греб. 389. *Пбчепила свого шиття рушник діду на шию.* ЗОЮР. II. 11. *Ой беріть з возів, беріть шкурування ще й ватажку пбчепіте.* Рудч. Чп. 101.

Пбчепітися, пліюся, пишся, и. Надѣпиться.

Пбчепічка, ки, ж.? *Шовкові пбчепнички, а яворове бердо,—дай же нам, Боженюку, пов'язати Марусю твердо.* Гол. IV.

Пбчепляти, лаю, еш, и. Надѣть, навѣсить, надѣпить (во множествѣ).

Пбчеплятися, лаємося, етеса, и. Придѣпиться, привѣситься (во множествѣ).

Пбчепурніти, нію, еш, и. Похорошѣть.

Пбчервоніти, ню, ніш, и. Сдѣлать краснымъ.

Пбчервонілий, а, е. Покрасѣвшій. *Пбчервонілими очима дивилась вона на його.* Мир. Пов. II. 77.

Пбчервоніти, нію, еш, и. Сдѣлаться краснымъ, покраснѣть. *Вона як жар пбчервоніє.* Стор. МПр. 33.

Пбчереватіти, тіємо, ете, и. Сдѣлаться брюхатымъ (о многихъ).

Пбчеревина, ни, ж. 1) Нижняя часть живота. 2) Полоса кожи или сала съ брюха животнаго. Міус. окр. Рк. Левиц. 3) Пирухка послѣ крестьянъ. Мнж. 190. *В понеділок родилася, у вівторок хрестилася, у середу на руки зливали, в четвер пбчеревини тили.* Мнж. 100. 4)—Пбчеревщина 2. Міус. окр.

Пбчеревниця, ці, ж. Кровавый понось. Вх. Зн. 54.

Пбчеревщина, ни, ж. 1) Пухъ на брюхѣ у животныхъ. 2) Плата или угощеніє проституткѣ. НВолын. у.

Пбчередникувати, кую, еш, и. Побить пастухомъ коровъ.

Пбчережно, нар. Поочередно. О. 1862. II. 61. *Цілу зиму сіно пбчережно стережемо.*

Пбчерез, пред. 1) Черезъ. *Пішов у того місто пбчерез високу гору.* Гн. II. 233. *Пбчерез плоти понадвисала червона калина.* Федьк. 2) В-продолженіє. *Робила пбчерез цілий рік.* Гн. II. 58. 2) Изъ-за. *Мама Юди сміла раз, що породі сина і пбчерез того сина маі умерти сам Исус Христос.* Гн. II. 236.

Пбчеркати, каю, еш, и. Исчертить линиями. *Пбчеркав ножем, щоб зробити його шаршавим.* Ком. II. 82.

Пбчеркѣситися, шуся, сишся, и. Очеркеситься. *Чоловік мій вотовав-вотовав, та так пбчеркесився, що не розберу вже що і балака.* Мнж. 171.

Пбчеркнутися, нуся, нѣшся, и. Коснуться, задѣть. *Через тин утікав та й не пбчеркнувся.* Мет. 109.

Почерніти, нб, нш, гл.—Почорнити.

Почернічити, чу, чш, гл. Побыть монахиной.

Почерпати, паю, еш, гл. Черпать нб-которое время.

Почерствити, віємо, ете, гл. Зачерствѣть (во множествѣ). Чогось наші паляниці швидко почерствіли,—мабуть круто змішени.

Почесати, шү, шеш, гл. 1) Расчесать, причесать (многихъ). Усі дівки та молодії почесані йдуть. Грин. III. 274. 2) Почесать нб-которое время (волосы). 3) Побѣждать, быстро пойти. Повернула круто наліво, почесала яриною. Мир. ХРВ. 7.

Почесний, почестний, а, е, 1) Почтенный, уважаемый. Титарівна-Немерівна почесного роду. Шевч. 655. Він чоловік почесний. Черк. у. 2) Почетный. **Почесний хліб.** Хлѣбъ, съ которымъ приходятъ старости сватать дѣвушку. Тільки й знає почесний хліб старостам вертати. Г. Барв. 457. **Почесна (чарка?)**—угощение водкой въ нб-которые моменты свадебнаго обряда. Дружба наливає чарку горілки і кличе на почесну. Грин. III. 513. Тут то саме у Тараса коровай ділили; за вечерю бояре дружечок цулили; подавали їм почесну, а сами ковтали. Мкр. Н. 35.

Почестка, ки, ж. 1) Приношение, даръ (начальству, уважаемымъ лицамъ, сватамъ). Почестку приніс. НВолын. у. Випросила у мене півня й пшона, в-останнє почестку дати своїм товаришкам і досвітчаній матері. Г. Барв. 205. Почестку їм (старостам) дала, і затили заручини. Г. Барв. 423. 2) Честь, слава. Дивись, як Семен пішов у почестку. Черк. у.

Пбчесть, ти, ж. Чествованіе. Наш Миколай чесний, взявся до почеси, кивнув, моргнув на Параску, щоб подала меду пляшку. Нп.

Почеський, а, е=Почесний 2. Старостам аби почеська була. Г. Барв. 201.

Пбчет, чту, м. Свита. За ним шляхетний почет виступав. К. МВ. II. 120.

Почікати, каю, еш, гл. Дѣтск. порѣзять.

Почиєріжати, жу, жиш, гл. Порѣзять, покромсать.

Почімхати, хаю, еш, гл. Скоро побѣжать. Вх. Зн. 43. Так почімхав, аж сі за ним закурило. Гн. II. 42.

Почимчикувати, вюю, еш, гл. Пойти быстро. Шевч. 663. Почимчикував майда-

ном. Мир. Пов. I. 162. І отто зараз кудись почимчикував. Стор. МПр. 150.

Почін, ну, м. Начало. З почину були самовидцями. Ев. Л. I. 2. Як небо блакитне—нема йому краю, так душі почину і краю немає. Шевч. 122. Дайте нам на почин. Грин. III. 455.

Починальний, а, е. Относящийся къ началу дѣйствія, начальный. Ой дайте нам короваїну починальну шшиечку. Грин. III. 463.

Починальниця, ці, ж. Начинаящая. П'ятниця—починальниця, а субота—шшикобальниця. Мил. 149.

Починання, ня, с. Начинаніе. К. ЦН. 241.

Починати, наю, еш, сов. в. почати, чнү, неш, гл. 1) Начинать, начать. Я не знаю, що мені робити, що мені почати. Тоді козаки як діти не гаразд починали, по дві штуки ґрмат набірали. Макс. 2) **Починатися.** КС. 1882. XII. 487.

Починатися, наюся, ешся, сов. в. початися, чнүся, нешся, гл. Начинаться, начаться. Ой чи добре, сини, в дорозі починалось? Лукаш. 63.

Починіти, нб, нш, гл. Сдѣлать. Да що будем робити, що ми починимо? Лукаш. 30. Отаке то йому вража вдова починила. Федьк.

Почінок, нку, м. 1) Начало=Почин. Г.-Арт. (О. 1861. III. 106). Віл щось почав був юворитъ, да судді річ його з починку перебили. Греб. 366. 2) Нитки на веретенѣ, заполненномъ совершенно. Чуб. VII. 410. Гол. Од. 36. Вас. 201. Тільки дідова дочка одвернется куди небудь, то бабина дочка вузьме да й змотає починок із її веретена на своє: от у єї і буільший починок стане. Чуб. II. 64. 3) мн. Родъ вышивки на женской сорочкѣ. Чуб. VII. 427. Ум. **Почіночок.** Я раненько устаю, по два починочки попрядаю. Мет. 370.

Почіночок, чка, м. 1) Ум. отъ починок. 2) мн. Раст. *Spiraea Filependula* L. ЗЮЗО. I. 137.

Почириятися, ріюся, ешся, гл. Помѣняться. Вх. Уг. 262.

Почіслити, лю, лиш, гл. Посчитать. Пан почислив і питає: кільки тобі плугів ще дати? Гн. I. 126.

Почістити, шу, стиш, гл. Почистить. **Почитати, таю, еш, гл.** Почитать. **Почітувати, тую, еш, гл.** Читать.

Книжки німецькі так як справжні німці почитували. К. (О. 1861. II. 232). *Почитували в церкві, що війна буде.* Константиногр. у. *А батюшка почитує да все кадить... по церкві.* Г. Барв. 254.

Почищати, щаю, еш, гл. Бить, колотить. Мпж. 61. Взяла ломаку... давай їй баба тим патиром почищати. Мнж. 140.

Пбчіпка, ки, ж. Веребочка, привязанная къ люлькѣ,—ставя въ этотъ шнурокъ ногу, качають люльку. Чуб. VII. 386. У неї нога не сходить із пбчіпки. Г. Барв. 436. **Сісти на пбчіпки, сидіти на пбчіпках.** Сѣсть на корточки, сидѣть на корточкахъ. Каменец. у.

Почкати, каю, еш, гл.—Почекати. *Почкай, дядьку!* Чуб. II. 29. *Чекай, я щось тобі скажу!*—Вона почкала. Чуб. II. 68. *Почкай, милий, годинку, почкай, милий, другу.* Гол. I. 315.

Пбчки, чбк, ж. мн. 1) Внутренности (тѣла). Вх. Зн. 54. ЕЗ. V. 44. 2) Зернышки тыквы. Шух. I. 142.

Почманіти, ніємо, ете, гл. Одурѣть (о многихъ).

Почміхати, хаю, еш, гл. Нб-которое время чміхати. Подивилась, почміхала... сказано, знахарка: зараз почула щось певне. ЗОЮР. II. 34.

Почбвгати, гаю, еш, гл. Пошаркать, потереть (ногами).

Почбвгатися, гаюся, ешся, гл. Потереться. Почовгамись чоботи. Черном.

Пчолбмкати, каюся, ешся, гл. 1) Облобызаться. 2) Подать руки другъ другу въ знакъ привѣтствія. Рк. Левип.

Почорніти, нб, нш, гл. Почернить. **Почорнілий, а, е.** Почернѣвший. *Почорнілий сніг береться водою.* Мир. Пов. II. 41. *Почорнілий дах.*

Почорніти, нію, еш, гл. Почернѣть. *Червона калино, чого почорніла?* Мет. 93.

Пбчорнявий, а, е. Черноватый, смугловатый. Вх. Лем. 455.

Почортіти, тіємо, ете, гл. Развратиться. *Почортіли, забули Бога.* Сим. 141.

Пбчта, ти и пр.=Пошта и пр.

Почтівий, а, е. Почтенный.

Почубеньки, ків, мн. Трепаніе за волосы. **Почубеньків дати.** Оттрепать за волосы. Ном. № 3854.

Почубіти, блю, биш, гл. Выдрать за волосы.

Почубитися, блюся, бишся, гл. Дать потасовку другъ другу. *Підніті газди нераз добре почубилися.* МУЕ. III. 58.

Почування, ня, с. Чувствованіе, чувство.

Почувати, ваю, еш, сов. в. почути, чүю, еш, гл. 1) Слышать, слышать; узнать. *Ой почувайте і повідайте, що на Вкраїні постало, що за Дашевом під Сорокою множество ляхів пропало.* Мет. 399. *Почула Єлизавета вітання.* Ев. Л. I. 41. *Почувши ж, що в оні спеклась, сказала: „Нехай їй вічне царство!“* Котл. Ен. II. 5. 2) Чувствовать, почувствовать. *Почув тепло козак.* Греб. 376. *Бий його дужче, щоб почув.* Харьк. г. 3) Чуютъ, почувать. *Почула душа, що смерть за плечима.* Ком. Пр. № 1109. *Ми весну почуєм та вп'ять помандруєм.* Грин. III. 562.

Почуватися, ваюся, ешся, сов. в. почутися, чүюся, ешся, гл. 1) Слышаться, послышаться. *Почулось з парку: „Ловить, держить!“* Стор. МПр. 82. 2) Чувствовать, почувствовать. *Так глянула на Масю, немов почувалась старшою за ню.* Ев. Л. 80. *Почуваюся на силу.* К. ПС. 15. *Так снівай, щоб чоловік на добре, а не на зле почувся.* К. ЧР. 33. 3) Только сов. в. Почувствовать младенца во чревѣ. НВолын. г. *Я вже почувась.*

Почуд, ду, м. Удивленіе, диво. *Сон дивен, барзо дивен, на почуд.* АД. I. 209.

Почудування, ня, с. Удивленіе. Вх. Уг. 262.

Почудувати, дүю, еш, гл. Пошутить, пошалить. Сим. 214. *Почудувать заохотється.* Сим. 212.

Почудуватися, дүюся, ешся, гл. Псдивиться, поудивляться нб-которое время.

Почужатися, жаюся, ешся, гл. Сдѣлаться чужимъ другъ другу. *Вони кривні, та почужались.* НВолын.

Почужітися, жуся, жішся, гл.—Почужатися. Желех.

Почукати, каю, еш, гл. Позабавить дитя, подбрасывая его на рукѣ.

Почумакувати, күю, еш, гл. Позаниматься чумачествомъ.

Почуманіти, ніємо, ете, гл. Одурѣть, потерять сознание (о многихъ).

Почуріти, рію, ріш, гл. Потечь струей. *А кров почуріла по білому каботові.* Федьк.

Почурувати, каю, еш, гл. Поговорить? *Піду мми я ще до козаків та децо з ними почурукаю.* О. 1881. XI. Кух. 10.

Почүстрити, рю, риш, гл. Побить, поколотить. *Як почүстриш єю (тройчаткою) негомонну шляхту років з двадцять, то де той глуд у їх подінеться.* Стор. МПр. 46.

Почүти, ся. См. Почувати, ся.

Почутка, ки, ж. Слухъ, молва. *Пшла почутка, що у панів людей царь одбере. Каменец. у.*

Почуття, тја, с.—**Почування.** *Поніс у серці ірке почуття ненависти. Мир. ХРВ. 36. Несказанне, незимовне кобза промовляє і святими почуттями серце надихає. К. МВ. XI. 141.*

Почутувати, тую, еш, м. Слышать? *Копав козаченько зіллячко та почутує, почутує: я думав, що підкови крешуть, а то по Марусі усі дзвони чешуть. Грин. III. 241.*

Почухати, хаю, еш, м. Почесать (зудящее мѣсто). *Віда з ними,—каже, почухавши потилицю. Стор. МПр. 44.*

Почухатися, хаюся, ешся, м. Почесаться (на зудящемъ мѣстѣ).

Почухмари, рю, рш, м. То-же, что и **почухати**, но сильно.

Почухмаритися, рюся, ршся, м. То-же, что и **почухатися**, но сильно.

Почухрати, раю, еш, м. 1) Очистить, обрубить сучья на деревѣ (во множествѣ). 2) Почистить руками овечью шерсть отъ всякаго сора и пр. *Вас. 202. 3) Побѣжать, побѣхати, махнути куда. Він, швидко поробивши човни, на синє море поспускав, троянців насажавши повні, і куди очі почухрав. Котл. Ен. I. 6.*

Почухратися, раюся, ешся, м.—**Почухатися.** *Почухрайся, де тя не свербить. Ном. № 3644.*

Почувверити, ріємо, ете, м. Захирѣть (во множествѣ). *Як ударила спека, так мої оірки й почувверили.*

Пошмогити, чу, тш, м. Пошелестѣть, пошуршать.

Пошамрити, рю, рш, м. Пошелестѣть.

Пошандибити, битъ, м. безл. Посчастливиться, повезти. *Переясл. у.*

Пошанівка, ки, ж. Хорошее обращеніе, бережность. *Як він буде довго носити свиту, коли у нього одежі ніякої пошанівки нема: чи слога, чи що, все в новій шаргав. Брацл. у.*

Пошанівля, лі, ж.—**Пошанівка.** *Як би у пошанівлі держав, то було б до віку хати. НВолын. у.*

Пошанівок, вку, м. 1)—**Пошанівка.** *Як у пошанівку, то рукавиць цих з вас стане на три роки. НВолын. у. Та цю бочкою можна возити років з вісім, а в добрий пошанівок, то й на десять стане. Брацл. у. 2) Уваженіе. Лиш одна душа у неї мала й ласку і пошанівок. Федьк.*

Пошанування, ня, с. Уваженіе, почитаніе, почтеніе. *К. ЧР. 223. Наш Тодір як малювання, треба йому пошанування, треба його пошанувати, до боку хустку дати. Грин. III. 512.*

Пошанувати, ную, еш, м. 1) Почтить, отнестись съ уваженіемъ. *Пошануйте сиротину і не вводьте в славу. Котл. НН. 345. 2) Угостить. Пошануйте вашою юрілочкою. О. 1862. II. 56. Наливають молодій кварту юрілки, ідуть молодого шанувати. Грин. III. 426.*

Пошануватися, нуюся, ешся, м. 1) Повести себя хорошо. *Тобі на Бога не сподіватися, самій було пошануватися. Лукаш. 75. 2) Угостить другъ друга. Грин. III. 426.*

Пошанарувати, рую, еш, м. Побыть экономомъ, ключникомъ.

Пошанкувати, кую, еш, м.—**ногѡ.** Поздороваться или попрощаться съ кѣмъ, снявъ шапку. *Пошанкували його да й кажутъ. К. ЧР. 296.*

Пошанкуватися, куюся, ешся, м. Поздороваться или попрощаться другъ съ другомъ, снимаю шапку.

Пошарпати, паю, еш, м. 1) Изорвать, растерзать. *Торбинку пошарпали наші матки. Стор. МПр. 113. 2) Потрепать, потерзать, потормошить (кого). Зацькувала псами, пси її дуже пошарпали. ЕЗ. V. 216.*

Пошарпатися, паюся, ешся, м. 1) Изорваться; изорвать на себѣ; исцарапаться. *Коловсь сердешний об тернину, пошарпався увесь об шипшину. Котл. Ен. III. 20. Еней тут крикнув, як на пуп; заплакався і заридався, пошарпався, увесь подрався, на тім'ї начесав аж струг. Котл. Ен. III. 9. 2) Потормошить другъ друга. Іден з друми пошарпалися, а не бились. НВолын. у.*

Пошариушки, шок, ж. м. Тормошеніе, дерганіе туда и сюда. *Багацько побігашок і пошариушок треба йому було спожити. МВ. III. 80.*

Пошарувати, рую, еш, м. Вымыть, при чемъ тереть мочалкой, щеткой и пр. 2) Прополоть.

Пошарудити, джу, діш, м. Пошуршать.

Пошастати, таю, еш, м. Походить туда и сюда; пошнырять.

Пошастатися, таюся, ешся, м.—**Пошастати,**

Пошасть, меж.—**Шасть.** *Він мене колине-коли ціпом, а я його батогом тілко шасть та пошасть. Мнж. 115.*

Пошакрувати, рую, еш, м. 1) Помощничать нѣкоторое время, поплутовать. 2) Помотать, порасточать нѣкоторое время.

Пошвѣдати, даю, еш, м. Пошляться, побродить.

Пошвѣдати, дяю, еш, м.—**Пошвендати.**

Пошевка, ки, ж. 1) Каждая изъ двухъ балокъ, лежащихъ въ основаніи крыши хаты вдоль восточной и западной стѣнъ. *Колб. I. 55. 2) Пошивка. Гн. II. 31.*

Пошевцювати, цюю, еш, м. Позаниматься нортняжествомъ.

Пошелѣвкатися, каємося, етеся, м. Полѣзть куда, повалить, броситься куда гурьбой. *Пошелевками усі в хату. Константиногр. у. Як одкланяється молодий батькові і матері хрещеним, тоді прямо іде у хату, а за ним увесь поїзд пошелевкається. МУЕ. I. 124. (Полт. г.).*

Пошелѣпатися, паюся, ешся, м. Потащиться. *Пошелепався до Яцьків у гості.*

Пошелестіти, шу, стш, м. Пошумѣть, пошелестѣть.

Пошепки, нар. Шепотомъ. *Пошепки сказала. Г. Барв. 510. Розмовляють собі пошепки. Каменец. у.*

Пошепотати, чу, чеш, м.—**Пошептати.**

Пошепотіти, чу, тш, м.—**Пошептати.** *Жінки щось пошепотіли проміж (себе). Драг. 170.*

Пошептати, пчу, чеш, м. Пошептать. *Стор. МПр. 42.*

Пошептом, нар. Шепотомъ. *Пошептом дає козакам таємний наказ. К. ЦН. 213.*

Пошеретувати, тую, еш, м. Передъ помоломъ ободратъ шелуху съ зерна.

Пошерсть, ти, ж.—**Пошесть.** *Ном. № 8349.*

Пошерхнути, ну неш, м. О кожѣ челоука: сдѣлаться шероховатой.

Пошиб, бу, м. Впечатлѣніе, вліяніе. *Гарячий пошиб першихъ любовей. Мир. ХРВ. 393. Невідомі місця, котрі довелося Грицькові вперше переходити, люде, яких йому мучалося стрічати,—все це мало незвичайний пошиб на парубка: на все те він дивився, рота роззявивши. Мир. ХРВ. 67.*

Пошибати, баю, еш, м. Ударять, бить; вырывать. *Із под тої труби димок пошибає. Грин. III. 684. Думка думку пошибає—Думка думку побиває. Г. Барв. 411. См. Побивати 5. Сльоза слезу, пошибає—Сльоза слезу побиває. См. Побивати 5. Пошибають слези, слези, котяться горохом.*

К. Дз. 130. Дух дѣла пошибає. Захватываетъ духъ. Сим. 235. Дух дѣла пошибав, аж вилазили очі, а він усе біжить.

Пошивайло, ла, м. Игра съ жгутомъ. *Мил. 56.*

Пошивальник, ка, м. Мастеръ, кроющій крыши соломой. *Желех.*

Пошиванка, ки, ж. 1) Наволока. *Він завівся на худобу, на хазяйство; є в його і скриня, і подушки, є й полотняні пошиванки на їх. Васильк. у. 2) Родъ вышивки. Г. Барв. 216.*

Пошивання, ня, с. Покрываніе крыши соломой. *Пошивання коштує мені 23 карбованці. Каменец. у.*

Пошивати, ваю, еш, сов. в. пошити, шію, еш, м. Крыть, покрыть соломой крышу. *Пошивати хату. Каменец. у. Стоїть корчма над болотом, не пошита околотом. Гол. III. 522. 2) Дрѣтев. Обивать, обвить проволокой. Шух. I. 275.*

Пошивач, ча, м.—**Пошивальник.** *Желех.*

Пошивка, ки, ж.—**Пошиванка 1.** **Пошикувати, кую, еш, м.** Построить въ ряды.

Пошинкувати, кую, еш, м. Позаниматься продажей спиртныхъ напитковъ.

Пошинувати, ную, еш, м. Обтянуть колеса шинами. *Колеса пошиновані. Мил. 159.*

Пошипіти, плю, піш, м. Пошипѣть нѣкоторое время.

Поширіти, рю, рш, м. 1) Распространять. 2) См. **1 поширати.**

Поширітися, рюся, ршся, м. 1) Распространиться. 2) См. **Поширатися.**

Поширочіти, чу, чш, м.—**Поширити.**

Поширшати, шаю, еш, м. Сдѣлаться шире.

І. Поширати, раю, еш, сов. в. поширіти, рю, рш, м. Дѣлать, сдѣлать шире, расширить. *Черк. у.*

ІІ. Поширати, раю, еш, м. 1) Порѣзать (о птицѣ). 2) Потыкать, попырять. *Треба було перейти місток, а темно дуже. Поширав ломакою по мосту,—дірок нема, тоді й перейшли. Павлогр. у.*

Поширятися, раюся, ешся, сов. в. поширітися, рюся, ршся, м. Расширяться, расширяться.

Пошити, шію, еш, м. 1) Сшить. *Жупанина по коліна, пошита до діла. Мет. 38. 2) Пошити у брехуні. Сдѣлать кого лгуномъ, выставить кого какъ лгуна. 3) См. **Пошивати.***

Появлятися, ляюся, ешся, сов. в. **появ'їтися, влюся, вишся**, *м. Фарнаїю! появиш!* Стор. МПр. 44.

Поязичитися, чуся, чийся, *м. Собрать? Не ймете віри? Може думаєте: поязичився Свирид?* МВ. (КС. 1902. X. 142).

Поярковий, а, е. Поярковый, изъ шерсти молодыхъ ягнятъ. Здорові пояркові брилі. О. 1862. IX. 62.

Поярмаркувати, кую, еш, м. Продать или купить на ярмаркѣ. Харьк.

Поярмачити, чу, чиш, м.—**Поярмаркувати**. Вх. Уг. 262.

Пояррок, рку, м. Шерсть съ молодыхъ ягнятъ. Змiev. у. Черниг. у.

Пояс, са, м. 1) Поясъ, кушакъ. Чуб. VII. 417. *Шалевим поясомъ підперезаний.* Стор. МПр. 76. 2) **Чесний пояс**. То-же, что и веселка, радуга. Вх. Зн. 6. Ум. **Поясок, поясчок**.

Поясіна, ни, ж.—**Пояс**. Поясіна з ножем-колодієм у нізві. Г. Барв. 22. *На козаку, бідному нетязі, три сиром'язі, опанчина рогозова, поясіна жмеловая.* ЗОЮР. I. 201.

Пояснєння, ня, с. Объяснение.

Пояснити. См. **Пояснити**.

Поясниця, ці, ж. Родъ писанки съ поперечною лінією вокругъ. КС. 1891. VI. 364.

Пояснити, няю, еш, сов. в. поясніти, ню, ніш, м. Объяснять, объяснить.

Поясок, скá, м. 1) Ум. отъ пояс. 2) Мѣсто связки пучка камыша, употребляемого для котця. Браун. 15. 3) Карнизъ (на печкѣ). Лебед. у. 4) Въ плужномъ лемехѣ: поперечная набойка съ лѣвой стороны. Вас. 199. 5) Поперечная круговая лінія на рисункѣ писанки. 6) Круговая широкая лінія въ орнаментѣ раскрашенной миски. Вас. 184.

Поясочок, чеа, м. Ум. отъ пояс.

Пояти, йм'у, мѣш, м.—**Поняти**. А воячка жона сама его стяла і другою си министра пояла. Драг. 271.

Прабаба, би, ж. Прабабушка. Константиногр. у.

Прабабський, а, е. Относящийся къ прабабушкѣ, ей принадлежащій. *Прабабські казали б казочки.* К. Дз. 140.

Правáчка, ки, ж. Въ крестьянской хатѣ: жилая комната по правую сторону сѣней. Шух. I. 95.

Правла, ди, ж. Правда, истина. *Все зине, тільки правда зостанеться.* Ном.

Вона мене вірно любить, вона мені правду скаже. Мет. 89. *Ой не по правді, мій маленький, зо мною живеш.* Мет. 67. **На правду сказати.** По правдѣ сказать. *Бо те тепер, на правду сказати, що рідко де доброго чувати.* Грин. III. 565. Ум. **Правдиця, правдонька, правдочна.** Тільки в дівоньках правдиць, кільки в коновках водичі. Чуб. III. 37. *Ніхто мені без милої правдоньки не скаже.* Мет. 64. *Скільки в решеті дірочок, стільки у їх правдочок.* Г. Барв. 528. *Кільки в решеті водичі, тільки парубкам привдиці.* О. 1861. XI. Св. 44. (Нп.).

Правдешній, я, є. Настоящій. Він правдешній буковинець. Федьк.

Правдїве, нар.—**Правдиво**. Сей правдиве у Бога вірує. О. 1861. IX. 179.

Правдівий, а, е. 1) Правдивый, справедливый. *Смирітєся перед правдивим словом.* К. Іов. *Козак—душа правдивая, со вочки не має.* Ном. № 769. *Судом правдивим осудити.* К. Іов. 76. 2) Настоящій, истинный, дѣйствительный. *Правдіві волоські гарбузи.* Сим. 210. *Нарід катував (економ),—правдивий кат був.* Гн. II. 144. *Слухай, що мертві уста без сили до серця твого будуть казати і жалъ правдивий оповідає.* Чуб. V. 376.

Правдівість, вости, ж. Правдивость. К. Бай. 65. *Апостоли правдивости святої.* К. Дз. 23. *Суди, Господи, незлобу і правдивість мого серця.* К. Псал. 58.

Правдїво, нар. 1) Правдиво, справедливо. *Правдиво ви свідкуєте.* Єв. Л. XI. 48. *Перед Богом стою і кажу правдиво.* Чуб. V. 376. 2) Истинно.

Правдїти, дж'у, дїш, м. Оправдывать. *Чоловіка винили, а жінку правдили.* Полт.

Правдїця, ці, ж. Ум. отъ правда.

Правдолюбєць, бця, м. Поборникъ истины.

Правдомовець, вця, м. Человѣкъ, говорящій правду.

Правдонька, правдочка, ки, ж. Ум. отъ правда.

Правдувати, дую, еш, м. 1) Быть правдой. *Нема в світі правди, правди не зискати, що тепер неправда стала правдувати.* ЗОЮР. II. 101. 2) Жить по правдѣ. *Хто бреше, тому легше, а хто правдує, той бідує.* Фр. Пр. 123.

Праве, нар. Почти. Сим. 216. *Праве забули, що й єсть вона на світі.* Сим. 222.

Праведний, а, е. 1) Праведный, безгрішний. *Праведная душе, прийми мою мову.* Шевч. 36. *Праведне сонце.* Рудч. Ск.

I. 94. 2)—**Правдивий** 2. *Не мають праведного таланту.* К. (О. 1862. III. 52, 53).

Праведник, ка, м. Праведникъ. *Бог любить праведника, а чорт ябедника.* Ном. № 8073. *Господь його між праведники прийме.* К. ЦН. 237.

Праведниця, ці, ж. Праведница.

Праведничий, а, е. Принадлежащій праведнику. *Одержить нагороду праведничу.* Єв. Мт. X. 41.

Праведність, ности, ж. Праведность. *Доки ти будеш держатись праведности.* К. Іов. 6.

Праведно, нар. 1) Праведно, по правдѣ. *Праведно жили.* Шевч. 242. *Худоба... праведно досталась.* О. 1861. X. 33. 2) Истинно. *Могила Шевченкова мусить нам статись початком нової науки і подвигів праведно християнських.* К. (О. 1861. VI. 30).

Правець, вця, м. Направление. *Оцьому оудинню правець он куди, а його вітер повернув ба' куди.* Волч. у. *Найде собі правець вода і сама.* Волч. у.

Правиборець, рця, м. Избиратель, участвующій въ выборѣ избирателей народныхъ представителей. Желех.

Правибори, рів, м. мн. Выборъ избирателей. Желех.

Правій, а, е. 1) Справедливый, праведный, безгрішний. *Божє правий!* К. ЧР. 22. *Ні правого Господь не відпихає і грішному руки він не протягне.* К. Іов. 18. 2) Правый, невиновный. 3) **Права середá.** Преполовєніє. *Мак... святятъ у праву середу.* Чуб. V. 85. Ум. **Правєнький, правєсєнький.**

Правій, á, é. 1) Ровный и прямой, перпендикулярный. *Рубайся, деревце, криве і праве.* Чуб. II. 114. *Правили робить стежки його.* Єв. Л. III. 4. *Як права солома, так добре топити, а як стара та перебита, так погано горити.* Пирят. у. *Права нила; правий ніж.* Шух. I. 175, 291. *Ой не ступай, мила, правою ногою.* Чуб. V. 244. **Правій бік полотна, сунна** (вишиваного). Лицевая сторона полотна, сукна (вышитого). Шух. I. 154. Ум. **Правєнький, правєсєнький.** *Кітйойки рвала правєнькою рукою.* Чуб. V. 6. *Виросла бузинка, та така гарна, правєнька.* Мнж. 58.

Правілка, ки, ж. Просѣлка въ лѣсу. Рк. Левиц.

Правілля, ля, с. Инструменты.

Правіло, ла, с. 1) Руль. Мнж. 179. *Човен без весла й правила.* Морд. II. 36.

2) Часть сапожной колодки, клинообразные куски дерева, вставляемые въ голенище. Вас. 161. *Де узався швець і кравець, приніс шило і правило, ще й драгви кінець.* Грин. III. 660. 3) Часть походючої ступи. См. **Ступа**. Шух. I. 162. 4) Часть олійниці. (См.). Шух. I. 163. 5) Часть веретінника. (См.). Шух. I. 149. 6) Въ деревянной стѣнѣ: бревно, идущее право (прямо) отъ угла до угла, не прерываемое окнами или дверями. Шух. I. 90, 91.

Правильце, ця, с. Аршинъ у каменщиковъ. Сумск. у.

Правина, ні, ж. Взысканіє, требованіє.

Правити, влю, виш, м. 1) Говорить, твердить, настойчиво повторять, настаивать. *Я йому кажу одно, а він своє править.* Радом. у. *Там що йому не толкуй, а він своє править.* Лебед. у. 2) Требовать, взыскивать. *Правити дол.* *Ніхто не прийде правити проценту.* Рудч. Ск. II. 26. *Півник ун'ять пішов править жорна: кукуріку! оддай, пане, жорна!* Рудч. Ск. I. 38. 3) Спрашивать извѣстную цѣну, спрашивать. *А вона тільки й правила штири злотих за нього.* Умань. **Править, як за бáтька**,—такъ дорого. 4) Служить (церковную службу). Шевч. 234. *Молебні день-у-день Спасителеві править.* 5)—**за що**. Служить чѣмъ. 7) Выправлять. *Буде він знати, де козам роги правлють.* Богодух. у. 6) Управлять. *Гляди, щоб добре народом правив.* Рудч. Ск. II. 163. *Владично правили ти народом.* К. Псал. 204. 8) Дѣлать. *Будеме правити із Мар'ї невісту.* Гол. IV. **Правити гніздó.** Дѣлать гнѣздо. Вх. Уг. 262.

Правитися, влюся, вишся, м. 1) Направляться. *А куди правитесь?—До Київá.* *Я до того дуба правлюся,—чи не зрубати його.* Харьк. 2) Возиться, хлопотать. *Ектериносл. у. Чіпка вже правився коло шкоти: там тин підняв та набив, нові ворота приробив...* Мир. ХРВ. 342. *А ми ще не лягали, все правилися.* Лебед. у. 3) Исправлять должность чью. *Іва правитися за старосту.* НВолын. у. 4) Служиться (о церковномъ служеніи). *Скоро служба Божєа правитиметься.* Грин. II. 112. 5) Судиться, искать за обиду, жаловаться. *Іди, прався на мене, куди знаєш.* Новомоск. у. 6) Поправляться. *Дают то то зиле худобі, щоб ся правила.* Вх. Зн. 54.

Правиця, ці, ж. 1) Десница, правая рука. *Без Ніженського полку, як без руки-правиці.* К. ЧР. 344. *Станьте ви, правед-*

Прапоріць, рця, м.—**Прапірок, Прапорій**—зроблені з довгих паличок короювки з різнобарвного паперу. МУЕ. III. 86.

Прапорщик, ки, ж.—**Прапірка.**

Праправнук, ка, м, Праправнукъ. К. Досв. 42.

Праправнучка, ки, ж. Праправнучка. Г. Барв. 419.

Прапрядід, да, м. Прапрядідъ. Желех.

Прапращур, ра, м. Прапращуръ. *І праправнуки задають прапращурів діло.* К. Досв. 42.

Прапращурський, а, е. Относящійся къ прапращурі. *О, любі пращурі, що давнину зазнали праприщурську.* К. Дз. 156.

Прарід, роду, м. Первый родъ, изъ котораго вышли другіе роды. *І роду й прароду закаже, щоб не ходили заміж.* Г. Барв. 287.

Прародич, ча, м. Прародитель. *З того самого дерева наказав Памбіх (=Пан-Бі) їсти япка нашим прародичам.* Гн. I. 19.

Прародичка, ки, ж. Прародительница. Желех.

Прас, су, м. 1) Утюгъ. 2) Пресъ. *Оце в мене сир під прасом.* Київ. у. 3) Трепка. *Смертельного задавши прасу, як пса покинув на піску.* Котл. Ен. VI. 33. 4) Раст. *Allium porrum.* Херсон. Ум. **Прасок.**

Праск! меж. для вираження звука вистрѣла. Гн. I. 211.

Праска, ки, ж. Утюгъ.

Прасло, ла, с. Часть досчатого забора отъ столба до столба. Київ. и Подольск. гг.

Прасок, ску, м. Ум. отъ прас. Употребляется и самостоятельно въ знач. 1 и 3. *Знала б прасок добрий.* Ном. № 3624.

Прасол, ла, м. Мелкій торговецъ преимущ. вяленой рыбой и солью.

Прасолувати, лую, еш, м. Заниматься прасольствомъ.

Прасольство, ва, с. Мелочной торгъ вяленою рыбою и солью, прасольство.

Прасольський, а, е. Относящійся къ прасолу.

Прасування, ня, с. Глажене, утюжене. *Ніч просиділи паньки над прасуванням.* Св. Л. 201.

Прасувати, сую, еш, м. 1) Жать, выжимать, давить. *Сир прасувати.* 2) Гладить, утюжить. *Буду білі хусти прати...—Где будеш сушила?...—Где будеш прасувала?* Чуб. V. 1199. *Насилу володала руками,*

прасуючи залізком мушинову сукню. Левиц. I. 179.

Прасунок, ну, м. 1) Скорбь, огорчение, беспокойство. *Ой не услышай, Господи, клятби моєї, що я своїх синів кляла-проклинала: у своїй голові великий прасунок мала.* ЗОЮР. I. 24. 2) Хай йому прасунок! Чортъ съ нимъ. Ном. № 5123. *Нехай йому лихий прасунок, як голодом нам помірають.* Котл. Ен. III. 24.

Пратві, ві, ж. То-же, что и прало, мѣсто, на рѣкѣ, гдѣ моють бѣлье. Черк. у. *Зимою пратву рубаютъ, т. е. вырубываютъ прорубь. Ваши ніколи не ідуть пратву розрубувати, ви так і понадились на готовеньке ходити.* Пирят. у.

Прати, перу, рѣш, м. 1) Стирать, мыть. *Буду хуста прати.* Чуб. V. 82. 2) Бить, колотить, дубасить. *Та й зачали пана дяка в штирі кий прати.* Чуб. V. 675.

Пратися, перуся, рѣшся, м. Стираться. Загадка: *Що на оні переться, а на воді сушиться?* (Віск). Ном. № 141, стр. 295.

Праття, тя, с.—**Прання.** Сим. 132. *Праття в мене багато, коли я його й поперу?* Константиногр. у.

Праушник, ка, м. Буравчикъ для просверливания того отверстия въ курительной трубкѣ, въ которое вкладывается чубукъ. Вас. 149.

Прах, ху, м. Прахъ. Ном. № 10844. *Обою земля присипле своїм прахом.* К. Юв. 47. *Ясен мій твоеї головоньки не йме, на прах роспаде.* АД. I. 129.

Практика, ки, ж. Приключеніе, исторія. *Як зо мною була практика, то варто навіть списати цев.* Драг. 63.

Праценька, ки, ж. Ум. отъ праця.

Працівник, ка, м. Труженикъ, работникъ. Желех. Ум. **Працівничон, працівниченько.** *Мої працівниченьки милі!* ЕЗ. V. 107.

Працьовитий, а, е. Трудолюбивый. *Вона така працююча, а він таке ледащо.* Грин. II. 145. *Розумна пані і моторна... трудяща, дуже працююча.* Котл. Ен. I. 15.

Працьовитість, тости, ж. Трудолюбіе.

Працювальник, ка, м.—**Працівник.** Константиногр. у.

Працювання, ня, с. Трудъ. К. ЦН. 175.

Працювати, цюю, еш, м. Трудиться. *Я молодий і здоровий, працювати буду, будеш мати, що захочеш.* Чуб. V. 141. *Чумак робить і працює, і ніт очі заливає.* Мет. 464.

Працюватися, цююся, ешся, м. Трудиться, стараться, употреблять усилія. *Треба було вдвох зсажувати вуліки на віз, бо вони не повироблювані, а я сам працювавсь.* Змієв. у.

Праця, ці, ж. Трудъ, работа. Шевч. 133. Котл. Ен. VI. 87. *Кричить пробі її мати, щоб дівчину рятувати, каже, що за працю тую я дівчину подарую.* Чуб. V. 1117. Ум. **Праценька.** ЕЗ. V. 109.

Прач, ча, м.—**Праніє.** Козел. у., НВолын. у. *Отто тобі, мати, і прач на загаті: як будеш прачем прати, будеш мене споминати.* Мет. 227. Ум. **Прачк.**

Прачка, ки, ж. Ум. отъ прачка.

Прачк, ка, м. 1) Ум. отъ прач. 2) Головастикъ. НВолын. у.

Прачити, чу, чиш, м. Бить валькомъ бѣлье, полотно. *Я думав, що прачки працюють, а то по Марусі малі діти плачуть.* Грин. III. 241.

Прачка, ки, ж. Прачка. Чуб. V. 1133. *І швачка, і прачка, і пряжа.* Мил. 27. *Літом і качка прачка.* Ном. № 552. Ум. **Прачка.** Мил. 217.

Прачка́рня, ні, ж. Прачешная. Васильк. у. (Рк. Левиц.). Київ.

Прачку́н, на, м. Помощникъ прачки, занимающийся катаньемъ и глаженьемъ бѣлья. Київ. (Рк. Левиц.).

Прачувати, чую, еш, м.—**Прачити.** Вас. 169.

Прашовіння, ня, с. Полотье, мотыжене.

Прашпорт, та, м. Испорч. в.м. пашпорт. Паспортъ. *Перестріва його на дорозі становий... „Прашпорт є?“—Ні, нема.—„Як же ти без прашпорта ходиш? Ти блудяка якийсь“.* Рудч. Ск. II. 161. *Узяв вовчий прашпорт.* Его выгнали. Ном. № 10492.

Прашувати, шую, еш, м. Полотъ, мотыжить. *Я оце дуже втомилась, бо в таку спеку дуже погано прашувати: земля розсипається.* Київ. у. *Прашують кукурузу.* Бессар.

Пращикувати, кую, еш, м.—**Пашекувати.** Лебед. у.

Пращур, ра, м. Пращуръ, отецъ пра́дда. МУЕ. III. 171.

Пращурка, ки, ж. Пращурка. МУЕ. III. 171. *Увесь рід її, всі баби й прабаби з пращурами і пращурками.* Г. Барв. 366.

Пре.. въ сочетаніи съ прилагательными и нарѣчіями усиливаетъ качество. (*пребагатий, предобрий, пребезмірний, пребідний, пребісовий; прегарно, превесело*). Слова,

которыя въ большей или меньшей мѣрѣ составляютъ исключеніе изъ этого правила (напр., гдѣ слово съ **пре**, рятомъ съ усиленіемъ степени качества, получило и особый отгѣнокъ значенія), перечислены ниже. Иногда **пре**, какъ приставка при глаголѣ или существительномъ есть сокращенное **пере**: **пребродити** = **пребродити**, **пребувати** = **пребувати**; всѣ такія слова см. на **пере**.

Превелѣбний, а, е. Высокопочтенный, высокостойный. — главнымъ образомъ титулъ духовнаго лица. У Шевченка о козацкой радѣ: *Превелѣбную громаду докупти скликами.* Шевч. 233.

Превсякий, а, е. Всяческій; всевозможный. *Там він бачив—крий Боже—яку тьму-темряву всякої-превсякої птиці.* Стор. МПр. 167.

Прѣвѣк, ку, м.—**Передвѣк.** 3 **предвѣку.** Съ незапамятныхъ временъ. *Ой давно, давно, та із предвѣку.* Гол. IV. 27.

Прѣвѣчний, а, е—**Передвѣчний.** Шевч. 665. *У тебе, предвѣчний царю, ми шукаєм оборони.* К. Псал. 170.

Прѣдківський, а, е. Доставшійся отъ предковъ. К. Досв. 88. *Єремія на диво обнови предківський замок.* Стор. МПр. 65.

Прѣдківщина, ни, ж. Старина; унаслѣдованное отъ предковъ. *Моя се предківщина по варягах.* К. ПС. 134.

Прѣдків'я, в'я, м. мн. Предки. Ном. № 865. *Не ми, Діво Маріє, мучили Христа, мучили Христа наші предков'я.* Чг. 57. См. **Предок.**

Предковецький, а, е. Предковскій. Радом. у.

Прѣдковий, а, е. Предковскій. *Це земля предкова.* Черк. у.

Предковіковий, а, е—**Предковічний.** *О, слово рідне! Ти стоїш на чаті предковікових пам'яток святині.* К. ХП. 97.

Предковіцький, а, е—**Предковічний.** *Се земля наша предковіцька.* НВолын. у.

Предковічний, а, е. Древній. К. Чг. 88. *Гори предковічні.* Шевч. *Засяєш знову духом предковічним.* К. ХП. 54.

Предміщання, на, м. Житель предмѣстья. АД. I. 15. *Вийшли до його усі міщане, усі міщане, всі предміщане.* Нп.

Предозвілля, ля, с. Приволье, раздолье, удобное мѣстоположеніе. *У вас тут гарне предозвілля і вода близька, над річкою гори...* Волч. у.

Прѣдок, дка, м. Предокъ. 3 **предкіс хазяїн.** Мнж. 67. *Ви, жидове, Христа за*

мучили.—*Не ми, Маріє, то наші предки.* Чуб. III. 353. См. **Предків'я**.

Предокучити, чу, чий, гл. Надієсть. Уже ж мені та й предокутило під віконцем стоячи, твою волю волячи, тебе дождаючи. Чуб. V. 83.

Представитися. См. **Представлятися**.

Представлятися, ляюся, ешся, сов. в. представитися, влюся, вишся, гл. Привиживатися, привидіється. То представитися Алкан-пашати трапезондському князю, молодому паняти, сон дивен, барзо дивен на прочуд. Лукаш. 16.

I. Предся, нар.=Предці.

II. Предся, прил. Предсь симъ бывшая. Встрѣчено только въ ж. р. К. ЧР. 426. *Предся Русь.* К. ЧР. 70. *Вбачати в нас щирю предсю Русь.* К. Гр. К. 4.

Предувілля, ля, с.=Предозвілля. О. 1862. IX. 69.

Прѣдці, прѣдця, нар. Однако, тѣмъ не менѣе. Бо не всі ся пани родять, прѣдці до щастя приходять. Гол. I. 304.

Прѣжній, я, е. Прѣжній. Як би була прѣжня розмова. Чуб. V. 531.

През, нар.=Через. През Христові страсті не маєш щастя у пеклі. Чуб. III. 17.

Прѣзвірх, нар. Черезъ край. У його вже й прѣзвірх є, а все заїрбав. О. 1862. V. 84.

Презирство, ва, с. Презирѣніе. Буде на неї дивитись з презирством і обходитись з неповагою. Котл. НП. 373.

Презмагати, гаю, еш, гл. Одолѣвать, побѣждать. За кису світ увесь не мирить; що й у панів, да й то вона все презмає. Г. Барв. 448.

Прейма, нар. По крайней мѣрѣ. Хоч з торбами підемо, та прейма матимем, де зіму зимувати. Св. Л. 69. Вишукують собі таких малюків ручих, щоб украв і втік, а прейма викрутивсь. Св. Л. 136.

Прекладати, даю, еш, гл.—над що. Предпочитать чему. К. ПС. 94. О, божєвільна! де твій розум дівся, щоб зрадника над мене прекладати. К. ЦН. 203. Науку і талант над значність прекладали. К. Дз. 13.

Прекрасен, сна, не, прекрасний, а, е. Прекрасный, чрезвычайно красивый. Молоденький козаченьку, словами црекасен. Чуб. V. 185. Ти, дівчино, ти прекрасна, як на небі зоря ясна. Грин. III. 241. Ой світе мій ясний, ой світе прекрасний. Мет. 80.

Прекрасно, нар. Чрезвычайно красиво. Прекрасно вберися. Грин. III. 343.

Прем, нар.=Притьмом. В мене шия чиста... що-дня мюю, хіба вже прем часу не маю. Св. Л. 171.

Премиленний, а, е. Очень милый. Що то за премиленний чоловік у тії жінки. Черк. у.

Преміч, мочі, жс. Сила, наибольшая сила. З усієї премочі смикнув. Константиногр. у.

Премудрий, а, е. 1) Премудрый. І премудрих немудрі одурять. Шевч. 213. 2) Очень искусный. Бери мене, дячку, премудрую швачку. Нп.

Премудрість, рости, жс. Премудрость. Чи ти стягнув до себе всю премудрість? К. Іов. 32.

Премудро, нар. Премудро, очень мудро. Зробив еси премудро. К. Псал. 15.

Преномерант, та, м. Подписчикъ. Чи багато в тебе преномерантів на „Записки о Южн. Руси“? Шевч. (О. 1862. V. 10).

Преогорчати, чаю, еш, сов. в. преогорчати, чу, чий, гл. Сильно огорчать, огорчить. Лучче йому з нудьги зашинути, ніж пан-отця навѣк преогорчити. К. ЧР. 234.

Прѣпір, ру, м.=Припір. Мнж. 181.

Преподобитися, блюся, бишся, гл. Сдѣлаться преподобнымъ, святымъ; сдѣлаться угоднымъ Богу.—В потайники пуститъ огонь!..—Постригайте, не бивайте: там моя Оксана. Годиночку, батьки мої! Я її достану!“—Добре, добре!.. Залізничє, гукни, щоб палили. Преподобитися з ляхами!.. Шевч. 189. Царь Давид... колись преподобився Богові. Драг. 98.

Преподобний, а, е. 1) Преподобный, праведный, святой. Не зовіте преподобним могого Нерона. Шевч. 2) Красивый, прекрасный. Преподобна дівчина. Чуб. V. 19.

Преподобник, ка, м. Преподобный, угодникъ, праведникъ. К. Бай. 45.

Преподобниця, ці, жс. 1) Преподобная, праведная, святая. Левиц. I. 287. 2) Красавица. Як була я молодою преподобницею, повісила хвартушину над віконницею. Ном. № 12546.

Пресподниця, ці, жс. Преисподняя. Та й укинув його в темницю, та й мбокую пресподницю. Чуб. V. 1021.

Престіл, толу, м. 1) Престолъ, тронъ. Шух. I. 39. Біда на престолі, коли нема нічого в стодолі. Ном. № 214. Поскидав потужних з престолів. Св. Л. I. 52. 2) Пре-

столъ въ церкви, въ олтарѣ. Привів її під церковку: „тепер ти моя“. Вона йому відповіла: „неправда твоя“. Привів її до престолу: „тепер ти моя“. Вона йому відказала: „неправда твоя“. Чуб. V. 204.

Престільниця, ці, жс. Верхняя доска стола? Війшов Івасенко до нової світлиці, лежить миленька на престільниці. Гол. I. 181.

Претак, ка, м. Рѣшето. Вх. Лем. 456.

Претінка, ки, жс.=Прутинка? За шуміла шабелечка, як з ліса претінка. Гол. I. 20.

Префѣкт, та, м. Помощникъ ректора Кієво-братської колегії (академії), несій обязанности административныя и въ тоже время бывший и профессоромъ. Кассіян Сакович, префект Братської школи. К. ПС. 5.

Прѣцінь, нар. Между тѣмъ, однако.

Преч, нар.=Пріч. Пішов мій миленький преч на поховання. Гол. I. 338.

Пречіста, тої, жс. Пречистая. Эпитетъ Богоматери. Благослови, Боже, Пречиста Господже. Мил. Св. 3. Безъ сущестельнаго употребляется въ значеніи: Богоматерь, также образъ Богоматери и нижепоименованные праздники въ честь ея. Ой там ішла Пречистая, Пречистая Мати Божя. Чуб. III. 367. На Йордані тиха вода стояла, там Пречиста свого сина купала. Чуб. III. 449. **Пѣрша Пречіста.** Успєніе Пресв. Богородицы (15 августа). ХС, I. 78. **Друга Пречіста.** Рождество Пресв. Богородицы (8 сентября). ХС. I. 78.

Пречудо, да, с. Большое чудо; большое диво. З усього села збігалися діти дивитись на те пречудо. Мир. ХРВ. 355.

При, предл. 1) При, возлѣ. Сидять... цуси при березі. Св. Л. 226. Три явори посадила сестра при доміні. Шевч. 393. Була в мене небога, при мені вона і зросла. МВ. II. 19. У нас при душі копійки нема. Г. Барв. 283. 2) Во время. При зоді були люди. Каменец. у. 3) Бүти, жити при... Быть, жить въ... Як живе чоловік при вбозтві, то й хороший зробиться поганим, а як при волі, то й ледащо покажеться гарне. Грин. I, 113. Був чоловік середніх літ, при здоровлю. Г. Барв. 304. **При розумі бүти.** Быть въ своемъ умѣ, въ сознании. Біснуватий сидить при розумі. Св. Мр. IV. 15.

Прибавити, ся, См. Прибавляти, ся.

Прибавка, ки, жс. Прибавка. Як даватимемо прибавки, то не матимемо ні стовпа, ні барина. Лебед. у.

Прибавляти, ляю, еш, сов. в. прибавити, бавлю, виш, гл. Прибавлять, прибавить. Рудч. Ск. I. 114.

Прибавлятися, ляюся, ешся, сов. в. прибавитися, люся, вишся, гл. 1) Прибавляться, прибавиться. Ном. № 513. 2) Замишкаться. Прибавитися було Семен на вечерницях, вони (батько) до його цілий день і слова говорити не будуть. Федьк.

Прибагати, гаю, еш, сов. в. прибагати и прибагнути, ну, неш, гл. Имѣть, возымѣть странное желаніе. Желех.

Прибагом, нар. По прихоти, случайно. Желех.

Прибажний, а, е. Изъ прихоти желаемый. Вх. Зн. 55.

Прибачити, чу, чий, гл. Подсмотрѣть. Чоловік у вікно прибачив, що він робив у хаті, та ото як підзорив, та й став усім розказувать. Новомоск. у.

Прибгати, бгаю, еш, гл. 1) Пригнуть. 2) Прибратъ къ рукамъ? Захватить? Заберуть усе до нитки, а деколи, як не сховається гарна дівчина або молодина, то й їх прибачають. Стор. МПр. 68. 3) Прибавить. Та й „Матроза“ прибав би до „Князині“. Шевч. (О. 1862. III. 7).

Прибѣга, ги, об. Безпріютный человекъ. Ходє, як прибега. Лебед. у.

Прибивати, ваю, еш, сов. в. прибити, б'ю, б'єш, гл. 1) Прибивать, прибить. Дошку прибий візками. 2) Прибивать, прибить чѣмъ либо упавшимъ сверху и придавившимъ внизъ. Бодай тебе, мій миленький, ворота прибили, а щоб тебе отріч мене инші не любими. Мет. 63. 3) Прибивать, прибить, приносить, принести (водою). Хвиля прибила човен до берега. 4) Только сов. в.? Подогнать, понудить. І робити не прибити, а жать не напнеться. Грин. III. 67.

Прибиватися, ваюся, ешся, сов. в. прибитися, б'юся, б'єшся, гл. Приходить, прийти, приїхати, зайти, заїхати, попасть куда. Мнж. 39. Шукаючи, заблудила. Ой прибилась до риночку. Чуб. V. 909. Блукаючи по Україні, прибивсь якось я в Чирин. Шевч. 337.

Прибивач, ча, м. Инструментъ, котрымъ выбивають бобрики (см.). Шух. I. 278.

Прибирати, ся, раю, ся, еш, ся, гл.=Прибирати, ся.

Прибиток, тку, м.=Прибуток. Кривиз душою для прибитку. Котл. Ен.

Прибичовувати, вую, еш, сов. в. при-

бичувати, чую, еш, м. 1) Припрягати, припрячь, пристегивать, пристегнуть (животное въ помощь другимъ везущимъ). 2) Прибавлять, прибавить, присчитывать, присчитать. *Люде що почують, то приби-чуютъ.* Ком. Пр. № 114. *Ти нащо приби-човуєш, чого й не було?* НВолын. у. *Я ви-нен два рублі, а він прибишовує ще їден.* НВолын. у.

Прибігати, гаю, еш, сов. в. прибігти, біжѹ, жіш, м. Прибігати, прибіжати. *За Зінкою слідком прибігли єї мати, чо-ловік і ще кілька бабусь.* Стор. Прибігає вовчик до ополонки. Рудч. Ск. II 8.

Прибігнути, ну, неш, м.—Прибігти. Вх. Уг. 263.

Прибідок, дѹ, м. Прибавка къ бѣдѣ, добавочная бѣда. *До біди найдеся все й прибідок.* Фр. Пр. 44.

Прибіжанин, на, м. Богомолецъ. *Сто двадцять літ живе чернець мовчущий... На поучення прибіжанам темним знай мимрить.* К. МБ. II. 132.

Прибіж, бою, м. 1) Планка, бревнышко, прибавляемое вдоль стѣны украинской хаты на аршинъ отъ низу,—на него опираются концы досокъ, изъ которыхъ составленъ піл (на которомъ спять). Сим. 2. 2) *Gepanium palustre.* Лв. 9.

Прибіжниця, ці, ж. Часть колѣдки, снаряда для выдѣлюванія корбон. Вас. 148.

Прибіж, бока, м. 1) Боковая при-стройка къ зданію, напр. **прибіки** въ клѹні—по обѣмъ ея сторонамъ, для большей вмѣстимости, находятся въ связи съ **клу-нею**, но отдѣлены отъ нея стѣнами. Волч. у. 2) Часть стѣней, прилегающая къ хатѣ, отдѣленная отъ остальныхъ стѣней стѣн-кой,—здѣсь находится устье **варистой** печи и входъ въ хату. Вас. 195.

Прибілий, а, е. Бѣловатый. Вх. Зн. 55.

Прибільшати, шаю, еш и прибіль-шувати, шую, еш, сов. в. прибільшити, шу, шиш, м. 1) Увеличивать, увеличить. 2) Прибавлять, прибавить. Левиц. Пов. 270. *Сами прибільшують невірї плати.* К. Бай. 24. 3) Преувеличивать, преувели-чить. *Хоціньский любив дечого багато і при-більшити, прикинути зайве.* Левиц. I. 212.

Прибільшатися, шаюся, ешся и при-більшуватися, шуюся, ешся, сов. в. при-більшитися, шуся, шишся, м. 1) Увели-чиваться, увеличиться. Канев. у. *Їх вій-сько тими збігами прибільшувалося і в силу вбивалося.* К. Хм. 41. 2) Прибавляться,

прибавиться. 3) Преувеличиваться, преувеличиться.

Прибір, бѹру, м. 1) Одежда, нарядъ. *Краща дівчина твоя всіх, на їй прибора більше всіх.* Чуб. III. 150. 2) Одѣваніе, на-ряжанье. *Хиба мені до прибору? Аби гарно?* Ком. Пр. № 823. *Косу заплетемо,—які ж тут прибори? Та й до церкви, та й на рушник.* О. 1861. XI. Кух. 27. Вообще приготовления къ чему либо (свадьбѣ, празднику) и необходимія для этого вещи. *Треба ж таки прибіратися к весіллю; хоч рушники і єсть готові, так іще дечого треба.—Аби рушники були, а за прибори на весілля не турбуйтесь: наш Возний... на свій кошт таке будячне весілля уджигне.* Котл. НП. 377. 3) Узорная вышивка цвѣт-ными нитками по лацкану полусубка. Вас. 155.

Прибірання, ня, с. 1) Уборка, при-борка. 2) Одѣванье, наряданіе, а также сами одежды, наряды. *А жаль мені діву-вання, дівочького прибірання.* Чуб. V. 42. Ум. **Прибіраннячко.** Мил. 131.

Прибірати, раю, еш, сов. в. прибірати, берѹ, рѣш, м. 1) Убирать, убирать, приби-рать, прибрать, привести въ порядокъ; при-нимать, принять. *Прийшовши, знайде (до-мівку) виметену й прибрану.* Єв. Л. XI. 25. *А в дівчини одна хата, та й та не при-брата.* Грин. III. 250. 2) Одѣвать, одѣть, нарядать, нарядить. Чуб. V. 733. *Дівчата гарні, усі прибрані.* Кв. *Прибери пенъ, то й пенъ покращає.* Г. Барв. 414. 3) Брать, взять. *Еней, матню в кулак прибравши і „не до соли“ промовлявши, сажив крутенько гайдука.* Котл. Ен. I. 20. **До рук прибірати.** Прибрать къ рукамъ, захватить. 4) Под-бирать, подбирать, выбрать то, что подхо-дитъ въ пору, въ мѣру. *Не прибере Хари-тина невістки до душі.* Грин. III. 76. *Не прибере нічого він собі купить за тій гроші.* Грин. II. 191. *У тому то селі ро-дивсь наш Г. Ф. Квітка і по сьому то селу прибрал собі надане ім'я Основ'яненко.* К. Гр. Кв. 6. **Нічого не прибрів** більш їй **одмовити.**—Ничего больше не нашелся ей отвѣтить. МВ. О. 1862. I. 73)—**розуму, ума, спѣсїб, спѣсобу.** Находить, найти спо-собъ, додуматься, выдумать. *А отаман чу-мацький, Товстуха, собі ума прибірає, що йому робить.* ЗОЮР. I. 76. *Прибрали люде способу літати по воздуху.* Дещо. *Стали ляхи способ прибірати.* АД. II. 113. **Син прибраний.** Пріємный сынъ. *Вовк хований, приятель перепрошений, син прибраний,*

а жид хрещений, то все непевні. Ном. № 8101. 5) Съѣдать, съѣсть, поѣдать. *Нічого не робить, а все прибірає, що по-дадуть на стіл.* Г. Барв. 507. *Найдків, напиків понастановлювала... А панночка усе прибіра, наче той горобець, хутенько й чистенько.* МВ. (О. 1862. III. 36).

Прибіратися, раюся, ешся, сов. в. прибіратися, берѹся, рѣшся, м. Одѣваться, одѣться, нарядаться, нарядиться. *В юлу-бий жупан приберися.* Макс. *Що як прий-де суботонька, я змиюся й росчешуся, а в неділю приберуся.* Мет. 76.

Прибірний, а, е. Нарядный. *На тобі сукні дуже прибірні.* Чуб. V. 1127.

Прибірниця, ці, ж. Та, которая при-бираєть. *Сестриця-прибірниця мої кісточки прибірала.* Рудч. Ск. II. 36.

Прибіч, бочі, ж. Прибыль, доходъ. *Вона оплачує ґрунт і прибічі має карбо-ваній з триста.* НВолын. у.

Прибічи, м.—Прибігти. Вх. Уг. 263.

Прибічник, ка, м. Приближенный чей, помощникъ. *Я це прибув з наказом від громади шукати в князя вірної поради: його прибічники нас упевняли, щоб ми від його тільки гасла ждали.* К. ЦН. 249.

Приблагати, гаю, еш, м. Приобрѣсть, съ трудомъ нажить. *Бач, яка вона—проби, дай їй і свитину, і кожух, і коровку,—усе, що я своїй рідній дитині прибилагала.* Ека-териносл. у.

Приближність, ности, ж. Разстояніе. Конот. у.

Приблѹда, ди, об. Бродяга, пришелець; приставшее животное. *Не знаю, де вони взяли—приблуда князь, була й княгиня.* Шевч. 325. *Коня мого приблудою будуть називати.* Макс.

Приблудити, ся, джѹ, ся, диш, ся, м. Заблудившись или блуждая прийти куда. Чуб. V. 350. *Приблудили к Дунаечку.* Чуб. III. 486. *Дівчинонька по триби ходила, в зеленому лісі заблудила, приблудила к зе-леному дубу.* Чуб. V. 346. *Пішов же він по пуцах блудити; блудив же він сім год і чотирі, приблудився к обідній годині.* Мет. 359.

Приблудний, а, е. Приблудившийся, приставший. *Не сподівайся дяки від при-блудної псяки.* Ном. № 4604.

Приблукати, каю, еш, м.—Приблудити. Ходила вона, ходила та й приблу-кала до попа у слободу. Мнж. 37.

Приблркати. См. Приборкувати.

Приблркувати, кую, еш, сов. в. при-

блркати, каю, еш, м. 1) Подрѣзывать, подрѣзати крылья птицѣ, окарнати крылья. Чуб. V. 263. *Приборкано усім орлятам крила.* К. ХП. 92. 2) Прибирать, прибрать къ рукамъ. *Думав шляхту приборкати трошки.* *Вона добре свою свекруху прибор-кала, тепер а ні писне.* Харьк.

Приблрчний, а, е. Боковой. НВолын. у.

Приблрчок, чка, м. Чуланъ, пристройка возлѣ дома.

Прибрати, ся. См. Прибірати, ся.

Прибресті, дѹ, дѣш, м. Прийти по водѣ.

Прибрехати. См. Прибіхувати.

Прибрехнути, нѹ, неш, м.—Прибре-хати. Уміють добре прибрехнути. Гліб.

Прибіхувати, хую, еш, сов. в. при-брехати, брешѹ, шеш, м. Привирать, приврать. *Глухий не почує, так прибреше.* Ном. № 8564.

І. Прибувати, ваю, еш, сов. с. при-бути, бѹду, деш, м. 1) Прибывать, при-быть, приѣзжать, приѣхать. *Прибудо, милій чорнобривий, з далекого краю. Ой рад би я прибувати, та далеко дуже.* Мет. 84. 2) Прибывать, прибыть, увеличивать-ся, увеличиться. *Понад берегами вода при-буває.* Грин. III. 252. *Прибуло дня на ку-рячу н'ядь.* Чуб. I. 245.

ІІ. Прибувати, ваю, еш, сов. в. при-бути, бѹю, еш, м. Примѣрять, примѣ-рять (обувь). *Чи ти прибувала черевки? не малі?* Константиногр. у.

Прибудовувати, вуку, еш, сов. в. при-будувати, дѹю, еш, м. Пристраивать, пристроить. Г. Барв. 379. НВолын. у. 3 *обох боків старої будівлі прибудував ще по крилу покоїв.* Стор. МПр. 65.

Прибулий, а, е. Прибывший. *Запро-шували прибулих козаків поспідати.* Стор. МПр. 126.

Прибути. См. Прибувати.

Прибутній, а, е. 1) То, что прибав-ляется, увеличивается въ количествѣ. *Дій-во—прибутне, бо... воно прибуває в госто-дарстві, коли хто свої корови діїні має.* Грин. II. 275. 2) Прибылой. *Прибутна вода.* Канев. у.

Прибутній, а, е. Чужесторонній, при-бывший. *Се прибутній чоловік.* НВолын. у.

Прибуток, тку, м. Прибыль. 3 *при-бутку голова не болить.* Ном. № 9834. *Чи мали який прибуток з садочку?* О. 1862. IX. 115.

Приваб, бу, м.—Приваба. Желех.

Приваба, би, ж. Привлекательность,

заманчивість; также: то, что привлекает. Желех.

Привабити. См. Приваблювати.

Приваблювання, ня, с. Привлечение.

Приваблювати, люю, еш, сов. в. привабити, блю, биш, и. Привлекать, привлечь. *Ой, дівчино моба, мила, ти ж мене привабила.* Грин. III. 161.

Привабний, а, е. Привлекательный. Желех.

Привадити, джу, диш, и. Привязать, привесить. Угор. Вх. Лем. 456.

Привал, лу, м. Выступ скалы. Желех. *Сіли собі на привалу, мольки закурили.* Гол. I. 160.

Привалок, лку, м. Неподвижная скамья, придбываемая кь лежанкѣ. МУЕ. I. 89. (Черниг.).

Приварити. См. Приварювати.

Приварювати, рюю, еш, сов. в. приварити, рю, риш, и. 1) Доваривать, доварить. *Треба приварити каші, бо мало.* 2) О жельзѣ: наваривать, наварить, приварить.

Приватний, а, е. Частный. *Заприсягну не втручатись у жадні козацькі справи і стану жити... приватною особою.* Кост. Ч. 101.

Приведенник, ка, м. Сынъ жены, рожденный ею отъ перваго мужа и приведенный въ семью второго. Ум. Приведенничок.

Приведенниця, ці, ж. Дочь жены, рожденная ею отъ перваго мужа и приведенная въ семью второго. Ум. Приведенничка.

Приведенничок, чка, м. Ум. отъ приведенник.

Приведення, ня, с.=Приведенція. З однією жінкою було ось яке приведення. ЗОЮР. II. 34.

Приведенція, ції, ж. Приключение. Сим. 151.

Привезті, ся. См. Привозити, ся.

Приверзтіся, зүся, зешся, и. Прмерещиться, пригрезиться. Шевч. 363. *Чого у сні не приверзеться.*

Привернути, ся. См. Привертати, ся.

Привертати, таю, еш, сов. в. привернути, ну, неш, и. 1) Поворачивать, поворотить кь чему (при їздѣ). *Нехай вони човни до берега привертають.* АД. I. 248.

Коло мого дворики козаченько кониченьком грає, да все до моїх ворітечок коня привертає. Чуб. V. 150. 2) Располагать, располагать, склонять, склонить кь чему. 3) Наваливать, навалить чѣмъ-либо тяжелымъ сверху. *В вишневім садочку схоронила, сирого землею пригорнула, біленьким камінцем привернула.* Чуб. V. 781. *Десь*

мого милого сира земля привернула. Рудч. Чп. 137. 4) Возвращать, возвратить. *Назад до життя привернув.* Гн. I. 112. 5) Запощивать, запощить. Шух. I. 153.

Привертатися, таюся, ешся, сов. в. привернутися, нуся, нешся, и. 1) Поворачиваться, поворотиться кь чему, склоняться, склониться въ чему. *Береза росте, розростається, лист до листонька привертається.* Гол. I. 187. 2) Возвращаться, возвратиться. *Нехай додому не вертається. Як же вона привернеться, то-то ж вона миха набереться.* Грин. III. 304. 3) Склоняться, склониться кь чему, кому, чувствовать, почувствовать склонность, влечение. Чуб. V. 549. *Не привертається і не приюртається мое серце до його.* Грин. III. 329.

Привертиця, ці, ж. Раст. Convolvulus, вьюнокъ. Мнж. 190.

Привершуватися, шуюся, ешся, и. Нарастать, увеличиваться. *Що - року по рублеві привершується.* НВолын. у.

Привесті, веду, деш, и. 1) См. Приводити. 2) Родить. *Жінка привела дитя.* КС. 1893. VII. 74. *До паньча, бачиш, ходила, поки дитину привела.* Шевч. *Кобила привела коника.* Грин. I. 149.

Привечерітися, ріється, и. безл. Смеркнутъся. Вх. Уг. 203.

Прівіддя, дя, с. Видѣніе. *Сни і привіддя ночні.* К. Юв. 72. *Колись рабу Твоєму, Боже, ти в привидді лагола.* К. Псал. 206.

Прівіджуватися, джуюся, ешся, сов. в. привідітися, джуся, дишся, и. Грезиться, пригрезиться, показываться, показаться. Чуб. I. 90. *Ой то тобі приснилось, ой то тобі привиділося.* Чуб. V. 1093. *Той шлях мені привижувався: бачив кілька слобід і Лубні.* — „Звідці?“ — спитав Кобза, дивуючись: „яка ж мара показувала тобі ті слободи і Лубні?“ Стор. МПр. 24.

Прівидки, ків, м. мн. Видѣнія. *А ти мене що-раз лякаєш снами, у привидки трівожиш мою душу.* К. Юв. 16.

Привикати, каю, еш, сов. в. привикнути, ну, неш, и. Привыкать, привыкнуть. *Голуб, мати, голуб, мати, к вікну прилітає.* „Давай, доню, принадоньку, нехай привикає.“ Мет. 23.

Привикатися, каюся, ешся, сов. в. привикнутися, нуся, нешся, и.=Привикати, привикнути. З ким любила, — розлучилась, мушу забуватися; з ким не зналась, — повинчалась, мушу иривикатися. Чуб. V. 186.

Привиклий, а, е. Привыкший.

Привикнути, ся. См. Привикати, ся.

Привієти. См. Привикати.

Привілей, лєю, м. Привилегія. *Дав нам привілей осяти під город поля, гаї і сіножаті, які сами улюбимо.* К. ЧР. 225. *Чудо попованого привілеями панства.* К. XII. 23.

Привінен, вінна, не. Прикосновенъ, причастенъ. *Рукою чоловікові біду зробиш, а язиком ще й ірши, а очі нічому не привинні.* Кв. I. 25. *Я не привинен до того.* НВолын. у.

Привітниця, ці, ж. Родъ растенія. ХС. III. 51.

Привичати, чаю, еш, сов. в. привичити, чу, чиш, и. Приучать, приучить. *То він так привичив.* Черк. у.

Привиченька, ки, ж. Ум. отъ привичка.

Привичити. См. Привичати.

Привичка, ки, ж. Привычка. Ум. Привиченька. Мет. 316.

Прівід, воду, м. 1) Руководство, предводительство. *А дурень за моїм приводом працює.* Г. Барв. 307. *Рад би я встати та й привід дати своєму дитяточку.* О. 1862. IV. 40. (Нп). *Всюди привід дає, а татусь тільки за нею, хоть і не дуже то покійник любив за чужим приводом ходити.* Снм. 202. *Моторний, сміливий, він скрізь давав усюму привід.* Мир. ХРВ. 146. 2) Причина, основаніе. **З якого приводу?** На какой причинѣ?

Прівідець, дця и привідця, ці, м. Руководитель; предводитель. Черк. у. *Геть у полі у широкім татари ночують... Іх приводець по табору, мов пан який, ходить.* АД. I. 166. *Макогоненко до всєї біди привідця.* Котл. НП. 378. *Привідця був во всіх содоммах.* Котл. Ен. VI. 25.

Прівідниця, ці, ж. Предводительница; руководительница. Левиц. I. 286.

Прівіжка, ки, ж. Возжа для пристяжной. Міусск. окр.

Прівій, вою, м. Веревка или ремешекъ, которымъ прикрѣплено кь верхней части ярма кольцо (наблѣчна), соединяющее ярмо съ дышломъ. Чуб. VII. 405. Рудч. Чп. 250.

Прівілля, ля, с. 1) Приволье, раздолье. *Ні вояків там привілля, — все нуці, а людей нема.* Лебед. у. 2) Достатокъ. *Нема привілля ніякого у його, як же за його йти.* НВолын. у. 3) Бүти за привіллям. Быть въ уютномъ удобномъ мѣстѣ. *Був за привіллям у вас і я, і коні.* НВолын. у.

Привільний, а, е. Привольный.

Привіт, ту, м. Привѣтъ, привѣтствіе. Харьк. г. Мет. 242.

Привітання, ня, с. Привѣтствіе. *Щире привітання.* Стор. МПр. 94. *Забувши й своє панство, зустрів батька Пулача з таким привітанням, мов той у найдорожчих кармазинах.* К. ЧР. 223.

Привітати, таю, еш, и. Принять, привѣтствовать. *От воно і вклонилось, і привітало мене чепурненько.* МВ. I. 18. *Тую галеру із грізної гармати привітайте, юстинця їй дайте.* Лукаш.

Привітатися, таюся, ешся, и. Поздороваться. *Зліз з коника, привітався: „День добрий, серденько!“* Чуб. V. 384. *Йди, доню, найди її, найди, привітайся.* Шевч. 72.

Привітиця, ці, ж. Раст. Cuscuta monogina Wahl. ЗЮЗО. I. 120.

Привітний, а, е. Привѣтливый. *До всякою привітна й ласкава.* МВ. I. 35. Ум. Привітненький.

Привітниця, ці, ж. Привѣтливая женщина. *І нашим коморам клоуниция, і нашому роду привітниця.* Чуб. V. 727.

Привітно, нар. Привѣтливо. Стор. МПр. 52. *Въ знач.: уютно. Там (у кімнаті) було тепло, гарно, спокійно, привітно змільної темної ночі.* Левиц. Пов. 190. Ум. Привітненько.

Привіятися, віюся, ешся, и. Прибыть, притащиться, явиться (неуважительно кь прибывшему). *Забув же він сові позати; а совонька не мівалась, сама вона привіялась.* Грин. III. 662.

Привластити. См. Привлащати.

Привлащати, щаю, еш, сов. в. привластити, щу, стіш, и. Присваивать, присвоить. *Гетьман маєтностей і добрих військових не має самовласно собі привлащати.*

Приводити, джу, диш, сов. в. привезті, веду, деш, и. Приводить, привести. *Приводить він до того дерева вояків.* Рудч. Ск. I. 7.

Пріводні, днів, м. мн. Въ водяной мельницѣ, въ пути, по которому вода идетъ кь наружному колесу, — мѣсто между заставною и лоддями, т. е. отъ заставки до того пункта, гдѣ вода прикасается кь колесу. Черниг. у.

Привозити, жу, зиш, сов. в. привезті, зү, зеш, и. Привозить, привести. *Чим я тоді дровець привезу?* Рудч. Ск. II. 7.

Привозитися, жуся, зишся, сов. в. привезтіся, зүся, зешся, и. Приѣзжать,

прі́хати. Сама привезеся своїм повозом. Вх. Лем. 456.

Приволікати, ка́ю, еш, сов. в. **приволокти́**, ло́чу, че́ш, *гл.* Притаскивать, притащить, зацѣпивъ веревкой и т. п. *Приволік копичю сіна. Приволокли його.* Мж. 57.

Приволо́ка, *ки, ж.* Рыболовная сѣть.

Приволокти́. См. **Приволікати**.

Приворожі́ти. См. **Приворожувати**.

Приворо́жувати, жу́ю, еш, сов. в. **приворожі́ти**, жу́, жи́ш, *гл.* Приколдовывать, приколдовать. О. 1862. X. 11.

Приворо́т, ту, *м.* Раст. Veronica Chamædrys L. Мил. М. 26.

Приворо́тень, тня, *м.* Раст. а) Pyrethrum corymbosum ЗЮЗО. I. 133. б) Nottia aris L. ЗЮЗО. I. 129. в) Tanacetum vulgare L. Вх. Зн. 55.

Приворо́тки, ток, *жс. мн.*—**Приворот**. ЗЮЗО. I. 141.

Приворо́тний, а́, ё. Приколдовывающий, привлекающий. *Приворотне зілля.* Ном. № 246.

Привсе́людно, нар. Открыто; публично. *Бачилась з своїм козаченьком привселюдно на „вулиці“.* Морд. Пл. 92.

Приву́шний, а, е. Приву́сні се́рги. Серьги маленькія, находящіяся при самому ухѣ. *Куплю собі сережки привушні.* Пирят. у.

Привча́ти, ча́ю, еш, сов. в. **привчи́ти**, вчу́, вчи́ш, *гл.* Приучать, приучить.

Привча́тися, ча́юся, еше́ся, сов. в. **привчи́тися**, чу́ся, чи́ше́ся, *гл.* Приучаться, приучиться. *Привчитися до панських звичаїв.* Левиц. I. 319.

Прив'я́вати, ва́ю, еш, сов. в. **прив'я́нути**, ну, неш, *гл.* Привядать, привянуть. *Уже наші василечки од сонця пов'яли. Незай в'януть, прив'явають.* Мет. 316.

Прив'я́зати́ся. См. **Прив'язуватися**.

Прив'язка, *ки, жс.* Снурокъ, веревочка или что либо подобное, употребляемое для привязыванія, напр. красная гарусная нитка, которой гудулки связываютъ концы своихъ косъ. (Шух. I. 135), веревочка, которой пості́л привязывается къ ногѣ. *Прив'язку біля постоза обірвав.* Волч. у. *Шила сукню та й укоротила, шила черевички та й помамила, а остаточки—на підніаточки, а обрізочки на прив'язочки.* Грин. III. 47.

Прив'язування, ня, *с.* Привязываніе.

Прив'язува́ти, зу́ю, еш, сов. в. **прив'язати́**, жу́, жеш, *гл.* Привязывать, привязать. *Прив'язала коня до берестонька.* Мет. 19.

Прив'язува́тися, зу́юся, еше́ся, сов. в. **прив'язати́ся**, жу́ся, жешся, *гл.* Привязываться, быть привязаннымъ.

Прив'я́лий, а, е. Привядший, отчасти увядший. Левиц. Пов. 103.

Прив'я́лити, лю́, ли́ш, *гл.* Заставить привянуть. Переносно о челове́кѣ: пришибить словомъ, привести въ уныніе. *Чоловік так і прив'ялить словом.* Г. Барв. 287.

Прив'я́нути. См. **Прив'язати**.

Пригада́ти, ся. См. **Пригадувати**, ся.

Прига́дування, ня, *с.* 1) Припомина́ніе. 2) Придумыва́ніе.

Прига́дувати, ду́ю, еш, сов. в. **пригада́ти**, да́ю, еш, *гл.* 1) Припоми́нать, припомни́ть. Чуб. V. 245. 2) Придумыва́ть, придума́ть. *Не придума́ть, мати, да й не пригадати, яку тобі да пташечку з гостинцем прислати.* Чуб. V. 744.

Прига́дуватися, ду́юся, еше́ся, сов. в. **пригада́тися**, да́юся, еше́ся, *гл.* Припоми́няться, припомни́ться. *Усе пригадалося Олеси.* МВ. I. 49.

Прига́на, ни, *жс.*—**Догана**. Дала-с ми, миленька, дала-с ми пригану, же я е'м не варта за файку дугану. Гол. II. 221.

Пригальмува́ти, му́ю, еш, *гл.* Притормозить. Вх. Зн. 55.

Пригана́ти, ня́ю, еш, сов. в. **пригна́ти**, жену́, не́ш, *гл.* 1) Пригоня́ть, пригна́ть. *Шостого вола зостав, а н'ять прижени.* Рудч. Ск. I. 182. **Пригна́ти** чо́вен до... Подѣхать лодкой къ... *Принали вони човни свої до берега.* Єв. Л. V. 11. 2) Подгоня́ть, подогна́ть, понужда́ть, понудить. *Вчителі добре приганяли, а я дуже боявся каторжної лози.* Левиц. I. 152. *До роботи приганя, а про їжу не пита.* Грин. III. 561.

Пригара, ри, *жс.* 1) Пригорѣлая части кушанья. 2) Сивушное масло, гарь (о водкѣ). *Одгонить пригарами горілка.* НВолын. у.

При́гарок, рку, *м.*—**Пригара** 1. *Ви́ли кашу—самі пригарки в горщечку.* Черниг. у.

Пригаса́ти, са́ю, еш, сов. в. **пригасну́ти**, сну, неш, *гл.* Притухать, притухнуть, пригаснуть.

Пригаси́ти. См. **Пригашати**.

Пригасну́ти. См. **Пригасати**.

Пригаша́ти, ша́ю, еш, сов. в. **пригаси́ти**, шу́, си́ш, *гл.* Пригашивать, пригасить, притушить. *Пригашують трохи вогонь.* Дешо.

Пригати́ти. См. **Пригачувати**.

Прига́ток, тку, *м.* Маленькая гать у берега. Вх. Зн. 55.

Прига́чувати, чу́ю, еш, сов. в. **при-**

гати́ти, гачу́, ти́ш, *гл.* Запруживать, запрудить (нѣсколько?) *А я тую криниченьку пригачу.* Чуб. V. 393.

Прига́яти, га́ю, еш, *гл.* Задержать, заставить опоздать. *Пригая ти нас.* Полт. г.

Пригвозди́ти, джу́, ди́ш, *гл.* Приткнуть, поставить. *Нема де й так повернутися,—куди ти ще ослона пригвоздиш.* Зміев. у.

Пригвозди́тися, джу́ся, ди́ше́ся, *гл.* Привязаться, пристать. *Пригвоздилась, як гвоздік.* Грин. I. 241.

Приги́жжувати́, а, е. ? *Прижжувати́* воск. ЗОЮР. II. 36.

Пригина́ти, на́ю, еш, сов. в. **пригну́ти**, гну́, гне́ш, *гл.* Пригинать, пригнуть.

Пригін, гону́, *м.* 1) Пригонь. 2) Понужденіе. *А що біжить без пригону, без пригону, без повода?* Чуб. V. 1190. 3) **У пригоні ходи́ти**. О волахъ впряженныхъ въ плугъ: быть во второй средней парѣ. Волч. у.

Пригінний, а, е. 1) Работающий по понужденію, отбывающий повинность натурой. 2) О волѣ: ходящий въ пригоні. Волч. у.

Пригінчий, чого, *м.* Надсмотрщикъ надъ рабочими.

Пригі́р, го́ру, *м.* Холмъ. *Іде чернець у Вишгород на Київ дивитись та посидіть на пригірі.* Шевч. 370.

Пригі́рклий, а, е. Горьковатый. *Пригірке масло.*

Пригі́ркнути, ну, неш, *гл.* Прогорькнуть.

Пригі́рщ, горщі́, *жс.* Пригоршни. ЗОЮР. I. 255.

Пригі́ст, госту́, *м.* Привѣтствіе. *Музыка починає відправати на приіст.* Федьк.

Пригі́стне, ного, *с.* Гостинець, подарокъ посѣтителя. Шух. I. 218.

Пригладжува́ти, джую́, еш, *гл.* Приглаживать, пригладить. *Пригладь її чорні брівки.* Чуб. III. 63.

Пригледі́ти. См. **Приглядати**.

Пригледжува́тися, жу́юся, еше́ся, *гл.*—**Приглядати́ся**. Як почне прилежуватися до тебе або прислухатися, поки то пізна або почує. Сим. 235.

Приглу́хнути, ну, неш, *гл.* Немного оглохнуть. Желех.

Приглу́хувати́, а, е. Глуховатый. Черк. у.

Приглу́шити. См. **Приглушувати**.

Приглу́шувати, шую́, еш, сов. в. **приглу́шити**, шу́, ши́ш, *гл.* Оглушать, оглу-

шить. *Од жалю і од плачу мов примушений ходив.* Сим. 219.

Пригладя́ти, да́ю, еш, сов. в. **пригледі́ти**, пригледі́ти, джу́, ди́ш, *гл.* Присматривать, посмотреть. *Пустіть мене, пані...пригледіть за Одаркою.* МВ. I. 77.

Пригладя́тися, да́юся, еше́ся, сов. в. **пригладяну́тися**, ну́ся, неше́ся, *гл.* Присматриваться, посмотреться. Чуб. III. 19. *Ти сидиш на лаві, а я на ослоні, будем приглядатися, в кого чорні брови.* Чуб. V. 290. *Ходить такий, що аж жовтий та білий. Як прилянешся, то аж світитися.* Драг. 143.

Пригладі́ти. См. **Приглядати**.

Пригладува́тися, ду́юся, еше́ся, *гл.*—**Приглядати́ся**. *Кобза став пригладуватися, щоб побачити свою рідну хату.* Стор.

Пригладну́ти, ну́, неш, *гл.*—**Пригладі́ти**. *Дитину пригладять, а мене хто тепер приляне?* Кв.

Пригладну́тися. См. **Приглядатися**.

Пригна́да, ди, *жс.*—**Принада**. *Які ж мої чароньки, що чорні брівоньки, яка ж моя принада—що я дівка молода.* Уман. у.

Пригна́джати, джа́ю, еш, *гл.*—**Принаджувати**. Уман. у.

Пригна́ти. См. **Приганяти**.

Пригнати́ся, жену́ся, не́ше́ся, *гл.* Прибѣжать, примчаться. *Пан, що було в його духу, пригнався.* МВ. (О. 1862. III. 70). *Пригнався Данило... „Не втечеш!“ крикнув.* МВ. I. 158.—**з вола́ми**. Придти, пригнавъ воловъ. *Бодай воли живі були, а плуг помавася, щоб мій мимий із волами додому пригнався.* Мет. 6.

Пригні́здитися, джу́ся, ди́ше́ся, *гл.* Присѣсть, присосѣдиться. *Коли чого просити має, то добрий однадає час і к чоловіку пригніздитися, прицулитися, приложиться.* Котл. Ен. V. 19.

Пригні́т, ту, *м.* Притѣсненіе. *Нас так тяжко тіснять і примічують не обачні... Ми і в тісноті і в приміті... К. XII. 132.*

Пригніта́ти, та́ю, еш, сов. в. **пригніти́ти**, нічу́, ти́ш, *гл.* 1) Придавливать, придавить. *А довбня з стелі, та по голові догномуда, так його й примітила.* Чуб. II. 97. 2) Угнетать. *І не зважитися багатий брата примітати.* К. Псал. 23.

Пригні́ток, тка, *м.* 1) Прессъ. 2) Угнетенный челове́къ.

Пригні́чувати, чу́ю, еш, *гл.*—**Пригнітати**. *Безбожники примічують нещасних.* К. Іов. 76.

Пригну́ти. См. Пригинати.

Пригові́р, вору́, м. = Приговірка. Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Пригові́рка, ки, ж. = Приповідка. Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Приговорі́ти. См. Приговорювати.

Приговору́вати, рюю, еш, сов. в. приговорі́ти, рі́б, ріш, гл. Приговаривать, приговорить, примовлять, присказывать. Рудч. Ск. I. 16. *Буйним вітрам та й приговорили: „Повій, вітре, з далекого краю“.* Мил. 119.

Приго́втати, таю, еш, гл. Приучить, освоить, ознакомить. *Як куплена товарина, то тра приовтати.* НВолын. у.

Приго́втатися, таюся, ешся, гл. Освоиться, ознакомиться.

Приго́да, ди, ж. 1) Приключение; несчастье, несчастный случай. *Не дай, Боже, пригоди на тебе.* Макс. *Не втішайтєся, воріженьки, мій пригоди.* Мет. 42. **Стати пригоди́.** Приключиться несчастью. *Ой на козаченьків, ой на запорожців та приодонька стала: ой у середу та й у обідній час їх Москва забрала.* ЗОЮР. I. 135. 2) Надбность, польза. *Годувала собі дочку для своей пригоди, щоб принесла із криниці холодної води.* Макс. (1849) 111. 3) **Стати у пригоди́.** Пригодиться, помочь. *Не бий мене, чоловіче добрий, я тобі в великій пригоді стану.* Рудч. Ск. I. 91. Ум. **Приго́донька.** Чуб. V. 346.

Приго́ддя, дя, с. Приволье. *Ідь на Кубань, там буде тобі приоддя.*

Пригоді́тися, джу́ся, дішся, гл. Случиться, приключиться.

Пригодо́увати, вую, еш, сов. в. пригодува́ти, ду́ю, еш, гл. Выкармливать, кормить. *Пригодовували скотинку на важку польову роботу.* Мир. Пов. I. 166. *Чикнуть ножом пальця: як біжить маска, то ще пригодовують, а як ні, то то значить годиться на заріз.* Драг. 2.

Приго́донька, ки, ж. Ум. отъ пригода.

Приго́же, нар. Красиво; хорошо. *Не плач, милий, не журися,—все буде пригоже.* Грин. III. 160.

Приго́жий, а, е. Пригожий, красивый, хороший. *Ой ви, чумаченьки, ой ви, молоденькі, ви гожі й пригожі.* Рудч. Чп. 148. *Пригожа, як розжа.* Мет. 208.

Приго́ловач, ча, м. 1) Изголовье; у грудного ребенка: свернутая пеленка, подкладываемая ему под голову, напр. во время купанья. 2) Въ гробу: доски въ

изголовьи и ногахъ, соединяющія боковыя длинныя доски. НВолын. у. *У труні два приоловачі.* Черк. у. 3) Полѣно, которое кладется поперекъ печи, чтобы на него класть поперечныя полѣнья. Угор. Ум. **Приго́ловачок.** *А біленькі пелюшечки сповивала, а з дев'ятого шовку сповивачик сукала, а з сребра-злата приоловачок прикладала.* Чуб. III. 324.

Приго́ловник, ка, м. Каждое изъ четырехъ бревенъ, на которыхъ кладется печь въ гуцульской колибі. Шух. I. 175.

Приго́ловок, вка, м. 1) = Приголовач 1. 2) = Приголовач 3. Радом. у. 3) Въ оконной рамѣ: верхній поперечный брусокъ. Вас. 149. Ум. **Приго́ловочок, приго́ловчик.** Чуб. III. 324. Г. Барв. 436.

Приго́лубити, ся. См. Приголублювати, ся.

Приго́лубливий, а, е. Нѣжный, ласкающий. *Ой вийшла мати, і з слозами приголубливими словами, за руку взявши, каже їй.* Греб. 319.

Приго́лублювати, люю, еш, сов. в. приго́лубити, блю, биш, гл. Ласкать, приласкать, приголубить. *До кою я пригорнуся і хто приголубить, коли тепер нема того, який мене любить.* Котл. НП. 340. *А ще гірше, як хто кою любить. Любить, любить та й не приголубить.* Чуб. V. 298.

Приго́лублюватися, лююся, ешся, сов. в. приго́лубитися, блюся, бишся, гл. Ласкаться, приласкаться. *І к чоловіку приніздитися, прищумитися, приголубитися, цімує, гладить, ласкотить.* Котл. Ен. V. 19.

Приго́бити, ню, ниш, гл. = Приганяти. *Наша пані хулава, роспустила рукава, і сама не робить, і нас не пригонить.* Мет. 323.

Приго́бич, ча, м. = Пригінчий. Рк. Левиц.

Пригорі́лий, а, е. Пригорѣлый. *Вони пір'я пригоріле нюхали.* Ном. № 13186.

Пригорі́ти, рі́б, ріш, гл. Пригорѣть.

Пригорну́ти, ся. См. Пригортати, ся.

При́город, да, м. Пригородъ. *Усі гори і пригори пороздавав їм (панам) король то на староства, то на волости.* К. ЧР. 195.

Пригоро́джувати, джую, еш, сов. в. пригороді́ти, джу́, диш, гл. Пригораживать, пригородить.

Пригорта́ти, таю, еш, сов. в. пригортну́ти, ну́, неш, гл. 1) Прижимать, при-

жать (къ сердцу), приласкать. *Пригортати до серденька та й поцілувати.* Мет. 23. *Ой хто ж мене молодую на чужині пригортне?* Мет. 78. 2) Приваливать, привалить (сыпучимъ тѣломъ), пригrestь сыпучее тѣло (землю, снѣгъ) и засыпать имъ сверху. *В вишневім садочку схоронила, сирого землею пригортнула.* Чуб. V. 781.

Пригорта́тися, таюся, ешся, сов. в. пригортну́тися, ну́ся, нешся, гл. Прижиматься, прижаться, прильнуть. *Не пригортнеться вже серденько і мов до його.* Мет. 66.

При́горш, щі, ж. = Пригірш. *Енея з пригоршою ланців велів судьбам не потопить.* Котл. Ен. VI. 9.

Пригості́ти, щу́, стіш, гл. 1) Прибыть, приѣхать въ гости. *Ми пригостили до Ілаша. Федьк. В царя дочку заручили, та й додому пригостили.* Гол. IV. 551. 2) Принять какъ гостя, угостить. *І ия сестра його пригостила добре.* Мнж. 16.

Пригості́вка, ки, ж. = Приготування. Рк. Левиц. Хотин. у.

Приготува́ння, ня, с. Приготовление.

Приготува́ти, ту́ю, еш, гл. Приготовить. *Мати йому приготує на цілий день горщик кислю.* Рудч. Ск. II. 85.

Приготува́тися, ту́юся, ешся, гл. Приготовиться.

При́гра, ри, ж. Вылетъ пчелъ значительной кучей изъ улья на нѣкоторое время. *Защуміло село, як на приру бджол.* Мир. ХРВ. 260.

Приграван́ня, ня, с. Аккомпаниментъ.

Пригравати, раю́, еш, гл. Аккомпанировать.

Пригребі́ця, ці, ж. 1) Погребница, передняя часть погребя, сводъ надъ ступеньками, ведущими въ погребъ. 2) Входъ въ помѣщеніе съ гончарнымъ горномъ, Вас. 180. 3) У колесниковъ: входъ въ яму, служащую для склада топлива и сообщенія съ топкой. Вас. 146.

При́грів, ву, м. Мѣсто, обогреваемое солнцемъ; солнцекъ. *Чабан на соняшному пририві... стить.* О. 1862. V. Кух. 31.

Пригріва́ти, ваю, еш, сов. в. пригрі́ти, грію́, еш, гл. Припекать, припечь, пригрѣвать, пригрѣть. *Зійшло сонце під віконце... стало приривать.* Чуб. V. 1016. *Наше женіхання—як літня роса: вітер повіє, сонце приріє, роса опаде.* Чуб. V. 180.

Пригрома́тися, млю́ся, мійся, гл. Нахлынуть, собратъся массой. *Як приромлять люде до колодязя, дак дотовпу нема.*

Пригру́бник, ка, м. ? Мил. М. 62. Же-

лех. *Пани чаї та шпунти н'ють, а ми в трирубнику знай мольки плондримо.* Ном. № 10380. См. Грубник 2.

Пригру́бок, бка, м. Выступъ возлѣ печи.

Пригрудча́, чати́, с. Грудной ребенокъ. Пирят. у.

Пригрусті́ти. См. Пригрущати.

Пригруща́ти, щаю, еш, сов. в. пригрусті́ти, грущу́, стиш, гл. Внушать, внушить, приказывать, приказать. *Він так мені прирущав, щоб я тобі наказав.* Черк. у. *Можайки кражив здорово за паничами, глядів їх, як своїх дітєй, прирущав, щоб не робили погано.* Новомоск. у. *Лихий свекор погуляти да не пустить; ой хоть пустить молодую да й прируститъ: „Іди, іди, дитя мое, не барися: у сінечки за дверечки да й вернися.“* Маркев. 103.

Пригү́кувати, кую, еш, гл. Кричать въ добавленіе къ работѣ. *Іди поможи стягати сволок на хату,—хоч будеш пригукувати, а то нічого не зробимо.* Константиногр. у.

При́гулень, льня, м. = Відгулень. О. 1862. I. 20.

Пригуля́ти, ляю, еш, гл. 1) Приобрѣсть, гуляя. 2) — дитину. Прижить ребенка.

Пригуме́нок, нка, м. Часть гумна, гдѣ складываются земледѣльческія орудія. Радом. у.

Придаба́шка, ки, ж. = Придибашка. *Станемо собі наші стрілецькі придабашки уповідавати.* Федьк.

Придава́ти, даю́, еш, сов. в. прида́ти, да́м, да́си, гл. 1) Прибавлять, прибавить. *„Ще ж нам цього мало.“ — „Що ж ми вам придамо?“* Чуб. III. 39. — **ходи́.** Прибавлять, прибавить шагъ. *Чим дуж придав ходи в ноги.* Мир. ХРВ. 9. 3) Давать, дать въ качествѣ приданого крѣпостнаго человѣка. *Ви за молодую панією мабуть придані?* МВ. (О. 1862. I. 73).

Придава́тися, даю́ся, ешся, сов. в. прида́тися, да́мся, да́сися, гл. 1) Годиться, пригодиться. *Золотий ключик до кожних дверей придасться.* Ном. № 7393. 2) Удаваться, удаться, оказаться, выйти какимъ; оказаться къ чему годнымъ, способнымъ. *В чім ти, мила, купалася, що така придалася?* Чуб. V. 38. *Оттакий то придався нам солодкий мед.* Грин. II. 171. *Паска у нас хороша придалась.* Кв. *Наймичку собі приняла, та й добра дівчина придалась.* Г. Барв. 295. *Придався один чернець на малювання.* К. ЧР. 82.

Придавити. См. Придавливати.

Придавливати, люю, еш, сов. в. придавити, влюю, виш, ил. Придавливать, придавить. *Придавила його до тину, щоб він не вирвався.* Рудч. Ск. I. 8. *Мороз як придавив—стало холодно.* Чуб. I. 6.

Придальий, а, е. Пригодный. *Юрасева сосна тонкая да високая, тонкая да кудрявая на пчолм придалася.* Мет. 195.

Придане, дан, приданкй, нок, мн. Свадебные гости со стороны новобрачной, отправляющиеся с нею в дом новобрачного. *Маркев. 134, 147. Свашки і приданки роздягають молоду.* МУЕ. III. 149. *Коня у позуку не давай, жінки у приданки не пускай.* Ном. № 8091.

Приданяне, нян, мн.—Придане. Вх. Лем. 456.

Придати, ся. См. Придавати, ся.

Придатний, а, е. Годный, пригодный; способный. *Хлопець дуже розумний і до всего придатний.* Левиц. I. 167.

Придатність, ности, ж. Пригодность, годность. Желех.

Придаток, тку, м. Прибавление, прибавка. *Придаток не стоїть за даток.* Ном. № 10590. *На придаток дам ще корову.*

Придбавати, ваю, еш, сов. в. придбати, баю, еш, ил. Приобретать, приобретать. *Се придбавають у Бога собі ласки, даючи милостину.* Волч. у. *Худоби діждалися,—придбали хутір, став і млин.* Шевч. *Хочу я з рочок популяти, щоб собі посаду що придбати.* Мет. 46.

Придбання, ня, с. Приобретение. Г. Барв. 528.

Придбати. См. Придбавати.

Придбувати, вую, еш, ил.—Придбавати. Г. Барв. 307.

Придверний, а, е. Придверный. *Придверна стіна—стіна вь которой находится дверь.* Шух. I. 101.

Придержати, ся. См. Придержувати, ся.

Придержувати, жую, еш, сов. в. придержати, жу, жиш, ил. Придерживать, придерживать. *Протиус донав, Недвига придержав.* Рудч. Ск. I. 121. *Придержати ходу.* Умбрить шагъ, пойти тише. МВ. I. 105.

Придержуватися, жуюся, ешся, сов. в. придержатися, жуся, жишся, ил. 1) Придерживаться, быть придерживаннымъ. *Ловиться і придержується порська вівця.* О. 1862. V. Кух. 38. 2) Придерживаться, придерживаться за что. *Придержуйся за бильця, а то впадеши.*

Приджиджүлити, лю, лиш, ил.—Причепурити. Сим. 183.

Приджиджүлитися, люся, лишся, ил.—Причепуритися. Сим. 182.

Придзигльований, а, е. Вертлявый (преимущественно о женщинахъ?) О. 1861. XI. Кух. 26. См. Придзигльованка.

Придзигльованка, ки, ж. Вертюшка, вертлявая женщина. Котл. Ен. Словарь 23. *Там придзигльованки журились, що нікому вже підморинуть.* Котл. Ен. III. 55.

Придибанчик, ка, м. ? Ой танчику, придибанчику, поплинь, поплинь. Гол. IV. 166.

Придбати, баю, еш, ил. 1) Приплетись, прийти. *Он сіромашний дід придбав до нас на поміч.* Стор. МПр. 165.

2)—кого. *Встрѣтитъ кого. Го нераз в полі придбале.* ЕЗ. V. 77.

Придбачка, ки, ж.—Придибашка. Мирг. у. Слов. Д. Эварн. *Трапилась придибачка.* Звенигор. у.

Придбашка, ки, ж. Приключение, происшествие. *Хвалить Бога, що ти прийхав, а то я тут турбувалась—чи не лучилась тобі ізнову яка придибашка, що так довго не було.* Рудч. Ск. II. 142.

Придивитися. См. Придивлятися.

Придивлятися, ляюся, ешся, сов. в. придивитися, вляюся, вишся, ил. 1) Присматриваться, присмотрѣться. *Придивись лишень, то й побачиш.* МВ. I. 26. 2) Притупиться (о зрѣніи). *Очка ми ся придивили, миленького ждучи.* Гол. IV. 459.

Придихатися, хаюся, ешся, ил. Получать неприятный запахъ. *Вода придихається.*

Приділ, лу, м. Назначение, приурочение къ какому либо мѣсту, дѣлу. *І приділу хіба йому не буде?* Константиногр. у. *Треба кожній дитині приділ дати: тому пити, тому їсти, те спати хоче, а те спинити.* Волч. у.

Приділяти. См. Приділяти.

Приділяти, ляю, еш, сов. в. приділити, лію, лиш, ил. Опредѣлять, опредѣлять, назначать, назначить. *Діточкам моїм пан щось приділить за мою смерть.* МВ. (О. 1862. I. 104).

Придба, би, ж. Удобство. *Сестра Меланія посіла у якомусь великому кріслі, що в ньому мало було придоби, а багато цвяхів.* МВ. II. 202. *Славлють, що як обсвідчутся, то живуть і в самому пеклі, хоч у кип'ячі й смолі не велика придоба.* МВ. (КС. 1902. X. 149).

Придобний, а, е. Удобный. *Які хаточки були придобні, які славні.* МВ. II. 136.

Придобно, нар. Удобно, съ удобствомъ. *Я живу собі придобно на своїй селідбі.* МВ. II. 206.

Придобритися. См. Придобрюватися.

Придобрюватися, рюся, ешся, сов. в. придобрітися, ріся, рішся, ил. Подлаживаться, подладиться, поддабриваться, поддобриться. *Бач як придобрися—все помагає.* Константиногр. у.

Придовжити, жу, жиш, ил. Пройти ралою вь длину по засѣянному полю. НВолын. у.

Придоглянути, ну, неш, ил.—Доглянути. *А призовіте мою родиноньку придоглянть смерти.* Чуб. V. 442.

Придолінок, нку, м. Устье долины. Левч. 34. *На стенку садочок в придолинку.* Сим. 202.

Придолоб, ба, м.—Граділь. Шух. I. 165.

Придомок, мка, м. Флигель? *Як я в цьому дворі був, так тоді ще цього дому не було, а тільки оті придомки стояли.* Киев. г.

Придохлий, а, е. Полудохлый.

Придріпанець, нця, м. Пришедший во время слякоти.

Придріпатися, паюся, ешся, ил. Прийти во время слякоти.

Придрукувати, кую, еш, ил. Припечатать, сдѣлать печатное прибавление.

Придужати, жаю, еш, ил. Быть вь силахъ, вь состояніи. *Кожне звичайно бере на себе, кілька придужа взять.* Могил. у.

Придумати. См. Придумувати.

Придумувати, мую, еш, сов. в. придумати, маю, еш, ил. Придумывать, придумать. *Ніж не придумав, щоб його тут утворити таке, щоб у чумака троші украсити.* Рудч. Ск. II. 169.

Придуркуватий, придуруватий, а, е. Глуповатый, съ придурью. *А чоловік був у єї придуруватий.* Черк. у.

Придүти, дую, еш, ил. Прибѣжать, приѣхать быстро. *Сів на хазайського коня, вмент придү з горілкою.* Драг. 253.

Придуха, хи, ж. Недостатокъ свѣжаго воздуха. *Риба від придухи йде на лотки.*

Придушити, ся. См. Придушувати, ся.

Придушувати, шую, еш, сов. в. придушити, шү, шиш, ил. 1) Придушивать, придушить. 2) Придавливать, придавить.

Придушуватися, шуюся, ешся, сов. в. придушитися, шүся, шишся, ил. 1) Придушиваться, придушиться. 2) Придавливаться, придавиться.

Приємний, а, е. Приятный. *Романюки приємні люде.* Каменец. у. *Наче вітерець шелесне в листі,—така його була приємна й тиха мова.* Г. Барв. 355.

Приємність, ности, ж. 1) Приятность. 2) Удовольствие.

Приємно, нар. Приятно. *Зелене вино Богу приємно.* Чуб. III. 415.

Прижилувати, лую, еш, ил. Приметать. *Щоб гарно прижити, до треба поперед прижилувати.* Киев. у.

Прижити, живү, веш, ил. Прижить (дитя). *Жила, жила удівонька та на край села, та прижила та удівонька сина сокола.* Чуб. V. 976.

Прижитний, а, е. Незаконнорожденный. *Було й жалює мою хлопчика... Жалює, жалює, а послі й одвернется: „що ж? прижитне“.* Г. Барв. 477.

Прижовклий, а, е. Нѣсколько пожелтѣвший.

Прижове(ну)ти, кну, неш, ил. Нѣсколько пожелтѣть.

Прижовтий, а, е. Желтоватый. Вх. Зн. 55.

Призабути, бую, деш, ил. Нѣсколько забыть. *Призабув своє рідне слово.* Г. Барв. 489. *Тим часом мене тут призабули.* Г. Барв. 317.

Призапасити, пашу, сеш, ил. Запасити. *Він собі жінку призапасив тільки про впокійнічі часи.* Б. ЦН. 225.

Призапаситися, пахуся, сешся, ил. Запаситься. *Призапасилась, щоб було надовго.* Константиногр. у.

Призба, би, ж. Заваленка. Чуб. VII. 380.

Призва, ви, ж. Призывъ вь военную службу. *Ходив на призыв виймати жеребки.* Васильк. у.

Призвесті. См. Призводити.

Призвичаїти, ся. См. Призвичаювати, ся.

Призвичайка, ки, ж. Привычка. Левч. 123.

Призвичаювання, ня, с. Приучение. *Треба їх до діла призвичаїти. От і почалось... призвичаювання.* Мир. ХРВ. 127.

Призвичаювати, чаю, еш, сов. в. призвичаїти, чаю, іш, ил. Приучать, приучать. *Наймичка призвичаєна.... завжди приходити вранці до пані.* Левиц. I. 225. *Призвичаїла (її) до роботи.* Мир. ХРВ. 77.

Привичаюватися, чаюся, ешся, сов. в. **привичаїтися, чаюся, ішся, м.** Привикати, привикнуть. До того, бач, треба привичаїтися. Левиц. I. 108.

Привичаїння, ня, с. Привичка, навикъ. Чуб. I. 286.

Прізвід, воду, м. Приміръ, руководство. Вони б (діти) не шкодили, та ти призвід даєш. Лубен. у. Та майстер на ляхі призводи. Полт. у.

Призвісливий, призвісний, а, е. Предвѣщающий. Павлогр. у. Сич—се призвісне. Волч. у.

Призвістити. См. Призвіщати.

Прізвістка, ки, ж. Предвѣстіє, предзнаменованіє. Павлогр. у.

Призвіщувати, кую, еш, м.—кого. Давати кому прозваніє. Шух. I. 72.

Призвіщати, щāju, еш, сов. в. призвістити, щү, стіш, м. Предвѣщати, предвѣстити. Павлогр. у.

Призвѣдити, джу, диш, сов. в. призвесті, ведү, дѣш, м. Устраивати, устроити такъ, що бы желаемое сдѣлалось, доводити, довести кого понужденіями, подстрекательствами и пр. до того, чтобы онъ совершилъ извѣстное дѣяніє. Не сам же я жінку брав: батько мене неволів, а матір призвела, щоб нас парочка була. Чуб. V. 681. Він сам такого не зробив,—се його той призвів. Харьк. На добрий ум призводили,—ти не возлюбив. КС. 1883. II. 471.

Призволѣння, ня, с. Позволеніє; соизволеніє.

Призволити, ся. См. Призвояти, ся.

Призвояти, ляю, еш, сов. в. призволити, лю, лиш, м. Позволяти, позволить; соизволяти, соизволить. Молода призвомила вінчати? К. Бай. 34.

Призвояїтися, ляюся, ешся, сов. в. призволитися, люся, лишся, м. Їсть, кушати, покушати. Їжте бо, призвояїтесь до борщу.

Призвояїще, щого, с. Воля, усмотрѣніє. Я вам на призвояїще даю—як хочете, так і робіть. Змієв. у.

Пріздріння, ня, с. Подозрѣніє. Він у нас у приздрінні. Харьк. г.

Призелений, а, е. Зеленоватий. Вх. Зн. 55.

Призеленкуватий, а, е. Зеленоватий. Желех.

Приземкуватий, а, е. 1) У самой землі растуцій, низкій. 2) Приземистий (о чоловікѣ). Чоловік плечистий, приземку-

ватий. МВ. II. 182. 3) О чоловікѣ: не имѣюцій возвышеннаго духа. Чим вони рівня приземкуватим людям? К. ХП. 130.

Приземний, а, е=Приземкуватий 1. Низенька приземна травиця. Мир. ХРВ. 50.

Приземок, мка, м. Малышъ, приземистый. Ще хлоп'ям був, приземком, а всі вже зілля знав. МВ. II. 8.

Призираїтися, раюся, ешся, сов. в. призритися, рюся, рішся, м. Присматриваться, посмотреться. Г. Барв. 435. А він дивиться—призирається. Федьк. Мати ся призрїла на скриньку і на писмо... познала. Гн. I. 123.

Призір, зору, м. 1) Сглазъ. Маркев. 89. 2) Для призору Для виду. Там і масла того поклада в кашу—для призору. Міусск. окр.

Призірний, а, е. Причиненный сглазомъ. Чуб. I. 119.

Признаватися, наюся, єшся, сов. в. признаїтися, знаюся, ешся, м. 1) Признаватися, признається; сознаваться, сознаться. А тепер я признаїтися мушу: люблю, люблю козаченька так, як свою душу. Чуб. V. 219. 2)—до чого. Признавати, признавать что своимъ. Василь признався до того ножа. НВолын. у. 3) до кого. Давати, дати себя узнать. Мир. Пов. II. 49. Ой як виїдеши на улицу,—до мене признайся. Чуб. V. 85.

Признака, ки, ж. Знакъ, признакъ, примѣта. Мнж. 32. Будем ми терпѣти віття, верхи стинати і будем тобі, найменшому брату, нічий нішаниці, на признаку покидати, щоб знав з тяжкої неволі... куди утікати. АД. I. 108. І признаки навіть нема теперки, що був став. Каменец. у.

Признакомітися, млюся, мишся, м. Познакомитися. Я таки вам радитиму з Меласею признакомітися, бо вона розумна дівчинка. МВ. III. 136.

Признаїтися. См. Признаватися.

Признатний, а, е. Выдающийся, замѣтный. Попова хата у селі признатна. Павлогр. у.

Призначати, чаю, еш, сов. в. признаїти, чу, чиш, м. 1) Замѣчати, замѣтити. Вони такі маленькі, що їх і не призначиш. Харьк. у. 2) Назначати, назначить. Ном. № 9033. П'ять овежат, що їй призначали. Г. Барв. 466-467. Половина літ минає, я щастя не маю,—так то мені Бог призначив. Чуб. V. 360.

Призначіння, ня, с. 1) Назначеніє.

Левиц. Пов. 154. 2) Предопредѣленіє. Перед призначенням ніде не сховаєшся. Гн. I. 166.

Призначка, ки, ж. Примѣта. В своїх приятелів і навіть ворогів на призначї він був, як чоловік робочий. К. Дз. 173.

Признесті, сү, сеш, м. Принести. Богу жертву принесє. Мнж. 155.

Призбрий, а, е. Близорукій. Шух. I. 33.

Призбристий, а, е=Призорий. Шух. I. 33.

Призбрити, рю, риш, м. Подстеречь, подсмотреть.

Призра, ри, ж. Подозрѣніє. Левч. 108. Призру на ного мати. Подозрѣвать кого. Подольск. г.

Призріїтися. См. Призираїтися.

Призьба, би, ж.=Призба. Стара сиділа з дочкою на призьбі і здалека вледіла сина. Стор. МПр. 56.

Приїзд, ду, м. 1) Приїздъ. Левиц. I. 248. 2) Под'їздъ. Хата його на горі, та поганий до неї приїзд. Канев. у. 3) В'їздъ. Згоріло сімнадцять дворів зараз з приїзду. Ум. Приїздонько. Все для свекорки та для старенького, та для приїздоньку його. Мет. 126.

Приїжджати, джаю, еш, м.=Приїздити.

Приїжджий, а, е. Приїзжий. Ном. № 2528.

Приїздіти, джу, диш, м. Приїзжать. Щодня одні виїздили, другі приїздили. Стор. МПр. 67.

Приїздний, а, б. 1) Приїзжий. 2) Совершающийся въ честь приїзда. Перша чарка приїздна, друга від'їздна. Чуб. I. 109. 3) Приїзднє. Подарокъ прислугѣ отъ приїзжихъ гостей. З гостей приїздного хто дасть наймичі. Сосниц. у.

Приймиця, ці, ж. Приемъ, угощеніє. Встаючи послі вечері: Встаньте, братя, підведіться, зійміт шапочки, поклоніться наперед Богу, господареві, господарчині і всій родині, і тим тишим кухарочкам за соли посоліне, за добрую волю, за пана молодого і за приймицю єю. Гол. II. 110.

Приймище, ща, с. Приютъ. Которі порубані, котрій в полон взяті, ой там же їм прихилище, сира земля приймище. Чуб. V. 1053.

Прийхати, їду, деш, м. Приїхати. Приїхали до дівчини три козаченьки пізно. Мет. 88.

Прийгра, ри, ж.=Пригра. Пасіка роїста на прийру виїшла. К. ЦН. 237.

Прийдѣшний, я, в. Будущій. Яке мое щастя? Не було в минулому, не буде й в прийдешньому. Сквир. у. На прийдешній тиждень покинути б молотити, а до буряків узятись. Брацл. у. Не пора ще про прийдешнє цїх дітей балакати. Брацл. у.

Прийдість, дости, ж. Будущность, будущее. Менша сестра побила поклони, а вони, старші, zostались у дівках, і на який кінець, і на яку прийдість? Левиц. I. 328.

Прийдѣчка, ки, ж. То-же, что и прибу́да (о жєнщинѣ). Константиногр. у.

Прийма, ми, ж. Въ бандурѣ: пятая изъ шести большихъ струнъ, называемыхъ бунти. КС. 1882. VIII. 282.

Приймає, ка, прийма́ка, ки, м. 1) Приемышъ. Приймаї (приймакові)—як собаці: собака у приймах був, та й хвоста збув. Ном. № 9408. 2) Мужъ, перешедший въ семью жены. Ум. Прийма́ченько. Грин. III. 383.

Приймати, маю, еш, сов. в. прийняти, приняти, їмү, меш, м. 1) Принимать, принять. Він прийма до свого курту, тільки не всякого, а з проби. Стор. МПр. 113. Приймай мою вірну дружинку да за рідну дитину. Мет. 241. Свої не прийняли його. Єв. I. I. 11. Із би очима, та душа не приймає. Чуб. I. 212. 2) Принимать, принять за что, счесть за что. Як не прийме Біг ірхи за жарт, то буде шєлєсту багато. Ном. № 108. 3) Получать, получить, брать, взяти. Королевські листи до рук добре приймати. АД. II. 4. На коня сїдав, отпроєння приймає. Макс. Чотири карбованці даю за таке нікчемне тєля, ще й не хоче! ну,—нема часу балакати,—приймай гроші. Каменец. у. Приняти слово. Заговорить. Приняв ізнов слово божий чоловік. К. ЧР. 29. 4) Братсья, взяťся. За замок руками не приймали. АД. I. 214. 5) Терпѣть, вытерпѣть. Лиха душа прийма довіку муку. К. Іов. 33. Наруку од дітей приймати. Г. Барв. 369. 6)—ланцюгами. Сковувать, сковати цѣпями. Ланцюгами втрєв себе прийняв. АД. I. 213.

Прийматися, маюся, ешся, сов. в. прийнятися, принятися, їмүся, мешся, м. Приниматься, приняться. Ой обади, мила, голубонько сива, вишеньками двір. Да вже ж я садила, вже ж я поливала,—не приймається. Мет. 67.

Приймацький, а, е. Приналежащий приємышу. Хлїб приймацький—собацький. Ком. Пр. № 968.

Прийма́ченько, ка, м. Ум. отъ приймає.

Приймачісько, ка, м.—**Приймачище.** *Збув приймак-приймачисько хліба й соли взяти.* Чуб. III. 127.

Приймачіще, ща, м. Ув. отъ **приймак.** *Як прийхав приймачище,—зачав тешу бити.* Чуб. III. 128.

Приймачка, ки, ж. Приемышъ женскаго пола.

Прийми, ми. Въ выраженіяхъ: **У приймах бути, жити.** Быть приемышемъ, жить въ чужой семьѣ. *У приймах собака був да й хвоста збув.* Посл. **У прийми пристати, у прийми піти.** Не имѣя своего хозяйства, сѣсть на хозяйство жены въ ея домѣ. **ЗОЮР.** I. 46.

Приймит, та, м.—**Приймак.** Кв.

Прийміти, му, меш, и.—**Приняти.** Гн. I. 157.

Приймітися, муся, мешся, и.—**Принятися.** Тут приймалися зараз за діло. Федьк.

Прийняти, ся. См. **Приймати, ся.**

Прийом, му, м. 1) Приѣмъ въ новобранцы; также и мѣсто, гдѣ онъ производится. *Ой ставали до прийому а все в одну лаву.* Нп. *Та повезли до прийому, oddали в москалі.* Шевч. 477. *У прийому славний двір,—там нам буде перебір.* Чуб. V. 997. 2) **Богъ в прийом.** Въ жертву Господу. *Богъ в прийом!—приказує титарь, ходячи з карнавокою по церкві.* Рк. Левиц. Ум. **Прийомочо.** Чуб. V. 997.

Прийомний, а, е. Гостеприимный. *Там для хліба-соли прийомний чоловік.* Лебед. у. **Прийомочок, чка, м.** Ум. отъ **прийом.**

Прийти, ся, м. Приходити, ся.

Прийшлий, а, е. Будущий. *Радив рушницю придбати добру на прийшли часи.* МВ. III. 144. *Дай, Боже, діждати прийшого року.* Кременч. у.

Прика́дкуватий, а, е. О человѣкѣ: малорослый и толстый. Слов. Д. Эварн.

Прика́док, дка и джу, м. Небольшая кадка. Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Прика́з, зу, м. Приказъ. *Біда не знає приказу.* Ном. № 2204.

Приказання, ня, с. Заповѣдь. *Прийшов Мойсей з приказаннями.* Гн. II. 226. *Десять приказаній Божих.*

Приказати. См. **Приказувати.**

Приказка, ки, ж. 1) Поговорка, пословица. *Українські приказки, прислів'я і таке инше...* Спорудив М. Номис. (Спб. 1863). 2) У Гребенки: басня. (Греб. 361).

Приказування, ня, с. Приговоръ, приговорка.

Прика́зувати, зую, еш, сов. в. прика́зати, кажѹ, жеш, и. 1) Приговаривать: приговорить, примолвить. *Піди до ополонки, устрои в ополонку хвіст та.... і приказуй, ловись, рибко, мала і велика.* Рудч. Ск. II. 8. 2) Наказывать, наказать, распорядиться. *Мені мати приказала, щоб я з вами не гуляла.* Мет. 30. *Ой мати дочку мала та її заміж дала; як давала, то приказувала, щоб у гості не бувала.* Мет. 256.

Прика́лабок, бка, м. Пристройка, небольшое помѣщеніе, пристроенное къ большому; чуланчикъ, сарайчикъ; уголокъ, особое отдѣленіе въ кладовой, шкафу и т. п. Васильк. у. *Засвітив самопальний сірничок, пішов у другий прикалабок,—коли глане, аж висить чоловік неживий.* Рудч. Ск. II. 180. Ум. **Прика́лабочок.** Там такий був маленький прикалабочок; туди складаємо було то трісочки, то кирпич, а иноді і курку закинемо. Екатериносл. у.

Прика́рабок, бка, м.—**Прикалабок.** Верхнеднѣпр. у.

Прика́рючити, чу, чипш, и. Приклеить столярнымъ клеємъ.

Прика́чати, чаю, еш, и. О бѣльѣ: немного выкатать.

Прикв́о́тувати, тую, еш, и. Сопровождать что-либо куда-таньемъ. *Поставили на покуть кутю з узваром. Грицько приквотував, щоб неслись кури і дитинку вчив, держучи на руках.* Г. Барв. 165.

Прики́дати, даю, еш, и. Набросать сверху надъ чѣмъ. *Закопав було добре в ямі та хащем прикидає.* КС. 1884. VIII. 720.

Прики́дати, даю, еш, сов. в. прики́нути, ну, неш, и. 1) Прикидать, прикинуть, прибавить. *До усякого місяця треба б було прикинути по скільки днів, щоб вийшло 12 місяців за весь рік.* Ком. I. 38. 2) **Примѣрять, примѣрять, сравнить.** 3) **Возвращать, возвратить, забраковать, сдѣланное, купленное.** *Позвав Кузьму Трохимовича та й поєднав його, щоб списав йому салдата, та щоб такий, як живий був, щоб і горобій боявся:* „а буде яка хвалиш, прикину, кае, тобі“. Кв. I. 9. *Отак людя набери мені в базарі на посередник. Я набрала, а вона й не схотіла брати, а мені прикинула: не таке каже.* Черн. у. 4) — **слівцѣ.** **Ввернуть** словцо. Левиц. Пов. 116. 5) — **пеню.** **Взвести бѣду, напраслячу.** *Ще скажуть, що я вас отруїв та прикинуть пеню, що й копою не одбудеш.* Кв.

Прики́датися, даюся, ешся, сов. в. прики́нутися, нуся, нешся, и. 1) О болѣзни: приставать, пристать, приключиться. *Бешиха прикинулася.* 2) Только несов. в. Любить кого, быть склоннымъ къ кому. *Хоч як горюю, а прикидаюся до дитини і лоблю й.* Г. Барв. 530.

Прики́дка, ки, ж. Прибавка. *Дав на прикидку одного дубка.* НВолын. у.

Прики́дливий, а, е.—**до чого.** Старательный, любящий что. *Я така була до діла прикидлива.* Г. Барв. 223. *Узяв жінку... до роботи не прикидливую.* КС. 1887. VIII. 77.

Прики́нути, ся. См. **Прикидати, ся.**

Прики́пати, паю, еш, сов. в. прики́піти, плю, піш, и. 1) Прикипать, прикипѣть. 2) Прилипать, прилипнуть. *А в дівчини Гапки смоляній лавки: як сів,—прикипів і вечерять не схотів.* ХС. II. 196. 3) **Примерзать, примерзнуть.** *Будуть твої білі ноги до морозу прикипати.* Чуб. V. 603. *Поти ловив вовчик рибу, поки хвіст так і прикипів в ополонці.* Рудч. Ск. II. 8. 4) **Оцѣпенѣвать, оцѣпенѣть, остаться неподвижнымъ.** Так і прикипів на місці. МВ. I. 101. *Я так і прикипів до землі.*

Прики́снути, ну, неш, и. Немного скиснуть. *Не винесла молока, а воно вже й прикисло.*

Прики́бний, а, е. Ловкій, умѣющій завлечь. *Та там прикибний купець.* Лебед. у.

Прики́лок, лка, м. Колышекъ. *Осиковий прикілок, що на Ордані дірку у хресті забивають.* Грин. I. 67. *Стоять прикілки у тину височенькі.* Грин. I. 206. Ум. **Прикілочок.** Грин. I. 69.

Прики́чати, чаю, еш, сов. в. прики́чати, чу, чипш, и. Доканчивать, докончить. Мнж. 61.

При́клад, ду, м. 1) **Примѣръ.** *Лучший приклад, ніж наука.* Ном. № 6106. **Напри́клад.** Напримѣръ. **До-при́кладу.** Хорошо, удачно, складно. Харьк. г. *Не змію я до прикладу у сьому ділі сказати.* Кв. **Не до ладу, не до прикладу.** Ни къ селу, ни къ городу.

Прикладати, даю, еш, сов. в. прикла́сти, кладу́, деш, и. 1) Прикладывать, приложить. *Тернове віття, верхи у руки бере-хапає, до серця козацького прикладає.* АД. I. 109. *То лях до корчми приходить, як свиня ухо до корчми прикладає.* Макс. 2) **Примѣнять, примѣнять къ чему.** (Дружки співають), прикладаючи пісню до ма-

тері. О. 1862. IV. 28. 3) **Насмѣхаться, давать, дать насмѣшливые прозвища.** *На їх будуть прізивища прикладати.* Мил. 221. 4) **Ревновать, приревновать.** *Жінка до свого чоловіка дівку прикладає.* Балт. у. *Такий неймовірний чоловік у мене, що до всякого мене прикладає.* Уман. у.

Прикладатися, даюся, ешся, сов. в. прикла́стися, дуся, дешся, и. 1) Прикладываться, приложиться, быть приложеннымъ. 2) — **до ко́го.** **Примѣняться, примѣняться къ кому.** *Це й нам треба до вас прикладатися.* Нѣжин. у.

При́кладка, ки, ж. Насмѣшка, насмѣшливое прозвище, каламбуръ, острота. *Жартовливий, на виадки, на прикладки поперед усіх, тільки його й чути, од його весь реім іде.* Кв. *На виадки та на прикладки, то й пари йому нема.* О. 1861. VIII. 19. *Ой скажу всім, щоб про тебе веснянки співали, щоб прізивища та прикладки тобі прикладали.* Чуб. III. 179.

Прикладний, а, е. Удобный, подходящий, пригодный. Шух. I. 170. **Прикладний степ.** Прикладна земля. Полт. г.

При́кладно, нар. 1) **Складно, связно.** *Усе так відповідає прикладно, як хлопцеві удатний.* О. 1862. IV. 32. *Пише прикладно одно до одного.* Борз. у. *Лаяться прикладно.* Ном. № 13601. 2) **Примѣрно.**

Прикладок, дка, м. Небольшая конна хлѣба. Аван. у. *Кладь соломы.* Мнж. 190.

Прикла́сти, ся. См. **Прикладати, ся.**

Прикле́тити. См. **Приклеювати.**

Прикле́патися, паюся, ешся, и. Привязаться, пристать.

Прикле́пка, ки, ж.—**Прикліп.** Лихо приклепки шукає. Ном. № 1973.

Прикле́ювати, леюю, еш, сов. в. прикле́тити, клею, їш, и. Приклеивать, приклеить.

Прикле́вання, ня, с. Подзivanje, призывание.

Прикле́вати, каю, еш, сов. в. прикле́кати, клічу, чеш, и. Призывать, призвать, подзывать, подозвать. *Всіх полковників прикликали до себе.* Рудч. Ск. I. 114. *Сказав прикликати собі слуг тих.* Єв. Л. XIX. 15. *Мати сина прикликає.* Рудч. Чп. 227.

Прикли́кнѹти, кнѹ, нѣш, и. Одн. в. отъ **приликати.** *Раз казикнула, трох ляшків прикликнула.* Ном. № 8805.

При́кліп, лепу, м. 1) Придирка, приціпка. *Гляди, щоб не було ще приклепу.*

2) Предлогъ, поводъ. Як би який приклін, щоб зайти до попа. Борз. у.

Приклоніти, ся. См. Приклоняти, ся.

Приклоня́ти, няю, еш, сов. в. **приклоніти, нію, ниш,** *гл.* Наклонять, наклонить, склонить. Сам приклонив голово́ньку на маленьку годино́ньку. Чуб. V. 947.

Приклоня́тися, няюся, ешся, сов. в. **приклоні́тися, ніюся, ни́ся,** *гл.* Наклоняться, наклониться; поклониться. До білих ніжок приклоняється, дрібними слюзами умивається. Чуб. V. 700.

Приключи́тися, чі́тсья, *гл.* употребл. только въ 3-мъ лицѣ. Приключиться. Приключилося їм юре. Рудч. Ск. I. 131.

Приключка, ки, ж. 1) Приключеніе. Не впіло одно гаразд забути́ся, — труп приключка приключилася. Мир. ХРВ. 49. Така йому приключка була. НВолын. у. 2) Предлогъ. Дихо приключки шукає. Ном. № 1973. Приключки шукають... пошарпати панство. К. ЦН. 177. Він давно шукає на мене приключки, щоб попобити. Черк. у. Я таки знайшов приключку, щоб до його зайти. Полт. у.

Прикля́к(ну)ти, кну, неш, *гл.* Опуститися на колѣни. Пречистая укланула, на колінки прикланула. Чуб. III. 367.

Прикме́та, прикме́та, ти, ж. 1) Примѣта, знакъ. Поробили в моїх гаях прикмети. К. ЧР. 226. Прикме́та козацька. Грин. III. 592. На прикме́ті. На примѣтѣ. У гаю дві криниці в еї на прикме́ті було: у одній сїлюща, а в другій живу́ща вода. ЗОЮР. II. 55.

Прикме́тити, прикме́тити. См. Прикметчати, прикме́чати.

Прикме́тний и прикме́тний, а, е. Примѣтний; замѣтний, выдаю́щійся. Левч. 124. Один був Турн царьок нешпетний, з латином у сусідстві жив, дочці і матері прикметний, і батько дуже з ним дружив. Котл. Ен. IV. 17.

Прикме́чати, прикме́чати, ча́ю, еш, сов. в. **прикме́тити, прикме́тити, чу, тиш,** *гл.* Примѣчать, примѣтять. Прикме́чають старі моде. НВолын. у. Прикме́чай же, моя мати, який сон присниться. Чуб. V. 720.

Прикме́чувати, чу́ю, еш, *гл.* = **Прикметчати.** Прикме́чує жид, а мовчить. НВолын. у.

Прико́в, ву, м. Цѣпъ. Три дні на прикові край тушки держав. АД. II. 102. Повпивались кайдани у ноги бідакам і в руки... Дознають на прикові короткім страшенної муки. К. МБ. XII. 275.

Прико́вувати, вую, еш, сов. в. **прикува́ти, ку́ю, еш,** *гл.* Приковувать, приковать. Коло тих стовпів дванадцять зміїв на ланцюгах приковано. Рудч. Ск. I. 135. Стоїть мов прикований—і очей не зведе. Рудч. Ск. II. 47.

При́кол, ла, м. Небольшой колышекъ, вбитый въ землю. Кінь х́одить на при́колі. Конь пасеться, будучи привязанъ на длинной веревкѣ къ колу.

При́колень, льня, м. 1) Небольшой коло́къ, прикрѣпляю́щій жердь къ крышѣ. Миусск. окр. 2) = **Прикол.** Найді при́колень, що коня припинають, і ви́йми його із землі. Чуб. I. 74. 3) Часть кола, вбитая въ землю. Шух. I. 74.

Прико́лоти. См. Приколювати.

При́колоток, тка, м. 1) Не совсѣмъ вымолоченный сно́пъ. Брацл. у. 2) = **Околот** 1. Вх. Зн. 43. Фр. Пр. 32.

Прико́лювати, люю, еш, сов. в. **прико́лоти, колю́, леш,** *гл.* Прикалывать, приколоть.

Прико́мірок, рка, м. Чуланъ, пристроенный къ хатѣ или амбару. Рудч. Ск. I. 39.

Прико́нечник, ка, м. Конецъ (кнута, арапника). Як стали цигана різати арапниками,—били, що аж приконечник в одному однав. Рудч. Ск. II. 183.

Прико́неччя, чя, с. Окончаніе, конецъ. Уся зима була тепла, а приконеччя дуже холодне. Лебед. у. Приконеччя „Хмельниччини“ П. А. Куліша. О. 1861. X. 136.

Прикопа́ти, ся См. Прикопувати, ся.

Прико́пувати, пу́ю, еш, сов. в. **прикопа́ти, па́ю, еш,** *гл.* 1) Закапывать, закопать, привалить землей. Сади картоплю, та не глибоко прикопу́й. Въ значеніи: похоронить. Хвали попа, прикопавши. Ном. № 5188. Моя ненько, моя матінко! на що ти мене, нещасницю, вродила, црку домо вдімила? Чом же ти мене не прикопала, щоб я не горювала? Мил. 197. 2) Еще вскапывать, вскопать; еще выкапывать, выкопать.

Прико́пуватися, пу́юся, ешся, сов. в. **прикопа́тися, па́юся, ешся,** *гл.* Придираться, придратъся. Сам не знаю, чою це старшина до мене прикопався.

Прикореня́тися, ня́ся, ні́ся, *гл.* Прикрѣпляться корнями.

При́корень, рня, м. 1) Часть ствола у корня, пень. АД. I. 138. 2) = **Прикол.** Воли держить на при́корні. Полт. г. Порося з при́корнем утекло. Полт. г.

Прикорі́ти, рію, еш, *гл.* Засохнуть въ

видѣ коры. Не обмила зараз, а тепер прикоріло, що їй не оддереш і не обскребеш. Черниг. у. От як каша прикоріла—і не оддереш. Черниг. у.

Прикороті́ти. См. Прикорочати.

Прико́ротчати, ча́ю, еш, *гл.* = **Прикоротити.** З панським свого язика не рівняй: коли довгий, так прикоротчають, коли короткий, так витянуть. Ном. № 1203.

Прикороча́ти, ча́ю, еш, сов. с. **прикороті́ти, чу́, ти́ш,** *гл.* Укорачивать, укоротить.

Прико́рпати, паю, еш, *гл.* Прикопнуть, приобрѣсти немного. Желех.

Прикорхну́ти, ну́, не́ш, *гл.* Прикурнуть, вздремнуть. Сим. 185. Прикорхнеш, та зараз і прокинешся. О. 1862. VI. 57. Давай прикорхнем трохи. Черк. у. Я хоч би під ворітьми прикорхнув трохи. Мир. Пов. II. 108.

Прико́рчити. См. Прикорчувати.

Прико́рчувати, чу́ю, еш, сов. в. **прико́рчити, чу, чи́ш,** *гл.* Поджимать, поджать. Півень... ніжку прикорчив. О. 1862. I. 75.

Прико́ськати, ка́ю, еш, *гл.* Усмирить, умиротворить.

Прико́тити, ся. См. Прико́чувати, ся.

Прико́хати, ха́ю, еш, *гл.* Присмотрѣть за чѣмъ, съ любовью позаботиться о всемъ необходимомъ (для дѣтей, животныхъ, растений). На усю садибу їх, на усе житов'я пала пустиня: і на ту хату нову, не біляну давно, неприбрату; на той город не скопаний, не обсяний; той садок не прикоханий. МВ. (О. 1862. I. 97).

Прико́чувати, чу́ю, еш, *гл.* Прикочевать; прибыть. Начувайтесь, завтра всі до вас прикочуємо.

Прико́чувати, чу́ю, еш, сов. в. **прико́тити, кочу́, ти́ш,** *гл.* 1) Прикатывать, прикатить. Прикотив каміно́чку. Екатериносл. г. Чи вас сюди хвилею прибило, чи духом тихим прикотило? Ком. Пр. № 247. 2) Укачивать, укатать каткомъ. Херс. г. 3) Наваливать, навалить. У вишневім садочку схоронили... важким каменем прикотили. Чуб. V. 779. 4) Только сов. в., прикатить, при́ххати быстро. На ярмарок покотила. Прикотила до комори, бере чоботи коркові. Грин. III. 650.

Прико́чуватися, чу́юся, ешся, сов. в. **прико́титися, чу́ся, ти́шся,** *гл.* Прикатываться, прикатиться. Прикотивсь до дверей. Рудч. Ск. I. 93.

Прикрада́тися, да́юся, ешся, сов. в.

прикра́стися, ду́ся, дешся, *гл.* Подкрадываться, подкрасться. Вовки прикрадаються ове́чку або вола з'їсти. Г. Барв. 453. Засіли вони недалеко панських будинок, за могилою, а як смеркло, прикрались під самі вікна. МВ. I. 132. Хотів прикрастись, та їй не прикривсь, а довго їй кравсь. Черк. у.

Прикра́са, си, ж. Мелкія украшенія комнаты, платья. Рк. Левиц.

Прикра́сити. См. Прикрашати.

Прикра́стися. См. Прикрадатися.

Прикраша́ти, ша́ю, еш, сов. в. **прикра́сити, шу́, сї́ш,** *гл.* Украшать, украсить, сдѣлать краше. Хвалилася княгиня, що дарів повна скриня; пійдіте, принесіте боярів прикрасіте. Рк. Макс. Там то красна, там то южа, подивлюся,—коби рожка, а в миченьку така щира, що всі квіти прикрасила. Чуб. V. 107.

Прикрива́ти, ва́ю, еш, сов. в. **прикрі́ти, крі́ю, еш,** *гл.* Прикрывать, прикрывать. Ой вирзу я листочок та прикрию слідо́чок, щоб по милого мого, по слідо́чку його всяка птиця не ходила. Чуб. V. 528. Нічим грудіни прикріти. Не во что одѣться. Ном. № 1527.

Прикрива́тися, ва́юся, ешся, сов. в. **прикрі́тися, крі́юся, ешся,** *гл.* Прикрываться, прикрываться. Заснув, прикривившись свитиною. Левиц. I. 126.

При́крий, а, е. 1) Неприятный. 2) Крутой. Прикрий беріг. Прошу... трошки змі́ти під юру, бо прикра, та всіх не витянуть бички. Гн. II. 168. 3) Сильный, крайній. Прикрий мороз. Каменец. у. Як приїде робота прикра, то платять і по пів рубля. Каменец. у. 4) О цвѣтѣ: рѣзкій. Червоний, аж прикрий. Лохв. у.

При́крит, ту, м. Родъ растенія. Маркев. 85.

Прикрі́ти, ся. См. Прикривати, ся.

При́критися, рю́ся, ри́ся, *гл.* Досаждать, докучать.

При́крість, рости, ж. 1) Неприятность. Не роби при́крости. НВолын. у. Наче на при́крість матері Маса все водилась з ляхами та з ляхівками. Св. Л. 247. 2) Неприятный вкусъ. Ця юрілка має при́крість. НВолын. у.

При́кро, нар. 1) Неприятно, горько, обидно. Прикро стало мені. Лохв. у. 2) Тяжело, трудно. Прикро жити мені на світі. Каменец. у. Як прикро припаде, то їй жиди їдять ту ж яловичину, що їй ми. Каменец. у. 3) Круто. Прикро закарлючене.

4) Крайне, рѣзко. *Прикро гострий ніж.* НВолын. у. *Та мука, що наче буде жовта, жовтим оддає, то ота краща, аніж прикро біла.* Лебед. у. *Прикро сірий.* Борз. у. *Прикро одрубати, одрізати.* Гладко, близько кь краю отрубить, отрѣзати. Мнж. 190. 5) Усердно, горячо. *Узявся прикро до ковальства.* 6) Очень, сильно. *А сам сивів він, сивів прикро, і все у думі, як у хмарі, ходив.* МВ. (О. 1862. I. 97). При прилагательныхъ, обозначающихъ цвѣта, ставится для усиленія качества въ значеніи: сильно, рѣзко: *Прикро червоний, прикро зелений* и пр. 7) Совершенно. *У нас оце пожеар був, так Іван прикро згорів,—нічого не зосталось.* Волч. у. 8)—*дивітися.* Смотрѣть не сводя глазъ, настойчивымъ рѣзкимъ взглядомъ. *Христя прикро подивилася на матір: по обличчю пізнавала, чи добру звістку мати принесла.* Мир. Пов. I. 158. *Збожжеволілими очима прикро дивилася на Грицька.* Мир. Пов. I. 122.

Прикробістий, а, е. О землѣ: не сыпучая, опадающая при паханіи глыбами. Ровен. у.

Прикробійний, а, е. 1) Укромный. *Постав сани у прикроістому місці.* 2) О сапогѣ: съ пришитыми кь голенищу головками. Вас. 161.

Прикропіти, ся. См. Прикропляти, ся.

Прикроплѣти, лѣю, еш, сов. в. прикроплѣти, плѣю, пиш, гл. Брызгать, побрызгать сверху. *Да ідуть дощі все частіє, да землю прикропляють.* Грин. III. 636.

Прикроплѣтися, лѣюся, ешеся, сов. в. прикроплѣтися, плѣюся, пишся, гл. Быть побрызганнымъ сверху.

Прикротній, а, е. Спѣшний. *Настигає косовиця, а там пійдуть жнива—до самої осені прикротне діло.* Г. Барв. 145.

Прикротно, нар. Спѣшно. *Увійшла в пекарню Палажка, а попадає щось саме прикротно поралась коло тіста.* Г. Барв. 156.

Прикручувати, чую, еш, сов. в. прикрутити, кручу, тиш, гл. 1) Прикручивать, прикрутить. *Навину пряску мусить ткач прикручувати.* МУЕ. III. 21. 2) Привинчивать, привинтить. 3) Строго приказывать, приказать. *Пійдіть гиня мені клинїте, до мене зараз щоб прийшов, глядіть же, цупко прикрутіте, щоб він в шиньок та не зайшов.* Котл. Ен. I. 27. 4) Притѣснять, притѣснить. *Податками тебе примучено, важкою працею прикручено.* Мир. Пов. II. 41.

Прикубанський, а, е. Находящийся

при р. Кубани. *Пластуни в прикубанських плавнях.* О. 1862. II. 63.

Прикувати, см. Приковувати.

Прикувати, каю, еш, гл. О кукушкѣ: призвать кукованьемъ. Вх. Лем. 456.

Прикукобити, блю, биш, гл. Прибрагъ, устроить. *Своя домівка в її садок: як стара прикукобе її, то аж весело.* Харьк. у.

Прикуп, пу, м. Прикупленная земля. Прилуц. у.

Прикупати, паю, еш, сов. в. прикупити, плѣю, пиш, гл. Прикупать, прикупить. *Ще мати її город прикупила.* Г. Барв. 256. *Живѣ, ліха прикупивши,—живеť кое-какъ, съ бѣдой.* Ном. № 7504.

Прикусити, см. Прикушувати.

Прикутати, таю, еш, гл. 1) Прикрыть, закутать сверху. *Прикутала свою дитину.* Мил. М. 36. 2) = Прикорпати. Желех. Вх. Зн. 55.

Прикутий, а, е. Прикованный. *Прикутий до стовпа.* Стор. II. 194.

Прикухенок, нка и нку, м. Пристройка кь кухнѣ. *Чи не думаете до кухні,—вона в вас тіснувата,—прибудувати Прикухенокъ?* Г. Барв. 378.

Прикушувати, шую, еш, сов. в. прикусити, шѣ, сиш, гл. Прикусывать, прикусить. *Прикуси язичок.* Ном. № 1126. *Не можна показувати пальцем на місяць, бо палець устне, а коли вже покажеш, то прикуси палець.* Грин. I. 13.

Прилабузнитися, нюся, нишся, гл. Подольститься, подойти. *Прилабузнивсь до Киприди.* Котл. Ен. V. 18.

Прилавок, вка и вку, м. Часть неподвижной скамьи (лави) въ украинской хатѣ, идущая вдоль придверной стѣны, до дверей, подъ мѣсником. ЕЗ. V. 91. *Евандр же в хату рачки ліз і там під прилавком зігнувся.* Котл. Ен. V. 16.

Прилагоджувати, джую, еш, сов. в. прилагодити, джу, диш, гл. Приготовлять, приготовить. *Просимо вас на те, що Бог дав та добрі люде прилагодили.* Федьк.

Прилагоджуватися, джуюся, ешеся, сов. в. прилагодитися, джуся, дишся, гл. Приготовляться, приготовиться. *Він прилагоджується на ярмарок.* Каменец. у.

Приладжувати, джую, еш, сов. в. приладити, джу, диш, гл. = Приладнювати, приладнати. *Науку приладити до народа.* О. 1861. XI. 104; 1862. IX. 125.

Приладжуватися, джуюся, ешеся, сов. в. приладитися, джуся, дишся, гл. = При-

ладновуватися, приладнатися. *Лекше ж таки одному чоловікові приладитися до цілої громади.* О. 1862. IX. 125.

Приладнати, ся. См. Приладнювати, ся.

Приладний, а, е. Умѣющий приласкаться, вкрадчивый. *Така то до кожного прикидчива, приладна, лестна.* МВ. II. 140.

Приладнювати, вую, еш, сов. в. приладнати, наю, еш, гл. Прилаживать, приладить.

Приладнюватися, вуюся, ешеся, сов. в. приладнатися, наюся, ешеся, гл. Прилаживаться, приладиться.

Прилазити, лажу, зиш, сов. в. прилізти, лізу, зеш, гл. Приползати, приползти, прилѣзати, прилѣзть. *Прилізла... чорна іадина.* Чуб. V. 734.

Приласкувати, кую, еш, гл. Ласкать. *Треба вола приласкувати, як запрягаєш.* Павлогр. у.

Прилатати, см. Прилатувати.

Прилатувати, тую, еш, сов. в. прилатати, таю, еш, гл. Пришивать, пришить заплату. *А ні пришити, а ні прилатати.* Ничего нельзя сдѣлать. Ном. № 7625.

Прилаштувати, вую, еш, сов. в. прилаштувати, тую, еш, гл. Придѣлывать, придѣлать, прилаживать, приладить, пригнать.

Прилащитися, щуся, щисся, гл. Приласкаться. *Нехай вода прилащиться до його, і знов воно зелене пустить листя.* К. Іов. 30.

Прилєглий, а, е. 1) Прѣлый. *Прилєле жито.* Харьк. 2) Примыкающий, сосѣдній. *Опинилася на улиці прилєлій.* МВ. III. 32.

Прилєжати, жу, жиш, гл. Полежать. *Так заболіло в животі, що оце трохи її прилєжала.* Пирят. у.

Прилєжний, а, е. Принадлежащий кь чему. *Я був тоді не сам касиром, а Семен був до мене прилєжний.* НВолын. у.

Прилємзати, заю, еш, гл. Приплестись, притащиться. *Насилу прилємзали додому.* Полт.

Приленѣти, нѣ, нѣш, гл. = Прилинути. *Ой прийди або прилєни ти соколоньком до мене.* Мет. 60.

Прилєнѣкуватий, а, е. ? На вгороді лєпєха прилєнѣкувата. Мил. 105.

Прилєпистий, а, е. Обтяжной, въ обтяжку, плотно прилегающий кь тѣлу. *Прилєписта сорочка—рубашка, плотно обхватывающая подъ мышками.* Павлогр. у.

Прилєстїтися. См. Прилєщатися.

Прилєтїти. См. Прилїтати.

Прилєщатися, щѣюся, ешеся, сов. в. прилєстїтися, щѣся, стїшся, гл. Подольщаться, подольститься. *От вона до його прилєстїлася та її питається раз у його: „Чи єсть, каже, на свѣті такий чоловік, щоб тебе подужав?“* ЗОЮР. II. 28.

Приливати, ваю, еш, сов. в. приліти, ллѣю, ллѣш, гл. 1) Поливать, полить. Мил. 197. *Приливайте дорїженку, щоб тилом не пала.* Мет. 22. *Голосила, викрикуючи жалібні слова, примваючи їх ще жалібнішими сльозами.* Мир. Пов. II. 121. 2) Заливать, залить. *От він візьме та її прилє водою огонь.* Чуб. II. 149.

Прилигати, гаю, еш, гл. Привязать налігачем (воловь).

Приліза, зи, об. Съ гладко причесанными волосами; щеголь, франтъ.

Прилизати, ся. См. Прилизувати, ся.

Прилизувати, зую, еш, сов. в. прилизати, жу, жеш, гл. 1) Прилизывать, прилизать языкомъ. 2) Причесывать, причесать.

Прилизуватися, зуюся, ешеся, сов. в. прилизатися, жуся, жешся, гл. 1) Прилизываться, прилизаться языкомъ. 2) Гладко причесываться, причесаться. *Схотїться раненько, зараз миється, примизується до дзеркальця.* Левиц. I. 277.

Прилінѣти, ну, неш, гл. 1) Прилєтѣть. *Коли б я зозуля, то я б криличка мала.... прилинула б до двора.* Мет. 54. 2) Быстро придти, прїѣхать, появиться. *Рад же б я, милая моя, та до тебе прилинути.* Мет.

Прилип, пу, м. Раст. Galium aparine. Вх. Зн. II. 32.

Прилипати, паю, еш, сов. с. приліп(ну)ти, ну, неш, гл. 1) Прилипать, прилипнуть. 2) Приставать, пристать. *Прилип до мене, як шевська смола до чобота.* Ном. № 2750.

Приліпчик, ка, м. Эпитетъ чїпчика, очїпка въ свад. пѣснѣ. (Чуб. IV. 432). *Вже мені бинда обридла, а вже ж мені чїпчик приліпчик—т. е. мов приліп до голови—такъ хорошо прищелся.*

Приліти. См. Приливати.

Прилічувати, кую, еш, гл. У столаровъ: пригнать.

Приліг, логу, м. 1) Боковая часть сѣдла. Шух. I. 252. 2) Въ боченкѣ: прибиваемая сверху клепокъ дощечка съ отверстіемъ, сквозь которое добываютъ жидкость. Шух. I. 307.

Прилізти. См. Прилазити.

Приліп'яти, ся. См. Приліплювати, ся.

Приліплювати, люю, еш, сов. в. приліп'яти, плію, пиш, ил. Приліплювати, приліп'яти, приклеивать, приклеить. *Одірвав клаттик бомазски і приліпив її лосм до дна чарки.* Ком. II. 8.

Приліплюватися, лююся, ешся, сов. в. приліп'ятися, пліюся, пишся, ил. Приліплюватися, приліп'ятися, приклеиться.

Приліс, су, м. Опушка ліса? За лісом, за прилісом золоте теля реве. Чуб. I. 315. См. Проліс.

Прилітати, таю, еш, сов. в. прилетіти, летіти, тійш, ил. 1) Прилетать, прилетѣть. *Прилітає зозуленька над ними кувати.* Шевч. 32. *Будуш иташки прилітати, каминоньку йсти, будуть мені приносити од родоньку вісти.* Чуб. V. 222. *Прилетів орел з чорної хмари.* Мет. 167. 2) Быстро приходит, придти, приїхати, прибыть.

Прилітувати, тую, еш, ил.—**Прилітати.** Вх. Лем. 456.

Прилічати. См. Прилічувати.

Прилічувати, чую, еш, сов. в. прилічити, чу, чийш, ил. Присчитывать, считать.

Прилогом, нар. Склонившись, наклонившись. *Прилогом написав води.* Вх. Зн. 55.

Приложити, жу, жиш, ил. 1)—**Приєласти.** Дай мені смоли, голубчику, приложити до боку. Рудч. Ск. II. 15. *Хто ж се тобі таке прізвисьце приложив?* Стор. МПр. 133. *Ні до чого й рук приложити.* Г. Барв. 388. 2) Ударить. Вх. Лем. 456.

Приложитися, жуся, жишся, ил.—**Приєластися.**

Прилокшати, шу, шийш, ил. Прибить, избить. *Прилокшили його добре.* Чуб. II. 117.

Прилобкати, каю, еш, ил. Побить, избить. *Так того старця прилобаками, що й ти не здужа,—повели.* Пирят. у.

Приломитися, млюся, мишся, ил. Причиркаться, прим'януватися, набить руку. Мнж. 190.

Приломок, мка, м. Восцина, приліплена в ульї, назначеном для поселення роя. Конотоп. у.

Прилопотіти, чу, тійш, ил. Прибѣжать.

Прилука, ки, ж. 1) Присоединеніе. К. (Желех). 2) Полянка среди лісов. *Корови і воли пасуть прилуками.* Шух. I. 211. *мн. прилуки.* Поперем'янно то ліс, то поле. Шух. I. 73. 3) Названіе города:

Прилуки. Славен город Біла Церква, славниша Прилука. Грин. III. 615.

Прилучати, чаю, еш, сов. в. прилучити, чу, чийш, ил. Присоединять, присоединить. *До їх голосів прилучає й молода свій жалібний голос.* Левиц. Пов. 175.

Прилучатися, чаюся, ешся, сов. в. прилучитися, чуся, чийшся, ил. 1) Присоединяться, присоединиться. *Там Маруся заручається, од батенька одлучається, до свекорка прилучається.* Мет. 217. 2) Случаться, случиться. *Ой не п'ються пива-меди, не п'ється вода,—прилучилась з чумаченьком у стіну біда.* Шевч. 535.

Прилюб'яти, ся. См. Прилюбляти, ся. **Прилюб'юваний, а, е.** Отъ любви приключившийся? Встрѣчено въ заговорахъ: *Стиски, стисстица!... і погадані, і прилюб'ювані.* Мил. М. 69. *Уроки, урочища, і вітряні, і водяні... прилюб'ювані.* Мил. М. 42.

Прилюбляти, ляю, еш, сов. в. прилюб'яти, блію, биш, ил. 1) Пленять, пленить, приоб'рести любовь чью. Желех. 2) Только несов. в.? Любить. *Тоді ж покупи вин... і ту шапку чорну, що він її дуже прилюбляє.* МВ. III. 135.

Прилюблятися, ляюся, ешся, сов. в. прилюб'ятися, бліюся, бишся, ил. 1) Сходиться, сойтись съ кѣмъ, узнавъ, полюбить. *Як я до його придивилась, прилюбилась, моя матінко, так він мені за дитину рідну став.* МВ. II. 22. 2) Пристращаться, пристраститься. *Прилюбився до горишки.* Канев. у.

Прилюдне, нар.—**Прилюдно.** Я йому до рук прилюдне віддав гроші. Екатеринос. у.

Прилюдний, а, е. 1) Публичный, открытый. *Коли буде прилюдне сватання?* МУЕ. I. 115. (Полт. г.). 2) Съ измѣн. удар. **прилюдний.** Объ одеждѣ: праздничный. *Прилюдне лудине (убране).* Шух. I. 39.

Прилюдність, ности, ж. Публичность. Желех.

Прилюдно, нар. Открыто, публично. *Прилюдно, принародно бито.* Мир. ХРВ. 286. *Вона свою наймичку прилюдно все хвалить.* Г. Барв. 305.

Прилютувати, тую, еш, ил. Припаять.

Прилягати, гаю, еш, сов. в. прилягти, ляжу, жеш, ил. 1) Прилегать, прилечь. *То приляже, то послуха, як кобзарь співає.* Шевч. *Прилі на возі.* Г. Барв. 14. *Спочити прилягла.* Гліб. 2) Налегать, налечь, придавить. *Туман, мамцю, туман прилягає.* Чуб. V. 69. *Ой да сирая земля*

ручки й ніжки прилягла. Чуб. V. 270. 3) Склоняться, склониться къ кому. *Не приляже мов серце ніколи до його.* Мет. 66.

Приляпати, паю, еш, ил. Пришлепать.

Примазати, ся. См. Примазувати, ся.

Примазування, ня, с. 1) Примазыванье чѣмъ. 2) Поправка, подновленіе глиняной обмазки на печи, стѣнахъ.

Примазувати, зую, еш, сов. в. примазати, мажу, жеш, 1) Примаживать, примазать чѣмъ. *Морав сонними очима, що злипались... неначе карюком примазані.* Левиц. I. 235. 2) Поправлять, подновлять глиняную обмазку печи, стѣнъ.

Примазуватися, зуюся, ешся, сов. в. примазатися, мажуся, жешся, ил. 1) Быть примазываемымъ, примазаннымъ. 2) Быть подновляемымъ, подновленнымъ (о глиняной обмазкѣ стѣнъ, печи). *Що-суботи в нас примазується, то й хота чистенька.* Харьк.

Примайструвати, рую, еш, ил. Примастерить, придѣлать.

Прималій, а, е. Маловатый. Вх. Лем. 456.

Примальбувати, вую, еш, сов. в. прималювати, люю, еш, ил. Пририсовывать, пририсовать.

Примана, ни, ж. Приманка. *Горох—людська примана.* Ном. № 12391.

Примандрувати, рую, еш, ил. Придти издалека. *Примандруєш, молода дівчино, під лісочок.* Чуб. V. 339. *Примандрує мій миленький з любенького полку.* Мил. 67.

Приманіти. См. Приманювати.

Приманювати, нюю, еш, сов. в. приманіти, ню, ниш, ил. Приманивать, приманить. *Там соловейко гніздо звив, собі галочку приманив.* Чуб. III. 177.

Примастіти. См. Примашувати.

Примастека, ки, ж. 1) Сдабриваніе корма. Херс. г. 2) *мн.* Лстивыя рѣчи, сладенькія слова. *Примастеками балака.* НВолын. у.

Приматкоб'житися, жуся, жишся, ил. 1) Подольститься, подмазаться, приласкаться. *Чи ба! як приматкоб'жилась!* Брацл. у. 2) Пристроиться, помѣститься. *Де б мені тут приматкоб'житись з оселедцем?* Брацл. у.

Примашувати, щую, еш, сов. в. примастіти, мащу, стійш, ил. Сдабривать, едобритъ кормъ. Херс. г. *Мукою примашують січку худобі.* МУЕ. I. 99.

Примедикувати (=приметикувати),

кую, еш, ил. Придумать, приспособить. *Треба примедикувати так клямку до дверей, щоб свині не одчинили.* Рк. Левиц.

Примежбувати, вую, еш, сов. в. примежувати, жу, жийш, ил. Примежевывать, примежевать, прирѣзати (земли). Стор. II. 117.

Применований, а, е. ? Встрѣчено въ заговорахъ: *Уроки, урочища, і вітряні, і водяні... применовані.* Мил. М. 42.

Применчати, чаю, еш, сов. в. применчати, чу, чийш, ил.—**Применшати, применшити.**

Применшати, шаю, еш, сов. в. применшати, шу, шийш, ил. Уменьшать, уменьшать.

Применшувати, шую, еш, ил.—**Применшати.** *Няково і заходити, думає Христа, применишучи ходи.* Мир. Пов. II. 94.

Примережити. См. Примережувати.

Примережувати, жу, жийш, ил. Пришивать, пришить рукавъ, соединивъ его съ рубашкою мережною. Волч. у.

Примерзати, заю, еш, сов. в. примерз(ну)ти, зну, неш, ил. 1) Примерзать, примерзнуть. *Примерзла кладка до криги, треба вирубувати.* Харьк. 2) Зябнуть, озябнуть. *Стали мої білі ніжки примерзати.* Чуб. V. 339. *Трошки снігом притрясає, бурлак в полі примерзає.* Чуб. V. 1015.

Примеркання, ня, с. Сумерки. *Це було так на примерканні,—сонце сіло.* Новомоск. у.

Примеркати, кає, сов. в. примерк(ну)ти, кне, ил. безл. Темнѣть, стемнѣть, смеркаться, смеркнуться. Грин. II. 161. *Вже примерка, над вечір.* Грин. II. 113.

Примеркатися, кається, сов. в. примерк(ну)тися, неться, ил. безл.—**Примеркати, примеркнути.** Вх. Лем. 456. *Вже ся добре примеркло, як ми рушили з міста.* Каменец. у.

Примерки, рок, ж. мн. Сумерки.

Примерлій, а, е. Обмерший.

Приместі. См. Примітати.

Примилітися, люся, лишся, ил. 1) См. Примилатися. 2) Немного ошибиться. Вх. Лем. 456.

Примилувати, лую, еш, ил. Приласкать. *Не тупай, не тупай, ляшку, ногою: не ляжу, не ляжу спати з тобою; а зот і ляжу,—не поїмлю, до свого серденька не примилую.* КС. 1882. II. 302.

Примилатися, ляюся, ешся, сов. в. примилітися, люся, лишся, ил. Поддаб-

риваться, поддобриться къ кому, выражать, выразить кому любовь, подольститься.

Приминати, няю, еш, сов. в. прим'яти, мнѹ, мнѣш, гл. Приминать, примять.

Примир, ру, м.=Приминок.

Примир'яти, ся. См. Примиряти, ся.

Примир'ок, рка, м. примир'я, р'я, с. Перемирие, примирение. АД. II. 103. *Посли послали, просить примир'я.* Гв. Л. XIV. 32. *Из бусурменским салтаном примир'е мали.* Макс.

Примир'яти, ряю, еш, сов. в. примир'яти, рю, р'ш, гл. Ладить, поладить, мириться, помиряться.

Примир'ятися, ряюся, ешся, сов. в. примир'ятися, рюся, р'шся, гл.=Примиряти, примирити. В чорному ходи, до скажуть: ледация; а в білому ходи, до скажуть: чепуриться! Сама не знаю, як із ними примириться. Чуб. V. 859.

Примислити, лю, лиш, гл. Придумать.

Примівка, ки, ж. Поговорка, пословица, приговорка. *Страхи на ляхи,—ся примівка од нас перейшла і до ляхів.* Ном. № 871. *Пиймо юрілку, маймо примівку, маймо примовля: дай, Боже, здоровля.* Чуб. V. 1100.

Примівник, ка, м. Знахарь, лѣчащій заговоромъ. ЕЗ. V. 57.

Примінитися. См. Примінятися.

Примінятися, няюся, ешся, сов. в. примінитися, нюся, нишся, гл. Приспобляться, приспособиться. Желех.

Примір, ру, м. 1) Намѣрение. *Я маю примір поїхати у лс.* Черк. у. 2) Примѣръ. О. 1861. V. 72.

Примірити, ся. См. Примиряти, ся.

Примірик, ка, м. Экземпляръ. Желех.

Приміряти, ряю, еш, гл. Примѣрять, примѣрять. *Приміряють той золотий черевичок.* Рудч. Ск. II. 47.

Примірятися, ряюся, ешся, сов. в. приміритися, рюся, р'шся, гл. 1) Примѣряться, примѣряться. 2) Прицѣливаться, прицѣлиться. *Без міри порохи підсипає, татарину юстинця в труди послає.* Ой це козак не примірівся, а татарин ік лихий матері з коня покотився. АД. I. 170. 3) Прилагаться, приложиться какъ разъ какъ слѣдуетъ. *Так уже воно приміряється, як горбатий до стіни.* Ном. № 13079.

Примісити, шѹ, сити, гл. Примѣсать.

Примістка, ки, ж. 1) Ступенька въ за́пичку для восхожденія на печь. Вас. 194. 2) Подмостки; временный столъ, скамья.

Я старіям сім кіп самими копійками роздав, бо й вони, пообідавши на дворі на примістках, рахувались розходитися. ЗОЮР. II. 287. 3)=Примостка.

Приміта, ти, ж.=Прикмета. Меншому брату приміту покидає. Дума.

Примітати, таю, еш, сов. в. примісті, метѹ, тѣш, гл. 1) Присматывать, приместить, подмести (соръ) къ какому либо мѣсту. *Примела сміття до порога та й покинула, а винести? Харьк.* 2) Наметать, наместить на что либо сверху. *Ії (торбину) і в руки не беруть, а иноді і сміттям приметуть.* Глб. *Да й примітало сніжком білеським.* Чуб. V. 800.

Примітатися, таюся, ешся, сов. в. примістатися, метѹся, тѣшся, гл. 1) Быть приметаемымъ, приметеннымъ. *Тут примістись би їм хотъ сміттячком до брами.* К. Дз. 157. 2) Быть наметеннымъ.

Приміти, мію, еш, гл. Быть въ силахъ, мочь. *Приміє би,—сіх із гаю порозаняв, щоб не щибстами.* Г. Барв. 62.

Примітити. См. Примічати.

Примітка, ки, ж. 1)=Приміта. У нас примітка така: вадуюш, як сонце заходить,—коли червоно—буде вітер. 2) У примітку бути. а) Быть замѣтнымъ. *Устане ясне сонце і зайде, і знову устане, а Прісці і не в примітку.* Мир. Пов. II. III. 6) Быть знакомымъ. *Знайома хода, одержа трохи в примітку, а парубок наче незнайомий.* Мир. Пов. II. 92. 3)=Намітка. Вх. Зн. 55.

Примітливий, а, е. Внимательный, все перебирающій и усваивающій. *Примітлива дівчина,—усе в хазайстві перейма.* Лохв. у.

Примітний, а, е. Замѣтный. *Ярочок, ледві примітний серед широкого степу.* Левиц. Пов. 191.

Примічати, чаю, еш, сов. в. примітити, мічу, тиш, гл. Примѣчать, примѣтывать. *По чім мене, мила, примічаєш?—По тім, милий, тебе примічаю: рано встаєш, коня наповасаєш.* Мет. 282.

Примішати, ся. См. Примішувати, ся.

Примішувати, шую, еш, сов. в. примішати, шаю, еш, гл. Примѣшивать, примѣшать.

Примішуватися, шуюся, ешся, сов. в. примішатися, шаюся, ешся, гл. Вмѣшиваться, вмѣшаться, быть причастнымъ. *Цей не причетний до нас, не примішується до нас, ходить окреме.* Верхнедніпр. у.

Примкнути, нѹ, нѣш, гл. Притворить.

Примножати, жаю, еш, сов. в. при-

множати, жу, жиш, гл. Умножать, умножить, увеличивать. *Гріхи свої примножив він.* К. Іов. 77. *Нехай вам доля спріє і веселости примножає.*

Примножати, жаюся, ешся, сов. в. примножитися, жуся, жишся, гл. Умножаться, умножиться, увеличиться.

Примножувати, жую, еш, гл.=Примножати.

Примножуватися, жуюся, ешся, гл.=Примножати. *Людей все примножується, а землі мало.* Киев. у.

Примова, ви, ж. Заговоръ (знахарскій).

Примовити. См. Примовляти.

Примовка, ки, ж.=Примівка. Ном. № 259. Г. Барв. 366.

Примовля, ля, с.=Примівка. *Пиймо юрілку, маймо примівку; маймо примовля: дай, Боже, здоровля!* Чуб. V. 1100.

Примовляння, ня, с. 1)=Приказування. 2)=Примова. Гол. IV. 539. Грин. II. 317.

Примовляти, ляю, еш, сов. в. примовити, влю, виш, гл. 1)=Приказувати, приказати. *Старий грає, примовляє.* Шевч. 243. *Десь ти мене, моя мати, в барвінку купала, купалочи, примовляла, щоб долі не мала.* Мет. 275. 2)=Примовлятися, примовитися. *Тут і я примовила.* Г. Барв. 219. *Люде говорять,—кожене примовляло.* МВ. (О. 1862. I. 96). 3) Говорить, сказать знахарскій заговоръ. *Баба пристігти змовляє і до матки примовляє.* КС. 1893. VII. 76.

Примовлятися, ляюся, ешся, сов. в. примовитися, влюся, вишся, гл. Говорить, сказать, вмѣшаться въ разговоръ. *В вік не дасть куска хліба зїсти; так, щоб примовився, що ось образи малое добре отой, а ні: я маюю та й тільки.* Лебед. у. *В війсьکو наряджався, до козачки примовлявся: „Козачко, прошу тебе, як Бога, гляди моєї худоби“.* Чуб. V. 1171. *Тут уже й другі примовились.* Мир. ХРВ. 195.

Примовчати, чу, чий, гл. Смолчать.

Примогорічити, чу, чий, гл. Привлечь могорьчемъ на свою сторону.

Примогті, жѹ, жеш, гл. Быть въ силахъ, мочь. *Приміє би,—очима зїв.* Ном. № 3400. *Приміє би,—крізь землю пішов.* МВ. (О. 1862. III. 62). *Як би приміє малювати, то намалював би.* (КС. 1902. X. 142).

Примогтіся, жуся, жешся, гл.=Примогті. *Не знаю, коли вже я приможуся тобі вернути.* МВ. (О. 1862. III. 76).

Примокати, каю, еш, сов. в. примок(ну)ти, кну, неш, гл. Примокать, примокнуть.

Примолотіти. См. Примолочувати.

Примолочувати, чую, еш, сов. в. примолотіти, лочѹ, тиш, гл. Трогать, тронуть только слегка молотбей.

Приморгнути. См. Приморгувати.

Приморгувати, гую, еш, сов. в. приморгнути, нѹ, нѣш, гл. Подмигивать, подмигнуть.

Приморіти, рю, р'ш, гл. Приморить.

Приморбжувати, жую, еш, сов. в. приморбзити, жу, зиш, гл. Примораживать, приморозить. *А Юхим вухо приморозив.* Харьк. Безл. *Приморбзило.* *Сталь морозъ.* *Ой звечора дрібний дощ ішов, а к півночі притуманило, а к світові приморозило.* Грин. III. 164.

Приморозок, зку, м. Утренній морозъ. НВолын. у. *Почалися на дворі приморозки.* Левиц. I. 385. *Приморозком підемо у Жванець зраня.* Каменец. у.

Приморщити, щу, щий, гл. Нѣсколько сморщить.

Примостіти, ся. См. Примощувати, ся.

Примостка, ки, ж. Прилаженная къ чему либо скамья, прилаженный къ чему либо подмостки. Харьк. См. Примістка.

Примотатися, таюся, ешся, гл. Прибresti, придти. *Ходив, блудив молодий козак по річці по Дону, пришатався, примотався ік самому Дунаю.* КС. 1883. IV. 735.

Примочіти. См. Примочувати.

Примочувати, чую, еш, сов. в. примочіти, чѹ, чий, гл. Примачивать, примочить. *Красні русі коси його дочки примочили.* Федьк.

Примощати, щаю, еш, гл.=Примощувати. *Прійди, прійди, мій миленький, сю ніч ночувати: хоч лавочки узесенькі,—буду примощати.* Мил. 66.

Примощувати, щую, еш, сов. в. примостіти, мошѹ, стиш, гл. Прилаживать, приладить; приставить—напр. доску, чтобы увеличить ширину.

Примощуватися, щуюся, ешся, сов. в. примостітися, мошѹся, стишся, гл. Прилаживаться, приладиться, присѣсть, усесться. *Примостився, як сорока на колу.* Ном. № 13785. *Вибрався на середину сухою ілля, примостився як раз над Кобзою.* Стор. МПр. 107. *Я до дітей примостюсь, та усе таки наїмся.* Мнж. 7.

Помрітися, мріється, гл. безл. Представиться, пригрезиться.

Примружити. См. Примружувати.
Примружувати, жу́ю, еш, сов. в. примружити, жу, жиш, *гл.* Прищуривать, прищурить.

Примудрува́ти, ру́ю, еш, гл. Придумать, ухитриться.

Примудька́тися, каю́ся, ешся, гл.—до ко́го. Собственно: прикоснуться к шляпкам (см. *мудо*); употребляется в значении: дать себя оплодотворить кому (о женщинѣ). Вх. Зн. 55.

Приму́лина, ни, ж. Нанесенный водою илѣ. Вх. Уг. 263.

Приму́лити, лю, лиш, гл. Занести иломъ. *Зверху листом припадена, з споду мулом примулена.* Гол. I. 235.

Приму́ляти, ляю, еш, гл. Нажать, надавить.

Приму́рок, рка, м. 1) Карнизъ у печки. НВолын. у. 2) Каменная пристройка. 3) Боквая стѣна гончарной печи. Шух. I. 263.

Примуро́вувати, вую, еш, сов. в. примуровати, ру́ю, еш, *гл.* Пристроить каменную пристройку.

Приму́с, су, м. 1) Принужденіе. Ном. № 11341. 3 **приму́су.** По принужденію. 2) **Прину́ка 2.** Ном. № 11889. *Доволі й примусу було,—не так, як ув інших, що все, мовляв, було, усе було, тільки примусу не було. Якось, бачте, ніяково гостеві їсти й пити без примусу.* Г. Барв. 425.

Приму́сити. См. Примушувати.

Приму́сія, сія, ж. 1) Принадлежности. *Ткача не приймають у пекло, бо в його такого багато примусіє, що як почне вноситися в пекло,—ніяк не забере за один раз.* Лохв. у. 2) Возня, хлопоты. 3 *дишлем такого багато примусіє: треба добірати рівні коні, щоб рівно тягли.* Кременчуг. у. *Така була мені примусія з оцим чоловіком: не розшолонає, що йому кажеш, та й годі.* Волч. у.

Приму́сний, а, е. Изобрѣтательный, способный, находчивый. Мнж. 190.

Приму́чити. См. Примучувати.

Приму́чувати, чую, еш, сов. в. примучити, чу, чиш, *гл.* Измучивать, измучить. *Податками тебе примучено, важкою працею прикручено.* Мир. Пов. II. 41. *Примучено його на тілі.* К. XII. 130.

Приму́шати, ша́ю, еш, приму́шувати, шую, еш, сов. в. примусити, му́шу, сиш, *гл.* Принуждать, принудить, заставлять, заставить. Чуб. V. 305. *Ніхто тебе не примушав.* НВолын. у. *Примусив учеників своїх увійти в човен.* Єв. Мр. VI. 45.

Приму́шений, а, е. Принудительный, насильственный, вынужденный. *Ой шлюбе, мій шлюбе, примушений шлюбе.* Гол. I. 285.

Приму́шування, ня, с. Принужденіе. **Приму́шувати.** См. Примушати.

Прим́ха, хи, ж. 1) Прихоть, капризъ, выдумка. *Жінко, каже, се вже, бачу, твої примхи.* МВ. I. 11. 2) *мн.* Суевѣрная примѣта, предразсудокъ. Лубен. у. Знахарство. Грин. I. 280.

Прим́хати, ха́ю, еш, гл. Прихотничать, капризничать. *Почне він примхати.* МВ. II. 108.

Прим́хливий, а, е. Прихотливый, капризный.

Примхува́тий, а, е. Прихотливый, капризный. Вх. Зн. 55.

Примча́ти, мчу́, чи́ш, гл. Примчать. *Примчали з казанок сивухи.* Котл. Ен. *Дідко і пона примчав.* КС. 1882. X. 33.

Примча́тися, мчу́ся, чи́шся, гл. Примчаться.

Прим'я́ти. См. Приминати.

Принаві́ть, нар. Даже. См. Навіть. Вх. Зн. 55.

Прина́да, ди, ж. Приманка. *В мене принада—сама молода.* Мет. 84. *Дід і зробив сімце, насипав принади, поставив те сімце.* Рудч. Ск. II. 37. *Ум. Прина́донька, прина́дочка.* Чуб. V. 68.

Прина́джувати, джую, еш, сов. в. **прина́дити, джу, диш, гл.** 1) Приманивать, приманить. *Принаджує моїх юлюбів.* Харьк. *А дівчина промадила, козаченька промадила.* Лукаш. 143. *Коли б мітала пташкою,—був би золотим просом принадив.* МВ. I. 86.

Прина́джуватися, джуюся, ешся, сов. с. **прина́дитися, джуся, дишся, гл.** Поваживаться, повадиться. *Принадився вовк до овець.* НВолын. у.

Прина́дний, а, е. Заманчивый, привлекательный. *Принадна царна молодича.* К. ПС. 121. *Усмійх принадний.* Г. Барв. 223.

Прина́дність, ности, ж. Привлекательность; красота. *Уроди, грації, принадности царице.* К. Дз. 87.

Прина́дно, нар. Заманчиво, привлекательно. Левиц. I. 265.

Прина́донька, прина́дочка, ки, ж. Ум. отъ принада.

При́наймні, нар. По крайней мѣрѣ. *При́наймні вкуті сумували, задавши той веселий рай.* Шевч. 562.

Прина́лежати, жу, жиш, гл. Приналежать.

Прина́лежатися, жу́ся, жи́шся, гл. 1) **Приналежати.** 2) Надлежать. *Погостимся там, як ся приналежить.* Драг. 275.

Прина́лежний, а, е. Приналежащий. **При́на́мний, а, е.** Пригодный? способный? *Він у мене геть то прина́мний до писання. Гаразд пише: од його аби хто прочита.* Лебед. у.

При́на́мні нар.=При́наймні.

Прина́рочно, нар.=При́людно. Александров. у. *При́людно, прина́рочно бито.* Мир. ХРВ. 286.

Прина́турити, ся. См. Принатурювати, ся.

Прина́турювати, рю́ю, еш, сов. в. **прина́турити, рю, риш, гл.** Приучать, приучить. *Батько прина́турив його до чумацтва.* Харьк. г.

Прина́турюватися, рю́юся, ешся, сов. в. **прина́туритися, рюся, ришся, гл.** Привыкать, привыкнуть, приучиться. *Віддала б його до людей у науку, от би воно й прина́турилось.* Лебед. у. *А ось сусіди: чи вони уміли робити землю? все було чужі роблять, а далі потроху прина́турились, то й сами почали робити.* Лебед. у.

При́нда, ди, ж. 1) Спесь, чванство. 2) об. Спесивый, чванный человекъ. Лохв. у. 3) Капризы. 4) об. Капризный человекъ. Лохв. у.

При́ндитися, джуся, дишся, гл. 1) Спесивиться, важничать. *Буває инший чоловік все при́ндитися.* Гліб. 2) Капризничать.

При́невільний, а, е. Подневольный, рабскій.

При́невобліти. См. При́невоблювати. **При́невоблювання, ня, с.=Приму́шування.** Харьк.

При́невоблювати, лю́ю, еш, сов. в. **при́невобліти, лю, лиш, гл.** Принуждать, принудить. *Почала жінка при́невоблювать чоловіка, щоб і він робив.* Грин. II. 175. *Мати при́невоблила подавать рушники.* Стор. МПр. 33.

При́нести. См. При́носити.

При́нижати́ся, жа́юся, ешся, сов. в. **при́нижати́ся, жу́ся, зи́шся, гл.** 1) Опускаться, опуститься ниже, понизиться. *Всяка юра і юрб при́нижати́ся.* Єв. Л. III. 5. 2) Унижаться, унизиться. *При́низивсь панський рід великий.* К. ПС. 41.

При́нижати. См. При́нижувати.

При́нижувати, жу́ю, еш, сов. в. **при́нижати, жу, жиш, гл.** 1) Опускать, опустить ниже, понизить. *І при́низив Господь небо, окрите димами.*

К. Псал. 36. 2) Унижать, унижить. *Низьке при́нижує й звалою.* К. Бай. 158. 3) Обижать, обидѣть. *Бог очима при́нижув.* (Очі болять). Грин. II. 302. *Так Господь при́низив: опала сей рік вся скотина.* Киев. у.

При́нижати, жа́ю, еш, сов. в. **при́нижувати, жну, неш, гл.** Прибывать, прибывать. *А менший син, піша пішаниця за гостя (додому) при́никає.* АД. I. 113.

При́новіти, влю́, ви́ш, гл. Обновить.

При́нос, су, м. Приношеніе, пожертвовање, жертва. Ном. № 960. К. Псал. 45. *До небес драбину при́ставляють із молитов та при́носів нечистих.* К. XII. 90.

При́носини, син, ж. *мн.* **При́нос.** Рк. Левиц.

При́носити, шу, сиш, сов. в. **при́нести, несу́, сеш, гл.** Приносить; принести. *А я меду принесу на закуску.* Рудч. Ск. I. 24. *Принеси мій голосочок милої до хати.* Мет. 11. *Відніля се тебе принесло?* Откуда ты явился? *І принесло його!* И нужно было явиться! *Дівчинонько, приніс тебе дідко.* Мет. 28.

При́ношати, ша́ю, еш, гл.=При́носити. *Асаули по улицях пробігали, червоні прапорки у руках при́ношали.* Мет. 414.

При́нудити, джу́, диш, гл. Истомить, истомить тоскою. *Уже мене утинула чужая дитина: і рученьки зв'язала, чулять не пустила і серденько при́нудила.* Чуб. V. 542.

При́нуджати́ся, да́юся, ешся, гл. Одолжаться у кого, обращаться въ нуждѣ. *Хто їх зна, як вони жили; вони до мене нічим не при́нуждались, а я їх не богарадив; не було так, щоб вони запрошували про що, і не знаю я про них.* Екатеринос. у.

При́ну́ка, ки, ж. 1) Принужденіе. *Як не даси з прозьби, то даси з принуки.* Ном. № 1059. 2) Усиленные упрощиванія и понужденія при угощеніи гостей, считающіяся у крестьянъ обязательнымъ актомъ угощенія, а отсутствіе ихъ скупостью и невѣжливостью. *Було що їсти й пити, тільки принуки не було.* Ном. № 11889.

При́ну́кувати, ку́ю, еш, гл. Принуждать, понуждать. *Тут треба все при́нукувати налицею, нагаєм, та й тим нічого не відіеш.* Левиц. I. 476.

При́нц, ца, м. Принць. Драг. 264. *На тім весілію принци з енчих землев били.* Драг. 265.

При́нцизна, ни, ж. Принцесса. Драг. 259. *Хиба принцизни ждеши?* Федьк. Бив

еден царь, а ніхто не мі до його принципи доступити. Драг. 274.

Прийняти, ся. См. **Приймати, ся.**

Приобіцяти, цяю, еш, м. Пообіцять. *Що ти мені приобіцяєш за твої діти?* Гн. I. 22.

Приобріти, рію, еш, м.—**Придбати.** Вх. Зн. 55.

Приодіва, ви, ж. Одежда, платіє. Вх. Лем. 456.

Приодіти, діну, неш, м. Одѣть. АД. I. 246. *Був ем на і не приоділисте мене.* Гн. II. 81.

Приожелѣдитися, диться, м. безл. Наступить гололедицѣ. Міусск. окр.

Приколюток, тку, м.—**Приколоток 2.**

Прионадити, джу, диш, м.—**Принадити.** Вх. Зн. 55.

Приорати, ся. См. **Приорювати, ся.**

Приоружити. См. **Приоружувати.**

Приоружувати, жу, жиш, м. Вооружать, вооружить. *Іван зовсім приоружений.* О. 1861. XI. Кух. 7.

Приорювати, рюю, еш, сов. в. приорати, рю, рѣш, м. Пря паханьѣ захватывать, захватить часть сосѣдней земли.

Приорюватися, рююся, ешеся, сов. в. приоратися, рюся, рѣся, м. Допахивать, допахать до какого либо мѣста. *Приорався Семен до межі, до бору.* Чуб. V. 404.

Приоставати, таю, еш, сов. в. приостати, стану, неш, м. Переставать, перестать. *Янко ходив, а далі і приостав ходити.* Федьк.

Приостанок, нку, м. Конецъ, окончаніє. *Що це він на приостанку розказував?* Борз. у.

Приостати. См. **Приоставати.**

Приощадіти. См. **Приощажати.**

Приощажати, жаю, еш, сов. в. приощадіти, джу, диш, м. Сберегать, сберечь, приберегать, приберечь. *Я приощажала на зіму капусту.* НВолын. у.

Припадати, даю, еш, сов. в. припасти, паду, деш, м. 1) Припадать, припасть. *Ой скинув чумака свиту і кожух, припадає к сирій землі, теплий зводить дух.* Нп. *Василь аж до землі припадає,—просить.* МВ. I. 122. *Тепер тут, тепер тут, а завтра поїду,—хтось то буде припадати до мойого сліду.* Грин. III. 222. *Все дам тобі, коли, припавши, поклонилися мені.* Єв. Мт. IV. 9. *Припадать, припасть к кому, прильнуть.* *Прийшов козак до світлоньки,—дівчина хорув, припав до м-*

ченька,—дівчину цілує. Чуб. V. 344. *А дітки як очепились за шию мені... як припали вони, то не можна ї одхилити од себе.* МВ. I. 20, 21. 2) Прилипать, прилипнуть. *Гончар мачає праву руку у воду, аби глина не припала до руки.* Шух. I. 260. 3) Покриваться, покрыться сверху какимъ либо сыпучимъ тѣломъ (пылью, снѣгомъ). *Не жаль мені доріженьки, що пилом припала.* Мет. 22. 4) Доставаться, достаться. *Як ми поділились, то мені припала клуня.* Харьк. у. 5) Случаться, случиться, приходиться, прийти. *Припало на Різвяних святках саме їхати до кума.* *Наоколо містимись, де припало, вовхураючи.* Стор. МПр. 128. *Голово моя козацькая! Бувала ти у землях турецьких, у вірах бусурменських, а тепер припало на безвідді, на безхліб'ї погибати.* АД. I. 118. 6) Приходиться, прийти к чому. *Левин. Пов. 264. Припасти до вподоби, до натурі.* *Понравиться.* *Левин. Пов. 23. Чуб. V. 820. Робота не важка, саме припала йому до вподоби.* Мир. ХРВ. 46.—*до смаку.* *Прийтись по вкусу.* *Ном. № 5020. Обід іще більше припав до смаку.* Г. Барв. 309. 7) Усердно дѣлать какое либо дѣло. *Чіпка так і припадає до хазяйства.* Мир. ХРВ. 60. 8) Прибывать, прибыть к чому. *К полудній годині до города Січави припав.* АД. II. 101.

Припадатися, даюся, ешеся, сов. в. припастися, дуюся, дешся, м. 1) Доставаться, достаться, приходиться, прийти. *Турки село зрабували, громадами людей ними... припалася зятю тещи.* АД. I. 290. *Ходім, братте, у ліс темний, вирубаєм три жереби та положим в три городи: кому, братте, припадеться.* Чуб. V. 984. 2) Случаться, случиться, прийти. *Щось ся псові припало, що бреше.* *Ном. № 6833.*

Припадистий, а, е. 1) Пологий. *Мнж. 190. Добру хату збудував, та припадиста стріха, так як настка.* 2) Тѣсний, низкий въ подъемѣ (о сапогѣ). *Припадисті чоботи.* *Мнж. 190.*

Припадком, нар. Случайно. Вх. Лем. 457.

Припадливий, а, е. Низменный. *Припадлива земля у долинах родить у посуху, а в мочливе літо ні.*

Припадок, дку, м. Случай. Чуб. V. 476. *Приходили у всяких припадках до него, а він кождому раду давав.* Гн. I. 38. *Як совітуєш в таковом моім припадці?* Котл. Нп. 352.

Припадъ, ді, ж. 1) Низменное мѣсто. 2) Черноземъ съ вязкой глиной. 3) Часть рыболовного снаряда. См. **Вершка.** Шух. I. 227.

Припай, пая, м. При обрывистомъ морскомъ берегѣ полоса земли, обыкновенно песчаная или песчано-ракушечная, внизу между этимъ берегомъ и водой. Черное и Азовск. м.

Припалій, а, е. Припавшій, покрытый. *Скло, припале порохом.* *Левин. I. 234.*

Припаліти. См. **Припалювати.**

Припалювання, ня, с. Опаливаніє, обжиганіє, прижиганіє.

Припалювати, люю, еш, сов. в. припаліти, лю, лиш, м. Опалать, опалить, обжигать, обжечь, прижигать, прижечь, припаливать, припалить. *Приходить на своє поле, дизиться,—аж... сонце припало йому.* Рудч. Ск. I. 54. *Полетів би та не мушу, припалала дівчина мою душу, ой чи огнем, чи водою, чи своєю хорошою вродою.* Чуб. V. 613.

Припанітися, нюся, нішся, м.—**Запаніти?** *Бач, як припанивсь.*

Припарка, ки, ж. 1) Припарка. 2) Сильное сѣченіє, порка. *Березової дам припарки.* Котл. Ен. VI. 6.

Припарувати, рую, еш, м. Спрячь въ пару. *На мідого коня не всяде злодій, то він припарує та й поведе.* НВолын. у.

Припас, су, м. Запасъ. *Підпалюють замазки з хлібом і припасами.* Стор. МПр. 80.

Припасати, саю, еш, сов. в. припасти, су, сеш, м. 1) Припасать, припасти, запасать, запастись. *Для щитів ночви припасали, і дна із діжок вибивали.* Котл. Ен. 2) Подкармливать, подкормить. *Стали чумаки воли припасати.* *Я припас візці та й іду.* Черк. у.

Припасний, а, е. Запасной. *Припасна копійка є у його.* Каменец. у.

Припасти, ся. См. **Припадати, ся.**

Припасти. См. **Припасати.**

Припасувати, сую, еш, м. У столаровъ: пригнать. *Припасував лутку.* Ком. Пр. № 749.

Припеч, ка, м.—**Припечок.** НВолын. у.

Припекті. См. **Припекати.**

Приперезати. См. **Приперізувати.**

Приперізувати, зую, еш, сов. в. приперезати, жу, жеш, м. Прихватывать, прихватить поясомъ, подсунувъ подъ поясъ, прихватить имъ. *Виросла коса до по-*

яса, ні росплести, ні росчесати; прийде ми ся приперезати. МУЕ. III. 38.

Припѣрти, прѣ, прѣш, м. 1) Притащить, принести. *Цілий улік меду припер.* Рудч. Ск. II. 15. 2) См. **Припирати.**

Припѣртися, прѣся, прѣшся, м. Притащиться. *Тебе не кликано, так чою ж приперся?* Харьк. г.

Припивати, ваю, еш, м.—**до ко́го.** При потчиваніи напиткомъ угощающій подносить чарку угощаемому, но, по просьбѣ послѣдняго, долженъ сперва выпить самъ (часто въ этомъ случаѣ отпивается только немного изъ рюмки),—это и называется **припивати.** *Друзьки співають,—я частую і від усякого прип'ю.* Алв. 23. *До ляха медом і оковитою горілкою припиває.* АД. II. 114.

Припілька, ки, ж. Птица тиркута, *Glareola melanoptera.* Драг. 6.

Припильнувати, ную, еш, м. 1) Присмотреть. 2) Постараться (въ работѣ), поусердствовать. *Нумо, діти, нумо, нумо припильнуймо.* *Як не будем пильнувати, то тут будем ночувати.* Нп.

Припин, ну, м. 1) Остановка, задержка. 2) **Припин да́ти ко́му.** Усмирить. Черк. у.

Припинати, наю, еш, сов. в. прип'ясти, пнѣ, нѣш, м. Привязывать, привязать, приколоть. Чуб. I. 74. *Приколень, що коня припинають.* Чуб. I. 74. *Ой припну коня коло каминочки, а сам ляжу спати на край мошлочки.* Макс. *Припну фартух дорогий, золотій береги.* Макс. *Припни шаблю в лівім боці.* Драг. 66.

Припинатися, наюся, ешеся, сов. в. прип'ястися, пнѣся, нѣшся, м. Привязываться, быть привязаннымъ, прикрѣпленнымъ. *Перше була куна в притворі церковнім, до которой припинались покритки.* Чуб. VI. 20.

Припиначка, ки, ж. Веревка, которою привязываютъ скотъ для пастбы. Рк. Левин.

Припиніти, ся. См. **Припиняти, ся.**

Припинка, ки, ж.—**Припин.** *Ледача шкана скрізь припинки має.* *Ном. № 10848.*

Припиняти, наю, еш, сов. в. припиніти, нѣ, нѣш, м. Останавливать, останавливать, удерживать. *Що то воно? батька бити? Треба припинити.* НВолын.

Припинятися, наюся, ешеся, сов. в. припинітися, нѣся, нѣшся, м. Останавливаться, остановиться, удержаться. *Марта, дивлюсь, припинилась... і слушає.* МВ. I. 109.

Приписанець, нця, м. Вновь приписавшийся к обществу; натурализованный. *Потім стали ходити до нас ті приписанці, що приписалися з чужих сел, то вже не те пішло.* Павлогр. у.

Приписати, ся. См. Приписувати, ся.

Приписувати, сую, еш, сов. в. приписати, шү, шеш, м. 1) Приписывать, приписать. 2) Писать, написать (въ письмѣ). Грин. II. 290, 100. *Батько приписав з дому до сина, щоб той прийшов.* Грин. II. 271. *Наш москаль приписав, щоб йому хоч карбованців два подали.* Киев. у. *А ще од своїх рук листи писав, до Василя Молдавського посилав, а в листах приписував...* АД. II. 100.

Приписуватися, суюся, ешея, сов. в. приписатися, шүся, шешся, м. Приписываться, приписаться. *Приписався до Мар'янівської громади.* Мир. Пов. II. 42.

Припівзяти, жу, зиш, м. Укрѣпити соломенную крышу півзинами. Чуб. III. 390.

Припівзнитися. См. Припівзнатися.

Припівнюватися, нююся, ешея, м.=Припівзнатися.

Припівзнатися, няюся, ешея, сов. в. припівзнитися, нюся, нішся, м. Опоздывать, опоздать. Сим. 222. *Забарився, на вечерю припівзнився.* Чуб. V. 1014.

Припівання, ня, с. Прижиганіе.

Припівати, каю, еш, сов. в. припекти, печү, чеш, м. 1) Припекать, припечь, прижигать, прижечь. *Сонце в віконце пече, припикає.* Ном. № 8742. 2) О сильномъ холодѣ: донимать, донять. *Да й припикає! учора руки померзли, а сьогодні ноги.* О. 1861. V. 76.

Припїл, пїлу, м. Пола, свернутая такъ, чтобы положить въ нее что нибудь. Чуб. V. 752. *Тоді козаки шаблями суходїл копали, шапками, приполами персть виймали, Хведора Безрідного ховали.* АД. I. 249.

Припїмнути, нү, неш, м. Вспомнить. *Припїмнув собі сердешних батька, рідну неньку.* Млак. 92.

Припїн, пїну, м. Привязь. К. Іов. 88. Грин. III. 253. *Гей мої коні в хана на припїні.* Нп.

Припїр, пїру, м. Часть шен у вола, о которую упирается ярмо. Волч. у. Мнж. 181.

Припїрати, раю, еш, сов. в. припїрти, прү, реш, м. Упираться, упереться. (Будинок) до другою стрїха в стрїху припїрав. ЕЗ. V. 77.

Припїчок, чка, м. 1) Шестокъ (въ кухонной печи). Чуб. VII. 381. Вас. 193. *На припїчку жар.* Мет. 16. *Піч наша рюче, корова я хоче; а припїчок усміхається, корова сподївається.* Мет. 164. 2) Лежанка. *Мати сидить на припїчку.* Рудч. Ск. I. 182. *А дитина на припїчку роскакалася.* Чуб. V. 635.

Припїшати, шаю, еш, м. Первоначально: сдѣлаться пѣшимъ, утратить лошадей, воловь, а затѣмъ и вообще обдѣнѣть. *Був колись багатурь, а теперъ припїшав.* Черк. у.

Приплїкати, плїчу, чеш, м. Оросить слезами. *Приплакала бабка увесь лїс, а по їй ні бїс.* Ном. № 2386. *Мати усі думки приплакали: „Що йому робити і що його чинити?“* МВ. II. 122.

Приплїтати, ти, жс. Приплата, доплата. Приплїтїти, ся. См. Приплачувати, ся.

Приплачувати, чую, еш, сов. в. приплїтїти, чү, тиш, м. Приплачивать, приплатить, доплатить.

Приплачуватися, чуюся, ешея, сов. в. приплїтїтися, чүся, тишся, м. Платиться, полатиться. *От як страшенно полатились наші вельможні предки за те, що не вхопили своєї національної тропи.* К. XII. 116.

Приплїнтати, таю, еш, приплїнтатися, таюся, ешея, м. Прибresti, притящитися. *Вїкїля ти у бїса приплїнтав сюди?* Стор. МПр. 162. *Приплїнтавсь до нас та й живе.* Волоцюга приплїнталась. Рудч. Ск. II. 10.

Приплїнтач, ча, м. Пришлецъ, бродяга. *І хто? Троянець, голак, втікач, приплїнтач, ланець.* Котл. Ев. IV. 40.

Приплїскати. См. Приплїскувати.

Приплїстї, ся. См. Приплїтати, ся.

Припливати, ваю, еш, сов. в. припливти и приплистї, вү, веш, м. Припливать, приплыть. Рудч. Ск. II. 19. *Припливла до берега.*

Приплинути, ну, неш, м.=Приплисти.

Приплистї. См. Припливати,

Приплїд, плїду, м. Приплодъ. *Корови їх приплїдомъ звеселяють.* К. Іов. 46.

Приплїдок, дку, м.=Приплїд. Драг. 118. *Приплїдок од скотинки.* Сим. 196. У Г. Барвінок слово прикладається и къ людямъ. *Добре, що в тебе приплїдку (=дїтей) нема, дак ти таке й верзеш.* Г. Барв. 324.

Приплїскувати, кую, еш, сов. в. приплїскати, плещү, щеш, м. 1) Прибивать, прибить сверху преимущ. чѣмъ либо плоскимъ (ладонью, лопатой) съ цѣлью сравнять и придавить поверхность. *Взяв важку лопату й почав приплїскувати боки нового стїжка.* Левиц. Пов. 194. *Ноженьками придоптала, рученьками приплїскала.* Чуб. III. 78. 2) Хлопать, прихлопывать, похлопать (въ ладони). Левиц. I. 286. *Почав кричати та в долоні приплїскує.* Св. Л. 106.

Приплїтати, таю, еш, сов. в. приплїстї, плетү, теш, м. Приплетать, приплестъ. *Ой там моя хатонька край води з високого дерева лободи.—А я ж к тому сінечки приплету з високого дерева черету.* Нп.

Приплїтатися, таюся, ешея, сов. в. приплїстїся, түся, тешся, м. 1) Приплетаться, приплестись. 2) Присоединяться, присоединиться. Черк. у.

Приплїтка, ки, жс. Доплетенное.

Приплїтувати, тую, еш, м.=Приплїтати. *Да плетуть сітки да на твої дїтки і на тебе, сіра утонько.—Да нехай же плетуть і приплїтують, я ж того не боюся.* Маркев. 118.

Приплїшити, шү, шїш, м.=Заплїшити.

Приплїшистий, а, е. Плоховатый. *Жито приплїшисте.* Вх. Лем. 456.

Приплуганитися, нюся, нишся, м. Медленно дотащиться. *Так нагулялися, що на велику силу додому приплуганилися.* О. 1862. IX. 111.

Приплүжитися, жуся, жишся, м.=Приплуганитися.

Приплүтати, ся. См. Приплутувати, ся.

Приплүтувати, тую, еш, сов. в. приплүтати, таю, еш, м. Припутывать, припутать.

Приплүтуватися, туюся, ешея, сов. в. приплүтатися, таюся, ешея, м. Привязываться, привязаться, припутываться, припутаться, вмѣшаться. *Не приплутуйтесь ви до нас, а ми до вас.* Драг. 171.

Приплїскнути, ну, неш, м. Зачахнуть, недоразвиться (о зернѣ).

Приплїщити. См. Приплүщувати.

Приплүщувати, щую, еш, сов. в. приплїщити, щү, щїш, м. 1) Сплющивать, сплюснуть, сдавить. 2) Прижмуривать, прижмурить глаза.

Припнүти, пнү, неш, м.=Прип'ясти. Припну фартух дорогий. Чуб. V. 10.

Припнїати, пнү, неш, м.=Прип'ясти. *А я скажу коника припнїати.* Чуб. V. 259.

Приповзати, заю, еш, сов. в. приповзти, зү, зеш, м. Приползать, приползти. Г. Барв. 354.

Приповедїнка, ки, жс.=Приповідка. *У нас така приповедїнка: де парубок, там і дівка.* Ном. № 8736.

Приповіданка, ки, жс.=Приповідка. Вх. Лем. 456.

Приповідати, даю, еш, сов. в. приповістї, вїм, вїсі, м. 1) Приговаривать, присказывать, присказать. *Ой як і став дяк псалтиру читати, стала, стала бондарочка та й приповідати.* Гол. I. 229. 2) Рассказывать, рассказать. *Нема, нема Іваночка цілих недїль шїсть, нїде нїкто за Іваночка нічого не приповість.* Гол. I. 58. *Приповідать люде, що де наше теперки село, то колись лїс був.* Каменец. у. 3) Говорить, сказать пословицами. *Старі люде приповідать: на їднім місці і камінь обростає.* Каменец. у.

Приповідка, ки, жс. Пословица, поговорка.

Приповідувати, дую, еш, м.=Приповідати. *Ой видавав батенько дочку у чужую стороночку, да наказує, приповідує, щоб сім рік не бувала.* Чуб. V. 750.

Приповістї. См. Приповідати.

Приповістися, вїмся, вїсіся, м.=Приповісти. 2. *Сестра плаче, а приповістися і мені навіть не хотїла.* Федьк.

Приповістка, ки, жс.=Приповість. *Приповістка батькова за татарський набїг.* Мир. ХРВ. 85.

Приповість, ти, жс. 1)=Приповідка. *Приповість в школярів: не вкрав, але достав.* Ном. № 6095. 2) Рассказъ. *Чуючи од батька страшні приповісти про війни та походи...* Мир. ХРВ. 82. *Од старих людей приповісти такої не чувала, щоб о Петрі бистрій ріки-озера замерзали.* ЗОЮР. I. 27. 3) Притча. *Говорив до них приповістями.* Св. Мр. III. 23.

Приповнїати, наю, еш, м. Дополнять. *Хай вам Бог приповня.* Ном. № 4553.

Приподобитися. См. Приподоблятися.

Приподоблятися, ляюся, ешея, сов. в. приподобитися, блюся, бишся, м. 1) Сдѣлаться угоднымъ. *Чим той Лазарь Богу приподобився?* Ном. № 172. 2) Угодничать передъ кѣмъ, подольщаться, подольститься. *Приподобляючись (русини) до приятелів ляхів, робились римськими католиками.* К. XII. 114.

Припозва́ти. См. Припозивати.

Припозива́ти, ва́ю, еш, сов. в. припозва́ти, зву́, ве́ш, ил.—**позовом.** Привлекать, привлечь к суду. Котл. НП. 399.

Припоко́бити, ко́ю, іш, ил. Позаботиться о спокойствии. *Одіне, змиє, припокоїть.* Мкр. Г. 19.

Припо́лок, леа, м. Доска возлѣ печки, на которой лежать доски пола.

Припом'яну́ти, ну́, не́ш, ил. Припомнить. *Об моєй приоді козацької припом'яни.* АД. I. 94.

Припо́ристий, а, е, 1) О волѣ: съ хорошо выдающеюся частью шен, о которую упирается ярмо. 2) О санях: съ полозьями, загнутыми подъ прямым угломъ. Каменец. у.

Припороши́ти, шу́, шиш, ил. Присыпать. *І мій волос сивина їеть припорошила.* Млак. 10.

Припору́ка, ки, жс. Поручение.

Припору́чати, ча́ю, еш, сов. в. припору́чати, чу́, чиш, ил. Поручать, поручить. *Припору́чаю тобі твого брата.* Г. Барв. 406.

Припоряди́ти, джу́, діш, ил. Принарядить; украсить; привести въ порядокъ.

Припоряди́тися, джу́ся, дішея, ил. Принарядиться; украситься; привести себя въ порядокъ.

Припоси́ляти, ля́ю, еш, сов. в. припоси́ляти, шлю́, шлеш, ил. Ниспосылать, ниспослать. *Нехай тобі Бог з вищого неба припошле.* О. 1861. VI. 75.

Припослі́док, джу, м. Конецъ. Преимущ. въ выраженіи: **на припослі́дку.** Въ самомъ концѣ, послѣ всего. *На припослі́дку виходе битись той Іван.* Грин. I. 182.

Припосі́ти. См. Припощувати.

Припочива́ти, ва́ю, еш, сов. в. припочи́ти, чіну, неш, ил. Отдыхать, отдохнуть. *Нея собі лягли на постіль припочивати.* Федьк. *Ім коні припочили.* АД. I. 135. *Люде ідут, припочивають.* Шух. I. 221.

Припо́щувати, щую, еш, сов. в. припосі́ти, пощу́, етіш, ил. Налагать, наложить постѣ, изнурять, изнурить постомъ. *Ой як би я знав, ой як би я відав своїй жизні край, то я б свою душу іршину постами припосіти.* Грин. III. 148.

Припра́ва, ви, жс. Приправа. Чуб. V. 666. Шух. I. 143. *Яка приправа, така й потрава.* Ном. № 7117. Ум. Припра́вка. Грин. III. 653.

Припра́вити. См. Приправляти.

Припра́вка, ки, жс. Ум. отъ приправа.

Приправля́ти, ля́ю, еш, сов. в. припра́вити, влю, виш, ил. 1) Придѣлывать, придѣлать. *Бач, як іарно засув приправив.* Харьк. у. 2) Приправлять, приправить. МВ. (О. 1862. III. 60).

Припрова́джувати, джую, еш, сов. в. припрова́дити, джу, диш, ил. Приводить, привести. *Узяв її старий жовнір за білу руку, припровадив Канювському на велику муку.* Нп. *Живого медведя припровадит пану.* Гн. II. 170.

Припросі́ти, ся. См. Припрошувати, ся.

Припро́ха, хи, жс. Припрашивание. *В юстях усього було, а припрохи ні трохи.* Чуб. I. 254.

Припроха́ти. См. Припрохувати.

Припро́хувати, хую, еш, сов. в. припроха́ти, ха́ю, еш, ил.—**Припрошувати, припроси́ти.** *Та виходьте, не бійтеся!... припрохував їх Сухобрус.* Левиц. Пов. 28.

Припроша́ти, ша́ю, еш, ил.—**Припрошувати.** *Почав припрошати: „Пийте, браття!“* Св. Л. 181.

Припро́шувати, шую, еш, сов. в. припросі́ти, шу́, сиш, ил. Припрашивать, припросить. *Усякі найдки та наптки розношує, кожного сам припрошує.* Рудч. Ск. II. 163. *Ой ми би закусили, як би нас припросили.* Грин. III. 504. *Се він знарошне їх налякав, щоб вони припросили його проводити їх.* Кв. I. 52.

Припро́шуватися, шу́юся, ешея, сов. в. припросі́тися, шу́ся, сишея, ил. Испрашивать, испросить разрѣшеніе войти. *Прийшов до свого села і припросився на ніч.* Гн. I. 213. См. Упроситися.

Припруга́ти, га́ю, еш, сов. в. припруга́ти, пражу́, жеш, ил. Припругать, припречь.

Припруді́ти, джу, диш, ил. 1) Притащить. *Припрудив такий мішок вівса, що здається треба добрих двох.* 2) Напугать. *Хлоп'я крало яблука, а я як припрудив його, то воно аж п'ятами накивало.*

При́пуск, ку, м. 1) Допущение. 2) **Припуст.** *У при́пуск теля пускаємо їсти.* Константиногр. у.

Припуска́ти, ка́ю, еш, сов. в. припусті́ти, пу́щу, етіш, ил. 1) Допускать, допустить. *Кобилу припустив до нових стіжків.* Сим. 228. *Припустила теля до корови.* 2) Прилаживать, приладить. *А припускай по машині, а я тим часом голубі опоряжу.* 3) Припускать, приустить, побѣжать быстро. *Як припустив коня воро-*

ного,—міст мені вломився. АД. II. 168. *Як припустив бігти,—утік.* МВ. (О. 1862. I. 104). **Дош припустів.** *Попелъ сильный дождь. Наче був переставав дош, а тепер ба який припустив.* Харьк.

Припуска́тися, ка́юся, ешея, сов. в. припусті́тися, шу́ся, етішся, ил. 1) Съ жадностью что ѣсть, пить. *Не припускайся дуже до юрілки.* Каменец. у. 2) Ссылаться, сослаться. *Припускаюсь на людей, то й ті скажуть, що я дітей своїх до пуття довела.* Харьк. у.

При́пуст, ту, м. См. Упри́пуст. Сим. 182.

Припусті́ти, ся. См. Припускати, ся.

Приу́стница, ці, жс. Короткія стропила на обоихъ причілахъ крыши. (Е. Чикаленко).

При́путень, тня, м. Пт.: а) Дикій голубъ; б) подорожникъ, *Emberiza Ammer.* Вх. Пч. II. 10. Ном. № 10945. *Сивий при́путень.* Левиц. I. 204. *При́путень хопе над шляхом.* Мнж. 172.

При́путина, ни, жс. Временная подпорка къ стропиламъ для удержанія ихъ въ вертикальномъ положеніи. Харьк.

Припу́щальник, ка, м. То-же, что и трибъ въ ткацкомъ станкѣ. См. Верстат. МУЕ. III. 24.

При́пхати, ха́ю, еш, ил. Притащить, привести.

При́пахі́тися, ха́юся, ешея, ил. Притащиться. *Грицько з Прицьком припахілися в юсті.* КС. 1882. X. 11.

При́п'ясти, ся. См. Припинати, ся.

При́п'яти, пу́, неш, ил.—**При́пяти.**

Прира́дити, джу, диш, ил. Присовѣтовать.

Прира́жений, а, е. Опаленный солнцемъ. Вх. Лем. 456.

Прира́мки, ми. Двойныя плечи въ мужской рубашкѣ. Гол. Од. 13.

Прирахува́ти, хую, еш, ил. Присчитать.

Прира́яти, ра́ю, еш, ил.—**Прирадити.** Драг. 170. *Прираляли люде: пойді заміж,—добре тобі буде.* Чуб. V. 592. *Люде прираляли, щоб кого за дитину (взяти).* Сим. 234.

Прирва́ти, рву́, рвеш, ил. Дорвать, арвать еще.

Прире́кти, речу́, чеш, ил. Сказать. *Вона прирекла до дітей: „Чекайте, діти!“* Гн. I. 92.

Приржа́вити, вію, еш, ил. Покрываться слегка ржавчиной.

Пририхто́вувати, вую, еш, сов. в. при-

рихтува́ти, ту́ю, еш, ил. Прилаживать, приладить, устроить. *Свої органи пририхтували до грона.* Гн. I. 181. *Крісло пририхтував Люципер так, що коли Ісус мав сісти, то мав сі в ланцухи заплати.* Гн. I. 119.

Прирі́внювати, нюю, еш, сов. в. прирі́вняти, ня́ю, еш, ил. Сравнивать, сравнивать. Ном. № 1390. *Не хочу я ні кого прирівняти, звиняйте, до свині.* Глб. *Прирівняв кішку до собаки.* Ном. № 7929.

Прирі́внюватися, нююся, ешея, сов. в. прирі́внятися, ня́юся, ешея, ил. Сравнивать, сравнивать себя. *Прирівнялась свиня до коня.* Ном. № 7931.

Прирі́док, джу, м. Прирожденное свойство. *У його такий прирі́док, що він ростом малий, а дужий.* Волч. у.

При́ріст, росту, м. Наростъ. Зміев. у.

Приро́бити. См. Приробляти.

Приро́блювати, люю, еш, ил.—**Приробляти.**

Приро́бляти, ля́ю, еш, сов. в. приро́бити, бля́ю, биш, ил. 1) Придѣлывать, придѣлать. *Чортията миттю приробили йому довенькі крила.* Стор. МПр. 47. 2) Зарабатывать, заработать. Г. Барв. 371. *Два годи ходив по Дону, приробив трохи грошей.* Г. Барв. 175. *Позичив грошей та й приробив собі, як той, що талант дано йому, що у євангелії читають.* Каменец. у.

Приро́да, ди, жс. 1) Природа. 2) Прирожденные способности. *Природу тяжко одмінити.* Ном. № 3208. *У мене до цього діла природи нема.* Хорол. у. Слов. Д. Эварн. 3) **Природжіння.** Драг. 101.

Природжіння, ня, с. Половые органы Желех. *Колись то було ще з предвіка, як створив Бог чоловіка,—чи забув, чи свистидав: природжіння йому не дав.* Подольск. г.

Природі́ти, джу́, диш, ил. Уродить. *Нащо це ти цілу картоплю, а не половинки садити?—Шоб Бог білшму природив Мирг.* у. Слов. Д. Эварн.

Приро́дний, а, е. 1) Естественный. К. Іов. 90. 2) Прирожденный. *Він такий уже природний, зроду такий.* Константиногр. у.—**до чо́го.** Способный к чему. *Не природний він до цього.* Константиногр. у.

Приро́дність, ности, жс. Естественность Желех.

Приро́дно, нар. Естественно.

Приро́ждєнний, а, е. 1) Природный врожденный. *Луччий розум природжєнний як научений.* Ном. № 6039. *Прирождєн-*

відьма не така злоща, як учена. ЗОЮР. II. 39. 2) Рождений, родной (о сынѣ, дочери). *Виходь, мати, з віком стрічать своїх діток: одно дитя прирожденне, друге дитя суженне.* МУЕ. III. 173.

Прирозуміти, мію, еш, м. Сообразить, придумать, ухитриться. Мкр. Г. 57. Г. Барв. 507. *Воно дурне, а прирозуміло вкрасти.* Лебед. у. *Якось ловлять (лева)... прирозу-міли.* Мир. ХРВ. 69.

Приросіти, шү, сійш, м. Слегка побрызгать. *Дош приросив землю.* Черк. у.

Приростати, таю, еш, сов. в. прирости, стү, теш, м. Приростать, прирасти. *А думка проклята марою до серця так і приросла.* Шевч. 496.

Приросток, тку, м.—Приплід. Рк. Левиц.

Прирощений, а, е. Приросий. Черк. у. **Прирубати, баю, еш, м.** 1) См. Прирубувати. 2)—Присікати. 2. Изъ заговора: *Шепчу і виливаю, і присікаю, і прирубую...* Мил. М. 48.

Прирубітися, блюся, бішся, м. О ранѣ: зажить, зарости. Вх. Лем. 456.

Прирубувати, бую, еш, сов. в. прирубати, баю, еш, м. Рубить, нарубить въ добавленіе. *Прирубай ще трохи дровець.*

Приручати, чаю, еш, сов. в. приручити, чү, чиш, м. Поручать, поручить. *Кому ж ти мене, мій батечку, приручаєш? Мил. 180. Покидаєш мене, серденько моє! Ой кому ж ти приручаєш? Мет. 25.*

Присада, ди, ж. 1) Усадьба. У Пимона присада добра. НВолын. у. 2) Привитая вѣтка плодового дерева. **Присаду клісти.** Прививать деревья. Шух. I. 110.

Присаджувати, джую, еш, сов. в. присадіти, джү, диш, м. 1) Садить, посадить еще въ добавленіе къ раніше посаженному. 2) Засаживать, засадить (за работу). *Зивкла бігати та цуляти, так хто тебе присадить за роботу.* Кв. *То це вона в вас і досі в ляльки цуляється? Сором, велика вже: пора за требінь присадити, нехай пряде.* Харьк. 3) Осаживать, осадить внизъ; опускать, опустить внизъ. Мик. 481.

Присадистий, а, е. Низкій и толстый, коротконогий. *Присадистий кінь.* НВолын. у.

Присадіти. См. Присаджувати.

Присаджуватий, а, е.—Присадистий. Левиц.

Присалабонитися, нюся, нишся, м. Притащиться. *Ти, бабо, знов присалабони-*

лась із тим листом? Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Присанабжитися, жуся, жишся, м. Присосѣдиться. Мнж. 190.

Присапати. См. Присапувати.

Присапувати, пую, еш, сов. в. присапати, паяю, еш, м. Прикрывать, прикрыть мотыгой сѣмена. Хотин. у.

Присваха, хи, ж. Въ сѣдлец. губ.: женщина, сопровождающая, вмѣстѣ со старшей дружкой, невѣсту въ то время, когда послѣдняя ходитъ сзывать сосѣдей на сватанье. Чуб. IV. 64.

Присвідувати, дую, еш, м. Дѣлать показанія, свидѣтельствовать. *Присвідую на мене, що я, каже, вкрав.* НВолын. у.

Присвідчити, чу, чиш, м. Засвидѣтельствовать, удостовѣрить. Чуб. V. 137.

Присвідчитися, чуся, чишся, м. Убѣдиться, удостовѣриться. *Присвідчившись, що земля круглобока.* Ком. I. 52.

Присвітити. См. Присвічувати.

Присвітка, ки, ж. Освѣщеніе какого либо предмета или кому либо при его дѣйствіяхъ. *Не було мені присвітки, я й упав на сходах.*

Присвічати, чаю, еш, м.—Присвічувати. *Там Тодорко коня сідлає, батько йому присвічає.* Чуб. III. 464.

Присвічувати, чую, еш, сов. в. присвітити, свічу, тиш, м. Освѣщать, освѣтить какой либо предметъ, кому либо при дѣйствіяхъ его. Св. Л. 119. *Присвіти лишень мені,—голку впустила.* Харьк. *Присвічуї, Боже, мені з неба!* К. Псал. 8.

Присвоїти, вою, їш, м. 1) Присвоить. ЕЗ. V. 61. *Присвоїв мою сокиру.* Черк. у. 2) Принять въ свое общество, признать своимъ. *Ото ви присвоїли собі цигана, а він у вашому селі і краде коні.* Волч. у.

Присвоїтися, своюся, їшся, м. Сродниться. *Із чужим, як проживеш днів з двадцять, та й то присвоїшся, а то ж таки брат рідний.* Волч. у.

Прісвят, ту, м. Посвященіе. *Прісвят усіх моїх творів землякам.* К. Дз. 110.

Присвятити, ся. См. Присвячувати, ся.

Прісвятток, тка, м. Небольшой праздникъ. Чуб. III. 253.

Присвячувати, чую, еш, сов. в. присвятити, свячу, тиш, м. Посвящать, посвящать. *Чернець про те, щоб Господеві тіло і душу в жертву чисту присвятив.* К. ПС. 85. *Посвящать, посвящать кому свое произведеніе.* К. Кр. 5.

Присвячуватися, чуюся, ешся, сов. в. присвятитися, чүся, тішся, м. 1) Посвящаться, посвятиться, быть посвященнымъ кому, чему. 2) Дѣлаться, сдѣлаться святымъ. *Пійду в черницю, вжорю себе голodom, присвячуся молитвами.* Г. Барв. 249.

Присвящуватися, щуюся, ешся, м.—Присвящуватися. *Тоді моде присвящувались, а тепер хай присвятитися.* Лебед. у.

Присербитися, блюся, бишся, м. Присосѣдиться, пристать, привязаться. *Так вона до його прикинулася, так присербилась.* МВ. II. 141.

Присіл, лу, м. Присылка. Кв. (Желех.).

Присилати, лаю, еш, сов. в. прислати, шлю, шлеш, м. Присылать, прислать. *Кланяється, каже, пан Запичанський, прислав подарунок.* Рудч. Ск. II. 12.

Присилатися, лаюся, ешся, сов. в. прислатися, шлюся, плешся, м. Присылать сватовъ. *Ой хоч сватай, хоч не сватай, та хоч присилайся, а щоб слава не пропала, що рік ти кохався.* Лукаш. 77.

Присилити. См. Присилати.

Присілля, ля, с. Пристанце? *Пчелиная мати ройочка веде. Ой веде, веде да й попитує: „Ой де б нам, діетка, хороше присілля найти?“* Грин. III. 8.

Присілування, ня, с. Принужденіе. Правда, 1868, стр. 437.

Присілувати, лую, еш, м. Принудить, заставить. *Шкода мене вмовляти, а силувати—тож не знаю, хто мене присилує.* МВ. I. 19.

Присіляти, лаю, еш, сов. в. присіляти, лю, лиш, м. Привязывать, привязать. *Взяв він Марієньку за білу рученьку, присилив до сосни, до сосни плечима.* Гол. I. 163. *Я присилив кониченька до дубонька зеленого.* Гол. I. 22.

Присипаник, ка, м. Родъ лепешки, присыпанной творогомъ. Вх. Уг. 263.

Присипати, паяю, еш, сов. в. присипати, плю, плеш, м. Присыпать, присыпать. *Хорошенько коровой біають, сирцем присипають.* Мет. 163.

Присипатися, паяюся, ешся, сов. в. присипатися, плюся, плешся, м. Присыпаться, быть присыпаннымъ. Левиц. (Правда, 1868, ст. 423). *А сам почав уже сивим волосом, як сніжком, присипатись.* МВ. (О. 1862. III. 72). *Ти, лясше, злякнеш, із коня спаднеш, сам присиплешся землею.* АД. II. 42.

Присипка, ки, ж. Порошокъ, которымъ

присыпають что-либо,—присипка, напр., для выдѣлываемыхъ кожъ. МУЕ. I. 70.

Присипляти, ляю, еш, сов. в. приспати, сплю, спіш, м. 1) Убаюкивать, убаюкать. КС. 1893. VII. 81. *Ходи, сонку, в колісочку, присни нашу дитиночку.* Макс. (1849). 102. 2) Задушивать, задушить ребенка, придавивъ его (о спящей женщинѣ).

Присихати, хаю, еш, сов. в. присох(ну)ти, хну, неш, м. Присыхать, присохнуть.

Присівати, ваю, еш, сов. в. присіяти, сію, еш, м. Сѣять, посѣять. *Посіяти конопельки обіцався. Як сіяв, присівив, присіваючи, казав...* Чуб. V. 1159. *Усього дві десятички присіваємо, а сем'я велика, е кому їсти.* Черниг. у.

Присівок, вку, м. 1) Прибавка работнику къ денежной платѣ въ видѣ куска полевой земли, засѣваемой хозяиномъ, урожай съ котораго собираетъ работникъ. Чуб. VI. 76, 405. *На присівок дав му півдесятини.* Каменец. у. 2) Посѣвъ, засѣянное поле. *Ой тила я в понеділок, та й пропала весь присівок.* Грин. III. 324. *Як зраня (на Дмитра) був вітер, то ранній присівок буде добрий; як в полудне, то середній; а як вечером, то пізній.* МУЕ. III. 50.

Присід, ду, м. Присѣсть. *За їдним присідом вечера з обідом.* Ном. № 11972.

Присідати, даю, еш, сов. в. присісти, саду, деш, м. 1) Присѣдать, присѣсть. Рудч. Ск. I. 4, 134. *Дурного по ногах, щоб присів.* Кролев. у. 2) Придавливать, придавить, садясь. *Як саджають молодих на посад, то тоді молода кілько пальців правої руки присяде, тільки літ не буде мати дітей.* ЕЗ. V. 179. 3) Одолѣвать, одолѣть. *А дівчину думи лотії присіли.* Млак. 5. *А ще як вороги присідуть—Господи! то так уже доскулять до живого.* ЕЗ. V. 215. *Його присіла сідина. Онъ посѣдѣлъ.* Шух. I. 32.

Присіди, дів, м. мн. Въ выраженіи: на-в-присіди. См. Навприсіди.

Присідка, ки, ж.—Поверхниця. 2. Вх. Зн. 61. Шух. I. 79.

Присідлати. См. Присідлувати.

Присідлувати, лую, еш, сов. в. присідлати, лаю, еш, м. Притягивать, притянуть сѣдло подиругой. Шух. I. 78.

Присікати, каю, еш, сов. в. присікти, січу, чеш, м. 1) Пресѣкать, пресѣчь. 2)—переполох. Симпатически лѣчить испугъ отсѣченіемъ на порогѣ концевъ во-

лость больного и вѣника въ соединеніи съ извѣстными приѣмами. Черк. у. Мил. М. 48. Грин. II. 318.

Присікатися, каюся, ешся, и. Привязатися, придратися, пристать. *Присікався до чоловіка,—як не б'є.* Рудч. Ск. II. 168. *Присікався як оса.* Ном. № 2758.

Присілок, лка, м. Приселокъ. *Любився парубок з дівкою і ходив до неї з другого присілка.* Грин. II. 177. *Я вчора їздив на присілок.* Могил. у.

Присінечки, мн. Ум. отъ присінки.

Присінешний, а, е. Относящійся къ присінкам. Стор. МПр. 99.

Присінки. См. **Присінок**

Присінок, нка, м. Пристройка. Вх. Зн. 55. Чаше во мн. присінки. Крыльцо, крыльцо съ навѣсомъ на двухъ столбикахъ. Поп. 52. *В присінках всі пани сидім, на дворі ж вкру стояв народ.* Котл. Ен. II. 15. *Наймити й наймички на присінках.* Сим. 205. Ум. **Присіечки.** Чуб. V. 1076. *Ой у сінечки, у присіечки ясне сонечко сходить.* Мил. Св. 18.

Присіння, ня, с. = **Присінки.**

Присіпатися, паюся, ешся, и. = **Присікатися.** *Дівчата так і присіпались: „Скажи, Мотре!“* МВ. I. 87. *Чого се він до мене присіпався?* О. 1862. VII. 35.

Присісти. См. **Присідати.**

Присішок, шка, м. 1) Подпорка. Лебед. у. 2) Столбикъ съ развилиной на концѣ, въ которую помѣщается горизонтальное бревно (при постройкѣ сарая). Чуб. VII. 393. 3) мн. **присішки.** Въ думѣ—стремена. *То тее (козак Голота) промовляв, на присішках став, без міри порошу підсилав, татарину гостинця в груди посилає.* АД. I. 170. Это же мѣсто съ переводомъ: ЗОЮР. I. 18.

Присіяти. См. **Присівати.**

Прискакати, чү, чеш, и. Прискакать. **Прискаком, нар.** Урывками. *Прискаком шила, бо ніколи добре сісти.* Черниг. у.

Прискакувати, кую, еш, сов. в. **прискочити, чу, чиш, и.** Подскакивать, подскочить къ кому, чему, подбѣгать. Рудч. Ск. II. 30. *Прискочив до лави.* Драг. 63. *Внука качається по садку білим клубочком: і до нас прискочить, і знов у цицавині зеленій зникне.* МВ. I. 18. *Скаче горобейко по двору, то прискакує ік вікну.* Грин. III. 539.

Прискалка, ки, ж. Выступъ скалы, боковая скала. *Я урвався з скали та упав на прискалку, а звідти знов ударивсь об*

прискалку. Каменец. у. *Антосьо.... роздівлявся на гори та жахався, як моде лазити по них, ступаючи з прискалка на прискалок.* Св. Л. 217.

Присканець, нця, м. Родъ алады изъ сладкаго тѣста.

Прискаржити. См. **Прискажувати.**

Прискаржувати, жую, еш, сов. в. **прискаржити, жу, жиш, и.**—**когб.** Жаловаться, пожаловаться на кого. Могилев. у. *Не забули ми тобі, як ти нас прискаржував (перед паном).* Св. Л. 68.

Пріскати, каю, еш, и. 1) Брызгать. Грин. II. 37. 2) Фыркать. *Росердила невирного, що аж прискає.* Грин. III. 308.

Прискіпатися, паюся, ешся, и. = **Присікатися.** *Біда до мене прискіпалась.*

Прискочити. См. **Прискакувати.**

Прискригнути, ну, неш, и. Прикрыть, поставить въ стѣснительное положеніе. *Як прискригне, що ради не можна дати, то йдем помічі шукати.*

Прискрінок, нка, м. Ящичекъ въ сундукѣ, вверху, вдоль боковой стѣнки, для храненія мелкихъ вещей. Вас. 150.

Прискріпати, паю, еш, и. = **Прискригнути.** *Прискрипала мене нещасна година: вмерла жінка, зосталась дитина.* Грин. III. 381.

Прислати, ся. См. **Присялати, ся, Прислини, мн.** = **Паслін.** Вх. Пч. I. 13. **Прислівник, ка, м.** = **Прислів'я.** Вх. Лем. 456.

Прислів'я, в'я, с. Пословица, поговорка. *Українські приказки, прислів'я і таке инше.* Збірники О. В. Марковича і др. Спорудив. М. Номис. Спб. 1864.

Присліджувати, джую, еш, сов. в. **прислідити, джу, діш, и.** Прослѣживать, прослѣдить. *Дивлюсь,—нішов він у двір; я й пристояв, щоб побачити, що він робитиме, прислідив за ним; а він до дверей: зламав замок та в хату.* Новомоск. у.

Присліпуватий, а, е. Слѣпой на одинъ глазъ. (Залюбовск.).

Прислѣн, ну, м. 1) Мѣсто, гдѣ лежить покойникъ въ домѣ. Угор. 2) Горный обрывъ. Угор.

Прислуга, ги, ж. Услуга.

Прислугувувати, вую, еш, гувати, гую, еш, и. Прислуживать. Левиц. I. 476.

Прислужити, ся. См. **Прислужувати, ся.**

Прислужувати, жую, еш, сов. в. при-

служити, жу, жиш, и. Прислуживать, прислужить, услужить.

Прислужуватися, жуся, ешся, сов. в. **прислужітися, жуся, жишся, и.** Прислуживатися, прислужиться. Левиц. Пов. 52.

Пріслух, ху, м. Прислушиванье, подслушиванье. МВ. II. 111.

Прислухання, ня, с. Прислушивание.

Прислухати, хаю, еш, и. = **Прислухатися.** *Ішла дівчина та цукаючи, аж два двори та минаючи, до третього прислухаючи.* Мил. 141. *Дивиться, як ходять, прислухає, як юмоять.* МВ. (О. 1862. I. 105).

Прислухатися, хаюся, ешся, сов. в. **прислухатися, хаюся, ешся, и.** Прислушиваться, прислушаться. *А к славі не прислухаюсь, то й гадки не маю.* Мет. 87. *Вони будуть прислухатися—з ким буду стояти.* Чуб. V. 262.

Прислухувуватися, вуюся, ешся, прислухуватися, хуюся, ешся, и. = **Прислухатися.** *Прислухувалась, ніби боялась, щоб не піймали того, хто її скривдив.* Стор. МПр. 83.

Присмагати, гаю, еш, и. = **Присмажуватися.** Желех.

Присмагнути, ну, неш, и. 1) Пригорѣть, сильно прижариться. *Печене поросся аж присмало.* Греб. 404. 2) Подернутъ пленкой, покрытъся налетомъ. *У його губи присмали. На озері вода присмала.*

Присмагнутися, нуся, нешся, и. = **Присмагнути** 1. Вх. Лем. 456.

Присмажати, ся. См. **Присмажувати, ся.**

Прісмажка, ки, ж. = **Присмака.** *Да все коли б смашеньке, да коли б салія більше, присмажку добру зробили.* Г. Барв. 503. *От ніщилия страва смажина без присмажки.* Г. Барв. 441.

Присмажуватися, жуся, ешся, сов. в. **присмажітися, жуся, жишся, и.** Поджариваться, поджариться.

Присмака, ки, ж. Чаше во мн. ч. **присмаки.** 1) Приправа. НВолын. у. 2) Лакомство. *Кухарі зварили вечерю з доброї страви і напекли усякі присмаки і витребеньки.* Стор. МПр. 146.

Присмалити, ся. См. **Присмалювати, ся.**

Присмалювання, ня, с. Опаливаніе, припалюваніе.

Присмалювати, люю, еш, сов. в. **присмалити, лю, лиш, и.** Прижигать, при-

жечь, опалить. *Присмалили ту волосину.* Рудч. Ск. I. 105. *Пустили пожар по долині, соловійових діток попалили, соловейка старого присмалили.* Чуб. V. 851. **Присмалювати, халябні, литкі.** Ухаживать за женщиной. Ном. № 8974.

Присмалюватися, лююся, ешся, сов. в. **присмалітися, любся, лишся, и.** Прижигаться, прижечься, опалиться. *Така гаряча лежанка, що аж подушка присмалась.* Харьк.

Присмачити. См. **Присмачувати.**

Присмачувати, чую, еш, сов. в. **присмачити, чү, чіш, и.** Сдабривать, сдобрить. *Сядуть за обід,—не присмачений обід їх веселою річчу Грицьковою.* Г. Барв. 160.

Присмерджувати, джую, еш, и. Припахивать, немного вонять. *Риба вже присмерджує.* Рк. Левиц.

Прісмерк, ку, м. Сумерки. *У присмерку ледві-неледві по стелу росяному шлях мрівся.* МВ. (О. 1862. I. 77).—**Прісмерком.** Въ сумеркахъ. *Присмерком дочапали до хутора.* МВ. (О. 1862. III. 52).

Присмертний, а, е. Умирающій. О. 1862. IX. 27. *На паницину не пішов: „в мене жінка присмертна“,—одпорохався тим.* МВ. (О. 1862. I. 84).

Прісмиком, нар. Порывисто. *Віє вітер присмиком.* Волч. у.

Присмиріти. См. **Присмиряти.**

Присмиряти, ряю, еш, сов. в. **присмиріти, рію, ріш, и.** Усмирать, усмирить. *Гайдамак як присмирили були, пани вже верх взяли.* Драг. 210.

Присміти, смію, еш, и. Осмѣлиться, рѣшиться. *Як би присмів, то б убив.* НВолын. у.

Присмоктати. См. **Присмоктувати.**

Присмоктувати, тую, еш, сов. в. **присмоктати, кчу, чеш, и.** Присасывать, присосать. *Читає він сю книгу, а Іван—не кажи що присмоктало його—й одірвatisь ніяк не може.* Грин. I. 289. *Напивсь того чаю, присмоктуючи молку.* Кв.

Присмоліти. См. **Присмолювати.**

Присмолювати, люю, еш, сов. в. **присмолити, лю, лиш, и.** Осмолить, Осмолить. *Діжечка тече в дні,—присмолити трохи треба.* Черниг. у.

Приснітися, нібся, нішся, и. Приениться. *Приснівся дворяченькові предивенький сон.* Чуб. V. 365.

Приснідати, даю, еш, и. Упустить, утратить завтрака, изъ-за завтрака. *Да*

ти, дівко, свою долю у п'ятінку приснівала, в суботоньку приснідала, в неділеньку сонрішила, що до церкви не сходила. Чуб. V. 602.

Приснопіти, плю́, піш, м. Прибити, пришибити. Г. Барв. 131. Коли не кулаком, то словом приснопити. Г. Барв. 273.

Приснути, ну, неш, м. 1) Брызнуть. Повновіда, краска з лиця як не присне. Г. Барв. 102. Треба набрати у рот води та й приснути нею проти сонця. Ком. I. 2) Фыркнуть. Захлинувся, чхнув і приснув. Г.-Арт. (О. 1861. III. 106). 3) Приснуть, вырваться, выскочить, вылететь. Як схоче скокнеть, то аж в землю присідає, та й присне разом відтіля. Греб. 395. Стрепен приснув над кущами. Щог. В. 53. Присне сніг із під копит. Щог. Сл. 7. Приснули на синім морі скалки. Г. Арт. (О. 1861. III. 109). З печі, з горючою дерева, присне вуоль і вискочить аж насеред хати. ЕЗ. V. 191.

Присогласіти. См. Присоглашати.

Присоглашати, шаю, еш, сов. в. присогласіти, шу́, ейш, м. Привлекать, привлечь к участию, склонять, склонить. Він самий первий, та ще двоє присогласив. Присогласив шинкаря нашого, щоб той перейшов у їхню віру. Мнж. 122.

Присок, ску, м. Горячая зола сь огнемъ. Проїрїб присок в огниці. Грин. II. 183. Присок зсипати на кбго. Задѣть, разсердить кого. Це на його як приску зсипав. НВолын. у.

Присоліти. См. Присолювати.

Присолоджувати, джую, еш, сов. в. присолодіти, джу́, діш, м. 1) Подслащивать, подсластить. 2) Привлекать, привлечь на свою сторону. Чимсь присолодила вона його. НВолын. у. 3) — **язина́.** Ябедничать, наядбедничать. Св. Л. 223. Чи не ти язика присолодив? Та він і руками й ногами відхристіється. Не дух же святий навівав інспектора! От ми і зговорились докопатись до донощика. Св. Л. 221.

Присолювати, люю, еш, сов. в. присоліти, лю́, лиш, м. Присаливать, присолить. Не присолювала й не затовкувала страви. Г. Барв. 92.

Присотатися, таюся, ешся, м. 1) Привязаться, пристать. Ой присоталась до серденька туга, та й не може відчипитись. Шейк. Быть Подолянъ. I. 59. 2) Придти, приобрести. Прошу не остатись на мою прозбу до мене присотатись. Грин. II. 197.

Прісох, ха, м. Столбъ въ клу́ні для

поддержанія крыши; столбъ для укрѣпленія плетня. Козел. у.

Присох(ну)ти. См. Присихати.

Присочіти, чу́, чіш, м. Подкараулить. ЗОЮР. I. 160. Я таки присочила, хто в нас капусту краде. Черниг. у. Треба присочити качку, де вона несеться.

Пріспа, пи, жс.—Призьба. I дід, і баба у неділю на присні вдовоє собі сиділи. Шевч. 100.

Пріспанка, ки, жс. Наложница, любовница. Вх. Зн. 56.

Приспáти. См. Присипляти.

Приспáтися, плюся, пішся, м. Поспать сь мужчиной. Вх. Лем. 456.

Пріспів, ву, м. Припѣвъ. Г. Барв. 366.

I. Приспівáти. См. Приспівувати.

II. Приспівáти, ваю, еш, сов. в. приспíти, спію, еш, м. 1) Подоспѣвать, подоспѣть, приспѣть. Жито поспіло, приспіло діло. Лукаш. 85. Отцевська-матчина мотва у купецтві, і в ремесстві, і на полі, і на морі на поміч приспівав. АД. I. 181. 2) Поспѣвать, поспѣть, созрѣть. Вже вдовонці пишениця приспіла. Чуб. V. 856. 3) Застигнуть. Смерть старих приспіла швидко. Рудч. Ск. I. 131.

Приспівка, ки, жс.—Приспів, то що кому либо о немъ поють. Чуб. III. 395. Задала чогось до неї мою приспівку, бо приспівками змалку звикли розмовляти з Настусею. Г. Барв. 466. I я тепер на приспівки їм здався. К. Іов. 63.

Пріспівок, вку, м.—Приспів. Гарна пісенька та ще й з приспівком. Константиногр. у.

Приспівну́ти, ну́, неш, м. Пропѣть, припѣть. Да ще притупне ногою і приспівне сі слова,—так їй і вразить. Г. Барв. 340.

Приспівувати, вую, еш, сов. в. приспівáти, ваю, еш, м. 1) Припѣвать, припѣть. Котл. НП. 391. Теца дитя колихала і дитині приспівала: „люлю, люлю, татарчатко!“ АД. I. 288. Нехай-мишен сядуть за стіл, уже не я буду, щоб не приспівала йому: „Старший боярин як болван.“ Кв. А вона сама прав і приспівує. Рудч. Ск. I. 160. Приспівувати парубка дівчині. Називать ихъ имена вмѣстѣ въ пѣснѣ. МУЕ. III. 11, 12. 2) Упустить, утратить изъ за пѣнія. Да ти, дівко, свою долю у п'ятінку приспівала и т. д. (Чуб. V. 602).—см. Приснідати.

Приспільниця, ці, жс. Масляница. Угор.

Приспіти. См. Приспівати.

Приспоріти. См. Приспоряти.

Приспоря́ти, ряю, еш, сов. в. приспорі́ти, рію, ріш, м. Умножать, умножить. Грин. III. 158. Бог приспоряє і ранньою і пізньою россою. Ном. № 584. Став їм Господь видимо помогати, а й в полі і в домі всю худобу приспоряти. КС. 1884. I. 33.

Приспособі́тися. См. Приспособля́тися.

Приспособля́тися, ляюся, ешся, сов. в. приспособі́тися, блюся, бйшся, м. Дѣлаться, сдѣлаться угоднымъ. Може хотъ сям Богові приспособлюсь. Сим. 236.

Присса́ти, сеу́, сееш, м. Присосать. Став виходить із води,—так ні: так його й приссало, і ноги не витягне з болота. Чуб. II. 138.

Присста́ва, ви, м. Наблюдающий за работами. Святі молотять жито, а святий Петро стоить над їми за присставу. Чуб. II. 337.

Присста́вати, таю́, еш, сов. в. приста́ти, та́ну, неш, м. 1) Приставать, пристать, причалить. АД. I. 209. МВ. I. 138. 2) Присоединяться, присоединиться; пристать. Та й ні до кою не пристає, і до себе не приймає. Стор. МПр. 114. Ой ти, тую, ой ти, жуурбо, не пристань до мене. Мет. 59. З яким пристаєш, сам таким стаєш. Ном. № 5988. Чернець остався у тій церкві Богу молитися. Почали люде туди ходити, пристають у віру, він їх навчає. Грин. II. 12. Приста́ти у прийми. См. Прийми. 3) Приставать, пристать, прилипнуть. Багатий брат вимагав у середині кружку медом, щоб пристало те, що міритимуть. Грин. I. 180. 4) Быть къ лицу, идти; подходить. Пристало, як свині на ритники. Ном. № 11207. Це ж тобі, Марусю, не сподоба,—не пристає чепець до лоба. Мет. 209. Ні до кою не пристає так ота приповідь..., як до подолян. Св. Л. 201. 5) Быть пригоднымъ. Пісна страва не пристає так до живота, як скоромна. Лебед. у. 6) Уставать, устать до невозможности работать, идти; выбиваться, выбиться изъ силъ. Моему миленькому волики пристали. Чуб. V. 403. Ой став коник приставати. Мет. 74. 7) Соглашаться, согласиться. Чи пристаєш, Бондарівно, з нашим паном жити? Грин. III. 614. Ні, я на такий суд не пристану! Довго пані-матка не пристаєла віддати Масю в науку. Св. Л. 53. 8) Пристає, приста́ло

серце до... Любить, полюбить кого. Пристало серденько мое до твого. Мет. 6. Ой до стидкого, ой до бридкого серденько не пристане. Мет. 67. 9) Остановливаться, остановиться. Пристав трохи на тому слові, а далі знову повідає. Гн. II. 28.

Приста́вити. См. Приставляти.

Приста́витися, влюся, вишся, м. Умереть. Вже ж і моя сестра п'ятий рік як до Бога приставилась. Г. Барв. 184.

Приста́вка, ки, жс. Доставка. Херс. г. г.

Приставля́ти, ляю, еш, сов. в. приста́вити, влю, виш, м. 1) Приставлять, приставить, поставить. Пристав драбину до стіни. Затопила піч, приставила окропи. Рудч. Ск. II. 59. 2) Доставлять, доставить. ЗОЮР. II. 56. Приставив Остап хліб від свого пана. Г. Барв. 24. 3) Приставлять, приставить къ дѣлу. Хто ж нас тепер буде ізражати і порядок давати, і на діло приставлять. Мил. 188.

Приставщи́на, ни, об. и жс. 1) Приставший, присоединившийся къ кому либо человекъ въ видѣ пріемыша или участника дѣла, дающего только свой трудъ, безъ капитала. Він і той год приставав на шинок (торгувати) без копійки грошей, на чужі гроші, а не на свої,—він пристащина. Павлогр. у. 2) Невѣнчанная женщина, вступившая въ сожительство на правахъ хозяйки. Александров. у. 3) Привидѣніе. Став білий як пристащина. Харьк. у.

Приста́й, тая, м. Тотъ, который къ чему либо пристаєт, присоединяется. Желех.

Пристамоцкува́ти, ку́ю, еш, м. Ни во что ставить, презирать. Угор.

При́стани, нів, м. 1) — **Пристановище.**

2) Присоединеніе въ компанію.

Приста́ння, ня, с.—Пристановище. Ходить, ходитъ,—ніде йому нема пристання. Рудч. Ск. I. 70.

Пристанові́ти. См. Пристановляти.

Пристанові́тися, влюся, вишся, м.—до чо́го. 1) Избратъ занятіе. Пристановився до гандлю. 2) Найти убѣжище. Вх. Зн. 56.

Пристанові́сьє, ка, с.—Пристановище. Гн. I. 201.

Пристанови́ще, ша, с. Пристанище. Був собі безцасний Іван, да такий безцасний, що нема... ніякого пристановища йому ніде. Рудч. Ск. I. 89. Нема йому пристановища, ніхто не приймає. Грин. I. 290.

Пристановля́ти, ляю, еш, сов. в. при-

становити, влю, виш, м. = **Приставляти, приставити.** А ми ж їх, прескурвих синів, та у город пристановили. Чуб. V. 1052. Зоставила мене хазяйка зовсім у себе, пристановила до дитини. Г. Барв. 363.

Пристань, ні, ж. Пристань. Чуб. V. 1170. АД. I. 218. В тій галері од пристані далеко одпускали, Чорним морем далеко цулами. АД. I. 209.

Пристарий, а, е. Пожилой. Пристара жінка. НВолын. у. Устим пристарий чоловік. НВолын. у.

Пристаріти, рію, еш, м. = **Пристарітися.** Як я пристарів, зуби з рота повипадали. Чуб. II. 270.

Пристарітися, ріюся, ешея, м. Состариться. Тепер, як пристарівся, морине сивим усом,—громада й примічає. МВ. I. 108. Сдѣлаться старымъ (о вещахъ). Заново ситце на колочку, а як пристаріється,—садять квочку. Ном. № 5316.

Пристаркуватий, а, е. 1) Пожилой. Якесь пристаркувата пані. МВ. I. 24. 2) Старообразный.

Приста́ча, ці, ж. Поставка, доставка. Ми на роботу прийдемо без лопат, а лопати—це вже ваша приста́ча. Змієв. у. Лати на хату,—це вже ваша приста́ча. Харьк. у.

Приста́ш, ша, м. Мужчина, который не беретъ жену на свое хозяйство, но самъ идетъ въ женинъ домъ и на женино хозяйство. Вх. Уг. 263.

Приста́я, таї, 1) м. = **Пристай.** Желех. 2) **м.** = **Пристам.** Желех. 3) **ж.** Вступленіє въ бракъ въ качествѣ приста́ша. Волю йти у жовніри, ніжє на пристаю. Гол. II. 96.

Пристерігати, гаю, еш, сов. в. **пристерегті, режү, жэш, м.** 1) Подкарауливать, подкараулить. Я таки пристережу, хто мої дині переводить. Рудч. Ск. II. 10. Я тебе давненько пристерігаю,—аж от коли піймалась. МВ. (О. 1862. III. 70). 2) Подмѣчать, подмѣтить. Я пристерігаю по йому давно. Черк. у.

Пристигати, гаю, еш, сов. в. **пристигті, гну, неш, м.** 1) Созрѣвать, созрѣть. Дині стали пристигати. Рудч. Ск. II. 9. 2) Застигать, застичь, постичь. Пристигла його нічка. Чуб. V. 734. Як пристигла козака нетягу нещаслива година, злая хуртовина, то відцуралася і притаманная родина. Мет. 435. 3) Подоспѣвать, подоспѣть, приспѣвать, приспѣть. Баба-

яга уже скоро сюди пристигне. Рудч. Ск. I. 136. Пристигла година. Єв. Мр. XIV. 41. Пристиг у саму пору до старого. К. ПС. 135.

Пристин, ну, м. Отвѣсный берегъ рѣки. Харьк.

Пристойний, а, е. 1) Приличный, пристойный. Нема, кажу, пари мені пристойної. Г. Барв. 11. 2) Пригожий, красивый. Г. Барв. 426. Парубок молодий, здоровий, пристойний, хоч до шлюбу ставляй. Чуб. I. 155.

Пристойно, нар. Прилично. Пане ґетьмане, старого пса не пристойно мішати в нашу компанію. К. ЧР. 28.

Пристосовувати, вую, еш, сов. в. **пристосувати, сую, еш, м.** Примѣнять, примѣнять.

Пристосовуватися, вуюся, ешея, сов. в. **пристосуватися, суюся, ешея, м.** Примѣнятися, примѣняться. Треба вміти пристосуватися до дітей, щоб вони зрозуміли тебе. Київ. у.

Пристояти, тбю, їш, м. Постоять, ожидая. Я пристояв, а він минув мене. НВолын. у. Трохи пристояв, поки він виїшов. Харьк. г.

Пристрахати, хаю, еш, м. Припугнуть.

Пристрашка, ки, ж. Острастка.

Пристрибом, нар. Въ припрыжку. Лохв. у.

Пристригати, гаю, еш, сов. в. **пристригті, стрижу, жэш, м.** Пристригати, пристричь. Пузириі ножичками пристригають.

Пристрі́й, рбю, м. Приборъ, снарядъ. Ком. II. 85.

Пристрі́т, ту, м. Болѣзнь, происходящая, по понятіямъ народа, отъ дурной встрѣчи, сглазъ: лихорадочное и горячее состояние съ тошнотой, ломотой, коликами. Чуб. I. 43, 134. Мил. М. 36. КС. 1889. XI. 309. Грин. II. 33. Ув. Пристрітище. Грин. II. 33.

Пристрі́тельний, а, е = **Пристрі́тний.** Єф. 26.

Пристрі́ти, стріну, неш, м. Сглазить. Чи не пристрів тебе, сестро, Костомара? У його, кажуть, ледачі очі: яляне на коня, завидуючи, то й коневі не минеться. К. ЧР. 324.

Пристрі́тище, ща, м. Ув. отъ пристрі́т.

Пристрі́тний, а, е. Происходящий отъ сглаза, дурной встрѣчи. Чуб. I. 116. Ти

пристрів і трудова, і пристрітна. Мил. М. 55. У небом пристрітні уроки. Мкр. Н. 4.

Пристрі́тний, ка, м. 1) Человѣкъ, обладающій способностью сглазить при встрѣчѣ кѣмъ. Чуб. I. 126. 2) Раст. *Lysimachia nummularia*. Вх. Пч. II. 33.

Пристрі́чений, а, е. Замѣченный въ чемъ либо, заподозренный. Та чом же на мене напали за ту крадіжку?—Тим, що я був уже пристрічений напередъ. Новороск. у.

Пристрі́бити, рбю, їш, м. Приготовить; придѣлать. Вх. Лем. 457.

Пристрі́міти, см. Пристромлювати.

Пристрі́млювати, лрю, еш, сов. в. **пристрі́міти, мрю, миш, м.** Прикалывать, приколоть, пробивъ чѣмъ либо острымъ (коломъ, копьємъ и пр.). Чуб. V. 1003. Закопай і осичиною з клечанини пристроми. Мвж. 156. Описночі сина породила...

шпичиною взяла пристромила. Мил. 119. **Пристрі́нник, ка, м.** Въ струнномъ инструментѣ: мѣсто, гдѣ прикрѣплены начинаются струны. КС. 1882. VIII. 282.

Пристрі́нок, нка, м. Въ бандурѣ, кобозѣ или торбанѣ: каждая изъ шести короткихъ струнъ. КС. 1892. III. 383; 1882. VIII. 282.

Пристрі́вати, ряю, еш, сов. в. **пристрі́яти, ряну, неш, м.** = **Устрі́вати, устрі́яти.** Пристрі́вав ти туди чого? Харьк.

Пристрі́дений, а, е. Холодноватый. Вх. Лем. 457.

Присту́п, пу, м. 1) Доступъ; приступъ. Мав приступ до двору. Левиц. Пов. 117. І приступу до тебе нема. Г. Барв. 497.

2) Приступъ (военный). Враг мене візьми, коли б я засурмив вам хоч на один приступ. К. ЧР. 66.

Присту́пати, паю, еш, сов. в. **присту́пати, плю, пиш, м.** Приступать, приступивъ, подходить, подойти. І приступивши, приторкнувся до мар. Єв. До неїстки страшно й приступити. Чуб. V. 732.

Присту́патися, паюся, ешея, сов. в. **присту́патися, пліюся, пишся, м.** = **Приступити.** Ой лежить тіло як папер біле, ой ніхто к тілу не приступитися. Мет. 307.

Присту́пки, пок, ж. Ступеньки лѣстниці, крыльця.

Приступний, а, е. 1) Доступный. Приступна, добра, не спесива. Котл. Ен. Пішли про мене слава як про приступну й балакучу панію. Г. Барв. 372. 2) Привѣтливый. У мене хлопці вовкуваті, а дівчатко

так до всякого приступне, дарма, що невелике. Волч. у. 3) Близкій, доступный. І всі віри тій людині приступні здаються. К. МВ. XII. 259.

Пристѣ́бати, баю, еш, м. Пристегать, пришить крупными стежками. Г. Барв. 62.

Пристя́жання, ня, с. Притѣсненіє. Пристя́жання—от що не дає глянути людім на світ: драчі та неправди усякі. Лебед. у.

Пристя́жити, см. Пристя́зати.

Пристя́зати, заю, еш, сов. в. **пристя́жити, жу, жиш, м.** Притѣснять, притѣснять. Ном. № 5276. Тут діти маленькі, а тут ще й тим пристязаютъ: хлопець був год чотирнадцяти,—того взяли, наняли за подушне. ЗОЮР. I. 12.

Прису́вати, ваю, еш, сов. в. **прису́нути, ну, неш, м.** Придвигать, придвигнуть. Не присувай соломі до воюю. Ном. № 5887.

Прису́ватися, ваюся, ешея, сов. в. **прису́нутися, нуся, нешея, м.** Придвигаться, придвинуться. Зелененький барвіночку, стелися низенько, а ти, милий чорнобривий, присунься близенько! Нп.

Присуд, ду, м. 1) Приговоръ. К. МХ. 33. 2) Юрисдикція. К. Бай. 39. І позажати присуд наш козацький над королівський всі поприсягали. К. ЦН. 179.

Присуд́жувати, джую, еш, сов. в. **присуд́дити, джү, диш, м.** Приговаривать, приговорить, присуживать, присудить; назначать, назначить, предназначить. Присуджено його покарати. Кого ж я не любила, та й присудив мені Господь. Грин. III. 248. Ой любилось двоє дітей сердешне, присудив Господь розійтися конешне. Чуб. V. 372.

Присуд́ник, ка, м. Состоящий подъ чьей властью, подвластный. А він каже (бачте, присудником вже своїм): „Іди по воду!“ Рудч. Ск. I. 47.

Присукати, ся, см. Присукувати, ся.

Прису́кувати, кую, еш, сов. в. **прису́кати, каю, еш, м.** При ткань: прикрѣплять, прикрѣпить къ кромкѣ нити основы. Вас. 171. При шить: присучивать, присучить. Як шиеш мережку, так нитку до нитки треба присукувати, щоб вузлика не було. Богодух. у.

Прису́куватися, куюся, ешея, сов. в. **прису́катися, каюся, ешея, м.** Прикрѣпляться, прикрѣпиться нитямъ основы къ кромкѣ. Мвж. 193. Быть присукиваемымъ, присуканнымъ. Чогось ніяк нитка не присукується. Богодух. у.

Присунути, ся. См. **Присувати**, ся.
Присурганитися, нюся, нишся, *гл.*
Притащитися. *Палажка присурганилась до криниці.* Левиц. ПІО. I. 369.

Присусіджуватися, джуюся, ешся, сов. в. **присусідитися**, джуся, дишся, *гл.* **Присосбжіватися**, присосбдитися. *Присусідивсь до мене один пройдисвіт.* Г. Барв. 317. *До одній такої кутки присусідився і наш Крулмий.* Ком. II. 56.

Присутяжити, жу, жиш, *гл.* **Прижати**, притїснить. *Дуже присутяжив людей.*

Присухий, а, е. Суховатий. Вх. Уг. 263.

Присхнути, нў, неш, *гл.* **Присохнуть**. *Присхне, як на собаці.* Ном. № 4117.

Присцяти, цю, ціш, *гл.* О телятї: пососать корову, такъ что она послѣ этого даетъ себя доить. *Видьма... доїла, доїла, аж поки та не стала давати молока; тоді вона зробилась телям, присцяла корову і вп'ять стала доїти.* ХС. VII. 452.

Прись! меж. Выражаетъ внезапное появленіе, выскакиваніе. *Коли це він прись із хати, пли через ліску в город!* Ново-моск. у.

Прісjudи—**Присядки**. *Всі сусіди йдуть в присjudи, додають йому охоти.* Чуб. V. 20. См. **Прісиди**, **присядки**.

Присяга, ги, жс. Клятва, присяга. Шевч. 199. Чуб. V. 45.

Присягати, гаю, еш, сов. в. **присягати**, гнў, неш, *гл.* **Присягать**, **присягнуть**, клястися, поклястися. *Свідки присягали в суді. Я иншу не люблю, Богом присягаю.* Чуб. V. 295. *Ой матінко моя, вже ж бо я не твоя: ой вже ж бо я того пана, що я з ним присягала.* О. 1862. IV. 29.

Присягатися, гаюся, ешся, сов. в. **присягнутися**, нўся, нешся, *гл.* **Клястися**, поклястися. *Ти божився, присягався—не покину я тебе.* Мет. 15, *Присягались сліпці, що своїми очима бачили.* Ном. № 6849.

Прісядки, док, жс. мн. Въ выраж.: у присядки. Въ присядку. *А я в скоки та у боки, у присядки та у долоні.* Чуб. V. 1143.

Присяжний, а, е. Присяжный.

Присяй-Богу, **присясто-Боже**, **присясто-Богу!** Ей Богу! Ей-ей! Каменец. у. Фр. Пр. 85. *Присяй-Богу буду бити.* Гол. III. 162. *Присясто-Боже, я не брав.* Каменец. у.

Притаганка, ки, жс. Веревка, которой привязывается къ берегу дуб (большая лодка). Мнж. 180.

Притаєнний, а, е. Скрытний. *Притаєнний чоловік.* Черк. у.

Притаїти, таю, їш, *гл.* **Притаїть**. *Ничирк, і дух притаїв.* Ном. № 12942.

Притаїтися, таюся, їшся, *гл.* **Притаїться**. Грин. II. 117. *Притаїлась, ніби б то нежива.* Рудч. Ск. I. 173. *Притаїлись біля ганку.* Стор. МПр. 80.

Притаєвити, влю, віш, *гл.* **Пріютити**, помбстити.

Притаєвитися, влюся, вішся, *гл.* 1) **Пріютитися**, помбститися, присоединиться. 2) **Случитися**, произойти. Желех.

Притаєувати, кую, еш, *гл.* **Поддакивать**.

Притаєнути, нў, неш, *гл.* 1) **Поддакнуть**, согласиться съ кбмъ. Желех. 2) **Присбст**. *Нема де притаєнути на лавці.* Вх. Зн. 56.

Притаманний, а, е. Настоящий, собственный, подлинный. Г. Барв. (О. 1861. III. 99). *Моя притаманна сестра.* НВолын. у. *Моя притаманна земля.* НВолын. у. *За що я дам кому притаманного оюрода.* НВолын. у. *Притаманне мое яня.* НВолын. у. *Одиуралася і притаманна родина.* Мет. 435.

Притаманно, нар. Какъ слѣдуетъ, настоящимъ образомъ. *Не дала себе притаманно распитати.* Полт. у.

Прітамний, а, е—**Притаманний**. *Тут досить знаю, що се його прітамний баран, а він ні та й ні.* Уман. у.

Притамувати, мўю, еш, *гл.* **Задержать**, **придержать**.

Пританцьовувати, вую, еш, *гл.* **Пританцовывать**. *Він приспівував і пританцьовував, узавишсь в боки.* Левиц. I. 478.

Притарабани, ню, ниш, *гл.* **Притащити**. *Притарабанили скриню.*

Притарабанитися, нюся, нишся, *гл.* **Притащитися**. *Ще вигадай що!—крикнув Ясь: та нас моде обсміють, як ми притарабанимось з качками та з индиками.* Левиц. I. 215.

Притарасовувати, вую, еш, сов. в. **притарасувати**, сўю, еш, *гл.* **Укрбплять**, **укрбпить** **фашиникомъ**, засыпавъ сверху землею. Лубен. у.

Притаскати, каю, еш, *гл.* **Притащити**. Мнж. 131. *Піймали шуку молодці та в шаплиці гуртом до суду притаскали.* Гліб. *Притаскали вони його і додому.* Драг. 70.

Притвор, ру, м. **Притворъ** въ церкви. Левиц. I. 13. Шух. I. 115. *Обізвалось два ангела у притворі.* Мил. Св. 20.

Притектися, чўся, чешся, *гл.* **Прійти**. *На городі бараболя,—ой десь моя лиха доля; бараболя розивітється, лиха доля притечесь.* Грин. III. 657.

Прителєпкуватий, а, е. Придурковатий, глуповатий. *Чи ти ж мене не пізнав, прителєпкуватий?* Чуб. V. 176.

Прителіпати, паюся, ешся, *гл.* **Приплестися**, **притащитися**. *Ну чого ти сюди прителіпалась?* Харьк. у.

Прителішитися. См. **Прителішуватися**.

Прителішуватися, шуюся, ешся, сов. в. **прителішатися**, шуся, шишся, *гл.* **Присосбжіватися**, присосбдитися. *Я, каже, тебе, сякий-такий сину, покину!—да й покине ледациця. А тепер знов прителішувється до мене.* ЗОЮР. I. 10.

Прителющити, шу, щис, *гл.* **Притащити**, **принести**. *У приполі й її саму з поля, на панцині знайшовши, прителющила.* Г. Барв. 121.

Прителющитися, щуся, щисся, *гл.* **Пристать**, **присосбдитися**. *І він туди прителющився, наче його хто просив.* Киев. у.

Прітемком, нар. Во время темноты. *Напав на його прітемком та добре попопив,—так не видавав, хто й бив.* Черниг. у.

Прітемніти, ніє, *гл.* безл. **Стемнѣть**. *Тільки що зайде сонце і трохи прітемніє.* О. 1861. VIII. 31.

Прітика, ки, жс. 1) **Колышекъ**, палка, **прикрбпляющая** ярмо къ дышлу. Рудч. Чп. 34. Чуб. VII. 402. Рудч. Чп. 250. *Як вихватить дід із воза велику прітику.* Мет. 472. 2) **Прітики давати**. **Задбавать** **кого**. О. 1862. VIII. 11. Ум. **Прітичка**.

I. Притикати, каю, еш, сов. в. **притикати**, тчў, тчеш, *гл.* **Притыкать**, **приткать**, **выткать** еще нѣкоторое количество.

II. Притикати, каю, еш, сов. в. **приткнўти**, кнў, неш, *гл.* 1) **Пристромлювати**, **пристромити**. Драг. 207. 2) **Только** **сов. в.** **Поймать** на словѣ. *Почалась ізнов балачка з дівкою; старостам, бачте, хотілось, щоб і її на чім приткнути.* Грин. II. 274. 3) **Приставлять**, **приставить**, **поставить**. *Куди мені оцю дівку приткнути, що й тут і місця нема?* Харьк. 3) **Вмбшивать**, **впутывать**, **впутать**. *Не притикай мене до того, бо я не чув і не бачив.* НВолын. у. 5) **Приткнє носа і до нас**. **Не обойдеться** **и безъ насъ**. Ном. № 4476.

Притикатися, каюся, ешся, сов. в. **приткнўтися**, кнўся, нешся, *гл.* **Находити**, **найти** **себѣ мбсто**, **помбститися**, **при-**

слонитися, **прижатыся** **къ чему**. *Шукайте самі собі місця,—хай притикається кожен, де знайде.* Полт. у. *Молода не сідав за стіл, а де-небудь приткнується.* МУЕ. I. 115. (Полт.). *Серед стєну на ріжечку, як на прітичку хатиночка приткнулась.* Г. Барв. 14.

Притикач, ча, м.—**Притика** 1. Шух. I. 165.

Прітин, ну, м. **Уббжище**, **пристанище**. *Рветься душа, бо нема для неї прітину на землі.* Стор. МПр. 2.

Прітина, ни, жс. ? **Закопати** **на прітині** **два стовпи**.... *Біля прітини стоїть два стовпи.* Рудч. Ск. II. 146.

Притинати, наю, еш, сов. в. **притяти**, тнў, неш, *гл.* 1) **Прикрбплять**, **прикрбпить**, **привязать**, **привить**. *Притинали Серпяну до сухою дуба.* 2) **Надрбзывать**, **надрбзати**, **србзати**. 3) **Притав йому носа добре**. **Србзалъ** **его хорошо**. 4) **Притяти слово**. **Рбзко отвбтити**. *Палажка аж сплакнула, бо се вперше він її таке притяв слово.* Г. Барв. 159.

Притирити, ся. См. **Притирювати**, ся.

Притірок, рка, м.—**Переріз**. Чуб. VII. 576.

Притірювати, рюю, еш, сов. в. **притирити**, рю, риш, *гл.* **Притаскивать**, **притащити**. *Онисько кашовар щербу притиривав гананами.* Мкр. Г. 4. *Притиривав оберемок дров.* Драг. 163.

Притірюватися, рююся, ешся, сов. в. **притіритися**, рюся, ришся, *гл.* **Притаскиваться**, **притащиться**, **прійти**. *Чого притирився? Хто тебе кликав сюди?* Харьк.

Прітиск, ку, м. 1) **Прижиманіе?** **натискъ?** *Бери мене, бо я подорожня; а з прітиском, бо я сирота; а скоро, бо додому йду.* (Загадка: душа). Ном. № 242, стр. 297. *У нас як б'ють, то з прітиска та з відваги.* КС. 1882. X. 30. 2) **Удареніе**. *Це слово він сказав з прітиском.* Волын. г. *Говорить було Тарас Яровий з прітиском.* О. 1861. XI. 32.

Притискати, каю, еш, сов. в. **притис(ну)ти**, ну, неш, *гл.* 1) **Притискивать**, **притиснуть**, **прижимать**, **прижати**, **придавить**. Драг. 88. *Ой рад би я встати, тобі правду сказати, ой сирая земля а все тіло приняла, дубові дощечки притиснули рученьки.* Чуб. V. 324. *Як притиснуть було чоловіка, то він зараз через Дністер, та й шукай, пане, вітра в полі.* Каменец. у. *Чи то старому довго вмерти? притисне трохи та й...* Каменец. у. *Який мороз*

притиснув! Литин. у. 2) Только сов. в. Притащить. *Притис барило горілки.* Полт.

Притихати, хāju, еш, сов. в. притіх-(ну)ти, ну, неш, ил. Притихать, притихнуть, утихать, утихнуть. *Маруся притихла і стала б то засипати.* Кв.

Притихомірити, рю, риш, ил. Усмирить.

Притихоміритися, рюся, ришся, ил. Утихнуть.

Притіхти. См. Притихати.

Притіхшати, шаю, еш, ил.=Притихнути. *Делі так би то й притихшав.* О. 1862. I. 32.

Притічина, ни, жс. 1) Препятствие, задержка. *Ному ніби не перепиняла дороги жадна притічина.* Левиц. Пов. 176. 2) Приключение. Левиц. Пов. 28. *Коли б не було нам якої притічини.* Киев. у.

Притічка, ки, жс. 1) Ум. отъ притика. *Пішов по віі, вихватив притічку.* Грин. II. 288. 2) Колышекъ, которымъ прикрѣпляются въ задней части воза підтоки и підгёрсть. Рудч. Чп. 249, 250. 3) Кусокъ холста, вставляемый вмѣсто болѣе дорогой матеріи, въ юбку, въ то мѣсто, которое закрывается фартукомъ. Гол. Од. 21. 4) Пт. *Glareola melanoptera*, тиргуша степная. Мнж. 172, 190.

Притишати, шү, шіш, ил. Усмирить. *Треба притишити себе.* НВолын. у.

Приткати. См. I. Притикати.

Приткнүти, ся. См. II. Притикати, ся.

Притовкмачити, чу, чиш, ил.=Притовкети.

Притовкети, вчү, чеш, ил. Придавить, вдавить, притиснуть.

Притовпитися, пимосся, питесся, ил. Подойти толпой, столпиться. *Та ти не дивись, що млоде притовпились: дорожче ні-хто не дасть, як я.* Волч. у.

Притіпка, ки, жс. 1) Тупикъ, глухой переулокъ. *У притоці хата стоїть.* НВолын. у. 2) Удобное для какойнибудь специальной цѣли мѣсто. Мнж. 190. 3) Касательство, отношеніе. *Що нам за притока до їх? вони сами повезуть своє подушине.* НВолын. у. *Обертайтеся каміня, хоць сухі лотки,—заспівайте, дівчаточка, щоби до притоки.* Гол. II. 373.

Притікмити, млю, миш, ил. Пристроить, присоединить, опредѣлить къ мѣсту. *Чи притокмив ти їх у те „училище?“* Шевч. (О. 1962. VI. 6). *І він туди притокманий.* НВолын. у.

Притолбчити, чу, чиш, ил. Притоптать (траву, посѣвы).

Притімен, мна, не=Притомний. *Сам був притімен, як принесли до Шрама козаки сина, сім раз наскрізь пробитого кулями.* К. ЧР. 105.

Притоміти, ся. См. Притомляти, ся.

Притомляти, ляю, еш, сов. в. притоміти, млю, миш, ил. Утомлять, утомить. *Ой узямь вражі ляхи джуру притомляти.* АД. II. 86.

Притомлятися, ляюся, ешся, сов. в. притомітися, млюся, мишся, ил. Утомляться, утомиться. *Циан пішов на заклад, що буде косити до захід сонця, але, притомившись добре, і почав його бламати і репетувати, щоб мерщій заходило.* Ном. № 10057. *Притомився він і сів собі спочивати.* Рудч. Ск. I. 118.

Притіомний, а, е. 1) Находящийся въ сознаниі. О. 1862. II. 56. *Притіомна була, поки і вмерла.* Сим. 236. 2) Присутствующій. *Притіомним при тій пригоді Петрового Михайла був ще Ясько.* ЕЗ. V. 31.

Притіпати, плю, пиш, ил. Утопить. *Було, мати, не зновати, що я в тебе одиниця, було мене притіпати, де глибока криниця.* Грин. III. 312.

Притіпати. См. Притоптувати.

Притіптувати, тую, еш, сов. в. притоптати, пчү, чеш, ил. 1) Притаптывать, притоптать. *Барвінок хрещатий притоптаний коло тину засихав-в'яне.* Шевч. 507. *Поховала, заірежала, ще й ногою притоптала.* Чуб. V. 1154. 2) Придавливать, придавить, нажимать, надавливать, надавить. *Чоловікам на лопату Бог сили наклав та ще й притоптав, а жінкам навила та й то струсив.* Ном. № 9165. *Притоптувать тим ножем огики і примовлять трічі.* Ком. II. 111.

Приторговувати, вую, еш, сов. в. приторговати, гую, еш, ил. Приторговывать, приторговать, сторговать. *Де хліба приторує де підводи найме, та все недорого.* Кв. *Приторгували ми собі стареньку хату.* Г. Барв. 414.

Приторжати, жү, жіш, ил.=Приторгувати. Новомоск. у.

Приторкаться, каюся, ешся, сов. в. приторкнүтися, нүся, нешся, ил. Дотрагиваться, дотронуться. *Простяжни руки приторкнүсь до його.* Ев. Л. V. 13. *Я задзвонять у дзвін, приторкнись до його рукою, зараз почувеш, що дзвін дріжить.*

Ком. II. 34. *Та хоч покуштуй, та хоч кубою приторкнись.* МВ. II. 239.

Приторкувати, ся, кую, ся, еш, ся, ил.=Приторкати, ся. *Та обливай водою, та приторкуй ногою.* Грин. III. 329.

Приторочити, чү, чіш, ил. Привязать ремнями (торокіми). *Приторочити сакви коло сідла.* Черк. у.

Приточити. См. Приточувати.

Приточувати, чую, еш, сов. в. приточити, чү, чиш, ил. 1) Прибавлять, прибавить. *Варвара ночі увірвала, а дня приточила.* Ном. № 504. *Приточу і я своє ім'я — нехай буде разом і твоє, і моє.* О. 1861. VI. 59. 2) Пришивать, пришить для удлиненія. *Ой цуць-цуць! сорочечки куй,—будем робити, щоб приточити.* Ном. № 9259. 3) Приводить, привести (примѣры, цитаты). *Приточимо приклади.* О. 1862. I. 81.

Притішний, а, е. Удобный, подходящий, идущій къ лицу. Мнж. 190.

Притрапитися, пится, ил. безл.=Трапитися.

Притрапка, ки, жс. Случай. *Така мені притрапка трапилась.*

Притрапунок, неку, м.=Притрапка. *Оттакий притрапунок скоївся!* Переясл. у. Слов. Д. Эварн.

Притриматися. См. Притримуватися.

Притримуватися, муся, ешся, сов. в. притриматися, маюся, ешся, ил. Придерживаться, придерживаться. Гн. I. 171.

Притрүд, ду, м.=Підбій 3. Вх. Пч. I. 5. См. Набій.

Притрусити. См. Притрушувати.

Притрүт, ту, м. Родъ болѣзни. *Притрут також на нозі робиться, вся шкура на н'яті затвердне, пожеюкне, а під нею набірає часом так, що аж до кости вишше.* ЕЗ. V. 179.

Притрүхлий, а, е. Слегка подгнивший. *Притрухле дерево.*

Притрүх(ну)ти, хну, неш, ил. Слегка подгнить.

Притрүшувати, шую, еш, сов. в. притрусити, шү, сиш, ил. Посыпать, посыпать, присыпать сверху. *Онисько закопав його в землю, ще й зверху притрусив сухим бадиллям.* Левиц. Пов. 228.

Притрястися, сүся, сешся, ил. Прийти. Мил. Св. 11. *Коровка напасеться і додому притрястється.* Мил. 41.

Притүга, ги, жс. Затруднительное, тяжелое положеніе, горе, бѣда. *У притүзі треба знати усячину і дороги щоб не пи-*

таться. Ном. № 5839. *Да не дай, Боже, притүги,—на мою дитину недуги.* Чуб. V. 461. *Такі лейкодухи, що в радощах та роскошах нема над їх, а в притүзі вони як трава полягають.* МВ. (О. 1862. I. 90).

Притүжина, ни, жс. Жердь по краю соломенной крыши, придавливающая солону. Мюссск. окр.

Притүжити, жү, жиш, ил. Народное вѣрованіе: чрезмѣрной печалью вызвать появленіе покойника. *А чи я ж не ту-жив за нею мовчки, хоч не плакав слізьми? адже ж не притүжив!* Левиц. I. 116.

Притүжити, жу, жиш, ил. Укрѣпить жердями соломенную крышу или возъ со снопами.

Притүжний, а, е. Очень тяжелый, обременительный. Киев. у.

Притүл, лу, м.=Притүлок. Желех.

Притүла, ли, жс. 1) Сарай для скота или для иныхъ хозяйственныхъ надобностей подъ одной крышей съ хатой. Шух. I. 31, 106. Kolb. I. 60. 2) ? Въ шттливой пѣснѣ какъ эпитетъ любимой женщины. *Де ж ес ми си забарила, мамила притүло?* *Коли ж би ти ціловати, тоди ти не було.* ЕЗ. V. 146.

Притүліти, ся. См. Притүляти, ся.

Притүлок, леу, м. 1) Пристанище, убожище, пріютъ. *Нема йому бідоласі безхатньому нїде притүлку.* Харьк. *Самі бурлаки да голтяпаки, що, не маючи жадного притүлку, служили тільки по броварах, по винницях.* К. ЧР. 258. 2) Укромное мѣсто. *Не дає ся видіти... сидит собі в притүлках.* Драг. 279. Ум. **Притүлочок.** Г. Барв. 21.

Притүлювати, люю, еш, ил.=Притүляти. *Притүлюють сю побрехеньку иноді до циана.* Ном. № 2980.

Притүляти, ляю, еш, сов. в. притүліти, лю, лиш, ил. 1) Приставлять, приставить. *Одрізана скиба од хліба,—вже її не притүлиш.* Ном. № 8890. 2) Давать пріютъ, пріютить. *Одна дитина тільки з шістьох зосталася,—і того нїде притүлити і прогудувати.* Г. Барв. 265. 3) Ставить, поставить, помѣщать, помѣстить; пристраивать, пристроить. *Я не знаю, де оцю макітру притүлити.* 4) Прижимать, прижать. *Кобза первий кинувся до неї і, притүлиши до грудей, чуло промови...* Стор. МПр. 58. 5) Прилагать, приложить, примѣнить къ кому. *Притүлили до його сю виладку, а воно зовсім до його й не пасує.*

Притүлятися, ляюся, ешся, сов. в.

приту́літися, лю́ся, лишся, гл. 1) Прижиматься, прижаться. *Дитинка притулилась до матері.* Харьк. Также о душевном состоянии: *Нема в мене родиноньки,—ні до кого притулитися.* Чуб. V. 146. 2) Находить, найти пріють, пріютитися. *Сам zostався серед хати, не знав куди притулитися.* Левиц. Пов. 55. *Аж ось дав мені Бог притулитися до 'дної вдови убогої.* Г. Барв. 368. *Де сирота безрідний притулитися? Де захисток собі знайде?* 3) Прислоняться, прислониться; приставать, пристать. *Притулюся плечима й до труби.* Чуб. V. 406. *Так уже воно притуляється, як горбатий до стіни.* Ном. № 13079.

Притуманити. См. Притуманювати.

Притуманювати, нює, сов. в. притуманити, нить, гл. безл. Затуманивать, затуманить, покрыть туманом. *Ой звечора дрібний дощ ішов, а к півночі притуманило.* Грин. III. 164.

Притупати, паю, еш, гл. 1) Прійти. *Прійшло, притупало: позичте нам...* Ном. стр. 298, № 258. 2) Утомить, ходя. *Одпочинь же, пане, трохи: ти уже притупав ноги,—тупав другий нехай.* Котл. Од. 492.

Притупити, плію, піш, гл. Притупить. *До обіда покосили, гострі коси притупили.* Мет. 314.

Притупувати, пую, еш, гл. Притопывать. *Узявшись у боки, почала примовлять та притупувать.* Стор. МПр. 158.

Притуцбівувати, вую, еш, гл. Притопывать.

Притур, ра, м. Насѣк. *Egusa euphorbiae.* Вх. Пч. II. 26.

Притухати, хаю, еш, сов. в. притух(ну)ти, хну, неш, гл.=Пригасати, пригаснути. Левиц. I. 74.

Притхля, лі, ж. Затхлость. *Одiana вода притхлею.*

Притхнутися, нуся, нешся, гл. Завоняться. Рудч. Ск. I. 185. *Притхлась вода.* Черк. у. *Риба притхлась.*

Притьма, нар.=Притьмом. *Притьма забив чопа в бочку.* Борз. у. *Мак притьма червоний.* Борз. у. *Щось притьма убило в сіни.* Стор. МПр. 58.

Притьмб, ма, с. Клеймо на ухѣ овцы: прямая горизонтальная черта. Мнж. 191.

Притьмом, нар. 1) Безотлагательно, какъ можно скорѣе. *Притьмом треба грошей.* Кв. *Щоб притьмом було зроблено.* Черк. у. *Злякалась миша та притьмом поміж травом, лопушком з переполоху по-*

чухрала. Гліб. 2) Очень, сильно, настоячиво. *А їсти притьмом хочеться.* Котл. МЧ. 458. *Ледві нош волочить, нім із неї так і тече, притьмом просить музику: „Та годі бо, дядьку!“* Кв. *Тепер ти бачиш сам, що мокрим він рядом напався на тебе і знай верзе притьмом, що...* Г.-Арт. (О. 1861. III. 83). 3) Совершенно, окончательно, рѣшительно, какъ разъ, непременно. *Хоч притьмом винен,—каже: ні! Притьмом лежить, каже—стоить.* НВолын. у. *Притьмом прибрав у свої руки.* Стор. МПр. 146. *Притьмом у сій порі прийшов, ні, каже, опізнився.* НВолын. у. *Чи гавка Рябка, чи мовчки ніччу спить, все випада таки Рябка притьмом побить.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 85). *Коли люде косять, заробляють,—йому притьмом у шнок треба йти.* Г. Барв. 286. 4) Окончательно, рѣшительно; навѣрное. *Нехай скаже притьмом.* НВолын. у. *А тут я притьмом знаю, що не він тут був.* Уман. у.

Притьбпати, ся, паю, ся, еш, ся, гл. Притащиться, притащиться по грязи. *Притьбпалась за ним аж сюди.* О. 1861. XI. Кух. 30.

Притьбжина, ни, ж.=Притужина. Мюссск. окр.

Притьбжити, жу, жиш, гл. 1) Укрѣпить соломенную крышу притьбжинами. Мюссск. окр.

Притьбнути, ну, неш, гл. Крикнуть въ догонку, въ добавленіе: тю.

Притьбпати, ся, паю, ся, еш, ся, гл.=Притупати. *Притьбпали пішки.* Морд. Пл. 173.

Притьяг, гу, м. Часть ловушки для звѣрей. См. Поколодва. Шух. I. 236, 237.

Притьягати, гаю, еш, сов. в. притьягті, гну, неш, гл. 1) Притьягивать, притьянуть. *Земля притьягав до себе усе, як магніт.* Ком. I. 56. 2) Притаскивать, притащить. *І знов собака притьяг кістку в хату.* Харьк. *Я й сама (дров) притьягну.* Рудч. Ск. II. 51. 3) Притьягивать, притьянуть, привязывать. *Узяв, обмотав його, притьяг добре до воза.* Рудч. Ск. I. 17. 4) Только сов. в. Прійти, притащиться. *Притьяг Остап у лайок.* Рудч. Ск. I. 63.

Притьягтися, гаюся, ешся, сов. в. притьягтіся, гнуся, нешся, гл. 1) Притьягиваться, притьянуться, быть притьягиваемымъ, притаскиваемымъ. 2) Только сов. в. Притащиться, прійти.

Притьяжа, жі, ж. Жердь, привязыва-

ющаяся сзади стельваги для пристяжныхъ лошадей. Могил. у.

Притяти. См. Притинати.

Приулок, лка и лку, м. Переулокъ. *Сів собі на якім там приулку.* Федьк.

Приумітися, міюся, ешся, гл. Сообразить, найтись. *Добре хотъ ти приумієся сказати.*

Приханя, ня, с. Фыркание. К. (Желех).

Прихапцем, прихапці, нар. 1) Урывками. *Я прихапцем нарубав білши дров, ніж він за день.* НВолын. у. 2) На скорую руку. *Прихапці взяв хліба шматок на дорож.*

Прихати, хаю, еш, гл.=Пирхати, переносно: кашлять. *Учора спотіла, аж нім із лоба капотів, розділась зразу, да от сьогодні й прихав.*

Прихаток, тку, м. Небольшая пристройка жилия при хатѣ. *Инколи коло хати ставляють ще другу невеличку хатку—прихаток.* МУЕ. I. 8. (Черниг.).

Прихахулити, лю, лиш, гл.=Причепурити. *Да ми в чоботи (сваху) да обуємо, таки сважу да прихахулимо.* Грин. III. 431.

Прихахулитися, люся, лишся, гл.=Причепуритися. *Ну й прихахулилась! Нѣжин. у. Заким прихахулилась, то бояре й мед поп'ють.* Ном. № 10962.

Прихваліти. См. Прихвалювати.

Прихвальба, би, ж. Похвала. Левиц. I. 476.

Прихвалювати, люю, еш, сов. в. прихваліти, лю, лиш, гл. Похваливать, похвалить, прихваливать, прихвалить. Змiev. у. *„Як питатимуть (на ярмарку), чи добрий, так ти прихвали та ще й заборжись“.* *Коли так, вижив, давай прихвалювати та божитись,—люде і купили зараз.* Мнж. 146.

Прихватіти, ся. См. Прихвачувати, ся.

Прихватком, нар. Урывками. *На дворі—прихватком тінав плоскінь.* Мир. ХРВ. 125.

Прихвачувати, чую, еш, сов. в. прихватіти, чу, тиш, гл. Прихватывать, прихватить.

Прихвачуватися, чуюся, ешся, сов. в. прихватітися, чуся, тишся, гл. Поспѣшно братсья, взятсья. *Прихвачуюсь мерщій до тіста, пирогів побіаю.* Мкр. Н. 15.

Прихйжуватий, а, е=Пригижуватий? *Хоч би де знеслась инша прихйжувата курка,—він те явчко знайде й принесе.*

Прихиліти, ся. См. Прихиляти, ся.

Прихилище, ща, с. Убѣжище, пристанище. Чуб. V. 1059. КС. 1882. X. 188. *А як поставимо хату, то все таки буде хоч аби яке прихилище.* Лебед. у. *А прихилища в степу ніде не знайдеш, окрім воза.* О. 1862. VI. 57.

Прихилля, ля, с. 1)=Прихилище. *Нема мені прихилля.* НВолын. у. *Біда сироті без тихою прихилля.* Г. Барв. 367. 2) Расположеніе. Чуб. III. 153.

Прихильний, а, е. Расположенный, склонный, благосклонный. *Ти ще одна до мене прихильна zostалась.* Мир. Пов. II. 114. *Вони були прихильні до церковної служби.* К. Гр. Кв. VIII.

Прихильник, ка, м. 1) Человекъ расположенный къ кому. 2) Сторонникъ, поборникъ. *Прихильники грецької і латинської церкви.* К. Кр. 14.

Прихильність, ности, ж. Расположеніе, склонность. *Прихильність до своєї віри.* Стор. МПр. 80.

Прихильно, нар. Благосклонно.

Прихиляти, ляю, еш, сов. в. прихиліти, лю, лиш, гл. 1) Наклонять, наклонить къ чему, склонить, преклонять, преклонить. *Вітрець шелесне та прихилить мені у віконце пахучий бузок.* МВ. (О. 1862. III. 42). *Не має де голови прихилить.* Єв. Л. IX. 58. *Ій ніде бідній було жити, голівоньки на старість прихилить.* Гліб. *І неба їм прихилив би.* *Готовъ все для нихъ сдѣлать.* Єв. Л. 18. *Рад би я небо прихилити, та не хилитсья.* МВ. (О. 1862. III. 47). 2) Притворять, притворить. *Прихили двері.* 3) Склонять, склонить, расположить къ кому. *Прихилиймо його до нас.*

Прихилятися, ляюся, ешся, сов. в. прихилітися, ліюся, лишся, гл. 1) Наклоняться, наклониться, склониться, преклоняться. *Ой дуб до камини прихилється.* Нп. *Ой естъ у саду криниченька нова.... прихилюся та й нап'юся.* Чуб. V. 193.—*до кого.* *Найти у кого расположеніе, любовь, пріють, пріютитися.* *До кого ж я, молодая, до кого ж я прихилюсь?* Мет. 106. *Прихилюся я до тебе, сину, на старість, а ти доглянеш стару недужу матір.* Левиц. I. 58. 2) Чувствовать, почувствовать къ кому расположеніе, склонность. *Княівна хутко до його прихилилась.* Стор. МПр. 70. *Поки світу сонця, не прихилиється братами люде до погоня.* К. Хп. 68. 3)—*до чого.* *Склоняться, склониться къ чему, дѣлаться, сдѣлаться сторонникомъ какого*

либо д'бла. Князь Василь... прихилиється до нашої козацької справи. К. ЦН. 224.

Прихистіти, хищү, стіш, м. Спрятать, дать приют, мѣсто. Понакладала на вози садовину: груші та сливи, щоб везти на ярмарок, а решту, що не влізла в вози, треба прихистити у коморі або в хижці до зазв'язу до ранку. Рк. Левиц.

Прихитрувати, рую, еш, м. Ухитряться. Ти так прихитруй і украдь те лоша. Грин. I. 163.

Прихід, ходу, м. 1) Приходь, првбытіе. Левиц. Пов. 41. Чуб. IV. 71. Г. Барв. 505. 2) Вхоть. З приходу в селі твань страховенна. Радом. у. Нора з приходу узенька Драг. 81. Ой ходила та Маруся по второду та садила сад-виноград з приходу. Мил. Св. 34. На прихиді. При вхоть. Його хата у містечку на прихиді. НВолын. у. Янкелева хата на місті зараз на прихиді. НВолын. у.

Прихідець, дця, м.—**Прихідько.** Ой роде, роде багатий, та давай же товар рогатий, а ви, братіки,—коників, а ви, сестриці, яничі, а ви, прихідці,—по копійці. Грин. III. 495.

Прихідцями, нар. Уривками.

Прихідько, ка, м. Пришлецъ. Що ж се таке, що все платимо ми та ми, а прихідьки як? Хиба вони дурно житимуть на нашій землі. Кобел. у.

Прихліськувати, кую, еш, м. Прихлебывать. Ість паляницю, а чаєм прихліськує. Змієв. у.

Прихлюпати. См. Прихлюпувати.

Прихлюпнути, ну, неш, м. Одн. в. отъ прихлюпувати. А дров нарубав тилих, то вони підсохнуть трохи, та й займуться; а він возьме та й прихлюпне, та й прихлюпне водою, щоб не так горіли. Рудч. Ск. I. 124.

Прихлюпувати, пую, еш, сов. в. прихлюпати, паю, еш, м. Заливать, залить водой. Вона прихлюпує тепер огонь водою.

Прихмарно, нар. Довольно пасмурно. Тоді було прихмарно. Новомоск. у.

Прихмелітися, ліюся, лешся, м. Опалиться, прижечься (о хлбѣ на корню). Барзо прихмелівся ярец. Вх. Лем. 457.

Прихнути, ну, неш, м.—**Пирхнути 1.** Чуб. II. 303.

Приховати, ся. См. Приховувати, ся.

Приховувати, вую, еш, сов. в. приховати, ваю, еш, м. Припрятывать, припрятать. К. Іов. 86.

Приховуватися, вуюся, ешся, сов. в.

приховатися, ваюся, ешся, м. Запрятываться, запрятаться. Вона плакала ірко, де небудь приховавшись. МВ. III. 111.

Приходень, дня, приходець, дця, м.—**Прихідько.**

Приходити, джу, дш, сов. в. прийти, йду, йдеш, м. 1) Приходить, прийти. Коли це приходить до його мисичка та й питає. Рудч. Ск. I. 23. Прийшов до його отаман його, бере за рученьку, жалує його. Нп. Як михоліття було, то прийшов чужоземець, татарин і ото вже на Вишгород б'є, а далі вже й під Київ підступав. ЗОЮР. I. 3. Прийшла звістка до милої, що милого вбито. Мет. 103. 2) Наступать, наступить, прийти. Ой як прийде ніч темненька,—я не можу спати. Чуб. V. 61. Що як прийде суботонька,—я змиюся й росечешуся. Нп. Прийшли літа, минулися,—я їх не лічила. Чуб. V. 360. Прийшло на ранно, прийшло на вечір. Настало утро, насталь вечеръ. Гн. I. 172. 3)—до пам'яті. Приходить, прийти вь сознание. До смерті своєї до пам'яті не приходив. Драг. 86. 4)—на свій хлб. О дѣтях малыхъ: начинать питаться не молокомъ матери, а иной пишей. ЕЗ. V. 123.

Приходитися, диться, сов. в. прийти́ся, деться, м. безл. 1) Приходитьсѣ, прийтисѣ. Десь прийдеться тут пропасти. Рудч. Ск. II. 19. Не приходиться москаля дядьком звати. Ном. № 850. 2) Случаться, случиться прийтисѣ. Не приходилось бачити. 3) Доставаться, достаться. Г. Барв. 453. У кого мало жита, нехай не розсїває, бо воно і так ірко приходиться. Рудч. Ск. II. 127. 4) До чого приходиться. Къ чему идти. Він знав, до чого се приходиться, здригнув увесь. Кв. I. 99.

Приходящий, щого, м. Захожий, гость. Скнарість така! І звичаю свого нема, щоб на столі хлб був на приходящого. Г. Барв. 93.

Прихожати, жаю, еш, прихождати, ждаю, еш, м.—**Приходити.** То козачка-неборачка до його прихожає. Чуб. V. 934. То до їх дівка-бранка Маруся, повізна бославка, прихождає. АД. I. 230.

Прихолдний, а, е. Холодноватый. Вх. Лем. 457.

Прихопіти. См. Прихоплювати.

Прихоплювати, люю, еш, сов. в. прихопіти, плію, пиш, м. Прихватывать, прихватить.

Прихорний, а, е. Нарядный. Городничк. у.

Прицабанити, ню, ниш, м.—**Прицупити.** Вх. Лем. 457.

Прицабунити, ню, ниш, м. Схватить. Вх. Лем. 457.

Прицілитися. См. Прицілятися.

Прицілятися, ляюся, ешся, сов. в. прицілитися, люся, лишся, м. Прицѣляться, прицѣлиться.

Прицінітися. См. Прицінятися.

Прицінятися, няюся, ешся, сов. в. прицінітися, нюся, нишся, м. Прицѣняться, прицѣниться. О. 1861. VI. 74. Той купує, той торує, той божиться, той приціняється. Кв.

Прицмбнути. См. Прицмокувати.

Прицмокувати, кую, еш, сов. в. прицмбнути, ну, неш, м. Причмокивать, причмокнуть. Ото смачна!—промовив Масюк, випивши чарку і прицмокуючи. Левиц. Пов. 199.

Прицупити, плю, пиш, м. 1) Прицупнуть. Прицупи мені рубель, щоб віз осів. 2) Прицащити. Звелів прицупити винуватців у розправу.

Прицупуватий, а, е. Глуповатый. Глянься на Бога, прицупуватий! О. 1861. XI. Кух. 25. Прицупувата надлюка! (брань). Константиногр. у.

Прицькувати, кую, еш, м. Натравить собаками.

Прицяпати, паю, еш, м. Примочить, побрызгать. Вх. Лем. 457.

Прицявіти, влю, виш, м. Придавить, прижать. Прицявив пальця. НВолын. у. Прицявив мене до стіни. НВолын. у.

Прицядіти, дію, еш, м. Немного угорѣть. Голова болить, мабуть таки я трохи прицяділа. Пирят. у.

Прицайтися, юся, ішся, м. Пританься. Желех.

Прицаклувати, лую, еш, м. Приколдовать.

Причал, лу, м. 1) Причалъ, веревка, забрасываемая для остановки судна у берега; столбъ, къ которому привязываютъ судно. 2) Отдыхъ, приваль. Вже косарі причал роблять. 3) Пристанце, убѣжище. Усякому краще, як є причал який у його. Павлогр. у.

Причалapati, паю, еш, м. Приплестись.

Причалити, ся. См. Причалювати, ся.

Причалювати, люю, еш, сов. в. причалити, лю, лиш, м. 1) Причаливать, причалить, пристать къ берегу. Єв. Мр. VI. 53. Який вас враг сюди направив і хто

до берега причалив? Котл. Ен. I. 16. До свого бѣрега причалив навіни. Умеръ. Ком. Пр. № 1106. 2) Подѣзжать, подѣзжать. Причалили хури до комори, витряли воліє. О. 1862. VIII. 22. 3)—прибиватися, прибитися. Причалив до старого знайомого, щоб і Антося тут поставити, і самому перебути. Св. Л. 216. 4) Присоединяться, присоединиться, пристать. А до його причалило ще чоловік десять.

Причалюватися, лююся, ешся, сов. в. причалитися, люся, лишся, м. 1) Причаливать, приставать, пристать. Причалився човен до берега. Харьк. г. 2) Присоединяться, присоединиться, пристать, приютиться. Як би дома, то причалилась би до людей, а тут усе чужі. Павлогр. у. Він причалився на шпилечку. Кролевец. у.

Причалятися, ляюся, ешся, м.—**Причалюватися.** Ці шалопути не причалюються до нас, цураються людей. Павлогр. у.

Причандал, лу, м. Чаше мн. причандали. Принадлежности. Левиц. Пов. 139. Гаманецъ з причандалом. О. 1862. I. 16. Люлька з усіма причандалами.

Причাপати, паю, еш, м. Приплестись. Причапали старі баби, охаючи. МВ. (О. 1862. I. 81).

Причапачити, чу, чш, м. Привести вь порядокъ. Нужа напала дитину, то я її причапачила—обстригла та прибрала. Змієв. у.

Причарбувати, вую, еш, сов. в. причарувати, рую, еш, м. Привороживать, приворожить, приколдовать. Дівчинонька козаченька та й причарувала. Мет. 12.

Причащений, а, е. Относящийся къ причащенію, къ причастію. Причащена молитва. Молитва предъ причащеніємъ. Харьк. у.

Причастьник, ка, м. 1) Тотъ, кто причащается. Багато причастьників сьогодні було. Харьк. 2) Тотъ, кто причащаєть. Господь зсилає до тебе причастьника свого, в котрого запричастився. Гн. II. 142.

Причастья, тя, с. Причастіє. Украсти причастья. Не быть вь день причащенія вь церкви на вечернѣ. Ном. № 139.

Причащати, щаю, еш, м. Причащать. Занедужала небога,—уже й причащали. Шевч. 115.

Причащатися, щаюся ешся, м. Причащаться.

Причвалати, лаю, еш, м. Прибрести. Еней по берегу попхався... аж цульк—і в город причвалав. Котл. Ен. I. 15.

Причѣпа, **пи**, об. Придира, назойливый, привязчивый человекъ. Черк. у. *Оце причепилась причепа*. Левиц. I. 417. Уже і сѣя, і так мостить, щоб одкаснулась причепа. Грин. I. 293.

Причепѣнда, **ди**, об.=Причепа. Чого ти в'яжешся, причепендо? О. 1861. XI. Кух. 23.

Причепіти, **плію**, **пиш**, **л**. Причѣпить; надѣть, повѣситъ. До ший білий камінь причепіте. Макс.

Причепітися, **пліюся**, **пишся**, **л**. Причѣпиться; пристать, привязаться. Причепився, як реп'ях. Ном. № 2744. Вона як причепилась до його: „Скажи таки, чоловіче!“ Рудч. Ск. I. 208.

Причепка, **ки**, **ж**. 1) Причѣпка, придира. 2) Подвѣска, брелокъ.

Причѣпливий, **а**, **е**. Навязчивый, придирчивый. Левиц. Пов. 146

Причѣпний, **а**, **е**=Причепливый. Левиц. I. 302.

Причепуріти, **рїю**, **рїш**, **л**. 1) Приодѣть, принарядить. Царь і взяв його,—одяли, причепурили. Рудч. Ск. II. 13. 2) Приукрасити, убратъ. Так гарненько причепурила хату.

Причепурітися, **рїюся**, **рїшся**, **л**. Приодѣться, принарядиться, приубратися. Умилася, причепурилась.... хоті би до дудки на танець. Котл. Ен. I. 12.

Причесати, **ся**, **См.** Причісувати, **ся**.

Причѣт, **та** **и** **ту**, **м**. 1) Причѣтъ. Причѣт в підрясниках ходить, то панотці мусять ходити в рясі. Св. Л. 10. 2) Свита, лица, сопровождающія кого. Увесь весільний причѣт молодого ридас до молодої, співаючи. О. 1862. IV. 30. 3) Причѣтъ, ту. Причастіє къ дѣлу, участіє въ дѣлѣ. Став він мені признаватися про ті смушки, що покрадено у жида, а я ї питаю: „Хиба й ти в тім причеті?“—А він і каже: „Настри бую“. Новомоск. у.

Причѣтен, **тна**, **не**, **причѣтний**, **а**, **е**. Причастенъ, причастный. Як би я до того причетен, ну так. Черк. у. Не причѣтна я зовсім до неї. Я совсѣмъ не имѣю съ ней дѣла. Константиногр. у.

Причѣтник, **ка**, **м**. Участникъ, причастный къ чому человекъ. І ти причетник у те діло? Константиногр. у.

Причіна, **ни**, **ж**. 1) Причина. Було б чути се, що земля ходить.—З якої причини? Земля не віз. Ком. I. 24. Хто був причиною розстання мого, щоб мій весь смуток упав на нього. Чуб. V. 358. Я ж

не причиною, що болить,—не виноватъ же я, что болитъ. Зміев. у. 2) Вина. Не можу я. пане, на інших казати, бо моя причина,—буде Бог карати. Чуб. V. 344. 3) Несчастіє, бѣда. Сталась йому причина: сіль голову розбила. Рудч. Чп. 168. Плаче, плаче сиротина по своїй причині. Мет. 463. Я з того не винен, що така причина впала. КС. 1883. III. 671. 4) Падучая болѣзнь. Причина його б'є. Щоб тебе причина кинула. Її й не сватають, бо на їй причина буває. Черниг. у. 5) Помѣшательство, порча. Ото ж моя дівчинонька, що сонна блудила: отаку то їй причину ворожка зробила. Шевч. 30. Ум. Причинка. Мет. 191. Причинонька. Чуб. V. 584.

Причінець, **нця**, **м**. Зачинщикъ, виновникъ. Закр.

Причиніти, **ся**. См. Причиняти, **ся**.

Причинка, **ки**, **ж**. Ум. отъ причина. Причинний **а**, **е** Помѣшанный, порченый. Утірі бувають двоякі: родимі і причинні. ЕЗ. V. 216.

Причінок, **нку**, **м**. Причина. Косинський... зробивсь причинком зла. К. Дз. 88.

Причинонька, **ки**, **ж**. Ум. отъ причина.

Причиняти, **няю**, **еш**, **сов. в.** причиніти, **ню**, **ниш**, **л**. 1) Притворять, притворить. Скриплять мої ворітечка, ніхто не причинить. Мет. 62. 2) Прибавлять, прибавить. Грин. III. 524 Я нічого не причиняю, кажу то, що він казав. Каменец. у. Причинив собі роботу. Чуб. V. 215. Причини вам, Боже, віку. Фр. Пр. 85.

Причинятися, **няюся**, **ешся**, **сов. в.** причинитися, **нюся**, **нишся**, **л**. 1) Притворяться, притвориться (о дверяхъ, крышкѣ и пр.). 2) Прибавляться, прибавиться. А диви но, кільки причинилося села. Каменец. у. 3)—до чого. Содѣйствовать, способствовать, поспособствовать чему, участвовать въ чемъ. Чуб. VI. 99.

Причівок, **вка**, **м**. =Причілок 1. Шух. I. 92. Коло тої, каже, школи зробили причівки.... А на тотиж причівочках зродила ожина. Гол. I. 56. Ум. Причівок.

Причілковий, **а**, **е**. Относящійся къ причілку. ХС. III. 56. Одчинила причікове вікно. Левиц. Пов. 213. Молодий сідас на причілковій лаві. Грин. III. 541.

Причілок, **лка**, **м**. 1) Боковая стѣна дома; бокъ крыши дома, фронтонъ. Рудч. Ск. I. 117. 2) Боковая стѣнка сундука. Сумск. у. Вас. 150.

Причільний, **а**, **е**=Причілковий. Чи чула ж ти, ненюко, як я в тебе була, під причільным віконечком як юзубка цула. Чуб. V. 743.

Причільний, **ка**, **м**. Часть очіпка (охватывающая лобъ?) КС. 1893. XII. 449.

Причіпка, **ки**, **ж**. Придирака.

Причіпок, **пеку**, **м**. Что-либо причѣпленное, причѣпанное къ другому, большому. Посідали пани у той повіз. Мене причепили позаду на якомусь високому причіпку. (МВ. О. 1862. III. 51).

Причірть, **въ** **вираж.**: у причірть. Равно съ краями. Наливай у причірть. Лебед. у. См. Упричерть.

Причісувати, **сую**, **еш**, **сов. в.** причесати, **чешу**, **шеш**, **л**. Причесывать, причесать. Да прийди додому, голову причешеш. Чуб. V. 678.

Причісуватися, **суюся**, **ешся**, **сов. в.** причесатися, **шуся**, **шешся**, **л**. Причесываться, причесаться. Довго чепурився, вбрався та причісувався. Левиц. Пов. 205.

Причком, **Въ** **вираж.**: не причком сказати. Не говоря дурного слова. Подольск. г.

Причмеліти, **лїю**, **лїш**, **л**. Ошеломить, озадачить. Братікові аж ложка з рук упала, а я стою мов причмелений. Федьк.

Причорніти, **нію**, **еш**, **л**. Слегка почернѣть. Ячмінъ у покосах дощ намочив, та й причорнів; то завис, як причорніє, то й хлїб не білий. Каменец. у.

Причта, **ти**, **ж**. Исторія, провсшествіє. Одному чоловікові була з лїсовиком така причта. Г. Барв. 336. Була, бач, мені на віку причта. Левиц. I. 122.

Причтовий, **а**, **е**. Причиной которого было какое либо провсшествіє, случай. См. Причта. Чи ти, (пропаснице). погадана, чи ти наслана, чи ти наспана, чи ти наїдена, чи напита, чи ти місцьова, чи ти причтова, чи ти призірна?... Чуб. I. 119.

Причуватися, **ваюся**, **ешся**, **сов. в.** причутися, **чуюся**, **ешся**, **л**. 1) Слышаться, слышатся, казаться, что слышать. Се вже тобі слїпому так причувається. Драг. 166. Наче тихий юмін розходився в пущині і дзвони причувались. Св. Л. 211. 2) Прислушиваться, прислушаться. Причувається Оксана—усі добре сплять. Кв. Ухо причувалося. Щог. В. 107.

Пришанувати, **ную**, **еш**, **л**. Угостить, принять гостей. І до людей було піде, і сама пришанує. О. 1861. X. 38.

Пришви, **шов**, **ж**. **мн.** Въ сапогахъ: голочки. Ном. № 3087. Гол. Од. 15.

Пришелѣпкуватий, **пришелѣпуватий**, **а**, **е**, Пришибленный, придуроватый. Чуб. II. 623. Левиц. I. 323. Славна дівка на натуру,—пришелѣпкувата. Мил. 105.

Пришенець, **нця**, **м**. Пришелець. Не хотілось би мені, мати, в чужій стороні пробувати: будуть мене, мати, пришеньцем називати. Лукаш. 59.

Пришерхати, **хаю**, **еш**, **сов. в.** пришерхнути, **ну**, **неш**, **л**. 1) Покриваться, покрыться сверху корой, тонкимъ слоємъ льда. Морозець маленький був,—на дворі трохи пришерхло. Лохв. у. 2) О кожѣ человека: дѣлаться, сдѣлаться шершавой.

Пришиб, **бу**, **м**. 1) Пристанище, уютное, защищенное мѣсто. Підеш на заробітки та й горенько: нема тобі ніде пришибу. Рк. Левиц. 2) Мѣсто на берегу, гдѣ можно пристать лодкѣ. Берег високий,—не знайду пришибу для човна. Рк. Левиц.

Пришивати, **ваю**, **еш**, **сов. в.** пришити, **шію**, **еш**, **л**. Пришивать, пришить. Мені, дівко, та пришиють квітку. Мет. 15.

Пришиватися, **ваюся**, **ешся**, **сов. в.** пришитися, **шіюся**, **ешся**, **л**. Пришиваться, пришиться, быть пришитымъ.

Пришивка, **ки**, **ж**. Каждый изъ кусковъ сѣти, изъ которыхъ она сшита. Браун. 9.

Пришивний, **а**, **е**. Любящій шить. Там така пришивна, що від шиток не одірвеш. Г. Барв. 215.

Приший-хвіст, **хвоста**, **об.** Прихвостень.

Пришити, **ся**. См. Пришивати, **ся**. Пришкандибати, **баю**, **еш**, **л**. Прийти, хромая. Насилу оце пришкандибав до вас,—слизько дуже йти. Харьк.

Пришкварити. См. Пришкварювати, Пришкварювати, **рюю**, **еш**, **сов. в.** пришкварити, **рю**, **риш**, **л**. Прижаривать, прижарить, припечь. Стор. МІПр. 103.

Пришкїнтати, **таю**, **еш**, **л**. =Пришкандибати. Вх. Уг. 276.

Пришлий, **а**, **е**. Будущій. О. 1861. XI. Св. 36, 60. Дай нам, Боже, добре прожити цей рік і на пришлий в добрім щастї панувати. Чуб. III. 28. Пришле життя. О. 1862. IV. 104.

Пришлість, **лости**, **ж**. Будущее, будущность. МВ. III. 126.

Пришникі, **мн.** Выпряденные изъ одной нужелі нитки вмѣстѣ съ веретенами, на которыхъ онѣ намотаны. Шух. I. 149.

Пришовка, **ки**, **ж**. =Пришивка. Вас. 187.

Пришоломити, **млю**, **миш**, **л**. Ошеломить.

мить. Як ударив кобилу, та й пришоломив. П.Волын. у.

Пришолопкуватий, пришолбпуватий, а, е=Пришелепкуватий.

Пришпили́ти. См. Пришпилювати.

Пришпи́лька, ки, ж. Булавка. Константиногр. у.

Пришпи́лювати, люю, еш, сов. в. пришпи́лити, лё, лиш, ил. Прикальвать, приколоть. Я пришпилю стюожку. Шевч. 315. Пришпи́лити квітку. Дать насмѣшливое прозвище, состричь на чей счет.

При́шта, ти, ж.=При́чта. Драг. 237. Була й нам при́шта. Грин. I. 89.

Приштапува́ти, пую, еш, ил. Пристегать.

Приштри́ка, ки, ж. То. чѣмъ приштри́кують. Шуточное слово въ сказкѣ: Взяв рожен і приштрикнув її у потилицю ю землі. Вона тоді й проситься: „Прости мене, свята приштрико!“ Грин. II. 163.

Приштрикнѹ́ти. См. Приштрикувати.

Приштри́кувати, кую, еш, сов. в. приштрикнѹ́ти, нѹ, нѣш, ил. Прикальвать, приколоть, пригвоздить. Приштрикнув до землі як жабу. Полт. Взяв рожен і приштрикнув її у потилицю до землі. Грин. II. 163.

Пришту́кува́ти, кую, еш, ил. Придѣлать, приладить.

Приш, щѣ, м. 1) Прищѣ. Левиц. I. 7. 2) Родъ печенья. Сим. 231. Прищі́ прищити. Сим. 235. Ум. При́щик.

Прищави́ти, влю, виш, ил.=Причавити. Днищем прищавила. Г. Барв. 520.

Прищѣ́нити, плю, пиш, ил. Прищемить. Угор.

Прищѣбнѹ́ти, нѹ, нѣш, ил. Застегнуть. Прищѣбни каплик.

Прищѣ́па, пи, ж. Привитый черенокъ. Ум. Прищѣ́понька, прищѣ́почка.

Прищѣпа́тися, паюся, ешся, ил.=Прищѣплюватися. О. 1862. I. 59.

Прищѣ́пати, ся. См. Прищѣплювати, ся.

Прищѣ́плювання, ня, с. Прививка.

Прищѣ́плювати, люю, еш, сов. в. прищѣ́пати, плю, пиш, ил. Прививать, привить. Чуб. II. 186. Прищѣпив яблуню. Щепій прищѣпив вісну. Католицькі пани з нашими перевертнями усилувались унію на Вкраїні прищѣпити. К. ЧР. 10.

Прищѣ́плюватися, лююся, ешся, сов. в. прищѣ́патися, плюся, пишся, ил. Прививаться, привиться.

Прищѣба́ти, баю, еш, ил. Сгонять. По-

дід бескід зелененький віви́ прищѣбаю. Гол. IV. 489.

При́щик, ка, м. Ум. отъ прищ.

Прищикнѹ́ти, нѹ, нѣш, ил. Прищемить. Не стромляй пальців між двері, бо прищикнуть. Ном. № 5892.

Прищѣ́кува́тий, а, е=Прищуватий.

Прищѣ́тати. См. Прищѣтувати.

Прищѣ́тити, щить, ил. 1) безл. Покрывать прыщами. Наїлася меду, а тепер і прищить вид. 2) Прищі́ прищити. См. Прищ. 2. Сим. 205.

Прищѣ́титися, щуся, щися, ил. 1) Покрывается прыщами. Не поштрикала коржів, а вони й поприщились. Харьк. 2) Харахориться. Та якого пастада прищися? Ном. № 3543.

Прищѣ́тувати, тую, еш, сов. в. прищѣ́тати, таю, еш, ил. Присчитывать, присчитать. На сто рублів навіряє, а на двісті прищѣтає. Чуб. V. 1034.

Прищѣ́уватий, а, е. Прыщеватый. Мил. М. 99. Сало прищувате. Грин. II. 19.

Прищѹ́лити, ся. См. Прищѹлювати, ся.

Прищѹ́лювати, люю, еш, сов. в. прищѹ́лити, лю, лиш, ил. 1) Прижимать, прижать (объ ухахъ). Кінь ву́ха прищѹмив. 2) Прищуривать, прищурить. Прищѹмив очі.

Прищѹ́люватися, лююся, ешся, сов. в. прищѹ́литися, люся, лишся, ил. 1) Притаиваться, притаиться. Прищѹмивсь у куточку. 2) Прижиматься, прижаться. А я до його ще й білши прищѹлюся. Г. Барв. 358. Як чоловіку прищѹдиться, прищѹмиться, прищѹбуться, цілує, гладить, ласкотить. Котл. Ев. V. 19.

Прищѹ́рити, ся. См. Прищѹрювати, ся.

Прищѹ́рювати, рюю, еш, сов. в. прищѹ́рити, рю, рш, ил.=Прищѹлювати, прищѹлити 1. Кінь прищѹрив уха. Рудч. Ск. I. 99.

Прищѹ́рюватися, рююся, ешся, сов. в. прищѹ́ритися, рюся, ршся, ил.=Прищѹлюватися, прищѹлитися. Прищѹрюсь собі в куточку. Мир. ХРВ. 398.

При́язний, а, е. 1) Расположенный, дружелюбный. Ти був батькові противни́ий, а до його був батько при́язни́ий. НВолын. у. 2) Любезный кому. Юрій славний, Богові святому при́язний. Драг. 37.

При́язність, ности, ж. Привѣтливость, дружелюбіє.

При́язно, нар. 1) Привѣтливо, любезно, при́язненно. 2) Искренно. Стали при́язно

прохатъ, щоб він їм розказав. О. 1862. VI. 60. Чого маленькому мені тєді так при́язно молилось? Шевч. 404. Ум. При́язнѣнько. Живемо ми оттакєньки при́язнєнько собі та лобо. МВ. I.

При́язнувати, ную, еш, ил. Относятся при́язненно, дружественно; дружить.

При́язнь, ні, ж. При́язнь, дружба. Чи в при́язні кою зрадив? Чуб. V. 233.

При́ялѣчати, при́ялѣчити, чає и при́ялѣчувати, чѹє, ил. безл. Итти, быть къ лицу, приличествовать. Рк. Левиц. Тобі чорне убрання не при́ялєча. Прилуцк. у.

При́ярок, рку, м. Небольшой оврагъ, отрогъ оврага. Лохв. у.

При́ятель, ля, м. Другъ, пріятель. Поки щастя плужить, поти пріятель служить. Ном. № 2308. Коли ти, сестро, такий мені пріятель, то зоставайся собі тут, а я поїду. Рудч. Ск. I. 126.

При́ятелька, ки, ж. Пріятельница. Почали вчашати якісь пріятельки. МВ. I. 27. Є у мене сусідонька, добра пріятелька. Чуб. V. 651.

Прі́ятельство, ва, с. Дружба. МВ. I. 117.

Прі́ятельський, а, е. Пріятельскій, дружескій.

Прі́ятелюва́ти, люю, еш, ил. Пріятельствовать, дружить.

Прі́яти, прі́яю, еш, ил. 1) Благопріятствовать, содѣйствовать. (То) чорт—не рука, що собі не прі́яє. Ном. №. 9726. См. Спріяти. 2) Прі́няти. Вх. Лем. 457. Я тебе мало на ніч прі́яти. Гн. II. 13.

Прі́ятний, а, е. 1) Благопріятный. Там на горі сонце прі́є, там пріятний вітер віє. Чуб. V. 1197. Проповідувати рік Господень пріятний. Єв. Л. IV. 19. 2) Любезный, милый, привѣтливый. Мил. 215. Прошу вас, мій таточку, низьким поклоном, пріятним словом. Мил. 185. Ум. Прі́ятнѣнький, пріятнѣсєнький. Яка Маруся чепурнесєнька і до людей пріятнесєнька. Мил. Св. 54.

Прі́ятно, нар. 1) Благопріятно. 2) Любезно, мило, привѣтливо. 3) Прилично. Надіть чумарку: до пана йти пріятніи. Мнж. 190.

Прі́ятритися, рієся, ршся, ил. Прикинуться (о болѣзни, нарывахъ). Я шкурку на пальці тільки зідрала, а воно пріятрилось, нарвало. Харьк. у. Не дуже з таким хворим, а то й тобі ця хвороба пріятритися. Волч. у.

Прі́гра, ри, ж.=Пригра. Пішла на прі́ру бжюла. Черк. у.

Прі́звисько, ка, прізвище, ща, с. 1) Прозвище, прозваніє. На їх будуть прізвища прикладать. Мил. 221. 2) Фамілія. Як прозвали його Шрамом, то й забули реєстрове його прізвище. Ч. ЧР. 13. На прі́звисько, прі́звище. По фамілії, по прозванію. Я зі Львова попівна, на прі́звисько Карпівна. Гол. I. 73. Гома, на прі́звище Дидим. Єв. I. XI. 16.

Прі́лий, а, е. Прѣ́лий. Харьк. Прі́ле сіно.

Прі́лобкий, а, е. Съ больными глазами. Чуб. VII. 577.

Прі́рва, ви, ж. 1) Мѣсто, гдѣ прована плотина. Вода раз греблю просмок-тала.... Злякався мірошник та й біжить прітьмом до прі́рви, щоб гатити. Гліб. 2) Яма въ рѣкѣ, морѣ. Хоч і в прі́рву. Ном. № 2078. В морі єсть безодні прі́рви. Чуб. I. 42.

Прі́ска, ки, ж.=Прі́снице. Вас. 196.

Прі́сний, а, е. 1) Прѣ́сний. 2) Въ сказкахъ: чужой, посторонній. Царь... сховався під ліжко. При́лтає змій, ввійшов в палац: „Фе, фе! прі́сна кість смердить!“ — Та де там тобі,—каже панна,—тут прі́сна кість узалась? Сюди прі́сного чоловіка і ворон кости не занесе. Чуб. II. 209.

Прі́снице, ща, с. Прі́сянице, нива, съ которой снято просо.

Прі́сно, нар. Прѣ́сно. Хоч кисло, хоч прі́сно—усе вали умісто! Ном. № 5033.

Прі́снѣк, ка, м. Прѣ́сний хлѣбъ. Іж прі́снѣки, заким будуть кисляки. Ном. № 12289.

Прі́снѣник, ка, м. Прѣ́сний хлѣбъ. Вх. Уг. 263. См. Прі́снѣк.

Прі́сєя, ся, с.=Прі́сянице. Лохв. у.

Прі́сє, цѣ, с. Ум. отъ просо.

Прі́сь! меж. Крикъ на конку: брысь!

Прі́ти, прі́ю, еш, ил. 1) Прѣ́ть. Каши прі́ла, не допрі́ла. Мил. 72. Вітер не віє, сонечко не прі́є, тільки сира земля прі́є. Мил. 200. 2) Жарить, печь (о солнцѣ). Ховаєся маржєина.... перед сонцем, що в полудне дуже прі́є. Шух. I. 185. 3) Гнить, истлѣвать. Шух. I. 74. Грин. III. 597. Будеш же ти, тіло, в сирій землі прі́ти, а ти будеш, душе, у оні горіти. Чуб. I. 151. Чи пристаєш, Бондарівно, з нашим паном жити, чи пристаєш, Бондарівно, в сирій землі прі́ти? Грин. III. 614.

Прі́тьма, нар. Въ глаза. Як маєш казати по за очі, прі́тьма кажи. Каменец. у.

Прітьма не можна давати становому гроші, а то ще й... Каменец. у.

Пріч, нар.=Геть. Ой полетіла сива юлбонка та від юлбоника пріч. Грин. III. 362.

Прічка, ки, ж. Невіста, милая. Желех. *Прощай же ти, стара нене, та й ти, любая прічко!* Гол. I. 6.

Прічки, нар.=Пріч. Мил. Св. 54. Збираюся з паном прічки против темненької нічки. Гол. I. 71.

Про, пред. О, объ, про. *Не все ж Бог дарує, про що люд міркує.* Ном. № 71. *Хто про що, а він про Наливайка.* Посл. 2) Для, на. Сим. 227. К. ЦН. 279. *Свічки у мене про всяк час.* Харьк. *Мабуть Бог так дав про те, щоб менше люде грішили.* Г. Барв. 423. *Деся у садочку шив сорочку своїму миленькому про неділочку.* Нп. **Про мене.** *Кажь угоднo, кажь хочеш, для мене все равно.* 3) По. *Про мене хоч вовк траву їж.* Посл. *Діду, дай мені нуку, а тебе про мене нехай собаки ззідають.* Посл. 4) **Проте.** *Между тьмъ. І словом він було впоїть тебе, як медом, а про те дивний, який дивний з його чоловік був.* МВ. II. 21. 5) **Про що.** *Зачьмъ, почему. Нащо, про що, коли Господь дорогу загородив і темряву насунув?* К. Іов. 9.

Проба, би, ж. Проба, испытаніє. Він приймав до свого цурту не всякого, а з проби. Стор. МПр. 113. **Пробу знімати.** *Производить опытъ, дѣлать пробу. Чи можна було витягти ту скриню в вікно,—не знаю, бо ми проби не знімали.* Новомоск. у.

Пробабити, блю, биш, и. Прожити, займаюся акушерствомъ.

Пробаувати, бую, еш, и.=Пробабити.

Пробавити, влю, виш, и. Промедлить, употребить время. *Цілий ранок на тому пробавить.* МВ. (О. 1862. III. 41).

Пробавитися, влюся, вишся, и. Промедлить, промѣшкати.

Пробазікати, как, еш, и. Проболтати, проговорити.

Пробайдикувати, кую, еш, и. Пробаклушничати.

Пробалакати, каю, еш, и. Проговорити, проболтати. *Не раз було паночки пробалакають цілу ніч до світа.* Левиц. I. 38.

Пробалакатися, каюся, ешся, и. Проговоритися, проболтатися. *Він пробалакався перш сам, що отруєно того чоловіка.* Верхнедніпр. (Залюбовск.).

Пробалувати, лую, еш, и.? Юж моя миленька за иншого пішла. *Ней іде, ней іде, нехай пробалує, ней ю колька возьме, ней ся забанує.* Гол. I. 337.

Пробаладрясити, шу, сиш, и.=Пробазікати.

Пробант, та, м. Опытный человекъ. Вх. Лем. 457.

Пробантний, а, е. Опытный. Вх. Лем. 457.

Пробатуритися, рюся, ришся, и.=Прочуматися. Вх. Лем. 457.

Пробация, ціі, ж. Проба, испытаніє. Славяносерб. у.

Пробачати, чаю, еш, сов. в. пробачити, чу, чин, и. Прощати, простити, извинять, извинить. *Пробачте, гості мої: не скупость, така спроможность.* Ном. № 12025.

Пробачення, ня, с. Извиненіє, прощеніє. *Почав просити в неї пробачення.* Левиц. Пов. 56.

Пробачити. См. **Пробачати.**

Пробівкати, каю, еш, и. 1) Прозвонити (на колокольні). 2) Пробездѣльничати, прогулять извѣстное время. Лохв. у.

Пробелькотати, чую, еш, сов. в. пробелькотити, чую, тиш, и. Пробормотать, пролепетать. *Еге,—пробелькотіли гайдамаки, низенько вклонившись.* Стор. II. 62.

Пробенкетувати, тую, еш, и. Проширивати.

Проберегти, режу, жеш, и. Простеречь извѣстное время. *Став берети той сад і проберіг три дні.* Грин. I. 64.

Пробесідувати, дую, еш, и. Проговорити, сказать. *Кріль пробесідував до Петра: „Што ж ти потребуєш, хлопку?“* Гн. I. 193.

Пробіванка, ки, ж.=Пробуток. *Ей родину, родинонько, та й родичі мої! Прийдіт, прийдіт поспотріти пробіванки мої.* Гол. II. 451.

Пробивати, ваю, еш, сов. в. пробіти, б'ю, еш, и. 1) Пробивать, пробить. *Не бий, бо пробеш.* Ном. № 3813. *Піп його тоді книжкою як узав бить—і голову пробив йому.* Рудя. Ск. I. 166. *Головою стіни не проб'еш.* *Плетью обуха не перешибеш.* Ном. № 5257. 2) Протыкать, проткнуть, проколоть. *Чоюсь моє серце як ножем пробито.* Чуб. V. 3. *Прострѣливать, прострѣлить.* *Ой пливе шука з Кременчука да пробитая з лука.* О. 1861. XI. 9. (Нп.).

Пробиватися, ваюся, ешся, сов. в. пробітися, б'юся, ешся, и. 1) Пробить, пробитися, выйти наружу. *До Бога не підскоочи, в землю не пробешся.* Ном. № 2033. *З очей не пробилась ні одна слезина.* Стор. МПр. 23. *Пробилась я на якусь поляну, аж там людей ціла мила.* Г. Барв. 352. 2) Пробивать, пробить, прокалывать, проколоть себѣ какую либо часть тѣла. *Буай понався за собакою та й пробився (на кілок).* Мир. ХРВ. 130.

Пробивач, ча, м. Инструментъ для пробивання дыръ въ желѣзѣ. Вх. Зн. 56. **Пробій-голова, ви, м.** Сорви-голова, буняч. *Приладь-голови не знайдеш, хіба пробій-голову.* Ном. 4073.

Пробишака, ки, м. Буняч, сорванецъ. *Та коли б же люде пунні, а то пробишаки, як і сам.* Кв.

Пробі! сокращ. изъ **Про-Біг.** 1) Ради Бога. *Ой беріте ж воли й мажі і весь мій пожиток, тільки, пробі, не робіте сиротами діток.* К. Досв. 84. 2) *Кажь междометіє употребляется въ значеніи: ради Бога спасите! караулъ! Пробі кричати.* Ном. № 2385. *Як зустрів вовка, то кричав і „ратуйте!“ і „пробі!“, та ніхто не чує.* Остер. у. 3) *Кажь нарѣчіє: непременно; сильно, крайне. Пробі oddайте нашому князю куніцю, вашу красну дівцию.* Шевч. 289. *От пробі—Великдень! а він зовсім не великий.* Ном. № 430. *Пробі треба.*

Пробігати, гаю, еш, сов. в. пробігти, біжу, жиш, и. 1) Пробѣгать, пробѣжать. *День так швидко пробіжить, як часиночка.* Кв. 2) *Пробѣжать, пробѣжати быстро.* *Пан четвернею пробіжить.* МВ. I. 22.

Пробігнути, ну, неш, и.=Пробігти. *Сли тоді юри пробінеш, то я ти дам всю.* Драг. 284.

Пробідувати, дую, еш, и. Пробѣдствовать нѣкоторое время.

Пробій, бую, м. Проходъ, проникновение куда силой. *Нас не пускали в містечко, а ми пробоем поїхали.* НВолын. у. *Ні, бабо, стій, бо я тебе не пушу!... Та баба пробоем іде.* Чуб. II. 187, 188.

Пробійчик, ка, м. Шило, которымъ пробивають дыры въ грохотѣ. Рк. Левиц. **Пробіліти.** См. **Пробілювати.** **Пробілуватий, а, е.** Бѣловатый. *Пробілувати вовки зимою.* Константиногр. у. *У того хлопця на голові волосся було пробілувате, наче зовсім біліє.* Верхнедніпр. у.

Пробілювати, лую, еш, сов. в. пробіліти, лую, лиш, и. Чистить, очистить кожу шафю (у кожевниковъ). Шух. I. 254.

Пробірати, раю, еш, сов. в. пробрати, беру, реш, и. 1) Вырывать, вырвать (часть растений). *Пробрала коноплі.* 2) — **місто.** *Очищать, очистить, освободить, приготовить мѣсто.* Мил. 189. *Та пробірайте же, моя матінко, містечко біля себе, приймайте і припортайте мене до себе!* Мил. 202.

Пробіратися, раюся, ешся, сов. в. пробратися, братися. *Дово того розказувати, як наша сердешна Оксана з своїм Митриком пробіралась через усі міста до свого села.* Кв.

Пробіснуватися, нуюся, ешся, и. Пробісноватися.

Пробіщатися, щуюся, ешся, и. *Просвѣчивати, блещѣть сквозь что. Ти, місяцю, світи, світи, ти, конику, біжи, біжи, ти, місяцю, поблищайся, ти, конику, поспішайся.* Чуб. V. 547.

Проблукати, каю, еш, и. Проблуждать. *Легатиме цілісінний день у горді, наче недужий, або проблукав по степену.* МВ. II. 21.

Проблювати, лую, еш, и. Рвать, блевать нѣкоторое время. *Усю ніч проблював.*

Пробовкнути, ну, неш, и. 1) О колоколѣ: издать отрывистый звукъ. *Дзвін пробовкнув.* 2) *Проговорить.* К. ЧР. 382. *Вона пробовкнула щось про прилуду, про втрату бідолашньої дитини.* К. МВ. XI. 145. *А ще ж козак Морозенко словами пробовкнув.* Нп. *Зумилися! всі четверо замовкли, проти мене ні слова не пробовкнути.* К. Іов. 71.

Пробовтатися, таюся, ешся, и. *Проболтаться (въ водѣ, жидкости) извѣстное время. Та оце ж усе з тими сорочками бовталась на річці,—аж до обід пробовталась.* Харьк.

Пробовець, йця, м. Пробойникъ. Херс. у.

Проболіти, лую, лиш, и. *Проболѣть.* *Проболіла рука три дні, а тоді перестала.* Харьк.

Пробоньку! меж. Ум. *отъ пробі!* *Ой пробоньку! повні хата костюків.* Ном. № 14171.

Пробрати, ся. См. **Пробірати, ся.**

Пробресті, бреду, деш, и. *Пробрестъ (по водѣ).* *Пробрів річкою до середини, а далі взяв ні—глибоко.* Харьк.

Пробрехати, шу, шеш, и. 1) *Лгать извѣстное время.* 2) *Лаять извѣстное время.* *Усю ніч рябо пробрехав,—мабуть вовка чув.* Харьк.

Пробрехатися. См. **Пробріхуватися.**

Пробріхуватися, хуюся, ешся, сов. в. **пробрехатися**, шуюся, шешся, *м.* Провираться, провратся. Чи дворанин він, чи купець,—про те вже не скажу вам, братця, щоб иноді не пробрехатися. Гліб. Хто бреше, той ся пробреше. Чуб. I. 236.

Пробрігтися, рююся, ішся, *м.* Провинитися, напроказити.

Пробрязкати, каю, еш, *м.* Пробренчать известное время.

Пробрязчати, чү, чіш, *м.*—**Пробрязкати**.

Пробу, меж.—**Пробі**. Грин. I. 286. *Ном.* № 14171. Нептун дочувсь в скляних будинках, що пробу закричав Еней. Котл. Ен.

Пробубоніти, ню, ніш, *м.* Пробормотать. „Е, як би була!“—пробубонів Кобза. Стор. МПр. 84.

Пробувалий, а, е. Бывалий, опытный. Пробувалий чоловік Стах. НВолын. у.

Пробувати, ваю, еш, *м.* Быть, находиться, пребывать, жить. Бо як тяжко на безвідді рибі пробувати, так тяжко на чужині безвідному пробувати. Мет. 349.

Пробувати, бую, еш, *м.* Пробовать, испытывать. Не треба пробувати Бога. Гн. I. 83. Він же тебе цілує, він тебе милує! а він твого дівоцького розуму пробує. Мет. 41.

Пробуджувати, джую, еш, сов. в. **пробудіти**, джү, диш, *м.*—**Збуджувати**, збудити. Перенесу ключі не побрязкуючи, пробуджу милого не доторкуючи. Мет. 26.

Пробуджуватися, джуюся, ешся, сов. в. **пробудітися**, джүся, дишся, *м.*—**Збуджуватися**, збудитися. Дях тоді добрий, як спить, а пробудитися, то біда. *Ном.* № 856.

Пробужати, жаю, еш, *м.*—**Пробуджувати**. Пробужає свого пана. Чуб. V. 942.

Пробужатися, жаюся, ешся, *м.*—**Пробуджуватися**. Він на завтра устає, пробужається. Рудч. Ск. I. 84.

Пробунок, нку, *м.* Проба. Котками закахав рілля на пробунок.

Пробунтувати, тую, еш, *м.* Пробунтовать.

Пробуркати, ся. См. **Пробуркувати**, ся.

Пробуркувати, кую, еш, сов. в. **пробуркати**, каю, еш, *м.* Пробуждать, пробудить. Пробуркав у серці в його знависть. Полт.

Пробуркуватися, куюся, ешся, сов. в. **пробуркатися**, каюся, ешся, *м.* Просыпаться, проснуться, пробуждаться, пробу-

диться. *Византия пробуркалась, витріщає очі.* Шевч. 60. *Прокинься, миле дитятко, пробуркайся і проходись.* Котл. Ен. II. 37.

Пробурлакувати, кую, еш, *м.* Прожить бездомным бобылем. Вік пробурлакувати. *Ном.* № 10686.

Пробурмиструвати, рую, еш, *м.* Пробить бургомистромъ.

Пробуртіти, чү, тіш, *м.* Просверлить, пробуравить. Ось шрами, а ось-де куля пробуртила ногу. Мкр. Н. 27.

Пробурчати, чү, чіш, *м.* Проворчать. Якою там кулика ви видумали, дядьку!—пробурчав. МВ. I. 105.

Пробүти, бүду, деш, *м.* Пробыть. См. **Пробувати**. Пробув у городі три дні. Через михі вороженьки ніде пройти доріженьки, ніде пройти, ні пробутти, щоб в дівчини в гостях бути. Грин. III. 189.

Пробүток, тку, *м.* Житье. Kolb. I. 98. Дай, Боже, вік довгий, пробүток добрий. Гол. IV. 554. Я дав йому пустиню на пробүток. К. Юв. 88.

Провадити, джу, диш, *м.* 1) Вести, везти. О. 1862. IX. 110. А куди Бог провадить? Св. Л. 8.—**життя**. Вести жизнь. *Життя провадити собаче.* *Ном.* № 2114. 2) Дѣлать. Провадили ми наше діло в благодатній тишості. К. XII. 10. 3) Доставлять. Аж з Рейну і Угорици бочками провадили рейнське і усякі напитки. Стор. МПр. 67. 4) Твердить, настойчиво говорить одно и то-же. Мудрець же фізику провадив. Котл. Ен. III. 53. Перша каже: у небои пристітні уроки; друга плече: йй завійна всунулася в боки; третя лихо зве уразом і провадити зліля: росторонишу, то хвилівник і друге безділля. Мкр. Н. 4. **Провадити на вербі** гріші. Розказувать небылицы.—не знать що. Нести вздоръ. Не знать що провадять!... То вигадки бабські! К. Досв. 79.

Провакувати, кую, еш, *м.* Пропустить, потерять (время). А бери миш ціпа та будемо молотити, а то й день так провакуємо. Грин. II. 207.

Провал, лу, *м.*—**Провалля**. Вх. Зн. 56.

Проваласатися, саюся, ешся, *м.* Прощлягаться, протаскаться. Копійчини не приніс, а літ чотирнадцять проваласався. Г. Барв. 527.

Провалина, ни, ж. Яма, гдѣ провалилась земля, пропасть. Засипати.... провалину. Левиц. I. 279. Декотрі позлазили вниз, поховались меж купами каміння, попрутувалися до провалин. Левиц. I. 90.

Земля завалилась.... спустили в ту провалину. Чуб. II. 298.

Проваліти, ся. См. **Провалювати**, ся.

Провалля, ля, с. Пропасть, оврагъ. АД. II. 26. Ой зійду я на ірочку та заляну в провалля. Чуб. V. 1016. Ум. **Проваллячко**. *Ном.* № 11412. Ув. **Проваллюка**. Лохв. у.

Провалювати, люю, еш, сов. в. **проваліти**, лю, лиш, *м.* Проламливать, проломить, пробивать, пробить. А ні каменя не дадуть голову провалити. *Ном.* № 4689. 2) Наваливать, навалить. Шух. I. 91.

Провалюватися, лююся, ешся, сов. в. **провалітися**, люся, лишся, *м.* 1) Проваливаться, провалиться. Туди не підскочиш, туди не провалишся. *Ном.* № 2033. 2) Проламливаться, проломиться. Ударив кулаком у стіну,—так стіна і провалилась, дама, що була така застєшники, як у мужика хата. Рудч. Ск. I. 104.

Провартувати, тую, еш, *м.* Пробыть на стражѣ, прокарать.

Провезті. См. **Провозити**.

Провередити, джу, диш, *м.* Проколоть, пробить насквозь. Вх. Зн. 56.

Провередувати, дую, еш, *м.* Прокапризначать, прихотничать известное время.

Проверещати, щү, щіш, *м.* Рѣзко прокричать.

Провернути, ну, неш, *м.*—**Провертїти**. Проверни дірки в дошці. См. **Провірчувати**.

Провеселїтися, люся, лишся, *м.* Провести весело время.

Провесїнь, ні, ж. Начало весны. *Настала ж провесїнь і воду скрізь пустило.* К. Дз. 153. Переносно: молодые годы. А кому немлобо олягнутъ назад себе, сподадать свою провесїнь. Св. Л. 38.

Прівесна, ни, ж.—**Провесїнь**. Мнж. 190. На прівесні. Ранней весной.

Провестї, ся. См. **Проводити**, ся.

Провечеряти, ряю, еш, *м.* Проужинать. Провечеряв три копійки. Харьк.

Провештатися, таюся, ешся, *м.* Прощатися, прощлягаться. Пішли запорожці до турчина і провештались у його літ з двадцять. Стор. II. 141.

Провідіти, джу, диш, *м.* Прозрѣть. ЕЗ. V. 201. Ту є на долині така керниця.... що й аби темний у ні умівсі, то би провідів. Гн. II. 203.

Провїна, ни, ж. Вина, проступокъ. АД. II. 62. За яку провину у холодну посадили його? НВолын. у. То се вони кара-

ються у його за провину, за гордощі без міри. К. Юв. 79. Ум. **Провінка**, **провінонька**. А за тоту провіноньку Бог би тя скарав. Гол. I. 294.

Провїнен, вїнна, не, **провїний**, а, е. Винавать, виновенъ. Дівчинонька мила перш мене любила, тепер залишила; скажи мені, що провинен? чи не люблю, як повинен? Чуб. V. 168.

Провинїти, ню, ніш, *м.* Провиниться. Що ж я провинив, що тя питаю? Чуб. V. 89. Будеш бити, сли-м провинила. Гол.

Провинїтися, нюся, нішся, *м.*—**Провинити**. Скажи, в чому тобі я провинився? К. Юв.

Провїнка, ки, ж. Ум. отъ провина.

Провїнник, ка, *м.* Виножникъ, провинившійся. Провинників-парубків посадили в холодну. Рк. Левиц.

Провїнонька, ки, ж. Ум. отъ провина.

Провинуватитися, чуюся, тишся, *м.* Провиниться. Жив дяк у якомусь селі, та чимсь провинувативсь. О. 1862. VI. 54.

Провївати, ваю, еш, сов. в. **провїяти**, вію, еш, *м.* Провѣвать, провѣять, продувать, продуть. (Земляночка) без дверець і без віконць: нікуди вітру провївати. Мет. 448. Куди віє, туди й провїває, козака молодого прохолоджує. ЗОЮР. I. 15. Роскидаю всю одежу, нехай вітер провїва. Грин. III. 196.

Провід, воду, *м.* 1) Руководство, предводительство, веденіє. Ком. Пр. № 1091. **Давати провід**. Руководить. 2) Провожданіє, а также люди, провожающіє кого либо. З музиками, з проводом провозжали гостей. Левиц. Пов. 183. Похоронная процессія: духовенство съ хоругвями и народъ за гробомъ. О. 1862. IX. 52. Бучно з проводом ховали поїзну. НВолын. у.

Провідання, ня, с.—**Відвідини**? Там вам буде пиння, гуляння, хороше буде вам провідання. Мил. М. 69.

Провідати. См. **Провідувати**.

Провідній, а, є. 1) Путеводный, руководящій. 2)—тиждень. Ооміна недѣля.

Провідник, ка, *м.* Проводникъ; руководитель. Мил. Св. 54. Ой дай мені провідника, рідного братіка. Нш. Ум. **Провідничок**. Ой дай мені провідничка хоч братчика. Мил. Св. 54.

Провідниця, ці, ж. Проводница, руководительница. Мил. Св. 54. Ой дай мені провідничка—рідного братіка, ой дай мені

провідницю,—хоть сестрицю. Мет. 225. Ум. Провідничка.

Провідничка, ки, ж. 1) Ум. отъ провідниці. 2) Особая свѣчка во время похоронъ: съ такими свѣчками въ рукахъ дѣти становяться вокругъ гроба предъ выносомъ его изъ дому, трижды ихъ притушиваютъ, а остатокъ прилѣпляють къ срединѣ гроба. Мил. 169.

Провідувати, дую, еш, сов. в. провідати, даю, еш, ил.=Відвідувати, відвідати. Опріч дівчат приходили провідувати Оксану й жінки, й молодий, бо Оксану усі селом любим. Кв.

Провіз, пред.=Проз. А я пройду провіз наші чати. К: МБ. X. 19.

Провікувати, кую, еш, ил. Прожить жизнь. Сама свій вік провікує. Змiev. у.

Провірити. См. Провіряти.

Провірчування, ня, с. Просверливание. Харьк.

Провірчувати, чую, еш, сов. в. провертати, рчу, тиш, ил. Просверливать, проворачивать, пробуривать. Провірчує дірку в дошці отим великим сверлом. Харьк. у.

Провіряти, ряю, еш, сов. в. провирити, рю, риш, ил.=Перевіряти, перевірити.

Провітрити, ся. См. Провітрувати, ся.

Провітрувати, рюю, еш, сов. в. провѣтрити, рю, риш, ил. Провѣтривать, провѣтрить. Шевч. 169. Треба провѣтрувати одержу. НВолын. у. Нехай тільки сунеться, то ми його на першій осіці провѣтрим. Стор. МПр. 221.

Провітруватися, рююся, ешся, сов. в. провѣтритися, рюся, ришся, ил. Провѣтриваться, провѣтриться. Шевч. 169. Ви трошки провѣтритеся і поздоровишаєте. Левич. Пов. 271.

Провіщати, щāju, еш, ил. 1) Возвѣщать, проповѣдывать. Ти ж (Іван Христитель) ходивши по містах і селах провіщає: „покайтеся від гріхів“. Чуб. I. 172. 2) Предвѣщать. Що ж за го́мін чудний ходить од краю до краю? Чи він що нам наладує, чи що провіщає? Кост. (О. 1861. II. 45).

Провіщо, нар. Зачѣмъ, для чего. Навіщо й провіщо своє віддати?

Провіщувати, щāju, еш, ил. Предсказывать, возвѣщать. Сич провіщував щось недобре.

Провіяти, вію, еш, ил. Провѣять (зерно). А що ж тут міркувати? Не полінуєся провіять,—сказала Хієря тут,—в мішечки позсипай. Г.-Арт. (О. 1861. III. 93).

Провладати, даю, еш, ил. Провладѣть. Проводарь, ря, м. Проводникъ, вожатый. Измалечку я був сирітським батьком, від матері—проводарем удовам. К. Юв. 67.

Проводі, від, м. мн. 1) Оомина недѣля. О. 1861. XI. Св. 42. То було на самі проводи, і треба було через кладовище йти, де на гробах у той день усі поминають своїх родичів. Кв. Після провід ми ун'ять поїдмо до товару. Харьк. г. Після провід ми ун'ять поїдмо туди. Харьк. г. 2)—русальні, русальчини. Первий понедѣльник послѣ троицкихъ святокъ, когда, согласно повѣрью, провожають пѣснями уходящихъ русалокъ. Грин. III. 116.

Проводирь, ря, м.=Проводарь. Св. Л. 139. Горе вам, проводирі сліпі! Св. Мт. XXIII. 16.

Проводити, джу, диш, сов. в. провести, веду, деш, ил. Проводить, провожать, провести. Котилася зірка з неба та впала додолу: ой хто мене молодую проведе додому? Проводь, проводь, козаченьку, проводь, не барися. Нп.

Проводитися, джуся, дишся, сов. в. провестися, дүся, дешся, ил. Продолжаться, продолжаться, тянутися, длиться, продлиться. Як пішло по судач, та й провелося оте діло і чей дово. Лебед. у.

Провожати, жаю, еш, ил.=Проводити. Провожала сина мати. Шевч. 32.

Провозити, жу, зиш, сов. в. провезти, зү, зеш, ил. Провозить, провезти. Верстви зо дві я його провіз, а там він уже сам пішов. Харьк. у.

Проволікати, каю, еш, сов. в. проволекти, чу, чеш, ил. Протаскивать, протаскать, проволочь.

Проволікатися, каюся, ешся, сов. в. проволектися, чүся, чешся, ил. 1) Протаскиваться, протаскаться. 2) Тянутися, протягаться. Це діло проволеклось до Різдва. НВолын. у.

Проволовідити, джу, диш, ил. Затянуть, замедлить.

Проволовідитися, джуся, дишся, ил. Промедлить, провозиться.

Проволіка, ки, ж. Замедление, проволочка. Шевч. (О. 1862. III. 7). Пішло наше діло у проволіку. Волч. у.

Проволокіта, ти, ж. Бродяжничество, шлянье. Як пустить Бог Микиту на проволіку, то аби де умре. Ном. № 2120.

Проволочити, чу, чиш, ил.=Проволекти.

Проволочитися, чүся, чишся, ил.

1)=Проволоктися. 2) Пробродить. Цілий день проволочився, ходячи то сюди, то туди.

Проворіття, тя, с. Просѣлка, промежутокъ между двумя лѣсами. Черк. у.

Проворкуватий, а, е=Проворний. Черниг. г.

Проворний, а, е. Проворный, быстрый, ловкій. На мхо здався він проворний, завзятийший од всіх бурлак. Котл. Ен. I.

Проворно, нар. Проворно, быстро.

Проворяка, ки, об. Проворный, ловкій, проворная, ловкая. Я, мамочко, проворяка, йду, а дядків парубок роззяваяка йде та прямо мені голобляє в рот. Грин. II. 310.

Провулок, лка и лку, м. Проулокъ.

Провчати, чаю, еш, сов. в. провчати, вчу, вчиш, ил. Проучать, проучить. У нас не попадайся, зараз провчимо. Ось потривай, жінко,—я його провчу. Рудч. Ск. I. 180. См. Проучити.

Прів'язь, зі, ж. Средняя часть рыболовной сѣти.

Прогавкати, каю, еш, ил. Пролаять.

Прогайвина, ни, ж. Прогалина.

Прогайка, ки, ж. Промедление. Міусск. окр.

Прогайльовина, ни, ж.=Прогальовина. Левч. 129.

Прогайнувати, ную, еш, ил. 1) Промотать, спустить. Ой ти проп'єш, прогайнуєш усю худобоньку. Чуб. V. 423. Що воєнь заторєш, за нім прогайнуєш. Нп. 2) Даромъ прогулять (время). Прогайнував цілий тиждень. Вх. Зн. 56.

Прогалина, ни, ж.=Прилука 1. Шух. I. 73.

Прогальовина, ни, ж. Прогалина, поляна въ лѣсу. Черк. у.

Прогальюватина, ни, ж. Прогалина, незасѣянное мѣсто среди хлѣбовъ. Лохв. у.

Прогальявина, ни, ж.=Прогальовина.

Проганяти, няю, еш, сов. в. прогнати, жену, неш, ил.=Прогонити. Ти проганяв голодного від себе. К. Юв. 49. Ей туди удова, удова молодая та сірій воли проганяла. Грин. III. 418.

Прогантувати, тую, еш, ил. Проработать, вышивая золотомъ или серебромъ.

Прогари, м. 1) Отверстія въ печномъ поддувалѣ, въ рѣшеткѣ поддувала. Міусск. окр. 2) Отверстія въ печи кирпичнаго завода, сквозь которые проходитъ вверху на кирпичи огонь. Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Прогарманувати, ную, еш, ил. Промолотить гарманом. (См.).

Прогарцювати, цюю, еш, ил. Прогарцовать. Цілий день прогарцював на коні.

Прогарчати, чу, чиш, ил. Проворчать. Шука узав подарунок, доторкнувся устами до сукні молодої і щось прогарчав собі під ніс. Стор. МПр. 85.

Прогаяти, гаю, еш, ил. Непроизводительно потратить, пропустить (о времени). Днів два прoderжуть, днів два в проїзді, от і проаяють. Київ.

Прогварити, рю, риш, ил.=Проговорити. Гол. II. 711.

Прогін, гону, м. 1) Дорога (между полями и пр.) для прогона скота. Вх. Зн. 56. Чуб. VI. 45. 2) Палка у невода, которою пропускають неводъ подъ ледъ. Полт. г. 2) Длина зданія отъ угла до угла. Чуб. VII. 377. 4) Діаметръ. Млиновий камінь має три аришини у прогоні. Черк. у. 5) мн. Въ гончарномъ горні: круглыя отверстія въ черні для пропуска огня и дыма. Вас. 180.

Проглаблати, лаю, еш, ил. Проговорить. Так проглаголавши, замовк старий. К. ЧР. 421.

Прогледіти, джу, диш, ил. Проглянуть. Така щущина, що й прогледіть не можна. Черниг. г.

Прогледітися, джуся, дишся, ил. Просмотрѣть, не замѣтитъ при осмотрѣ. Гляди та й не проглядишь, купи та й не прокутишь. Ном. № 5861.

Проглинүти, нү, неш, ил. Проглотить. Мнж. 26. Не будь ні іркий, ні солодкий: будеш іркий—прокленуть, а солодкий—проглинуть. Посл.

Проглуб, бу, м. Глубина. Вх. Зн. 56.

Прогляд, ду, м.=Перегляд. Частенько шлють мені землячки на прогляд свої словечні трудн. К. Хата. 7.

Проглядати, даю, еш, сов. в. проглянути, ну, неш, ил. 1) Проникать, проникнуть взглядомъ; охватывать, охватить взглядомъ. Ой гаю ж, мій гаю, пустий не прогляну. Чуб. V. 33. Поле ж мое широкое! Не могла м тя проглянути чорненькими оченками. АД. I. 289. 2) Проглядывать, проглянуть, видѣться. А між ними і землячки де-де проглядають. Шевч. 3) Только сов. в. Позидать. Піти у Почайн світа проглянути. Каменец. у.

Проглянутися, нуся, нешся, ил.=Проглянути 1. Зайхав у ліс, та такий пустий, що й не проглянешся. Грин. I. 91.

Прогнати. См. Прогонити.

Прогнівати, ваю, еш, сов. в. прогністи и **прогніти, гнію, єш, и.** Прогнивать, прогнить.

Прогнівати, ся, ваю, ся, еш, ся, и. = **Прогнівати, ся.** Ми вас просимо: не прогніжайтесь! О. 1861. XI. Св. 63. Ісус прогнівався. Єв. Мр. X. 14.

Прогнівати, ся. См. Прогнівляти, ся.

Прогнівляти, ляю, еш, сов. в. прогнівляти, влю, виш, и. Гнівлять, прогнівлять, разсердить. Не так то отцевої і матчиної молитви прохати, як її прогнівляти. Чуб. V. 849. Милосердного віхами прогнівляли. К. МВ. X. 3. Ой деє же ми, да милі братця, да Бога прогнівими, що у неділеньку до схід сонця горілочку пили. Чуб. V. 1024.

Прогнівлятися, ляюся, ешся, сов. в. прогнівлятися, влюся, вишся, и. Гнівляться, прогнівляться, разгнівляться. Чуб. III. 357. Прогнівивсь ти на народи, вигубив жорстоких. К. Псал. 17.

Прогній, нбю, м. Незамерзающее мѣсто на болотѣ. Сим. 147. Низкое мѣсто, заливаемое водой по крайней мѣрѣ на полѣ лѣта. Нѣжин. у. Тепкое мѣсто. Волч. у. Кобилиці... у проної поховались. Рудч. Ск. I. 87. Отам поперед був кічура, а тепер проної, трясовина. Волч. у.

Прогноїна, ни, ж. Трясина.

Прогноїстий, а, е. Имѣющій много прогноїв.

Прогноїти, гнобю, їш, и. 1) Прогноить. В калюжі, в болоті серце проноїла і в дулю холодне іадюк напустила. Шевч. 668. 2) Унавозить. Прогноїти поле. Вх. Лем. 457.

Проговіти, вію, еш, и. 1) Проговѣть. 2) Истратить на говѣньє. Конійок 30 проговівала. Харьк. г.

Проговоріти, ся. См. Проговорювати, ся.

Проговорювати, рюю, еш, сов. в. проговоріти, рю, риш, и. Проговаривать, проговорять. Не проговорили до його ні словечка. Кв.

Проговорюватися, рююся, ешся, сов. в. проговорітися, рюся, ришся, и. Проговариваться, проговориться. Говори, та не проговорися. Ном. № 1115.

Прогодувати, дую, еш, и. Прокормить. То прогодую діти малі і вдови старі. Чуб. III. 414.

Прогодуватися, дуюся, ешся, и. Прокормиться. Самим твоїм заробітком не прогодуємося. Київ. у.

Проголіти. См. Проголювати.

Проголовувати, вую, еш, и. Пробить головой известное время.

Проголодувати, дую, еш, и. Проголодать. Проголодувала з тиждень (шукаючи заробітку), та з тим і додому прийшла. Київ. у.

Проголосіти, шю, сиш, и. Проплакать. Проголосила весь день.

Проголювати, люю, еш, сов. в. проголіти, лю, лиш, и. Пробивать, пробить. Патер з проголением тімням. Стор. МПр. 44.

Прогон, ну, м. См. Прогін.

Прогонити, ню, ниш, сов. в. прогнати, жену, неш, и. Прогонять, прогнать. Ох, жінко, каже чоловік, проженем ми цього барана. Рудч. Ск. I. 41. На божєє слово воки б насміялись, дурним би назвали, од себе б пронали. Шевч. 9.

Прогонич, ча, м. Желѣзный болтъ, которымъ запираются ставни. З прогонича зуздрів дірку. Г.-Арт. (О. 1861. III. 107).

Прогончарувати, рую, еш, и. Заниматься горшечнымъ ремесломъ известное время.

Прогоня, ні, ж. Просѣка въ лѣсу. Харьк. г.

Прогоріти, рю, риш, и. Прогорѣть. З причілку стіна прогоріла наскрізь.

Прогорниця, ці, ж. Круглая дыра въ центрѣ верхняго жернова ручной мельницы. Шух. I. 104, 106.

Прогорнүти. См. Прогортати.

Прогортати, таю, еш, сов. в. прогорнүти, нү, неш, и. Раздвигать, раздвигнуть, отворачивать; прогребать, прогребть, прочистить. Ой то перепілочка, ой мала невеличка, ой по полю літає, ой комиш прогортає. Чуб. V. 22. Вуса прогортає. Св. Л. 202. Я сніжок прогортну. Мил. 192. Я солому прогортаю, зерняти шукаю. Грин. III. 166.

Прогорювати, рюю, еш, и. Прогоревать. Прогорювала ще скілько літ з малим Тишком. МВ. I. 53.

Прогосподарювати, рюю, еш, и. 1) Прогосподарничать. 2) Хозяйничая, потерять. І корови, і воли—усе прогосподарював.

Прогостювати, тую, еш, и. Прогостить. Цілий день прогостює було. МВ. (О. 1862. III. 46). Чи довго, старий, прогостюєш у нас? Стор. II. 84.

Програ, ри, ж. Проигрывать. Люби іру, люби й проіру. Ном. № 12591.

Програвати, граю, єш, сов. в. про-

грати, граю, еш, и. Проигрывать, проиграть. Або вирав, або проірав. Ном. № 4273. Проірав чумака вози й воли в кості. Чуб. V. 1039. 2) Играть, проиграть на музыкальномъ инструментѣ. У військову суремку добре грає-проірає. АД. I. 258.

Програватися, раюся, ешся, сов. в. програтися, граюся, ешся, и. Проигрываться, проиграться. Котл. Ен. V. 28. От грали, грали, один проіравсь. Драг. 127. Ти ж знав, що вчора нати у карти пан проіравсь? Г.-Арт. (О. 1861. III. 83).

Прогребті. См. Прогрібати.

Прогреміти, млю, мш, и. Прогреміть.

Прогризати, заю, еш, сов. в. прогрізти, зү, зеш, и. Прогрызать, прогрызть. Так не проклята мишца! Глянь, яку дірку прогризл! Черниг. у.

Прогризатися, заюся, ешся, сов. в. прогрізтися, зүся, зешся, и. Прогрызаться, прогрызться. Той змії як прогрізся скрізь той лїс і знов летить за ними. Рудч. Ск. I. 119.

Прогрібати, баю, еш, сов. в. прогребті, бую, беш, и. Прогребать, прогребть, прочистить. Прогріб присок в ониці. Грин. II. 183. Чорний ворон... кіхтями-ніхтями прогрібає. Мил. М. 38.

Прогрівати, ваю, еш, сов. в. прогріти, грію, еш, и. Достигать, достигъ своимъ тепломъ куда, сквозь что. Такої ж ви хатоньки (=труни) забажали темної, незидної, невеселой! Туди сонечко не прогріє, вітрець не провіє. Мил. 185.

Прогрімати, маю, еш, и. Прогреміть.

Прогрімтати, чю, чеш, прогрімтати, чю, тиш, и. = **Прогрімати.**

Прогріх, ха, м. Погрѣшность, промахъ. Левиц. (Правда, 1868, 545).

Прогрішати, шаю, еш, сов. в. прогрішити, шю, шш, и. Погрѣшать, погрѣшить. Що ж єм прогрішив, о що тя питаю, ти ж сама знаєш, як тя кошаю. Гол. I. 349.

Прогрішатися, шаюся, ешся, сов. в. прогрішитися, шүся, шшся, и. Провиняться, провиниться. Ти любиш її, хоч вона й прогрішилась. Г. Барв. 344.

Прогромаджувати, джую, еш, сов. в. прогромадити, джу, диш, и. Прогребать, прогребть. Прогромадив ямку і заховав кость. О. 1862. V. 84.

Прогугнати, ню, ніш, прогугнявити, вю, еш, и. Провзнести въ носъ, прогуг-

савить. „Спасибі, пани молодці!“ прогугнув Кривоніс. Стор. МПр. 130.

Прогүлок, леа и леу м. Узкій проходъ. НВолын. у.

Прогүлька, ки, ж. Гульба? Чоловіче, ти знаєш, що ти все п'єш та цуляєш, що все цульки та прогүльки, а об смерті нема думки. Чуб. V. 1093.

Прбгүльком, нар. То появляясь, то исчезає. Місяць прогүльком з-за хмар вилядав.

Прогүлюватина, ни, ж. = **Прогалюватина.** Лохв. у.

Прогүляння, ня, с. Прогулка. Поїдемо, Домно, а в чистее поле, в чистее поле да й на прогүляння. Чуб. V. 704. Ой пусить коня на прогүляння. Грин. III. 631.

Прогүляти, ляю, еш, и. 1) Прогүлять. Чуб. V. 542. 2) Прокутить (деньги, имущество). А чи цулав, не цулав, сто червінців прогүляв. Чуб. V. 796. Прокутить известное время. Та вже ж люде в полі поорали, ми з тобою в корчмі прогүляли. Рудч. Чп. 223.

Прогүлятися, ляюся, ешся, и. Прогүляться. Позвольте, каже, мамо, у садочку прогүлятися. Рудч. Ск. I. 98.

Прогуркотіти, чю, тиш, и. Прогреміть.

Прогусті, дү, деш, и. Прогудѣть, прожужжать. Прогүло прокляте лихо та й заснуло. Шевч. 106. Чүтка прогүла. Прощель слухъ. Св. Л. 202.

Прогүторити, рю, риш, и. Проговорить нѣкоторое время.

Прогавити, влю, виш, и. Проворонить, прозѣвать.

Прогавитися, влюся, вишся, и. = **Прогавити.** Ледачі чабани прогавляються. О. 1862. V. Кух. 31.

Продавальный, ка, м. Продающій,—такъ называется въ свадебномъ обрядѣ каждый изъ мальчиковъ, который, вмѣстѣ съ братьями невѣсты, будто бы обороняетъ ее отъ жениха и затѣмъ „продаетъ“ послѣднему. Мил. 122.

Продавання, ня, с. Продажа, продаваніє. Харьк. у.

Продавати, даю, єш, сов. в. продати, дам, дасі, и. Продавать, продать. Продай, моя мати, коня вороного. Чуб. V. 365.

Продаватися, даюся, ешся, сов. в. продатися, дамся, дасіся, и. Продаваться, продаться. Мил. Св. 30. Нанявся—продався чортіві. Грин. I. 40.

Продавець, вця, м. Продавець. Знає то купець та продавець. *Ном. № 9575.*

Продагуха, хи, ж. Продащица. Чуб. III. 93.

Продаж, жу, м. Продажа. Несе молодича на продаж або птицю, або овоці. *Левиц. I. 104. Купля руки пече, а продаж іріє. Ном. № 10493. Виставив грудину на продаж. Видно голу гудь. Ном. № 11226.*

Продажний, а, е. Назначенний кь продаж. *Продажне—заважне. Ном. № 10523.*

Продажник, ка, м.—Продавальник. *Мил. 122.*

Продажність, ности, ж. Продажність. *К. Кр. 28.*

Продай, даю, м.—Продаж. На продай—для продажи. *Вх. Лем. 457.*

Продання, с. Продажа.

Продармувати, му́ю, еш, и. Пробить безь употребленія.

Продати, ся. См. Продавати, ся.

Продаус, са, м. (Продайус?) Велико-возрастний ученикъ учебнаго заведенія, имѣющій уже усы. *Приходять аж три четвертокласники—все продауси та юлибододи. Св. Л. 137.*

Продекламувати, му́ю, еш, и. Продекламировать.

Продержати, жу, жиш, и. Продержать.

Продерти, ся. См. Продирати, ся.

Продешевіти, ся, влю, ся, виш, ся, и. Продешевить, слишкомъ дешево продать. *Ви ж глядіть, дядьку, не продешевіть. Мир. Пов. II. 47.*

Продзвоніти, ню, ниш, и. Прозвонить. *Гарбузом прозвонила, редькою прокадила, отут лежи, вражий сину, в ямі. Чуб. V. 797.*

Прозеленькати, каю, еш, и. Прозвенѣть.

Прозвизчати, чу, чіш, и. Прожужжать.

Прозьбобати, баю, еш, и. Проклевать.

Продивітиса, см. Продивлятиса.

Продивлятиса, ляюся, ешся, сов. в. *продивитиса, влюся, вишся, и. 1) = Передивлятиса, передивитиса. 2) Проникать, проникнуть взглядомъ. Небо сине, чисте,—ні плямочки,—глибоке, просторе та широке, не продивитиса його глибини. Мир. ХРВ. 40. Ще прикріше подивилася дочці у вічі, неначе хотіла продивитиса їй у душу. Мир. Пов. II. 102.*

Продиво, ва, с. Большое диво, большое чудо. *Левиц. I. 172. На продиво була вродлива. Г. Барв. 217.*

Продимати, маю, еш, сов. в. *продути, дму́, дмеш, и.* Продувать, продуть. *Ном. № 158, стр. 295. Така хата, що наскрізь продимає Харьк. Добри-вечір, кумо моя! чи продула місце, та щоб мені з твоїм милим вечеряти сісти?—Ой щоб же ти, кумо моя, цього не діждала, щоб я тобі з моїм милим місце продимала. Грин. III. 350.*

Продиміти, ся. См. Продимляти, ся.

Продимляти, ляю, еш, сов. в. *продиміти, млю́, миш, и.* Прокапчивать, прокоптить.

Продимлятиса, ляюся, ешся, сов. в. *продимітиса, млюся, мишся, и.* Прокапчиваться, прокоптиться.

Продирати, раю, еш, сов. в. *продерти, деру́, реш, и.* Продирать, продрать. *Лізе на хату, продер стрігу та й лапає в те місце, де сало висіло. Рудч. Ск. I. 193. Не продереш очі, то продереш калитку. Ном. № 9970.*

Продиратиса, раюся, ешся, сов. в. *продертиса, руса́, решся, и.* Пробираться, пробратиса сквозь что. *Щось... затріщало, продираючись між кущами. Стор. МПр. 81. Почали вони поміж тими кущами продиратиса. КС. 1882. XII. 590.*

Продірини, рин, ж. *мн.*—Похрестини *Мил. 27.*

Продіхатиса, хаюся, ешся, и. Отдыхаться, освѣжиться, дыша чистымъ воздухомъ. *Збираються в Дорнях, хто пішки, хто возком, продіхатись в іалях, бо день був дуже шпаркий. К. Дз. 141.*

Продівувати, ву́ю, еш, и. Прожить вь дѣвцахъ. *Чи вік же їй продівувать, зносити брівоньки ні за що. Шевч. 586.*

Продідувати, ду́ю, еш, и. Прожить старикомъ.

Продіямати, маю, еш, и.—Продимати. *Як одсунеш кватирку, то так тебе вітрець продіймає. Волч. у.*

Проділіти, см. Проділяти.

Проділь, лю, м. Проборъ вь прическѣ. *Чуб. VII. 422. Дай, синку, я розділю тобі проділь. Левиц. I. 262.*

Проділяти, ляю, еш, сов. в. *проділіти, лю́, лиш, и.* Дѣлать, сдѣлать проборъ на головѣ. *Вмієте ви проділяти проділь по панській? Левиц. I. 262.*

Продірі, ра, м.—Протірі. *ЕЗ. V. 188.*

Продіркувати, ку́ю, еш, и. Продыравить. *Конот. у.*

Продлѣбатиса, баюся, ешся, и. Про-

возитиса надъ чѣмъ. *Продлубався нів дня по дурному.*

Продляти, ляю, еш, и. Промедлить, протянуть. *Продляли цілий день. Черк. у.*

Продмухати, хаю, еш, сов. в. *продмухати, хаю, еш, и.* Продувать, продуть.

Продмухнути, ну́, неш, и. Одн. в. отъ продмухати.

Проднювати, дню́ю, еш, и. Провести день.

Продовбати, см. Продовбувати.

Продовбувати, бу́ю, еш, сов. в. *продовбати и продовбти, бу́, беш, и.* Продолблять, продолбить. *Дірку продовба. Рудч. Ск. I. 117.*

Продовганитиса, нюся, нишся, и. *Замішкаться. Пішов до сусіди, казав: „та я не довго“, та ось бач і продовганився ось поки, що вже й вечір став. Екатеринос. у.*

Продовжити, ся. См. Продовжувати, ся.

Продовжувати, жу́ю, еш, сов. в. *продовжити, жу́, жиш, и.* Продлять, продлить, протянуть. *Доброму чоловіку продовж, Боже, віку. Ном. № 4430.*

Продовжуватиса, жу́юся, ешся, сов. в. *продовжитиса, жуся, жишся, и.* Длителься. *Літа же мої молодії, літа молоденькі!... Як дасть Господь миху домо, то покортіть, а як буде добра доля, ой то продовжіть. Гол. I. 273.*

Продоіти, см. Прокоувати.

Продолубати, баю, еш, и. Проковырять. *Начав долубать. Продолубав таку вже дірочку, що й кулак улізе. Грин. III. 336.*

Продомувати, му́ю, еш, и. Просидѣть дома. *А ми всі святки продомували, нікуди в світі не ходили.*

Продохнути, ну́, неш, и. Передохнуть. *Жовтий пісочок замі носочок, нельзя продохнути. Мет. 151.*

Продобувати, до́ю, еш, сов. в. *продобти, доу́, іш, и.* Доить, подоить слегка вь началѣ доенія. *Шух. I. 193.*

Продражнити, ню, ниш, и. Прозвать, дать насмѣшливое прозвище. *Подавав прізвища усім сусідам: одного продражнив по-мітохом. Левиц. Пов. 147.*

Продрати, деру́, реш, и.—Продерти.

Продратиса, деруса́, решся, и.—Продертиса. *Я пролізу, продеруся до дівчини в хижу. Чуб. V. 1118.*

Продрікати, жу́, жиш, и. Продрожать.

Продрімати, маю, еш, и. 1) Продре-

мать. *Продрімав нів ночі, а заснути таки не дали. Потерять, утратить изъ-за дремоты. Мнж. 112. 2) Задремать. Зробив він собі на тій яблоні тернову постіль: як ся продрімат, то ся уколе. Драг. 263.*

Продрухання, ня, с. Отрезвление отъ сна.

Продрухатиса, хаюся, ешся, и.—**Прочуматиса.** *Подол. г. За такою роботою продрухався, ілянув по боках. Св. Л. 303.*

Продумати, маю, еш, и. Продумать.

Продути, см. Продимати.

Продухвина, продуховина, ни, ж. *Продушина; прорубь. Поставили ятірі у продуховині. На яру ставочки здавались якимись продухвинами. Левиц. I. 17.*

Прожартувати, ту́ю, еш, и. Прошутить.

Прожати, жну́, жнеш, и. Прожать.

Проженихатиса, хаюся, ешся, и. Проухаживать.

Прожерення, ня, с. Пожраніє. *Привезе цитан царівну нашому змієві на прожереніє. Мнж. 31.*

Прожерка, ки, ж. *Раст. Paris quadri folia. Лв. 100.*

Прожерливий, а, е. Прожорливый.

Прожерти, см. Прожирати.

Прожеря, рі, об. Прожора. *Мнж. 190.*

Проживати, ваю, еш, сов. в. *прожити, живу́, веш, (жию́, еш), и.* Проживать, прожить, жить. *Горе нам, горювання,—як нам прожити? Чуб. V. 23. Дай же тобі, Боже, в щастю прожити. Чуб. III. 385. Из своєю дружиною в світі прожию. Чуб. V. 1041. Проживай, моя ясочко, веселою. МВ. (О. 1862. I. 72).*

Проживатиса, ваюся, ешся, сов. в. *прожитиса, живу́ся, вешся, и. 1) Проживаться, быть прожитымъ. Як во сні мені здалося, що на світі прожилося. КС. 1883. II. 468. 2) Безл. несов. в. житиса. Ой як тобі, моя сестро, та проживається? Грин. III. 402.*

Прожирати, раю, еш, сов. в. *прожертити, жеру́, жереш, и.* Проглатывать, проглотить; сожирать, сожрать, пожрать. *Драг. 249. Адам узів в рот та нагадавсі, що то Бог наказав, та й мапнувсі за горло, щоб не прожер. Гн. II. 223. Плив по морі, та й го риба з човном прожерла. Гн. I. 48. Царь оддав змієві прожертити свою дочку. Драг. 248.*

Прожирувати, ру́ю, еш, и. Пробаловаться, пропалить.

Прожи́рь, рі, ж. Соб. Обжоры. Нена-
ситна прожирь. Мир. ХРВ. 9.

Прожи́ти. См. Проживати.

Прожи́ток, тку, м. Життьє; средства
для жизни. Шух. I. 304. Жінка, витра-
тивши на лікарів весь прожиток, не могла
виойтись. Єв. Л. VIII. 43. Не то мені,
не то дітям, а онукам і правнукам стане
на прожиток. Грин. I. 92. Ум. Прожи́то-
чок. Аби то вас Пречиста Діва уздоровила
віком і здоров'єчком добрим, прожиточком
щасливим. ЕЗ. V. 108.

Прожиття́, тя, с.—**Прожиток.** Ой дай,
Боже, усім християнам мноїї літа, до
щасливого прожиття у сім світі. Макс.
Тяни звідти і на податки, і на прожиття.
Мир. Пов. II. 85.

Прожо́г, гу, м. Стремленіє, стреми-
тельность. Страховище, наставивши рои,
неслось з усюго свого страшного прожогу.
Мир. ХРВ. 129.

Прожо́гом, нар. Стремглавъ, опрометью.
Не розпитавишся броду, не лізь прожоюм
в воду. Посл. Собаки сунулись прожоюм до
мене. Черк. у.

Про́жра, ри, об. Обжора. Як та про́жра
жре. Мир. ХРВ. 178.

Прожу́ритися, рюся, ршся, л. Про-
печалиться, прогоревать.

Проз, пред. 1) Мимо. Йтимеш проз
його. Лохв. у. Иде... проз двір. Грин. II.
166. 2) Сквозь, черезъ. Прощідила проз
сито. Васильк. у. Проз ліжку наливала ка-
расину і то розмила. Васильк. у.

Проза, зи, ж. Проза. Прозою мальов-
ничою нам їх (думки) переказано. К.
(О. 1861. II. 231). Не так то вони (вірші)
голосні і часом наче в прозу впадають. К.
(Хата, 3).

Прозва́ти, ся. См. Прозивати, ся.

Проздрі́ти, рю, рш, л.—**Провидіти.**
Хто був темний ....проздрів. Гн. I. 190.

Прозеленуватий, а, е. Зеленоватий.
Константиногр. у.

**Прозива́ти, ваю, еш, сов. в. прозва́ти,
звў, звеш, л.** Прозывать, прозвать. Не
знає, як і батька її звать і прозивають.
Кв. Царські слуги прозвали його Незнайком.
Рудч. Ск. I. 106.

**Прозива́тися, ваюся, ешся, сов. в.
прозв́атися, звўся, звешся, л.** Назы-
ваться, называться. Стара прозивається Тер-
пимиха Гортиня, а дочка Наталка. Котл.
НП. 390. Ой був в Січі старий козак, про-
зивався Чалий. О. 1862. IX. I. (Нп.).

Прозівка, ки, ж. 1) Насмѣшливое

прозвание. Вх. Лем. 457. 2) Бранное слово.
Вх. Лем. 457.

Прозира́ло, ла, с.—**Дзеркало.** Вх. Лем.
457. Вх. Уг. 264.

**Прозира́ти, раю, еш, сов. в. прозир-
ну́ти, ну́, неш, л.** Прозирать, прозрѣть,
проникать, проникнуть зрѣніємъ. Ти у небо
прозираєш і в землю глибоко. К. Досв. 78.
Ледві-ледві опівночі серцем прозираю. Шевч.
263. Хто ж із них прозирнув глибше
в історичню правду? К. ХП. 40.

Прозімува́ти, му́ю, еш, л.—**Перезі-
мувати.**

Прозі́р, зору, м. 1) Отверстіє въ крышѣ
для прохода дыма и пр. Шух. I. 110,
174. 2) Просвѣтъ, дыра между сложен-
ными бревнами. Клади дрова щільніш, а то
прозір великий. Волч. у. 3) Дурной глазъ,
взглядъ, отъ котораго приключается бо-
лѣзнь, сглазъ. Мил. М. 36, 40.

Прозі́рний, а, е. 1)—**Прозорий.** Річок
прозірних чисті води. Щог. Сл. 104. 2) Отъ
сглазу происходящій. Мил. М. 51, 40, 57.
Пристріти.... прозірній. Мнж. 152. 3) Зри-
тельный. Прозірна труба. ЗОЮР. II. 53.
Рк. Левиц. 4) Четкій. Книжка ся прозірна,
бо в неї великі букви і мені добре читать.
Рк. Левиц.

Прозі́рніє, ку, м. Раст. Nuregisum
quadrangulum. Шух. I. 21.

Прозі́рність, ности, ж. Прозрачность.
Желех.

Прозб́рий, а, е. Прозрачный. Світ про-
ходить крізь скло, бо воно прозоре. Ком.
II. 42. Поділ, втягаючись роюм у Дніпро,
неначе плавав на синій тихій прозорій воді
з своїми церквами й будинками. Левиц.
Пов. 4.

Прозорі́стий, а, е. Ажурный. Вістря
долітців перебивають бляху наскрізь—се про-
зориста біла. Шух. I. 277.

Прозб́рний, а, е. 1) — **Прозі́рний.**
2) Прозб́рна рушниця. Ружье большого ка-
либра.

Прозб́ро, нар. Прозрачно.

Прозб́рчастий, а, е—**Прозорий.** Мир.
Пов. II. 84. Прозорчаста вода. Левиц. I. 62.

Прозрі́ння, ня, с. Зрѣніє. Вх. Лем.
457.

Прозьба, би, ж. Просьба. Як не даси
з прозьби, то даси з принуки, а чого прозьба
не докаже, то докажуть буки. Ном. № 1059.
Ум. Прозьбонька. Грин. III. 378.

**Прої́дати, даю, еш, сов. в. прої́сти,
їм, їси, л.** 1) Проѣдать, проѣсть, издер-
жать на пищу. Протратив там маєток

свій.... Як ж проїз усе, настала юлоднеча
велика в землі тій. Єв. Л. XV. 13, 14.
2) Проѣдати, проѣсть, прогрызть дыру.
Проїз дірку у бичка, з середини все виїз.
Рудч. Ск. II. 7. Протирати, протереть.
Сирая сириця до жовтої кости тіло ко-
зацьке проїдала. АД. I. 94. 3) Только
сов. в. Заѣсть, загрызть кого преслѣдо-
ваніями. Там старша невістка проїла менчу:
доти їла, поки таки свекор ту бідну ви-
нав. Пирят. у.

Прої́зд, ду, м. 1) Проѣздъ. Лучалось
і проїздом завернуть, щоб переночувати.
Стор. II. 167. 2) Проѣздъ, мѣсто для про-
ѣзда. Проїзду не дав і на ступінь. НВол-
ын. у.

Прої́зджати, джаю, еш, л.—**Прої́здити.**
Там пан Василько проїжджав. Чуб. III.
272. Десь мій милий на Вкраїні на ко-
нику проїзжав. Чуб. V. 381.

Прої́зджачий, чого, м. Проѣзжий. Ном.
№ 892. Та прохожиз, проїзджачиз у двір
закликав. Шевч. 108. Перехожий, проїз-
жачий—що їх там на шляху ні кидалося
в вічі, ніхто мене не заняв, спасибі Богу. Кв.

**Прої́здити, джу́, диш, сов. в. про-
ї́хати, їду, деш, л.** Проѣзжать, ѣхать,
проѣхать. Усюде, де не проїздив Кобза, на-
род ворухився. Стор. МПр. 51. Проїхали
поле, проїхали дуге. Чуб. V. 226.

Прої́здити, джу, диш, л. Проѣздить.
Хоче Палій проїздити коня свого. Драг.
204.

Прої́здитися, джуся, дишся, л. Про-
ѣздиться. Пої́дмо туди, побачим і погу-
ляєм там, да таки й прої́здимося трохи.
Рудч. Ск. II. 93.

Прої́сний, а, є. Прожорливый. Та хай
їм лиха година, щоб я поповичів їдувала,—
бо це народ прої́сний. Харьк. г.

Прої́сти. См. Прої́дати.

Прої́стливий, а, е—**Прої́сний.** Така
дитина прої́стлива, що чисто няк її не
наподуєш. Змієв. у. Слов. Д. Эварн.

Прої́сть, ти, ж. Обжорство. Оця бо ще
мені дитвора! як почне той хліб святий
джвакати,—справді, наче прої́сть напала.
Екатериносл. у.

Прої́ти, про́ю, їш, л. Варить въ за-
крытомъ крышкою горшкѣ. Вх. Зн. 56.

Прої́хати. См. Прої́здити.

Прої́да ди, об. Проїдоха. У якесь там
село прислали нового паламаря, та такого
прої́ду. Чуб. II. 656. А ти, прої́до все-
світня, твоїх рук нічого не мине!

Прої́дисвіт, та, м. Проїдоха, аван-

тюристь. Да не лай мене, моя матінко,
ніколи ні за що, полюбила прої́дисвіта,
превелике ледащо. Мет. 85.

**Прої́мати, маю, еш, сов. в. прої́няти
и про́няти, їмў, меш, л.** 1) Пронимать,
пронять. Цианський піт прої́ма. Ном.
№ 3197. Ой як рушить плечима, прої́ме
душу очима. Чуб. V. 1084. Чогось у бабусі
чепуренької слюзи покотились, наче б то
нічого й гіркого не сказав, а про́няв. Г.
Барв. 503. 2) Продѣвать, продѣть. Про-
няти нитку в голку. Борз. у. 3) Прони-
зывать, пронизать, проникнуть сквозь что.
Мнж. 83.—**зўбом.** Прокусить. 4) Заѣплять,
заѣплить. Взямь Байду, ізв'язали, за лівє
ребро іаком прої́няли. АД. I. 147. 5) Охва-
тывать, охватить. Холод почав прої́мати
Карпа. Левиц. КС. 71. Великий сум про-
няв мені все тіло. К. Юв. Радість прої́-
має тебе. Мир. ХРВ. 241. 6) Проняла́
дўмна когб. Явилась у кого мысль. Така
саме думка проняла й Чипку. Мир. ХРВ.
241.

**Прої́матися, маюся, ешся, сов. в.
прої́нятися и про́нятися, їмўся, мешся,
л.** 1) Быть проницаемымъ, пронатымъ,
пронизаннымъ и пр. 2) Проникаться, про-
никнуться. Мати—як мати: вона про́ня-
лася жалем рідної дитини, злянулася на
її слюзи. Мир. ХРВ. 330.

Прої́ти, ся. См. Проходити, ся.

Прока́дити, джу́, диш, л. Показить.
Чуб. V. 797.

Прока́жений, а, е. Прокаженный.
Приходить до його прока́жений. Єв. Мр.
I. 40.

Прока́за, зи, ж. Проказа. Прийшов
чоловік увесь у проказі. Єв. Л. V. 12.
Старці тебе цураються мов тії прокази.
Шевч. 460.

Прока́зати. См. Проказувати.

**Прока́зувати, зу́ю, еш, сов. в. прока-
за́ти, жу́, жеш, л.** 1) Говорить, перегово-
рить. Скоро се брат проказав, так і знав
кресаню. Федьк. 2) Диктовать, продикто-
вать. Ном., Передм. I. Ой, добродію! та
будьте ж милостиві, треба ще писати...
їще не все я проказала. МВ. I. 50. 3) При
обучені: говорить, сказать что либо, что
ученикъ долженъ повторить за учителемъ.
ЗОЮР. I. 50.

Прока́латати, та́ю, еш, л. 1) Просту-
чать въ колотушку; прозвонить. 2) Проїти
(о времени). Прока́латає швидко час. Греб.
333.

Прокапа́ти, па́ю, еш, л. Капать сквозь

что. *Що мої реберечка травка поростає, а мої карі очі кров прокапає.* Чуб. V. 662.

Прокаратаи, таю, еш, и. Прожить. *Як довгий вік прокаратаєш.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 112).

Прокатаи, таю, еш, и. Прокатать (на лошади).

Прокататися, таюся, ешся, и. Прокататься. *Син каже: прокатаємось.* Рудч. Ск. I. 101.

Прокашкати, каю, еш, и. Прокашлять сухим кашлемь.

Прокашати, чаю, еш, и. Прокатать известное время (бѣлье).

Прокачатися, чаюся, ешся, и. Проваляться. *Всю ніч прокачалася і таки не заснула.* Харьк. *Два тиждні хвора прокачалася.*

Прокашлювати, люю, еш, сов. в. прокашляти, ляю, еш, и. Прокашливать, прокашлять.

Прокашлюватися, лююся, ешся, сов. в. прокашлятися, ляюся, ешся, и. Прокашливаться, прокашляться. *О, бодай його!—скрикнув він, прокашлюючись.* Мир. Пов. II. 52. *Прокашляйся без зубів, сестрице, до мене ближче прихились.* Котл. Ен.

Прокваскати, каю, еш, и. Проквасать.

Проквасити, шу, сеш, и.—**дүшу.** Ьдою, преимущественно кислую, немного оживить себя. *Постой, каже, чорте, хоч я собі дружок вирву,—буде чим душу проквасить.* Рудч. Ск. II. 24. (Вівця) почесала з шляху до зеленого моріжку вхопити свіжої травичі та хоч капельку проквасити душу од тій страшної пилоти. Мир. ХРВ. 39.

Проквасніти, нію, еш, и. Прокиснуть.

Прокваснітися, ніюся, ешся, и.—**Проквасніти.** Вх. Уг. 263.

Проквиліти. См. Проквиляти.

Проквиляти, ляю, еш, сов. в. проквиліти, лю, ліш, и. 1) Плакать, стонать, простонать. 2) Кричать, прокричать (преимущественно жалобно. О некоторых звѣрях и птицах). АД. I. 185. *Вовки-сіромани квилять-проквиляють.* Мет. 443. Там сидить ясен сокіл-білозерець, жалобненько квилить-проквиляє. АД. I. 190.

Проквітати, таю, еш, и.—**Провітати.** Гол. IV. 523.

Проквокати, кчу, чеш, и. Проклохтать (о курицѣ).

Проквоблюто, прквобло, прквоблом, нар. Медленно. *Проквоблом співати.* Сквир. у.

Пробид, ду, м. Пробуждение. *Прокид від сну.* К. Дз. 110.

Прокидати, даю, еш, сов. в. прокидати, даю, еш, и прокинути, ну, неш, и. 1) Расчищать, расчистить, прогресть оть снѣга и пр. *Ну й понамитало снігу! Треба прокидати (прокинути) стежку від хати до хліва.* 2) Не попадать, не попасть, промахнуться. *Стріляли козаки та рейтарі. І вони прокинули.* Морд. Пл. 171. 3) Простилать, простлать. *Прокинувши на полу ряднину, лягла й сама хоч задрімати.* Мир. ХРВ. 56. *Та зійду я на могилу, та прокину сріячину, та ляжу трохи спочину.* КС. 1883. IV. 907. (Нп.). 4) Истратить, потерпѣть убытокъ. *На весіллі в родичів рублів н'ять прокинеш.* Лубен. у. *На тому заробиш, на тому прокинеш.* Лубен. у. 5) Сов. в. только прокинути. Будить, разбудить. *Цілу ніч прокидало Христю материне важке зітхання.* Мир. Пов. I. 118. *Заснула без подушки,—прокину б дівчину та поклали б їй подушечку.* Зміев. у.

Прокидатися, даюся, ешся, сов. в. прокинутися, нуся, нешся, и. 1) Просыпаться, проснуться. *Вночі прокинешся,—не спить Василько мій.* МВ. II. 9. Иногда прокинутися въ знач. очнуться. МВ. (О. 1862. III. 41). *Зомлів Марко, й земля задріжала... Прокинувся... до матері,—а мати вже спала.* Шевч. 118. 2) Появляться, появляться; встрѣчаться, случаться. *Щоки попадали і вже волосся прокидається біле.* О. 1862. X. 8. *Стали прокидатися де-де й злодіячки—новина в Пісках.* Мир. ХРВ. 119. Все ж таки прокидається такий час, що вони й цулиці бувають, і опочинуть як слід. Драг. 171. 3) Только сов. в. ? Отелиться. *Рано походила наша корова, то рано й прокинулася.* Зміев. у.

Прокипіти, плю, піш, и. Прокипѣть.

Прокисати, саю, еш, сов. в. прокис(ну)ти, ну, неш, и. Прокисать, прокиснуть. *Нехай кисне,—не прокисне, да нікому їсти.* Чуб. V. 133.

Прокіп'я, п'я, с. Праздникъ 8 іюля (Прокопа).

Прокладати, даю, еш, сов. в. прокласти, кладу, деш, и. Прокладывать, проложить. *Проклами зірочки дорогу у Русалим.* Стор. МПр. 41.

Проклинати, наю, еш, сов. в. проклясти, клянү, неш, и. Проклинать, проклясть. *Пішла мати да плачучи, свою сина проклиналичи.* Макс. *Дівчинючка плаче,*

сильненько ридає, свою долю проклинає. Мет. 79.

Проклинатися, наюся, ешся, сов. в. проклястися, нуся, нешся, и. 1) Проклинаться, быть проклятымъ. Шевч. 212. 2) Ругаться. *Аби ми нечистого духа не задували, нечистим духом ся не проклинали.* ЕЗ. V. 100.

Проклинути, ну, неш, и.—**Проклясти.** Бо я твою долю давно проклінула. Грин. III. 394.

Проклін, льбну, м. Проклятіє. *Проклін усім, хто пале, коле, ріже.* К. ЦН. 302. *Батькова та матчина молитва із моря виймає, а проклін у калюжі топить.* Ном. № 9373.

Прокліниця, ці, жс. Та, которая проклинаєть. Гн. II. 126.

Проклювати, клюю, еш, и. Проклевать. *Гусак: „Одчини, луплене теля!“—„Не одчину.“—„Ну, носом проклою.“* Рудч. Ск. I. 40.

Проклясти, ся. См. Проклинати, ся.

Проклятий, а, е. Проклятый. Употребляется какъ бранное слово. *Журба моя, журба, журба проклятая, та наважилася мене зовсім ізжурити.* Чуб. V. 420. *В одного чоловіка була жінка Химка, і така була проклята, що все його б'є.* Рудч. Ск. I. 57.

Прокляття, тя, с. Проклятіє. К. Псал. 88. *Байде мені латинське прокляття!* К. ПС. 52. *Нехай ляже прокляття на йому.* Левиц. I. 527.

Проклятуций, а, е. Ум. оть проклятий. Бранное слово. *Така натура вже проклятуца удасться.* Рудч. Ск. II. 174. *А проклятуций хміль як рута зеленів.* Греб. 371.

Прокловтнути, ну, неш, и. Проглотить. *А лисичка його—гам! та й проковтнула.* Рудч. Ск. II. 3.

Проколихати, шу, шеш, и. Покачать. *Повішу ще тій рукава—хай вітер проколише.* Чуб. V. 606.

Проколоти, ся. См. Проколювати, ся.

Проколупати, паю, еш, и. Проковырять.

Проколювати, люю, еш, сов. в. проколоти, лю, леш, и. Прокалывать, проколоть. *Голову проколеш йому остю.* К. Юв. 93. **Проколюватися, лююся, ешся, сов. в. проколотися, люся, лешся, и.** 1) Прокалываться, проколоться. 2) О зубах: прорѣзываться, прорѣзаться. *Дитині... проколоються зуби.* ЕЗ. V. 183.

Проколядувати, дую, еш, и. Пропѣть коляду.

Прокопати. См. Прокопувати.

Прокопувати, пую, еш, сов. в. прокопати, паю, еш, и. Прокапывать, прокопать.

Прокорм, му, м. Кормъ. *Щебече, мов синичка та, що дитиняток доглядає, за прокормом для їх літає.* Мкр. Г. 22.

Прокормити, млю, миш, и. Прокормить.

Прокормитися, млюся, мишся, и. Прокормиться.

Прокосити. См. Прекошувати.

Прокотити. См. Прокочувати.

Прокочувати, чую, еш, сов. в. прокотити, кочу, тиш, и. Прокатывать, прокатить.

Прокосувати, шую, еш, сов. в. прокосити, кошү, сиш, и. Прокашивать, прокосить.

Прокрадатися, даюся, ешся, сов. в. прокрастися, дуся, дешся, и. 1) Ловиться, поймається на воровствѣ, прокрастися. *Крав, крав, але ж і прокрався.* Подольск. г. *Слюсарь прокрався, а коваля покарали.* Ком. Пр. № 157. 2) Прокрадываться, прокрастися. *пройти тайкомъ.* *Ярема з Лейбою прокрались аж у будинок, в самий мюх.* Шевч. 189.

Прокричати, чу, чіш, и. Прокричать. *Нехай він мотує, поки сам загне, поки безголов'я ворон прокричить.* Шевч. 35.

Прокрутити. См. Прокручувати.

Прокрутитися, чуся, тишся, и. Провертѣться. *Як устанеш удосвіта, та до пізна й прокрутишся і попоїсти гаразд ніком.* Екатеринос. г.

Прокручувати, чую еш, сов. в. прокрутити, чу, тиш, и. Просверлить. *Взяла його, сховала до скрині і прокрутила маленьку дірочку, щоб дух пускати.* Чуб. II. 9.

Прокрякати, каю, еш и крячу, чеш, жс. Прокаркать.

Прокубляти, лю, лиш, и. Въ стогу сдѣлать углубление, подобное норѣ. *У припуск теля пускаємо, воно й прокубляло стіи.* Константиногр. у.

Прокувати, кую, еш, и. Прокричать (о кукушкѣ). *Зацвіли вишні, прокувала сива зозуля.* МВ. I. 140.

Прокукурікати, каю, еш, и. Прокукарекать, прокричать (о пѣтухѣ).

Прокульгати, гаю, еш, и. Пройти хромая.

Прокуняти, наю, еш, и. Продремать.

Прокупітися, **пліюся**, **пишся**, *гл.* Прокупитися, заплатити лишнее. *Купи, та й не прокутись.* Ном. № 5861.

Прокур, **ру**, *м.* Неоплаченный акцизомъ спиртъ, утаенный отъ акцизу перекуръ. Каменец. у.

Прокурвати, **влю**, **виш**, *гл.* Растратити на публичныхъ женщинъ. *А н'яничка що не прип'є, то все прокурвавить.* Гол. I. 222.

Прокурор, **ра**, *м.* Прокуроръ. *Нащо було Паньку прохатися в прокурори?* Греб. 362.

Прокусіти. См. Прокушувати.

Прокушувати, **шую**, **еш**, *сов. в.* прокусити, **шұ**, **сиш**, *гл.* Прокусывать, прокусать.

Пролазити, **жу**, **зиш**, *сов. в.* пролізти, **лізу**, **зеш**, *гл.* Проползати, проползти; пролѣзати, пролѣзти. *Пролізла гадюка. Марко проліз по під кушем глodu.* Стор. МІр. 111. *Не можна в двері,—я в кватирку, або пролізу в иншу дірку.* Гліб.

Проламати. См. Проламувати.

Проламувати, **мюю**, **еш**, *сов. в.* проламати, **маю**, **еш**, *гл.* Проламывать, проломить. *І проламавши (стелю), спустили ліжку.* Єв. Мр. 4. *Проламав (у лісі) стежку.* Рудч. Ск. II. 106.

Проласувати, **сую**, **еш**, *гл.* Употребити на лакомства. *Як би пак був він перед очима, а то за материними очима, то хоч і перепаде йому карбованець або два, то й проласує.* Лебед. у.

Пролев, **ва**, *м.*—**Прав**ев. *Ти лев собі, а я пролев,—циган одвічає.* Рудан. I. 72.

Пролєжати, **жу**, **жиш**, *гл.* 1) Пролєжати. *Ніч настане,—я в снізньках пролєжу.* Чуб. V. 467. *Ляже в садку та цілісінний день і пролєжить нерухомо.* МВ. II. 8. 2) Продавати, лежати. *Моя тобі зброя кілочка не вломить, я сам молод ліжка не пролєжу.* Чуб. V. 63.

Пролетіти. См. Пролітати.

Проливати, **ваю**, **еш**, *сов. в.* проліти, **ллію**, **лліш**, *гл.* 1) Проливати, пролити, разливати, разлити. (Примущественно о крови, слезахъ). *Кров не вода, проливати шкода.* Ном. № 1283. *Молодая молодице, нащо сльози проливаеш?* Чуб. V. 202. 2) Проливати сльозами. Проливати слезы. КС. 1882. XII. 498, 502. *Гірко плаче, дрібними сльозами проливає.* КС. 1882. XII. 494.

Проливатися, **ваюся**, **ешся**, *сов. в.* пролітисся, **лліюся**, **ллішся**, *гл.* Пролити-

ватися, пролитися. *Се есть кров моя, що за мною проливається.* Єв. Мр. XIV. 24. *Пливє човен, води повен, да коли б не пролився.* О. 1861. XI. 9. (Нп.).

Пролігати, **гаю**, **еш**, *гл.* Проглотити. *Музика що затирмгав, то і пролігав.* Ном. № 12465.

Пролиз, **зу**, *м.* Незамерзающее мѣсто на рѣкѣ. *Аж зирк,—заєць у пролізі чмиха.... бідний лапками перебіра, от-от під лід піде.* Св. Л. 95. *Оце проліз буде, а по при него йдуть через річку і не провалюється крига.* Каменец. у.

Пролизати. См. Пролизувати.

Пролізина, **ни**, **ж**.—**Прол**из. Черк. у. *Її ноги звинули тонкий лід, шурхнули в пролізину.* Левиц. I. 470.

Пролизувати, **зую**, **еш**, *сов. в.* пролізати, **лижу**, **жеш**, *гл.* Пролизывать, пролизать. *Лизнула раз, за другим разом уже дірку пролізала.* Рудч. Ск. II. 75.

Пролинуті, **нұ**, **нєш**, *гл.* Пролетѣти. *Ой хоч бачив,—проминуло, іалочкою пролинуло.* Чуб. V. 190.

Проліскуватися, **куюся**, **ешся**, *гл.* Лосниться, проблескивать. *Волос у мене вже сріблом проліскується.* Г. Барв. 8.

Проліти, **ся**. См. Проливати, ся.

Пролізти. См. Пролазити.

Пролій, (**лія**?) *м.* Ливень. Вх. Зн. 458.

Проліє, **су**, *м.*—**Прал**іє. ХС. VII. 457. *За лісом, за пролієм золота діжа сходить.* Чуб. I. 315.

Пролієска, **ки**, **ж**. Раст. Hepatica triloba Chaix. ЗЮЗО. I. 124.

Пролієсок, **ску**, *м.* Прогалина, поляна. *На полянах і пролієсах росла висока трава і ніколи не косилась.* Стор. II. 118 2) *мн.* Раст. Scilla cernua. Потебня. Къ ист. звук. III. 96.

Проліт, **ту**, *м.* 1) Летъ, летаніє. *Потепліло, пішла бджола у проліт.* Лебед. у. 2) Діаметръ, поперечникъ. *Те колесо на проліт має три припини.* Черк. у.

І. **Прол**ітати, **таю**, **еш**, *сов. в.* пролетіти, **лечу**, **тіш**, *гл.* Пролетати, пролетѣти. *Широкє поле, широка толока, тільки орлам пролітати.* Чуб. V. 128. *Дрібний сніжок пролітає.* Чуб. V. 1015.

ІІ. **Прол**ітати, **таю**, **еш**, *гл.* Облетѣти. *Я весь світ пролітала, золотих горів не видала.* Чуб. V. 336.

Пролітувати, **тую**, **еш**, *гл.* Прожити лѣто, провести лѣто. *Знов пішла по мoдях: де пролітую, де прозімую.* Г. Барв. 368.

Пролічити, **чу**, **чиш**, *гл.* Просчитать.

Пролляти, **ллію**, **еш**, *гл.* Пролить.

Проложити, **жұ**, **жиш**, *гл.* 1) = **Прок**ласти. *Ніколи не звернемо з дороги, що ти нам проложив еси.* К. (О. 1861. III. 6). 2) — **пісню**. Сложити, сочинити пісню. *Проложив їм пісню про Царя Намивая.* К. ЦН. 307. *Не з добра то хтось проложив пісню: „Мати наша, мати! не журиш ти нами“... Г. Барв. 175. Се не пісенька, а щирая правдонька. Так ми у своїх батьків служили, да оце про їх і пісню проложено.* ЗОЮР. I. 80. — **гүтірку**. Сложити, сказати. *„Чи чував ти, братіку, щоб миши одкусила коли олову чоловікові?—Засміявся козак: „Се, пане ясненькоможний, тільки таку гүтірку проложено“.* К. ЧР. 381.

Пролом, **му**, *м.* Брешь, проломъ. *Домаються мов у пролом замковий, потужніють руйною моею.* К. Іов. 64.

Проломина, **ни**, **ж**. Проломъ, проломленная дыра. *А в воротах унизу дощечка проломана.... От вовк повернувся другим боком, усунув хвоста в ту проломину....* Г. Барв. 244.

Проломіти, **млю**, **миш**, *гл.* Проломить. *Кругом хату обступили, самі двері проломали.* Чуб. V. 968.

Проломітися, **млюся**, **мишся**, *гл.* Проломиться.

Пролуб, **бу**, *м.*—**Ополон**ка. *Скочив в пролуб, але більше того не робив, бо дуже їо студінь проняла.* МУЕ. III. 54.

Пролютувати, **тұю**, **еш**, *гл.* Пробыть известное время разозленнымъ, разсерженнымъ.

Пролящати, **щұ**, **щйш**, *гл.* Известное время лящати (см.).

Пролаглювати, **ліюю**, **еш**, *гл.* Прокатать известное время на каткѣ (бѣльє).

Пролазати, **мажу**, **жеш**, *гл.* Промазать известное время.

Пролайнуті, **нұ**, **нєш**, *гл.* Промелькнутъ. *Щось наче промайнуло повз вікна.*

Пролаиструвати, **рұю**, **еш**, *гл.* Проработать (о плотникѣ, столярѣ).

Пролалярувати, **рұю**, **еш**, *гл.* Пробыть живописцемъ или маляромъ известное время.

Проландрувати, **рұю**, **еш**, *гл.* Проуптешествовать; пройти, путешествуя.

Проланіжити, **жу**, **жиш**, *гл.* Побить кого. *Я його добре проланіжив,—знатиме, як мене займати.*

Пролантачити, **чу**, **чиш**, *гл.* Промотать, расточить. *Не против я, не проай-*

нував, не промантачив, не проциндриг без пуття. К. ЧР. 266.

Пролантачитися, **чуся**, **чишся**, *гл.* Промотатися. *Промантачились юродяне на свої що-тиждня новій моди.* К. (О. 1861. I. 311).

Пролантративити, **влю**, **виш** и **про**мартратити, **чу**, **тиш**, *гл.* Расточить, растратити, промотать. *Промартратили добро, пропили, проайнували.* Полт.

Проларудитися, **джуся**, **дишся**, *гл.* Прокопаться, провозитися, промѣшкати.

Проларшалкувати, **кұю**, **еш**, *гл.* Пробыть известное время маршалькомъ.

Пролахати, **хаю**, **еш**, *гл.* Расчитить поверхность воды прежде чѣмъ набрать. *Ой у броду беру воду, да й не промахаю.* Нп.

Пролахнутіся, **нұся**, **нєшся**, *гл.* Промахнутися. (Объ ударѣ, но не о выстрѣлѣ). *Як ударить хто, то промовить: „лясь“, а як промахнется, то товариш почина його руки гладити.* Чуб. III. 103.

Пролацати, **цаю**, **еш**, *гл.* Прощупать.

Пролащка, **ки**, **ж**. Значительное расстояние для прохождения, большая проходка. *До Василькова звідсіль добра пролащка.* Рк. Левиц.

Пролаячтіти, **чію**, **еш**, *гл.* Промаяться? *Сяк так, то з журбою, то з тугою промаячила Маруся до спасівки.* Кв.

Пролєжи, **пред**. = **Прол**іж. *Утікала Бондарівна промєжи домами.* Чуб. V. 427.

Пролєжка, **ки**, **ж**. Промежутокъ, промежуточное расстояние. *Промєжка між кроквами дуже широка,—се недобре, як крокви рідко стоять.* Волч. у.

Пролєжок, **жкю**, *м.* Полевая дорожка по межѣ между двумя полями, интервалъ. Лохв. у.

Пролєкати, **про**мєкєкати, **про**мєкєкати, **каю**, **еш**, *гл.* Проблєять.

Пролєл, **лу**, *м.* Плата за помоль зерномъ. *В нас беруть десятку мірку промєлу.* Нѣжин. у.

Проленістий, **а**, **е** = **Прол**іністий, *Веселого променистого ранку.* МВ. II. 147.

Проленіти, **ніє**, *гл.* безл. Сіять, испускающая лучи. *Всміхнулася, як сполянула—так же бо променіло з очей хороших,—відрада сама.* МВ. III. 37.

Пролерєжати, **жу**, **жиш**, *гл.* Дѣлать известное время мерєжки. *Переносно: писать (у Шевч. о стихахъ). Уже два годи промерєжав і третій в добрий час почну.* Шевч. 444.

Промерзати, заю, еш. сов. в. **промерзнути, ну, неш, и.** Промерзати, промерзнуть. *Наскрізь промерзло сало.*

Проместі. См. Промітати.

Прометний, а, ё=Промітний. *Пилип не те, що Зінець: це валюка, ледащо, нікчемний чоловік, а той—то прометний: у його й хлібця посіяно, і по хазяйству пеклється.* Новомоск. у.

Прометушійтисся, шүся, шишся, и. Просуетитисся.

Промешкати, каю, еш, и. Находитися. *Хведор Безродний, бездолийний пробуває по-рубаний, постреляний, на рани смертельні немагає, а коло його джура Ярема промешкає.* АД. I. 252.

Промивати, ваю, еш, сов. в. проміти, мійю, еш, и. Промивати, промыть. *Тече річка невеличка, промиває піски.* О. 1862. I. 49. *Возьми води керничної, промий чорні очі.* Чуб. V. 996.

Промигнути, нү, нэш, и. Промелькнуть. *І проминула вона в його по душі, як холодний вітер.* МВ. (О. 1862, I. 77).

Промигтіти, гчү, гтіш, и. Промелькнуть. *Швидко-швидко бігли коні,—тільки в очах усе тве промигтіло.* МВ. (О. 1862, III. 51).

Промікати, каю, еш, и. Продернуть, протянуть сквозь что. Шух. I. 233.

Проміямрити, рю, риш, и. Пробормотать, проговорить невнятно.

Промінати, наю, еш, сов. в. проминути, нү, нэш, и. 1) Проходити, пройти мимо, миновати. *Не по правді, мій милий, зо мною живеш, що проминаєш мої ворітенька, до иншої йдеш.* Чуб. V. 180. 2) Пропускати, пропустити.—*А чому ж ти тут квіточки не нашила?—Не вледіла, та й проминула. Я ось завернусь та нашію.* Черниг. г.

Промісел, слү, м. Промыслъ. Левиц. Пов. 161.

Проміти. См. Промивати.

Промітий, а, е. Промытый. *Нема промітої води кому.* Постоянныя придирки кь кому. Г. Барв. 238. *Почала братова мене знов допикати. Вже тепер і ступити мені не дасть; уже нема мені й промітої води: та те не добре, та се не гаразд.* МВ. I. 21. *Промітої води не дав. И вздохнуть не дасть.* Г. Барв. 493. *Не було в тебе промітої години—не было у тебя и часу свободного.* Кролев. у. *Сказано: промітої години дитя не дасть—все плаче.* Кролев. у.

Проміто, та, с. Высокая пошлина.

Платять важке проміто замість лепшого мита. К. Кр. 19. *Іще ж то жиди-рандарі у тому не перестали: на славній Україні всі козацькі торги заорандували, да брали мито-проміто.* АД. I. 21.

Промішляти, ляю, еш, и. 1) Промышлять, заниматься. *Чим же ви, діду, промишляли, поки ще була жива ваша покійниця?* Левиц. I. 100. 2)—**про себе.** *Заботиться о себѣ. Я став мучче промишляти про себе.* Г. Барв. 315.

Промівка, ки, ж. Рѣчь. *Послухайте мене і моєї промівки.* Шух. I. 192. См. Промова.

Проміж, пред. Между, промежъ. *Йому пробігла собака проміж ногами.* Ном. № 3179.

Проміжний, а, е. Промежуточный.

Промін, ну, м. Мѣна. НВолын. у.

Проміна, ни, ж.=Промін. *Проміна одному служить.* Ком. Пр. № 681.

Проміністий, а, е. Лучистый; лучезарный.

Промінне, ного, с. То, что берется за размінь.

Проміння, ня, с. Соб. Лучи. *Сонце... сипнуло промінням по росяних травах.* К. XII. 23. *Зійшов місяць і вдарив ясним промінням по білих хатах.* МВ. I. 39.

Промінь, ню, м. 1) Лучъ. *Моливсь за них, як сонце світ на землю рано розсипало, моливсь, як проміні спускало воно під спід землі.* Мкр. Г. 68. *Вечірній промінь соняшний наче золотом червоним його обсипає.* МВ. I. 17. 2) Рукавъ рѣки. Вх. Зн. 56.

Промінястий, а, е=Промінистий. *Високо над усім грає вішне проміняєте сонечко.* МВ. (О. 1862, III. 77). *Промінясті очі.* Левиц. Пов. 252.

Проміняти, наю, еш, и. Промѣнять, обмѣнять. *Біди ні продати, ні промінати, і грім біди не заб'є.* Ном. № 2173.

Промінятися, няюся, ешся, и. По-мѣнятися. *Проміняймося: дайте мені таку рибу золоту і срібну, а я вам птичку.* Рудч. Ск. I. 163.

Промір, мбру, м. Моръ. *У Києві, кажуть, великий промір: по 70 чоловіка на день мре.* Канев. у.

Проміркувати, кую, еш, и. Размышлять известное время.

Проміт, та, м. Разбитной, бѣдовый. *О, то проміт! НВолын. у.*

Промітати, таю, еш, сов. в. промести, тү, тэш, и. Прометать, промести. *Неме-*

тена уличка, не метена,—треба уличку промести. Мет. 211. *Будеш ти у мене хатку промітати.* КС. 1882. XII. 498. **Стѣжку кому промітати.** *Кромѣ прямого значенія, также: уготовлять кому путь (на тотъ свѣтъ). Ти, моя дитино, (мати до мертвої), промітай нам стежечку, прибірай же листячко твоїй матіниї, твоєму батенькові.* Г. Барв. 125.

Промітний, а, ё Ловкій, изворотливый, разбитной, предприимчивый. *А промітний вік: оце повернувся, купив горшків, поїхав у базар, продав та купив обіддя,—ото вже й заробив 15 карбованців; а про те ріаллю виорано вже....* От брат, то то хамула. Канев. у.

Проміття, тя, с. Зарево. Харьк.

Промітувати, тую, еш, и. Развѣшивать (кожу). Шух. I. 253.

Промішкання, ня, с. Сожительство. Мет. 354.

Променүти, нү, нэш, и. Проглотить. Угор. 2) Прослабить. *Оце ззім коні по-слідіу пшеничного, та й промкнуло їх: бачте, як біжить з них, який рідкий кал.* Брацл. у. *Мене так і промкнуло од сирічю.* Рк. Левиц. 3) Постичь, узнать, проникнуть, понять, угадать. *Ти хіба промкнеш чоловіка, чи п'яниця він, чи ні, а милостину все таки дай.* Черк. у.

Промнявкати, каю, еш, и. Промяукать.

Промова, ви, ж. Рѣчь. *Царь Наливай промову промовляє.* К. ЦН. 240. *Богослов казав промову над якимсь померлим паном.* Грин. I. 230. Ум. Промовна.

Промовен, вна, вне. Краткая форма отъ промовний. *До всякої мовини маю слово, промовен я і з царем великим, а з нею — мовчазний.* К. ЦН. 196.

Промовець, вця, м. Ораторъ. Левиц. МБ. 28.

Промовити, ся. См. Промовляти, ся.

Промовка, ки, ж. 1) Рѣчь, разговоръ, погудка. *Про вовка промовка, аж дідько вовка і несе.* Маркев. 58. 2) Произношение, акцентъ. *Яка у його чудна промовка.* Левч. 129. См. Промова, промівка.

Промовляти, ляю, еш, сов. в. промовити, влю, виш, и. Говорить, проговорить, сказать. *Ой дівчиненька стиха промовляє, мене молодого як по серденьку крає.* Лукаш. 128. *Струна струні промовляє: нема краю тихому Дунаю.* Чуб. V. 343. *Стиха словами промовляє.* ЗОЮР. I. 208. *Дрібні сльози роню, слова не про-*

мовлю. Мет. *Ой вийди, вийди, як виходила, промов словечко, як говорила.* Чуб. V.

Промовлятися, ляюся, ешся, сов. в. промовитися, влюся, вишся, и. Проговариваться, проговориться. *Старости не промовляються.* Шевч. 287.

Промовний, а, ё. Краснорѣчивый. К. Дз. 174.

Промовчати, чу, чиш, и. Промолчать. *Бідні невольники хоч добре знали, собі промовчали.* Дума.

Промога, ги, ж.=Проможність. Желех. **Промогорічити, чу, чиш, и.** Пропить деньги, ставя могорічі. Желех.

Промогті, можү, жеш, и. Мочь, быть въ состояніи. *Як би промogli,—аж не знати що (зробили-б).* Драг. 178.

Проможність, ности, ж.=Спроможність. ЕЗ. V. 108.

Промокати, каю, еш, сов. в. промок(ну)ти, ну, неш, и. Промокать, промокнуть. *Пан промок та й замерз.* Рудч. Ск. II. 75.

Промолодикувати, кую, еш, и. Прожить неженатымъ. *Промолодикував свій вік, не знайшов собі пари.*

Промолоти, мелю, леш, и. Промолоть известное время. *Аж до світа промолот.*

Промолотіти, лочү, тиш, и. Промолотить известное время. *У вдови промолотили ми з тижедень.*

Проморгати, гаю, еш, и. Прозѣвать. *А що, хлопче, проморгал дівчину?* Харьк.

Промордувати, дую, еш, и. Промучить.

Промордуватися, дуюся, ешся, и. 1) Промучиться. 2) Провозиться, выбиваясь изъ силъ. *Оце місяць промордувався з вашим хлопцем, та вже більш і не хочу,—забірайте його. Таке ледаче та неслухняне.* Харьк. 3) Пробѣсноваться. *Прійшов п'яний та промордувався всю ніч,—і на волосок я не заснула.* Черниг. у.

Проморіти, рю, риш, и. Проморить. *Як проморю голодом до вечора, так принаешся.* Харьк.

Проморбачити, чү, чиш, и. Забивать голову, надобдять приставаніями известное время. *А ну бо годі! І так уже півдня проморочив мені голову всякими своїми витіями.*

Проморбачитися, чуся, чишся, и. Провозиться, испытать затрудненія, хлопоты, заботы.

Промоція, ції, ж. Повышение; пере-

водъ въ высшій классъ. *Промочія у вищій клас.* Св. Л. 290.

Промочіти, чу́, чийш, м. Промочить. *Подай, каже, пане Остапе, хоч води уста промочити.* Рудч. Ск. I. 64. *Гей, як заплачу, весь лист промочу.* Чуб. V. 755. *В ту хаточку і дощик не промоче.* Мил. 218.

Промрячіти, чіть, м. безл. Проморосить известное время. *Таки ж два дні вже промрячило, а тепер би й сонечку пора визирнути, а то й покоси погниють.*

Промугікати, каю, еш, м. Пропѣть подь нощь, промурлыкать.

Промуркотати, чу́, чеш, м. Промурлыкать.

Промучити, чу, чийш, м. Промучить. *Цілісінке літо промучив я свою голову.* Ком. I. 5.

Промучитися, чуся, чийся, м. Промучиться. *Місяців зо три промучилась бідна дитина, та таки й умерла.* Харьк.

Промуштрувати, рую, еш, м. Прочить известное время военнымъ приемамъ.

Промчати, мчу́, мчийш, м. Промчать. *Коні так швидко промчали, — і не роздивилася, хто їхав.* Харьк.

Промчатися, мчу́ся, мчийся, м. Промчатся. *Промчється буря по над ним і прах його розвіє.* К. Псал. 234.

Пром'яти, мну́, мнѣг, м. Промять.

Пронесті, ся. См. Проносити, ся.

Пронідіти, дію, еш, м. Проскучать; просидѣть безъ дѣла. *Він іодів зо два там просидів, а мабуть би і білши пронидів, як би його враг не спіткав.* Котл. Ен. I. 26.

Пронизати. См. Пронизувати.

Пронизувати, зую, еш, сов. в. пронизати, жу́, жеш, м. Пронизывать, пронизать; пронзять. *Тим поглядом пронизав він княгиню аж до самого серця.* Стор. МПр. 77.

Пронієливий, а, е. Проницательный. *Він виявлював розум проникливий.* К. Хп. 22.

Пронішпорити, рю, риш, м. — Пронюхать. КС. 1883. II. 403.

Проняїти, йму́, мѣш, м. — Проняти. *Наче можем проняїла Христю наскрізь.* Мир. Пов. II. 78.

Пронѣза, зи, об. Проныра. К. ЧР. 426. *Тут всякій були пронози, перекупки і шмаровози, жиди, міняйли, шинкарі.* Котл. Ен. III. 44. *Водивсь у старовину з ляхами, так проноза вже добрий.* К. ЧР. 26.

Пронѣзуватий, а, е. Пронырливый.

Пронѣс, су, м. Понось. Мил. М. 82, 80.

Пронѣсити, шу, сийш, сов. в. пронести́, су́, сѣш, м. 1) Проносить, пронести. Рудч. Ск. I. 69. 2) Слабить, прослабить.

Пронѣсити, шу́, сийш, м. Проносить (одежду, обувь). *Як зачуєш, ненько, що я тут прилежсу, то дай мойй подруженьці проносити одержу.* Грин. III. 559.

Принѣситися, шуся, сийся, сов. в. пронесті́ся, несу́ся, сѣмся, м. Проноситися, пронестись. *Пронеслася надо мною буря.* К. Псал. 303.

Пронудіти, джу́, диш, м. Заставить проскучать — світом. Протомитися. *Так вона ще іодів кілько пронудила світом — вилежала, викачалася на полу.* Сим. 236.

Пронудітися, джу́ся, дишся, м. Проскучать.

Пронурити, рю, риш, м. Погрузиться въ воду. Гн. I. 31.

Пронуритися, рюся, ришся, м. — Пронурити. Вх. Зн. 49.

Пронурок, рка, м. — Понурок. Вх. Пч. II. 9.

Проняїти, маю, еш, м. — Проймати. Черк. у.

Пронюхати. См. Пронюхувати.

Пронюхувати, хую, еш, сов. в. пронюхати, хаю, еш, м. Пронюхивать, пронюхать, разнохать, развѣдывать, развѣдать, провѣдать. *Пронюхала мизива, що вже нема котів, та швидче до мішків.* Гліб.

Пронявкати, каю, еш, пронявчати, чу́, чийш, м. Промякувать.

Проняньчити, чу, чийш, м. Проняньчить.

Проняїти. См. Проймати.

Прообідати, даю, еш, м. Пропустить, потерять что обѣдая.

Проорати, рю́, рѣш, м. Пронахать. *Виїхали на поле, хлоп'я взяло та й проорало навхрест.* Грин. I. 72.

Проотаманувати, ну́ю, еш, м. Пробыть атаманомъ.

Пробѣкати, каю, еш, м. Проохать. *Як ознула вчора, та й усю ніч проохкала, думала, що й до світу не доживе.* Харьк.

Пропадати, даю, еш, сов. в. пропа́сти, паду́, дѣш, м. 1) Пропадать, пропасть, исчезать, исчезнуть. *Що з воза впало, то пропало.* Ном. *Город Буша зовсім з людьми пропав.* Стор. МПр. 162. *Згадай михо — то й байдуже, минулось, пропало.* Шевч. 34. 2) Погибать, погибнуть; издыхать, издохнуть. *Не считало, щоб не знали, за що*

пропадаю. Шевч. 175. *Хто що кому ви-нен, най пропаде з світа.* Чуб. *Дай чо-го їсти, а то пропаду з голоду.* Рудч. Ск. I. I. *Вовки як ухопили тут вовка, розірівали і пропав бідний.* Рудч. Ск. I. 6.

Пропажений, а, е. Пропавший. *Пропажені коні.* НВолын. у.

Пропалати, лаю, еш, м. Очистить ошелушенное зерно отъ шелухи (см. Палати 3). *Пропалай мені мак.*

Пропалий, а, е. Пропавший.

Пропалати. См. Пропалювати.

Пропалювати, люю, еш, сов. в. пропаліти, лю́, лиш, м. Прожигать, прожечь.

Пропанувати, ну́ю, еш, м. 1) Пробарствовать. 2) Прощарствовать.

Пропанькатися, каюся, ешся, м. Проняньчиться, проухаживать, провозиться.

Пропарубкувати, кую, еш, м. Пробыть парнемъ.

Пропасішникувати, кую, еш, м. Пробыть пасішником. *Я в того пана іодів із сім пропасішникував.* Харьк.

Пропасна́, но́ї, жс. Бездна, пропасть. *Которіи праведніи душі, — становіться одеску! Которіи грішні, недостойні — западіте в пропасну.* Грин. III. 149.

Пропасний, а, е. Лихорадочный. МВ. III. 91.

Пропасниця, ці, жс. Лихорадка. Мил. М. 57. *Добридень, пропасниці! есть вас сімдесят сім, а я принесла вам снідання всім.* Чуб. I. 118.

Пропасті. См. Пропадати.

Пропасть, ти, жс. 1) Гибель. *Паху! на його пропасть!* 2) Пронасть, бездна. ЕЗ. V. 39. Гн. II. 25.

Пропахати, хаю, еш, м. Пропитать запахомъ, надушить. *Пропахаєте ладаном і хати, й одержу.* Левиц. I. 403.

Пропахатися, хаюся, ешся, м. Пропитаться запахомъ. *Годі вам усе з панами та з панами.* Чи бач, як панами пропахалися. Мир. Пов. II. 67.

Пропаший, а, д. Погибшій, пропащій. *Вона за тобою буде пропаща.* Гляди, щоб ти її ніде не дів, бо тільки ти її де небудь дінеш, то тоді усі ми пропащі. Рудч. Ск. I. 62. **Пропаші світі.** Пропало все. *З тієї ляхівка виїшла, та така, що з юлими руками не приступай; а сей москалем став.* *Пропаші світі!* Св. Л. 247.

Пропекті, ся. См. Пропікати, ся.

Пропѣрти, пру́, прѣш, м. Проташить, пронести. *Гін з двоє оцей мішок як пропер, так тепер і стини не розігну.* Харьк.

Пропѣртися, пруся, прѣшся, м. Пролѣзть, протиснуться, пройти. *Яка тісно-та, а він таки проперся, — он бач, спереду стоїть.* Харьк.

Пропѣстити, шу, стийш, м. Пропѣжить известное время.

Пропивати, ваю, еш, сов. в. пропи́ти, п'ю́, ѣш, м. Пропивать, пропить. *Всі свої проїи пропив.* Рудч. Ск. II. 21. **Пропивати батька.** О свадебныхъ гостяхъ: пить въ шинкѣ вмѣстѣ со свекромъ во вторникъ послѣ свадьбы. Мил. 125.

Пропій-воли, лів, м. Встрѣчено у Шевченка, въ значеніи: пропивающій воловь, какъ эпитетъ чумака. *Коли не в наймах де застряли, або не живете в шинку з пропій-волами чумаками.* Шевч. 248.

Прописати. См. Прописувати.

Прописувати, сую, еш, сов. в. прописати, шу́, шеш, м. 1) Писать, написать; написать въ письмѣ. *Драг. 114. Од своїх рук листи пишав... а в листах прописував.* АД. II. 23. *Чому ж ти мені зараз сього не прописала?* МВ. (О. 1862. III. 36). См. Прписувати 2. 2) Проводить, провести черту.

Пропитати, ся. См. Пропитувати, ся.

Пропіти. См. Пропивати.

Пропиток, тку, м. Пропитаніе. *Пропитку немає.* НВолын. у.

Пропитувати, тую, еш, сов. в. пропитати, таю, еш, м. 1) Пропитывать, пропитать, прокормить. *Ложки, тарілочки на базарь понесе, свою душу пропитає, ще й додому принесе.* Чуб. V. 487. 2) Спрашивать, спросить, разспросить. *Принеси, Боже, кого я люблю дуже! Ой хоч не його, дак товариша його: пропитаю про здоров'ячко його.* Г. Барв. 527. (Нп.). *Наняла я свою Степанка і стала пропитувати, щоб і дівчат понаймати.* Г. Барв. 287. *Дівчата й парубки так і пропитують на селі, де яка вдова живе да хорошу хату простірну має, щоб її просити у довітчані матері.* Г. Барв. 56. *Пропитую... чою листи той вернувся.* Г. Барв. 508.

Пропитуватися, туюся, ешся, сов. в. пропитатися, таюся, ешся, м. Пропитываться, пропитаться, прокормиться. *Жили і робили, і пропиталися.* Кв.

Пропихати, хаю, еш, сов. в. пропхати, пхую, еш, м. Пропихивать, пропихнуть.

Пропихатися, хаюся, ешся, сов. в. пропхатися, пхуюся, ешся, м. Протискиваться, протиснуться, протолкаться. *Стала між народом пропихатись.* Кв.

Пропіхач, ча, м. Названіе одного изъ играющихъ въ дѣтской игрѣ того-же имени. Чуб. III. 97.

Пропищати, щу́, щіш, м. Пропищать.

Пропій, пію, м. 1) Пропой; пьянство. *Заробитику а ніякого!—А на пропій є? Мир.* Пов. I. 129. *Де попаде яку копійку,—все на пропій.* Киев. у. 2) Пьяница. *Ой я стала приступати, стала його устижати: „Ой пропою, пропою, пропала я за тобою“.* Чуб. V. 582.

Пропійка, ки, ж. = **Пропій** 1. Рк. Левиц.

Пропійний, а, е. Предназначенный для пропой. Желех.

Пропійця, ці, ж. Та, которая пропиваетъ. *Пропійця, пропійця! пропила мати дочку на солодкім медочку.* МУЕ. III. 76.

Пропікати, каю, еш, сов. в. пропекти́, печу́, чеш, Прожигать, прожечь, пропекать, пропечь.

Пропікатися, каюся, ешся, сов. в. пропекти́ся, печу́ся, чешся, м. Прожигаться, прожечься, пропекаться, пропечься.

Пропі́р, ру, м. Пропорція, мѣра, доза, порція. Харьк. г.

Пропіяка, ки, м. Пропойца.

Пропла́вати, ваю, еш, м. Проплавать.

Пропла́кати, чу, чеш, м. 1) Проплакать. 2) Выплакать. *Висохну од жалю і проплачу очі, тебе не забуду а ні вдень, ні вночі.* Чуб. V. 264.

Проплига́ти, гаю, еш, м. Проскакать, пропрыгать.

Пропліну́ти, ну, неш, м. Проплыть.

Пропли́сті, ву́, веш, м. 1) Проплыть. 2) Быстро пройти. *Не чуєшся, як воно біжить, як ластівка пропливе.* Кв.

Проплюва́ти, плюю́, еш, м. Расплевать; заплевать. *Солодкою проплинуть, гіркою проплюють.* Ном. № 4602. *Твою бороду проплюють, прохаркають, мое личенько цілюють, обнімають.* Грин. III. 359.

Проповзти́, зу́, зеш, м. Проползти.

Проповіда́ти, даю, еш, м. Предсказывать. *Пишов і повісився, як му биво проповіджено през анієва.* Гн. I. 123.

Пропові́дник, ка, м. Проповѣдникъ. К. Кр. 27.

Пропові́дувати, дую, еш, м. Проповѣдывать. *Я проповідувати буду про його твори несказані.* К. Псал. 168.

Пропові́дуватися, дуюся, ешся, м. Быть проповѣдываемымъ, проповѣдываться.

Де проповідувалась євангелія ся? Єв. Мр. XIV. 9.

Пропові́дь, ді, ж. Проповѣдь. К. Гр. Кв. 34.

Пропбе́ць, йця, м. Пьяница. Грин. III. 285.

Пропозива́ти, ваю, еш, м. Просудить, истратить деньги на процессъ. *Десятина та може варту сто карбованців, а я й пропозиваю сто.* Рк. Левиц.

Прополі́скувати, кую, еш, сов. в. прополоска́ти, щу́, щеш, м. Прополаскивать, прополоскаться.

Прополо́бити, см. Прополювати.

Прополо́жувати, лую, еш, сов. в. прополоти́, лю́, леш, м. Пропалывать, прополоть. *Топчи, милий, доріженьку, а я свою прополю.* Чуб. V. 275.

Прополюва́ти, лую́, еш, м. Проохотиться.

Пропонеді́лкувати, кую, еш, м. Пропостить въ понедѣльникъ. *Пропонеділкувала я вже сім понеділів.* Харьк.

Пропонува́ти, ну́ю, еш, м. Предлагать. *Що то за фунт, що він нам пропонує? Шевч. (О. 1862. VI. 11). Як отруєно Батуру, так першим на його престол пропонували пани князя Василя.* К. ЦН. 225.

Пропора́тися, раюся, ешся, м. Проработать, занимаясь по хозяйству, стряная.

Пропорожнюва́ти, ню́ю, еш, м. Пропустовать.

Пропоро́бити, рю́, реш, м. Пропороть.

Пропо́стїти, шу, стїш, м. Пропостить.

Пропразни́кувати, кую́, еш, м. = **Просвяткувати.**

Пропрасува́ти, сую́, еш, м. Прогладить. *Усісінкїй день пропрасувала.*

Пропра́ти, перу́, реш, м. Простирать. *Пропрала на річці аж до вечора.*

Пропря́сти, пряду́, деш, м. Пропрясть известное время.

Пропу́дити, джу, диш, м. Прогнать. *Вітер дощ пропудить.* Чуб. I. 239.

Пропуска́ти, каю́, еш, сов. в. пропу́стїти, щу́, стїш, м. Вода і скло добре пропускають крізь себе світ. Ком. II. 42.

2) Давать, дать дорогу. *Ой вороги, вороги, пропустіте дороги.* Чуб. V. 453. 3) — **дірку.** Дѣлать, сдѣлать, оставить дыру, отверстие. *Викопав у клуні велику яму і зверху пропустив таку дірку, аби бриль помістивсь у яму.* Рудч. Ск. I. 62.

Пропха́ти, ся, см. Пропихати, ся.

Пропхну́ти, ну́, неш, м. = **Пропхати.**

Пропхну́тися, ну́ся, нешся, м. = **Пропхатися.** Котл. Од. 489.

Прора́лити, лю́, лиш, м. Пропахать ралом.

Прорва́ти, ся, см. Проривати, ся.

Проревті́, реву́, веш, м. Проревѣть.

Проре́готати, чу́, чеш, м. Просмѣяться. *Увесь вечір прореготали—так весело було.*

Проре́кти, см. Прорікати.

Проре́петувати, ту́ю, еш, м. Прокричать, проорать.

Прорече́стий, а, е. Краснорѣчивый. *Моя ж проречиста сусіда тягне та й тягне своє буденне оповідання.* Г. Барв. 425. *Я не проречистий на красне слово.* К. XII. 51.

Прорече́стїсть, тости, ж. Краснорѣчіе. Желех.

Прорече́сто, нар. Краснорѣчиво. *Проречисто казала далі й далі.* Г. Барв. 429.

Проржа́ти, ржу́, ржеш, м. Проржать.

Прорив, ву, м. Прорывъ (напр. нарыва). Мнж. 190.

I. Прорива́ти, ваю́, еш, сов. в. прорва́ти, рву́, рвеш, м. 1) Прорывать, прорывать. *Нащо ж ти, доню, стелю проривала? Чуб. V. 341. Водиця ребельку прорвала.* О. 1861. IV. 62. *Болячка набрякла, та й прорвала і потік бруд.* 2) Вырывать, вырывать часть растений, чтобы остальнымъ было больше простора, или чтобы очистить среди растений проходъ. *Пишеницю поле, кукіль прориває.* Грин. III. 397. *Черчику, васильчику, посію тебе в городчику, буду тебе шанувати, тречі на день поливати, а що - суботи проривати.* Чуб. III. 467. *Та коли тебе в гості дождидать?... Що к Різдву снігами позаміта, а к Великодню водою позаміта, а к святій неділонці травною позароста.* Я й сніжок прогору, я й водицю пролю, я й травницю прорву. Мил. 192.

II. Прорива́ти, ваю́, еш, сов. в. про́ріти, рію́, еш, м. Прорывать, прорывать. *„Одчини, луплене теля!“—Не дічию.—„Ну, носом прорию“.* Рудч. Ск. I. 40.

I. Прорива́тися, ваю́ся, ешся, сов. в. прорва́тися, рву́ся, вешся, м. Прорываться, прорваться. *Нічим отверзуться уста, прорветься слово, як вода.* Шевч. 629.

II. Прорива́тися, ваю́ся, ешся, сов. в. про́рітися, рію́ся, ешся, м. Прорываться, прорываться.

Прорида́ти, даю́, еш, м. Прорыдать.

Прорі́ти, ся, см. Проривати, ся.

Прорі́дкуватий, а, е. Рѣдковатый. *Екатеринол. у. Слов. Д. Эварн.*

Прорі́з, зу, м. 1) Прорѣзъ. Желех. 2) Дыра во льду. Шух. I. 81.

Прорі́зати, см. Прорізувати.

Прорі́зникува́ти, кую́, еш, м. Пробыть мясникомъ.

Прорі́зувати, зую́, еш, сов. в. про́різати, жу́, жеш, м. Прорѣзывать, прорѣзывать. *Прорі́зав дно у тім брилі.* Рудч. Ск. I. 62.

Прорі́к, ро́ка, м. Пророкъ. *Нещасний рік, як умре прорік.* Ном. № 9370. *Що рін, то й прорік.* Что годъ, то дитя раждается.

Прорі́кати, каю́, еш, сов. в. про́рек-ті́, речу́, чеш, м. Изрекать, говорить, сказать. *Порано ще, панове тромадо, прорікати слово останнє про Тараса.* К. (О. 1861. VI. 28). *Не прорік ні слова.* Г. Барв. 28. *Вдова небого, прорік я слово, чи багато дітей маєш?* Чуб. V. 820.

Прорі́ст, расту́, м. Всходы.

Прорі́сь, сі, ж. = **Проріст.** *Прорісь пішла.*

Прорі́шка, ки, ж. Родъ шапки. *Шапки були прорішки, а тепер усе кучми.* Борз. у.

Пророба́ти, см. Проробляти.

Пророба́ти, ляю́, еш, сов. в. про́робіти, блю́, биш, м. Нести, понести убытокъ при работѣ. *Іде на степи, думка—заробе, аж і своє проробля.* Лебед. у.

Проро́к, ка, м. = **Прорік.** *Господь.... промовляв устами святих од віку пророків своїх.* Єв. Л. I. 70. *Зустрічає його пророк Ілія.* Грин. II. 146.

Пророба́, ки, м. = **Прорік** = **Пророк.** *Як був собі чоловік пророка.* Мнж. 125.

Пророкува́ння, ня, с. Пророчество, пророчествование. К. XII. 12, 13. К. МХ 34. *Аж поки сповнилось велике Боже слово, прославило його святе пророкування.* К. Псал. 240.

Пророкува́ти, кую́, еш, м. Пророчествовать. *Мкр. Н. 8. Добре пророкував Ісаія про вас.* Єв. Мр. VII. 6. *Ідіть, казав Бог, пророкуйте, навчайте.* Лебед. у.

Пророста́ти, таю́, еш, сов. в. про́рості, ту́, теш, м. Прорастать, прорасти, начинать расти. *Травка проростає вже.* НВолын. у. *Прорастать, прорасти сквозь что.* *Що мої реберечка травка проростає.* Чуб. V. 662.

Пророста́ти, ро́щу, стїш, м. Прорастать, дати взойти. *Насипала насіння розсади й цибулі в черепки, присипала землею й полила та проростила, а потім по-*

сіяла, вже як насіння поключилось. Рк. Левиц.

Прорість, ти, ж.—Проріст. Прорости нічого нема, бо дощів нема. Змієв. у. У лісі вже прорість проростає. Черк. у.

Проробство, ва, с. Пророчество. Пророчество я до тебе промовляю. К. ЦН. 294.

Проробчий, а, е. Пророческий. Виявив забуту нашу правду своїм пророчим словом. О. 1862. III. 27. Ти проспівав на всю Україну свої думи пророчи. О. 1861. III. 6, 7.

Проробчиця, ці, ж. Пророчица. Була Анна пророчиця. Єв. Л. II. 36.

Прорубати. См. Прорубувати.

Прорубка, ки, ж.—Ополонка. Біля прорубки стоять білі голубки. (Загад.). ХС. III. 63.

Прорубня, ні, ж.—Прорубка=Ополонка. Коло прорубні сидять білі голубні. Ном. стр. 297. № 235.

Прорубувати, бую, еш, сов. в. прорубати, баю, еш, гл. Прорубувати, прорубити. Прорубує тернову огорожу. К. Іов. 11. Прорубай вікно, щоб видно було. Чуб.

Просаджувати, джую, еш, сов. в. просадити, джу́, диш, гл. 1) Продівати, продіти, просунути. 2) Прокалювати, проколоти.

Просаджуватися, джуюся, ешся, сов. в. просадитися, джу́ся, дишся, гл. 1) Продіватися, продітись, просунути. 2) Прокалюватися, проколотись, наколотись.

Просапати. См. Просапувати.

Просапувати, пую, еш, сов. в. просапати, паю, еш, гл. Пропалювати, прополоть сапою.

Просатарка, ки, ж. Жінщина, приглашающая гостей на крестини, свадьбу, похорони и пр. Вх. Лем. 458.

Просатар, ря, м. Мужчина, приглашающий гостей на крестини, свадьбу, похорони и пр. Вх. Лем. 458. См. Прохатарь.

Просвистіти, щу́, стіш, гл. 1) Просвистіти. 2) Растратити. Просвистіла всі наші гроші на свої убори. Левиц. I. 529.

Просвіта, ти, ж. Просвітлення, освітлення. Просвіти за плечима не носити. Ком. Пр. № 1003. І сей лист не мусить пропасти із історії української просвіти. Морд. П. 27. На тому й скінчилася наука й просвіта Сухобрусівен. Левиц. Пов. 21.

Просвітити, ся. См. Просвічати, ся.

Просвітлий, а, е. Світлий, радостний, веселий, отрадний. Не маю просвітлої години. НВолын. у. Був я в чужій стороні,—

нема роду при мені, а ні роду, ні родини, ні просвітлої години. Грин. III. 408.

Просвітлість, лости, ж. Просвітлення. Ідіть до мене більма знаняти.... очам просвітлості дати. Грин. II. 40.

Просвітний, а, е. Просвітительный. Желех.

Просвіток, тку, м. 1) Просвіт; проблиск; блиск. 2) Отрада, душевний покой; свобода. **Просвітку за ним нема.** Нїть життя, покоя за ним. **Просвітку не дає.** Докучаєть, преслїдуєть неотступно. Ном. № 12699. По вечерницях всі ходим, просвітку не було дівам. Котл. Ен. I. 24.

Просвічати, чаю, еш, сов. в. просвітити, чу́, тиш, гл. 1) Освітлювати, освітлювати. Рада б вона освітити, звесь світ просвічати. Чуб. III. 365. Який місяцю, чим ся похвалиш?—Як я зійду рано звечора, то просвітлю гори і долини. Чуб. III. 453.

2) Просвітлювати, просвітлювати. Почуй мій голос, глян на мене, незрячі очі просвітлю. К. Псал. 26. Також: просвітлювати, просвітлювати умовно. Світло просвічує кожного чоловіка. Єв. І. І. 9. Покажи, що слово Боже тебе просвічує. Г. Барв. 345.

Просвічатися, чаюся, ешся, сов. в. просвітитися, чу́ся, тишся, гл. 1) Освітлюватися, освітлюватися. 2) Просвітлюватися, просвітлюватися. Приступити до його, просвітитися, люде. К. Псал. 77.

Просвічений, а, е. Просвітлений; образованный. Україна вставала перед ним з своїм гордим, поетичним і добрим народом, багатим і просвіченим. Левиц. Пов. 175.

Просвічати, щаю, еш, гл.—Просвітчати. Левиц. Пов. 164.

Просвічатися, щаюся, ешся, гл. 1)—Просвітчатися. 2) Світити. Ти, місяцю, просвічайся. Мет. 76

Просвяткувати, кую, еш, гл. Провести святки.

Просідіти, джу, диш, гл.—Просидіти.

Просерід, ду, м. „Песчаная коса у берега и среди Днѣпра“. Вас. 206.

Просерен, ну и просерень, ня, м. Раст. а) Подснежник, *Calanthus nivalis* L. Анн. 150. б) *Crocus reticulatus* L. ЗЮЗО. I. 120.

Просивий, а, е. Сїдоватий, сь просїдью. Ум. **Просивенький.** Ой налетіло дві, три зазуленьки, всі три просивенькі. Гол. I. 192.

Просиджувати, джую, еш, сов. в. просидіти, джу, диш, гл. Просиджувати, просидіти.

Просіна, ни, ж. Зерно проса.

Просинатися, наюся, ешся, сов. в. проснутися, ну́ся, нєшся, гл. Просинатися, проснутися. Борз. Сосниц. уу. Рудч. Ск. I. 84. Так уже не просиналася до світу. Г. Барв. 78.

Просип, пу, м. 1) Пробудження. 2) Без просипу п'є, нема йому просипу. П'янт, ніколи не приходять вь чувство. День и ніч без просипу п'є. Рудч. Ск. II. 21. П'є і п'є, нема йому просипу. Ном. № 11703.

Просіти, шу́, сеш, гл. 1) Просити. А я завше Бога прошу з вечора до ранку, да щоб ти мав щастя й долю, мій милий коханку. Мет. Прошу я її милою прозьбою. МВ. I. 19. 2) Приглашати. Хазяйка тим часом вечеряти просить. МВ. (О. 1862. III. 74). 3) Смерти на себе просити. Накликати на себе смерть. Сам на себе смерти просив. НВолын. у.

Просітися, шу́ся, сешся, гл. Просітися. Просилися злидні на три дні, та чорт їх і довіку викиликає. Ном. № 1538. Ой царь невірний красно ся просит. АД. I. 25.

Просихати, хаю, еш, сов. в. просох(ну)ти, ну, неш, гл. Просыхати, просохнуть. А тим часом просохли очі у вдови. Шевч. Свитина твоя просохне. Г. Барв. 190.

Просичати, чу́, чіш, гл. Прошипіти (о змії). Ужаса просичав.

Просіще, ща, с. Поле, бывшее подъ просомъ. Вас. 196. На просищі дак і добреңке жити.

Просіяти, яю, еш, гл. Просіяти. Ти, моя зоре, просіяєш надо мною. Шевч. 240.

Просівати, ваю, еш, сов. в. просіяти, сію, еш, гл. Просівати, просіяти. Просівати, як тиєницю. Єв. Л. XXII. 31.

Просіка, ки, ж. Просіка. Він зробив (у лісі) просіку. Драг. 205.

Просікати, каю, еш, сов. в. просікти, січу́, чєш, гл. Просікати, просікти.

Просіл, солу, м. Соленая рыба, родъ холодного кушанья изъ соленой рыбы. Котоп. у. В скоромний день із маслом буханці, книші, вареники і всякі лагоминки, у п'ятницю просіл. Греб. 383.

Просіле, ного, с. Родъ кушанья. Готова страва вся стояла.... просіле з ушками, з грінками і юшка. Котл. Ен. V. 14.

Просіяти. См. Просівати.

Проскавчати, чу́, чіш, гл. Провизжати (о собак).

Проскакати, чу́, чєш, гл. 1) Пропры-

гати. 2) Проскакати. Проскакав конем швидко. Харьк.

Проскакувати, кую, еш, сов. в. проскобчити, чу, чіш, гл. Проскакивати, проскокити. На селі стихло; хіба де стукне віконце або проскокить під ворітьми хисткий парубок. МВ. I. 106. Як скочив—і проскочив тоті дві гори. Драг. 284.

Проскіглити, лю, лиш, гл. О собак: провизжати; о птиц: жалобно прокривати; о человек: прокривати жалобно, жалобно заплакати, проохати.

Проскіє, коку, м. Галоп. Кінь біжить у проскіє. Лошадь скачеть галопомъ. Вх. Зн. 67.

Проскобчити. См. Проскакувати.

Проскрипіти, плію, піш, гл. Проскрипіти.

Проску́бти, бу́, бєш, гл. Проципати, выщипать немного (перья, волосы, шерсть).

Проскура, ри, ж. Просфора. Як при попу жила, да все проскури їла, тепер за тобою—сухар із водою. Чуб. V. 666. Ум. **Проскурна.**

Проскурень, рня, м. Раст. *Malva rotundifolia*.

Проскуріна, ни, ж. Раст.: а) *Evonimus europaeus* L. ЗЮЗО. I. б) *Evonimus verrucosus* Scop. ЗЮЗО. I. 123.

Проскурія, ці, ж.—Проскура. Яра тиєниця—на проскурицю. Чуб. III. 390.

Проскурка, ки, ж. 1) Ум. отъ проскура. 2) мн. Раст. *Malva rotundifolia* L. ЗЮЗО. I. 128.

Проскурніця, ці, ж. Просвирня. Гости позаймали всі людські хати, стали в дяка, паламаря, проскурніці. Левиц. I. 183.

Проскурня, ні, ж. Мїсто, гдє пекуть просфори, просфорная.

Проскурняк, ка, м. Раст. *Althaea officinalis* L. ЗЮЗО. I. 111.

Проскурчастий, а, е. Объ узорѣ вышивки: вь формѣ просфоры. Колб. 48, 49.

Прослабувати, бую, еш, гл. Проболіти.

Прослава, ви, ж. Большая слава. Прото́го Сірка слава, слава і прослава. Екатеринос. у. Слов. Д. Эварн.

Просла́вен, вна, не. Прославленный. Сла́вен-просла́вен молодець Івашко, йон прославився на три городи. Грин. III. 40.

Просла́вити, ся. См. Прославляти, ся.

Просла́вляти, ляю, еш, сов. в. просла́вити, влю, виш, гл. Прославляти, прославить. Чуб. III. 351. Тоді і я прослаблю твою силу, що ти собі допомогти умієш. К. Іов. 91.

Прославля́тися, ляюся, ешся, сов. в. просла́витися, влюся, вишся, гл. 1) Прославлятися, прославиться. *Прославився на Вкраїні ще козак і Гонта.* Ном. № 672. 2) Тільки сов. в. **Просла́йти.** Він прославився у селі за великого злодія.

Просла́ти. См. **Простилати.**

Прослебі́зувати, зу́ю, еш, гл. 1) Прочесть по складамъ. О. 1862. I. 68. 2) Проговорить или прочитать вяло.

Прослі́зувати, зу́ю, еш, гл. Протекать, слезитися. *Прослизує вода крізь вікно.* Константиногр. у.

Прослі́дити, джу́, діш, гл. 1) Пролітати, пойти слідомъ. *За нею ходив гусиний молодець, слідив-прослідив аж до світлоньки.* Чуб. III. 315. 2) Слѣдять, оставить слѣдъ. *Колю хати слідошок,—ой хто його прослідив? То хлопчина молоденький до дівчини приходив, черевички приносив.* Мил. 110.

Прослі́док, джу́, м. Слѣдъ. НВолын. у. *Прослідок по дорозі видко.* Харьк. у. *Та люта пожежа іще не зовсім залягла: куди ні кинь оком, усюди виден був по їй прослідок.* К. ЧР. 65.

Прослу́жити, жу́ жиш, гл. Прослужить. *А ну, каже, чи вірно прослужив (у наймах) юд?* Грин. I. 196.

Проб́слух, ху́, м. Слухъ, вѣсть, извѣстіє. *Ні слуху, ні прослуху.* Ном. № 1936.

Прослу́хати, хаю́, еш, сов. в. прослу́хати, хаю́, еш, гл. Слушать, прислушиваться, послушать. *Іще слухав-прослухав, чи не судить його де козак альбо мужик.* АД. II. 110.

Просма́жити, жу́, жиш, гл. Прожарить.

Просма́житися, жуся́, жишся, гл. Прожариться.

Просма́лити, лю́, лиш, гл. Прожечь (матерію, шерсть, волоси). *Я у рубі запалив, собі штани просмалив.* Чуб. III. 426.

Просмерді́ти, джу́, діш, гл. Провоняють.

Просмерді́тися, джу́ся, дішся, гл. Провонятися. *Ся просмердів світ.* МУЕ. III. 56.

Просме́рднути, ну́, неш, гл. Провоняться. *Просмердла й ціла картопля, лежачи з тилою.* НВолын. у.

Просмі́кувати, кую́, еш, сов. в. просмі́гнути, ну́, неш, гл. Продергивать, продернуть сквозь что. *Кождому гостеві просмикує в застіжку (стрічку).* МУЕ. III. 153.

Просмі́х, ху́, м. Улыбка. Павлогр. у.

Просмі́хатися, хаю́ся, ешся, сов. в. просмі́хнутися, ну́ся, нешся, гл. Улыбаться, улыбнуться, усміхаться, усміхнутися. *От бачиш, вже й припадає, що то за трабі, просміхуючись сказав батько.* Грин. II. 207. *Піч наша регоче, коровіаю хоче, а припічок просміхається, коровіаю дождається.* Грин. III. 472.

Просмі́яти, мію́, єш, гл. 1) Осміять. *Як би за годинку перед тим Маса побачила, що хто робить такі штуки, сама просміяла б, а тепер ось як!* Св. Л. 14. 2) Утратить что изъ за смѣха. *А яка ж в доля тієї дівки, що ся сміяла?—Вона свою долю просміяла.* Гн. II. 167.

Просмо́ктати, чу́, чеш, гл. Прососать. *Вода раз требу просмоктала,—ну що ж! узять й загати.* Гліб.

Просмо́лити, лю́, лиш, гл. Просмолить.

Просні́дати, даю́, еш, гл. Утратить изъ за завтрака, завтракая. *Ти свою долю у неділю проснідала, а в п'ятницю проснівала.* Ном. № 8878.

Просну́тися. См. **Просинатися.**

Просо́, са, с. Просо. *Ой на горі просо, під горою жито.* Мет. 103. *Він знай на печі в просі.* Рудч. Ск. II. 78. 2) **Проса́.** Поля засѣяння просомъ. 3) **Просо́ дике.** Раст. *Amaranthus laudatus* L. Вх. Пч. I. 8. 4) **Просо́ турецьке.** Раст. а) = **Просо дике.** Вх. Пч. I. 8. б) *Sorghum vulgare.* Херс. 5) **Просо́, просо́ сіяти.** Родъ игри (въ двухъ варіантахъ). *Ив. 66, 75. О. 1861. XI. Св. 36. Маркев. 74. Чуб. III. 65. Ум. Прісцѣ.* *Іще то не біда, як у просі лобода, а отоді біда, як ні прісця, ні лободи.* Ном. № 14310.

Просоко́тати, чу́, чеш, просоко́тіти, чу́, тіш, гл. О курицѣ: прокричать, прохлохтать, прокудахтать.

Просо́лити, ся. См. **Просолювати, ся.**

Просо́лити, лію́, еш, гл. Просолиться, просолѣть. *Солоній мляки слізьми просоли.* К. Досв. 11. *Просолила риба.* Константиногр. у.

Просо́лодати, даю́, еш, гл. Просолодѣть.

Просо́лодкуватий, а, е. Сладковатый. *Я люблю хліб просолодкуватий.* Волч. у. *Просолюкувате тісто.* Волч. у.

Просо́лювати, люю́, еш, сов. в. просо́лити, лю́, лиш, гл. Просаливать, просолять.

Просо́люватися, лююся́, ешся, сов. в. просо́литися, люся́, лишся, гл. Просали-

ваться, просолиться. *Стало сало просоловатися.* Павлогр. у.

Просо́ння, ня, с. Просонки. *Еней з просоння як схопився.* Котл. Ен. II. 38. 3) **Просоння** яко мога давай кричати кукуріку. Кв.

Просо́х(ну)ти. См. **Просихати.**

Проспа́ти, сплю́, спійш, гл. 1) Проспать. *Чилирине, Чилирине, мій друже єдиний! проспав еси степи, ліси і всю Україну.* Шевч. 2) **Переспать.** *Ничипір проспав свій хміль.* Кв.

Проспа́тися, плю́ся, пішся, гл. 1) Проспаться. 2) **Выспаться;** проснуться. *Поки багата проспалась, убога-небога напиралась.* Чуб. V. 916. *Барабаш, гетьман молодий, од сна проспався.* АД. II. 12.

Проспі́вати, ваю́, еш, гл. 1) Пропѣть. *Раз проспівав: не чує котик.* Рудч. Ск. II. 4. 2) **За пѣніємъ** утратить. *Ти свою долю у неділю проспівала, а в п'ятницю проспівала.* Ном. № 8878.

Проста́к, ка́, м. Простой человекъ, простолюдникъ. *Учений недоучений ірше як простак.* Ном. № 6089. *Був собі мазур,—так собі простак.* Грин. I. 228.

Простарцо́вати, цю́ю, еш, гл. Пробыть нищимъ. *Отак вік свій і простарцював, а робити не хотів.* Харьк.

Простарши́нувати, ну́ю, еш, гл. Пробыть старшиною. *Простаршинував два курси,—буде з мене, нехай ще хто инший одбуває.*

Проста́ти, таю́, еш, гл. = Простувати. *Простали ми в Україну вольними ногами.* Шевч. 259.

Проста́цтво, ва, с. 1) Простонародный бытъ. *Нині у нас, у простацтві стома карбованцями не обійдеши за рік.* Каменец. у. 2) **Соб.** Простые люди. К. Дз. 35. *Співались вони або читались у рукописі іст широко по Вкраїні між панами, а деякі чував я й між простацтвом.* К. XII. 19.

Проста́цький, а, е. Простой, простонародный. *Не погордуй уступити до нашої простацької господи.* К. ЧР. 227.

Проста́ченко, ка, м. Сынъ простолюдина. *І простаченко, і панич.* К. ПС. 136.

Проста́чесько, ка, м. = Простак. *Не кидай мі трояка: я не люблю дворака; кинь мені шостачиска, бо я люблю проста-чиска.* О. 1862. IV. 18.

Просте́жати, жу́, жиш, гл. Прослѣдитъ.

Простелі́ти, ся. См. **Простеляти, ся.**

Простеля́ти, ляю́, еш, сов. в. про-

стелі́ти, лю́, леш, гл. = Простилати, про-

стеля́тися, ляю́ся, ешся, сов. в. простеля́тися, лешся, лешся, гл. = Простилатися, простелатися.

Просте́нь, ні, ж. Нитка на веретені. Шух. I. 148. Вх. Зн. 55.

Просте́рти, ся. См. **Простирати, ся.**

Просте́ць, ця́, м. Прямое направление. *Верне і соб, і цабе, а простець і мене.* Полт.

Прості́бі, сокр. изъ Прости-Біг. Прости Богъ. Шух. I. 77. *Простибі, що такою бажая.* Полт. *І спасибі вам, паниченьку, і простибі вам за вашу ласку.* Левиц. Пов. 224.

Простига́ти, гаю́, еш, сов. в. про-

сти́гти, гну́, неш, гл. Простывать, про-

стыть. *Кличе мати вечеряти: галушки про-*

стигли. Нп.

Прості́й, а, е. 1) Простой. *Простий люд.* К. ЧР. 359. *Хто таки, простий чоловік, дається в знаки.* Ном. № 4114. 2) **Прямой.** *Визволь, Господи, невольника з неволі на простій дорож.* АД. I. 91. *Я знаю сам, що просте, що криве.* К. Іов. 15. 3) **Прямой, искренній.** *Десь Бог мене покарав,—лиху долю мені дав; лиху долю, просту душу.* Чуб. V. 229.

Простила́ти, ляю́, еш, сов. в. про-

сла́ти, стелю́, леш, гл. Простилать, про-

стлать, разостлать. *Я простелю жупанину,*

ти простелеш хвартушину. Чуб. V. 191.

Простила́тися, ляю́ся, ешся, сов. в. про-

стля́тися, простля́тися. 2) **Простираться,**

простереться. *Таке болото, що ні пролізти,*

ні пройти, перед ним простилається.

Грин. I. 2.

Прості́ня, ні, об. Простой, негордый человекъ. *Як із діда багач, або із пана пан, так і простіня, а як із мужика пан, так і гордіня.* Ном. № 1267.

Простира́ло, ла, с. Простыня. Каменец. у. *То дайте ж нам, дайте, щосьте нам обіцяли: три подишок імзових і тов простирало, що шовком вишивано.* Лукаш. 163. *Узяв, закрив сі простиралом вочі, аби ся не дивив.* Гн. I. 31.

Простира́ти, раю́, еш, сов. в. про-

сте́рти, трю́, рѣш, гл. 1) Разстилать, разо-

стлать, простилать, простлать. *Він зараз простер їм на лаву простирало біле.* Гн. I. 88. 2) **Протягивать, протянуть.** *Руці*

свої простирає. ЕЗ. V. 110. 3) **Распу-**

скать, распусить, распростереть. *Почав*

зараз жушок крильці простирати: „Полечу, піднесуся“.

Простирядно, на, с. = **Простирало.** Ви-соке жидівське ліжко з перинами й подуш-ками, закрите білим простирядном з зуб-цями навкруш. Левиц. Пов. 178.

Простіяти, ся. См. Прощати, ся.

Простінінько, нар. = **Простісінько.** А я простінінько за ним побі. НВолын. у.

Простір, тору, м. 1) Просторъ. Рів-няши ратавці низу і простором благослов-ляеш. К. Псал. 144. Душа потребує прост-ору, жада волі. Св. Л. 294. Свободное, незанятое мѣсто. Приймаю солому з току, бо син привезе снопи,—щоб був простір. Рк. Левиц. 2) и мн. Пространство.

Простірний, а, е. Просторный.

Простірність, ности, ж. Свобода, не-стѣсняемость, отсутствие субординации, рас-пущенность. Як то можна, щоб син мав таку простірність. НВолын. у.

Простірно нар. Просторно. К. Псал. 235. Нам було простірно й затишно. Г. Барв. 329.

Простісінький, а, е. Совершенно про-стой; совершенно прямой, прямехонький.

Простісінько, нар. Совершенно просто; совершенно прямо, прямехонько. Прості-сінько подивився в вічі. Левиц. Пов. 69.

Простість, тости, ж. Простота. Желех.

Простіський, а, е = **Простісінький.** Желех.

Пробстник, ка, м. Стебель, преиму-щественно прямой и вертикально стоящий. Вх. Зн. 57.

Прбсто, нар. 1) Просто, безъ затѣй. Рудч. Ск. I. 150. Сказати просто: вмер, та й юді. Гліб. Він так малював собі просто, абияк. Кв. 2) Прямо. Пливи... під темний луґ просто. Чуб. V. 342. Простяг-лись дві дороги: одна просто, а друга пішла у праву руку. Стор. Іде... пані, та просто до їх у двір. Рудч. Ск. II. 64. 3) Противъ, напротивъ, насупротивъ. Хата його стоїть просто церкви. Борз. у.

Простовісний, а, е. Вертикальний. Желех.

Простоволбсй, а, е. Съ непокрытой головой, съ распущенными волосами. Голе, босе й простоволосе — треба йти! Ном. № 655. Венеря без спідниці, боса, в хала-тику, простоволоса. Котл. Ен. V. 16.

Простогна́ти, ну́, неш, гл. Простовать.

Простблюд, ду, м. Простонародіє. Уман. III. 210.

Простблюдець, дця, м. Простолудинъ.

Пани б'ються, а в простолудців чуби бо-лять. Ном. № 1304.

Простолю́дія, дії, ж. соб. = **Просто-люд.** КС. 1882. IV. 165.

Простоблю́дний, а, е. Простонародный. К. XII. 116. Вибивається з вузького кола простонародного побуту. Г. Барв. 378.

Простобри́й, а, е. Просторный. Престо-рий двір. Стор. II. 96. Визів Бог мене з тісноти на просторе оболоне. К. Псал. 38.

Просторі́кати, каю, еш и просторі-кувати, кую, еш, гл. Разглагольствовать. Борз. у. Годі просторікувати. Ном. № 14188.

Просторі́куватий, а, е. Многорѣчивый. К. XII. 116. В її просторікуватору опо-віданні. Г. Барв. 425.

Прбсторо, нар. 1) Просторно. Ти ка-зав—тісно буде, аж воно зовсім просторо. Харьк. 2) Подробно, обширно, обстоятель-но (излагать). О. 1862. I. 75.

Просторони́ще, ща, с. = **Просторонь.** Більше просторонище пускай.

Прбсторонь, ні, ж. Пространство. Він і тебе з тісноти і темниці на просто-ронь без краю колись верне. К. Іов. 80.

Прстб́та, ти, ж. 1) Простота. Щось і блякнув з простоти. К. ЧР. 28. Світ простоти і покою—стародавній заповіт. Щог. Сл. 99. 2) Простой народъ. О. 1862. I. 57. Ні, зникнете ви, горді душі, почез-нете, як і простота. К. Псал. 192. Твої слова простоту темну на добрий розум наставляють. К. Псал. 283. 3) Неучъ; наивный человекъ. Левиц. I. 215.

Прбсточка, ки, ж. Ласкательно: про-столудинка, простая женщина. Я ж не царюївна, не королюївна, я ж так прост-очка, батькова дочка. Грин. III. 22.

Прстб́яти, тбю, їш, гл. 1) Простоять. Довенько таки простояли наші сіроми коло перевозу. Стор. МПр. 125. Я ж з твоїм сином не одну нічку простояла. Лис. III. № 10. 2) Причинить вредъ или порчу стояніємъ. Мій тобі коничок стайні не простойть, моя тобі зброя кілочка не вло-мить. Чуб. V. 63.

Прстрѣ́лити. См. Прострілювати.

Прстрибну́ти, ну́, неш, гл. Проско-чить.

Прстрига́ти, гаю, еш, сов. в. про-стри́гти, жу́, жбш, гл. Простригати, про-стричь.

Прострі́лювати, люю, еш, сов. в. про-стрѣ́лити, лю, лиш, гл. Прострѣливать, прострѣлить. Хитнувся, мов прострелений. Мир. Пов. II. 60.

Прострінь, ня, м. = **Простень.** Вх. Зн. 55.

Простромі́ти. См. Простромлювати.

Прострб́млювати, люю, еш, сов. в. простромі́ти, млю́, миш, гл. Ногу... так і простромив шаблюкою. Драг. 207. От-от булай настини, от-от простроме рогом наскрізь Максимову спину. Мир. ХРВ. 129. 2) Просовувать, просунуть. Простромив голову в двері. Радам. у.

Проструга́ти. См. Простругувати.

Простругу́вати, гу́ю, еш, сов. в. про-струга́ти, гаю, еш, гл. 1) Проходить, пройти строгаю, прострогають. 2) Прочи-щать, прочистить дорогу. Простругую до-ріженьку к святому Великодню,—вогичею залле. Мил. 193.

Прстувати, тую, еш, гл. Идти прямо, направляться. Хто простує, той дома не ночує. Ном. № 11406. Прстували вони до Лубень невеличкими купами. Стор. МПр. 60. Пливе військо, прстуючи униз до по-роїв. Морд. К. 5. Скрізь по потоках па-совиська покладені корита, якими простує вода з.... менших потоків. Шух. I. 185.

Прстугоні́ти, нбю, нйш, гл. Прогре-мѣть, прстучать. Крамарський віз (шля-хом) прстугонить. МВ. I. 22.

Прстуді́ти, джу́, диш, гл. 1) Охла-дить, охолодити. 2) Прстудить.

Прстуді́тися, джу́ся, дишся, гл. 1) Охладиться. 2) Прстудиться. Прсту-дилася ти, молодиче, промовив він. Левиц. Пов. 221.

Прстукати, каю, еш, гл. Прстучать.

Прстукоті́ти, чу́, чеш, гл. Прсту-чать, прогромахять.

Прступа́ти, паю, еш, сов. в. прсту-пі́ти, плбю, ниш, гл. 1) Проходить, пройти впередъ. Так тісно, що й прступити не можна. 2) Премущ. сов. в. Провинитися. Я прступила Богу і людям добрим. Черк. у. Мабуть я грішник, або мій батько, або мати чим прступили, та на мені кара божя почувається. Г. Барв. 207.

Прступі́тися, плбюся, нишся, гл. Провинитися, совершить прступокъ. Чи ми Богу прступилися, що на нас таке лихо. Харьк. у. Ми, прсті моде, коли і прступимось иноді, то нам Бог і виба-чить. Котл. МЧ. 427. Прсті, паноче! пр-ступилася: я далєбі дурна була. Котл. Ен.

Прбступок, пку, м. 1) Прегрѣшеніє, вина. Перед Господом Богом грішимо всі-лякими прступками,—всілякими гріхами. ЕЗ. V. 102. Підвести кою на прступок.

Котл. МЧ. 427. 2) Проходъ. Він мені що далі, то все більше прступку не дає, а я втікаю, ховуюсь од його. Г. Барв. 394.

Прстб́бати, баю, еш, гл. Прстегать.

Прстяга́ння, ня, с. Пртягиваніє. Левиц. (Правда, 1868, 431).

Прстяга́ти, гаю, еш, сов. в. прстяг-ті́, гну́, неш, гл. Пртягивать, пртянуть, прстереть. Він прстяг руку та й побла-гословив мене. МВ. I. 17.

Прстяга́тися, гаюся, ешся, сов. в. прстягті́ся, гну́ся, нешся, гл. 1) Пртя-гиваться, пртянутися. Прстяглась та й лежить. Ном. № 7394. Прстяглася по діб-рові по над Дніпром козацька ватага. Шевч. 170. 2) Только сов. в. Направитися. Ва-силь.... прстягся на музики під верби. Ле-виц. I. 15.

Прб́стяж. Употр. въ выраж. в прб́стяж. Цугомъ. В коляску запряли дванадцатеро коней по парі в прстяж. Стор. II. 36.

Прстя́жний, а, е. Длинный и отло-гий. Гора не так крута, та дуже пр-стяжна. Лебед. у. Прстяжна гора. НВол-ын. у.

Прстя́ка, ки, об. Прстой, не гордый человекъ. Наш пан—прстяка. Волч. у.

Прстяко́м, нар. Напрямикъ, ближай-шею дорогою. Він їхав до нас прстяком, а не тим шляхом. Новомоск. у.

Прстя́ха, хи, прстя́чка, ки, ж. Сорть пла́хти. Черниг. у.

Прсува́ти, ваю, еш, сов. в. прсу́-нути, ну, неш, гл. 1) Просовувать, про-сунуть. Мнж. 26. Прийшов у лс у такий устий, що й пучки, здається, прсунути не можна. Рудч. Ск. I. 134. 2) Отодвигать, отодвинути, отсунуть. Прсуну я ка-тирочку, аж матуся в гості йде. Чуб. V. 624.

Прсува́тися, ваюся, ешся, сов. в. прсу́нутися, нуся, нешся, гл. Просову-ваться, просунуться, пролбзати, пролбзть, протискиваться, протиснутися. Аж там такий лс, такий устий, що ні пройти, ні прсунуться. Рудч. Ск. У хатах уже і прсунулися ніде. Мир. Пов. II. 58.

Прсумува́ти, му́ю, еш, гл. Прогру-стити, пропечалитися извѣстное время.

Прб́сурень, рня, м. Раст. а) *Scolus reticulatus* L. ЗЮЗО. I. 120. См. **Прсе-рень.** б)—гаді́чий. *Bulbocodium ruthenicum* Bunge. ЗЮЗО. I. 115.

Прсу́ринка, ки, ж. = **Прсурень** а, *Scolus reticulatus* L. ЗЮЗО. I. 120.

Прсу́рміти, млю, миш, гл. Протру-бить.

Просу́ха, хи, ж. Въ выраж. на просу́сі. Когда просохнетъ (дорога). На просу́сі приїду, перед великоднем. Харьк. г.

Просуш, ші, ж.—Сухоли́с. Вх. Зн. 57.

Просуші́ти, ся. См. Просушувати, ся.

Просушувати, шую, еш, сов. в. просуші́ти, шу́, шиш, гл. Просушивать, просушить.

Просушуватися, шуюся, ешся, сов. в. просуші́тися, шу́ся, шишся, гл. Просушиваться, просушиться. Ой хоть замочуся, є роду прссушуся. Чуб. V. 460.

Просяний, а, е. Просяной. Просяна солома. Волч. у. Мир. ХРВ. 126.

Просяни́ця, ці, ж. Просяная солома. Сям. 153. НВолын. у. Овсяниця, просяниця—все то товару корис. Ном. № 10186.

Прося́нка, ки, ж.—Просяни́ця.

Прося́ти и прося́яти, ся́ю, еш, гл. Просіяти. Ой зиронька зійшла, стала, аже бо на весь світ просяла. Гацук, Абетка, 28. (Нп).

Прося́щий, а, е. Просящий, живущій подавнємъ. Уроди, Боже, на трудящого.... на просящого, на крадящого і на всякую долю. Грин. I. 16.

Протавати, таю́, еш, сов. в. протáнути, ну, неш, гл. Протавать, протаять. То там, то тут протав. НВолын. у.

Протáвка, ки, ж. Проталинка. Уже є протавки на полі. НВолын. у.

Протанцювати, цю́ю, еш, гл. Протанцовать, проплясать. Аж до межилорського Спаса протанцював сивий. Шевч. 370.

Протарабáнити, ню, ниш, гл. 1) Проташить. 2) Пробарабанить.

Протарахкотіти, чу́, тиш, гл. Простучать, прогромахъ (быстро). Хтось возом протарахкотів проз хату.

Протаска́ти, ка́ю, еш, гл. Проташить.

Протаска́тися, ка́юся, ешся, гл. Протратся, доташиться. Як тільки в кріпость протаскався, тузити зараз і принявся. Котл. Ен.

Протверезі́ти, жу́, зіш, гл. Протрезвить, отрезвить. Нужда протверезила його, прояснила його душу. Левиц. I. 541.

Протверезі́тися, жу́ся, зішся, гл. Протрезвиться, отрезвиться. А далі трошки проходився, прочувався, протверезився. Котл. Ен. II. 12.

Протé, нар. Между тѣмъ, однако. МВ. I. 25. Не віре, ну, а протé хоче дізнатися, чи справді воно так. Грин. II. 117. Ох, я ж її вже просила, я ж її і годила,

протé зляя мачуха сорочки не шила. Грин. III. 412.

Протекті́. См. Протікати.

Протелéнькати, каю, еш, гл. Прозвенѣть, прозвонить; о часахъ: протикать.

Протéп, пу, м. Тропа? Ходім сами, протéпом своїм. Зміев. у.

Протéпом, нар. Опрометью. Харьк. у. Мирг. у.

Прóтереб, бу, м. Прочистка, прорубка лѣса. НВолын. у.

Протеребѣ́ти. См. Протеріблювати.

Прóтеребож, бка, м.—Протереб. НВолын. у.

Протеріблювати, люю, еш, сов. в. протеребѣ́ти, блю́, бйш, гл. 1) Расчищать, расчистить лѣсъ. Протереблював лѣс. НВолын. у. 2) Выкорчевывать, выкорчевать мелкія деревья. Протеребив сіножать. НВолын. у. 3) Прочищать, прочистить. Тра протеріблювати чубук. НВолын. у.

Протерлі́кати, каю, еш, гл. Проппливать, проиграть плохо (на струнахъ). Що затерлінав, те і протерлінав. Что заработалъ игрой, то и истратилъ (о музыкантѣ). Вх. Зн. 69.

Протéрти. См. Протирати.

Протесáти, шу́, шеш, гл. 1) Протесать. 2) Потерять? утратить? Зубив Сава, протесав Сава свою віру навѣки. Нп.

Проті́ти, проті́в, пред. 1) Противъ. Чи лекше тятии проти води, чи за водою? Грин. I. 39. Проти рожна не працювати. Ном. Хто против Бога, то й Біг против ньому. Ном. № 92. 2) Передъ. Нема того, хто встоїть проти його. К. Іов. 19. Отоже не встоять нечестивим проти блажих людей на суді. К. Псал. 2. 3) На встрѣчу. Кого визираю? проти кого вибіаю? Г. Барв. 252. Іде літо проти зими і несе квіточку таку гарну. Чуб. I. 13. Виходила вона проти череди і заляділа Василя. 4) На, для, къ. Проти всіх людей земля не вродє. Черк. у. Проти дня брехня, проти ночі правда. Посл. 5) Лицомъ къ чему, напротивъ. Стояла вона проти місяця молодика. МВ. I. Проти місяця видко. Мет. 141. 6) По сравненію, сравнительно съ кѣмъ, чѣмъ. Проти нас трьох нема в світі дужчого. Грин. I. 189. Проти його нема чоловіка. 7) Подъ (какой либо день), предъ (днемъ, событіємъ). Проти н'ятниці мені приснилась скриня, повна добра. Мил. 9. Проти смерті двох синів мені снилось, що два голуби прилетіло в оселю. Мил. 8. Що се за сон? проти чого? Г. Барв. 272.

Проті́ ночі. Къ ночи, на ночь. Куди ви проти ночі?... Та переночували б. Св. Л. 123. Не розкажу против ночі, а то ще при-снитись. Шевч. 146. 8) Смотря по, сообразно съ. Шух. I. 104. 9) Проті себе під-вести, підняти. Поднять что либо, держа его передъ собой. Мнж. 9.

Протівитися, влюся, вишся, гл. 1) Противиться, сопротивляться. Дурневі і Бог не противитися. Ном. № 6208. 2) Возражать. Дав мене, я й не противлюся, бо винен. НВолын. у. Хоч на мене моде брешуть,—я ся не противлю. Чуб. V. 395.

Протівний, а, е. 1) Противулежащій, находящійся напротивъ. З противної вулиці доносився парубочий голін. Мир. Пов. I. 148. **Протівна хата.** Хата по другую сторону сѣней. Сидів собі на лавці у новій світлиці, що одгородив од противної хати. Кв. Через сіни противна хата. Кв. 2) О волѣ: противная. На Чорному морі недобре вчинає: противну филью зо дна моря знімає. АД. I. 192. См. Супротивний. 3) Непокорный, противящійся. Привів бранців із дарами і противних твоїй волі працювати в твоїм храмі. К. Псал. 152. 4) Непріятный. Противна, як старцеві зривня. Ном. № 5016. 5) Противорѣчащій. Я ж її слова противного не промовив. Г. Барв. 207.

Протівник, ка, м. Противникъ, не-пріятель. Щоб було так важко і жалко рабам біса, суддям, противникам, ненависникам і усім ворогам моїм. Чуб. I. 96.

Протівність, ности, ж. Противоположность. Частіше робить людей близькими приятелями противність їх удачі. Левиц. I. 133.

Протіка́ти, ка́ю, еш, сов. в. прот-кнѣ́ти, ну́, неш, гл. Протыкать, проткнуть. За царя Тимка, як була земля тонка: пальцем проткни та й води напийся. Ном. № 6856.

Протінáтися, ня́юся, ешся, гл. Пробродить, прослоняться. Може ще днів зо три й протінáється тут. Кролевец. у.

Протирáти, ра́ю, еш, сов. в. протéрти, тру́, трéш, гл. 1) Протирать, протереть, вытирать, вытереть. А росю очі проми-вати, а рушником очі протирати. Грин. III. 473. Проти мені смажні уста. Чуб. I. 253. 2) Протиривать, протгорить. Перед домом був широкий двір, такий широкий, що вози ледві встигли протерти кругом його вузьку дорогу. Левиц. Пов. 145. Тепер скорий шлях просторий до рая протерли.

КС. 1882. IV. 169. 3) Протéрта гóлна. Игла безъ ушка. Нема, як моя сусіда: увесь куток обділяє; ось і мене поратувала: дала протерту голку ще й без жилця. Подольск. г.

Проті́снути, ну, неш, гл. Протиснуть. Тіснята така, що й кием не протиснеш. Ном. № 7681.

Проті́с(ну)тися, нуся, нешся, гл. Протиснуться. Мнж. 190. Трудно було протиснутись, так було багато народа. Левиц. Пов. 24.

Проті́чка, ки, ж. Родъ металлическаго прутика для чистки трубки. Гол. Од. 66. Шух. I. 300, 276. Витягши мольку, довго він довбався в ній протічкою. Мир. ХРВ. 224.

Протіка́ти, ка́ю, еш, сов. в. протекті́, течу́, чéш, гл. 1) Протекать, протечь, течь. Ой у полю криниченька, вода протікає. Чуб. V. 377. По долинах ріки протікають. Чуб. V. 937. 2) О посудѣ, крышѣ: давать, дать течь. Наша водянка десь у дні протікає. Харьк. г. Треба перекривати клаюну, бо вже і в невеликий дощ протікає. Харьк.

Проті́р, ра, м. Игла безъ ушка. Ном. № 250.

Проті́с, теса, м. Половина дерева, раз-рѣзаннаго надвое по длинѣ. Шух. I. 88.

Проті́чок, чка, м. Ручей, ручеекъ. Біжать з гір долинами прудкі потічки снігової води. Мир. ХРВ. 354. (У балці) пробігав невеличкий протічок. Мир. Пов. II. 45.

Проткнѣ́ти. См. Протикати.

Протó, нар. Поэтому. Вх. Лем. 458.

Протовкѣ́ти, вчу́, чéш, гл. Протолочь.

Прóтовп, пу, м. Проходъ (сквозь тол-пу). Лагодивсь.... шукати собі прóтовпу до кафедрі. К. XII. 27.

Протóвпнитися. См. Протовплюватися.

Протóвплюватися, лю́юся, ешся и протóвплáтися, ля́юся, ешся, сов. в. протóвпнитися, плю́ся, пишся, гл. Протискиваться, протиснуться въ толпѣ. Петро протовплявся усе далши. К. ЧР. 260. За народом так насилу протовплились до хати. Кв.

Прóтовпом, нар. Проталкиваясь.

Протóка, ки, ж. 1) Проливъ. 2) Ру-кавь рѣки.

Протомі́ти, млю́, миш, гл. Утомить.

Протопі́ти, плі́ю, пиш, гл. Протопить. Нема дров а ні поліна, нічим хати протопити. Чуб. V. 1074.

Протопки, пок, ж. мн. Слѣды ногъ на размокшей землѣ. Константиногр. у.

Протоппопа, пи, м. Протоіерей. Як пожив той піп у нас років зо два, то його зробили протоппопою. ЗОЮР. I. 266.

Протопопівна, ни, ж. Дочь протоіерея. Зараз на чернівецьку протопопівну закинув, та й сам злякався од нерівні. Кв.

Протопопша, ші, ж. Жена протоіерея. Левиц. I. 347.

Протоптати, пчу́, пчеш, м. Протоптати. Протоптати дорогу. Протоптати чоботи. Протоптати стѣжку до ко́го. Часто бывать у ко́го. Я його знаю, він протопче стежку через полковничий садок. Шевч. 296.

Проторг, га, м.=Проті́р. Москаль і протори проковтне, та не вдається. Ком. Пр. № 715. Хто хоче собаку з світа зубити, той дасть їй протора ззісти. Борз. у.

Проторгувати, гую, еш, м. 1) Проторговать. Проторгував аж три юди. Харьк. у. 2) Потерять, торгуясь. Кажуть, що Сомко хоче теж із москалем по іадяцьких пунктах торгуватись. Коли б свого не проторгував. К. ЧР. 319.

Проторохтіти, чху́, тіш, м. Прогромыхати. Хутко проторохтіти вулицями. МВ. (О. 1862. III. 71).

Проторувати, рую, еш, м. Протереть, угладить дорогу.

Протобчина, ни, ж. 1) Мѣсто въ плотинѣ, гдѣ вода просачивается. Уміємо проточини гатити і сховане на Божий світ являти. К. Іов. 59. Дыра, сквозь которую протекает вода (въ крышѣ, запрудѣ). Рк. Левиц. 2) Дыра, проѣденная мышами, червями.

Проточіти, чу́, чиш, м. 1) Прогрызть; прорыть (нору). Так уже добре накрила діжку з борошном од мишей; а вони дірку проточили і таки долізли до борошна. Харьк. г. 2) Очистить на грохотѣ (зерновой хлѣбѣ). 3)—голову. Надоѣсть постійними настояніями, приставами і пр. Вже він проточив мені голову: єднайте та й єднайте Оленку. Г. Барв. 397.

Протобний, а, е. Текущій. Вода проточна. МВ. (Д. 1862. I. 81).

Протратити, чу, тиш, м. Протратить, истратить. Молодий син протратив маєток. Єв. Л. XV. 13. Останню копійку протратив. Св. Л. 167.

Протремтіти, мчу́, тіш, м. Протрещать. Усю ніч протремтіла: собаки чогось

так уїдали, а я сама в хаті, так і страшно.

Протримати, маю, еш, м. Продержать.

Протринькати, каю, еш, м. Растратить, промотать. Батько може увесь вік не доїдав, не досипляв та копійчку до копійчки складав, а син швиденько усе протринькав. Харьк. г.

Протрубіти, блю́, біш, м. Протрубить.

Протрусіти, шу́, сиш, м. Протрясти.

Протрусітися, шуся, сишся, м. Протрястись.

Протрухлявіти, вію, еш, м. Прогнить, стать трухлымъ.

Протрухнути, ну, неш, м.=Протрухлявіти.

Протрясті, сү, сеш, м. 1)=Протрусити. 2) Издержать. На цей позов він багато грошей протряс. В Чернілові аж п'ять кіп протряс. Кв.

Протрястіся, сүся, сешся, м.=Протруситися.

Протряхати, хаю, еш, сов. в. протряхнути, ну, неш, м. Просыхать, просохнуть (о землѣ, краскахъ, бѣльѣ). (На образах) протряхали свіжѣ фарби. Левиц. Пов. 21. Рядно вже протряхло,—візьми, скачай. Черниг. у.

Протупати, паю, еш, м. Протоптати.

Протупотіти, почу́, тіш, м. Пробѣжать, топая.

Протурбуватися, буюся, ешся, м. Пробезпокоиться.

Протурготіти, чу́, тіш, м. Прогреми́ть, простучать.

Протуріти. См. Протуряти.

Протуркати, каю, еш, м.=Протуркотати.

Протуркотати, чу́, чеш, м. Проворковать.

Протуркотіти, чу́, тіш, м.=Протуркотати.

Протурчати, чу́, чиш, м. 1)=Протуркотати. 2)—голову, уха. Намозолить уши, твердя постійно одно и то-же. Ти вже мені сими молодощами й голову протурчав. Г. Барв. 497.

Протуріти. См. Протуряти.

Протуряти, ряю, еш, сов. в. протуріти, рю, ріш, м. Прогонять, прогнать.

Латинян к чорту протуривши, з Енеем в купу ізійлились. Котл. Ен. VI. 34. Протурили татарську орду за Перекин. Стор. МІР. 28.

Протьюхати, каю, еш, м. О солов'ї: прощелкать.

Протюкати, каю, еш, м. Крикнуть на ко́го тю. Протюкайте на його, що він чорт-зна-що робить. Константиногр. у.

Протюпати, паю, еш, м. Пройти мелкими шажками; проѣхать медленно.

Протяг, гу, м. 1) Протяжение. 2) Продолжение. Нова сцена в хаті здалася йому тільки протягом першої. Левиц. I. 231. 3) Протяжность. 3 протягом. Протяжно, растягивая. Вимовляв слова з протягом. Левиц. I. 157. Чіпка вимовляв кожне слово з протягом. Мир. ХРВ. 278.

Протягати, гаю, еш, сов. в. протягати, гну́, неш, м. 1) Протягивать, протянуть. Ой протягну я волоконце крізь віконце. Чуб. V. 618. Іде і тягне за собою рядно,—по всьому двору протяг. Харьк. у. 2) Продолжать, продолжить, продлить. Господь не протяг їй віку. Стор. МІР. 63.

Протягатися, гаюся, ешся, сов. в. протягтися, гну́ся, нешся, м. 1) Протягиваться, протянуться. 2) Тянуться, длиться, продолжаться, продлиться. Наше діло довго буде протягатися. Харьк. у.

Протяглий, а, е. Пологий (о горѣ).

Протягом, нар. Протяжно. Оцю пісню у нас протягом співають. Харьк. г.

Протягті, ся. См. Протягати, ся.

Протяжний, а, е. Продолжительный. Протяжна була осінь цей год—усі на ярину понаорювались. Волч. у.

Проучати, чаю, еш, сов. в. проучити, чу́, чиш, м.=Провчати, провчити. Та велів зготовляти прутів пучи—мене проучати. Чуб. V. 1014. Ой дай, жінко, нагая, проучити німчя. Ном.

Профатний, а, е. (=Проханий). Въ выраженіи: Ішов профатнов дорогов=Ішов світ за очі. См. Світ. Вх. Зн. 57.

Професор, ра, м. Профессоръ. Дашкович швидко піднявся між професорами своїми лекціями. Левиц. Пов. 50.

Професорівна, ж. Дочь профессора. Молоді професорівни й купцівни не схотили навіть пити чаю. Левиц. Псв. 55.

Професорка, ки, ж. Женищина-профессоръ. Желех.

Професорство, ва, с. Профессорство. Желех.

Професорський, а, а. Профессорскій.

Професорувати, рую, еш, м. Быть профессоромъ. Желех.

Профіт, ту, м. Польза. Не мав злий дух профіту з людей. Гн. II. 226.

Прохававкати, каю, еш, м. О перепелѣ: прокричать.

Прохажка, ки, ж. = Прохідка. Вх. Зн. 57.

Прохазяйнувати, ну́ю, еш, м. 1) Прохазяйничать. 2) Растратить, неумѣло хазяйничая.

Прохалавкнути, ну, неш, м. Проглотить съ жадностью. Пес прохалавкнув печеню. Вх. Зн. 57.

Прохальний, а, е. Просительный. Ви-прохав у владки книжку прохальну, щоб зібрати грошей (на церкву). Г. Барв. 162.

Прохамаркати, каю, еш, м.=Прохарамаркати. Було молюся уранці і ввечері, то з молитвами і письмо прохамаркаю. Стор. II. 81.

Проханий, а, е. 1) Прошенный, выпрошенный. Проханий кусок горло дере. Ном. № 4493. 2) Приглашенный. Гість не проханий, не дуже бував тучений. Ном. № 11896. Приглашенный на время замѣстить кого либо. Я проханий, а не титарь. Харьк. 3)—обід, бенкет. Обѣд, пиръ по приглашенію. Це великі, прохані бенкети. А так гості—не минає дня, щоб за столом не сиділо душ три або чотирі чужих. Мир. ХРВ. 109.

Прохання, ня, с. Просьба. Левиц. Пов. 57. На мое прохання.... одгукнулись. Ном. Од. видав. I.

Прохануватися, пуюся, ешся, м.—крізь ву́ха. Так вищит, аж ми сі крізь ву́ха проханує. Фр. Пр. 197.

Прохарамаркати, каю, еш, м. Прочестъ, проговорить невнятно. Яку небудь молитву прохарамаркаю над мертвим і не покину його труну. Стор. МІР. 22.

Прохарчіти, чу́, чиш, м.=Прохарчувати.

Прохарчітися, чу́ся, чишся, м.=Прохарчуватися. Аж два тижні там поробив, та тільки що там прохарчився, а додому нічого й не приніс. Кв. Я й страви не їм, а взявши окрайчик хліба, так собі й прохарчусь ходячи. Г. Барв. 192.

Прохарчування, ня, с. Прокормление. Він живе аби день до вечора, дбаючи тільки для прохарчування свого. Левиц. (Правда 1868, 416).

Прохарчувати, чу́ю, еш, м. Прокормить. На свої гроші і зодягну, і прохарчую себе й жінку. Левиц. I. 327.

Прохарчуватися, чу́юся, ешся, м. Прокормиться. Заробимо, то прохарчуємось. Грин. II. 67.

Прохатарь, ря, м.—**Прохач.** Прийшли прохатарі ті, що на церкву просять.— Ну, набери їм ківш пшениці. Харьк.

Прохати, хаю, еш, л. Просить. Як тому не дати, хто вміє прохати. Ном. № 4473.—на виступці. Указувати на дверь, просить вонь.

Прохатися, хаюся, ешся, л. Проситься. Став прохатися на ніч. Рудч. Ск. II. 150. Дочка в батька прохалася: ой піду ж я, мій батеньку, на круту гору поцуюлю. Мет. 138.

Прохач, ча, м. 1) Проситель. В-осени багачі, а на весні прохачі. Лохв. у. А як би ти завтра став старцем прохачем. Левиц. Пов. 69. 2) Собираючий даяння на постройку церкви. Лебед. у.

Прохватень, тня, м. Вь игрѣ въ вѣвертень: такой ударъ брошенной палкой въ другую, лежащую на землѣ, палку, при которой брошенная проскальзываетъ подъ лежащей. Ив. 21.

Прохвистати, щу, щеш, л. Пробить. Чорний віл хоч яку стіну прохвище. (Загадка: свердель). Ном. стр. 303, № 488.

Прохворіти, рію, еш, л. Пробольтъ.

Прохворостіти, щу, стіш, л. Высѣчь. Треба простити, або прохворостити. Ном. № 13635.

Прохвѣстиця, ці, ж.—**Прочуханка.** Пішла біда до Лохвиці, і там дано прохвѣстиці. КС. 1884. I. 29.

Прохиліти. См. Прохиляти.

Прохиляти, ляю, еш, сов. в. прохиліти, лію, лиш, л. Раздвигать, раздвинуть (густо растущія растения), пролагая собі путь, наклоняя (растения) въ противоположныя стороны. Ой в городі бузина, вітер не прохилить. Грин. III. 171.

Прохід, хѣду, м. 1) Проходъ. 2) = Прохідна. У неділю по вечері помолвивсь пан Богу, взяв собі вірну слугу, пішов для проходу. Грин. III. 616.

Прохідка, ки, ж. Прогулка. Харьк.

Прохідний, а, е. 1) Свободный для прохода. 2) —**стѹпа** = **Походюча ступа.** См. Ступа. Шух. I. 104, 162.

Прохіра, ри, об. Лукавый, хитрый, коварный человекъ или такое же животное. Прохіра лисиця. Білецьк. - Нос., Приказки, кн. III., 77.

Прохірний, а, е. Лукавый, хитрый, коварный. До їх підкралася лисиця, ізвісна прохірна ледащиця. Білецьк. - Приказки, кн. XVI, 127. См. еще тамъ-же кн. IV, 95, кн. XI, 73.

Прохіретво, ва, с. Лукавство, хитрость, коварство. Як заховатися невинній (курці) од прохирства, моєї братії (лисиць) млого здирства. Білецьк. - Нос., Приказки, кн. VIII. 10. См. еще тамъ же кн. XIV. 53.

Прохліпати, паю, еш, л. Проплакать, всхлипывая.

Прохліпатися, паюся, ешся, л. Проболтаться въ водѣ известное время.

Прохмелітися. См. Прохмелятися.

Прохмелятися, ляюся, ешся, сов. в. прохмелітися, ліюся, лишся, л. Протрезвляться, протрезвиться. Піду до коршомки, та й нап'юся, піду в вишневий сад, прохмелюся. Чуб. V. 51. Прохмелились вони да й думаютъ: „Ой Боже мій, що ж це ми наробили? ми ж напуляли не на 30, не на 50 карбованців“. Чуб. II. 33.

Проходжати, джаю, еш, л.—**Проходити.** Мет. 281. Поміж рядами прохощайте. АД. I. 213.

Проходжуватися, джуюся, ешся, л.—**Проходитися.** Царівна на той час по саду прохощувалася. Рудч. Ск.

Проходити, джу, диш, сов. в. пройтій, йду, деш, л. 1) Проходить, пройти. Проішов же я світ увесь. Чуб. V. 449. 2) —**когб.** Проходить, пройти мимо кого, миновать. Він проходить тих двох. Чуб. II. 182.

Проходіти, джу, диш, л. Проходить, потратить время на хождение. Хотіла було сваритися на дочку, чого довго проходила. Кв.

Проходитися, джуся, дишся, сов. в. проходітися, джусь, дишся, л. Прохаживаться, пройтись. А далі трошки проходився, прочувався, протверзівся. Котл. Ен. Ми позволим їй проходитися у садочку. Рудч. Ск. I. 98. Теперечки вечір теплий, проходимось трохи. Стор. II. 99.

Прохідка, ки, ж.—**Прохідка.** Тільки їй і проходки, що до церкви божої. Кв. Царівна.... пішла раз у проходку. Мнж. 41.

Прохожалий, а, е. Прохожий. Поховані над дорогами то чумаки, то прохожали. Ном. № 297.

Прохожий, а, е—**Перехожий.** З молодичами танцює та дзир вимітає, та прохожих, проїжжачих у двір закликає. Шевч. 108. Всі прохожі задивлялись на панночок. Левиц. I. 288.

Прохожуватися, жуюся, ешся, л.—**Проходитися.** Поішов на двір прохощуватися. Рудч. Ск. I. 18.

Проходола, ди, ж. Прохлада. Сим.

204. То кидали козаки ляхів у воду к чортовій матері на прохолоду. АД. II. 37. Осіння ранкова прохолода. Мир. ХРВ. 188.

Проходолати, даю, еш, л. Простыть, остыть. Шух. I. 141.

Проходождати, джаю, еш и прохолоджувати, джую, еш, сов. в. прохолодити, джу, диш, л. Охлаждать, охладить, прохладжати, прохладить. Куди віє, туди й провіває, козака молодого прохоложає. АД. I. 169. Я тебе прохоложу трохи. Рудч. Ск. II. 166. Нехай Лазарь прохолодить язик мій. Єв. Л. XVI. 24.

Проходождатися, джаюся, ешся и прохолоджуватися, джуюся, ешся, сов. в. прохолодитися, джусь, дишся, л. Охлаждаться, охладиться. Як душно, виїде прохолодитися. НВолын. у.

Прохододний, а, е. Прохладный. К. Бай. 68.

Прохододно, нар. Прохладно. Ідіть сюди, тут прохолодно. НВолын. у. Хата, як квітник: чисто, ясно, прохолодно. Г. Барв. 122.

Проходонути. См. Прохолодати.

Прохолодати, няю, еш, сов. в. прохолоднати, ну, неш, л. Остывать, остыть. А Іван як подмухав своїм духом, до воно і прохолонуло. Рудч. Ск. I. 98.

Прохопітися, пліюся, пишся, л. 1) Проснуться. ЕЗ. V. 85. Дитя ся прохопило. Гол. I. 59. 2) Ошибиться, промахнуться. 3) Сказать то, чего не слѣдовало. Нехай Бог боронить!—прохопилась стара й сама не зоглядівшись. Левиц. I. 174.

Прохоріти, рію, еш, прохорувати, рію, еш, л.—**Прохворіти.**

Прохрапати, каю, еш, л. Охаркать. Твою бороду проплюють, прохрочають, мое личенько цілують, обнімають. Грин. III. 359.

Прохрипіти, плію, піш, л. Прохрипѣть. Не журись!... прохрипів. МВ. II. 13.

Прохукати. См. Прохукувати.

Прохукувати, кую, еш, сов. в. прохукати, каю, еш, л. Дышать, подышать зимой на окно, отчего намерзший на немъ ледъ протаиваетъ. Прохукаєш вікно, лянеш на двір. Греб. 404.

Прохурманувати, ную, еш, л. Пробыть извозчикомъ.

Прохухати. См. Прохуховувати.

Прохуховувати, вую, еш, сов. в. прохухати, хаю, еш, л.—**Прохукувати, прохукати.** Дивиться в поле, через ца-

рину, прохукавши заморозъ на склі. Коли ж їй здалось, наче щось ізнадвору прохуковує. Г. Барв. 167.

Процарювати, рію, еш, л. Процарствовать.

Процвѣнькати, каю, еш, л. Проговорить на малопонятномъ или непонятномъ языкѣ; вообще—проговорить, но презрительно.

Процвѣндрити. См. Процвѣндрувати.

Процвѣндрувати, рію, еш, сов. в. процвѣндрити, рію, риш, л.—**Проциндрувати, проциндрити.** За його порядками троха чи не проциндрили б швидко і всії худоби. Кв. Гроші проциндрував у карти. Морд. Пл. 67.

Процвірінкати, каю, еш, л. Прочиркать.

Процвірчати, чу, чіш, л. О сверчать: протрещать. Усю ніч процвірчав цвіркун.

Процвістї. См. Процвітати.

Процвіт, ту, м. Цвѣтеніє, расцвѣтання, процвѣтаніє. Желех. Пророкував їй (українській мові) новий процвіт, нову красу й силу. К. XII. 116.

Процвітаний, а, е. Разцвѣченный, раскрашенный. Ой із города Трапезонта виступала галера, трьома цвѣтами процвітана, мальована. Ой першим цвѣтом процвітана—златосиніми киндяками побивана; а другим цвѣтом процвітана—гарматами арештована; третім цвѣтом процвітана—турецькою білою лабою покровена. АД. I. 208.

Процвітати, таю, еш, сов. в. процвістї, ту, теш, л. 1) Цвѣть, процвѣтати, расцвѣтати, расцвѣсть. Калина процвітає. Мет. 33. Кругом хлопці та дівчата, як мак процвітає. Шевч. 51. Піднявся, процвів і в'яне, мов та квітка. К. Іов. 30. 2) Богатѣть, разбогатѣть, достигъ благополучія. А процвів був мій брат: поважали усі, майстер, грошей багато. Лебед. у. Чи ба, як люд процвів тепера: тільки пани колись так жили, як оце наші міщане. Лебед. у. 3) Расцвѣчивать, расцвѣтити, разукрасить. См. Процвітаний.

Процѣнт, ту, м. Процентъ. Гн. I. 109. Ніхто не прийде правити проценту. Рудч. Ск. II. 26.

Процѣсія, сії, ж. Церковное шествіє съ крестами, хоругвями. Чуб. I. 286. Лежать вони до світа; приходять до них з процесією, і беруть їх у церкву. Рудч. Ск. I. 79.

Проциганити, ню, ниш, л. Циганцянча циганці проциганить. Посл.

Проціндрити. См. Проциндрювати.

Проціндрювати, рюю, еш, сов. в. проціндрити, рю, рин, м. Проматывать, промотать, спустить. *Грошей вчора він проциндрих шось не трохи.* А.-Арт. (О. 1861. III).

Проціджувати, джую, еш, сов. в. процідити, джу, диш, м. Проціживать, процѣдить. Чуб. III. 75.

Проціхувати, хую, еш, м. Прогнать. *Такою дурня відтіля проціхують.* Константиногр. у.

Процокотати, чу, чеш, м. Проболтать, протрещать.

Процокотіти, кочу, тиш, м. = **Процокотати.**

Процаклувати, лую, еш, м. Проволшебствовать известное время.

Прочанин, на, м. Богомолец; странник. *Куди, прочане, ви йдете?* Котл. Ен. I. 16. *Над вечір увійшли ми в село, і розбрелись прочане улицями.* МВ. I. 17.

Прочанка, ки, ж. Богомолка; странница. К. ЧР. 91.

Прочапати, паю, еш, м. Проплестись.

Прочатувати, тую, еш, м. Пробыть на стражѣ, прокараулить.

Прочахати, хаю, еш, сов. в. прочах(ну)ти, ну, неш, м. Простывать, простыть. *Не їж юшки: хай прочахне.* Лубен. у. *Отоже про пиття їй держи собі од погани таку воду, що як гаразд перекипить, тоді їй у лєк та їй на вікно, щоб прочахла.* Лубен. у.

Прочвалати, лаю, еш, м. Протащить, проплестись.

Прочвара, ри, об. Уродѣ, чудовище. *Я не прочвара, не упирь.* Котл. Ен. V. 9.

Прочекати, каю, еш, м. Прождать.

Прочередниєувати, кую, еш, м. Пробыть чередникомъ.

Прочерть, ти, ж. Прогалина, поляна. Вх. Зн. 57.

Прочесати, шу, шеш, м. Прочесать.

Прочинати, наю, еш, сов. в. прочнүти, нү, неш, м. = **Прочинатися, прочнутися.** *То вона од сна починала.* Лукаш. 45. *Тоді Барабаш рано починає.* АД. II. 10.

Прочинятися, наюся, ешся, сов. в. прочнүтися, нүся, нешся, м. 1) Пробуждаться, пробудиться, просыпаться, проснуться. *Кріпко заснув Синоп, не починається.* Морд. К. 63. *На зорі-зорі я прочнулася.* Шевч. 295. *Прочнувся і говорить своїй жоні: „та то приснився мені сон“.* Драг. 137. 2) Приходить, прийти въ себя,

очнуться. *Зараз вони і ну його качати.... поки аж прочнувся він.* Рудч. Ск. I. 136.

Прочиніти, ся. См. Прочиняти, ся.

Прочінок, неку, м. Пробужденіе.

Прочиняти, няю, еш, сов. в. прочинити, ню, ниш, м. Приотворять, приотворить. *Прочиняй, паночку, ворота,—несем тобі вінка із золота.* Чуб. III. 246. *Крамаре, крамарочку, прочини комірочку.* Мет. 189.

Прочинятися, няюся, ешся, сов. в. причинитися, нюся, нишся, м. Приотворяться, приотвориться. *Ворота причинились туди, де сплять святі печерники.* К. Дз. 156.

Прочи́стити, ся. См. Прочищати, ся.

Прочи́стка, ки, ж. 1) Очищеніе. *Дав лікарь дитині ложечку ліків на прочи́стку животів.* Рк. Левин. 2) Прочищенная, проложенная лопатой дорожка. Волч. у. 3) Просѣлка. *У лісі прочи́стку зроблено.* Зміев. у.

Прочитан, ну, м. Раст. *Hedera helix.* Вх. Пч. II. 32.

Прочитати, таю, еш, м. Прочесть. *На тобі книжку, щоб ти прочитав.* Рудч. Ск. I. 110. *Женися, женися, щоб ся моде зглядали, щоб за тобою псалтирь прочитали.* Чуб. V. 379.

Прочи́щати, щаю, еш, сов. в. прочи́стити, шу, стиш, м. Прочищать, прочистить. *Стежки їй дорожки прочи́щать.* Мил. 196. *Рання пташка носок прочи́ща, а пізня очий мружить.* Посл. *Жалкується Лиман морю, що Дніпр робить свою волю: свої ірла прочи́щає, лиманові закидає.* Грин. III. 592.

Прочи́щатися, щаюся, ешся, сов. в. прочи́ститися, шуся, стишся, м. Прочищаться, прочиститься. *Випийте кубочок меду, то горло їй прочи́ститься.*

Прочи́л, чола, прочб́лок, леа, м. 1) Передняя часть (хаты). Вх. Зн. 57. 2) Вершина горы. Желех.

Прочи́ряти, ряю, еш, м. Промѣнять. Вх. Лем. 458.

Прочи́ляти, ляю, еш, м. Провести праздно (время). *Прочляв день.* Черк. у.

Прочнүти, ся. См. Прочинати, ся.

Прочб́вгати, гаю, еш, м. Протереть ходьбой обувь.

Прочб́лок. См. Прочи́л.

Прочувати, ваю, еш, сов. в. прочүти, чую, еш, м. 1) Узнавать, узнать по слухамъ, услышать, провѣдать. *Скажи мені, що по світу йдучи, прочував.* О. 1861. XI.

44. **Прочути** про його недолу приятелі його. К. Іов. 6. *Він про тебе вже прочув, що ти вернувся.* Г. Барв. 178. 2) Чувствовать, почувствовать, предчувствовать. *Прочуває непевну правду доразу.* МВ. (О. 1862. I. 96). *Затріпоталося серденьку, михо прочувало.* Млак. 101. *Вже я довіжуюся, прочуваю, добродію мій! Якесь хороше та веселе діло маємо.* МВ. (О. 1862. I. 94).

Прб́чудо, да, с. Диво. Преимущ. въ выраженіи: **на прб́чудо.** На удивленіе, изумительно. *Козак прибіравсь на прочудо.* АД. I. 168.

Прочумакувати, кую, еш, м. Прочумачествовать.

Прочүматися, маюся, ешся, м. Опомниться, очнуться, прийти въ себя, прийти въ чувство. *Нехай трохи прочумаеться.* Котл. НП. 385. *Еней прочумався, проспався і молодранців позбірав.* Котл. Ен. I. 14.

Прочүмитися, млюся, мїшся, м. = **Прочуматися.** *Устань, устань, братіку, устань, прочумися, вода в відеречку, братіку, вмийся.* Чуб. V. 927.

Прочүнювати, нюю, еш, сов. в. прочүняти, няю, еш, м. 1) Приходить, прийти въ себя. 2) Выздоровливать, выздороветь, оправиться отъ болѣзни. *Пані почала прочүнювати, їсть як слід і по хазяйству проїдеться.* О. 1862. X. 15.

Прочүнятися, няюся, ешся, м. = **Прочүняти.** *Насилу прочүнявся.* Шевч. 300.

Прочүстити, рю, рин, м. Задать трепку.

Прочүти. См. Прочувати.

Прочутітися, чүся, тишся, м. Прийти въ себя, очнуться. *Устань, устань, милая, прочутися.* Чуб. V. 52. *Пила вона нічку, пила вона другу, а на третю нічку прочутилася.* Мил. 119.

Прочухан, на, м. прочуханка, ки, ж. Трепка, потасовка. *Дали нам греки прочухана і самого Енея пана в три вирви винами відтіл.* Котл. Ен. I. 16. *Ой там на долині жуки бабу повалили і сорочку зняли, прочуханки дали.* Чуб. V. 1128.

Прочүхатися, хаюся, ешся, м. = **Прочуматися.** *Як ото трохи прочүнями і прочухались, Гоцопун обіззався до їх.* Стор. МПр. 163.

Прочухрати, раю, еш, м. Прогнать. *Прочухратъ з двора.* Греб. 347.

Прочхатися, хаюся, ешся, м. Прочихаться, вычихаться. *Помюхав табаки, прочхавсь, протер очі полою.* Кв.

Прошак, ка, м. Попрошайка; нищій.

Шух. I. 33. *Але ото приходить до неї прошак, просить подати йому, що ласка їй, вона йому і дала цибулю.* Брацл. у.

Прошамотіти, мочу, тиш, м. Прошестеть.

Прошаповалити, лю, лиш, м. Пробыть шерстобитомъ.

Проша́статися, таюся, ешся, м. Прошмыгать известное время.

Прошатіритися, рюся, ринся, м. Промотаться. *Був колись багатий пан, а тепер прошатиривсь.* Александров. у. Слов. Д. Эварн.

Прошаткувати, кую, еш, м. Проработать, шинкуя капусту.

Прошв́ндяти, дяю, еш, м. Прошляться. *Прошвендили заробітчани цілий тиждень.* Мир. ХРВ. 156.

Проше́вцювати, цюю, еш, м. Пробыть сапожникомъ.

Прошелестіти, шу, стиш, м. Прошестеть.

Прошеліти, лю, лиш, (прошили?) м. Просунуть, продвинуть въ отверстие. *Відхилив кватирьку та прошелив руку в вікно, та їй достав.* Новомоск. у. (Залубовск.).

Прошепотати, чу, чеш, прошепотіти, чу, тиш, прошептати, пчу, чеш, м. Прошептать. *Може серце яке мило тихо прошептало.* Шевч. 334.

Прб́шив, ву, м. Въ выраженіи: **у прб́шив.** Прошивая насквозь, продѣвая насквозь. *Як виведеться стінка (очеретяна), то.... окрепляється дідами, прикрученими в прошив дерезою або пареним тонким тереном.* О. 1862. V. Кух. 29.

Прб́шивка, ки, ж. Воротникъ въ женской сорочкѣ, также въ нептарі. Шух. I. 15, 122.

Прошивати, ваю, еш, сов. в. прошіти, шію, еш, м. 1) Прошивать, прошить. 2) Пронзать, пронзить. *Коли втече від гострого заліза, то мідний лук прошиве його наскрізь.* К. Іов. 45.

Прошиватися, ваюся, ешся, сов. в. прошітися, шіюся, ешся, м. 1) Прошиваться, прошиться. 2) Проникать, проникнуть, пролѣзть. *Я вночі сюди прошивалась, ніби муха.* Греб. 341.

Прошите, тя, с. Родъ вышивки. Шух. I, 155, 156.

Прошіти, ся. См. Прошивати, ся.

Прошкандибати, баю, еш, м. Проковылять, хромая.

Прошкєнитися, плюся, пишся, м. =

Прощпетитися. Був потім становим, да якось і прощепився. О. 1862. VI. 61.

Прощкодитися, джуся, дишся, м. Провинитися. *Прощкодитися в чім небудь, сором між людьми; або кари злякається, от і дасть дропака в Січ.* Стор. II. 154.

Прощколярувати, рую, еш, м. Про-быть школьникомъ.

Прощморгнути, ну, неш, м. Продер-нуть.

Прощнутися, нуся, нешся, м. = **Проч-нутися.** Хата, 15. МУЕ. III. 77.

Прощпетитися, чуся, тишся, м. Провинитися. Ном. № 3599. Його наставили сюди на службу, бо там він прощпетився. То сірома темна: винники, дейнеки, прощпетившись, утікають у степи далекі. К. Досв. 24.

Прощпінити, прощпінити, чу, тиш, м. Изрыть, перерыть; везді пройти, пролѣзть. Желех. Вх. Зн. 83.

Прощтихувати, вую, еш, прошти-хувати, хую, еш, м. Зашебленное лезвее сравнять или ковкой (не накладывая новой стали) или на точилѣ. Як проштихувую сокиру, то добра буде. НВолын. у. Щербату сокиру на точилі проштихували. Черк. у.

Прощтовхати, ся. См. **Прощтовху-вати, ся.**

Прощтовхувати, хую, еш, сов. в. **прощтовхати, хую, еш, м.** Проталкивать, протолкнуть.

Прощтовхуватися, хуюся, ешся, сов. в. **прощтовхатися, хуюся, ешся, м.** Проталкиватися, протолкаться. Люде... давили один одного, прощтовхуючись до вікон. Стор. МПр. 80.

Прощтрикнути. См. **Прощтрикувати.**

Прощтрикувати, кую, еш, сов. в. **прощтрикнути, чу, неш, м.** Прокалы-вать, проколоть. К. Юв. 92.

Прощукати, каю, еш, м. Проискать. *Прощукав увесь день, а не знайшов.*

Прощуміти, млю, мш, м. Прошу-мѣть.

Прощухлювати, люю, еш, м. Промѣ-нять. Ти деє прощухлюєш коняку оцю. НВолын. у.

Проща, ші, ж. 1) Прощеніє, отпуще-ніє грѣховъ. Шух. I. 38. За бідного про-шу будеш мати. Каменец. у. 2) Богомольє. Шевч. 79. На прощу ходили, у Києві були, каже. МВ. I. Іхали з усею сем'єю на про-щу до якого монастиря да молились Богу. К. ЧР. 51.

Прощава, ви, ж. Чернь, простой на-родъ Угор.

Прощавай! См. **Прощати 2.**

Прощальний, а, е. 1) Прощальный. 2)—**молитва** Разрѣшительная молитва.

Прощальник, ка, м. Козакъ, прощаю-щійся пирушкой со свѣтской жизнью предъ поступленіємъ въ монахи. А погулявши неділя ізо дві да начудувавши увесь Київ, ідуть було вже з музиками до Міжмор-ського Спаса. Хто ж іде, а хто з про-щальником танцює до самого монастиря.... А за ним везуть боклами з нитками і всякі ласощі. К. ЧР. 85, 86.

Прощання, ня, с. Прощаніє, разлука. Плаксивее з синком прощання. Котл. Ен. V. 62. На прощанні випросила Маруся в Василя сватаний платок. Кв.

Прощати, щая, еш, сов. в. **простіти, шу, стіш, м.** 1) Прощать, простить. Хто чою не знає, тому то Бог прощає. Посл. 2) **Прощавай, прощай, прощайте.** Прощай, прощайте. *Прощавайте, піду вже од вас.* Харьк. *Прощай, прощай, громадонко.* Мет. 23. *Прощайте, маленькі діти і вірна дружино.* Чуб. V. 442.

Прощатися, щаяся, ешся, сов. в. **простітися, щуюся, стішся, м.** 1) Про-щаться, проститься, быть прощеннымъ. Не простились їм грѣхи. Ев. Мр. IV. 12. 2) Только несов. в. Просить прощенія у всѣхъ передъ говѣньємъ, исповѣдью. Кож-ною року іде в Київ ловити.... то ходитъ по кутку, кланяється, з усіми прощається: „Простіть, Христа ради, в чому я вин-на“. Левиц. ЦЮ. 364. 3) Только несов. в. Прощаться. І шапки не зняв, і руки не дав, не прощався зо мною. Мет. 67.

Прощебетати, чу, чеш, м. Проще-бетать.

Прощедрувати, рую, еш, м. Пропѣть щедрівку.

Прощення, ня, с. Прощеніє. Тоді він, попросивши прощення у своєї першої жін-ки, присяг наново бути чоловіком. Рудч. Ск. II. 98.

Проява, ви, ж. 1) Проясненіє. Ро-сказує, як то їй добре було йти на ба-зарь холодком, що бачила на місці.... і кого бачила, і з ким говорила, і яка проява лу-чалась. Кв. I. 59. 2) об. Удивительный, странный человекъ. К. Бай. 12. Хоча б ти шанував ніч та лаву, та себе прояву. Ном. № 3648. І ходитъ мій Охрім, неначе та проява. Гліб. Ум. **Проявка.** Въ сказкѣ: Жабка-проявка. Чуб. II. 109.

Проявити, ся. См. **Проявляти, ся.**

Проявка, ки, ж. Ум. отъ проява.

Проявляти, ляю, еш, сов. в. про-явити, влю, виш, м. Обнаруживать, об-наружить.

Проявлятися, ляюся, ешся, сов. в. проявитися, влюся, вишся, м. Обнару-живаться, обнаружиться, появиться. Що у нашому селі проявилась новина не велика, не мала. Чуб. V. 1136. Проявився коза-ченько пане у синьому жупані. Грин. III. 241.

Проязичити, чу, чш, м. Разгла-сать, разболтать. *Проязичили, що в його єсть така книжка.* Харьк. у.

Проязичитися, чуся, чшся, м. Про-болтаться, проговориться. А ви оце, па-ничу, балакали з тим лукавим Голованем та й проязичились. Харьк. у. Слов. Д. Эварн.

Прояснити, ся. См. **Прояснити, ся.**

Прояснити, няю, еш, сов. в. **прояс-нити, ню, нш, м.** Прояснять, прояснить. *Проясни чоло нахмурне.* Котл. Ен.

Прояснитися, няюся, ешся, сов. в. **прояснитися, нюся, ншся, м.** Прояс-няться, проясниться. Коли ваш розум про-ясниться? К. Псал. 218.

Проячати, чу, чш, м. Прокричать (о лебедѣ).

Пррст! меж. Крикъ, которымъ возвра-щаютъ назадъ забѣжавшую впередъ овцу. Шух. I. 210.

Пруг, га, м. 1) Кромка, край мате-ріи. Харьк. г. Борз. у. Нѣжин. у. При-луц. у. МУЕ. III. 19. 2) Ребро многогран-ника, (Черк. у.) грань. Мик. 480. 3) = **Упруг.** Сонце стояло вже на вечірньому пругі. Левиц. I. Мир. ХРВ. 175. 4) мн. Черты. Левиц. Пов. 68. Ум. **Пружок.**

Пруд, ду, м. Быстрое теченіє воды. Там, де вода прудко іде,—ото й пруд. Черниг. у.

Прудіти, джу, диш, м. Выгонять блохъ, вшей изъ одежды. Лягали, пруд-яють блохи. Грин. II. 10. Ой коли ж я вошкотруд,—сиди дома, воші прудь. Грин. III. 687.

Прудітися, джуся, дишся, м. Ловить у себя въ одеждѣ блохъ, вшей. Лежа роз-мовляли, а хто прудився у кабиць. Котл. Ен. VI. 20.

Прудіус, са, м. = **Противус.** К. ЧР. 128. Як я тою прудіуса любила, не одні я червочки зносила. Нп.

Прудкий, а, е. Быстрый, скорый.

Прудка річка. **Прудка коза.** Левиц. I. 92. **Прудка дужє!** за порі не вийдеш, умреш. Шевч.

Прудкість, кости, ж. Быстрота, ско-рость

Прудко, нар. Быстро, скоро. Чуб. I. 74. *Жени коні прудко, повертайся хутко.* Нп.

Прудковід, воду, м. Быстрое теченіє. Александров. у.

Прудком, нар.? Не прудком кажучи. Ном. № 13118.

Прудкобгий, а, е. Быстро бѣгающий. *Збіли сарни прудкобогі.* Щог. Сл. 67.

Пружина, ни, ж. 1) Пружина. Левиц. Пов. 118. Шух. I. 291. 2) Гибкій шестъ, прикрѣпляемый надъ станкомъ, служащимъ для обточки ступиць. Сумск. у. Вас. 147. 3) Ловушка для дикихъ утокъ: силокъ, привязанный къ концу гибкой палки, дру-гой конецъ которой укрѣпляется въ днѣ рѣки или кочкѣ. Сим. 20. Подобное же для звѣрей. О. 1862. II. Кух. 62.

Пружинуватий, а, е. Упругий. Волч. у.

Пружок, жка, м. 1) Ум. отъ пруг. *На вінях (у миски) хрещики, на боках пружки.* Сим. 233. 2) Черешокъ, стебе-лекъ листка. Сей год не буде капуста: черви поїли,—від мистя тирчать самі пружки. Новомоск. у.

Пруз, пред. = **Проз.** Тяги пруз вікно. Рудч. Ск. I. 172.

Прузик, ка, м. Кузнечикъ. Херс. г.

Пруні, прункі, мн. = **Тернослив.** Шух. I. 109. Желех.

Прус, са, м. 1) Насѣк. прусаць. 2) Прус-сакъ, житель Пруссіи. Шух. I. 183. *Извою-вав москаль пруса.* Лукаш. 69.

Прусук, ка, м. Чемерка безрукавка съ двумя разрѣзами на бокахъ и тремя назадъ. Лебед. у.

Пруський, а, е. Прусскій. Г. Барв. 298.

Прут, та, м. Хлысть, пруть, розга. Грин. III. 657. Бог не карає прutom. Ном. № 53. Ой у лісі на горісі скаче птах по пруті. Чуб. V. 630. **Зелізний прут.** Грин. III. 657. Ум. **Прутин, прутічок, прутчик.** *Прутчик... злавав.* Млак. 103.

Прутивус, са, м. Усачъ. *Прутивус перекинув через море вуса, а по йому моде переходять.* Мнж. 43.

Прутик, ка, м. 1) Ум. отъ прут. Чуб. I. 50. Гн. I. 40. 2) Родъ меренжи. (Кс. 1893. V. 281. Чуб. VII. 415). Скорѣе: часть меренжи: рядъ круглыхъ отверстій съ обѣ-ихъ сторонъ; шьется также и отдѣльно—по краямъ полотна, сорочки.

Прутикувати, к'юю, еш, и. Шить прутки. Киев. у.

Прутіна, ни, ж. Хворостина, розга. Ой тишов дід на подвір'я та взяв за прутину. Чуб. V. 1131. Ум. **Прутінка.**

Пруті, и. Дѣтск. Гулять. О. 1861. VIII. 8.

Прутіути, н'у, нѣш, и. Быстро побѣжать. Він так прутнув, що тільки курява зосталась. Конотоп. у.

Прутіястий, а, е. Обильный прутьями (о деревѣ). Нова хата... вилядала з-за облолених лихою осінньою негодою груш тарядка прутнястих верб. Мир. ХРВ. 213.

Пруто́к, те́а, м. Ножка листа, плода. Вх. Уг. 264.

Пруто́чок, чка, м. Ум. отъ прут.

Пру́ття, тя, с. Соб. отъ прут. Роспустила верба листя, а береза пруття. Грин. III. 181. Пішло щастя в лїс по пруття. Посл. Ум. **Пру́ттячко.**

Пру́тчик, ка, м. Ум. отъ прут.

Пруча́тися, ча́юся, е́ся, и. Артачиться, упираться, сопротивляться. Ой ну, мо́лі, не пручайся, комі тобі таке щастя. Чуб. V. 446. Лавися перше мов пручалась, а послі мов уламувалась. Котл. Ен. IV. 38.

Пручу́тися, ну́ся, нѣ́ся, и. Рвануться, броситься. Як пручнувся з усієї сили, то так од його усі й посипались. Полт. Пручнувся тікати, він за мною. Кобел. у. (Залюбовск.).

Прш'ю! меж. Призывъ для лошадей. Шух. I. 211.

Пря, прі, ж. Споръ. Бо ти став на прю за мене, вивів мов право. К. Псал. 17. Хто з ним на суд, на прю словесну стане. К. Іов. 19.

Прягті, жу́, жѣш, и. 1) Жарить; топить (молоко). Прягли сало. Вицпне тіста, та на сковороду ув оміо, аж шкварчить! та зараз і пряжеть. Кв. I. 16. Стала на сковороді пряти молоко. ХС. VII. 453. 2) Разглядывать, присматриваться. Неначе б то прийшла до їх масла купувати, а тут на дівку пряжу. Черк. у. 3) Запрягать. Пряжіт коні вороній, везіт мамку в еї край. АД. I. 289.

Пряда, ди, ж. Раст. *Setaria veridis*. ЗЮЗО. I. 136.

Пряді́ч, ча́, м. Прядильщикъ (на фабрикѣ). Канев. у.

Прядиво. См. **Прядіво.**

Пряді́віна, ни, ж. Одно волокно пеньки. Усе прядіво пряд повибивав,—нема й прядівини. Константиногр. у.

Пряді́во и **прядиво, ва, с.** Пенька, приготовленныя для пряденія волокна пеньки. Вас. 200. Тепер мені погодило, що прядиво не вродило. Нп. Та на тобі круг прядіва: щоб ти його пом'яла. Рудч. Ск. II. 44. І прядіва на вірówki не наста́чи́ся. Стор. МПр. 81. Ум. **Прядивце́.** **Прядивце** чессла. МУЕ. III. 51.

Пряді́в'яний, а, е. Пеньковый. **Пряді́в'яне** полотню. НВолын. у.

Пряді́вниця, ці, ж.—**Пряха.** Шух. I. 148, 149.

Пряді́ння, ня, с. Пряденіе. Сим. 236. ЕЗ. V. 194.

Прядка, ки, ж. 1) Прялка. Г. Барв. 251. Части ея: на ніжках лежить **сті́льчик**, пе́дъ нимъ **підні́жок** (педа́ль), отъ него къ веретѣну (ва́ль колеса) идетъ **цига́нка**. **Ко́лесо** со спи́цами стои́ть между двумя **сто́впчи́нами**, стоящими на помянутомъ **сті́льчи́кові**. Передній **сто́впчик** бо́ль́е короткі́й, сверху на немъ лежить **сво́лочо́к**, одинъ кінець котораго выступаєть за передній **сто́впчик**, и на этомъ концѣ стои́ть третій маленькі́й **сто́впчик**; въ немъ сбоку при́дѣла́нъ **шку́рато́к** съ отверстіємъ; второе, верхнее **веретѣ́но** однимъ концемъ держи́тся въ этомъ отверстіи, а другимъ—въ верхнемъ концѣ задняго **сто́впчи́на**, имѣющаго вверху **га́йку**, при помощи которой второе **веретѣ́но** можетъ бытъ опускаемо и приподнимаемо. На верхнемъ **веретѣ́ні** нахо́дятся: а) **ві́лка** съ девятью или десяти́ю **крю́чкі́ми**, б) **ска́лка**, в) **колі́сцѣ**; на **колі́сці** і на **ска́лці**—**шну́р**, охватываю́щій и **ко́лесо**. Константиногр. у. Б. Гринченко. 2)—**Пряха.** Вх. Лем. 458. Скажуть мо́де: твоя прядка, буду тобі кужі́ль пряс-ти. Мет. 368. 3) **мн.** **Предки**—**Попрядки.** Вх. Лем. 458. Ум. **Прядочка.** Г. Барв. 540.

Прядло, ла, с. Пряденіе. На прядлі не заробили. НВолын. у.

Прядочка, ки, ж. Ум. отъ прядка.

Пряду́н, на́, м. Прядильщикъ. Лохв. у.

Пряду́нка, ки, ж.—**Пряха.** Лохв. у.

Пряду́ха, хи, ж.—**Пряха.** Всі прядухи кужі́ль прями. Грин. III. 325.

Пряха, жі, ж. Пряха. Нитки пряденныя, но не сученыя. Да веліла мені мати тонку пряжу пряс-ти: „Да пряди, пряди, до́ню, тонку пряжу з льону“. Чуб. V. 175.

Пряжанка, ки, ж. Варенець. Рк. Левиц. См. **Ряжанка.**

Пряже́ний, а, е. Жареный. **Пряжена** ковбаса. Котл. МЧ. 440. **Пряже́не** молоко. Топленое молоко.

Пряже́ня, ні, ж. Яичница съ мукой и молокомъ. Маркев. 159.

Пря́жка, ки, ж. Пряхка. Шух. I. 290. Ходила в черзиках з жовтими пряжками,—тепер хожу по морозу білими ніжками. Гол. Од. 25. Нема ні в кім правди, тільки в реміннім поясі та в залізнй прязі. Ном. № 2578, стр. 285.

Пряме́ць, мця́, м. Прямая лінія. Ось дивись на крокви! ба, де прямець од крокви. Волч. у.

Прямі́й, а́, ё. 1) Прямой. *Рубайся дерево і пряме, й криве.* Рудч. Ск. II. 7. 2) На-стоящій. *То ж не татари, то не прямі́й,—то бояри молоді́й.* Грин. III. 470. Ум. **Прямѣ́нький, прямѣ́сенький.** *До Бога важ-кий шлях, а до пекла прямѣ́сенький.* Ном. № 201.

Прямі́сінький, а, е. Совершенно прямой. Ком. П. 40. **Прямі́сінька** та **рі́вні-сінька**, як струнка.

Прямі́сінько, нар. Совершенно прямо, прямехонько. *Та так прямі́сінько й бі-жить до бідного яняти.* Гліб. **Прямі́сінько** до́дому. Мир. Пов. I. 142.

Пря́мо, нар. Прямо. Чуб. V. 207. *Прямо неси до моєї хати.* Рудч. Ск. I. 97. Ум. **Прямѣ́ньо, прямѣ́сенько.**

Пряму́вання, ня, с. 1) Направление. *Поважне прямування його розуму.* Левиц. Пов. 55. 2) Стремление. *Прямування до вищого уряду.* Левиц. I. 241. *Дає нам закон громадянського життя і розумового прямування.* К. XII. 135.

Пряму́вати, му́ю, еш, и. 1) Идти на-прямі́къ. *Ні направо, ні наліво сві́т ніколи не звертає, а так собі наперед усе й прямує.* Ком. П. 38. 2) Направляться. *Това-риство на Січ прямувало.* Шевч. 259. 3) Клониться. *Куди воно йдеться і до чого воно прямує?* Левиц. Пов. 73.

Пряму́ватися, му́юся, е́ся, и. На-правляться. О. 1862. П. 30. *До пекла на-простоєць прямуйся.* Котл. Ен. П. 38.

Прямце́м, нар. 1) Напрямі́къ. **Прям-цем** до пекла. Котл. Ен. III. 25. *Не спи-тавшись броду, не сунься прямцем у воду.* Ном. № 5836. 2)—**постави́ти.** Постави́ть вертикально. Липовец. у. *Щоб тебе́ прям-це́м постави́ло.* Пусть съ тобою сдѣлается столбнякъ (брань).

Прямцю́вати, цю́ю, еш, и.—**Пряму-вати** 1, 2. Св. Л. 215. *І не куди іде він, а до них у ворота прямцює.* Св. Л. 272.

Пря́ний, а, е. Полосатый. Желех. *За-рикала коровочка, зарикала пряна.* Гол.

Пряні́стий, а, е—**Пряний.** Желех. *Прениста худоба.* Вх. Зн. 57.

Пря́нути, ну, неш, и. Бросить, ки-нуть. *Вона прянула мене на землю і біла ногами.* Новомоск. у. (Залюбовск.).

Пря́слиця, ці, ж.—**Днище** 2. Вх. Зн. 55.

Пря́сло, ла, с. Часть плетня между двумя кольями. Шух. I. 75.

Пря́сниця, ці, ж. 1)—**Кружівка.** Чер-ниг. у. 2)—**Пряслица.** Волын. у.

Пря́сти, ду́, дѣш, и. 1) Прясть. *Довію пряс-ти та ткати, а почне краяти, так і мало чого.* Ном. № 9857. 2)—**очи́ма.** *Игра́ть глазами. Очі в неї заискрили, за-грали....* *Прядучи ними, вона питає в його.* Мир. ХРВ. 7. *Яка ж я?—прядучи веселими очима, допитувалась вона.* Мир. ХРВ. 332.

Пря́стися, ду́ся, дѣ́ся, и. Пряс-тятся. *Одному на трісоці прядеться, а другому й веретинце не хоче.* Ном. № 1695. *Чогось мені не прядеться.* Мил. 94.

Пря́тання, ня, с. Приборка, уборка. Шух. I. 215.

Пря́тати, таю, еш, и. 1) Прибирати, убирати. 2) Погребати, хоронити. *А коли брата прятати?* Федьк.

Пря́ха, хи, ж. Прядильница. Грин. III. 376. *І швачка, і прачка, і пряха.* Мил. 27. *Моя мати пряха.* Шевч. 301. Ум. **Пря́шечка.** Мил. 217. *Моя дочко, моя прашечко, пряди на рушники.* Г. Барв. 54.

Пря́чка, ки, ж. 1) Пряхка. Угор. 2) Раст. *Equisetum*, хвощъ. Вх. Лем. 458.

Пря́кати, каю, еш, и. Застегивать пряжкой. Угор.

Пря́шечка, ки, ж. Ум. отъ **пряха.**

Псалом, лма́, м. Псаломъ. *Насміються на псалом той, що ви́ллю сльозами.* Шевч. 46.

Псаломнік, ка, м. Псалмопѣвецъ. Желех.

Псалті́рка, ки, ж. Книга псалтырь. Ум. **Псалті́рочка.** *Дякові пишу чорну яни-цю, щоби читав псалтирочку цілую нічку.* Грин. III. 285.

Псалті́рник, ка, м. Учащійся псал-тыри.

Псалті́рний, а, е. Псалтырный. *Псал-тирні вірші.* К. XII. 58. *На струнах псал-тирних заграю.* К. Псал. 115.

Псалті́рочка, ки, ж. Ум. отъ **Псал-ті́рка.**

Псалті́рь, ря́, м. Псалтырь. *На псал-тирь уже дзвонять, та нас не загонять.* Ном. № 162. *Щоб за тобою псалтирь про-читали!*—*Пожеланіе смерти.* Чуб. V. 379.

Псальма, ми, ж. 1) = Псалом. Псалтирна псальма. К. XII. 58. 2) Духовная пѣснь. *Пан отец тихенько собі сидить та думає.... а то псальми співає—так хороше, Господи!* МВ. I. 18.

Псе, нескл. Ничто. *Звіз усе на псе.* Посл. **Псенник, ка, м.** = Гицель. Шух. I. 73. **Псик!** меж. Крик на кошку: брысь! Вх. Лем. 425.

Псіна, ни, ж. Псіна. Употребл. какъ бранное слово. *Чи чуєш, псіно, як старці співають?* К. МВ. XI. 153.

Псіний, а, е = Песъкий. *Брешиш, псіне м'ясо!* Мнж. 20.

Псінка, ки, ж. 1) Ум. отъ псіна. 2) Раст. Solanum nigum L. ЗЮЗО. I. 136. См. Пасльон.

Псіти, псію, псіш, гл. Хирѣть, болѣть. *Уже ця корова так псіла, так псіла—поки й здохла.* Зміев. у.

Псіця, ці, ж. Сука. Желех.

Псіще, ща, м. Ув. отъ пес. КС. 1882. IV. 170.

Псій, псія, псе = Песъкий. *Великого роду, а псію ходу.* Чуб. I. 282. *З нього такий господарь, як з псію хвоста сито.* Ком. Пр. № 228. *Іди до псіої мами!*—Убирайся къ чорту! ЕЗ. V. 253.

Псієй, мн. Общее названіе большей части несъѣдобныхъ грибовъ. МУЕ. I. 107.

Псіти, псію, еш, гл. Жить по собачьи; жить бѣдно, перебиваться. Угор.

Псіота, ти, ж. 1) Бѣдность; бѣда, нужда. Вх. Уг. 264. 2) Плохая погода. Вх. Лем. 458. 3) Брань. Вх. Лем. 458.

Псітінкати, каю, еш, гл. Всхлипывать, плакать по временамъ. *Чого псітінкаєш, шмарката?* Вх. Зн. 57.

Пструг, га, м. Рыба Salmo fario, форель. Вх. Пч. II. 20. Ум. Пстружок. Желех.

Пстріглі, мн. Веснушки. ЕЗ. V. 187.

Пстружок, жка, м. Ум. отъ пструг.

Псування, ня, с. Порча.

Псувати, псую, еш, гл. 1) Портить. Чуб. V. 1173. *Хоть займає, не займає, нехай не цілує, нехай мого біленького личенька не псує.* Чуб. V. 12. 2) Бранить, поносить. Угор.

Псуватися, псуюся, ешся, гл. Портиться. *Як снасть псується, то чоловік ума береться.* Ном. № 10198. *А псується у вас картопля.* Могил. у.

Псоголавець, вця, м. Человѣкъ съ собачьей головой. *То були псоголавці, люде з псєсьми головами.* ЕЗ. V. 202. См. Песиголовець.

Псіюка, ки, ж. Собака.

Псіорник, ка, м. Псарь, собачникъ. Черк. у.

Псіорниця, ці, ж. Жена псаря, любительница собакъ.

Псіорня, ні, ж. = Псарня. *Як псіорня вся собак напала,—оттут мені вже вірна смерть.* Алв. 92.

Псівіра, ри, об. Бранное слово: собачья вѣра. *Псівіра десь тягється, не ночує дома.* Рудч. Ск. I. 78.

Псіг'а, г'я, ж. Раст. Nardus stricta. Вх. Пч. II. 33.

Псікування, ня, с. Брань.

Псікувати, кую, еш, гл. Бранить, ругать, поносить (какъ собаку). *Всяка шельма псікує.* Кобел. у.

Псінка, ки, ж. = Псіг'а. Вх. Пч. II. 33. Шух. I. 20.

Псір, ра, м. Псарь. Желех.

Псірка, ки, ж. = Псіг'а. Вх. Зн. 458.

Псірник, ка, м. 1) = Псір. Желех.

2) Раст. = Молочай, Euphorbia. Вх. Пч. I. 10.

Псірня, ні, ж. = Псіорня. *От доведеться піти світ за очі через ту псірню.* Рудч. Ск. I. 122.

Псічий, а, е = Песъкий. *З псічю хвоста сита не буде.* Чуб. I. 279.

Псічити, чу, чш, гл. = Псікувати. Вх. Зн. 57. *Як приїде чоловік, то вона так псічить чоловіка.* Каменец. у.

Псічка, ки, ж. 1) Собачій пометъ. Вх. Зн. 8. 2) Раст. Leonurus cardiaca. Вх. Пч. II. 33.

Псіюха, хи, ж. Бранное слово: собачья кровь. *Купив козак Олені зашмиці зелені, як причепив до уха—яка ж гарна псіюха.* Чуб. V. 1107. Ум. Псіюшка.

Псіство, ва, с. соб. Птицы. *Хижє псіство на стєну.* К. ЧР. 111. *Дрібне псіство.* Грин. I. 192.

Псіський, а, е. Птичій.

Птах, ха, м. и **птаха, хи, ж.** Птица. Ном. № 10849. *Вилітайте, сірі птахи!* Шевч. 59. Ум. Пташок. *Прилетів пташок—золоті крильця.* Чуб. V. 885.

Пташа, шати, с. Птенець. *Пташа сторожке.* Г. Барв. 358. *Кладуть вони пташат своїх безпечно.* К. Псал. 195. Ум. Пташатко.

Пташачий, а, е. Птичій. *Хиба пташачого молока нема.* Ном. № 1348. *Пташаче м'іздо.* ЕЗ. V. 177.

Пташачор, ра, м. Порода ястреба, Nisus communis. Вх. Лем. 264.

Пташенька, ки, ж. Ум. отъ пташка.

Пташеня, няти, с. = Пташа. *Обіли мене, як дрібні пташенята.* МВ. I. 11. Ум. Пташенятко. *Коло його як пташенятко звивається.* МВ. (О. 1862. I. 71).

Пташечка, ки, ж. Ум. отъ пташка.

Пташина, ни, ж. Птичка. *Ой ти, доле нещасная, та же съ ти мя з'їла, і найменшая пташина того б не стерпіла.* Чуб. V. 476. Ум. Пташинка, пташиночка. *Дівчиночко, пташиночко, щєбетушечко!* О. 1861. VI. 151.

Пташиний, а, е = Пташачий. *Хиба пташиного молока нема.* Ном. № 1348.

Пташів'я, в'я, с. соб. = Птаство. Вх. Лем. 458.

Пташка, ки, ж. 1) Птичка. *Прилетіла пташка, біля його впала.* Мет. 103. *В полі пташки літають, веселенько співають.* Мет. 65. Употребл. какъ ласкательное имя. *Зроби, моя пташко!* Шевч. 15. *Ой мамко, пташко!* НВолын. у. 2) — бѣжа. Пчела. Сим. 202. Ум. Пташенька, пташечка. Чуб. V. 275.

Пташник, ка, м. 1) Птичникъ. 2) Птицеловъ.

Пташниця, ці, ж. Птичница.

Пташня, ні, ж. Птичникъ, птичій дворъ.

Пташок, шка, м. Ум. отъ птах.

Пти. Въ выраженіи: на пти.—*На що се?—На пти: щоб дивувались такі дурні, як ти!* Харьк. г.

Птиця, ці, ж. = Птах. *Не всі старі птиці високо літають.* Посл. Ум. Птичка, птичечка. Употребл. какъ ласкат. слово. *Пані моя, пані моя, пані влюблена, мое серденько, моя птичечко.* Мет. 122.

Птиченя, няти, с. = Пташеня. *Дозвольте мені полізти на те дерево і видерти птиченята.* Грин. II. 260.

Птичий, а, е = Пташиний. Ном. № 997.

Птичка, ки, ж. 1) Ум. отъ птиця. 2) Родъ дѣтской игры. Ив. 48.

Птичко, ка, с. = Пташа. *Мавє птичко.* Вх. Лем. 458.

Птруту! меж. Крик на ягнять у гуцульскихъ пастуховъ. Шух. I. 210.

Птукавка, ки, ж. = Птукач. Вх. Лем. 458.

Птукач, ча, м. Горлянка, Turtus auritus. Вх. Лем. 458. См. Герлиця.

Птуц! меж. Крик, которымъ гонять телятъ. Вх. Лем. 458.

Пту-гей-са! меж. Крик на волковъ: налѣво. Вх. Лем. 458.

Пту-ча! меж. Крик на волковъ: направо! Вх. Лем. 458.

Публіка, ки, ж. 1) Стыдъ, позоръ. Гол. II. 471. *Ой сміх і публіка: біла жінка чоловіка.* Нп. 2) Позорный столбъ. *Желехъ. На публіку сісти.* *Стать къ позорному столбу. Бо я піду серед села на публіку сісти.* Гол. 3) Мужчина или женщина дурного поведенія. *Я казала, що Семен чоловік, а Семен публіка, ще й неїда на весь світ.* Чуб. V. 338.

Пувка, ки, ж. — великоцвітна. Раст. Crepis grandiflora. Шух. I. 20.

Пуга, ги, ж. Кнутъ. Вас. 160, 159. *Лянув погонич пугою, коні заржали.* К. (ЗОЮР. II. 202). *Як пугою по воді.* *Какъ горохомъ обь стѣну.* Ном. № 1783. Ум. Пужна.

Пуга, ги, ж. = Пугач. Вх. Пч. II. 14. **Пугавій, вія, м.** = Пуга (кнутъ). Козел. у. Слов. Д. Эварн.

Пугання, ня, с. Крик филина, также подражаніе ему у запорожцевъ. *А хтось у вікно по-запорозьки: пугу! пугу! Жінки обидві так і затремтіли. Уже їм не впервинку було се низове пугання.* К. ЧР. 244.

Пугарчик, ка, м. 1) Ум. отъ пугаръ. 2) Рюмка. Шух. I. 307.

Пугарь, ря, м. Стаканъ. Шух. I. 101. Ум. Пугарчин.

Пугати, гаю, еш, гл. Кричать (о филинѣ). *Ой не пугай, пугаченьку!* Мет. 283. *Подражать крику филина (о запорожцахъ).*

Пугач, ча, м. Пт. филинъ, Strix bubo. *Злетів пугач на могилу та й крикнув він: пугу.* Ум. Пугаченько. *Ой не пугай, пугаченьку, в зеленому байраченьку.* Мет. 283.

Пугачевий, а, е. Относящийся къ филину.

Пугікати, каю, еш, гл. Кричать (о филинахъ, совахъ). *Сови та пугачі скілими, пугікали.* Стор. М. Пр. 16.

Пугікнути, ну, неш, гл. Одн. в. отъ пугікати.

Пуговиця, ці, ж. Родъ мѣдной пуговицы съ ушкомъ; такія пуговицы употребляются для украшенія кожаныхъ сумокъ (табівон). Шух. I. 279, 284.

Пуголоватиця, ці, ж. = Пуголовок. Желех.

Пуголовач, ча, м. = Пуголовок. Вх. Пч. I. 16, II. 17.

Пуголовиця, ці, ж. = Пуголовок. Вх. Пч. II. 17.

Пуголовка, ки, ж. 1) = Пуголовок. Вх. Пч. II. 17. 2) Рыба. Benthophilus nasoccephalus. Браун. 27.

Пуголовок, вка, м. Головастикъ. *Так*

води забалається, аж у юрмі засохло; про мене хочай би й з пуголовками, аби мокра була. Подольск. г.

Пугом, нар. Грозно, сердито. Вони у волості кричали пугом на мене, щоб признався, хто вкрав, то я і сказав, що я. Екатериносл. (Залюбовск.).

Пугу-пугу! меж. 1) Крик филина. 2) Условный крик у запорожцев.

Пугукнути, ну, неш, м. Крикнуть: пугу! Барило пугукнуло, і юрба зупинилась. Стор. МПр. 119.

Пугутькало, ла, м.—Сич. Каменец. у. Вх. Пч. II. 14.

Пугачі, чів, мн.—Матаржин. Шух. I. 144.

І. Пуд, да, м. Пудъ. Дві каменюки, кожна в десять пудів. Стор. МПр. 113.

II. Пуд, ду, м. Страхъ, испугъ. Такого на їх пуду напав. Ковел. у. Ой чого, чого, сивий голубоньку, голубоньки шукаєш, ой бо та ж, бо та ж сива голубонька та набралася пуду. Лукаш. 143.

Пуджетися, джеюся, ешся, м. О лошадей: пугаться. Шух. I. 83. ЕЗ. V. 180.

Пудживно, на, с.—Пужално. Вх. Зн. 57.

Пудити, джу, диш, м. 1) Гнать. Молоде пудь, та в двір пудь, а старе хвали, та з двора веде. Миусск. окр. 2) Мочиться. Киев. у.

Пудно, нар. Страшно. Вх. Зн. 57.

Пудофет, та, м. Тяжелый на подъемъ. Котл. Слов. 24. Так ви, бачу, всі легкодухи, передо мною так, як музи, і пудофети наголо. Котл. Ен. II. 16.

Пужак, ка, м.—Пужално. Вх. Зн. 57.

Пужално, на, с. Кнутовище. Рудч. Чп. 245. Іде чумак дорогою, на пужално й унірається. Рудч. Чп. 203.

Пужина, жс. Пустое зерно, легковѣсное зерно. Мнж. 191. Новомоск. у. Лубен. у. Посіяв мірку конопель, та сама пужина уродила. Миусск. окр. Недозрѣлыя зерна конопли. Вас. 199.

Пужиноватий, а, е. О зерні: пустой; съ пустымъ зерномъ. Пужинувате просо. Черк. у.

Пужитися, жуся, жишся, м. Щетиниться. Волосся і вус як щетина пужається. МВ. (О. 1862. III. 72).

Пужка, ки, жс. Ум. отъ пуга.

Пужливий, а, е. Пугливый. Грин. III. 449.

Пужник, ка, м. Раст. Turritis glabra L. ЗЮЗО. I. 139.

Пузан, на, м. Брюхачъ. Г. Барв. 313. Ум. Пузанчик. Старий батько сидить коло хати та вчить внука - пузанчика чолом отдавати. Шевч. 261.

Пузанок, нка, м. Родъ сельди. Херс. г.

Пузанчик, ка, м. Ум. отъ пузан.

Пузань, ня, м.—Пузан. Черк. у. К. ПС. 112.

Пузатий, а, е. Брюхатый. Шевч.

Пузвеликий, а, е. Указательный (о пальцѣ). Пузвеликий палець. Черк. у.

Пуздѣрко, ка, с. и **пуздѣрок, рка, м.** Дорожный погребецъ. ЗОЮР. I. 167. Котл. Слов. 24.

Пуздракуватий, а, е. Одутый, одуловатый? Він був собі якийсь малий, пуздракуватий та болізий. Мир. ХРВ. 53.

Пуздратий, а, е. Брюхатый, толстый? Мовчить пуздрата собака! (про старшину). Мир. ХРВ. 247.

Пуздрѣ, ра, с. 1) Мочевой пузырь. 2) Мошна у животныхъ. 3) Погребецъ.

Пүздря, рі, жс. Прыщъ; волдырь.

Пузиревий, а, е. Пузиревим салом намазують ший волам.

Пузирітися, рюся, рішся, м. 1) Вздуваться пузырями. Отце погана бачнюка, глянъ, пузиріться як. Греб. 369 2) Дуться.

Пузірь, рі, м. Пузырь.

Пүзо, за, с. Брюхо, пузо. Ум. Пузце.

Пузце, ця, с. 1) Ум. отъ пузо. 2) Часть веретена. См. Веретено 1.

Пук, ка, м. 1) Пукъ. Пов'язе солому у пуки та й везе до міста продавати жидам. Каменец. у. 2) Раст. Selinum carvi-folia. Шух. I. 22.

Пүка, ки, жс. Конецъ пальца, точнѣе: внутренняя сторона конца пальца. Пісок пальці роз'їдає, кривця пуки заливає. Гол. I. 50. Ум. Пүчка. См. это слово.

Пүкавка и пүкалка, ки, жс. Родъ хлопущи: трубка изъ гусиного пера, дерева, изъ которой пробка выталкивается сжатымъ воздухомъ. КС. 1887. VI. 479. Чуб. II. 157.

Пукал, ла, с. Грязь, илъ на днѣ соляныхъ озеръ. Черном.

Пүкалка, ки, жс. 1) См. Пукавка. 2) Раст. Campanula, колокольчики. Вх. Лем. 458. 3) Кисточка на концѣ кнута. Вх. Уг. 264.

Пукарити, рю, риш, м. Пахатъ букеромъ. Херс. у.

Пүкарь, ря, м. Буккеръ. Херс. у.

Пукас, са, м. Рыба Rhodeus amarus, горчакъ. Вх. Пч. II. 20.

Пукати, каю, еш, м. 1) Стучать. 2) Лопать, трескать, хлопать. Те крутилось і тришало, а те пукало й пуло. Стор. МПр. 87. 3) Лопаться, растрескиваться. Коли пукас акация, належиться сіяти кукурузи. ЕЗ. V. 246.

Пукатий, а, е. 1) Выпуклый. Пуката бочка. Черк. у. 2) Раздувшийся, толстый. Пуката жаба. Вх. Лем. 458.

Пукатися, каюся, ешся, м. Трескаться. Аж ся під ним земля пукала. Гол. I. 83.

Пукішка, ки, жс. ? Карапузь. Вх. Зн. 57.

Пуклятий, а, е—Пукатий. Вх. Лем. 458.

Пүкнути, ну, неш, м. 1) Стукнуть. Ой піду я під віконце, пукну. Гол. I. 276. Гукни, та не пукни, або: та не стукни. НВолын. у. 2) Лопнуть, треснуть.

Пукнястий, а, е—Пукатий. Оця чашечка хотъ нижча, за те в неї боки пукнясті, то вона ще більша за ту. Волын. г.

Пүком, нар. О паденіи: быстро, подобно камню. Горобіи пүком падають. Мнж. 191.

Пүкти, кну, неш, м.—Пукнути. Пукла шибка. Каменец. у. Пукли обручі на бочці. Чуб. II. 89.

Пуку! меж. Стукъ. Пуку, пуку в око-нечко, вилянъ, вилянъ, дівчиночко! О. 1861. XI. 130.

Пуль! меж. Призывъ для индюшатъ, цыплятъ, гусятъ. Kolb. I. 65, 66.

Пүлька, ки, жс.—Индичка. Вх. Пч. II. 12.

Пульош, ша, м.—Пульпак. Вх. Лем. 458.

Пульпак, ка, м.—Индик. Шух. I. 108.

Пульпан, на, м.—Пульпак—Индик. Вх. Пч. II. 12.

Пульч, меж. Призывъ для инд. куръ. Вх. Лем. 459.

Пульча, чати, с.—Пуля 1. Вх. Лем. 458.

Пулюкати, каю, еш, м. Объ индюш-кахъ: кричать: пуль, пуль. Вх. Пч. II. 12. Пүля, лі, жс. Дѣтск. Утенокъ. О. 1862. IX. 119.

Пуля, ляти, е. 1)—Индича. Вх. Пч. II. 12. 2)—Курча. Черниг. у.

Пуляк, ка, м.—Пульпак—Индик. Вх. Пч. II. 12.

Пуляковий, а, е—Индичий. Вх. Лем. 458.

Пуляш, ша, м.—Пуляк. Вх. Лем. 459. **Пүмкати, каю, еш, м.**—Кумкати. Лохв. у.

Пүндик, ка, м. Родъ пирожного. Котл. Слов. 24. Кушанье: слои тѣста, переложенные поджареннымъ на постномъ маслѣ лукомъ и испеченные. Маркев. 158.

Пундиківий, а, е. Привикшій къ лакомствамъ. Пундикова дитина, не хоче хліба їсти, а все давай паляницї. Миусск. окр. Бач, яка пундикова, хліба не їсть. Харьк. г.

Пундіоха, хи, жс. Названіе коровы. Вх. Лем. 459.

Пундючитися, чуся, чишся, м.—Вундючитися. О. 1862. I. 53.

Пүночка, ки, жс. Пт. Сосновка.

Пунтовѣ, вѣго, с. Земскій сборъ на почтовыхъ лошадей. Кременч. у.

Пунь, (ня, м.?) пүнька, ки, жс., пүнь-кало, ла, с. Зоол. Bombinator igneus, жер-лянка. Вх. Пч. II. 16.

Пуп, па, м. Пупъ, пупокъ. Посинів, як той пуп. Ном. № 654. Кричати на пуп. Кричать благимъ матомъ. Вона на це й пупа не поривала. Она совсѣмъ не работала въ этомъ дѣлѣ. Грин. I. 233. Ум. Пупецъ, пупок, пүпчик. 3 пүпку. Сызмала. Авентій був розбійник з пупку. Котл. Ен. IV. 67.

Пупенак, ка, м. Родъ птицы. Вх. Лем. 459.

Пупер, пра, м.—Пупецъ 3. Вх. Лем. 459. Ум. Пуприк.

Пуперник, ка, м. Карликъ. Вх. Уг. 264.

Пупецъ, пця, м. 1) Ум. отъ пуп. Купецъ, щоб тобі усох пупецъ. Чуб. I. 260. 3) Пуповина. Дитині в її животі пупецъ... обмотався довкола ший. ЕЗ. V. 180. 3) Пу-покъ, птичій желудокъ. Вх. Лем. 459. Желех. 4) Часть косы (инструмента). См. Коса 1. Шух. I. 169.

Пүпінок, нка, м.—Пуп'янок 1. Желех.

Пүплишок, шка, м.—Пуп'яшок 1. Вх. Пч. I. 15.

Пүплянок, нка, м.—Пуп'янок. Ум. Пүпляночок. Желех.

Пүплях, ха, м.—Пуп'яшок. Желех. Ум. Пүпляшон.

Пупник, ка, м. Родъ птицы. Вх. Лем. 459.

Пуповниче, чого, с. Болѣзнь пупка у грудного ребенка. Новомоск. у. Слов. Д. Эварн.

Пупок, пка, м. 1)—Пупецъ 1. Вх.

Лем. 459. 2) Почка (древесная). Вх. Лем. 459.

Пупорізка, ки, ж. Повивальная бабка. *Гшла раз пупорізка кудись на родини.* Драг. 49.

Пупорізна баба, ної—би, ж. = **Пупорізка.**

Пупчик, ка, м. 1) Ум. отъ пуп. 2) мн. Родъ узора въ вышивкѣ. Чуб. VII. 415. Kolb. I. 48.

Пуп'янок, нка, м. 1) Бутонъ; почка. *Квітки розкривали свої пуп'яночки.* Левиц. ПЮ. I. 500. 2) Завязь огуречныхъ растений. Сквир. у. Маленькій огурчикъ. *Дам тобі уірок і пуп'янок.* Ном. № 566. 3) **З пуп'янку.** Сызмала. *Він і з пуп'янку такий був: ще років п'ять йому було, то все по сусідських городахъ крав.* Волын. г. Ум. **Пуп'яночок.** *Нехай я собі ойрочка-пуп'яночка знайду.* Ном. № 566.

Пуп'яшечок, чка, м. Ум. отъ пуп'яшок. **Пуп'яшок, шка, м.** = **Пуп'янок.** Ум. **Пуп'яшечок.**

Пурінати, наю, еш, сов. в. пурн'ути, н'у, нѣш, л. Нырать, нырнуть. *Пусти ж мене, мати, на річку купатись, буду плавать, пуринати, доленьки шукати.* Мет. 276. *Діточки (=утята) пурнуть.* Мет. 157. См. **Пірнати.**

Пурінат, ч'а, м. Ныратель. **Пурнікоза, зи, ж.** = **Пірнікоза.** **Пурн'ути.** См. **Пуринати.** **Пурн'яло, ла, с.** Ночное пастбище овецъ лѣтомъ. О. 1862. V. Кух. 34.

Пурн'яти, н'яю, еш, л. Пастъ ночью стадо овецъ. О. 1862. V. Кух. 38.

Пурх! меж. Порх'т! *Якась пташка прилетіла і сіла передо мною на шляху.... Я до неї ловити,—вона: пурх!* Г. Барв. 352.

Пурхати, хаю, еш, сов. в. пурхнути, ну, нѣш, л. Порхать, порхнуть. Левиц. Пов. 176. *Якась пташка пролетіла.... Я за нею,—вона й пурхне.* Г. Барв. 352. *Я пурхнула у хату.* О. 1862. X. 9.

Пускати, каю, еш, сов. в. пус'їти, пуш'у, стиш, л. Пускать, пустить, выпустить. *Як візьмеш ти за рученьку,—не мусиш пустити.* Мет. *Давали, та з рук не пускали.* Ном. № 9785. *Пустимо стрілку, як ірім по небу.* АД. I. 9. 2) Отпускать, отпустить; позволить. *Ой чом не прийшов?... чи мати не пускала?* Мет. 32. 3) Впускать, впустить. *Не пускають в хату почувати.* Шевч. 4) Испускать, испустить. *Вода, напіваючись, пускає од себе пару.* О. 1862. III. 32. *Зомлів, і слину вже*

з переляку пускає. Грин. II. 232. 5) Вскрывать, вскрыться (о р'ѣкѣ). *На провесні от-от річка Горинь пустить.* Г. Барв. 27. 6)—**на пожар.** Сжигать, сжечь. *Семирад султанський хочуть пустити на пожар і спліндрувати.* К. ЦН. 211. 7) **Пускати бісики.** Кокетничать, завлекать. *Княгині нічого вже було до Четвертинського бісики пускати.* Стор. МПр. 86. 8)—**туман.** Дурчить, обманывать. 9)—**славу.** Распространять молву, распускать дурные слухи.

Пуск'атися, каюся, ешся, сов. в. пус'їтися, ш'їся, стишся, л. 1) Пускаться, пуститься. *Мідяні човна, золоті весла. Ой пустимо ж ся на тихий Дунай.* АД. I. 1. *Пустимось кінми, як дрібен дощик.* АД. I. 9. *Два роки в речі не пускався.* Мкр. Г. 8. *Не трать, куме, сили, пускайся на дно.* Грин. I. 240. 2) Расти, вырасти. *Червона роза зацвіла; і треба ж, на біду,—край неї хміль пустився.* Греб. 371. 3) Только сов. в. Начать, стать; начаться. *Пустився я йти, коли дощ.* Могил. у. *А тут уже й дітки пустилися.* *Породила Мотря за три роки трьох синів.* Мир. ХРВ. 90. 4)—**на що.** Итти, пойти, р'ѣшиться на что. *Я не вірю, щоб Христя на таке пустилася.* Мир. Пов. II. 110. 5)—**чогó.** Выпускать, выпустить изъ рукъ. *Як припала до куля, неначе її уста до його прикипіли, та поти всього не випила,—не пустилася.* Мир. Пов. II. 113. **Пуститися б'ерега.** Забросить все, ни о чемъ не заботиться, опуститься. *Чи можна ж із таким чоловіком зорудувати? Пустився берега зовсім.* Г. Барв. 284. *А я теж пустилася берега.* *Де було перш чисто,—тепер сміття по коліна.* Г. Барв. 393. 6) **Духу пуск'ається хто.** Испускаетъ духъ, умираетъ. *Коні біжать, духу пускаються, а він все свариться: чого помалу йдеши?* Св. Л. 269

Пуслик, ка, х. Родъ одежды. *З тим ся треба любовати, што в пуслику ходит.* Гол. II. 424.

Пустельний, а, е. Пустынный. Желех. (Мир. ХРВ. 323).

Пустельник, ка, м. Пустынникъ, отшельникъ. Стор. МПр. 39. Гн. II. 94.

Пустельників, кова, ве. Принадлежащій пустыннику. *Почувши оттакі пустельникови речі.* Стор. МПр. 39.

Пустельниця, ці, ж. Пустынница. О. 1862. VIII. 14.

Пустеля, лі, ж. Пустыня.

Пустизна, ни, ж. Незаселенная мѣст-

ность. *Залюдняли стару пустизну униз Дніпра, Дністра і Бога.* К. Хмельн. 20.

Пустий, а, е. 1) Пустой. 2) Пустой, глупый, безсодержательный, легкомысленный. *Да ти пусту оце бесіду звів.* Федьк. *А в козака розум пустий; хоче дівку з ума звести.* Грин. III. 259. 3) Ненужный, бесполезный. Вх. Зн. 57. **Пустé зілля.** Сорная трава. Вх. Зн. 57.

Пустинник, ка, м. = **Пустельник.** Гн. II. 95.

Пустиння, ня, с. Пустырь; пустошь, заброшенная усадьба. *Прямо у свою слободу та у свій двір. Як глянув, аж там таке: пустиння! пообвалювалось, скотина реве, голодна.* Мнж. 86.

Пустиня, ні, ж. 1) Пустыня. *Пішла вдова пустинною з маленькою дитиною.* Грин. III. 418. *Кружом сама пустиня, нема людей, тільки хижий звір.* Стор. МПр. 29. 2) Пустякъ. *За пустинню сваряться.* НВолын. у.

Пуст'їти, ся. См. **Пускати, ся.** **Пуст'їця, ці, ж.** = **Пустка.** Херс. у. Слов. Д. Эварн.

Пуст'їй, тія, м. = **Пустун.** *Дитина спить, а мати розповідає старшим пуст'їям.... про сиріток та мачуху.* ЕЗ. V. 125.

Пустісінький, а, е. Совершенно пустой. *Отті прямі колески зовсім пустісінькі, ростуть на ниві даром.* Греб. 363.

Пустісінько, нар. Совершенно пусто.

Пуст'їти, тію, еш, л. 1) Пуст'їть. *Пуст'їє в хаті, в коморі і на дворі без хазяїна.* 2) Пустовать. Змѣв. у.

Пустка, ки, ж. 1) Нежилой домъ, опуст'ївшій домъ. Г. Барв. 249. *У нашого Галаана вишивана хустка, буде в нашихъ Озернів не одна пустка.* Нп. 2) Участокъ земли, принадлежащій лицу, выбывшему изъ сельскаго общества Козел. у.

Пусто, нар. 1) Пусто. *Що в тому тумлі, коли пусто в шкатулі.* Чуб. I. 283. *Нѣтъ, не имѣется. Порядку пусто.* 2) Напрасно. *Пусто-затрудимся, паночку.* Вх. Зн. 58. 3)—**говоріти.** Говорить пустяки. *Посіяв я пшениченьку рідко.—Говориш ти, козаченьку, пусто: зійде твоя пшениченька пусто.* Мет. 28. 4)—**іті, піті.** а) По пустому пропадать, пропасть. *На панцині робить, а свої дні дома й так,—ідуть пусто.* Г. Барв. 98. б) Плохо вести себя, не заботиться ни о чемъ. *А я було кажу: „Слухай, Грицю, як ти пусто йдеши, то й я пусто піду“.* Г. Барв. 284.

Пустоб'яка, ки, об. Пустой, распущенный человекъ. *Тільки пустоб'яки жалкують за шинком, а добрий чоловік не жаліє.* Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Пустобаний, а, е. Шаловливый. *Отто пустований та мордований.*

Пустовлівий, а, е. Шаловливый, р'ѣзвий.

Пустовщина, ни, ж. Опуст'ївшее поселеніе, пустошь.

Пустодомок, мка, м. Не домовитый человекъ.

Пустомолка, ки, ж. Ханжа. *Були там чесні пустомолки.* Котл. Ен. III. 47.

Пустопаш, нар. Безъ пастуха. Каменец. у. *Ходять коні пустопаш.* Каменец. у. *Тоді вони коней пустопаш попускали.* АД. I. 118. *В полі вже тільки стерні жовтіли та рябіли пуси, а де-де й худобина ходила пустопаш.* Св. Л. 63.

Пустопашний, а, е.—**худоба.** Скотъ, не употребляющійся въ работу. Вх. Зн. 58.

Пустота, ти, ж. 1) Шалость, проказы. *Отто вже пустоти робе.* Черк. у. 2) соб. Шалуны. *Дожидають мої голуб'ята. Оце як побачуть, з ні мене звальть, тая пустота.* МВ. (О. 1862. I. 82). *Пустує цілий день моя оця пустота.*

Пустотливий, а, е. = **Пустовливий.**

Пустотня, ні, ж. = **Пустота** 1. *Хлоп'ят любив, з дитьми, мов сам дитина, грався, вони йому здавалися пташками; їх реютом та скоками втішався і веселився забутими піснями. А послі пустотні впадав у сум глибокий....* К. МХ. 17.

Пустотвіт, ту, м. Пустотв'їть. *Коли йде самий пустотвіт, укинь личака у ґрядки.*

Пустоширкий, а, е. Широкий и пустой, безлюдный. *Пустоширокі стени.* Рудч. Чп. 13.

Пустошити, шу, ший, л. Опустошать. *Щоб іаїв, садів не пустошили.*

Пустощі, щей и шів, ж. мн. Баловство, шалости. *З пустошів не зна що робити.* Черк. у.

Пустувати, т'ю, еш, л. 1) Шалить, р'ѣзвиться, проказить. *Не пустуй, а то битиму.* Лебед. у. 2) Пустовать, быть незанятымъ. *Рудна ся пустує вже століття.* К. ПС. 27.

Пустун, на, м. Шалунъ. *Він пустун, неслух.* Кролев. у.

Пустуха, хи, м. Шалуныя. Ум. **Пустушка, пустушечка.** *Не пустуй, моя пустишко!* Щог. Сл. 124.

Пут, та, м. = **Путь.** Вх. Лем. 459. Ум. **Путник.** Вх. Лем. 459.

Путарайки, йок, ж. мн. Раст. *Ribes rubrum*. Вх. Пч. II. 35.

Путати, таю, еш, гл. Надѣвать пути. *Швидче путай кобилу.*

Путенно, нар. Хорошо, какъ слѣдуетъ. *Та путенно ж і зроблено.* Екатеринос. у. Слов. Д. Эварн.

Путера, ри, ж. Деревянный сосудъ для приготовления овечьего сыра. Вх. Зн. 58.

Путивець, вця, м. Проселочная дорога. Борз. у. *Сидять на дорозі аж дванадцять воків.... Сидять рядком по пугивцю, наче ждуть мене.* Г. Барв. 443. Ум. **Путівчин.**

Путівка, ки, ж. Сортъ яблокъ. Ум. **Путівочка.** *Парис, Приямове дитятко, пугивочку Венері дав.* Котл. Ен. I. 6.

Путик, ка, м. Ум. отъ **пут.**

Путілівка, ки, ж. Курительная трубка, слѣпанная въ Путиловѣ (въ Буковинѣ). Шух. I. 277.

Путімець, мця, м. = **Путивець.** Борз. у.

Путіна, ни, ж. Сосудъ для молока. Шух. I. 186. Сосудъ для приготовления овечьего сыра. Вх. Зн. 58.

Путлиця, ці, ж. Ремень, которымъ привязывается стремя.

Путлице, ща, с. Три нитки у бумажнаго змѣя, связанныя однимъ концемъ.

Путній, я, в. Путній, порядочный, дѣльный. *Внизу путній ставок, а через його ледаченький місток.* О. 1862. IX. 62. *Нічого путнього не припадаю.* Ком. I. 8.

Путня, ні, ж. Бочка. Колб. I. 70.

Пүто, та, с. Преимущ. во мн. **пүта.** 1) Пути. *Ой на волики налигачі, а на коники пүта.* Мет. 56. 2) Кандалы. *Закували запорожців в залізній пүта.* Нп.

Пүтрити, рю, риш, гл. 1) О дымѣ: валить. *А дим з вікна так і пүтрить.* Кролев. у. 2) Пушить, ругать. *Як зачала вже їх пүтрити за те!* Зміев. у.

Пүтра, рі, ж. Родъ кушанья изъ свареннаго ячменя и сладкаго квасу. Маркев. 157. Чуб. VII. 440. *На закуску куліш і кашу, лемішку, зубці, пүтрю, квашу.* Котл. Ен. I. 18.

Пуття, тя, с. Первоначально: путь, дорога, но употребл. лишь въ переносн. значеніи: толкъ, прокъ. *Молоді хазяї, думає,—чому й на пуття не навести.* Св. Л. 244. *Не буде з його пуття. Не буде вже їм ні пуття, ні добра.* Стор. МПр.

154. **Без пуття.** Безъ толку, безъ смысла. *Все робить без пуття.*

І. Путь, ті, ж. Путь. *Благослови, тату, в божу путь пойти.* Маркев. 120. *Вона в велику путь задумала,—т.-е. умираєть.* Г. Барв. 524. *Щоб твоя путь погбля!* (брань).

ІІ. Путь-путь! меж. Призывъ для курей. О. 1862. IX. 35.

Путькало, ла, с. 1) = **Пугутькало.** Вх. Пч. II. 14. 2) = **Пугач.** Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Путящий, а, в. Порядочный, хорошій. *Город путящий.* Греб. 400. *Путящий чоловік з його буде.*

Пух, ху, м. 1) Пухъ. 2) Первые мелкіе волоски растительности на бородѣ. *Борода тільки пухом поростала.* Св. Л. 192. 3) Раст.: а) *Eriophorum vaginatum* L. ЗЮЗО. I. 12. б) — **болотяний.** *Eriophorum latifolium* Норре. ЗЮЗО. I. 122.

Пуха, хі, ж. 1) Въ выраженіяхъ: **Добіти пухи, добіти до пухи.** Довести до крайности, покончить съ чѣмъ. *Добили чоловіка до пухи.* Борз. у. *Тепер уже ляхам наші добили пухи.* Ном. № 874.

Пухай, хая, м. Чучело, пугало. Чуб. VII. 576.

Пухір, рá, пухірь, ря, м. 1) Волдырь. *Як минула окропом на руку, так он які пухирі понабігали.* Харьк. г. 2) Пузырь. 3) Мочевой пузырь. НВолын. у.

Пухір, ра, м. = **Пухирь.** Ком. I. 14.

Пухкати, каю, еш, гл. Пыхтѣть. *Ходє нп після обіду по кімнаті та тільки пухкає.*

Пухкій, á, é. 1) Рыхлый, мягкій (о хлѣбѣ, землѣ). *Пухкий хлѣб удався.* НВолын. у. *Пухка паляниця,—хоч губами їж.* Харьк. *Земля пухка.* Г. Барв. 212. 3) Мягкій, нѣжный. *Пухкі овчини.* НВолын. у.

Пухленіна, ни, ж. = **Пухлятина.** Вх. Зн. 58.

Пүхлий, а, в. Пухлый, опухшій. Левиц. ПЙО. I. 380.

Пүхлики, ків, м. мн. Особымъ образомъ собранныя сборки на рукавѣ иногда и на воротѣ рубахи. Киев. у. *Поано пухлики позбірала, треба дрібніше й рівніше.* Харьк. у.

Пухліна, ни, ж. = **Пухлятина.** Херсон. г.

Пухлятина, ни, ж. Опухоль. Грин. II. 38. *Рослину живокість добре класти од пухлятини.*

Пухнатий, а, в. 1) Пушистый. 2) Рых-

лый, мягкій. *Гарні пироги вдалися, пухнати.* Пирят. у. *Пухната булка.* Козел. у. 3) Полный, жирный. Козел. у. (Жінка) *така пухната, мов пампушок.* Гн. II. 27. Ум. **Пухнатенький.** *Чотирі донечки: височенькі, пухнатенькі і чорнобривенькі.* Гол. III. 461.

Пуховій, á, é. Пуховой, слѣпанный изъ пуха. *Вяже коня до ялини, а сам іде до дівчини, до дівчини до Марусі на пуховій подусі.* Мет. 91.

Пуховіця, ці, ж. Пуховикъ. *Стеле хазяїн та пуховую пуховицю, а безщасний чумак у дорозі та нещасну важницю.* Мет. 458.

Пухтѣлик, ка, м. Пышка. *Не все ж їсти пухтелики, треба спекти і житного хлѣба.*

Пухтій, тія, м. Жирный, неповоротливый человѣкъ. Черк. у.

Пүхти, хну, неш, гл. Пухнуть. *Почервонів середній палець у дитини, став пүхти.* Г. Барв. 530.

Пухтя, ті, м. = **Пухтій.**

Пүцка, ки, ж. *Membrum virile.* Вх. Уг. 264.

Пүцувати, цую, еш, гл. Чистить. Гол. III. 113.

Пуць! меж., выражающее моментъ паденія, бухъ! *Дивлюсь воно (вороненя) угору полетіло да й пуць на шию барану.* Греб. 381. (П'яний) *пуць на землю.* Мир. ХРВ. 199. *Пуць з неба! ось і ми, коли вам треба.* Чуб. I. 248. *А воно пуць з рук.* Черк. у.

Пүцьверінок и пүцьверінок, нка, м. 1) Неоперившійся птенець. Харьк. г. *Вона драла по міздах пүцьверіноків.* Стор. МПр. 29. 2) Маленькій ребенокъ. *О, пүцьверинку Купидоне!* Котл. Ен. I. 36.

Пүцьнути, ну, неш, гл. Упасть, бухнуть.

Пүчечка, ки, ж. Ум. отъ **пучка.**

Пүчечок, чка, м. 1) Ум. отъ **пучок.** 2) Букетикъ. *Пучечок квіток.* Харьк.

Пүчка, ки, ж. Ум. отъ малоупотребительнаго **пука** (см.), но употребляется самостоятельно въ томъ-же значеніи.

1) Конецъ пальца на рукѣ, точнѣе: внутренняя часть конца пальца на рукѣ; иногда въ значеніи: палець. *З пучок та з ручок житимемо.* Г. Барв. 231. *Занала шпичку під ніготь, а тепер пучку обривав.* Харьк. г. *Пучками та ручками мовляв, хлѣб заробляємо.* Лебед. у. *Я собі одним, як пучка.* Г. Барв. 191. *Давай знімати каблучку з пучки.* Г. Барв. 206. *На*

одній руці пучки, та неоднакові. Ком. Пр. № 829. 2) Щепотка. *Позич мені пучку соли.* Харьк. Ум. **Пүчечка.** *Панночка, чи глянула на нас, чи ні,—простягла дві пучечки поцілувати.* МВ. (О. 1862. III. 37).

Пүчок, чка, м. Пүчокъ. *Пүчок зілля.* Стор. МПр. 155. Ум. **Пүчечок.**

Пүшечка, ки, ж. Ум. отъ **пущка.**

Пүшіна, ни, ж. Пушинка. *Паляницка легесенька як пушина.* Харьк. Ум. **Пүшінна.**

Пүшіти, шу, шій, гл. 1) Взрыхлять. *Пушив свою яблуню.* 2) Дѣлать полнымъ, вздувать. *Мовчанка не пушить і черева не дме.* Ном. № 1117.

Пүшка, ки, ж. 1) Жестяная или деревянная банка. Волын. г. Шух. I. 307. *Пушка на цукор.* 2) = **Гармата.** 3) Ружье. Шух. I. 234. 4) = **Пучка** 1. Вх. Пч. I. 15. Желех. Ум. **Пүшечка.** *Подаруйте мені оцю пушечку на юлки та на нитки.* Киев. у.

Пушкарський, а, в. Артиллерійскій.

Пушкаръ, ря, м. 1) Артиллеристъ. 2) Стрѣлокъ. Угор. 3) Родъ сельскаго полицейскаго (въ Галиціи), вооруженнаго ружьемъ. Вх. Зн. 58.

Пушбк, шкү, м. Ум. отъ **пук.**

Пүща, щі, ж. Дремучій лѣсъ, лѣсная чаща. *Не схотів він із жінкою жити, тишов же він по пүщах блудити.* Мет. 359. *Ото ж раз поїхав князь на полювання да й одбивсь у пүці од своєї челяді.* К. (ЗОЮР. II. 203).

Пүщадло, пүщало, ла, с. Ланцетъ для пусканія крови. Херс. Желех.

Пүщальний, а, в. Мясопустный.

Пүщання и пүщення, ня, с. Заговѣнье. *На пүщення як зав'язано.* Ном. № 524.

Пхати, пхāju, еш, гл. 1) Пихать, толкать. *Чого ти так мене, паскудо, в боки пхавш?* Греб. 2) Впихивать. *І страву всякую без мови в голодний пхали все куток.* Котл. Ен. I. 11.

Пхатися, пхājuся, ешся, гл. 1) Толкаться; проталкиваться, переться. *Чого ти пхався?* Харьк. г. *Де їдять, там пхайся, де бідують,—звідти тікай.* Чуб. I. 276. 2) Медленно итти, ѣхать. *Пхався на бовкуні.* В Латію з військом також пхавсь. Котл. Ен. IV. 67.

Пхе! меж. *Фи! Бач, яке пхе! і не приступу до його.*

Пхѣкати, каю, еш, гл. Говорить: **пхе!**

Пхикання, ня, с. Хныканье, всхлипываніе. Котл. Ен. IV. 61.

Пхикати, каю, еш, гл. О ребенкѣ:

тихо плакати, всхлипывая, хныча. Замовкло, не плаче, тільки пхика. Шевч.

Пхінькати, каю, еш, м.—**Пхикати.** Желех.

Пхиць! меж. Толкь! *Невістка сплеснула руками, а потім мене пхиць!* Г. Барв. 403.

Пхицьнути, ну, неш, м. Толкнути. Г. Барв. 411.

Пхнѹти, нѹ, нѹш, м. Пихнуть. *Того пхне рукою, а другого тикне цпнком.* Стор. МПр. 163.

Пху! меж. Тьфу!

І. Пчих! меж. Чихъ!

П. Пчих, ху, м. Чиханіе. *Бодай тобі поганий пчих був.* ЕЗ. V. 188.

Пчихане, ня, с.—**Чханья.** ЕЗ. V. 188.

Пчихати, хаю, еш, м.—**Чхати.**

Пчивняк, ка, м. *Raphanistrum arvense.* Вх. Лем. 459.

Пчілка, ки, ж. Ум. отъ пчола.

Пчолá, лі, ж.—**Вджола.** Ум. Пчілка. *Пчілка вкусила.* Грин. III. 313.

Пчолінець, нця, м.—**Омшаник.** Вх. Зн. 58.

Пчолáчий, а, е—**Вджолиний.** *Свічечки з пчолáчого воску.* ЕЗ. V. 194.

Пшеніця, ці, ж. Пшеница, *Triticum vulgare* (растение и зерно). ЗЮЗО. I. 139. *Ой посію на горі пшеницю, під горою овес.* Мет. 68. *Уродив Бог пшеницю: уста та рівна стоїть як лава, а колос великий, важкий.* Харьк. г. *Які в вас паляниці білі,—мабуть мили пшеницю?* Харьк. г. *Я бачив, раз пшеницю мили.* Греб. Ум. Пшеничка, пшеніченька.

Пшенічина, ни, ж. Отдѣльное зерно или отдѣльный стебель пшеницы. *У людей пшениці—як іай, а в нас—самий вівсюг, і пшеничини не вздриш.* Константиногр. у.

Пшенічисько, ка, с.—**Пшеничище.** Вх. Зн. 58.

Пшенічище, ща, с. Нива, съ которой снята пшеница.

Пшенічка, ки, ж. 1) Ум. отъ пшениця. 2) Майсь, кукуруза, *Zea Mays* L. ЗЮЗО. I. 142. 3) Родъ узора въ вишивѣ. Г. Барв. 216. 4) Раковая икра. ЕЗ. V. 177.

Пшенічниця, ці, ж.—**Пшенишниця.**

Пшенішний, а, е. Пшеничный. *Пшенишні зернятка.* Стор. МПр. 66. *Пшенишого борошна в нас обмалъ,—треба змолоти.* Харьк. г.

Пшенішник, ка, м. Бѣлый, пшенич-

ный хлѣбъ. *Пшенишники доведуть, що і хлѣба не дадуть.*

Пшенішниця, ці, ж. Пшеничная солома. НВолын. у. Сим. 153.

Пшенішнице, ща, с.—**Пшеничище.** Вас. 196.

Пшик! меж. Выражаетъ короткое шипѣніе отъ погруженія въ воду раскаленнаго желѣза. Употребл. какъ существительное: *пшин, ну, м.* *Перевіся на ковальський пшик.* Ном. № 1858. *Був коваль такий мудрий, що взявся леміш чоловікові кувать, та багато заліза.... перепалив. „Ні, каже, чоловіче, скую тобі сокиру“ .... „Не сокиру, а серп“. А далі вже швайку, а далі й пшик: росіик залізя шматочок, що зосталося, та в воду: „от тобі, каже, й пшик“.* Ном., стр. 284, № 1858.

Пшикати, каю, еш, сов. в. **пшикнути, ну, неш, м.** 1) Шипѣть, зашипѣть (о горячемъ желѣзѣ, брошенномъ въ воду). 2) Только несов. в.? Употреблять часто звуки пш (о польской рѣчи). *Нехай аакають вельможні з москалями, як цвеньками та пшикали з ляхами.* К. Дз. 34.

Пшінка, ки, ж. 1)—**Пшеничка** 2. ЗЮЗО. II. 147. 2) Раст. *Galium verum* L. ЗЮЗО. I. 123.

Пшінцѣ, ця, с. Ум. отъ пшоно.

Пшонó, нá, с. 1) Пшено. 2) Название одного изъ отдѣленій игры въ **крѣймахи.** Ив. 40. Ум. **Пшінцѣ.** *Оце тшінце на кулешик і сало.* Чуб. II. 98. *Насип тшінця по колінця, водичи по крильця.* Мет. 23.

Пшоняний, а, е. Пшенный. *Хазяйка подавати стала із маслом пшоняних млинців.* Алв. 45.

Пшоняник, ка, м. Блинъ изъ пшена.

Пштирок, рка, м. Щелчекъ по носу. Вх. Лем. 459.

П'явіця, ці, ж.—**ніняча.** Пявица лошадиная. Вх. Пч. II. 28.

П'явка, ки, ж. 1) Пьявка, *Hirudo officinalis.* Чуб. I. 238. Вх. Пч. II. 28. 2) Синякъ отъ удара палкой или крутомъ. *П'явка набіла.* 3) Кровопіяца. 4) Желѣзная скоба для прикрѣпленія нашивки въ лодяхъ (при пловучей мельницѣ). Вас. 173.

П'явѹшник, ка, м. Родъ слизняка болотнаго.

П'ядак, ка, м. Насѣк. Гусеница геометри, *Cheimatobia brumata.* Вх. Лем. 459.

П'ядики, ків, м. мн. Раст. *Lycoridium annotinum et clavatum.* Лв. 100.

П'ядити, джу, диш, м. 1) Мѣрять п'яддю. Вх. Лем. 459. 2) О гусеницѣ гео-

метра: ползти. *П'ядит усениця.* Вх. Лем. 459. 3) Стремиться, достигать, добиться. Вх. Лем. 459.

П'ядь, ди и ді, ж. Пядь, мѣра около четверти аршина. *На три п'яді завдовжки.* Грин. III. 326. *Піл—на п'ядь дошка од дошки.* Мир. ХРВ. 24. *Прибуло дня на курячу п'ядь.* Чуб. I. 245.

П'ялечка, чók, мн. Ум. отъ п'яльці.

П'яліло. См. П'яло.

П'ялка, ки, ж. Пищеприемный каналъ. Вх. Лем. 459.

П'яло и п'яліло, ла, с. 1) Вилки, на которыхъ развѣшиваютъ кожи и т. п. Харьк. г. 2) мн. П'яла. См. П'іла.

П'яльці и п'яльця, ців, м. мн. Пяльцы. *Мальовані п'яльці.* Мет. 20. Ум. П'ялечка. 3 п'ялечок не встала, голочок не випускає. Грин. III. 201.

П'яненний, а, е. Сильно пьяный. *Молодий Петро п'яненний лежить.* Грин. III. 7.

П'яний, а, е. 1) Пьяный. *П'яний, як чіп,—як земля,—як ніч,—як квач,—аж валяється,—хоч візьми та й викрути,—що й стежки не бачить.* Ном. № 11740, 11741, 11745, 11755, 11748, 11750, 11754. *Буде твоя оловка що-день п'яна.* Мет. 125. *Під п'яну ручъ въ пьяномъ видѣ.* Сим. 230. 2) П'яна барабóля. Порода картофеля. МУЕ. I. 101. Ум. П'яненний. *Ой учора ізвечора п'яненка була.* Грин. III. 273.

П'яництво, ва, с. Пьянство.

П'яницюга, ги, об.—**П'янюга.** Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

П'яниця, ці, об. 1) Пьяница. *Я з п'яницею жити не буду.* Мет. 67. 2) Родъ игры въ карты. Ум. П'яничка, п'яниченька. *Не дай мене за п'яниченку.* Мет. 37.

П'яничка, ки, об. Ум. отъ п'яниця. П'янчужка. Марк. 57.

П'янісінький, а, е. Совершенно пьяный, пьянехонькій. Харьк. у.

П'яніти, нію, еш, м. Пьянѣть. *Він швидко п'яніє: дві чарки випив, то вже й п'яний.* Харьк.

П'яно, нар. До пьяна. *Солодко ззісти, п'яно спити, хороше походити.* МВ. (О. 1862. III. 40).

П'янство, ва, с. Пьянство.

П'януватий, а, е. Немного пьяный, выпивши. Черк. у.

П'янчити, чу, чип, м. Напиваться, пьянствовать. *На сім світі піпили, юрілкою п'янчили.* Гн. II. 72.

П'яніюга, ги, об. Ув. отъ п'яниця. Харьк. Ув. П'яніюще.

П'яніюжка, ки, об.—**П'яничка.** О. 1861. XI. Св. 71.

П'ясти, пну, пнеш, м. Пялить, напяливать.

П'ястися, пнѹся, пнешся, м. 1) Лѣзть, взбираться, карабкаться. *П'ясь, п'ясь на ту гору,—не зопнешся.* *Пнешся, як жаба до гусяти.* Чуб. I. 250. *П'яся до темнания на Україні.* К. XII. 11. 2) Силиться, напрягать силы. *Вона взяла і сповила його.* *От він п'ясь-п'ясь, п'ясь-п'ясь,—не порвав.* Чуб. II. 288. *Ми чотирі годи п'ялися, платячи аренду, і скотину позбували,—так несла наша держати землю.* Волч. у.

П'ятá, ті, ж. Пята, пятка. *Находилася, аж на п'яти не стану,—так болять.* Киев. у. *Видні п'яти і пальці, де ступить,—босої ноги слід пише.* Дума. *П'ятами начинати.* Убѣжать. *П'ятами з Трої наживав.* Котл. Ен. I. 5. *І той панові Хмельницькому ще й голими п'ятами наживав.* АД. II. 27.

П'ятáк, кá, м. Монета пятикопеечная. *Вторувала, серденько, п'ятака.* Шевч. Ум. П'ятáчок.

П'ятаковий, а, е—**П'яташний.** Желех.

П'ятáчця, чя, с. соб. Пятаки. Г. Барв. 65. *Дітвóрі малій п'ятáчця, пірники й мандрики (давали).* Мкр. Н. 4.

П'ятáшний, а, е. Стоящий пятакъ. *Це пряники п'ятáшні.* Харьк. г.

П'ятдесáт, тьóх, числ. Пятьдесятъ.

П'ятдесáтеро, числ. Пятьдесятъ. *Садовить їх купами по п'ятдесáтеро.* Св. Л. IX. 14.

П'ятдесáтий, а, е. Пятидесятый. Желех. **П'ятдесáтка, ки, ж.** Ассигнація въ 50 гульденовъ. Желех.

П'ятдесáтолітній, я, е. Пятидесятилѣтній. *П'ятдесáтолітній год, як вони по-бралися.* Кролев. у.

П'ятенáтко, ка, с. Въ сказкѣ, шутливо: дитя пятницы. *П'ятінка з маленькими п'ятенáтками.* Мнж. 112.

П'ятерік, кá, м. 1) Пять штукъ (воловъ). Желех. 2) Свѣчи, которыхъ на фунтъ идетъ пять. Харьк. г. 3) Мѣра жидкости (водки): полведра. Сим. 143. 4) Шля сь п'ятью полосами (продольными и поперечными). Вас. 160. 5) Глиняный горшокъ, имѣющій въ діаметрѣ $3\frac{1}{4}$ вершка. Вас. 181.

П'ятеро, числ. Пятеро. *Хиба п'ятеро*

горобців не продають за два шми. Єв. Л. XII. 6.

П'ятиголовий, а, е. Пятиглавый. *Знає ту... п'ятиголову... церкву.* К. ЧР. 81.

П'ятидесятий, а, е. Пятидесятый.

П'ятизлѣтник, ка, м. Монета въ 75 коп.

П'ятий, а, е. Пятый.

П'ятику́тний, а, е. Пятиугольный. Желех.

П'ятику́тник, ка, м. Пятиугольникъ. Желех.

П'ятилі́тній, я, е. Пятилѣтний. Желех.

П'ятилі́ток, тка, м. Пятилѣтний мальчикъ. Желех.

П'ятимі́сячний, а, е. Пятимѣсячный. Желех.

П'яти́на, ни, ж. Пятая часть. Желех.

П'яти-перетень, тья, м. Раст. *Potentilla alba* L. ЗЮЗО. I. 174.

П'ятипі́ришниця, ці, ж. Родъ болѣзни (накожной?) на рукахъ. ХС. VII. 416.

П'ятисѣ́тний, ка, м. Пятисотскій. *Він год шість був за сотника, а це вибрали промалою за п'ятисотника.* Васильк. у.

П'ятінка, ки, ж. Ум. отъ п'ятниці.

П'яті́рко, числ. Пятеро. *У старшого нема дітей, а у меншого ціла метка, аж п'ятірко.* Г. Барв. 130.

П'ятка, ки, ж. 1) Пятка. 2) Кучка въ пять сноповъ. сложенная въ полѣ. *Місцями і женці біліли, і копи вже стояли, а більш того, що п'ятки.* Св. Л. 45. 3) Пять гульденовъ, пять рублей (въ одной монетѣ или ассигнаціи). Желех. *Екатеринос.* г. 4) Пятерка въ картахъ. 5) У пчелъ: ячейка матки, маточникъ. *Бджоли у п'ятку назілки кидають.* Лебед. у. 6) Задняя часть косы около рукоятки. Шух. I. 169. См. *Коса*. 7) Нижний конецъ задняго столба воротъ, то-же въ дверяхъ, ходящихъ не на петляхъ. *Двері на п'ятці.* 8) Задняя часть ружейнаго

приклада, та, которой прикладъ упирается въ землю Шух. I. 229. 9) Ча-ть веретена. См. *Веретено* 1. 10) Часть сапіни (см.). Шух. I. 176.

П'ятна́дцатеро, числ. Пятнадцать человекъ, штукъ. *Не багато зів—п'ятнадцатеро хліба.* Грин. II. 270.

П'ятна́дцятий, а, е. Пятнадцатый.

П'ятна́дцятка, ки, ж. Рыболовная сѣть, въ $\frac{1}{4}$ арш. которой помѣщается 15 ячей и въ длину и въ ширину. Вас. 187.

П'ятна́дцять, тьбѣх, числ. Пятнадцать.

П'ятна́йцятий, а, е. и пр.—П'ятна́дцятий и пр.

П'ятні́к, ка, м. Гнѣздо для нижняго конца вереи (въ воротахъ, дверяхъ). *Що, було, хлопці роблять? Уночі ворота з п'ятників іздіймуть та й занесуть.* Г. Барв. *У їх там і хата така,—двері на п'ятнику.* Славяносерб. у.

П'ятни́ця, ці, ж. Пятница. *Був день п'ятниці.* Єв. Л. XXIII. 54. По народному повѣр'ю есть и святая этого имени или просто сверхъ-естественное существо—женщина. Грин. *Изъ устъ нар.* 194, 195. Маркев. 19. Ум. *П'ятінна, п'ятніченька.* Грин. III. 501, Мет. 290. *П'ятнонька.* Гн. I. 179. *Перші п'ятінні.* Препод. Параскевы 14 октября. XI. I. 79. *Другі п'ятінні.* Вмч. Параскевы 28 окт. ХС. I. 79.

П'ятни́шний, а, е. Пятничный. Шух. I. 40.

П'ятнува́ти, ну́ю, еш, м. Выжигать клеймо, тавро на домашней скотинѣ. Шух. I. 195.

П'ятра, тер, с. мн.—П'ятрини. Вас. 179.

П'ятрі́ни, рін, ж. мн. У горшечника: полки, на которыхъ ставится готовая посуда. Черк. у.

П'ятсѣ́т, тисѣ́т, числ. Пятсотъ.

П'ять, тьбѣх, числ. Пять.

Помічені друкарські помилки.

Сторінка.	Шпалта.	Рядок.	Надруковано.	Треба.
39	2	20 згори	сим	з ким.
48	2	5—6 знизу	Околотець.	Околотець.
54	2	25 "	Ои́учечка	Ону́чечка
56	1	24 "	Опéка, и пр.	Опéка и пр.
63	1	5 "	Оркáн, на,	Оркáн, на и ну.
73	1	22 "	Вівсяні́й	Вівсяно́й
75	2	23 згори	Отéць, отця́.	Отéць, отця́
75	1	26 "	штук.	штукъ.
79	2	13 знизу	Іва.	Іва.
80	2	4 "	Оцві́тати, таю,	Оцві́тати, таю,
111	1	13 згори	Первѣ́ртаник,	Перевѣ́ртаник,
140	2	16 знизу	Перетя́ти,	Перетя́ти,
455	1	6 "	Приятритися, рі́юся,	Приятритися, рю́ся,
464	2	11 "	Проді́ль, лю,	Проді́ль, ля и лю,

